SINGVLARIS ET EXCELLENTISSIMA PRACTICA CRIMINALIS CANONICA

Excommunicationis, Irregularitatis, Suspensionis, Degradationis, Dispensationis materiam: in vtroque foro frequentissimam Complectens. Qua omnia ferè crimina, quæ tàm à clericis, quàm à laycis, ad Ecclesiastica ordinaria, & sanctæ Inquisitionis spectantia tribunalia, cum eorum pœnis, & reorum defensionibus describuntur.

NOVISSIME RECOGNITA, DVODECIM CAPITIBVS aucta, amplissimis Scholijs locupletata quibus vltrà iuris cõmunis sanctiones, propè infinita decreta anticuissimorum Conciliorum catholicæ Ecclesiæ & sacrosancti Tridentini, nec nõ nouissimorum Romanorum Pontificum constitutiones (quas motus proprios appellant) simulque diuersarum Prouinciarum & Diœcesum statuta municipalia interpretantur.

A DOCTORE IGNATIO LOPEZ DE SALZEDO IN inclita Academia Complutensi toto orbe celebratissima iuris Pontificij publico primarioque professore.

ACCESSERVNT ETIAM HVIC EDITIONI, ægregia Responsa Cardinalium, qui Concilij Tridentini interpretationi præsunt, quæ mirè ad hanc Canonicam Practicam desiderabantur, aptissimè constituta.

CVM INDICE CAPITVLORVM, & materiarum locupletissimo.

OPVS PROFECTO OMNIBVS IVRIS PONTIFICII, & Cæsarei Professoribus, iudicibus, aduocatis, causidicis, cæterisque in foro versantibus, non solum vtile, sed necessarium.

COMPLVTI.

Excudebat Ioannes Gracian Typographus.
Anno. 1587.

Cum priuilegio Regio.

EL REY.

POR quanto por parte de vos el Doctor Iñigo Lopez de Salzedo Catheratico de prima de Canones en la vniuersidad de la villa de Alcala de Henares, nos fue fecha relació que con licencia nuestra auiades impresso ciertas adiciones, y annotaciones que auiades hecho, a la practica criminal canonica que auia cõpuesto don Iuan Bernardo Diaz de Lugo, obispo que fue de Calahorra, y porque las impresiones que dela dicha obra se auian hecho, se auian gastado, y auia mucha falta del dicho libro, por ser como era tan necessario, y por no auer otro que tratasse del argumento, y materia del por ser muy ampla, y el dicho libro muy pequeño, con mucho mayor trabajo y diligencia que antes le auiades añadido, y era el que presenta uades: de tal manera que agora parecia, que tendria las materias muy importantes ala dicha practica que hasta aqui auiã faltado, y nos suplicastes fuessemos seruido, daros licencia para lo poder imprimir, y priuilegio para que otra ninguna persona no le pudiesse imprimir, como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro consejo, por quanto enel dicho libro, se ha hecho la diligencia, que la pragmatica por nos sobre ello fecha dispone, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, e yo tuuelo por bien, y por la presente por vos hazer bien y merced, vos damos licencia y facultad, para que por tiempo de diez años primeros siguientes, q̃ corrã y se cuenté desde el dia dela data desta nuestra cedula en adelãte, vos o la persona que vuestro poder vuiere, podays hazer imprimir y vender el dicho libro que de suso se haze mencion. Y damos licencia y facultad a qualquier impressor destos nuestros reynos, que vos nombraredes, para q̃ por esta vez lo pueda imprimir, con q̃ despues de impresso, antes q̃ se vẽda la traygays ante los del nuestro consejo juntamenta con el original, q̃ va rubricado, y firmado al cabo de Miguel de Ondarca çauala nuestro escriuano de camara, de los q̃ enel nuestro cõsejo residẽ, para q̃ se vea si la dicha impresion esta conforme a el, y traygays fe en publica forma, en como por corrector nombrado por nuestro mandado, se vio y corrigio la dicha impresion, con el original y se imprimio conforme a el: y que assi mismo impressas las erratas por el apũtadas para cada vn libro de los que assi fueren impressos. Y se os tasse el precio de lo q̃ cada volumẽ vuieredes de auer, y mandamos q̃ dutãte el dicho tiẽpo, persona alguna sin vuestra licẽcia no lo pueda imprimir ni vender, so pena que el que lo hiziere aya perdido y pierda todos y qualesquier libros. y aparejos q̃ tuuiere, e incurra en pena de cincuenta mil marauedis por cada vez q̃ lo contrario hiziere, la qual dicha pena sea la tercia parte para el denunciador, y la otra tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para mi camara. Y mando a los del nuestro consejo, Presidentes y oydores de las nuestras audiencias, alcaldes, alguaziles de la nuestra casa y corte, y chancillerias, y otros juezes y justicias qualesquier de todas las ciudades, villas y lugares, de todos nuestros reynos y señorios, assi a los que agora son como a los q̃ seran de aqui a delante, que vos guarden y cumplã esta nuestra cedula y merced que assi vos hazemos, y contra su tenor y forma, no vayan ni passen, ni consientã yr ni passar en manera alguna, so pena de la nuestra merced, y de diez mil marauedis para la nuestra camara. Dada en san Lorenço, a tres dias del mes de Octubre de mil y quinientos y ochenta y siete años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro señor.

Iuan Vazquez.

YO Miguel de Ondarça çauala, secretario de camara del Rey nuestro señor, delos que residen en su Consejo, doy fe que auiendose visto por los señores del dicho Consejo vn libro que enel presento, el Doctor Iñigo Lopez de Salzedo, catheratico de prima en la facultad de Canones, de la vniuersidad de la villa de Alcala de Henares, intitulado adiciones y Annotaciones, a la practica criminal Canonica de don Iuan Bernardo Diaz de Lugo, obispo que fue de Calahorra fue tassado a tres marauedis cada pliego, y mandaron que esta tassa se ponga al principio de cada libro, y que no se venda sin ella, y que no se venda a mas precio, y para que conste dello, di la la presente. Fecha en Madrid a seys dias del mes de Octubre de mil y quinientos y ochenta y siete años.

Miguel de Ondarça çauala.

AD DOMINVM MARTINVM A CORDVBA.

MVLTA ac magna esse videntur, Amplissime vir, omni virtutum genere ornatissime, quę meum animum impulerant, vt practicam hanc criminalem Canonicam, quam iam diù pepererã, tibi dicarem, ac consecratam relinquerem. Nam si mihi deligendus erat, qui maiorum suorum antiquas imagines propia nobilitate expressisset, parentumque honestatem bonis moribus cõdecorasset, vt hoc meum munus ob publicam vtilitatẽ editum, à detractantium morsibus acritèr tueretur, quod firmius præsidium, te ipso assumere possem, qui sanguine clarus, moribus insignis, prudentia excellens existis. Habes profecto quorum expressa vestigia sequaris, sed maximè magnanimi parentis tui Andręę Ponce de Leon, quem propter generis claritatem, singularem prudentiam, & miram eruditionem, Philippus noster potentissimus, & Christianissimus Hispaniarum Rex huius nominis secundus, post plures Regios magistratus, ad supremum eius iustitiæ & rerum status consilium merito promouit. Vbi tot signa internæ virtutis, sapientię, & cęterorum omnium quę hominem perfectum & cõsumatum efficiunt, ita clarè & apertè mõstrauit, vt superuacaneũ esset ea recensere. Hoc vnũ silẽtio non contegam, quòd immortalis eius memoria non solùm per totam Hispaniam seminata fuit, verum vniuersa Italia, dum summum Regium magistratum Neapolim dominatum suum nomen iustitia, & equitate illustratum, mira cõsensione coluit. Et nunc profusis lacrymis totam rempublicam eius obitum deplorantem videremus, nisi te fratremque tuum Andręam Ponce de Leon parentis nomine dignum, Cathredam Sexti libri Decretalium fœliciter moderantem, in Complutensi Academia intueretur, quorũ patrotinio diù salua, & incolumis consistit. Quemadmodum existimat hic noster liber se tanto patrono in publicum posse prodire. Eum igitur accipe vir multis nominibus ornatissime, quem propter tuam erga me beneuolentiam maximis beneficijs coniunctam, magis debitum, quãdicatum esse proculdubio credito. Vale.

DENVNCIATIO.

CAPVT I.

CORAM vobis Domino N. Officiali ac Vicario generali, ego N. presbyter promotor seu fiscalis curiæ vestræ, denuncio quòd Coluberius & Serpelion diœcesis huius originarij, in ea domicilium habentes, & beneficia, grauia & plura perpetrarũt facinora. Cùm enim laici essent, sine ordinibus ministrare, ac celebrare sunt ausi. Tandem verò excommunicati, illegitimi, rebaptizati, bigami, serui sine dominorum suorum licẽtia, & illiterati, & post peractam pœnitentiam solennẽ, per saltum, furtiuè, extra tempora, & ante ætatem debitam, & ab alieno Episcopo, ac simoniaco, excommunicatoque, hæretico, & à collatione ordinum suspenso, & qui episcopatui renunciauerat, ad sacros ordines sunt promoti, ac suspensionis, excommunicationis, ac interdicti censura nodati, non ieiuni, ac in die sæpiùs, & sine aqua & igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo, & super altari non consecrato, ac in priuatis locis sine licentia Episcopi celebrarunt, missamq; pro requie defunctorum promulgatam, pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum, Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatem euomuerunt, ac ob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra, & in altari, aliquoties insuper celebrando corpus & sanguinem Domini non percipiebant, super rebus aptis ad faciendum sortilegia, & ad illum effectum tantũ vnam, vel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis nefarijs precibus, & verbis superstitiosis, in custodia Eucharistiæ desides. Commendatumq; sibi infirmum baptizare noluerunt: beneficia plura possident, quorum aliqua patres eorum nullo mediante possederunt, & in pluribus eorum intrusi sunt, viuis eorum possessoribus, & occasione laicæ recognitionis, non requisita Episcopi audientia, beneficia Ecclesiastica sibi pręsumpserũt vendicare, & in nullo beneficiorum resident, cumque parochiales Ecclesias habeant, intra annum non fuerunt promoti. Officium insuper diuinum, prout tenentur, non recitarunt: negociatores, ac alienæ rei conductores, proxenetæ illicitorum contractuum, laicorum ministri, ac in rebus eorum procuratores existentes, tabellionatus officium exercentes, ac leges & physicam audientes, villarum procurationes suscipientes, ac Principum & sęcularium virorum iusticiarij, contra Ecclesias, à quibus beneficia obtinent, aduocati, vel procuratores extiterunt. Instituti hæredes rogati de restituendo hæreditatem incapaci, tacitam fidem dederunt. Calumniatores, maledici, venatores, ioculatores, goliardi, seu buffones. Carnificum seu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè & personaliter exercentes. Aleatores, ac bona Ecclesię dilapidantes: publicis spectaculis,

ac clandestinis nuptijs intereſſentes, nuptias ſecundas benedicentes, virgatis ac partitis & alijs prohibitis veſtibus publicè vtentes, ac comã nutrientes ſiue relaxantes, ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matrimonium de facto contrahentes. Monialibus & ſpiritualibus filiabus ſe commiſcentes: ſtupri, incæſtus, adulterij, ac criminis nefandi rei, ſacrilegi, vſurarij, à manifeſtis vſurarijs oblationes recipientes, eoſque Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradentes, fures, ſimoniaci, periuri, ac falſi teſtimonij rei, homicidæ, venefici, parricidæ, & per aſſaſſinos alios interfici mandantes, truncationesq; membrorum per ſe facientes ſeu iudicantes, duellũ alijs ſpontè offerentes, ſeu oblatũ ſuſcipientes, naues ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercentes, alioſque ad pugnam incitantes, violentiæq; illatores, literas ad alios directas aperientes, & aduerſarijs oſtendentes. Eccleſiaſticos viros, vt ſua reſignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant, capientes. Incendiarij, ac raptorum & Eccleſiarum violatorum non ſatisfacientium, ſepulturis inter eſſentes, eorumque eleemoſynas recipientes, ac de eorum rapina participãtes. Sortilegi, conſulenteſque aruſpices, incantatores, ariolos, augures, ſortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur, & peccatores, qui ſibi confeſsi fuerunt, ſigno, aut verbo, prodentes, blaſphemi, apoſtatæ, ſchiſmatici, hæretici, ac hæreticis receptatoribus, defenſoribus, & fautoribus eorum Eccleſiaſtica adhibentes Sacramenta, ac eos Chriſtianæ ſepulturæ tradentes, & eorum eleemoſynas ac oblationes recipientes. Falſarij, conſpiratores, ac læſæ maieſtatis rei, ſeque de ſuis criminibus gloriantes. Quare peto, præmiſſorum habita informatione ſummaria, eos citari perſonaliter, aut capi, ab Eccleſijs, ad quas confugerunt extrahi, incarcerari, tortura ſiue iuramento præmiſsis interrogari: confeſsionibus proprijs, aut teſtibus conuictos ab ingreſſu Eccleſiæ interdici, ſuſpendi, beneficijs priuari, ac bonorum publicatione puniri, verberari, in exilium mitti, deponi, ac in arctum monaſterium detrudi, in perpetuum carcerẽ damnari, ac exigentibus culpis, aut data incorrigibilitate degradari, ac ſæculari curiæ tradi, pœnisve alijs pecuniarijs, vel corporalibus, canonicis, vel ſynodalibus, conſuetudinarijs, ſiue arbitrarijs puniri, aliquo lapſu temporis non obſtante. Deficiente verò legitima probatione, ob vulgatam infamiam, graue ſcandalum, vehementem ſuſpicionem ex teſtium dictis obortam illis purgationem indici, in qua ſi defecerint, vti conuictos puniri. Si verò capi non potuerint, abſentes eos pœnis damnari cõdignis. Pro quibus omnibus, ac in neceſſarijs eorum, veſtrum imploro officium, ac expenſas proteſtor, & peto.

Coram vobis Domino N.

CAPVT II.

1 *Denunciationes coram iudice fieri expedit.*

2 *Tabellionum corruptus animus delictorum correctionem impedit.*

Quo-

1 QVoties enim ad expurgandam Ecclesiasticã Rempubl. facinorosis clericis alicuius eorũ flagitium a nunciandum est, decet vt id in præsentia iudicis fiat. Sic enim & iudex ipse perpendere poterit, quæ sit personæ qualitas, contra quam denunciatio fit: quæ insuper delicti species ac grauitas, vt iuxta illam, quæ futura sunt ordinet, ac præcipiat, intelligatq;, quo animi motu, quavè certitudine delicti, fiscalis suus, aut quiuis alius denunciaturus accedit: & an etiam negocium id, de quo agitur notario, qui tunc se illi offert, tutò committi valeat. Non enim in criminalibus causis minima cura iudicis debet esse personam notarij eligere, ac variare iuxta casuum & negociorum occurrentiam, cùm præcipuè inter plures optio datur. Multum nanque 2 impedit delictorum correctionẽ b tabellionũ animus corruptus b precibus, aut precio, seu particulari quadam affectione, vnde sæpius causarum secreta reuelant, testes negligenter, & non vt decet, examinãt, & iudices ipsos varijs persuasionibus & fictionibus ad suæ prauæ intentionis tramitem inclinare satagunt, aut aptis importunitatibus oppugnat, eorum insuper torpore & segnicie (cùm à iudicibus seu fiscalibus in similibus copia, & reorum pauperum defensio. Oportebit etiam de omnibus curiæ tabellionibus diffidere, quãdo illos certioraturos malefactorem de his, quæ geruntur, iudex probabiliter suspicatur, extraneũq; quærere notarium, quo præsente denunciatio fiat, & per quem summarie informationis testes examinentur, ac mãdatum capturæ subscribatur. Proderit præterea quod Iudice præsente denunciationes fiant contra reos: nam ex hoc ipse facilius illorum memoriam conseruabit, & melius rationem criminaliũ causarum, & status earũ ab officialibus exiget, nec eis licebit, aliquorũ prosequi causas, & reliquas pro arbitrio silẽtio præterire.

Vdicis fiat. Vide multa lecta nõ indigna, quæ de hac denunciatione: quæ coram iudice facienda est, circa quam huius capitis argumentum versatur. Scripta per Angel. in tract. malefi. in verbo, *Nec non ad denun.* Bosi. in locuplet issimo illo delictorum tracta. tit. de denunciatione. pagin. 101. Iulius Clar. lib. 5. recep. senten. §. fin. quæst. 3. & 7. A

Tabellionum animus corruptus. Dolus æquidem, & tabellionum imperitia, destruit mundum: & multorũ conscientias in magno discrimine constituit, vt singulariter scribit Bald. consil. 6. incipien. Viso testamento. lib. 2. Et ex notariorum imperitia plurima damna, & litiũ occasio oritur. Ita scribitur in sacro concilio Tridentino, sessione. 22. c. 10. de reformatione. Quapropter iustissimè ibi decretum est Notarios imperitos, vel in officio delinquentes, priuandos, vel ad tempus suspendendos esse, ab Episcopo tanquàm Apostolicæ sedis delegato. Ex quibus iustissimè defenditur decretũ ab Illustrissimo Toletano Præsule factum: quo statutũ est, quod nullus Notarius Apostolicus, fungatur munere suo, in hoc amplissimo Archiepiscopatu, nisi pręuio examine, approbatus B *Contra Notarios.*

fuerit ab ipso, vel ab iudicibus sui senatus, qui semper floret viris integerrimis, & omni laude dignissimis.

Et multa contra tabelliones & Notarios tradit Ripa in.l. Centurio.num.83.ff. de vulgar. Cagno. in.l.si librarius.num.2.ff. de regu. iur.Neuiza.consi.28. num. 11. & 12.Iaſ.conſ.37.col.2.lib.4.Iacob. Menoch.conſ.38.num.138.vol.1. & Antonius Teſſara peculiari libello, cui titulum fecit de erroribus notariorum.

Contra nonnullos receptores curiarum Eccleſiaſticarum.

Nec minus quã notarij,impedire ſolent delictorũ condignã punitionẽ, nonnulli receptores Eccleſiaſticarum curiarũ, qui ſic iure optimo nuncupãtur,cũ receptores ſint munerum, & delinquentiũ receptatores, nec non fabricatores iniquitatuum:canes ſunt ferarum, & ciuium deuoratores. Qui muneribus & donis corrupti,facinoroſos homines, & publicos peccatores tuentur, & probos & bonis moribus imbutos, ſi nihil eis tribuunt. Infamant,& perſequuntur. Quod ſi crimen aliquod, antequàm ad iudicis aures perueniat, ipſi nouerint:ſæpenumerò illius cauſam de plano iudicant, & non ſine plena manu. In reorum informationibus innumera crimina perpetrare ſolent:nam aliquando teſtes in ſuũ fauorem deponentes, longe repellunt aſſeuerantes, illud omittendũ eſſe,quouſque pro illis ferant teſtimonium. Si verò nullam culpam inueniunt,vt ſalarium itineris reportent,ex capite in teſtium depoſitionibus aſſeuerant,ſcandalũ ſaltim ortum fuiſſe:ex obiecto crimine,quaſi hoc alicuius foret momẽti,non probata legitima cauſa ſcandali,præſertim apud optimos iudices, & Deũm timentes. Inquirunt iſti aliena crimina, cum ipſi grauiſſimis celeribus irriti ſint. Quibus illud Saluſtij obijci poteſt. *Qui in alterum dicere paratus eſt, vitio carere debet.* Et vt egregiè cecinit ille.

Tollere feſtucam, ſi vis de fratris oculo,
Quæ tua cõturbat, lumina tolle trabẽ.

Et Horatius:

Cum tua peruideas oculis mala, lippus inunctis,
Cur in amicorũ vitijs tã cernis acutũ.

Tẽpus æquidẽ mihi deficeret, ſi ſigillatim omnes ipſorũ iniquitates recenſerẽ. Cenſeo Chriſtianæ reipublicæ vtiliſsimũ fore, vt iſtis hominibus ab Eccleſiaſticis tribunalibus expulſis,teſtes in criminalibus cauſis,præſertim grauioribus coram iudicibus examinarentur, quod iuri communi conſonũ eſt l.Apud eloquentiſsimũ. C.de fidei inſtr.tradit latè Calagur. Epiſcop. reg.757.vbi ipſe annotaui,Iacob. Menoch.in tract.de recup.poſſeſ. 15.remed.q.26.n.336.& latiſsimè doctiſsimus Auend. de exequẽd. mand.Regũ.2.par.c.17.vbi regulã iſtam, cũ vndecim limitationibus conſtituit. Vel oporteret, quod in ſingulis tribunalibus,vnus vel duo clerici viri probi,& integerrimi ad munus,hoc aſsignato cõpetenti ſalario eligerẽtur,qui cum alijs curię officialibus debito tempore ſindicarentur.Nec dicta mala medẽtur, ſi teſtium examen (prout nunc fit) priuatis locorum clericis committatur: nã cùm ex proprio munere hoc illis non incumbat, negligentiſsimè in his ſe gerũt,quia frequẽtiſsimè ipſis abſentibus,& prorſus ignorantibus, teſtes ab receptoribus examinantur:nec iudice commiſsionis opus eſt,niſi ad ſolã ſubſcriptionem factæ informationis.

Offi-

Officiali, ac Vicario generali.

CAPVT, III.

1 *Differentia ſit ne aliqua inter Officialem vel Vicarium.*

2 *Officialis vt corrigere & punire crimina poſsit, poteſtas expreſſa ſibi eſt committenda.*

3 *Officialis ex generali mandato poteſt inquirere.*

4 *Compoſitio officialis Epiſcopi, facta ſuper crimine, an Epiſcopo præiudicet.*

5 *Antiquo iure de diaconorum cauſis tres Epiſcopi cognoſcebãt, de cauſis verò presbyterorum ſex.*

6 *Epiſcopi vel eorum officiales per ſe hodie de cõſuetudine de clericorũ cauſis criminalibus cognoſcunt.*

7 *Solennitas, quæ hodie ex Tridentino concilio in clericorum degradatione obſeruanda eſt.*

1 IN duo termini Officialis ac Vicarius, inter ſe differunt,, vt notat Guliel mus in Clemen. 1. de officio vicar. quem refert Federic. de Senis in concil. 302. incip. Reuerende pater dicitur in iure. in col. fi. Nam quicquid poteſt officialis, poteſt & Vicarius, ſed non cõuertitur: & Officialis non habet poteſtatẽ circa actus ſpirituales extraiudiciales, quia illud pertinet ad Vicarium in ſpiritualibus, & Vicarius poteſt punire & corrigere [a], non tamen Officialis. Quãdo autẽ Epiſcopus vnum ſolum Vicarium conſtituit, credit Feder. vbi ſuprà, quod tranſit in eum, quicquid tranſit in officialem, & quicquid tranſire potuit in Vicarium in ſpiritualibus. Ioan. And. tamen in addit. ad ſpecul. in Rub. de officio Vicarij, dicit quòd iſta vocabula ſunt ſynonima, & ſic idem eſt dicere Officialis, quod Vicarius, & quod dimittenda eſt iſta diuerſitas vocabulorum conſuetudinibus patriæ, quem refert Barbat. in Clemen. Et ſi principalis de reſcript. in. 1. col. qui dicit, quod iſta opinio Ioan. Andr. videtur verior, & ſic quod nulla ſit differencia in effectu, ſed ſolùm in nomine, reiecta opinione Guliel. vbi ſuprà, qui nititur facere differẽtiam inter ea, quæ ſunt gratiæ, & iuſtitiæ & iuriſdictionis volũtariæ, prout latiùs ipſe refert. Præter alia autem, quæ in his, qui 2
creandi ſunt Officiales adeſſe debent, tanquàm quibus totius diœceſis moderatio, ac regimen committenda ſunt, aut ſaltem committi ſolent (licèt verius ij coadiutores, non verò excuſatores Epiſcoporũ eſſe deberent) vt crimina corrigere & punire poſſent, pœnamq; depoſitionis infligere, nõ ſufficit quod ſolùm aliquis in Officialẽ creetur, ſed requiritur quòd ſibi expreſsè prædicta committantur, vt ſanxit Bonifacius huius nominis Pontifex. 8. in cap. licet, de officio Vica. lib. 6. Sufficeret etiam iuxta gloſ. ibi, quòd expreſsis aliquibus caſibus ex requirentibus ſpeciale mandatum, cætera ſub generali clauſula committerentur. Aduerte tamen quod talis officialis ex generali mã dato poſſet inquirere, vt notant Ioan. Mona. Lapus, & Domin. cõtra Ioan. And. ibi, & vide notabile verbum in iſta materia per Marian. in. c. Qualiter. lo. 2. de accuſa. quæſt. 5. artic. 13. quod refert Felin. in capit. Non poteſt de re iudica. in. 4. col. vbi dicit, quod licet Vicarius Epiſcopi ex generali mã-

dato non potest punire, tamẽ sicut potest inquirere, vt suprà, ita posset inquisitũ absoluere absque alia relatione ad superiorẽ: & diceturfacta inquisitio & absolutio ex potestate ordinaria Vicarij, quę nó impeditur, per.d.c.licet.quod dicit dictũ peregrinũ, & nunquã obliuiscendum. Et quãuis Ripa in.l. qui condẽnare.in.3.col.n.pen.ff.de re iud.referat hanc conclusionẽ Marian. & Felin. & dicat q̃ ista decisio nó videtur vera, quia Vicarius non prohibetur cõdẽnare criminosos, fauore ipsorũ delinquentium, sed defectu potestatis iurisdictionis. Vnde cũ Vicarius careat potestate, nó videt quomodo possit absoluere. Ego credo eorũ opinionẽ esse verã in terminis, in quibus ipsi loquũtur, quia dicunt, q̃ sicut permittitur Vicario facere inquisitionem ad effectũ remittendi culpabiles inquisitos ad Episcopũ, sequendo decis. Rotę. 66. in nouis. ita si post inquisitionẽ inuenerit eos in nocẽtes, potest absoluere. Nam in isto casu sentẽtia absolutoria Vicarij nó est à crimine, vnde nó operatur exceptionẽ rei iudicatæ, ad quã pronunciandã necessaria esset iurisdictio, sed est solũ absolutoria ab inquisitione per eũ formata, ad quam sufficit eadẽ potestas, qua potuit inquisitionẽ formare, & eundẽ quẽ absoluit ad Episcopũ remittere, si fuerat inuentus culpabilis. Et isto modo nõ obstat regula negatiua. Quod qui non potest condẽnare, nó potest absoluere: in qua etiã videtur fundari Ripa, dũ
4 impugnat prędictos doctores. An autẽ quãdo officialis Episcopi fecit expositionẽ pecuniariã super adulterio posset præiudicare Episcopo, quominùs possit iterũ cognoscere, & debita pœna Clericum criminosum punire: vide Paul. de 5
Cast.cõs. 368. notandũ in.1.volu. & si quisquã dubitauerit, cur tantorũ ac tam grauiũ criminũ causas, corã solo officiali Episcopi tractãdas, ac ab eo definiẽdas proposuerim, cũ antiqua iura Aegatensium & Carthaginensium conciliorum statuerint, diaconum à tribus Episcopis vicinis, presbyterum à sex, audiẽdos esse, vt habetur in capit. Si quis tumidus. cum duobus seq. 15.q.7. præcipuè, cum illa tria capitula intellexerit Archidiac. ibi, in causa criminali, in qua proceditur ad depositionẽ, prout sunt in hac nostra denũciatione plura crimina depositione digna. Huic dubi- 6
tationi satisfaciẽdo dicimus, quod de cõsuetudine audiunt Episcopi per se, vel per Officiales suos causas criminales Clericorũ suorũ: vt notat Specu.tit.de accusatio.in.§. Quarto loco: cuius meminerunt Ioan.And. & Dom. Philip. in.c. degradatio, de pœnis.lib.6. Vnde solus Episcopus sine numero aliorum Episcoporũ potest Clericũ verbaliter deponere, vt notãt ibi, Domi. & Philip. In criminibus autem illis, in quibus procedendũ est ad actualẽ degradationẽ, tunc adhibendus est numerus Episcoporũ, de quo in dictis iuribus in examinatione & definitione causæ, & ad pronunciandã illam verbalem depositionẽ, quæ debet præcedere actualẽ degradationẽ, vt notãt Domi. & Phil.in. d.c. degradatio. & scribitur in lib. Pótif. fol.203.col. 4. Hodie verò in Concil. Triden. 7
in. 3. sess. celebrata anno Domini 1551. canone. 4. statutũ est, quod liceat Episcopo seu eius Vicario procedere in dictis criminibus

etiam

etiam ſine requiſito numero Epiſcoporũ: ſubrogatis tamẽ loco eorũ totidem Abbatibus vel perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, prout habetur in decreto dicti cõcilij tenoris ſequẽtis: Epiſcopo per ſe ſeu illius Vicarium in ſpiritualibus generalem cõtra Clericũ in ſacris etiã presbyteratus ordinibus conſtitutum, etiã ad illius condẽnationem, nec nõ verbalẽ depoſitionem, & per ſeipſum etiã ad actualem atq; ſolennẽ degradationẽ ab ipſis ordinibus & gradibus Eccleſiaſticis in caſibus, in quibus aliorũ Epiſcoporum præſentia, in numero à Canonibus definito requiritur, etiã abſq; illis procedere liceat, adhibitis tamẽ & in hoc ſibi aſſiſtẽtibus totidẽ Abbatibus vſum mitræ & baculi ex priuilegio Apoſtolico habẽtibus, ſi in ciuitate aut dioœceſi reperiri, & commodè intereſſe poſſint. Alioquin alijs perſonis in Eccleſiaſtica dignitate cõſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris ſcientia commendabiles exiſtant.

ANNOTATIO.

AD de plura quæ de Officialis, nec nõ Vicarij generalis iuriſdictione, & poteſtate, quæ ſcribit Ab. in c. ſi quis cõtr. n. 30. vbi Feli. & Doct. de foro cõp. Rot. deci. tit. de officio Vicarij in nou. vbi ampliſsima additio Sylueſt. in ſumm. in verbo, Vicarius. q. 4. Petrus Rebuff. in pract. benefic. 1. parte, tit. de Vicarijs Epiſcopo.

A *Punire & corrigere.* Eſt ſanè peculiare munus Epiſcoporũ, vel Vicariorũ ſuorũ generaliũ, ſubditorum crimina, & ſcelera punire, eorumq; vitia redarguere, & quod ab eis ſummè cauendũ eſt, ne Clerici præſertim curã habẽtes animarum, criminoſi ſint, & inhoneſtam vitam agant, vel prauis & corruptis ſint moribus. vt in Cõci. Trid. ſeſ. 14. in proœ. de refor. & ſeſ. 6. c. 3. de reform. Iure igitur generalis hæc delictorũ denũciatio, corã Vicario generali proponitur, cùm ipſe ex munere ſibi cõmiſſo, puniendi & corrigẽdi hæc crimina ampliſsimã iuriſdictionẽ & poteſtatẽ habeãt. c. licet. c. irrefragabili. de officio ordinarij. c. de perſona. 11. q. 3. Cõci. Trid. ſeſ. 24. c. 20. de reforma. vbi interdictũ eſt Decanis, ſeu Archidiaconis, vel alijs inferioribus iudicibus, criminales cauſas etiã viſitãdo iudicare. Quæ poteſtas & iuriſdictio nõ ſolũ eis cõpetit aduerſus clericos (quos ſeculares appellamus) verũ cõtra regulares, ſi extra clauſtrũ vitã agentes, delictum aliquod fuerint perpetrati. Cõci. Trid. ſeſ. 6. c. 3. de reform. nec iuuari poſſunt Clerici, ad effugiendã hãc ordinariam iuriſdictionẽ, ſub prætextu immunitatis, aut exẽptionis, nõ obſtantibus quibuſcunq; conſuetudinibus, aut cõcordijs etiã iuramẽto confirmatis. vt in. d. cõcil. ſeſ. 14. c. 4. de refor. Imò ad defendendã ſuam iuriſdictionẽ procedere poſſunt ordinarij, cõtra eã turbantes & impedientes, etiã ſi fuerint exẽpti, vt egregiè ſcribit Innoc. in c. dilectus. de pœnis, quẽ ſequitur Step. Aufrer. in tract. de poteſt. ſecular. ſuper Eccleſ. perſonas. n. 23. Ioan. Rojas, Valẽtinus Inquiſitor in tract. de hæreticis. 1. p. nu. 555. cũ ſequenti aſſeuerans, q̃ cùm ipſe eſſet Epiſcopatus Pãpilon. Vicarius generalis, ita in forenſibus cõtrouerſijs obtinuit, cõtra Canonicos regulares illius Eccleſiæ, & contra quoſdã monachos diui Ber-

nardi. Ipſe quoq; Inno. ſingulare ſententiam receptã vidi cõtra moniales exẽptas, quę mulierem nuptam, intra clauſtra monaſterij iniuſtè detinebant: &hac ratione, iuſtiſſimè iudex ordinarius cõtra ipſas cenſurijs Eccleſiaſticis proceſsit: quouſque mulier ipſa, marito fuit reſtituta, idemque in ſimilibus caſibus erit obſeruandum.

Nec poſſunt Clerici, aut laici, in criminibus mixti fori, fugere ab hac ordinaria Eccleſiaſtica iuriſdictione, etiam ſi allegent ſe habere certos & peculiares iudices, per literas (quas conſeruatorias nuncupant) vt eos à moleſtijs & iniurijs defendãt (vt moris eſt) dictæ nẽpè literæ, cũ quibuſcũq; clauſulis, aut decretis nullius momẽti ſunt. Cõci. Trid. ſeſ. 14. c. 5. de refor. Excipiũtur tamẽ generales Vniuerſitates, ſeu Collegia Doctorũ, vel Scholaſticorũ, vel regularia loca, aut hoſpitalia actu hoſpitalitatẽ obſeruãtia: quorum perſonæ ſuis priuilegijs & exemptionibus, circa iuriſdictionem ſuorum iudicum conſeruatorum, frui minimè prohibẽtur.

Sed dubium egregium, & in praxi frequentiſsimum, nec alienum à noſtro inſtituto ſe offert, vtrùm dicti cõſeruatores Vniuerſitatum, vel religioſorum, aut piorum locorum, poſsint de omnibus cauſis, cuiuſcunque conditionis cognoſcere, & dubium facit Innocentij Quarti Pontificis Maximi conſtitutio in .c. 1. de offic. deleg. li. 6. qua his iudicibus conſeruatoribus, tantùm conceſſum eſt, vt de manifeſtis iniurijs, & violentijs cognoſcãt: nec ad alia quæ iudicialem indaginẽ exigunt, ſuã poſſunt extendere poteſtatẽ. Idem decretũ eſt in. c. fi. illo titulo. Quòd ſi præſcriptam formã fuerint tranſgreſſi, eo ipſo per annum ſuſpẽſi ſunt. Imò & quod non vulgarẽ difficultatem habet Regia conſtitutio prima. tit. 8. lib. 1. ord. nou. definiuit, minimè poſſe iudices conſeruatores id tranſgredi, etiam ſi vberior poteſtas & iuriſdictio in reſcripto conceſſa fuerit: q; ſi ad vnguẽ non ſeruauerint pœna amiſsionis, naturalitatis, horum regnorum puniuntur.

Veriùs tamen videtur, non eſſe prædictis iudicibus prohibitum, de alijs cauſis, vltra violẽtias & manifeſtas iniurias cognoſcere: ſi in literis Apoſtolicis, illis fuerit indultum, quod ex eo manifeſtè patet. Quia Summus Eccleſiæ Præſul cauſas ad Eccleſiaſtica tribunalia expectãtes, auocare poteſt, & alteri terminandas committere. vt in c. noſtrã. de appell. c. paſtoralis. §. prætereà. de offic. deleg. c. Eccleſia. in. 2. in verbo: *Nos quidquid*. vt lite pend. Cõci. Trid ſeſ. 24. c. 20. de reform. conducit. text. in. l. iudicium ſoluitur. ff. de iudi. tradit vltra alios latiſsimè D. Couar. in pract. q. c. 9. Et iſtorum iudicum poteſtas à literarum facultate dependet. cap. recepimus. §. porro. de priuileg.

Nec refragatur tex. in. c. 1. quia loquitur quando conſeruatorum poteſtas eſt limitata. Seçùs verò ſi ampla tribuatur iuriſdictio, quia tunc impugnè ea vti poſſunt. Qua propter illus text. deciſio, ferè hodie inutilis eſt, cùm amplior forma recepta ſit, vt ſcribit Ioan. Andrę. ibi in caſus poſitione, & ibi etiam Archi. & Domi. idem Domin. in. d. cap. fin. §. conſeruatores. Petrus Rebuffus in. l. 48. in fine. ff. de verb. ſignif.

Nec

Regiæ constitutiones .1. & .5. tit. 3. li. 1. ordi. noui explicantur.

Nec minus aduersatur præcitata Regia lex prima dispones, nó esse alicuius valoris iurisdictio, quæ contra dictam prohibitionem cessa fuerit. Quia interpretanda est in casu. d. c. 1. cum quo concordat: vel quando talis concesio tenderet in præiudicium Regiæ & sæcularis iurisdictionis: non verò quando ea iurisdictio daretur tantum inter Ecclesiasticas personas, quarum causæ coram iudicibus Ecclesiasticis sunt tractandæ, vt in. c. si diligenti. de foro comp. cũ alijs Regiæ lex. 57. tit. 6. part. 1. Vel si causa esset Ecclesiastica, vt in Clem. 2. de iudi. l. 56. tit. 6. eadem part. 1. His nempe casibus, Pontifex Summus liberã potestatẽ & iurisdictionem obtinet, nec Regia potestate potest impediri. c. nouit. de iud. l. 5. tit. 3. li. 1. ordin. noui. & q̃ iste sit verus, & germanus intellectus. d. legis, ex verbis ipsius colliges: cùm dicit: *Los conseruadores dados, y diputados por nuestro muy Santo Padre, no sean osados de perturbar la nuestra iurisdicion seglar, ni se entremetan a conocer, ni proceder, &c.* Intelligenda quidem lex est inter laicos: & exceptio, quę statim sequitur ibi. *Salvo de injurias y offensas manifiestas, y notorias, que suelen ser hechas a las yglesias, o monasterios, y personas Ecclesiasticas.* Interpretanda est respectu laicorum.

Vnde ex illa lege singulariter colligo, iudices conseruatores religiosorum, vel mendicantiũ, posse non solùm cõtra Clericos, stante dicto decreto Cõcilij Trid'. procedere: sed cõtra laicos, pro manifestis iniurijs, vel violẽtijs personis Ecclesiasticis illatis, quãuis rei sint, quia minimè ex hoc defraudatur Regia iurisdictio, cũ talia crimina mixti sint fori. c. cùm sit generale. de foro compet. l. 58. ti. 6. p. 1. l. 4. ti. 18. ead. par. & cum dicta Regia lex. 5. tit. 3. lib. 1. ord. Loquatur de laicis, in illis regulã constituat, exceptio qua permittitur conseruatoribus, de manifestis iniurijs, & violẽtijs cognoscere cõtra laicos dubio procul intelligẽda est, cũ exceptio sem per ex regula profiuat. l. nã quod liquide. 9. fin. ff. de penu. legat. & huic interpretationi non vulgariter suffragatur. l. 2. tit. 8. lib. 1. ord. noui. dicens: *Iuezes Ecclesiasticos ansi conseruadores, como otros qualesquier, no sean osados de exceder los terminos del poderio, que los derechos les dan en sus jurisdiciones: y si excedieren lo que los derechos disponen, y en la nuestra jurisdicion Real se entremetieren, y la atẽtaren y vsurpar, y entre legos, sobre causas profanas, &c.* Non certè inter Clericos, nec circa causas Ecclesiasticas lex illa aliquid diffiniuit.

Et nota, quòd tunc dicetur manifesta iniuria, & violẽtia inferri, vt pateat aditus iudicibus conseruatoribus contra laicos procedendi, quando monasterium vel religiosi sua possessione perturbãtur, aut eorum priuilegia exemptiones & immunitates violãtur. c. cum sit generale. de foro comp. q̃ in qua libet oppressione locum obtinet. in cap. si clericus. eo. tit. Abb. & Doctores in. d. c. cum sit generale. vbi Socin. num. 18. Lap. alleg. 58. & .72. & est optimus tex. in. capit. conquestus. de foro compe. vbi iudicibus Ecclesiast. permittitur laicos cõpellere, vt pro iniurijs & dãnis Ecclesiæ illatis cõpetenter satisfaciãt, & cõducit tex. quem ibi ad hoc not. Barb. in. c. licet. de pœnis, in verbo, *Exigunt.* Quia exigere

est ab inuito extorquere. l. lex fidei cõmiss. ff. de lega. 3. & est hodie egregia decisio Cõci. Trid. sess. 22. c. 11. de reforma. & in proprijs terminis huius propositæ cõtrouersię tenet Io. Lap. Hispanus vir magni nominis in rep. c. per vestras. de dona. inter vi. & vxo. §. sed pulchra dubitatio. n. 3. fol. magno. 181. Et ita nõ semel iudicatũ vidi, maximè hoc anno. 1583. in fauorẽ religiosissimi, totoq; orbe celebratissimi Collegij Societatis Iesu, huius Cõplutensis populi. Nã cùm quidã ciues oppidi de *Loranca*, vim dicto Collegio quibusdã suis prędijs intulissent, meo cõsilio querela huius oppressionis, & violẽtiæ, proposita fuit corã Vicario generali huius Cõplutensis curiæ, tanquã iudice cõseruatore, & licẽt rei personaliter citati, declinatoriã fori exceptionẽ proposuerunt, causa ad Regiam Pintianã curiã fuit delata, declaratum in ea fuit, nullam vim à iudice conseruatore illatam fuisse, & causa ei remissa fuit.

Hæc de cõseruatoribus mẽdicantium ordinũ, piorumq; locorũ: cõseruatores verò Salmãticensis, Pintianæ, & Cõplutensis Academiæ, indistinctæ de omnibus causis in fauorẽ Doctorum, vel Scholasticorum, cõtra laicos procedere possunt. l. 8. tit. 7. lib. 1. dicti noui ordina. cùm dicit: *Que el Maestrescuela o su lugar teniente pueda conocer, y conozca de todas las causas tocantes a la dicha Vniuersidad, y a las personas del dicho Estudio, aũque no sean iniurias, ni fuerças notorias y manifiestas.*

Ego N. Presbyter.

CAPVT. IIII.

1 *Laici Clericos accusare nõ possunt.*
2 *Prælati cauere debent, ne officialiũ suorum officia sub annuo censu locent.*
3 *Fiscalis curiæ in principio officij iurare tenetur.*

CVM enim in curijs Ecclesiasticis officio fiscalis functuri, vltra laicorum crimina, clericorũ etiã flagitia accusare, seu denunciare debeant, & laicis interdictum sit clericos accusare, [a] vt in. c. Laico. & in. c. Sicut Sacer. 2. q. 7. optimè faciũt Prælati, si Sacerdotes, aut in sacris saltẽ cõstitutos viros, similibus præficiũt officijs: illi nanq; nõ ea quę sæculares viri inuidia, ac infestatione, clericorũ flagitia accusabũt, aut iudicibus nunciabũt, & vitia solũ persequẽtes, reorũ personas tanquã in eadẽ forte Dñi vocatas nõ abhorrebunt. Fiet insuper, vt ad occultãda crimina, non sic facilè muneribus corrũpantur. Quod tandẽ prudenter statutum inueni inter Constitutiones Cæsaraugustanę Prouinciæ, cuius est Ecclesia nostra Calagurritana, in tit. de procurat. in constitu. penul. tenoris seq. Nullus de cætero procurator fisci admittatur, nisi in sacris sit ordinibus constitutus, suffraganeis nostris, & eorum officialibus cõtrarium faciendi potestatem omnimodã adimẽtes. Debent tamẽ Prælati cãuere ne similia officia illis vel alijs sub annuo cẽsu locent. [b] Nã dum hoc fit, feruent vitijs omnibus reipublicæ, Clericiq; ac laici facinorosi, nõ vitæ emẽdatione, sed pecunię præstationẽ canonicam vltionem effugiunt, quam promerentur, sicque dum quid offerre possint, habeãt, quod in eis aliquid puniri possit, non timent. Cùm præterea synodalium testium vsus insimul cũ ipsa

1 a

2 b

syno

ſynodorũ celebratione (nõ paruo Chriſtianitatis diſpendio) perierit, & eorum loco in ſingulis diœceſibus ij, quos fiſcales vulgus appellat, creati videantur, nõ minima debet eſſe prælatorũ cura, vt ad huius officij onus & exercitiũ prudẽtes, fideles, ac ſolertes viros eligãt, qui ſubditorũ ſuorũ ſpiritualia vulnera valeãt inueſtigare, illaq; iam nota, & probatione nõ difficilia prælatis eiſdẽ, aut ſuis Vicarijs reuelare ignaũia nõ differãt, aut perfidia
3 diſsimulẽt. Et vt hoc diligẽtius obſeruent, aduertãt ſemper Prælati, ſeu eius Vicarij in creationibus talium fiſcaliũ, vt eos faciãt ante omnia iurare [c], quod officiũ ſuum fideliter, diligenter, & legaliter exercebunt. Cùm enim tales cenſeãtur publici denunciatores, tenentur in principio ſui officij iurare, vt notat Angel. in l. ſi vacantia. de bon. vacan. lib. 10. quem refert Præpo. in c. de accuſat. 2. q. 8. col. 65.

A *Ccuſare*. Vide latè Prępoſitũ in c. laicos. n. 4. 2. q. 7. glo. Abb. & Doctores in c. ex parte. de teſtib. l. 3. tit. 3. li. 1. noui ord. Idq; egregiè in cõcilio Prouin. Toleta. celebrato anno. 1566. act. 2. c. 11. his verbis definitũ eſt. *Fiſcales ab Epiſcopis deputentur, qui vel Sacerdotes ſint, vel intra ſex menſes ad ſacrũ ordinẽ, intra annũ ad ſacerdotiũ promoueri poſsint, & promoueãtur. Alioqui ad vſum proprij muneris nequaquã admittãtur.* Et duas rationes, propter quas laici à clericorũ accuſationibus repelluntur. Scribit Ioã. Crot. in tract. de teſtib. n. 59. Hieron. Gig. in tract. de crimine læſæ Maieſt. in rubr. quomodò & per quos crimẽ læſæ Maieſt. prob. quæſt. 15. Poſſunt tamen laici in aliquibus criminibus Clericos iure optimo accuſare. Primò, in crimine hęreticę prauitatis. c. Sacerdotes. c. oues. 2. q. 7. Secundò, in crimine læſæ Maieſt. c. ſanè. 15. q. 3. glo. in ſumma. 2. q. 7. & ibi Præpoſ. Archid. Bellam. & Cardi. à Turrecrem. in. c. 1. ibi. Tertiò, in crimine dilapidationis. c. nõ liceat. 7. q. 2. & hoc inter doctores cõmuniter receptũ eſſe teſtatur. Fe. cõſ. 183. n. 3. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 14. verſ. Propter reuerentiam. Quartò, quãdo laicus ſuã vel ſuorum iniuriã proſequitur. c. omnibus. 4. q. 7. c. de cętero. de teſtib. & licẽt Archi. in ſumma. 2. q. 7. in ea ſit ſentẽtia, vt exiſtimet, id procedere, quãdo ciuiliter agitur: ſecus verò ſi criminaliter. Sed veriùs Hoſti. in. d. c. de cętero. contrariũ cenſet ſcribens, permiſſum eſſe laicis Clericos accuſare, tã ciuiliter quã criminaliter, ſi ſuã vel ſuorũ iniuriam proſequãtur: cui ſe ſubſcribit Prępoſi. in c. quod verò. 2. q. 7. col. 1. allegãs text. in. c. Maximianus. 81. diſt. Quinto, nõ eſt locus regulæ in crimine ſimoniæ. tex. in. c. tãta. de ſimo. Sextò, in crimine ſacrilegij. tex. in. §. qui autẽ. 17. q. 4. Septimò, quãdo ſemel laicus admiſſus fuit ad accuſandũ Clericũ, quia poſteà non poteſt repelli. Ita ſcribit Aug. Ber. in c. 1. n. 4. de accuſat. quod manifeſtè iuri contrariũ eſt: nã cùm iſte fauor, qui in hoc verſatur in fauorẽ totius ſacerdotalis ordinis fuerit introductus, minimè in eius præiudicium & pernitiem Clericorũ laicos ad eos accuſandos aduerſus ſacras cõſtitutiones magno conſilio æditas admittendos eſſe cẽſeo. Octauo, & vltra ſupradictos caſus illud cẽſeo notatu dignum, quod ſpeciali iure ſancitum

Decem traduntur caſus, quibus laici Clericos accuſare poſsũt.

citum est, parochianos posse proprium sacerdotē & rectorē denuntiare, cū sua interfit habere bonum pastorē, & ab omni scelere immunem. In hoc æquidē doctores omnes conueniūt, teste Arch. in c. illa. n. 7. de accusat. & est communis sentētia, si credimus Iulio Claro. d. §. fi. q. 7. idē profitetur ipse Aret. in c. ex parte. de testib. Scribit tamen circa hoc eleganter Host. in tit. de inquisitione. §. 2. ver. vt autē. quod Prælati non debēt passim, nec frequenter recipere eas cartulas, quas rustici cōtra rectores suos clāculo offerūt: nec tamē debēt esse nimis increduli: nam solent hę manifestationes non vulgarē commodū & vtilitatē reportare, si iudex maturo cōsilio & prudētia veritatē indagauerit, vel saltim legitimā causam inuenerit, vt seruato iuris ordine ad inquisitionē criminis deueniat. Nō tamē superdictis capitulis aliquo modo procedendū est, etiā si in ipsis copia testium exhibeatur: tūc quia incertus est illorū auctor, unc etiam quia capitula illa extraiudicialiter fuerūt producta, ꝙ si aliter fieret processus esset ipso iure nullus. Ita scribit Iul. Cla. in pra. cri. §. fi. q. 5. vers. Scias enim. dicēs apud suos ita seruari. Nono limita, quādo crimen esset notoriū. c. cum dilectus. de purg. can. Abb. in. d. c. de cætero. vbi Feli. n. 6. de testib. Quintil Mādosi. vir doctissimus in anno ad Lap. alleg. 11. litera E. Decimo limita, in patrono laico, qui presbyterū dilapidantē bona iuris patronatus accusare tenetur, c. cōstitutū. 16. q. 1. gl. in. c. filijs. 16. q. 7. tratid latissimē Cæsar Lāb. de iure pat. lib. 3. art. 2. q. 2. quē vide.

B *Locent.* Adde Caieta. in summa. in verb. officiorū venalitas. Dom. Soto lib. 3. de iust. & iu. q. 6. ar. 4. Frat. Fran. à Vitoria in priuato cōsilio, quod de hoc argumēto vernaculo sermone ędidit Mart. Nauar. in manuali confessorū latino. c. 25. n. 7. & lege quę circa hoc longe lateq; scribit noster Bernardus Diaz de Luco, qui ob eius summā integritatē ingentē, vberrimāq; doctrinam dū in supremo indicæ dictionis prætorio esset incorruptus senator, & summæ integritatis vir ob sinceriſsimā eius fidē, & sępiùs exploratā sanctitatē à Carolo V. huius nominis Cæsare, & primo Hispaniarū Rege selectus, eodēq; munere syncerē functus Calagurritanæ & Calciatensi amplissimis Ecclesijs ab ipso Cæsare Maximo designatus, tandē Pōtificis Romani suffragio, vt reipublicæ Christianæ maximū esset ornamentum Episcopi titulo fuit insignitus. Et paulò pòst cū singulari pietate & religione pōtificale munus exerceret ad impiorū hæreticorum labes extirpādas, ad Tridentinū concil. fuit vocatus, quo incredibilis eius pietatis & religionis amplissimum præstitit testimoniū. Qua ratione passim doctores eū summis laudibus celebrāt, maximē Insignis D. Couar. in. 4. lib. decret. 2. par. c. 6. n. 14. iuris vtriusq; consultissimū, meritò appellat, & doctissimus & obseruātissimus Prę sul. Nūcupatur ab eodē li. 1. var. resol. c. 11. n. 5. & vīr moribus & doctrina excellens in rub. de testa. 3. par. n. 26. & multis in locis practicā istā excellentissimā esse testatur, & eū meritissimum pastorem Calagurritanæ Ecclesiæ nuncupat Petrus Auend. in capit. prætor. 2. part. cap. 5. numer. 26. Is inquam. in tractat. cui titulū fecit, *Instruction de perlados.*

Ioann. Bern. Diaz de Luco.

cap.

cap.19.&.20. Iurisdictiones verò Ecclesiasticæ, siue facultates nominandi Vicarios in spiritualibus locari minimè licet, nec conductores per se ipsos, aut alij eorum nomine, ea munera possunt exercere, aliter cócessiones etiã à sede Apostolica factæ subrectitię iudicãdæ sunt: ita decretũ est in Sacro Concilio Triden. sess.25.c.11.de reforma. In Concilio verò Prouin. Tole.act.2.c.15.ann. 1565. iustissimè decretum fuit, vt Notariorũ Ecclesiasticorum, nec non promotoris fiscalis officia, & cætera alia quæ ad iurisdictionem Episcoporũ, & aliorũ inferiorum spectant, minimè vendãtur, vel locẽtur, alioqui si quis illius decreti transgressor fuerit, hac pæna mulctatur: nempè vt lucrum nõ acquirat: imò in animę iudicio fabricæ Cathedralis Ecclesiæ restituere tenetur, & qui officiũ ita fuit assequutus, illo priuari debet, quod vtinam in omnibus tribunalibus seruaretur.

C *Iurare.* Adde Ang. in tract.maleficio.in verbo, Nec nõ ad denunciationẽ.col.2. Petrũ Foller.in practi.crim.in parte audiantur exceptiones.n.65.pag.162.Lod.in practi.crim.c.6.n. 11.Add. Bart. in l. Diuus.ff.de custod.reorum.

Promotor seu fiscalis curiæ vestræ.

CAPVT, V.

1 *Fiscalis à Prælato vel iudice creatus loco officij iudicis succedit.*

2 *Iudex ex proprio officio procedens, infamia præcedente, cogere potest reum ad iurandum de veritate dicenda.*

OFficiũ huius fiscalis creati à prælato, vel iudice, loco officij iudicis succedit, & quod facit iste ex mandato iudicis, videtur facere ipse iudex, vt notat Præpo.in.c. de accusat.2.q.8.col.36.& col.39. Vnde non tanquã pars accusans debet iudicari. Pro quo optimè facit, quod notat Innocen. & alij, vt refert Felinus in col. 2.in ca. Cùm clamor.de test. quod quando persecutor inquisitionis est datus à iudice, ad ipsam inquisitionem prosequendam, tunc quia talis nõ est propriè pars, sed minister iudicis, ad eius instantiam possunt testes repeti, quia tunc potiùs iudicis officio repetuntur. Ex quo ego aliâs dicebã in contingentia facti, quod sicut iudex procedens ex officio suo, & non ad petitionem partis, præcedẽte infamia, potest reum cogere ad iurandum de veritate delicti [a], de quo infamatus est, vt notat Abb.in.c. Cum super. de confess. quasi ad finẽ. Pari modo poterit hoc facere ad petitionẽ dicti fiscalis, cùm hoc tamẽ necessario temperamẽto, videlicet nisi fiscalis prosequeretur talem accusationem, ex qua si vincat, defertur lucrum sibi ab aliqua cõstitutione synodali, vel consuetudine præscripta, cum tunc videatur sequi proprium interesse, & ad id oporteat probationes habere legitimas.

1

2

a

ANNOTATIO.

NOta circa huius capitis argumentũ, quod quilibet merũ imperium habens, potest hoc ꝓmotores, seu fiscales (quos vocãt) creare. vt docet Bar. in l. Diuus. ff. de custodi.

di.reor. Ioan. de Anna.in. c.ſicut olim.num.2.de accuſat.

A *De veritate delicti.* Adde Bart. hanc opinionem tenentem,in.l.inter omnes.§. recte. in fine.ff. de furt.cuius opinio ab omnibus approbatur.teſte Aug.in tract.malefi.in addit.Ang.in parte,*Comparuerunt & confitentur totum.* num. 13. quam opinionem communem eſſe fatetur Hyppo.in.l. quæſtionis habendæ.num.72. ff.de quæſt. Ant. Gom.lib.3.var. reſolu.c.1.nu. 65. & eſſe magis communem, aſſeuerat Iul.Clar.in pract.crim. §.final. q. 45. verſ.Sed quęro nunquid. Quæ opinio Forenſi conſuetudine recepta eſt.teſte Maria.Soci. in in.c.qualiter & quando. nu. 227. de accuſa.q.84.Et communis totius Italię ſtillus,iam pridē eam recepit. vt memoriæ mandabit Bart. in.l.1.n.6.C.de iur.col. & eam dicit communē,& apud ſuos obſeruari Doctiſsimus Octauian. in de cif.Pedam.66.n.7.& in Hiſpania ſeruatur, quia ei ſuffragatur egregia Partitarū.l.4.ti.29. par. 7. vbi magnus Greg.Lop.idē annotauit in glo.incip. *Iurar q̄ diga la verdad.* Quāuis propter manifeſtam periurij auſam,eam increpet Clar.vbi paulò ante allegaui. Vnde apud Gallos non iuramentū,ſed ſola fidei interpoſitio adhibetur. vt refert Marcus deciſ.674.quod Hiſpanica lege apud nos ſeruari, piè deſiderabat egregius Anto. Gom. (quem præceptorē Salmāticæ habuiſſe anno Domini. 1554. nunquam pęnitebit)is inquā lib.3.vari.reſol.c.12.nu.15. non æquidem oportet, nec decet iuramentū exigi,quando periurij crimē timetur. c.clericos.de coha.cler.Sed quādo iuramentū expoſcitur,à iudice,ſecundum iuris normā procedente, dubitandū non eſt,quin reus eius religione aſtrictus,veritatē patefacere teneatur. nec vllo modo poteſt, etiā ad effugiendas aduerſarij calūnias, iudicem fallere. vt docet S.Tho.2.2.q.7.art.3.& ex noſtris tenuit Bald.in rub.C.de fid.inſtru. n.3.Abb.in.c.olim.in.1.col.fin.de reſt.ſpol.& in. c.ſicut. in.3. col.6. de iureiuran. Iaſ.in.l. cum proponas.col.2.C.de pact. quā opinionem communē eſſe profitetur Areti.in.l.decē.n.7.ff.de verb.obliga. Couar.lib.1. var.reſol.c.2.n.1.circa quā vide late Mart.Nauar. in.c. inter verba.Corro.65.n.237.cōcl. 6.11.q.3. & vide quæ latē ſcribo inf.cap.124.

D. Antonius Gon. ecius.

Denuncio.

CAPVT. 6.

1 *Publicæ denūtiationis diffinitio.*
2 *Officiales infames vel criminoſi à denunciatione repelluntur.*
3 *Fiſcales ex communi curiarum ſtilo non notoria ſcelera denuntiare poſſunt.*
4 *Iudex eccleſiaſticus minimè debet permittere clericū ſine delatore de occulto crimine accuſari.*
5 *Delator debet ſe obligare quod probabit quod in denuntiatione proponit.*
6 *Quādo probaſſe dicatur quod denūciat, vt ab obligatione liberetur.*
7 *Iudices Eccleſiaſtici non debent ad clericorum capturam ſine informatione procedere.*
8 *Sententia abſolutoria, ſuper denunciatis prolata, prodeſt ſicut lata ſuper accuſatis.*
9 *An iudex Eccleſiaſticus accuſare volentibus terminum præfixere teneatur.*

10 *Offensus si dixit se nolle accusare, & ideò ad inquisitionem iudex processit: offensus posteà, accusare volens, audiendus non est.*

11 *Fiscalis de quocunque crimine potest clericum accusare.*

12 *Scribitur egregia Cæsaraugustanæ Ecclesiæ synodalis constitutio.*

LIbuit enim sub denunciationi sverbo, hãc delictorum congerie scribere: quia Episcoporũ promotores, seu fiscales magis denunciatoribus, quam accusatoribus assimilari par est. Et licêt varię sint in iure denunciationis species, vt declarat Henricus in cap. Nouit. de iudic. fin. col. Et latiùs ibi prosequitur Abba. & diffusius Præp. in capit. de accusat. 2. q. 8. in
1 colum. 56. & pluribus alijs. Illa tamen, quæ materiam nostram complectitur, est denunciatio, quæ dicitur publica, quam sic diffiniuit, seu descripsit Præp. vbi suprà, in colum. 64. Est enim denunciatio, criminis alicuius apud competentem iudicem, per officialem ad hoc deputatum facta delatio, ad pœnam eidem inferendam. Competit nanq; hæc ex mero iudicis officio procedentis in ea ad denũciationem, seu promotionem suorum officialium, secundum prædictos doctores, vbi suprà, & funda tur ex l. ea quidẽ. C. de accusat. & ca. Episcopus in synodo. 35. q. 6. & l. diuus. ff. de custodia & exhibitione reorum. c. præterea. de te-
2 stibus cogendis. Et nota quòd ab ista denunciatione repelluntur of-
a ficiales, si sunt criminosi, [a] vel infames, notat Henricus. d. col. fin.
3 allegat textũ. & quod ibi notat Bernar. in. d. c. Præterea. Et licêt in hac materia denunciationis publicæ Doctores communiter scripserint in. d. c. nouit. & in. d. l.. Ea quidẽ. quòd notoria tantũ crimina denũciari possunt. [b] Cómunis tamen b
stylus curiarum Ecclesiasticarum admisit, vt indistinctè illarũ fiscales, seu promotores accusationes suas, vel propriùs denunciationes instituant, in quo videtur recepta opinio Saliceti in. d. l. Ea quidẽ. dũ dicebat, & etiam non notoria denunciari debent, dũmodò probari possint, quod æquũ videtur: nam si de solis notorijs criminibus clerici per fiscales accusandi essent, plura alia, quæ sæpiùs occulta, & si probabilia sunt, impunita manerent. Vnũ autẽ consulendũ se of- 4
fert iudicibus Ecclesiasticis, vt nó permittant, de aliquo occulto crimine accusari clericũ apud eos per fiscales, nisi delatorem sibi priùs obtulerint, aut videant, quòd dicti officiales sufficienti probatione, aut legitimis indicijs muniti causam ipsam aggrediũtur. [c] Si enim c
Reges nostri, suis fiscalibus iniungunt, vt habeant delatorem, cur & ijs, qui ad accusandos dericos creati sunt officiales per Episcopos, hoc non præcipietur? Et quia de delatore mentionem fecimus, & hæc materia Canonistis non est familiaris: ideò circa eam notari debent sequẽtes conclusiones. Quod quando iudex delatorem admiserit, ille se obligare debet, de probando quod denunciat, ita quòd fiscus obtineat, vt probatur in autentica de exhibendis reis. §. 1. per quem ita determinat Lucas de Penna. in rubr. de delatoribus, libro. 10. columna secunda, versiculo. Ad deferendum. Postquàm

verò

verò obligauit se probare quod detulit, si semiplene probauit, non sufficit, quo minùs condemnetur ad pœnam, ad quam se astrinxit, si non probaret, vt concludit dictus doctor in.l.2.eiusdem tituli, in. 3. colum. versic. Sed pone. Si autem delator probauit crimen, & reus defensiones iustas, tunc si tales erãt adeò notæ, quòd delator habuit iustam causam credendi, quòd iniquè procedebat ad delationẽ, tunc non excusabitur à pœna. Secus autẽ quando detulit crimen, quod erat publicè notum, & defensiones totaliter occultæ, & fama in contrarium habebatur: quia tunc delator excusabitur à pœna, si suam vel suorũ iniuriam prosecutus est. Si autem deduxit crimen in delationem, cuius vindicta sua non intererat, tunc puniendus est: quia se ad id astrinxit, quod sua non intererat. Ita concludit idem Lucas in dict. colum. 3. & seq. Ego tamen crederem, in hoc secundo membro mitiùs puniendum delatorem, cui delictum fuit notum, & defensiones occultæ, quam in casu præcedenti: quia licet eius non interfuerit, ratione suæ vel suorum iniuriæ, potuit moueri zelo iustitiæ & publicæ vtilitatis, quæ versatur in expurgãda prouincia malis hominibus. Quando verò reus absolutus fuit, quia testes fuerunt reprobati, propter delictũ delatoris producẽtis, vt quia corrupti pretio, vel aliâs falsum dixerunt, tunc benè credit Lucas, vbi suprà, in. 4. col. puniendum esse delatorem. Et idem dicit, si probatum fuit testes esse inhabiles, aut criminosos, & hoc esse publicè notũ delatori. Secùs tamen si sunt repulsi ex alia causa, sine culpa delatoris, vel quã ipse potuit ignorare: quia tũc non tenetur delator ad pœnam, secundum eum. Quod tamen credit verum, vbi delator suam, vel suorum iniuriam prosequitur, aliâs videtur sibi dicendum quòd teneatur, quia non satisfecit ei, ad quod se sponte obligauit. Sed ego etiam in hoc casu crederem, arbitrio boni iudicis relinquendum, vt consideret, an delator habuerit iustam causam ignorandi defectus testium, & an publicum fuerit delictum, & numerus testium sufficiens: aliter enim nullus audebit crimina iudicibus referre, quantumcunq; illa probare possit timore alicuius occultæ defensionis competentis reo accusando. Placet præterea dicti doctoris sentẽtia in.d.l.2. colu. 5. versic. Item quid sit. dum tradit, quòd si quis denunciat plura crimina capitalia, quę se obligat probaturum sub aliqua pœna, & ex illis vnicum probat sufficiẽs ad condemnationem capitis, quòd non euitabit pœnam, quia non impleuit quod promisit, & sibi imputet, qui se onerauit ad superflua comprobanda, quod posset practicari in materia nostra, quãdo quis detulisset plura crimina depositione, vel aliqua pœna canonica digna, & vnum solùm probaret, imò plus asserit dictus doctor, quòd qui se astrinxit probaturũ crimen sub certa qualitate in denunciatione deducta, quòd non excusatur à pœna, si non probauit crimen cum eiusdem circunstantijs & qualitatibus, prout detulit, quauis crimen probauerit fuisse commissum, vnde in hac materia delatorum iudicibus Ecclesiasticis consulo, vt cùm eos acceperint, denunciationem ab illis factam in scriptis redi-

redigant,eoſque aſtringant ad probandum omnia crimina ibi deſcripta, cum ſuis qualitatibus ſub pœna in obligatione declaranda, monẽdo eos vt crimina, quæ probare non poſſunt, in delatione non inſerant, nulla in eis poſt monitionẽ,& obligationem pœnitentia recepta: quia aliàs clerici accuſati de varijs criminibus,infamati manent apud populum, qui cùm accuſationis notitiam habet,non ſemper defectum probationis aliquorum capitulorum intelligit.Nec decipiat quoſdam iudices pietas quædam nociua, quæ eos retrahit à condemnatione expenſarum & pœnæ,quia vident delatores aliqua ex his quæ detulerint probaſſe,magis in hoc amantes ſuſurrones & maleuolos fouere, quàm Clericorum honori & famæ conſulere. Nec præterea ob id quòd delatores habeant obligatos ad probandum crimina quæ deferunt,faciles debent eſſe iudices in captura Clericorum, maximè in grauibus delictis, niſi priùs ſufficientem habeant informa-
d tionem, [d] quia ſi poſteà deficit illa, non ſatisfactum eſt captorum Clericorum honori, relaxatione à carceribus, & condemnatione expenſarum & pœnæ facta contra delatores:cum infamia carcerationis ob famoſum crimen vix aliqua relaxatione quantumuis honorabili, poſsit bene dilui,ſeu purgari. Et nota præterea in propoſito, quod ſententia abſolutoria lata ſuper denunciatis,
c prodeſt ſicut lata ſuper accuſatis. [c] Ita notat Præpo.in capit.de accuſa. 2.quæſt.8.in col. 68.verſ. quær. an abſolutoria,allegat Sali. in.l. Ea quidem.ver.15.quæro.de accuſationib.

An autem iudex Eccleſiaſticus de-
f beat ſtatuere terminum, [f] accuſare volentibus? Abbas in capit.inter. de purga. can.col.2.diſtinguit, videlicet, quod ſi Epiſcopus vel ſuperior habet probationes promptas contra infamatum,tunc non eſt neceſſe,neque vtile ſtatuere terminum accuſare volentibus:quia poſſet ſupponi amicus,& fieri colludium,& alia ratione de qua per eum. Si tamen non habet illas promptas,poteſt,ſi vult,ſed non eſt neceſſe, ſufficit enim quòd accuſator ſe non offerat. Ego ſemper tamen intellexi dictam concluſionem, Abb.in delictis, in quibus non conſtat,quòd aliqua perſona ſit offenſa ex eis. Aliter enim benè crederẽ iudicem Eccleſiaſticũ debere illam requirere, an velit accuſare antequàm ex officio,vel ad fiſcalis petitionem procedat.Nam ſi inquiſitionem ex officio formauerit,vel ad fiſcalis petitionem proceſſerit, non requiſita parte offenſa,& poſteà ſuperueniat accuſator,tunc ſeruanda eſſet diſtinctio. Sal.in.l. Ea quidẽ. ver. Quia propt. C.de ac.quam refert & ſequitur Ange.in tract. malefi.in parte: hæc eſt quędam inquiſitio. fol. 16.in parua impreſsi.Cuius etiam opinionem dicit communiter teneri Feli.in capit. Qualiter & quando, el.2.in. 5. licet. in fin. de accuſa.quã diſtinctionem hic tranſcribere nolo. Vnum tamen 10
non omittam in propoſito, quòd ſi offenſus dixit ſe nolle accuſare, & ideò iudex formauit inquiſitionem, vel fiſcalem audiuit,& poſteà offenſus producat accuſationẽ,tunc accuſatio illa nõ debet audiri nec recipi, quia iudex præuenit eum antequàm reuocaret voluntatẽ ſuã, vt not. Bal. in.l.accuſationẽ. C. qui accuſa. non poſ.quem refert Aug.in addi. ad Ange.in dicto. f. 16. & quia poſſet aliquis dubitare, vtrum promotor aut fiſcalis,de quo in huius noſtri operis 11
denũciatione meminimus, poſsit cle-

ricum accusare de quocunque crimine, nulla facta distinctione priuatũ sit an publicum, videtur in hoc dicendum, quòd sic: quia de iure canonico omne crimen est publicum, g vt not. glo. in c. infames. 6. q. 1. & sequitur Bal. in rub. C. qui accu. non pos. in pen. col. & Rom. in singulari de 81. Tu audisti. & talis est publici criminis natura, quòd cuiuis ex populo competat ius accusandi, vt probatur in princip. inst. de publicis iudicijs, quãto magis cõpetere deberet officiali publico ad accusandũ, vel denũciandum crimina deputato? & quia in materia huius capituli placet mihi constitutio Prouinciæ Cæsaraugustanæ, quæ habetur in tit. de accusa. prima in ordine, libuit eam transcribere, cuius tenor talis est: Procurator fisci noster, seu suffraganeorũ nostrorum nequaquàm ad agendũ, seu denunciandum, prætextu officij sui contra aliquem admittatur: donec 12 proposita, seu denunciata credere est se vera, & se posse probare firmauerit iuramento. Quòd si aliquo instigante per se, vel cum eo processerit ad prædicta, instigator ad expensas se obliget, vel det inde quam poterit cautionẽ: reus autem & citatus respondere minimè compellatur, donec iuratum & cautum fuerit, vt præfertur. Contra factum sit irritũ ipso iure. Consuloque omnibus Episcopis, vt in omnibus suis curijs hoc idẽ seruari præcipiãt, iusta est enim prædicta decisio, & quæ honori ꝓspicit subditorum, & fiscales omnes vigilantiores reddit, eorumq; leuitatem in accusando compescit.

ANNOTATIO.

Vide plurima, quæ de hac denunciationis materia, de qua in hoc capite, scribit Bart. in l. Diuus. ff. de custo. reor. vbi plures tetigit quæstiones huic loco accommodatissimas. & in extrau. ad reprimendum. in verb. *Denunciationem.* Ang. Aretin. in tractat. malefi. in verbo, *Ad denunciationem.* Ioan. de Anani. in cap. sicut olim. de accusat. Boss. in tracta. delictor. tit. de denunciatione. pag. 101. Lod. in pract. crimin. c. 6. pag. 18. Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. ꝯ. fi. q. 3. & 7.

Criminosi. Vide tex. in c. cum oportet. cum sequen. de accusationib. Hosti. in summ. tit. de denun. ꝯ. quis potest. Anton. in cap. cùm dilectus. de accusation. Bar. in l. diuus. nu. 7. ff. de cust. reor. quo locò scribit, quod prohibitus accusare, censetur etiam prohibitus denunciare. Sed opinio ista autoris nostri, minimè iam in forensibus controuersijs admittitur, nam isti officiales (quos appellant) qui ad denunciandum constituuntur, vt in plurimum sunt pauperes, & viles, & quandoq; infames. ita cõmuniter seruatur, teste Ange. in. d. maleficior. tracta. in parte: *Nec non ad denunciationem.* nume. 4. Marian. in capit. qualiter & quando. numero. 81. de accusationib. & ridiculum foret, si quis contrarium asseueraret. vt scribit Iulius Clar. libro. 5. recep. senten. ꝯ. fina. quæst. 7. versic. pro intelligentiam. A

Denunciari possunt. Adde quod istã sententiam communem esse fatetur Cardin. Alex. in cap. de accusation. versi. quero an malitia. 2. q. 8. Maria. in. d. qualiter & quando. n. 179. Mar. Nauar. in c. inter verba. 11. q. 3. concl. 6. Corrol. 63. n. 188. eamque sequitur Domi. Soto, vir religione, pietate, & literis insignis in tract. de ratione tegendi & detegend. secret. memb. 2. q. 6. pag. 5. Sed vt bene adcertit autor, Stillus curiarum contrarium B *Dom. Soto.*

trarium obſeruat. idem teſtatur practica Conrradi, fol.235.numer.5.in fine.

C *Aggrediuntur.* Vide nouiſsimam & egregiam deciſionem, quæ in Prouinciali Concilio Toletano, anno, 1565.ſtatuta fuit act.2. cap.12. quæ ſic loquitur. *Promotor Fiſcalis apud Eccleſiaſticum iudicem neminem deferat, vt eius delatione inquiſitio fiat, niſi quę legitima ac frequens grauet infamia, nec ex ea delatione iudices inquirere audeat: imò priuſquàm ad inquiſitionem procedant, diligenter curent inueſtigare, an ea infamia à maltuolis, an à prouidis & honeſtis, orta fuerit. Quòd ſi promotor Fiſcalis quenquam accuſare velit, eo caſu quo iure accuſario ei ſit permiſſa: accuſatoris officio functus, eas leges ſequatur: quæ publicis accuſatoribus, hiſve quibus iuris publici ratione accuſare permittitur, iure vel conſuetudine datæ fuerint. Sed ſi accuſatus ab accuſatione fuerit abſolutus, nullo modo in expẽſis condemnetur. Imò ſi fiſcalis temerè eum accuſaſſe conſtiterit, non ſolum expenſarum ſolutione, ſed alia pœna, iudicis arbitrio: propter accuſationis temerariæ calũniam, omnino puniatur. Hactenus Toletanum concilium.*

Concilii Prouin. Toletan.

D *Informationem:* Adde Sali.in.l.nullus.C.de exhi.reis.vbi ſcribit, iudicẽ poſſe malefactorem ſtatim capere, modo qualis, qualis informatio interuenerit. Hyppo.in.l.1. num.1. ff. de quæſt. Folleri.in pract.crimin. in parte. *Notatus capiat de perſona.* & vide quę ſcribit autor infra, cap.116. num.5.& quæ ibi ſcripſi, vbi dixit, quòd hoc caſu ſufficit quod de crimine præſumptiuè conſtet. At ſi crimen graue fuerit, prout noſter autor probè cẽſet, ad capturam abſque ſufficienti informatione, procedi nõ debet: vt de crimine hęreſeos ſcribit Iacob. Septimancẽſis meritiſsimus Pa-

Iacob. Septimãcẽſ.

cenſis Epiſcopus in Catholicis illis, & eruditiſsimis inſtitutionibus. c. 17.nume.2. & vide quæ nouiſsimè ſcribit Licentiatus Rojas quondam Valentinus Inquiſitor, nunc verò Epiſcopus Patenſis Reuerendiſsimus in ſing.& egregio tract.de hæreti. 2. part. aſſer. 1.

Super accuſatis. Vide Bar.idem tenentem in .l.Diuus.col.3.ff.de cuſtod.reor.& in.l. ſi cui.§. eiſdem. ff. de accuſa. E

Statuere terminum. Adde Bal.in. l. quamuis.in.2.huius initij.col. 1. C. de adult. & eſt text.egregius, qui paſſim allegatur in.l.diffamari.C.de ingen. & manu., qui licet indiffamante, ſtatum libertatis loquatur, locum habet in qualibet cauſa, ciuili vel criminali, vt doctores ibi cõmuni conſenſu profitentur, & ſentit Bart. in.l. Titia.ff. de accuſation. & in auth. ad hæc.C.de vſur. Ginus, Bar. & Bal. in.l.ſi eo tempore.C.de remiſ. pign. Alberi.& Bald.in.l.Papinianus. §. ſi quis.ff. de inoffic. teſta. & eſt gloſ. not.in.l.ſed etſi per prætorem. §. ait Prętor.ff.ex quibus cauſ.maior. Innoc.in.c.conquærentè.col.1.de offi. ord.Abb.& doctores in. c. licet. de accuſa. quod latiſsimè tractat & reſoluit Anton. Gab.lib.2. commun. opin.tit.de actio. concluſ.6. Domi. Epiſcopus Couar.libro.1. variar.reſolution.capit.18.Deciſio. Pedam. 151. per totam. & circa intellectum d.l.diffamari. vide nouiſsimè Illuſtriſsimum, & Reuerẽdiſsimum Prę ſulem D. Franciſ. Sarmiento in libro.1.ſelect.interpreta. cap. 2. quo loco argutè ſatis à doctorũ traditionibus recedit. Sed in practica nõ dubito, quin cõmunis & recepta ſentẽtia ſit ſeruãda. prout paſſim in cõtro uerſijs forẽſibus receptã vidi: & poſt hæc ſcripta legi doctiſsimũ Doctorẽ

L. diffamari. C. de ingen. & manumiſ.

Ludouici à Molina,li.3.de primoge. Hiſpaniæ.c.14.nu.23. cum ſequen. qui communem opinionem ſequutus,à noua opinione ſupradicta aliquibus rationibus innixus recedit.

Nota tamen ſingulariter,quod ad hoc, vt accuſator monitus, vt intra certum temporis ſpacium accuſationem proponat, vt eo lapſo non audiatur, oportet quòd iudex interlocutoriam ſententiam proferat, qua pronuntiet,eum vlterius non eſſe audiendum.Ita deducitur ex tex. in.d. l.Titia.vbi ſcribentes.Innoc.in cap. cum in tua.qui matr. accuſar. poſſ. vbi Card.Ancha.& Abb. Bal.in. d. auth.ad hæc.col.pen. Paul.de Caſt. & doct.in l.quamdiu.in.3.ff.de acquir.hære. Sufficeret tamen, ſi iudex in primi termini aſsignatione, ſententiam proferat, qua accuſatorē ab accuſatione longe repellat, vt elegan ter docet Bart.in.l.mancipiorum.ff. de opt.lega.Bal.in.l. ſi ea.C. de accu ſat.& in.l.ſi eo tempore.C.de remiſ. pigno.Ang.in.d.l. Titia.& in. d. l. quamdiu.Salicet.in.l.ſi ea.nu. 9. C. qui accuſ.non poſſ. Securior tamen opinio eſt,vt lapſo termino, ſententia proferatur,qua is qui diffamatus eſt,abſoluatur,perpetuumque ſilentium aduerſario imponatur. Ita probare videtur Regia.l.46.tit.2. parti. 3.vbi noſter Greg. in verbo, *Deue dar por quito*.dicit in practica id eſſe ſeruandum.Et an ſufficiat vna monitio, vel duę deſiderentur prius, quā dicta ſententia proferatur. Vide glo. not.in auth.de hære.& Fal.§. ſi quis autem non adimplēs.in verbo,admonitus.quæ ad hoc, vt quis iure ſuo poſsit priuari duas monitiones neceſſarias eſſe cenſet,& illius gloſ.authoritate innixus Ang.ibi idem cenſet in caſu. d.l.diffamari. &licet ab eius opinione recedat Roma. in. l. quamdiu.ff.de acqui.hæred.cum tamen ſequitur Greg. in. d.l. 46. in verbo, *E ſi por ventura*.& hoc verius cenſeo.

Eſt publicum. Adde quod hanc opinionē communē eſſe fatetur Ana ni.in c.ſtatuimus.num.19. de maledi.Iul.Clar.lib.5.recep.ſent. §.1. ver ſic.hæc tamen. G

Quod Coluberius & Serpelio.

CAPVT VII.

1 *Turpi nominis effectus aliquot remiſſiue traduntur.*
2 *Vno eodemque libello accuſari plures poſſunt.*

CVM in hac ficta denunciatione tot ſcelera aliquibus imponēda eſſent, qui ex illis inculparentur,placuit etiam hæc nomina fingere, quæ à Colubro & Serpēte deriuarentur. Qui enim tantis criminibus irretiti eſſent non hominum quidem, nec quorumuis animalium, ſed deteriorum nomen promereri par eſt, illorum prę cipuē,cuius effigiem Dæmō aſſumens(qui autor eſt malorum omnium)parentes primos decepiſſe, ac viciſſe comperimus:libuit hoc etiam 1
& ea ratione,quia & noſtri iuris interpretibus placet, effectus aliquos tradere,ex eo quod quis malum nomen [a] habeat,vt per Fran.Bru.in tra a
cta.de iud.& tor.12.car.in. 3.col. & per Hippol.in.l.1.in princip. colu. 16.ff. de quæſt. quamuis ego ſemper credidi doctores prædictos intelligendos eſſe de malo nomine malis moribus adquiſito, non verò de eo,quod licet ſit malum,qui habet

habet illud non elegit, sed susceptit tẽ pore quo non fuit in eius arbitrio, vel potestate repellere. Duo prętereà Clerici, & non vnus in hac denunciatione positi sunt, vt per hoc compertum habeat iudex Ecclesiasticus, plures eodem libello accusari posse de eisdẽ criminibus. vt in.l. 1. & ibi Bal. C. si rens, vel accusat. mort. fuer. & in.l. vim passam. §. incęsti. ff. de adult. Et notat Specul. in tit. de accusatore, in princi. in vers. item quòd non potest.

A *Malum nomen.* Vide text. in ca. 1. vers. Belial. & quæ per eum not. Barba. Imo. & Ioan. de Anani. nu. 2. de depos. Mari. Soci. in. c. cũ dilect. de excessib. prælato. Propterea Plutarchus de liberis educandis inquit: Primum debere curare parentes, vt filij, bonis nominibus nuncupẽtur. Oritur sanè ex bono nomine bona præsumptio, ex prauo autem & turpi nonnunquàm oritur sinistra. vt inquit Abb. in procem. Gregoriano in parte, Gregorius nu. 7. vnde refert Ioan. And. in. c. cùm secundum Apostolum. de præbendi vxorẽ suã, sæpissimè dixisse, quod si nomina venderentur, etiam magno precio bona nomina emi deberent. Arguũt sanè multi, quãuis hoc sit argumentum plęrunque fallax ex nomine ad probitatem, vel malos mores hominum. Vnde Claudius Mumertus. *Nomen dici putant, quod rem notam faciat, sitque veluti rerum imago.* Arguũt itẽ sacrę literæ à nomine personarũ, vt Abigail. Reg. 1. c. 25. improbat maritũ à nomine, quod Naba dicebatur Nabal, ęquidem stultum significat, & secundum aliquam proprietatẽ putãtur imposita nomina Patriarcharũ, vt Isaac à risu. Iacob supplantator, sic de alijs, de quibus pẽrcurrit Eusebius Pamphil. lib. 11. de præpa. Euange. c. 4. Vnde Martianus iurisconsultus remittit hæredi conditionem à testatore impositam, vt ferret nomen inhonestum, veluti Vespilionis, cum sit habenda cura honesti nominis, & dignitatis, vt in.l. Sed sciendum. ff. ad Trebel. Et qui effectus ex malo & iniquo nomine oriũtur, scriptos reperies apud Gerar. sing. 75. Nico. Euerar. in locis legalib. loco ab Ethimolo. fol. 1. Hyppol. in pract. §. Expedita. n. 52. Cassa. in consuetud. Burg. rub. 1. §. 6. nu. 53. Ioan Mont. de bigamia. q. 2. num. 2.

De eisdem criminibus. Adde quod opinionẽ istam communẽ esse profitetur Marian. in. c. 1. n. 143. de libelli oblatione. Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §. fin. q. 13. versic. quęro nunc. quam sequitur literis & prudentia insignis Gregor. Lopez in.l. 2. titul. 1. par. 7. versi. *La tercera.* B

Huius diœcesis originarij.

CAPVT, VIII.

1. *Originis propriæ ratione quis forum sortitur.*
2. *Iudex originis procedere potest contra subditum, ratione delicti alibi commissi.*

ORiginis propriæ ratione sortitur, quis forum, vt probatur in.l. 2. C. de munic. & orig. libr. 10. iuncta glos. ibi eodem tit. & in.l. 1. in princi. & notatur in. l. assumptio. ff. ad municip. Specul. in tit. de cõp. iudi. abdi. in versi. 42. & ibi Bart. in. d. l. Assumptio. §. filius. quasi ad fi. 1

vbi post Iacobum de Aret. quem refert, concludit, quòd potest quis conueniri in loco originis propriæ vel paternæ, per l. incola. ff. eod. si ibi inueniatur. & ita tenet Bald. in rubr. C. Si non à comp. iudi. in fin. loquẽdo simpliciter de loco originis, & q̃ ratione originis suæ sortiatur quis forum, notat Bal. in l. fin. col. 1. C. si non à compe. iudi. Allegat. text. in c. ex parte. de for. compet. & talis dicitur subditus secundum eum, ratione personæ tantum. & vide Alexand. in d. l. Assumptio. in addit. ad Bart. qui dicit hanc esse communem sententiam, videlicet, quòd si ibi non inueniatur, non potest conueniri, nisi quò ad finẽ distribuendi bona ibi
2 sita. In criminalibus autẽ causis, Bal. in sua margarita, in verſ. iudex. in. 5. col. dicit, quòd iudex originis potest procedere cõtra suũ subditũ de
a delicto alibi commisso. a vt in. l. 3. cũ l. sequent. ff. de interd. & allegat. Bar. in. l. sepulchri. ff. de sepulc. violat. & glo. sing. in. l. relegatorũ, §. interdicere. ff. de interd. & relegat. Idẽ voluit Bart. in. l. si cui. §. fin. ff. de accusat. per. l. 1. C. vbi de crim. agi opor. Vide etiam Alciat. in cap. 1. de offic. ord. super gloſ. in verbo, iudicare. in princ. vbi dicit, quòd communis opinio est, quòd si quis non puniatur in loco delicti, poterit puniri in loco originis secundum formam statuto-
b rum loci, b in quo deliquit, per. l. sacularij. §. sunt quidam. ff. de extra ordina. crim. Et per notata per Moder. in. l. cunctos. populos. C. de summa Trinitate, & fid. cathol. Ex quo videtur inferri posse, quòd iudex Ecclesiasticus originis propriæ, vel paternæ potest procedere cõtra clericũ originariũ, si ibi repertus fuerit ratione delicti alibi cõmissi. Pro quo etiã facit tex. in. c. Cũ nullus. de tẽp. ordin. lib. 6 vbi probatur, q̃ Episcopus loci originis, dicitur proprius, vt quis possit ab illo ordines recipere. Quod procederet siue per viam accusationis, siue inquisitionis agatur contra clericum, per ea, quę infrà dicentur in seq. §.

A *Libi commisso.* Adde Bart. A
in. l. cunctos populos. nu. 47. C. de summa Trin. vbi Cyn. & Bal. idẽ Bal. in. l. fi. ff. de iurisd. om. iud. & in cõs. 313. li. 5. Ant. & Abb. n. 8. in. c. cũ contingat. de foro cõp. Caro. Ruin. consil. 84. n. 9. lib. 4. quæ opinio cõmunis est, teste Bolog. cons. 54. idẽ fatetur Aug. Arimen. in add. ad Angel. in tract. malef. in. §. hæc est quędam inquisitio. ver. Quæro an de delictis. And. Alciat. in. c. 1. n. 67. de offi. ordi. Bosi. in tract. delict. tit. de foro cõp. n. 182. quo loco scribit opinionẽ istã vsu Forẽsi comprobatã esse. Sylua. cons. 103. Marcus decis. 989. n. 6. Bõb. cons. 8. n. 11. Cagn. in. l. fi. n. 153. ff. de iurisd. omn. iud. Iul. Clar. lib. 5. recep. sent. §. fi. q. 39. versic. sed quæro. Contrariã tamen sententiam quod de iure ciuili, nec iudex originis, nec domicilij possit crimina extra territorium cõmissa punire. Tenuit Ioan. And. in addit. ad Spec. ti. de comp. iudi. Sali. in. l. seruos. C. ad leg. Iul. de vi. pub. quam esse communem sententiã asseuerat Hyp. in practi. crim. §. constante. nu. 90. Tho. Gram. decis. Neapol. 26. & noster Ioannes Bernar. infra cap. proxim. quam sequitur Bolog. male sibi constans. consil. 8. versic. Capio igitur. quo loco scribit, quod secundum magis communem opinionẽ, etiã si subditus ratione originis, delinquat in alieno territorio nõ potest iudex inquirere, nec procedere cõtra talem

delin-

delinquentem. Hanc etiã communẽ appellat egregius & magnus fui temporis aduocatus, Petrus Auendan. in respons. 40. numer. 3. Pau. Paris. consi. 159. num. 7. vol. 4. Ioan. de Ami. cons. 60. num. 10. Rolan. Vall. cons. 19. nu. 20. lib. 2. Et generali cõsuetudine receptum est, vt nullo modo iudex de crimine extra territoriũ cõmissõ inquirere possit. Vt fatetur Riminaldus vir doctissimus, consil. 32. num. 20. & cons. 471. nu. 10. & & consi. 484. n. 1. vol. 1. Primã tamẽ opinionem magis communem, & veriorem censeo, quam pro eius insigni eruditione defendit D. Præsul Didac. Couarr. vir vtique doctissimus, sed vna præsertim ingenij castitate mirabilis in pract. quæst. capit. 11. num. 6.

Petrus Auendanus.

D. Præsul Didacus Couar.

b *Statutorum loci.* Quando crimen aliquod extra territorum commissum sit, an puniatur secundum statuta municipalia loci, vbi quis delinquit, an secundum patriæ statuta, vel secundum ius commune. Vide pulchram distinctionẽ traditam à Bar. in l. cunctos populos. nume. 74. C. de summa Trin. vbi Ias. numer. 30. primæ lectionis. & nu. 67. secund. Abb. Feli. & Doct. in c. licet. de foro compet. idem Abb. in c. contingat. nu. 30. eo. ti. Alex. consil. 11. col. 3. lib. 1. Bos. in tract. delictor. ti. de pœnis. num. 19. Iulius Clar. li. 5. recept. sent. §. fin. q. 85.

In ea domicilium habentes.

CAPVT. IX.

1 *Iudex domicilij de delictis suorum clericorum alibi commissis cognoscit.*

2 *Quando de domicilio fit mentio, de domicilio habitationis in dubio intelligitur.*

DOmicilij forus generalior a est omnibus alijs. Vnde a Card. Anton. & Abb. in 1 cap. cùm contingat. de foro. comp. concludunt, quòd iudex domicilij potest cognoscere de delictis suorum Clericorum etiam alibi commissis. & idem tenet Ioan. Calde. in repet. c. de illis. de rapto. in col. 6. in. q. 6. qui respondet ad fundamenta, quæ in contrarium videbantur vrgere. & vide Bart. in l. relegatorum. §. interdicere. ff. de interd. & relegat. qui notat ex tex. quòd iudex loci, vnde quis est incola, potest quem punire de delicto alibi commissõ b. quod dicit esse notandũ, & b vide Abb. in c. in fin. de foro comp. in col. 13. vers. Sed circa primã. Vbi concludit, quod iudex domicilij potest exercere omnimodam iurisdictionem in sibi subditum ratione domicilij, si ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commissis. Et vide Ioann. Andr. in capit. vt animarũ, de constit. in 6. qui dicit q; siue subditus delinquat extra diœcesim, siue in loco exempto diœcesis, potest ratione fori cõueniri corã iudice suo. & idẽ tenet Ioan. de Ligna. in Clem. pastoralis. de re iudi. quod refert Andr. Siculus in d. c. cum contingat. in col. 5. vbi respõdet ad d. cap. Vt animarum. qui huic sententiæ videtur aliqualiter aduersari. Et tandẽ refert Ioã. And. post Odofr in add. ad Specul. tenentẽ, q; hæc sententia procedat, quando proceditur per viam accusationis, secus si per viã inquisitionis: quia tũc iudex agit ad vindictã, & sua nõ interest, ex quo nõ deliquit in suo territorio, & hoc attẽto iure ciuili. Secũdum verò, iura canonica

vtraque via iudex procedere poterit, & posteà refert Anto. Cin. & Bart. volentes quòd etiam de iure ciuili hoc procederet, & Abb. in consil. 24. volum. 1. incipien. Rodulphus num. 1. qui in contingentia facti ita consuluit fieri posse. & vide Abb. in colum. 2. in. d. c. Cùm contingat. qui tenet opinionem Anto. & Bart. & tandem Barba. ibi, in col. 7. &. 8. sustinet opinionem Ioan. Andr. & Odofr. contra Cinum & Bart. & resident in eorum opinione, & credit quòd in practica sua tenetur opinio, quia æquior, & fortioribus innititur rationibus. Et vide Gandin. in tractatu maleficiorum. in fin. vbi hanc quęst. disputat, & tandē concludit, quòd iudex domicilij nō potest procedere per inquisitionē contra delinquentem propter delictum alibi commissum, & in fin col. dicit, quòd licèt aliud obtineat de iure canonico, tamen hoc procedit de iure ciuili, & sic videtur tenere opinionē Ioan. Andr. de qua suprà in addit. ad Specul. licet eum non referat. Et vide Hippol in sua practica criminali. in. §. Constante. in col 14. vbi mouet hāc quæst. & dicit, quòd doctores in ea sunt varij, & pro vtraque parte remissiuè refert plures doctores, & tandem dicit, quòd magis cōmunis opinio est, quòd iudex originis non possit inquirere: & sic opinio Ioan. Andr. de qua suprà, quem ipse allegat in primo loco pro ista sententia. Et aduerte quòd quando fit mentio de domicilio in dubio, intelligitur de domicilio habitationis. [c] per glos. notab. in cap. Statutum. §. cùm verò. in verbo, vnā diętam. de rescript. lib. 6. Notant doctores in cap. fin. de for. compe. Bal. in. l. fin. col. 11. de ædict. diui Adria. Iason in. l. cunctos populos. C. de summa Trinit. & fide cathol. in col. 6. Si tamen Clericus est vagabūdus, tunc videtur quòd vbicunque fuerit repertus poterit puniri, [d] iuxta glos. in. l. 1. C. Vbi de crim. agi opor. quam allegat Gandi. in tracta. malefi ciorum in rubr. vbi puniatur delinquens, circa principium.

c

d

Generaliter. Et sic Ang. sententia exploditur, qui consil. 40. col. 2. domicilium originis, potentius quouis alio domicilio existimabat. A

Alibi commisso. Vide autorem. & quæ ibi scripsi addit. 1. cap. super. B

Habitationis. Vide Dom. & Fran. in. c. statutum. §. cùm verò. de rescri. lib. 6. vbi glo. quam hic allegat autor valde commendant: quam hanc opinionem sequutus not. & dicit sing. Anton. consil. 21. in fine. Alex. in. l. cum quędam. col. 2. vbi Socin. ead. col. ff. de iurisd. om. iud. Idem Alex. dicens eam valde notandam, consil. 101. col. 2. li. 3. & in addi. ad Bart. in l. assumptio. ff. ad municip. Anton. Imo. & alij in. c. vlt. de foro cōpet. Felin. in. c. 1. in fine. de sponsa. Iaſ. in l. cunctos populos. nu. 25. C. de sum. Trin. Decius in. l. si eadem. nu. 2. ff. de offic. assessо. Stepha. Bertran. cōs. 109. lib. 2. Matth. de Afflict. decis. Neapol. 384. num. 7. cui communi & receptæ sententiæ suffragatur glos. quam vbique doctores summis laudibus celebrant. in Clem. 1. in verbo, subditos, in fine. de foro comp. quæ voluit, quem propriè subditum dici ratione habitationis: quam approbat ibi Imo. qui ad hoc multa allegat. & Petrus de Anchar. in. c. Romana §. contrahentes. de foro cōp. in. 6. Bal. in. l. omnes. §. si non apparitor. C. de Episc. & Cleric. Abb. in c. 1. in fine. vbi Felin. de foro comp. C

Petrus

Petrus de Anchar.conſ.437. nu. 2. Paul.de Caſt.conſ.44.num.5.lib.1. Barba.in procem.Clem.§.ſane.Corne.conſ.323. col.2.lib. 4. eam fatetur eſſe ſing.Alex.in addi.ad Bar.in d.l.aſſumptio.& eſt communiter ab omnibus recepta,quia contradictorem non habet,quod ego ſciam. Et quod plus eſt,iura etiam exorbitantia loquentia de domicilio originis, locum obtinent in habitationis domicilio,vt tenuit gloſ.not.in.c.præſenti.in verſ.Sane. verbo. originarius.vbi Domi.& Fran.de præben. libro. 6.

Vagabundus vtrum ad delicti locum remitti debeat.

D *Puniri*. Adde Bar. in. l. hæres abſens.§.proinde.num. 4.vbi Cur. Iuff.de iudi.Corſet. in repe.Abbas in verbo,vagabundus.Caſſan.in conſuetu.Burg. tit. *Des aduenz.§.* vnic. num.12.Boſsi.in tract.delict. tit. de foro comp.num.69. Nec in hoc caſu, ad locum commiſsi criminis remiſsio facienda eſt, vt tradiderunt Calderi.& Ioan.Anania. in. c. 1. de raptorib.Guid.Pap.q. 202. num. 2. quam eſſe communem ſententiam,fatetur Bellam.conſil. 11. col. 1. quem refert Probus in addit.ad Ioan.Monach.in.c.inquiſitionis. num. 5. de ſent.excommu. Boſsi. d.num.69.& nouiſsimè diligentiſsimus Doctor Didacus Perez Salmantinus,in.l. 2. tit.14.ver.quæro vlterius.lib.8.ord. Iul.Clar. lib.5.recep. ſenten.§. fina. q.39.verſ. Cæterum ſi reus. Quam quidem opinionem falſam eſſe exiſtimo,& ideò iuris eſſe certiſsimi cẽ ſeo,vagabundum ad delicti locũ remittendum eſſe, vt in eo condignis pœnis puniatur. Sequor in hoc Innoc.quem in Sacro Iure Pontific. veluti terreſtre numen veneramur, in cap.1.de raptori.vbi Abb.& Cardina.idem Abb.Poſt. Anton. in. c. vltim.num.21.de foro comp. Mari. Socinus in capitulo, poſtulaſti.numero.15. de foro comp. D. Couar. in pract.quæſtio. capit. vndecimo. numero.7.Boni. de Vitali. in tract. malefi.in rub.de inquiſi.n. 56. Mótal.in.l.32. tit.11. par.3.idem in. l. 1. tit.1.lib.2.foro leg. Nam vt elegãter ſcribit Abb. d. num. 21. fortiori ratione vagabundus ad delicti locum remittendus eſt, quam non vagabũdus, cùm talis remiſsio,ſine alicuius iudicis iniuria fiat. & hoc manifeſtè probat Regia lex.1.tit.29.par. 7. cũ dicit: *Acuſado ſeyendo algun home de yerro que vuieſſe,en algunas maneras, que diximos en los titulos deſta ſetena partida:&c.* In quibus quidem titulis mentiõ fit de his criminibus, quæ à vagabundis perpetrantur idem probat.l.15.titu.1.par. 7. ibi. *Por yerro que todo home faga*. Et ſic generaliter loquitur tam de vagabundis, quam de alijs hominibus.

D. Didacus Perez.

Benè tamen hæc controuerſæ opiniones diſtinctionis ſedere poſſunt componi,vt prima tunc locum obtineat,quando offenſus accuſat reum vagabundum coram iudice loci, vbi eum inuenit:tunc iudex loci delicti ex officio nullo modo procedere poteſt. Secunda verò opinio vera eſt, quando iudex loci delicti, parte poſtulante, remiſsionem petierit, quod probare videtur egregia Par. lex.15.ſuprà allegata,quã ad hoc refert Auendan. reſp. 40.numero.9. Et nota, quod vagabundus dicitur, qui per mundum vagatur.Bartol. in.l.quarta.§. Prætor ait. nume. 24. ff. de damn. infect. & eſt communis, teſte Maria. in capitulo finali. numero. 57. de foro comp. & qui non habet certum domicilium. gloſ. in dicto. §. Prætor ait. Quam ſequitur Guid. Papa, deciſ. 202.num.2.

Et beneficia.

CAPVT, X.

1 *Clericus ratione Eccleſiaſtici beneficij reſidentiam requirentis, in loco illius domicilium ſortitur.*

2 *Habens plura beneficia reſidentiam requirentia, totidem habet domicilia.*

3 *Prælatus ſubditum Clericum ratione beneficij, pro delicto alibi commiſſo in propria diœceſi inuentum punire poteſt.*

1 AN Clericus, ratione beneficij, quod habet, dicatur habere domicilium in loco
a illius[a]? Sufficiat referre breuiter, quę tradit latè Felin. in cap. dilectus, el 2. de reſcrip. in. 1. col. vbi materiam iſtam, more ſuo, per concluſiones reſoluit, videlicet, ꝙ ſi Clericus habet beneficium non requirens reſidentiam, non cenſetur illic habere domicilium, ſecundum Innocen. Anton. & Abb. in cap. ex ore. de priuilegijs. Si verò requirit reſidentiam, ſortitur ibi domicilium, ſecundũ omnes Doctores. ibi. & in dict. cap. Ex ore. & alios, quos ibi refert: quod procedit, licet ibi non reſideat, ſi ſecum non eſt diſpenſatum ſuper reſidentia, vt per eundem Felin. ibi. in 2. col. in. 4. concluſione. Qui poſt multa concludit, quòd talis de facto non reſidens, fingitur ibi habere domicilium in loco beneficij in onero-
2 ſis: Vnde habens plura beneficia requirentia reſidentiam, dicitur habere plura domicilia, ſecundum eum, ibi, in. 3. concluſion. allegando. gloſ. in cap. Primatus. 71. diſtin. & in. c. quoniam. 21. quæſt. 2. Et in cap. quia in tantum. de præbend. quod intelligit, quãdo quaſi æquãliter in vtroq; reſidet: ſecus tamen ſi in altero ſeruit Vicarius eius, quia tũc habet domicilium tantùm, vbi reſidet: & hoc etiam tenet Abb. in cap. Poſtulaſti. de foro competen. col. 1. Imò plus dicit idem Felin. vbi ſuprà, in. 3. col. in. 6. conclu. quòd licet Clericus poſſit habere domicilium alibi, tamen principale dicitur eſſe in loco beneficij, pro quo refert Iunocen. in. d. c. Ex ore, & alios. & idem not. ipſe in d. c. poſtulaſti. in princip. Ex quibus 3
omnibus ſic breuiter collectis, & ſi diffuſius illa prędictus Doctor ſcripſerit, videtur, quod poſsit inferri ad noſtrum propoſitum, quòd prælatus diœceſis (in quã quis habet beneficium, in quo tenetur reſidere, licet non reſideat) poteſt punire [b] talem b
Clericum inuentum in ſua diœceſi, de delicto alibi commiſſo, tanquàm ſibi ſubditũ ratione domicilij, quãuis nullum aliud domicilium in ſua diœceſi habeat. Et in materia huius capituli. Vide Decium in. c. quia in tantum. de præben. circa fin. vbi inter alia ponderat text. in. c. 3. de tempo. ordin. in. 6. contra communem concluſionem, & tandem in fine reſpondet.

IN loco illius. Vide glo. not. A
in. c. quia in tantum. in verdo, plures. in fine, vbi Abb. de præbend. Archi. in cap. ſtatutum. colum. 5. Ioã. And. col. pen. & Domi. & Franc. in. §. cũ verò. de pręben. in. 6. Arch. in ſumma. 3. q. 6. & in. c. ſi clericus. 11. q. 1. Specula. in tit. de accuſa. §. 1. verſic. Sed nunc quid ſufficit. & in. §. ſequen. Abb. Barb. & Marian. in cap. poſtulaſti. de foro comp. Bal. in. l. omnes. in. 2. not. C. de Epiſc. & Cleri. Anton. & Abb. in cap. cùm cauſam. de dolo & contuma. Cardin. in Clem.

Clem.cauſam.§. quòd ſi forſan. not. 3.de elect.Fab.in.§. vlt. colum.pen. Inſt.de pœna temere litig. Felin. in c.dilectus.in.2.huius initij.colum.1. de reſcrip. Bertran.conſil.101.lib.3. Bober.in ſing.incip.Forus.

6 *Poteſt punire*. Adde quòd hæc autoris opinio intelligenda eſt,quãdo nõ petitur remiſsio à iudice loci, vbi delictum fuit cõmiſſum, ſi enim peteretur:teneretur quidem prẽlatus diœceſis,in qua clericus beneficium habẽt,& in quo reſidere tenetur,clericum petẽti iudici remittere. Sicuti eam facere tenerentur alij iudices, qui ratione originis, vel domicilij, alterius cauſæ in ipſum delinquentem iuriſdictionem habent. ita Ant. de Butrio.num.10.Arch.col. penul. Felin.num.9.in.c.n.fide foro comp. D.Epiſcopus Couar. in pract. q. c. 11.num.6.& hanc opinionem communẽ eſſe teſtãtur eam ſequuti Cep. conſi.crimi.59.verſi.Primum eſt.an de iure.Cur.Iun. in.l. hæres abſens. §.1.num.5.vbi Sapia.num.10.ff.de iuriſd.omn. iud. Iul. Clar. in pract. crim.§.fi.q.38. verſ.Eſt autem.& vide tex.in.§. ſi verò quis comprehenſorũ.in auth. vt nulli iudicum.

Grauia & plura perpetrarunt facinora.

CAPVT XI.

1 *Delicta leuia, grauia, grauiora, ſeu grauiſsima, quæ dicantur breuiter & dilucidè, per totum caput explicatur.*

QVia ex qualitate delictorum in diſpoſitione ſacrorum canonum pœnæ minuuntur, vel augẽtur, & in his quæ ad iudicis arbitriũ relinquũtur, pari modo aggrauari vel moderari debent: ideò de clericorũ delictis tractaturi oportunum eſt,vt aperiamus, quæ leuia, grauia, grauiora,ſeu grauiſsima iudicentur. Et 1
in hoc Panormi. in cap. tuę.de pœnis, ſcripſit, quòd leuia [a] dicuntur, a
vbi dolus non requiritur,vt quando aliquid contingit per imperitiã, vel culpam ſine dolo: vel quando dolus interuenit circa rem modicam. Cui adde Ang.in .l.non ſolùm.§. Si mandato.§.de iniur. & in.l. leuia. ff. de accuſat. ad hoc videlicet quæ dicantur crimina leuia,vel nõ.Et vide Auguſt.in addi. ad Angel. de Aret. in verbo,hæc eſt quædam inquiſitio.in addi.5.in fin.quæ per gloſ. in. c. Cũ illorum,de ſenten. excommunica.dicit,quòd hoc relinquitur arbitrio iu b
dicis: [b] & quod ſecũdum vulgi opinionem iſta veniunt in conſideratione.Item quòd grauia ſunt in quibus exigitur dolus, & tẽdunt in graue prẽiudicium alterius,ſeu reipublicæ: & magna pœna imponitur,[c] vt c
in furto,periurio,& ſimilibus. Grauiora ſunt publica, & quando non imponitur pœna mortis. Grauiſsima vbi imponitur pœna mortis.Pro leuibus ſecundum eundem Panorm. non debet deponi clericus, nec priuari beneficio,ſed poterit ad tempus ſuſpendi, vel aliter corripi ad arbitrium ſuperioris. Pro grauibus poteſt deponi.& adde Felin.in cap.At ſi clerici.de iudi.in princ. in colum. pen.qui dicit,quòd quæ dicãtur crimina grauia ſtatur arbitrio iudicis, & refert ad hoc Abb. vbi ſuprà.Pro grauioribus quanquàm non ſint publica, poterit vltra depoſitionem detrudi in monaſterium.Pro grauiſsimis,vbi de iure ciuili puniretur pœna mortis, poteſt deponi & dãnari

ad

ad perpetuum carcerem. Et quia qualitas cuiuſque criminis latius in quolibet eorum infra declarabitur, iſta ſufficiant pro commento huius particulæ.

A *Leuia*. Quæ dicantur leuia, grauia, grauiſsimaq; delicta. Explicat elegãter Bar. in.l.non ſolum. §. ſi mandato meo.num.7.ff.de iniur.& in.l.leuia.ff.de accuſat.gloſ. in.l.auxilium.ff.de minori. Sali. in.l.1. C. de requi.reis.Felin.in. c.cum illorũ. de ſent.excomm. Ang. Are.in tract. malefi.in prin.col.3.Abb.in. c.tuæ. de pœn.Petrus Foller.in pract.crim. in parte audiãtur excuſatores.n.49. pag.70.Iul.Clar.lib.5. recep. ſent.§. 1.verſ.Sunt etiam. Qui ſcribit ſereniſsimum & inuictiſsimum Regem, & Dominũ noſtrum Philippum.I. Hiſpaniarum Regem,à ſuo ſupremo Senatu interrogaſſe,quæ eſſent delicta attrocia, cui Senatus reſpondet attrocia delicta eſſe ſequentia Rebellionis læſæ maieſtatis homicidij ex propoſito commiſsi, falſæ monetæ, tertij homicidij,ſcilicet commiſsi ab eo qui alia duo commiſerat, etiam ſi pro his condemnatus nõ fuiſſet, vulneris illati proditoriè, etiam ſi mors ſequuta non fuerit,tertiæ tonſationis monetæ, raptus virginis honeſtis parentibus ortæ, etiamſi copula ſequuta non fuerit: vſus venereus cum ſacra virgine in habitu,& intra monaſterium de gente Sodomia,famoſorum latronum in vijs graſſatio,falſificatio Sigilli Principis, aut Senatus,quod reſponſum Regi noſtro placuit.

Reſponſo Regij ſenatus Hiſpani declaratur, quæ crimina attrocia iudicari debeãt.

B *Arbitrio iudicis*. Vide Bald.in. c. propoſuit.de appella.Feli.poſt alios. in cap.at ſi clerici.de iudi. num.13. And.Tiraq.in repet.l.ſi vnquàm.in verbo,omnia. num.31.pag. 177. C. de reuocan.dona.Bernio. Chrouer. tit.de pub.concubinar.c.de Sod.crimin.num.30. & latiùs eod.tract. in parte fuerit diſpenſatum. numero.1. fol.206.& hanc opinionem communem eſſe fatentur eam ſequuti And.Alciat.in. c. cùm non ab homine.num.28.de iudic.Villa.Hiſpa. in lib.commu.opin.litera.D.nu.56. Iul.Clar.lib.5.recep.ſent.§.1. verſic. Sunt etiam.eamque ſequitur vir noſtra ætate in iure conſummatiſsimus Iacob. Menoch.in lib.illo omni eruditione pleno,de arbit.iud.quæſtio. lib. inquam.2. centu. 3. caſu. 266. num.2.

Iacob. Meno.

Magna pœna imponitur. Et ideò delictum tanto grauius iudicari debet, quanto pro eo grauior pœna imponitur,hæc fuit Bar.opinio in.l.leuia. circa prin.ff.de accuſat.& hanc dicit communem regulam & theoricã. Socin. conſil.157. num.5. lib.2. & vide Barba. conſi. 48.lib.2. Deci. conſi.65. C

Cum Laici eſſent ſine ordinibus miniſtrare, ac celebrare ſunt auſi.

CAPVT. XII.

1 *Clericus huius criminis reus, iudicis arbitrio eſt puniendus.*

2 *Ingerens ſe in actibus clericorum: cum non ſit, eſt falſarius.*

3 *Clericus in ordine, quem non habet miniſtrans, deponendus eſt.*

4 *Clericus non ordinatus miniſtrans in aliquo ordine in apparatu, irregularitatem contrahit, cum quo Papa ſolus diſpenſat.*

Quæ

QVAE pœna sit imponẽda laicis missam, vel aliud sacrum ministerium celebrantibus hucusque canonica iura nó statuerunt: forsan enim antiqui illi patres non crediderunt tantam futuram esse aliquorum hominum temeritatem, vt tantum nefas (quale est sine ordinibus missam celebrare) committerent, & si iam hodie dignum esset hoc speciali sanctione punire, cum temporibus istis hoc aliquando accidisse cõperimus. [a] Cum ergo casus acciderit, hoc arbitrio iudicis puniendum videtur, in quo oportebit considerare ea, quę in arbitrariis inferius suo loco considerãda describimus. Bald. tamẽ in l. Qui sub prætextu. C. de sacrosanct. Eccle. notat, quòd dicens se clericum, & in generis se actibus clericorum, cum nó sit, est falsarius, quem refert Felin. in cap. Tertio loco, de probat. in prin. vide etiam Felin. in procemio decre. in nu. 37. vbi dicit quòd mẽtiens se clericum punitur arbitrio iudicis, & vltra hoc faciens actus clericales punitur pœna falsi. [b] Et vide Prępos. in cap. Quod interrogasti. 27. distinct. 3 Clericus autem ministrans in ordine quem nó habet, deponendus est, [c] & amplius non ordinandus. Tex. in c. 1. de cler. non ordin. minist. qui sic sumatur. Diaconus missam celebrãs ad sacerdotium non potest promoueri, à diaconatu suspenditur biẽnio, vel triennio, vt in cap. 2. eodem tit. Clericus præterea qui cum non esset ordinatus ministrauit in aliquo ordine in apparatu incurrit irregularitatem, cum quo solus Papa dispensat: tenet Lapus in allegatione. 29. incipi. An dispenset, referendo Calderi. in. c. Si celebrat, de cle. excom. Idem tenent Hostien. & Gofre. vt ad maiores ordines ascendat, sed in susceptis dispẽsat Episcopus; vt notant Angel. in summa, in §. 38. incip. Duodecimo incurritur, in verb. irregularitas, & Siluester in eod. verbo, in §. duodecimo quæritur.

a quando accidisse cõperimus.
2 da describimus.
b nitur pœna falsi.
3 Clericus
c amplius non ordinandus.
4 triennio, vt

Comperimus, Id sanè cõtingit in hac celeberrima totius Archiepiscopatus Toletañ. Complutensi curia quidam ciuitatis de Baeça (de quo ipse oculatus sum testis) anno Domini 1569. cum laycus esset, nec aliquo ordine sacro esset insignitus, duas missas celebrauit, alteram in religiosissimo Diui Bernardi collegio, alteram verò in pijssimo collegio societatis Iesu: sed quia dementia laborabat, & ob iustas alias causas, pœna detrusionis perpetuæ in monasteriũ fuit punitus à Licenciato Martino Lopez de Salas, tunc dictæ curiæ vicario generali integerrimo & incorruptissimo, à quo ipse tãquam huius Complutensis Academiæ Cãcelario, Doctorali laurea sacrorum Canonũ (licet immeritus) fui insignitus, anno Domini. 1570. die vero. 6. mensis Iulij. Et nisi me mea fallit sententia existimo præclaros, & omni laude dignissimos hæreticæ prauitatis censores, posse ad tanti criminis punitionem procedere, reumq; tanquam malè sentientem de sacramento ordinis, condignis pœnis punire. A *Facti memorabile.*

Pœna falsi, Adde expressam Regiã l. 2. tit. fin. 7. par. vbi Grego. Lopez. B

Deponendus, Vide Autorem in regul. & fallen. reg. 357. & doctum & diligentissimum Ioann. Gracian in reg. & fallen. reg. 61. Hostiẽ. in summa tit. de cleri. nó ordi. minist. §. qualiter. & Regiam. l. 29. tit. 6. part. 1. & hoc sex modis limitat Silu. in summa in verb. irregularitas. ver. Duodecimò, Angel. in sum. d. verbo. q. 38. & C

Na-

Natarr.in manuali. c. 27. nu.. 242. Imò si nondum sacerdos ausus fuerit missam celebrare curiæ sæculari tradendus est,vt statuit Felicis recordationis,Paulus IIII. vt refert Iudit.inquisito.die.17.Feb.ann.1559. decret.7.& die.20.Maij,ann.1559. & Simon Maiol.de irregul. lib. 4.c. 13.num.1. qui pro totius cap. huius materia legendus est.

Excommunicati.

CAPVT. XIII.

1 *Clericus excommunicatus ordinem recipiens illo ordine est deponẽdus, cum quo tantum solus Papa dispensat.*

2 *Episcopus quando cum irregulari potest dispensare.*

3 *Pœna huius capitis afficitur clericus, qui cùm esset suspensus vel interdictus, sacris ordinibus fuit insignitus.*

1 POEna clerici sęcularis recipientis ordinem, dum existit in excommunicatione, est quòd deponatur ab illo ordine.Not. Abb.ex tex. ibi in cap. Cum illorum.in. 2. nota. de senten.excom.cum quo solus Papa dispensat,vt ibi.Quod procedit, etiam si ab excommunicatione, qua erat ligatus, poterat ab aliquo inferiori citra Papam absolui,vt concludit Abb.post Ioan.And.vbi suprà, ex ratione,quia fuit effectus irregularis,& cum irregularibus solus Papa dispensat. a Et idem voluit Ang. licet Abb: non referat,in sua summa, in verbo,irregularitas. in.§.22. inci. Secundò contrahitur, & Silvest. in 2 eodem verbo,in ver. Secundo quæritur.Hostien.verò in sua summa.l. de cleric.excom.minist.dicit, quod videtur sibi,quòd quandq; excommunicatus ab ordinario incurrit irregularitatem, quia sententiam eius violauit,posset ordinarius secum dispẽsare: dicit tamen quòd consuetudo refragatur.Et aduerte quòd idem est 3 in clerico,qui suspensus vel interdictus ordines recepit,vt firmant Angel.& Sylvest.vbi suprà, referendo Rai.

Ispensat. Adde quod præ- A
sertim hoc procedit,si detur in recipiente certa scię tia, vt in cap. 1. de ordin. ab Epis.qui renun.Episco.vbi idem constat, si crassa vel supina daretur ignorantia.vt in cap. illorum.de sen ten.excom. Quòd si quis probabili affectus ignorantia, vel excommunicatus, vel ab excommun cato sacris fuerit ordinibus insignitus ab Episcopò proprio,qui in eo actu minime delinquerit dispensationem poterit obtinere.vt in cap.vlt.de ordin. ab Episc.qui renun.vbi omnes Doctores not.traditur etiam à Doctoribus in.d.c.cum illorum. Quamuis huic vltimæ opinioni,refragetur Inno.qui in.c.1.de schismat.scribit collationem ordinis factam ab excommuncato,vel excommunicato, probabili tamen ignorantia excommunicationis,ita firmam esse,vt absque aliqua dispensatione, eius executio permissa sit:quam opinionem tenuit Hugo doctor antiquitatis venerandæ,si credimus glo. quę illam refert in cap.ab excommunicatis. 9. q. 1. Collect.in cap.vlt. de ord. ab Episc. Abb.num.46.in.c.veritatis. de dolo & contu.idem in cap.ad probandum.vbi Felin.col.pen.de re iudic. Alphonsus à Castro Zamorensis, *Alphõsus à Castro.*

acris

acris & ſubtilis ingenij, & diuini verbi orator celeberrimus. in lib. 2. de poteſt.leg.pœna.c.15. Quam opinionem fallam eſſe cenſeo, & iuris eſſe apertiſsimi exiſtimo, diſpenſationem ſemper neceſſariam eſſe, ſiue adſit ſcientia, ſiue probabilis ignorãtia. Sequor æquidem in hoc glo. in dict.cap. ab excommunicatis. & in cap.1.de ſchiſma.& in.c.2.de ordin. ab Epiſc.& in cap. ſi qui à ſimoniacis.1.q.1.quam communem eſſe ſententiam fatetur Abb.in dict.cap.veritatis.num.46. D. Epiſcopus Couar.in.c.alma mat.1. par.relect.§. 6. num.6.de ſen.excom.li. 6.& eſt tutior opinio ſecundum Anani.in. d. c.1.de ſchiſma.num.2.Selua.de benefic.2.par.q.11.col.3.

Hodie verò ſiue detur ſcientia ſiue ignorantia Epiſcopus iure poterit in hac irregularitate diſpenſare. ex Sacro Concilio Triden. ſeſsione 24.c.6. vbi Epiſcopis noua conceditur facultas diſpenſandi,ſuper qua cunque irregularitate deſcendente ex quocunque delicto occulto, excepto homicidio voluntario. Erit æquidem in propoſito caſu occultũ delictum,ſi excommunicatio occulta eſt,licet celebratio ipſa publica ſit. arg.text. in. l. in delictis.§. ſi extraneus. ff. denoxali. nam quamuis actus celebrandi publicus ſit, eius verò malitia, quæ ex excommunicatione emanat occulta eſt,ita in ſacræ pœnitentiariæ ſummo Prætorio diffinitũ eſſe teſtatur vir egregius Martinus Nauar.in manu.confeſſo.cap. 27.num.241.

Illegitimi.

CAPVT, XIIII.

1 *Filij illegitimi apud Ethnicos honoribus,& dignitatibus indigni iudicabantur.*

2 *Illegitimus non poteſt ſacris ordinibus inſigniri.*

3 *Si tamen de facto fuerit ordinatus,licet recipiat characterem, ordinis tamen executione caret.*

4 *Celebrans verò non obtenta diſpenſatione irregularis non eſt.*

VT ab illicita copula retraherentur,ſeque iuſtis nuptijs alligarent homines,ex quibus prolem legitimam ſuſciperent, meritò etiam apud Ethnicos ſancitum ac obſeruatum eſt,vt filij illegitimè nati quantumcunque ſine ſua culpa labem ipſam contraxiſſent, honoribus & dignitatibus indigni iudicarentur. [a] Quod nempe & ſi conſideratione prædicta, vt ſic fiat,non reputetur iniquum, licet filijs ipſis(quibus natura negauit ortũ ſuum eligere poſſe)crudele quodammodo ac durum videatur. Cum illis tamen illegitimè natis viris,qui propria virtute ac bonis actibus paternam culpam in ſe ipſis abſtergunt, pluresque legitimè natos moribus ac meritis antecellunt, [b] ac reipublicæ ſeipſos reddunt vtiliores, talis iuris aſperitas liberaliter & ſine pecuniarum exactione temperanda eſſet, vt ſicut parentes ab illicita copula retrahit(ſi forſan retrahit) filiorũ damnum futurum, ſic iam natos contra leges filios,ſpes recuperandi honores,ad virtutem ſequendam impellat. Iuſtum eſt enim, vt quos aliena culpa honore deſtituit, propria virtus, & ſi pauperrima ſit(vt ferè ſemper eſſe ſolet)ad honores reſtituat. Quid enim crudelius, aut iniuſtius quàm quod naturalis quidam paretum exceſſus,virtute ſola,quantumuis clara filiorum,in pauperibus repararinon va-

1

a

b

valeat, in diuitibus tamen, qui patrũ
suorum reatui plura propria addide
runt scelera, hoc facilimè deleat sola
2 præstatio pecuniæ? Prædicta igitur
consideratione, etiam sacri canones,
quibus maxima cura est sancto faue
o re instituto matrimonij, ac si illicita
punire connubia, illegitimos quosq;
à clericali tonsura, cęteriscque Eccle-
siasticis ordinibus arcet, prohibetq;,
c c vt in cap. 1. de fil. presbyt. Et in. c.
1. & 2. 56. distin. & hoc per sex ra-
tiones, quas describit Præpo. in. d.
cap. 2. licet Hostien. in summa. de fil.
3 presbyt. in. §. quæ est causa. solùm
tres scripserit. Si quis autem illegiti-
mè natus promotus fuerit, licet reci-
piat characterem, non habet tamen
executionem ordinis. probat tex. in
cap. fin. 56. distin. Ex quo notant ibi
Domini. & Præpo. quòd licet illegi-
timitas non inficiat habitũ ordinis,
sed executionem: sed talis ordinatus
4 recipit characterem. Et aduerte quòd
d tales illegitimi ordinati non incur-
runt nouam irregularitatem, d si an-
e te obtentam dispensationem e cele-
brant, vt notat Nicolaus Plouius in
tractatu de irregularitate, in. 40. regu
la, referendo Guliel. & Archidi. &
hoc dicit seruare curiam.

A *Andr. Tiraq.* *INdigni iudicantur.* Adde la
tissimè And. Tiraq. virũ
sanè variæ & indefessę le-
ctionis, & de vtroque iure
bene meritissimum, nec pro meritis
satis laudatum in tract. de nob. c. 15.
num. 10. cum sequen. Gab. Paleotum
Cardi. in tract. de not. & spur. c. 55.
& vide Regiam. l. 2. tit. 13. par. 4. &
l. 3. tit. 15. ead. part. & ibi multis no-
Greg. Lopez minibus magnus Gregor. in verbo,
Dignidades y honras. Alber. Troti. lib.
2. de vero & perfecto cleri. c. 1. & 2.

B *Antecellunt.* Quæ sanè in locis
iam citatis, longa manu traduntur
in filiorum illegitimorum execratio-
nem minimè intelligas de his, qui vir
tutum suarum splendere natalium te-
nebras effuderunt, eos enim apud
bonos & probos viros, nec vllo con
temptui esse nec legitimi inferiores
iudicari censet Hyppol. sing. 273.
& vt bene inquit Sophocles:

*Legitima est natura viris, quibus opti-
ma mens est.*

Imò sæpissimè, vt in hoc loco inquit
autor, legitimè natos antecellunt.
Hinc Statius.

*Vidi ego transfertos, in alieno robore ra-
mos,
Altius ire suis.*

Et Euripides præclarè inquit:

*Ex nobis spurios nasci, non turpe putan-
dum est.*
*Fac nanque ingenio valeant fac moribus
ipsum.*
*Haud vnquàm poterit, naturam inuer-
tere nomen.*

Et plures viros prędaros, qui illegi-
timi fuerunt, commemorat Doctissi
mus pariterque Illustrissimus Card. *Card. Palæ.*
Palę. in. d. tracta. ad finem, & fue-
runt, & nostra tempestate sunt multi
viri clarissimi, qui natalium defectũ
passi sunt, inter quos non infimum
locum obtinet, noster D. Episcopus *Ioann. Bernar dus fuit illegiti mus.*
Bernardus Diaz de Luco, qui vt có-
pertum habui multorum integræ fi-
dei testimonio, illegitimus fuit: quod
præter alios testatur D. Episcopus
Ioan. à Rojas in tractat. de succes. ab
intesta. c. 15. num. 19.

Prohibentque. Adde quod Deus
Opti. Maximus prohibitionẽ hanc
induxit Deuter. c. 23. vbi scribitur,
Non ingredietur Manzer (hoc est) *de
scorto natus in Ecclesia Domini vsque
ad decimam generationem.* tex. in cap.
innotuit. de elect. c. per venerabilem.
qui filij sint. leg. Sed hoc in cap. nisi

cum

cum pridem. de renun. declaratur, quod illis qui paterna vitia non sequuntur, possunt suffragari virtutes, quæ summum Præsulem Romanum inducent, vt cum eis dispenset, si morum honestas eos commendabiles reddat. tex. in cap. presbyterorũ. 56. dist. nam vndecunque homines nascantur, si parentum vitia non sequantur, honesti & salui erunt. c. vndecunque. ea distin. nullum æquidẽ parentis delictum innocenti filio pœna esse debet. l. 2. §. nullum. ff. de decurion. Si contrarium diceres maximum absurdum sequeretur. Vnde Bion. Philosophus non minus ridiculum hoc esse affirmabat, quam si medicus quispiam ob aui aut patris morbum nepoti vel filio medicamentum adhiberet. Huius verò prohibitionis ne illegitimi sacris donentur ordinibus. Plures rationes scripsit Pet. Rebuff. in benefi. pract. in part. de dispen. super defect. natali. fol. 407. & vide Regiam. l. 12. tit. 6. par. 1. vbi Gregor. in verbo, *orden*. Et notat quod impedimentum de quo in hoc cap. locũ obtinet, etiãsi defectus natalium sit occultus, & qui eum patiũtur pro legitimis habiti sunt, quales sunt multi, quos cõiugatæ ex adulterio habuerunt, vt egregiè scribit Nauar. in manu. confessio. cap. 27. nume. 201. Filius verò matri hoc asseueranti credere non tenetur. l. 1. §. si quis ab aliquo. ibi, *Si testator eum negauerit*. vbi Bar. & Doct. not. ff. de carb. edict. l. 1. §. mulier. ibi, *Spurium in actis professa est*. iuncta glos. fin. ibi. ff. de proba. glo. in. l. si vicinis. C. de nup. & in. l. si posthumus. §. fui. verb. probetur. ff. de lib. & posthum. Regia. l. 9. tit. 14. par. 3. vbi Gregor. & opinio hæc communis est, vt constat ex multis autoribus congestis, qui eam sequuntur à Ioan. Rojas, tracta. de succes. cap. 2. num. 28. & ita quo ad sacrorum ordinũ promotionem tenet. Mart. Nauar. in loco iam allegato. Tamen (quòd salua tanti viri pace dicam) in promouendo tutius esse credo, propter animæ periculum, vt ab ordine suscipiendo abstineat. In eo verò qui iam est ordinibus insignitus, propria eius conscietia inspicienda est: nã si in intimo conscrentiæ motu pendeat, ad credulitatẽ assertionis maternæ præsumẽs se esse illegitimũ abstinere debet, à sacri ordinis ministerio, & ad cautelã dispensationẽ oportet impetrare. Si verò internus conscientiæ motus, ad credulitatẽ non pendeat, sed potius firmissimè credat, se legitimũ esse, nec abstinere tenetur, nec dispensationẽ impetrare ex Abb. sentẽtia in. c. 1. de fil. prob. & hæc est communis summistarũ sententia, vt fatetur Simon Maio. de irreg. li. 1. c. 7. nu. 3. Hinc illud mihi dubium est, quòd scribit vir doctissimus Alphons. à Cast. li. 2. de potest. leg. pœna. c vlt. 3. cód. asseuerans, filiũ presbyteri ex cõiugata, ita occultè genitũ, vt non possit aliũde probari, quã per parentũ assertionem promoueri posse. Cuius cõtrarium tenet Anto. in. c. 1. de fil. presb. & de hoc dubitat Coua. in Clem. si furiosus. 2 par. §. 3. nu. 4. de homicidio. Sequitur tamen Anto. Nauar. in manuali. c. 27. nu. 193.

Notabis tamẽ vtiliter nõ esse Episcopis permissam dispensationem, vt qui defectũ natalium patitur, ad sacros ordines possit aspirare, etiam hodie autoritate Sacrosancti Concil. Trid. sess. 24. c. 6. Nam quamuis nouissima illa constitutione, detur Episcopis facultas dispensandi in omni irregularitate, descendente ex delicto occulto, non deducta in iudicium, excepta ea quæ prouenit ex homicidio

voluntario, exceptis alijs deductis ad forum contentiosum, in hac vero huius capitis irregularitate, quæ aliunde, & non ex proprio delicto oritur, dispensandi facultas concessa non est, quod non vulgariter notari debet, pro illius decreti interpretatione. Ita tenet insignis Mar. Nauarr. in manu. cõsel. cap. 27. n. 194.

Si tamen illegitimus quispiam monasticam profiteatur disciplinam vitam suam dicitur innouasse, & eo ipso, quibuscunque sacris ordinibus potest insigniri. tex. in. c. 156. distin. & in cap. 1. de filijs presbyte. glos. in sum. 56. dist. Regia. l. 12. tit. 6. par. 1. ibi. *Pero aun ay otra razon, porque: pue de recebir estas ordenes sobredichas el que no fuesse legitimo: Esto seria si entrasse en orden de religion trimeramente.* Tradit Bal. in l. 1. in lectura. n. 5. C. de Sacrosan. Eccles. Rom. in Auth. si mulier. 7. priuileg. C. ad. l. Fal. Feli. in cap. testimonium. num. 21. de testib. Hypp. sing. 273. & in rub. ff. de fideiusso. & in sing. 501. Anton. de Rosel. de legit lib. 3. in fine. vbi id limitat. procedere tantum in filio naturali, non verò in spurio, quod falsum est & merito eum reprehendit Ioan. Rojas in tract. de succes. c. 22. nume. 109. Quod notandum est ad interpretationem. text. in. c. dilectus. de filijs presby. & in cap. 1. eot. tit. in. 6. Aboletur sanè omnis illicita macula per religionis ingressum, vt in auth. de monachis. in prin. c. non liceat. 19. q. 3. quod tantum quod ad ordines sacros intelligendum est, quo ad dignitates & grauiora munera is qui Spurius natus est, promoueri nullo modo potest, absque Summi Pręsulis indulgentia glo. not. in. c. fin. de filijs presbyt. Abb. in. c. 1. in fin. eo. tit. Felin. in cap. meminimus. not. 6. de accusat.

Nimis tamen inter Doctores controuersum est, vtrũ ingressus religionis operetur legitimationẽ, quo ad successionẽ bonorũ parentũ. Siquidem Guil. de Cęno. qui huius quæstionis fuit ante signatus, in. l. 1. C. de Sacros. Eccle. in ea fuit sententia, vt censeret filium illegitimũ monasticã vitam professum, posse succedere in bonis parentis. Idẽ sequitur Bal. in in. d. l. 1. in lect. col. 5. Feli. in. c. cũ de putati. de iud. col. 2. Rom. in Auth. si militer. C. ad leg. Falc. 7. Speci. Alex. Roman. & Archid. colum. 2. in. l. necessarijs. ff. de acquiren. hæred. Barba. in. c. quia nos. de testamen. col. 1. Iaf. in l. 1. nume. 30. C. quand. non peten. part. Anto. de Rosc. in tracta. de legitim. ad finem. in qua fluctuat Roderic. Suar. allegat. 25. ita vt in casu, de quo fuit interrogatus consuluit concordiam faciendam esse, tandem religionis fauore. Guil. sequitur, & de ea nimis dubitat Gregor. Lup. in dict l. 12. in verbo, *en orden*. & tueri eam conatur duobus casibus. Primò, quando filius est naturalis non spurius. Secundò, quando parentis consensu religioni offertur tandem in fine illius glo. dicit val de dubiam esse quæstionẽ hanc, & quod in practica vix reciperetur. Guil. opinio eam verò communem esse testatur insignis Couarru. in. 4. decret. 2. part. capite octauo. §. 7. in fine. Quæ ea solùm ratione innititur, quia sicut filius naturalis patris consensu Curiæ Principis oblatus, fit legitimus ipsi offerenti, etiam si filios legitimos habeat. l. 3. C. de naturalibus. & in Authentic. quibus modis natur. effic. sui. §. 1. 2. & 3. Reg. l. 5. tit. 15. part. 4. multo magis per oblationem curiæ cælesti. Sed propter id q̃ hæc legitimatio ab aula iam recessit, teste Ang. cõs. 17.

& in

& in dict. authentic. §. quod verò. Rosel. de legit. ca. fina. Oblatus equidem Curiæ Cęsaris, ideò legitimus fiebat quod præsumebatur à Cæsare ipso legitimus fieri, quod non conuenit oblationi Curiæ cælesti: & ideò contrariam sententiam tenet Fab. in auth. ex complexu. C. de incest. nup. Præpositus in. c. tanta. colum. 2. qui filij sint legiti. Flor. in. 3. part. tit. 1. capit. 27. §. 2. Couar. d. §. 7. Et hęc opinio verior est, & Foresi vsu recepta.

Expositus an possit ad ordines promoueri.

Sed huic loco accommodatissimum illud non omittã, an expositus cuius parentes adeò latent, vt prorsus incertum sit, an legitimis conceptus sit nuptijs, possit ad sacros ordines promoueri. Qua in re dubius & anceps est Anchar. in ca. 1. de infan. exposi. cuius dubitationis ratio est, quia nemo legitimus præsumitur, & qui se legitimum dicit probare debet. Ang. per illum tex. in. l. liberorũ. ff. de his qui not. infam. Deci. cons. 54. Ias. in. l. nec professio. C. de test. idem consil. 102. vol. 4. And. Alcia. de præsu. reg. 3. præsu. 1. num. 12. D. Couar in. 4. Decretali. 2. par. cap. 8. §. 3. num. 1. Et opinionem hanc nouissimè sequitur Doctissimus & diligẽtissimus Simon Maiolus Episcopus Vulturarien. de irregula. lib. 1. cap. 11. num. 1. vbi plures viros egregios commemorat, qui expositi fuerunt. Contrariam tamen sententiam tenet Anani. in dict. cap. 1. de infan. exposi. num. 11. vbi concludit nullã dispensationem necessariam esse, vt expositus possit promoueri. Sequitur Bermond. Cho. in tract. de publ. concubina. in verbo, qui etiam filias. nu. 90. col. 363. quam opinionẽ communem esse testatur eruditissimus Cardi. Paleo. in d. tract. c. 63. nu. 3. Nam vt ipse, cap. 20. eiusdem tractatus probare contendit, à supradicta sententia recedens vnusquisque legitimis natalibus ortus præsumitur, quod latius apud eum legendũ erit. Sed quod ad nostram spectat propositam controuersiam, D. Præsul Couar. in Clem. si furiosus. 1. par. relect. in prin. num. 9. de hómi. à communi opinione videtur recedere, ea innixus ratione, quod non soleant filij ex legitimo nati matrimonio exponi, sed potiùs qui ex furtiuis & illicitis fornicationibus congressibusq; nascuntur. Sed hæc ratio concludes non est. Siquidem veterum exemplis constat multos, filios exposuisse: qui tamen ex matrimonio nati sunt, vt de Semirami. Paride, Cyro, & de alijs pluribus, historiæ testãtur. Nos equidem quotidiano vsu id experimur, quam plurimos rei familiaris inopia oppressos, qui cũ liberis suis alimẽta nõ possint suppeditare, solere eos exponere, ea potius spe, vt commodius ab alijs educantur, quam quod paterna erga illos pietate sint destituti. Opinio tamen dicti Domini Episcopi summè mihi placet, qui censet expositos ad Ecclesiasticos ordines nõ esse, promouendos absqne dispensatione, quod si promoti fuerint, ordinum vsu prohibendi non sunt, propter communis sententiæ autoritatem, quamuis indistinctè communem sententiam sequatur, vir nostro sæculo in iure consummatissimus, & perspicacis & acris ingenij. Iacobus Menoch. de arbit. iud. quæst. lib. 2. cen. 4. casu. 396. *Iacob. Meno.*

Irregularitatem. Vide Abb. in. c. si celebrat. de cler. ex com. minist. Gõsal. à Villadiego de irregu. c. de susp. col. 1. Petrum Rebuff. in pract. benefic. in parte de dispen. super defectu natali. numer. 13. quam opinionem communem esse fatetur D. Episcop. D

Couarru. in Clemen. si furiosus. §. 1. numer. 3. de homi. Petrus Rauen. in Alpha. aureo. fol. 186. colum. 2. Marti. Nauar. probitatis & eruditionis vnicum exemplar in cap. si quando. exceptione. 11. de rescrip.

E *Dispensationem.* Vide multa de hac illegitimorum dispensatione, tam circa ordines, quàm beneficia, quæ scribit Alber. Trot. lib. 2. de vero & perfecto cleri. c. 2. per totum.

Rebaptizati.

CAPVT, XVIII.

1 *Rebaptizatus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri.*
2 *Si tamen de facto fuerit ordinatus, qua pœna puniatur.*

1 a REbaptizati in tantũ odio hebentur ab Ecclesia, a qui non ignari rebaptizãtur, dicuntur quasi iterùm crucifigere Christum, vt in cap. Qui bis. de consec. distinct. 4. & ideò nõ b sunt ordinandi b ad clericatum, vt in capit. confirmandum. 50. distin. & habetur in Concilio Carthag. Quinto, Can. 11. quod adeò est verũ, quod dicit text. in dict. cap. Qui bis. quod c etiam si ignoranter c rebaptizati fuerint ordinari non possunt. vbi glos. hoc intelligit de ignorãtia iuris, quæ non excusat, non autem de ignorantia facti: quia talis rebaptizatio non 2 impediret promotionem. Qui autẽ ex rebaptizatis ad sacerdotij gradum indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit. Ita disponit Cõcilium Toletanum. 4. de quo in cap. si. 51. distinct. quamuis ille tex. non intelligatur de ordinatione ad sacerdotium, sed ad Episcopatum, secundum Archi. ibi, quem vide notantem, quòd tales scienter rebaptizati censentur perpetuò irregulares, qui respondet ad argumentum, quod potest obijci, qualiter actus, qui non habet effectum, sicut rebaptizatio inducat irregularitatem, & vide glo. in dict. capit. Qui bis.

Ecclesia. Quæ non semel A diffiniuit, Sacramentum baptismi, non esse repetendum, nec iterandum, quemadmodum Diuus Augustinus libr. de vnico Baptismo, & aduersus Donatistas docet. Et in libro de vera & falsa pœnitentia, capit. 3. Paulus sanè ad Hebræos, capite sexto, contra quosdam rebaptizari volentes ait: *Rursus crucifigentes sibimetipsis filium Dei.* Et iterum ad Ephesios capite quarto ait: *Vna fides, vnum baptisma.* Est equidem à Catholica disciplina alienum rebaptizari, vt ostendit Clemens Papa Sextus, capit. 15. Constitutionum Apostolicarũ Act. inter cætera. *Eodem modo contenti sint vno solo Baptismo, qui in Domini mortem traditur, non ministerio abominandorum hæreticorum, sed probatur Sacerdotem in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. &c.* Et paucis verbis interpositis subdit: *Verùtamen initiatos iterum baptizare tentantes, Crucifigunt Dominum, & iterum eum interimunt: derident diuina, eludunt sancta: insultant spiritui, sanguinem sanctum veluti communem contemnunt.* &c. Idem docet Damascenus libro quarto, de fide orthodoxa, capit. primo. Leo Papa ad Rusticum Episcopum, Epistola. 70. capit. si nullo. de consecratio. distinct. 4. Diuus Thom. in. 3. par. q. 66. artic. 9. idem tenent Theologi omnes in. 4. sent. dist.

distin.6. Alphon. à Castro, libro. 2. de hæresi. c. de Baptismo hęresi. 5. Quod nouissimè hodie Sacrosanctum Concilium Tridentinum docuit sessione. 7. c. 11. *Si quis* (inquit) *dixerit verum & rite collatum Baptismum, iterandum esse, illi qui apud infideles fidem Christi negauerit, cum ad pœnitentiam conuertitur, enathema sit.* & sessio. 14. cap. 2. & tradiderunt latissimè Ioan. Fab. & alij Catholici viri, qui ętate nostra, aduersus Anabaptistas Germanos scripserunt, qui quidem multis magnisque testimonijs impiam hæresim illorum improbāt.

B *Ordinandi.* Adde Alber. Trot. lib. 2. de vero & perfecto cleri. c. 14. requisi. 9. & Regiam. l. 9. tit. 6. par. 1. Et ista irregularitatis labe afficitur, is qui ministrauit hoc Baptismi Sacramentum, sciens iterum illud repetēs. c. 2. de apost. l. 1. C. ne sanct. Baptis. reite. & his mirè suffragatur canon. 47. ex Concilio Lugdu, apud Burchard. lib. 4. decre. 56. *Episcopus inquit, aut presbyter, si eum qui secundum veritatem habuerit, Baptisma denuò baptizauerit, aut si pollutum, ab impijs & nō recte baptizatum, non baptizauerit, deponatur, tanquam deridens crucem & mortem Domini.* Hactenus canon.

Et non solùm à principio rebaptizatus irregularitatem contrahit, sed etiam postquàm scieret ratam habuerit rebaptizationem, in se factam. ita tenet Sylues. in summa, in verb. irregularitas. q. 4. Tab. in verbo, dispensatio. num. 13. versic. 14. Imò & si quis metu etiam cadenti in constantem virum compulsus rebaptizatus fuerit irregularis efficitur. capit. eos, quos. vbi glo. de consecratio. dist. 4. Sylvest. in verbo, irregularitas. dict. quæst. 4. At non ita erit, si per vim coactiuam, vt narratur de quodam Episcopo, cui nomen impositum fuit, habet Deum, quem Arriani ligatis manibus & pedibus inuitum rebaptizarunt, non æquidem illi dicta rebaptizatio nocuit, vt eleganter scribit Victor Episcopus Vitentensis de persecut. Vandal. libro. 3. qui contrarium tenentes marito reprehendit, sequitur Simon Maiolus de irregul. libro tertio, capit. 14. Efficiuntur etiam similiter irregulares, qui rebaptizanti ministrant Acoliti, Subdiaconi, vel Diaconi officio fungentes. text. in dicto capit. 2. de apostata. glos. in l. 1. C. ne sanct. baptism. Pari etiam ratione idem dicendum videtur, de compatribus scientibus: sunt æquidem isti rebaptizationis participes. cap. vos autem. de consecrat. distinct. 4. & tenet expressè Maiolus dict. capit. 14. numero sexto. Istorum autem omnium dispensatio ad solum Romanū Pontificem spectat, qui vix illos dispensabit, vt religionem ingrediantur. text. in dict. capit. secundo, de apostata. Tabi. in verbo, dispensatio. nu. 13. ver. 14.

A qua quidem irregularitate immunis erit, qui hac interposita conditione baptizauerit dicens, si est baptizatus. &c. nam cùm conditio vel de præsenti, vel de futuro, & talis falsa, faciat cessare actum. l. cùm ad præsens. ff. de rebus dubi, s. & ex interpositione huius conditionis manifestè constat, istum noluisse iterare Baptismum, & actus agentium non operatur vltra eorum intentionē. l. non omnis. ff. eo. ita sing. tenet Martin. Nauarr. in manu confessor. capit. 27. nu. 246. licet asseueret istum à mortali crimine, minimè excusari, qui non adhibita debita diligentia id fecerit. Eum tamen censet in vtroq; foro irregularem non esse: sed labitur in

Egreg. Marti. Nauar ri opinio confutatur

hoc vir egregius, solum sanè inculpabilis ignorantiæ, ab irregularitatis labe hoc casu excusare potest. capit. 2. de baptis. & ita tenet Domi. Soto in 4. senten. distinct. 3. quæst. 1. artic. 9. quam esse veram & communem opinionem contra Nauar. testatur. F. Anton. Cordoua, in suis quæstionibus vernaculo sermone editis. q. 37. Nam licèt verissimum sit, quod si legitimus processit baptismus, nihil secundum eum conditionale ministerium operetur, hoc tamen à notabili culpa clericum immunem minimè redit, qui in re tam graui supinè nimis se gessit. Propter quam culpam sacris canonibus irregularitatis pœna iustissimè fuit statuta. Nec aliquid dicta clausula operatur, quia adhibenda non est, nisi quando est magnum dubium, an quis fuerit baptizatus. vt scribit Sylvest. in tractat. de strigima. lib. 3. capit. vlti. in fine. Propterea Sacerdos sciens puerum necessitatis causa fuisse domi baptizatum, si ille postea deferatur ad Ecclesiam, vt ritus solennes seruentur: non potest cum eadem clausula eum baptizare, aliàs efficeretur irregularis, vt expressim traditur in Cathechismo Sanctissimi Pij Quinti Pontificis Maximi, in tracta. de baptis. cap. de fructibus baptismi in fine.

Qui bis Sacramentũ confirmationis susceperit, vel contulerit, an sit irregularis.

Quæstionis etiam est, vtrùm is qui bis Sacramentum Confirmationis susceperit, vel contulerit, hac irregularitatis labe notetur. Qua proposita quæstione, glos. in cap. dictũ. de consecration. dicti. 5. censet irregularitatem contrahi, quam sequitur Archid. in capit. primo. 68. distin. Albert. Trot. de vero & perfecto cleric. libro secundo, cap. 14. requisi. 9. in princip. Ioan. Maior, in. 4. sent. dist. 7. qui omnes id probari censent in dict. capit. dictum, quo loco apertissima est decisio, Sacramentum Baptismi & Confirmationis iterari prohibens, pœnam debitam transgressoribus imponens: vnde cum ibi æqualiter iterari prohibeantur, Baptismatis & Confimationis Sacramentum, mirum non est, si quo ad irregularitatem eadem fiat æquiparatio. Idque Regia lex Partitarum comprobat, lex inquam. 20. titulo sexto. part. 1. qua diffinitum stat, eum qui bis Sacramentum Cõfirmationis susceperit, irregularem esse, si scienter id fecerit. Contraria tamen sententia placuit Scoto, qui in dicta distinctione. 7. quæst. 5. existimat non esse illum irregularem, qui bis etiam scienter Sacramentum Confirmationis susceperit, aut contulerit: cum id iure Pontificio expressum non sit, & irregularitas nullo casu constituenda est, nisi expressa reperiatur. cap. is qui. de sententent. excommunicat. lib. 6. quem Fran. ibi sing. esse fatetur. idem in. c. dilectus. col. 4. de appellation. Bertachi. in tract. de Episcopo. cap. vltim. num. 8. Nam cùm hoc irregularitatis vitium iure tantum humano Pontificio inductum sit ex Inno. sententia. in cap. nisi cùm pridem. colum. 3. de renun. vbi Anton. nume. 19. & Doctores. Imo. in Clem. si furiosus. de homi. Palud. in. 4. sent. dist. 25. q. 3. Flore. in. 3. par. tit. 28. c. 2. §. 6. quã opinionem communem esse fatentur eam sequuti Villadi. de irregula. in princip. Syl. in summa. in verbo, irregular. in fine. Couar. in. d. Clemen. si furiosus. in. 1. part. in prin. num. 2. ex hoc manifestè sequitur, nunquàm vitium hoc contingere, nisi eodè iure expressum reperiatur. Et supradictã Scoti opinionem, sequitur Palud. in. 4. senten. dist. 7. quæst. 2. colum. 1. Alphon. à Castro,

lib. 2.

lib. 2.de potest. leg. pœna. capit. 7. docum. 3.versic.ex ratione.Cardi. à Turrecrema.in.d.c.dictum. ad finẽ. Couar.in.d.prin.n.8.quam opinionem communẽ esse fatetur D. Mar. Nauar.in Manuali confess. c. 27. Et hæc vltima opinio summè mihi placet: nã nihil vrget inductio. text. in d.c.dictum,quia licet ibi Sacramentum Baptismi,& Confirmationis, iterari prohibeantur: non tamen inde sequitur,quòd eadem pœna imponatur confirmationẽ iteranti, quę baptismum repetenti inflingitur,& licet doctissimi viri,qui in Partitarum legibus condendis interfuerunt,priorem probauerint, in hac tamen irregularitatis materia Sacri Iuris Pontificij Sãctionibus standũ erit. Et licèt de iure hoc verisimum videatur, cõ suetudo tamen contrariam amplexa est sententiã, cui stari debet,vt asseuerat Nauarr. vbi paulò antè allegau.(cuius autoritate salua) si mihi casus occurreret, non auderem ab Scoti & aliorum communi,& verisima opinione recedere, cùm hæc irregularitatis materia grauissima, & pœnalis sit,& ideò non solùm iura extendenda non sunt, sed strictissimè interpretanda,vt vulgatissimis iuribus cautum est.

C *Ignoranter.* Vide Cardi. à Turrecre.in.c. qui bis.de consecra.dist.4. quo loco num.7. probat rebaptizatum,aut rebaptizãtem,ex iusta ignorantia irregularem non esse.eandem sententiam sequi videtur Henri. in cap.2. de apost.Scotus in.4.senten. distin.6.& hanc sequitur Illustrissimus Couar.in loco iam allegato.nu. 8.qui eam probabiliorem dicit text. autoritate in.d.c.2.de apostа. Soto in.4.senten.dist.6.q.8. Martin. Nauar.in Manuali.cap.27. num. 246. F.Antonius Cordoua,in summ.casuum conscientiæ quæstionẽ. 37. Nec refragatur text. in dict. capit. qui bis. quia responsio illa non est Summi Romani Præsidis, nec generalis,nec prouincialis concilij, nec facta fuit ab aliquo, qui legis condendæ autoritatem haberet. Iure tamen interpretari potest,vt procedat, quando rebaptizatus ignoranter, post scientiam ratam habet Sacramenti reiterationem. Ita tenet Floren.in.3.par.tit.28.cap. 6.§. 3. quæ interpretatio mera diuinatio est, & ea ratione longè repellenda, vel intelligi potest, quando crassa & supina ignorantia,quis fuerit rebaptizatus. Sed Archid.in dict. cap. qui bis. vt rem in tuto constituat,censet, quod rebaptizatus etiam iusta ignorantia, ab Episcopo dispensationem impetret.idem sentit Aluer. Troti.dict.c. 14.nu. 1. licet de iure absque aliqua dispensatione istum ad sacros ordines promoueri posse censeat: quod verius ipse existimo. Erit æquidem in rebaptizante iusta ignorantia, vt ab irregularitate excuscitur, si filios infidelių rebaptizet, nam iustè ignorare potuit eos fuisse baptizatos.tex. in capit. placuit. de consecra. distin. 4. habetur in Concilio Carthaginensi, capite sexto. Idem esse censeo de infantibus expositis, sine vllo signo aut scripto attestante, de Baptismo.tenet Maiolus, dict.capit. 14.num.4.

Texin ca. qui bis. de c. s. distin.4. interpretatur.

Bigami.

CAPVT, XVI.

1 *Bigamia octo modis contrahitur,remissiuè hic traditur.*

2 *Bigamus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri.*

3 *Maritus post adulterium vxorẽ carnaliter cognoscens non potest ordinari.*

1 PRæmisso priùs quòd bigamia pluribus modis contrahitur, a vt per Archid. Floren. in. 3. parte. tit. 28. cap. 3. vbi octo modos illius scripsit, quos hic referre non curo, transcripsit enim illos Syluest. in sua summa, in verbo, bigamia, in princ. biga-
2 mos ordinari non posse b ex pluribus capitulis, in distin. 34. à Gratiano collectis comprobatur, præcipuè in cap. curandum. & in cap. præcipimus. & in. c. si quis viduam. el. 1. cum duobus sequentibus. Si verò de facto fuerint aliqui ad sacros ordines promoti, illis priuandi sunt, quia in bigamia contra Apostolũ dispen-
c sare non licet, c vt in cap. super eo. de bigamis. ex quo patet, quòd biga-
d mi recipiunt characterem d ordinis, quod etiam probat tex. & ibi notat
3 Præpo. ex eo in cap. si quis viduam. l. distinct. Et inter alios casus bigamię aduerte ad vnum, quod pluries contingit, quòd si maritus adulteræ post adulterium illam cognouit, non
e potest ordinari. e Ita probat text. in can. 8. Concilij Neocæsariẽsis in. 2. edictione. & est text. & illum sic sum mat Præpo. in cap. si cuius. 34. dist. Cuius ibi bonam distinctionem vide, videlicet quòd cognoscens adul-
f teram scienter, siue ignoranter f repellitur à suscipiendis ordinibus: ab executione verò susceptorum nõ repellitur, si ignoranter cognouerit: dũ tamen possit vxorem de adulterio conuincere, & eam dimittere. Imò fortiorem affirmat sententiam, ibi Præpos. post Bart. Brixi. Ioann. de Fan. & Hostien. quòd licet maritus cognoscat adulteram ad mandatum iudicis, sibi præiudicat, g licet Inno. in cap. Inquisitioni, de senten. excommunicat. in hoc aliter distinguat. g

CONtrahitur. De quibus modis quibus bigamia contrahitur vltra Doctores, quos hoc in loco allegat autor. vide latè S. Thom. & Theologos in. 4. sen. distin. 27. q. 3. Ioan. Mont. in tract. de irregula. bigamię. in prin. D. Couar. in Clem. si furiosus. in. 1. par. relection. §. 2. de homi. Alue. Troti. li. 2. de vero & perfect. cleric. c. 11. requi. 9. & vide Regiam l. 5. tit. 5. par. 1. Nauar. in Manuali. c. 27. num. 195. A

Ordinari non posse. Quæ sanè irregularitas, à veteris testamẽti legibus originem habuit. Leuitici nanque scriptum est. c. 21. de Sacerdote. *Scortum & vile prostibulum non ducet vxorem, nec eã quæ repudiata est à marito.* Post legem verò Euangelicam, statim bigamia ab Apostolis instituta fuit, quod sacris ordinibus esset impedimento. Scribit equidè D. Paul. ad Tim. 3. *Oportere Episcopũ irreprehẽsibilem esse, & vnius vxoris virum.* Quem locum elegantissimè pro eius singulari eruditione declarat Domi. Soto de iust. & iur. lib. 7. q. 6. arti. 2. Quod in principio nascentis Ecclesiæ semper fuit obseruatum, vt fatetur Ioan. Driedo. de liber. Christi. li. 3. c. 3. fol. 126. vers. quod vltra in argumento. idque patet in canonibus Apostolorum, cano. 18. Quod verò apud Ethnicos circa hoc obseruabatur. lege Aulum Gel. l. 6. noct. Attic. arti. 10. c. 15. Tertullian. lib. de exhortatione ad castitatem. & in lib. 1. ad vxorem. & in lib. de monogamia. ad finem. Ludoui. Cel. lib. lectio. antiquar. 15. ca. 22. Primus verò qui con- B

contraxit bigamiam, fuit Lamech. vt constat Geneseos, cap. 4. quo loco idem adnotauit Nicol. de Lira, & Tertul. in dict. lib. de exhortatione. ad castitatem refert ex nostris Couar. in. d. §. 2. num. 1.

C *Dispensare non licet.* Adde quòd cùm hæc bigamiæ irregularitas, ab Apostolis, & ab antiquissimis vniuersalis Ecclesię concilijs, originem habuerit, vt superiori annotatione scripsimus, Episcopus cum bigamo, vt sacris donetur ordinibus, dispensare non potest. quam opinionem receptam fatetur Præpo. in cap. lector. 50. dist. idem fatetur Ioan. Monta. in dict. tract. de bigam. q. 7. D. Couar. vbi paulò ante allegaui. num. 4. quam sequitur Ange. in summa. in verbo, bigamus. Gonsal. à Villad. de irregular. q. vlt. Quãuis Card. à Turrecrema. in. d. c. lector. post Diuum Tho. in. 4. sen. dist. 27. q. 3. probare contendit, Episcopum posse cum bigamo, in minoribus ordinibus dispẽsare, quod Syluest. sequitur in summa, in verbo, bigamus. q. 7. & Domi. Soto in. 4. sente. dist. 27. q. 3. arti. 3. nã vt ille inquit, per minores ordines quis nõ simpliciter sacris emãcipatur, & ea ratione non est cur non liceat Episcopis dispensare, qui ordinaria pollent potestate. Quæ opinio fortè admitti poterit, quãdo maxima dispensandi causa interueniret, vt scribit Ludoui. Gom. in tracta. breuium. nume. 20. vel quando quis bigamiam contraxit, erat merè laicus. Henri. in. c. 1. in fine de biga. Sed in cõtrarium est communis omnium sententia, nempe minimè concessum esse Episcopo, vt cum bigamo etiam in minoribus ordinibus dispenset. ita fatetur insignis Gregor. in. l. 5. in verbo, *dos mugeres*. in fine. tit. 5. par. 1. & Marti. Nauarr. in Manuali confesso. c. 27. num. 197. quo loco admittit S. Thom. & aliorum opinionem, quo ad vsum ordinum susceptorum, non verò, vt nouis ordinibus possit insigniri.

Summus tamen Ecclesię Præsul iure potest cum bigamo dispensare. vt tradit Thom. in. d. q. 3. & est tex. in. c. lector. 34. dist. vbi Martin. Papa cum bigamo, vt subdiaconus fieret dispẽsauit. & ibi not. Pręp. Card. à Turrecrema. glo. & doct. in. c. super eo. de bigam. Floren. 3. par. tit. 28. cap. 3. Petrus de Ancha. consil. 124. Ioan. à Medina, huius celeberrimę Complutensis Academiæ: imò totius Hispaniæ decus & ornamentũ, in tracta. de ieiunio. fol. 135. & opinionem istam communem esse fatentur, Ioan. Monta. d. q. 7. Alber. Troti. de vero & perfect. cler. lib. 2. c. 11. Grego. Lup. in. d. l. 5. titu. 5. part. 1. Marti. in. d. c. 27. numer. 197. Quæ quidem dispensandi facultas, de iure ordinario permissa est, non verò de absoluta (quod aiunt) potestate, vt existimat Henri. in cap. 1. col. 5. de bigam. Ioan. Staphyl. de liter. gratię, & iusti. col. vlt. quos meritò reprehendit insignis Couar. in Clem. si furiosus. de homi. 1. par. relect. §. 2. num. 4. & manifestè probat. d. Regia. l. 5. tit. 5. part. 1 cùm dicit: *E otro si el puede dispensar que reciba ordenes sagradas, con aquel que viuiesse auido dos mugeres virgines de bendicion, o vna viuda.* Quæ verba ad potestatem ordinariam Summi Pontificis referenda sunt. Fatetur tamen Staphyl. d. col. vlt. Summum Pręsulem maxima cum difficultate, in hoc bigamiæ vitio dispensare. idem asseuerat Nauar. tanquàm testis huius rei integerrimus dicens: in loco nouissimè allegato, non solere Romanum Pontificem, sine magna causa, de ordinaria

D. Io. à Medina.

poteſtate diſpenſare in bigamia vera & propria, ſed in ſimilitudinaria, ſolere & poſſe cũ iuſta cauſa.

D *Recipiunt characterem.* Adde text. in.c. quicunque. in.2. 59. diſtin. & in .c. pœnitentes. ead.diſt. Hoſt. in ſumm.tit.de bigam.§.vlt.Ant.in ca. debitum.de bigam.Alber. Troti. de vero & perfecto cleri.lib.2.capit.11. quam dicit communẽ eſſe opinionẽ, & Theologorum & Canoniſtarum. D.Couar.d.§.2.num.4.

E *Ordinari.* Adde Abb. Anani. & Doct.in.c.3.de adult. Imò irregularis eſt,qui vxorem adulterã poſt pœnitentiam reconciliatam cognouerit.ita ſentit Anch.conſi.124.Felin. in.c.ius generale.col.6.1.diſt. Anani.in.d.c.3.

F *Siue ignoranter.* Adde Hoſti. in ſumm.tit.de bigam. verſ. quod ſunt ſpecies.qui indiſtinctẽ intelligit tex. in.c.ſi cuius vxorem. 34. diſt. quod bigamus efficiatur vir, qui vxorem adulteram, ignoranter cognouerit. ſequitur Ioan. And. poſt antiquiores.in.d.c.2.de biga.Præpoſi.in ſumma. 50.diſt.col.5. ſentit Abb.in .d. c.2.de adult.Alber.Tro.lib.2.de vero & perfecto cleri.c.11.nu.2.& eſſe communem ſententiam teſtatur Gregor.Lopez in.l.35.titul. 5.par. 1. in ver. *que ver.* Quam probabiliorem & tenendam eſſe ſcribit Domi.Soto,in.4.ſent.diſt.27.q.3.art.1. Nam hæc irregularitas, non contrahitur in hoc caſu, propter pœnam culpæ, quæ nulla eſt: ſed propter defectum ſignificationis Sacramenti, veluti ſi corruptam duxiſſet, & hac ratione, irregularitas hæc præter voluntatẽ cõtrahi poteſt.AEquior tamen eſt contraria opinio,quam nonnulli ex antiquioribus tenuerunt,& eam ſequuta eſt Regia Partitarum.l. 35. ſupra allegata,ibi. *Eſſo miſmo ſeria ſi alguno caſaſſe con muger, que cuydaſſe, que era virgen y no lo era,o ſeyendo caſado con aquella que vuieſſe virgen, fizieſſe ella adulterio,e deſpues ouieſſe que ver con ella,ſabiẽdolo.* Sed cùm in hac irregularitatis materia, Sacri Iuris Põtificij ſanctionibus, & receptiſsimis opinionibus,ſit ſtandum,à communi & veriſsima Theologorũ, & Canoniſtarum opinione recedendum non eſt.

Sibi præiudicat. Adde glo. & Doctores in.c.ſi cuius vxorem. 34.diſt. S.Thom.& Palud.in.4.ſent.diſtin. 27.q.4.Floren.in.d.c.3.Capel.Tholoſa.q.255. & horum opinio tutior eſt ſi credimus.Henri.in. d.c. 1. col. 4.de bigam.& eſt magis communis vt aſſerunt Sylueſt. in verbo, bigamia.q.1.Alber. Ttoti. d.c.11. nu. 2. Non tamen maritus, mandato iudicis compelli poteſt, vxori adultere occultè,debitum reddere, quoniam ſi iudex id compertum haberet, non præciperet in præiudicium mariti, qui ſic adulteram cognoſcens bigamiæ nota inficitur. Quod ſi in eo caſu iudex vellet virum eſſe obligatũ, iniuſtum eſſe eius præceptum, tanquàm contra ius marito debitum factum.ita optimè cenſet Ioan.Dried. lib.1.de liber.Chriſti. §. ex ſupradictis.pag.234. quo loco verè iudicio meo ſcribit, quòd quamuis maritus non poſsit occultam vxorem adulteram à domo repellere,poteſt tamen à coniugali thoro eijcere. G

Corpore vitiati.

CAPVT, XVII. QVOD nouè ęditum èſt.

1 *Corpore vitiatus, ad Eccleſiaſticos ordines admittendus non eſt.*

2 *Huius capitis irregularitas, ab antiquiſsimis*

quissimis diuinis legibus originẽ habuit.

3 *Apud Ethnicos, qui corporis labẽ patiebãtur, à suis sacerdotijs longe repellebatur.*

4 *Traditur cap. huius germanæ ratio.*

5 *Corpore vitiatus, si de facto sacris fuerit ordinibus insignitus, characterem ordinis recipit.*

6 *Hodiè non tam exactè deformitatis ratio habetur sicut antiquitus. Leuit. ca. 21.*

7 *Deformitas, vel corporis vitium, quo ad susceptos ordines quando impedimentum præstet.*

8 *Qui membrũ sibi propria culpa abscinderit, irregularis est: licet ex eius defectu, ad sacri ordinis ministerium minime impediatur.*

9 *Matthæi locus cap. 19. explicatur.*

10 *Manus in seipsum injcere, nec religionis nec castitatis causa licet, imo acerrimis pœnis interdictũ est. Quid verò apud Ethnicos.*

11 *Seipsum interficiens, non est sepultura Ecclesiastica sepeliendus, traditurq́, ibi locus egregius ex Platonicis legibus.*

12 *Mortuus qui in puteo, vel alio simili loco reperitur, non ex eo si aliud nõ probetur, priuandus est Ecclesiastica sepultura.*

13 *Qui membro aliquo caret, cuius defectus irregularitatem nõ inducit, secum portare non tenetur.*

14 *Monoculus irregularis est. Vbi de intellectu tex. in. c. si Euangelica. 55. dist.*

15 *In irregularitatis labe, quæ ex corporis vitio procedit, solus Romanus Præsul dispensationem poterit indulgere.*

16 *Quæ deformitas, irregularitatem producat: iudicio Episcopi relinquitur.*

17 *Corpore vitiatus, cõtra Clericum in criminalibus causis, testis esse non potest.*

MEritò quidem Sacri Canones, non omnes passim ad presbyteratus dignitatẽ, nec ad eius ministeria, nec ad alios, ei subseruientes ordines, absq; delectu admisertũt, imo ab eisdem institutum est, non solùm ab ordine repellendos esse, qui moribus iacturam aliquam fecerint, sed eos qui eorum culpa, vel sine culpa, labem aliquã corporis contraxerint: cap. 2. & toto tit. de corpo. vitia. cap. 2. & ibi. Abb. de cler. ęgrotan. capit. si Euangelica. 55. dist. not. Hostien. in summ. tit. de corp. vitia. Alue. Troti. lib. 2. de vero & perfect. cleric. ca. 16. Cardi. & Docto. in dict. c. 2. de corp. vitia. Ricard. in. 4. senten. dist. 25. q. 5. artic. 5. & Palud. ibi. q. 3. ad finem. Villadi. de irreg. c. de corp. vitia. D. Episcopus Couar. in Clem. si furiosus. de hom. in prin. Ioan Corrasius, de sacerd. 3. par. cap. 6. quam receptam sententiam comprobat Regia l. 25. tit. 6. part. 1. Quæ quidem irregularitas à lege antiqua, & à beatissimis Saluatoris nostri Apostolis originẽ habuit. Legitur enim Leuit. cap. 21. Dominũ ad Moysen dixisse: *Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculã, non offerat panes Deo suo, nec accedat ad ministerium eius, si cœcus fuerit, si claudus, vel paruo, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede, si manu, si gibus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem, scabiem, si impetiginem in corpore, vel Hernioſus.* Cuius seriem sanctissimè & doctissimè explicat Diuus Gregor. cap. 11. primæ partis pastoralis. vt refertur in cap. hinc etenim. 49. dist. cuius etiam sententiæ fuit Diuus Hieron. ad Fabiolam, de veste sacerdotali. Et apud Ethnicos,

nicos idem obseruabatur, teste Plinio, li. 7. natura. hist. idem professus fuit Seneca li. 4. declama. 2. declam. Gentiles eandem legem obtinuisse, vt sacerdos integer esset, quasi sacerdotes sacrorum ministri corpore integri essent, vt apud Romanos inuiolabiliter à tempore Romuli obseruatum fuit, qui sacerdotes elegit genere excellentes, nec corpore vlla ex parte truncо. vt testatur Diony. Alicarna. li. 2. Roman. antiqui. & inibi laudat Romulum Romanorum legũ latorem, qui Sacerdotes non venalia, nec forte diuidenda fecit, sed cuiusque curiæ binos creauit, supra annum quinquagesimum natos, excellentes genere, simul & virtute præstantes, nec tamen inopes aut corpore vlla ex parte truncato. Et Plinius lib. 7. capit. 28. de Sergio loquens, *Quæ omnia* (inquit) *ex oratione eius apparent habita, cùm in prætorio* (aut vt alij legunt in prętura) *sacris arcerẽtur à collegijs, vt debilis* (id est) *vt mancus & mutilus, nam primum dixerat illam dexteram manum perdidisse.* Quibus consonat vetus mos Romanorum, apud quos, virginem vestalem capi fas non erat, quæ aliqua corporis labe maculata esset: vt ex Autistij Labeonis autoritate prodit Gellius lib. noct. antiq. 1. cap. 12. Festo. de magist. Roman. cap. 7. idem apud Persas vsu receptum fuisse. tradit Alex. ab Alex. lib. 6. dierum geni. cap. 14. secundum quam sententiam Diuus Hierony. vbi paulò ante allegaui parentes arguit, qui deformes filias virginitati consacrent. idem Hierony. ad Demetriadem ita scribit. *Solent mi seri parentes, & non plenæ fidei Christiani deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inueniãt virginitati consacrant.* Et plurima lectu nõ indigna de more. Cerca hoc scribit doctissimus, & nunquã pro meritis satis laudatus Andręas Tiraquel. in l. 2. connu. num. 59. D. Couar. in dict. prin. dict. Clem. si furiosus. num. 5. Petrus Placa. lib. 1. Epit. delictor. c. 25. num. 2. Iacob. Meno. de arbi. iudi. quæst. lib. 2. centu. 3. casu. 226. Hieron. Maggius, libro. 4. Miscela. c. 4.

Et huius irregularitatis, potissima ratio est, quia incompositio corporis inæqualitatem inducit mentis testimonio Diui August. quod habetur. §. vltim. 41. distin. *Rarenter enim in corpore deformi nobilis, formosusque animus insidet:* vt scribit Abb. in. c. quia diuersitatem. 1. not. per illum tex. de concess. pręben. & Bald. in l. obseruare. col. 3. C. quor. appel. non recip. scribit, turpem corporis habitudinem declarare procliuem esse hominem ad scelera, pulchram verò ad virtutes. Sequitur Hyp. in. l. 1. in prin. col. penul. ff. de quæst. Vnde Galenus lib. de tempera. 2. cap. 6. scribit, naturam membra componere, prout moribus animæ conuenit. idemque ipse affirmat lib. 1. & 11. de vsu partium. Et cuius facies est deformis, vix potest habere bonos mores: vt scribit Rasis medicus sui temporis celeberrimus, lib. ad Almansore. 2. c. 33. & iterum. c. 54. faciem fœdã malos mores significare ait. Et qualis forma, talis est anima, vt est apud Planudẽ in vita Aesopi, quòd antiquissimis Gothorum legibus cautũ erat his Hispanorum verbis: *Ca home de mala catadura no puede hazer buenas obras.* vt habetur in ordinationibus militum, *de la Vanda.* Idque manifestè ostendit Cornelius Tacitus libro. 12. *Iulius inquit Pelignus ignaui animi, & de ridiculo corporis iuxta conspiciendus.* Quod etiam pulchra scribit Echorus Poeta Græcus apud Sto- 4

Stobęum ratione ſermone. 88.

Faciem aſpectu deformem poſsides.
Mores etiam huiuſmodi habes.
Ex malo enim natura malum producit.
Vt ex vipera rurſum vipera naſcitur.

Et illud Græcum Epigramma Latinitati donatum.

Clauda tibi mens eſt, vt pes natura notasque
Exterior certas interioris habet.

Quin & Valerius Martialis lib. 12. Epigrammat. Zoilum quendam ex oris deformitate malum eſſe ſuſpicatur.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus
Rẽ magnã præſtas, Zoile ſi bonus eſt.

Circa quam huius capitis irregularitatem aliqua notatu digna illa quæ ſelectiora notare conſtitui.

5 Primò, quod licet corpore vitiatus, non poſsit ſacris ordinibus inſigniri, ſi tamen de facto fuerit ordinatus, verè recipit ordinis characterem, licet non eius executionẽ. Hæc enim eſt communis & Theologorũ, & Canoniſtarum ſententia, quæ cõtradictorem non habet, vt patet ex Doctorum traditionibus, quos in capitis huius principio allegauimus.

6 Secundò, quòd hodie non tam exacta deformitatis ratio habetur, vt antiquitus, Leuit. d. cap. 21. ſed ſola deformitas repellit homines ſacris inſigniri, quæ ſacra miniſteria tractare impedit, vt ſi cęcus quis ſit, vel mancus, vel quid aliud ſimile patiatur: nam modica deformitas non repellit. text. in capit. 2. de corpo. vitiat. vbi Anton. de Butri. & Card. Conrrad. de ſacerdo. 3. par. c. 6. n. 5.

7 Tertiò, quòd dictum deformitatis vitium impedimentum præſtat, quo ad ordines ſuſcipiendos, quia quo ad ſuſceptos tantum inducitur irregularitas in illo actu ordinis, qui ob inſignem deformitatem vel defectum impeditur corporis vitio. Ita colligitur ex tex. vbi Abb. in cap. 2. dẽ cleri. ægrotan. Mari. Soci. in cap. ad audientiã. nu. 21. de hom. Gonſa. à Villadiego de irregu. c. de corp. vitia. Qua ratione, qui patitur vitium corporis celebrationem impediens, nempe in his digitis, qui ad conſecrationem & eleuationem neceſſarij ſunt, ſolùm à miſſarum celebratione abſtinebit, non verò à diaconatus, vel ſubdiaconatus miniſterio: pariq́ue ratione is qui ob maximam deformitatem quam patitur, lõge ab altari arcendus eſt, minimè impeditur abſolutionis Sacramentum miniſtrare. Iſta eſt communis omniũ ſententia, teſte D. Epiſcopo Couar. vbi ſuprà.

Quartò, nec illud ſilentio prætermittendum eſt, quod ſi quis membrum ſibi propria culpa abſciderit, irregularitatis labe inficitur, etiã ſi ea abſciſio nullum ordini impedimentum præſtet, nec inſignem deformitatem inducat, quæ aſſertio, ad eos referri debet, qui propria voluntate pudenda ſibi execuerunt. capit. pœnitentes. 55. diſtin. cap. ſi quis abſcinderit. cap. qui partem. eadẽ diſt. capit. maritum. 33. diſt. c. vlt. 87. diſt. & habetur in Canonibus Apoſtolorum. c. 22. & eſt Regia. l. 25. tit. 6. par. 1. Idem quidem erit, quãuis quis ſibi non abſcindat, ſed alius ſua culpa, quia iuſsit, aut rogauit, aut quia rei illicitæ dans operam tale membrum caſu perdidit. arg. text. in cap. presbyterum. & in cap. continebatur. de homicid. aut ſi forte, in pœnã alicuius ſceleris ab inimicis fuit illi abſciſum. Ita tenet Hoſt. in ſum. tit. de corp. vitiat. §. Et quæ, & in capit. ex parte. eo. tit. vbi Ioan. And. idem ſcripſit de eo, cui maritus ob adulte- 8

rium

rium pudenda abſcindent: idemque ſequitur Villadiego de irregula.cap. de corpore vitia.colum. 2.& communem eſſe teſtãtur eam ſequuti D.Couar.vbi ſuprà. & Nauar.in Manuali confeſſo.cap. 27. num.98. Id ſanè ſæpiſsimè contingere ſolet, & ætate noſtra: nam anno milleſimo quingẽteſimo trigeſimo ſeptimo, tribus in locis,nempè de Villa Nubla, & de Cigunuela,ac de Laguna (quæ non longè diſtant ab inſigni populo Valiſoleti,vbi tunc temporis Regia curia aderat,in octo ferè menſium ſpatio filius viduæ cuiuſdam & duo mariti,in tres ſacerdotes ſæuierunt, de inimicis membris ſe vindicantes, & acta iudiciaria ſuper his cõfecta vidiſſe teſtatur D.Epiſcopus Ioan.Bernard.infra cap.79.num. 8. Fortiori etiam ratione idem erit aſſeuerandũ, quando pudenda iure abſciſa fuerunt.arg.text.in cap. fin.de tempor. ordinan. At verò ſi membri imbecillitas,aut eius defectus cõtingit abſq; propria culpa,ſed à medicis,caſu,vel per vim,vel hoſtium inſidias,promoueri poterit,& promotus cùm is caſus euenerit, in ſuſceptis ordinibus miniſtrare.cap.ex parte.cap.ſignificauit. cap.ex parte.in.2. de corpo.vitiat.cap.ſi quis infirmitate.cap.lator. 55.diſt.cap. Eunuchus.ibi. Id etiam habetur in Canonibus Apoſtolorũ. capit.21.

9 Nec enim his refragatur Matthæi locus.c.19.Eunuchos eſſe dicẽs, qui ſe caſtrauerunt propter regnum cælorum, &c. & hi ſummè laudantur. Nam de his accipiendus non eſt,qui verenda ſibi ipſis amputant: maledictum enim hoc,ſed de his,qui continentes ſunt ob amorem Chriſti. De quibus loquitur Eſaias, cap.56.*Hæc dicit*(inquit Dominus) *eunuchis, id eſt, continentibus,qui cuſtodierint Sabbata mea, & tenuerint fœdus meum:dabo eis locum in domo mea.* Sicuti elegãter Euangelij locum explicat Diuus Auguſt.lib.vni.de ſanctа virgin.ca. 23.&.24. Baſsi.Mag.lib.vni.de virgin.Diuus Hieron. & glo.ord.in.d. c.56.Eſaiæ,in quo deceptus fuit Origenes,qui illud diuinum teſtimoniũ vt narrat Nicephorus Caliſtus lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſ.cap.8.ad literam intelligit.& ex noſtris Coraſ.de ſacerdo.2.par.c.6.Et ideò ſicut ciuiles leges homicidij pœna puniendos cenſent,qui alteri virilia amputauerint. l.3.§.qui hominem.& in.l.4.§.idem Diuus.ff.de Siccar.l.1.&.2.C.de Eunuchis.l.13.tit.8.par.7.eadem pœna afficitur qui ſe caſtrandum præbuerit.d.l.4.ad finem. Semper æquidem ipſa viriliũ abſciſio,etiam apud Gentiles turpis fuit iudicata, vt autor eſt Valerius Maximus lib. 7.cap.7.Nulla vnquam cauſa etiam caſtitatis, vel religionis licuit ſibi ipſi quenquam manus inijcere ad occiſionem, vel alicuius membri mutilationem,nullus ſanè liberum arbitrium circa vitã vel eius membra habet. Vt iuriſconſultus probat in.l.liber homo. ff. ad leg. Aquili. cap. contingit. in. 1. de ſenten. excommun. capit. diſplicet. verſic. *Nec ergo iam dicere.* 23. q. 4. cap.ſi non licet.cap.tu dixiſti.c.non eſt noſtrum.c. placuit.23.q. 5. factũ verò aduerſus hanc prohibitionem leges noſtræ acerrimæ reprehendũt. l.qui rei. §. ſic autem diſtinguendũ. ff.de bonis eorum, qui ſibi mortem conſciuer.vbi ita ad verbum ſcribitur. *Meritò ſine cauſa ſibi manus intulit puniendus eſt, qui cum ſibi non pepercit, multo minus alijs parcet.*Et alibi in.l. ſi quis filio.§.eius qui.ff.de iniuſt.teſt. Vlpianus clanculum veluti deridet quoſdam qui iactationis cauſa mortem ſibi conſciuerunt. Et ex Theologis

logis id plane damnant Origenes in 2.tract.in commen.in Iob, enarrans illius ipsius Iob cap.2. *Benedic & more re.* & Diuus Chrysostomus in Epistola Pauli ad Galathas, vbi inter alia egregiè ibi tradita, scribit Deum illos qui laqueo aut alia violeta morte vitam sibi abrumpunt, atrocius punire, quam ceteros homicidas. & Diuus Augustinus in lib. 1. de ciuitate Dei.c.17.& multis sequentibus vsq; ad.c.24.& Lactantius in lib. 3. qui est de falsa sapietia.c.18. Diuus Hieron.in Epistola ad Paulum super obitu Blesillę eiusdem Pauli filię, vbi inter cætera scribit, quod tales habet stulta Philosophia martyres. & tradit S.Thom. in.2.2.quæst.64.ar.5. Ex Ethnicis verò Socrates apud Platonē in Phędone exhortatur, pieq; monet, ne quisquàm audeat mortem sibi inferre. Aristoteles autem libr. Ethicorum.3. c.7. in fine *Mortē* (inquit) *sibi consciscere ad fugiendam paupertatem, vel mœrorem, aliud ve huius generis non fortis est hominis, sed potius timidi.* & lib.5.c.11. *Qui se occidit* (inquit) *sibi iniuriam non facit, quia sponte iniuriam patitur nemo, sed facit contrà legem quæ prohibet quenquàm interfici. ideò ciuitati iniuriam facit. Quapropter & ciuitas mulctat, & instituta est ignominia quædam aduersus eum, qui sibi mortem conscisuit, vt ciuitati iniuriā facientem.* Et eiusdem sententię fuit totius eloquentiæ parens, Cicero libro.1. Tuscula.quæst. Idem in Somnio Scipionis: *Tibi* (inquit) *Publi, & pijs omnibus retinendus est animus incustodia corporis nec iniussu eius, à quo ille est à nobis datus, ex hominum vita migrandum est, ne munus humanum assignatum à Deo defuisse videamini.* Et videndus etiam est de hac re Aegesypus lib.3.cap.17.vbi prudenter asserit ingrati hominis esse, citiùs discedere quam velit qui vitam donauerit, nec licet animam soluere, nisi ei qui ligauit.& Heliodorus Emissenus lib.2.historiæ Aethiopicæ tradit illum crimen læsæ maiestatis diuinæ committere, qui sibi ipsi vitam abrūpit,& conducit etiam illud, Martialis lib.10.Epigra.47.

Summum nec metuas diem nec optes.

Idem dicto libro decimo.

Optima mors parca quæ venit apta die.

Et ideò meritò improbāda est Ceorum lex de senibus, qua senes se delirare incipere cognoscentes, & ob ætatem patriæ inutiles esse, coronati sicutam bibebant, vt testatur Aelia. lib.3.variæ historiæ.c.26.Nam impia & abominanda fuit lex Sardea, vt filij parentes Senio cōfectos fustibus cæderent,& interemptos sepelirent. absurdum arbitrantes, si Delirus senex vlterius viueret. Idē Aelius lib.4.varię historiæ.cap.1.

Et circa hoc argumentum legēdus est insignis D.Episcopus Couar. in dict.Clem.si furiosus.in prin.de homil.num.6.& in lib.1.variarum resolu.cap.2.num.8.& lib.2. capit.1. num.11.& omnium latissimē & elegantissimē And.Tiraq. de nobilit. cap.3.num.475.& num.520. And. Alciat.lib.6.par.c.27. Petrus Greg. quem post hęc scripta, legi.3. part. Synt.lib.36.c.22. 11

Illud verò prætermittendum non est, quod seipsum occidens Ecclesiastica non est sepeliendus sepultura.text.in cap.placuit.23.quęstio.5. quem dicit esse singularem Roman. sing.264. glo.not. in cap.ex parte. de sepult. Quamuis licitum sit priuatim pro eo orare, & illud licet ei qui pia mēte crediderit, in vltimo vitæ spiritu condignam criminis contritionem habuisse. tenet Palud. in 4. senten.dist.20.quæst.1. colum.1.

dist.

Mart. Nauar. in cap. 1. de pœniten. distin. 7. legibus autem Platonicis, minimè hoc atrocissimum crimen perpetranti, sepultura denegabatur: sed potiùs insolita constituebatur, vbi alius nemo condebatur: inquit enim ipse lib. 9. de leg. *Qui seipsum, vita & sorte fatorum vt scelerata priua uerit, nec iudicio ciuitatis, nec tristi & ineuitabili fortunæ casu coactus, neque extremo aliquo pudore compulsus, sed ignauia & formidolosi, animi imbecillitate, iniustè sibi mortem conscierit, ei sepultura fiat solitaria, vbi alius nemo condatur: deinde his locis sepeliatur, quæ de duodecim partibus vltima deserta innominataque sint, sic obscurus vt nec statua, nec inscriptione sepulchrum notetur.* hactenus Plato. Quod si fortè, indicijs & coniecturis, liqueret cum furore, aut mentis alienatione seipsum occidisse, tunc non priuaretur sepultura Ecclesiastica, vt egregiè scribit Ioan. Gallus in quęstion. Parla. 127. & hoc iure vtimur.

12 Nec æquidem ex eo, quod aliquis mortuus in puteo, vel in alio simili loco reperitur, priuari debet sepultura Ecclesiastica, quia minimè credendũ est, seipsum præcipitasse. Quod ex eo manifestissimè probatur, quia criminis suspicio longè semper repellenda est. l. merito. ff. pro socio. cum similib. potuit enim is ab alio in puteum ei, ci, & non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse. l. nam hoc. C. vnde legi. l. neque natales. l. ad probationem. C. de probat. & ita in proprio casu, in facti contingentia interrogatus consuluit excellentissimus & magni nominis Iurisconsultus Marian. Soci. Iuni. consi. 51. num. 1. vol. 2. quẽ sequitur D. Episc. Couar. lib. 2. var. resol. c. 1. nu. 11. & non semel in cõtrouersijs Forẽsibus obtinui, quod plurimũ est notandũ.

Mari. Socin. Iuni.

Quintò, vt ad institutũ sermonem redeam, prętermittendum non est, quod si quis membro aliquo careat, cuius defectus, eum irregularem minimè constituit, non tenetur illud abscissum membrum, vel aliquam eius partem secum portare. Ridiculum enim esset hoc. glo. not. in cap. si Eunuchus. 55. distin. Abb. in d. c. 2. & Henri. in cap. vlt. de corp. vitiat. Gõsal. a Villadiego, vbi suprà allegaui. Albert. Trot. lib. 2. de vero & perfecto cleri. c. 16. nume. 8. quam glo. dicit sing. & communiter receptã Nauarr. in manuali. c. 27. num. 20. 13

Sextò, illud est animaduersione dignissimum, quod quamuis monoculus ad sacros ordines promoueri non possit, est enim is irregularis. tex. not. in cap. si Euangelica. 55. distin. tamen qui caret visu oculi dexteri, qui sanus videtur & sinistro probè cernit, irregularis non est. Ita contra alios defendit Marti. Nauar. in dict. cap. 27. num. 199. vbi scribit se non semel ita respondisse. & est egregius & nouus intellectus ad tex. in. d. cap. si Euangelica disponens de carentia oculi, quæ magnam deformitatem inducit, quod non extendatur, ad visus carentiam, quæ illam non inducit. arg. text. in reg. odia. cũ similib. de regul. iur. lib. 6. 14

Septimò, quod in hac irregularitate à solo Romano Pontifice dispensatio impetranda est, nullus autẽ inferior eam potest indulgere, ex celebri Innocen. sententia in capit. significauit. de corpo. vitiat. cuius opinio communis est, vt ita Cardi. testatur, & Villad. de irregula. c. vlt. D. Episc. Couar. in. d. Clem. si furiosus. nu. 7. licet contrariam sententiam tenuerit glo. in. d. c. significauit. illius tex. malè intellecti autoritate, qui longè aliter intelligendus est, quam glo. intelligerit, 15

ligerit, nam loquitur & procedit de Episcopi dispensatione, Apostolica autoritate sibi delegata & præstita, & ideò non Episcopus ibi dispensationis gratiam concessit, sed summus Prælul: & iste est germanus illius tex. intellectus, vt Abb. & Doctores ibi intellexerunt, & ideò à cõmuni & verissima sententia recedẽdum non est, quamuis opinionem glo. sequantur. Villadiego in loco iã allegato. & Sylvest. in sum. in verbo, corpore vitiatus. q. final. Imò, quod memoratu dignum est & difficilioré hanc dispensationem redit, scribit, Ioan. Staphi. de literis gratiæ & iussi. 2. par. fol. 193. non consueuisse Pontificem Romanum dispensare, circa irregularitatem, quæ ex corporis vitio oritur, quando horrẽda est deformitas: & si is qui eam pateretur sacris donaretur ordinibus, scandalum maximum apud Christianam plebem generaret, quod in his dispensationibus concedendis præcauendum est.

16 Octauò, quod omne impedimentum, vel deformitas, an irregularitatem inducat, Episcopi iudicio relinquitur, cum nulla certa regula in hoc constitui potest. Ita tenet Archi. in prin. 55. dist. tex. in capitulo secũdo, vbi Cardi. Anto. & Doct. de corpore vitiat. Inno. in cap. 1. eod. tit. quã opinionem communem esse testatur Illustrissimus Couar. in. d. prin. Clementi. Si furiosus. num. 5. eam quæ ex nouioribus sequitur, Plaza. lib. 1. epitom. delictor. cap. 25. num. 4. Iacob. Menoch. lib. 2. de arbi. iud. Cẽtuar. 3. casu. 226. numer. 8. vbi dicit quod prudens Episcopus modicum vitium iudicauit, si quis caret vno digito: ita tamẽ quod administrare & celebrare non impediatur, vt in ca. 1. de corpore vitiat. vel si maculam habet in oculo, capit. 2. illo tit. vel si vngula pollicis cãret, cùm tamen in pollice ita fortis sit, vt frangere possit. capit. vltim. illo tit. Non verò Prælati regularium, in promouendis suis subditis in his arbitrium habent. Sylvest. in summ. in verbo, corpore vitiati. quæst. 1. sequitur Mart. Nauar. in manu. confes. c. 27. nu. 200. licet contrarium & male tenuerit Tabi. in summ. in verbo, corpore vitiati. quem sequitur Simon Maiolus in tractat. de irregularita. lib. 1. capit. 2. in prin.

Nonò, vt iam vltimam manũ huic 17
capiti imponam, vsque adeò corpore vitiati sacris canonibus sunt infesti, quod non solùm à sacris ordinibus repelluntur, sed etiam a testimonio ferendo in criminalibus causis contra clericũ. Ita colligitur ex text. in capitulo primo, de exception. secundum communem intellectum, vt ait Felinus ibi in primis verbis. & Deci. num. 13. Hyp. Sing. 98. Did. Perez in. l. 1. tit. 3. lib. 1. D. Episcop. Ioan Bernar. infra cap. 120. num. 4. & ibi. aliquà ipse tradidi. & hãc opinionem communem esse testantur Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. 5. final. quæst. 24. versic. Prætereà quæro D. Couar. in pract. quæst. cap. 18 nu. 2. quam tamen dicit non omnino verã esse, vel non ita intelligendum, vt ex aliquo corporis vitio, absque aliqua animi labe fides alicui non negetur.

Et sine titulo.

CAPVT, XVIII. QVOD nouè ęditum est.

1 *Sine titulo nullus ad sacros ordines potest promoueri.*

2 *Declarantur duæ Pontificiæ constitutiones, altera Pij Quinti, altera verò Gregorij Decimi tertij in fauorem religiosorum Societatis Iesu.*

3 *Tradditur huius capitis germana ratio.*

4 *Beneficium adeò tenue, quod non sufficeret ad humanæ vitæ sustentationem nihil prodest, vt eius titulo quis possit ordinari, contra* D. *Martinum Nauarro.*

5 *Titulus non requiritur, vt quis minoribus ordinibus possit insigniri.*

6 *Titulus præsens ad sacros ordines necessarius est, nec sufficit futurus.*

7 *Titulus coadiutoriæ an legitimus sit iudicandus.*

8 *Titulus perpetuus esse debet, & hac ratione vicaria temporalis, vel beneficia manualia (vt appellant) ad sacrorum oedinum promotionem non sufficerent.*

9 *Qui capellaniam obtinet, an dicatur titulum obtinere vt possit ordinari.*

10 *Qui præstimonium habet, titulum iustum habere dicitur ad ordinum perceptionem.*

11 *Quid verò de eo iudicandum qui pensionem habet.*

12 *Qui cum titulo ficti patrimonij ad sacros ordines promouetur, non suspensus, sed irregularis est.*

13 *Clericus qui post sacros susceptos ordines ius patrimonij remittit, nullo pacto ante ordinationem conuento, nec irregularis, nec suspensus est contra Fratrem Bartholomæum à Medina, licet arbitraria pœna sit mulctandus.*

14 *Patrimonium ad cuius titulum Episcopus aliquem ordinauit, vtrũ obtineat priuilegia bonorum Ecclesiasticorum.*

15 *Donatio vel melioratio facta filio, vt iure melior ationis possit sacris ordinibus donari, vtrum reuocari possit ad intellectum Regiæ legis, primæ titu. 6. libr. 5. nou. ordina.*

16 *Donatio vel melioratio dicto modo facta in legitima filij imputanda est cum doctissimo Didaco Couarru. & alijs contra Tellum Ferdin.*

CLericus qui ad sacros ordines, absque titulo promouetur, vacuam manũ impositionem accipit: & ideò ordinis executionem non recipit. Ita diffinitum fuit in Concilio Calced. 6. habetur in cap. neminem. 70. distinct. & in Concilio Vrbani habito Placentiæ, quod refertur in capitulo, Sanctorum. eadem distinctione. *Sanctorum* (inquit) *Canonum statutis consona sanctione decernimus, vt sine titulo facta ordinatio irrita habeatur.* Quorum canonum pœna innouata est. Hodie ex Sacro Cõcil. Trid. sess. 22. cap. 2. de refor. Fuit sanè pœna hæc, antiquis tẽporibus in vsu, & successiuis temporibus obseruata, teste Abb. in capit. cùm contingat. de ætate & quali. idem Abb. in cap. veniens. in primo nota. de filijs presbyt. & in cap. cum secundũ. de præbend. Qua ratione qui absq; titulo sacris fuit ordinibus insignitus suspensionem contrahit, & celebrans efficitur irregularis. Ita tenet Simõ Maiol. de irregu. li. 4. c. 15. in prin. Insignis Mar. Naua. in man. cõfes. capit. 27. num. 158. eiusdẽ sententiæ fuit Magister Bart. à Medina quondam in inclyta Salmanticensi Aca- 1

Mag. Bart. à Medina.

Academia, Sacratiſsimæ Theologiæ primarius profeſſor, vir multis nominibus inſignis, non tamen ex eo libello, Hiſpanio ſermone ædito, (cui titulum fecit) *Inſtruction de Confeſſores*, §. 8. de ſuſpenſione. fol. 49. Nihil tamen allegat, ſed ſua innititur autoritate, quod peculiare vitium illi eſſe ſolet.

2 *Declaratur quædã Pij V. Pont. Max. cõſtitutio.*

Hodie tamen ſtat nouiſsima Pij Quinti Pontificis Maximi egregia conſtitutio, anno ſui Pontificatus tertio, Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, pridie Idus Octobris ædita, qua ſancitum eſt, quòd non ſolùm clerici ſæculares, ſed regulares ante profeſsionem emiſſam, ordinari ſine titulo non poſsint, & tranſgreſſores inhabiles efficit ad ordines exequendos, & exequentes reddit irregulares, cum alijs pœnis ibi conſtitutis, quæ plurimum eſt notanda. Sed illa Pij Sanctio non comprehendit religioſos Societatis Ieſu, qui poſt tria vota emiſſa, ante ſolennem profeſsionem abſque titulo poſſunt ad omnes etiam ſacros ordines, & presbyteratus promoueri, dummodò ſui præpoſiti generalis facultas interueniat, de quo ſtãt Apoſtolicæ literæ dictæ Societati conceſſæ, à Sanctiſsimo Domino noſtro Gregorio XIII. die vltima Februarij, anno milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo tertio, Pontificatus ſui, anno primo.

3 Huius verò prohibitionis potiſsima ratio eſt, ne clerici diuini cultus miniſtri, cum maximo totius ordinis ſacerdotalis dedecore mendicare cogantur. Ita tenuit glo. à Doctoribus ibi ſequuta in dict. cap. 1. 70. diſtin. cap. diacon. 93. diſt. circa medium. Concil. Triden. d. cap. 2. cùm dicit: *Cum nõn deceat eos qui diuino miniſterio aſcripti ſunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quæſtũ exercere.* Turpis æquidem in clero viſa eſt mendicitas. Deuteron. cap. 15. ibi: *Non ſit omnino mendicus inter vos.* Etiam ſi ſemper dilecta fuit paupertas voluntaria, & diuitiarum contemptus. Miſeria enim ſumma eſt eſſe mendicum autore, Bal. in l. finali. C. qui bon. cedere poſſ. & Eſdras libro quarto, capit. 15. paupertatem inter ingentia mala enumerat: *Immittat* (inquit) *tibi mala, viduitatem, paupertatem & famem.* Et Dominus Malachiæ, capit. 2. minatur ſe egeſtatem improbis daturũ. Et paupertas ipſa vilitas eſt, vt inquit Imperator in. l. 2. C. quando & quibus quarta pars debeatur. libro. 10. vbi appellat paupertatis vilitatem, veluti quod paupertas vilis ſit. Imò etiam ſi pauper alias ſit nobilis, omnibus ludibrio & contemptui eſt, vt aſſerit ex noſtris Iacob. de ſancto Georgio in tracta. Fœud. fol. 29. Et nobilitas ſine diuitijs, admodum manca eſt & mutila, teſte Bo. Curt. in tractat. de nobili. columna ſecunda, verſic. tertius & vltimus.

His cõgruit, quod nobilis ſi inops eſt, non poteſt nobiliter viuere. Nobilis autem qui non poteſt nobiliter viuere, priuilegijs nobilitatis nõ gaudet, vt autor eſt Iſernia in conſti. Sicel. incip. vt dignitatũ. poſt gloſ. ibi. & ſequitur Afflict. 1. not. & apud Stobæũ ſer. 68. ex traductione Geſ ſic legimus.

Sciſne quod nobiles quidem mortalium,
Dum pauperes ſunt non amplius clari exiſtant.

Etenim paupertate vileſcunt, ac penè ludibrio habentur de facto, qui titulo tantum ſunt Epiſcopi, ſi aliunde nõ habẽt beneficiũ, vel bona, ex quibus ſecundũ dignitatẽ (quę maxima eſt) alimenta ſuſcipiãt: ſimiliter &

mercenarij clerici, è contrario autem diuites atque potentes omnibus sunt venerabiles. Paupertas enim (vt ille ait)
Ridiculos homines facit, & vbiq; iacere.
Vnde Isidorus cap. 63. plus ait, venerantur homines pro temporali potétia, quam pro reuerentia sanctitatis. Prætereo consulto quę in eandē sententiam retulerūt Ioan. Stæbeus ser. 89. cum sequē. Lucas de Pena. in. l. fin. C. de his qui. num. lib. lib. 10. Seneca de vitā beata ad Galionem. Circa quod plurima de more diligentissimè scribit And. Tiraquel. in tract. de nobilit. cap. 2. &. 24. Hæc nó de paupertate ex animi sententia, sed de paupertate ex fortuna intelligenda sunt. Veritas enim ipsa dixit: *Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnū cælorum.* Matthęi. cap. 5. Quæ sanè paupertas perfectiores Discipulos Christi facit. Matthæi. c. 19. & Lucę 14. & Seneca Ethnicus. *Beatissima* (inquit) *res est paupertas.* Et alibi. *Nullum maius lucrum quam carere his quæ possides.*

4 Nec equidem sufficeret, pro legitimo titulo quale quale beneficium Ecclesiasticum obtinere: sed requiritur quòd is qui ad sacros ordines promouendus est, beneficium habeat, quod sibi ad victum honestè sufficiat. Ita decretū est in dicto Triden. Cōcil. sess. 21. c. 2. de refor. Quod verò dicatur beneficiū sufficiēs, prudēs ordinarius arbitrabitur per regulam illā quę diffiniuit, quòd determinatio eorum, quæ indeterminatè à iure statuuntur, prudenti viro, nempè iudici relinquuntur. l. prima. ff. de iur. de lib. c. de causis. de offi. de legati. is pro eius prudentia circumspicere debet ordinandorum conditiones, & qualitates, quia beneficium quod ignobili sufficeret, sufficiens non erit nobili & egregiè literato. Ideoque labitur mea sententia vir egregius Mar. Nauar. in tract. de oratione. cap. 21. numero. 11. qui in ea fuit sententia, vt existimet beneficium etiam exiguum, sufficere, vt quis absque patrimonio, possit ad ordines sacros promoueri. Est equidem eius doctrina contra expressam dicti concilij decisionem. Nec antiqua iura quæ ipse allegat, probat quod ipse intendit. Sed potiùs oppositum maximè text. in cap. Episcopus. de præbendi. ibi. *Donec in alia qua Ecclesia ei conuenientia stipendia militiæ clericalis assignet.* Semper igitur necessarium est, vt beneficium, siue patrimonium sufficiens sit, ad humanę vitæ sustentationem, vel potest Nauarri opinio intelligi, quādo beneficium non tam tenue & exiguum est, quod ad id non sufficiat. *Contra Mart. Naua.*

Titulus verò, qui, vt prędiximus, necessarius est, vt Canonica sit ordinatio, tantum desideratur, cùm quis ad sacros ordines promouetur, non verò si minoribus innitiatur. Ita colligo ex dicto Sacrosancto Trid. Concilio, ibi: *Statuit sancta Synodus, ne quis deinceps clericus secularis, quamuis aliàs sit idoneus moribus, scientia & ætate, ad sacros ordines promoueatur: nisi prius legitimè constet, cum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat pacificè possidere.* Minores quidem ordines sacri non sunt, sed solum ministerium ad sacros, ita tenet Sanctus Thomas contra Gentes, libro quarto, capit. 75. Caietan. in tract. de modo & tit. ord. suscip. Marti. Nauarr. in manuali confes. capi. 22. numero. 17. litera. A. vbi increpat Canonistarū opinionē contrariū tenentiū, & hoc expresè sancitū est 5

in Ca-

in Cathechismo ad Parochos in tra ctа.de sacra.ordin.pag.365.& multis probat Simon Maiolus de irreg. lib.3.cap.21. nume. 7. & ita tenendum est, licet contrarium tenuerit. glos.in dict.cap.1. in verbo, neminem.70. distin.

6 Rursus, illud maximè notandum dum est,quòd titulum accipere debemus,non solùm eum qui præsens habetur, sed qui habendus est posteà. Et ideò quando ad dignitatem aliquam obtinendam sacri ordinis necessarij sunt, si aliquis ad eam fuerit nominatus,vel postulatus, promoueri potest ad eum titulum,quem habiturus est,& sic sufficit titulus de futuro.Est enim de hoc glo. insignis. in c.Osius.in glo.magna.61.dist.quam sequitur Maiolus de irregular.lib.4. c.15.num.3.Multum tamen huic sententiæ refragantur verba Conci.Triden.supra relata,quibus cõstat quod ad consequendos ordines sacros futurus titulus beneficij minimè sufficit,imò nec præsens titulus,nisi pacifica possessio interfuerit. Quomodò igitur postulatus promoueri potest, cùm non solùm possessionẽ beneficij vel dignitatis non habet, sed nec circa tituli proprietatẽ ius obtinet,& ideò alterius electio teneret. tex.in.c.bonæ.in.2. & in.c.postulatione.de elect.& vtrobique Doctores longa manu id tradiderunt:& ea ratione cum Catholicũ Concilium possessionem pacificam hoc casu requirat,minimè sufficeret postulatio, vel nominatio. Sed collatio & Canonica institutio necessaria est, cũ absq; ea beneficiũ Ecclesiasticũ, neq; obtineri nec possideri possit: vt in reg. beneficium.de regul. iur. lib. 6. cum simi. Quapropter opinionem istã veriorem hodie esse censeo, licet neminem legerim,qui eam tenuerint.

Ex quo videtur asseuerandum,ad 7
titulum coadiutoriæ, sacros ordines conferendos non esse. Is æquidem qui eam obtinet,non dicitur habere beneficium Ecclesiasticum cum eius diffinitio,de qua per nostrates, in rubr. de præben. ei non competat. Sed in hoc veriùs contrarium censeo, non tamen ratione beneficij possessi,quia is nullum habet,sed alterius iuris, quo sustentari potest, quod iam cum possessione obtineat, sufficit ad ordines suscipiendos.Ita tenet insignis Nauarr. in tractatu illo sing. omni pietate & erudi tione, referto de oratione. capit.20. num.18.

Præterea animaduerti oportet, 8
quòd titulus qui ad sacros ordines recipiendos necessarius est, perpetuus esse debet. Ita colligitur ex iuribus in huius capitis principio allegatis potissimum ex præcitati Concilij Tridentini decissione, vbi ad tituli perpetuitatem decissum est, vt nullo modo liceat ei, qui ad titulum alicuius Ecclesiastici beneficij fuerit promotus, illud resignare, neque ea resignatio admittenda est, nisi constito, quod aliunde viuere commodè possit, & resignatio aliter facta nullius momenti est. Et ea ratione, vicaria temporalis & omnia alia beneficia manualia pro titulo non sufficerent.Perpetua autem vicaria legitimum titulum inducit tex.& ibi not. Abb.in.c. constitutus. & in.c. Michael.de fil. presbyt. cap. postulasti. de rescrip.capit.ad hæc. de offic. vicarij.Clemen.vni. eo.titulo.Anton. de But.consi.3.nu.2. Rom.cõs.256. nu.5.Bellam. decis.702. Petrus Rebuff. in tractat. congruæ portionis, num.110.&.112. Quinti Mãd. in reg.Cancel. 34. de annali.quæst. 13.num.3.

9 Sed vtrum is qui capellaniam obtinet, possit ad eius titulum sacris insigniri ordinibus, quod ex eo permissum esse videtur, quia capellania sub appellatione beneficij comprehenditur. glo. celebris. in Clem. si beneficiorum. in glo. magna, circa finem. de decim. quam sequitur Felin. in capit. ex parte. 5. num. 2. de rescrip. Deci. consi. 210. num. 4. Guid. Pap. decis. Grati. quæst. 187. num. 1. Quintil. Mand. in reg. Cancel. de annali. q. 17. num. 1. Bermon. in comm. in tit. de pub. concub. in verbo, Papa. nu. 5. quæ opinio communis est & verissima quæ contradictorem non habet, quando ab initio in fundatione interuenit autoritas Episcopi, & datur in titulum perpetuum, alias nō reputatur beneficium Ecclesiasticū. ita Rota Romana obseruat, teste Bermondo dicto. num. 5.

Illud vero iure defendi potest, quod licet in primęua capellanię fundatione, non interuenerit ordinarij autoritas, si tamē non reluctante fundatoris voluntate, postea capellania in Ecclesiasticum beneficium fuerit erecta, nempe per collationem & Canonicam institutionem fundatoris consanguineus, vel alius qui ad eam vocatus est, eius nomine & titulo poterit ordinari. Et ita receptum est absque controuersia.

Et ex supra traditis infertur, quod aliquando in facti contingentia interrogatus respōdi, quod licet apud nos, quam plurima sint sacella, siue oratoria, quæ obtinent collegia disciplinatorum, seu societates Sacramenti, vel Dᵘi Rochi, vel aliorum Diuorum, de quibus per Bartholum, in .l. Sodales. numero. 6. C. de colleg. illici. Bald. in consi. 162. numero quarto, volum. 5. Card. consil. 11. Decius consi. 148. Paris. consil. 34. num. 27. vol. 4. quę ad celebrationem diuinorum capellanias annexas habere solent, quæ iuxta distinctionem supra traditam, dicentur Ecclesiastica beneficia, vt illarum gratia, sacri ordinis conferantur, scilicet autoritate ordinarij in perpetuum titulum conferantur.

Qui verò præstimonium obtinet, 10
ad eius titulum, ad sacros ordines iuste potest promoueri: ex eleganti decisione. text. in capit. final. post princip. de concess. præben. libro. 6. vbi prębstimonia inter beneficia Ecclesiastica connumerantur, & facta mentione, præstimonij, Canonicatuum, Parrochialium, &c. Subijcitur clausula, & alijs quibuscunque beneficijs: illa dictio alijs, implicat & designat similitudinem. l. si fugitiui. iuncta glos. fin. C. de seru. fug. capit. cùm non ab homine. ib⁹, *seu alio crimine*, de iudic. capit. sedes. de rescrip. Quæ opinio tunc procedit, quando præstimonium datur in titulum perpetuum, & habet annexum obsequium spirituale, secùs si in sola temporalitate consistat, & non detur in titulum. Ita intelligenda est opinio Ioannis And. qui prębstimonium beneficium non esse affirmat. in capit. vni. numero tertio de rerum permu. lib. 6. & Abb. consil. 74. libro primo. num. 4. quę distinctio colligitur ex Oldrald. consil. 81. & 140. Gemi. consil. 89. Rebuf. de pacifi. possess. numer. 90. Ioann. Staph. de literis gratiæ de forma creationis, in Cano. numero. 5. Sed hodie nulla distinctione opus est, præsertim in Hispania, quia semper præstimonium in titulum datur, & habet annexum onus spirituale, ita testatur Mandosi. dict. reg. Cano. quæstione. 12. numero tertio.

Si

11 Si verò is qui ad ſacros ordines affectat promoueri, beneficio Eccleſiaſtico caret, ſi penſione vel patrimonium obtinet, ab ordinibus repellendus non eſt, hac enim lege vt condigne viuere poſsit, ſed id paſsim nõ omnibus concedi debet, ſed ſolùm ij titulo penſionis, vel patrimonio promoueri debent, quos neceſsitas vel Eccleſiæ vtilitas ordinari ſuaſerit. Patrimonium verò vel penſio deinceps ſine Epiſcopi licentia alienari, aut extingui, vel remitti nullo modo poteſt, donec beneficium Eccleſiaſticum fuerint conſequuti, vel aliunde habeãt id quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat. Ita in maximam Chriſtianæ reipublicæ vtilitatem ſtatutũ fuit in decreto Cõc. Sacroſan. Trid. ſuprà allegati. Qua in re longè cauendum eſt, ne in conſignatione patrimonij loco tituli vllum pactũ fiat, inter ordinatorem & ordinatũ, quo promittat ordinatus, ſe nullo tẽpore ab Epiſcopo victum petiturum, nam talis conuentio ſymoniaca eſt, & ob id qui ordines contulit triennio collatione ordinum eſt ſuſpenſus. ordinatus verò, indeterminato tempore, & ideò perpetuo ſuſpenſus manet, vt in c. penult. de ſimo. Nec tale pactum firmitatem poterit obtinere. glo. not. in d. c. pen. in glo. 1. quã cõmuniter Doctores ſequuntur teſte Ana. ibi. n. 1. qui cõtra Abb. in d. c. dicit id procedere etiã ſi iuramentũ interuenerit. idem ſequitur Feli. ibi.

12 Illud verò circa noſtrum inſtitutũ notatu dignũ cenſeo, quod ſi quis ſacris ordinibus initiatur patrimonio conſtituto, vel alimentis promiſſis, vel donatis, eo pacto interpoſito quo poſtquàm ordinatus fuerit, ſe non petiturum id quod ſibi donatum, vel promiſſum eſt, vel ſi donatũ & traditum fuerit reſtituturum promiſerit, is abſque dubio ſine titulo ordinatur: propterea quæ in huius capitis pœnam ſuprà conſtituram incurrit. Ita tenet Marti. Azpil. cueta. in d. c. 27. num. 158.

13 Sed nec eſt omittendum, quod qui poſt Sacros ſuſceptos ordines remittit ius patrimonij, quod ſibi donatum fuerat, nullo pacto ante ordinationem conuento pœnam ſupradictam non incurrit. arg. glo. ſing. in cap. tuis. de præbend. & in capit. ſi Epiſcopus. eo. tit. in. 6. quod ſequitur Nauar. in d. nu. 158. Qua in re cauendum eſt, à Fratre Bart. à Medi. in d. tract. §. 8. fol. 49. qui clericum hoc facientem ſuſpenſum eſſe iudicauit. Non tamen diffiteor, quod vltra actus anullationem, arbitraria pœna pro modo culpæ tanquàm ſacratiſsimam legẽ violantem puniendum eſſe.

14 Hoc verò patrimonium, cuius ratione abſque titulo beneficij Eccleſiaſtici Epiſcopus aliquem ordinauit, habere priuilegia bonis Eccleſiarum à iure conceſſa. tenent gloſ. not. in capit. Epiſcopus. de præbend. & ex ea ita colligit Baldus in titul. de pace conſt. columna. 5. Deci. in d. capit. Epiſcopus. idem in capit. Eccleſia. S. Mariæ. de conſti. nume. 18. à qua quidem opinione, ipſe libenter diſſentio authoritate. gloſ. in capi. tuis. de præben. quam Abb. & Imol. ibi ſequuntur & Felinus in dicto capit. Eccleſia. numer. 10. aſſerentes, quod ea aſsignatio patrimonij, vt quis ſacris ordinibus initiatur, nihil aliud operatur, quã per eã ſatisfiat Canonitis cõſtitutionibus, circa hoc loquẽtibus, vnde ex hac aſsignatione patrimoniũ nõ efficitur Eccleſiaſticũ: & vltra ſuprà allegatos opinione illam amplectuntur Ioan. à Selua de benefi. 1. par. q. 2.

num.10.& num.29.D. Couar. in li. 1.var.resol.c.4. num.4. & sentit idē in cap.Raynaldus.§.2.num.7.de testam.Fernand. Vasq.de succes.creati.§.32.num.33. Nec refragatur glo. autoritas.in dict. cap. Episcopus.dē prēb. quæ solum dicit istum ad sacros ordines promotum, in persona & in rebus priuilegio clerici gaudere:quod nemo negauit, quo ad ea priuilegia,quæ clericis eorumq; patrimonio à iure concessa sunt: non tamen ex hoc sequitur clericū in hoc patrimonio habere priuilegium Ecclesiarum. Vnde in præscriptione talium bonorum,non est tantum tempus necessarium,sicut in præscribendis bonis Ecclesię. glo. sing. & ibi Abb. in cap. Sanctorum. de præscrip.& in cap.1.de consue. Franc. Balb.qui alios allegat in tract.prēsc. 5.par.prin.q. 5. Pari ratione restitutio, quæ iure minoris Ecclesijs competit minimè conceditur clericis ratione patrimonij. glo. celebris. in Clem.1.in glo.2.de in integ.restit. quam fatentur esse communiter approbatā,D.Couar.& Fern. Mecha. in locis suprà allegatis: & opinionē istam veriorem censeo, licet contrariam tenuerit Lara.in.l.si quis à lib. §.solet.nu.36.ff.de lib.agno.

15 Occurrit tamen disceptatio huic loco accommodatissima,quid si parentes donauerint filio, vt iure meliorationis ad titulum patrimonij ad ordines sacros possit promoueri,an post promotionem ab eis possit reuocari, iuxta Regiam constitutionem primam.tit.6.lib.5.Regij ordina.noui.Et dubium facit, nam licet ob onerosam causam donatio facta sit, non tamen iuncta est cum tertio,vt Regia lex,vt irreuocabilis efficiatur melioratio sanciuit. Sed verissimum esse censeo,prædictam melioratione nullo modo post sacros susceptos ordines,à parentibus posse reuocari. Nā vt suprà tradidimus, nullus absque Ecclesiastico beneficio,vel saltim sine patrimonio ordinari potest. Imò si Episcopus absque titulo ordines cōtulerit, tenetur ordinato necessaria ministrare, donec in aliqua Ecclesia condigna stipendia clericalis militiæ assignet. vt ex Lateranensi Conci.probat Summus Pontifex in cap.Episcopus. & in cap.tuis quæstionibus.de præben.& ideò nō tantùm donatio hæc ob onerosam causam fit,nempe vt spirituale matrimonium celebretur, sed etiam tertiū respicit, scilicet Episcopum, qui eum non ordinasset,nisi sub spe veræ donationis ordinādo facta fuisset,quare iniquum & captiosum esset huiusmodi donationem reuocari posse,vt in terminis dictę Regię constitutionis asseuerat Michael Cifontanus eruditi vir ingeni,,in.l.17. Tau.col. 2.versi.Idem in donatione. D.Episcopus Couar.in cap.Raynal.§.2.nu. 7.de testam. Petrus Auendan. resp. 17.in fine.Ioan.Mati.in.d.l.1. tit.6. lib.8.ordi.noui.& doctissimus Tellius Ferdi.in dicta.l.17. num 81.& 82.& de iure communi, idem tradiderunt multi,qui à prēcitatis doctoribus allegantur. *Mich. Cifon.*

16 Ex quo suboritur anceps quæstio, in forensibus tamen controuersijs frequentissima, an donatio facta à patre filio ad titulum pattimonij, vt ordines suscipiat,imputetur ei in legitima,vel præcipuam habebit. quā primus omnium quos ego legi tetigit Ioan.Fab. in.l. si emancipati. C. de colla.versi. ideò credo.& in ea est sententia vt existimet,talem donationem conferendam non esse.idem in §.fin.Iusti. de inoffi. testam. Ioann. Igneus in.l.3.§.subuenitur.nu. 177.

ff.ad

ff. ad Sylan. Bart. Chaſ. in conſuet. Burg. Rub. 7. §. 5. fol. 246. & omniũ latiſsimè, Aymon conſi. 136. per totum. & ex noſtris Anto. Gom. (obiter tamen & veluti per tranſenam) in l. 29. Tauri. num. 21. Sed ab hac opinione recedit D. Epiſcopus Couar. in cap. Raynaldus. de teſtib. §. 2. num 7. quo loco cenſet donationem iſtam imputandam eſſe in legitima, eo quod ſit donatio ob cauſam quaſi propter nuptias, cui accedit Petrus Auend. reſp. 17. Fernand. Mench. de ſucceſ. creati. 1. pat. lib. 3. §. 22. n. 44. nouiſsimè verò Telius Ferdin. in l. 29. Tauri. n. 16. primam Fabri opinionem contra D. Couar. amplectitur, quam veram & communem eſſe teſtatur. Idem fatetur Ioan. Matien. in l. 3. tit. 8. lib. 5. ordi. noui. glo. 2. num. 14. quã Tellius ea ratione corroborat, quia ſecundum leges noſtras (vt ille inquit) omne quod non eſt ob cauſam conceſſum, ad quod parentes poterant compelli iudicis officio, vel in iure expreſſum nó eſt, non imputatur in legitima, nec confertur. Sed pater cõpelli minimè poteſt, vt hanc donationem filio faciat, vt Aymon dict. conſil. latiſsimè diſſerit, nec hoc in iure ſancitum eſt, ergo donatio hæc ſimplex erit, & ideò in legitima filij nó imputabitur. Ego tamen (vt meum quale quale ſit iudicium interponam) D. Epiſcopo Couar. opinionem veriorem cenſeo, quam ipſe & Doctores, qui ei accedunt ſuprà allegati, multis rationibus eam corroborant, ſolùm enim ſupereſt, vt ſatisfaciamus fundamento Tell. Ferdi. contra D. Epiſcopi opinionem adducto. Nam reſpondetur, quòd non eſt neceſſarium, vt ex neceſsitate pręciſa à patre proficiſcatur donatio ob cauſam, vt in legitima imputanda ſit: imputabitur quidem etiam ſi donatio ob cauſam ex neceſsitate tantùm cauſatiua proficiſcatur, quod probat text. optimus in l. omnimodo. §. imputari. C. de. in offi. teſta. vbi pater filio ad officium, vel militiam emendam pecuniã ſubminiſtrauit, nullo quidem iure, nec præciſa neceſsitate cogente, ſed ſolũ cauſatiua neceſsitate impellebatur, quia aliter is filius non poſſet, vel nó ſic facilè eam militiam vel officium adipiſci, & illa pecunia in legitima eſt imputanda. Sic & in quæſtione noſtra cùm is filius non poſſet, vel non ſic facile ad ſacerdotium promoueri, niſi à patre dictam donationem receperit, iuri cõſonum eſt, vt in ſua legitima præfata donatio imputetur. Et ita ſępiſsimè in facti contingẽtia interrogatus, cum peritiſsimis conſului & obtinui.

Defenditur opinio D. Couar. cõtra Telliũ Ferdi. & cõmunem.

Serui ſine dominorum licentia.

CAPVT, XIX.

1 *Seruus ordinari non poteſt.*
2 *Si tamen de facto fuerit ordinatus, verè ſuſcipit ordinis Sacramentũ.*
3 *Epiſcopus qui ſciens ſeruum ordinauit, qua pœna puniatur.*

QVod nulli de ſeruili conditione ad ſacros ordines promoueantur, [a] niſi priùs à proprijs dominis libertatem conſequantur, cautum eſt Concilijs Triburienſi & Toletano, de quibus in capitulo, Nulli. & in capitulo, De ſeruorum. 54. diſtin. & in capit. 1. & 2. de ſeruis non ordinandis. Eſt enim irreligioſum obligatos exiſtere ſeruituti, qui ſacri ordinis ſuſcipiunt dignitatem, vt ſunt

1
a

verba Concil. 4. Tolet. in Cano. 73. Adeò præter ea Ecclesia olim abhorruit promouendos ad Clerum, alicui subesse seruitutis speciei, vt etiam li-
b bertos [b] sæcularium promoueri vetuerit, vt in Concilio Elibertino, Can. 70. sub his verbis: *Prohibendum vt liberti, quorum patroni in sæculo fuerint, ad clericum non promouebãtur.* Et nota quòd in hac materia, appellatione sacrorum ordinum, comprehenduntur etiam minores, vt firmat
a Præpo. in dict. cap. Nulli. Aduerte tamen quòd seruitus non impedit ordinis susceptionem de facto: quia si seruus ordinetur, verè ordinem susc-
c cipit. [c] Istam conclusionem ponit Præpo. in summa. 54. distinct. post Cardi. ibi. Attamen si seruus aliquis fugiens dominum suum qualibet calliditate, aut fraude ad gradus peruenerit Ecclesiasticos, decretum est, vt deponatur, & eius dominus eum recipiat, vt in cap. 2. de seruis non ordinan. Vbi vide bonam distinctionem, quam descripsit Abb. post glos. quã nec in substantia referre libet, nec transcribere decet, quia temporibus istis casus hic rarissimè contingit.
3 Qua autem pœna puniatur Episcopus, qui sciens seruum ordinauit, aut qui illi nescienti testimonium perhibuit. de eo, vide Concil. Aurelia. 1. in Cano. 10. vbi illa describitur in hæc verba: Si seruus, absente vel nesciente Domino, Episcopo sciente, quòd seruus Diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipso in clericatus officio permanente. Episcopus cum Domino duplici satisfactione compenset. Si verò Episcopus eum seruum nescierit, qui testimoniũ perhibent, aut supplicauerint ordinari, simili rehibitioni teneantur obnoxij. Quod Concilium trãscripsit Gratianus in c. Si seruus. 54. distinct.

Promoneatur. Serui quidé A nullo modo ad sacros ordines promoueri possũt, ne obscuretur maxima sacerdotij dignitas, & autoritas minuatur, vt deplorat Basil. in Epist. 8. ad Eusebium Episcopum Samosaten. Licet enim libertas non sit de substantia Sacramenti, sicut nec membrorũ integritas, est tamen ad ordinũ vsum necessa: nam cùm per ordinum susceptionem homo diuinis officijs mancipetur, debet esse sui iuris, vt liberè ministerio Ecclesiæ possit vacare. Et ea ratione non licet ordinibus insignito, saltim in sacris, sese in seruitutem tradere, nisi insignis aliqua pietas interceserit, vt de Paulino Nolanę Episcopo, refert Grego. li. 3. dialogo. c. 1. qui seipsum Tyrãnis vẽ didit, vt subditos redimeret. Et circa huius capitis materiam, vide Regiam l. 6. tit. 22. par. 4. qua diffinitum est, seruum qui ad subdiaconatus ordinem fuerit promotus, domino restituendum esse, si intra annum ab eo postuletur: de cuius legis sanctione nuratur ibi doctissimus Greg. in gl. in verbo, *subdiacono*. cũ aduersetur. tex. in cap. miramur. de serui. non ordi. vbi idem in subdiacono quod in diacono est statutum. Idem disponit Regia l. 18. tit. 6. par. 1. qua in re Sacri Iuris Canonici decisionibus standũ est, vt prudenter scribit Grego. in dict. glo. dicta tamen. l. 6. procedebat de iure antiquo, secundum statum primitiuæ Ecclesiæ, quando subdiaconatus non erat sacer ordo. Ita eam interpretatur Gregor. in. d. l. 18. in ver. *Epistola.* Et vide etiam Hosti. in summ. tit. de serui. non ord. Sylues. in sum. in. verb. seruitus. q. 6. & latissimè examinat & resoluit Aluer. Troti. lib. 2. de vero & perfecto cleri. cap. 4. per totũ. & melius Simõ Maiolus

Egregie declaratur Regia lex Hispanorum 6. titu. 22. parti. 4.

Maiolus de irregulari. cap. 35. vbi, num. 4. ſcribit, quibus modis irregularitas, quæ ex ſeruitute contrahitur, deletur.

B *Etiam libertos.* Vide omnium latiſſimè Simo. Maiol. de irregula. dict. lib. 1. cap. 36.

C *Ordinem ſuſcipit.* Vide F. Domin. Soto in. 7. ſenten. diſtin. 25. quæſt. 1. artic. 1.

Ad Ratiocinia obligati.

CAPVT, XX. QVOD noue æditum eſt.

1 *Obligati ad ratiocinia, minimè poſſunt ad Eccleſiaſticos ordines promoueri.*

2 *Tutores dolo conuicti, vel ſi publicã Principis tutelam geſſerint, vel patrimonium eius tanquàm curatores fuerint adminiſtrati, à ſacris ordinibus ſuſcipiendis repelluntur.*

3 *Aſtrictus ad priuata, & non publica ratiocinia, à ſacris ordinibus non arcetur.*

4 *Huius capitis irregularitas perpetua non eſt, quia finita adminiſtratione, & rationibus redditis, funditus euaneſcit.*

5 *Adminiſtratores rerum Eccleſiaſticarum, vel miſerabilium perſonarum, pendente adminiſtratione, ad ordines promoueri non prohibẽtur.*

6 *Ad ratiocinia publica obligati, præſtita fideiuſſione, ſacris poſſunt ordinibus inſigniri.*

1 RAtiocinijs implicati nullo modo ad ſacros ordines promoueri poſſunt, nam qui tot curis diſtrahuntur, & tot inuoluti negotijs, ſacrorum ordinum miniſterio vacare non poſſunt. Tum quia in reddendis rationibus, doli crimine forſan redargui poſſent, & multis magniſque litibus vexari, quod frequentiſſimum eſt. Ita fuit diffinitum in Concilio Carthagi. 1. cap. 8. & habetur in cap. magnus. 54. diſtin. cap. præterea. ſi dict. cap. vni. de oblig. ad ratioci. l. Officiales. C. de Epiſco. & cle. Regia. l. 23. tit. 6. par. 1. Nec mirum hoc eſſe debet, cũ ius ciuile iſtos ad honores & publica munera promoueri prohibuerit. l. reſcripto. §. debitores. ff. de munerib. & honorib. & facit lex. 1. C. de debit. bono. ciuit. lib. 10. & in. l. his oneribus. §. 1. &. §. fin. ff. de vacat. mune. & in. l. ſemper. §. conductores. ff. de iure immu. Et tãti habetur iſta irregularitas, vt quaſi ad exemplũ actionis popularis omnis Eccleſiaſtica perſona excipere poteſt, ne iſti ordinibus ſacris initientur, & dominus cui rationes reddendæ ſunt, multo magis id efficere poterit, & quilibet alius qui ſua intereſſe putauerit. Ita ſing. tenet Abbas in dict. cap. vni. quæſt. vlt. Simon Maiolus in tracta. de irregula. lib. 2. q. 11. num. 2. Imò ſi totum vnum collegium, ob publicam adminiſtrationẽ rationem reddere teneatur, nullus de illo collegio adminiſtratione pẽdente poteſt ad ordines promoueri. Hęc eſt celebris Archi. ſententia in cap. tantis. 81. diſtin.

2 Tutores quoque, ſi de dolo conueniantur, vel ſi publicam Principis tutelam, vel curam adminiſtrauerint, ad ſacros ordines aſcendere prohibentur, ſicuti reliqui ad publica ratiocinia obnoxi. text. in dict. capit. vni. not. Specula. in tit. de obliga. ad ratiocinia poſt princi. Quod intelligendum eſt, niſi compulſi adminiſtrationem ſuſcepiſſent, vel pro miſe

rabili-

rabilibus personis, præsertim si Episcopi consensus accessisset. ita expressè not. Sylvest. & Tab. in suis summ. in verbo, ratiocinia. & sicut promoueri possunt, ita & promoti susceptos ordines exercere promittetur. text. in cap. monachi. 16. q. 1. c. peruenit. 86. dist. & est optima. l. 48. tit. 6. par. 1. ibi. *O clerigo que ouiesse en guarda bienes de huerfanos.* Et licet Diuus Cyprianus lib. 1. Epist. 9. negat, Sacrificium offerendum esse pro eo qui moriens, clericum ad tutelam vel curam minorum administrandã nominasset, quasi quod clericus huiusmodi administratione, eiusque ratiocinijs inuolutus, à sacrorum ordinũ ministerio impiè arceretur: vt probatur in. c. Cyprianus. 21. q. 3. Est tamen testimonium illud Cypriani interpretandum, quando tutela vel administratio alicuius magnatis esset, vel alterius qui amplissimum patrimonium haberet, ita vt clericum illud administrantem, veluti oppressum, & sacris exercendis, segregatũ haberet: alioqui si pauperum tutela foret, non solum eam suscipere clericis permissum est, sed pium est opus. Leo enim Summus Pontifex maximus huius nominis primus, in sermone. 2. de Ieiunio decimi mensis. *Studeamus* (inquit) *viduarum defensioni, pupillorum vtilitati, lugentium consolationi, dissidentium paci.*

3 Huius tamen capitis irregularitas, dũtaxat locum obtinet, quando quis ob publicam aliquam administrationem ratiocinijs astrictus esset. At si priuata foret administratio, nullum ad sacros ordines, impedimentũ præstat, nisi tantùm in duobus casibus. Primo, si de dolo in administratione perpetrato, lis aliqua mota esset. Secundo, si in procinctu esset vt moueatur, ante litis exitum, promoueri non potest, imò si de facto promoueretur, dignus esset depositione, etiam si postea in causa vincerit. glos. sing. in dict. cap. tantis. 81. dist. per illum. tex. & ibi not. Archidia. & dict. Regia lex. 23. & 24. tit. 6. par. 1. & ibi Grego. Lup. quę opinio verissima est & communis, licet antiqui nõnulli, quos allegat Inno. in dict. cap. vni. nullam differentiam inter publica vel priuata ratiocinia constituerunt, an quis conuincatur, vel dolo culpa: cùm tales distinctio secundum illum nullo iure probetur.

Nec irregularitas hæc perpetua 4
est iudicanda, imò administratione finita rationibusque redditis, prorsus extinguitur. Ita tenet gl. Hostie. & omnes in dict. cap. vni. glo. in. c. priscis. 55. dist. idem sequitur Archi. in prin. 51. dist. & in dict. capit. præterea. ead. distin. multi tamen venerandę antiquitatis viri perpetuam esse iudicarunt. Sed manifestissimè allucinantur, & in cõtrarium est recepta nostrorum sententia. Quæ ita demùm recipienda est, si publicã administrationem nullo dolo malove exercuerunt, at si dolus interuenerit, & Episcopus nouerit: nullo petente ex proprio eius munere, potest eum tanquam criminosum repellere. text. in cap. infames. 6. q. 1. glo. not. in. c. alienã. 2. q. 7. & in dict. cap. vni. &. d. Regia lex. 24. Alber. Troti. lib. 2. de vero, & per. cler. capit. 6. numero. 3.

Inter hos verò qui publicis ratiocinijs sunt obnoxi, minimè ascribuntur ij qui Reipublicæ sunt debitores: ex debito tamen sine aliqua administratione contracto, forte ex mutuo, locatione, vel emptione, vel similibus alijs contractibus, nam obligatione, vel lite pendente ab ordinibus sacris minimè arcentur. glo. not. in d. c. propterea. vbi Archid. Abb. in

dict.

dict.cap.vni. q.antepenult. Syluest. & Tau.in summis.in verbo,Ratiocinia. per.l. quisquis emensis.C. de Episcop.& cler. &.d.l.rescript.§.debitores,ad municipal.

5 Item nec ordinibus innitiari prohibentur,administratores rerum Ecclesiasticarum,aut miserabilium personarum, aut cuiuslibet alterius pię causæ publicæ,vel priuatê, etiam administratione pendente. tex.in. c.1. ne clerici vel monach. text.in.d.cap. peruenit.86.dist.ca. iudicatum. 89. dist.& dict.Regia.l.23. & not.Calagur. Episcopus infra capit. 60.in principio.

6 Tollitur etiam dictum Canonicũ impedimentum,si is qui publicis ratiocinijs astrictus est, fideiussores præstiterit.Ita sing. tenet Vicen. in dict. cap. vni.quem ibi refert & sequitur Abb Panor.quæst. antepen. & noster Gregor. in.d. l.23.in ver. *No se puede ordenar.*Et quo ad publica munera ita decissum est, in dict. §.debitores. Quod ita demùm verũ esse intelligo, quando tales fideiussores ita obligarentur, vt possent ante principalem debitorem conueniri, aliàs simplex fideiussio sufficere non videtur, cùm creditor ipse non vulgare detrimentum pateretur, si priùs discutiendus esset principalis, antequàm fideiussores posset conueniri, vt in auth. de fideiusso. & mandato. §.1.col.1. vbi glo.Iacob. de Veloui. Bar.& Ang.& in auth. præsente.C. de fideiusso.Regia.l.9. tit.12. par.5. & ita in terminis tenent Maiolus in dict.tract.de irregu lib.2.cap.11.nu. 14. Quod ad dictum .§. debitores multum notari debet.

Illiterati.

CAPVT, XXI.

1 *Illiteratus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri.*

2 *Cum omnino illiteratis, vt promoueantur ad ordines non potest dispensari.*

3 *Clericus ignarus, qui de facto sacris fuit ordinibus insignitus, arbitrio iudicis est puniendus.*

4 *Clericus illiteratus priuari debet suo beneficio.*

5 *Papæ etiam ex certa scientia scribenti, pro illiterato obtemperandum non est.*

6 *Collatio beneficij,illiterato facta, est nulla ipso iure.*

7 *Illiterati penitus qui dicantur.*

POsteaquàm almus ille paracletus Apostolos, ac oẽs alios,qui primũ mundo orthodoxam fidẽ nostrã annunciaturi erant, doctrina sacra perdocuit, ac diuinis imbuit mysterijs,aliosque Ecclesiæ Doctores illuminauit, qui doctrinam ab eo inspiratam futuris temporibus pro salute fidelium inscriptis redigerent, iam non sic in quacunque sæculi ęta te,nouos edocet Apostolos, aut Doctores illuminat. Vnde Ecclesiã sanctam gubernaturis onus cernitur iunctum, vt proprio discant labore, quæ populis valeant prædicare,quo vẽ ignorantes in fide instruant, ac omnes ad Christianos mores obseruandos persuadeant Pieque constitutum est, vt qui ad discendi laborẽ non sunt perpessi, gubernandi,ministrandique in Ecclesia Dei honore non fruantur, præmaximè quidẽ ad sui regimen viris literatis Ecclesia noscitur indigere, [a] vt inquit tex.in cap.cum ex eo.de elect.in. 6. Vnde merito Gregorius prohibuit ignorantem literas ordinari, vt in capit. Præcipimus.34.dist. & idem cẽsuit de

a 1

de illiteratis Gelasius, vt habetur in cap. illiteratos. 36. distinct. & in capit. 1. 55. distinct. & Hilarius Papa in cap. pœnitentes. ea dist. Præterea Iustinianus Imperator in authen. de Sanctis Episcopis. §. Clericos. col. 9. nisi literas scirent, non permisit cle-
b ricos ordinari, [b] & hodie etiã neq; ad primam tonsuram illiterati viri
c promoueri possunt. [c] vt in cap. fin. de tempor. ordin. in. 6. quod ibi intelligunt Domin. & Philip. in penitus illiterato, per text. iunctis glos. in dicto cap. præcipimus. & in. d. cap.
a illiteratos. cum quo non possunt
d dispensare Episcopi, [d] vt fiat clericus, vt notat Inno. in cap. Dilect. de tempo. ordin. cui assentiuntur Domi. & Philip. vbi suprà, & Phil. in. c. per tuam. de Simon. num. 3. & vide Cardi. de Turrecremata, in cap. si in laicis 48. distin. vbi facit firmã conclusionem, quod super omnimoda ignorantia in sacerdote, nulla potest cadere dispensatio: quia de iure diuino est, q̃ sacerdos habeat scientiam, vt habetur Oseæ. 4. cap. Si autem carens literis omnino fuerit or-
e dinatus, recipit characterem, [e] vt firmant Inno. & Ioan. And. in capit. cum in cunctis. de elect. quod refert Car. Currecrema. in dict. cap. illiteratos. & idem tenet Cardi. post Lauren. in Clemen. 1. in fin. verbis, de ætat. & qualit. qui asserit, quòd etiã puer vnius diei baptizatus si ordine
3 tur, recipit characterem. Pœna autem illiterati, qui ad sacros ordines fuerit promotus, cùm in iure nõ sit statuta, expressè, arbitrio iudicis
f relinquitur, [f] quæ videtur esse conueniens, vt ab ordinibus suspendatur, donec sufficientiam tali ordini requisitam habuerit. Practica præterea prælatorum & suorum officialium, qua solent ignorantes clerico semipromotos, pœnis condignis, vt studio vacent, compellere: fundamẽtum habere potest ex his, quę disposita sunt in Concilio Toletano. 8. in Cano. 8. sub his verbis: Illi sane qui iam honore dignitatum funguntur, huiusce tamen ignorantiæ cæcitate vexantur, aut sponte sumant intentionem necessariam perdiscendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. Absurdum siquidẽ est eos, qui cæteros simpliciores & laicos habent docere, quibus & disciplinæ & vitæ debent esse veluti quoddam speculum, ad alicuius ordinis promoueri statum, qui legẽ Dei ignorant, nec literarum saltem mediocritate sunt insigniti. Si verò om 4
nino illiterato vltra prædictos ordines beneficium fuerit collatum, eo dignè priuari potest: g quia collatio beneficij facta tali non tenet: vt notat Philip. in dict. capit. fina. de tempo. ordin. in. 6. referendo Inno. & Ioan. Andr. in cap. cum nostris. de concess. præben. ęquiparat enim Inno. ibi illiteratum mulieri ac infanti. Et facit quod Felin. tenet in cap. 5
inquisitioni. de sententia excommu. vbi dicit quòd si Papa scribat, etiam ex certa scientia pro illiterato, credit, quòd non est ei obediendũ: quia vitium illiteraturę est de iure diuino. cap. nisi cum pridem. de renuntia. c. literaturæ. 38. distin. Et confirmat 6
hoc, quia ius canonicum magis abhorret illiteratum, quam homicidã, quia collatio facta homicidæ tenet: secus si fiat illiterato, quia est ipso iure nulla, [h] & refert ita tenere expres- h
sẽ Imol. in dict. capit. cum nostris. Per quæ verba dicit etiam idem Fel. in cap. si quando. col. 10. nume. 30. de rescrip. quòd omnino illiteratus est incapax dignitatis ipso iure, sicut infans, furiosus, & similes. Et

paulò

paulò inferiùs tractãdo de ſufficientia requiſita in prælatis, dicit, quòd vbi concurrit totalis illiteratura, credit quòd ſi Papa diſpenſaret, eſſet diſpenſare directè contra ius diuinum. [i] Penitus autem illiterati illi dicuntur, qui neſciunt facere officium ad quod tenentur, vt dicit Domin. in capit. ſedulò. 38. diſt. col. 2.

i

A *Indigere.* Vide Ioan. Monachum, in ca. cùm ex eo. de electio. lib. 6. Felin. in cap. ſi quando. col. 4. de reſcrip. & latiſsimè Albert. Troti. libro. 2. de vero & perfecto cleri. c. 32. cum multis ſequentibus.

B *Ordinari.* Vide Petrum Rebuff. in pract. benefi. in parte de cleri. & à quibus & quo mod. creent. num. 25. fol. 12. Domi. Soto, in. 4. ſent. diſt. 25. queſt. 1. artic. 4. Et quod illiteratus ſit irregularis, tenet expreſſè Inno. in cap. cùm in noſtris. col. 1. de conceſ. præb. Aluar. Pelag. de planctu Eccleſię. lib. 1. artic. 48. & latiſsimè differit Simon Maiolus de irregula. lib. 1. c. 32. Quæ ſententia communis eſt, vt fatetur Mart. Nauar. in cap. ſi quando. de reſcrip. excep. 11. in prin. Quæ verò ſcientia in promouendis ad ſacros ordines deſideretur, iudicandum eſt pro ratione ordinum, ac oneris ſuſcepti. cap. cùm in Eccleſia. de elect. cap. quod ipſis. 38. diſt. Inno. in dict. ca. cùm in cũctis. vbi eleganter ſcribit quod is dicetur idoneam, & ſufficientem ſcientiam habere, quæ ſufficiens eſt attenta illius dignitate, loco & ordine: cuius opinionem communi ſuffragio Doctores approbãt, ibi, Card. Imo. & Bonif. in Clem. 1. de ætate & qualit. & tenet. S. Thom. in. 1. 2. quæſt. 76. artic. 2. qui ſic ait. *Omnes tenentur ſcire communiter ea quæ ſunt fidei & vniuerſalia iuris præcepta: ſinguli autem ea quæ ad eorum ſtatum vel officium ſpectant.* Et ideò quæ ſcientia ſufficiens ſit, iudicis arbitrio relictũ eſt. vt ſcribit Bonif. in dict. Clem. 1. Martin. Nauar. in. d. excep. 11. Hodie autem ex Sacro Concilio Triden. per ſingulos ordines mẽlius explicatum ac diffinitum eſt. Tonſura etenim nó niſi chriſmate confirmatis, & fidei rudimenta, & legere ac ſcribere ſcientibus confertur, vt diſpoſitum eſt ſeſſione. 23. cap. 4. de refor. Minores verò, vſque ad acolicatum, non conferuntur, niſi Latinam linguam intelligentibus. ibidem cap. 11. & poſt redditum teſtimonium de literis ac moribus per parochum & ſcholæ magiſtrum. ibi cap. 5. Maiores autem ſacri, non conferuntur niſi ijs qui probè verſati ſint in minoribus, ac de his bene inſtructi ſint, quę exercendo ordini, quem ſuſcipiunt conueniunt. ibidem cap. 13. Presbyteratus ei ſoli conceditur, qui docere poſsit populum, ea quæ ad ſalutem ſcire neceſſe eſt. ibi capit. 14. Epiſcopatus verò ei ſolum conceditur, qui vtrumque teſtamentum ſcit, diuinis literis, & ſuos poſsit docere, & alienos confutare. cap. omnes. 38. diſt. cùm iudex ſit animarum. c. de perſona. 11. q. 1. & ea ratione in Tridentino Concilio, ſeſ. 22. cap. 2. de refor. vt quis ad Epiſcopatus dignitatem poſsit promoueri, Doctor aut Licentiatus in Theologia, vel iure Pontificio eſſe oportet, aut publicę alicuius Academiæ teſtimonio idoneus, ad alios docendos apparuerit.

4

Aliquando tamen, ad conſequendum Sacerdotium, tam ardens in homine charitas eſſe poteſt, vt ſcientiæ defectum ſupplere poſsit, ſi non ſit penitus inſcius & illiteratus. text. in cap. niſi cum pridem. de renun. ibi,

Sc.cn-

Scientia inflat, charitas autem ædificat: & ideo imperfectum scientiæ potest supplere perfectio charitatis. Antiquis enim temporibus quandoq; permissum fuit, vt charitas scientiæ præpoderaret: maxima tunc spes erat, vt qui plurimũ diligeret, etiam in scientijs plurimùm proficere posset. glos. in cap. solicitudo. 52. dist. Sanctus quidem Flauianus Episcopus Mancedonicum Anachoretam ad sacerdotium promouit, virum cuiusuis disciplinæ expertem in locis agrestibus, & in verticibus montium educatum, simplicem, sacrarumque literarum imperitissimum, sed quia in eo summa Charitas vigebat, ob id eum promouit, vt testatur Theodoret. in Philotheo in vita Macedonij, & Lippom. Vit. S. Thom. secundo. Nonne etiã Sacerdotio dignus fuit S. Antonius Anachoreta, ob eius incredibilem charitatem, quem fuisse indoctum probat Augustin. lib. 1. de doctrina Christi, in prologo, de quo multa scribit Cassiodo. historiæ tripart. lib. 1. cap. 10.

C *Promoueri possunt.* Vide Sacrosanctum Concilium Tridentinum suprà allegatum, sess. 21. cap. 4. de reformat. Marti. Nauarr. in manuali confess. c. 27. num. 205.

D *Dispẽsare Episcopi.* Adde quòd hæc autoris sententia procedit, in viris iam ætate graueſcentibus, sed in iuuene septem annorum, potest Episcopus cum modica scientia ei primã tonsuram conferre, habita ætatis ratione, & sub spe futuri studij. Ita autorem nostrum interpretatur Petrus Rebuff. in pract. benefi. tit. de clericis. & à quibus & quomodo Creen. nume. 29. Hodie tamen præcedens concilij decisio ad vnguem seruanda est.

E *Recipit characterem.* Vide Domin. Soto in. 4. senten. dist. 25. quæst. 1. artic. 2. Simo. Maiol. de irregularita. lib. 1. c. 32. num. 11.

Relinquitur. Adde text in. l. 1 §. expilatores. ff. de de effractor. vbi Bar. tradit Deci. in. c. de causis. de offici. delega. & in. l. si fugitiui. numer. 84. C. de seru. fug. F

Priuari potest. Adde Concil. Trid. sess. 21. c. 6. quo sancitum est, quod si illiterati & imperiti clerici Rectores Ecclesiarum steterint, priuandi non sunt: si aliàs honestè & probæ vitæ fuerint, sed ab Episcopis illis coadiutores deputandi sunt. Quæ decisio procedit, in iam promotis, alioqui nondum promoti prætextu idonei vicarij admittendi non sunt. Ita declarat Maiolus de irregul. lib. 1. c. 32. num. 13. Et nota, quod is qui illiterato beneficium contulit, à pœna non est immunis: nam omne damnum ab eo illatũ resarcire tenetur. Ita expresse docent Anchar. & Cardin. in Clemen. 1. col. vlt. de ętate & quali. Angel. de Clauasi. in sum. in verbo, restitutio. Felin. in cap. si quando. nu. 7. de rescrip. Cosmas in pragma. Gall. in verbo, indignorum. quam doctrinam tanquàm mirabilem, & stupendam, refert & sequitur Mart. Nauar. in dict. excep. 11. Ioan. Lup. in cap. per vestras. §. 26. num. 11. de don. inter vir. & vxo. & suffragatur text. in l. 1. & 2. C. de peri. nom. lib. 11. cap. Valentinianus. 63. dist. ad medium, cùm dicit: *Super vos est talis electio.* Et mortalem culpam contrahit, quia ministerio Dei indignos & immeritos eligit. tex. in cap. monasterij. 19. q. 3. glo. pen. in cap. ad Apostolicam. de regular. & transgreditur Decreta Canonica statuentia optimum eligendum esse. c. Metropolitano. 63. dist. & ea ratione etiã mortaliter peccat. cap. quia eadem. 1. dist. capit. quæ in G

Eccle-

Ecclesiarum de cõst. cap. fin. eod. tit. in. 6. Et duodecim pœnas quibus afficitur, qui indigno beneficium Ecclesiasticum contulit, diligenter congessit Petrus Rebuf. in practi. benè. de pœnis contra collato. indi conf.

Collatio beneficij illiterato facta, an firmitatem ob tineat.

H *Nota.* Adde Martin. Nauar. in. d. c. si quando. excep. 11. de rescrip. qui opinionem istam communem esse testatur, quam tenuerunt Inno. & Panor. in cap. cum in nostris. de cõcess. præben. Felin in capit. per tuas. de Simon. Ioan. Cora. in tract. de sacerd. 3. part. cap. 5. num. 3. cui communi & verissimæ sententiæ suffragatur tex. not. in cap. cùm in cunctis. §. fin. de elect. qui probat, eum qui confert beneficium, vel ad illud scienter eligit indignum, ob ętatis, morum, scientię, vel natalium defectum, pro ea vice priuari eligendi, vel conferendi facultate: collationem vel electionem ipsam ad alium deuolui. Ex quo quidem text. ponderandum est collationem vel electionem factam, patienti aliquem ex illis quatuor defectibus, ad alium deuolui: igitur collatio nulla fuit, quia alias non deuolueretur facienda, si iam facta teneret: Deinde conducit text. optimus in cap. dudum. de election. quo dispositum est electionem eius, qui tempore quo eligebatur defectum ætatis, vel scientiæ patiebatur, inutilem esse ipso iure: cuius ratione Abb. ibi. n. 11. not. collationem nescienti factã ipso iure nullam esse. & vide tex. glo. & Doctores in Clem. de ætate & qualitate. Quæ communis sententia procedit in tantum, vt ea collatio quæ literarum inscio facta fuerit, coloratum titulum possidenti non præstet. Ita colliges ex doctissimo & omnibus numeris consummatissimo Petro Rebuffo in tract. de pacifi. posse. numero. 213. Si iunges ea quæ ipse dixit, ibi. n. 172. ver. Quartò nõ procedit. Hæc tamen opinio vera est, impenitus illiterato, qui Latini sermonis apud Latinos est ignarus, & Græci apud Græcos, nõ verò procedit, quando quis qualem scientiam habet, licet non idoneam: licet æquidem collatio ei facta firmitatem de iure non obtineat, coloratum titulum præbet. Ita sing. interpretatur Nauar. de excep. 11. verficu. Et ideò fol. 47. quod probat ex his quę Abb. & Doctores tradiderunt in. d. capit. cùm in nostris. de concess. præben. Cosmas in pragm. tit. de pacific. posse. verb. coloratum, Imò amplius existimat ipsemet Rebuff. in loco nouissimè allegato clericum illiteratum qui beneficium triennio possidet, nõ gaudere beneficio regulæ de trienna li possessore. Sed hoc iure improbat in dicto loco. Ex cuius dictis, limitanda ex autoris nostri & aliorum recepta sententia dupliciter. Primò, vt solum procedat in eo qui nunquàm literas didicit: secùs verò si eas semel didicisset, & postea ob infirmitatem, vel ob aliam causam, lapsus fuisset memoria: ita vt prorsus literas ignoraret, quia quo ad habilitatem impetrantis, tempus acquisitionis beneficij attendi debet. text. in capit. ei cui. de præbend. in. 6. & in capitulo, cùm de beneficio. & in capitulo, is cui. eodem tit. & libr. & in Clemen. si de beneficio. eodem titulo. Secundo singulariter limita, nam licet collatio beneficij illiterato, facta nulla sit à principio, si ita tamen literas ille addiscat, & is qui contulit, non pœniteat, pristina collatio tacita quædam, collatione reuiuiscit, quod multis confirmari potest maximè ex his, quæ scribit Abbas in capitulo, cùm ex officij. de præscriptionibus. vbi Felin. num. 36.

1 *Contra ius diuinum.* Adde Inno. in capit. dilectus. de tempor. ordi. Cardi. à Turrecrema. in cap. si in laicis. 38. dist. vide latissimè circa hoc nec non totius huius capitis argumentum, Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæst. li. 2. Anchar. 5. casu. 425. quę post hæc scripta legi.

Neophiti.

CAPVT, XXIII. QVOD nouè æditum est.

1 *Neophitus, quis proprię nuncupetur.*

2 *Neophitus minimè sacris ordinibus potest insigniri.*

3 *Munera, siue officia sæcularia, Neophitis sunt interdicta, ibique de interpretatione Toletani Concilij. 3 cap. 14.*

4 *Iudæus Christiani tutor, vel administrator, esse prohibetur, ibi interpretatur, l. Spadonę. §. iam autę. ff. de excusa. tutor.*

5 *Neophitus contra Christianum testimonium proferre prohibetur.*

6 *Nouiter conuersi, quos vulgo (moriscos appellamus) non sunt testes idonei.*

7 *Neophitus quando ordinibus Ecclesiasticis possit insigniri.*

8 *Neophitus qui impropriè sic appellatur, an à Sacris ordinibus sit arcendus.*

9 *Iudæi Hispaniam coluerunt, à qua multis iustissimisque causis fuerunt expulsi.*

10 *Nullus Iudæus, vel alterius secta, potest in Hispaniarum regnis incolatum habere.*

11 *Descendentes à Iudæis, vel ex alia infecta familia, à Collegijs & Confraternitatibus, iustissimè possunt repelli, quod multis magnisque rationibus ostenditur.*

12 *Qui ex Iudaica, vel ex alia infecta familia descendunt, solent malis corruptis moribus coinquinari.*

13 *Apud Hebræos & Ethnicos nullus ad sacerdotium promouebatur, qui labem generis pateretur.*

14 *Defenduntur constitutiones collegiorum excludentes, ab ipsorum domicilio eos qui generis labem patiuntur.*

15 *A domo amplissima Regum Hispaniarum, sanguine infecti repelluntur.*

16 *Mutanda non sunt, quæ certam interpretationem habuerunt.*

17 *Licet generis labe infecti, virtutibus & literis polleant, minimè ad dicta collegia admittendi sunt, & vtrum his dispensatio indulgeatur.*

18 *Refertur Alphonsi à Montaluo Hispani opinio, quæ postea refutatur.*

19 *Defenditur contra apologiam Henrici Mauroi Franciscani, statutum Sanctissimæ Toletanæ Ecclesiæ, nec non Genensis.*

20 *Generis macula, siue nota in antiquis, indicijs & fama probatur, & testibus de auditu deponętibus fides adhibenda est.*

21 *Testes qui circa generis qualitatem testimonium protulerunt, pro militari dignitate consequenda, vel pro ingressu collegiorum, vel adipiscendis beneficijs publicandi non sunt.*

22 *Hæreticorum filij an ad sacros ordines possint promoueri.*

23 *Summariæ probationes, circa generis quali-*

qualitatem, quæ fieri ſolent, ab illis qui ordinibus ſunt decorandi, quem effectum contineant.

24 *Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. ca. 7. de reforma. interpretatur.*

25 *Neophitus is dicitur, qui nuper religionem ingreſſus eſt, & quo tempore ad dignitates religionis poſsit aſpirare.*

1 NEophitæ propriè hi appellantur, qui ex Iudaica lege, aut Mahumetica, vel Ethnica, nuper Chriſti legem ſacroſanctam profeſsi ſunt, qua ſi nouiter in Chriſtiana religione plãtati: teſtimonio Diui Gregorij li. 7. Epiſt. cap. 111. ad Siagrum Epiſcopum. Habetur in cap. vlt. 48. diſtin. Non verò propiæ Neophitæ dicentur, qui à primis incunabulis Chriſtianam militiam profeſsi fuerunt, etiam ſi à Iudæis, Ethniciſve originem habuerint. Primos verò (quos 2 propio vocabulo Neophitos appellamus) à Sacris ordinibus arcendos eſſe pluribus antiquorum patruum decretis inſtitutum fuit. Primo ſanè Apoſtolica authoritate Diuini Pauli prima ad Timoth. cap. 3. ibi. *Non Neophitum.* Prætereà Niceno Concilio his verbis decretum eſt: *Tempore opus eſt Vt cathecumenus quiſque fiat, & poſt Baptiſmum multa probatione indiget euidens: namque eſt Apoſtolicum præceptum nõ Neophitum.* Retulit Gratianus in cap. quoniam. 48. diſtin. Conciliumque Arelatenſe ſecundũ ſub Sylueſtro Pontifice primo huius nomine celebratum canone primo diffiniuit, eos ad Diaconatus vel Subdiaconatus miniſterium promouendos non eſſe. Hoc item prohibuit Concilium Laodicenſe celebratum ſub Libero Pontifice Romano, cap. 3. apud Laodiceam Phrygię vrbe, & licet Prouinciale fuerit, poſteà confirmatum fuit ſexta Synodo generali. Ideoque qui in ægritudine baptizatus fuit ad Sacrum ſuſcipiendum ordinem non admittitur. tex. in cap. 1. 57. diſt. quem ſingularem eſſe teſtatur Roman. ſing. 46. & videdus eſt Euſeb. lib. 6. hiſtoriæ Eccleſiaſ. ca. 33. qui teſtatur olim minimè licuiſſe clericum fieri, qui maxima preſſus neceſsitate morboque grauatus baptizatus fuiſſet. Præterea Summorũq; Pontificum decretis Neophiti à Sacris ordinibus arcentur. Sozimus Summus Eccleſiæ Præſul hoc ita ſanciuit in cap. qui Eccleſiaſticis. 59. diſtin. & Vrbanus Papa in capit. ſi officia. eadem diſtinct. Gregorius in capit. ſicut. 48. diſtinct. & in capi. hoc ad nos. 59. diſt. & in capit. ſi ſacerdotale. 61. diſt. Celeſtinus in cap. ordinatos. 59. diſtinct. Hormiſda. in ca. in ſacerdotibus. 61. diſtin. & in cap. non negamus. ibi, Leo Papa in cap. miramur. 61. diſtinct. Sirius Pontifex huius nominis primus, hoc ipſum prohibuit in Epiſtola tertia ad vniuerſos orthodoxos, Diuus etiam Ambroſius in cap. Neophitæis. d. diſtin. 61. Cuius quidem prohibitionis ratio adducitur à Diuo Paulo. d. c. 3. ibi, *Ne forte elevatus in ſuperbiam, in iudicium incidat, & in laqueum diaboli (hoc eſt, in arrogãtiam) quæ eſt Diaboli ruina.* Tum quia is alios edocere non poteſt, quæ nunquàm ipſe didicit. Tum etiam quia alijs ſe conformare non poterit, cùm nunquã ipſe, ſtatum Eccleſiæ regendo, expertus eſt (vt vtar verbis glo.) in principio. 48. diſtin. in verbo, *Prohibentur.* De quo argumento vltra ordinarios interpretes, latè legendus eſt inſignis D. Couarru. in Clem. ſi furioſus. 1. parte, relect. 5. ſecundo. numero. 7. de homi. Alber. Troti.

libro. 2. de vero & perfect. cleric. cap. 12. Simon Maiolus de irregula. lib. 1. cap. 31.

3 Nec mirum est neophitos ad sacros ordines admittendos non esse, cum officia publica sęcularia munera eis interdicta sint: vt statutum fuit in Concilio Toletano. 4. c. 63. & habetur in cap. constituit. 17. q. 4. & in Concilio Toletano. 3. c. 14. quod continetur, in cap. nulla. 54. distinct. capit. penult. de iud. Quod idem obseruandum est in his qui ex Iudæis sunt, qui apud Christianos publicis muneribus fungi non possunt. vt in dict. 3. Toletano Cócilio continetur. & in .d. cap. constituit. tenet Roman. sing. 672. Ias. in rubr. ff. de iusti. & iure. col. 1. Couar. in loco nouissimè allegato. Montal. in. l. 2. tit. 3. lib. 4. Fori vbi multis probare contendit, Toletanum Concilium non esse intelligendum de his qui ex Iudæorum gente fidem Catholicam susceperunt, quia à sęcularibus muneribus isti arcendi non sunt. Hoc idem not. Felin. & Ripa, num. 31. in dict. capit. eam te. de rescrip. idem Felin. in cap. cùm sit. de Iudæis. & est egregia. l. 6. tit. 24. par. 7. Sed quòd tantum Concilium procedat in ipsismet Iudæis, qui fidem nostram nunquàm professi sunt, qui ad publicos magistratus vel publica munera recipiẽdi non sunt. l. vlti. C. de iud. l. 3. tit. 24. par. 7. Quibus minimè refragatur. l. generaliter. §. fi. ff. de Decurioni. quæ ad honores admittit eos qui Iudaicam superstitionem sequuntur. Quoniam non de Iudæis intelligitur, sed de Christianis, qui in Iudæa primùm fuerãt: ideoque Iudaicam superstitionem sequi dicuntur à iure consulto, vt eruditè, eleganter, & copiosè ostendit Andr. Alciat. libr. dispunction. 3. capit. 8. & in. l. quidam ignauiæ. C. de Decurioni. libro decimo. Sequitur Andr. Tiraquel. de iure primogeni. quæstion. 66. num. 40. Qui quidem intellectus minimè placet D. Couarru. in loco nouissimè allegato, num. fin. qui quibusdam rationibus in medium adductis, testatur receptam esse sententiam. d. §. fin. d. l. generaliter. antiquatũ & correptum esse, per. d. l. vlt. de Iudæ.

Pariq; ratione Iudæus Christiani 4
tutor, vel administrator esse nullo modo potest, ne eum pravis & iniquis moribus, & Iudaicis superstitionibus erudiat. ita Bart. & Ias. in rub. ff. de iust. & iure. Ana. in rubr. de Iudæis. num. 7. Felin. in cap. cum sit. col. 1. eo. tit. Roma. in. l. pactum. num. 11. C. de colla. Socin. consi. 70. col. vlt. l. b. 1. Imò nec mater Iudæa filiorum suorum tutrix esse potest: vt tenuit Angel. Aretin. in. §. præterea. col. 25. ver. *Ex isto tex.* in ti. de excep. vbi asseuerat ita tenuisse & consuluisse licet (vt ille inquit) quidam doctor Bononię non gustauerit, & fortasse intelligit de Barba. qui contrarium consuluit, cósi. 15. in. 1. dubio, lib. 1. & Bar. opinionem vltra supra allegatos sequuti sunt Andr. Tiraq. dict. quæst. 66. num. 17. Couar. d. §. 2. nec dubito communem esse, licet contrariam tenuerit Fulg. & Mart. Laud. in. d. rub. ff. de iustitia & iur. authoritate tex. in. l. spadonem. §. iam autem. ff. de excusat. tutor. vbi Modestinus ait. *Iam autem Iudæi quoque non Iudæorum tutores erunt, quemadmodum cætera munera subeunt. Namque eos constitutiones solutos esse volunt solis illis rebus, per quas superstitio eorum pollui videatur.* Nam vel illa lex est correcta, vel si in viridi obseruãtia, locũ obtinebit in municipio, quod Iudæos incolas vel

Genti-

Gentiles habet, nõ de eo quod Christianorum legem obseruat, & eorum iurisdictioni subditur. ita interpretatur D. Couar. vbi suprà.

5 Et non solùm Neophitus à sacris ordinibus, publicisque officijs arcẽdus est, sed ex sententia sapientissimorum virorum is ad testimonium ferendum contra Christianum, admittendus non est: ita tenet sing. Felin. in dict. cap. cum sit. & in cap. Iudæi. de Iudæis, qui allegat pro hac sententia, tex. in cap. non potest. 2. q. 7. ex Concilio Toletano. 4. capit. 62. qui minimè id probat, nam Concilium solum tractat de eo qui cum Iudæus esset, ad Christi fidem conuersus, eam impiè deseruit: nõ autem de eo, qui nouiter fidem nostrã profitetur: & ea ratione Feli. opinio nõ placet D. Couar. in dict. §. 2. non tamen prorsus ab ea recedit, prudenterque iudices admonet, vt ea opinione ad praxim recipienda cautissimè vtantur: eam tamen indistinctè sequitur Fran. de Ripa in. d. capit. eam te. num. 30. Tamen ab hinc annis plus mille, antiqua lex de hoc edita seruabatur, vt nullus de Iudæorũ progenie, etiã iam baptizatus contra Christianum testis esse poterat. Ita inter alias Gothorum leges sancitũ erat in. l. 10. lib. 12. Sed cùm lex illa antiquata iam sit, iudicis prudentiæ relinquendum censeo, qui perpensa qualitate rei, ipsorumque testium, ex dicta causa fidem adhibeat vel denegauit.

6 Illud verò ex superioribus certissimum esse censeo, quod nouiter cõuersi, qui ad nos peruenerunt ex Granatensi Rebellione, anno millesimo quingentesimo, sexagesimo nono, (*quos Moriscos* appellamus) licet baptizati sint, cùm tamen contra eos plurimum vrgeat sinistra suspicio, quod fidem Christi non pio animi candore profiteantur, & multi in ea prẽuaricati sunt, & malis impijsque moribus sint imbuti testes idonei nõ sunt, nec integra fides eis dabitur: pro quo plurimum conducit text. egregius. in dicto capit. nõ potest. quod in Forensibus controuersijs vtilissimum est.

Poterit tamẽ Neophitus (vt ad in- 7
stitutum sermonem redeamus) tunc ad sacros ordines & beneficia Ecclesiastica promoueri, cum Christianis moribus satis fuerit instructus, & grandes iam progressus in fide nostra fecisset: ita vt veteranus Christi miles dici possit. text. in capitulo primo. 57. distinct. quem ad hoc notat Roman. sing. 416. Deci. in cap. eam te. de rescrip. colum. 3. Feli. in dict. capit. cum iam sit. de Iudæis. Non æquidem breui transacto tempore antiquos mores mutasse credendum est, vt elegantissimè scribit Seneca, lib. 2. de ira. Propterea Marcus Tullius omniũ doctrinarũ ne dicam horarum homo & is cõsummatissimus in ea oratione quã pro Publio Sylla elegantissimè recitauit. *Omnibus* (inquit) *in rebus iudices quæ grauiores maioresque sunt quod quisque voluerit, cogitauerit, admiserit, non ex crimine, sed ex moribus eius, qui arguitur est ponderandum, neque enim potest quisquam nostrum subito fingi: neque cuiusque repentè vita mutari, aut natura conuerti, nemo repentè fit summus, nemo repentè turpissimus.* Quæ posteriora verba suppresso Ciceronis nomine vsurpauit Gratianus in. §. charitas hæc, quę de charitate. & in. §. exordia. de pœni. dist. 2. vbi glo. in eam sententiã citat illud Satyrici Poetæ, Satyra secũda: *Nemo repẽte fuit turpissimus: accipiẽt te Paulatim, qui longa domi redimicula sumunt.*

Neq; satis est vt semel quis, aut vnico actu bonus vir probatus sit, sed vt sæpissimè & in pluribus diuersisque actibus perspectus exploratusque sit, necesse est. Nam sicut veteri prouerbio apud Arist. li. Ethi. 1. c. 7. vna hirundo ver nó facit: quod refert Bal. in l. iura constitu. in prin. ff. de legib. quam sententiam Poeticis numeris eleganter complexus est Baptista Mantuanus.

Ver non vna dies, non vna reducit hirundo.

Sic neque vnus actus satis est ad probationem consummatę & absolutæ virtutis, vt satis innuit text. in proœm. Institu. §. cumq; hoc Deo propitio. in illis verbis. *Iam ex multis rerum argumentis accipimus.* Quibus mirè concinit, quod doctissimè scribit Eusebius de præparatione Euangelica, lib. 4. cap. 1. *Non arcu* (inquit) *aut funda artificioſe eum vti dicemus, qui cum ſæpius atque ſæpius telum proiecerit ſemel aut ad ſummum bis vel ter ad ſignum peruenerit, cum pænè infinities longiſſimè à ſigno abfuerit: nec ille certè medicinam tenet, qui cum multos interemerit, vix tandem vnum à morte liberauit.*

8 Secundi autem quos in huius cápitis limina impropiè, Neophitos appellari, ex communi & recepta sententia tradidimus, nec à sacris ordinibus, nec ab Ecclesiasticis beneficijs secularibusque officijs excluduntur, si enim à natiuitatis tempore, fidem Christi coluerunt, nullum sibi impedimentum præstat, quòd à Iudæis Sarracenisve originem habeant: licêt apud Hispanos hi ignominiæ causa Conuersi vel Marrani nuncupentur. ita Sing. tenet D. Couar. d. §. 2. num. 8. & tradit latissimè Ioann. Otalora de nobilitate. 2. part. 3. part. principalis. capitulo septimo, per totum. Licet Ioan Staphi. in tract. de liter. gratiæ, & iust. versiculo fina. numero. 30. asseueret consuetudine receptum esse, vt illis dispensatio indulgeatur. Sed certè verius est quod nulla dispensatio necessaria sit, cum nullo canonico impedimento astricti sint. Quod testimonio D. Pauli supra allegato manifestissimè probatur, qui non appellat Neophitum, eum qui ex gente Iudæorum iam pridem Christi legem fuerit professus.

Si hoc quidé casu canonicũ constitueretur impedimentum propè infiniti essent, qui ad ordines sacros promoueri non possent, in multis orbis prouincijs, atq; in Hispan a nostra, quæ licèt maximis Illustrissimisque familijs explendescat, magnaque nobilitate sit decorata, cùm tamen antiquis temporibus Iudæi & Sar aceni incolatũ in ea habuerint: multi sunt qui ex his originem habent. Sed ne Iudaicæ prauitatis labes diutius serperet, vel perfidia sua Christianis noceret, quia Iudæi eam retributionem impendere solent, quam mus in pera serpès in gremio, & ignis in sinu. sicut Innoc. 3. Archiepis. Senensis scitè admodũ scripsit. Iustissimè Iudæi à tota Hispania lege lata à Catholicis Regibus & sempiterna memoria dignis Ferdin. & Elisabeth expulsi fuerunt, longa sapientissimorum virorum consultatione præmissa concessum fuit, tamen quadrimestre tempus, quo ad Catholicam fidem conuerti possent, quo tempore elapso, qui in sua perfidia contumaciter persisterunt, bonis suis venditis, ab Hispania cum vxoribus liberis familiaribus, rebusque suis recedere sunt coacti. Prohibitumq; illis fuit, sub pœna vltimi supplicij, bonorũq; publicatione, ne vnquã redi-

Hispania nobilitate explẽdescit.

rent

rent; sancitum etiam fuit, vt nullus Iudæus ingrediatur Hispaniam quouis quęsito colore, eadem pœna mortis, & confiscationis bonorũ in eos exequenda, ita vt nihil eis prosit, si fortè dixerint se velle ad fidem conuerti, nisi in limine primi Regni id fuerint publicè protestati. Si verò quispiam Christianorum temere Iudæos receptare ausus fuerit, in bonorum publicationis pœnam incurrit, sic statutum fuit pragmatica .5. data Granatæ, anno Domini. 1492. & pragm. 6. ibidem lata anno Domini. 1499. Cuius legis Catholicæ quæ sanctionis meminit Ioannes Picus Mirandulæ comes, lib. 5. aduersus Astrologos, qui de hac electione his verbis loquitur. *Non minoribus vere post ea tempora calamitatibus genus Hebræorum obruta est, quam aut sub Tito, aut sub Adriano pulsis nuper Iudæis omnibus ex tota Hispania à Christianissimo illo Rege nunquàm certè satis laudato: vbi & numero, & diuitijs, & autoritate plurimum poterant. Qua iectione nihil vnquàm ferè vel tristius, vel acerbius passos ipsi se non diffiterentur. Ita multi naufragio, pestilentia quam plurimi fame maxima pars eorum absumpti: vt nobis etiam Christianis in tanta calamitate, in qua diuinæ iustitiæ gloria delectabat, homines tamen extrema adeò patientes commiserationẽ facerent.* Hactenus Ioannes Picus. c. 12. Fuerunt tunc ab Hispania expulsi Iudęi numero quadraginta mille: vt allegans alios testatur Dominus Episcopus Iacob. Septim. in Catho. instit. tit. 35. nume. 9. Qui si in ea vsque ad hæc tempora permansissent, dubitandum non est quin ferè totam sua perfidia infecissent, & vsuris spoliassent.

10 Ideoq; in Hispania, quæ inter cæteras prouincias religione & pietate floret, maximè nunc regnante Philippo II. huius nominis Christianissimo, & summæ potentiæ & felicitatis Hispaniarum Rege inuictissimo: nullus Iudæus vel Mahumetanus, vel alterius cuiushibet secte commorari potest. Quod iam pridem in sexto Toletano Cõcilio Canone 9. maiores nostri decreuerant, hoc verborum tenore. *Sanctum Concilium simul & cum consensu Christianissimi Principis suorumque optimatum, illustriumque Virorum hanc promulgamus, Deo placituram sententiam, vt quisquis successentium temporum Regni fortitus fuerit apicem non ante conscendat Regiam sedem, quam inter reliqua conditionum Sacramenta pollicitus fuerit, nullum non Catholicum permittere, in suo Regno degere. Si verò postquàm ad regni gubernacula accesserit, ipse temerator huius steterit promissi, sit Anathema Maranatha, in conspectu sempiterni Dei & pabulum efficiatur ignis æterni: similiter & omnes qui cum eo consenserint.* Sic Iustinianus in tertio Imperij sui anno legem promulgauit, vt in iurisdictione sua non essent pagani, neque hæretici, nisi soli orthodoxi Christiani, datis illis indicijs vsque ad tres menses ad conuersionem. Autor est Paul. Diaconus lib. 16. rerum Romanarum.

Et licet qui originẽ à Iudæis Sar- 11
racenisve ab ordinibus sacris, publicisque functionibus minimè repellantur: licitum tamen est legitima authoritate interueniẽte, eos expellere ab aliquibus congregationibus, literarumq; collegijs, aliisque muneribus vel officijs. Quia licitu & permissum est quilibet cõmunitati honorẽ & vtilitatem quærere, quæ sitam modis omnibus tueri, & opposita incommoda euitare, eosque eijcere, ex quibus vel ignominia vel aliud

incommodum iustè timeatur: non obstante eorum dedecore vel incommodo, per accidens ex hoc illis proueniente, quæ a cæteris paribus plus nobis communitatæque nostræ tenemur, & licitè possumus prouidere. pro quo conducit tex. elegãs in. l. 1. §. denique. ff. de aqua pluui. harcen. vnde eleganter scribit Caietan. in quodlib. 5. in resp. ad. 4. dub. quod non solum propter honorem Societatis tuendum, sed etiam quia tales, vel de tali genere non benè in moribus, vel cõsuetudine cum alijs conueniunt, possunt à Societatibus repelli, vel non admitti. Tum quia tales homines, qui hac nota laborant maximè qui sunt in gradibus propinquis vel notis, vt in plurimum in cõstantes sunt in fide & iniquis corrupti moribus tardi & rudes ad diuina munera exercenda. Sunt æquidè inquieti, ambitiosi, seditiosi, & propter parentum suorum infamiam dignitatibus & honoribus indigni, & collegijs honestioribus minus idonei. Nec negari potest illorum maiores perfidos fuisse Iudæos, & ore Saluatoris nostri vocatos fuisse, progeniem viperarum generationem prauam & adulteram. Matth. cap. 12. Et maximè hoc verum est in illis qui ex progenie Mahometanorum origenè habent, quia eorum secta nihil habet præclarum vel sublime, nihil de puritate cordis attingit, sed tota in terrenis delitijs & in obscœnis corporis voluntatibus constituta est, cuius vestigia in eis liquido apparent, vt experietia docemur in nuper conuersis Sarracenis ex Regno Granatæ, Valentiæ, Aragoniæ. Nõ igitur idonei sunt ad consortium cum alijs probis vel integerrimis habendum, nec ad officia honorifica, & Ecclesiastica administrationes: tum quia 12 descendentes ex Iudæis vel Sarracenis, non vulgaten ignorantiæ notã saltim de facto patiuntur: ita vt apud Hispanos nullum magis conuitium excogitari potest, quam dicere alicui: tu es Iudæus, Marranus, Conuersus, vel Mahumetanus, & ideò dignitatis portæ eis patere non debent, sed propter infamiam dignitatibus & honoribus priuari debẽt. text. in. l. 1. C. vbi senato. vel clarissi. l. si qua. C. de secund. nup. l. 2. l. quoties. l. iudices. C. de dign. lib. 2. reg. infamibus. de reg. iur. in. 6. c. nobilis. 2. q. 5. c. 1. vbi glo. & Docto. de purg. cano. cum alijs. Tum quia isti ad malum sunt procliues, & natura est, vt ramus, id est, proles frequentissimè suam originem sapiat, eam q; sequatur, quod Diuinus Paulus ad Roman. 11. insinuare videtur, cùm dicit: *Si radix sancta & rami.* & infrã, *Si tu ex naturali excisus oleastro, & contra naturam insertus in bonam oliuam.* Quod eleganter ille cecinit:

Qui bibet in fontis venit a radicibus humor.

Et patrum in filios abeunt cum semine mores.

Quo fit vt sæpenumero oblata occasione ad generis infecti vitia redãt, tex. in. c. Iudæi. 4. distin. vbi scriptũ est quod Iudæorum perfidia multoties ad vomitum redit. Nullus ferè ad Iudæorum ritus transit, nisi qui à Iudæis parentibus descendit, & ab eis Iudaicam superstitionem didicerit, quod ante multa sæcula Iuuenalis Satir. 14. his versibus prodidit.

Quidam sortiti metuente sabbata patre
Nihil præter nubes & cæli numẽ adorãt,
Nec distare putãt humana carne suillã,
Qua pater abstinuit: mox & præputia ponunt,
Romanas aut soliti contemnere leges
Iudaicũ edicũt, et seruãt, ac metuũt ius.

Tra-

Tradidit Arcano quodcunque volumine Moses.

Non æquidem in prædictis statutis vel priuatis legibus condendis, sola ratio generis perpenditur, sed delictum relapsus dedecus, & plura alia quæ his hominibus contingere solent, iustè timentur: & ideò iustum est eos expellere ne mundos & candidos contaminent. Et quamuis sępenumero hęc præsumptio & timor deficiat, quia multi qui hanc generis labem patiuntur, probi sunt & integerrimi: statutum verò vel lex quę in commune fertur quę frequentiora sunt prudenter attendit. l. nam ad ea. ff. de legib. Tũ suffragatur D. Thomæ sententia in. 1. 2. q. 105. artic. 3. in respon. ad secundum arg. artic. 1. ad quartum, vbi scribit, quod spurij propter generis vilitatem excludebantur à collegijs populi Hebræorũ vsque ad decimam generationem. Deut. cap. 23. Nec sacerdotes de qualibet familia vel tribu creabantur, vt maiori honore & fastigio dignitatis
13 haberentur. Hebræi namque antiquissimi diligenter prouiderunt, vt genus sacerdotum sine permixtione purum immaculatumque cõsisteret. Oportebat sanè vt is qui ad sacerdotalis dignitatis fastigium erat promouendus, ex eiusdem gentis muliere nasci, & genus per antiquam lineam multis testibus probare, vt autor est Iosephus libro. 1. contra Apionem. Plato etiam sexto dialogo de legibus constituit, vt in sacerdotum creatione illa comprobetur, qui integer sit atque legitimus: deinde à domo quã maximè munda expers quoque cædis omniumque huiusmodi, quæ aduersus diuinam rem committuntur, cuius & pater & mater quæ similiter vixerint. Theseus quoque vt Plutarchus in Theseo refert nobilibus tantùm rem diuinam tractandi magistratus ex suo ordine creandi, administrandique leges, tum pia religiosaque interpretandi, dirimendique potestatem tribuit.

Sic & propter eandem rationem isti de quibus loquimur in casu supra cõstituto excludi possunt. Tum quia proprij patrimonij quilibet est moderator & arbiter l. in re mãdata. C. mand. l. etiam. §. licet ff. solu. matr. Si ergo potest quis cùm collegiũ & societatemque ex propris bonis instituit eam legem in fundatione statuere, vt tantum admittantur, qui ex familia sua originem habuerint, vel de tali genere, siue patria vel natione nullus sanè id increpauit. Imò in Cõplutensi Academia nostra, bonorum sanctorumque studiorum parente, receptum esse vidimus: potissimũ in celeberrimo & illustri collegio (quod sub titulo Diui Iacobi Hispaniarum patroni) Apostolica autoritate erexit, atq; fundauit Illustris vir & omni laude dignissimus D. Garsias Mãrique, & inter alias leges, quas inuiolabiliter obseruari præcepit, ea potissimum id continet: vt tantùm in suo collegio admittantur, qui ex familia sua originem habuerint, insignique nobilitate fuerint condecorati, non vulgares pœnas transgressoribus impones, prout in fundatione ipsa, & in literis Apostolicis latiùs continetur, quas multoties legi ab ipso fundatore rogatus, vt debitę executioni traderentur. Ergo similiter eademq; causa generis ratione excludi possunt, qui ab Hebræis & ab alijs infidelibus originem trahunt: imò à fortiori cùm ex alijs rationibus iam dictis repellantur.

Quare iustissimè in nostra Hispa- 14
nia collegiorum constitutionibus, qui notam generis patiũtur, ab ipsis

excluduntur. Quæ constitutiones Regia autoritate sunt confirmatæ, nempe.l.22.tit.7.lib.1. ordina. noui his verbis: *Porque en algunos collegios de las Vniuersidades destos nuestros reynos ay constituciones, en que los dichos collegios no reciban por collegiales Christianos nueuos, mandamos que sobre ello se guarden las constituciones sobre ello fechas por los fundadores de los dichos collegios*, quod non sine summa publica vtilitate constitutũ est. Sunt equidem collegia mundissimi fontes, ex quibus ad rempublicam gubernandam scatent flumina & diriuantur riuuli personarum sanctitate, virtutibus, & omnigena doctrina insignes, quorum prudentia diuina & publica munera iustè administrantur, inter quos tam difficile est aliquẽ à virtute deficere, quam facilè est inter Iudaicæ sectæ & originis successores, de quibus ceciniſſe illud Naso Poeta videtur.

Nec facile inuenies, multis in millibus vnum
Virtutem prætium qui putet esse sui.
Ipse decor recti facti si præmia desint
Non mouet & gratis pœnitet esse probum.
Nihil nisi quod prodest charum est, hens detrahe menti
Spem fructus auide nemo petẽdus erit.

De his diuina veritas loquitur à fructibus eorũ (inquit) cognoscetis eos. Et rursum non potest arbor bona fructus malos facere, nec arbor mala bonos. Matth.c.7.

15 Tum quia vidimus quòd in ampliſsima Hiſpaniarum Regum domo minime admittuntur, qui huiusmodi labe infecti sunt, & hac ratione ferè in omnibus legibus.ti.9.par.2.quę loquuntur de officijs & muneribus obtinendis illud in primis expoſcunt, vt qui ea munera obtinere debent sint sanguine mundi & nobiles, quos *Hijosdalgo* vulgo appellamus. vt in .l.24. 6.11. & in alijs solum æquidem in medicis, & in illis qui ea tempestate appellabantur *Almojarifes* non requirebatur quod nobilitate essent condecorati, sed quod essent sapientes acuti à longa experientia exercitati. vt in .l.10. & 25.dicto tit. 9. Hodie verò minimè admittuntur in Regia domo medici qui generis macula notentur, quod in cæteris muneribus obtentum est, quod si quando alij sunt admissi, vel admittãtur id maximo fit cõsilio ob insignem prudentiam, & singularem viriutem, vel propter aliquod bonũ publicum, quod inde successurũ est. Ita scribit Otalora de nobil. 2.parte, 3.part.

Tum quia opinio ista antiquissi- 16
ma consuetudine est recepta, à qua non licet recedere, quia in opinionũ conflictis tenenda ea est, quam vsus comprobauit. l. minimè. l. si de interpretatione. ff. de legib. & vera interpretatio à practica sumitur teste Bal. in cap.1.in prin. de fœud. sine culp. non amit. Sic Iurisconsulti nostri in eorum responsis illud crebrò inculcant, hoc iure vtimur: quasi in populo, & multitudinis consensu magna interpretandi vis resideat. l. est receptum, eoque iure vtimur. ff. de iurisd. omn. iud. l. hoc iure vtimur. ff. de dona. l. hoc iure vtimur. ff. de aqua quotid. & æsti. l. hoc iure vtimur. ff. de verbo. oblig. & alibi fæpè, & conducittex. in. l. illud vsitatissimum. ff. de excusa. tutor. Sunt sanè in Hiſpania instituta sancta collegia militarũ ordinum, aliaque bonarum literarum collegia, & diuersæ alię societates in quibus minimè recipiuntur spurij, seu illegitimi, vel innobiles: sed qui generis nobilitate polleant, alijsque animi

animi dotibus sint insigniti, prout in suis pijs institutis sancitum est, quæ instituta reprehendere, temerarium impij & insani hominis esset. Quia cũ Sũmi Præsidis Regumque Catholicorum autoritate cõfirmata sint, iusta iudicanda sunt: nec credẽdum est tantos Monarchas circa hoc errare, eaque iusta esse censet Sima. in cha. initit. tit. 47. num. 82.

17 Imò quamuis quis morum sanctitate, insigniq́ue eruditione decoratus sit, si tamen generis labe infectus sit, admitti non debet. Quamuis in hoc casu contrarium professus fuerit vir alioquin doctissimus & religiosissimus F. Antonius à Cordoua minoris classis sodalis in libro primo quæstionarij. q. 54. conclus. 3. folio. 438. Non quidem decet vt quotidie hoc quæsito colore iustissimæ sanctiones violẽtur, nec propter probos mores alicuius iura sunt violanda, vt eleganter inquit Bal. vlti. nota. per illum tex. in cap. 1. vt lite pende. quod sequitur & sing. esse testatur Barba. consil. 18. col. 10. lib. 2. Iaf. in l. qui iurisdictioni. col. vlt. ff. de iurisdict. omn. iud. Dec. in capit. postremo. in fine, de appella. Et vbi quærimus de simplici iustitia non curamus merita personarum. vt egregiê ab eodem Bal. proditum est in capit. sedes. paulò ante fin. de rescrip. per. l. cum pater. §. rogo. ff. de leg. 2. & conducit bonus tex. in capit. mulier. in verbo, sancta. 23. dist. & plura pro vtraque parte tradit And. Tiraquel. in tract. de pœnis causa. 51. Si illud tamen fateor quod tanta potest esse morum integritas, & alia quę præclara opera: vt dispensatio à superiore re indulgeri possit. Ita expressè notat Cardi. à Turrecrem. in cap. 1. 48. distin. quem sequitur Cordoua in loco iam allegato, quod multis potest comprobari, quæ congerit And. Tiraquel. d. tract. cau. supra dicta. nume. 150. & hoc rarissimè & cũ magna causa faciendum est, & talis causa in dispensatione exprimenda est, ita scribit Ioan. Otalora in tracta. de nobilitate. 2. par. 3. par. capit. 7. nu. 23. his verbis. *Y assi las vezes que a personas deste linage se hã dado encomiẽdas o priuilegios de hidalguias, se han expressado las causas, y puesto en la escriptura la dispensacion de la falta.* Quo quidem casu isti qui talia priuilegia consequuntur, non possunt verè nobiles appellari & nobilitas, quã consequuntur, datiua est nuncupanda, cùm non habeat materiam præexistentem, ex qua oriatur, vt aliàs de actionibus, inquit Bar. & doctores in. l. iurisgentium. ff. de pact. & in. l. 1. ff. de cond. in de. quia non potest ius istud sanguinis priuilegio dari, vt allegato loco tradit Otalora. Et hæc dispensatio circa generis maculam in specie facienda est. Nec sufficeret quem priuilegio nobilem fieri, vt ad collegia admitti possit. vt in terminis proprijs scribit Pelaez in tracta. de maiora. 1. part. quæst. 51. numer. 30.

Sed cùm ferè præsertim in iure no 18
stro nihil sit quod controuersia careat, opinionem contrariam: nempe non valere huiusmodi statuta, multis rationibus defendere conatur Alphonsus à Montaluo (vir prout sua ferebant tempora doctus, & bene eruditus) in l. 2. in verbo, *Tornadizo.* tit. 3. libr. 4. for. leg. vbi audacter nimis scribit ea hæreticam prauitatem continere, inuehitq́ue contra Toletanum statutum priuilegio Alphonsi Regis munitum, quo continetur, quod nullo modo Iudæi, nec illi qui ab eis originem habuerint, publicis muneribus fungi possint, & contra

cui-

Ciuitatē Toletanum, his verbis prorumpit. *O gloriosa Ciuitas Toletana, propter ciuium tuorū malitiam, tua gloria redditur, sine gloria tua stabilitas vocatur instabilis, tuæque constantiæ antiqua soliditas linguis hominum vocatur infirma.* Quem refert D. Perez in.l. 8.tit.1.lib.1.ordin.in verbo, *en offensa.* lapsus tamen fuit Monta. Non æquidem ciuitas illa Regia dicti statuti vel priuilegij ratione antiquam gloriam & maiestatem perdidit: sed potiùs diutiùs conseruauit incolumem (Dixi Toletanam vrbem Regiam ciuitatem) quia Gothi sic eam appellabant, quòd ibi esset sedes regni perpetua, prout euidenter ex Concilijs Toletanis Diuo Isidoro Roderico, & Luca Tudensi compræhenditur. Adducit etiam pro hac opinione contraria aliquas rationes F. Anto. Cordoua in loco iam allegato, primam tamen ipse amplectitur, & dicit eam procedere in his qui in gradibus propinquis & notis originem habent à Iudæorum vel Sarracenorum gentibus, non verò in eis qui in remotissimis gradibus & ignotis sunt constituti. Ego verò rationibus iam adductis ea statuta potissimumque superioris autoritate confirmata sunt ad vnguem seruanda esse censeo.

19 Et post hæc scripta incidi in apologiam quandam cuiusdam Henrici Mauroy Franciscani, qua licentiosè nimis inuehitur in Archiepiscopum Toletanum, & eius assecias, multisq; fucatis, fallacibus & importunis argumentis, temerè conatur euertere Sanctissimæ Toletanæ Ecclesiæ statutum, magno consilio decretū, quo cautum est, vt qui ex Iudæorū, Sarracenorumque progenie ex infectaque familia procedunt, & originem habent ad illius præbendas non recipiantur, sed illi dumtaxat, qui vltra virtutum & morum integritatē, sint genere candidi. Sed iustissimū esse ex superioribus apparet: & ita non sine maxima illius Ecclesiæ (quæ Hispaniarum est prima) vtilitate seruatur. Longe itaque repellēda est Mauroy apologia, non tamen me præterit nonnullos (quos fortè vehemen ter tangit iste dolor) perperam de huiusmodi statutis & decretis sentire. Fuit æquidem statutum illud Toletanum ab Illustrissimo & Reuerendissimo D. Ioan. Martinez de Siliceo Toletano Archiepiscopo conditum quod iustissimū visum fuit Pontifici Maximo, gratissimumque Regi & Domino nostro, & ab vtroque libentissimè perpetua firmitate fuit confirmatum, & ad ipsius exemplum in sanctissima Genensi Ecclesia, aliàs Mentesana simile statutum in lucem promulgatum fuit opera & diligentia Illustrissimi, pariterque Reuerendissimi D. Petri Pachequi Cardinalis ipsiusque Ecclesię meritissimi Prę sidis: & quod in cæteris Hispaniæ Ecclesijs Cathedralibus & collegialibus id fieret vehementer in maximā Christianæ Reipublicæ vtilitatē desiderabat vir doctissimus, Ioan. Otā lora in tract. de nobilitate. 2. part. 3. part. cap. 7. num. 26.

Circa quæ statuta non est omit- 20
tendum, quòd dicta labes & generis macula, vt qui eam patiuntur, longe repellantur per indicia & fāmā probari potest, quia in antiquis fama pro plena probatione habetur, & testes de auditu, si aliter veritas probare non possit fidem faciant. l. si arbiter. ff. de proba. l. 1. §. fin. l. in summa. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arce. & in hoc propio casu tenet Petr. Aued. in suo dictionario, in verbo, *Iudæi.*

Nec

21 Nec illorum teſtium depoſitiones, quæ fieri ſolent in inquiſitionibus de qualitatibus generis & nobilitate pro militari dignitate, vel collegiorũ ingreſſu, vel pro adipiſcendis beneficijs Eccleſiaſticis publicandæ ſunt. ita ſcribit D. Redin. de Maieſtate Principis, in verbo, ſed etiam per legitimos. num. 199. Olan. Anti. litera T. num. 26. & inueterata Hiſpaniæ conſuetudo iam pridem iſtam opinionem recepit, à qua recedendum non eſt.

22 Dubitari etiam ſolet circa huius capitis propoſitum argumentum, an hæreticorum filij Catholici ad ſacros ordines poſsint promoueri, & licet nonnulli illis permiſſum eſſe crediderint: quia (vt aiunt) non reperitur in iure prohibitum. Sed contrariã ſententiam ſequuti ſunt patres in. 3. inſtructione Hiſpalen. cap. 11. quod ſanè verius eſt, quia hi minimè admittuntur ad Eccleſiaſtica beneficia, nec ad publica officia adipiſcenda. text. in cap. 2. §. hęretici. de hæreti. lib. 6. & Regia. l. 3. & 4. tit. 3. lib. 8. ordin. noui ordines autem ſacri ad maxima officia miniſtranda inſtituti ſunt. Tum quia filij hæreticorum infamia notantur, & alijs etiam inferioribus honoribus priuantur. tex. in dict. §. hæretici. c. cleros. 21. diſt. c. fœlices. §. nulli. de pœnis. lib. 6.

Id tamen benigniſsima interpretatione legum latoribus placuit, vt illi tantum hæreticorum filij ab honoribus & publicis muneribus repellantur, quorum parentes Eccleſiæ vnitati non fuerunt reſtituti, & vſque ad ſecundum gradum per generationẽ maſculinam, per lineam verò fœminam vſque ad primum gradum, dicta infamiæ nota extendatur. Cuius diſcriminis ratio ea potiſsima eſſe poteſt, quia deterior eſt infectio viri, quam fœminæ, maiori enim bono maius malum opponitur. Sicuti Ariſtot. docet libro. 8. Ethicorum. Præſtantior equidem eſt mas quam fœmina, & primæ cauſæ efficienti propinquior. vt ait Philo. lib. de victimis. Nam quidquid fœmineũ eſt cenſetur eſſe imperfectum, vt quod patiatur magis quam agat, vel poteſt eſſe non incongrua ratio: nam ſicut nobilitas, dignitas & familiæ honores deſcendunt in poſteros à ſexu virili: ſic ex contrario maiorem iacturam ex paterno crimine ſoboles iuſtiſsimum eſt, quod patiatur, ita rectè perpendit D. Iacob. Septim. in Catho. inſtit. tit. 29. num. 15.

Et licet in hoc Archiepiſcopatu 23
Toletano, & frequentiſsimè in alijs dioeceſibus, qui ad ſacros ordines promouentur iuſtiſsimo quidẽ inſtituto ſummaria ſaltim informatione probare teneantur, quod nec generis notam, nec maculam potiuntur: non tamen repellendi ſunt, niſi qui ſecundum Iuris Pontificij ſanctiones iuxta ea quæ prædiximus à ſacrorum ordinum perceptione arcentur.

Sicque cenſeo interpretandum eſ 24
ſe Sacroſanctum Tridentini Concilij decretum, ſeſſ. 23. cap. 7. de refor. quo Epiſcopis iniungitur, vt antequàm ad ſacrorum ordinum miniſterium accedant ſumma diligentia inter alia inquirant, eaque ad genus ordinandorum expectant, non tamen Concilium Catholicum nouum ordinis impedimentum induxit, ſed dumtaxat quæ antiquo iure ſtatuta erant ſeruari ad vnguem præcepit, quod non vulgariter notandum cenſeo, quia multi circa hoc allucinantur.

Sed vt iam huic capiti finem impo 25
nam notandum eſt, illum etiã Neophitum

phitum dici, qui nuper religionē ingressus est, qui in anno probationis ad dignitates aspirare non valet, nec etiam ad ordines minores. cap. monasterijs. 19. q. 3. abbatiam igitur vel quamcunque præfacturam in religione obtinere nó potest, nisi post professionem. tex. in cap. nullus. de elect. li. 6. tradit vltra ordinarios interpretes Siluest. in sua sum. in verb. Abbas. Quod in monialibus nouitijs eodem iure & ratione procedere debet. tex. in ca. indēnitatibus. de electione. li. 6. Et ideò Abbatissa vel præfecta professa eligi debet nō minor annis quadraginta, & quæ octo annis post professionē laudabiliter vixit. Concil. Trid. sess. 25. cap. 7. de reforma. Benè tamen potest nouiter religionem ingressus in Episcopū eligi, vt in. d. capit. nullus. & ratio est, quia ad Episcopatum fortè instructus iam erat, at ad regularium præla turas non sic, quia recens ad claustrū accesserat.

Post peractam pœnitentiam solennem.

CAPVT, XXIII.

1 *Qui solennem egerit pœnitentiam irregularis est, & ideò minimè ordinibus Ecclesiasticis donari potest.*

2 *Episcopus illum, qui solennem pœnitentiam fecerit, sciens ordinauerit, qua pœna puniatur.*

3 *Episcopus an in irregularitate proposita, possit dispensare.*

a SOlennis pœnitentia [a] ab antiquis patribus inducta est, vt grauia & scandalosa in populis crimina euitarentur, quæ quidem ætate nostra in vsu non est, [b] non peccatorū defectu, sed prælatorum incuria. Quia tamen futuris sæculis Ecclesia ad pristinum decorem restituta, & ipsa pœnitentia solennis restituenda erit, placuit effectum, quem operatur in nostra materia, in præsenti describere, qui talis est: vt qui sic solennem pœnitentiam egerunt, non admittantur ad clerum, vt disponit Siricius Papa in cap. illud. 1 distinct. & statutū fuit in Concilio Toletano, primò in Canone. 2. de quo in cap. placuit. ea distinct. Si tamen necessitas aut vtilitas Ecclesiæ exegerit, tunc deputari possunt inter ostiarios vel lectores, ita quòd Epistolam vel Euangelium non legant, vt in dict. capit. placuit. Quod ideò sancitū est propter quatuor rationes. [c] Primò, propter dignitatem sacrorum ordinum. Secundò, propter timorem recidiui. Tertiò, ob scandalum vitandum, quod posset oriri ex memoria præcedentium peccatorum. Quartò, quia ille, qui sic solennem pœnitentiam egit, non haberet frontem alios corrigendi, cùm peccatum eius fuerit publicum, quas scripsit Archi. in dict. ca. Placuit. Si quis autem ordinatus fuerit, Episcopo ignorante, à clero deponendus est, quia ordinationis tempore non prodidit se fecisse pœnitentiam, vt in Concilio Carthagin. 4. Canone. 68. de quo in cap. ex pœnitentibus. eadem dist. Episcopus autem, qui sciens ordinauerit, non manebit impunitus, quia etiam ipse in Episcopatu suo ordinandi dumtaxat potestate priuatur, vt ibi. Quod intellige, quando ordinauit scienter absque dispensatione, vel cùm indiscretè dispensauit secundum Archid. in dicto cap. placuit. Poterit tamen Episcopus dispensare cum prædictis ad minores, non autem ad sacros: vt

b

c

2

3

notat

notat Sylueſt. in ſum. in verbo, pœnitentia. verſ. Tertiò quæritur. per text. in dict. cap. Placuit. qui text. de Epiſcopo nihil dicit. Videtur tamē probare opinionem Sylueſt. dum dicit, quòd propter neceſsitatem, vel vtilitatem poſſunt inter lectores vel oſtiarios deputari. Ex quibus verbis poſſet etiā dici, quòd Epiſcopus pro libito volūtatis ſuæ non poterit diſpenſare extra dict. duos caſus. Et quòd in tali caſu poſſet diſpenſare, notat Archi. in dict. cap. Placuit. referendo Laurē. & Rai. licet ipſe hoc ſimpliciter dicat, non diſtinguendo inter maiores vel minores ordines. In materia inſuper huius capituli, vt melius appareat, quantum impediebat antiquis illis & ſanctis temporibus, quenquam promoueri ad clericatum, quod publicam receperit pœnitentiam, conſideranda ſunt verba notanda Concilij Toletani. 4. in Can. 53. Quæ ſunt tenoris ſequētis: Si qui in diſcrimine cōſtituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifeſta ſcelera confitentes, ſed tantum ſe peccatores eſſe prædicantes, huiuſmodi ſi reuelauerint, poſſunt etiā per morum probitatem ad gradus Eccleſiaſticos peruenire. Qui verò ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpetraſſe publicè fateantur, ad clerum vel honores Eccleſiaſticos peruenire, nullatenus poterunt: quia ſe cōfeſsione propria notauerunt.

A *Solennis pœnitētia.* De qua ſolenni pœnitentia, vide latè Hoſt. in ſumm. tit. de pœni. & remiſ. S. Thom. in. 4. ſent. diſtin. 14. q. 1. artic. 5. & ibi Palud. 6. queſt. Floren. in. 3. part. tit. 14. cap. 17. §. vltim. D. Epiſc. Couar. in Clem. ſi furioſus. de homicid. in initio. 1. par. num. 10. Albertum Trot. de vero & perfect. cleri. libr. 2. cap. 14. & benè & eleganter Simon Maiol. de irregu. libr. 3. cap. 2. Quæ quidem ſolennis pœnitentia, antiquitus in quadrageſimæ principio certis ſtatutis ſolennitatibus fieri ſolebat, text. in cap. in capite. 50. diſt. Nec ab alio quam ab Epiſcopo imponi poterat. glo. not. ibi. & in cap. conquærente. vbi Abb. col. 3. de offici. ordin. Quæ non pro quibuſcunque criminibus, ſed pro illis quę grauiſsima & atrociſsima forent, poterat iniungi. Clerici verò propter maximam eorum dignitatem, etiam ab Epiſcopo, hac ſolenni pœnitentia cùm in vſu erat, puniri non poterāt, vt manifeſtè patet in dict. cap. in capite. & in capit. confirmandum. & in cap. illud. & in capit. alia. 50. diſt.

In vſu non eſt. Adde quod huius ſolennis pœnitentiæ veſtigia quædam apud Saxones reperiuntur: in vrbe nanque Alberſtadienſi in eo templo quod virgini matri ſacrū eſt is homo ex plebe eligitur, qui hominum opinione nequiſsimus ſit hunc velato capite, pulla veſte, cinerū die ſacris admouent, & ſacris iam peractis, templo eijcitur: eiectus toto ieiuniorum tēpore, nudis calcibus pererrat, & diuinas ędes ingredi ei fas non eſt, ſacerdoteſque ei victum ſuggerunt, neminem alloquitur, non indulget ſono, niſi poſt concubiam noctem, mox in Dominica cęna, iterū in templum inductus poſt olei conſecrationem, à ſacerdote quibuſdam ſolennibus cęremonijs de more abſoluitur, oblataque illi pecunia, quā piè templo offert, & hunc Adamum vocant, quem omni ſcelere mundatum exiſtimant, ac per eum creditur expiata ciuitas. ita teſtatur Ioan. Bohemus Aubanus lib. 3. de moribus

b *Solennis vel publica pœnitētia, an moribus recepta ſit.*

om-

omnium gentium.cap.13. quem retulit insignis Nauarrus in cap. si quis. num.2.de pœnit. dist.5.D. Couarr. lib.2.varia.resolu.cap.10. numer. 3. idem recenset Aeneas Siluius, postmodum Summus Ecclesiæ præsul. Pius huius nominis secundus in Europæ descriptione.c.31.Rapha. Volaterranus Geographiæ, lib.7.And. Alciat.lib.9.parerg. cap.22.

Publica verò pœnitentia moribus apud nos recepta est, quæ ad reipublicæ tranquillitatem mirum in modum necessaria est, cùm Apostolus 1.ad Timot.c.5.moneat publicè peccantes palàm corripiendos esse, cap. sed illud.45. dist. cap.si peccauerit. versi.ergo.2. q.1. Quæ quando imponenda sit, diffinitum est hodie Sacro Concilio Tridentino, sess.24. c. 8.de reforma.his verbis: *Quando igitur ab aliquo publicè, & in multorũ conspectu crimen commissum fuerit, vnde alios scandalo offensos commotosq; fuisse, non sit dubitandum huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publicè iniungi oportet, vt quos exemplo suo ad malos mores prouocauit suæ emendationis testimonio ad rectam reuocet vitam. Episcopus tamen publicè hoc pœnitentiæ genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis iudicauerit expedire.* Hactenus Sacrum Concilium.

C *Rationes.* Adde quod huius irregularitatis germana ratio est, quã Hormisda Papa in Epistola ad vniuersos Episcopos Hispaniæ exponit, & retulit Gratianus in ca. non negamus. 61.dist. & multas alias rationes congerit Alber. Troti.d.c. 14. & quatuor rationes constituit Regia Part. l.19.tit.6.part.1.

Per saltum.

CAPVT, XXIIII.

1 *Clericus per saltum non potest ordinari.*

2 *Clericus per saltum ordinatus, ordinis executione caret.*

3 *Episcopus an possit cum clerico per saltum promoto dispensare.*

CLericis prohibitum est per saltum ordines recipere,[a] vt in capi. Solicit.52.dist. & in .c. vno.de cle. pers.al. promo. tenet tamen collatio ordinũ præposterè facta, licet fieri non debeat, vt notat Abb.in dict.cap. vno. ex tex.ibi.in.1.nota. & vide Host. in summ.eiusd.tit.in.§.1.asserentem, quod qualiscunque ordo conferatur siue gradatim, siue per saltum character confertur,[b] nó tamen executio. Quod tamen omissum fuit est cautè supplendum, vt probatur in dict. iuribus. Pœna autem, quam patitur recipiens ordines per salt. est, quod interdicitur sibi executio ordinis, quẽ susceperit, donec omissum suppleatur: probat tex. in dict. cap. Solicitudo, & ibi notant Domi. & Præpo. in.1. nota. Imò plus dicit Domi. ibi, in vltimo nota. quod est ibi arg. quod recipiens ordinem per saltum videtur esse inhabilis, vt non possit ad maiores ordines promoueri, etiã post supletionem ordinis omissi, nisi secum dispensetur, etiam vt maiores possit suscipere. Et vide postea eundem Domi. ibi, in. 1. q. vbi concludit post Archi. quod talis non est ipso iure suspensus ab ordine sic recepto, sed per sententiã suspendendus,[c] quod ibi etiam sequitur Præpo. vide tamen eosdem Dom. & Præpo. ibi, qui post Hugo. & Archi. tenent, quod si quis se faceret ordinare scienter per saltũ, vel ambitionem, vel superbiam, debet omnino deponi, nec secũ dispẽsaretur, vel saltem non de facili. Nec

a 1

b 2

c

potest

poteſt inſuper per ſaltum promotus in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare ſine diſpẽſatione, vt probat tex. in.d. c. Vno.& ibi not. Abb.in vlt.nota.

3 Quæ diſpẽſatio poteſt fieri per Epiſcopum,quando ſcienter fuit promotus per ſaltũ, & non miniſtrauit, iniuncta ſibi pœnitentia,& facta cauta ſuppletione eius, quod omiſſum eſt,vt not.Hoſt.vbi ſupra. in.§. fin. & ſequitur Domi.vbi ſupra poſt Archi.Domi.tamẽ refert ibi eundẽ Hoſti.in.d.c.Vno.tenentem in hoc contrarium,imò quod ſcienter recipiens ordinẽ per ſaltũ, quia doloſẽ offendit mentem tituli,de cleri. non ordi. miniſ.& de eo qui fur.ordi.recc.dato quòd in illo non adminiſtret,cum tali ſolus Papa diſpẽſat.Et vide Præpo.ibi,qui eadem verba Hoſtien. refert,& addit quod non poteſt adminiſtrare in ordine ſic ſuſcepto,& eſt deponẽdus. Sed ſi miniſtrauerit,credens ſe promotũ fore gradatim,licet vicini contrarium aſſerant,cùm talis fuerit promotus in minori ætate diſpenſat Epiſcopus ſecundum Hoſt. in .d. ſumma. Si tamen ſcienter promotus per ſaltum miniſtrauerit in ordine non gradatim recepto non poteſt,cum eo niſi per ſedẽ Apoſtolicã

d diſpenſari, d vt per eundem Hoſtiẽ. ibi:quia incidit in pœnam tituli de cleric.non ord.miniſ. quod ſequitur Domi.vbi ſupra.Et vide Sylueſt.in ſumma,in verbo,irregularitas. in. §. Vndecimo quæritur. vbi facit bonã diſtinctionem, ſequendo Hoſtien. Bonauen.Raymun.& ſupplemen.& tenent contra ſummas Angelicam, & Roſellam.

A *Ordines recipere.* Vide egregiam.l.18.tit.6.par.1. & ibi Grego. Lopez. Et not. quod is etiam promotus per ſaltum cenſendus eſt, qui ſine Baptiſmo Sacris ordinibus initiatur:ita vt hoc caſu nullus character imprimi poteſt,cùm Baptiſmus omnium Sacramentorum ſit ianua.tex. in cap.veniens.de presby. non bap. cum alijs. At ſi quis non ſuſcepto Sacramento Confirmationis, ad ordines promoueatur, nullam cenſuram incurrit,quia iure expreſſùm non reperitur:Nec Sacroſanctũ Tridenti. Concil.ſeſ.23.c.4.de refor. pœnam aliquam imponit,quã quod ante cõfirmationẽ nullus ad primam tonſuram admittatur. Quin & Dom. Soto in.4.ſen.diſt.24.q.1.ar.4.ad finem, in ea eſt ſententia,vt exiſtimet, mortalem culpam non incurrere, qui ſuſcepit ordines Sacros, vel in eiſdem miniſtrauit, ante confirmationem, quem ſequitur inſignis Nauar.in manuali confeſ.c.12.nu.9. Sed opinio hæc hodie defendi non poteſt, nam cùm dictum concilium præceptum contineat, & in materia graui Sacramentorum Eccleſiæ,eius tranſgreſſores ad peccatum mortale obligat. vt latè colligitur ex Diuo Tho. 1.2. q. 69.ar.4.& 2.2.q.60.art.5.ad.1. Archiep.Flo.in.1.par.tit.18.c.vni.§.2. Sylue.in verb.lex.q.8.Baptiſta Troiamala in verbo,lex.q.17.F.Alphõ. à Caſt.in lib.1.de poteſt. leg.pœna. c.4.Ioan.à Methi.de reſt.q.36. ver. Quo præmiſſo. tex.in.l.16.tit.1.parti.1.ibi, *Y meter ſe hian en la carrera de la muerte.* Et ita ipſe Nauar. ſibi aduerſatur palinodiamque recantat, in eodem manua.capit.25.num.69. in princip. tantum eum excuſari cẽſeo, qui legitima ignorantia ductus id fecerit.

Inter promotos autem per ſaltum is annumerari poteſt,qui omiſſo ſub diaconatu,vel diaconatu, ſacerdos & Epiſcopus conſecratur: ſuſcepit ta-

Nullus ad ordines, nõ ſuſcepto Sacramẽto cõfirmationis, abſq; mortali crimine poteſt promoueri

Marti. Naua. recãtat palinodiam.

men caracterem ordinis, sed nō eius executionem, quia ordines illos conferre non poterit, quos non accepit, ex Diui Thom. sententia, in 4. senten. dist. 25. & est glo. not. in capi. 1. de cleri. per saltum promo. Fundamentū sanè potissimum Episcopalis potestatis sacerdotium est. Sylvest. in sum. in verbo, ordo. 2. q. 1. Ray. in tit. de form. consecra. versic. Quid si clericus. quam sententiam communem esse Theologorū, fatetur Pisa. in sum. in verbo, ordinatus 2. in prin. & ibi supplementum. & Simo. Maiolus de irreg. lib. 4. c. 12. n. 3. Nec nostrorum opinio recipienda est, qui absque sacerdotio Episcopalis consecratio firmitatem habere censebāt: nempè Hosti. & Abb. in dict. cap. 1.

Dicitur etiam is per saltum promotus, qui necessarios ordines ad dignitatem consequendam nondum obtinuit, puta, si ad Cathedralem Ecclesiā assumatur, nondum Sacro ordine insignitus. Nam sicut quando antiquitus subdiaconatus non annumerabatur inter Sacros ordines, scilicet ante Beatum Gregor. in c. nullū. 28. dist. vel ante Siritij tēpora, vt in c. quicūque. 77. dist. c. à multis. de ætate, & quali. nullus subdiaconus poterat ad Episcopatū promoueri, absq; Sūmi Præsidis indulgētia. c. nullus Episcopum. 60. dist. & ita quādo subdiaconatus inter Sacros haberi cępit, Episcopus creari non poterit nisi subdiaconus. vt in. d. c. multis. Quod innouatū est in Sac. Cōc. Trid. sess. 22. c. 2. de refor. scilicet, vt subdiaconatus præcedere debeat in obtinendis Episcopatibus, & quia illius decreti verba, cū dicit: *Quicunq; post hac ad Ecclesias Cathedrales erit assumēdus, &c.* generalia sunt. Idē videtur dicendū esse, in Archiepiscopis, Patriarchis, & Primatibus.

Illud verò circa capitis huius propositum argumentum notandū censeo, quod si quis ostendit titulū quo constat in sacerdotio esse constitutum, præsumitur præcedentibus ordinibus fuisse insignitū, & non per saltum: sicut si titulum & doctoratus ostendo, iam ex eo probo bacchalarium & designatum esse, nec credendum est, quod nō ostensis his titulis fuerim laurea doctorali condecoratus. Ita optimè tenet D. Dida. Perez, in l. 1. ti. 5. lib. 8. ord. fol. 177. Etlicet ipse nō alleget, vide Inn. & Ant. in c. 1. de cleri. pereg. vbi scribūt, quod si quis fuerit Sacris ordinibus insignitus, à persona prouida, & honesta (vt illorū verbis vtar) non tenetur ostendere literas aliorū ordinum. Abb. in c. nisi in. 1. not. de præbend. Pet. Rebuf. in concord. tit. de colla. 5. Præsenti. litera A. de quo legēdus est ipse in pract. benef. de forma literarū tonsuræ. n. 28. quo loco scribit temporis antiquitatē plurimū in hoc operari. & Feli. cons. 2. n. 29. & 32. Quia posito subsequenti supponitur antecedens. Ita scribit Baldus in l. 2. C. de dot. promissi. per tex. illum, vbi ex solutione vsurarum debitum principale sortis probatur. Et ita tenendum censeo, licet opinionem contrariam tenuerit Corra. in tracta. de sacerdotio. 3. part. capitulo primo, numero. 6. quo loco censet, non esse satis sacerdotij seu presbyteratus literas producere, nisi testimoniales literæ cæterorū ordinum simul producantur: cuius non meminit D. Perez.

Character confertur. Et ea sanè causa si merè laicus, nō susceptis alijs ordinibus, de facto ad sacerdotium promouetur, verè ordinis character ei confertur. glo. not. in cap. solicitudo. 52. dist. & in cap. 1. de cleri. per sal. B

sal. primo. tradit D. Thom. & omnes Theologi, in. 4. sent. distin. 24. Abb. & Doctores in. d. c. 1. Sylvest. in verbo, ordo. 5. q. 5.

C *Suspendendus.* Adde quod in contrarium plurimùm vrget Regia. l. 28. tit. 6. par. 1. cùm dicit: *Que despues no deue vsar de aquella orden que ansi recibio.* Et ibi eam ad hoc notat insignis Grego. in verbo, *No deue*: quo loco cenſet Archid. Domi. & Præpoſi. & autoris noſtri opinionem procedere quando per negligentiam, ſiue incuriam, quis fuit per ſaltum ordinatus, tunc non ſit ipſo iure ſuſpenſus: ſi verò ſcienter fuit promotus, per ambitionem, vel ſuperbiam: tunc quia doloſè offendit mentem tituli de clerico non ordinato miniſtranri, quia idem videtur non eſſe ordinatum, vel non debito modo, tunc ipſo iure ſuſpenſus eſt, & celebrans efficitur irregularis, ſiue celebret in ordine ſuſcepto, ſiue in ordine prętermiſſo, & ita procedat, quod voluit Sylveſt. in ſumma, in verbo, irregularitas. ver. Vndecimo quæritur.

D *Diſpenſari.* Adde Marti. Nauarr. in manuali confeſſ. c. 25. num. 71. Gregor. Lup. in. l. 63. in verbo, *Otras en medio.* tit. 5. part. 1. vbi dicit autorem noſtrum nimis confuſè hoc capite fuiſſe loquutũ. At hodie omnis quęſtio circa iſtam irregularitatem ſublata eſt ex Concilio Triden. ſeſsio. 23. capitulo. 14. de reforma. his verbis: *Cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtrauerint, Epiſcopus ex legitima cauſa poſsit diſpenſare.* Ex quibus manifeſtè conſtat, non licere Epiſcopo diſpenſare, quando per ſaltum promotus miniſtrauerit, nec ibi vlla diſtinctio conſtituitur, de adminiſtrante ſcienter, vel ignoranter. Et ita hodie iure defendi poteſt, quod indiſtinctè promotus, per ſaltum, de facto celebrans: ſemper diſpenſatione Summi Pótificis egeat, quod eſt notandum.

Furtiuè.

CAPVT, XXV.

1 *Furtiuè ordinari quis dicatur.*
2 *Furtiuè ordinatus non poteſt in ſuſcepto ordine miniſtrare, nec ad ſuperiorem aſcendere.*

FVrtiuè dicitur quis ordinem recipere, quando ſine ordinatione & ſententia ſuperioris, & ſine examinatione [a] quis ingerit ſe cum multitudine ordinandorum, ignorante ordinatore, & ſic ordines recipit, vt per gloſ. in capitulo primo, in verbo, furtiuè, eiuſdem tit. & per Hoſtienſ. in ſumm. §. 1. & latiùs per Abba. in rubr. eiuſdem tit. Qui autem tali modo receperit, ſi erat lata excommunicatio [b] contra illud facientes, non poteſt in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere ſine diſpenſatione Papæ. Si tamen excommunicatio lata non erat, Epiſcopus & Abb. poterunt diſpenſare, vt patet in capitulo primo cum duobus ſequentibus eiuſdem tit. de quo per Ang. in ſumma, in verbo, irregularitas. in. §. 23. & per Sylveſt. in ſumma, in eodem verbo, in. §. Tertiò queritur. Item nota quod dicitur quis furtiuè ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines, & ſubdiaconatum in vna eadem die, [c] vel quando recipit duos ordines ſacros ſimul, [d] vt probatur in capit. 2. & fin. de eo. qui ordi. furtiu. ſuſcepit: & notat Hoſtien. in dict. §. 1.

1
a
2
b
c
d

A *De examine, siue scrutinio faciendo in promouendis ad Ecclesiasticos ordines.*

Sine examinatione. Addè quod examen & scrutinium ideò in promouendis ad Sacros ordines desiderantur, vt virtus morum honestas & illorum scientia apparere possint, nec aliter sint admittendi: ita in Carthaginensi Concilio his verbis fuit statutum. *Nullus ordinetur clericus nisi probatus, vel examine Episcoporum, aut populari testimonio. Et si quis presbyter, aut diaconus, sine aliquo examine fuerint ordinati, à clero sunt repellendi.* Tex. in cap. fin. 24. distinct. & in capit. si quando. ibi tradit latè Gofred. in summ tit. de temp. ordina. §. restat videre Petrus Rebuff. in pract. benefi. tit. de clericis, ad Sacros ordines malè promo. glos. quarta, numero. 11.

Nec solum hoc necessarium est in clericis sęcularibus, sed etiam in regularibus, quos ab Episcopo examinari & approbari iussit Concilium Tridentinum, sess. 23. cap. 12. de reforma. Nec sufficeret suorum superiorum fides, aut attestatio meritorum priuilegijs quibuscunque, quo ad hoc penitus exclusis. At si ad Episcopatum promouerentur Prælatorum suorum attestatio, perinde valeret, ac si alicuius Academiæ publicum adduceretur testimonium, vt in dicto Tridentino Concilio, sess. 22. cap. 2. de refor.

Hoc autem examen, seu scrutiniũ circa multa versatur, nam per mensem ante ordinationem nomina ordinandorum scribenda & publicanda sunt, vt constare possit de natalibus moribus, ætate, & genere: vt in Concilio Tridentino, sessi. 23. c. 5. de reforma. Aliud verò scrutiniũ habetur feria quarta ante ipsam ordinationem, vel quando Episcopo videbitur, & in eo agitur de approbandis vel reprobandis ijs, qui ad ministerium sacrum accedere voluerint, ad id vocatis peritis, & probis viris, & in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, qui summa diligentia ordinandorum genus, personas ætatem institutionem, mores, doctrinam, & fidem inuestigare, & examinare debent. Qui quidem examinatores ad vnguem seruare debent egregiam illam sanctionem, Conci. Naonaten. quod habetur in dict. ca. quando. 24. dist. quæ his verbis decreta fuit. *Ipsi autem quibus cura committitur cauere debent, ne aut fauoris gratia, aut cuiuscunque mnueris cupiditate illecti, à vero deuient, vt indignum & minus idoneum ad sacros gradus suscipiendos Episcopi manibus applicent. Quod si aliter fecerint, & ille qui indigne accesserit, ab altari remouebitur, & illi qui donum Sancti Spiritus vendere conati sunt coram Deo iam condẽnati, Ecclesiastica dignitate carebunt.* Quod quidem examen in clericis sęcularibus faciendum est ab Episcopo, qui dimissorias literas concedit; si ordinandus sit præsens: si verò absens, ab Episcopo, qui Sacros ordines confert: vt colligitur ex Concilio Tridentino, sessio. 23. ca. 3. & 7. de reform. & ex cap. si Episcopus. de præbẽdis lib. 6. Tertiũ autem scrutinium est, quod fit ipsa hora qua ordines conferuntur, quando Episcopus Archidiaconum interrogat, an assistãt pro mouẽdi, & vtrũ sint idonei. De qua formula peculiare decretũ habetur in lib. Pontific. ibi videndũ erit à lectore.

Possent æquidem quæ dicta sunt, aliquãdo ab ipso rigore laxari, quando promouẽdus, adeò spectatę virtutis & probitatis est, vt notus ab omnibus habeatur, & populari testimonio dignus habeatur, nã tunc examẽ omitti posse, sine peccato. Sentit

Concil.

Concil. Carthag. 3. c. 22. habetur in cap. nullus ordinetur. & ibi glos. 24. dist. cap. de Petro. 48. dist. c. valde. 94. dist. not. Sylu. in summa, in ver. ordo. 2. q. 2. Pet. Rebu. in dict. pra. tit. de clericis, ad Sacros ordina. male promo. glo. 4. num. 11. Quia notoriè doctus examinari nó debet. glo. in Clemen. vna. de iureiuran. vbi Barb. not.

Et non solùm in promouendis ad clericatum, examen & scrutiniũ modo & forma, vt iam scripsimus necessarium est, sed in illis qui Episcopali dignitate sunt condecorandi priùs examinari debent, iure veteri, vt in Concilio Carthaginensi. 4. cap. 1. & retulit Gratianus in cap. qui Episcopus. 23. distin. & iure nouissimo diligenti examine inquiri debet, an ea nouerint, quę ad munus suum spectent, & an eligendus sit in vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licentiatus, in Sacra Theologia, vel Iure Canonico: vel Testimonio alicuius publicæ Academiæ idoneus iudicetur, vel si regularis ipse sit publico prælati sui testimonio idoneus iudicetur. Deinde discutiendum est quibus natalibus, quibus honoribus, qua ætate quis sit: & an sit in Sacris saltim per sex menses antequàm eligatur, vt decretum est in Sacro Concilio Triden. sess. 22. cap. 2. de reforma. & pro ratione & opportunitate Prouinciarum examina hæc fient, & de his publica conficiuntur instrumenta, seruatis omnibus alijs sancitis ab eodẽ Cõc. Trid. sess. 24. c. 1. de refor. Quo loco in Cardinalibus eligẽdis idem fieri statuit, quo ad vitam, ætatem, ac doctrinam illorum inuestigandam, sicut in ipsis Episcopis promouendis.

B *Latæ excommunicatiõ.* Adde quod iam de more consueuerunt Episcopi in ordinibus conferendis sub excõmunicationis latæ sententiæ pœna prohibere, ne quis audeat se ingerere, qui non fuerit approbatus, & tũc is ordinatus, non poterit in suscepto ordine ministrare, nec ad superiorẽ ascendere, sine Romani Põtificis dispensatione. Et vide de hoc vltra ordinarios interpretes summam cõfes. tit. de ætate ordinan. q. 13. & sequẽt. Synio. Maiolum. de irregula. li. 4. capit. 8. & vide Regiam. l. 18. tit. 6. parti. 1. & ibi Grego. Lopez. Hodie verò si crimen hoc occultum sit, & nõ deductum ad forum contentiosum, Episcopus potest indulgere dispensationem, autoritate Concilij Trid. sessio. 24. capit. 7. Si tamen Episcopus eo tempore quo confert ordines, his verbis vtatur. *Non intendimus ordinare non examinatos & approbatos.* Tunc qui se ingessit, non erit ordinatus, ideò oporteret denuò ordinari, iniungedaq; priùs illi erit pœnitentia, quia valdè delinquit se ingerẽdo susceptioni ordinum, ante approbationem. ita tenet Petrus Rebuff. in dicta glosa quarta, nu. 18.

Vna eadem die. Adde quòd opinio ista procedit etiam hodie stante Sacrosancto Concil. Triden. sessi. 23. cap. 11. de reforma. vbi decretum est minores ordines non vna die, sed diuersis conferendos, nisi aliud Episcopo expedire videatur, & quod susceptis minoribus annus interponendus sit, priusquàm ad primum sacrũ, qui subdiaconatus est, quis ascendat nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas, iudicio Episcopi aliud exposcat. Quod quidẽ arbitriũ, vt ex mẽte cõcilij dignoscitur Episcopo cõcessum est, ad hoc vt hęc interstitia abbreuiari possint, nõ autẽ vt eadẽ die sacros ordines duos cõferre possit, vel vltimũ minorẽ cũ primo ex sacris: quod

C *Declaratur Conci. Tridẽ. sess. 23. c. 11. de refor.*

adeò verum ēst, quòd si sabbatho vnum sacrum ordinem conferat alicui,& continuato ieiunio, alterum eidem conferat in Dominica,suspensus esset Episcopus à collatione ordinum,& ordinatus ab executione,donec Apostolica sedes dispensationē indulgeat.text. in cap.literas. de tēp. ord. In locis autē,in quibus consuetudine obtentū est,vt minores ordines cum subdiaconatu conferantur, id seruari debet: nam talem consuetudinem validam esse scribit. Anto. in 3.par. tit.14.c.16. §.16. quem sequitur insignis Nauar. in manuali confess.c25. n.71. dicens eam à dicto concilio minimè derogari. Sed veriùs contrarium esse censeo quod ex Tridentini Concilij decreto omnis contraria consuetudo circa ordines conferendos derogetur, cùm omnes tam minores,quam maiores, seruatis certis temporum interstitijs conferri præcipiat. consulitur sanè hoc modo ipsorum ordinum maiestati,& Ecclesiæ vtilitati,& eorum qui ordinandi sunt cōmodo, vt in his cum ætate vitæ meritum,& doctrina maior accrescat. Vnde contraria consuetudo, si qua erat ante concilium tanquā bono publico cōtraria firmitatē nō obtinebit. Et opinionē istā sequi videtur Symon Maiol. de irreg.lib.4.c.11.

Opportune tamen hoc loco quæri potest,an Episcopus qui facultatē habet dispensandi in istis temporū interstitijs,autoritate dicti Cōcilij Tridentini,si tacitè eum promoueat qui non expectauit tempora annua,quæ de vno ordine ad alium desiderātur, censeatur dispensare, & cum in facti contingentia essem interrogatus, cō sului quod si Episcopus ignorans fecerit,nullo modo dispensare censetur. At si sciens ordines cōtulit,credendum est dispensare voluisse.glos. notabilis,in cap. qui aliquando. in verbo,qui concubinas.51.dist. Abbas not.in.c.veniens.de filijs presb. Felin.in cap. prætereà.num.7.8. & 9. de testib. cogend. Symon Maiol. de irreg.lib.3.capit.24.numero.14. Idemque iudicandum est,si ipse non conferat ordinem, sed dimissorias literas concedat,quia hæc à pari procedunt Sylvest.in verbo,irregularitas,in fine, quod ad dictum Tridenti. Cōc. decretū summè notandū est.

Duos ordines sacros simul. Vide Cōcil. Triden.sess.23.cap.15.vbi decretum est,ne eodem die duo sacri ordines conferantur etiam regularibus non obstantibus eorum priuilegijs, vel indultis. D

Extra tempora,& ante ætatem legitimā, & ab alieno Episcopo.

CAPVT, XXVI.

1 *Ordinatus extra tempora, vel ante legitimam ætatē, vel ab alieno Episcopo, ordinis executione est suspendendus.*

2 *Hodie autem ex nouissima Pij. II. constitutione, ordinatus aliquo de prædictis tribus modis, ipso iure suspensus est: & celebrans irregularis efficitur.*

3 *Suspensus propter crimen, si de facto celebrat, irregularitatis nota afficitur.*

4 *Promotus ad sacros ordines ante 14. annum, si postquam peruenerit ad ætatē legitimā cogatur continere.*

ORdinatus extra tempora [a] suspenditur, donec cum eo dispensetur, vt in cap.cum quidam, de tempo.ordi. Item ordinatus ante legitimam ætatem [b] suspenditur vsque ad

1 a

b

ad eius aduentum, vt in ea. Vel non est compos. eodem tit. Non tamè est ipso iure suspensus, vt not Bernard. Rat. Guliel. Archidia. Anto. Paul. de Eleazar, & Zabel. in varijs locis relatis per Archiepiscopum Florent. in. 3. part. tit. 28. cap. 1. in fin. Ordinato insuper sine licentia sui præsu-
c lis [c] ab alieno Episcopo, interdicitur
d ordinis executio, [d] vt in cap. Quod
2 translationem. eod. tit. Hodiè verò ordinatus aliquo de prædictis tribus modis est suspensus ipso iure, & celebrans efficitur irregularis, à solo Papa absoluendus, & beneficijs potest iure priuari: vt habetur in extrauag.
e Pij. II. [e] quæ incip. Cùm ad sacrorũ ordin. de qua ad istud propositũ memini celebris memoriæ Doctor Hispanus Didacus de Villadiego in tractat. de irregular. in capit. de suspensione, in secunda col. & refert etiã eam ad hoc Syluest. in sua summa, in verbo, irregularitas. in. 5. Decimò quæritur. qui allegat regulas Innocen. 8. & Alexand. 6. Roman. Pontificum, quam etiam extrauagantem seruari præcepit Leo. 10. in suis regulis Cancellariæ, in regula. 22. incip. Item de clericis extra tempora. Et Paulus Papa 3. in suis regulis, in regula, quæ etiam incipit: Item de clericis, quæ est. 24. in ordine. Vt autem illius extrauagantis plena notitia habeatur, libuit illam inserere: maximè cùm soleat ab aliquibus referri additis quibusdam verbis, quæ in ea non sunt: cuius tenor talis est: Pius. &c. Ad futuram rei memoriã. Cùm ex Sacrorum ordinum collatione character inuisibilis animę imprimitur, sacra mysteria dispensantur, vt ipsarum cura tribuatur animarum in eorum susceptione excessus, grauius tanto magis plectendi sunt, quanto ex illis maiora in mentibus fideliũ scandala generantur. Cũ itaq; sicut fide dignorum relatione non nisi molestè accipimus, nonnulli clerici extra tempora à iure statuta quidam ante ætatem legitimam: alii qui verò sine dimissorijs literis, contra sanctiones canonicas, se faciant ad Sacros ordines promoueri. Nos eorundem temeritatem tali castigatione reprimentes, vt alij in posterũ committendi similia aditus præcludatur, aut Apostolo. præsenti constitutione perpetuò valitura statuimus, & ordinamus, quòd omnes & singuli, qui absque dispensatione canonica aut legitima licentia, siue extra tẽpora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, vel absque dimissorijs literis, etiam citramontani à citramontanis, præterquàm si in hoc vltimo casu per cameram Apostolicam, iuxta ipsius stilum ordinati fuerint ad aliquam ex sacris ordinibus se fecerint promoueri à suorum ordinum executione ipso iure suspensi sint: & si huiusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant, propter quam vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficijs Ecclesiasticis, quę obtinent, possunt iure priuari. Volumus autem quòd præsens nostra constitutio in Romana curia existentes post quindecim dies: Absentes verò Italicos post duos, alios autem etiam vltramontanos post sex menses ab ipsius in audientia cõtradicti & cancellaria Apostolica publicatione ac affixione, ligare incipiat. Nulli ergo si quis. &c. Datũ Romæ apud Sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ. 1461. quintodecimo kal. Decebris Anno quarto. Aduertendũ præterea est, quòd cùm nouissimè in Cõcilio Tridẽtino (cui

ego & si indignus Episcopus Calagurritanus interfui) fuerit inhibitũ capitulis Cathedralium Ecclesiarum, ne sede vacante licentiam recipiendi ordines concedant infra annũ aliquibus, sub pœna inibi, cõtrafacientibus imposita, vt habetur in septima sessione illius concilij, in Can. 10. tenoris sequentis. Non liceat capitulis Ecclesiarum sede vacante infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut literas dimiss. seu reuerendas (vt aliqui vocant) tam ex iuris communis dispositione, quàm etiam cuiusuis priuilegij, aut consuetudinis vigore, alicui qui beneficij Ecclesiastici recepti siue recipiendi occasione arctatus non fuerit concedere: si secus fiat, capitulum contrauenies Ecclesiastico subiaceat interdicto: & sic ordinati, si in minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio, clericali præsertim, in criminalibus gaudeant: in maioribus autem ab executione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi. Si quis esset promotus ad aliquem Sacrum ordinem contra dispositionem concilij, cùm ex hoc fuerit ipso iure suspensus ad beneplacitum futuri prælati, si posteà celebraret ante obtentum illius beneplacitum, esset irregularis: quamuis suspensionis pœna fuerit ad beneplacitum eligendi Episcopi, & ab illo posset relaxari. 3 Cùm enim suspensio hęc sit imposita propter delictũ (propter inobedientiam videlicet factam decreto concilij) tunc concluſio communis, quod celebrans, est irregularis secundum Panor. in cap. si celebrat. de cleric. excommuinic. in col. final. per text. in cap. 1. de senten. excommun. in 6. & in cap. cùm æterni. de re iudic. eod. lib. licet quidam contrà tenuerint secundum eum. Facit quod notat Felin. in capit. Apostolicæ. de excep. col. 3. & melius in colum. 7. num. 17. vbi scripsit quòd suspensus ab officio celebrans est irregularis, siue suspensus sit à canone, siue ab homine: allegat glo. 2. & 3. & ibi Paul. col. 4. in. c. is cui. de senten. excommu. lib. 6. & decis. Rotæ. 3. in antiquis. eod. tit. 4 An autem promotus ad Sacros ordines ante 14. annum cogatur continere, f si f postquàm peruenerit ad ætatem legitimam vult contrahere matrimoniũ, vide Hostien. in summa, de cle. per sal. promo. in. §. 1. in fin. qui mouet quæstionem, refert opiniones contrarias, & in ea, quam vltimo loco scripsit, videtur tenere quòd talis nõ cogitur continere. Contrarium tamẽ videtur tenere glos. in capit. Vno. de cle. per sal. promo. in verbo, discretionis, quæ mouet istam quæstionẽ, vbi tamen Abb. refert Archi. post Hugo. in cap. pueri. 1. quæst. 1. tenentem, quòd si ordinatus ante pubertatem illa adueniente vult tenere clericatum, & gaudere priuilegio clericali, tunc tenetur continere, alias secus: quam opinionem approbat, & dicit hoc fuisse de mente Inno. & Hosti. & vide Præpo. in cap. Subdiaconus. 77. distinct. tenentem quòd Docto. communiter in dict. capit. 1. notant, quòd si factus maior contradicit nõ acceptãs ordinem, non tenetur continere, ex quo dicit ipse quòd resultat monstrum, videlicet quòd minor recipit characterem ordinis Sacri, & tamen si contradicat maior factus non tenetur continere, licet Cardin. in Clemen. fin. de ætate, & qualitate. in. 1. q. teneat, quod si talis erat doli capax, tenetur continere, per glos. in dict. cap. Pueri. 1. q. 1. Et idem dicit, si quamprimùm peruenit ac doli capacitatem non reclamauit, quia tunc

incipit

incipit obligari. Et vide in hoc proposito, quod notat Nicolaus de Millis in suo repertorio, in verbo, Clericus promotus, vbi referendo Hosti. & Inno. in cap. vel non est compos. de tempo. ordi. Et Compostella. & Ioan. Andr. in capit. vnico. de cler. per sal. promo. Et in dict. cap. vel nō est compos. & Archi. in cap. pueri. 1. quæst. 1. dicit quòd promotus infra pubertatem inuitus & coactus potest contrahere matrimoniū, per glos. in dict. cap. vnico. & quod idē est, si non fuerit coactus, dum tamen infra pubertatem contradicat, & perseuerat in contradictione vsq; ad pubertatem, vel si infra pubertatem nō contradicit, & statim dum cęperit peruenire ad pubertatē contradicat: & quod illud statim intelligitur intra triduum, & quod aliàs non auditur, licet glo. in dict. cap. vnico. & in dict. cap. vel non est compos. aliter teneat secundum eundem.

Ordines Ecclesiastici quibus diebus suntcō ferēdi.

A *Extra tempora.* Adde quod prima tonsura quolibet die cōferri potest, cū iura certum diem ad eam conferendam non præfigant, & sic de consuetudine generali seruari testantur. Hostien. Ioan. And. & Cardina. in cap. pen. de tempo. ordi. per cap. cùm contingat. de ætate & qualitat. Et tam in diœcesi, quam extra potest Episcopus subditis suis tonsurā conferre. Barba. in capit. nouit. de offic. delega. quem sequitur Petrus Rebuf. in pract. benefi. tit. de clericis. ad sacros ordines male promo. glo. 1. nu. 4. idem in tract. nominationum. q. 14. num. 29 &. 65. Hodie tamen ex Sacro Concilio Tridentino, sessio. 6. cap. 5. de reformatione non licet Episcopo extra suam diœcesim cuiusuis priuilegij prætextu pontificalia exercere, sine ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem ordinario subiectas tantum, quòd si aliter factum fuerit, Episcopus ipse ab exercitio Pontificalium, & sic ordinati ab executione, ordinum ipso iure suspensi sunt.

Minores verò ordines, quando Episcopo, & vbi sibi videbitur, dari possunt: licèt Dominicis & alijs festiuis diebus conferri debeant. capi. de eo. de tempo. ordin. Sacri verò ordines, nunquàm nisi in publica ordinatione conferuntur. c. quando. 75. dist. & in maiori Ecclesia. gl. not. in c. ordinationes. d. dist. Cōcil. Trid. sess. 23. c. 8. de refor. vbi decretum est, Sacros ordines in cathedrali Ecclesia conferendos esse, præsentibusque ad id Ecclesiæ canonicis: si autem in alio diœcesis loco celebrentur, semper in Ecclesia & clero præsente fieri debet. Vnde non erit valida ea cōsuetudo, cuius ratione, Episcopi hos ordines, vbi eis placebat, conferebant. Quam validam esse scripsit Floren. in tertia parte, capit. 14. §. 17.

Item Sacri ordines, nempe subdiaconatus, & diaconatus, & presbyteratus, non nisi in Sabbathis quatuor temporum, aut Sabbatho sancto, vel Sabbatho ante Dominicam de Passione sunt ministrandi. text. in ca. 3. de tempo. ordin. cap. fin. 75. distin.

Hos æquidem Sacros ordines & alios nominat D. Ignatius Epistola ad Antiochenses, ibi, *Saluo sanctū presbyterium Vestrum saluto sanctos diaconos, saluto subdiaconos, lectores, cantores, ostiarios, laborantes, exorcistas, atque confessores.* Vt non dubium sit hos ordines Apostolorum tempore quo vixit D. Ignatius fuisse.

Diuus Ignat. Apostolorū coetaneus.

Ratio verò propter quam his temporibus

Constituitur ratio, propter quã statutis tẽporibus & non in alijs sacrior dines ministrẽtur

poribus statutis, potiùs quã alijs ordines Sacri ministrentur, ea adducitur à Præpo. in cap. quoniam. §. cæterum. 75. dist. nempe, quia sacerdotes & alij clerici cùm in Sacrosancta Ecclesia locum obtinent, quem olim Leuitæ apud Iudaicum populum obtinuerunt: quos vel legitur, libro Numer. Dominus pro primogenitis recepit eos, & in Aegypto, cum primogenita Aegyptiorum interficerentur custodiuit, cum quasi primitiæ sint, æquidem quasi primitas Deo summè gratas offerimus, cum aliquos Sacris ordinibus donamus, vnde conſentaneum est, vt pro primitijs temporum scilicet quatuor temporibus, hominum primitias afferamus. Item hoc ita stabilitum fuit, vt ordinati sub quatuor Euangelijs, Deo & Ecclesiæ seruire firmissimis animis concipiãt, Vere vt virtutibus floreant, in æstate, vt fructus afferant, in Autumno, vt fructus operum metant, in Hyeme, vt iam collectos fructus in horreo conseruent, vt eis in Domino fruantur. Hanc rationem tradit Petrus Rebuff. in dict. glos. 1. num. 9. Nouissimè autem Cathechismus ad Parochos Pij huius nominis V. Põtificis Maximi, iussu ẽditus in titulo de Sacramento ordinis vers. Sequitur nũc egregiam rationem his verbis scribit. *Ex quo factum esse intelligimus, vt statutis tantummodo diebus, quibus & iam solennia ieiunia ex vetustissimo Catholicæ Ecclesiæ more inducuntur, ordinationes fiant: vt scilicet, fidelis populus eiusmodi Sacrarum rerum ministros, pijs & sanctis precationibus à Deo impetrent, qui ad tanti ministerij potestatem, rectè & cum Ecclesiæ vtilitate gerẽdam aptiores esse videantur*

Nec ea consuetudo firmitatem obtinebit, qua introductũ fuerit, quod Sacri ordines extra tempora ministrentur. cap. 2. de tempore ordi. Imò tam ordinans quàm ordinatus grauissimè peccat, tanquàm Sacrorum Canonum violator ab Spiritu sancto, cuius instinctu conditi sunt condemnatur. cap. violatores. 25. q. 1. Floren. in. 3. parte. tit. 14. capitulo 16. §. 16.

In Sabbatho, sanè potiùs quã alijs diebus ordines cõferri debent, quia dies illa Spiritui sancto consecrata est, cuius bona in ordinibus longa manu recipiuntur. cap. quod à patribus. 75. distinct. notat Rebuff. dict. glo. 1. num. 9.

Ista autem Sabbathorum tempora duobus casibus transferri possunt, in sequẽtes dies Dominicos. Primò si ab ordinãtis & ordinãdis ieiuniũ seruetur, vsq; ad sequẽtem diem Dominicum: tunc æquidem ipso Dominico die ministrari ordines possunt. tex. in dict. ca. quod à patribus. Sed quia tale ieiunium indiscretum, & maximè periculosum esse censetur, vt benè not. Innoc. Hostien. & omnes in cap. literas. de tempo. ordina. minimè decet, vt tanta dicti ieiunij productio fiat. Secundò, si die Sabbathi tanta esset ordinandorum multitudo, vt non possent omnes ordinibus insigniri: tunc æquidẽ in diem Dominicam ordinum collatio differri potest. Ex Inno. sententia in dict. c. literas. quem sequitur Syluest. in summ. in verbo, ordo. 2. q. 6.

Consecratio Episcoporum, quibus diebus facienda sit.

Episcoporum verò consecratio, solis Dominicis & festiuis diebus facienda est, à summo mane, à ieiunijs saltim circa horam tertiam. cap. ordinationes. 1. 75. distin. not. Syluest. in summa, in verbo, consecratio. 1. q. 3. Quæ sanè consecratio Episcoporum, aliud tempus à iure statutum habet, intra quod fieri debet: nam quis quis Episcopus fuerit pronuntiatus intra

intra trium mensium spacium consecrari debet, sub pęna amissionis perceptorum fructuũ, quod si per aliud trimestre distulerit, ipso iure ipsa Ecclesia Episcopali priuatur. Cõci. Trident. sess. 23. c. 2. de refor. Quando verò trimestre currere incipiat, an à die electionis vel à die confirmationis tradunt doctores in capit. quoniam quidam. 75. distinct. Sylvest. in d. q. 3.

Virginum etiam consecratio solis festis facienda est. cap. 1. de tempor. ordin. vbi glos. & Doctores latè de hoc differunt. Ecclesiarum autẽ consecratio quibuslibet etiã feriatis diebus fieri iure potest, quia sic suadet necessitas, & cultus diuini augendi causa. cap. 2. cum glos. de consecrat. Eccleſiæ, vel alta.

Et licet ad ordines conferẽdos præfixa & diffinita certa tempora sint vt iam ostendimus: summus tamen Romanæ Ecclesiæ pręsul quolibet tempore ordines etiam sacros conferre potest. c. 1. de tempo. ordi. Quia prohibitio hæc à iure positiuo originẽ habuit, à quo ipse solutus est. c. proposuit. de concess. præben. Imò scribit Ang. in. l. 1. C. de sent. pass. posse Antistitem Romanum solo verbo Episcopum vel prælatum creare licet hoc facere non sit solitus, sed formã debitam seruat, vt alij ita seruent. Et hanc ipsam gratiam ordinandi extra tempora concedere potest Episcopis in ordinandorum fauorem. Tradũt Doctores in dict. cap. 1. Rebuff. in d. pract. d. glo. 1. num. 12. & hoc Romanæ curiæ Stillus obseruat: prout testatur Simon Maiolus in tract. de irreg. lib. 3. cap. 14. num. 9. Is verò qui extra tempora absque Romani Pontificis indulgentia temerè fuit ordinatus, caracterem recipit: non verò ordinis executionem. cap. cũ quidam. de temp. ordin. Imò sic promotus inter irregulares ascribitur à Specula. in tit. de dispensat. §. iuxta. versic. Item ordinatus extra tempora, de quo latius infrà agendũ erit. Quinimò Episcopus qui ordines contulit, graui pœna plectendus est. cap. cum quidam. cap. 2. de tempo. ordin. & ordinandi potestate priuatur. cap. Sub diaconus. 77. dist. Hodie verò ex sacro Concilio Triden. sessione. 23. cap. 8. de reform. ab ordinum collatione per annum suspensus est.

Dispensatio autem cum eo, qui extra tempora ordinibus fuit initiatus ab Episcopo qui in nulla fuit culpa obtineri potest, vt post condignam pœnitentiam susceptos ordines possit exercere. cap. consultationi. de temp. ordin. Sed vt ad altiores promoueatur, à solo Romano Antistite impetrari potest. not. Sylvest. in summa in verbo, irregularitas. q. 10. Tabi in verbo, irregularitas. 4. num. 6. Summa confessor. de ætate ordin. q. 35.

Ante legitimam ætatem. Adde quod natura (vt libro de Senectute, scribit Cicero) *Vnicuique suam tempestiuitatem dedit, infantium puerorum & adolescentium infirmitas est, ferocitas iuuenum, grauitas iam constantis ætatis, maturitas Senectutis, Senij autem labor & dolor: atque inter illas ætatis quædã consiliorum expertæ sunt, vt infantia, pueritia decrepita ætas. Quædam consilia habent, sed ea fraxilia & infirma, vt adolescentes: quædam firma quidem, sed nec dum vsu & experientia corroborata, vt iuuẽtus: quædam matura & solida, multaque rerum cognitione, vsu & exercitatione confirmata, vt media ætas & senectus.* Hac itaque ratione fit vt clericis pro ætatis qualitate ordines & beneficia conferantur. Et ideò sunt equidem singulis ordinibus prescriptæ ætates

B *Ciceronis elegãtissima verba d humana ætate.*

Quæ ætates singulis ordinibus sint cõferẽdi.

tes, quamuis pro varietate temporum diuersis mensuris statutæ. Tonsura etenim ferè semper in septẽnio obseruata est. tex. cum glo. in. c. nullus. de tempor. ordin. in. 6. qui annus debet esse completus. ca. in singulis. 77. dist. Regia. l. 27. tit. 6. par. 1. Reliquorum verò ordinum varij fuerunt termini, vt constat in dict. cap. in singulis. & in cap. placuit. ead. distin. 77. Postea autem in Concilio Vienensi, Sacris ordinibus certus statutus est terminus, nempe subdiaconatui annus decimus octauus, diaconatui vigesimus, sacerdotio vigesimus quintus, vt in Clem. generalem. de ætate, & qualitate. Episcopatui semper annus trigesimus necessarius fuit. cap. cum in cunctis. de elect. At Concilium Tridenti. sess. 23. cap. 12. summa consideratione huic rei prouidit, nam subdiaconatum permittit existẽti in vigesimo secundo anno, diaconatum vigesimo tertio, presbyteratũ vigesimo quinto. Reliquis verò minoribus ordinibus nullum tempus præfixit, quasi plus momenti habendum sit in literis & moribus, quam in ætate: ad quod mirè congruit sententiæ Diui Thom. in. 4. senten. distin. 25. Hi autem anni omnes, in ordinibus recipiendis necessarij non exacti, sed cepti sufficiunt, vt in dict. Clem. generalem. vbi glo. & Doctores. & notat noster Grego. in dict l. 27. part.

Ordinatus ante legitimã ætatẽ ea superueniente, an impedimentũ deleatur.

Is verò, qui ante legitimam ætatẽ Sacris ordinibus fuit insignitus, nõ potest eosdem ordines exercere, donec legitima ætas accesserit: qua quidem accedente, cessat omne impedimentum, & ea ratione liberè poterit in susceptis ministrare. cap. non est compos. de tempo. ordin. not. Arch. & Præposi. in cap. placuit. 77. dist. Henri. in cap. consultationi. de tẽp. ordi. & hanc opinionem communẽ esse fatetur insignis D. Couar. in Clemen. si furiosus. de homi. 1. parte. §. 1. num. 4. Nec ante legitimam ætatẽ, ordinatus ex ipso iure suspensus, sed suspendendus. vt in dict. ca. non est compos. Quem ita interpretantur Archi. Præpo. Cardi. à Turrecrema. in dict. cap. placuit. Florent. in. 3. parte, tit, 14. capit. 16. §. 15. Alber. Trot. de vero & perfecto cleri. lib. 2. c. 17. quam opinionem communem esse testantur Card. in dict. cap. vel nõ est compos. ad finem. Præpo. in dict. capit. placuit. Gonsal. à Villadiego de irregular. cap. de suspen. col. 2. Mart. Nauar. in manuali confess. capit. 25. num. 70. & eam sequitur Maior. in 4. senten. dist. 24. q. 5. Fuerunt tamen multi (maximæ autoritatis viri) qui expressim tenuerunt, ante legitimam ætatem ad ordines promotum, ipso iure suspensum esse. At si communem sententiam amplectimur omni prorsus difficultate caret in ordinibus ministrãte ante ętatẽ à iure diffinitam minimè irregularitatem contrahere, cùm nec à iure vel ab homine suspensio imposita fuerit. Quod si quis contrariam sequi maluerit, idẽ asseuerare necesse erit, cùm suspensio hæc non ob crimen, sed ob defectũ à iure fuerit statuta. Ita tenuerũt Card. in dict. Clem. generalem. 5. &. 6. q. Domini. in cap. eos de tempo. ordi. in. 6. Cardi. in cap. si celebrat. de cleri. excom. Villadiego in dict. cap. de suspensione. col. 2. quam opinionem communem esse fatentur eam sequuti. Floren. in. 3. par. tit. 28. cap. 1. §. 1. col. 2. D. Couar. d. §. 1. num. 4. hoc de iure veteri, quid autem de iure nouo in hoc decretum sit infra dicebimus.

Sine licentia sui Præsulis. Adde quod facultas hæc per literas (quas dimissorias appellamus) concedi solet, illarumque

C

Traditur multa lectu

non in digna de literis dimissoriis.

rumque vsus etiam S. Augustini tẽporibus seruari consueuerat: vt ipse testatur in Epist. ad Clerum Hyp. Epist. 137. vers. *Cum enim ista mea causa.* Et aliquando literæ istæ sunt speciales, nempe vt possit quis à tali Episcopo ordinibus insigniri, & tũc si ab alio ordinatur ordinibus collatis minimè iuuabitur, cùm nullam ad hoc facultatem habuerit, & vnius concessio alterius censetur exclusio. l. cum prætor. ff. de iudi. cap. nonne de præsump. Solent etiam literę generales concedi, vt possit quis ordinari à quocunque Antistite gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habente. cap. pen. de præscrip. notat Petrus Rebuff. in pract. benefi. de literis dimissoris. nu. 3. Quibus quidem literis oportet vt exprimatur, qui ordines illarum ratione sunt ministrandi, quia concedendo solùm recepi minores, vel ordines tantùm, maiores ordines minimè comprehẽduntur. cap. 1. de temp. ord. Oportet etiam quòd dictæ literę contineant excusationis causam, ob quam ipse propius Episcopus non potest ordines conferre. cap. 1. de temp. ordin. lib. 6. ibi. *Per eius Episcopi patentes literas causam rationabilem continentes, quare ipsum nolit, aut nequeat ordinare.* Consuetudine tamen in multis Prouincijs receptum est, vt nulla causa assignetur, quam consuetudinem validam esse scribit Petrus Rebuff. in loco iam allegato. num. 28. Nec dimissoriæ literæ concedi debent, ante legitimum examẽ, & approbationem, vt in Concilio Trident. sess. 23. c. 3. Has autem dimissorias ab Episcopo originis, dummodò sit electus & cõfirmatus, licèt non consecratus concedi oportet. c. nullus. de temp. ordi. lib. 6. vbi decretum est etiam concedi ab Episcopo domicilij, vel beneficij, & à Vicario Generali Episcopi, ac capitulo sede vacante, inferiores nullo modo eas concedere possunt, vt ibi nisi hoc faceret ex legitima cõsuetudine, vt glos. & Doctores ibi not. & Aufre. in Capella. Tolosa. decisione. 450. Hodie verò secundũ Concilij Tridentini decretum, sess. 23. cap. 10. solus Episcopus eas concedit. Et ideò nec Abbatibus, nec alijs Prælatis exemptis prætextu priuilegiorum, aut immemorialis cõsuetudinis, nec capitulo sede vacante id iam licebit, nec illis permittitur, qui in Episcopi iurisdictione succedunt, qui verò sanctissimam illã sanctionem violauerint ab officio & beneficio per annum ipso iure suspensi sunt. Capitulum autem ipso facto subiacet Ecclesiastico interdicto Cõcil. Triden. sess. 7. cap. 10. de reform. ratione. Ordinati autem prætextu dictarum literarum (quas capitulum misit) si in minoribus constituti fuerint nullo clericali priuilegio, præsertim in criminalibus gaudent maioribus, etenim insigniti eorum executione ad beneplacitum futurum, Prælati sunt ipso iure suspensi, vt ibi.

Poterit tamen capitulum has dimissorias literas tribuere, quãdo Episcopalis sedis vltra annum vocauerit, ita colligitur manifestè ex dicto Sacrosancto Tridentino Concilio. d. cap. 10. sessione. 7. cum tantùm capitulo, vacante sede, prohibeat dimissorias literas indulgere infra annum, à die vacationis lapso: vero anno ius antiquum non mutatur: & ideò in viridi obseruantia manet. l. præcipimus. C. de appella. cum alijs. Alter & secundus casus est, quando quis ratione obtenti, vel obtinẽdi beneficij, arctatus sit ad Sacros ordines suscipiendos, tunc capitulum vacante sede, dimissorias literas poterit concedere.

Con-

Concil. Tridenti. allegato. c. 10. ibi. *Alicui qui beneficy Ecclesiastici recepti, sine recipiendi occasione arctatus non fuerit.* Tertius casus erit, Sede Apostolica vacante, tunc sacro Collegio eas literas dare prohibitum non videtur, quia illius vacantis sedis iurisdictionem, nō apparet in hoc, à Tridentino Concilio fuisse limitatam, & ideò ea vti permissum esse censetur. ita tenet Simon Maiolus de irregulari. lib. 4. c. 5. nu. 5.

Non tamen poterit Episcopi superior, nempè Archiepiscopus iure Metropolitano, subditis suffraganeorū suorum, vt prima initientur tonsura, vel ad ordines promoueantur, dimissorias literas tribuere. ita tenet Perusi. & est communis sententia scribentium in dict. ca. nullus. de temp. ordi. in. 6. At Summus Ecclesię Prę-sul Christianis omnibus eas potest indulgere. cap. 1. de tempo. ord. quia est generalis Episcopus totius mūdi. cap. fraternitatem. 81. dist. capit. cuncta per mundum. 9. q. 3.

Postquàm verò dimissoriæ literæ ab Episcopo fuerint concessæ minimè spirant concedentis morte. Ita singulariter tenet Cardin. in Clemc. fin. quæst. 5. de elect. & suffragatur casus notabilis in extrauag. inter cūctas. 5. duos de priuileg. & hanc opinionem sequi videtur Petrus Rebuf. in pract. benefi. de formula dimissoriarum. num. 40. & eam fatetur communem insignis Marti. Nauar. in. c. placuit. num. 35. & num. 161. de pœnit. distinct. 6. Pari ratione idem videtur asseuerandum in dimissorijs literis, à capitulo concessis sede vacante, in casibus sup. expressis, & à Sacro Concilio permissis. & hoc docet expressè Ioan. Imo. in capit. 2. in fine sede vacante. Nam concessa à capituli, effectum sortiuntur finita capituli potestate. cap. his quę. de maio ri. & obi. capit. vni. eo. tit. lib. 6. Anchar. in capit. 1. in fin. ne sede vacan. Federi. de ien. consil. 16. Quibus plurimum conducit, quia licèt mandatum de aliquid faciendo, morte mandantis spiret: non tamen gratia. text. in cap. si cui. de præben. in. 6. & in capit. si super gratia. de offi. de lega. eo. lib. vnde dixit glo. celeberrima. in. c. cum ex eo. de elect. lib. 6. in verbo, septennium. quod dispensatio Paro cho ab Episcopo concessa, de nō residendo, vt literis vacare possit, non solùm morte eius non finiri, sed & quod plus est, nec ab eo possit reuocari, quam dicit esse Sing. Roman. sing. 517. His etiam consonum est, quod facultas cuipiam cōcessa de celebrando in domo sua, morte concedentis non extinguitur. Ita Rota in antiquis decis. 580. incip. Camerarius. Nec ab hoc alienum est, quod pulchrè scribit Innocen. in ca. quod translationem. de offi. de lega. nempè indulgentias à Legato concessas, eius legatione finita durare: cuius opinionem communem esse testatur Nauarr. in dict. cap. placuit. d. num. 164. quo loco ipse iure consonū esse censet facultatem eligendi confessarium minimè concedentis morte finiri.

Tribus tamen casibus singularibus potest quis ab alieno Episcopo absq; literis dimissorijs ordinibus insigniri. Primus est, Si Episcopus propius fuerit suspensus, eo quod alienos ordinauerit, tūc alienos suos ordinare poterit. text. not. in ca. 2. de temporibus ordin. libro sexto. Sed ordinati probare tenētur Episcopi suspensionem, per Metropolitani declarationem, alioquin non crederetur ordinario: vt optimè scribit Petrus Rebuff. vbi suprà. n. 19.

Secun-

Elegan ter interpretatur tex. in c. Lug dunē sis. 9. q 2.

Secundus, quando Episcopus sibi non subdito ordines confert, cum spe ratihabitionis propij Episcopi, quæ postea sequuta est, tunc sanè nullæ dimissoriæ literæ necessariæ sunt, & absque pœnæ metu id fieri potest. text. not. in cap. Lugdunensis. 9. q. 2. Sic tenent Raymund. qui fuit opinionis huius antesignatus in sum. tit. de form. consecra. versicu. In summa. Nota quod ordinati. & sentit glos. in capit. nullus alterius. in fine. glo. mag. 9. q. 2. Sequitur Maiolus de irregularitate. lib. 4. cap. 2. numer. 7. & à sensu contrario probari opinio hæc videtur in Concilio Tridentino, sess. 14. cap. 3. de reforma. Contrarium tamen innuit glos. in. c. cos. de tempo. ord. in. 6. & opinionē istam sequitur Rebuf. vbi paulò ante allegaui. n. 11. Paris. cons. 136. col. 1. volum. 4. sum. confess. tit. de ætatē ordin. quæst. 38. Quæ opinio ea ratione fulcitur, quia propius Episcopus eam ordinum collationem ratā habere non potest, cum suo nomine celebrata non sit. vt in reg. ratum. de regul. iur. lib. 6. cap. cum quis. de sen ten. excom. lib. 6. Et cum talis ordinatio Sacris canonum decretis irrita sit, rata habere minimè potest. l. quod ab initio. ff. de reg. iur. quę sententia mihi verior videtur contraria, namque ansam præstaret Episcopis, vt hoc quæsito colore alienos ad ordines promouerent, inde innumerabilia damna orirentur. Fateor tamen quod plurimum refragatur. text. in dict. capi. Lugdunensis. de cuius intellectu nimis inter Doctores contro uersum: & ea ratione patitur diuersos intellectus. Primò, quod illius text. decisio iuribus nouioribus sit antiquata, vt sentire videtur Archid. ibi. ad finem. verf. Sed contra. qui allegat plura iura contrariū disponentia, quorum pleraq; emanarunt; post illius sanctionem. Secundò, interpretari potest, vt tantum procedat, in collatione primæ tonsuræ, seu minorum ordinum, non verò in sacris maioribus ordinibus: quem intellectum scribit Quinti. Mando. vir sanè doctissimus in regu. Cancel. reg. 24. quæst. 4. num. 12. Tertiò, potest asseuerari, quod ideò admissa fuit ratificatio; quia ille ordinatus notus erat. prout ibi ponderat Arch. nu. 7. erat æquidem, saltim secundum anti qua iura, maxima differentia inter ordinatum cognitum vel incognitum. Quartò, ex eo quidem procedere, tex. ille videtur, quod ordinatio facta fuit idoneo & habili, & nō in contemptum propij Episcopi, sed quia crediderit ei placere, non verò liceret alias. ita sentit glo. ibi. & glo. mag. in cap. nullus alterius. ead. causa & quæst. & in cap. Episcopus. in diœcesi. 7. q. 1. sequitur Mando. d. quæst. 4. sed mihi primus intellectus magis arridet. Nec quintò displicet intellectus assignatus à Petro Rebuffo in pract. benefi. 1. parte. de formula dimissoriarum literarū. nu. 14. qui asseuerat eo. tex. non probari, q̄ per ratihabitionē Episcopi cōfirmetur ordinatio, sed Episcopus relaxat iniuriam, sibi ab ordinato illatam. ibi, miserationis intuitu in suo quoque honore recipias.

Tertius casus est, quando quis triennio commoratus fuerit cum aliquo Episcopo, tunc ab eo potest ordinibus insigniri, si statim cum ordinibus, illi beneficium Ecclesiasticum conferat, ita diffinitum est in Concilio Tridentino, sess. 23. cap. 9. de reforma. quod tantum locum obtinet, vt ex eius verbis deducitur in illis familiaribus, qui cum Episcopo commorantur, & præsentes suis obse-

quijs

quijs aſsiſtant, alioqui, ſi abſentes fuerint, in regione remota, etiam ſi illorum ſumptibus viuant, ſine dimiſſorijs literis ordinari non poſſunt, nam Epiſcopus hoc caſu minimè potuit, illius mores noſſe: quandoquidem hoc triennium ad hoc præfixũ eſt. Et conducit etiam eiuſdem Concilij Tridentini decretum, ſeſ. 14. capit. 2. de reforma. ibi, *Etiam prætextu familiaritatis continuæ commenſalitatis ſuæ.* Et cum poteſtas hæc limitata ſit, non debet excedere limites. l. diligenter. ff. mand. tradunt latiſsimè Moderni in cap. cum ordinem. & in ca. ſi quando. de reſcrip. Quæ qualitas neceſſario probanda erit. not. Lap. allg. 59. Bellamera deciſ. 747. Nec verbis narratiuis Epiſcopi hoc aſſeuerantis fides adhibenda eſt. vt multis adductis probat doctiſsimus Petrus Paul. Pari. conſi. 137. nume. 31. volum. 4. Epiſcopi tamen titulares familiares ſuos nullo modo ordinibus conſecrare poſſunt, nec primam tonſuram conferre, abſque ſui proprij prælati expreſſo conſenſu, vel literis dimiſſorijs: contra facientes ab exercitio Pontificalium per annum, taliter verò promoti ab executione ordinum ſic ſuſceptorum, donec ſuo prælato viſum fuerit ipſo iure ſuſpenſi ſunt. vt in dicto concilij decreto.

D *Ordinis executio.* Adde quod de iure antiquo ad Sacros ordines ſine literis dimiſſorijs promoti ab alieno Epiſcopo ſuſpenſi ſunt ab ordinum executione: quo ad ſe tamen, nó quo ad alios: & ideò ſi in ſuſceptis ordinibus miniſtrauerint, nullam irregularitatis labem contrahebãt. ita gloſ. Domi. & Doctores in cap. eos. de tempor. ordin. lib. 6. Ioan. Andr. in cap. quod translatus. eo. tit. in volumine. Et ea ratione in diſpenſatione obtinenda contractę ſuſpenſionis ſat erat, quod exprimeretur quod nõ obſtante tali ſuſpẽſione poſſent vti clericali charactere, & in ſuſceptis miniſtrare. ita Angel. in ſumm. in verbo, irregularis. §. 32. Sed hodie aliter ſtatutum eſt, vt infrà latiùs deſcribimus.

Et non ſolùm minores, vel alij Sacri ordines miniſtrari non poſſunt ab Epiſcopo alieno, abſque dicta ſuſpenſionis pœna: ſed ſi prima tãtum conferatur tonſura, talis ordinatio nulla eſt: quia Epiſcopus Sacrorum Canonum ſtatuta violat, quia nititur huiuſmodi initiatum, ab aliena plebe vſurpare. cap. primatus. 71. diſtin. & ibi not. Card. à Turrecrema. text. not. in dict. cap. eos. de tempor. ordi. in. 6. & ibi not. glo. in verbo, ordinare. & Doctores ibi communiter ſequuntur. tex. in ca. fin. & ibi glo. fin. eo. tit. & libro. Et ea ratione, gaudere non poteſt, qui tonſura ſic initiatus eſt, priuilegio clericali: aput ſe ita vidiſſe iudicatum, teſtatur Bartho. Caſſa. in conſuetu. Burg. Rubr. Des iuſtices. §. glo. *Sont creux.* in fine. Quod ſequitur Petrus Rebuf. in tract. nominati. q. 14. numer. 42. & hoc verius cenſeo, licet contrarium tenuerit Guid. Pap. deciſ. 449. incip. laicus.

Ex quo manifeſtè ſequitur, quod ſic promotus non poterit Eccleſiaſtica obtinere beneficia, ſicuti ſi tonſura non eſſet initiatus. cap. fin. de clerico excom. miniſtran. paria nanque ſunt, nullam obtinere tonſuram, & habere inutilem, quoties vitioſè cautum eſt, pro nó cauto haberi debet. l. quoties. ff. qui ſatiſd. cogan. Et ideò impetrans à Summo Romano Præſide aliquod beneficium, ſi non exprimit ſe ab alieno Epiſcopo fuiſſe promotum, illius impetratio ſubreptitia eſt iudicanda: quia ſi Pontifex compertum

pertum habuisset, tonsuram nullam esse, ei non contulisset: vel saltim non ita de leui. cap. postulasti. in fine, de rescrip. tradit Oldral. consil. 215. col. pen. Nam cùm iste quo ad se suspensus sit: priuatus est omni actu spirituali, tendente ad sui commodum: vt scribit Anton. in dict. cap. fina. & ob eam causam redditur inhabilis ad obtinenda beneficia. c. cùm bonæ. de ætate & qualit. Ita singulariter multis adductis rationibus & fundamentis consuluit Ioan. Cephal. consil. 682. per totum. vol. 5. quem vide.

Et ea ratione optimum erit consilium, vt is à Pontifice Summo literas impetret (*quas perinde valere vocant*) vt impetrantis ordinatio perinde valeat, si à proprio Episcopo collata fuisset, & sufficeret sola signatura, & tunc nihil ei opponi poterit, quod fieri poterit, antequam beneficium acceptet: posteà verò in præiudiciũ alterius nõ valeret. Ita scribit Petrus Rebuff. in tractat. nominationum, q. 14. nu. 42.

Extra. cõstitutio Pij II. Põ. Maxi. quæ incipit: Cũ ad Sacrorũ ord. latissimè interpretatur.

E *Extrauagans Pij secundi*. De qua extrauaganti constitutione, vltra Doctores hoc capite ab autore allegatos meminerunt Petrus Rebuff. qui ad literam eam refert in practic. benefic. in titulo, de clericis ad Sacros ordines male promot. glos. 4. Didac. Couarru. in Clemen. si furiosus. 1. parte. relecti. §. 1. numero. 4. de homi. Domin. Soto in quarta distinction. 25. quæst. 1. art. 3. Gregor. Lopez in l. 28. tit. 6. part. 1. in verbo, *El beneficio*. Mart. Nauar. in. c. accepta. oppositione. 8. num. 34. de resti. spoli. & in manua. confess. c. 25. nu. 70. Quæ hodie confirmata est nouissima Pij V. Pontificis Maximi cõstitutione, vt habetur inter suas Apostolicas sanctiones (quas motus propios appellamus) sanctione inquam. 22. fol. 14. Circa quam constitutionem, aliqua sunt consideratione dignissima, & vsu frequentia à candidis lectoribus notanda.

Primò, quòd eius dispositio minimè eum comprehendit, quo ad forũ enim conscientiæ, qui bona fide, & probabili ductus ignorantia (puræ ætatis) ordinibus fuit insignitus. Ita optimè scribit Mart. Nauar. in. d. c. accepta. oppos. 8. num. 32. Quia illa Pontificia constitutio his verbis vtitur, *Præsumpserit, &c.* quæ dolum significant, ex Cardin. sententia in Clem. 1. quæst. 38. de priuileg. Idem sequitur ipse Nauar. in manua. confessor. c. 27. num. 155.

Secundò, quòd is qui temerariè suspensionem illam cõtraxit, posteà verò peccato iam per pœnitentiam purgato, bona & candida fide, existimans sibi licere celebrauit, irregularis non est. Ita Nauar. in dicto capi. accepta. numero. 34. hoc ipsum intelligens, quo ad forum interius & exterius modo probabilis ignorãtia interuenerit. Idem Nauar. in dict. capit. 27. quod ipse probat ex his quæ in simili voluit glo. in capit. solent. de sentent. excommu. in. 6. in glos. pen. Quæ probat frequenter bonam fidem ab irregularitate excusare, quã glo. Doctores ibi communiter amplectuntur, & eam nonnullis rationibus confirmat Nauar. in c. cũ contingat. remedio. 3. de rescrip. fol. 161. versi. Secunda decisio. Pro quo etiam iterũ sunt ponderãda verba dictæ constitutionis. *Præsumpserit, &c.* quæ, vt dixi, dolum significant: vt tenet glo. insignis in extrauag. iniũcti. de elect. in verbo, præsumat. ita etiam dictam extrauagantem interpretatur D. Couar in. d. §. 1. num. 4.

Tertiò, erit egregia illa constitutio interpretanda, quãdo quis Sacris

ordinibus fuerit insignitus, secùs si ad minores tantum ordines fuerit promotus, tunc æquidem pœnam illam suspensionis ipso iure minimè incurrit. Ita scribit Nauarr. in manu. confess. c. 25. nu. 70. & vltra cũ idem scribit Petrus Rebuf. in benefi. pract. tit. de clericis, ad Sacros ordines malè promot. glos. 3. nu. 1. Quod ex dicta extrau. manifestissimè deducitur, quæ tantum loquitur de Sacris ordinibus, & non de alijs, & vnum exprimendo, alterum negare videtur. capit. nonne. de præsun. l. cùm prætor. ff. de iudi. & si voluisset intelligere de omnibus ordinibus dixisset. cap. ad audientiam. de decim. Maximè quia decretum illud odiosum & pœnale, est & ea ratione restringendum. reg. odia. de regul. iur. in. 6. cum alijs. Nec refragatur text. in cap. 1. de temp. ordin. lib. 6. Siquidem in suo casu intelligitur, vt ibi Doctores not. & ita tenendum est, licet contrarium tenuerit Syluester, in summa, in verbo, irregularitas: quæst. 9.

Quartò, nec illud est prætermittẽdum, quod suspensio illa quæ inducitur ex collatione Sacrorum ordinum si fieri cõtingerit ab alieno Episcopo, vel extra tempora ordinarij proprij arbitrio relicta est: ipse æquidem eam tollere potest, cùm expedire iudicauerit. Ita sancitum est in Cõcilio Tridentino, sessione. 23. cap. 8. de reforma. Ex quo etiam colliges, suspensionẽ hanc ipso iure impositam esse, cùm per verba præsentis tẽporis inflingatur. glo. not. in. l. si quis maior. in verbo, infamia. iuncto text. ibi in verbo, notatur. C. de transact. vbi Bar. Bal. Salicet. & Paulus de Castro, & alij recentiores notant glos. in. l. si quis in tantam. in glo. magna. versiculo, Quarto quæro. C. vnde vi. vbi Bart. & Angel. colum. final. & in. l. sicut. in verbo, minimè. C. de testamen. mili. & in. l. 1. §. afficerentur. C. ne liceat poten. Anton. in capitulo, actedentibus. colum penul. C. de priuileg. Dom. in capitulo. 1. in fine, de iniur. libro sexto. Abbas in capitulo cæterũ. col. 1. de rescrip. Dec. in authen. Cassa. colum. 1. C. de Sacro Eccles. quam fatetur communem & receptam sententiã. And. Tiraquel. in repet. l. si vnquam. in verbo, reuertatur. num. 21. C. de reuocan. dona. cui suffragatur text. in capit. excommunicamus. de hæret. & tradit etiam Feli. in cap. Rodulphus. num. 28. & 30. de rescrip. & sentit glo. in regula, in pœnis. de regul. iur. lib. 6. quam esse communem testatur Nauar. in manu. c. 27. nu. 249.

Quintò, non incongruè controuerti potest, an is iudicandus sit irregularis, qui contracta iam suspensione, de qua in dicta constitutione, si in eodem ordinis ministerio, in quo eam contraxit simul cum Episcopo (prout est de more) celebret: & verius esse prima facie ex eo videtur, eũ ab irregularitate esse immunẽ. Tũ quia actus ille non est diuersus, nec distinctus, ab ipsis Sacris ordinibus, & ex vno eodemq; actu non debet suspẽsionem & irregularitatem incurrere. Tum quia ille non tam celebrat, quã cõcelebrat cũ Episcopo, nec Ecclesia ministerium hoc Sacrosanctum ordinati, missam cõsueuit iudicare: sed eam quã ipse solus debita solẽnitate celebrat. Tum conducit, nam si iste postquàm fuerit presbyteratus ordine consecratus, inde recederet, absq; eo quod tunc concelebraret, nõ vulgare scandalum generaretur, & maximam notam contraheret, & eum ad hoc sub irregularitatis pœna compellere, ninis durum, ne dicam inhuma

num

num foret,& ideò censendum est legem cum tanta sui honoris iactura noluisse obligare. Tum hoc corroborat, quia extrauagans illa noua est decisio & pœnalis, vt suprà dictum est, meritò igitur restringenda. Tum ne grauissimorum virorum testimonio & autoritate careamus, ita Pontificiam illam sanctionem interpretatur F. Bartholomæus à Medina, in summa 5. septimo. fo. 49. non tamen superioribus nostris rationibus innixus, sed vna vel altera ratione, frigidè tacta.

Sed verius contrarium ex eo censeo, quia cùm is simul cum Episcopo cócelebret, atq; ideò actum exequatur certo conuenientem ordini, id est, Eucharistiæ consecrationi non est ab irregularitatis labe immunis, sicuti notat S. Thom. in. 4. distinct. 13. quæst. 1. ar. 2. & in. 3. par. q. 82. ar. 2. Palud. d. dist. 13. q. 4. ar. 2. D. Cou. in. c. Alma mater. 2. par. 5. 3. nu. fi. de sent. excom. lib. 6. & opinionẽ istam in proposita quæst. tenuerunt viri grauissimi, cùm de disputatione hac inter nos sermo esset, nempe religiosissimus, pariterq; doctissimus Mãgister Deça, Sacræ Theologiæ professor insignis, & sanctissimæ Societatis Iesu decus & ornamentum: nec non Pater Gabriel Vazquez ipsius Societatis Sodalis Sanctimonia, & literis præclarus & pro ætate nemini secundus, qui nunc Romæ Sacratissimam Theologiam magno cum nomine publicè docet.

Magister Deça, & P. Gabriel Vazquez Societatis Iesu.

Sextò, prædictæ cõstitutioni, adaptari potest alia interpretatio, vtrùm irregularitas quæ ibi iniungitur deleri possit à sacerdote, qui autoritate literarum Apostolicarum facultatem habet absoluendi, à qualicunque censura, & iuris esse certissimi existimo ei prohibitum esse, quod ex eo ostenditur, quia irregularitas nõ est censura, neque eius dispensatio necessaria est ad peccatorum absolutionem, & facultas illa absoluendi à censuris & pœnis, quæ imponi consueuit in Apostolicis Bullis & Iubileis: solum quidem comprehendere videtur illas censuras, & pœnas quę peccatorũ absolutionem impediunt, quia in illum finem datur, vt ex Bullarum manifestissimis verbis appareret. Nunquam sanè potestas absoluendi à peccatis extendi debet, ad irregularitatis dispensationem. Ita scribit Dom. & Alex. per illũ text. in capit. miror. 50. distinct. Martin. Nauarr. in manual. confessor. capitul. 27. numero. 194. & latiùs num. 250. vbi fatetur ita in Romana curia seruari: & hoc tenendum est, licet contrariam opinionem tenuerit Domi. Soto de iust. & iure, libro. 5. quæst. 1. articulo quarto. & in. 4. sentent. distinctione. 22. quæst. tertia, articulo primo. Quem sequitur Anton. Cordoua, in suis quæstionibus quęstion. 144.

Septimò, illud est animaduertendum, quòd ità de hodie Sacrosancto Concil. Trid. sess. irregularitatẽ contractam in casibus dictæ constitutionis, si occulta sit ab Episcopo obtenta dispensatione modo ad forum exterius deducta non sit, deleri potest, ita sancitum est in sess. 24. ca. 6. de reforma.

Octauò, nec illud prætermittam, quod si in actionibus forensibus, & publicis Ecclesiasticis Tribunalibus obiiciatur aduersus eum, qui Sacris fuit ordinibus insignitus, crimen aliquod ex eis quæ dicta ex trauaganti constitutione continẽtur per temporis antiquitatem, vel per integritatem ordinantis, vel ordinati omnia rectè & legitimè facta,

esse præsumuntur, & onus probandi contrarium transit in opponentē: ita Inno. & Host. in cap. innotuit. de eo qui furti. ord. suscep. vbi Antoni. col. 3. Petrus Fol. in pract. crimi. cano 2. par. cap. 7. num. 10.

F *Cogatur continere.* Vide Calderi. cōsi. vni. incip. quidam presbyter. tit. qui clerici, vel vouen. Domi. Soto in. 4. sent. distin. 25. quæst. 1. artic. 2. Petrum Rebuff. in Pract. benefi. tit. de clericis, ad Sacros ordin. malè prom. glos. 2. num. 10.

Ac simoniaco.

CAPVT. XXVII.

1 *Ordinatus à simoniaco, non recipit ordinis executionem.*

1 a REcipiens ordines ab eo, qui sit simoniacus, non recipit executionē, a cùm ordinator non habeat, nec etiam si ignoranter, nisi dispensetur cum eo. ita dicit glo. in capitulo. Pertuas, lo secundo, de simo. in glos. fin. in fine. Et notat Hostien. in summa, de tempo. ordin. §. A quo, versiculo, Quid si Episcopum. Et tenent etiam Angelus & Syluester in suis summis in verbo, irregularitas, in versiculo, Septimò quæritur. Tu verò vide notabilem distinctionem, quam facit Præpo. in capit. statuimus. lo. 1. in fi. prima quæst. prima, vbi secundum eum multum refert, an quis ordinetur à simoniaco tolerato, quia tunc nō est quod imputetur illi, licèt sciat eum simoniacum, debet Sacramenta ab eo recipere, nisi esset notorium, vel testibus hoc posset probari. An à simoniaco præciso, quia si ignoranter, ex pietate Ecclesiæ habetur rata. Si scienter & spontaneè, irrita est eius ordinatio. Si coactè, reus erit vsurpatæ dignitatis: si intra mensem cùm poterit, ad Ecclesiam non redierit. Et vide Hostiens. in dicto §. A quo. tenentem, quod si credo, vel scio Episcopum simoniacum, non in suo ordine, sed in collatione ordinis, seu beneficiorum, si possum obtinere quod ab alio ordiner, hoc debeo facere, alioquin quamdiu toleratur ab Ecclesia, & est occultus, securè recipio, si compellat me, non obstante conscientia repugnante.

Executionem. Nota tamen A vtiliter, quòd si Episcopus non sit publicus simoniacus, si aliquis inscio illo qui Sacris ordinibus est initiandus, vel sciente & contradicente aliquid illi dedit, vel promisit, non solum is qui ordinatur, recipit ordinis characterem, sed eius executionem. Ita tenet Bella. quem refert & sequitur Cardin. Alexander in capitulo, si quis. 1. quæstion. 1. & in capitulo, statuimus. ibi, quidquid reclamet. glos. in dicto capitulo, si quis. Imò nec soluendo posteà illud quod se inscio promissum est, suspensionem aut excommunicationem incurrit. Ita Syluest. in summa, in verbo, Simonia. quæstio. 8. §. 5. quem sequitur vir perpetua memoria dignus Martin. Nauar. in manu. confess. capit. 25. num. 68.

Et vide hodie egregiam decisionem Sacrosancti Concil. Trid. sess. 21. c. 1. de reformati. vbi prohibitum est aliquid pro collatione quorumcunque ordinum recipi, nec etiā pro prima tonsura, vel literis dimissoriis aut testimonialibus, nec pro sigillo etiam si sponte detur, recipi potest

Declaratur coci. Trid. sess. 21. c. 1. de refor.

ab

ab Epiſcopis, vel ab alijs ordinum collatoribus, vel eorum miniſtris: qui verò ſanctionem illam violauerint, tam dantes quam accipientes, vltra diuinam vltionem pœnas à iure impoſitas incurrunt. Notari verò in illis tantùm locis, in quibus laudabilis conſuetudo non viget, nihil accipiẽdi: pro ſingulis tantùm literis dimiſſorijs, aut teſtimonialibus, decimam tantum vnius aurei partem accipere poſſunt, hac lege, vt nullum ſalarium pro ſuo munere exercendo, ſit conſtitutum: tunc operam ſuam gratis præſtare tenentur, quòd ſi aliter fecerint ſupradictas iuris pœnas, ipſo iure incurrunt.

Poterit tamen Notarius, ſiue Tabellio poſt inſtrumenta confecta, & poſt ordinum collationem ab ordinato, nulla promiſsione præcedente ſponte oblata recipere: quia talis oblatio ex ambientis petitione nõ proceſsit: cap. ſicut Epiſcoporum. 1. q. 2. & vbi cauſa non adeſt, vitium non imputatur. cap. Neophitus. 61. diſt. nam vbi ceſſat cauſa prohibitionis ceſſat prohibitio. l. 1. C. ſi rector prouin. tex. in cap. non debet. de cõſan. & affini. Ita nouiſsimè tenet Balta. Altamira. in tract. de viſitatione, in verbis concilij qualitercunque. numer. 26.

Idem iure ſancitum eſt in medico, qui publicum ſtipẽdium conſtitutũ habet, ne quid ab ęgrotis recipiat, poteſt ab eis, poſt ſanitatem reſtitutam ſponte oblata recipere: vt ſingulariter ſcribit Ripa in tract. de peſt. par. vlt. de remedijs, ad curandam peſtem. §. medicorum. num. 114.

Iudex verò an poſt ſententiam poſsit aliquid à litigatoribus recipere. Vide Petrum de Anchar. conſilio. 271. numero quarto, vbi in facti contingentia interrogatus conſuluit, non vitiari ex hoc eius iudicium, nec crimen repetundarum contraxiſſe, ſequitur Gem. in capit. ſtatutum. §. inſuper. de reſcrip. lib. 6. Felin. in capit. tua nos. in fin. verſ. limita. de Simoni.

Excommunicato.

CAPVT, XXVIII.

1 *Excommunicati vera conferent Sacramenta.*

2 *Ordinatus ab excommunicato recipit characterem ordinis, non verò executionem.*

3 *Cum ordinato ignoranter ab excommunicato, diſpenſat Epiſcopus: ſi verò ſcienter, ſolus Papa.*

EXcommunicati vera conferunt Sacramẽta, a dum modo in forma Eccleſiæ gerant quod agunt, notat Hoſtien. in ſumma, de tempor. ordinamentis. §. A quo, verſiculo, Hæc igitur. & ordinationes factæ ab eis, ſi in forma Eccleſiæ fiant, ratę ſunt quo ad characterem irritæ verò, quo ad executionem, ſecundum eum. Et vide eundem, in ſumma, de ordinamentis, ab Epiſco. qui renun. §. finali, vbi notat, quod ſi ſcienter quis recipit ordines ab Epiſcopo excommunicato, indignus eſt diſpenſatione. Vide gloſam in capitulo finali, de ordinamentis, ab Epiſcopo, qui renunc. Epiſcop. Si ignoranter, poteſt cum eo per proprium Epiſcopum diſpenſari quo ad executionem, quam in eum non tranſtulit Epiſcopus excommunicatus. Et vide Angel. in ſua ſumma, in verbo, irregularitas, verſiculo. 30. incipi. Septimò

quęritur. & Syluest. in sua summa, in eodem verbo, in. 5. Septimò quęritur, vbi tenent, quòd ordinatus ab excommunicato incurrit irregularitatem, & quod si fuerit ordinatus
b ignoranter, dispensat Episcopus [b] tã in susceptis, quàm in suscipiendis. Si verò scienter, solus Papa: & idem dicũt de ordinatis à schismaticis. Aduerte tamen, quod si proprius Episcopus fuit ordinator, tunc videtur quod etiam cum ignorante non posset ipse dispensare, quia dispensaret super defectu proprio, & ideò etiam tunc videtur esse recurrendum ad Papam, vel ad Metropolitanum.

A *Sacramenta.* Vide Fra. Domi. Soto in. 4. sent. dist. 25. q. 1. ar. 1. Simo. Maiol. de irregu. lib. 4. cap. 25.

B *Executionem.* Adde tex. in ca. præter hoc. 5. verum. 32. dist. & in cap. 1. & .2. de schismat. & in cap. cum illorum. de senten. excom. & in cap. 1. & vl. de eo qui furti. ord. rece. & in cap. 1. & .2. de ord. ab Episco. qui renun. Episc. quam esse communẽ sententiam fatetur D. Couar. in cap. Alma mater. 1. par. rellecti. 5. 6. num. 6. de sen. excom. lib. 6.

C *Dispensat Episcopus.* Vide Hostien. in sum. tit. de ordina. ab Episco. qui renun. Episc. in fine. Doctores in. c. 1. de schisma. præsertim Henri. & in dict. cap. cum illorum. Vbi Doctores commu. tradiderunt, qui eos excipiunt, qui post ordinem ita susceptum, religionem profitentur: his sanè, etiam scienter ordinationi & ordinum susceptioni operam dantibus, à proprijs Prælatis dispensatio potest indulgeri. Idemque est, si post religionis ingressum id contingat. Quamuis Innocen. in dicto capitulo primo, de schisma scribit, collationem ordinum factam ab excommunicato vel excommunicato, probabili ignorantia excommunicationis, ita firmam esse, vt absque vlla dispensatione, eius sit executio permissa, quæ opinio communi Doctorum suffragio reprobata est, vt dixi suprà.

Hæretico.

CAPVT, XXIX.

1 *Ordinatus ab hæretico Episcopo, Ecclesiæ forma seruata, characterem ordinis recipit, non vero executionem.*

ORdinatus ab Episcopo hæ 1
retico, forma Ecclesiæ seruata, licet recipiat ordinis characterem, [a] non tamen a
executionem, neque Sacramẽti gratiam recipit. Vnde tales non sunt ordinandi de nouo, sed habita dispensatione possunt in ordinibus ministrare, nisi quis ignoranter ordinetur. Si verò forma Ecclesiæ non seruatur, neque ipsum characterem recipit. Probantur ista ex tex. & glo. quæ ibi notat Præpo. in capit. Qui perfectionẽ. 1. quæst. 1. Et vide Hostien. in. 5. A quo. suprà allegato, in capit. proxim. ex quo etiam idẽ poteris colligere. Et vide Inno. in cã. 1. de schismat. & in cap. fraternitatis. de hæret. num. 2. & .4.

Haracterem. Vide sing. A
Hostien. in summ. tit de schismaticis. 5. quid iuris. n. 4. Dom. Soto in .4. sen ten. distinction. 25. quæst. 1. artic. 1. Maiolum de irregulari. lib. 4. ca. 22. per totum.

Et à

Et à collatione ordinũ ſuſpenſo.

CAPVT. XXX.

1 *Ordinatus à ſuſpenſo non recipit executionem ordinis, licèt vere Sacramentum conferatur, Eccleſiæ forma ſeruata.*

ORdinatus à ſuſpenſo non recipit executionem ordinis, [a] licet verè ille det ordines, ſi ſeruat formam Eccleſiæ. ita voluit Hoſt. in ſum. de tẽp. ordi. in. d. §. A quo. in. d. verſi. Hæc igitur. & Inno. in. c. fraternitatis. nu. 4. de hæret. & Angel. in ſua ſumm. in verbo, irregularitas. in. §. 30. inci. Septimò quæritur. quod tranſcripſit Sylueſt. in ſua ſumma, in eod. verbo. in. §. 7. quæritur. a

A EXecutionem ordinis. Vide quæ in præcedentibus tribus capitibus dicta ſunt. Et latiſsimè Domin. Soto in. 4. ſententiarum, diſt. 25. q. 1. ar. 1. Maiolum de irregula. lib. 4. c. 24. A

Et qui Epiſcopatui renuntiauerat.

CAPVT, XXXI.

1 *Ordinatus ab Epiſcopo, qui loco ſimul & dignitati renuntiauit, non recipit ordinis executionem.*

2 *Cum quo tamen Epiſcopus poterit diſpẽſare, niſi craſa & ſupina præceſſerit ignorantia, quia hoc caſu Papa ſolus diſpenſat.*

3 *Ignorantia probabilis quæ ſit, vt Epiſcopus in hac ſuſpenſione poſsit diſpenſare*

SI ſcipiens ſcienter Sacros ordines ab eo, qui loco ſimul & dignitati Epiſcopali renuntiauit, executionẽ officij non habet, [a] vt in cap. 1. de ordi. ab Epiſcopo, qui renuntia. Epiſ. Quando verò non ſcienter id fecerit, diſcretus Pontifex poterit diſpẽſare, niſi craſa & ſupina fuerit ignorantia, vt ibi: quia tunc ſi talis ignorantia præceſſerit, vel ſcientia, ſolus Papa diſpenſat, ſecundũ Abb. ibi. Si verò ignorãtia eſt probabilis, inferior poteſt diſpẽſare, ſecundũ eum. Eſt autem probabilis ignorãtia in ordinato, quãdo Epiſcopus renuntiauit in curia, & veniens dixit, quod non renuntiauit dignitati, vel omnino tacuit renuntiationẽ, vt not. Hoſti. in ſum. de ord. ab Epiſc. qui renunti. in §. 1. verſ. Quid ſi à tali. per quem etiã vide, quid iudicabitur in dubio, quãdo ſimpliciter renũtiauit, de quo etiã per Abb. in. d. c. 1. prope fin. qui referendo Philip. & Hoſt. cõcludit, quod tunc in dubio præſumitur renuntiaſſe loco tantũ, & non dignitati. Et vide Angel. & Sylueſt. in ſuis ſummis, in verbo, irregularitas. in verſi. Octauò quæritur. 1 2 a 3

NOn habet. Vide Hoſti. in ſum. tit. de ſchiſma. §. quid iuris. n. 4. & Regiam. l. 22. tit. 6. par. 1. A

Interdictiq́ue tempore ad ordines ſunt promoti.

CAPVT, XXXII. QVOD nouè æditum eſt.

1 *Sacrãmentum ordinis interdicti tempore miniſtrare poteſt.*

2 *Episcopus conferens ordines tempore interdicti, præsertim maiores irregularis efficitur.*
3 *Quid si minores ordines conferat.*
4 *Diaconi & Subdiaconi assistentes ordinum celebrationi dicto tempore an irregularitatem contrahat.*
5 *Episcopus qui interdictum decreuit, si non seruat, sed eo ordines conferret, irregularis efficitur.*
6 *Qui ad sacerdotium promouetur tempore interdicti irregularitatis labe afficitur.*

1 SAcramentum sanè ordinis nullo modo interdicti tẽpore ministrari permittitur: quod tenuerunt Inno.& Doctores in.c. non est. de sponsali. Anchar.in.c. Alma mater. col.antepen.de sent. excomm.lib.6. Calderi.de Eccles.interdi.fol.12.col. 3.& tenuerunt ex Theologis Floren.in.3.par.tit.26.c.4.Palud.in.4. sent.dist.18.q.8.artic.2. concluſ. 6. Sylvest.in verb. interdictum.5.q.7. quam opinionem communem esse fatetur D.Couar.in dicto capit.Alma mater.2.par.relecti. §. 2.num. 4. eamque sequitur latissimè Mart.Nauar.in manuali confess. cap. 27.nu. 17.Quæ communis sententia procedit,etiam si immineat necessitas ordinãdi Presbyteros, Diaconos, aut Subdiaconos, aliosve Ecclesiasticos ministros:vt scribit Sylvest.in loco præcitato contra Abb.in dict,capit. non est vobis.col.fin.

2 Ex qua iuris prohibitione procedit, Episcopum interdicti tempore ordines conferentem, saltem maiores & sacros irregularem esse. Tum quia celebrat missarum solennia. vt cap.sequenti post autorem diseruimus. Tum quia actum exercet, ordini Ecclesiastico competentem tempore prohibito, vt in eodem cap.trademus,cùm ad Episcopalem ordinẽ ministerium Sacrorum ordinum pertineat,præsertim propter Episcopalem potestatem, necessarius est in ipso Episcopo sacer ordo, vt verè Episcopus sit,& potestatem indelebilem ac quirat.glo.not.in cap.1. de cleri.per sal.promot.& in capit. ex literis. de excessibus Præla.vbi Abb. Quamuis opinio contraria verior multis videatur ex eo,quòd Episcopalis potestas indelebilis sit,& ab alijs officijs distincta, tametsi eam exercere non possit,qui presbyter non sit. secundum Ioan. Andr. & Doctores in dict.capi.1. Sequitur Iacob. de concilio,lib.10.artic.7. & esse hanc communem opinionem fatetur Abbas in dict.cap.1. Couar lib.1. vari. resolu.capit.10.num.15. Quo ad irregularitatem tamen incurrendam, in specie proposita nulli dubium esse potest.

3 Imò eandem irregularitatis labem Episcopus contraheret, si tantũ tempore interdicti,minores ordines,aut primam tonsuram conferet, vt egregiè probat D. Episcopus Couar. in dict.cap.Alma mater.2. par. relecti. §.3.num.4.

4 Et non tantum Episcopus irregularitate afficitur ordines interdicti tempore cõferens, sed etiã Diaconi vel Subdiaconi, qui vestibus sacris induti huic ordinum celebrationi coadiutores existũt,& ea munera ministrant, quæ in libro Põtificali continentur. Exercent equidem isti tempore prohibito, quæ certo ordini Ecclesiastico conueniunt,& ideò manifestissimum est,irregularitatem effugere non posse.

5 Erit æquidem Episcopus irregularis, qui interdicti tempore ordines confert, etiam si ipse interdictum decreuerit,

creuerit, nam illud seruare debet, vel tollere, aut suspendere, vt in cap. vlt. de priuilegi. libro sexto. notat expresse Calderi. de Ecclesiasti. interdict. memb. 5.

Nec etiam ab irregularitate immunis erit Episcopus, qui Sacros aut alios Ecclesiasticos ordines contulerit in illis diebus festiuis, qui speciali iure ad diuina munera celebranda excipiuntur in cap. Alma mater. 5. in festiuitatibus. de senten. excom. lib. 6. ita scribit Palud. in 4. sent. d. 18. q. 8. artic. 2. in prin. concluf. 6. quę multi sequuntur, quos refert insignis D. Episcopus Couar. vbi paulò ante allegaui.

6 Qua sanè irregularitatis labe is etiam afficitur, qui interdicti tempore ad sacerdotij ordinem fuerit promotus, ea quidem ratione potissima, quia simul cum Episcopo concelebrat: exequitur æquidem is actũ certo ordini Ecclesiastico competętem, nempè Sacratissimæ Eucharistiæ cõsecrationem, vt scribit S. Thom. in 4. senten. distin. 13. quęst. 1. artic. 2. quæst. 2. idem in. 3. par. quæst. 82. artic. 2. Palud. in. 4. senten. distin. 13. q. 4. artic. 2. Quibus placet permissum esse ordinatis cum Episcopo ordinante corpus Christi conficere, & ita apud quasdam Ecclesias vsu obtentum est. Nec hoc alicui mirum esse debet: nam Inno. Tertius de officio missæ, parte. 3. cap. 9. scribit contigisse Presbyteros, Cardinales Romanum Pontificem circunstare, & cum eo simul celebrare, & corpus Sacrosanctum Saluatoris nostri conficere, & postea Eucharistiam à Summo Præside accipere, Apostolos Domini referentes, qui cum eo pariter discumbẽtes ab ipso Eucharistiam receperunt.

Suspensionis, excommunicationis, ac interdicti censura nodati.

CAPVT, XXXIII.

1 *Excommunicatus maiori excommunicatione, vel interdictus, aut suspensus ab homine, celebrans est degradandus.*

2 *Crimen omne irregularitatem inducens meretur depositionem.*

3 *Excommunicatus minori excommunicatione, vel à beneficijs suspensus, si celebrant, irregularis non est.*

4 *Irregularitas licet contrahatur in casibus ipso iure, pœna tamen depositionis, qua irregulares puniuntur, imponitur per sententiam.*

1 EXcommunicatus maiori excommunicatione, [a] vel interdictus, [b] aut suspensus [c] ab homine, diuina officia celebrans, in ordine suo degradandus est. Hanc conclusionem ponit Host. in sua summ. in tit. de cleri. excom. minist. in col. 1. alleg. text. in cap. Latores. eod. tit. ex quo tex. ibi 2 Abb. in. 2. nota. colligit argumentũ, quòd omne crimen inducens irregularitatem est depositione dignum, de quo se remittit ad notata in ca. Dum non ab homine. & in cap. At si clerici. de iudi. Suspensi verò à canone, 3 puta minori excommunicatione nodati, vel suspensi à beneficijs. & non ab officijs celebrantes non incurrũt irregularitatem, [d] & si grauiter delinquant. [e] Idem Hostien. vbi suprà, colum. 2. Et quia suspensio se habet multipliciter, vide bonam distinctionẽ. Abb. in cap. fin. de cleri. excommu.

a b c d e

depo. minist. Ex qua colliges, quando suspensus celebrans sit irregularis, vel non. Et vide etiam Archi. Floren. in. 3. parte. tit. 28. cap. 1. §. 1. vbi
4 hoc benè examinat. Et nota, quòd licèt irregularitas contrahatur in casibus ipso iure, tamen pœna depositionis, qua punitur irregularis, infligitur per sententiam, vt not. Ioan. Andrę. in cap. 3. de cleric. excommunic. minist. quem sequitur Turrecrema. in cap. Si quis Episcop. 11. q. 3.

A *Maiori excõmunicatione.* Addę veram huius rei rationem esse, quia excommunicatus maiori excommunicatione ligatus, ordine Sacro prędituș, quo ad se & quo ad alios ipso iure suspensus est. Et ideò si de facto celebrauerit, ex vulgatissima iuris regula, irregularitatis vitio notatur. text. in cap. 1. de sent. & re iudi. li. 6. cap. 1. c. is cui. de sent. excom. eo. lib. cap. illud. c. fraternitati. c. vlt. de cleri. excom. minist.

Et non solùm, quando excommunicatus maiori excommunicatione affectus celebrat, irregularis est: verũ etiam si celebrationi autoritatę præstat, quia Episcopus est, & audit missarum solennia. text. optimus. in. c. illud. de cleri. excommu. minist. glo. in Clem. 2. in verbo, celebrari. de priui leg. quam commendat Abb. in dict. c. illud. Fran. in dict. cap. 1. de re iud. lib. 6. Cardi. Imo. & Doctores. in. d. Clem. 2. Gonsa. à Villadiego, de irregula. cap. 2. col. 3. D. Couar. in capit. Alma mater. 1. par. rela. §. 6. num. 9. Quam opinionem communem esse fatetur egregius vir Marti. Nauarr. in manu. confesso. cap. 27. nu. 244. Dicetur æquidem hoc casu autoritas præstari, quando Episcopus excommunicatus facit, & iubet, coram se ipso Missam celebrari, idę notauit Host. & Doctores in cap. tanta. de excessib. Prælato. Socin. in cap. ad audientiam. num. 25. de homi.

Quibus illud addendum est excõmunicatum celebrantem irregularem esse, etiam si nondum fuerit denuntiatus ea potissima ratione, quia constitutio Pontificia incip. ad euitanda scandala, nullam vtilitatem vel commodum affert ipsis excommunicantis, & ideò ipsius sanctione iuuari non possunt, vt scribit egregiè D. Couar. in dict. cap. Alma mater. d. §. 6. num. 9. & §. 2. num. 11.

Clericus verò, qui nulla affectus excommunicatione, coram excommunicatis sciens celebrauerit, irregularis non est, quamuis grauiter delinquat. text in dict. c. is cui. de sentẽ. excommun. in. 6. quod longa manu pertractauit D. Couar. dict. §. 6. *Coram excommunicato celebrãs nõ efficitur irregularis nisi in regione suspecta vel notoria.*

Vno tamen casu singulari, clericus efficeretur irregularis, quando corã Episcopo nominatim excommunicato celebraret, & in benedictionibus illi annuat, vt de more fieri solet, ex glo. in cap. ecce. 95. dist. Vnde talis Episcopus & Sacerdos, irregularitatis nota afficiuntur, cum eiusdem criminis participes sint. vide glos. not. in Clem. in Archiepiscopatu. in verbo, celebrari. de priui. Abb. in capit. fin. de excess. prę. Maiolum de irrẽgu. lib. 3. cap. 21. num. 20.

Procedit etiam præcedens sententia in tantum, quod etsi excommunicatio iniusta sit, si is in quem prolata fuerit, celebrauerit, irregularitatis labem contrahit. glo. not in cap. postulastis. in verbo, spoliandi. vbi Abb. & Doct. de cleri. excomm. Abb. in cap. 1. not. 1. de Simo. S. Thom. & alij Theolog. in. 4. sent. distinct. 18. q. 2. artic. 1. ad quar. quæst. Sylvest. in sum. in verb. correctio. §. 9. si tamen

iniustè

iniustè excommunicatus absque scâ dalo celebrauerit, in animæ iudicio pœnam nullam incurrit. Ita tenet Caiet. in. 2. 2. quæst. 70. artic. 4. Adri. in quodlib. 6. artic. 1. colum. 1. & in 4. sent. 4. quæst. de confess. Ioann. Drod. de lib. Christi. pag. 235. D. Couar. d. §. 7. Domin. Soto in. 4. dist. 22. q. 1. artic. 1.

Est tamen circa hoc mirum in modum aduertendum, quod tunc is innodatus est excommunicatione, & celebrat, vel alium actum exercet, irregularitatem contrahit: quando talis actus, alicui ordini Ecclesiastico competit, quem is qui exercet, habet, à cuius vsus exercitio, suspensus est. Sic tradiderunt Inno. & Doctores in cap. vlt. de excess. prælat. glos. in verbo, præsumpserit. in cap. 2. de cleri. excommu. minis. vbi Ioan. Andrę. Card. Anchar. & Abb. in capit. illud. vbi glo. in verbo, officia. eo. tit. Henri. in capit. vlt. eodem etiam tit. Nicol. Ploui. in tract. de interdict. regu. 29. & in tract. de irregu. 45. & sequen. Sylvest. in verbo, interdictũ. 5. q. 4. Ioan. in summa confess. 3. lib. tit. 33. Calderi. de Eccles. interdict. memb. 6. Gonsa. à Villadiego de irreg. cap. 2. idem etiam scripsit Inno. in cap. 1. de senten. excom. lib. 6. quã opinionem communem esse fatetur D. Couar. in dict. cap. Alma mater. 2. par. relecti. §. 2. num. 3. cui suffragatur text. in capit. is cui. ibi, in suo officio. & in. c. is qui. §. vlt. ibi, *Celebrat.* de sent. excom. lib. 6. ex qua quidem verissima & communi regula, aliqua pro eius ornatu animaduerti possunt.

Primò non esse irregulares eos, qui maiori excommunicatione innodati, recitant aliquas horas etiam canonicas & responsoria ad mortuorum sepulchra, aut Psalmos in choro cantant, eo modo quo laici facere consueuerunt. Ita post. S. Thom. & Anton. tenet insignis Martin. Nauar. in manu. confessio. cap. 27. nu. 244.

Secundò non sufficere ad irregularitatis labem incurrendam ꝙ actus Ecclesiastico ordini competens, ab excommunicato, qui eo ordine prædictus est celebretur, sed necessarium esse, talem actum solenniter fieri, & ea ratione qui Epistolam, aut Euangelium dicit, sine apparatu solito, nõ est iudicandus irregularis. Ita bene asseuerat Martin. Nauar. in locõ nouissimè allegato.

Tertiò, nõ esse laicũ vel fœminã irregularem, si post excommunicationis sententiam, alicuius Ecclesiastici officij munus exercuerint, laicus æquidem Ecclesiastico ordine caret, fœmina verò ordinis incapax est, & ideò vere irregularitas hoc casu constitui nullo modo potest. Ita not. insignis Couar. in Clem. si furiosus. 1. par. relecti. §. 1. num. licet ipse in suspensione loquatur, eadem tamen ratione in excommunicatione hoc erit asseuerandum.

Quartò, clericum excommunicatum, & ob eam causam à Sacramentorum collatione suspensum, irregularem non esse, si ea contulerit, ea solennitate & forma qua laici conferre potuissent, nempe si aliquem baptizent, secundum ritum quo laici quãdoque solent Baptismi Sacramẽtum conferre, secundum Inno. in dict. c. 1. de sent. excomm. lib. 6. secus tamẽ erit, si solenniter eo modo, quo clerici solent, baptizent. Ita Henri. in ca. vlt. Nicola. ploui. de irregu. reg. 48.

Quintò, non esse irregularẽ eum qui maiori excommunicatione affectus, iudicat, visitat, castigat, præsentat, eligit, & confirmat: eo modo ex prænotata conclusione de-

du-

deducitur, hæc æquidem ad diuina munera non ſpectant, & nullibi cauetur quod ex his actionibus irregularitatis labes incurratur, & non eſt ideò dicendum, capit. legatur. 24. q. 2. cap. is cui. de ſent. excom. lib. 6. Nauar. d. c. 27. num. 244.

Sextò, ex præſcripta regula, & ex eius ratione deducitur clericum excommunicatum, ſuſpenſum, aut interdictum, irregularem non eſſe, etiã ſi Sacramenta percipiat. Nam ipſa Sacramentorum perceptio, non pertinet ſpeciali iure, ad aliquem ordinis Eccleſiaſtici actum, quandoquidem laicis competit. Hæc eſt omnium communis ſententia, vt teſtatur Couar. d. §. 1. num. 1. Fateor tamẽ clericum iſtum, grauiſsime arbitraria pœna ab Eccleſiaſtico iudice puniendum eſſe.

Excuſabitur tamen clericus excommunicatus celebrans, ab irregularitatis pœna, quando legitima ignorantia excommunicationis id fecerit. text. not in cap. Apoſtolicæ. de cler. excomm. miniſt. Regia. l. 21. ti. 9. par. 1. Collatio tamen Eccleſiaſtici beneficij excommunicato facta, etiam ignaro excommunicationis, nulla eſt. gl. not. & ibi Abb. & Card. in cap. pen. de cleri. excomm. miniſt. Doctores. in cap. paſtoralis. §. verum. de appellat. quam opinionem communem eſſe fatentur Martin. Nauar. in manuali confeſſ. cap. 27. num. 271. D. Couar. in dict. cap. Alma mater. 2. part. relect. §. 7. num. 3. Nam licet ignorãtia excuſet à pœnis à iure ſtatutis, ad uerſus excommunicatos aliquid prohibitum facientes, non tamen efficit, eos acquiſitionis capaces, contra iuris prohibitionem, de qua in cap. Poſtulaſtis. de cleri. excomm. miniſt. cum alijs. Nec ſufficeret probari, ad beneficium obtinendum, teſtimonio confeſſoris abſolutionem ab excommunicatione fuiſſe impartitam. Ita ſing. tenet Calderi. conſi. 2. incipiãt ſi opponatur. tit. de teſt. Sequitur Petrus Rebuff. in concord. in forma mandata. Apoſto. verbo, abſoluentes. fol. 551. Quod nota quia vidi hoc controuerſum in cauſa maximi ponderis. Ad fugiendas tamen controuerſias, quæ circa hoc ſolent contingere in Romana curia, moribus receptũ eſt, vt quoties fit alicuius beneficij collatio, aut dantur literæ ad beneficia, datur etiam abſolutio impetrãti, ab excommunicatione, ad illum tantum effectum. vt teſtantur Ioan. Staphileus de literis gratiæ & iuſti. fol. 82. Felin. in cap. Apoſtolicę. col. 1. de excep. Hieron. Gig de penſionib. q. 14. Petrus Rebuff. in concord. tit. de excomm. non euitandis. Nauar. d. cap. 27. num. 271.

Abſolutio ab excom

municatione, ſolo teſtimonio cõfeſſoris, minimè probatur.

Eſt etiam ab irregularitate immunis, qui poſt excommunicationem, quæ nulla eſt celebrat, text. not. in c. non debet. 11. q. 3. *Non debet* (inquit) *is pœnam ſuſtinere canonicam, in cuius damnationem, non eſt canonica prælata ſententia.* Excommunicatio ſanè quę nulla eſt, non debet timeri. capit. cui. 11. q. 3. Nec debet ea ſententia appellari, quæ nulla eſt, quia ſententiæ effectus non parit. l. 4. §. condemnatũ. ff. de re iudi. & ſicut caret iuris effectu, ſic authoritate & nomine rei iudicatæ carere debet. Clem. Paſtoralis. §. vt igitur. de re iudic. ea ratione, iudex qui ſententiam nullam protulit, litem ſuam non facit. glo. ſing. in l. fin. in glo. 1. ff. de vari. & extraordi. cogni. & hanc ſententiam tenuerunt in ſpecie propoſita. gl. Hugo. Domi. & vterque Cardi. in c. 1. 11. q. 3. Hoſtii. in ſumma, tit. de ſent. excommun. §. quis ſit effectus. verſi. hæc vera. & in tit. de clerico excom. §. qualiter.

Celebrans poſt excõmunicatiõnẽ, quæ nulla eſt, nõ contrahit irregularitatem.

excu-

excuſetur: Abb. in cap. per tuas. de ſenten. excomm. S. Thom. & Theolog. in 4. ſent. diſtin. 18. q. 2. artic. 4. quæſt. 4. Diuus Anton. 3. par. ti. 24. cap 73. ad finem. Et hanc opinionẽ communem eſſe aſſeuerat. Martin. Nauar. in dict. capit. cum contingat: remed. 3. D. Couar. in dict. cap. Alma mater. 1. par. §. 7. num. 7. Et plures caſus in quibus ſententia excommunicationis nulla eſt ipſo iure, congeſsit glo. in capit. præſenti. de ſenten. excommun. lib. 6. & in capit. reprehẽſibilis de appella. Nauarr. in manu. confeſſ. cap. 27. num. 4.

Illud verò certiſsimum eſſe cenſeo: clericum contra quem lata fuit excõmunicatio, quæ nulla eſt: cum maximo populi ſcandalo celebrante, mortalem culpam ob ſcandalum contrahere, & ab ordinario arbitria pœna puniendum eſſe. Ita tenet Palud. in dict. diſt. 18. q. 1. col. 3. vbi Gab. q. 2. col. 11. quod ſæpenumero in controuerſijs forenſibus receptum vidi.

Celebrans poſt appellationem irregularis indicandus nõ eſt

Nec etiam clericus irregularis eſt cenſendus, qui poſt appellationem etiam illegitimam, ab excommunicationis ſententia, contra ſe latã exiſtimãs validam eſſe eius appellationem, ante abſolutionem celebrauerit, etiam ſi poſtea pronuntiatum fuerit, eam appellationem firmitate non habuiſſe. glo. ſing. in cap. ſolet. in verbo, in officijs. de ſenten. excom. li. 6. vbi Peruſi. & Probus, & communiter omnes ſequuntur eam, & valde commendat inſig. Nauar. in dict. ca. cum contingat. d. remed. 3. col. 2. Couarr. d. §. 7. & meritò ab omnibus Doctoribus approbata & recepta eſt. Quãuis in animæ iudicio ſi quis noſſet, vel noſſe deberet, eius appellationẽ minus iuſtam eſſe coram Deo, non eſſet immunis: teſte Nauar. ibi.

Erit ſimiliter ab irregularitatis labe liber penſionarius, contra quem excommunicatio lata eſt ipſo iure, in caſu, quo certo tempore, penſionem conſtitutam non ſolueret. Nam ſi lapſo termino, ante ſolutionem celebret, irregularis non eſt, antequam ille cui debetur declaret, ſe velle illam eſſe in curſam: illo verò lapſo menſe, vel anno, declarante, incurſa cenſetur excõmunicatio à termino elapſo, quãuis ſi antequàm declaret, penſionem recipiat, vel moriatur, vel concordia fiat, vel penſionarius extremum diẽ clauſerit, non cenſetur incurſa. Ita tenet Caſſado. deciſ. 2. num. 3. tit de locato. vbi fatetur ſeruari in Romanæ curiæ Summo Prætorio. Idem tenet ipſe deciſ. 3. eo. tit. num. 4. & deciſ. 4. num. 1. & 9. ibi ſequitur Martin. Nauar. in manu. c. 23. nu. 103.

Nota caſum ſingu. ad liberandũ penſionarium, ab excommunicatione, quãdo ſtatuta die nõ ſoluit.

Clericus maiori excõmunicatione innodatus in mortis articulo poteſt abſolutionem impendere.

Excuſabitur etiam ab irregularitate clericus, qui excommunicatione maiori innodatus, conſtitutum in mortis articulo abſoluerit, maximè hodie autorirate Concilij Tridentini, ſeſsio. 14. cap. 7. in hæc verba: *In articulo mortis, omnis ſacerdos quoslibet pœnitentes à quibuslibet peccatis, & cenſuris, abſoluere poteſt.* Probabiliter æquidem credi poteſt, piam matrem Eccleſiam non auferre illi, nec ſuſpendere iuriſdictionem à peccatis abſoluendi, quo ad talis articuli tempus. Fateor tamen, quod ante concilium contraria opinio recepta erat: quam tenuerat glo. not. in cap. prætereà. §. per manus. 32. diſtinction. ibi communiter Doctores ſequuntur Abb. & Præpo. in cap. non eſt. deſponſal. & communem eſſe teſtatur Nauarr. in manu. confeſſ. cap. 26. numer. 27. & in cap. 1. num. 87. de pæni. diſt. 6. ipſe verò in dict. manuali. c. 27. num. 271. noſtrã amplectitur opinionem dicens contrariam tenuiſſe d. capit. 26. immemor deciſionis dicti Sacro-

crosancti Concilij, quæ singularis est, & interpretatio, & summè notanda.

Casus notandus. Sed vtrùm Parochus excommunicatus, occulte tamen, possit parœcis suis Sacramenta conferre. Vide Domi. Sot. in. 4. sent. n. distin. 22. artic. 4. col. 4. tenentem ei licere, ea ratione innixus, quod creditor potest ab excommunicato debitum suum petere: & hic illi sine peccato soluere. cap. intelligimus. de iudi. c. si verò. de sent. excomm. sicut non peccat celebrando ille qui homicidium occultissimum perpetrauit, præmissa iusta contritione & confessione, ante irregularitatis dispensationem: vt optimè scribit Martin. Nauar. in manu. confesso. cap. 27. num. 239. Et licet multis viris doctissimis periculosa opinio hæc videatur, quia noua & à nullo Theologo, nec Sacræ Canonicæ legis perito asserta: eam tamen verissimam esse censeo, de qua latiùs legendus est. Idem Nauar. in tractat. de oratione & horis cano. c. 22. n. 7.

B *Interdictus.* Interdictum æquidem Ecclesiasticum, non tantum in locũ, sed in personã, quo ad certũ actum, aut quo ad certam & particularem actionem ordinis imponi posse, manifesti iuris est, vt si quis à celebratione missarum, Ecclesiæ ingressu, aut à Sacramenti pœnitentiæ collatione interdicatur. tex. & ibi traditur in cap. significauit. de corp. vici. not. latè Calderi. in tracta. de Ecclesiastico interdi. fol. 5. col. 2. Deci. in cap. fanè. num. 4. de offi. delega. Marti. Nauarr. in manu. confesso. cap. 27. nu. 164. Domi. Soto in. 4. sent. dist. 22. q. 3. art. 1. Vnde dubium non est, ꝙ is qui à Missarum celebratione interdicitur, si de facto celebrauerit irregularitatis nota afficitur: vt cum alijs hoc loco tenet autor, idem est si Ecclesiæ ingressus alicui fuerit interdictus: nam si intra illam diuina solennia celebrauerit, irregularis est. Nec potest in Ecclesia sepeliri, nisi pœnituerit, & cum signis contritionis & pœnitentiæ decesserit. text. not. in cap. is cui. de sent. excom. lib. 6. vbi Ioann. And. Fran. & Doctores not. Poterit tamen is absque irregularitatis metu extra Ecclesiam diuina officia celebrare. glo. not. in dict. capit. is cui. & in capit. vlt. de offici. ordi. lib. 6. Inno. Henri. Abb. Felin. num. 8. in cap. sacro. de sent. excommuni. eamque sequitur (vir ętate inferior, literis tamen & eruditione antiquis adequandus) Martin. Nauar. in manu. confes. cap. 27. num. 170. D. Couar. in cap. Alma mater. 2. par. relecti. §. 1. num. 3. de senten. excom. lib. 6. quæ communis & verissima opinio probatur in cap. præsenti. 5. q. 2. Est etiam ei permissum Ecclesiasticã iurisdictionem exercere, siquidem ea suspensus non est. glo. in verbo, interdictum. in dict. cap. sacro. quam Doctores ibi communi consensu sequuntur Abb. in. c. ab excommunicato. col. 4. de rescrip. Ioan. Miles in repertorio, in verbo, Suspensus. Est ei licitum Ecclesiam introire & orare, quando diuina munera non celebrantur. glo. sing. quæ loquitur in excommunicato. in capitulo, qui studet. 1. quæstion. 1. Inno. in capit. nuper. de sent. excommunicat. non tamen potest sacra audire. ita Domi. in dict. cap. is cui. quam opinionem communem esse testatur eam, sequutus Nauarr. vbi suprà allegaui.

Notabis etiam circa hoc, quod generaliter per quodcunq; interdictũ prohibita sunt diuina solennia, Sacramenta, nec non Ecclesiastica sepultura (his exceptis) quę iure permittũtur. Ita colligitur ex cap. fin. de excessib.

sib.præla.c.non est. de sponsali: capit.quod in te.de pœniten.& remis. cap.responso.de sent. excommun.c. quoniam.cap.fin.de sent.excommu: lib.6.

Ex quo manifestè sequitur,violantem Ecclesiasticum interdictum irregularem esse.tex.not.in cap.1. de rei udi.lib.6.cap.1.cap.Is cui. §. vltim. de senten.excom.eo.li.Regia lex.18. tit.9.par.1.& ibi noster Gregori. in glo.*Irregular.* Non tamen irregularitas contrahitur,per quemcunq; actũ nisi per alicui ordini competentem, quem is qui exercet habet. Ita sing. tenet Inno.in cap.vlt. de excess.prælato.quam supra multis comprobauimus.

Celebrãs tẽporecessationis à diuinis, an sit irregularis.

Sed quæstionis est,vtrùm qui tempore cessationis à diuinis celebrauerit,irregularis iudicari debet.in qua glo.not.& communiter à Doctoribus recepta in cap. si canonici.de offici.ordi.in.6.in ea est opinione, vt existimet,eum irregularem non esse. Idem in cessatione generali respondedum est, etiam si ab eo decreta sit, qui interdicti sententiam iure poterat pronuntiare.Inno.nu.3.vbi Abbas,Anton.Præpo: Fran.& communiter omnes in cap. dilectis. de appellati. Idem Inno.num.4.in capit. irrefragabili.de offi.ordi.Sylvest. in summa,in verbo,cessatio.§.vltim. & in verbo,interdictum.1.§.1.Cardin. & Imol.in Clem.1.§. cessationis. de sent.excom.vbi Boni. num.9.Mart. Nauarr.in manu.confess.cap.27.nume.188.Contrariam tamen opinionem in cessatione generali ab eo impositã,qui poterat interdicere: tenet Ioann.And.in capitulo,si canonici. de officio ord.in.6. Idem vbi Inno. in capit. non est vobis. de sponsali. vbi Præpo.col.4. Felin. in cap.irrefragabilis.§.cæterum. de offici: ordi. Ang.in summa, in verbo, cessatio. Florentin.in.3.parte,tit.26. cap.3.colum.2.Primam tamen sententiam magis communem & benigniorem esse profitetur D.Couar.in dict.cap.Alma mater.2.par. relection.§.2. nu.2. Licet asseueret fortasis posteriorem esse veriorem considerata, & perpensamente Sacrorum canonum prohibentium Ecclesiasticæ censuræ violationem. Ipse verò non auderem à prima opinione recedere,quæ vt cõmunior ita & verior est; cui suffragatur tex.in dict.capitis cui.de sent. excomm.lib.6.quo sancitum est, nõ esse quenquam irregularem censendum, nisi in casibus iure Pontificio diffinitis:nullus tamen locus Sacrorum canonum expressus reperitur, quo irregularitas in hoc casu infligatur,igitur statuenda non erit. Nam licet in Clem.1.de senten.excommun. cessatio generalis Ecclesiastico interdicto,quo ad eius obseruationem & violationem comparetur,illud in vniuersum non est,sed quo ad illam excommunicationem tantum.

Suspensus. Vide autorem nostrum infra cap.122.num.4.& quæ post eum scripsi. C

Irregularitatem. Vide tex.in cap. si celebrat.de cleri.excom. minist. l.5. tit.9.par.1. &.l.pen.eo. tit. Et ratio huius decisionis est,quia excommunicatus minori excommunicatione, non est ab aliquo actu ordinis Ecclesiastici suspensus, quia Sacramentorum perceptio,non pertinet ad aliquem actum ordinis, & hac ratione prohibitus Sacramenta percipere, minimè ab aliquo actu ordinis suspẽsus est.Et ea potissima ratione irregularis non est iudicandus: tametsi Sacramenta percipiat:est æquidem necessarium.vt cuis efficiatur irregularis,quod sit suspensus ab aliquo actu D

ordinis;

ordinis, quem is qui illum exercet, habet. Quæ opinio communis est, vt suprà ostendimus.

E *Tex. celebris in c. si celebrat. de cler. excō. vel depos. minis. interpretatur.*

Deinquàm. Vide text. in d.c. si celebrat. ex quo cum vtatur dictione. *Grauiter.* manifestè colligitur clericū minori excommunicationis vinculo innodatum, ante obtentam absolutionem, diuina celebrantem solēnia: mortalem culpam contrahere, quod ibi Doctores communi consensu notant, & probat Regia lex. 6. tit. 9. par tit. 1. Caietan. in summa, in verb. excommunicatio minor. Sylvest. in verbo, excommunicatio. 4. in prin. not. 3. Cuius ratio manifesta est, quia excommunicatus qui sic celebrat contrauenit speciali præcepto, quo prohibetur Sacramentum percipere: si verò talis excommunicatus Sacramenta non percipiat, sed solum conferat: veniali tantum peccato afficitur, quod insinuare videtur text. in 2. sui parte in dict. ca. si celebrat. qui omissa dictione, *Grauiter.* Simpliciter hunc peccare asserit, sentire videtur: hoc veniale peccatum esse, non mortale. & ita illum text. ad hoc perpendunt Anchar. ibi. & Caietan. in dicto verbo, excommunicatio minor. Sylvest. d. not. 3. D. Couar. in d. cap. Alma mater. 1. parte. §. 8. num. 2. Domin. Soto in. 4. senten. distinct. 22. quæst. 1. arti. 1. Quamuis Sylvest. in dict. summa, in verbo, Excommunicatio. 4. in prin. asseueret mortale crimen hoc casu committi. &. d. Regia lex. 6. & opinionem istam sequi videtur Doctiss. Couar. in dicto numer. 2. Tamen egregius Martin. Nauar. in manua. confess. cap. 27. num. 24. Cæteris melius hanc controuersiam resoluit existimans, nullum peccatum committi, quod ea neruosa ratione probat: nam cum Sacris Canonibus excommunicatus, minori excommunicationis vinculo ligatus, tantùm separatus sit à Sacramentorū participatione passiua. Manifestè sequitur, posse absque alicuius criminis reatu, Sacramenta ministrare, si dando non suscipiat. Et ea ratione à peccatis potest absoluere, quia id dare est, non verò accipere, & poterit infirmis Sacramentum conferre, absque Missæ celebratione, nec non ab excommunicatione absoluere.

Nec his refragatur tex. in dict. c. si celebrat. in dict. secūda parte, quia quatenus dicit, excommunicatū minori excommunicatione conferentem Sacramenta peccare, intelligi debet: de illa collatione quæ fit vna cū participatione, nam alias tex. ille esset sibi contrarius, cùm expressè ibi diffinitum sit talem excommunicatum, à sola Sacramentorum participatione esse separatum. Et iste est germanus intellectus illius text. qui ex mente Hosti. & Anchar. colligitur. Qua ratione clericum minoris excommunicationis vinculo ligatum, qui Sacramenta contulerit, si ea minimè susceperit, nullum crimen commisisse iudicandum est. Et ideò in publicis Ecclesiasticis tribunalibus accusari non potest, & ita non semel obtinuisse in publicis causarum actionibus summemor.

Non ieiuni.

CAPVT, XXXIIII.

1 *Sacramenta altaris non debent, nisi à ieiunis hominibus celebrari,*

2 *Clericus non ieiunus celebrans, cui pœnæ sit obnoxius.*

3 *Somnus non est de substantia digestionis.*

Sacra-

1 SAcramenta altaris non niſi à ieiunis hominibus cele
a brari [a] à Carthaginenſi Cõ cilio prohibitum eſt, quod fuit tranſcriptum à Gratiano in cap. Sacramenta.de conſec.diſtin.1.Con tra facienti autem nulla ibi pœna ſta tuta fuit. Qui autem poſt cibum & potum etiam minimum diuina cele-brauerit, excommunicationi ſubia-cebit:vt in Concilio Toletano.7.in canone.2.quem retulit Gratia.in ca. nihil.7.quæſt.1. in.§. nullus poſt ci bum.Concilium tamen Bracharenſe ſecundum in canon.10. ſeuerius ani maduertit, diſponens quòd presby-ter in hoc delinquens continuo ab ofiicio ſuo priuatus à proprio depo-
2 natur Epiſcopo. Item talis celebrans niſi prę̃miſſa dormitione,priuandus eſt beneficio ſuo,vt in cap.Si conſti-terit.de accuſa. ſecundum Hoſtien. in ſumma,in tit.de conſec.Eccleſ.vel alta.in.§. Et qualiter ieiuno.Vide ta-men Card.in.c.ex parte. de celebra. Miſ.in.4.q.vbi dicit quod celebrãs poſt cibum vel potum poteſt depo-ni.allegat.d.c.ſi conſtiterit. Et quia in illo tex.nulla fit mentio de depoſi-tione,intelligenda ſunt verba Card. iuxta id,quod notat Aret.in dict.ca. ſi conſtiterit.in.3. nota. dum dicit: Tertiò tene menti hunc tex.quòd ſi presbyter celebrat poſt cibum ſump tum ante dormitionem,iſtud dicitur crimen graue,& dignum depoſitio-ne à beneficio. Sed aduerte quod ego credo quòd per illum text. non poſſet dari pœna priuationis benefi cij clerico non ieiuno celebranti, quia ſecundum Abba. ibi, poſt Ho ſtien. vera cauſa priuationis fuit, quia ebrioſus celebrauit, quod prę-ſumitur, quia per totam noctem ſte-tit in potatione, & mane incontinenti celebrauit. Iudex ergo attenta perſonæ & exceſſus qualitate, ac facti publicitate, pœna carceris aut ſuſpenſionis in delinquentem circa hoc poterit animaduertere: Quia ho 3
die ſeruari Concilium illud Brachara-nſe,eſſet nimis rigidum. Vnum ta men nota in iſto propoſito, quod ſomnus non eſt de ſubſtantia dige-ſtionis, vt quis dicatur ieiunus [b], ſed b
ſatis eſt quod ſit perfecta digeſtio,vt notat Abbas in dicto capitulo,ſi cõ-ſtiterit. circa finem. Vide Cardinal. in dicto capitulo. Ex parte, qui di-cit ſufficere digeſtionem ſecundum qualitatem cibi ſumpti: & quod di-cunt Phyſici, quod digeſtio perfici-tur in ſeptem horis. Credo tamen, quod iſtæ ſeptem horæ computan-dæ ſunt ab hora duodecima mediæ noctis,aliàs autem qui cœnaſſet ho-ra prima, vel ſecunda poſt duode-cimam, non poſſet celebrare,etiam in vndecima ante meridiem, quia li cet cibus ſit digeſtus, ille tamen non dicitur illo die ieiunus. [c] Et vide gloſ c
ſam in dicto capitulo. Nihil.in gloſ. finali, volentem, quod licet aliquis comederet ante mediam noctem, & ſentiret adhuc eructationes, quia nondum eſt cibus digeſtus,& quã-diu ſentit cibum, abſtinebit.

Celebrari. Vide text in cap. A
ex parte.de celebrat. Miſſ. vbi Doctores Bertach. in tract.de Epiſco. 2. par.lib. 4.quæſt.42.& latiſsimè Card.à Tur recrema.in cap.Sacramenta.de con-ſecrat.diſtin.1. Nicola. Boeri. deciſ. 4.per totum. Sed quid teneatur fa-cere Sacerdos,qui poſt rem diuinam inceptam memoriæ illius ſubuenit, non eſſe ieiunum. Lege Domin.So-to in.4.diſt.13.q.2.artic.6.qui poſt S. Th. cenſet,quod ſi id poſt conſe crationẽ cõtigerit debet Sacramentũ

sumere, si verò ante inceptam Missam relinquere tenetur, nisi grande scandalum timeretur. Idem sequitur Ang. in summa, in verbo, Eucharistia. 2. §. 6. Sylvest. in verbo, Eucharistia. 2. §. 7.

Notabis tamen vtiliter circa cap. hoc quod si post cõsecrationem Sacerdos morte, vel alia graui infirmitate præoccupetur, cùm hoc casu Missæ celebritas per alium supplere debeat, si non reperiatur clericus, nisi qui nõ sit ieiunus, is iure poterit diuinam rem perficere, & Sacramentũ sumere, absque alicuius pœnę metu: nam cùm duo præcepta hoc constituto casu contraria sint, in eam partem est declinandum, quæ magis referat, at præstantius præceptum est, quod Sacramentum perficiatur (quod diuinum est) aut diuino proximum. cap. comperimus. c. relatum. de consecratione. dist. 2. quam prohibitio ne sumatur nisi à ieiuno, quę humana est: c. liquido. ea. dist. Ita tenet Domi. Soto in. 4. sent. dist. 12. q. 1. art. 8.

B *Animaduertere*: Adde quod licet autor non meminerit, opinione istã amplectitur, Ioan. de Ana. in capit. si constiterit. de accusati. Sequitur Petrus Foll. in pract. crim. canoni. in vltimis verbis.

C *Ieiunus*. Vide D. Soto. d. art. 8. vbi autoris nostri opinionẽ amplectitur.

Ac in die sæpius.

CAPVT. XXXV.

1 *Clericus in die non debet nisi vnam celebrare missam.*

2 *Quod si plures in die Missas celebrauerit, cum pœna in re expressa non sit, iudicis arbitrio est puniendus.*

CLericis in die sępius celebrantibus nulla pęna in sacris sanctionibus constituta est, sed nec illis hoc expresse probibetur: imò potiùs in cõcilio celebrato per Archiepiscopum Maguntinum & aliquos Episcopos, anno Domini, millesimo vigesimo tertio, in loco Salegunstat. in canone quinto, decretũ fuit, vt vnusquisque presbyter in die non ampliùs quàm tres Missas celebrare præsumat: vnde vsque ad illum numerum licitum erat illo tempore in partibus illis. Quod conciliũ habes in fine libri Decretorum diui Burcardi Episcopi Vuormacienſis, qui interfuit in illo. Iura nanque Canonica sufficere Sacerdoti vnam Missam celebrare [a] solum affirmant, vt in cap. Sufficit. de conse. dist. 1. & in cap. Consuluisti. & in cap. te referente. de celebr. Missar. non tamen plures dicentibus, pœnam aliquam comminantur, licet text. in dict. cap. sufficit. in fin. versi. dicat quod pro pecunijs, aut sęcularium adulationibus pluries celebrans vna die non existimat euadere damnationem, quod magis æternam, quam temporalem pœnam videtur respicere. Sed quia tale facinus in conspectu populi graue solet iudicari, idque aliquando auaritię causa à pauperculis, & parũ doctis Sacerdotibus perpetratur, nõ debent Ecclesiastici iudices illud leue reputare, sed attenta facti notorietate, populique scandalo, personæq; perpetrantis moribus & qualitatibus consideratis sic in hoc errantes corrigere, vt cæteri pœna, metu, à similibus cohibeantur. Adeò enim amor viuendi in ocio, clericorum bonam partem inuasit, vt hac tempestate, vt laborem fugere possint, Sacri ordines suscipiantur: euenit

1 a

2

insuper

insuper vt iam pauperculi Sacerdotes, eo solo tempore, quo sacrificio Missæ vacant, totius diei sumptus necessarios promereri, ac deberi sibi contendunt, atque ob id vna sola celebratione, pluribus, qui plures eleemosynas præstiterunt, satisfeciſſe arbitrantur: quod mihi semper iniquũ
b visum[b] est. Nullo enim iure, nullaq; ratione astrictus est, qui sacerdotem occupat per spatium vnius Missæ ad eum in ocio alendum per totam illam diem, quin potius hoc aduersari videtur antiquis illis sanctorum patrum decretis, quibus statuerunt clericos quantumuis verbo Dei eruditos artificio sibi victum & vestitum
3 quærere, artificioloque præter offensam suæ professionis debere sibi parare vestimentum. Vt notanter inuenies in Concilio Carthaginensi.4.in capitulis.51.52.53.& in capit. Clericus victum, cum cap.seq.91 dist.

A *Elebrare.* Vide vndecim casus, quibus eodem die clerico iterum celebrare licet, quos refert Sylvest.in summa, in verbo, Missa.1.§.7. & septem scribit Marti.Nauarr.in manu.confess.c.25.nu.87.& alios cõmemorat Domi.Soto in.4.sent.dist.13.q.2.arti.2.& Regia.l.50.tit.4.par.1. Qui quidẽ casus antiquitus cum Ecclesia Sacerdotũ inopia laborabat, erãt frequentissimi: hodie verẽ rarissimẽ cõtingunt, præter diem natiuitatis, & cùm clericus ob inopiam duarum Ecclesiarum curam habet. Id verò notãdum censeo, quod in dictis casibus, quibus clericis iterum celebrare permittitur procedit, si ieiuni fuerint: vnde si in prima celebratione lotionẽ sumpserint, amplius celebrare non licet.capit.ex parte. de celebra. Missar.d.Regia.l.50. not. Abb. & Doctores in c. consuluisti. de celebrati. Miss. tradũt Doctores in d.c.ex parte quo loco dicit Host. magnos viros vidisse in hoc errare.

Visum est. Adde latissimẽ Scotum B quodlib.20.Palud.in.4.sen. dis.45. q.2.Dom.Soto lib.9. de iust. & iur. q.2.art.2.& in.4.dist.13.q.2.artic.2. Quibus in locis egregiè pro eius singulari eruditione rem hanc explicat, & autoris nostri opinio, sequitur à Nauar.in manu.conf.c.25.n.92.vbi dicit, quod Ecclesiæ vsu recepta est.

Et sine aqua et igne, vel in pane fermẽtato & calice ligneo.

CAPVT, XXXVI.

1 *Clericus istorum criminũ reus, ab officio & beneficio est deponendus.*

POena sic celebrantis est, 1 quod deponatur ab officio & beneficio, vt in cap. fin.de celebrat. Missa. vbi Abb.dicit quod Doctores non exprimunt, an debeant concurrere omnia supradicta ad hoc, vt presbyter deponatur, & quod credit ipse procedendum secundum qualitatem loci, & contemptum presbyteri considerandum, an habuerit illud in consuetudine.

Elebrantis Vide Regiam.l. A 52.tit.4.par.1.& l.56. ibi. & circa huius capitis argumentum de forma & debito more ministrandi eucharistiæ Sacramentum, vide latissimè Mag.senten. & Theologos.in.4.senten.dist. 9.vbi Dom. Soto.artic 1. cum multis sequentibus.

Et ſuper altari non conſecrato.

CAPVT, XXXVII.

1 *Clericus ſuper altari non conſecrato celebrans, arbitrio iudicis qualiter puniendus ſit.*

2 *Sacerdos erigẽs aliud altare niſi quod ab Epiſcopo ſanctificatum fuerit degradandus eſt.*

1 PIE quidẽ ab Eccleſia conſtitutum eſt, quod eucha riſtiæ Sacramentum non niſi ſuper cõſecratum altare celebraretur, a non autẽ cõtra facienti ſacerdoti pœna deſcripta reperitur: vnde Card. in dict. cap. fin. de celebra. Miſſa. meritò quæſtionẽ mouet: Si quis celebrat ſuper altari non conſecrato, qua pœna ſit puniẽdus? & dicit quod ſi ex malitia, vel nimia deſipiẽtia, punitur pœna illius text. quam in capitulo præcedenti deſcripſimus, & hoc propter identitatem rationis, & vlterius procedendo dicit, quod idem videtur in omnibus alijs exceſsibus commiſsis circa cultum Sacramentorum. Poſtremo tamen dicit quod quia pœnæ ſunt reſtringendæ, locus erit pœnæ arbitrariæ, & hoc credit verius, niſi tanta eſſet identitas rationis, 2 quòd poſſet eſſe locus pœnæ illius text, & in propoſito huius capituli vide text. in capitu. Nullus presbyter. lo. 2. de conſecrat. diſtinct. 1. qui dicit, quod nullus presbyter in Eccleſia conſecrata aliud altare erigat, niſi quod ab Epiſcopo loci fuerit ſanctificatum vel permiſſum: & ſi clecus contrarium fecerit, degradetur: quod ego intelligerem, quando clericus erigeret, illud tanquàm conſecratum, & vt in eo celebraretur ſine aliqua ara conſecrata.

Celebraretur. Vide latè Do A
min. Soto. in. 4. ſenten. diſtinction. 13. quęſtio. 2. artic. 3.

Sine orario, ſeu ſtola, & alijs veſtibus Sacris.

CAPVT, XXXVIII.

1 *Sacerdos ad Miſſarum ſolennia, non aliter accedere debet, quam orario vtroque humero circunceptus: quod ſi aliter fecerit, excommunicandus eſt.*

2 *Sacerdos ſine caſula & alijs veſtibus Sacris celebrans, arbitrio iudicis eſt puniendus.*

SAcerdos cùm ad ſolennia 1
miſſarũ accedit, nó aliter accedere debet, quã orario vtroq; humero circũceptus, a ſicut tempore ordinationis a
ſuæ dignoſcitur cõſecratus, ita vt de vno eodemq; orario ceruice pariter & vtrunque humerũ premens, ſignũ in ſuo appareat pectore crucis, ita deponit Concil. Bracharenſe tertiũ, in Can. 3. quod transcriptũ eſt in. c. Eccleſiaſtica. 23. diſt. Si quis autẽ aliter egerit, excõmunicationi debitę ſubiacebit, b vt ibi, de quo tex meminit b
Duran. in rationali diuinorũ officiorũ. c. de ſtola, vbi dicit q̃ fortè quis diceret illud decretũ eſſe abrogatum per contrariã generalis Eccleſiæ conſuetudinẽ: nã non vbique partes ſtolæ reducuntur ante pectus in modũ crucis. In his tamen regnis conſuetudo ſeruat decretum illius concilij, & licet ille text. ſolum de orario,

ſiue

2 siue de stola disponat. Si clericus sine casula, aut alijs vestibus sacris celebraret, nihilominus puniendum credo superioris arbitrio. Et aduerte quod dum tex. in dict. cap. Ecclesiastica, dicit quod clericus propter hoc excommunicationi subiaceat, exponit ibi Archidia. dupliciter. Primò, si admonitus non vult cessare. Secundò, excommunicationis, id est, suspensionis ad tempus pro arbitrio iudicis, cùm ibi nō determinetur tempus: & hanc secundam expositionem credo veriorem.

A *Circumceptus*. Nota circa huius capitis argumentum, quod ad diuini muneris maiestatem maximè expedit Sacris vestibus in Sacris ministerijs vti. Sunt æquidem vestes sacræ sacris ministris designatæ diuersæ siue plures aut pauciores pro diuersitate graduum & ministeriorum, quarum vsus antiquissimus est in Dei Ecclesia tam in ipsorum ministrorū vestibus, quam in altaris ornatu. Meminit æquidem horum Clemens in suis Epistolis: meminerunt etiam alij venerandæ antiquitatis patres. Quā quàm non est dubitandum paulatim aliqua esse addita aut mutata: & ita refertur Dalmaticarum vsum incepisse à Syluestro, quarum frequenter Gregorius in Epistolis meminit. Oraria verò quæ frequentissime stolæ nuncupantur in antiquioribus concilijs tanquàm Presbyterorum, & Diaconorū propria ornamēta constituuntur, vtcunque sit illum est asseuerandum, hanc esse Apostolorū vel vniuersalium conciliorum antiquissimorum traditionem. Et vide multa lectu non indigna, quæ de Sacerdotalibus indumentis (huic loco accommodatissimis) vltra alios diligenter scripsit Domin. Soto, in. 4. sent. distin. 13. q. 2. art. 4. Et de singulorum ornamentorum significatione, ratione ac comparatione illorum ad veteris legis ornamenta, de quibus vltra alios differit eleganter Rabanus lib. 1. de inst. cleri. cap. 14. & sequētibus. Et Hugo de Sancto Victore, lib. 2. de mysterijs Christianæ fidei, 4. par. & li. de mysterijs Ecclesię. c. 6. Et vide Onuffrium Pan. virum sanè doctissimum, & variæ & indefessæ lectionis in tractat. interpreta. vocum obscura. Ecclesiasti. Concil. Tridentin. sessione. 22. capit. 5. & Can. 7. eadē sess. *Si quis* (inquit) *dixerit cæremonias vestes, & externa signa, quibus in Missarum celebratione Ecclesia Catholica vtitur irritabula impietatis esse magis, quā officia pietatis anathema sit.* *Onufri Pan.*

Ex quo merito exterminanda & relegenda est impij Caroli Molinei opinio in .2. parte extricati. Laberen. numero .53. ad finem asseuerantis Pontificios ritus, non ab Apostolis emanasse: sed posteà partim ab Ethnicis, partim à Iudæis processisse, & miror sanè locum illum non fuisse castigatum in nouissimo libro expurgatorio, ędito hoc anno .1584. Cognantur sanè impij homines has sanctissimas cęremonias increpare, & de medio tollere, vt ijs adiumentis destituti peccatis nostris depressi, perpetuo somno sepulti Dei nostri obliuiscamur, si hæc nobis ademptа essent, fortè peiores essemus Sodomis & Gomorrheis. *Cōtra Impiū Carolū Molinæum & alios Hæreticos*

B *Subiaceat*. Ex qua sanè excommunicationis pœna manifestè sequitur Clericum siue Sacris vestibus celebrantem, mortalem culpam contrahere, nam aliter excommunicationis pœna non imponeretur, cap. nemo. cap. nullus. 11. q. 3. tradiderunt Theologi, præsertim. Thom. in. 4.

dist.18.q.2.ad.3.quæst.Felin.& Doctor.in rub.de sent.excomm. quam esse communem sententiam testatur Domin.Soto.in.4.dist.22.quæst.1. artic.2. D.Couar.in cap. Alma mater.1.par.relecti.§.9. num.1.de sent. excom.lib.6.cui suffragatur Concilium Triden.sessione. 25. cap.3. & hanc sententiam tenet in specie Antoni.3.par.tit.13.cap.6.§.6.Nec à tali crimine excusaretur clericus, sine sacris vestibus celebrãs, si aliter mortem vitare nequeat: secundum Caietan. 1. secundæ quæst.69.articu.4. Quæ opinio nimis dura videtur egregio Nauarro in manuali confesso.cap.25.num.84.

Ac in priuatis locis sine Episcopi licentiâ celebrarunt.

CAPVT, XXXIX.

1 *Missarum solennia non nisi in locis ab Episcopo consacratis, vel vbi ipse permiserit, celebranda sunt.*

2 *Clericus qui flagitium hoc commiserit, qua pœna puniatur.*

3 *Episcopis in domibus nullo modo celebrare licet.*

ANNOTATIO.

1 Sicut non alij quam sacrati Deo Sacerdotes debẽt Missas celebrare, nec sacrificia super altare offerre,[a] sic nõ in alijs, quàm in Domino consecratis locis, id est, in tabernaculis, diuinis precibus à Pontificibus delibatis, Missas cantare, aut sacrificia offerre licet, nisi summa coegerit necessitas. Verba sunt singularia, tex.in.c. sicut.de consec. dist.1. Et in Concil. Triburiensi, de quo in. c. seq. disponitur, quod Missarum solennia non nisi in locis ab Episcopo cõsecratis, vel vbi ipse permiserit celebrãda sunt: idem etiam disponitur in cap. hic ergo.ead.distinct. quæ iura Sacerdotibus contrarium facientibus pœnam non statuunt. tex. autem in. c. nullus presbyter. el. 1. ead. dist. idem prohibet illis, qui de cætero participes voluerint esse Sacerdotij. Per quæ verba videtur comminata talibus pœna amittendi participationem Sacerdotij. Facit etiam Concilium Carthagi. secundum in Cano.9. vbi ita disponit: Quisquis presbyter inconsulto Episcopo, agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipse honori suo sibi contrarius existit. Sexta autẽ synodus, de qua in cap. clericos. ea. distinct. dicit: clericos, qui ministrant in oratorijs, quæ intra domum sunt cum consensu Episcopi loci hoc facere præcipimus. Si quis verò hoc non obseruauerit, deponatur. Vnde fortè sumpta occasione acerrimã pœnam talibus imponendam scripsit lex nostri regni, videlicet quòd clerici, qui taliter celebrant, deponantur, & in perpetuum carcerem damnentur. Ita disponit lex. 4. tit. 10. partita .1. De qua nempe grauitate pœnæ summè mirandum est, cum hoc iure canonico nõn sit expressum, parque per hoc fiat delictũ hoc pluribus alijs grauissimis, pro quibus pœna similis imponitur. At ne quisquam sibi suadeat hoc nõ esse tam graue iudicandum, ex eo quod pium & Christianum videatur, vbi libet velle videre corpus Redẽptoris nostri, & quia plures propter hoc sæpiùs audiunt Missam, qui aliàs non audirent: nam contrarium apertè dicit tex.in.d. cap. sicut. per hæc verba: Satius est enim Missam nó cãtare, vel audire, quã in his locis vbi fieri non oportet, nisi pro summa necessitate

[a] 2

sitate contingat. Quis enim dubitat antiquos illos sanctiss mos Ecclesiæ patres plus dilexisse quam nos Redemptorem nostrum, eiusque aspectu delectari magis, & flagrare desiderio, & tamen non nisi in Ecclesijs illum videre, seu si sacerdotes erant in eis tantummodo de cælo illum ad manus proprias admirandis illis cōsecrationis verbis, aduocare audebant. Nos verò ad cubicula seu cœnacula nostra, illū, quotidie trahimus nulla necessitate vrgente, sed aut desidia quadam ad Ecclesiam eundi, aut superbo quodam fastu, quasi iam parum sit solis hominū obsequijs corā hominibus venerari, nisi etiam inter nostram mundi pompam connumerare liceat, quod adhuc ipse filius Dei ad domus nostras nobis ministraturus accedat. Ad domus inquam, ludis, blasphemijs, ebrietatibus, acluxuriæ actibus obscœnis sæpissimè violatas, cùm Ecclesias sanctas Dei sola vnius coniugalis actus pollutio sine peccato facta contaminet, vt per Sylvest. in summa, in verbo, Consecratio, lo. 2. §. Quintò quæritur. versi. Tertius casus. Si honorabilior nobis aliquis ad nos accedere vult, summum dedecus arbitramur, si nō prę-ueniamus eundem ad eius hospitium euntes. Ad quem credimus Deum, quem confitemur Redēptorem, quem tremendum iudicem expectamus, angelicis constipatū choris ad sordida nostra receptacula nō modò venire permittimus, sed si fas est dicere, compellimus. Aduertant quæso vniuersi Christiani, & tempestatis huius calamitatem considerēt, & aliqua Germaniæ oppida tam cælesti hoc munere, corpore, videlicet, filij Dei, orbata cognoscant, cùm in omnibus retro actis sæculis nusquā id cōtigisse legamus, quamuis Deus ipse summus plures hæreses in sui offensam prædicari & recipi permiserit, & quod hoc miserrima nostra ætate successerit, ad irreuerentiam erga Dominicum corpus referamus. Constat enim nusquam Sacerdotes maiori habitos contemptui, & Eucharistiæ donum maiori ingratitudine susceptum, & irreuerentia tractatum fuisse. Timeantque qui talia contemnunt, tam graue Dei subire iudicium, tātique muneris priuationem sibi & posteris promereri. Satis enim securi viuebant, paucis elapsis annis, qui talem nunc patiuntur animæ morbum, & salutis ęternæ dispendium. Vt autem magis pudeat Christianos hanc Redemptori suo irreuerentiam facere, legant obsecro Aemilium probum in vita Alcibiadis scribentem, aspersum fuisse infamia, quòd in domo sua facere mysteria dicebatur, quod nefas erat more Athenienſium. Etsi inter Ethnicos, qui lapidibus & dæmonibus immolabant pecudes, nefas esse hoc domi agere perpenderint quam sit indecens intelligant omnipotenti Deo Patri, & Creatori omnium vnigeniti Filij sui Saluatoris nostri corpus & sanguinem virginis visceribus compactum, cum ipsa diuinitate vnitum in impuris domibus offerre. Ad tantæ igitur irreuerentiæ damnum minuendum, oporteret Episcopos omnes deprecari summum Pontificem, vt altaris portatilis facultates nullatenus concederet, & concessas reuocaret: ac interim in suis diœcesibus prohiberent, ne quisquam Sacerdos in priuata domo celebraret, nisi priùs decentia loci per eos, aut suos vicarios examinata fuerit, dum tamen hoc in iudicum seu notariorum lucrum nō cedat. Prohibere insuper, ne orna-

menta Ecclesiarum alicui extra illas
3 cómodetur. Deceret insuper ipsosq; Præsules ad aliorum exemplum nunquàm nisi in Ecclesijs celebrare, aut Missam audire: nam ipsis etiam Episcopis in domibus nullatenus licere celebrare, disponit text. prædictus, in cap. sicut. quod ante dispositum erat Concilium Laodicense. Can. 8. in hæc verba, videlicet, non oportet in domibus oblationes ab Episcopis siue presbyteris fieri.

A *Consecratis locis.* Est æquidē animæ nostræ natura rationalis insita, à cuius lumine ea quę facienda, quę ve sequenda sunt, doceamur: & vt singulari notione discamus ea quæ ad diuini numinis cultum, & sacrificium pertinent: nam vt Regius Vates præclare cecinit, Psalm. 4. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Omnibus namq; innatum est esse Deum, vt scribit Cicero. 2. de natura deorum. Nec vlla gens tam immansueta, tam ferrea vnquàm fuit, quæ Deum esse neget, licet qualem habere deceat ignoret, teste eodē Cicerone, lib. 1. de legibus iuris naturę, quippe est ergo Deum religio, vt in l. veluti. ff. de iusti. & iur. Et Dei cultus à natura inductus est, quamuis colendi modus à lege institutus sit, autor est Aristot. 5. Ethico. Et ea ratione primum firmissimè credēdum est, Deum esse eumque omnipotentem, bonorum largitorem, malorum auersorem, & sacrificia ab hominibus, quamuis diuerso modo, tamen aliquo omni sæculo exhibita fuisse dubitandū non erit. Vide late Vbaldensem tomo. 5. de Sacramētalibus. tit. 4. cap. 26. & latiùs tit. 17. c. 143. Domi. Soto in. 4. senten. distin. 13. quęst. 2. art. 3. Quibus in locis multa doctè ac piè circa locum istum aduersus Lutherum & VVitcleff, & impiorum hæreticorum dogmata scribunt. Est etiam religio & Catholica veritas credere, destinandum esse locum, in quo Deum optimum Maximum sacrificijs & orationibus propitium nobis faciamus. Semper quidem mortalium animis insitum fuit, Deum in certis locis colendum esse, vt falsissimæ religiones id credi derint. Quamobrem pro diuinarum rerum veneratione operę precium semper fuit, vt essent qui eas curaret, qui templa construerent, & sacrificia ex regula facerent, vt scribit Aristot. 6. Poli. cap. fin. & 3. Poli. cap. 10. Sed vt Ethicos taceamus, Sacra historia tradit ante legem scriptam, in lege naturę iustos viros, altaria quibus Deo sacrificarent dedicasse: vt Geneseos 8. legitur de Noe, &. 13. de Abram, &. 28. de Iacob: qui cùm à somno, quo visionem viderat, euigilans cognouisset verè Dominum esse in eo loco, lapidem in titulum erexit. Vnde Deutero. 12. sic sancitum est. *Caue ne offeras holocausta tua in omni loco, quem videris, sed in eo quem elegerit Dominus in vna tribuum tuarum offerēs hostias.* Nec in peregrinatione deserti, voluit Dominus populum sacrificia, nisi in tabernaculo facere: vt legitur Exodi cap. 26. & vlta innumera Iuris Pontificij decreta, quibus hæc veritas probatur, quorum aliqua autor hic allegat. Idem fuit diffinitū in Sacro Concilio Tridentino, sessio. 22. in decreto de obseruandis & euitandis in celebratione Missæ. Vnde post doctum Concilium, nec Summus Pontifex facultatem concedit celebrandi, extra locum sacrū etiam, Episcopis in vrbe morantibus, sed tantū Cardinalibus: vt testatur Mar. Nauar. in manua. confess. capit. 25. num.

Decretū Cardi. qui præſūt Conci. Trid. interpretationi.

num. 80. licet ſingulari beneficio ſibi datam fuiſſe dicat. Caſu verò quo detur facultas celebrandi rem Sacram in aliquo oratorio ſeu Eccleſia de nouo ædificata concedenda eſt cū clauſula ſaluo iure & ſine præiudicio parochialis Eccleſiæ, vt à Sacra Cardinalium congregatione ſtatutum eſt: nec ſemel data ſine cauſa reuocari debet. Ita peculiari decreto dictæ Sacræ congregationis diffinitum vidi.

B *Contaminet.* Adde glo. not. dictam opinionem tenentem in cap. vni. de conſecrati. Eccleſiæ vel altar. libro. 6. quam ſequitur Specul. lib. rationa. diuin. offic. tit. de dedica. Eccleſiæ. Ioan. à Selua in tracta. de benefici. 1. par. q. 5. requiſi. 7. quam eſſe communem teſtatur D. Epiſ. Couar. in. 4. decretal. 2. par. cap. 7. §. 2. num. 3. Aug. in ſum. in verbo, conſecratio. 2. q. 7. Et grauiſsimus & maturi iudicij vir Gregor. Lup. qui in gloſſandis, elimandiſque Partitarum legibus, ſingularis & incredibilis eruditionis ampliſsimum teſtimonium præſtitit, quem certo ſcio, proximum venturū ſæculum apud nos Hiſpanos Bar. non inferiorem iudicauit. Is, inquā, in. l. 20. tit. 10. par. 1. in verbo, *Fornicio.* Quamuis gloſ. in cap. in Eccleſijs. de conſecratio. diſ. 1. teneat Eccleſiam minimè pollui, ex cōiugali concubitu. Quam ſequitur Henri. in. c. fi. de conſecrat. Eccleſiæ vel alta. Mar. Nauar. in manu. confeſſ. c. 27. num. 252. Domi. Soto in. 4. ſent. diſt. 13. q. 2. artic. 3. Alphonſus à Caſtro Zamorenſis ſubtilis & acuti ingenij, & verbi. Domini orator celeberrimus, lib. 1. de poteſt. legis. pœna. c. 7. docum. 2. idem diſponit Regia. l. 20. tit. 10. par. 1. Quæ opinio procedere poteſt, quando coniuges longo tempore in Eccleſia habitarent. Ita cenſet Sylueſt. in ſumma, in verbo, Conſecratio. 2. q. 5. & in verbo, debitum. quæſt. 3. D. Couar. & Greg. in locis nouiſsimè allegatis.

Greg. Lup.

Non tamen cōiuges à mortali crimine excuſarentur, ſi carnale commertium habuerint in loco Sacro: ſiue cōſecrato vel benedicto, ſiue eam habuerint, vt voluntate fruantur, ſiue vt fornicationem exerceat, ſiue multo, ſiue paruo tempore in Eccleſia ſiterint. Ita Palud. in. 4. diſtinct. 32. quæſt. 2. artic. 3. Antonin. in. 3. parte, tit. 1. cap. 20. §. 2. Cardi. à Turrecrema. in. §. ſed cùm naturale. arg. 4. diſtinctione. 5. Martin. Nauarr. in manuali confeſſor. cap. 16. num. 33. Caietan. in ſumma, in verbo, matrimonialis vſus peccata. §. 6. Licet contrarium tenuerit Ang. in ſumma, in verbo, debitum. §. 32. & alij per eum relati. & Caſt. dict. docum. 2.

C *Commodentur.* Adde quod iam hodie in hoc ampliſsimo Toletano Archiepiſcopatu, nouiſsimo Sinodali decreto prohibitum eſt, ne ornamenta & alia Eccleſiarum bona, ad earum decorem & ornatum neceſſaria, alicui commodentur: niſi tantum alteri Eccleſiæ annexæ. Clericus verò Economus vel Sacriſta, illius conſtitutionis tranſgreſſores, pœna duorū aureorū ſunt multandi. Ita ſancitum fuit lib. 3. dictarum conſti. ſub tit. de rebus Eccleſię non alienan. c. 4. Antiquius ſanè ſeuerior pœna inflingebatur. Nā in Concil. Tolet. ſub Flauio Egica Rege celebrato, anno eiuſdem regni. 7. Idibus Nouemb. Aera, 732. c. 4. decretum fuit, eum qui vaſa Sacra, aut ornamenta Eccleſiæ in vſum proprium prophanauerit, honoris proprij ordinem amittere, & Sacrę cōmunionis perceptione perpetuo (niſi in mortis articulo) priuatum remanere: nec non dictorum bonorum reſtitutioni eſſe obnoxium.

Missamque pro requie defunctorũ promulgatã, pro viuis celebrarũt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum.

CAPVT, XL.

1 *Sacerdos, qui hoc crimen commiserit à proprio ordine depositus, in perpetuum exilium mittitur.*

1 POena huius criminis est, vt talia perpetrãtes a proprio ordinis gradu deponantur, & exilij perpetui
a ergastulo relegentur,[a] vt cautum est in Cõcilio Toletano, quod refertur in cap. Quicunque sacerdotum. 26. q. 5. de quo tex. meminit Hostien. in cap. fin. de sortile: & ibi Ioann. de Ana. in fin. meminit etiam Paul. Grilan. in tract. de sortilegijs, in 14. q. & in 17. & habetur ille tractatus & alij sui in 4. vol. tractatuum huius nouæ impressionis, in qua fuerunt redacti plures tractatus ad volumina decem. & quia Gratianus refert breuiter verba illius Concilij Toletani: Si quis cupiat illud originaliter legere, inueniet in synodo. 17. Toletana celebrata Aera. 732. in cap. 6. sub rubri. de his, qui missam defunctorũ audent pro viuis maleuolè celebrare. Quæ synodus hucusque non est im-
b pressa.[b]

A *Relegentur.* Vide doctissimum, & nostra ætate celeberrimum iureconsultum Iacob. Menoch. in lib. illo variæ & indefessæ lectionis, de arbi. iudi. quæstio. lib. inquam 2. cent. 4. casu. 388. nu. 15.

Non est impressa. Adde quod de- B
cretum dicti Toletani Concilij nouissimè refert Frater Bartholomæus Carrança de Miranda Archiepiscopus Toletanus in epitome conciliorum Concil. Toleta. 17. cap. 5. cuius verba hæc sunt. *Qui fallaci voto missam pro requie defunctorum promulgatam, pro viuis studet celebrare hominibus, non ab aliud nisi vt is qui pro quo offertur sacrificium ipsius Sacrosancti libaminis interuentu mortis ac perditionis incurrat periculum, tam ipse Sacerdos qui celebrauerit, modo dicto, quam ille, qui ad talia peragenda incitauerit exilij perpetui ergastulo relegetur, & (nisi mortis articulo) Sacræ communionis perceptio denegetur, & Sacerdos insuper à proprij deponatur ordinis gradu.* Hactenus concilium.

Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatẽ euomuerunt.

CAPVT. XLI.

1 *Sacerdos, qui delictum hoc commiserit, quadraginta diebus debet pœnitere.*

2 *Species Sacramentales quamdiu in suo vero esse remanent, sub eis cõsistit inseparabiliter corpus Christi.*

3 *Si Sacramenti species, quæ discerni possunt euomitæ fuerint, quid faciendum est.*

CLerici vel Monachi, seu 1
Diaconi, presbyteri, quibus tale contigerit. 70. die
bus debent pœnitere,[a] vt a
in cap. si quis per ebrietatem. de cons. distinct. 2. vbi vide Card. de Turrecrem.

recrem. qui dicit, quod conſiderata cauſa vomitus, quę ponitur in text. ſcilicet, ebrietate, & voracitate, & circunſtantijs, non videtur quod pœna taxata excedat, & ideò ſecurè iniungenda eſt. Cùm autem text. non aperiat qualitatem pœnitentiæ, quæ debet fieri in illis diebus, videtur relicta
2 arbitrio iudicis. Ratio huius pœnæ eſt, quia ſecundùm veriorem & ſecuriorem opinionem quamdiu ſpecies Sacramentales remanent in ſuo vero eſſe, ſub eis conſiſtit inſeparabiliter corpus Chriſti, & ſic ſi prædictæ ſpecies eijciuntur per vomitum, ipſum corpus ſimiliter eijcitur: quem ſequitur Card. vbi ſuprà, quem etiam vide
3 in. §. fina. dicentem quod tunc ſi ſpecies euomitæ diſcerni poſſunt, & ſunt ſumptibiles, debent exſiccari & ſumi per ſe: ſi poteſt fieri, vel cum vino, vel alio licore. Si nó ſunt ſumptibiles, tunc reponantur in aliquo honeſto loco iuxta altare. Si ſpecies nó poſſunt diſcerni, prę ſumuntur digeſtæ, niſi ſtatim ſint euomitæ, quo caſu reponuntur in aliquo honeſto loco, De quo etiam vi. per Sylueſt. in ſumma verbo, Euchariſtia. lo. 2. §. Nono quæritur. verſic. Quartum.

A POenitere. Nota quod Epiſcopus, cui hoc contingerit, nonaginta diebus pœnitere tenetur, ſi autem infirmitatis cauſa euenerit, ſeptem diebus tantum: vt in ca. ſi quis per ebrietatem. hic allegato, de quo vide Hoſtien. in ſum. in tit. de cuſtodia Euchariſ. §. quę pœna. n. 4. Steph. Auf. in addi. ad Capel. Toloſa. q. 218.

Ac ob negligentiã ipſorum aliquid ſanguinis ſtillauit in terra, & in altari.

CAPVT, XLII.

1 *Pœna huius criminis quæ ſit.*

POEna huius exceſſus ponitur in cap. ſi per negligentiam. de cóſ. diſt. 2. per hæc verba: Si per negligentiam aliquid de ſanguine ſtillauerit in terram lingua lambatur, tabula radatur, ſi non fuerit tabula, vt non conculcetur, locus, conradetur, & igne conſumetur, & cinis intra altare condatur, & Sacerdos .40. diebus pœniteat: ſi ſuper altare ſtillauerit calix, ſorbeat miniſter ſtillam, & tribus diebus pœniteat: Si ſuper linteum altaris, & ad aliud ſtilla peruenerit, quatuor diebus pœniteat, ſi vſque ad tertium. 9. diebus, ſi vſque ad quartum 20. diebus pœniteat, & linteamina, quæ tetigerit ſtilla tribus vicibus miniſter abluat calice ſuppoſito, & aqua ablutionis ſumatur, & iuxta altare recondatur. Quæ pœna cùm ſit canonis antiqui, & quæ magis videtur pœnitentiæ foro, quam iudiciali prouidere, ſi caſus occurrerit, & in iudicium deducatur, tunc iudex attenta facti qualitate, & aſtantis populi notitia vel ſcandalo, & Sacerdotis culpa vel negligentia pœna moderabitur vel augebitur, prout æquius ſibi viſum fuerit. 1

ADde circa huius capitis materiam Capel. Toloſa. & ibi Stepha. Auf. in addi. deciſ. 218. incip. Item fuit quæſitum qua pœna. A

Aliquotiens inſuper celebrando corpus & ſanguinẽ Domini nõ percipiebant.

1. *Sacer-*

1 *Sacerdos, qui crimen hoc commiserit, qua pœna puniendus est.*

1 HOC enim licet temporibus nostris rarò accidat, quia semper qui celebrat saltem publicè, sumit corpus & sanguinem Domini, Concilio tamen Toletano. 12. quod habetur de conse. distin. 2. cap. relatum. cautum est, quod quicunque Sacerdos diuino altari sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa, qua se indecenter priuauit gratia communionis, anno vno repulsum se nouerit.

Super rebus aptis ad faciendũ sortilegia, & ad illũ effectum vnã vel plures Missas sciẽter celebrarunt, adhibitis nefarijs precibus & verbis superstitiosis.

CAPVT, XLIII.

1 *Sacerdos, qui hoc immane scelus cõmiserit est deponendus.*

2 *Pœna huius sceleris, aliquando iudicis arbitrio est infligenda.*

1 QVam graue sit rebus sacris vti ad committenda scelera, nemo non nouit: & si hoc in quocunque grauiter puniendum est, quantò magis id faciendum erit, si talia perpetrans, cultus ac ministerio sacrarum rerum est ordinatus? Vnde Sacerdos, qui in hoc deliquerit, deponi debet ex sententia Pauli Grillan. in tracta. de sortilegijs, quod est volum. 5. tracta. diuersor. doct. in quęst. 14. qui etiã describit aliquas res, super quibus solent prædictæ Missæ celebrari ad dictum effectum, mouetur per text. in cap. si quis Episcopus. 26. quæst. 5. qui hoc non probat, quia nihil de hoc delicto dicit, nec imponit pœnã depositionis. Mouetur etiam argumento tex. in capit. Quicunque, eadem cau. & quæst. qui leuius crimen graui pœna castigat. Et dicit tandem 2
quod quidem dixerunt esse pœnam arbitriam: quod dicit tolerari posse, quando factum non esset valde turpe, vel persona Sacerdotis simplex. Et vide Abb. in cap. quidam. ad finẽ. De celebra. Missar. vbi dicit quòd Sacerdos Missam celebrãs, vt Deus perdat aliquem, licet conficiat, debet hoc comperto deponi: quia abutitur tanto Sacramento: Superstitiosum autem clericum deponendum, & in monasterio detrudendum dicit Syluest. post Hostien. in locis per eum relatis in sua summa, in verbo, Superstitio. §. Vndecimo quæritur.

ANNOTATIO.

ADde Paul. Grillan. vltra locum, quem hic autor allegat in tract. de sortileg. q. 16. & 17. Iacob. Menoch. de arbit. iud. quæst. lib. 2. cent. 4. casu 388. num. 14.

In custodia Eucharistiæ desides.

CAPVT. XLIIII.

1 *Clericus istius criminis properator, qua sit pœna animaduertendus.*

2 *Sacramentum Eucharistiæ summa decentia custodiendum est.*

Huius

1 HVius desidiæ pœna ex dis positione concilij Arelaten. de quo in cap. Qui bene. de consec. distinct. 2. talis est, quod qui bene non custodierit sacrificium, & mus, vel aliquod aliud animal illud comederit, quadraginta diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in Ecclesia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, triginta diebus pœniteat. Nouissime autem taliter delinquentes ab officio tribus mensibus suspenduntur, vt. c. 1. de cust. eucharist. Grauiori pœna puniendi, si aliquod nefandum inde contigerit, quæ videtur relicta iudicis arbitrio, argumento text. in capi. 2 de cauſ. de offici. deleg. Quali autem decentia seruari debeat eucharistia, bene ordinauit Honorius. 3. in cap. sane. de celebra. Missa. sub talibus & notandis verbis: Ne propter incuriã Sacerdotum diuina indignatio grauius exardescat, distinctè præcipiendo: Mandamus quatenus à Sacerdotibus Eucharistia in loco singulari, mundo, & signato semper honorificè collocata, deuotè ac fideliter conseruetur.

ANNOTATIO.

VIde Circa huius capitis argumentum Capellam Tolosanam, decisio. 218. vbi Auf. in addi. & vide in hoc Archiepiscopo Toleta. capit. 1. sub tit. de custod. eucharist. lib. 3. Sinod. constituti.

Illud verò notabis, quod propter negligentiam in sacrificijs admissam vindictam Dei Optimi Maximi proximã esse exempla Nadabi. & Abiu. fidem faciunt, vt habetur Leui. c. 10. cum alijs. 1. Reg. cap. 2. 3. &. 4. Atq; Herodotus lib. 2. piaculũ fuisse apud Aegyptios: tradit immolasse hostiã non notam à Sacerdote, qui priusquam immolaret explorabat diligentissimè an munda esset: deinde allegato Canauo cornibus applicataq; terra sigillari annulo impressa mundam esse notabat:

Hinc procedit parochium, cuius desidia vel negligentia infirmus absque Sacramentali confessione, & Sacra communione moritur à suo officio remouendum esse; cùm reus sit animæ illius, vt dicit glos. in cap. officium. in verbo, sine confessione. de offic. Archipresbyt. pro qua mirè cõducit. text. in cap. presbyter. 16. q. 6. Idem esset asseuerandum de alio quocunque Sacerdote qui puerum in necessitate noluerit baptizare: nam si absque Baptismi Sacramento decedat Sacerdos huius criminis reus deponitur. cap. quicunque. de consecr. dist. 4. Ego quidem semper vidi pro his criminibus suspensionis pœna cum reclusione ad tempus imponi.

Pœna Parochi, cuius negligẽtia, infirmus nõ receptis Sacramẽtis decessit.

Missamque Sacram inceptam reliquerunt.

CAPVT, XLV. QVOD nouê æditum est.

1 *Clericus qui Missæ sacrificium ceptũ relinquit, qua pœna puniatur.*
2 *Clericus qui rem Sacram ceptam relinquit, grauissimè peccat.*
3 *Causæ aliquæ traduntur, quibus excusatur clericus qui Missam sacram non perfecit.*
4 *Clericus qui rem Sacram propter impedimentum non perfecit, impedimento cessante potest finire.*

1 CLericus qui absque rationabili & vrgentissima causa Sacram Missam inceptã relinquit, à Sacro corpore & san

& sanguine Domini nostri suspensus est: iuxta Macarij Summi Pontificis decretum, in capit. nullus. de cõsecrat. distin. 1. cuius text. autoritate Archid. in cap. nullus. 7. q. 1. scribit eum minoris excõmunicationis sententiam incurrere. Imò sunt qui putant, eum maioris excommunicationis sententiam incurrere: quibus suffragari videtur Toletanum Concil. in dict. cap. nihil. quo sancitum est, quòd huiusmodi desertor, excommunicationis sententiam obtinebit. Sed verius est in nullam excommunicationem incidere, non maiorem, quia nullibi cautum reperitur, iuxta glos. sing. in capit. fin. de iure patro. Nec verba Concilij Toletani aliquid vrgent, ibi, *Sententiam excommunicationis obtinebit*. Quia sunt verba futuri temporis, quæ non inducunt pœnã ipso iure impositam, nisi alia verba id significantia iniungãtur. glo. not. in reg. in pœnis. de regul. iuris. lib. 6. glo. Bar. & Bal. in l. iubemus nulli. C. de Sacrosan. Eccles. glo. in l. 1. C. ne liceat potentior. cum prope infinitis allegatis ab Andr. Tiraquel. in elegãtissima illa relectione l. si vnquàm. in verbo, *Reuertantur*. nume. 39. C. de reuocand. donation. Non minorem, quia illud Macharij responsum quòd ansam prębuit Archidia. vt hoc asseueraret, nullam de excommunicatione mentionem facit, sed tantum de suspensione à corpore & sanguine Domini. Ita nouissimè tenet Marti. Nauar. in Miscelaneis de oratione Miscela. 42.

2 Peccat sanè grauissimè clericus, qui inceptam Missam non perficit. Tum quia iure prohibitum est, vt dixi, tum etiam quia pręstat ansam audientium distractioni, vt in suscepta deuotione frigescant, quod ipsum dicendum censeo, de omnibus alijs horis canonicis, vt insinuat dictũ Concilium Toletanum in dict. cap. nihil. quatenus loquatur, de omni officio, in quo Domino psallitur, vt ponderat egregius Nauar. in tracta. de oratione. c. 16. num. 45.

Si tamen legitima interfuerit causa 3
permissum est diuina munera inceptа relinquere: vt tenet S. Thom. in. 3. part. quæst. 53. arti. 6. Paludan. in. 4. distin. 11. quæstio. 1. conclus. 2. Iusta causa illa iudicanda est, quæ prouenit ex impotentia facti: quia clericus qui Missam incepit, repentino morbo afficitur, ita vt eam perficere non possit. Alia est iuris impotentia, quia forte ea incepta meminit comedisse, vel quod erat suspensus, vel excõmunicatus, irregularis, vel in peccato mortali. Ita tenet Diuus Thom. in dict. 3. par. q. 58. arti. 6. ad secundũ. Quam doctrinam communiter receptam esse asseuerat Martin. Nauar. in dict. capit. 16. num. 57. Ex quorum tamen sententia liceret, cui hoc contingerit, condigna facta pœnitentia, Sacram rem finire, etiam si ante consecrationem illius memoriæ hoc superueniat. Si alias scandalum oriretur quidquid reclamet Palud. in 4. sent. dist. 11. quæst. 2. col. 2. Si tamẽ absque vllo scandalo posset à Sacra re incepta desistere, id omninò facere tenetur, in tribus casibus suprà enumeratis, nempe comestionis, irregularitatis, vel excommunicationis, sed in quarto si meminit se in mortali peccato esse constitutum, perficere potest, modò cõdignè pœniteat. Sed illud memoria dignissimum est, clericum Missam dictis tribus casibus finiendo non affici irregularitate. Ita tenet Ang. in summa, in verbo, Eucharistia. 2. §. 2. & sequen. Syluest. in eodem verbo. q. 7. col. fin. Quam opinionẽ amplectitur Nauar. in d. c. 16.

dices

dices eam iuſtiorem eſſe licet ab ea recedat Palud.in.4.diſt.11. quæſt.1. col.2. Ego verò in animæ iudicio libenter Ange.Sylueſt.& Nauar.opinionem quæ ſumma nititur æquitate ſequor,ſed in ſteriori foro clericũ iſtum à iuris Pontificij pœnis immunem nõ iudicarem. Tertia cauſa erit ingreſſus excommunicati & denuntiati,qui pertinaci impioque animo ab Eccleſia exire nolit, ſi antequàm Sacrum Canon incipiatur id contingat Miſſa inceptà relinqui poteſt, vt in Clem.grauis,iuncta glo.de ſenten.excommun. Si verò canone incepto eueniat finienda eſt, ex dictæ gloſſæ ſententia,quæ communis eſt, teſte Nauarro in.d.cap. 16. qui ſingulariter eam declarat, vt procedat, quando peruentum eſt ad verba conſecratoria: nã ſi canone incepto ante quam ad dicta verba fuerit peruentum,medio illo tempore, excommunicatus denuntiatus Eccleſiam fuerit ingreſſus, nolitque recedere Miſſa finienda non eſt. Quarta cauſa erit, ſi incepta Miſſa, interdictum ſuperueniat ſpeciale,vel huiuſmodi ceſſatio,vt neque valuis apertis, vel clauſis celebrari poſsit, vel interdictum generale,& non permitteretur valuæ occludi: in his ſanè caſibus Miſſa finienda non eſt: intelligendo tamen, vt ſuprà ſcripſimus, an deuentũ fuerit ad verba conſecratoria vel ne.

4 Nec illud eſt omittendum, quod ſicut iuſta ſubſiſtẽte cauſa diuina ſolennia finienda non ſunt,fortiori ratione:tali interueniente legitima cauſa,qui Miſſam inchoauit,poteſt iterà to eam inchoare, licitum nempe eſt, imò laudabile nimis verbum Domini eadem oratione repetere,vt Sacris Euangelijs paſsim legimus. Ioann.6. ibi, *Amen amen dico vobis*. Et in Pſalmis, *Fiat fiat*. vt habetur Pſam.40.& 105.& apud Diuum Paul.ad Roma. 8.& ad Gala.4. Et iuſta cauſa ea iudicabitur,ſi magnus Princeps magna comitatus familia Eccleſiam ingrediatur,eo tempore quo veriſimile nõ ſit, quod aliam Miſſam audire poſsit.Ita ſe piè feciſſe fatetur Mart.Nauarr.cùm iam ad Epiſtolam Miſſam celebrando peruenisſet, regreſſumq; fuiſſe ad introitum(is inquam)in.d. cap.16.num.56.qui etiam legendus eſt in dictis Miſcelaneis de oratione Miſcelan.43. numero.219.quo loco ſcribit hoc licere, etiam dicta Epiſtola,& aliquando Sacro Euangelio,cenſetque eſſe iuſtam hoc faciendi cauſam, ſi multi ſuperuenerit operarij, ſolicitatores, & cauſarum actores,quibus rogantibus, vt Sacerdos Miſſam denuò inchoaret,poſſet morem gerere, ne operarum ſuarum iacturam facerent,vel illorum deuotio alterius Miſſæ tarditate frigeſceret. At cùm hodie tanta ſit Sacerdotũ copia rariſsimè hoc eueniet.Et vt liberè dicam quod ſentio,caſus iſte vltimo loco adductus ab egregio Nauarro mihi nullo modo placet,imputandũ quidè eſt his hominibus, qui ſuis ſæcularibus negotijs inuoluti, congruo tẽpore ad ſacrã rem audiendam minimè acceſſerit. Nec iuſtum, nec decẽs eſt,diuina munera ita pertractari,vt iſtorum voluntate repetãtur, inde ſanè ſcandalum generaretur,& qui à principio his audiendis interfuerũt,moleſtè ferret.Et ideò clericus qui in hoc delinquerit,pro modo culpæ arbitraria pœna ab ordinario erit plectendus. *Mart. Naua. opinio confutatur.*

Horis prohibitis celebrare ſunt auſi.

CAPVT, XLVI. QVOD nouè æditum eſt.

Cleri-

1 *Clericus qui horis prohibitis celebrauit qua pœna plectendus sit.*

2 *Clericus qui noctu celebrat, à peccato non excusatur.*

3 *Episcopus an possit dicto casu facultatem indulgere.*

4 *Clericus Vtrum possit post meridiem celebrare.*

5 *Priuilegia magnatibus concessa, vt post meridiem res sacra possit eis ministrari, an sit iuri cõmuni consentanea.*

1 SAcri Tridentini Concilij decreto stabilitum est, vt Episcopi (ne impiæ superstitioni detur locus) edictis pœnis quæ impositis caueãt, ne Sacerdotes alijs quam debitis horis celebrent: vt habetur sessione. 22. in decreto de obseruandis & euitandis in celebratione Missæ. Erunt igitur puniendi si in hoc delinquerint, illis pœnis quæ synodalibus constitutionibus, vel edictis fuerint decretæ, & si nullę fuerint statutæ arbitraria pœna, pro modo culpę sunt plectendi, cum iure diffinita non sit. ca. de causis. §. de illis. de offi. delega. l. 1. ff. de iure deliberan.

Vnde post dictum concilium, antiquata est ea consuetudo, quæ in aliquibus locis vigebat, vt longè ante lucem Missa celebraretur, ea ratione, vt operarij famuli & domestici eam audirent, vt operibus suis meliùs postea vacare possent. Similiter ea consuetudo censetur sublata, quæ recepta erat, vt Missæ nuptiarum (præsertim nobilium) eo tempore dicerentur. Caueant igitur clerici, ne prętextu talis consuetudinis, decretum illud transgrediantur, quia à pœnis debitis non excusarentur.

2 Peccat æquidem clericus, qui noctu & ante diem celebrat, vt est commune omnium Doctorum placitum, teste Nauarro in manuali confessor. cap. 25. num. 85. Episcopis autẽ hoc interdictum non est. ex glo. sententia in capit. fin. in verbo, *Indulgemus*. de priuileg. lib. 6. tenet Palud. in. 4. sent. dist. 13. q. 2. conclusione. 2. arti. 2. & licèt nullo iure fulciatur, cũ eam consuetudo receperit amplectẽda est.

Poterit verò clericus, absque alicu- 3
ius pœnæ metu ante diem celebrare, si Episcopi vel sui superioris facultas interuenerit, quæ tribuenda est propter necessitatem communicandi infirmum morti proximum, & defectũ eucharistię: vt tenet Archiepiscopus Florenti. in. 3. parte tit. 13. cap. 6. §. 4. quem sequũtur Ang. Syluester & recentiores quos allegat Marti. Nauar. d. cap. 25. qui censet propria autoritate id fieri posse, si superior sit absens. Is sane qui in culpa fuit, nõ seruandi sacratissimam eucharistiam in Eccl. sia infirmis: ministrandam, grauissimè punietur.

Delinquit etiam Clericus, quo ad 4
huius cap tis punitionem (prout nõ nulli arbitrãtur) qui post præteritam maximam partem horæ sextæ (quæ meridie finitur) celebrare audet, vt scribit Ioan. And. in cap. 1. de celebrat. Missar. cuius opinionem communem esse fatetur Nauar. in tracta. de oratione. cap. 21. num. 31. & in. d. cap. 25. à qua ipse iure optimo recedit, asseuerans non esse prohibitum (scandalo cessante) post meridiem, vsque ad nonam horam celebrare: quia nullo iure nec congrua ratione prohibitum est, imò permissum: si rectè perpendamus, quod sacrificium incruentum à Sacerdote in persona Christi oblatum, idem est quod ea hora ab ipsomet Christo oblatum fuit cruentum, quod quædam Missa fuit, quod ipse sæpissimè fecisse & consuluisse testatur.

Ex

5 Ex quibus colliges, quod ea priuilegia, quæ magnatibus cõcessa sunt, vt eis possit res sacra post meridiem vsque ad nonam horam celebrari, iuri communi esse consona, & id tantum operari, vt aliquorum scandalũ sedetur. Quibus non refragatur Tridentinum Concilium quatenus prohibet, ne Sacerdotes alijs quam debitis horis celebrent, quia intelligendũ est de horis ante lucẽ vel post nonã.

Commẽdatumque sibi infirmum baptizare noluerunt.

CAPVT, LVII.

1 *Clericus qui crimen hoc perpetrauerit, depositionem meretur.*

1 PResbyter qui in prouincia propria, vel alia, vel vbicũque inuentus fuerit, commẽdatum sibi infirmũ baptizare noluerit pro intentione itineris, vel aliqua excusatione, si sine baptismo moritur, deponendus est, ex decreto Martini Papæ, in cap. Quicunque. de conse. distinct. 4.

Beneficia plura possident.

CAPVT, LVIII.

1 *Plura habere beneficia, rationi naturali aduersum esse elegãter ostenditur.*

2 *Pluralitas etiam beneficiorum canonicis sanctionibus obiat.*

3 *Beneficiorum pluralitas multis magnisque sanctorum virorum testimonijs damnatur.*

4 *Habens multa beneficia etiam cum dispensatione sine causa tamẽ concessa in animæ iudicio securus nõ est, & ibi traditur an Papa possit in pluralitate beneficiorum dispensare.*

5 *Plura habens beneficia etiam simplicia, quorum alterum ad commode viuendum sufficiens est, altero priuari potest.*

6 *Recipiens beneficium aliquod, curã habens animarum annexam, si prius taie beneficium habeat, eo ipso iure priuatus est, & si illud habere contendit, alio etiam priuandus est.*

7 *Si duo simul & semel alicui curata beneficia conferantur, tunc datur optio.*

8 *Beneficij secundi acceptatio facta viracundiæ, non facit primum vacare, si incontinenti acceptas pœnituerit.*

9 *Pœna vacationis primi beneficij, sibi non vendicat locum nisi adepta secundi beneficij pacifica possessione.*

10 *Pœna. cap. de multa. per extrauagantem constitutionem incipit excrebalis. Ioann. Vigesimi secundi aucta est.*

HAbere plura beneficia [a] inter crimina referre volui: quia licet in nostris temporibus, non modo non iudicetur criminosum, verumetiam is sapientior habeatur, maioriq; dignus honore qui plura beneficia aggregare, & acquirere sciuerit, hoc pernitiosissimum Christianæ reipublicæ, Ecclesiæque vniuersalis statui, animarumque saluti fore censeo. Idque rationi naturali obuiare, ac sanctis Ecclesiæ constitutionibus, pluriumq; sanctorũ Doctorũ opinionibus cõtradicere. Quid enim rationi naturali aduersum magis, quã quod

[a] 1

vnus & idē homō varia Ecclesiæ stipendia in varijs & distantibus sæpè locis, & quibus varia incumbūt onera in seipso susciptat? Quæ est enim humana respublica, quæ suos iudices, rectores, tabelliones, & alios officiarios stipendijs in absentia frui & vagari permittat? Quis in sua quā tumuis ampla & ditissima domo, vni ministro absenti salaria plurium ministrorum persoluit, ac ab eo quoscunque suo nomine subrogatos admittit? Sola domus Dei Ecclesia sancta tali inordinatione suo priuatur ministerio, ac debitis fraudatur obsequijs. Vnde verissima sunt beati Bernardi verba in declamatione super Euangelio: Dixit Simon Petrus ad Iesum. in colum. 51. dum dicit quod sola bona Domini ex omnibus hodie inueniuntur exposita. Quid debet Ecclesia Dei plurium nobilium vanitati, vt patrimonio Iesu Christi dilectissimi sponsi sui, quod flagellis, alapis, sanguinis effusione quæsiuit, eorum alat accipitres, educat canes, saginet æquos, nutriat leones ac seditiosos homines qui passim rempublicam turbent? Quid nempe debere potest pluribus alijs rusticorum filijs, ac suis parentibus indoctioribus, à quibus solum (Imo vix) aratra & boues in successionem habere potuerunt, qui illicitis medijs plura occupant beneficia, vt cum illis amplam sibi parent supellectilem, varios aptent cibos, ac pro pluribus illicitis sumptibus pecuniam habeant? Quid denique Ecclesia eadem, quantumuis peritissimis ac literatissimis viris debere iudicabimus, vt beneficiorum congerie suæ ambitionis insatiabilem sitim extinguere debeat, præcipuè his qui doctrina sua nunquàm in Ecclesiæ catholicæ profuerunt, nec prodesse curant? Dic mihi quicunquē es, quantacunque polleas eruditione, an eo solo quod vigilias sustinueris, studio vacaueris, tibi astricta est Ecclesia Dei, vt te in statu grandi, ac pompa magna sustineat. Vidistine aliquando artificem aliquem eo solo quod artem didicerit optimè à Reipubli. alimenta suscipere. An ex eo quod arte sua Reipubli. vtilis est. Quid igitur tibi suades, eoque studueris licere tibi plura Ecclesiæ beneficia retinere, cum nec vnius eorum onera subeas? Aduerte quæso, quod literatis viris non plura beneficia, sed maiora concedi sanxerunt Canonica iura. Si quando vero vt plura habeant beneficia cum peritis dispensare conceditur, ob Ecclesiarum vtilitatem, non eorum, id effici debet. Quid enim potest studium tuum Ecclesiæ sanctæ, si id solùm operatur, vt plura occupes loca, in quibus plures possent eidem deseruire, qui sufficienti peritia, & maiori charitate seu virtute iuncta onera subirent? Quid prodest illi doctrina tua, si oues Christi tibi commissas, imperito mercenario contemni salario pascendas cōmittis. Quis ergo inficiabitur hoc aduersari naturali rationi, si eadem ratione non caret. Quod nempe apertissimè comprobant leges antiquæ gentilium, qui solo naturali lumine regebantur, in quibus prohibitum erat expressè, vt apud eos non esset vir duplex, aut multiplex, sed quod singuli singula facerent, vt in Socraticis legibus cauebatur. Confirmant hoc etiam notanda verba Iustiniani, in l. Nemo C. de assessō. dum dicit, Neque enim facilè credendum est duabus necessarijs rebus vnum sufficere: Quodque id sanctis obueniet canonicis institutis, apertè

2

mōstra-

mõſtratur. Primò quidem contrariũ diſpoſitũ eſt in.7. Synodo: vt refert Gratianus in cap.1.21. queſti.1. vbi dicitur, Clericus ab inſtanti tempore nõ connumeretur in duabus Eccleſijs, negociationis enim hoc eſt & turpis lucri proprium commodum. Statuit etiam hoc ſancta vniuerſalis Eccleſia, Spiritu ſancto congregata in Concilio illo Calcedonen. celeberrimo à ſexcentis & triginta Epiſcopis celebrato. in cap.10. illius concilij, vbi definitum eſt non licere clericis in Eccleſijs duarum ciuitatum ordinari. Si quis verò iam tranſlatus eſt ab alia in aliam Eccleſiã, nihil habeat commune cum priore. Illos verò qui auſi fuerint poſt ordinationẽ illius vniuerſalis ſynodi agere cõtrarium, ſtatuit ſancta ſynodus cadere à proprio gradu. De qua deciſione concilij breuiter meminit Gratianus, non referendo dictæ pœnæ appoſitionem, in ca. clericum. 21. quęſt. 1. Hoc prætereà aduerſatur diſitioni Cõcilij Placentini per Vrbanum Papam celebrati, de quo in cap. Sanctorum. 70. diſtinct. vbi hęc pluralitas beneficiorũ prohibita eſt, per hęc verba. *Omnino autem in duabus Eccleſijs aliquem intitulari non liceat.* Hoc etiam improbat Toletanum Concilium, de quo meminit Gratianus in capi. vnio. 10. quęſt. 3. in verſic. Sed & hoc. per hæc verba, videlicet, Sed & hoc neceſſarium inſtituere duximus, vt plures Eccleſiæ vni nequaquam committãtur presbytero, quia ſolus per totas Eccleſias nec officium valet perſoluere, nec rebus earum neceſſariam curam impendere. Cuius concilij verba originaliter legere deſiderans inueniet in Concilio Toletano. 16. celebrato ſub principe Flauio Egicano anno. 6. ſui regni a ſexaginta & vno Epiſcopis, in capitu. de reparatio. Eccle. præcipuè quia paucula etiam verba & vtilia in hoc propoſito tranſcribere neglexit Gratianus, quod tamen concilĩ huiuſq; non habetur impreſſum. Celebre etiam illud Lateranenſe Concilĩ cui Alex. tertius interfuit, de quo in c. Qua in tantũ, de præb. Præbendarum multitudinẽ Canonibus inimicam, materim diuolutionis & euagationis inducere, ac certũ periculũ animarum cõtinere expreſſe atteſtatur: Prohibuit hoc etiam Alex. ſecundus, qui diſpoſuit quod nullus preſbyter habeat duas Eccleſias, vt in ca. per laicos. 16. q. 7. Vnde dicit Abba. in c. Conquerente. de cler. non reſid. in. 3. nota. allegãdo glo. in ca. Dudũ. el. 2. de elect. in verbo intitulatam, quod ſine peccato mortali non poteſt quis habere plura beneficia, quãdo alterum per ſe ſufficit. Et vide etiam Ioan. de Lignano in ttactatu de pluralitate beneficiorum, maximè in colum. 2. vbi concludit quod de iure communi vnus non poteſt habere duos titulos beneficiales Eccleſiaſticos extra caſũs in iure expreſſos, & adducit optima fundamẽta in propoſito. Extant inſuper ſanctorum ac grauium virorũ commentaria, quibus hanc pluralitatem beneficiorũ dãnant, eamq; animabus periculoſiſsimam eſſe demonſtrant optimis ac vrgentibus rationibus, quas hic tranſcribere nolo: patent enim volentibus legere eas in tract. contra pluralitatem beneficiorum, quem ędidit ſingularis vitæ, ac magnæ doctrinæ vir Dio. Cartuſi. præ maxime in. 7. arb. poſtquam ad totũ 11. Poſuit etiã aliqua notãda in propoſito alter Cart. antiquor Dionyſ. in lib. ſuo de vita Chriſti, in c. 68. de amb & quibuſdã alijs defectibũs clericorũ. Firmat hoc etiã apertè diuus

3

Dion. Cartu.

Bernar. in epiſt. 271. ad Commitem Theobaldum vbi tradit honores & dignitates Eccleſiaſticas debere dari
4 ijs qui eas digne ac ſecundum Deum adminiſtrare velint & poſsint. Neque licere cuiquam habere plures in pluribus Eccleſijs, niſi diſpenſatione ob magnam vel Eccleſiæ neceſsitatem, vel perſonarum vtilitatem. Et vide in propoſito Beatũ Thomam, in quolibe. 11. in artic. 15. 10. Maioris in. 4. diſtinct. 24. in quæſt. 6 & 7. vbi inter alia concludit quod tenens plura beneficia cum diſpenſatione, in qua non eſt rationabilis cauſa diſpenſandi, non eſt in ſtatu ſalutis. Et vide Felin. in capi. 1. nume. 30. de conſtit. vbi dicit, quod licet Papa habeat poteſtatem diſpenſandi in omnibus ſtatutis Eccleſiæ, ſola voluntate tamẽ illud intelligitur, niſi lex poſitiua habeat in ſe quandam rationem diuinam vel naturalem, vt eſt lex prohibens pluralitatem beneficiorum, illic Abb. & alios. Scripſit etiam aliqua Gabriel in expoſitione canonis, in lectione. 28. in duabus vltim. col. vbi etiam oſtendit quomodo diſpenſatio Papæ in hoc non ſuf
b fragetur, [b] niſi fiat ob neceſsitatem, vel vtilitatem Eccleſiæ. Et vltra opiniones grauium & ſingularium Doctorum in iſta materia miracula quędam referuntur per ſupradictos Doctores Cartuſien. per quæ periculum habentium plura beneficia dignoſcitur, quæ quidem à Chriſtiano viro contemnenda non ſunt. Nec enim æterna ſalus propter delicatiorẽ victum, & ornatiorem veſtitum, ſeu ampliorem familiam, in dubio ponenda eſt, eſſetque conſentaneum, vt ſicut patimur ob ſolam opinionẽ eorum qui medicinam ſcripſerunt, ſanguinem minui, pluraque alia nobis inſipida & ſatis faſtidioſa propinari, ne ſalus corporis periclitetur (cum ſæpius eueniat ipſis medicis ſcriptoribus, aut alijs viuis qui ipſorum opinionem in nobis experiuntur, errãtibus, non ſolũ nõ liberari à morbo, ſed eadẽ phlebotomia, qua ſanari credebant, mori ac periclitari infirmos) ſic ſequẽdo opinionẽ ſanctorum vel inſigniũ doctorũ ob ſalutem animæ pecunias minui, aliquaq; & ſi corpori moleſta, tolerare. Cum ex hoc nullã nobis corpori nec animę timeri poſsit periculũ, ſed animæ poſt obitũ, & corpori poſt reſurrectionem certior & ſecurior ſalus ęterna promittatur. Relicta igitur animæ pœna ſupremo illi mortuorũ ac viuorum iudici, qui ſolus intelligit delicta cunctorũ: prima pœnarũ quę ſe offert in huius ſæculi contentioſo foro eſt, quod habens plura beneficia, quamuis ſimplicia, [c] quorũ alte- c
rum ſufficit per ſe ad vitã beneficiati, 5
poteſt legitimè altero priuari. Hoc probat tex. in. c. Cõquerente. de cle. nõ reſi. ſecundũ Abb. ibi, in. no. quod dicit valde notabile, & nũquam obligationi tradendũ, & dicit eſſe caſum ſolennẽ priuandi aliquem beneficio ſuo, licet velit in eo reſidere. Iuſtiſſima quidem eſt pœna iſta licet his tẽporibus infœlicibus inuſitata, non quia vires amiſerit, ſed ex negligentia aut auaritia ſuperiorũ, quorũ aliqui in Sacrorũ Canonũ executione torpeſcunt, reliqui verò cũ plures Eccleſias Epiſcopales ſimul aliquando, aut cũ vna Epiſcopali plura alia beneficia retineant, ſuique officiales, aut habeant aut arbiãt plures dignitates ſiue beneficia, auaritia cęci aliorum cupidinem (& ſi Eccleſijs, clero ac diuino cultui pernitioſam) re-
frenare non ſatagunt. Secunda eſt, 6
quæ in Concilio generali ſtatuta fuit, vt habetur in cap. de multa, de

præb.

præb. cuius verba sunt: Quicunque receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, si priùs tale beneficium habebat, eo sit ipso iu
d re priuatus:[d] & si forte illùd retinere contenderit, etiam alio spoliretur: is quoque ad quem prioris spectat donatio, illud post receptionem alterius liberè conferat, cui meritò viderit conferendum. Et vlterius decernit text. idem esse obseruandum in personalibus. Fuit etiam extensa pœna ista per iura Sexti & Clementin. primò ad regulares dignitates, vt in capitulo, Cum singula, de præb. libro. 6. Secundò ad prioratus, vt in Clementin. 1. de supplenda neglig. præla. Tertiò ad vicarias perpetuas Ecclesiarum parochialium, vt in Cle-
7 men. vnic. de offic. vicar. Aduerte tamen quod si alicui conferantur duo curata simul & semel, tunc datur sibi optio secundum Abb. ibi, colum. 3. versic. In ea glo. licet alij secundum eum tenuerint quod non valet collatio. Quando verò aliquis calorè iracundiæ reciperet secundum beneficium curatum, non vacaret primũ, si incontinenti pœnituit eum, secun-
dum eundem, ibi. dict. col. 3. versic.
9 Extra casum. Pœna verò ista vacationis primi beneficij, non vendicat sibi locum, nisi post habitam possessionem pacificam secundi beneficij, ita credit Abb. indistinctè, vbi sup.
10 colum. 4 ver. in ea glo. Sed hęc quidem pœna, de qua in. d. c. de multa, nouissimè & singulari zelo adaucta est per Ioann. 22. in sua extrauagãti
e execrabilis:[e] quæ sub titul. de præb. collocata est, in. §. qui verò. vbi cauetur, quod qui receperint deinceps dignitatem, vel personatum, seu officium, aut aliud beneficium animarum curam habens annexam, si antea habebat aliud simile beneficiũ si illud primum quo noscitur esse priuatus ipso iure, postquam habuerit possessionem secundi, vel per eum steterit quominus habeat omni fraude & dolo cessantibus, non dimiserit in manibus ordinarij absque more, dispendio, verbo & facto sinè fraude, & sub publico testimonio, ipso iure & ex tunc est priuatus dicto secundo beneficio, quod recepit, & quod durius est, reputatur inhabilis ad sacros ordines suscipiẽdos & ad habendum quodcunq; beneficiũ Ecclesiasticum, quas duas pœnas inhabilitatis ad ordines sacros & beneficium incurrit etiã ipso facto: vt voluit ibi glos. Zenze. in verbo ipso iure. in fin. verbis. Et vide quatuor requisita vt procedant pœnæ dictorum iurium, videlicet c. De multa. & extrauagãtis execrabilis, per Staphileum in tract. de gratijs expectãtiuis in tit. de qualitate & statu beneficiorum in. §. quarto requiritur. vsq; ad. §. 4. & vltimi. & habes nunc illum tractatum in tomo quarto sexdecim voluminum impressorum Venetijs.

A *Plura beneficia.* Adde quod cum huius capitis argumentum latius pateat quã vt breuibus possim illud concludere, satis erit si legentibus veluti manibus dixerim, ea loca, in quibus pingui minerua tractatum reperient. Legant igitur Ioan. de Lign. in tractat. de pluralit. benefi. numero primo. Curi. in eodem tractat. per totum. Ioann. Nicol. Simon. in ipso met tractatu, numero primo, vsque ad numer. 22. Lamb. in tractat. iuris patrona. 1. part. 2. libr. 7. quæst. pri. articulo quinto Paul. Parisi. in cap. cum Ecclesiastica. nume. 5. de excess. prælato. August. quæst. suis. q. 8. numer. 1. Aluar. Pelagi. de planctu

Ecclesiæ, artic. 9. in fine Domi. Soto lib. 3. de iusti. & iure. q. 6. articulo. 3. Petrum Rebu. in pract. benefi. ti. de dispensati. ad plura beneficia, pagin. 366. vbi decem rationes congesit, propter quas prohibita est beneficiorum pluralitas. Et vide egregiam. l. 3. titulo. 16. par. 1. vbi latè Gregori. in verbo, *Otro*. & nouissimè concil. Tridenti. sess. 7. cap. 4. & sess. 24. c. 7.

B *Non suffragetur*. Vide latissimè Domi. Soto, & Petrum Rebuff. in locis nouissimè allegatis & Martin. Nauar. in manu. confess. cap. 25. nume. 129. & in tract. de oratione. cap. 22. num. 75.

C *Quamuis simplicia*. Adde glo. sing. in capit. dudum. in. 2. de elect. quæ scribit etiam simplicium beneficiorũ pluralitatem esse prohibitam, quam Abb. & Scribentes ibi sequuntur, & communem esse fatetur Martin. Nauar. in manu. confessor. cap. 25. nu. 125. & probatur in cap. conquerẽte. de cleri. non residen. tradit. S. Tho. quodlibet. 8. artic. 19. & quodlib. 9. artic. 19. quæ opinio canonizata est hodie in Concil. Triden. sess. 24. c. 17. de reform. Et Cardinalium Sacræ cõgregationis fulcita testimonio his verbis asseuerantes. *Plura beneficia nõ possunt obtineri, licet sint simplicia sine dispensatione Papæ*. Circa quod admonendi sunt impetrantes, qui aduersus Sacrorum Canonum instituta plura beneficia etiam simplicia cõsequi affectant, non æquidem securi sunt, etiã si in supplicationibus suis Pontifici Maximo oblatis, alia beneficia habere fateantur, & ipse petita beneficia conferat, minimè æquidem cum ipsis dispensare censetur. Nam aliorum beneficiorum expressio, solùm operatur, quod gratia subreptitia non censeatur. text. insignis in capit. non potest. de præbend. in sexto, quod multis rationibus probat. Martin. Nauarr. in tractat. de oratione, capitulo 22. numero. 64. vbi numero. 67. latè disputat, quod beneficium dicatur sufficiens, ne aliud habenti illud cõferatur.

Decretũ Cardinalium.

D *Ipso iure priuatus*. Vide Concilium Tridentinum, sessione. 24. cap. 17. cuius verba ponderans Martin. Nauarr. in manuali confessor. cap. 25. numero. 129. *Quatenus dicit cogãtur omnino. &c.* dicit neutram Ecclesiam ipso iure vacare. Sed fallitur in hoc vir egregius, cùm à iure antiquo sine nouo expresso recedere non liceat. l. præcipimus. C. de appellat. & loquitur expressè contra aliud decretum eiusdem concilij sessione. 7. capitulo quarto. *Quicunque* (inquit) *de cætero plura curata, aut alia incompatibilia beneficia Ecclesiastica, siue per viam Vnionis ad vitam, siue commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo, contra formam Sacrorum Canonum, & præsertim Innocentij Tertij, quæ incipit de multa recipere, aut simul retinere præsumpserit, beneficijs ipsis, iuxta ipsius constitutionis dispositionem, ipso iure, etiam præsentis canonis vigore priuatus existat*. Nec verba d. c. Nauarro his suffragantur, quia Concilium Sacrum ibi loquitur, ante lapsum sex mensium, de ea coactione, quæ intra tempus illud à iudice facienda est, quo elapso, locus est dictæ pœnæ, vt ibi etiam diffinitur.

Cõ. Tri. dẽ. sess. 24. c. 17. de refor. contra Mart. Naua. opinione interpretatur.

E *Non vacaret primum*. Vide Cardinalem in Clementin. 1. oppositio. 1. de offici. Vicarij. Felinus in capitulo, sicut ex literis. numero quarto. de iure iurando. Deci. in. l. quidquid calore. ff. de regul. iur. Andr. Tiraquel. in tractat. de pœnis. caus. 1. numer. 29.

Extra-

E *Extrauagans execrabilis*. De qua constitutione meminit Petrus Rebuff.in.d.pract.de forma signaturę simp.prouisi.versi. aut per constitutionem.pag.144.vbi dicit, quod si dicta extrauagans constitutio ad vnguem seruaretur non essent tot in veneficijs plurales.

Quorum aliqua patres eorum nullo mediãte possederunt.

CAPVT, XLVIII.

1 *Beneficia Ecclesiastica hæreditario iure non deferuntur.*
2 *Si Sacerdos instituatur in Ecclesia, in qua pater eius ministrauit, ab ea est amouendus.*
3 *Filius etiam legitimus non potest in beneficio patris succedere.*
4 *Differentia egregia, inter filium legitimum, & illegitimum circa istius cap. materiam constituitur.*

1 A Deo enim sacrorum canonum conditores successionem seu hæreditarium ius in Ecclesijs Dei abhorruerunt, vt Innocentius Papa 11. Apostolica autoritate prohibuerit, ne quis Ecclesias præbendas, præposituras, capellanias, aut reliqua officia hæreditario iure valeat vendicare, aut expostulare pręsumat, statuens quod si quis improbus aut ambitionis reus hoc attentare præsumpserit, debita pœna mulctaretur, & postulatis careret, vt habetur in capit. Apo
2 stolica. 8.q.1. si verò aliquis ista contemnens adhuc in Ecclesia, in qua pater eius ministrauit, instituatur, pœna eius est vt ab ea amoueatur: [a] vt
a statuit Alex. Tertius in cap. ad præsentiam. cum duobus sequent. & in cap. quoniam. & in cap. ad extirpandas de fil. presbyt. nisi media intercesserit persona, vt in dict. cap. Ad extirpandas. & in cap. ex trãsmissa. eo. tit. Aduertendum præterea est, 3
quod licet isti clerici, cõtra quos hæc denuntiatio facta est, dicantur esse illegitimi, tamen quo ad nostrum propositum, etiam si quis sit legitimus nõ potest succedere patri in beneficio, quod ipse possedit nulla persona mediante, vt per glo. Archi. Domi. & Præpo. in dict. cap. Apostolica. Et probat etiam text. quem ibi dicit ad hoc casum expressum Anton. in. 5. not. in dict. cap. extirpandas. & not. Anton. post Host. in cap. ad hæc. eo. tit. & Deci. in cap. inter cæteras. col. 2. num. 4. de rescrip. vbi in hac materia benè loquitur. Differunt tamen 4
in hoc proposito quo ad alium articulum: quod illegitimus filius nõ potest præfici in Ecclesia, in qua præest pater de pręsenti, vt habeat alium canonicatum vel præbendam, licet possit eo mortuo habere, dum non succedat in beneficio paterno: legitimus verò potest institui in Ecclesia, in qua pater pręest, etiam eo viuo, in diuerso beneficio, [b] vt not. in dict. glo. b
& per Domi. & Præpo. ibi. Si autem isti immediatè succederent in beneficijs filiorum suorum, non priuarentur eis, cùm non reperiatur prohibitum, patrem filio succedere, [c] in hoc c
casu, prout communiter in hoc residen Docto. in dict. capit. ex transmissa. vt Præpo. asserit in dict. cap. Apostolica. licet contrarium tenuerint Hostien. & Archid.

A *B ea amoueatur*. Adde Con cil. Tridentin. sess. 25. capit. 15. cuius singularia verba hæc sunt. *Vt paternæ in-* A *Declaratur Conci.*

Tridē. sess. 25 ca. 15. de reform. *continentiæ memoria, à locis Deo consecratis, quos maximè puritas, sanctitasq; decet longissimè arceatur, non liceat filijs clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in Ecclesijs, vbi eorum parentes beneficium habent, aut habuerunt, quodcunque etiam dissimile beneficium obtinere, neque in dictis Ecclesijs, quoque modo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinet, vel alias obtinuerunt habere. Quod si in præsenti pater & filius in eadem Ecclesia beneficia obtinere reperiantur, cogatur filius suum beneficiū resignare, aut cum alio permutare intra Ecclesiam intra trium mēsium spatium, alias ipso iure eo priuatus existat: & super ijs quæcunque dispensatio subreptitia censeatur. Ad hæc reciproce resignationes, si quæ post hac à parentibus clericis, in fauorem filiorum, vt alter alterius beneficium consequatur, in fraudem huius decreti & canonicarum sanctionum facte omnino censeantur: nec collationes secutæ vigore huiusmodi resignationum seu aliarum quarumcunque, quæ in fraudem factæ fuerint, ipsis clericorum filijs suffragentur.* Hactenus sacrosancti concilij decretum.

Circa quod & huius capitis pœnas, illud animaduerti oportet, quod non tantum filius clerici, sed nec nepos obtinere potest beneficium, in quo auus fuit præfectus, siue (vt cum nostris loquar) ministrauit. glo. not. in cap. ad extirpandas. de filijs presbyter. & in capit. presbyterorum. 86. dist. Abb. & Doctor. in c. 2. de arbit. & in capit. accedens de accusa. Guil. Benedi. in c. Raynuntius. in verbo, Et vxorem. nu. 693. de testam. Fieret æquidem manifesta fraus Concilio, aliisque canonicis decretis, nam qui non posset filio dare, minimo negotio nepoti concederet. Quod procedit in nepote legitimo nato ex spurio vel spuria: quia is etiam excluditur: vt in d. cap. ad extirpādas. quod ita interpretatur Petrus Rebuff. in pract. benefi. de dispensa. super defect. nata. num. 27. dicens Tholosanū Senatum ita iudicasse. Si verò pater in Ecclesia de facto ministrauit, huic prohibitioni locus non est.

Est tamen singulariter notandum, Sacrosanctum Concilium non procedere, quando pater decessit, ante eius publicationem, vt declaratū fuit ab Cardinalibus, qui Tridentini interpretationi præsunt his verbis, *Filij presbyteri, decreto Concilij Tridentini c. 15. sess. 25. nō prohibentur, retinere beneficium legitimè obtentum, in eadem Ecclesia, in qua fuit Beneficiatus eorum pater, qui ante publicationem eiusdem Concilij Tridentini è vita migrauit.*

Diuerso beneficio. Adde quod opinio ista in practica seruatur, vt testatur Rebuff. in loco nouissimè allegato. num. 39. pag. 411. quo loco scribit, nunquàm vidisse peti dispensationem ad obtinendum canonicatū à filio legitimo, in ea Ecclesia, in qua pater aliud habet. Et ideò filij legitimi Canonici esse possunt, in ea Ecclesia, in qua pater Episcopus est vel Canonicus. Quæ opinio verissima est die stante dicto decreto Trid. Concil. quia illud tantū loquitur, de illis clericorum filijs, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, circa legitimos verò, nihil ex iuris communis sanctionibus immutatum est. Et ideò ab eo iure recedendum non est. l. præcipimus. in fine. C. de appel. B

Filio succedere. Vide Petrum Rebuff. in dict. tit. de dispen. super defect. natali. num. 29. C

In pluribus eorum intrusi.

Intrusus

CAPVT, XLIX.

1 *Intrusus in beneficio, quis dicatur.*
2 *Clericus, qui scienter se in beneficio curato intrudit, qua pœna puniatur.*

1 INtrusus in beneficio ille dicitur, qui obtinet illud sine autoritate eius, ad quē de iure spectat collatio, notat Abb. ex tex. ibi, in cap. Quia diuersitatem. in. 2. not. de concess. præben. Et allegat tex. ad idem, in capit. ex frequentibus. de insti. & ponit Felin. in cap. in nostra. in. 2. corollario, de rescrip. qui idem dicit in eo, qui intrat cum titulo habito à superiore excommunicato vel interdicto, vel publicè suspenso, allegat tex. in cap. Tanta. de excess. prælat. Et allegat Dominic. in cap. propter. vlt. col. 19. distinct ponentem sex modos, [a] quibus quis dicitur intrusus in beneficio. & vide eundem Felin. ponētem septem, in capit. Veniens. numer. 3. de accusa. Clericus autem, qui scienter, iniustè intrudit se in beneficio habente curam animarum, ipso iure priuatus est beneficio [b] simili cum cura, quod habebat, vt in capit. eū qui. præben. in. 6.

a

b

A [a] *Sex modos.* Adde Feli. qui octo modos narrat, in cap. veniens. in 2. not de accusa. quos refert. Ioan. à Selua in tract de benefi. 11. q. 2. par. Ludo. Gome. in regal. Cācel. de subrog. collitigan. glo. 4. pag. 330.

B *Priuatus est beneficio.* Adde quod si is illud impetrauit, non facta mentione intrusionis, non valebit impetratio, vt firmat Felin. in capit. postulasti. in fine. de rescrip. Secuitur Ioā. à Selua in dict. tract. de benefi. d. q. 11. & Malc. in tract. de elect. in fine. Et nota, quod in pœnam & huius criminis detestationem, intrusus nō subrogatur in ius alterius habentis in beneficio ius legitimum. cap cùm iam dudum. & ibi Doct. de præbēd. Sed pœnam hanc effugiet qui possessionem beneficij dimittit antequā petat, se in alterius ius subrogari, vt benè scribit Rebuff. in dict. reg. de subrog. collitig. num. 25.

Viuispossessoribus eorum.

CAPVT, L.

1 *Impetrans beneficium viuentis est ab Ecclesiastica communione pellendus.*
2 *Deponitur qui viuentis beneficium impetrat.*
3 *Impetrans viuentis beneficium est infamis.*
4 *Cum impetrante beneficium viuētis, solus Papa dispensat.*
5 *Occupans beneficium viuentis, si postea vacante beneficio impetrat illud à Papa, non facta mentione de inuasione praterita non valet collatio.*

QVI viuorum Sacerdotū loco ponuntur, hoc ipso sunt Ecclesiastica communione pellendi, [a] qui si p. s. a
si sunt successores viuis Sacerdotibus adhiberi. verba sunt tex. in cap. 1. de concess præben. Vbi vide glos. 2
tenentem quod vltra hoc debet deponi, allegat tex. in capit. in primis. 2. quæst. 1. sequitur Abb. ibi per eundē tex. qui tamen loquitur in eo, qui in locum viuentis Episcopi procurauit subrogari, vnde non videtur generaliter

raliter inducendus contra quemlibet clericum, qui viuentis obtinuit beneficium. Longe enim granius delinquit, qui Episcopatum, quã qui beneficium viuentis ambit & vsurpat. Allegat præterea glos. in dict. capit. 1. ad hoc, text. in cap. non furem. & in cap. Eum qui. 7. quæst. sed text. in dict. cap. Non furem, nihil probat de depositione. Et text. in capit. Eum qui. solum dicit, quod qui recipit archidiaconatum viuentis, eiusdem Archidiaconatus honore deponitur, & si vlterius in loco eodem ministrare præsumit, priuatus est participatione sacrę communionis. Vnde non probat quod deponatur nisi à
b beneficio [b] quod recipit: non ergo intelligat iudex, dum glos. & Abb. simpliciter dicunt, quod est deponendus, quòd deponatur ab officio, quia hoc nullibi probatur iudicio meo.
3 Patitur præterea & aliam pœnam occupans viuentis beneficium, quod efficitur infamis. Ita Abb. vbi suprà, per text. in cap. Audiuimus. 3. q. 2. Sed salua eius autoritate, ille etiam tex. loquitur in eo, qui inuasit Episcopatum viuentis, non verò in casu
4 nostro. Et subdit præterea Abb. ibi, quod talis clericus non potest amplius illud beneficium obtinere, &
5 quod credit quod solus Papa potest cum eo dispensare: Imò plus dicit no tandum, quod taliter occupans beneficium viuentis, scienter faciendo se institui, si postea vacante tali beneficio impetrat illud à Papa, non facta mentione de inuasione præterita, nõ
c valet collatio [c] tanquàm subreptitia, ad quod etiam facit quod dicit Feli. in cap. in nostra. 2. corollario. n. 26. de rescrip. Et vide tu Hispane legem 13. tit. 16. par. 1. quę disponit quod recipiens beneficium viuentis perdit illud, & nunquàm debet aliud habere, & iudex qui priuat eum beneficio, & restituit viuenti, potest pronuntiare illum infamẽ. Et postea ponit duos casus in quibus impunè recipit quis beneficium viuentis.

Communione pellendi. Adde A
quod ratio huius prohibitionis ea est potissima, quia Ecclesiastica beneficia perpetua esse debent apud possessorem. cap. satis. 56. dist. nec quis sine causa beneficijs priuari debet. capit. inuentum. 16. quæst. 7. vnde illa possessore viuente impetranda nõ sunt. Alioquin apud possessorem minimè essent perpetua. Et ea ratione collatio beneficij viuentis ab ordinario facta non tenet. tex. in cap. post electionem. de concessi. prębend. vbi Abb. not. 3. nec acceptatio talis beneficij. cap. nec captandæ. de concessi. præben. libro. 6. Clem. vni. eo. tit. tradit Guid. Pap. consi. 107. Nec firmitatẽ obtinet præsentatio talis beneficij. capit. illud. de iure patrona. glo. in cap. fin. de elect. lib. 6. tradit Petrus, Pau. Pari. cons. 112. colum. 1. volum. 4. Rochus de Cur. in tract. iuris patronat. in verbo, Honorificum. q. 53. Paul. de Citodi. eodem tract. 6. part. arti. 3. quæst. 41. Petrus Rebuff. in pract. benefi. de reproba. benefi. viuen. impetra. glo. 7. num. 26. vbi differit, quid iudicandum erit, quando pręsentationis tempore beneficium non vacat, sed tempore prouisionis: an ea prouisio valida sit iudicanda. Et huiusmodi prohibitio extenditur ad cõmendam, nempe vt beneficium viuẽtis non possit alteri commendari, quando commenda à Summo Præsule facta est: vt scribit Cassador. de cis. 3. sub tit. de præbend. & ratio est, quia talis commenda quę fit ad vitã, pro legitimo titulo habetur. glo. in pragma.

pragma. Sãcti. rub. de pacifi. poſſeſſo. in verbo, titul. facit text. in capit. dudum. in. 2. de elect. Petrus Rebuf. in tract. de pacif. poſſeſ. in cõcord. 5. Amplia. num. 35. ſecus verò ſi commẽda ab ordinario facta eſſet, ad ſex menſes, quia ordinarius bene poteſt conferre beneficium illud, cum lapſo illo tempore, commendatarius nullũ ius in eo habeat. cap. nemo. deinceps de electi. lib. 6. Nec beneficij viuentis collatio conualeſcit, ſi poſtea is cuius beneficium collatũ eſt moriatur. Quia temporis tractatu minimè firmatur, quod nullũ eſt ab initio reg. non firmatur. de regul. iur. lib. 6. reg. quod in initio. ff. eo. Sic not. Barba. in cap. conſultationibus. 1. not. per illum tex. de donationi. Nec firmatur talis collatio, etiam ſi conſuetudo ſit in contrarium, quia talis conſuetudo non valeret cum bonis moribus ſit contraria. Ita tenet Ioan. Imo. in cap. 2. de conceſ. præben. Gome. in regu. Cancel. 20. q. 3. in fine. Rebuff. in dict. gloſ. 7. num. 42. & ea ratione mirandum eſſe dicit, tot homines (maximè curiales) viuentium beneficia ambire.

B *A beneficio.* Adde Petrum Rebuf. in loco nouiſsimè allegato. num. 12. vbi autorem noſtrum allegat & ſequitur. Nec ab huiuſmodi pœna excuſabitur, ignorãtię prętextu is qui tale beneficium viuentis impetrauit. Nam licet ob ignorantiam excuſetur ab alijs pœnis, nempe Eccleſiaſticæ excommunicationis incurſu, infamię nota, & cæteris iure ſtatutis, quo ad firmitatem tamen impetrationis, & nouę prouiſionis nunquàm ignorans excuſatur. Ita ſing. tenet Deci. in. l. fin. num. 17. C. de pact. qui allegat Abb. in cap. 1. de conceſ. præben. Ponderando verbum maximè appoſitum ab eo, quo loco fatetur Deci. ita fuiſſe iudicatum in conſilio Delphinatus Franciæ, cùm ipſe ibi adeſſet. Et ita in facti contingentia interrogatus conſuluit. conſ. 398. num. 2. Sequitur Ludo. Gome. in regu. Cancellariæ, de impetra. benefi. viuen. q. 3. in prin. Grego. Lup. in. l. 13. tit. 16. in verbo, *Otro.* par. 1. & ita tenendum eſt quidquid inuoluat Rebuff. vbi ſuprà. n. 51.

Erit etiam dictæ pœnæ obnoxius, qui non viuentis, ſed potiùs mortui beneficium impetrauit, quando tantum tempus non effluxerit, intra quod potuerit veriſimilis notitia mortis haberi, vt expreſsè diffinitũ eſt in Reg. Cancel. 28. condicta primum à Ioann. 23. deinde à ſucceſſoribus eius confirmata. Sed quid ſi eadem die qua quis moritur beneficiũ impetretur, an præſumatur, vt nõ ſit locus pœnæ huius capitis poſt mortem impetratum fuiſſe. Qui quidem caſus Bonifacij Octaui Põtificis Maximi extrauaganti conſtitutione deciſſus eſt, quæ habetur in libro Bullarum Rothæ. c. 152. & ea eſt diffinitũ, quod omnes impetrationes factę vel in poſterum faciendę, etiam motu proprio, quarum data ſit eiuſdẽ diei obitus, nullius ſint momenti, & omnes effectus, qui ex eis ſequuntur. Quod tamen Bonifacius limitat in beneficijs extra curiam vacantibus: ſecùs verò in beneficijs, quæ in Romana curia, vel in locis vltra duas legales dietas à dicta curia non ſtantibus vacauerint, in quibus tales impetrationes valere voluit: quam conſtitutionem refert Gomezi. vbi paulò ante allegaui. q. 7.

Is verò qui ſcienter viuentis beneficium contulerit, à pœna minimè eſt immunis, quia amplius illud conferre minimè poterit, cùm delinquat, & delinquens priuatur collatione. cap.

cum

cum in cunctis.cap. super eo. de electio.& conducit text. in.l. quidam. in fine,cum lege sequen. ff. de dona. vbi donans bona proximi viuentis, priuatur illis bonis, tanquàm indignus. Sed cum pœna hæc in iure expressa minimè reperiatur, quæ cum priuationis sit,nunquàm imponenda est.glo.& Doct.in cap. fin. de iure patrona. opinio contraria verior videtur, quam tenuerunt Innoc. & Panor.in cap.bone. in.2.in fine, de elect.

Impetras viuentis beneficium multis casibus excusatur.

Excusabitur æquidem multis casibus,à dicta pœna,qui viuentis beneficium impetrauit, nempe si beneficium vacat per non promotionem, vt in casu tex.in cap. licèt canon. de electi.lib.6.vel per hæresim. vt in ca. ad abolendam, de hæreti.cap.excommunicamus.§.credentes.ibidē. Aut per simoniæ labem, cum beneficium ipso iure vacet. vt in extrauag. cum de testabile.de simo.in communi.vel si beneficium post professionem impetretur. cap. beneficium. de regula. lib.6.vel in alijs. Non sanè in his videtur viuentis beneficium conferri, cùm is qui illud obtinebat,sit ipso iure priuatus, licet ex aliqua causa ius habeat illud retinendi: valet tamen illius collatio.cap.licet Episcopus. de præben. lib. 6. capti .1. de homi.ibi Abb.& alias excusationis causas cógerit Rebuf.in.d.gl.7. & Fran.Mar. decis.481.par.1.

C *Collatio.* Adde Reg.Cancel.20.idē quæ peculiari alia Cancellariæ regula sancitum fuit à Pio Quinto Pontifice Maximo, in hæc verba. *Item si quis supplicauerit sibi de beneficio quocunq; tanquam per obitum alicuius,licet tunc viuentis vacante prouideri, & postea per obitum eius vacet, prouisio & quæuis alia dispositio dicto supplicanti, per obitum huiusmodi denuo facienda, nullius sit roboris vel momenti.* Idem scribit Deci.in.l.fin. nume.17. C.de pact.& consil. 398. num.2, Insignis Gregor.Lopez in.d.l.parti.

Et occasione laicæ recognitionis, non requisita Episcopi audientia,beneficia Ecclesiastica sibi præsumpserũt vẽdicare.

CAPVT, LI.

1 *Clericus huius criminis reus ab officio & beneficio est remouendus.*
2 *Hodie autem ex Lateranensi Concilio,quæ pœna in hoc crimine imponatur.*

CLerici taliter habentes beneficia, si commoniti illa non resignauerint, ab officio & beneficio reddendi sunt alieni, [a] vt sancitum est in capit. Relatum.de iure patronatus. Olim præterea, erat hoc per antiquos canones inhibitum, vt patet ex text.in cap.per laicos.16.quæst.7. vbi Alexander Secundus disposuit, quòd per laicos nullo modo quilibet clericus vel presbyter obtineat Ecclesiã. Gregorius præterea Septimus, & Paschalis Romani Pontifices hoc ipsum etiam damnauerunt, disponentes,quòd qui cõtrarium faceret, excommunicationi subiaceret, præter id,quòd talis inuestitura irrita esset,vt Gregorius idem decreuit, & habetur in cap.quoniam.& in capit. si quis clericus.eadē causa. & quæst. Hodie verò in Concilio Lateranensi [b] sub Leone Decimo celebrato,in sessione

1

a

b

sione.10.in bulla, contra exemptos edita.in.§. Et quia sępius dispositũ est,quòd collationes beneficiorum factæ à domicellis, principibus,& nobilibus sub colore iuris patronatus, quod habere confingunt in beneficijs Ecclesiasticis nullo priuilegio Apostolico suffulti, sine ordinariorum collationibus,& literis,& absq; aliquo saltem colorato titulo, nullæ & irritæ esse decernuntur: & quòd illis vtentes reddantur inhabiles, ad alia beneficia Ecclesiastica obtinẽda, donec cum eis super hoc per sedem Apostolicam fuerit dispensatum.

A *Vnt alieni.* Adde Abb. in cap.prętereà. in. 2. de iure patrona. quo loco scribit, quod si quis beneficiũ aliquod impetrauit, si in supplicatione non exprimuit, se priùs à laico habuisse, non tenet impetratio, quia si Summus Ecclesiæ Prętul hoc compertum haberet,non ita concessisset, cùm propter crimen ab eo commissum,condignis pœnis esset plectendus, quod circa caput hoc summè notandum est.

In nullo beneficio residet.

CAPVT, LII.

1 *Beneficia omnia personalem residentiam requirunt.*
2 *Consuetudo an valeat excusare, quẽ à residentia.*
3 *Clericus in beneficio non residẽs,qua pœna puniatur.*
4 *Beneficium Clerici vagabundi alteri conferri potest.*

BEneficia omnia tam ratione naturali(quę dictat homines illis obsequia præstare,à quibus ob id stipẽpendia recipiunt(quàm communis iuris dispositione residentiam requirunt, de his enim quæ animarum curam exigunt, [a] planum est.De beneficijs verò simplicibus idem esse firmat Panormi.in capitulo,quia nonnulli. de cleri.non residentibus, per text. in capit. super inordinata. de præben. Consuetudo autem,quæ ferè semper bona opera minuit,& secordiam ac inertiam in hominibus alit(cùm à maiori parte eorum quæ non semper iustior est oriri, ac foueri soleat, iam inualuit,vt hæc simplicia beneficia residentiam nõ requirant, quam in his Doctores admittendam scribunt, [b] ab illaq; excusari beneficiatos tradunt, cùm per alios Ecclẽsijs debita prętentur obsequia. Generaliter autem vide quinque casus,in quibus nulla consuetudo excusat non residentem per Felin.in cap.Cùm omnes.colum.17.& 18.de consti.num.54. Pœna autem clerici non residentis in beneficio (etiam modicæ æstimationis) est, quòd illo priuetur, [c] vt in cap. Conquerente,de clericis non residẽtibus. Et ibi Innocent. & Abba. notant ex eo, Quod procedit etiam in casu quo abesset clericus ex iusta causa, quia posset priuari, si monitus pro necessitatibus vel vtilitatibus Ecclesiæ suæ venire recusaret. Notat Inno.in cap.Ex tuæ. de cleri.non resi. argumento tex.in cap. Sicut autem, Et in cap.Absit.11.q.3. Quando verò beneficia non requirunt residentiam,si clerici vagantur,sufficit delictum vagationis ad priuationẽ, notat Inno.in d.ca.Ex tuæ.allegat tex. in ca.Non oportet. cum sequenti.7. q.1.

1 2 a 3 b c 4

q.1.Pro quo facit gloss. in cap. Non oportet.de cõse.dist.vlt. quam dicit singularem & alibi nõ repertã Cors. in sing.in verbo vagabũdus, ad hoc quòd si beneficiatus est vagabundus & tãdiu absit,& dubitetur an viuat, an mortuus sit,poterit beneficiũ eius conferri alteri,quod corroborat plu ribus notandis conclusionibus,quę procedunt in vagabundis. Modum autem procedendi ad priua-
d tionem[d] in hoc casu breuitatis affectu hic tradere prætermisi, facilè erit requirentibus inuenire.

A *Quæ animarum curam exigũt.* Vide de hac personali resi dẽtia multa lectu nó indig na per Caieta. 2.2. q. 185. artic.5.Ioan. à Driod. de libe.Chri sti.pag.204.Bart.Carran.de Miranda Archiepiscopum Toletanum in controuer. de necessar.residen.Episcop. aliorumque inferiorum pastorum, quam apud Tridentinũ Concilium habuit Domi.Soto in calce eius operis, cui titulum fecit de natura & gtatia,& latissimè lib. 10. de iusti.& iure.quęst.3. artic.1.cũ multis sequentibus,qui magnis rationibus probat hanc personalem residen tiã diuino iure institutã esse. Quod verissimum censeo, quia diuinis legi bus Prelati nec non alij inferiores pa stores tenẽtur pascere commissum sibi gregẽ: nam decimæ ideo illis dan tur,vt spiritualia ministrẽt, & sint in hac Domini vinea, operarij digni mercede,vt probatur Matth.& Lucę ca.10. quod eis minimè conueniet, si per vicarios eas operas exhibue rint. Quod hodie manifestissimè probatum est in Sacro sancto Concilio Tridentino, sessi.23. cap.1. de reforma.& sess.6.capit.1.ita vt iam nullæ controuersię locus sit.

Admittendam scribunt. Vide text. B cum glo.in cap.cùm omnes. de consti.glo.in cap.dudum.in.2.in verbo, *Retinere*.de electione.& in capit.gratia.in verbo, *De iure*.de rescrip.lib.6. & in capit. conquerente. in verbo, *Seruat*. de cleri.non residen.& in capit.vlt.in verbo, *Fructus*. de rescrip. lib.6.tradit Abb.in cap.extirpandę. § quia verò.num.15. & num. 31. de præbend. & consil.96.num.2.volu. 2.Ioann.Imo.in cap. quia nonnulli. num.6.de cleri.non residen. Rochus de Cur.in cap.vlt.num.500.de consuet. Felin.in cap. dilectus.in.2. col. 1.de rescrip.Alex. consil. 1. num. 2. lib.7.Nicola. Mil.in reper. in verbo, beneficium.quæst.33.Petr.Paul. Paris.consil.32 lib.4.Ioan. de Selua in tractat.de bene.4.par.q.2. numer.1. qui amplissimè materiam istam dixerunt,& examinat.

Illo priuetur. Vide egregiam. l. 16. C &.17.tit. 6. par.1. Hodie autem in Concilio Tridentino nouissimæ pœnæ contra non residentes statutæ sunt: nam sessio.6.cap. 1.de reform. *Cõcil. Tridẽ. sess.* 6. c. 1. *de refor.* sancitum est, quod Patriarchæ Primates, Archiepiscopi Episcopi, siue qui, quocunque titulo vel causa cathedralibus Ecclesijs fuerit pręfecti, quacunque præfulgeant pręcminentia, legitimo impedimento, seu iustis & rationabilibus causis cessãntibus, si sex continuis mensibus extra suam diœcesim morando abfuerint, quartæ partis fructuum vnius anni,frabricę Ecclesiæ pauperibusq; loci per superiorem Ecclesiasticum applicandorum, pœnam ipso iure incurrũt. Si tamen per alios sex menses in absentia perseuerauerint,aliam quartam fructuum similiter applicãdorum amittunt. Quod si vlterius pertinaci animo in eadem absentia perseuerauerint,vt seuerioribus pœnis

nis coerceantur, & puniantur Metropolitanus suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanum verò absentem Episcopus antiquior residens, sub pœna interdicti ingressus Ecclesiæ ipso iure incurrenda, infra tres menses per literas, seu nuntium, Romano Præsuli Sanctissimo nuntiare tenetur.

Illi verò qui beneficia inferiora, siue de iure vel consuetudine residentiam requirentia obtinuerint, siue in titulum, siue commendam, opportunis iuris remedijs, ab ordinarijs, vt resideant, sunt compellendi: neq; eis priuilegium, vel indultum, perpetuũ de non residendo, suffragari debet. Ita Conci. Trid. d. sess. 6. c. 2. de refor. sub Paulo Tertio Pont. Max.

Conci. Tride. sessio. 23. c. 1 de reforma. enucleatur

Sed cùm summe saluti Dominici gregis, pastoris residẽtia conueniat, dictum Sacrum Concilium, sub sanctissimo Pio Quinto celebrato, sess. 23. c. 1. de reforma. seueriori constitutione, grauiores pœnas aduersus non residentes inflingit. Nam Sacrorũm Canonum & Conciliorum decretis inhærendo declarat, præfatos omnes Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcopos, etiamsi Cardinalatus dignitate sint condecorati, obligari ad personalem residentiam, in suis Ecclesijs, vel diœcesibus, vt iniuncto sibi munere fungi teneantur: neque posse abesse, nisi ex causis & modis ibi diffinitis. Si verò tã Sacrosanctam, tam salutarem constitutionem violauerint (quam nec transuerso quod aiunt vnge transgredi licet) mortalem culpam contrahunt, & pro rata temporis, fructus suos non faciunt, nec tuta conscientia, etiam absque aliqua declaratione, eos sibi ipsis possunt detinere, quod si indurato animo, eos retinuerint, superior Ecclesiasticus debet Ecclesiarum fabricis, aut pauperibus loci erogare, omni cõuetione vel expositione phibita. Quæ quidem pœnæ omnes, ad uersus curatos inferioresq; pastores, beneficia Ecclesiastica curam animarum obtinentia habentes, similiter dicto decreto statuuntur. Ita tamen, vt si quando ex iusta causa, ab ordinario cognita & probata, abesse contingeret, Vicarium idoneum, ab ipso ordinario approbatum, cum debita mercedis assignatione relinquant. Discedendi autem facultas, in scriptis gratisque concedenda sit, nec vltra bimestre tempus, nisi grauis & vrgentissima causa cõtigerit. Quod si absentes per edictum citati, minimè comparuerint, liberum est & permissum ordinarijs (imò tenentur) seuerè per Ecclesiasticas censuras, & sequestrationem fructuum, & illorum substractionem, alijsque iuris remedijs, vsque ad priuationem cõtra eos procedere. Ita vt minimè à dicta residentia, & ab illius canonis excutione, priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cuiuscũque beneficij, pactione, statuto, etiã iuramento, vel alia autoritate confirmato, consuetudine etiam immemoriali excusantur. Quæ quidem Concilij decreta, duabus nouissimis constitutionibus Apostolicis seruari præceptum est: altera sub data Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ. 1564. sept mo Kal. Decembris. Altera verò impressa est vna cum Tridentino Concilio quæ publicè circunfertur.

Paro-chus ex causa iusta abesse potest à be-nefi-

Illud verò circa dictum decretum notandum censeo, nempè parochũ impunè abesse posse, absque aliqua licentia duos menses, ex causa quæ sibi iusta videatur, quia antiquo iure licebat, à quo non est recedendũ, sine nouo iure expresso. l. præcipimus.

in

cio absque ordinarij licẽtia.

in fine.ca.de appella. Tum qui Episcopo,qui fortiori vinculo residere tenetur, permittitur, & concilio cautum est: vt in curatis & inferioribus eadem omnino seruẽtur quæ in Episcopis. Ita tenet insignis Mart.Naua. in manuali confessor.cap. 25.nume. 221.& ita non semel consului & obtinui,licet quidam imperitus iudex, ex capite quidem(prout illi de more erat)contrarium iudicauit.Is autem qui residere tenetur,viginti & quatuor casibus à residentia excusatur, quos plenissima manu congerit Ioã. à Selua,in tract.de benefi. 4. par. q. 6.qui ferè omnes his comprẽhenduntur.

Residentia in beneficijs ecclesiasticis 24. casibus quis excusabitur.

Primus,si quis sacratissimã Theologiam publicè profiteatur,vel ei operam det,ad quinquẽnium.text.in ca. fin.de magist.Nec Episcopi licentia necessaria est,quia ius eam concedit. Ita scribit Petrus Rebuff.in pract.benefi.titu.de dispensa.de non residen. num.25.Marti.Nauarr.in manu. cõfess.cap.25.num.120.quibus suffragatur tex.in ca.relatum. de cler. non resid.vbi alternatiuè loquitur, de licẽtia suorum prẽlatorum,vel studio literarum. Nec vltra dictum tempus, licentia potest concedi, nec aliquid operari,sic sancitum est ab Cardinalibus sacræ congregationis his verbis asseuerantes. *Licentia,vt quis abesse possit,causa studij,à seruitio suæ Ecclesiæ,vel sui canonicatus,non suffragatur,vltra quinquẽnium impetrata à die quo cæpit studere.* Idemque cẽsendum est in prælectione vel professione sacrorum canonum: ita sing.tenet Archidi.in cap.2.de priuileg.libr. 6.sequitur Abb.in d.cap.fin.si verò alias scientias profiteatur,Episcopi facultas necessaria est: in locis vbi consuetudo non est in contrarium: vt traditur à Doctoribus in d.cap.tuæ.

Decretũ Car. sacræ congregationis.

Secundus casus,qui legitimum absentiæ impedimentum præstat est, Episcopi obsequium, quo ad duos canonicos & etiam alios,si id intendant quod in suę cathedralis Ecclesiæ vtilitatem conuertatur. cap.ad audientiam.vbi Abb.num.8.de cleric. non resid. Excusabitur etiam is qui est in seruitio legati vel Archiepiscopi.vt in d.cap.ad audientiam. capit. cum dilectus.cap.de cætero. vbi Doctores de cler.non resi.Id tamẽ quod de Archiepiscopo dicitur,intelligendum est,quo ad clericos suæ diœcesis,non autem suffraganeorum. arg. tex.in cap.pastoralis.de offi.ord.cap. vni.de foro comp.lib.6.

Tertius casus, in quo à fortiori quis à residentia excusatur,si contingeret aliquem à summo Potifice tuo cari,tunc is optimo iure,per Vicariũ poterit seruire.cap.cum dilectus. de cleri.non resid. Quod quidem verũ est,quando principaliter absens est ad seruiendum, non verò ad beneficia consequenda: ita tenet Angel.in summa,in verbo,clericus. 7.§.2. minus tamen principalis intẽtio minimè nocet.vt fatetur sing.Nauarr.vbi suprà.Ex quo sequitur quod scriptor bullarum, aut procurator in Romanę curię summo prętorio residẽs, minimè à residentia excusatur, cum ea absentia lucri sui causa cõtingat. tex.in l. scriniarios. vbi Alexander & Iaſ.C.de test. mi.Reipublicę enim causa eos abesse solum intelligimus, qui non sui commodi causa,sed coacti absunt.l.Reipublicæ.l. non verè. ff.ex quibus caus.maior.

Quartus casus, quando absentia contingit generalis concilij gratia, nam qui concilio interfuerint omnes fructus suos faciunt,atque quotidianas distributiones quæ præsentibus dantur,quia præsentes censentur &

tur, & pro residentibus iudicantur. Etiam si Ecclesiarum statuta sint in contrarium. Ita decissum fuit in Concili. Constan. Sessione. 19. Idemque pari ratione defendi potest, si interfuerint Concilio prouinciali, vel Sinodali, Sinodo eadem æquidem publica Ecclesiæ vtilitas versatur, necnon necessitas parendi, Sacrorum Canonum Decretis, maximi nouissimi Tridentini Concilij Session. 24. capitulo. 2. de reformatione, non æquidem qui interesse tenentur proprium munus debet eis esse damnosum. l. videlicet. ff. ex quibus caus. maiorib. l. si seruus communis. §. idemque euidentius. ff. de tur. Quod nota. pro prælatis, alijsque interesentibus in Concilio prouintial. quod celebratur Toleti decreto Reuerendissimi Gaspar. à Quiroga Cardinalis, & Toletani Archiepiscopi. Sunt æquidem ad id congregati Episcopi omnes huius amplissimæ prouinciæ hac die sanctissimæ Natiuitatis beatissimæ Virginis Mariæ (quæ octaua est mensis Septembris) ann. Domini. 1582. qua hæc scribimus opus hoc ad secundam editionem parantes.

Concilium Prouinciale Toletan. sub Reueren diss. Gaspar. Quiroga. Card. Archiep. Toletan.

Quintus casus est, ob necessitatē maximā personæ, vt potē si valetudine afficiatur curatus, nam tūc per substitutum poterit deseruire capit. ad audientiam. de cleri. non residen. capitul. 1. & per totum de clerico. ęgro. capit. vni. illo tit. in. 6. facit l. si cui. §. final. ff. ex quib. caus. maior. l. aut si valitudine. ff. de procura.

Sextus propter necessitatem Ecclesiæ, nam clericus, qui propter necessitatem Ecclesiæ absens est, poterit vicarium constituere: Etiam si residere iurauit. capit. ex parte, in. 2. de cleric. non residen.

Septimus si interuenit licentia legitima gloss. not. in cap. inter quatuor. de cleri. non residenti. & legitima causa ea dicitur, quæ datur ab eo, ad quem de iure competit, ex causa, boni viri abitrio. Ita scribit Nauarr. vbi paulo ante allegaui, Alij autem casus iure cōstituuntur, sed quos supra scripsi sunt potissimi, & frequentius contingunt.

Octauus casus est, quando graues superueniunt inimicitiæ, ita vt sine vitæ discrimine, parochus non potest, in suo beneficio residere, habita Episcopi, licentia, abesse poterit, pro eo tempore quo inimicitiæ permanserint, sed idoneus Vicarius interim Ecclesiæ prouidendus erit, sic decretum est, à Sacra congregatione Cardinalium his verbis. *Habens canonicatum, & parochialem in qua non potest sine discrimine vitæ propter inimicitias residere non est cogendus, donec subest causa inimicitiarum in ea residere, sed ei est permittendum, vt in canonicatu resideat.* Et alio decreto sic dicitur. *Habens graues inimicitias in sua parochia, durantibus his, potest de licentia Episcopi ab ea, per annum abesse, & interim debet ordinarius constituere Vicarium mercede congruenti, ex eius fructibus ei assignata qui inseruiat dictæ parochiali Ecclesiæ.*

Decretū Cardinal. Sacræ Congr.

Ad priuationem. Not. sing. quod ad procedendū contra clericū ratione absentiæ à beneficio, nō est necessaria solēnis citatio, neq; solēnis priuatio sed sufficit requisitio & spoliatio de facto, tex. in c. ex parte in primo, vbi not. Abb. de cleri. non residen. sequitur Gregor. in. l. 16. ti-

D

mlo. 16. in verbo, *Toller la egleſia.* partit. 1. Et quæ forma debet ſeruari, circa hanc priuationem: vide text. & doctores in dict. capit. ex tunc de cleri. non reſiden. & l. 17. titul. 16. par. 1. & Concilium Tridentinum. ſupra alleg.

Cum parochiales eccleſias habeant intra annum non fuerunt promoti.

CAPVT, LIII.

1 *Habens Eccleſiam Parochialem intra annum promoueri tenetur, aliàs ipſo iure ea priuatus erit.*
2 *Annus, de quo in præſenti agitur quã do currere incipiat.*
3 *Clericus, qui legitima cauſa ſubſtinen te, non potuit intra annum promo ueri, iſtius Capitis pœnam non patitur.*
4 *Epiſcopus monere poteſt promotum vt ordines intrà annum ſuſcipiat.*
5 *Capellaniam obtinens intra annum promoueri non tenetur.*

TALES ſunt priuati ipſo [a] iure, nullam prę miſſa monitione, eccleſia vel beneficio parochiali, vt in capit. licet canon. de elect. in. 6. quod adeò procedit, quod non poteſt mora purgari anno elapſo: quia pœna infligitur ipſo iure, vt notat gloſſ. an tepen. ibi, quam dicit notabilem An charra. 1. column. & poſteà in colu. final. verſicul. quarto quęro, & voluit ante eum Ioann. Mo. ibi. verſi. Sed nunquid, & idem tenet ibi Phi lip. colum. 2. Annus præterea, de 2
quo in præſenti incipit ab eo tempo re quo ipſius eccleſiæ regimen commiſſum extitit, & poſſeſsionem eius pacifica [b] habuit prouiſus, vel per eũ iſtetit quò minus habuiſſet, probat b
text. in capitu. Commiſſa, eodem titul. Si autem iuſto impedimento 3
non potuit clericus intra annum pro moueri, non patitur iſtam pœnam, [c] vt ibi, per text. Et vide Ioann. Mo- c
na. in dict. capit. licet canon. verſic. Sed quid. vbi notat eſſe legitima im pedimenta ad excuſandam pœnam priuationis, quòd Epiſcopus fuerit impeditus, vel non fuerit qui ordinaret eum, vel ſi Epiſcopus noluit eum ordinare. Crederem tamen, quòd ſi epiſcopus proprius qui non potuit vel noluit ipſum ordinare dabat ei facultatem vt ordinaretur ab alieno epiſcopo, quòd eſſet in culpa ſi non promoueretur. Conſulerem præterea clericis in caſibus huiuſmodi, quando impedimenta proueniunt ex perſona epiſcopi, quod proteſtarentur [d] ſe eſſe paratos ad or d
dines ſuſcipiẽdos, vt euitemus doctri nas & opiniones doctorum in ſimilibus traditas, de quibus per Felin. in capit. Ex tranſmiſſa. de præſcrip. in column. 1. &. 3. Alexandr. & Iaſ. in lib. 2. §. quod diximus. ff. Si quis cautio. Et vide etiam notabiliter per Ioann. Mona. vbi ſuprà qui diſtinguit quando quis incurrit irregularitatem, propter quam non poteſt promoueri, an debeat priuari, quia ſi hoc eſt ſine culpa ſua

non

non priuatur, vt potè si amittat oculum vel manum. Si autem culpa sua, debet beneficium amittere, allegat text. in capit. 1. de æta. & quali.

4 Aduerte præterea quod Anchar. in dict. capit. licet canon. column. fina. versic. quintò quæro, notat. post gl. antep. ibi, quòd etiam stante dispositione dicti text. potest episcopus monere promotum vt ordines suscipiat etiam intra annum: quia illa cõstitutio venit ad corroborationem iuris antiqui, non ad diminutionẽ: vnde si voluntate sola tenuit clericus ordinari nihil prætendens, nisi quia non vult, debet compelli appellatione remota per subtractionem beneficij & officij, secundùm gloss. ibi.

5 Nota tamen, quia si quis habeat capellaniam requirentem ordinem sacerdotalem, non est priuatus illa, si non fuit monitus vt promoueretur, ita firmarunt Domi. de Rota in deci. antiquis. Dxx. incip. Nota quòd tenens capellaniam, ex ratione, quia dispositio illius capitu. Licet canon. tanquam pœnalis non debet extendi.

a Decretũ Cardinalium, qui Concilij Triden. præsunt interpretationi.

Priuati ipso iure. Erit sanè parochus à dicta pœna immunis in casu diffinito à Cardinalibus sacrę congregationis, his verbis. *Pœna canonis præscripta eis, qui intra annum sacerdotium non susceperunt, non habet locum in rectore, qui intra annum à die adeptæ possessionis, pacificæ vel infra tempus comparauit, & se promoueri petijt efferens quantum in eo se paratum ad suscipiendum sacerdotium sed ordinarius noluit, eum propter illiteraturam vel aliam causam promouere.* Et vide latissimè, Petrum Rebuffum, in excellentissima illa beneficiorum practi. titul. de non promotis intra annum pagin. 443. vbi multis ampliationibus & limitationibus huius capitis materiam declarat. Et vltra illum notandum esse censeo, quod is qui parochialem ecclesiam, habet si intra annum non fuit promotus ad præsbyterium cũ ipso iure, sit beneficio priuatus, tenetur in animæ iudicio vniuersos fructus restituere, quos elapso anno percepit, vt optimè censet Martin. Nauarr. in manu. confessor. capit. 25. numer. 117. idem in tractat. de oratione capit. 22. numero. 49. Nec refragatur quod pœna temporalis ipso iure incursa in dicto foro non debeatur, quia id non procedit cum ex legislatoris mente contrarium constat, vel cum non imponitur propriè vt pœna, sed vt quædam conditio vel modus rei traditæ, quod hoc casu ex Pontificis mente verificatur, & ex hoc sequitur grauiter peccare, qui prædictum beneficium retinet, & illius fructus non restituit.

Deinde animaduerte, quod licèt antiquis temporibus dicta priuationis pœna locũ non obtinebat in Episcopatibus, & abbatijs, quia in his non erat hoc statutum, quorum quidem expressa mentio erat necessaria. Ex gloss. not. & singul. in capit. 2. de præbend. in. 6. vnde colliges allucinatum fuisse R. P. Fratrem Dominici Soto libr. 10. de iustit. & iure quæstio. 5. articu. 6. column. 1. existimantem, decretum Bonifa. octaui Pontifi. Maxim. in capit. commissa de electione libr. 6. quo ad fructuum restitutionem, comprehendere Episcopos, quod equidem antè eius tempora nemo dixit, nec dicere potuit cum legem illã pœnalem, repugnantibus omnibus iuribus extendat contra. c. pœnę de pen.

F. Dom. Soto opinio refutatur.

distinct. 1. l. si de interpretatione. l. præsens. ff. de pœnis. Maximè quod ipsemet sibi aduersatur, cum approbet glos. dicti canonis; quæ censet non esse locum eius pœnæ in Ecclesia collegiata. Nec sane mirandum est, quod vir Theologus doctissimus, & in his quæ pertinent ad forum interius versatissimus, in illis autem quæ ad exterius, & ad iudiciarium ordinem cum mittat falcem in alienam messem, sæpissimè labitur. Hodie vero Sacri Concilij Tridentini decreto Sessione. 23. c. 2. de ref. diffinitum est, quod Episcopi nec non illorum superiores; etiam sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui cathedralibus seu superioribus Ecclesijs præfecti fuerint, si intra tres menses consecrationis munus nó susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem tenentur, & si intra totidem menses postea id non fecerint, ipso iure suis Ecclesijs sunt priuati.

Prædicta vera priuationis pœna, quæ hoc capite inflingitur, minimè incurritur, donec annus elapsus sit, & ea ratione si clericus in vltima anni die extremum diem clauserit, beneficium vacauit per mortem. Ita tenuit eleganter Petrus Paul. Parisi. consil. 119. numer. 28. volumin. 4. poteritque eadem vltimi anni die beneficium permutare, vel resignare, cum adhuc ius in beneficio habeat, Vt scribit Petrus Rebuff. in practi. benefici. titul. de non promot. intra annum numer. 48.

B *Possessionem eius pacificam.* Vide Bella. decisione. 153. & decisio. 83. quo loco scribit, probari deberi à non promoto litem habuisse, vel habere, aliter vero securum non esse, quod etiam fatetur Domi. consi. 82. colum. 3. Et cum annus hic minimè computetur nisi à die pacificę possessionis & in regno Franciæ, non dicitur quis eam habere ante annum, ob eam causam, in illo regno iustissimè mea sententia post annum pacificę possessionis promotus integrum annum habebit. Cuius rei meminit Petrus Rebuff. vbi paulo antè allegaui, num. 45.

Pœnam. Sed vtrum sufficiat, quod C impedimentum in fine anni superueniat. Vide Bella. decision. 83. quo loco censet, tale impedimentum minimè excusare quando intra tempus illud, non poterat promoueri sed contrarium verius credo cum Petro Rebuff. vbi supra numer. 48.

Quod protestetur. Not. quod li- D cet protestatio vtilissima sit, non tamen est necessaria; quia iustitia excusandi, non in verbis protestantis, sed in causa impedimenti consistit, quia verba non addunt nec minuunt rei veritatem. l. sicut. C. ad leg. Corne. de fal. quam opinionem & iuribus & grauissimorum autorum testimonijs tanquam firmissimam regulam constitui superioribus annis, in annotationibus ad regulas & fallętias istius, Domini Episcopi regula. 615. incip. protestationem.

Extendi. Vide Roma. consil. 325. E incip. quo ad primum. Hoc tamen minimè procedit si in capellaniæ institutione contrarium ab institutore fuerit dispositum, quia iure potest instituere quod in tali capellania locum habeat dispositio text. in dict. capit. licet canon. vt scribit Petrus Rebuff. in dict. titulo de non promotis intra annum. n. 17. & quod ita disponatur semper mihi visum fuit optimum consilium.

Cum

Cum Alienigenæ sint, in his Castellæ & Legionis, Regnis, vel in alijs, quibus legibus, moribus, vel consuetudine, prohibitũ est: dignitates Ecclesiasticas, beneficia, prẽstimonia, vel pensiones, impetrare sunt ausi.

CAPVT, LIIII. QVOD nouẽ æditum est.

1 *IN Hispaniarum Regnis, Sixti Pontificis Maximi cõcessione, nullus exterus, beneficium Ecclesiasticum impetrare potest.*

2 *Franciæ regno nec non in multis orbis Prouintijs, idem receptum est.*

3 *Gratia illa, subreptitia est iudicanda, si beneficiũ ab alienigena fuerit impetratum, originis mentione minime facta.*

4 *Iuri communi consonum est, exterũ: vel alienigenam non posse Ecclesiasticũ beneficium obtinere.*

5 *Seditiones illæ grauissimæ (quas Vulgo, Communidades, appellant) quæ regnaista ab anno Domini. 1464. sunt perturbatæ, inde processerunt, quia exteris beneficia conferebantur.*

6 *Glossa in regu. Cancel. Romanæ decima nona reprobatur.*

7 *Consuleretur nimis Christianæ Reipublicæ, si beneficia, præsertim curam animarum habẽtia, patrimonialia efficerentur.*

8 *Regula Cancellariæ Romanæ decima nona, iuri cõmuni cõsentanea est.*

9 *In beneficiorum impetratione, oriundus non oriundo, præferendus est.*

10 *Diœcesani & non alienigenæ, sunt in beneficijs à patronis præsentãdi.*

11 *Iustissimè in diœcesibus Burgensi, Palentina, & Calagurritana filijs patrimonialibus, tãtum, beneficia Ecclesiastica conferuntur.*

12 *Præstimonia neque pensiones, ab exteris in his regnis possũt obtineri.*

13 *Literæ naturalitatis (quas appellant) Regijs cõstitutionibꝰ sũt reuocatæ.*

14 *Is cui literæ naturalitatis concedũtur, licet possit regnorum priuilegijs vti, non tamẽ obtinere poterit beneficium Ecclesiasticum, nisi specialiter, dictis literis cõtineatur.*

15 *Literis naturalitatis concessis, seruata forma regiarũ constitutionum, exterus apud nos, Ecclesiasticum beneficium potest obtinere.*

16 *Extero si beneficium conferatur, an illud possit permultare.*

17 *Literæ quibus, extero beneficiũ confertur, minime executioni tradendæ sunt.*

18 *Pœna amissionis naturalitatis, & bonorum tẽporaliũ, contra clericos & Ecclesiasticas personas, apud Hispanos legibus, & moribus recepta est.*

19 *Literæ legatorum Apostolicæ Sedis, ante illarum executionem, à summis Senatoribus Regis & domini nostri, examinantur.*

20 *Literæ Apostolicæ, in derogationem regij iuris patronatus, vel laycorũ, exequendæ non sunt: quousq; Pẽtifex Summus consulatur, seruata in hoc forma præscripta, in regijs constitutionibus.*

21 *Regias leges 26. ti. 3. lib. 1. ord. noui. & lex. 5. tit. 6. eo libr. iustissimas esse ostenditur.*

22 *Non solum, Christianissimi Hispaniarũ Reges, dicto iure regijs legibus diffinito vtuntur, sed alij Christiani orbis Principes: referunturq; verba singularia Ioann. Dried.*

23 *Regni exterus quis dicatur, & ibi de intellectu regiæ constitutionis, 19. titulo. 3. libr. 1. ordi. noui.*

24 *Nati in Regno Aragoniæ, vel Nauarræ, an dicantur exteri horum Regnorum.*

25 *Exterus an is iudicandus sit, qui nascitur ex matre alienigena, si pater fuit naturalis.*

26 *Latè interpretatur, quædam Henrici huius nominis tertij, Hiſpaniarum Regis conſtitutio.*

27 *Qui extra Regnum in tranſitu naſcitur, à parentibus horum Regnorum naturalibus, an ſit naturalis iudicandus.*

28 *Natus alibi in tranſitu, natus cenſetur in eo loco, vbi mater incolatum habet, & ideò non repellitur à collegijs, quorum ſtatutis, naturales tantum in illis cooptandi ſunt.*

29 *Declaratur conſtitutio ſeptima conſtitutionum Academiæ Cõplutẽſis.*

20 *Interpretatur Regia .l. 25. tit. 7. lib. 1. ordi. noui.*

31 *Animalia ciuium alicuius parochiæ, ſi propter bellum, vel tempeſtatẽ, vel aliam cauſam, fugiant ad alienam parochiam, ibique pariant: decimæ ſoluẽdæ ſunt in illa parochia à qua receſſerunt.*

32 *Abſens, qui ex legitima cauſa receſſit, cito reuerſurus: quoad iuris effectus, non eſt abſens iudicandus.*

33 *Per decennij habitationem, quis naturalis cenſetur.*

34 *Proxeneta, ſeu cambiorum interuentor, non poteſt eſſe horum regnorũ alienigena.*

35 *Quæ deſiderantur, vt quis dicatur naturalis, quo ad obtinenda beneficia in his regnis, qui admiſſus eſt tanquã naturalis, ad beneficium in ijs regnis, & poſteà ad aliud regnũ confugiat, ibique larẽ conſtituat, naturalitatis priuilegijs priuatur.*

36 *L. pen. ff. de ſenato. interpretatur.*

37 *Vt filius ſit naturalis iſtorũ regnorũ, an requiratur, quod natiuitatis tẽpore, pater domicilium contraxerit, & per decennium vixerit.*

1 EST æquidẽ Romanorum Pontificum decretis iuſtiſſimiſque Catholicorum Principum conſtitutionibus, nec non immemoriali laudatiſsimæ conſuetudini cõtrariũ alienigenas in his regnis Eccleſiaſtica beneficia impetrare, & cũ ſępiſsimè in cõtrouerſijs forenſibus hoc contingat, huius practicæ argumento dignum iudicabimus ad iſtius rei cognitionem tantis per de hoc differere.

Et vt rem hanc à principio petamus præfari oportet, q̃ Sixtus Summus Eccleſiæ Præſul potẽtiſsimis & Catholiciſsimis Hiſpaniarũ Regibus iuſtiſsimis cauſis ductus motu proprio peculiarem gratiam indulſit, vt nullus exterus in dictis regnis abſq; ipſius conſenſu poſsit beneficiũ Eccleſiaſticum obtinere, præſertim dignitates electiuas Pontificales & Cathedrales, qua conſtitutione caſſantur gratiæ, & expectãtur impetrationes in contrarium obtentę, vt teſtatur glo. in reg. Cance. 19. refert Guil. Benedict. in repet. c. Raymun. de teſtam. in verbo: Et vxorem, nomine Adelaſiam. num. 482. de teſtam. cuius conſtitutionis meminit Regia lex. 16. tit. 3. lib. 1. ordin. noui. ibi, *Mandamos que acerca deſto ſe guarde la Bulá del Papa Sixto concedida a los naturales deſtos Reynos.* Et ſunt circa hoc multæ leges illo tit..

Idem in Regno Franciæ, & Summorum Pontificum diplomatis & regijs legibus obtentũ eſt, ſi credimus gloſſæ Coſmæ in pragma. Sancti. §. nam Eccleſiarum iiin verbo: Exterorum, de quo ſtat Ludo. Duodecimi conſtitutio. Rub. *Des letres de naturalite.* Tradit Guillelm. Benedict. vbi ſuprà allegaui. Petrus Rebuff. in tractat. de litera. natur. gloſ. ſecunda, numero ſecundo. Thom. 2. conſ. Fran. & in practic. benefici. de reſcriptis mixtis, gloſſa prima: & in tracta. de pacifi. poſſe. nume. 216. Nicol. 2

Nicol. Boëri. decis. 31. numero. 18. Quod etiam stilo parlamenti cautũ est sub rub. de præbend. ordinat. 3. Et apud Venetos seruari affirmat Addi. ad Abb. in cap. si proponente. de rescrip. Et Bononię de hoc est peculiare statutum, vt refert Barb. consilio. 23. numero primo, volum. 1. In Regno Aragoniæ, perpetuo foro hoc stabilitum est, nempè quod alienigenæ in dicto Regno beneficia minimè possint obtinere, vt cautum est, libro. 1. foro Aragon. titulo de prælaturis, & alijs beneficijs ab alienigenis non possidendis. Et in Regno Nauarræ idem est diffinitum per Regias pragmatic. 2. &. 3. libr. 1. ordinamen illius Regni. Et in Britannia hoc idem cautum est his verbis: Sacerdos Gallicus, Sacerdotium in Britannia, ne occupato, vt refert Petrus Grego. 2. parte Synta. iuris, lib. 27. capitulo sexto, numer. 42. Et in Hungaria, seu Pannonia seruatur, vt in capit. bonæ. §. fina. de postula. præla. Et Veronensi statuto decretũ est, si credimus Bald. consil. 46. volu. 1. & multis alijs Prouincijs seruari audio.

3 Quod si exterus beneficium impẽ trauit, non facta originis mentione gratia subreptitia est iudicanda, tenet glos. celeberrima in cap. si proponente. de rescrip. cuius meminit Corse. in sing. in verbo, subreptitio. Feli. in capitulo, sicut tuis. colum. 2. de simoni. Roman. in. l. si viro. fallen. 14. ff. solut. matrimonial. Barba. consil. column. 5. volum. 1. & consil. 57. eo. volum. Selua. de benefi. 3. par. quæst. 26. D. Couar. in practic. quæstion. cap. 35. numer. 5. Petrus Rebuff. in dict. tract. de pacifi. possess. dict. nu. 216. dicens ita consuluisse in fauorẽ cuiusdam Scholastici.

4 Et quod exterus in aliena patria beneficium Ecclesiasticum minimè possit obtinere iuri communi, consentaneum est, vt colligitur ex text. in capit. bone. in. 2. de post. prælato. & in capitulo, neminem. 70. & in. c. Aphros. 98. distin. & in capit. vltim. de cler. peregri. De iure Cæsarum. l. in Ecclesijs. C. de Episcop. & cleric. l. vni. C. non licere habita. Metropoli. libr. 11. lex. 2. C. de anno. ciuita. eo. lib. traduntlatè Guil. & Rebuff. in locis nouissimè allegatis Ludo. Gome. in reg. cancel. de idiomate. quæsti. 1. Ioan. Daim. in proœmi. Pragma. Sancti. incipien. Frãciscus, in verbo, vindicabant. fol. 60. Selua. de benefi. 2. parte, quæstion. vltim. & in. 3. parte, quæstio. 26. Carol. de Grassal. lib. 2. Regali. Fran. iure. 8. Couar. dict. cap. 35. Vnde Sacri Canones iustissimè decreuerunt, vt electio facienda non sit, nisi de personis eiusdem Ecclesiæ, dummodò digni ibi inueniantur, etiam si alibi foris digniores reperiantur. capit. nullus. 61. distinct. capit. Metropolitano. 73. distinctio. Quin verò glos. in capit. cùm inter Canonicos de electione, asserit non valere postulationem ex aliena Ecclesia, nisi duabus partibus consentientibus, & facienda est à Pontifice Maximo, vt latè patet in toto titulo, de postula. Prælat.

Quibus suffragatur Deuterono. capit. 18. *Prophetam* (inquit) *de gente tua, & de fratribus tuis suscitauit Dominus Deus tuus, ipsum audies.* Tum fulcitur, quia in Ecclesiarum fundatione exteri, nec ipsorum maiores nihil præstiterint merito regnicolæ præferendi eis sunt, argu. text in capitu. cum in offici. de testamentis. Tum ne exteri beneficijs apud nos fruentes Regni secreta, in maximam pernicicm eius reuelent. Tum quia regnicolæ qui tot,

tantisque animi dotibus ingenuis disciplinis splendescunt, maxima affi cerentur iniuria, si exteri fortè omnibus numeris inferiores ad hos Ecclesiasticos honores admitterentur, virtus equidè & honestę disciplinæ sine premio quãdoque langueſcunt. Tum quia propter idiomatis diuersitatem nequeunt (quod tamen maximè interest) commissum sibi populũ docere, vt in capitulo, quoniam. d de officio ordinari. Et inter Dei Optimi Maximi maledictiones illa non inferior est, hominem ex aliena natione habere, qui non intelligatur, vt habetur in Deuteronom. capitulo. 28. ibi, *Adducet Dominus super te gentem de longinquo, & de extremis terræ finibus in similitudinem Aquilæ volantis cum impetu, cuius linguam intelligere non possis.* & Hiere. capitulo quinto, idem scribitur. Nec voluit Deus seuerius punire superbiam ædificantium turrim Babelis, quam per linguæ confusionem, vt quid vellent mutuo, non intelligerẽt, vt habetur Geneseos. 11. Tum quia hæc potissima erit causa, propter quam homines facilius inuitentur ad residendum, non enim paruo æstimandus est ingenitus, amor quẽ quis ad natiuum solum habet. Est enim cuilibet dulcissima patria. l. qui habebat. in principio. ff. de legatis, tertio. & hac ratione impius iudicandus est, qui nulla causa cogente patriam suam relinquit. glos. in. l. vnica. C. si curialis, relicta ciuitate, rus habitare maluerit, libro decimo. & ibi nota. Rebuff. & Petrus Rebuff. in concorda. tit. de colla. §. volumus. pagin. 457. asseuerans hanc esse potissimam rationem, vt beneficium in propria patria magis optetur, quam in aliena, Tum quia is diligentissimè ad munus suum expectant, præstabit cum melius patriæ mores, quam exterus cognoscat, iudicat æquidem quis facile de his quæ nouit, vt habetur primo Ethicorum, & plures alias rationes congessit Regia. l. 14. titulo tertio, libr. 1. ordinamen. noui.

Quæ inter alia dicit maximos tu- 5
multos excitatos fuisse in Hispania, ob eam causam, quod beneficia Ecclesiastica exteris conferebantur, ibi, *Especialmente del año de sesenta y quatro a esta parte que se començaron los mouimientos y turbaciones en nuestros reynos.* Circa quod legendus est Doctor Illescas Hispanus Historiographus diligentissimus & non vulgaris eruditiones in sua Historia Pontificali, *En el capitulo de la guerra final del Rey de Francia, para cobrar el ducado de Milan. §.* 10. fol. 225. & libro sexto eiusdem Historiæ. capit. 27. §. 17. folio. 228. & folio. 338. vbi testatur Paulum Tertium Pontificem Maximum statuisse, vt beneficia & & pensiones alienigenis non conferrantur.

Quæ non temerè adduximus, sed 6
vt conuincamus maximum errorem, glo. in dicta reg. Cancel. asseuerantis in quadam causa Toletana in tertia instantia productam fuisse dictam Sixti Romani Præsidis constitutionem, quam dicit non nocere Episcopo Vintomilienſi actori cũ moribus recepta nõ fuerit, nec (vt ille inquit) Toleti regnũ, cũ à Castelę & Legionis Regnis separatũ sit eo priuilegio vti potest, & alia refert temeraria, & postquã animi sui votũ expressit tacere, oportere inquit, cùm lis pendeat, insani profectò hominis, manifestissimum testimonium. Fuit æquidem Apostolica illa concessio cum maxima regiminis spiritualis Ecclesiastici vtilitate,

ita

ita vt ex contrario vsu plures contingerent incalamitates & innumerabilia mala, quæ veluti prę oculis habes summus Christi Vicarius pro illius amplissima dignitate, quam vt summus catholicæ Romanę Ecclesię pastor & rector obtinebat sua integritate & iustitiæ amore incensus nec non diuini cultus zelo tantis & tot malis medelam adhibuit.

7 Ideoq; censeo quod Christianæ Reipublicæ cõsultissimũ foret quod summus Ecclesiæ Pontifex aut œcumenica synodus, vniuersali lege sanciret, vt omnia sacerdotia præsertim curam animarum habentia, patrimonialia efficerentur, ita vt ad ea minimè admitterentur, nisi ciues vel qui inde essent oriundi quod in sacro Concilio Tridentino summo omniũ patruum consensu consultatum fuisse testatur, testis integerrimus Dom. Soto de iusti. & iur. lib. 3. artic. 2. fõ. 237. versi. enascitur.

8 Ex quibus iustificatur nimis Regula Cancel. Apostolicę. 19. qua cautum est, quod prouisio de parochiali Ecclesia facta alicui qui nesciat idioma loci vbi Ecclesia cõstituta est, nullius roboris & momenti iudicari debet: habet equidem Pontificia illa sanctio symbolum & affinitatem cum diuino & positiuo iure. Nam rector Ecclesiæ prædicandi officium in ea habere dignoscitur. c. Eccle. 95. dist. cap. inter cætera. de offici. ordina. & est glo. not. in Clem. 2. de sepultur. & in cap. cum ex cuncto. de hære. & in cap. addicimus. 16. q. 2. Debet sane confessiones audire & cætera Sacramẽta ministrare. cap. omnis vtriusq; sexus. de pœn. & remissi. Item debet visitare & vultum gregis sui agnoscere, vt legitur Prouer. 27. & Eccles. 32. de quo est egregia extrauagans constitutio Ioann. 22. constituta in tit. depręben. incip. Sedes Apostolica. Sed ista omnia & alia quę ad hoc munus expectant, præstare non potest rector alienigena, qui non intelligit, nec loquitur idioma. Quia vt Diuus Paul. 1. ad Corint. capitu. 14. inquit: *Data est nobis lingua ad interpretandum & distinguendum ea quæ loquimur. Nam si nesciero virtutem vocis ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mihi barbarus.*

Hinc etiam emanat alterius regu- 9
læ cancel. nempe. 15. egregia cõstitutio, qua decretum est, quod in beneficiorum collationibus oriundus, nõ oriũdo præferatur: est certe supradictis iuribus & rationibus consentanea.

Nec ab hoc instituto alienum est 10
quod elegantissimè multis adductis in medium probat Cæsar Lamb. in locupletitissimo illo. de iuris patronatus tract. 1. par. 2. lib. quæstio. 7. arti. 24. asserens, quod diœcesani, & non alienigenæ sunt in beneficijs à patronis præsentandi.

Ex dicto etiam fonte emanat iustis- 11
simè Apostolicis concessionibus decretum esse, vt beneficia patrimonialia in diœcesibus Palentina, Burgensi, ac Calagurritana, solum conferantur filijs patrimonialibus, secũdũ eorum mores doctrinam & eruditionem, de quibus constitutionibus meminit Regia. l. 21. tit. 3. li. 1. ordi. nouisi verò Apostolicæ literæ in contrarium fuerint obtentæ eis nullo modo vti licet, sed ad Regis nostri summum iustitiæ Senatum mitti debent vt quid circa hoc faciendum sit, maiori consilio consulatur: quod si forma illa lege præscripta fuerit prætermissa grauissimis pœnis ibi decretis transgressores plectendi sunt, idęq; seruari debet in omnibus alijs prouincijs, in quibus beneficia Eccle-

siastica patrimonialibus filijs conferri consueuerũt, vt iustè diffiniuit lex 23. illo ti. & lib. Quod vtinam vbiq; obseruaretur, vt sanctius ac diligẽtius diuinum munus illustraretur.

Idem obseruandum est quotiescunque Apostolicæ literę impetrantur in derogationẽ illius iuris, quod ex concessione Romanæ Ecclesiæ obtinent, collegia & capitula Cathedralium Ecclesiarum ad promouendos, in canonicos, in Theologia, vel iure Pontificio: vt decreuit Carolus huius nominis Quintus Summæ potẽtiæ & fœlicitatis Imperator, & Primus Hispani. Rex Madritij anno. 1543. de quo videnda est Regia lex. 25. dicto titulo. 3. lib. 1. ordi. noui.

Carol. Quintus.

12 Et nõ solum exteri apud nos prohibẽtur habere dignitates Ecclesiasticas & beneficia, sed etiam præstimonia, vt in l. 14. tit. 3. dicto lib. 3. ordi. noui. atque etiam pensiones l. 25. ibi. quod si regnicolæ consensum præstiterint pensionis constitutioni aut sem̃el constitutam redemerint vel aliquod emolumentum præstiterint, vt ab exteris beneficia consequãtur omnibus priuilegijs naturalitatis priuãtur: nec non fructibus beneficiorum in quibus dicta pensio fuit constituta: qui quidem fructus expensis belli contra Christianæ religionis hostes initi applicantur, vt probat Regia l. 18. dicto titulo & libro.

13 Habet æquidem locum in tantum dicta prohibitio, vt exteri beneficia Ecclesiastica minimè obtineãt: quod iustissimè Regijs constitutionibus reuocatę sunt literæ (quas naturalitatis appellant) quibus obtentis alienigenę beneficia iustè impetrabant. Imo deinceps concedendę non sunt nisi vrgẽte magna & legitima causa quæ publicam Regis nostri vel suorũ regnorum vtilitatem concernant: quod si ob aliã causam impetrentur, minimè sunt obseruandæ: vt in. l. 14. 15. & 16. dicto tit. 3. lib. 1. ordina noui. de quibus sanè literis meminit Bal. consi. 223. vol. 3. appellans eas ciuitatis literas: idem asseuerat And. Alcia. lib. 2. dispu. capit. 22. Nicol. Boeri. de cisi. 13. num. 20.

Circa quod illud consideratione 14
dignissimum esse censeo, quod licet is qui naturalitatis literas impetrauit horum Regnorũ priuilegijs & immunitatibus fruatur, quibus ipsi ciues originarij, ita scribit Bar. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsu cap. 3. prin. q. & in. l. si maritus. 5. Iuliæ. ff. de adult. & est bonus tex. in. l. sed si accepto. ff. de iure fis. tradit Roman. consi. 62. col. 2. vers. quod autem cessat. Cuma. consi. 178. col. 3. versi. Quinto probatur. Deci: consi. 183. nu. 10. Hyppo. de Marsi. consi. 127. num. 2. vol: 2. Ruy. cõsi. 200. nume. 19. & 20. li. 2. Boer. decis. 260. nu. 17. Iacob. Menoch. consi. 166. vol. 2. nu. 15. Cateli. Cotta, in memor. iuris in memori. in cip. Ciuium. Quia ex priuilegio potest quis cõsequi ius naturalitatis regni, vt habetur in d. l. ciues. C. de incolis lib. 10. vbi glo. & Ioan. de Platea. & Lucas de Penna. & tales sunt veri ciues vt in. l. 1. ff. ad muni. not. Bald. in. l. pen. 5. quæ in filio. ff. de adop. & in. l. in vrbe. ff. de sta. homi. Hinc deducitur, quod licẽt exteri, qui apud nos negotiandi causa versantur, non possint habere eos annuos reditus, quos vulgo, *turos*, appellamus: obtinere tamẽ possunt, si habuerint Principis rescriptum, quod Hispani. *Cartas de naturaleza*, nũcupamus. Ex hoc quoque emanat, quod cum Hispani non possint esse iudices forenses, sed tãtum illius ciuitatis originarij. Illud verò iudicandi munus habere poterit, qui principis concessione factus

est

est originarius ciuis. Nec ab hoc alie num est,quod si in literarum Collegis eorum statutis cautum sit,vt nullus exterus admittatur,vt cautũ est in Collegio celeberrimo D. Iaco. Zebedei Salmanticensis,qui dictũ rescriptum habet excludi non debet, sic tenet Ferd.Mench. de testa. lib.3. primę par.§.3. num.295.Ex simplici tamen concessione naturalitatis alieni gena non poterit beneficium consequi,nisi expressè hoc sibi fuerit indultum:ita scribit Gregor. Lup.in.l. 2.in verbo, *Muger sea natural de otra.* tit.24.par.4.Nam cum in hoc casu peculiari grauissima & publica causa desideratur & dictæ literæ nullius sunt momenti nisi forma Regijs legibus præscripta fuerit obseruata,quę si non interuenerit obseruandę literę non sunt:non igitur debet generalis Principis concessio ad specialissimum casum extendi. Pro quo mirè facit, quod elegantissimè de more scribit Bal.in d.l.in vrbe.ff. de statu homi.scribens adoptiuum ciuem(nẽ pe qui ex priuilegio receptus fuit)admittendum non esse ad honores, ad quos non consueuere admitti,nisi ciues naturales. Quamuis hęc Bal. opinio difficultate non careat ex his quę prædixi.

15 Quibus quidem literis naturalitatis seruata forma Regiarum legum alienigenæ impetrare & obtinere possunt in ijs Regnis dignitates Ecclesiasticas,& alia beneficia,hac lege, vt intra octo mensium tempus dictis beneficijs resideant alias literarum cõ modo ipso iure priuãtur,nec eas dignitates aut beneficia obtinere possũt, vt disponit.l.20.tit.3.lib.1. ordi.

16 Dubitaui tamen circa hoc non semel,si quando exterus cum Principis indulgentia dignitatem aliquam Ecclesiasticam vel beneficium fuit cõsequitur,an possit illud cum alio permutare:& verisimum credo ei non licere,quod aliquibus rationibus innixus probat Did. Perez in.l.3. in verbo. *Saluo el Rey.* tit.7.lib.1. ordi.

Quod si exterus aduersus horum 17
regnorum iura & leges beneficium etiam à Romano Pontifice impetrauerit,Apostolicę literę minimè executioni tradendę sunt,sed ad Summum Regis Senatum mitti debent, vt ab integerrimis & prudentissimis eius Senatoribus pro illorum prudentia examinentur:& quid faciendum sit ipsi decernat. Habet equidẽ Summus Senatus formam & modũ præscriptum,quo vti debet in his negotijs examinandis & expediendis. Quod si iudices Ecclesiastici eas literas Regio Senatu in consulto & legis forma prætermissa executioni tradiderint,eo ipso omnibus priuilegijs naturalitatis horum regnorum priuãtur,vt tanquam alienigenæ nullum beneficium possint obtinere,imò ab istis regnis expellendi sunt.Laici verò istius criminis rei,si tanquam tabelliones,vel notarij,aut procuratores auxilium & opem pęrstiterint in impetratione,vel executione,vel alio quocunque modo pœna capitis cũ bonorum omnium amissione plectũtur, Alij verò confiscationis pœnam bonorum suorum fisco applicandam incurrunt,vt in.l.26.tit.3.lib.1.Regij noui ordinamen.circa quam aliqua notatu digna à nobis erunt annotanda.

Primo æquidem,quod in his His- 18
paniarum Regnis vsitatissima est cõminatio dictæ pœnæ aduersus clericos & Ecclesiaticos iudices, quæ fit ad amissionem rerum temporalium, quas in his regnis obtinent: deinde quod tanquam extranei habeantur, de qua dicta Regia constitutio loquitur:

tur: cuius meminit Guill. Benedi. in cap. Raynuntius. de testamen. in verbo. Et vxorem nomine Adelasiam. 2. decisi. num. 460. Caro. de Grassa. lib. 2. Regali. Fran. iure. 7. col. penul. D. Dida. Couar. in practi. quæstion. cap. 35. num. 3.

19 Secundò, quod non solum in casu dicta lege Regia expresso sed in alijs multis Apostolicæ literę ad summum senatum deferuntur, sic apud Hispanos potestas seu facultas legatorum à summis senatoribus ante earum vsum pro negocij magnitudine examinantur, vt Pontifex summus consulatur, quibus facultatibus in his regnis vti conueniat, quę autem sint relegandæ cum etiam Nuntij ipsi exteri sint, oportet vt intelligant quæ ab illis sint pręcauenda, ne falsis aut importunis precibus decipiantur vt testatur D. Couar. in pract. quæst. cap. 35. num. 4. quod in Gallia, & Flandria frequentissimum esse refert Carol. Moli. in regul. Cancel. de infirmis resig. num. 139.

20 Tertiò, idem ad vnguem obseruandum est sub eisdem pęnis & comminationibus quotiescunque Apostolicæ literæ impetrantur in derogationem Regij iuris patronatus vel cęterorum Laycorum horum Regnorum vt dicta Regia lex diffiniuit, & lex. 5. tit. 6. libr. primo noui regij ordina. circa quas Regias constitutiones multa lectu nõ indigna pro eius singulari eruditione congerit. D. Couar. in pract. quæstion. cap. 36. Est sane remedium hoc vtilissimũ, ne dicam necessarium, vt regia auctoritate summi senatores literas Apostolicas quibus iuri patronatus Laycorum derogatur diligenter examinent earum executionẽ suspendẽtes quousque Pontifex summus consulatur, certiorque fiat quam graue scandalum ex his derogationibus oriatur quantaque mala inde sequãtur: quorũ illũ potissimũ videtur quod Layci à pietatis operibus, nẽpe donatione, constructione & dotatione Ecclesiarum cum maximo Reipublicę Christianæ dãno abstinebunt. Sunt equidem apud nos quam plurima sacerdotia siue beneficia ad ius patronatus expectantia, quorum vestigia apud antiquos idolis seruientes fuerunt, dicta gentilitia, idest generis seu familiæ certæ: quæ reditus annuos sacrificulis suis præbebant. De quibus meminit, Cicero de Aruspicum respõsis. Sic Michias vir in mõte Ephrain, idolum sibi fecit, & ei extruxit edi culam constituitque ibi Sacerdotem, cum certis reditibus perciendis vt habetur lib. Iudicum Israelis. cap. 17. &. 18.

Apud Etnicos veteres gentilitia fuerunt sacerdotij ad ius patronatus expectantis.

Quarto mittendæ sunt ad Regiũ summum Senatum Apostolicæ, literæ alijs casibus dictis Regijs legibus expresis quos supra numero. 18. &. 19. tradimus.

Quintò, nec à nobis erit omittendum iustissimas esse sæpę iam allegatas Regias constitutiones non sane eis aliquid continetur quod summi Præsulis maiestatem lędat vel puriſſimas eius aures offendat, hoc alienũ est à catholicis Regibus nostris qui Põtificum decreta, Sacrosanctasque eorum sanctiones pro ipsorum pietate, & in Deum religione colunt & venerantur, sed ideo literarum executio suspenditur vt Pontifex summus certior factus intelligat, quot quantisque incalamitatibus & erũnis ista Hispaniarum regna afficiantur quando falsis precibus & suggestionibus gratiæ Apostolicæ impetrantur, quas Sanctissimus Antistes minime concederet, si ea damna & incommoda quæ maximè aduersantur, spirituali

21

Eccle-

ecclesiastico & temporali regimini prę oculis haberet. Iuri igitur conso na est suspensio executionis dictarũ literarum, vt in cap. si quando. de rescrip. vbi Alexander tertius. *Patienter* (inquit) *sustinebimus si non feceris quod praua nobis suggestione fuerat insinuatum.* Et conducit tex. in l. si vindicare. C. de pęnis & in capit. cum apud Thessalonicam. 11. p. 3. cap. sunt quidam. 25. quęst. 1. & in c. 1. 40. distin. & in ca. manet. 24. q. 1. & in cap. si quis nó recto. 24. quæst. 3. glo. in auth. de menda. prin. §. dein de competens in verbo, nuncians, & in auth. vt determinatus sit numerus clericorum. §. vlti. in verbo Contradicere colla. 1. tradit latissime Felin. in cap. nihil. de prescrip. & faciũt quæ scribit Thom. 2. 2. quæst. 69. ar. 4. versi. Secundo respondeo & Caietan. 2. 2. quæst 39. artic. 2. versi. in responsione ad secundum, idem Caieta. in tracta. de auctoritate Papæ & concilij, cap. 27. versic. ad secundam rationem, Turr. Crem. libr. 2. de Ecclesia, cap. 106. Cardi. Iacob. in tractat. de Concilijs libr. 8. artic. 3. versiculo quintum remedium.

22 Sextò, vt quæ prędcedenti versiculo dicta sunt magis eluceścant sciri oportet, quod non solum Hispanię Reges dicto iure vtũtur, sed alij Christiani orbis Principes, vt testatur Ioann. Driedon. vir pijssimus pariterque doctissimus in libr. primo de libertate Christiana pagin. 183. Ipse que elegantissimis verbis hoc corroborat, quæ in lectorũ gratiam hic referre constitui. *Hic sciendum est quod aliud est potestatem sæcularem absolutè mandare aut cõstituere, ne quisquam pareat vllis literis Apostolicis iustitiã aut gratiam concernentibus aut ne executioni mandet easdem. Aliud vero est potestatem sæcularem mandare aut constituere, vt sine suo beneplacito, & examine nemo pareat, huiusmodi literis neque executioni mandet easdem. Nam primum cum sit directè contra potestatem, seu libertatem ecclesiasticam, est eam prorsus tollere & extinguere, neque potest fieri absque cõtemptu ecclesiasticæ potestatis, Neque potest ex ipsius Pontificis priuilegio conueniri Regi aut sæculari potestati. Secundum autè videtur posse fieri absque contemptu potestatis ecclesiasticæ, & absque iniuriã, aut odio, aut grauamine, seu præiudicio ecclesiasticæ libertatis, & sanctæ sedis Apostolicæ, vel literarum eiusdem. Potest enim contingere, quod Princeps quispiam aut ex priuilegio seu commissione Papæ, hoc faciat: sicuti Carolus Imperator habuit ex priuilegio synodi, ne sine suo consensu inuestiretur, vel consecraretur Episcopus, aut ex causa rationabili secundum congruentiam loci & tẽporis, ad sic statuendum atque mandandum moueantur propter abusus tollendos ne præficiantur extranei, aut inidonei, qui vel per nimiã importunitatem, falsasque suggestiones literas Apostolicas impetrarũt, vel impetratis abuti volũt: ad oppressiones pauperum qui alioqui sub prætextu literarum Apostolicarum longis litibus grauibusque sumptibus vexari possent, nõ quod potestas sæcularis velit sibi aut iudicium ecclesiasticarum rerum vsurpare, aut viros idoneos autoritate Apostolica institutos impedire, aut super illorum idoneitate iudicium sumere, sed quod velit ad edificationem reipublicæ, statum ecclesiasticum promouere. Vnde quotidie cernimus Prelatos, & alios disputare de mãdatis de rescriptis, ac literis Papæ, quæ tãgunt ecclesiastica negotia, collationes, beneficiorum, præbendarum, & dignitatum. De omnibus literis, & mãdatis Papæ præsumendum quidem est, quod eis oporteat, obedire, modo constet, aut cõstare debeat tales reuera esse literas à sede Apostolica emanatas, subsistentibus etiã*

Ioann. Dried.

ratio-

rationibus, & cauſis, quibus ipſe Papa veriſimiliter motus inductus eſt ad præcipiendũ. Et ideo non debet iſta præſumptiõ violẽta eſſe vt nõ liceat huiuſmodi mãdata etiam veriſime emanatã à Sede Apoſtolica examinare, & inueſtigare ſolicitè an eis oporteat obedire, tametſi hoc maximè pertineat ad iudices eccleſiaſticos quibus huiuſmodi literæ mandatorum Apoſtolicorum dirigũtur. Hęc Driedonius.

Nati in Regnis Aragoniæ, vel Nauarræ an exteri horũ regnorũ quo ad beneficia obtinẽda iudicentur.

23 Supereſt tamen pro huius materiæ, exacta cognitione inquirere quis exterus, quiſue regnorum naturalis, dicatur, quod apud ſuos Gallos declarat Petrus Rebuff. in tractat. de literis naturali. ad finem nume. 20. 2: Thom. conſti. Fran. apud nos vero eſt Regia conſtitutio. 19. titul. 3. libr. primo ordin. noui, quæ hoc egregiè his verbis diffiniuit. *Ordenamos y mãdamos, que aquel ſe diga natural, que fuere naſcido en eſtos Reynos, y hijo de padres, que ambos a dos, o alomenos el padre naſcido y natural en eſtos Reynos: O aya cõtraydo domicilio en ellos, y demas deſto aya viuido por tiempo de diez años con que ſi los padres ſiendo ambos, o alomenos el padre naſcido y natural en eſtos Reynos, eſtando fuera de ellos en ſeruicio nueſtro, o por nueſtro mandado, o de paſſo, y ſin contraher domicilio fuera de eſtos Reynos, ouieren algun hijo fuera de ellos, eſte tal ſea auido por natural de eſtos Reynos. Y eſto ſe entienda en los hijos legitimos y naturales, o en los naturales ſolamente: pero en los eſpurios diſponemos y mandamos, que las qualidades q̃ conforme a lo ſuſodicho diſpueſto, ſe requieren en los padres ayan de concurrir y concurran en las madres.*

Singulariter interpręta tur regia conſtitutio. 19. ti. 3. li. 1. noui ordina.

Circa, quam Regiam ſanctionem aliqua à nobis erunt annotanda, in actionibus forenſibus frequentiſſima.

24 Primò, quatenus ea lex dicit. *Que aquel ſe diga natural, que fuere naſcido en eſtos Reynos*: Loquitur equidem de his Regnis Caſtellæ, & Legionis. Ex quo ſequitur quod nati in regno Aragoniæ, & Nauarræ, exteri ſunt neque apud nos poſſunt beneficia eccleſiaſtica obtinere, ita in propriis terminis ſcribit Doctor Didacus Perez in l. 18. titul. 3. libr. 1. ordina. veteris in glo. incip. *Que ningũ eſtrangero*, Aſſeuerans ſic ętate noſtra fuiſſe iudicatum. Nam cum quidam Martinus Vicentius Sacræ Theologiæ, & artium magiſter, poſtquam fuit electus Canonicus çamorenſis, poſtea vero eo fuit priuatus quia Tarraconenſis erat. Et potiſsima ratio eſt, quia licèt dicta regna fuerunt adiuncta regiæ coronæ, non tamen hoc in modũ ſubmiſsionis factum eſt. Sed priſtino robore remanſerunt: qua ratione, regna ipſa ſuis propriis legibus, & moribus regẽda ſunt argum. l. ſi quando. C. de appell. tradit Bart. & nouiſsimi in l. ſi conuenerit. §. ſi nuda. ff. de pignor. acti. idem Bartol. in tract. de alluui. ſub. rub. de inſula. colum. 3. doctores in cap. trãſlato de conſtit. Iaſ. in §. in perſonam, col. 2. Inſti. de acti. tradit Mattheus de Afflict. in conſtit. Neapoli. libr. 3. Rub. 23. numer. 3. Aymon Craueta. de antiquitat. tempor. 4. par. nu. 27. Ioan. Fran. de Ripa in l. 1. ff. de legib. n. 16. & libro. 1. reſpon. de legi. & conſ. 21. Ioan. Go. in l. omnes populi col. 3. ff. de iuſt. & iure. Brun. in tractat. de augmen. fol. 8. Barthol. Caſſa. in conſuetudi. Burg. titu. de ſucceſsion. *Desbaſter.* rub. 8. numer. 41. Burg de Paz in l. 1. Tauri. numer. 451. Quo loco teſtatur quod iam peculiari conceſsione indultũ eſt, originarijs Regni Nauarræ, vt quo ad beneficia reputentur naturales horum Regnorũ, vt regia ſanctione decretum fuit. 28.

menſis

mẽsis Aprilis, ann. 1553. condita in loco vulgariter nuncupato, *El pardo*, De qua etiam meminit Ioan. Olã. in antonomi. iuris cõmun. & Regij in præfa. num. 20. Sic aliquando fuisse pronuntiatum refert Burgos, in prȩcitato loco. Et ea ratione vidimus iam in his regnis plures originarios Regni Nauarræ viros doctissimos quibus regnum illud floret beneficijs ecclesiasticis, & dignitatibus frui.

25 Secundò, ex dicta Regia constitutione iam diffinitum est, quod olim apud Hispanos fuit nimis controuersum, vtrum sufficeret, vt quis horum regnorum naturalis censeretur natũ esse ex matre alienigena, si pater fuerit naturalis, probat equidem ea lex hoc sufficere, ibi. *O alomenos el padre sea assi mismo nascido en estos Reynos.* Quod iuri communi consonum est, cum filius paternam originem, non vero maternam sequatur. l. assumpti. §. filius. ff. ad municip. l. filios. C. de municip. & origi. lib. 10. tradit Feli. in cap. Redulphus de rescrip. nu. 4. & latissimè Boeri. decisio. 13. & in consuetudi. Bitur. §. vltim. titu. de testamen. colum. fina. Barthol. Cassa. in consuetud. Burg. titu. de confisc. §. 1. numer. 37. Guil. Bene. in repet. capit. Raynuntius de testamen. in verbo. Et vxorem nomine Adelasiam numer. 1042. cum sequen.

26 In contrarium tamen erat Regia, lex Henrici Regis huius nominis tertij condita, anno. 1396. his verbis in ter alia. *Ordeno, y establezco duradero por siempre, que persona, o personas del mundo, aunque sean Cardenales, ni ayan Arçobispados, ni otras dignidades, ni calongias ni prestamos, ni otros beneficios algunos, en todos mis Reynos y señorios en lugar, o parte alguna dellos, o aquellos que fueren verdaderos naturales de padre y madre, y nacidos enellos.*

Latè interpræta tur Regia Hispanorũ lex cõdita ab Henrico Rege, huius nominis tertio anno. 1369.

Fuerunt tamen multi non pœnitendæ autoritatis viri, qui asseuerarunt illam Henrici Regis sanctionem non habuisse legis generalis authoritatem, quia nec publicata, nec recepta fuit, quod quidem in causa fuit, vt cum casus iste quondam accidisset in Regio Senatu, nẽpe q̃ quidã expatre naturali genitus, & ex matre alienigena beneficium ecclesiasticũ possidisset, controuersum fuit, an hoc ei liceret tandem Cæsare consulto is possessor, vsque ad mortem beneficium retinuit. Et cum postea simi lis casus contigisset eodem Cæsare Maximo consulto bis in eo dissenserunt Regij Senatores, & causa vt anceps & ambigua alijs iudicibus, terminanda remissa fuit, ita auditu percepisse à quodam aduocato testatur, Doctor Burgensis in. l. 3. Tauri prima par. num. 377. ad finem. Sed iam hodie placatæ sunt hæc controuersiæ ex dictæ legis decimæ nonę decisione, ideoq; Doctoris Burgensis opinio, qui contrarium asseuerabat, ex dicta lege Henrici amplectenda non est.

Tertiò, Regia illa constitutione de 27
cissa est grandis illa quęstio, in qua fluctuauit insignis Grego. Lup. in. l. 2. in verbo, *Magver.* titul. 24. partit. 4. nec ausus est, eam decidere, sed posteris decidendam relinquit, videlicet an his qui ex parentibus naturalibus horum regnorum, natus fuit extra regnum in transitu, videlicet quando parentes non habebant, animum cõstituendi, ibi domicilium dicatur naturalis, diffinit lex illa cũ naturalem, esse idem iure communi probari videtur in. l. filios. C. de muni. ex origi. lib. 10. Cuius verba sunt. *Filios apud originem patris, non materna ciuitate, & si ibi nati sunt. si modo non domicilijs retineantur ad honores, seu*

munera

munera posset compelli, explorati iuris est. Et ibi ad hoc notat Ioann. de Platea. ad idem etiam conducit tex. in l. ciues, in fine. C. de incol. ibi, *Vnde cum profectus est, peregrinari videtur.* Ex quo enim quis habet animum se trãsferendi in alium locũ, fingitur non esse in eo loco, vbi habitat de præsenti. l. quæsitum in fine. ff. de lega. 3. facit lex hæres absens. ff. de iudi. capit. Romana, de foro comp. lib. 6. l. si quis post hac. C. de edifi. priua. & opinionem istã amplectitur Bart. in dict. l. filios Abb. in ca. Redulphus: de rescrip. vbi Felin. & Barba. num. 97. & consi. 52. volum. 2. Bald. Ang. Alberi. & Paul. de Castro in lectura Bononiensi post Cyn. Petrum & Nicol. de Neapo. in l. huiusmodi. §. legatum. ff. delega. 1. vbi Ang. scribit hoc audiuisse, à quodam magno doctore Alberi. per illum text. in l. Titius. ff. de actionib. emp. Deci. in dict. l. hæres absens. §. proinde. column. 2. Iacob. de Sancto Georgio in. §. si quis tutelam nume. 35. eiusdem legis Iaf. consi. 117. volum. 3. quam esse veriorem sententiam, & secundum eam vidisse in regio cõsilio, pronuntiatum testatur Gregori. in dict. l. 2. Matth. de Affict. decisi. 384. num. 3. eandẽ communem appellat. Nicol. Boeri. decisi. 13. num. 52.

In contrariam tamen sententiam itum est, à plerisque, qui arbitrantur, quod quomodocunq; quis nascatur effici ciuem originarium loci, in quo nascitur, licet nascatur, in transitu, ita tenet Paul. de Castro secum palam in eadem lege desidens, nempe in lectura Patauina, dict. §. legatum. quẽ ibi sequitur Ioan. de Imo. Rapha. & Alexand. qui dicit hoc sibi in puncto iuris placere Angel. illius tex. autoritate innixus. §. si quis igitur in auth. quib. mod. natur. effici sui Hier. Cag. in rub. de orig. iur. colum. vltim. Lud. Bologni. de priuileg. Scholar. in verbo, nec suos ciues. Qui leuissimis fundamentis mouetur, sed tenenda est cõmunis sentẽtia quæ in terminis iuris scripti verisima est, & ideo seruãda, etiam si non haberemus Regiã legem ei consonam, quam vltra supra allegatos dicit communem, Ripa in tracta. de pest. titulo de priuileg. cõtracta. num. 182.

Quę communis opinio procedit, etiamsi pater, vltra decennium extra regnum extiterit, ad hũc si filium ibi procreet & legitimum, vel naturalem modo animum redeundi, ad hæc regna habuerit talis filius naturalis huius regni iudicandus est, quod ea ner uosa, & eficaci ratione comprobatur, quia qñ quis recesit ab aliquo loco animo redeundi non dicitur ciuis illius loci, ad quẽ ire destinauit, etiã si vltra decennium absens fuerit, vt suprà dictũ est. & suffragatur tex. in l. ex facto in. 2. versi. *Rerum autem.* Cũ sequenti. ff. de hæredi. instit. etiam si per mille annos ibidem steterit, vt inquit Bar. in. d. l. 2. C. de incolis lib. 10. quã opinionẽ, post hæc scripta legi tenere D. Azeuedo in l. 9. ti. 3. li. 1. ordi. noui. Qui animus redeundi, protestatione tempore absentiæ facta & alijs coniecturis probari potest, si licet, quia in hoc regno domum, vel immobilia bona semper habuit, & in exteris regnis nulla immobilia emit, & alijs prouabilibus coniecturis pro iudicis arbitrio.

Ex quo eleganter scribit Paul. de Castro in dict. §. legatum. numero. 3. quod si statuto caueatur, prout Bononiæ, quod nullus doctor possit esse de collegio iurisconsultorum vel medicorum, nisi sit originarius ciuis, quod si mater casualiter abest, & ibi parit, certè, fingitur filius natus in ci- 28

uitate

uitate in qua mater incolatum habet, & asseuerat Paul. se hoc vidisse in facti contingentia in filijs quorundam doctorũ suæ ciuitatis natis alibi, vbi parentes conducti erant ad legendũ qui filij paternã originẽ retinuerunt.

29 Hinc etiam obiter declarari potest, constitutio. 7. nostrę Complutensis Academiæ lib. suarum constitutionũ qua sanctitũ est, vt nullus ex domiciliarijs seu incolis huius populi Complutensis possit eligi, in collegialem, vel capellanum insignis & maximi collegij toto terrarum orbe celebratissimi Diui Illefonsi, certè si mulier aliqua ciuis Complutensis alibi in transitu pareret, filius sic natus minimè in dicto collegio eligi potest, quod scio aliquando fuisse disputatum.

30 Ex quo sequitur egregia interpretatio ad. l. 25. tit. 7. lib. 1. noui ordi. qua stabilitum est, non licere horum regnorum naturalibus, extra regna ista in alienis Academijs Regia lege prohibitis, literis incumbere sub pœnis ibi diffinitis. Non equidem eius sanctio nec pœnarum constitutio, locum obtinebit, quando aliquis naturalis istorũ regnorum in extra Academiam, ad aliquem gradum in alia Academia, promouetur in transitu tamen, tum quia hoc casu constituto, cessat ratio illius constitutionis, quæ continetur in prohemio. Tum quia expressè loquitur aduersus eos, qui in dictis Academijs residentstudiorum gratia ibi. *Que en las tales vniuersidades, estudiando y residiẽdo en ellas.*

31 Nec ab hoc est alienum quod tradiderunt Bald. Alberic. & Paul. in dict. §. legatum, quod si propter bellum vel ob aliam causam animalia ciuium alicuius parochiæ fugiant ad aliam, & ibi pariant quod decima soluenda sit parochiæ à qua recesserũt, sequitur Boeri. dict. decis. 15. nu. 54 qui est videndus. Stat tamen apud nos, circa hoc egregia constitutio, in l. 9. tit. 20. par. 1. qua cautũ est, nõ deberi decimæ animaliũ Ecclesię in cuius parochia in transitu parturiũt nisi per integrũ mẽsem ibi permãsisset.

Quibus finitũ est, quod scribit Roma. cons. 263. & seq. quod absens ille 32
iudicandus non est, qui ex legitima causa recessit cito reuersurus, quod multis iuribus & rationibus corroborat, quibus innixus ipse consulit, quod ille qui iurauit continuè stetisse in ciuitate Lucana, nõ est periurij reus licèt probetur quod aliquo tempore absens fuerit pestis causa.

Quartò, ex etiã dicta lege colligẽdũ 33
est, quod quanuis is, qui in aliquo populo decem annis habitauerit habendus sit pro naturali, & priuilegio naturalium gaudere debet, ad quod est optima lex. p. 2. tit. 24. p. 4. ibi. *La dezena por moranca de diez. ños, que fagan en la tierra, maguer, sea natural de otra.* Et probatur in d. l. 2. C. de incol. & est videda lex. 32. ti. 2. par. 3.

Et ideo licèt Regijs cõstitutionibus 34
sit decretũ neminẽ nisi ex his regnis naturalẽ proxonetã seu cambiorum interuentorẽ creari posse, tamen alienigenę, qui per decenniũ in hisce regnis, sunt cõmorati ad prædicta officia possunt admitti, vt à summis consiliarijs iudicatũ fuisse testatur. Doc Bur. de Paz in l. 1. Tau. 3. cõc. n. 373.

Sed quo ad obtinẽda beneficia spe- 35
ciali iure stabilitũ est, quod pater illius qui vult in his regnis beneficium obtinere contrahat in eis domiciliũ, & per decẽniũ habitet ita illa lex diffinit ibi. *O aya cõtraydo domicilio en ellos y demas de esto, aya viuido por tiẽpo de diez años.* Itaq; minimè sufficeret habitatio decẽnalis, nisi alias comiciliũ contraxerit, quod cõtingere potest, quando quis, se suãq; familiã alen-

do, negociãdo, animo perpetuo permanendi larem sibi constituit. l. Labeo iuncta. glos. 1. ff. ad Municip. facit lex post liminij. §. fi. ibi, *Siue animus*. ff. de cap. & post lim. reuersis, & est tex. in d. l. ciues. iuncta gl. in verb. *Larem*. C. de in colum. vel quando transtulit maiorẽ partem fortunarum suarũ. vt in. d. l. ciues. & in. l. 2. C. vbi senato. vel clar. tradunt hos casus, & alios Iacob. Rebuff. in. d. l. ciues. Bertran. consi. 75. col. 2. vol. 2. Mar. Soc. Iuni. cons. 7. num. 6. volum. 2. Item necessarium est, quod dicta habitatio non fiat animo redeundi ad patriam, nã quãdo quis ad tẽpus determinatũ est in aliquo loco de eo discessurus, nó dicitur incola etiã vltra decẽniũ. l. ex facto. ff. de hæred. inst. not. Bar. & Ange. in d. l. 2. C. de incol, Ange. in l. hæres absens. §. 1. ff. de iudi Gregor. in dict l. par.

36 Quintò, quod is qui secundũ decisionẽ dictę legis, sit iudicãdus naturalis illorum regnorum, vt admitti possit ad beneficia ecclesiastica, si tamen regna ista relinquerit, & se in aliam prouinciã transfert non subdita Regi & domino nostro, vbi domiciliũ constituit iuribus naturalitatis priuatur, vt voluit glo. secundũ vnã expositionẽ in l. in adoptionem. C. de adopti. tenet Bald. in authent. sed omnino. C. ne vxor pro marito. Et hac ratione si naturalis regni huius se confert in regnum Franciæ animo perpetuo ibi, permanendi non poterit apud nos beneficium, vel ecclesiasticam dignitatem possidere, ita tenet insignis Gregor. in l. 5. titul. 24. partit. 4. dicens hoc esse notandum.

37 Nec refragatur huic sententiæ tex. in l. penul. ff. de sena. quo dispositum est, quod licèt senatores in vrbe domicilium habere videantur, tamen & ibi, vnde oriundi sunt domiciliũ habere intelliguntur, quia domiciliũ quod venit ex accidenti minimè mutat causam originis, quod etiam probatur. in l. fin. de muni. & origi. li. 10. Vbi translatio domicilij de loco originis in aliũ locum, vbi quis vult facere incolatum non facit locum originis perdere, imo in vtroque loco subit munera cuius legis autoritate. Bart. assumptio. §. 1. ff. ad Municip. reprobat glos. ibi asserentem quod in loco originis, post translationem domicilij non subeat, quis munera vel honores. Nec refragatur l. filios. C de municip. origi lib. 10 qua dicta glo. fundamentum suscepit, quia loquitur respectu originis filij eius qui mutauit domicilium originis, nó verò loquitur de loco originalis ipsius patris qui mutauit domicilium. Et dictæ legi pen. ff. de senatori. potest responderi, vt procedat quando locus domicilij, & locus originis sunt sub eodem Rege vel Regno, secus si locus domicilij, in alio regno constituatur, quia is videtur renũtiare priuilegijs, & fauoribus concessis naturalibus regni transferẽdo domicilium extra regnum, ita Greg. in l. 5. tit. 24. par. 4.

Sextò, perpendi etiã circa dictam 38
constitutionẽ, potest, vtrũ tẽpore nativitatis filij desideretur, quod pater in his Regnis domiciliũ contraxerit, & per decenniũ vixerit, vel sufficiat, quod medio tẽpore filius nascatur, & postea quod deficit ad vnguẽ adimpleatur, itaq; tẽpore beneficij conferẽdi nihil desideretur, ex his quæ Regia lex desiderat, & nisi me mea non fallit opinio, censeo id sufficere, cum satis sit illius dispositio hoc modo seruari, quod eius mẽti consonũ est, sic etiam eã declarat D. Azeuedo, vbi paulo ante allegauimus.

Officium

Officium insuper diuinum vt tenentur non recitarunt.

CAPVT LIIII.

Clericus officium diuinum non recitans quâ hodie pœna puniatur.

1 IX dispositione Lateranen sis Cõc. tepore Leonis. 10. a celebrati, in Sessione nona, a in c. dẽ reformationibus curię & aliorũ, delictum hoc tali pęna punitur: videlicet quilibet habens beneficiũ cũ cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinũ officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, beneficiorũ suorũ fructus suos non faciat, pro rata omissionis recitationis officij & tẽporis, sed eos tanquã iniustè præceptos in fabricas huiusmodi beneficiorũ, vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si verò vltra dictũ tempus in simili negligentia cõtumaciter permanserit, legitima monitione præcedente, beneficio ipso priuetur, cum propter officiũ detur beneficiũ. Intelligatur autẽ officiũ omittere quòd ad hoc vt beneficio priuari possit, qui p quindecim dies illud bis saltẽ non dixerit, Deo tamen vltra præmissa de dicta omissione reddituri rationẽ. Quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties sit, quoties contra fecerè conuincatur: Hęc sunt verba concilij. An autẽ ante eius declarationẽ clericus non recitans officiũ diuinũ teneretur ad restitutionem fructuum, b vide Docto. in c. 1. de cebr. missa. Dom. & Phi li. in c. fi. de resc. lib. 6. Sylu. in verbo clericus. lo. 4. in. 23. q. Phil. in ca. postulasti. col. 9. n. 33. De rescrip.

Essione nona. Addẽ quod A huius celeberrimi concilij meminit Mar. Nau. in c. qũ de cõsecratione dist. 1. app. 7. n. 31. & nouissimè in tract. de orat. c. 21. n. 58. & in manuali confessõ. c. 25. n. 121: Do. Soto. li. 10. de iusti. & iure. q. 5. art. 6. & doctissimus Greg. in l. 34. ti. 6. in verbo, *La yglesia.* par. 1. Et dicti concilij constitutionẽ credendũ est spiritu diuino fuisse promulgatã, vt asseuerat doctissimus Iacob. Menoc. de arbi. iud. q. li. 2. cent. 5. casu. 429. n. 11. quẽ post huius practicæ secundã ęditionẽ legi. Quamuis Car. Mol. in cons. par. tit. 1. §. 30. n. 49. secundũ nouissimã editionem asseueret, non constare, nec apparere ita in concilio Lateranensi statutum, nec moribus gentiũ receptum fuisse, Imo nequaquã reipublicę Christianæ, quod ita statuatur conuenire nec laqueus multitudini inijciatur quod in legibus cõdendis, & maximè periculum animæ concernentibus, summopere vitandũ est. ca. de viduis in 2, 27. q. 1. & latè per Ioã. Gers. in tra. dę reg. mor. col. 4. non tamen negat Mol. ibi, quod clericus qui horarias preces omiserit iudicis arbitrio puniẽdus nõ sit. Imo & beneficio ecclesiastico vltra fructuũ perceptorũ restitutionẽ. Vt cõmunem esse nostrorũ sententiã fatetur Bello. cons. 56. n. 3. Iul. Cla. in pract. crim. §. fi. q. 73. vers. Itẽ clericus. qui nõ dicit. Sed quo ad Lateran. concil. attinet. ęgregius Nauar. d. c. 25. n. 124. cõstãter asseuerat, illius constitutionẽ diuino iuri cõsonã esse, & ea ratione seruandã, prout ipse eã in practica receptã vidisse testatur. Sed Dom. Soto d. ar. 6. etiã si meminerit Latera. cõcil. admonet tñ nõ omnino receptũ esse huiusmodi decretum, atque ideo cautè, & seclusõ omni rigori esse interpretandum,

vt ad omissionem quālibet horarum, nempe vnius aut duorum dierum, fieri nō debeat restitutio. Vide tamē multa quæ circa constitutionē d. Cōcilij scribit Mart. Nauarr. in d. tract. de oratione. c. 21. Quod quidē concilium, in hoc Archiepiscopatu Toletano, obseruari debet. Vt sinod. constitutum est, ti. de celebr. miss. ca. 14. quod cap. arbitrariā pēnā imponit clericis qui beneficiū ecclesiasticū non habēt, & horarias preces omiserint recitare. Est tamen de hoc nouissima Sanctio Pij Quinti Pont. max, quæ vulgo circunfertur.

Quā equidē egregiā constitutionē multis declarationibus egregiè de more ornat insignis Mart. Nauar. in man. conf. c. 25. n. & in tract. de oratione. c. 7. n. 33. qui in d. c. 25. n. 10. & in d. tract. de oratione. ca. 21. n. 11. cum seq. plures casus recensēt, in quibus quis excusatur à recitatione horarū canonicarum & Dom. Soto lib. 10. de iust. & iure. quæst. 5. artic. 3.

AD restitutionē fructuū. Vide De. in c. cū omnes in. 2. lectura co. 2. de cōst. Adr. in. 4. sent. in tract. de rest. in quæstione. An clericus tenea tur restituere quidquid vltra victuū de redditibus beneficij consumpserit vers. pro respōsione Ias. in. l. Scriniarios. n. 6 C. de testa. mili. Rip. in. l. vl. q. 66. C. de reuo. donat. quā opinionē censet esse cōmunem gl. in pragm. sanct. ti. qualiter horæ canonicæ sint dicendæ colu. 2. Ang. de Clauasio in summa in verbo horę cano. §. 5. qui omnes cōmuni cōsensu affirmāt, clericum horarias preces omittentē ad fructuū restitutionē teneri. Licet opinionē cōtrariā probare conatur, Ab. & Card. in. c. 1 de celeb. missa. Prēp. in sum. 44. dist. Fe. in c. postulasti. n. 7. de rescri. quā opinionē cōmunem esse fatetur D. Episcopus Couar. lib. 3. vari. resolu. c. 13. nu. 10. sed hodiē iam dictis nouissimi Pontificis constitutionibus standum est.

Hæc sanē quæ de horis canonicis scripsimus, locū obtinet etiā in clericis, qui sunt Gimnasijs studiorū gratia. Nā & ij horas canonicas dicere tenētur: ita scribūt multi quos diligēter refert Hor. Luti. Calli. de priuilegijs Schola. pri. 100. vbi alios qui ab hac opinione recedūt commemorat. & opinionē supradictā sequitur Mēnoch. vbi sup. n. 12. 27. Sunt vero nō nulli casus, in quibus clericus à restitutione horarum canonicarū excusatur, quos post alios refert insignis Nauarr. in locis nouissimè allegatis.

Negociatores ac alienę rei conductores.

CAPVT, LV.

1 *Clericus, qui aliquod istorum criminū commiserit, qua pœna animaduertatur.*

2 *Quæsita per clericum ex illicita negociatione in vsus pauperum sunt erogāda.*

NEgotiari lucri causa prohitū est clericis, vt in c. secūdū, ne cleri. vel mona. Vnde in Conc. Carthag. 6. ca. 17. sancitū est ꝙ clericus aliquid excogitans turpis lucri gratia, abiiciatur à clero, ac cōmunione alienus sit. Eisdē præterea prohibitum fuit inter alia Conc. Calced. in Can. 3. cōducere possessiones. [b] Qui verò hoc fuisset trāsgressus correctioni ecclesiasticæ subiacere decreuit. Postea etiā in Conc. Carthag. 3. in Can. 15. clericis fuit prohibitū vt nō essent cōductores, nec turpi vllo lucro vel inhoneſto

1
2
b

sto negotio victũ quærãt: Nulla etiã alia inflicta pœna. Tandẽ in Conci. Arelatẽsi.2.in c.14.dispositũ est ꝙ si clericus cõductor alienæ rei voluerit esse, aut turpis lucri gratia aliquod genus negociationis exerceat, depositus à clero à cõmunione alienus habeatur. Facit etiã in prpposito materiæ huius cap. Conci. Tarrac. Can. 2. Cuius verba sunt: Canonũ statutis firmatũ est vt quicũq; in clero esse voluerit, emendi vilius vel vendẽdi carius studio nõ vtatur. Certẽ si voluerit exercere cohibeatur à clero, cuius Cõcilij dispositio à Gratiano refertur in c. cano. 14. q. 4. vbi etiã vide bonum tex. Iulij Papæ, in c. quicunq;, in hoc proposito. Aduertendũ est præterea, quod quęsita per clericũ ex illicita negociatione dãda sunt pauperibus, vt notat Matthæus, quẽ ibi refert Card. in clem. 1. in fi. de vi. & honest. cleric. Et notat Zenze. & Rai. ibi, quos refert Imo. ibi, in. 2. col. Si tamen totũ nõ reddiderit, nõ sunt in statu dãnationis, vt not. Card. vbi supra, referẽdo fratrem Aluarum, & Zenze. & tenet etiã Imo ibi, referendo solũ Zenze. Et vide Archid. Florẽ. in sua summa, in. 3. p. t. 13. c. 2. 5. fi. vbi scripsit ꝙ in foro pœñali debet clericis iniũgi, vel saltẽ cõsuli quod ea, quæ taliter lucrati sunt studeant pauperibus erogare, qui solũ allegat ad hoc tex. in c. Qui habetis. 14. q. 5. Ex quo videtur velle, quod non tenentur clerici ad restitutionem taliter acquisitorum.

A Negociatio clericis interdicta ea ꝙ rationes cõstituũtur

Prohibitum est clericis. Adde Regiã. l. 6. ti. 6. par. 1. vbi Greg. Lop. & à clerico negociatore, tanquã à peste cauendũ esse admonet tex. in c. negociatorẽ. 88. distin. cuius prohitionis tres potissimæ rationes considerari possunt. Prima quia finis eius lucrum est tẽporale, quod clerici contẽnere debent & habentes alimenta & quibus tegatur contenti esse debent, ait Pau. 1. ad Thim. c. 6. Secũda quia rarissimè hæc prophanę & sæculares negociatiões absq; peccati labe exercentur vnde periculosę sunt valde. Ait enim sapiens eccles. 27. duæ species difficiles & periculosæ mihi apparuerũt. Difficilè exuitur negotiãs à negligẽtia, & nõ iustificabitur caupo à peccatis lab. orum. Quapropter nostræ religionis scriptores, mercatores improbant, aspernãtur, vituperãt, veluti à virtute, & à bonis moribus, alienos, Dauid equidem Psal. 70. aut ex aliorũ cõputatione. 71. *Quoniã* (inquit) *non cognoui negociationẽ introibo in potẽtias Domini.* Ita enim locũ illum D. Augu. interprętatur, vt patet in eius cõmentarijs in eũ locũ, vbi multa cõgerit circa mẽdacia, periuria, & innumera alia crimina huiusmodi negociatorũ. Et D. Chrysost. in. 2. parte Homeliarũ in Matheũ enarrans illud ipsius Matthei. c. 21. *Ejciebat vendentes & ementes de templo.* Significauit (inquit) quia homo mercator vix aut nunquam potest placere Deo, & multa contra mercatores cõgessit Lucas de Pen. in l. nec ipsi. Circa mediũ C. de incolis, li. 10. & in Ru. C. de erogã. mil. lib. 12. And. Tira. in tract. de nobilit. c. 33. Tertia ratio est quia huiusmodi negotia homines retrahunt ab spiritualibus, quibus incũbere peculiare est clericorũ munus, iuxta diuini Pauli sententiã. *Nemo militans Deo implicat se negocijs sæcularibus.* Ad Corin. 2. in prin.

Et ex pœna suspẽsionis, & excõmunicationis, pęnis quæ clericis phibitas negociationes exercentibus imponitur, facilè intelliges, eos mortalẽ culpã cõtrahere. c. nemo. c. nullus. 11. q. 3. quod verum est, si in sacris fue-

rint constituti, si autem in minoribus & beneficia ecclesiastica non obtinuerint, non prohibentur eas negociationes exercere, quas possunt sæculares quia in his iura begninius sunt interpretanda, ita not. Abb. in cap. secundum institutа, & in capitu. sed nec. ne clerici vel monachi, not. Alber. Trotius. libr. 2. de vero & perfecto clerico. cap. 52. num. 6. Ioan. à Medina in codi. de rebus resti. q. 31. versi. nota tamen, fo. 91. col. 3.

Clerici an possint, per alios negociationes exercere.

Sed vtrũ illas negociationes, quas clerici per se ipsos facere nõ possunt, possint per alios exercere. Quod sanè eis permissum videtur, ex text. in Clementin. 1. de vita & honest. cleri. Vbi clericis interdictum est officiũ tabernarij, aut macelarij personaliter exercere, nec enim absque causa dicitur personaliter, nisi vt intelligamus id clericis per alios facere non prohiberi. Deinde vrget text. in Clementi. 1. §. porro. de statu. monach. Vbi statutum est, quod monachi, quibus per se ipsos venari prohibitum est, possunt tamen opera aliorum facere. Vnde dixit not. Alberi. in. l. humilem. C. de incest. nup. clericum per alium tabernam exercentem, non amittere priuilegium clericale. Et ita quidem vt audio multa sunt monasteria, quæ ea quæ superfunt ex prouẽtibus suorum reddituum, mercatoribus tradunt, vt iustam aliquam negociationem exerceant. Quod sanè mihi nunquam placuit, cum maximam temporalium bonorum cupiditatem præseferat.

Clericis necessitatis causa minimè prohibita est iusta negociatio

Necessitatis tamen causa, minimè clericis prohibitum est, victum & necessaria quærere ex aliquo honesto munere capit. vltim. de vita & honest. cleric. hac lege, vt illis diuinis muneribus, quibus incumbere debent impedimento non sit, vt habetur. 91. distinct. per totum maximè in capit. clericus victum, & cap. nunquam de consecrati. distinct. 5. Qua ratione possunt locare animalia, vt oues, & boues, & similia, ad certum fructum dummodo per contractum alias permissum. Illis etiam permittitur rem emere, vt melioratem cariori precio vendant, vel aliquam rudem materiam, & ex ea aliquid fabricare, vt inde commodum & vtilitatem reportent. vt tenet glo. not. in summa. 14. quæst. 3. in fine non equidem lucrum acquiritur ex negociatione, sed ex artificio, & eam sequitur Albe. ic. Trotius d. c. 52. num. 5.

Clericus negociator qualis censendus sit.

Et vt huius capitis pœnis locus sit, notandum est, eum clericum negociatorem non dici, per vnius rei emptionẽ vel venditionẽ, nã negotiator is dicitur, qui plures negociationes exercet. l. 1. §. licet. & ibi glo. in verbo, omne. ff. de tribu. & in proœmi. Insti. §. cumque hoc Deo. l. semper. §. Diuus Adrian. cum lege sequen. ff. de iure immu. Bar. in proœmi. ff. nu. 10. idem & Bal. in. l. legatis seruis ff. de legat. 2. idem Bart. in l. maritum. §. qui quæstum. ff. de adult. Felin. in proœmi. Gregor. column. vltim. versicul. Quarto limita. Par. de Puteo in tract. Sindi. in par. officiales. fo. 87. Auiles in capit. prætor. capit. 2. in verbo, *De mercaduria*. Petrus Rebuff. in tractat. de mercat. minu. artic. 1. glo. 1. nu. 10. Tom. 2. constit. Franc. Gregor. Lupe. in. l. 1. titul. 7. par. 5. in verbo, *Mercaderes*. Dicitur etiam is mercator, vel ngotiator, qui rem emit, & non mutata forma illã vendit, vt aliquid inde lucretur, text. in capit. ejiciens, & in capit. quid est aliud. 88. distin. not. Archi. in capit. quanquam. de censib. lib. 6. Rom. in l. si publicanus. §. 1. ff. de publi. Bertran. consil. 214. col. 2.

colum. 2. volum. noüæ ędict. Et negociator vel mercator appellatur, qui negociationem quęstuariam exercet de quo est optima lex. 1. titu. 7. p. 5. & tenet Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 77. arti. 4.

Clericus negotiator iudicandus non est qui ex p prijs fundis vel beneficij fructus vendit.

Ex quibus sequitur, non dici clericum negotiatorem: qui vendit vinũ, granum, aut oleum, ex proprijs fundis. Ita sing. tenet Abb. consil. 6. dubio. 2. volum. 1. Deci. in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constit. colum. penultim. Aymon Craue. consi. 163. column. 1. num. 3. Andr. Tiraquel. de nobilitate capit. 28. num. 10. doctissimus & magni nominis aduocatus Doctor Petrus Auend. de exequen. mand. Reg. cap. 19. num. 34. Roland. Valle consi. 71. nume. 10. volum. 4. Imo non obstante prohibitione de non vendendo vinum (vt nostri dicunt) ad grossum, vel minutum, possunt clerici pro sua voluntate quæ dicta sunt vendere, absque gabellę solutione. Ita tenet Bertachi. in tracta. de gabb. in. 7. par. prin. quæst. 7. col. 4. dicens ita fuisse iudicatum, per insignem doctorem Hieron. Zanetinũ Bononiensem. Nec dicetur clericus negociator, vel mercator, licet id quod super est, de eo quod vilius ad suam vel suorum substentationem emit iusto prętio tunc currẽti, carius vendat, quam emit. ita ęgregiè tenet insignis Marti. Nauarr. in manu. confesso. cap. 25. num. 110. vnde nec puniri potest, nec ex ea venditione gabellam soluere tenetur, quod in practica est notatu dignum, licet id malè audiant gabellarij rigidissimi exactores, à quibus interrogatus sepissimè ita respondi.

Clericus si in negotiatione delinquit à iudice Ecclesiastico puniri debet contra Castr. Mexi. & alios.

Si tamen clericus in hoc delinquit (puta) quia falsa mensura triticum, vinum vel oleum vẽdiderit condignis pœnis ab Ecclesiastico iudice puniri debet, non vero à iudice laico, nec pœnis Regiarum constitutionum, quamuis contrarium in facti contingentia interrogatus consuluit peperam Bartho. Cassan. in consue. Burg. Rub. 1. §. 5. in glo. *Silnam grace.* nu. 90. quem sequitur vir doctus & diligens Licen. Mexia in pragmat. taxę pan. concl. 5. nu. 29. Sed opinio hæc omni iure & ratione destituta est, nullibi sanè locus aliquis Sacrorum Canonum reperitur, quo cautum sit clericos in hoc dilinquentes priuilegiũ fori amittere vnde receptissimis iuris regulis est standum.

Pœna à seculari lege cõtra arma prohibita gestãtes clericos minimè comprehendit.

Pro quo etiam mirè facit. Ioan. de Platea opinio in. §. itẽ lege Iulia. col. 4. inst. de publi. iudi. quo loco existimat, pœnam lege sęculari statutã cõtra vtentes armis vetitis, minimè peti posse contra clericum, coram sęculari iudice, etiam si ea pecuniaria sit: quem sequitur magnus vir apud Hispanos Ioan. Lup. in repeti. capit. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. 2. not. §. 1. num. 13. D. Couar. in pract. quæsti. cap. 33. num. 7.

Confutatur opinio quędam doctissimi D. Ioã. Re.

Quamuis ab hac opinione nouissimè recedat D. Doctor Ioan. Redin quondam meritissimus Regius cõsiliarius, nũc pũsul integerrimus in libro quem de maiestate Principis inscripsit in verbo, *Non armis solum decoratam.* 2. par. num. 166. qui in ea est sententia vt existimet, vtranque pœnam nempe & pęcuniariam & armorum priuationem, coram sęculari iudice contra clericum peti posse, & ante eũ tenuerunt Ioan Fab. in. l. addictos, ex tex. ibi in verbo, *Vltro procedat.* C. de Episc. audi. Auffer. in rep. Clemẽ. 1. de offici. ordin. foli. 31. numero. 21. ver. 13. fallit in ver. portu armorum in reg. 1. fallen. de potestate sæcul. super ecclesias perso. Bened. in rep. c. Raynun. in verbo, & vxorẽ nomine

Adelasiã.fol.87.nu. 436. Mouetur equidẽ doctissimus Redin ea ratione,nã si sęculari iudici licet clericum prohibitis armis spoliare, pari etiam ratione, & pecunia multare licebit, nihil inter vtranque pœnam interest. Certè si solum rem ipsam attendamus non videtur à veritate opinio hæc aliena. Cum pecuniæ verbum generale sit omnia compræhendens, sed si modum exequendi attentè consideremus,in quo huius rei vis consistit, magnam differentiam inueniemus.Nam ad aliud est, armatum clericum facto ipso,armis spoliare, aliud iuris ordine seruato pecuniam exigere,non quod inter arma& pecuniam aliquid interfit, quia & pecuniã cũ extra prouinciã exportaret,lege prohibente,posset sæcularis iudex, vel eius executor,propria autoritate clericum spoliare,sicut & armis, si ipso facto exportantem inuenisset, non tamen liceret iuris ordine seruato,in armis,nec in pecunia eum condemnare,& huius rei discrimen clarissimè constat, quia alterum facti est, quod nudum factum respicit, alterũ vero iurisdictionis est, quod est magis:vnde iure permissum est creditori, fugientem debitorem apprehendere,vt in.l.ait prætor. §. si debitorẽ. ff.quæ in fraudem credi.tradit latissimè Suar. in l.2.titul. *De los emplazamientos.* Versi. fin.libr.2.for.ll.quam esse communem fatetur Ripa.in cap. 1.num.88.de iudi.& multis iuris locis facti executio permittitur,vt per Iaſ.in prin inſt:de act.num.6. & ibi Gomezi.Non tamen creditori citare eum liceret, absque iudicis præcepto,quia hoc iuris executionem, illud autem factum continet. Vt probatur in.l.neminem.Quæ in criminalibus loquitur, & in ciuilibus vt in.l.ad perentorium. cum lege sequ. ff.de iud: Parique ratione, maritus adulterum in fraganti crimine inuentum impunè occidere potest. l. 1. l. marito quoque.ff.de adult. Regia. l. 13.tit.17.par.7. non verò posset in adulterum ius dicere,iurisdictionem exercendo, & in terminis hanc opinionem contra præfatos autores, tenet doctissimus D.Franc. Sarmiento selecta interpreta.lib.7.capitul.8. num.2 quæ apud nos seruatur.

Apud Gallos tamen seculares, iudices puniunt clericos, arma vetita deferentes, siue quod Regij iudices vsurparunt,vt inquit Petrus Rebuff. in.l.armorum.versi. Primo armorum ff.de verbo.signi.siue Romanorum Pontificum priuilegio, vt testantur Bened.Fab.Cassa.& Aufer. in locis nouissimè allega. & Caro.de Graſ. li.lib.2.Regal.Fran.iur.17. Quo priuilegio vti possunt, donec per vniuersale concilium fuerit reuocatum, secundum Guil.Benedi.ibi. Quod reuocatum iam videtur,vt patet in casu.15.Bull.cenæ,vbi Cancellarij,Vicecancellarij, vel executores omnes excommunicantur, si in causis criminalibus contra clericos processerint, etiam prætextu quorũcunque priuilegiorum,à sede Apostolica concessorum quibuscunque Regibus, quæ ibi reuocantur.Egregius tamen Marti. Nauarr.in manuali confessor. ca. 27.num.70.asseuerat, difficile Gallos à dicto priuilegio abstensuros, siue quod intendant ea priuilegia esse remuneratoria, siue immemorialia super leuibus criminibus concessa argum.eorum quæ not.ab Innocen. Abb.& Felin.in capit.nouit.de iud. Sed hoc Summi Pręsulis arbitrio relinquendum censeo, prout prudenter censet Nauar.in.d.num. 70.

Apud Gallos Regij iudices clericos arma prohibita deferentes puniunt.

Itaque verisima opinio censenda est,clericum propter armorum vsum

à suo,

à suo ecclesiastico iudice esse puniendum, non tñ pœnas sæcularibus legibus impositas aduersus eũ exequi tenetur, sed poterit iuris canonicis pœnis, & pecuniaria multa eius arbitrio punire, ita censet D. Couarr. in pract. quæstio. capit. 33. num. 7. cuius opinio mihi summè placet. Licet opinionem contrariam si licet iudicem ecclesiasticum teneri, eandem pœnam pecuniariam imponere, quæ sęculari lege statuta est, teneat Iul. Clar. in pract. crimi. §. fin. quæst. 36. versi. viterius. sed eius opinio tenenda non est, licet aliquando eam seruatã fuisse in Mediolanensi dominio asseueret Bartho. Cassa. in consue. Burg. fol. 52. num. 79. dicens, quod dum esset vicarius iustitiæ Mediolani, captum fuisse quendam clericum de nocte cum armis, qui fuit punitus pœna pecuniaria, & euasit corporalem.

Clerici fermare tenent r Regia le g. 19. tit. 1. lib. 5. roui ordi.

Ex quibus nonnulla ad hanc criminalem practicam summè necessaria colligam (nec extra chorum saltabo.) Primò sequitur, quod sæpissimè videmus controuersum, & huic capiti est accõmodatissimum. Vtrũ clericus, qui negociationis causa triticum, ordeum, vel granum aliud emit, deinde quę reuendit, contra Regiam sanctionem latam Madritij, ann. 1530. quæ hodie est l. 19. titul. 11. lib. 5. noui Regij ord. possit puniri pœnis ibi. Statutis, tanquã legis iustę trãsgressor. Qua in re illud prius cõsideratione dignum est, clericos teneri ad obseruantiam dictæ Regiæ constitutionis; ex Bart. sententia in l. cunctos populos, num. 29. C. de summ. Trini. Et fide cath. quo loco scribit, statuta generalia laicorum, in quibus clericorum aut ecclesiarum nulla fit mentio, sed tamen tendunt aduersus ea quæ illis competunt, non tanquam prœuilegiatis, sed vt cuilibet de populo illos ligare, dũmodo honesta sint. Idem Bart. in l. de quibus. colum. fin. ff. de legib. Lapp. alleg. 81. column. 1. Barb. in rub. de reb. Eccles. nõ alien. Quæ quidem statuta ob promiscuã, & totius reipublicè vtilitatem iure defendi possunt, vt tradit D. Epis. Couarr. in regula possessor. 2. par. §. 4. num. 8. de regul. iur. libr. 6. Hiero. Grat. cons. 162. tex. optimus in ca. 1. de iureiur. lib. 6.

Deinde huic opinioni suffragatur, quia lex ciuilis sancita à non recognoscente superiorem, si non tractat de materia spirituali, nec sacris canonibus aduersatur, seruari debet, in foro Ecclesiastico contra clericos, gloss. in cap. cum ad verum, in verbo temporalium. 96. distin. gloss. in cap. cæterum. de donationi. & in capit. 1. vbi Abb. & docto. de noui oper. nupti. tradunt docto. in l. priui legia. C. de Sacra Eccles.

Rursus non vulgariter conducit, quia cùm dicta pragmatica circa temporalia bona disponat, quæ quidem sunt de Principis sæcularis territorio secundum illius Regias constitutiones, sunt circa hoc iudicanda, Bald. in cap. cum veniissent. colum. 2. de eo qui mitt. in possessi. Barba. in rubr. de reb. ecclesiæ non alienand. num. 112. Bartho. Cassa. in consuet. Burg. Rub. *Des iustices*. §. 4. gloss. *Le droict d'indire*. In fine Petr. Bellug. in specul. Princip. rub. de admoritisa. §. nunc videndum: in fine tradit Petrus Rebuff. in. 1. Tho. cõst. Fran. in proęm. glo. 1. num. 17.

Præterea rem hanc comprobat, nã cum Regia illa constitutio præiudicium clericis non inferat, ab illis seruari debet. Vt multis comprobat Felin. in cap. Ecclesia sanctę Mariæ nu. 88. &. 90. de constitu. maximè quia ob vtilitatem publicam condita fuit,

quæ publica vtilitas bono Eccleſiarũ æquiparatur.l.fin.C.de Sacro.Eccleſ. not.Calderi.conſi.21.de conſti.

Ad idem facit ratio minimè, vili pendenda, ſi enim clericis liceret trãicum,vel aliud frumenti genus reuendere, inde maximum abſurdum ſequeretur,nẽpe quod ea negotiatio, quę laycis eſt interdicta, clericis licita foret,à qua eos Sacra canonica decreta longè repellunt.

Vlterius idem fulcit,nam ad prohibendam hanc reuenditionem, non minorem vim habere debet publica autoritas & inſtitutio,quam communis & recepta populi conſuetudo, ſed clerici aſtricti ſunt ad obſeruandas laudabiles populi conſuetudines, vt omnium recepta eſt ſententia in dict.cap.Eccleſia Sanctę Mariæ, & in auth.Caſſa.& irrita. C. de Sacro Eccleſi. tradit late Bartho. Caſſan. in conſuetudi.Burg.ru.9.§.10 in prin. num.53.quam eſſe communem ſententiam fatetur Bar.in rubri.de rebus Eccleſi.non alien.colum.25. ergo ſimiliter iuſtam Principis legem obſeruare tenentur.

Non tamen intelligas clericos,ſeu alias eccleſiaſticas perſonas, deciſionem dictæ pragmaticæ teneri obſeruare,ratione ciuilis legis,& quatenus lata eſt per ſæcularem poteſtatem, ſed ex vi naturalis rationis, ſuper qua fundatur argum. capit. paſtoralis de fide inſtrum. & tradit Matth. de Afflict.in prælud.conſti. Neapo. q.7.nume.2.Ex quibus circa dictam pragmaticam tria ſunt colligenda, vt propoſita diluatur quæſtio.

Primò clericos qui illam transgreſſi fuerint mortalem culpam contrahere ita not.Ferdin.Mench.libr.1.de ſucceſſ.creati.§.10.num.648. quem ſequitur Mexia num.41. vbi ſupra:

Secundò,clericos qui eam violando delinquerint,per ſuos eccleſiaſticos iudices competentes eſſe animaduertendos.Nam licet illa prohibitio reuenditionis frumenti, à Principe ſæculari facta ſit, non inde ſequitur clericos illius trangreſſores,per ſæcularem poteſtatem puniendos eſſe,ita cenſet Mencha. vbi ſupra.

Tertiò,minimè teneri iudicem eccleſiaſticum,eadem pœna dictæ Regiæ conſtitutionis clericos multare, nam cum illa ex vi tantum naturalis rationis,vt dixi aſtricti ſint, quæ quidem naturalis ratio nõ magis vnam, quam alteram pœnam tranſgreſſoribus inflingit.Pœna vero quæ ibi imponitur, procedit ex ciuili poteſtate & iuriſdictione,à qua clerici immunes ſunt.Et ideo arbitraria pœna puniri debent,cum iure Pontificio ſtatuta non ſit.Non tamen diffiteor, pro modo culpæ Eccleſiaſticum iudicem poſſe,aliquo modo pœnam ibi. Statutã immitari.Et ita ſæpiſsimè vidi iudicatum à iudicibus integerrimis maximè à D.Didaco de la Calçada Epiſcopo Salonenſi, huius Cõplutenſis curiæ Vicario generali, viro omnibus numeris abſolutiſsimo, & nunquam ſatis pro meritis laudato, qui ſua incredibili prudentia, & animi candore,dictam curiam antiquo nitori reſtituit,& ita tenendũ eſt,quidquid in contrarium voluerit Licenc. Mexia.d.concl.5.num.41.

D. Didacus Calçada Epiſcopus Solonẽſis:

Secundò,deducitur quo ad principale à nobis propoſitum argumentũ, teneri clericos obſeruare Regiam legem.1.titu.24.libr.5.ordina. nouiſ quę iuſtiſsimũ prætium ſtatuit, quo triticum vel aliud genus frumẽti vendi poſsit,ita Frater Dom. Soto in libr.1.de iuſti. & iure.quæſt.6. Mart. Nauar.in manu,conſeſſo.cap.23.n.84. Præcipit tamen illa lex quod ſi clerici illam fuerint tranſgreſsi, pęna ſtatuta

Clerici obſeruare tenentur Regiã l.1.titu.24.lib.5 nouiſ or.

ſtatuta ibi multentur. Nec ad nos pertinet diſputare, an Regia illa conſtitutio fieri ita potuit prudentibus iudicandum relinquo, eſt ſanè inſtar Sacrilegij, de Principis poteſtate diſputare. l. Sacrilegij. C. de diuer. reſcrip. ita animaduertit doctiſsimus & diligentiſsimus Ioan. Mati. in dict. l. 1. gloſſ. 1. num. 4. Illud autem certiſsimum eſt, quod eo caſu quo dicta pœna eſſet imponenda id fieri debet à iudice Eccleſiaſtico.

Statuta prohibẽtia, ne extra locum vel territorium vinum deferatur an clericos comprehendat.

Tertiò, his finitimum eſt, an ea ſtatuta qualia multa ſunt in quam pluribus Hiſpaniæ opidis prohibentia, ne in vrbem, extra territorium, vel fortè loca cõfinia vinum aſportetur, Eccleſias vel eccleſiaſticas perſonas comprehendat. Eſt ſanè in hoc Complutenſi populò de hoc peculiare ſtatutum, ſupremi Regij ſenatus autoritate comprobatum, quo quidem non vulgares pœnę tranſgreſſoribus imponũtur, ſecũdum quod eius rigorem moliens, ſæpiſsimè iudicaui cum anno Domini. 1564. eſſem dicti populi moderator. Et in ciuitate De *Guadalajara* (quæ mea patria eſt) antiquiſsimum & inuiolabile de hoc ſtatutum eſt. Qua propoſita quæſtione Thom. Gramma. (non vulgaris autoritatis vir) præſentem diſputationem diligenter examinat, deciſ. 100. incip. in cauſa vniuerſitatis, & multis hinc inde adductis cõtendit, iuſtiſſimè in Regio Neapolitano prætorio diffinitum fuiſſe, orta controuerſia, inter Salerni ciuitatem & Abbatem ſancti Benedicti, ſtatutum illius ciuitatis quo prohibitum eſt, in eam vrbem adduci vinum extra ipſius fines, & territorium, minimè compræhendere vina, quæ ex eccleſiarum vineis colliguntur. Quem refert & ſequitur D. Præſul. Couarru. in regul. poſſeſſor. 2. par. §. 4. num. 8. idemq; Gramma. dict. deciſsio. num. 15. cenſet eſſe obſeruandũ in vino percepto ex clericorum vineis allegans Ripam quẽ vide.

Ciuitas vulgariter dicta Guadalajara, patria auctoris.

Ex eodem fonte profluit, quod ſcribit Thom. Gramma. deciſſio. Neapolit. 100. aſſeuerans illum ſtatutum quod diſponit triticum molendum deferendm eſſe ad molendinum Principis ſæcularis perſonas eccleſiaſticas minimè comprehendere. Boer. deciſs. 125. Ripa lib. 3. reſponſorum cap. 15. D. Couarruu. dict. §. 4. quam opinionem communem eſſe fatetur Fran. Burſatus con. 93. nu. 26. vol. 1.

Sed vt libere dicã quod ſentio, opinio hæc mihi nullo modo placet, & merito conſuetudo in his Hiſpaniarum regnis frequentiſsima, nunquam eam recepit. Nam cum dictum ſtatutum propter bonum publicum conſtitutum ſit, licèt re vera habeat ſe quo ad cõmodum, & incommodum, fauorabile dicitur: & à clericis ſeruari debet. Vt in ſimili caſu conſuluit Federi. de Senis conſi. 35. incip. ſtatuto ciuitatis. Cardin. conſi. 144: incip. ſuper thema. tradit Felin. in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ numer. 81. de conſtit. Aymon Cravet. de antiquit. tempo. 4. par. verſi. Circa præmiſſa, num. 4. Ioan. Crot. in. l. filius familias. §. D. & ibi Ferdi. nu. 424. ff. de leg. 1. Folleri. in conſtit. Regni de magni. offici. verſ. ſtatuimus vt ma næ. num. 67. Pedamontana deciſio. 17. in fine Burſa. dict. conſi. 97. qui multa congerit. Clericus equidem in hoc tanquam ciuis & populi pars iudicatur, nam Prelati & clerici de temporali diſtrictu dicuntur cap. fin. de offici. de lega. libr. 6. & ea ratione priuilegij, s libertatibuſq; patriæ gaudent ex Ioan. Andr. ſententia ibi in nouellis & ciuium appellatione cõpræhenduntur, vt ſcribit Bald. in l. 1. §.

huius

huius ſtudij.ff.de iuſti. & iure quem ſequitur Marcus deciſsi.Delphin. 1. par.deciſ.456.nu.9.Et cum tãquam ciues priuilegijs gaudeãt,cõmodum que inde reportent,vt damnum pari ter ſentiant æquum eſt. l. ſecundum naturam.ff.de regu.iur.regu.qui ſen tit.de regu.iur.libr. 6. Maximè quia vt in plurimum ſtatuta hæc,immemo riali conſuetudine ſunt approbata, in qua conſuetudine promiſcuus cõ ſenſus , clericorum & laycorum ſaltim tacitus interuenit,quod maximi momenti eſt, vt aduertit D.Couarr. dict.§.4.nume. 8. ea namque ſtatuta ſiue conſuetudines,quæ mixtæ ſunt laycorum,& clericorum aſtricti ſunt clerici,ad illorũ obſeruantiam.Vt cõ munis eſt omniũ ſententia, teſte Barba.in rub.de reb.Eccleſi non alienã. tradit Bart.Caſſa.in conſuetu. Burg. rub.9.§ 10.nume.53. & opinionem iſtam,quod ſtatuta iſta, vel conſuetu dines eccleſias clericoſq; compræhẽdant,tenet Ferdinand. Mench.lib.1. controuer.vſu frequen. capit. 4.nu. 18.Mexia.dict.conclu.5.num.17.

Neapolitani ſenatus maxima eſt auctoritas.

Nec refragatur illa Neapolitana deciſsio,(cuius celeberrimi Senatus auctoritas apud doctos eſt maxima) nã vt ibi ex Gramm.conſtat nume. 26. non fuit articulatum, nec probatum ſtatutum illud,propter publicam vtilitatem emanaſſe.Deinde quod præcedente titulo priuilegiorum Principis ſancitum eſſe allegabatur , quæ quidem priuilegia nunquam exhibita fuerunt,quibus & alijs quæ ibi interuenerũt, potuit in illo caſu aliquo modo ſententia illa iuſtificari.

Statuto ſæculari ſanciri poteſt,q vermes locuſtæ, aut alia animalia noſciua

Quartò,nec ab hoc alienum eſt, quod eadem publica inſpecta vtilitate cuius ratione reſpublica liberam ſtatuendi facultatem habet.l.1.l.ambitioſa.ff. de decretis ab ordine facien. tradunt Bar.& omnes in l.omnes populi.ff.de iuſt.& iur.ſi vermes, vel locuſtæ aut alia animalia noſciua in clericorum prædijs naſcantur, per ſtatutum municipale compelli poſſunt,vt ſuis expenſis capiant,aut occidãt, ne alijs nociua ſint,Argum. eorum quæ de infectione,doctores not.in .l. nullus.C.de ſumma.Trini.& fide catho. & in l. ædiles. §. Pedius. ff. de edili. edict.& multa cõgerit Ripa in tract. de peſte vltim. par. in remed.ad curan. peſt. fol. 30. in magnis quem vide.

à prædijs clericorũ eijciatur.

Quintò,hinc emanat,clericos cęteraſque eccleſiaſticas perſonas cogi poſſe,pro bono publico viam ante domum reparare,eamque ſuis expenſis mundare, non tamen per ea quæ iam dicta ſunt, per poteſtatem ſæcularem ad id cogi,nec puniri poſſunt.Licèt in hoc vltimo contrarium tenent Barth. Cæpola in tracta.de ſer ui.ruſti.prædi.quem ſequitur Licen. Mexia dict.concl.5.numer.70. quæ opinio nullo iure fulcitur, ſatis enim eſt clericos his decretis & ciuitatis conſtitutionibus, pro eius ornatu & munditia latis ligari,vt per ſuos eccleſiaſticos iudices ad id compelli poſsint.

Clerici cõpelli poſſunt viam publicã pprijs expenſis mundare.

Sextò his conſentaneũ eſt quod ſtatuta,ſiue conſuetudines, circa montium nemorum prædiorum cuſtodiam, clericos religioſoſque ligare, propter cõmunem vtilitatem. Quod tradunt doctores in capit.quod clericis,de foro. comp. & plures ſequentes allegat Barth. Caſſa. in conſuetu. Burg.rub.13.§.5.fol. 331. quam cõmunem eſſe ſententiã fatetur Petrus Auenda.de exequen. mand.1.par.c. 13.num.7.

Statuta laycorũ puniẽtia dãna illata ab animalibus ampre hendant clericorũ animalia.

Septimò,his etiã finitimũ eſt, ſtatuta puniẽtia dãna illata ab animalibus, in agris alienis clericorũ animalia cõprehendere,& quia hoc latiſsimè patet

tet vide Ioannem. Andr. Abba. Felin. & doct. in dict. cap. ecclesia Sanctæ Mariæ Gregor. Lop. in l. 24. tit. 15. part. 7. qui post alios scribit clericos persuos iudices esse condemnandos ad soluenda huiusmodi damna, quia mala pastorum electio in culpa fuit. Sequitur. D. Castillo in l. 70. Tauri, num. 18. Franc. Auiles in cap. prætorum cap. 17. glo. 1. num. 12. fo. 159. Quod verũ est & procedit quãdo damnum illatum ab animalibus petẽdum est, ab ipso clerico, quia cũ lis & cõtrouersia interuenire debeat, ea agitãda est, in ecclesiastico tribunali. Secus vero si pœna exigenda esset, de plano, absque aliqua iudiciali controuersia, secundum loci consuetudinẽ, quæ frequentissima est, quod illato damno & facta denuntiatione à custodibus scribi solet, in libro ad hoc destinato & statim exigitur. Vel si fortè aliquid soluendum esset à clerico, pro suorum animalium pastura quod distributum est, per homines ad hoc electos, tunc equidem iudex secularis præcipere potest, vt prædicta ex bonis clerici aut de fructibus ipsorum soluãtur etiam si oportuerit pignora capiendo, quod pro cautela tutissima tradit Bald. in auth. sed periculum. C. sine censu vel reliqui. quẽ refert ad hoc Auenda. de mandatis Regum. 2. par. c. 14. nume. 13. & vide Gregori. in l. 51. titu. 6. in verbo. *Por razõn*. part. 1. Vbi scribit quod nulla hoc casu excommunicatio incurritur, quia authoritate iuris fit, & opinionem istam nouissimè amplectitur D. Azeuedo in l. 12. tit. 3. libr. primo ordin. noui. nume. 2. dicens se in facti contingentia ita vidisse declaratum à Regijs senatoribus Granatensis prætorij. Et secundum hanc distinctionem supradicta à nobis sunt interpretanda.

Securius tamen est, quod pastores conueniantur, qui ad solutionem dãni propter malam administrationem tenentur, vt egregiè scribunt Ioann. And. Cardin. & Ancharran. in cap. grauem. de sentẽn. excommu. Petrus Auenda. in capitu. prætorum. 1. parte. capit. 4. nume. 30. verficu. Item in proposito, & ita pluriesfieri cõsului.

Publici montiũ vel prædiorũ custodes dãna illata dewãtes contra clericos fidẽ faciunt.

Ex quo sub infertur, idque notatu dignum est, quod scribit Gandi. in tracta. malefici. titu. quo modo de crimine per viam denuntia. cognosca. quod custodes, à ciuitatibus populisque constituti ad custodiam montium, prædiorum, bonorum quę publicorum, non solum fidem faciunt contra laycos, sed contra clericos. Sequitur Petrus Auẽdanus in loco nouissimè allegato.

Quod plurimum notari debet, ad intellectum & ampliationem Regiæ pragmaticę Madri. latè. 19. die mensis Nouembris ann. 1566. super conseruatione herbarum huius regni, vt etiam in ecclesijs clericis religiosis procedat.

Imò eadem perpensa ratione tenẽtur clerici pro rata eam collectam soluere, quæ imponitur pro custodiendis vineis, pratis, vel agris, vt scribit idem Petrus Auenda. in dicto capit. 14. prætor. nume. 31. in prima parte, & Mexia in pragma. taffiæ panis concluſi. 5. num. 43. Et quod plus est iudex sæcularis potest præcipere, vt collecta ista, ex fructibus bonorum clericorum soluatur, Bald. in l. de his. C. de Episcop. & cleric. & in dict. auth. sed periculum, Gregor. in l. 51. titul. 16. par. 1. Decisio. Pedamonta na. 68. nume. 16. & 30. Erit tamen saluberrimum consilium, vt iudex ecclesiasticus, prius circa hoc consulatur, quod si negligens fuerit, secularis iudex propria autoritate faciat,

circa

circa quod vide nouissimè D. Azeuedo in l. 11. t. 3. li. 1. ord. noui. nu. 5.

Clericus in prohibitane gociatione delinquit à iudice Ecclesiastico plectendus est.

Notabis etiam vtiliter circa caput hoc, quod clericus qui negociationē vel prohibitum aliquod comercium, vel munus exercuerit, si circa hoc de linquerit, iudicari, & puniri debet ab eo iudice, cui ratione muneris subijcitur. Vt tenet singu. Bald. in addi. ad specul. tit. de reo ver. Quid si Scolaris. Gregor. in l. 49. in verbo, *Las franquezas*. tit. 6. p. 1. Io. Gall. in suis quæsti. per arresta. q. 168. & in tractat. arrestorum capit. 159. Steph. Aufe. in rep. Clemen. 1. de offici. ordi. in magna additi. 1. regu. fallen. 17. qui vltimi testantur, in Gallia fœcula rem curiam consueuisse punire clericos ciuiliter, si in officio delinquerit, & ita seruari vidisse in clerico negotiatore, vel artifice, qui si in officio delinquit, qui punitur per collegium vel primates illius. Per tex. in l. fin. ff. de iuris omni. iudi. cap. sacerdotibus ne clerici vel monach. cuius tex. autoritate fatetur, laicum iudicem, clericū ita delinquentem punire posse. Idem sequitur Bartho. Cassa. in consuetud. Burg. rubric. 1. §. 5. glo. *Sil nagraca*. numero. 89. quo loco per arrestum Pari sien sis Parlameti iudicatum fuisse asseuerat, quod clericus delinquēs in officio Chirugiæ coram sœculari, iudice posset conueniri, idem voluit Petrus Rebuff. in tracta. de mercatori. minu, vend. gloss. 13. in thomo. 2. consti. Franc. qui scribit ita senatum consuluisse contra quendam Ioannem Dauuergne clericum laniorem, qui animalia emerat, & ad illorum præcium cōueniebatur, anno. 1431. die 5. Aprilis. Quod verum existimo, vt iustè fieri possit, quandō trina præcessit monitio, non vero alias iuxta text. in capit. fin. de vita & honest. cleri. l. 49. tit. 6. par. 1.

Præterea nec illud omittendum duxi, quod adeò iura clericum negociatorem abhorrent, vt statuerint eum qui immiscuerit se sœcularibus negotijs, aut cōmertijs, gabellarum solutioni esse astrictum, à qua cæteri clerici sunt immunes capit. quanquam. de censibus libr. 6. clementin. præsenti eo titul. Regia lex. 3. in quat. gabella. quę hodie est l. 6. & 7. titul. 18. lib. 9. ordi. noui. tradunt latè Felin. numer. 104. Deci. num. 57. in capit. Ecclesia Sanctę Mariæ. de constit. Bertachi. in tract. de gabell. 7. par. num. 10. Petrus de Antibol. in tract. de munerib. 6. quæst. num. 21. Cardi. in clementi. 1. de vita & honestate cleri. nu. 16.

Clericus negotiationem exercens gabellā soluere tenetur.

Sic equidem intelligenda est, Regia Par. l. 5. t. 7. pa. 5. quæ diffiniuit octauam partē mertiū quę ad regū istud deferūtur à clericis Regi soluendam esse, procedit sanè cōstitutio illa quādo dictæ merces negociationis causa afferuntur, non vero alias vt egregiè animaduertit ibi, Gregor. Lopez. in verbo, *Clerigo*. Et hoc casu iuramento clerici standum est, an portet, vel ne eas merces negociationis causa nisi aliud probaretur glo. not. in clementin. præsenti. de censib. in verbo, non negotiandi. Illud tamen obiter notandum censeo, quod iam hodie non octaua, sed decima pars extimationis rei soluenda est, l. 18. titu. 9. lib. 6. ordi. In aliquibus tamen locis tributa ista minora sunt, vt Hispali, & in alijs prouincijs, in quibus tributum hoc vocatur. *Almoxarifadgo*. De quo meminit. l. 25. tit. 9. p. 2. & l. 13. titu. 18. par. 3. lex. 7. titu. 14 par. 7. l. 13. titu. 10. libr. 6. ordin. Et in solutione horum tributorum consuetudo seruanda est. l. si publicanus. §. fina. vbi gloss. ff. de pub. & vecti. Bald. in l. 3. C. de priuil. fisci.

Elegantèr interpretatur Regia l. 5. titu. 7. par. 5.

Sed an hoc casu necessaria sit, illa trina

Trina monitio, an necessaria sit, vt clerici negotiatores gabellã soluant.

trina monitio, quam tex. en dict. ca. fina. de vita & honest. cleric. & dicta lex Partitæ exigunt, vt clericus qui negociationem exercet gabellam soluere teneatur, equidem videtur necessariam esse ex Abba. senten. in d. cap. fina. nota. vltim: Vbi clarius Anton. qui expressè asseuerat clericum non teneri gabellam ex cõmercijs soluere, nisi ter monitus nõ desistat, sed cum magna sit restrictio hæc ad dictam Regiam l. 7. cum dicit. *Lo contenido en la ley antes desta, mandamos que nõ aya lugar en lo que los clerigos, e yglesias vendieren, por via de mercaderia, trato, y negociacion. Ca de lo tal mandamos què paguen alcauala, como si fuessen legos.* Si equidem trina monitio necessaria foret, minimè dicta lex debitum effectum sequeretur, qua ratione clericum negotiatorem, absq; aliqua monitione gabellam soluere teneri affirmat Gregor. Lopez in verbo, *Las franquezas*. Sed opinio hęc nullo modo placet, nam cum priuilegium hoc diuinis, saltim canonicis constitutionibus clericis concessum sit, ad Romanum Pontificem eorum spectat interpretatio, vt in capit. nouit. de iudi. vbi latè interprętes. Non equidem exemptio hæc adimi nec limitari potest, nisi quatenus expræssum sit eodem canonico iure, cui in hoc stãdum est. Nec aliquid ratio Gregorij vrget, nam hæc non est iudicanda restrictio ad dictam Regiam constitutionem, sed vera interprætatio, ex dictis iuribus deprõpta. Nec minus dici potest, quod ex hoc illusoria, & absque effectu reddeatur dicta Regia lex, cum minimo negotio monitio trina fieri à Prælatis potest, & crescente contumacia clerici nolentis ab inceptis negocijs desistere statim possint ad gabellę solutionem cõdemnari, & post hęc scripta legi opinionẽ istam tenere Ioann. Yañez Patla. in lib. rerum quotidian. capitu. 3. fo. 89 & licèt opinio ista in puncto iuris vera videatur, contraria tamen forte in practica seruabitur, propter maximam Gregorij autoritatem.

Gabella à clericis petenda est, corã iudice Ecclesiastico.

Erit tamen hæc gabella petenda à publicanis contra clericos, coram iudice ecclesiastico, teste Cardi. in dict. clementin. præsenti. 6. quæsti. per illum text. ibi in principio, *Locorum Dioceſſani*, iuncto fine ibi, *Poſtquam de his conſtiterit*. Sequitur idem Bald. in l. de his. C. de Episc. & cleri. Abb. cap. qualiter. in fine de iudi. Petrus Iacob. in titu. de duello. column. 5. ver. quidam tamẽ dixerunt. Vbi latè disputat Mari. Socin. in cap. sanè. colu. 6. declara. 9. de foro compet. Grego. in dict. l. par. Bertachi. in tract. gabẽlla. 7. par. quæstio. 7. colum. 5. versic. nec prætereo. Iuli. Ferret. eod. tracta. nume. 433. & eruditissimus Roland. Valle consil. 71. numer. 25. volum. 4.

Quamuis opinionem contrariam tenuerit Guil. Cun. in dict. l. de his, & in authent. iubemus. eo titu. quæ opinio Franciæ consuetudine seruari testatur, And. Tiraquel. in lib. 1. de retract. c. 32. gloss. 1. numer. 81. Auf. qui nuncupatim loquitur de vectigalibus scribit in Parisiensi senatu ita fuisse iudicatum in Clementin. 1. de offici. ordina. 4. fallen. 2. reg. Guiller. Benedict. in repe. capit. Rainuntius. in verbo, Et vxorem nomine Adelasiam, num. 322. de testa. & opinionẽ istam sequi videtur Grego. in l. 5. tit. 7. parti. 5. in verbo, *Clerigo*. Sed à prima opinione, quæ verior est, non est recedendum, nec in Hispania, vllo tempore contraria recepta fuit. Quãuis eam nouissimè sequatur, ita dictam regiam l. intelligens Mexia in d. conclusione. 5. nu. 23.

Si ta-

Publicani indebitas gabellas à clericis extorquentes quibus pœnis afficiantur.

Si tamen publicani, extra casum supra constitutum, gabellam indebitam à clericis aliisque ecclesiasticis personis exegerint, sunt excommunicati, & ad restitutionem tenentur, & ad competentem satisfactionem, propter transgressionem, vt in dict. cap. quanquam. & in dict. Clement. præsenti. in fine tradit Cardi. consi. 12. & hoc propter iniuriam illatam Deo & homini, vt in cap. si res. 14. quæst. 6. Quæ satisfactio arbtraria est, secundum eundem Cardi. in dict. Clemen. præsenti. not. 12. Qua ratione multũ cauerè debent publicani, ne gabellas indebitas, à clericis exigant, ne incidant in capitalem excommunicationis pœnam, & ciuitates in interdicti sententiam, vt docet Card. dict. consil. 12. in fine quem sequitur Roland. Valle consi. supra allega. 71. in fine dicès, se extimare gabellarios dictis pœnis, vt in plurimum innodatos esse. Sed nonnulli ex ipsis, parum de his censuris curant, quia ad malum sunt audacissimi, vt de ipsis loquens inquit Vlpianus in l. quantę. ff. de publica. & vecti. cuius hæc sunt verba. *Quantæ audaciæ quantæque temeritatis sint publicanorum factiones nemo est, qui nesciat.* Sunt Deo & hominibus odiosi, vt scribit Lucas de Penna. in tractatu de priuileg. fisci, quæst. vlti. Et opponuntur charitati, quæ non quærit, quę sua sunt: vidi tamen multos, quæ sua & aliena quærunt, olim equidem dum puras manus habebãt, in honore erant constituti, vt Cicero testatur in oratione pro Cn. Planco. tradit Rebuff. in l. eũ qui. de ver. sig.

Contra publicanos.

B *Conducere possessiones.* Vide tex. in auth. de sanctissimis Episcopis. §. illud, & Regiam l. 45. tit. 6. par. 1. Quod autem fallit, quando propria prædia ad clericorum sustentationem non sufficerent, quia tũc aliena, iure optimo possunt conducere, tex. iuncta glo. in c. dilecti. de decim. vbi Abb. numer. 3. multum not. fructuum.

Ad restitutionem. Vide Grego. Lop. in l. 46. titu. 6. partit. 1. in verbo, *Con voluntad.* Didac. Perez in l. 5. tit. 1. in verbo. *Mandamiento.* lib. 1. ordina. C

Proxenetæ illicitorum contractuum.

CAPVT, LVI.

1 *Clericus pro xeneta illicitorum Contractuum, qua sit pœna puniendus.*

2 *Mediator criminis dicitur, eiusdem criminis perpetrator.*

Clericus proxeneta illicitorũ cõtractuum à proprio gradu debet deponi: hæc est sententia Rom. in singu. Dccxxij. incipit Proxeneta, alegat tex. in cap. Si quis episcopus. 1. q. 1. Sed ex illo tex. iudicio meo non potest elici tã generalis propositio, quia solum disponit in mediatore ordinũ pretio susceptorum, quo casu præcipit tex. ille, quod clericus mediator à proprio gradu decidat, & sic deponatur, secundum doctores ibi. Vnde ego non auderem pœnam infligere clerico mediatori in crimine simoniæ per illud Concilium Calcedonense extendere ad proxenetam, seu mediatorem illicitorum contractuum, nulla facta distinctione: sed crederem pœnam illius text. in suo casu practicandam, & clericorum alterius contractus

tractus illiciti mediatorem pœna ar-
a bitraria [a] puniendum, attenta con-
tractus initi prauitate, & participa-
tione lucri per clericum facta, & exé
2 plo vel ſcandalo inde ſuborto. Poſ-
ſet tamẽ corroborari opinio Roma.
de qua ſupra per text. in capitulo. 1.
de teſtibus. in. 6. vbi probatur, quod
etiam mediator criminis dicitur ip-
ſum delictum committere. ex quo ibi
hoc notant Ancha. & Philip. & infe
runt ad ſtatuta imponentia pœnam
committẽtibus delictum, quod vide
tur includere etiam mediatores, fa-
cit gloſ. notabilis in. l. Si ſcienter. ff.
de parri. quæ probat, quod proxene
ta in contractibus vſurarijs poteſt di
ci vſurarius, dũ dicit, quod proxene
tæ in talibus cõtractibus tenẽtur red
b dere vſuras, [b] ac ſi ipſi accepiſſent,
quam allegat Philip. in dict. capit. 1.

A *Poena arbitraria.* Adde quod idem etiam tenet additionator Roman. ſing. 730.

B *Reddere vſuras.* Adde Roman. ſing. 276. qui opinionem iſtam ſequutus dictam gl. ſing. eſſe fatetur & vide aliam glo. in l. in ordine. §. vlti. in verbo, miniſter. ff. ad municipat. Bar. in l. 1. §. incidit. ff. ad Turp. Lap. allega. 93. numer. 4. Alexandr. in l. ſi quis iniquum. §. ſi procurator. col. 3. ff. quod quiſque iur. Ang. Aretin. in tract. maleficior. in verbo Sempronium mandatorem. Sali. in l. nõ ideo minus. column. ante pen. C. de accuſationib. Hypp. in l. ſi ſciente. ff. ad leg. Pomp. de parri. & ſing. 181. Ioã. Arn. problem. 2.

Miniſtri laicorum, ac in rebus eorum procuratores exiſtẽtes.

CAPVT, LVII.

1 *Clerici, qui aliquod iſtorum criminũ perpetrauerint ab eccleſia ſubueniendi non ſunt.*

2 *Clerici non poſſunt eſſe generales procuratores laicorum, ſecus in vna cauſa tantum.*

3 *Quomodo olim prohibitum fuit clericis ſæcularibus officijs vacare, ex Carthaginenſi Concilio oſtenditur.*

CLericis, qui talia agunt, & 1
occaſione huiuſcemodi ad miniſtrationis, propter pecuniariam cauſam deprehenduntur in fraude non ſubuenitur ab eccleſia, vt diſponit tex. in capit. Sacerdotibus. ne cleri. vel mona. quod intellige de clericis conſtitutis in ſacris, vel beneficiatis, ſecundum Abb. ibi, per ea, quę ipſe notat in c. 1. eod. tit. vbi in fin. verbis concludit quòd clericis in minoribus non beneficiatis non prohibentur negotia ſæcularia aliàs licita. Et nota ſecundũ 2
eundẽ Abb. poſt Inno. quòd ille tex. in c. Sacerdotibus. dum prohibet clericos eſſe procuratores rerum laicorũ, intelligitur in procuratore generali: nam procurare vel adminiſtrare vnum negotium laicorũ, non eſt clericis prohibitũ, [a] quod dicit menti te a
nendum. & idem tenet Abb. poſt Innoc. & Io. And. in c. Sed nec. in col. 1. eod. ti. idẽ tenet Inn. in c. 1. de obli. ad ratio. quẽ ſequũtur plures doct. relati per Phil. in c. cũ. I. & A. col. 6. n: 17. de re iudi. quod tamẽ limita, niſi illud vnicũ negotiũ ita multũ eſſet arduũ & diffuſum, quod haberet diſtrahere clericum, ſicut multa negotia, ſecundũ Phili. in c. 2. de iudi. colum. 2. nu. 4. Item limita vt infra in c. 55. Itẽ aduerte quòd in quantum dicitur in

dict.capit.Sacerdotibus, quòd talibus clericis non subuenitur ab ecclesia,intelligunt Docto. communiter secundum Abb.ibi, quòd non per hoc datur autoritas. Iudici laico capiendi eos. Sed dicit quòd clerici non debent eis subuenire, dando illis pecuniam ad satisfaciendum de fraude,vel dando fauorem eis vel auxilium,quo minus debeãt respondere in loco,in quo gesserunt administrationem. Quomodo autem fuerit olim clericis prohibitum similibus vacare, [b] vide in concilio Carthaginensi primo,Can. 6. Cuius verba sunt:Nicasius Episcopus Calustitanus dixit,Credo placere suggestionem meam sanctitati vestræ: & displicere vobis,vt qui seruiunt Deo & annexi sunt clero, non accedant ad actiones, seu administrationem vel procurationem domorum. Gratianus Episcopus dixit. Et Apostolorũ statuta sunt,quæ dicunt: Nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus, proinde aut clerici sint sine actionibus domorum,aut actores sine officio clericorum. Vniuersi dixerunt,Hoc obseruemus: cuius canonis verba referuntur in ca. credo. 21.quæstio.3.licet eius suprascriptio corrupta sit.

3

b

A *Rohibitum.* Adde Archi. in capit.peruenit. 86.dist. Federi.consi.270. Abb.& doctores in cap.cum.l. & A.de reiudica.& in capit. nostra,de procura.Imo. in capit. accedens.de præben.Feli.in cap.cum esset. de Simoni.Deci.in cap.constitutus.de appella.& in ca.decernimus colum. 7. in prin.vbi Ripa.colum.14.de iudi. Ang.Aretin.in. §. præterea.colu. 3. Inst.de excep.Capell.Tholosa.quæ. 131. pro qua quidem opinio allego tex.optimum in c. per venerabilem. qui filij sint legiti.Et an finita illa causa possit clericus aliam assumere.tradunt Deci.in dict.cap.cum I. & A. & sic habes notabilem casum,in quo clericus impunè potest procuratoris munus exercere.Secundus casus est in causa Ecclesiæ. Tertius in causa sui Prælati. Quartus in causa Principis vel Regis quos congessit Regia lex.5.ti.5.par.1.Quintus in foro Ecclesiastico,vt probari videtur in cap. 1.de postul.& tradit latè Card.in ca. final.in prin.in.2.quæstio.de postu. not.Greg.in di.l.5. in verbo. *Otro si el Clerigo.* Quod Romana curia obseruat,vt fatetur Cepol. consi.21. nu.7. in ciuilibus. Sextus pro miserabilibus personis c.1.& c.fin. de postula. Septimus pro coniunctis,vt in dict. c.fi.vbi doctores.Octauo pro omnibus personis numeratis in.l.1.§. vlti. cum quinque leg.sequen.ff.de post. ita tenet Inno.in c.1.in fine de' post. Card.in.d.ca.fin.q.5. Nonus quando vellet esse procurator necessitatis vel charitatis causa tradit Cepol. di. consi.21.nume.4. vbi declarat quomodo hoc intelligendum sit. Decimus pro amico,quia hoc casu monachis permissum est,pro amicis monasterij procuratores esse,ita Innocen. in dict.cap.cum I.& A. Roma.sing. 278. incip. monachus non potest, quam opiniunem communem esse fatetur eam sequutus Martin.Naua. in c.non dicatis.num.99.11.q.1.

Similibus vacare. Vide hodie nouissimam decisionem,quæ habetur in conci.Prouin.Tolet. celebrato ann. 1565.c.18.cuius verba hic referã cũ capiti nostro mirè conueniãt. *Qui in sortẽ dñi vocati sunt, & diuinarũ rerũ ministerio, ac spirituali additi militiæ: meminerint iuxta D.Paulũ se Deo, cuius signis militare decreuerunt placere*

B

non

non posse, si quid propter sui ducis militiam agant, & sæcularibus negotijs vacauerint, quæ à diuinis ac spiritualibus distrahere frequentissimè solent, prohibet igitur Sancta Synodus clericos in sacris, & eos qui beneficium ecclesiasticũ obtinet laicorum esse æconomos ac sæcularium rerum dispensatores, necnon foro ciuili procuratores: exceptis his negotijs, quibus iuxta canonicas sanctiones, pietatis causa vacare iustè possint: alioqui ab ordinario pœna suspensionis ab officio & beneficio ad sex menses puniantur.

Tabellionatus officiũ exercentes.

CAPVT, LVIII.

1 *Clericis in sacris constitutis Tabellionatus officium per beneficiorum suorum subtractionem, est interdicendum.*

2 *Clerici etiam in minoribus constituti, habentes ecclesiastica beneficia, non possunt vti tabellionatus officio.*

3 *Clerici, licet non possint nouas rogationes tanquam tabelliones recipere, veteres tamen poterunt complere.*

4 *Clerici per superuenientiam tabellionatus, clericatum vel beneficium non admittunt.*

5 *Clericus tabellio si per Episcopum pœna falsi fuerit condẽmatus, & postea per eundem restituatur, & cõficiat instrumenta, an valeant.*

1 LErici in sacris ordinibus cõstituti, tabellionatus officium exercere non debẽt,
2 [a] & si aliter fecerint, prælati debent hoc illis, interdicere per beneficiorum subtractionem. Ita dispo nit tex. in ca. Sicut. ne clerici. vel monachi. Assignat Abb. ibi duas rationes, scilicet quòd officiũ est vile [b] & sæculare. In causis vero spiritualibus & Ecclesiasticis, clericos indigẽtes ad id officium admittendos esse arbitratur [c] Abb. ibi, colum. 3. Et aduerte quòd hoc etiam habet locum in clericis minoribus beneficiatis, [d] secundum Anto. ibi cui assentitur Abb. dict. colum. 3. post. Hostien. Clerici vero in sacris, non beneficiati possent vti isto officio, voluit Hostien. ibi, quem sequitur Abb. de quo videlatè per Iaso. vbi hoc limitat nouem modis, in l. 1. §. huius studij. ff. de iusti. & iure, numer. 8. Vnum est præterea aduertendum in hac materia quòd licet clerici nõ possint recipere nouas rogationes tanquam tabelliones, veteres tamen non poterunt complere, [e] probatur ex gloss. in capit. Vt officium. in verbo, premissa. de hæreti. in. 6. quę hoc determinauit in monacho, quam ibi dicit singularem & menti tenendam Philip. qui dicit, quod ratio huius est, quia complere veteres rogationes non est originale officium, sed executio rogationis iam factæ, & trahitur retro ac si à principio fuissent extensæ: dicit tamẽ vlterius vnũ, quod est notandũ: quòd non debent hoc facere sine licẽtia superiorũ, secũdũ Ioã. de Lignano, & Domi. Item nota quòd clericatum vel beneficium non perdunt clerici per superuenientiam tabellionatus. ita concludit Abb. ibi, column. 2. licet Vincen. voluerit quòd clericus in minoribus, fusci piendo tabellionatum cedit clericatui & beneficio: quod ibi intelligit Ioan. And. & placet Abb. quando tale officium reciperetur à principe,

a b c d e 3 4

& deputaret eum ad publica & criminalia officia. Quod ego adhuc ſub intelligerem, quando talis cœpiſſet vti officio in criminalibus, ante verò
5 non. Quæri præterea poteſt non abre in materia huius capituli. Si clericus tabellio fuit condemnatus de falſo per Epiſcopum ſuum, & poſtea per eundem reſtitutus in integrum, & conficiat inſtrumenta tãquam publicus notarius, an valeãt? quam quæſtionem mouet Bald. in. 1. volu. conſ. 350. proponitur quòd quidam, &
f concludit quòd non f quia: epiſcopus non poteſt reſtituere infamem,
g cum hoc ſit reſeruatum Principi, ſ vt per Innocen. & alios in cap. Cùm ti. de re iudi.

A *Non debent.* Vide Regiam l. 15. titulo. 18. libro. 2. ordina. & l. 40. capit. 36. in pragma. antiquis huius regni ibi. *Y que no ſean clerigos.* & in l. 12. tit. 3. lib. 1. ordin. AEgid. de Bellame. conſi. 42. Barto. in l. vniuerſos. C. de Decuri. libr. 10. & in l. ſeruus, vbi doctores. ff. de teſtamen. Deci. conſil. 20. colum. 1. Petrum Rebuff. in tracta. de literis obliga. articul. 2. gloſſ. 1. nume. 42. Ludo. Gome. in capitu. ſi annum. ſ. ſi vero. nume. 15. de iudi. lib 6. Barthol. Caſſ. in conſuetu. Burg. rubr. 1 ſ. 6. in gloſ. Meſſiers & Sergens. nume. 42. & latiſsimè Frãc. Mar. deciſsio. 194. in. 2. par. per totã D. Ioan. Bernar. in regul. & fallen. reg. 657.

B *Officium eſt vile.* Vide latè And. Tiraquel. in tract. de nobilitate capitul. 30.

C *Arbitratur.* Adde quod antè Abb. idem tradiderunt Hoſti. & Ant. ibi. tenet etiam Florentin. in. 3. par. titul. 13. capit. 2. ſ. pen. text. optimum in capitu. 2. de poſtulan. & hanc dicit communem & receptam ſententiam Dominus Præſul Couarruu. in practic. quæſtionib. capit. 19. numer. 8. quam intelligit, vt locum habeat, in clericis nondum in ſacris ordinibus inſignitis, nam vt ipſe arbitratur, clericus in ſacris ordinibus conſtitutus, nullo modo poterit extra Romanam curiã, in eccleſiaſticis publicis tribunalibus Tabellionis officium exercere, etiam ſi beneficium Eccleſiaſticum non habeat. Vt colligitur ex Cardi. in capit. ſicut. ne clerici vel monach. Alber. Troti. de vero & perfecto cleric. lib. 2. capi. 54. numer. 9. quod latius Dominus Preſul. d. loco explicat.

Beneficia ii. Vide Florentin. in D
3. par. tit. 13. capitu. 2. ſ. 2. authorem noſtrum dict. regul. 657. Didac. Perez in l. 12. titu. 3. libr. 1. ordina. quam opinionem communem eſſe teſtatur D. Couarruu. di. cap. 19.

Poſſunt complere. Vide Abba. & E
Felin. in capit. fraternitatis, de hæretic. Bald. in l. 2. column. vltim. C. de ſenten. & inter. omni. iudi. Flor. in l. repetita. ff. de fide inſtr. Iaſ. in l. 1. ſ. huius ſtudij. nume. 8. ff. de iuſti. & iure. Deci. in capit. 2 numer. 8. de iudi. Gregor. Lopez. in l. 45. in verbo, *Tirandole el beneficio.* titu. 6. partit. 1.

Quod non. Adde quod idem tẽ- F
net Bermon. Cho. in tract. de publi. concubi. pag. 230. num. 5.

Reſeruatum Principi. Vide Domi. G
conſi. 77. colum. fin. D. Couar. lib. 3. vari. reſol. cap. 3 nu. 3.

Ac

Ac leges & Physicam audientes.

CAPVT, LIX.

1 *Archidiaconi Plebani, præpositi, Cătores, & alij clerici personatus habentes, necnon Præsbiteri, audientes, seu studentes addiscendo leges, siue medicinam, post duos mẽses computandos, à die quo audire ceperunt, quatuor pœnis illaqueantur.*

1 ARchidiaconi, plebani, prępositi, cantores, & alij clerici personatus habẽtes, nec non præsbyteri audientes seu studentes, addiscendo leges vel physicam post duos menses à tempore quo audire incœperit computãdos, quatuor pœnis sequentibus sub iacent: videlicet quòd sunt ipso facto excommunicati, [a] ac in nulla causa si patrociniũ pręstare voluerint audiantur. Et reuersi in choro, mensa & capitulo, & cæteris vltimi fratrum habeantur, & totius promotionis ad ordines vel beneficia spẽ amittant, nisi ex misericordia Apostolicæ sedis. Ita colligitur ex tex. & quæ ibi notãt Doct. maximè Abb. in capit. Non magnopere. & in cap. fin. ne cleri. vel mona. Similibus etiam pœnis puniũtur obtinentes parochiales ecclesias, quæ sunt plebaniæ, habentes sub se capellas, in quibus instituuntur clerici perpetui, nequeuntes ab ipsis absque causa rationabili amoueri, si leges vel physicam audiunt, vt habetur in cap. 1. eo. tit. lib. 6.

a EXcõmunicati. Vide latè doctores in capit. super specul. ne cleric. vel monach. Alber. Troti. de vero & perfe. cleri. lib. 2. capit. 35. quo loco diserit, quibus studijs clericis cęteriśque religiosis vacare licet. Episcopus equidem benè potest, huius criminis reos, ante lapsum duorum mensium excommunicare, vt scribit Rebuff. in tract. nom. quæst. 5. n. 32.

Solus tamen Romanus Pontifex clericis, religiosisue dispensationem poterit indulgere, vt iura cæsarum audiant, vt scribit Archid. in cap. non dicatis. 12. q. 1. Perusin. in cap. 2. ne cleri. vel monach. quę opinio communis est & stilus Romanæ Curiæ eam recepit teste Petro Rebuff. in dict. tract. num. dict. quæ. 5. num. 33.

Prædicta tamen pœna, quæ hoc capite inflingitur, solum illaqueantur, Archidiaconi, plebani, & alij qui hic numerantur, non vero cęteri vt scribunt doctores in dict. cap. super specul. & Troti. in d. c. 35.

Nec ea Archidiaconi, Presbyteri, nec cæteri afficiuntur, si priuatim iuri cęsareo operam dant, vt melius canonica decreta intelligant, vt scribit Abb. in dict. cap. super specul. & Albe. Troti. dict. lib. 2. cap. 36. vbi dicit hoc mirum in modum esse notandum ad defendendum prelatos & religiosos qui studium, libris legalibus refertum habent. Sunt equidem Canones magna ex parte iuri ciuili cõiuncti cap. 2. de priuileg. lib. 6. vnde dicebat Barba. in capit. conquæstus colum. 3. de foro comp. quod ius Pontificium sine legibus nõ potest intelligi, cum sit medula legum. Et dicit Bald. in capit. cum causam. colu. 2. de probation. quod nisi quis sciat Canones cum legibus, non potest practicam iudiciorum cognoscere. Vnde facetè Roman. singul. 654. inquit. *Legista senza capitoli val poco, ma Canonista senza legi val niente.*

Ius canonicũ iuri ciuili coniunctũ est.

Quodquidem optimè Ciceronis autoritate comprobatur. 3. de Oratore dum conqueritur, ea ętate neminem edicere ius Pontificium, cum iuri ciuili coniunctum sit. Ciceronis verba hæc sunt ibi. *Aut iuris scientiam (nec eius quidem vniuersi: nam Pontificium quod est coniunctum nemo discit) aut eloquentiam quã in clamore, & in verborũ cursu posità putant* Hactenus Cicero.

Illud vero circa huius capitis materiam notandum cẽseo, quod is quĩ ante clericatũ iuri ciuili operã dedit, post clericatũ ad doctoratus gradum eodẽ iure promoueri potest, & quod magis est monachis hoc permissum est. Ita not. scribit Calde. consil. 2. de magist. quem refert & sequitur Martin. Nauarr. in cap. non dicatis. 12. quæstio. 1. num. 33. Vnde merito reprehendendus est Petrus Rebuff. in excellentissima illa benefi. practi. tit. de dispensa. cum irregular. numẽ. 27. quo loco scribit titulum doctoratus in Theologia, aut iure canonico: nõ deberi nec tribui de stilo curiæ religiosis quia contrarium verius est, nẽ pe quia magister Sacri Palatij semper est dominicanus, doctoratu, vel magisterio insignitus. Vnde à tota curia magister appellatur, vt testatur Mart. Nauarr. dict. loco.

Qui ante clericatum Ciuili operã dedit, eo insignitus ad gradũ doctoratus potest promoueri.

Villarum procuratores susci pientes.

CAPVT, LX.

1 *Clerici licet non possint esse generales procuratores laicorum sub depositionis pœna, secus autem in vna causa tantum.*

1 SAcro sancta illa Calcedonensis Synodus, in Canon. 3. Clericos miscerì sęcularibus procurationibus prohibuit, nisi forte qui legibus ad minorum tutelas, siue curationes in excusabiles attrahuntur, aut quibus ipsius ciuitatis Episcopus ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula, vel orphanorum, aut viduarum, quæ indefessa sunt, aut earum personarum, quę maximè ecclesiastico indigent adminiculo. Trãsgressori autem nullam aliam pœnam irrogat, nisi quod correptioni ecclesiasticæ subiaceat. Concilium præterea Carthaginense tertium eos esse procuratores, simpliciter prohibuit Canon. 15. Postea verò Alexand. III. in Concilio Laterañ. inhibuit clericis procurationes villarum exercere, pœna cõtra facienti posita, quòd ab ecclesiastico ministerio fiat alienus. Vnde colligitur, quod clericus generalis procurator deponendus est, vt in ca. Sed nec. ne cle. vel mona. Et licet ille tex. simpliciter prohibeat clericis procurationes: Innoc. tamen, quem ibi sequitur Abb. intelligit de procuratione generali, quasi sentiat, quòd possit clericus vnum negotium procurare a etiam laici: quod latius sequitur idem Abb. i cap. 2. eod. titu. dummodo clericus non suscipiat illud negotium ex cupiditate: quia tunc nec vnum negotium licet clerico procurare, secundum eum. Et sic intelligit sententiam Collectarij in locis per eum relatis, quæ aduersabatur doctrinæ. Inno. Intellige etiam dum modo illud vnum negotium non ita multum sit arduum ac diffusum, quod haberet distrahere clericum sicut multa negotia, vt tenet Philip. in capitul. 2. de iudi. column. 2. numer. 4. & dixi suprà in capitul. 3. quantum. verò ad pœnam depositionis, de qua hic vide quod dicam in cap. sequent.

Eadem

A Procurare. Vide autorem, & quæ ipse ibi scripsi supra capitul. incip. ministri laicorum.

Ac principum & sęcularium virorum iustitiari.

CAPVT, LXI.

1 *Clerici, qui hæc sæcularia officia minis strati fuerint quæ sint pœna puniendi.*

2 *Clericus licet non possit esse Vicerex, vel Vicecomes principis sæcularis, potest tamen in eius summo prætorio senatoris munere fungi.*

3 *Clerici sine metu irregularitatis possunt in condenda lege interuenire, per quam pœna mortis imponitur: quando non imminet casus propter quem efficitur. l. & si postea casus occurrat, ab irregularitatis labe immunes erunt.*

4 *Papa potest pœnam mortis imponere statuendo, non tamen exequendo.*

1 a HVius excessus est eadem pęna [a], de qua in casu prę cedenti, & per eundem tex. Aduerte tamen, quòd Abb. in capit. Sed nec. vers. Sed quæritur. dicit quòd sibi videtur valde graue quòd clericus deponatur propter exercitium istorum officiorum, scilicet procuratoris, de quo in capi. præcedenti & Iustitiarij. de quo hic, maximè hodie: cùm non ita acerbe debeant puniri delicta, vt in capitul. fraternitatis. 34. distinctio. Vnde plus sibi placet quòd tales clerici debeant excommunicari, & non deponi, nisi essent incorrigibiles: quia tex. solùm dicit quod delinquens in hoc ab ecclesiastico fiat ministerio alienus, & per excommunicationem satis fit alienus, licet Ioan. And. intelligat de pœna depositionis. Pro cuius opinione videtur facere decretum concilij Toletani. 4. cuius verba sunt: Sępe Principes contra quoslibet maiestati obnoxios sacerdotibus negotia sua committunt. Et quia sacerdotes à Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi consentiant regibus fieri Iudices, vbi iureiurando supplicij indulgentia promittitur, nó vbi discriminis sententia præparatur. Si quis ergo sacerdotum contra hoc commune cõsultum discussor in alienis periculis exiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, & apud ecclesiam perdat proprium gradum est. Can. 30. dicti Concilij. & habetur. 23. quęstio. 8. capit. sæpè principes. An autem clericis in isto casu sit prohibitum quodlibet officium iustitiæ exercendæ. Abb. in dict. capit. Sed nec. credit quod sit, quia verba text. sunt generalissima, qui nemo militans Deo &c. Vnde dicit per illum text. quòd clericus non posset esse Vicerex, vel Vicecomes. vel locum tenẽs alicuius Principis sæcularis, nec habere sub sua cura aliquam ciuitatem seu locum temporalem, pro quo allegat text. magis specificum in capit. clericis. §. 1. eo titulo. Videtur tamen sibi quòd clerici possunt esse consiliarij principis: b quod dicit etiam sentire Ioann. Andr. in dict. capitu. clericis. quod notat etiam Bald. ex tex. ibi, in auth. Habita. in princip. C. Ne filius pro patre. Et vide Abb. in dicto capit. clericis. vbi notat quòd prelatus potest esse consiliarius principis sęcularis, licet nó debeat esse officialis iustitiæ exercendę. Debẽt tñ cauere secundũ eum, ne cõsulant in criminali causa etiã reum absoluendũ, quãdo ex hoc

2 b

immineret actori pœna mortis, vel mutilationis membri in pœnam talionis. Possunt præterea clerici sine
3 metu irregularitatis interuenire in lege condenda, per quam pœna mortis imponitur quando non imminet casus propter quem efficitur lex, sed fit generaliter, licèt postea casus occurrat, vt quis interficiatur: quia tunc clericus consulens non animaduertit in certam personam, sed prouidet vt homines se abstineant à delicto: vt notat Dom. in capit. fina. 3. distinct. Vbi dicit hanc esse conclusionem Archi. in cap. officia. 23. quæsti. 5. licet re vera Archi. ibi nihil scripserit de clerico, sed solùm asserit quod princeps qui legem condidit, cuius autoritate homines sunt traditi morti, nó est factus irregularis: & non infertur princeps ad cuius officium spectat tales leges condere, non efficitur irregularis ergo, nec clericus qui consuluit ei vt illas condat: poterat tamen melius allegare Bal. vbi suprà expressè tenentem quòd clerici possunt dare consilium in legibus cõdendis: & licèt ex hoc sequatur per accidens mors alicuius, non sunt irregulares, quem refert Ioan. de Ana, in cap. Ad
4 audientiam, in. 3. colum. versic. Tertiò quæritur. de homici. Pro quo etiã facit quod not. Bald. in cap. 2. in fi. de maio. & obed. post Innocenc. quòd Papa potest imponere pœnam mortis statuendo, sed non exequendo: quia si proprijs manibus occideret aliquem, fieret statim irregularis.

A *Idem pœna.* Clericus igitur, qui delictum de quo in hoc capite commiserit, incidit in excommunicationis pœnam, de qua in cap. clericis, ne clerici vel monach. Quã equidem pœnam minimè incurrit clericus minorum ordinum, iuxta Abb. sententiam in dict. cap. clericis. Licèt reclamet Siluest. in summa in verbo. Excommunicatio. 9. casu. 7. Nec eã incurrit Prælatus, qui huiusmodi munus annexuum habet suæ dignitati, aut patrimonio. Hęc est communis sententia vt fatetur Martin. Nauarr. in manuali confesso. capit. 27. nume. 117.

C *Onsiliarij Principis.* Vide Abb. in capit. non est. numero. 4. de voto, vbi doctores, & in capi. in Archiepiscopatu. de raptori. Deci. in capit. 2. de iudi. num. 7. gloss. in pragma Sancti. Galli. titul. de colla. ecclesiæ Galliæ. §. premissis. versi. concilio, Nicola. Boeri. decis. 17. in prin. Gregor. Lopez. in. l. 46. tit. 6. in verbo, *El Rey.* partit. 1. Alberic. Trotti. libr. 2. de vero & perfe. cleri. cap. 54. nume. 2.

B Clerici Consiliarij Principis sæcularis esse possunt

Si tamen clericus in officio delinquerit, an possit ab ipso Principe puniri videtur quod nullo modo possit, etiam si in minoribus ordinibus, tantum constitutus sit. Et hanc esse communem sententiam fatetur Aufrer. in Clementin. 1. de offici. ordin. num. 25. quem refert D. Episcopus Couarru. in practi. quæstio. cap. 33. num. 6. Iuli. Clar. lib. 5. recep. sent. §. fina. quæst. 26. versi. Quæro pone. vbi dicit minimè id cõsuetudine seruari, quia quotidie Principes sæculares tales clericos in sacris constitutos officijs priuant, necnon pecuniarijs pœnis mulctant, licet malè de iure secundum illum sustineri possit. Nec in Gallia communis opinio seruatur vt fatetur Aufer. vbi suprà, idem profitetur Guillel. Benedict. in cap. Rainuntius. in verbo, & vxorem. 2. decis. nume. 155. de testamen. fol. 95. & vide Barthol. Cassa. in consuetud. Burgun.

Clerici Cõsiliarij Principis in officio delinquentes, à quo debeant puniri.

Burgund.rubric.1.§.5.in gloss.*Silua grace.*nume.71.vbi testatur, se vidisse quendam clericum Regis consiliariũ, punitum fuisse à iudice sæculari, priuatione officij, necnon pecuniaria pœna, quia in officio delinquerat.

Possunt etiam clerici absque alicuius pœnę metu, causas ex compromissaria à partibus tributa potestate iudicare.l.nõ distinguemus.§. Sacerdotali.ff.de arb.l.si qui ex consensu. cum lege sequen.C.de Epiſcop.audi. l.48.titul.6.par.1.Est equidem pium & sacerdotale munus ancipites controuersias cõponere, vt inquit Ioan. Andr.in addi.ad Specu.titu.de arb. §.potest, in fine, quem refert Greg. Lup.in dict.l.48.in verbo, *Par su alueario.*

Corã sæcularibus Magistratibus clericos inuitos conuenire sunt ausi.

CAPVT, LXII.

1 *Clerici, à seculari iurisdictione exempti sunt.*
2 *Clerici post sententiam, in eius executione opponere exceptionem fori declinatoriã, minimè prohibentur.*
3 *Consensus clerici, nullum in hoc impedimentum præstat.*
4 *Clericus qui coram sæculari magistratu, laicum esse fingit, ab Episcopo potest vindicari.*
5 *Reprobatur quoddam Arrestum Regni Franciæ.*
6 *Clericus qui exceptionem fori declinatoriam opponere distulit, expensis mulctari debet.*
7 *Pœna pecuniaria quantuncunque leuissima, à iudice sæculari contra clericum absentem illata, soluenda non est, contra* Fran. Aules.
8 *Prælatus qui negligens est, in reiuindicando clericum, à sæculari potestate, grauissimè punitur.*
9 *Clericus prima tonsura initiatus, immunitate fori Ecclesiastici frui potest.*
10 *Clericus qui pensionem Ecclesiasticam obtinet, vtrum dicatur habere beneficium.*
11 *Quid iudicandum sit, si præstimonium obtinuerit.*
12 *Quid vero iudicandum est de capellania.*
13 *Clerici coniugati, vtrum fruantur foro ecclesiastico.*
14 *Controuersia quæ circa clericatum emergerit, per ecclesiasticũ iudicẽ & non sæcularem dirimenda est.*
15 *Iudex Ecclesiasticus, absque præuia causæ cognitione circa clericatum, sæcularem inhibere non debet.*
16 *Clericatus scriptura probari debet.*
17 *Prima tonsura, vnius testimonio nõ probatur, contra* Petrum Rebuff. *& Matth.de Afflictis.*
18 *Clericatus an probetur ex sola possessione habitus & tonsuræ.*
19 *Lite pendente, circa clericatum reus in publicis Ecclesiasticis carceribus detinendus est.*
20 *Interpretatur* Regia lex. 7. titu. 4. lib.1.ordin.nouæ *contra insignem D.Couarr. & doctum* D.Paz.
21 *Iudex Ecclesiasticus, inhibere potest sæcularem, lite pendente, ne contra clericum procedat.*
22 *Clericus qui alium inuitum coram sæculari iudice conuenit, quibus pœnis plectendus sit.*
23 *Pœna amissionis causæ, quæ ad dicti criminis punitionem statuta est, non inflingitur ipso iure.*

24 *Prædictæ pœnæ non est locus, quando clericus voluntarius ad iudicium sæculare accesſit.*

25 *Nec quando ante litis contestationẽ clericus à lite receſsit.*

26 *Nec quando clericus citatus, non comparuit.*

27 *Laycus qui coram sæcular iudice clericum conuenit, causam perdit, & iudex officio est deponendus.*

Caput hoc nouè æditum est.

ARgumẽtum equidem huius criminalis practicæ, vehemẽter expoſcit, vt de clericorũ exceptione, quo ad forum ſęculare, tantiſper diſeramus: ideo nõ grauabor, huius capitis ſumpta occaſione, breuem & delucidam de illa diſputationem ſubire. Et vt rẽ agrediamur, pręfari oportet hãc exẽptionem & immunitatem clericorũ, multis in locis probari: ſed potiſsimẽ in capit. at ſi clerici. & in cap. clerici. & in cap. qualiter. de iudi. cap. 2. cap. ſi diligenti. de foro compet. cap. continua. cum multis illius cauſæ & quæſtio. 11. quæſtio. 1. l. vltim. titu. 2. libr. 16. Cod. Theodoſiani & pleriſque illius tituli conſtitutionibus ante Iuſtinianum latis. l. 57. titu. 6. part. 1. l. 6. titu. 3. libr. 1. ordina. antiqui. l. 5. titul. 3. libr. 1. ordin. noui de qua re longè latẽq; tractauerunt Iuris Pontificij interprætes in dictis locis, & præter eos Auferi. in relectione Clementin. 1. de officio ordin. Guil. Benedict. in capit. Rainuntius. de teſtamentis in verbo, *Et vxorem*, in. 2. num. 222. Nicola. Boeri. deciſsi. 96. Rupellanus libr. 1. forenſium inſtitu. capit. 34. Barthol. Caſſa. in conſuet. Burgund. Rub. 1. §. 5. Char. de Graſſal. lib. 2. Reg. Fran. cap. 17. D. Couã. ib. practi. quæſti. cap. 31.

1

Et cum exemptio hæc, in fauorem totius ordinis ſacerdotalis conceſſa ſit, poterit iure optimo clericus conuentus à ſæculari iudice, & ab eo cõdẽnatus, poſt illius ſententiam exceptionem fori declinatoriam proponere, non quidem ei licet ſæculari iuriſdictioni conſentire, ſaltim in criminalibus cauſis, quibus agitur de coertione, & punitione perſonali. c. ſi diligenti. capit ſignificaſti de foro compet. cap. at ſi clerici. in prin. de iudi. & in hac ſpecie notat Caſſa. in di. Rub. 1. §. 5. verſi. *Archidiacono*. num. 45. Ioann. Rupella. dicto. libr. 4. forenſium inſti. capit. 6. Nicol. Boer. in conſuetudi. Bitur. titul. de iuriſdict. §. 21. in fine D. Couar. practi. quæſti. capit. 33. numero. 2. & ita iudicatum fuiſſe fatetur Deci. conſi. 241. Et potiſsima ratio eſt, quia exceptio declinatoria fori, quæ redit iudicium nullum ab initio, quod iudiciũ, nec prorogari poteſt nec prorogatum eſſe cẽſetur, quãdocunq; etiam poſt ſentẽtiam, ad eius executionem impendiẽdam opponi poteſt, & oppoſita eius executionem impedit. Ita tradiderũt Anton. Abb. Imo. & Felin. num. 28. in capit. exceptionem de exception. & eſt tex. egregius ſecundum vnam interprętationem in capi. ad petitionem. de accuſati. 2

Idemque pari ratione iudicandũ eſt, ſi ſententia à iudice ſæculari contra clericum lata fuerit, cui ipſe conſenſum præſtitit, à dicto fori priuilegio minimè excluditur: vt in facti cõtingentia interrogatus conſuluit doctiſsimus Socinus conſi. 12. colu. 7. libr. 1. quem ſequitur Petrus Auend. de exequend. mand. lib. 1. capitu. 22. nume. 2. 3

Imo quod ſummè notãdum eſt, ſi clericus 4

clericus ab inceptis desistere noluerit, sed temere & impiè coram sæculari iudice litigare, coram quo vt ab ipso puniri possit, se laicum esse spõte fuerit confessus, veritate comperta, iudex ecclesiasticus ad quem causæ cognitio expectat, potest illum à sæculari magistratu vindicare, ne detur locus, vt his dolis & fallacijs, ecclesiastica iurisdictio: & in clericos potestas defraudetur. Sic visum fuit Bal. in l. si qua per calũniam. colum. 2. C. de Episcop. & cleri. Domi. & Franc. in capit. si iudex laicus. de senten excommu. lib. 6. quę opinio verissima est, & probatur perpẽsa ratione tex. in dict. c. si diligenti.

5 Vnde iuri consentaneum minimè fuit Arrestum illud, cuius meminit Petrus Rebuff. super regias leges Gallię prima parte in tract. de sentẽ. execuen. artic. 3. gloss. 2. vbi fatetur, à senatu diffinitum fuisse, quod clericus à sæculari iudice condemnatus ad honorabilem emendam (sic ille loquitur) non poterit sententiæ executioni, opponere exceptionem primę tonsurę, quod merito reprobat insignis Couarr. d. c. 33.

6 Id tamen ab omnibus receptum est, illum clericum qui vsq; ad sententiam, vel executionem omisit, vti exceptione fori declinatoria, iustissimè in expensis esse multandum. Vt tenuerunt Deci. Boeri. & Rupella. in locis nouissimè allegatis Felin. colu. 1. post alios in dict. cap. exceptionẽ Auferi. in dict. Clem. 1. de officio ordinar. regul. 2. num. 33. Bellamera decisi. 226. Quæ expensarũ condemnatio, per sæcularem iudicem facienda est, vt censet Boeri. dict. §. 21. & opinio hæc apud Gallos moribus & cõsuetudine recepta est, si credimus Rupella. legum & consuedinum Gallicarum scientissimo dicto capit. 6. qui contrarium de iure verius esse agnoscit nec non Deci. dicto consi. 241. D. Couarr. dict. cap. 33. Atque ideo iudex tantum ecclesiasticus, hãc expensarum condemnationem facere debet, nõ sæcularis, qui sicut quo ad principalem causæ cognitionem, nullam iurisdictionem obtinet, sic neque quo ad multã nec quo ad expensas vt constat ex Bald. traditione in l. 2. C. de Episcop. audi. & in l. si ex aliena. colum. 1. ff. de iud. Abb. in c. si diligenti. de foro comp. column. penultim.

Rupellanus Gallus

Pœna vero peccuniaria quantumcunque leuissima sit, qua clericus à sæculari iudice suæ iurisdictioni acquiescens, vel absens, fuerit condemnatus, à ecclesiastico exequenda nõ est, tanquam nulla ob notorium iurisdictionis defectum, quod ita in comperto est, vt nulla indigeat probatione, Circa quod tamen grauissima censura dignus est Francis. Auiles (vir alioqui doctus) in capi. prætorum, capi. 15. in verbo, *Homezillos*. numer. 33. asseuerans quod cum iudicandi munere fungeretur, quendam clericum in auscntia condemnauit pœnis Regijs constitutionibus diffinitis, (quas vulgo. D*el desprez y homezillo*, Hispani appellamus) de quibus loquitur Regia lex. 3. titu. 10. libr. 4. noui ordina. quas pœnas à clerico exigisse fatetur, præcepto iudicis ecclesiastici, postquã coram ipso post longam absentiam comparuit, sed non iustè mea sententia, cum dicta pecuniaria multa, pœna sit contumatiæ, quæ ab expensis longe distat, & ideo expensarum nomine minimè compræhenditur, quod dicta lex clarè insinuat cum dicit. *Y pague el desprez y homezillo y costas*. In expensis equidem quibus ob clerici absentiam aduersa pars læsa fuit, iustũ est cle-

7

Confutatur opinio d. Frã. Auil.

clericum condemnari, non vero illis pœnis, quæ merum lucrum fisci vel iudicis secularis sapiũt. Et ideo in ne quissimè & contra Sacras Iuris Pontificij constitutiones iudicatum fuisse censeo ab illo iudice ecclesiastico, de quo ibi meminit Auiles. Quod si vero casus hic aliquando contigerit iudices ecclesiastici ab huiusmodi errore cabeant.

8 Tenẽtur equidẽ episcopi, & cæteri ordinari, hoc veluti Sacrosanctum clericorũ priuilegium intactũ & incolumen seruare, Deo Optim. Maxi. alias strictissimam rationem daturi, & ideo statim sine mora, postquam compertum habuerint, clericum subditum à seculari iudice carceribus detineri, illum pœnis adhibitis, censurisq; prolatis repetere tenentur, quod si pro debito munere non fecerint, tanquam negligentes ab administratione deponi, & fortè criminaliter puniri (si qualitas causæ exegerit) debent, vt multis rationibus innixus consuluit Cassaneus consi. 38. quem sequitur Iuli. Clar. in practi crimi. §. fina. quæst. 36. vers. debet autem.

9 Nec tantum hoc fruuntur priuilegio Præsbiteri, & clerici alij in sacris & maioribus ordinibus constituti, sed clerici prima tonsura innitiati capit. cum non ab homine. capit. clerici. de iudi. cap. 2. de foro compe. glo. celebris in verbo, clericus, in capit. vni. de cleri. coniuga. libr. 6. sed hæc fori exemptio limitata est nouissima Tridenti concil. Sanctione Sess. 23. cap. 6. de reforma. qua decretum & diffinitum fuit, clericos hos non coniugatos, nec in ciuilibus nec criminalibus causis, immunitate fori gaudere, nisi ecclesiasticum beneficium obtinuerint, aut clericales vestes cum tõsura deferentes, alicui ecclesiæ episcopi iussu inseruiant, vel in schola literaria ipsius episcopi præcepto, ad maiores ordines hanelantes versentur. quam constitutionẽ seruari apud Hispanos præcepit Regia lex prima. titu. 4. libr. 1. noui ordinam. & iustissimè quidem, fuit equidem maturissimo cõsilio, & summa prudentia ædita: indecentissimum quippe erat in Dei ecclesia meros cerdones, pellionès, corriarios fullones, aut innauos nebulones, nudę tõsuræ prętextu, immunitatibus frui, quæ in clericorum fauorem, diuino muneri ministrantium, concessæ fuerant.

Est tamen oportunè, circa superio 10
ra inuestigandum, vtrum clericus prima tonsura, & minoribus ordinibus inniatus qui pensionem ecclesiasticam obtinet fori immunitate gaudeat, & rẽ dubiam & ancipitẽ facit, quia pensio non dicitur beneficiũ c. quãuis. in primo de præ. in. 6. & ibi doctores tradiderunt, & in capit. ad audientiam. in. 2. de rescrip. differũt latissimè Gome. in tract. de expecta. nume. 92. & regul. de infirm. resigna. quæst. 16. & in regula de annali. possesso. quæstio. 21. Ioan. Selua de beneficijs. 1. part. quæstio. 1. numer. 7. & quæstio. 3. num. 11. Anton. Capi. decissi. Neapoli. 220. quæ opinio cõmunis est, & probari videtur in Sacro concilio Tridentin. Sesio. 21. capit. 2. de reforma. in illis verbis. *Patrimonium vel pensionem obtinentes, ordinari potest hac non possunt.* Et sic apertissimum ibi est testimonium quod ad ordinum promotionem, qui pensionem habet, non dicitur ecclesiastico beneficium obtinere. Procedit tamen superior communis sententia, quando stricto modo, naturã & proprietatem beneficij ecclesiastici metimur, secus autem si amplo, & fauorabili nomine beneficium capiatur, quia tunc eius appellatione beneficium

cium comprehenditur, vt optimè animaduertit Gomez.in Reg. Cancel.Reg.de trienna.poſſeſ.quęſt.50. litera.C. Nec ſuperior recepta opinio firmitatem obtinet, quando penſio in titulum confertur, vt frequentiſsimè iam concedi ſolet, teſte Petro Rebuff.in tracta.de pacifi.poſſeſſor. 18.ampli.& in tract.nomina. quæſt. 9.n.39.Cap.Tholoſa.q.472. Maximè hodie ſtãte motu propio Sanctiſſimi Quinti Pontificis Maximi quẽ ſupra retuli c.incip.officiũ, &c.vbi penſionãrio iniũgitur, onus ſingulis diebus recitãdi, officiũ beatæ Mariæ, & ſic penſio onus ſpirituale annexũ habet, quod nõ parui momẽti eſt, vt beneficium poſsit optimo iure appellari. Qua ratione iuris eſſe certiſsimi cenſeo clericum prima tonſura vel minoribus ordinibus initiatum penſionem in titulum conceſſam obtinẽtem, fruí debere priuilegio fori eccleſiaſtici. Et cum caſus iſte in hac Complutenſi Academia contingiſſet, anno Domini.1584.ita cõſului, & ſic poſtea in ſupremo conſilio Regis & Domini noſtri fuit iudicatum.

1 Idemque pari ratione, de præſtimonio exiſtimo iudicandum, nam licet nõ dicatur beneficium, nec eius comprehendatur appellatione, vt ſcribit Ioann.Andr.in capit.vni.de rerum permuta lib.6. Domi. conſil. 89. & ideo laico conferri poteſt vt ſcribit Petrus Rebuff.in tract. de pacifi.poſſeſſori.nume. 150. &. 151. ſi vero in titulum eccleſiaſticum cõfertur, beneficium iudicandum eſt. Vt tradit Rebuff.in eod.tract.17.ampli. nume. 105. Capella.Tholoſa. 472. Ioann.Staphi.in tract.de literis gratiæ & iuſti.titul.de qualita.& ſta benefic.nume.[illegible].Calderi.conſ.6.tit. de prębend.Iacob.Menochi.de arbi.iudi.quæſtio.libr.2.centuaria.3.caſu 201.num.58.ſed hęc diſtinctio, ſaltim in Hiſpania neceſſaria non erat, cum ſemper in ea pręſtimonia in titulum dentur, & ſpirituale honus annexum obtineant teſte doctiſsimo Quint.Manda.regula Cancel.34.q. 12.& ideo qui præſtimonium habet, beneficium eccleſiaſticum obtinere cenſetur.

Quid vero de clerico primæ tonſuræ, vel minorum ordinum, ſi capellaniam obtinet ſit iudicandum, an is dicatur beneficium eccleſiaſticum habere, vt fori eccleſiaſtici immunitate frui poſsit. Et aſſeuerãdum cenſeo, quod ſi capellania ſit collatiua, & in perpetuum titulum confertur, eccleſiaſticum beneficium debet iudicari gloſſ. celebris quæ communi doctorum ſuffragio recepta eſt in Clemen tin.fin.in gloſſ.1.de decim. & in extrauagan.Execrabilis, in verbo, quæ alias. de præben. inter communes, ſequitur Deci.conſi.210.num.4. Gomez.regul.de infirmo. reſig. quæſt. 23.Guid. Papæ deciſsio. 187 & alij ſequuntur quos retuli ſupra cap. 18. nume.9. Quod verum eſt quando capellania per ſummum Pontificem, vel Epiſcopum confertur, ſecus autẽ ſi per Epiſcopi inferiorem glo.in di. extrauagan.execraui.tradit Ioan. de Imo.in c.in noſtra.col.3.verſic.quo modo de reſcrip. 12

Sunt ſimiliter, fori priuilegio muniti clerici coniugati.primæ tonſuręhac lege, vt cum vnica & virgine matrimonium contraxerint, & clericales veſtes & tonſuram detulerint tex. egregius in capit.vni.de clericis coniuga.lib.6.quem latè interprætantur D.Couar.in practi.quæſti.ca.31. Petrus Auend.de manda.Regum.1.p. cap.22.de quo meminit Sacroſanctũ Tridenti.concil. Seſſ.23.capit.6. de reforma. quod vltra ea quæ in dicto 13

capit.

capit.vni.cõtinentur requirit, quod dicti clerici coniugati ab Episcopo alicuius ecclesiæ ministerio deputati sint,& quod actualiter seruiant. Forma autem quę in his cõtrouersijs seruari debeat,præscripta est in dict. l. 1.ordina.noui.

14 Non tamen circa superiora, silentio prætermittendum est.quod quotiescunque controuertitur , vtrum reus per iudicem sæcularem captus, clericus sit primæ tonsuræ, & minorum ordinum,& illas qualitates obtineat, quæ iuris communis sanctionibus,& Concilij Tridentini decreto, desiderantur : controuersia hæc per iudicem ecclesiasticum & non sæcularem dirimenda est. De quo est elegans constitutio in capit.si iudex laicus.de senten.excommun.libr.6.cuius authoritate opinionem istam cõmunem esse profitetur Ripa. in capi. decernimus.numer.4.de iudi.D.Couarruu. in practi.quæstio.capit. 33. numer. 1.asseuerans in Hispania sic seruari. Eandẽ commmunem esse profitetur Iuli.Clarus in practic.crimin. §. fina.question. 33.versicu.regulariter autem. quamuis testetur in dominio Mediolanẽsi aliter seruari, & apud Gallos , huius controuersiæ cognitio ad iudicem sęcularem pertinet,cum apud eos minimè recepta sit Bonifacij octaui decisio in d.cap.si iudex laicus:prout refert Guid. Pap. quæsti.138.Ioan. Gall. quæst.38.sed Galliæ forensis vsus iuri contrarius est, vt ęgregiè probat D.Couarr.dicto cap.33.num.1.Nec in Lusitanorum regno Pontificia illa constitutio seruatur,vt in illius regni legibus continetur,libro enim secun

15 do ti.1. Antè tamen quod Ecclesiasticus iudex,aduersus iudicem laicũ, clericum in carceribus detinentem inhibitoris literis vtatur, præuia causæ cognitione ei liquere debet,clericum illum esse,& eas omnes qualitates obtinere, quæ à iure desiderantur , & apud Hispanos forma certa statuta est in l.7.tit.4.libr.1.ordi.noui & in fine illius tituli.

In qua forma obseruanda, attendere debet iudex,quod clericatus regulariter per scripturam probari debet. Quod colligi videtur ex lege si qua per calũniam. C. de Episcop. & cleri.vbi Iacob.Butri.capit.legum.2. quæstio.1.tradit egregiè Petrus Rebuff.in practi.benefi. titu. de forma literar.tonsuræ num.22. Felin. in ca. post cessionem.numer. 3. de proba. Thom. Gram. decisio. 81. Literæ enim Episcopi ostẽdendę sunt, quibus sẽ ordines contulisse testetur, ita quod minimè sufficeret, quod Summus ecclesiæ Præsul in literis collationis beneficij,nominet ipsum assertũ clericum simpliciter.hac nominatione,clericatus non probatur. Tenet Ancharr.in dict.cap.si iudex laicus. & ibi Philip.Franc.§.non sic. Ioan. Andr.in Mercur.in regul.non licet. de regul.iur.libr.6.Bald.in dict.l. si qua per calũniam.Alexandr. in. l. si prius.num.38.ff.de noui.oper. quã opinionem communem esse testatur Thom.Gramma.dicta decisio. 81.num. 4. 16

Nec per indicia, aut coniecturas, clericatus probari potest,vt in capit. inter quatuor , & ibi glos. in verbo, argumenta.de cleri.peregrina. Nicolao Boer.decisio.117.num.25.

Sunt tamen qui censeant, clericatum partis confessione posse probari.Rot.decisi.433.in antiqui.Francus in capit.1.colu. 4. de eo qui mit. in possess.lib.6.& ibi Aymon co.2. idem in consi.93.nume.4. Sed opinio hæc,defendi potest in beneficialibus causis,quando possessorio agi-

tur

tur cum leuiores probationes ſuffi ciant, ſecus ſi petitorio ageretur, quo quis peteret, quod ſibi beneficium ad iudicaretur, ita Rot. deci. 408. incip. fuit dubitatum in nobis Bella. deciſſion. 183. Capell. Tholoſana quæſti. 423. Crauet. in locis iam alleg. Felin. in cap. olim. num. 10. de reſcrip. ſi vero ea ſcriptura clericatus deperdita ſit, teſtibus poteſt probari capit. 2. capit. 3. de cleri. peregr. l. ſi ſolennibus. C. de fide inſtr. l. teſtium. C. de teſtib. gloſſ. not. in d. c. ſi iudex, in verbo, fecerit. Alexand conſi. 107. num. 7. volum. 7. Matth. de Afflict. in conſt. Neap. lib. 1. rub. 3. num. 12. not. Gui. Pap. quæſtio. 474. & communiter receptam eſſe fatetur D. Couarru. in practi. quæſti. cap. 33. nu. 3.

17 Notandum tamen eſt, quod Bald. in capit. licet vniuerſis. de teſtib. in ea opinione eſt, vt cenſeat, primam tonſuram probari poſſe vnius teſtis teſtimonio, quando de alterius præiudicio non tractatur, quem Feli. ibi ſequitur, & Gerar. ſing. 49. Iaſ. in l. admonendi. num. 198. ff. de iureiur. Hyppo. in l. 1. §. idem Cornelio. in fine. ff. de quæſtio. Barth. Caſſa. in cõſuetud. Burgund. Rub. 1. §. 6. verſic. Ponderanda. nume. 11. Ex quo fit vt ea opinio non poſsit adaptari ad caſum, quo tractatur de declinanda ſęculari iuriſdictione, cum res ſit grauiſsimi præiudicij. Ideoq; clericus ſecundum iuris communis ſanctiones plenè clericatum probare debet aliter à cauſa cadet, vt prudenter D. Couarruu. ſuperiori cap. ſcribit, licet malè contrarium tenuerit Petrus Rebuff. in dict. titulo de forma literarũ tonſuræ num. 24. & Matth. de Afflictis in conſti. Neapoli. tit. 3. num. 12. exiſtimantes Baldi doctrinam hoc caſu poſſe procedere, ſed longè ab errarũt.

Probaretur tamen clericatus ſufficienter ex ſola poſſeſsione habitus & clericatis tonſurę, ſic nouiſsimè tenet Ioſeph. Maſcardus vir ſanè doctiſsimus in libro variæ & indefeſſę lectionis nouiſsimè edito de probat. volum. 1. concluſ. 302. numer. 14. dicens ita multoties in praxi ab eo obſeruatum. Ex huiuſmodi quidem actibus clericatus probatur donec contrarium probetur, ſcribit Petrus de Ancharra. & Francus colum. 3. in c. ſi iudex laicus. de ſenten. excommu. libr. 6. Inno. in cap. ſuper his. nume. 10. de acuſati. & in capi. innotuit. de eo qui furtiuè ordin. ſuſcep. Ioann. And. Bald. in cap. dudum. 1. num. 5. de electi. Thom. Gramma. deciſsio. 81. Boeri. deciſsi. 171. nume. 13. Sed opinionem iſtam dubiam eſſe cenſeo, ne dicam falſam. Nam cum graue ex hoc præiudicium Regiæ & ſæculari iuriſdictioni generetur minimè quaſi poſſeſsio clericatus ad illam elidendam ſufficeret, ſed verus titulus eſt probandus. Qui enim clericũ eſſe dicit, ad iuriſdictionem ſæcularem declinandam, licet habitum & tonſuram gerat, titulum docere debet, vt deciſſum eſt in dict. capit. ſi iudex laicus. vbi glo. in verbo, clericali, de ſent. excomm. lib. 6. tradit Ang. quem ſequitur ibi Alexand. in l. ſi prius. ff. de noui. oper. nunti. nu. 38. Alcia. in tracta. de præſum. præſu. 4. reg. regul. 2. gloſſ. in cap. præsbyteri. 68. diſtinct. Nicola. Boer. deciſsion. 171. nume. 12. Andr. de præſcrip. §. 1. gloſ. 4. verſi. 17. hunc pertinet, & ita interpretandum eſſe cenſeo decretũ Sacri Concilij Tridentin. Seſsio. 23. cap. 6. de reformati. licet Maſcardus in præcitato loco ſecundum ſuperiorem doctrinam fuit interprætatus dicens in praxi obſeruari. Quidquid verò ſit de iure communi apud Hiſ-

18

Ioſeph. Maſc.

panos

panos, noſtra opinio controuerſia caret quia ſecundum formam Regię conſtitutionis in his rebus ſeruandę exemplum ipſius tituli ſcribendum eſt, in ipſis literis inhibitorijs ſęculari iudici ab Eccleſiaſtico mittendis, nec aliter ſunt obtemperandę, vt ſtatutum eſt in fine titul. 4. lib. 1. ordin. ibi. *En las cartas, ò cenſuras que dieren los juezes eccleſiaſticos, para inhibir los ſeglares, de las cauſas de los de primera corona y ordenes han de yr authenticadamente los titulos, licencias, y informaciõ.*

19 Interim tamen, quòd cauſa circa clericatũ pendet, reus detinendus eſt à iudice eccleſiaſtico, in publicis carceribus, non vero in Eccleſia aut monaſterio nec ſub fideiuſſoribus eſt relaxandus, vt tenet D. Epiſc. Ioann. Bernar. infra capi. incip. incarcerari quod Regia lege decretum ſtat lege inquam. 7. titul. 4. lib. 1. ordi. de qua meminit Couarruu. in practi. quæſt. capit. 33. nume. 4. doctus & diligens D. Paz in practica. 2. thomo prælud. 2. num. 14.

20 Circa quam Regiam conſtitutionem obſeruandum eſt, quod eius deciſsio tunc locum obtinet, quando lis tantum verſatur circa clericatum, non verò, poſtquam lata ſententia, cõſtat incarceratum clericum eſſe, quia tunc iudex Eccleſiaſticus, ſi qualitas cauſæ & illius innotentia locũ dederit, poterit à carceribus remittere quod manifeſtè præcitata lex probat, cũ dicit. *Y mãdamos alos dichos jueżes eccleſiaſticos, q̃ en el en tretanto q̃ lo ſuſodicho acerca del clericato ſe determina, los tengan preſos, como dicho es en la carcel.* Et Paulo inferius. *Que los prẽdan, y tengan preſos en la carcel ſeglar, haſta que la dicha cauſa, de el clericato ſe determine.* Nihil clarius mea ſentẽtia dici potuit, Quod ea non vulgari ratione fulcitur, quia cum relaxandi poteſtas, ad certum & prędfinitum tẽpus ſit limitata, illo lapſo tranſgredi non debet l. pater filium. §. fundum. quem Bart. not. in ſummario. ff. de legat. 3. glo. & Bar. in l. peto. §. fratre. ff. de lega. 2. l. in hoc iudicio. §. ſi conueniat. ff. cõm. diui. l. Imperator. ff. de poſtul. tradit poſt alios eleganter Petrus Paul. Pari. conſi. 14. num. 13. & con. 31. nu. 36. vol. 2. Deinde Regia lege ſanctiri hoc potuit à Principe ſæculari ante clericatus probationem, quia hac qualitate excluſa, contra illum iuriſdictionem obtinet, & in dubio circa hoc pro Principe præſumitur, cum quilibet laicus præſumatur, niſi ſe clericum eſſe probet Ioan. Andr. in regu. ſcient. column. penul. de regul. iur. in mercuriali. Sequitur Lucas de Pęna in l. quicunque. in. 62 præſumpti. C. de apoch. pub. lib. 10. Bald. in capit. fina. numer. 4. de præſumpt. Aufreri. in Clement. 1. de offi cio ordin. numer. 5. ad quod confert text. in capit. legum. 2. quæſt. 1. Quia clericum eſſe à natura non ineſt. Natura enim non creat artem ſed ad eã diſponit, vt colligitur ex reſpõſo iuriscõſulti in l. Stich. ff. de leg. 3. & ex c. ex ſtudijs. de prędſum. & hoc expreſſe diffinitum eſt, in inſtructione quę continetur in fine tituli. 4. lib. 1. ordinam. noui, ibi. *Y no ſe guardando la dicha orden, ſu Mageſtad, pues eſta fundada ſu intencion, y de la ſu juriſdiction Real, no cõſtando legitimamẽte de lo ſuſodicho.* &c. At ſi ille clericũ eſſe probet, cum immunis ſit à ſęculari iuriſdictione, ſæcularibus legibus comprimi minimè poteſt, capitu. quæ in Eccleſiarum. de conſtitu. auth. Caſſan. & irrita. C. de Sacroſanct. Eccle. Fulciturque opinio hæc, quia ſicut clerici iam qualificati, clericatus probatione, ab iudicibus eccleſiaſticis puniri debent, vt iuris communis ſanctio-

Sanctionibus, est consentaneum: & præfacta lex probat ibi. *Y si hallaren, que deuen gozar del dicho priuilegio clerical, conforme a lo suso dicho, les den pena condigna.* Pari ratione incarceratio, aut relaxatio suo arbitrio est discernenda. Maximè quia hoc ad augendam, vel minuendam pœnam nó vulgaris considerationis esse solet, & ità non semel in controuersijs forensibus receptum vidi, & verissimã hanc opinionem censeo, quanuis cõtrariam sequatur D. Couarr. & Doctor Paz vbi suprà allegauit.

21 Si vero clericus sæcularibus carceribus est mancipatus, prędicta iuris, & legum Regiarium forma seruata, à ecclesiastico iudice, ad sæcularem magistratum inhibendum procedendum est. Interim verò, quod causa clericatus diffinitur, sæcularis iudex censuris, & iuris Pontificij remedijs, compelli potest: ne vlterius in causa procedat, quousque in Ecclesiastico tribunali fuerit diffinita, ità apud Hispanos moribus receptum est, & expræssè colligitur, ex text. in dict. cap. si iudex laicus. ibi. *Contra eũ tamen interim, quiuis processus iudicis pœnitus conquiescat.* Et sic non solum non potest causam iudicare, sed nec in ea procedere, vt notat glo. vltim. ibi quam doctores communiter sequuntur.

22 Quibus sanè perpensis iustimè quidem sacrorum conciliorum, & canonũ cõstitutionibus, diffinitũ est clericũ quialiũ corã sęculari iudice pertraxerit, seueris pœnis plectendũ esse, vt Maleui. & Cart. concilijs decretũ fuit capit. placuit. cap. inolita. 11. q. 1. pœna quidem est quod causam perdat, & à communione sit alienus de qua etiã meminit Inn. Tertius Summus Ecclesiæ Præsul. in c. si diligenti. de foro compet. illa autem pœna quæ cõmunionis priuationẽ concernit, intelligi potest, vel à sacris, quæ ad certũ tẽpus inflingitur, vt in c. catholicus. 2. q. 6. vel à cõmunione officij & beneficij, vt ab ipsis deponatur. Vel à cõmunione hominũ per excõmunicationẽ, quo vsq; clerico in iudiciũ vocato, & Ecclesiæ cui iniuria illata est, plena sit facta satisfactio c. 2. de foro cõp. quę iura ità interpretatur Car. à Turrec. in d. c inolita n. 1. & hanc posteriore interpretationẽ tenet gl. d. c. si diligẽti. quẽ ibi Hosti. Ioan. And. & Abb. sunt sequuti.

Quod verò attinet, ad causæ amissionẽ, procedit quanuis iustissimam causam habeat, quæ non attenditur, sed solum crimen, ad cuius punitionẽ prædicta pœna imponitur. Et non ipso iure, sed persententiã, vt cẽsent glo. in d. ca. si diligenti. iuribus & rationibus ab ipsa allegatis quam ibi sequitur Abb. Antiq. col. 2. ver. perdat. & eã esse cõmunẽ testatur Collecta. ibi. n. 8. & Benedictus de Capra. col. 7. cuius doctissima cõmẽtaria super Decreta. manu scripta habemus eandẽ receptã pfitetur Mar. Soci. n. 26. & ferè doctores oẽs ibi & in l. in criminali. C. de iurisdi. omni. iudi. 23

Non tamẽ locus erit prędictæ pœnæ, quando clericus non inuitus ad iudicum sæculare accessit, quod colligitur ex verbo illo. *Per trahant*: quo vtitur Maleui. cõcili. & ex verbis *Voluntarij*, quibus vtitur Cartha. cõci. vt perpendit glo. dicto ca. si diligẽti. cõmuniter à doctoribus sequuta. quãuis alias à suo iudice ordinario puniẽdus sit c. non liceat. 3. q. 6. quẽ ad hoc allegat Cardi. à Turrecrema. d. capitulo. inolita. numero. 1. 24

Similiter clericus à dicta pœna est immunis, quando antè litis contestationẽ ab incepta causa recessit, post cõtestationẽ verò factã, recedere ab

ipsa non licet, in præiudicium partis cui iam ius quæsitũ est. Quæ opinio mihi verior & communior videtur sed quia in ea iuris vtriusq; doctores fluctuant post glossas in dict. cap. si diligenti. & in dict. l. in criminali. videnda sunt, quæ peculiari cõmentario breuitèr ædendo scripsimus super text. in d. ca. si diligenti. quem hoc anno. 1587. in nostra primaria iuris Pontificij Cathreda sumus hac florentissima Achademia, Complutẽsi in numeris auditoribus interpretati multa quæ ibi ad capit, istud expectantia tradidimùs.

25 Nec præfacta pœna imponenda est, quando clericus citatus ad iudicium sæculare non comparuit. arg. legis quanuis. ff. de in ius vocand. & in l. 1. ff. nequis eum, tenet glo. & doctores in d. l. in criminali.

Et vtrum clerici rei, qui conueniuntur corã sęcularibus magistratibus prædictis pœnis sint coercẽdi, egregiè disputat & resoluit post alios Mari Soci. in dict. capi. si diligenti. num. 35. cum sequentibus.

26 Habet equidem locum prædicta pœna amissionis causæ, quando laicus conuenit clericum coram iudice sæculari, vt in auth. statuimus. C. de Episcop. & cleric. Iudex vero ipse proprio officio priuandus est, vt ibi diffinitur, & ab ecclesiæ cõmunione arcetur. capit. 2. & ibi gloss. de foro compet. quod si causa fuerit criminalis incidit in excommunicationẽ cenę, vt in. 18. casu Bullæ.

Contra Ecclesias à quibus beneficia obtinet aduocati, vel procuratores existerũt.

CAPVT, LXIII:

1 *Clericus, qui crimen hoc commisserit proprio beneficio est priuandus.*

2 *Clericus, qui non potest contra eccle siam, in qua beneficium habet ad-uocare, an prohibeatur contra eã consulere.*

POena huius criminis est, 1
quod tanquam ingratus potest eiusdem ecclesiæ beneficio spoliari: vt in cap. final. de postu. in fin. Notat hoc etiam glo. in capit. Nulli. 3. quęsti. 1. Tradit etiam Lucas de Pœnna in. l. milites, in fin. de re mili. li. 2. Quod adeò procedit, quod si quis est beneficiatus in duabus ecclesijs, non potest præstare patrocinium vni contra aliam, not. glo. in cap. Si qui sunt presbyteri. 1. quæstio. 7. quod limitat eadem glos. nisi habeat administrationem in altera earum. Si vero necessitas officij quo fungitur cogat illum ad aduocandum contra ecclesiam, vt quia tutor est, vel prælatus, excusatur secundum Innocen. ibi. Vel si hoc agat prostrictè cõiunctis, vel miserabilibus personis, secũdum Abb. ibi post Hosti. An autem clericus in isto casu qui prohibetur aduocare contra ecclesiam. Si in camera 2
consulit contra eam, incurrat pœnã, a
[a] de qua suprà. Videtur dicendum q̃ non, si sequimur doctrinam Bart. in l. 1. §. postulare. ff. de postu. vbi tenet quòd Doct. promittentes non aduocare, possunt in camera consulere: quod ibi sequitur Alexand. in addit. & quod not. idem Bart. in. l. Paulus. §. 1. ff. delegat. videlicet quòd Doct. qui non possunt esse aduocati, non dicuntur aduocare si mittunt vnam

cedu-

cedulam iudici, vel si ei locuuntur: quod refert & sequitur Præpo. in ca. Solicitudinem. de appel. colum. 10. qui etiam allegat Ang. in dict. §. postulare, tenentem quòd prohibitus postulare, non prohibetur allegare in camera, vel in scriptis, not. etiam Ias. in l. 1. in prin. in. 3. colum. ff. de verbo. oblig. referendo Bart. vbi suprà. Et Deci. in l. fœminæ. nu. 11. ff. de re. iu. Sed prædictis doctrinis nó refragantibus (saluo meliori iudicio)
b contrarium crederem [b] in casu nostro, imò quod clericus consulendo in camera, vel faciendo in scriptis allegationes iuris contra ecclesiá incurrat pœnam: quia text. in dict. ca. pi. eam impotens fundatur ingratitudine, quæ resultat ex eo quòd clericus sit aduocatus vel procurator cõtra ecclesiam, in qua habet beneficiũ: quæ quidem ingratitudo ita cõsistit in consulendo in camera, vt scribendo in iure contra eam, sicut si esset aduocatus: quia pari modo possunt nò cere ecclesiæ consilia clerici in camera, vel allegationes iuris ab eo scriptæ: sicut si contra illam aduocatus existeret: quæ paritas rationis non sic procedit in doctrinis doctorum suprà relatis.

ANNOTATIO.

A NOta quod non solum in casu huius capitis prohibitum est clericis aduocati munus exercere, sed regulariter aduocationis officiũ illis interdictum est, cap. 1. de postulan. cap. 1. vbi Abb. not. 5. ne clerici vel monach. l. 48. ti. 6. part. 1. hoc tamen limita nonnullis modis.

Primò, vt minimè procedat pro viduis & orphanis, text. in dict. c. 1. & in c. fin. de postul.

Secundò, pro Ecclesia tex. in dict. capitulo. 1. Imo quod plus est hoc religiosis licet. Pro alijs tamen minimè liceret regulari postulare pro sti pẽdio, etiã cũ sui Abbatis, vel prælati facultate, ita Ioan. And. in c. argumentum. de regu. iu. lib. 6. quo loco scribit, non posse monachum etiam doctũ postulare, qui antè ingressum fuit aduocatus egrægius, etiam cum licẽtia Abbatis, etiã ad soluendũ debita monasterij magno ere alieno grauati, nec secũdum illũ refragatur, tex. in 6. monachi. in. 2. 16. q. 1. Qui disponit posse monachũ, pro sui monasterij vtilitate (prælita à suo Abbate facultate) postulare, quia Io. And. in præcitato loco interpretatur illud esse. verũ de vtilitate immediata, vt si postularet pro monasterio, in litibus quas aduersus aliquos habet, nõ verò de vtilitate, quæ mediatè proue nit monasterio, quale est honorariũ aduocati. Quæ quidè interprætatio recipienda non est. Tũ quia iuribus suprà adductis manifestè repugnat. Tũ quia si monasterij vtilitas est in causa, vt monachis postulare liceat, frequentèr maior vtilitas contingere potest, ex patrocinio alicuius viri in iure consumatissimi, quã ex patrocinio alicuius causę modicæ ipsius monasterij. Sic Lap. Abb. relatus à Car. & Abb. in d. c. 2. monachos suos ex suæ aduocationis lucro alcuat. Deinde Ioã. And. opinioni aduersatur cómunis & recepta omniũ sententia in c. cũ I. & A. de iudi. vbi inter nostros receptũ est, monachos cũ abbatis sui licentia posse pro patrono, vel amico monasteri aduocati, vel procuratoris munus exercere, quo casu vtilitas non tangit immediatè monasteriũ. Vnde verius videtur permissum esse monachò, in causis ciuilibus pro alio, coram sæculari postulare, dummodo Prælati sui facultas interueniat, quæ tunc concedenda

est,cum magna monasterij necessitas,vel grandis eius commoditas,vel miseria alicuius, vel gratitudo ei debita, vel alia iustissima causa, arbitrio Prælati iudicãda interueniat,nó vero cũ auaritia,vel ambitio id suasserit, vt tenet nouissimè insignis Mar.Nau.in d.c.nõ dicatis.n.99.

Tertiò, licet clericis postulare, quando non lucri cupiditate, sed ex charitate, & zelo defendendę iustitiæ id fecerint, vt probatur à contrario sensu in cap.peruenit.86. distinct.not.Abb.in dict.cap.2.ne clerici vel monach.& hoc casu fieri debet,absque stipendio, vt est Host. sen tẽtia ibi quam Abb.amplectitur.

Quartò prohibitum est clericis postulare,quando generaliter, & absq; delectu facerent,vnam vero vel alteram causam defendere, minimè prohibentur,ita Inno.in c.vni. de obligat.ad ratio.sequitur Abb. in dict. cap.2.ne cleri.vel monach. Alc.resp. 91.n.4.Alb.Trot.lib.2. dę vero & perfe.cleri.cap.54.nu.3.

Quintò,limita in foro canonico saltim in causis Ecclesiasticis, vt in cap.2.de post.& in capit. in nostra. de procur.

Sextò, limita nam licet non possint postulare, possunt tamen domi allegationes iuris cõficere,& consilium petẽtibus dare,quia hoc opus meritoriũ est: quod maximè clericis conuenit,vt in cap.1.39. dist. tradit Ripa.in capit. decernimus. de iudi. ver.tertio.& faciunt quę auctor hoc c.nu.2.scribit.

Septimò, quod quanuis clericus dictum munus exercere nõ debeat, si tamẽ faciat,actus tenet:licet à parte exceptionis ope, possit repelli. tex.in dict.cap.2.de postu. & in ca. dilecti.de arbi.& not. Abb. in dict. cap.2.& probatur in c. non magno opere.eo ti.ver. *Et in nulla causa.* vbi iure speciali in religiosis dispositum est,quod iudex ex officio eos non audiat,sed quod expellere teneatur.

Octauo,limita in clerico qui nõ habet beneficium, nec sacrum ordinẽ, quia is perindè est ac laicus,& postulare potest in causis ciuilibus glos.in summa.15.quæ 2.& in ca.1.de post. tradit Mar.Nauarr.in manu. cõfess. capi.25.num.100.idemque censendũ existimo, in causis criminalibus, quia si rectè perpendatur eadem ver satur ratio.Nec obstat irregularitatis periculum,quia sicut non tenetur ad ordinem sacrum vel beneficium suscipiendum,ita videtur nec teneri ad se abstinẽdum ab illo periculo. Alioqui sanè dicere opporteret,nullos iudices,aduocatos procuratores, criminales causas tractantes,qui prima sunt initiati tonsura(qui sunt innumeri)absolui posse, in sacramentalibus confessionibus, nisi ab huiusmodi muneribus abstinuerit, ita egregiè tenet idẽ Nauarr.in d. cap. non dicatis.num.99. vbi dolet hoc non addidisse in suo manuali, censet tamen eos grauiter peccare si dicta munera exercuerint, deferendo publicè tonsuram clericalem.

Nono,limita in Romana curia, in qua cõsuetudine receptũ est, vt nõ solũ suo nomine quisq; clericus litiget, sed alieno,quinimò procuratoris,& aduocati munus clerici exercent, ad omnes lites quantumlibet prophanas:prætio ad id conducti.ita testatur Simon Maiol.de irregu.lib.5.c. 19.num.4.

Illud vero notatu dignũ est,quod si clericus in officio aduocationis corã sæculari iudice delinquerit, nec incarcerari nec ab eo puniri potest, qa cũ id directè ex cõsensu eius fieri nõ possit nec indirecte delinquendo.

l.cum

l. cum quid vna via. de regu. iur. in 6. ita tenet interminis D. Perez in l. 1. titu. 6. libr. 8. ordin. fol. 189. varijs & extra ordin. cogni. Abb. in rub. de posthum. num. 2. & hanc opinionem magis communem esse fatetur And. Alcia. consi. 91. num. 4.

A *Contrarium crederem.* Adde quod iste dominus Præsul, solus non fuit in hac opinione, quia antè eum idē tenuerūt Ang. in l. 1. §. postulare. ff. de postul. Ioan. de Anani. in rubri. de magistris & Felin. in rub. de fide instrum. quos vide.

Instituti hæredes, rogati de restituendo hæreditatem, incapaci tacitam fidem dederunt.

CAPVT, LXIIII.

1 *Clericus, qui fidē tacitam præstitit de restituendo hæreditatem incapaci, omni hæreditatis commodo est priuandus. Hæreditasque fisco applicatur.*

2 *Clericus hæres quo modo dicatur accommodare testatori tacitam fidem de restituendo hæreditatem incapaci, & quibus casibus videatur inductum tacitum fidei commissum.*

3 *An aliquis teneatur posītioni respōdere, an rogatus fuerit de restituēdo incapaci.*

4 *Heres scriptus in animæ iudicio, an teneatur data tacita fide de restituendis bonis incapaci, illa bona eidē restituere vel ad fiscū deferre.*

5 *Heres, qui hanc fidem dedit testatori iuramento præstito de non reuelando, an teneatur vocatus à iudice, ei rem ipsam exprimere.*

CLericus, qui in hoc delinquerit perdit hæreditatē, quę aufertur ab eo tāquā ab indigno, & applicatur 1
ecclesiæ: a notat Bal. in l. Si quis presbyter. C. de epis. & cle. quod confirmari potest ex his, quæ not. Fel. post Abb. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. col. 23. ver. Sequuntur etiam, vbi dicit quòd in casibus, in quibus quis priuatur vt indignus hęreditate, priuabitur & clericus: & quòd si clericus hæres non adimplet voluntatem defuncti, priuabitur hæreditate iuxta auth. Hoc amplius. C. de fidei com. & q̄ si non petit tutorē pupillo, priuabitur successione, per l. Sciant. C. de legi. hær. Quæ etiam refert Barba. in con. 28. inc. Scripsit bellissimè in. 1. vol. in col. pen. referēdo Anch. in c. 1. de const. in. 6. char. ver. Primò principaliter quæritur, facit etiam quod tradit Ioan. Baptist. in repet. l. Cunctos populos. C. de summa trin. & fide catho. in col. antep. n. 175. dū ex conclusionibus per eum præmissis dicit inferri, q̄ clerici priuātur vt indigni, iuxta ti. ff. & C. de his, qui. vt indig. Auferuntur præterea à tali clerico qui tacitam fidem dedit, fructus, quos percepit antè litem motam, vt in l. Eum qui tacitum. ff. de his quib. vt indig. Dicitur autem 2
tacitam fidem accommodasse, siue chirographum eo nomine dederit, siue nuda repromiserit pollicitatione. vt in l. In fraudem. in princip. ff. de his quib. vt indi. Idem etiam est si fiat instrumentum coram notario & testibus, in quorum fide ponitur vt hoc habeant in secretò. ita Barth. ibi. & in l. Non intelligitur. §.

tacita. ff. de iure fis. Et vide glos. in dict. §. tacita, in verbo probationibus, quæ vult, quod per confessionē rogati probatur tacitum fidei commissum : quam ibi sequitur Bar. ex qua notat vnum quod est in hac materia singulare, quòd tenetur quis respondere positioni, an fuerit rogatus de restituendo incapaci : quod scripsit etiam Bar. altius in l. fina. col. 3. ff. de his quib. vt indig. Et in ista materia taciti fideicommissi: vltra ea, quæ tradunt Docto. in locis communibus, vide bonum consilium Barb. 46. incip. Præclarè scribitur, in. 1. volum. Posset etiam dici in hoc proposito quòd cùm Bart. in dict. 3. colum. dict. l. fina. tradiderit quòd taliter rogatus debet secundum conscientiam fisco dare [b] talem hæreditatem, & nō potest dare incapaci, nec sibi retinere: quem refert & sequitur Rosella in verbo filius. in. 4. colu. versi. quæro quod debet, & Segura in repet. §. cū filiæ. l. Cohæredi. ff. de vulg. & pup. 45. colum. versic. Tertium est notandum. Sic & eodem modo clericus teneatur restituere ecclesiæ bona illa: quod est non parui momenti. Et an iuramentum præstitum à rogato & testibus de nunquam id reuelando valeat, vide consi. elegans Car. 38. qui concludit quòd non, [c] & eum refert & sequitur Feli. in capit. intimauit. num. 5. de testi.

3 4 5 b c

A *Ecclesiæ.* Vide Paul. de Castro in l. siquis presbiter. C. de Episco. & cleri. Ioan. Lup. in rep. rub. de dona. inter vir. & vxo. §. 39. num. 9. Dida. de Segur. in l. 3. §. fi. nu. 54 5. ff. de li. & posth. Anto. Gom. in l. 9. Tauri. n. 29. D. Anto. de Padilla in rub. C. de fideicomm. nu. 18. Barth. Cassa. in consue. Burg. rub. 8. §. 5. n. 8. D. Couar. lib. 4. Decret. 2. p. c. 8. §. 5. n. 10. Did. Perez in l. 21. versi. quæritur, vlterius. tit. 13. lib. 1. ordi. Bermon Co. de pub. concubinar. in verbo qui etiam filios ex tali concubinatu. nu. 25. pag. 321. Grego. Lup. in l. 37. tit. 7. part. 7. in glos. pen. quem vide. Ioann. Roxas in Epitom. succesio. cap. 20. nume. 161. quæ opinio communis est & verissima. Licet contrarium quod huiusmodi bona ad fiscum Principis sæcularis pertineant, tenuit Velluga in speculo Princip. Rub. 14. §. nuc videamus. num. 24. à quo cauendum est.

Fisco dare. Adde quod hanc opinionem sequutus est magnus apud Hispanos Gregor. Lopez. in l. 13. titu. 7. par. 6. Dom. Soto lib. 4. de iusti. & iure. quæst. 2. art. 1. ad quartum argu. col. 2. & nouissimè Roxas. vbi suprà cui opinioni manifestissima ratio suffragatur, nam nemini licet absque veri domini voluntate alienum retinere. l. nunquam nuda. l. seruus. ff. de acqui. rerū domi. l. si quis vi. §. differentia. ff. de acqui. possess. Sed in casu supra constituto non solum non interuenit domini consensus, ex quo causatur dominium, sed potius expressa interfuit voluntas, quod rogatus bona minimè retineat sed potius spurio restituat, & ea ratione cum omni dominio sit destitutus, inde sequitur, vt in animæ iudicio restitutioni sit obnoxius.

B

Contrariam tamen opinionem tenet insignis Couaruu. in 4. decretali. 2. part. capit. 8. §. 5. nume. 9. quo loco affirmat, quod hæres scriptus qui testatori promiserat hæreditatem spurio filio restituere minimè tenetur in conscientiæ foro ad restitutionem, prius quam à iudice fuerit condemnatus, eum sequitur diligentissimus D. Perez in l. 22. circa

menti

finem titul.3.lib.1. ordina.& nouissimè idem in l.2.titu.15.libr.8. ordin. fo.307.versi.ex prędictis. Ioã.Mat. in l.6.glo.8.tit.8.lib.5.ordinamenti noui vbi dicit, opinionem istam & veriorem & humaniorem receptioremq; esse. Qui ea ratione mouẽtur, quia is qui testanti promiserat inca paci hæreditatem restituere,verus est hæres,& in pœnam leges hęreditatẽ fisco deferunt,pęna autem antè sententiam in animæ iudicio non debetur.iuxta glo.sententiam in cap.fraternitatis.12.q.2.quam doctores cõmẽdant in c.1.de cõst.maximè Abb. & Fel.idẽ in c.cũ causam.& in c.audiuimus. de simoni.vbi Fel.& in c. cũ causam de test.& in c.Reinal. co: 6.de testamen.& in cap.dilect. colu. 3.de arbi.& in cap.si egressus.de iniur.Antoni.de Butri.in cap.1.col. 2. de dolo & contu.Petrus de Anchar. in reg.possessor.colum. 13. de regul. iur.lib.6.Bald.in l.qui duabus.§.dominus.ff.de condi. & demonstratio nib.& in l.iubemus.§.sanè.C.de Sacro.Eccles. & in l.id quod pauperibus.co.4.C.de Episc. & cleri. Ioan. Imo.in l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de verb.obliga.Çorne.consi.119.lib.2. Fortun.de vltimo fine illa.18.Sanct. Thom.& Caietan.2.2.quæst.62.art. 3.Gab.in 4.senten.distinct.15.q.4. Ioan.Driedor.libr.1.de liber.Christ. cap.2.articu.3.Iacob.septim. in illis eruditissimis Catho.institut.capi.9. num.31.& glo. illam dicit sing.Corset.in sing.in verbo pęna.Anto.Gomezi.insignis præceptor noster li.3. variarum resolu.capi.2. num. 5.Dida.Segura in l. filius dum in ciuitate. nume.15.ff.de verbo.obliga. Marti. Nauar.in cap.sacerdos.num.148.de penit.distinct.6. quam esse communem omnium doctorum suffragio receptam sententiam fatetur Couar. in epito.libr.4.decretali.2.part.cap. 6.§.8.numer.10. Ioann. à Medina. in codi. de rebus restitu.rubri.de rerum diuisi.quæstion.1. fol. 4. column. 4. Didac.Perez in l.2.titul.9. lib.2.ord.

Et licet in prima huius operis æditione, prædictam domini Episcopi Couarruu.opinionem contra autorem nostrum secutus fuerim, nunc tamen maturiori consilio contrariã cum nostro D.Præsule Ioann. Bernar. amplector innixus,ratione quã supra aduxi & alijs quas cõsultò prætermitto, nec de hoc mirandum est: Nam vt prædare Tulius in Philippicis scribit posteriores cogitationes solent esse sapientiores.. Nec refragatur dict. gloss. quam communis sententia iam pridem recepit, quia procedit in legibus illis pœnalibus, quæ iudicis executionem requirunt non vero quando nullum iudicis actum exigunt,sed quẽpiam in habilem & incapacem reddunt,quo sanè casu cum talis inhabilis & incapax sit, absque aliqua iudicis sententia, abstinere debet ab illo actu, vt in casu nostro contingit. Vel aliter & secundo responderi potest,quod prædictæ leges non solum pœnales sunt, sed impeditiuæ translationem domini,vt si simoniachus, vel vsurarius aliquid cum simonia vel vsura susciperet.capit.dilectus.capitu. sicut. de simoni. capit. cum tu. capit. consuluit.c. quia frustra.de vsur.qui quidem simoniaci & vsurarij in foro animæ, absque iudicis declaratione, res per Simoniacam,vel vsurariam prauitatem acquisitas restituere tenẽtur.

Et non solum talis rogatus,casu supra cõstituto,tenetur hæreditaria bona restituere, sed etiã fructus percep tos & percipiẽdos.l.eũ qui tacitã.ff.

de his quib. vt indig. ibi. *Fructus quos ante litem motum perceperit restituere.* l. prædonis. ff. de peti. hæredi. ibi. *Prædonis loco habetur qui fidem suam interposuit, vt restitueret hæreditatem incapaci.* Prædo vero tenetur restituere fructus perceptos, & percipiendos l. sed & si lege. §. quod autem ait. ff. de peti. hæredi. l. si de possessione. C. vn de vi cap. grauis. de resti. spoli. l. 39. ti. 28. par. 3. Et sic ea ratione, illi qui prædonis loco habetur, sicuti ad rei restitutionem tenetur, eodem modo ad fructus qui sunt pars rei. l. 4. ff. de vsufruct.

Illud vero circa hoc summè notandum censeo, quod si absque aliqua lege, nulla conditione interposita, bona sua testator alicui amico relinquisset, eo animo, ductus, vt filio spurio restitueret, alias nihil ei relicturus, is iure potest ea bona retinere, ita tenet egregius Domi. Soto vbi paulò ante allegaui. Sequitur D. Perez in l. 2. tit. 15. lib. 8. ordina fol. 306. Rojas in d. cap. 20. numer. 154. Et ratio est, quia voluntas illa in animo retenta nec verbis, nec alio modo expressa, nihil operatur. l. si repetend. C. de condi. ob cau. l. si mater. C. de dona. ante nup. l. dedit tibi §. si quis quasi. ff. de condi. cauſ. data non sæcu. Tum etiam quia in tali institutione, solum interuenit quædam præsumptio, quod ob id bona amico relicta fuerint, vt spurio filio restitueret, quæ præsũptio in animæ iudicio nó obligat. cap. tua. de spon. Innoc. in capi. quia plerique. n prin. de imm. Eccles. Bald. in l. cum quis. nu. 14. C. de iur. & facti igno, & in l. ea quæ, nu. 2. C. de cond. indeui. Abb. in cap. Is qui fidem, de sponsa. Dec. in cap. 1. num. 18. in prima lecti. & in. 2. num. 10. de consti. & in capitu. nouit. nume. 10. de iudi. & in Rubri. ff. de hæredi. instit. numer. 25. Forus equidem conscientiæ est forus boni & æqui coniuncti, tribunal veritatis & non fictionis, vt scribit Bald. in l. vni. nu. 6. C. de confess. & in cap. mulieri. de iur. iuran. vbi scribit, quod conscientia est quædam consonantia animæ ad Deum, ex concordia spiritus & voluntatis. Et plures alias conscientiæ diffinitiones tradit Iaſ. in rub. ff. de acqui. possess. num. 20. & in §. sed istæ quidem. num. 101. insti. de actionibus.

Horum quidem bonorum restitutio tam in animę iudicio, quam in foro conscientiæ ita facienda est, nã si bona publicè contra legis prohibitionem, testator alicui relinquit, vt incapaci restituat, hoc casu venientibus ab intestato restitutio facienda est. Si vero clã & occultè, fisco restitui bona debẽt l. nõ intelligitur. §. si quis palam. ff. de iure fisci l. in tacitis. l Lucius. §. in testamento. ff. de lega. 1. l. si quis in fraudem. ff. de his quib. vt indig. l. etiam. C. ad leg. Falc. tradit Bar. in l. fina. num. 8. C. de his quib. vt indig. & in l. 1. C. de natu. lib. glo. Bart. & docto. in l. si pater. C. de hæredi. instit. tradit Decius consi. 311. nu. 5. Card. Paleot. in tract. de nothis capi. 43. Franc. Mar. decisi. 256.

Quod non. Adde quod hanc Car. opinionem refert & sequitur Marti. Nauarr. in ca. inter verba. 11. quæst. 3. parte fin. cor. 65. Quæ procedit quando quis à iudice interrogatur, vel testimonium eius exigitur, præcedente infamia contra ipsum tacitæ fidei, alioqui si crimen occultum sit, & de pœna tantum soluenda tractaretur, non vero de damni illati restitutione, non cogitur quis dicere testimonium, nulla præcedente in famia, quod si responderit, casu quo minimè testimoniũ dicere teneatur oportet

C

tet

ret respondere, vt verum dixisse constet: sic opinionem istam interpretatur insignis Couar. lib. 4. Decretali. 2. par. ca. 8. §. 5. nu. 10. sequitur Ioã. Mati. vbi supra qui vtilissimas quæstiones circa huius cap. argumẽtum diligenter scribit.

Quaino. de [illegible] sione. Vener. [illegible] 3. q. 13. § [illegible]

Calumniatores.

CAPVT, LXV.

1 *Calumniator dicitur qui falsa crimina obijcit.*

2 *Subcumbens in causa, punitur eadem pœna, qua puniẽdus erat accusatus.*

3 *Clericus calumniator qua pœna puniẽdus sit.*

4 *Causæ iustæ excusantes aliquem à calumnia, quæ sint.*

5 *Corporalis pœna, non solum infligitur de iure canonico, propter veră calumniam, sed etiam propter præsumptam.*

1 PRæmisso prius quòd ille dicitur calumniator, qui falsa
2 crimina[a] proponit, vt in cap. si quem. §. notandum. 2. quæst. 3. & per Ant. in rub. eiusdẽ tit. Et quòd regulariter si succumbit
b in causa punitur eadem pœna,[b] qua veniebat puniendus accusatus, vt in capi. 2. eadem causa & quæstio. & in cap. 2. §. quæ. 6. Et per Ant. & Abb.
3 in di. rubri. Clericus calumniosus accusator priuatur officio, & verberatus publicè in exiliũ mittitur. vt in c. 1. de calum. facit etiam tex. in ch. quia iuxtà. 5. q. 6. Aduerte tamen quòd hæc non est ordinaria pœna clerici calumniatoris, sed illa eadem qua puniendus erat accusatus; & ideo in d. capit. 1. fuit imposita illa verberum & exilij, quia non erat proportionabilis acusatori pœna qua erat puniendus accusatus, secundum Anton. & Abb. ibi. ideo caueat iudex ne erret, credens hanc esse ordinariam pœnam calumniatoris. Sed sequẽdo doctrinam Anto. ibi. in. 4. nota. quatenus pœna accusati congruit accusatori, eatenus est imponenda; & quatenus ei non proportionatur, alia corporalis loco eius subrogatur. Clericus tamen denunciator crminis, & in probatione deficiens ab officio & beneficio suspẽditur, donec innocẽtiam suam purget, vt in ca. fi. eo titu. Et hoc ex ratione quia denunciator dicitur impropriè calumniator, qui aliàs similitudine supplicij puniretur secundum glo. & Anton. ibi, per quos etiam vide qualiter tunc innocentia denũciatoris purgari debeat. Et procedit dicta pena suspẽsionis, etiam si denuncians intenderet pœnitentiam tãtùm, & non pœnam imponendam esse, vt per Abb. ibi, in fi. Dicitur præterea & alio tertio modo clericus calumniator, quando in personam electi vel postulati aliqua obijcit. & deficit in probatione, vt pròbat text. in capit. 1. de elect. in. 6. ex quo notat ibi gloss. in verbo calumniæ, quod in excipiendo, accusando & denunciando dicitur quis calumniari: pœnã verò, eius, qui calumniatur, hoc modo descripsit text. ibi, videlicet quòd à beneficijs ecclesiasticis triennio se nouerit esse suspensum, ad quæ si intra illud tempus propria temeritate se ingesserit, eis ipso iure perpetuò sit priuatus, nisi manifestissimis constiterit documentis quòd ipsum à calumpniæ vitio causa probabilis & sufficiens excusaret. Aduertendum autem est, quòd cùm ille tex. imponat pœnam calumniatori obijcienti in personam electi, non

videretur extendenda ad quencũq; clericum calumniam committentem in excipiendo contra alium in alia materia, sed tunc arbitrariè puniendum existimo, eo præcipuè, quia crimina in modum exceptionis probata non sic nocent criminoso, iuxta no. in capit. 1. de exceptio. Qua autẽ pœna punierint antiqui Canones falsa crimina obijcientes, vide concilium Arelatense secundum in Canone. 24. vbi disponitur eos, qui falsa fratribus obiecisse conuicti fuerint, placuit vsq; ad exitum non communicare, sicut magna Synodus ante constituit, nisi indigna satisfactione
4 pœnituerint. Quæ sint verò causæ
c iustæ c excusantes aliquem à calumnia, vide glo. in dict. ca. 1. de elect. in 6. in verbo sufficiens, quę ponit duo exempla. Et vide Bart. in l. Cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acquirẽd. hæred. vbi per illum text. dicit, quòd quando esset publica fama, excusatur
d d qui fuit credulus, & accusauit vel denunciauit aliquem de maleficio, de quo erat publica fama, & non potest puniri pœna quæ imponitur proponenti falsas accusationes, & dicit sæpius fuisse de facto obtentum. Idem voluit Bald. in l. fina. C. si seruus aut liber. lib. 10. quos refert Iaſ. in prędictis & alijs locis, in l. in prin. ff. de eo per quem factum erit. An autem præsentatio vnius testis releuet à pœna calumniæ, vide Ana. in cap. 2. de calumnia, in. 4. colum. ex quo colliges quod releuat, nisi aliàs esset consuetus calumniari & in alio casu, quã do reus nihil probat, pro quo allegat Anto. ibi, & Bald. in l. fina. C. de probat. Et nota quòd eadem sentẽtia est condemnandus calumniator, qua
e reus absoluendus, e vt notat idẽ Anto. in dict. capit. in. 3. nota. & Abba. in. 2. nota. qui etiam addit, quòd si calumniator non est puniendus tempore suo, & reus fuit absolutus, potest postea puniri ex nobili officio iudicis: quod not. ex text. ibi, regulariter autem præsumitur calumniari, qui nullas probationes producit, nisi in casibus not. per Anto. in d. c. 1. quos transcripsit Panormita. ibi. Vnum 5
præterea quod est notabile aduertat Iudex in hac materia, quòd non solũ propter veram calumniam commissam in causa criminali potest imponi pœna corporalis de iure canonico, sed etiam propter præsumptam calũniam in causa ciuili. Probat hoc singulariter text. iuncta gloss. fina. in cap. fin. de dol. & contumacia, qui non est alibi, secundum Inno. vt refert Ioan. de Ana. in capitu. 1. de calumnia, in colum. 3. Crederem tamen quòd quanuis hoc verum sit, mitiori tamen pœna licet corporali puniendus est calũniator in ciuili, quàm in criminali causa.

Falsa crimina proponit. Addé A
l. 1. §. 1. ff. ad sen. conſ. Turpi. sic M. Cicero cõtra Sallustium inquit. *Sed est quædam calũnia quam vnusquisque nostrũ testante animo suo fert de eo qui falsum crimen bonis obiectat.* Laurentius Valla. 6. lib. elegan. capit. 50. *Calumniari.* (inquit.) *Nihil aliud esse quã cauilari.* Cuius opinionem falsam esse censet Andr. Alciat. libr. 4. de verbo. signif. Sed hæc tractent Grammatici apud nos vero illud sciri oportet, quod accusator eo ipso quo propositam accusationem non prouabit, præsumitur calumniari. glo. in capit. 2. in verbo, calumniãdi. de calumnia, cuam esse communem sententiam fatenturscribentes ibi maximè Abb. n. 5. Mari. num. 7. Anani. num. 19. Felin. num. 6. Aretin. in c. super his. n. 27.

in fine

in fine de accusa. apost. ad Angel. in tract. malefi. in verbo. Et ad querelã. numer. 7. Villal. in sua collect. com. opini. litera. cap. num. 2. Bossi. in tit. de accusationi. nume. 19. Iul. Clar. li. 5. recep. sent. §. fin. quæstio. 62. versi. dixi supra. & eruditissimus Iacob. Menoch. de arbi. iud. quæst. libr. 2. cẽ tu. 4. casu. 321. num. 4. multaq; congerit Mascard. de proba. volum. 1. cõclusi. 25. Et calumniator dicitur qui semel tantum calumnioſę accusauit. ex Ripę sententia. ca. 1. numero. 96. de iudi.

Nec ab hac præsumpta calumnia quis excusabitur, etiã si tempore proposite accusationis iurauit de calumnia. Ita communiter tenetur, vt fatetur Abb. in cap. calumniam. num. 4. de calumniat. eandemque opinionẽ communem esse fatetur Alexand. in l. properandum. §. sin autem vtraq;. nume. 21. C. de iudi. Cardin. Alexan. in capit. in primis. §. de Episcop. col. 3. 2. quæstion. 1. & communis practica eam obseruat, vt fatetur Salicet. in l. qui crimen. num. 14. C. qui accusat. non poss.

B *Eadem pœna.* Adde quod cum tallionis pœna antiquata sit hodiè calumniator extra ordinem iudicis arbitrio punitur. Bald. in l. Athletas. §. calumniator. numer. 6. ff. de his qui not infam. Abb. in cap. 1. in fine vbi Feli. num. 1. de calumnia. Hippol. in l. quæstionis modum. num. 52. ff. de quæstio. Bossi. in tract. delictor. tit. de accusationi. num. 17. & titu. de calumniato. num. 8. D. Præsul Gouarr. libr. 2. vari. resolu. cap. 9. nu. 1. And. Alcia. lib. 9. parerg. iur. cap. 8. sic hodie concilio prouinciali Toleta. celebrato anno Domini. 1565. act. 2. c. 12. diffinitũ est, quod si fiscalis apud iudicem ecclesiasticum temerè aliquẽ accusasse constiterit, non solum expensarum solutione, sed alia pœna iudicis arbitrio propter accusationis temerariæ calumniam puniendus est. Et de varijs calumniantium pœnis lege Iacob. Menoch. dicto libr. de arbi. iud. quæstioni. quæst. 2. cẽtu. 4. casu. 322. & Regiam l. 5. titu. 1. par. 7. & ibi Gregor. in verbo: *Tal malicia.* & l. 27. & l. fin. tit. 17. part. 3. & ibi eundem Gregor.

Not. de varijs calumni. pœnis.

Illud autem non est prætermittendum, quod scribit Domin. Soto. lib. 5. de iusti. & iur. quæstio. 5. artic. 4. hanc tallionis pœnam contra calumniatores diuino iure probari, Exod. 21. & Deuter. 20. quod eleganter ipse de more explicat. Aristo. vero lib. 6. Polit. cap. 5. asseuerat. in benè instituta rep. grauiter calũniatores puniendos esse, quoniam non populares in iudiciũ vocare consueuerunt, sed nobiles. Vnde Demostenes in oratione contra Astrolog. calumniatores crudeles appellat, ipsos quoque veluti Viperinam habentes naturam puniendos esse, & vsque ad radices esse pœnitus extirpandum ex republica hoc genus hominum calũniatorum veluti hostium naturæ, prudenter admonet. Erat equidem olim Lex Memmia contra calumniatores inuenta, vt ait Cicero, pro sexto Roscio, ne liceret in iudicio legibus aut Magestate populari abuti ad quæstũ & libidinem & ira accusare, vel id obijcere quod planum facere, nõ modo non possis verũ ne coneris; sunt equidem calumniatores seueriſsimis pœnis plectendi. Et ideo non immeritò Angesilaus seuerius calumniantes quam fures prosequebatur, quod adnotauit doctissimus Nicol. Anto. Grau. in anno. ad practi. Octauiani Vestr. lib. 6. cap. vltim. nu. 22. Apud Romanos verò aliquando calumniatores ab vrbe eijciebantur, vt autor

est

est Cornelius Tacitus libr. 5. annali. Et lex antiqua Vuisigotorum aduersus calumniatores tallionis pœnam statuit, vt qui accusauit innocentem pœnam suscipiat quam pateretur accusatus si de crimine fuisset cõuictus, vt in l. 5. ti. de iudi. furti lib. 7. C. Vuisigothorũ. Ex lege vero Charundæ in calũnia deprẽhensi mirtho coronati per vrbem circũferebantur erat sanè apud eos inominiosa pœna mirtho coronari, vt refert Diodorus Siculus li. 12. Biblio. Cum Iulius Cæsar puniret seditionem iuxta Placentiam ab exercitu suo commissam & & cum inter seditiosos quidam qui nihil peccasset ductus ad eum fuisset Cæsar ductorem quòd illũ accussasset eius loco interfici mandauit, vt refert Appi. Alexand. lib. 2. de bello. ciui. Et in huius tanti criminis detestationem, non vulgariter cõdũcit quod legitur. Esthær. capi. 8. Amam calumniatorem laqueo fuisse suspensum, ob eã causam quia Mardocheũ innocentem suspendi calumniosẽ totis viribus intenderat.

C *Causæ iuxtæ.* Vide decem causas propter quas acusator excusatur à calumnia, quas diligentissimè de more scribit Iacob. Menochi. de arbitrar. iudi. quæstioni. libr. 2. centuari. 4. Circa quod prætermittendum non est, quod licet calumniator ob dictas causas excusetur, vt non teneatur similitudine suplici, vel alia pœna quę in locum illius sit subrogata, non tamen excusatur, quin iniuriarũ actione possit conueniri, ita multis probat Soci. Senen. consi. 118. column. vltim. lib. 1. Menoch. qui alios allegat dict. num. 33. sicut nec excusatur, ab expensarum condemnatione, vt scribit Abb. consi. 78. in fine lib. 1. Bosi. in tract. caus. crimi. titu. de accusa. n. 28. qui hoc declarat, nisi magna & plusquam iusta esset causa.

Excusatur. Adde Guid. Pap. de- D
cisio. 446. num. 1. Matheu. de Afflict. in prima par. consti. rub. 23. nu. 11. quam opinionem communem esse fatentur eam sequuti Abb. dicto. consil. 78. num. 1. Practic. Conrrad. fol. 231. num. 17. Iul. Clar. lib. 5. recepta. senten. 5. fina. quæstion. 62. ver. sed pone.

A pœna calumniæ. Adde Specul. ti. E
de calumni. in fine Felin. in capit. 2. not. 3. de calum. Iacob. Menoch. vbi paulò antè allegaui quem vide.

Qua reus absoluendus. Nota tamen F
vtiliter, nè in practica erres, quod licet calumniator possit eadem sententia condemnari, qua reus absolui, in ordine tamen procedendi, sententia absolutoria præcedere debet, & postea successiuè non diuertendo ad alia, accusator de calumnia condemnandus est, ita communiter receptũ est, vt fatetur Sali. in l. 1. num 3. C. de calumni. Et receptissima practica est, quod iudex prius quam accusatori terminum statuat, vt se defendat, alleget, & probet causas, propter quas non debeat de calumnia condemnari. quando vero nihil allegauerit & probauerit, eadem sententia debet condemnari ita Bart. in l. Athletas 5. calumniator. nume. 6. ff. de his qui not. infam. si vero iudex non statuto dicto termino, accusatorem condemnauerit, in sindicatu tenetur, & condignis pœnis est plectendus, vt scribit Ang. in tract. malefi. in verbo. Et ad querellam. nu. 7. quem refert & sequitur Iuli. Clarus multis nominibus clarissimius dict. quæstion. 62. versio. sed quæro.

Maledici.

Maledici.

CAPVT, LXVI.

1 *Clericus Maledicus veniam postulare Cogitur.*

2 *Clericus, qui in Romanum Pontificẽ linguam laxauerit, iudicis dicis arbitrio est puniendus.*

3 *Pœna text. in capit. fœlicis, de pœnis, lib. 6. an locum habeat contra illũ, qui contumelioſa verba contra Cardinalem protulerit.*

4 *Religioſi, qui ſermonibus ſuis prælatis eccleſiarum detrahunt, qua pœna ſit puniendi.*

5 *Clericus murmurans qua pœna ſit puniendus.*

6 *Contra Clericum, qui aliquem diffamauit iniuriarũ actione, agitur: qui ſi condemnatus fuit, infamis efficitur.*

7 *Clericus iniurius an palinodiam recãtare tenetur.*

1 CLericus maledicus maximè in ſacerdotibus cogatur ad poſtulandum veniam, & ſi noluerit, degradetur, nec vnquam abſq; ſatisfactione ad officium reuocetur. Ita placuit patribus Carthag. Concilij. 4. vt habetur in c. clericus maledicus 46. di. Si autem clericus verba aliqua in de-
2 preſsione officij & beneficij Romani Pontificis protulerit, tunc text. in capi. 1. de maledi. præcipit illum à temeritate tali compeſcendum per iudicem nulla pœna declarata, ex quo videtur illum reliquiſſe arbitrio ſuo: cùm enim verba, quæ maledici dicere poſſent in detrimentum Romani Pontificis & ſedis Apoſtolicę eſſent varia & non æqualis grauitatis & culpæ, meritò non potuit certa pœna declarari. Iudex ergo conſideratis qualitatibus perſonæ, verborum, & loci, & alijs quę in arbitrarijs cõſiderãda veniunt, clericum in hoc delinquentem puniri debet, dum tamẽ aduertat, quod ſi verba clerici contra Romanam ſedem prolata habent in ſe ſpeciem hæreſis, puta ſi dixerit Papam non poſſe concedere canones, tunc punire debet illum tanquam hęreticum, vt notat Ioan. de Anan. ibi, in colum. 2. in prin. allegando gloſſ. nota. in cap. generali. in verſi. Inhibemus. de elect. libr. 6. quæ licet hoc in terminis non dicat, tamen optimè facit in argumentum. Pro quo faciũt notata per Felin. in cap. 1. de conſti. column. 3. Et quanuis idem Ioan. de 3
Ana. vbi ſuprà. in. 3. column. audeat affirmare quòd pœna text. in cap. fę licis, de pœnis, libr. 6. habeat locum contra illum, qui contra Cardinalẽ verba iniurioſa protulit, a motus a
principaliter, quia dictus text. punit percutientem Cardinalem: & verbũ percuſsio comprehendit verbalem percuſsionem, ſecundum Bart. in loco per eum allegato. Et motus etiam ex eo quòd diſpoſitio dicti text. eſt inducta principaliter fauore Eccleſię Romanæ, & pro ipſius quietè, & ideo poteſt extendi, licet ſit facta in odium delinquentium. Hoc tamen non videtur mihi, ſalua eius autoritate, poſſe iure ſuſtineri: nam licet verum ſit quòd verbum percutere comprehendat verbalem iniuriam: quis audebit ex hoc inferre, quòd pœna grauis impoſita percutienti comprehendat verbis iniuriam inferentem? Quantò minus credendum eſt Romanum Pontificem, qui tot & tam graues pęnas inflixerit in ſequentibus hoſtiliter, vel percutientibus Cardinalem, voluiſſe eas omnes pati illũ qui ſolùm verbis quantumuis contumelio-

melioſis Cardinalem offenderit: cũ verbalis iniuria quantumuis grauis Cardinalibus illata, mitioribus pœnis & ſatis condignis poſsit ſufficiẽ
4 ter emendari. Religioſi autem qui in ſermonibus ſuis pręlatis eccleſiarum detrahunt, per duos menſes ſubiacere debent illis pęnis, quæ ſecundùm eorum regulam vel ſtatuta pro grauibus criminibus ſeu culpis, eis conſueuerunt imponi: ſuper quibus abſque manifeſta neceſsitate cum eis nó valet diſpenſari, vt ſtatutum eſt in Concilio Viennenſi, de quo in Clement.
5 1. in. §. Quibus, de priuileg. Clericus verò, qui murmurat, alienus ſit à fratrum vnitate, & opus eius abijciatur: itaq; iuxta menſuram operis in hoc peccans ſacerdotis iudicio pœniteat. ita cautum eſt in. 8. ſynodo, Gratiano referente in capit. Alienus
6 90. diſtinct. Si tamen clericus aliquẽ iniurioſis verbis diffamauit, poterit ille contra ipſum clericũ agere actione iniuriarum, & ſi fuerit condemnatus, efficitur infamis: vt probat text. & ibi notat Abb. in capit. Cum titu. de re iudic. qui dicit illum text. procedere etiam in clerico, ſecundũ vnum intellectum: quod procedit ſiuè agatur contra eum criminaliter, ſiuè ciuiliter: quia vtroque modo damnatus actione iniuriarum incurrit infamiam, vt concludit Abb. ibi, in. 1. colum. poſt gloſſ. ibi, licet gloſ. contrarium ſenſerit in cap. At ſi clerici. de iudi. Et ſiuè verum dixerit, ſiuè falſum, quandò id facit animo iniuriandi & ſine cauſa, nihilominus tenetur
b actione iniuriarum, b cõcludit Abb. in dict. capit. Cum tit. in fin. colum. poſt plures per eum relatas opiniones, & ponit etiã addi. Bart. quæ plures doctores refert in l. 3. in princip. ff. de lib. & poſthum. in addi. incip.
7 Pro ſtatuto. Crederem præterea in his regnis Caſtellæ & Legionis poſſe clericum condemnari ad peticionem iniuriati, ad hoc vt in præſentia iudicis & bonorum hominum dicat ſe mẽtitum c fuiſſe, quum ita cautum ſit, & ſeruari ſoleat in laicis, per l. 2. titu. 3. li. 4. fol. 50. quæ lex & ſi. poſſet dici clericos non comprehendere: tamen ex æquitate quadam videtur quòd Iudex eccleſiaſticus poſſit imitari illam, cuius arbitrio pœna in hoc caſu relicta eſt, præcipuè attẽta doctrina Doctoris de Pala. Ruui. in Repe. rub. de donat. in tit. vir & vxor, in column. 5. vbi poſt Didacũ de Viladiego Doctorem etiam Hiſpanum in loco per eum relato tradidit quòd deficiente iure canonico recurrendum eſt ad iura & conſuetudines regni non autem ad iura Imperatorum, vel Iuriſconſultorum. Et licet Præpoſ. in cap. Conſuetudo. 1. diſt. in. 3. colum. & Petrus de Reuenna in Alphabeto aureo, in allegationibus in materia conſuetudinum, in prin. in. 5. column. ad final. teneant cõtrarium, & ſic quòd in Hiſpania iudex eccleſiaſticus potius debeat iudicare ſecundùm leges Imperiales, quàm ſecundùm leges Regni: tamen hanc meam concluſionem corroborat opinio Prępoſ. ibi, dum tenet, quòd deficientibus iure canonico & ciuili, recurrẽdum eſt ad ius municipale, vel, ad particularem loci cõſuetudinem, vt accidit in caſu noſtro, in quo leges ciuiles deficiunt, nihil prouidentes in hoc caſu, pro vt eſt ſpecialiter prouiſum per legem regni. pro qua etiam opinione mea, facit doctrina Abb. in c. Eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſti. colum. 5. videlicet, quòd vbi lex. eſſet fundata ſuper ratione naturali, poteſt Iudex eccleſiaſticus illam ſeruare non ratione legis, ſed ratione naturali. Sed quis dubitat quod

c

iuſtũ

iuſtum ſit, & rationi naturali congruum, quòd clericus, qui falſum crimem alicui impoſuit, ex quo læſa eſt fama illius, dicat ſe mentitum eſſe, vt per hoc fama illi reſtituatur, maximè cum ad hoc teneatur tanquam Chriſtianus, & ad id à confeſſore, etiam non petente iniuriato, cogendus ſit. Quod tamen procedere poſſet, quãdo conuitium eſſet falſum, quia tũc verum eſſe conuicientem mentitum fuiſſe: & tali caſu illa eſt prior ſatisfactio, quæ præſtari poteſt iniuriato, neque ex eo refutanda eſt: quia videtur illã ſatisfactionẽ facientẽ infamẽ, effici, quum iam ex ipſa condẽnatione, etiam ſi non damnetur ad verborum retractationem, infamis remaneat, neq; enim Iudex vt pius ſit iniurianti, crudelis debet eſſe iniuriato, qui tali modo honori ſuo ſatisfieri petit: cùm aliàs ſi in ſola pecuniarum pœna, vel alia condemnaretur, ſemper crederent aut ſaltem ſuſpicarentur illi, qui verba iniurioſa audierunt, illum dixiſſe verum, niſi eum ſe retractantem, & palinodiam decantantem audierint.

Rotulerit Adde Felin. qui hanc Ananiæ opinionem approbat. in cap. non dubium. de ſenten. excomm. eam tamen reprehendit autorem noſtrum ſequutus. Inſignis D. Didacus Couarruu. lib. 1. variar. reſolu. ca. 11. num. 5. vbi ſcribit quod cum anno Domini 1543. Salmanticæ interpretaretur. text in cap. nuper. de ſenten. excommu. Ananiæ opinionem publicè impugnauit prout ibi falſam eſſe demonſtrat, & Petrus Plaça lib. 1. Epit. delictor. cap. 2. num. 28. Et contra Ananiæ opinionem adſtipulatur quod ſcribit Aymon conſil. 6. colum. 2. minimè eſſe crimen læſe maieſtatis in Principem verba iniurioſa, dicere diuerſa quidem hæc ſunt, cum à Iuſtiniano Imperatore diuerſis titulis explicentur. C. ad leg. Iuli. maieſta. & C. ſi qui Imper. maledixe. quo quidem argumẽto doctores ſæpè, vti ſolent, Oldral. conſi. 210. colu. 1. Abb. conſi. 57. colum. 3. lib. 1- Hyeroni. Gig. in tract. de crimi. læſe maieſt. pag. 28. quæſtio. 4. Didac. Perez in l. 3. titu. 8. libr. 8. ordin. in verbo, *Tales coſas*.

Efficitur infamis. Adde quod hãc opinionem communem eſſe fatetur eam ſequuti Felin. in cap. cum te. nu. 9. de reiudi. Corſet. in tracta. de minimis. 2. parte ver. 26. Pract. Conrradi. fol. 408. num. 21. Iul. Clar. libr. 5. reſcep. ſenten. §. iniuriam. verſi. Item condemnatus. nouiſsimè Ioan. Martinez de Olano (vir admodũ diligẽs) in concordi. antinomi. iuris comm. & Regij in litera l. nu. 9. qui omnes fatentur inter doctores receptum eſſe, iniuriarum actione de iure communi condemnatum, infamiæ nota affici etiam ſi iniuria ſit læuis qua in re lapſi ſunt Villalo. Hiſpanus in li. commu. opinio. in parte iniuriarum actione. & Petrus Auenda. in dictiona. ll. regni in verbo, *Atroces*, & dictæ communi ſententiæ ſuffragatur Regia. l. 5. titu. 6. parti. 7. l. 1. titu. 9. ead. par. C

Tenetur actione iniuriarum. Adde quod opinionem iſtam communem eſſe fatetur Curti. Iunio. in l. fin. nu. 30. ff. quod quiſq; iur. Tu vero dic, quod ſi delictum quod detegitur Rei publicæ expedit quod detegatur tũc nullæ pœnę locus eſt, ſi vero non expediat reipublicè, tunc qui crimen reuelat, vel defectum obijcet, pro modo culpæ eſt animaduertendus, ita Bar. in l. cum qui nocentem. in prin. ff. de iniuri. quam opinionem communem B

munem esse fatetur Alexan. in l. 3. in prin. num. 6. ff. de lib. & posth. Villa lo. in collect. comm. opini. litera A. num. 29. Plaça in Epito. delitor. ca. 1. num. 3. Iuli. Cla. lib. 5. recepit. Sent. §. iniuriam. versi. Item quæro. Regia tamen. l. 1. tit. 9. par. 7. nullo modo admittere videtur supradictam distinctionem, nã expresse diffiniuit, quod si quis veram iniuriã alteri intulerit, licet non interfit Reipublicæ notam fieri, & licet nocendi & iniuriandi animo obijcerit, actione iniuriarum nõ tenetur. Sic æquidem ex lege illa colligitur cum dicit. *Pero si aquel que deshonrrasse á otro por tales palabras o por otras semejantes de aquellas se otorgasse, y quisiesse demostrar q̃ es verdad aquel mal que le dixo del no cae en pena ninguna si lo probasse.* Idẽque melius ex illius legis ratione deducitur cũ dicit, *esto es por dos razones la primera es, porque dixo verdad, la segunda es porque los fazedores del mal se recelẽ de lo fazer por el afrenta y por el escarnio que rescibiran del.* Sic legem illam interprætatur noster Gregori. integritate vitæ, & bonis omnibus commendandus. ibi in glo. incip. *Que es verdad*, verum D. Præsul Couarr. lib. 1. vari. resolu. cap. 11. num. 6. existimat ab iniuriarum actione illum liberum non esse, qui in iudicio, vel extra iudicium, propriæ vindictæ causa, conuitium aliquod alicui dixerit, non vt ei vel Reipublicæ consulat, licet verum crimen obijciat, & Reipublicæ manifestum fieri interfit. Idem sequitur Petrus Plaça vbi paulò ante allegaui nume. 7. Dida. Perez qui expresse reprehẽdit Grego. in rub. tit. 9. lib. 8. ordi. versi. aut delictum. & hæc opinio in contrauersis forensibus recepta est, & meritò vt ansa obijciẽdi crimina, iniquo animo omnino tollatur. Licet Regia d. lex pluri mum reffragetur.

Interpretatur Regia lex prima. titu. 9. par. 7.

Illud æquidem expeditissimum est iure Pontifice, o supradictã cõmunẽ distinctionem non esse admittendam, cum eo iure minimè excusetur qui iniuriosa verba in alium protulerit, licet vera sint: cum prius charitativa monitio præcedere debeat. Ita Doctores communi consensu receptum fatẽtur, Alexan. de Nouo consi. 82. num. 5. in fine Iul. Clarus in li. 5. recept. sent. §. iniuriam. versi. Itẽ quæro. in fine quæ doctrina celebris est, & in tribunalibus Ecclesiasticis non vulgaritèr notãda: vide etiam aliqua lectu non indigna quæ circa dictam Bar. distinctionem scripsi in meis annotationibus ad istum dominum Episcopum in reg. & fallen. reg. 784 incip. veritas conuitij.

Sententiam. Adde quod opinionem contrariam tenuit Boeri. consi. 4. num. 40. Dida. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordina. idem in l. 3. versi. de maledico. tit. 8. lib. 8. ordina. Petrus Plaça in epito. delict lib. 1. cap. 1. nu. 24. D. Anto. de Padilla in l. quanuis. n. 9. C. de iuris & facti ignor. qui omnes authorem nostrum reprehendũt & meritò mea sententia, quia clericus ob tale crimen habet à iure canonico pœnam statutam, vt veniã ab aduersario petere cogatur, vt in capi. clericus maledicus. 46. dist. igitur illa pœna clerici à suis prælatis puniri debet non equidem oportet vt ex alienis tribunalis, extraordinarias & crudeles nimis pœnas reportent. Quam etiam sententiam non mediocriter adiubat, quia sicut nobilis nõ tenetur palinodiam recantare, pari ratione, nec sacris ordinibus insignitus, quia priuilegium militis sæcularis ad militem cœlestis militiæ extenditur. iuxta glo. sententiam in l. miles. ff. de re iudi. & quanuis Oldrald. & Albe.

C *Clericus, an teneatur palinodiã recantare.*

illius

illius opinioni contradicant, nec seruari eam Paul. de Castro affirmet: eã tamen sequitur ibi Bart. numer. 3. & communem esse testantur eã sequuti Alexand. nume. 3. Ripa. nume. 5. idem quoque voluit glos. in cap. Iudeat. 50. distinctio. & harum glossarum opinionem præter ordinarios interpretes, communem esse testantur Ioann. Lup. in rep. rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 37. nume. 16. Guil. Maineri. in l. in omnibus causis id obseruatur. num. 13. ff. de regu. iuris Gom. in prin. Insti. de actioni. num. 65. Bello. in Rubr. Insti. de testam. num. 4. Couarruu. lib. 2. varia. resolu. cap. 1. num. 9. atque iuxta eorum opinionem iudicauit olim Capel. Tholosa. decisi. 245. esset sanè satis iniquum, quod miles secularis militiæ, hoc priuilegio frueretur, nõ verò miles cœlestis militiæ, cum non solùm huius dignitas illius dignitatem superet, verum Regalem quoque peruincat. cap. duo sunt quippe. 96. distinct. & quanta differentia est inter Solem & Lunam, tanta est autcertè maior, inter Imperium & Sacerdotium. capit. solite. de maiori. & obe. idque latissimè prouaui in mea adolescentia in illius text. relectione, quam de huius Complutensis Achademiæ more publicè feci, pro obtinendo gradu licentiæ in sacro iure canonico anno Domini. 1559. & ætatis nostræ vigesimo primò quo sacratissimorum decretorum cathredam obtinui die verò vndecima mensis Februarij. Quanuis non desunt multi viri nostræ classis, & non infimi nominis, qui constanter asserãt, quòd nobilis quem vulgo *Hijo dalgo* appellamus, teneatur etiã iure Regio recantare palinodiam, inter quos non infimum locum obtinet egregius Aduocatus Petrus Nun. de Auendan. de mãda. Reg. Hispan. 1. part. c. 20. nu. 6. & Otalora in tractat. de nobilita. 5. part. capit. vltim. Tametsi in his Regnis longè aliter receptum sit, cum nobilis minimè teneatur obiectum conuicium retractare, sed soluendo quingẽtos solidos liberatur. vt Testatur Otalora vbi suprà, quæ praxis ea ratione fulcitur, quia pœna l. 2. titul. 3. libr. 4. for. & l. 2. titul. 9. libr. 8. ordin. & l. 70. in curijs Segouiæ celebratis anno. 1532. quòd qui intulit iniuriam teneatur palinodiam recantare, ignominiosa pœna est: qua quidem nobiles puniendi non sunt secundum Fulgon. consil. 167. quem refert & sequitur Couarruu. lib. 2. variar. resolut. capit. 9. nnmer. 4. Thom. Gramma. decisson. 32. numer. 1. & lege de hoc latissimè Andr. Tiraquel. in tractat. de nobilitat. capitul. 20. & in tractat. de pœnis caus. 31. Hodie verò cessat omnis disputatio, cum Regia constitutione hoc sit diffinitum nempè l. 2. titul. 10. libr. 8. ordina. noui. ibi. *Y si fuere hijo dalgo, no sea condenado à que se desdiga por ello, y pague quinientos sueldos, y por ellos dos mil marauedis, la mitad para nuestra camara, y la otra mitad para el querelloso, y demas desto el juez le ponga la mas pena que le pareciere segun la qualidad de las personas, y de las palabras.*

Nobilis non recãtat palinodiam.

Ex quibus manifestè constat, authorem nostrum fuisse alucinatum, cum tenuerit: clericum pœna dict. l. Fori. & ordin. puniendum esse, sequor equidem illorum autorum sententiam, quos in huius annotationis principio allegaui, quam

O semper

semper in controuersijs forensibus receptam vidi eamquè primus omnium Salmanticæ publicè olim legendo: sequutus fuit insignis & magni nominis præceptor meus Doctor Guterrius Diaz de Sandoual & Nogerol, Sacrorum canonum professor primarius cuius anima iam ad superos euolauit.

D. Sandoual laudatur.

Venatores.

CAPVT, LXVII.

1 *Presbyter vel diaconus, qui venationem sæpius exercuerint, qua pœna puniantur.*
2 *Subdiaconus autem, hoc delictum perpetrans, qua pœna dignus sit.*
3 *Quid autem si alij clerici in minoribus constituti in hoc deliquerint.*
4 *Monitio an requiratur ad incurrendam pœnam, in hoc crimine iure Pontificio statutam.*
5 *Clericis adeo venatio prohibita est, quod huic prohibitioni per contrariam consuetudinem non potest præscribi.*
6 *Clerici, sanitatis, vel recreationis causa, venationibus uti non prohibetur.*

1 PRESBYTER in voluptate venandi sæpius detentus suspenditur duobus mensibus Diaconus verò ab omni officio suspenditur: a vt in capit. 1. de cleric. vena. quæ pœna habuit originem à Concilio Aurelianen. de quo in capit. Epi copum. 34. distinctio. Qui tamen text. est in Concilio Agathen. Canone. 55. qui incipit: Episcopis, & non inuenitur in Concilio Aurelianensi. Et aduerte quòd dicta suspensio presbyteri debet esse ab omni officio, sicùt & suspensio diaconi, secundùm Abb. in dict. capit. 1. in fin. post Ioann. Andr. licèt text. hoc ità clarè non dicat. Et nota magnam differentiam inter pœnam præsbyteri & diaconi, de qua hîc: nam cum presbytero (cùm sit præfinitum tempus suspensionis) non dispensabitur, cum diacono autèm intra duos dies, vel tres, vel quandò placuerit, poterit episcopus dispensare, secundùm. Henric. in dict. capit. 1. circa fin & Ioann. de Ana. in. 4. column. ad fin. post Hostien. in summa, eo titul. §. fin. Sub 2
diaconus prætereá hoc delictum perpetrans eadem pœna, qua & diaconus, puniendus est, secundùm gloss. in dict. capit. 1. quòd etiam tenent Hostien. & Henric. vbi suprà Quid autem si alij clerici in minoribus constituti in hoc deliquerent? 3
Ioann. Andr. post Hostien. in dict. capit. 1: dicit quòd puniuntur arbitrariè, b ex quo pœna non est statuta per text. in capit. de causis, de offic. delega. quod sequitur Henric. ibi, & voluit Hostien. in summa eiusdem titul. in. §. fin. quorum opinionem videtur magis sequi Ana. in dict. capit. 1. in fin. verbis, dum dicit: considerandum quòd venatio est prohibita clericis in minoribus, per cap. 2. eo tit, Anto. tamen in dict. cap. 1. credit quòd hoc non sit clericis in minoribus prohibitum per quòd videtur tenere quod propter hoc non sunt puniendi. vndè Abb. ibi, pro concordia dicit, quòd aut omiserunt tonsuram, & tenentur aliás secus. Et allegat Cle. 2. de vit. & hon. cle. in verbo, Et si tonsurã. Sed ego credo quòd opinio Host. Ioan. And. & Henr. sit verior, & quòd cõ-

b

cordia.

cordia. Abb. quam ſubdictis breuibus verbis tradit, non procedat: nam videtur velle, quòd ſi dicti clerici in minoribus tonſurã omiſerunt, & in hoc venationis delicto delinquerũt, quòd tunc puniendi ſunt: alias, hoc eſt, ſi non dimiſſa tõſura ſunt, quòd tunc non tenentur aliqua pœna. In hoc ſecundo membro videtur aſſentiri opinioni Anton. Sed ſalua eius autoritate hæc concordia non videtur bona: quia ſi actus venationis clericis in minoribus eſt licitus, omiſſio tonſuræ non debet eum facere illicitum: & tunc magis puniendus eſt talis clericus propter omiſſam tonſuram, quàm propter venandi delictũ: & tex. in Clemen. 2. per eum adductus non ſuffragatur eius opinioni, quin potius videtur contra illam vrgere: quia ibi clerici in minoribus puniuntur ſi ſimul cum tonſura deferant veſtes virgatas vel partitas, quaſi magis delinquat clericus, qui tonſuram deferens, rem facit indecentem clericali ordini, quàm ſi illam ſacit tonſura neglectã. Vnde ſi in caſu noſtro de tonſura eſſet habenda ratio, magis puniendus eſſet, argumẽto dictæ Clement. clericus tonſuram deferens, & venationi vacans, quàm ſi illa depoſita hoc ageret: cuius fortè ratio poſſet eſſe, quia clericus tonſuram deferens, & prohibitis veſtibus vtens, vel venationi intendens magis offendit clericalem ordinem, quàm ſi vt laicus incedens hoc amittat. Quippè cum clericus, qui cũctis apparet clericus, magis populum ſcãdalizat, ſi rem illicitam faciat, quàm aliàs: quia tunc qui illum non cognoſcunt, eum laicum & non clericum reputant, & ſic non iudicant illum facere rem prohibitam nec inhoneſtã.

4 Præterea in hoc propoſito notant vnum quod eſſet magni effectus, ſi verum Hoſtien. in dict. §. fina. & Henric. & Ana. in dict. cap. 1. quòd in omnibus ſuprà dictis monitio trina debet præcedere vindictam, per text. in capit. Indignè. 12. quæſt. 2. qui tamen text. iudicio meo hoc non probat, quia nihil de trina monitione dicit: & licèt in caſu, quo loquitur, diſponat quòd debet eſſet tanta prouiſio, quòd vindictam ad monitio pręcedat, non ſequitur quòd debet monitio præcedere in caſu noſtro & trina. Pręterea, eorum opinioni in hoc aduerſatur aurea illa doctrina Innoc. in capit. Extirpandæ. antè fin. de præben. quam celebrant Docto. plures à me relati in regula mea. 298. incip. Monitio, in qua tradidi, quòd quando lex loquitur affirmatiuè, non requiritur monitio ad incurrendam pœnam. Cùm ergo tex. in dict. cap. 1. loquatur affirmatiuè, & ſtatuat preſbyterum vel diaconum ſæpius detentum in voluptate venandi; ſuſpendendum: ergo nõ requiritur monitio (ſalua dictorum patrum autoritate) eo maximè, quia ſi hoc ſcirent clerici (attendentes niſi monitione præmiſſa non eſſe puniendos) non deſiſterent à venationibus, illam expectantes. Fateor tamen quòd in iſto propoſito multùm operaretur monitio, nam ſi clericus monitus ceſſare noluerit à venatione, poterit deponi, nõ propter venationẽ, ſed propter inobedientiã, vt expręſſè firmat Arch. per tex. ibi. in c. Quorundã. 34. diſt. quẽ refert & ſequitur Ana. in d. c. 1. Et notat etiã Præp. ſequendo Archi. in. d. c. Quorundam. 5

Præterea in hoc aduertẽdũ eſt, quòd adeò clericis eſt prohibita venatio, vt huic prohibitioni non poteſt præſcribi per cõtrariã cõſuetudinem, vt per Hoſtiẽ. quem alij ſequuntur, in

cap.2. de cle.vena.vt refert & sequitur Ana. ibi in.2.colu.& vide Abb. in dict.cap.1.& præpo.in dict.capi. Episcopum,qui ponderant illa verba:*Sæpius detentus*: & dicunt quòd si rarissimè causa sanitatis,recreationis,vel recuperandi appetitum,venationibus vteretur clericus, non esset prohibitum,& nec quando causa necessitatis hoc fecisset, putà pro carnibus vel pellibus habendis, quas de facili habere non posset,vel quando fructus sui consisterent in venationibus,pro vt dicitur esse in Gallia. Aliqua etiã ex prædictis tenet Ana. in dict.cap.1.column.3.de cleric.vena.Et vide Archid.in summa.34.di.

6 & melius in capi. Qui venatoribus. 86.distincti.vbi recreationis & necessitatis causa licitam dicit clericis venationem,quod etiam tenet Syluest.in sua summa, in verbo Venatio. De causa verò necessitatis potest poni optimum exemplum,quòd ponunt Hostien.& Ana.in dict.capit.1.videlicèt,si apri,vrsi,vel aliæ feræ veniunt vastare segetes vel vineas clericorum. Et vide Card. in Clem. Ne in agro. 5. porrò. 2. de stat.monac.vbi referendo Innoc. in cap.dudum.el.2 de elect Idem dicit de cau-

c sa recreationis, [c] qui prius asserit quod ponere laqueos & retia sine strepitu,& clamore, & canibus,licèt clericis:allegat tex.in ca.Nunquàm, de consecrat.distinct.5. & idem tenet Ana.in Rubr.cleric. vena. in. 1. colum.referendo Paul.in dict.5.Porrò,quòd etiam notat Præp.in cap. 1. 34.distinct.& Platea in.l.Venatoribus.C.de excusa.mune.lib.10.Nota tamèn quòd venationem indubio debemus interpretari, recreationis

d causa, [d] vt per Alexand.in consi.72. volum. final. column. quod etiam notat Anan.in dict.capitu.1.2.colu. ad fin.Et Lucas de Penna in dict. l. Venatoribus.

Vspenditur. Vide Regiam A
l.47.titu.6.par.1.quę eandem pœnã imponit. Nec clericos à prędicta pœna prętextu consuetudinis excusarentur,esset enim nutritiua peccati,arg. tex.in cap.Esau.86. distinct. & est Ecclesiæ præiudicialis cap. fina. cum ibi not.de consu.tenet Host. in cap. 2.de cleri. venato. sequitur Albert. Troti de vero & perfecto cleri. libr. 2.cap.56.num.4.Dida.Perez in.l.1. tit.22.libr.2.odina.versi.habemus iã & circà huius capitis materiam vidè latissimè Iacob.Menochi.de arbi. iudi.quæstio.lib.2.centu.5.casu. 413. & vide Concili.Trident.Sessio.24. cap.12.de reforma. Vbi seuerè clericis præcipitur, vt ab illicitis venationibus & aucupijs se abstineant, atq; eamorum integritate polleant, vt ecclesiæ senatus meritò dici possint. Sed àn Episcopis prohibita sit venatio,qua in re Host.in summ. titu. de cleri.venator.in distinctè censet eis prohibitam esse ex text.in c 1.de cleri. vena.& cap.1. 34. disti. idemquè sequitur Ioan.de Ana.in dict.cap.1. in quo glos.& doctores potissimum fundamentum fecerunt. Archi.verò in dict. capitulo. qui venatoribus 86. distinctio. in ea est sententia, vt censeat recreationis causa Episcopis venationem esse permissam. Regia tamen Parti.lex.57.titul.5.partit. 1. tunc eis interdicit venationem,cum propis manibus venantur, secus verò si alij ipsis præsentibus venentur, vt amenitati vel eorum,saluti cõsulatur, & sic secundùm hac distinctionem dicta canonica decreta sunt interprætanda, in casu verò text.in dict.cap.1.34.distin.Episco-

pus

pus non huius venationis causa, sed qa alijs erat irretitus criminibus meritò fuit condemnatus, ità eum interpretatur Albertus Trotius dict. libr. 2. cap. 55. num. 5.

Piscatio verò clericis permissa est. Tum quia cessant rationes omnes propter quas eis venatio prohibita est. Tum etiam quia piscatio exempla habet Apostolorum, quos piscatores Deus Optim. Maxim. ad se vocauit, & retia tendi iussit. Lucè. capi. 10. & capi. vltim. ità tenet Menoch. vbi paulò antè allegaui. nu. fin.

Clerici obseruare tenentur Regias leges, circa venationem, vel piscationē, loquentes.

Sed quid si clerici venati fuerint, vel piscationem exercuerint, illis temporibus quibus Regijs constitutionibus venatio vel pescatio est interdicta, vel si vsi fuerint comodioris venationis vel piscationis causa, retijs, alijsquè instrumentis vetitis, an possint à suis ecclesiasticis iudicibus puniri. Nec enim de hoc dubito, quin iustissimè fieri possit, & fieri debeat: cum dictæ seculares leges publicam vtilitatem respiciant, quia venationem & piscationem illis temporibus interdicant, quando animalia, aues, & pisces pariunt, aut oua ponunt, aut nutriunt, vt fętus ędantur, & educentur, ideò à clericis ad vnguem seruari debent, vt multis rationibus pbaui suprà c. 55. Deindè quia absurdum esset maximum quod ea venatio & piscatio quæ laicis (prohibita est) esset clericis permissa. Tum quia dictarum legum decisio prorsus esset inanis quid enim prodesset aues & animalia intacta seruari iuueri, si à clericis minimo negotio venarętur. Tũ quia animalia & volucres cœli, non solùm mortalium necessitatibus deseruiunt, sed sunt ornamento decori reipublicæ, vndè dictorũ animalium vel auium venatio, iustissimè à sæculari Principe potest interdici, vt egręgiè probat (vir multis nominibus venerãdus) Dom. Soto lib. 4. de iust. & iure. quæst. 6. artic. 4. pag. 353. Cardi. à Turre Crem. in c. qui venatoribus. 86. dist. Caiet. in tract. 17. quæst. ca. 12. Ioan. à Medina de rest. quæst. 12. & tradunt ex nostris Thom. Gramm. decisi. 67. nu. 9. And. Tiraq. de nobili. cap. 37. num. 140. Mar. Nauar. in manu. confesso. cap. 17. num. 120. Prętereà vrget quia cum dictę Regię sanctiones, condictæ sint á Principe nõ recognoscente superiorem in temporalibus, cum non tractent de materia spirituali, nec sacris canonibus aduersentur, in foro ecclesiastico contra clericos obseruari debent. gloss. in cap. cum ad verum. in verbo temporalium. 96. distinct. & in capit. cęterum. de donationi. & in cap. 1. vbi Abb. & doctores de noui oper. nuntia, latè doctores in. l. priuilegia. C. de sacrosa. Eccle.

Non tamèn poterit clericus multari, pœnis dictis legibus sæcularibus aduersus laicos statutis, sed pro modo culpæ iuris canonis, pœnis, & pęcuniaria multa, pro arbitrio sui ecclesiastici iudicis imponẽda, puniri debet. Nam cum pœnæ illæ, sacris canonicis constitutionibus aprobatæ non sint, iudex ecclesiasticus eas infligere non tenetur, ità in simili lege probat Gregori. Lup. in. l. 57. in verbo, *Por tres años*. titu. 5. par. 1. & suffragantur quæ scripsa suprà capi. incip. negotiatores anno. prima.

Clerici operam dantes prohibitæ piscationi, vel venationi à iudice seculari & eius ministris auibus canibus & alijs prohibitis instrumẽtis priuari possũt

Illlud autem nouè, sed vere affirmare audeo, quòd licèt clericus dictarum legum pœnis non possit multare, si tamen exercuerit prohibitam venationem, vel piscationẽ, & repertus fuerit à iudice sęculari vel à ministris laicę iurisdictionis, priuari

potest auibus,canibus, alijsque instrumentis prohibitis,sunt equidem hæc omnia reipublicę nosciua : & ideò per secularem potestatem auferri possunt. Sicuti de armis vetitis quæ à clericis portantur scribit D. Couarruu.in practi.quæstioni.capi. 33.num.fin.dixi suprà dict.cap. 55.

Non tamèn circà huius capitis materiam est prætermittèdum, quòd si clericus aliquid ex illicita venatione,vel piscatione acquisiuerit,in animæ iudicio non tenetur ad restitutionem ità Couarruu.in regul. peccatũ. in.2.parte relection.5.8.num. 3. de regul.iur.lib.6.Marti.Nauarr.in manu.confessо.cap.17.nume.124. qui allegans alios testatur, id procedere antè iudicis condemnationem, non verò post.

B *Puniuntur arbitrariè.* Adde quod opinio hęc approbari videtur l.47. titu.6.par.1.cum dicit.*Venadores nin caçadores,no deuen ser los clerigos de qualquier orden quier que sean.* Vndè cum illis prohibita sit,venatio nec iure pœna statuta sit iudicis arbitrio puniri debent sed hoc intelligendũ est in clericis minoribus constitutis ordinibus qui beneficia ecclesiastica obtinuerint, non verò aliàs ità per dicta lege Parti.colligitur cum dicit. *Ca de gisada cosa es,despender en esto, lo que son tenudos de dar a los pobres.* Et sic loquitur de clerico beneficiato ità ad conciliandas doctorum controuersias eam not.Greg. ibi in verbo, *Venadores.*

C *Recreationis.* Adde quòd monachis nec recreationis causa venatio licet etiam si proprios redditus in venatione habeant, vt est communis opinio teste D. Didaco Perez in l. 1.titu.22.lib.2. ordina. qui in materia venationis plura lecta non indigna congerit.

Recreationis causa. Adde vèram rationem esse,quia in dubio delictũ non præsumitur.l.meritò.ff.pro socio cum alijs. D

Ioculatores, Goliardi, seu Buffones.

CAPVT, LXVIII.

1 *Horum nominum Germana significatio ostenditur.*
2 *Clerici histriones qua pœna sunt puniendi.*
3 *Ioan.Monachi opinio quædam exploditur.*

IOculatores dicuntur latores loci in publicum, facientes spectaculum proprij corporis, vt per Ioã. Mona.in c.1. de vit.& honest.cleri. in. 6. per text. in capit. cum decorem, eodem titul. & per.l. 2. ff. de his qui not. infam.& gloss. in dict. cap. 1. Hoc verò vacabulum Goliardos, vulgare est Gallorum : & Buffones, vulgare est Tuscorum, secundùm Ioann. Mona. & gloss. ibi : hos tamen alibi appellat canon histriones. 4. quæstion.1.cap. 1. de cõsecra. distinctio. 2. capit. Pro dilectione, secundùm Ioann.And. & Domi. ibi, tamen in illis capitulis non fit mentio de aliqua ex tribus dictionibus prædictis, sed solùm de histrione. Ex quo videntur dicti doctores intelligere, quòd idẽ significat hæc dictio histrio, quod tres dictiones prædictæ. Et clerici, qui tales se faciunt,si per annum illã artem ignominiosam exercuerint, 1

ipso

ipso iure carent omni priuilegio clericali. Si autem breuiori tempore, tunc si tertiò moniti nō resipuerint, carent etiam omni priuilegio clericali. Ità disponit text. in dict. capi. 1. & facit in proposito decretum Concilij Carthagin. in. 4. à Gratiano transcriptum, in cap. Clericum. 46. dist. vbi disponitur, Clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio esse retrahendum. Annus autem, de quo suprà, continuus debet
a esse,[a] vt pœnam prædictam quis incurrat, vt not. Ioā. Mona. ibi, & Archidian. Ioan. Andr. & Domini. vnde si in diuersis mensibus diuersorū annorum, qui simul iuncti vnum facerent integrum annum, quis vteretur prędicta arte, non haberet locū ista pœna, secundùm Ancharra. &
3 Domini, ibi. Aduerte prętereá quòd licet Ioan. Mo. in dict. capi. 1. teneat quod clerici in sacris non amittant priuilegium in isto casu, contrarium tamen tenent Arch. Ioan. And. Anchar. Domin. & Philip. ibi, possunt tamèn recuperare ipsum priuilegium per dispensationem episcopi, quandò in hoc delinquens esset pœnitens & verè contritus, secundùm Io. An. & Anch. ibi & Domi. Et vide Bartho. de Cassaneo in consuetudinibus Burgundiæ fol. l. in. §. Septimò fallitur. vbi limitando regulam quòd clerici non possunt de crimine coram sæculari Iudice cōueniri, dicit quod hoc fallit in clerico Goliardo, Buffone vel ioculatore, qui tertiò monitus non desistit, quia talis est ipso iure priuatus omni priuilegio clericali. Ex quo videtur velle quòd propter hoc crimen clericus efficitur de foro iudicis secularis. Pro quo etiam vide Stepha. Aufre. in Clemen. 1. de offic. ordin. Et licèt, vt suprá dictum est, Doctores tenent contra Ioā. Mon. & sic, quòd hæc pœna procedat in clericis etiā in sacris, dicit Bart. Cass. vbi suprá; quod tutius est tenere opinionem Ioan. Man. contra Arch. & sequaces propter actualem degradationem, quæ in hoc casu secundum eum videtur necessaria: cuius opinionem videtur sequi Phili. Probus in addi. ad Ioan. Mona. Ego tamen credo quòd opinio. Archi. & aliorum contra Ioan. Mona. sit vera. Nec obstat illud de degradatione, quod Barthol. de Cassaneo vbi suprá dicit: quia non sequitur, est necessariò degradatio in casu isto, ergo bene dicit Ioan. Mona. dum asserit quòd pœna ista nō procedit in clericis in sacris: quia Doctores contrarium tenentes non negant degradationem esse necessariam, licèt de ea non faciant mētionem: & si necessaria est in casu nostro, etiam facienda esset in clerico in minoribus, quià ille etiam capax est degradationis vt videbis infrá super verbo degradari: nequè constat ex verbis Ioan. Mon. quòd ideò dicat quòd clerici in minoribus amittunt priuilegium, iuxtà formam tex. in dict. c. 1. quia in eis non est necessaria degradatio.

Debet esse. Adde quod in dubio tempus á lege prę fixum continuum esset debet glos. sing. in rub. ff. de diuers. & tempor. præscrip. quam reputat sing. & vnicam Ioan. de Imo. in Clemen. 1. colum. 4. de in integ. restitu. idem tenet glo. in cap. 2. in verbo, per annum. de tempor. ordin. lib. 6. vbi doctores tradiderunt Ang. in l. si idē cū eodē, vbi Dec. n. 5. ff. de iurisd. omn. iudi. Ang. in l. vlt. §. quotiès. ff. de publi. & vectig. & in l. quotiès in stipulationibus. ff. de ver. obl. quæ opinio ab oībus approbata est. A

Carnificum seu macellariorum aut tubernariorum officium publicè, & personaliter exercentes.

CAPVT, LXIX.

1 *Clerici aliquod istorum officiorum publicè exercentes si tertiò nominatim moniti non desisterint aut aut resipuerint, si coniugati sunt, perdunt omne priuilegium clericale, si verò non coniugati & omninò vt laici incidant, quandiu præmissis insteterint, eo ipsi perdunt priuilegium clericale.*

2 *Clerici an debeãt moneri nominatim, vel in genere, vt desistant à vilibus exercitijs, & an sufficiat monitio peremptoria.*

3 *Episcopi in his monitionibus terminum liberè possunt statuere.*

4 *Clericus si infra terminum monitionis, dimisit turpem vitam, & demum reassumpsit, & vltimatè infra eundem terminum dimisit, an tunc locus sit pœnæ.*

5 *Clerici si alijs sordidissimis officijs, in huius capitis fronte non expressis vtantur, an pœna Clemen. 1. de vita & honesta. cleri. puniantur.*

1 CLerici nominatim & tertiò moni, vt ab huiusmodi officijs desistant, si non fecerint, aut officia illa resumpserint, coniugati omninò, non cõiugati verò in rebus, & si omninò incedunt vt laici in personis, priuilegium clericale quandiu præmissis insteterint, eo ipso amittant. ita dispositum est per Concilium Viennens. vt in Clement. 1. de vi. & honest. cleric. Et aduerte quòd pœnam hanc incurrunt etiam clerici prædicta officia exercentes pro vtilitate dominorum quibus seruiunt: quia in hoc nõ habetur respectus ad eũ cujus interest, sed solùm ad eũ qui talia officia exercet per se & publicè, secundùm Bonifacium ibi, propè finem, post Paul. & Guliel. Quem etiã ibi vide prius tenentem post Paul. quòd clerici puniuntur prædicta pœna, quanuis nõ exerceant continuè dicta officia, sed per dilucida interualla, dum tam eo tempore quo non exercent desistant propter aliam causam, & non causa, honestatis ordinis clericalis. Vt autè pœnam hanc incurrant clerici debent nominari proprio nomine & expresso in monitione illis facienda, per glos. ibi, [b] in verbo nominatim: quæ quidem monitio debet fieri publicè in ecclesijs per presbyterum vel præconẽ in scriptis, vel sine scriptis, vel in locis alijs publicis secundùm Guliel. de Monte Lau. ibi: quod tamen videtur intelligere Bonifacius ibi propè fi. quando non possunt clerici apprehendi: nam si possent, monitio debet fieri in personis monitorum, quem etiam vide dicentẽ quod forsan sufficeret, si fieret monitio in loco habitationis, & vide Cardi. ibi in. 7. quæstio. concludentem, quòd quando monitio fieret per circunlocutiones omnino specificas: tunc æquè fit certificatio, sicut per nomen proprium: & in casu nostro talis monitio sufficeret, dum clarè constet de quibus fiat mentio & idem tenet Zẽze. & Petrus de Anchar. & Bonifac. & Imo. ibi: quos sequitur etiam Ioã. de Vanchel. in suo breuiario, super dict. clemen. licet Paul. & Ioan. de Ligni. teneant contrarium, secundum eum. Debet etiam esse monitio trina, adeò

a

a

b

adeò quòd non ſufficeret vnum peremptorium pro omnibus, vt no. etiam gloſſ. ibi, in verbo Tertio. Et tenet Guliel. & Bonifacius ibi. Card. autem in. 8. quæſti. concludit vnam monitionem cum tribus interuallis æquiparari in iſto caſu tribus monitionibus, & ſic intelligit opinionem Zenze. ne contradicat Stephano: & ſic videtur, quòd poſsit intelligi opinio Ancha. & Ioan. de Imo. ibi, qui videntur ſimpliciter tenere opi. gloſ.
3 & Ioan. de Ligna. & Zenze. In arbitrio præterea eſt epiſcopi in his monitionibus ſtatuere terminum quem voluerit, ſed poſtquam ſtatuerit, nõ licebit immutare prius quàm lapſus fuerit, ſed cùm durat, prorogare poterit ex cauſa. ita Cardi. ibi poſt Lau.
4 in. 9. quæſtio. in fi. Et aduerte quod inquantum ſuprà dictum eſt, quòd reaſſumens officium prohibitum ex prædictis poſtquàm dimiſit, incurrit pœnam. limitandum eſt, niſi reaſſumens dimittat illud durante termino monitionum, vt declarat glo. ibi, in verbo reſumpſerint, quam ſequitur Cardin. ibi poſt Laud. & Paul. in 10. quæſtion. Et idem ſequitur Imo. ibi ſuper eadem gloſ. Quod tamen optimè ſublimitat & declarat Bonif. ibi. in colum. 4. verſi. Sed iſtud. Vbi dicit quòd prædictam limitationem putat veram, quando primò dimiſſio fuit facta ſimpliciter: nam tunc quia conſtat de cauſa dimiſsionis, & ſumus in materia pœnali, intelligendum eſt pro vt placet ipſi monito: ſecus autem vbi conſtat de dimiſsione propter monitionem præcedentem: tunc enim monitio fuit fortita ſuum effectum, & ſic amplius non poteſt dici quòd durat terminus monitionis: & ideo reaſſumptio per eum facta nocebit ei: tanquam facta, expirata iã monitione, licet poſtea ductus pœnitentia quia reaſſumſit, dimittat intra terminum ſibi datum in monitione. Item nota quod ſi clericus vtatur alijs vilibus officijs, vt puta aptare pelles, ſi ſint lenones, vel balneorũ publici cuſtodes, non incurrunt prędictam pœnam, licèt videatur in tã c libus eſſe identitas rationis, & in aliquibus eorum maior ratio, vt colligitur ex gloſ. 4. in dict. Clement. & ex his quæ no. ibi. Card. quanuis cõtrarium teneat Zenz. ibi, quem videtur ſequi Bonifa. ibi, in colum. 2. vel Cõclude, qui etiam addit, quod ſi clericus exerceret officium mundandi cloacas, forſan haberet locum pœna dict. Clemen. quod ego non opinor verum, ſequendo dictam opinionem Card. poſt gloſſ. quia ſi lenones non comprehenduntur ſub ea, quia non ſunt expreſsi multò minus mundantes Cloacas. Crederem tamen quòd & ſi tales non cõprehenduntur, quia ille tex. videtur ſpecialitèr prohibere illa officia ibi expreſſa, ex eo fortè, q̃ in illa ætate frequentiùs peccabatur in illis, ſecundùm Card. ibi, Si clericus vteretur aliquo ex prædictis officijs, vel ſimilibus vilibus, vel in honeſtis, ſi monitus non deſiſteret, puniẽdus eſſet ſuperioris ſui arbitrio, attẽta officij & perſonæ qualitate, & temporis diuturnitate, & alijs quę infrà in arbitraris conſiderãda tradimus.

5

Perſe & publicè. Adde glo. A not. hoc tenentem in verbo publicè & perſonaliter. in Clemen. 1. de vita & honeſt. cleric. quam ibi ſequitur Petrus de Ancharr. not. 3. Card. Flo. not. 5. Ioann. de Imo colum. 3. Vnde dixit egregiè Archi. in cap. nulli. 44. diſt. quod clericus qui non perſe ſed per alium tabernam exerceret, non dicitur tauernarius. idé ſequitur Domi.

in cap.1. colum. 2. verſic. nota iſtam glo. de vita & honeſt. cleri. in. 6. & ad hoc allegat tex. in ca. ſignificante. de appella. vbi canonici quidam ius habebant vendendi carnes, & ſcribit Domi. ſe aliquādò defendiſſe clericum, qui domibus Eccleſię tabernā tenuerat, vendendo vinum, quod ex ſuis vineis colligerat, non tamen propria perſona adminiſtrauerat, ſed per alium, & ſequitur ibi Philip. Frā. colum. 2. & vide Abb. conſi. 6. inci. caſus ſuper quo. libr. 1. qui loquitur, de clerico vendente vinum, & cæteros fructus ex ſuis prædijs. ſunt etiā videnda quæ ſcripſi ſuprà cap. incip. negociatores. annota. prima. Quibus ſuffragatur text. in cap. vltim. ne cleric. vel mona. in. 6. vbi clerici criminalem iuriſdictionem poſſunt exercere per alios, licet per ſe ipſos facere nó ſit eis permiſſum. tex. in Clement. nè in agro. §. porrò. in fine in verbo. *Perſonalem*. de ſta. monach.

Et conducit tex. à ſenſu contrario in l. in honorib. §. 1. ff. de vacati. mu. vbi ſcriptum eſt non alios fiſci vectigalium redemptores, à muneribus excuſari, quàm eos qui præſentes negotium exercent: quaſi ſilicèt illi exercere non cenſeantur, niſi ipſi præſentes exerceant. Et ſimilis eſt propemodum tex. in l. vltim. ff. de excuſation. tutor. Vbi qui in collegio piſtorum ſunt, à tutela excuſantur, ſi modo per ſemetipſos munus illud exerceāt, ex quo not. Bald. quod doctor non debet habere ſalarium, niſi per ſe legat, non verò per ſubſtitutum quem etiā ad hoc not. Roman. in rep. l. ſi verò. §. de viro. fall. 24. ff. ſolu. matrimo. & & in ſing. 62.

Sed his reffragari videtur tex. in l. 2. §. 1. ff. de admini. rerum ad vſum ciuit. perti. vbi quòd quis ſuo nomine exercere prohibetur, id nec per ſubiectam perſonam facere debet, ideò ſi Decurio ſi biectis aliorum nominibus prædia publica colat. quæ de curionibus conducere non licet, ſecundum legem vſurpata reuocantur, & ibi not. glo. quòd illud quod non nó poſſum per me nec per aliū poſſum, vbi gloſſ. multos tex. concordantes allegat. Sed quanuis hoc verum ſit minimè procedit, quando lex vel ſtatutum conſiderat actum ipſius perſonæ exercentis vt in viliſsimis, & ſordidis officijs, hoc capite expreſsis, in quibus vilitas in eorum vſu perpenditur, ità ſing. tenet Andr. Alciat. in tract. præſu. regul. 1. præſ. 48. nu. 10. Sed & ſi verum eſt clericum, qui dicta ſordida munera interpoſita perſona exercet, puniendum forè non equidèm pœna ordinaria, dict. Clement. 1. de vita & honeſt. cleric. cum non tamen à culpa vacet, etiam ſi per alium exercet, vt tenet glo. præcipua quam doctores ibi ſequūtur ideò arbitraria pœna puniri debet, pro modo culpæ.

Poterit etiam Iudex Eccleſiaſticus contra laicos merces vendētes procedere ſi in his aliquid turpe, vel illicitum cómiſſerint, veluti ſi merces mixtas cum alia ſpecie ignorante emptore vendiderint, quòd notatu dignū eſt, ità ſcribit Abb. in cap. 1. de empt. & vendi. quem ſequitur Anton. Burgen. ibi. Roma. ſing. 526. & antè hos opinione iſtā tenet Abb. Antiquus in dict. cap. 1. de emp. & vend. quem originaliter legimus ſcribit etenim ibi magiſtrum ſuum illius tex. autoritate conſuliſſe, iudicem Eccleſiaſticū debitis pœnis punire poſſe laicos aromatarios immiſcentes fauarum farinam in cera venali quē ibi Andr. Siculus ſequutus fuit & Auferi. in rep. Clemen. 1. de offic. ordina. poſt regul. 4. de poteſtate Eccleſiæ ſuper laicos

Iudex Ecclesiasticus cõtra laicos merces depravatas vendentes procedit de iure, non verò in Hispania.

lacis & rebus eorum versic. Tertio. Nec ista puniendi facultas tolli potest à iudicibus Ecclesiasticis, per sæcularem potestatem ex transcursu cuiuscunque temporis quia contraria consuetudo esset nutritiua peccati & in reipublicę pernitiem ira Hosti. Ioann. Andr. Abb. Cardi. Barb. in dict. cap. 1. quam opinionem communem esse profitetur Nicol. Boeri. decisio. 69. num. 21. & insignis D. Couarruu. lib. 3. vari. resolu. cap. 14. num. 3. scribit tamen Boeri. dicta de cisi. quòd in regno Franciæ contrarium seruatur ex generali consuetudine qua potestas hæc tantum tributa est, sæcularibus magistratibus abrogata ab Episcoporũ clericorũ quæ iudicũ iurisdictione, quòd etiã apud Hispanos antiquissima consuetudine receptum est teste D. Couar. in d. c. 14. quam consuetudinem validã esse scribit glo. in d. c. 1.

B *Glossibi.* Adde Abb. qui hanc sententiam sequutus dictam glos. sing. esse fatetur in capit. ex tuæ. num. 4. de cleri. non residen. & vide Abb. & docto. in capit. vltim. de vita & honest. cleri. Alexan. in l. cõtumatia. ff. de re iudi. Deci. in capit. consuluit. num 11. de offici. deleg. Bartho. Cass. in consuetud. Burgun. Rub. 4. §. 22. in glos. *Sera souffisamment.* num. 18. Verum tamen est, quod si Episcopus publicè denunciet in Sinodo, seu Synodalem constitutionem faciat, qua præcipiat, ne clerici dicta sordida munera exerceant, tale præceptum, vim habet trinę monitionis. Ita Hosti. in summa ne cleri. vel monach. §. quæ sunt permissa. in fine ver. ego intelligo, quem sequitur Gregorius Lup. in l. 49. titul. 5. in verbo, *Amonestar tres vezes.* par. 1.

C *Prædictam pœnam.* Adde Barthol. Cassa. idem tenem in consuetud. Burgund. Rubr. 1. in glos. *Silua grace.* num. 62.

Aleatores.

CAPVT, LXX.

1 *Ludere ad taxillos, clericis prohibitum est.*

2 *Clericus publicus aleator qua pœna puniendus sit, serioſe traditur.*

3 *Seculares iudices, licet non possint ex huius regni legibus inquirere contra lusores post dues menses, neq; contra eos qui duos tantum argẽ teos luserint: iudices tamen ecclesiastici non debent, etiam in his casibus, clericos impunitos relinquere.*

4 *Clericus compelli potest parte petente ad restitutionem eorum, quæ lucratus est in ludo: licet terminus, de iure regio præfixus, fuerit lapsus.*

5 *Clerici lusores non solum puniendi sunt, sed etiam ludi participes.*

ALea quidem (si Calepino credimus) ludus tabulæ est, & omnis ludus in varietate fortunę consistens. Vnde aleator dicitur qui sæpè alea ludit: ludere autem ad aleas & taxillos clericis prohibitum est, [a] vt in c. Clerici. de vita & honesta. cler. quod ideò prohibitum videtur, propter plura crimina quæ in talibus ludis perpetrari solent, [b] quorum. 16. refert Hosti. in sua summa, in tit. de excessi. Præl. in §. Clericus & vide Florent. in 2. parte, tit. 1. cap. 23. §. 6. column. 1. & duabus sequent. vbi dicit quòd quòt sunt puncta in taxillis, tot sunt scelera in ludo: & ponit. 21. peccata quæ in illo interueniunt, quæ

1

a

b

quæ omnia ad literam trãſcripſit Petrus de Rauen. in ſuo Alphe. aureo, in verbo ludus. Pœna autem clerici publici aleatoris eſt vt repellatur ab
2 obtinendo beneficio, [c] etiam ſi nunquam fuerit monitus vt deſiſtat à ludo: probatur in ca. inter dilectos, de excеſ. pręla. iucta glo. in d. cap. Cler. in verbo ad aleas, vnde dicit Abb. in d. cap. Inter dilectos, quòd collactio facta tali, eſt nulla ſi de hoc conſtabat, tãquã facta vili & indigno: [d] & ſi non conſtabat, quia erat occultus, debet irritari: quæ vltima verba Ab. diſplicent. Nam ſi hæc eſt pœna aleatoris publici, quomodo occultus aleator illa punietur? beneficio autem obtento non priuatur propter ludum, ſecundùm eũ, ſed mitiori pœna plectì debet: exquo videtur quòd eſt pęna arbitraria. Si autem monitus non ſe correxerit, tunc poteſt beneficio priuari ſecundum eũ, qui allegat tex. in cap. 1. 36. diſtin. quæ aliàs eſt. 35. qui tex. hoc expreſsè non dicit, ſed quòd clericus deſeruiens aleæ, aut deſinat, aut damnetur: & non aperit quæ ſit pœna. Vnde magis mirandũ eſt quòd Domini, & Præpo. ibi ſummando tex. eundem, videntur tenere, quòd per illum textum imponitur pœna depoſitionis, quod etiam videtur tenere Siluеſ. in ſumma, in verbo ludus, in verſi. Quartò quæritur, dũ dicit quòd paret eſſe peccatum mortale ludere in clericis, ex pœna quæ eſt excommunicatio, vel depoſitio, vt diſt. 35. Epiſcopus qui eſt idẽ tex. de quo ſuprà, qui omnes doctores ſolum ad hoc moueri poſſunt propter illud verbum, *Damnetur*. Et prædictam tamen opinionẽ Abb. ſequitur ſimpliciter Ioan. Baptiſta Caccialupi in tracta. de ludo, in 12. quæſt. licèt non referat Abb. ſed allegat ſolũ Doctores in dict. ca. inter dilectos & idem ferè ad literam facit Paris de Puteo in tract. de ludo, in colum. 11. nume. 44. licèt de Dominico & præpo. nullus eorum meminerit. Ego vero in pœna huius delicti non facilè opinor quòd poſſet deſcribi certa doctrina, quippè peccatũ variari debeat ex circũſtãtijs occurrentibus, quę ad aggrauandam vel minuendam eam, animum iudicis inclinabunt: ideoq; arbitrari eum oportebit quãta ſit cõ 1
ſuetudo ludẽtis, & quæ quãtitas prætij, & qualitas perſonarum, qualiſuè exempli pernicies, & an in hoc delinquentes occaſione ludi diuina deſeruerint officia, quibus intereſſe tenebantur, aut ſi ſacramẽta deſierint miniſtrare. Et pro vt hæc omnia accidiſſe comperierit, ſic delinquẽtes in hoc punire debebit. Vnum præterea ſemper aduertat Iudex, quòd cùm in his præcipuè Regnis longè grauius puniant eorum leges ludentes ad taxillos, quos idioma Hiſpanum *Dados* appellat: & hoc genus ludi in oculis omnium deteſtabilius ſit, ſic debet ipſe arctiori pœna clericos qui in hoc deliquerint coercere. Si verò clericus proprio ludo id adiũxerit, quòd aliis ludere volentibus menſam paratam habet, in qua alios ad ludendum prouocat ac recipit, tunc quidem grauiori pœna quàm in prædictis caſibus plectendus eſt. Admonitos præterea 3
velim in hoc articulo omnes. Iudices horum præcipuè Regnorũ, quòd licèt ex eorum legibus ſancitum ſit, quòd poſt duos menſes non poſsint iudices inquirere cõtra luſores, [e] nec e
contra eos qui duos tantum argenteos luſerint procedere: [f] ipſi tamen f
contra clericos & poſt dictum terminum & infrà prædictam quantitatem potuerunt & debebunt procedere, ex ratione: quia cùm longè inhoneſtius, & magnis prohibitum ſit cle-

ricis

ricis quam laicis vacare ludis, non videtur decens esse dictarum legũ sanctiones in clericorum ludentium patrocinium admittere. Atq; ex ea crederem ratione posse firmari, quòd licet ædem leges patriæ breuem terminum præfixerint ad repetitionem amissorum in ludo, etiam eo lapso dãnari poterit clericus ad restitutionẽ eorum quæ lucratus est eo qui amisserit repetente. Et quòd in hoc attendendum sit tempus à iure communi p̃finitũ ad repetitionẽ prædictorũ, de quo in dict. auct. Alearum vsus. Et per Abb. in dict. capit. Clerici de vi. & honest. cleri. Non solùm autẽm Iudices ecclesiastici in puniendis clericis lusoribus debent esse peruigiles sed, & inspicientes, & participes g tãtùm etiam punire debent pœna, quę ipsis condigna videbitur, Imperatoriarum legum zelum imitantes, qui clericos ad tabulas ludentes, vel participes ludentium, aùt inspectores tribus annis à ministerio prohiberi iubent, & in monasterio redigi, vt in auct. Interdicimus. C. d. episcop. & cleric. & in. §. Interdicimus. in auct. de sanctiss. episcop. col. 9.

4

5

g

A *Clerici & religiosi à quibus ludis repelluntur.*

Prohibitum est. Adde Concilium Triden. Sess. 22. ca. 1. de reforma. & Sess. 24. capit. 12. & Regiam. l. 57. tit. 5. par. 1. cum dicit. *Otro si no deuen jugar dados, nin tablas, nin pelota, nin tejuelo, nin otros juegos semejantes destos: porque ayan de salir del assossegamiento, nin pararse à verlos, nin à tenerse con los que juegan.* Et ea ratione verè iudicio meo scribit Domi. Soto de iust. & iure li. 4. q. 5. ar. 2. quòd sacerdotibus vix citra mortale peccatũ vti licèt ludis vetitis, ac præsertim religiosis, & Præsulibus, quia ludus illis non qua ratione sæcularibus, sed quia contra eorum est honestatem prohibitus est, quòd autẽm autor noster hic num. 2. sequirur. Possunt sanè clerici vel nonachi sinè vla culpa etiam veniali, chartis lusoris lude re ob honestam causam (putà) ad excitandum vel recreandum socium ea re indigentem, dummodò non frangant legem vlam: ad mortale peccatum obligantem, ità Nauarr. in manual. cap. 19. nu. 3.

Sed an clerico ad Schacos ludere liceat, vide Ioan And. in cap. clerici. de vita & honest. cleric. qui tenet quod sic idem tenet glo. in. §. interdicimus. in auth. de sanctiss. Episc. coll. 9. & in auth. interdicimus. C. de Episcop. & cleri. vbi Odofr. & Alber. idẽ sequuntur Archi. & Præpos. in cap. Episcopus. 35. distinct. Innoc. in cap. lator. de homi. quam opinionem cõmunem esse fatetur Abb. n. 4. in dict. cap. clerici. Bertachi. in tract. de Epis. 1. caus. fi. par. q. 7. Aug. ad Ange. in tract. malefici. in parte, *Meritò recusandi malidati*, num. 3. Iuli. Clar. libr. 5. recep. senten. §. ludus. vers. i. quæro nunquid. Grego. in dict. l. par. in glo. incip. *Tejuelo.* Quæ communis: & recepta sententia limitari debet, nisi cleri cus luderet ad Schacos auantiæ causa, ità Archi. in dict. cap. Episcopus, & Imo. in dict. clerici. colu. 9. & alij ex prędallegatis.

Perpetrari solent. Quibusdam vulgatis carminibus, quæ carmina refert Hosti. in summa tit. de excessio. prælа. §. clericus. Plato quidem rectè, videtur annotasse aleam & reliquas pernitiosas artes á Demone quem nominat Theuth. inuentas esse, ità Plato in Phædro. & aliquas rationes luculẽtas prohibitionis aleæ scribit Ioann. Sales Betiensis lib. 1. Polycratici. cap. 5. B

Et qui plura alia de taxillorum & alea-

alearum pernitiè, & deteſtatione videre deſiderat, legat Paridem de Puteo Ioann. Baptiſt. Calcialup. Steph. Conſt. in ſuis tracta. de ludo editis Troilum Malueri. in ſuo vtili tracta. de Sordi. Iodo. in practi. crimi. capi. 126. Thom. Gramma. deciſsio. 11. nume. 7. & nouiſsimè Fra. Fran. Alcoçer in tracta. de ludo & egregiam additionem ad Doctor Didac. Perez in. l. 37. ti. 19. lib. 8. ordi. cuius autorem ideò non nomino, quia mihi incertus eſt, quis is fuerit, cum in toto illo opere non appareat.

C Clericus qui ludo indulget qua pœna plectẽdus ſit.

Ab obtinendo beneficio. Vide nouiſsimè Iacob. Menoch. lib. 2. de arbitra. iudi. quæſtion. centur. 4. cauſu. 399. num. 3. Iure verò ciuili ea pœna ſtatuta erat, quòd ſi clericus poſt monitionem Prælati aleę indulgeret, per triennium proprio munere ſuſpendendus erat. tex. in dict. authẽti. interdicimus. & in dict. l. 57. Quæ quidem pœna cum iure canonico approbata non reperiatur, eccleſiaſtici iudices eam clericis infiingere nó debent, ſed eas pœnas quæ ſacris canonibus ſunt approbatæ, vel aliam arbitrariam pro modo culpæ, & conſuetudine ludentis, ità declarat Gregor. in dict. l. parti. in gloſſ. cip. *Por tres años.* Qui noſtri autoris hoc capite meminit.

Iudex ecclesiasticus, an laicos luſores, poſſit debitis pœnis punire.

Hoc de clericis, ſed cum crimẽ hoc ſit mixti fori, vt adnotarunt Ange. Areti. in tracta. malefi. in verbo, *Mentitore de falſi dati.* num. 12. Pari. de Puteo in tract. de ludo. num. 43. Petrus Auenda. neminem tamen allegans do executend. manda. Reg. 2. par. ca. 9. n. fi. Ideoque laicus luſor punitur in primis, pœna priuationis cõmunionis, vt ſancitũ fuit in ſacroſãcta Elibertina ſynodo. ca. 79. & refert Spec. in tract. de modo generalis cõcilij ſub rub. 62. Deindè pœna arbitrio Epiſcopi iniungitur, ita Amodeus de Caſtello in tract. Sindicatus num. 93. Iacob. Menoch. vbi paulò ante allegaui, ſed in forenſibus actionibus, apud Hyſpanos hoc receptũ non eſt, nec vidi vnquam iudices ecclesiaſticos huius criminis ratione, contra laicos procedere.

Sinodalis Toletana, conſtitutio interpretatur.

In hoc tamen ampliſsimo Archiepiſcopatu Toletano, nouiſsimę pęnę cõtra clericos huius criminis reos ſunt ſtatutę in lib. 3. cõnſti. de vita & honeſt. cleri. cap. 7. in hæc verba. *Eſtatuymos y mandamos, à todos los clerigos conſtituydos in ſacris, ò beneficiados de qualquiera dignidad, ò preheminẽcia que ſean, en eſte Arçobiſpado, no juegen en publico, ni en ſecreto, à juegos prohibidos de derecho, eſpecialmente à las tablas, dados, ò naypes, dineros ni joyas, ni preſeas, ni preſtẽ dineros a otro para jugar. Ni aſsiſtan para atenerſe à algunos que juegan, ni conſientan que otros juegan en ſus caſas. Y ſi lo contrario hizieren reſtituygan lo que anſi ganaron, è incurra cada vno en pena de dos ducados la primera vez, para la fabrica de la yglesia donde fueren parrochianos, denũciador, y pobres, por yguales partes. Y por la ſegunda vez la pena doblada. Y por la tercera demas, y aliende de las dichas penas, que de la pugnacion à el aluedrio de los juezes, que de ello conocierẽ, ſegun la calidad del exceſſo, y los clerigos que conſintieren que ſe juegue en ſus caſas, ſean obligados à pagar todo el intereſsè que ſe perdiere, y ſe lo puedan pedir, y los juezes condenar en ello. Y ſi dẽtro de nueue dias, no vuiere quien lo pida, que el nueſtro fiſcal, ò alguazil lo pueda pedir. Y ſea la mitad para el, y la otra mitad para los pobres, que el juez por bien tuuiere de lo aplicar.* Hactenus Synodalis Toletana conſtitutio, circâ quàm illud notandum exiſtimo, quod ad hoc, vt clericus cõdemnari poſsit,

posſit, grauioribus pœnis quæ ibi imponuntur. Si ſecundò vel tertiò luſerint, opportet quòd primò ſit condemnatus, vt poſsit pœna ſecundi criminis multari, & ſecundò vt tertia pœna imponi poſsit ità ex dicta conſtitutione colligitur. & ſic ſimiles Regias conſtitutiones interpretatur doctiſsimus Auenda. de mand. Reg. 2. par. cap. 9. num. 9.

Poſſunt tamen in hoc Archiepiſcopatu clerici impunè ludere ità vt ludus ſex argenteos non excedat, & ſit cauſa alicuius prandij, & hoc raro & non publicè, ne indè ſcandalum generetur laicis, vt in capit. 8. dictarum conſtitutionum lib. 3. tit. de vita & honeſt. cleri.

D *Vili & indigno.* Adde quod ego quidem opinor non omnino verum eſſe, quòd collatio beneficij facta infami, ſit nulla: nam eam validam fore antè ſententiã tenuerunt Federi. conſil. 50. Cardin. & Felin. in capi. querellam. de iureiurand. text. vbi Inno. in cap. interdilectos. de exceſsi. prælа. & præmittit Calderi. conſil. 20. tit. de præbend. Felin. in cap. 2. col. 3. de reſcrip. Niſi ea collatio facta ſit infami notorio, infamia quidem iuris, tunc enim collatio eſt nulla ipſo iure quemadmodum explicat Abb. in ca. interdilectos. nume. 6. & in capi. ſuper eo. de electione Felin. in dict. ca. 2. nume. 4. Selua. in tracta. de benefi. 3. par. quæſtio. 3. colum. 5. Hęc de infamia iuris, nam de infamia facti tradit Calderi. dict. conſi. 20. & Marti. Nauarr. in capit. ſi quando column. 52. de reſcrip.

E *Ad taxillos.* Qua hodie pœna ludentes ad taxillos in hoc regno puniantur: vide l. 2. titu. 10. lib. 8. ordi. & pragmaticam regni conditam à Ioanna Regina Caroli Cæſaris matre Burgis anno. 1528. quæ nouiſsimè collocata eſt libr. 8. ordina. noui ti. 7. l. 7. & vide nouiſsimas aliàs pœnas contra luſores cõſtitutas in l. 15. titu. 26. lib. 8. d. noui. ordi.

Contra luſores. Vide. l. 116. in Ma F drititijs conuentionibus celebratis ann. 1528. quæ hodie eſt l. 10. titu. 7. lib. 8. ordina. noui. Et not. quòd licèt iure Regio limitatum ſit tempus ſcilicet octo dierum, ad repetendum amiſſum in ludo, & ad procedẽdum per inquiſitionem ſint duo mẽſes ſtatuti, in clericis, (vt autor noſter hoc cap. ſcribit) dicta Regia conſtitutio ſeruanda non eſt, eodem modo nec in ſcholaribus quibus lapſo illo termino amiſſorum in ludo fit reſtitutio, & hoc caſu incorrepta eſt. l. vltim. C. de relig. & ſumptibus funer. ità in celeberrima illa, toto quæ orbe celebratiſsima Salmanticenſi Achademia ſeruari teſtatur Addi. ad Didac. Perez in l. 37. tit. 19. libr. 8. ordi. Et iuſtiſsimum eſt, quòd noſtra Complutenſis Achademia idem obſeruet.

Procedere Vide l. 63. in Madriti- G tijs conuentionibus celebratis ann. 1534. quæ eſt hodie l. 11. tit. 7. libr. 8. ordina. noui.

Participes. Adde Cin. & Bald. in H auth. interdicimus. C. de Epiſcop. & cleric. qui elegantèr ſcribunt, quòd ſi ſtatuto pœna ludenti imponatur, eadem ludi particeps multandus eſt, quam opinionẽ ſequutus fuit Ang. & ibi Aug. Arim. vbi ſuprà num. 7. quod pro multis legibus huius Regni eſt notandũ. Vndè ſcribit Fulg. in dict. authen. interdicimus, quòd ſi quis iurauit ſe non ludere, & det alteri peccuniam, vt ſuo nomine ludat à periurio minimè excuſatur cuius opinioni aſſentitur Aug. Arimi. in dict. loco nume. 11. quod multum notandum eſt.

Bona

Bona ecclesiæ dilapidantes.

CAPVT, LXXI.

1 *Dilapidator bonorum ecclesiæ à dignitate est remouendus.*

2 *Clericus patronus, qui res eccleſiæ alienat, vel in illis damnum infert qua pœna sit coercendus.*

3 *In hoc delicto dilapidationis bonorum ecclesiæ, tria spetialia reperiuntur.*

4 *Elegans traditur forma procedendi in hoc dilapidationis crimine.*

5 *Exploditur quædam Anto. opinio, & posteà in quodam casu recipitur.*

6 *Potestas alienandi, licèt pendente lite, à iure interdicta sit: super suspitione tamen dilapidationis factum iudicis requiritur.*

1 SI quis dilapidator est bonorum ecclesiæ, hæc est manifesta & rationabilis causa quare potest à dignitate remoueri, probat text. in cap. 12. de stat. mona. circa fi. & vide text. in cap. Si quis presbyter. 1. dist. quem sic summat Præpo. Presbyter vel diaconus vendens sacra vasa ecclesiæ deponendus est, poterit tamen episcopus cum eo dispensare: qui tex. etiam probat quòd clericus in hoc commit
2 tit sacrilegium. Patronus verò clericus, qui res ecclesiæ alienat, vel illis damnum infert, si requisitus non restituit, suspenditur ab officio & beneficio donec emendet, & si adhuc noluerit emendare debet deponi. ità etiam disponit tex. in l. 3. titu. 15. par.
3 1. Et nota quòd in isto casu dilapidationis tria specialiter reperiuntur secundùm Anto. post Hostien. in cap. Licèt Heli. de simon. per. col. Primũ, quòd absens & contumax condemnatur, etiam lite non contestata. Secundùm, quòd propter solam suspitionem suspenditur ab administratione is, contra quem fit inquisitio. Tertium, quòd quilibet auditur accusans: quæ etiam tria specialia refert & sequitur Ana. ibi in colum. 6. Prius tamen admittendi sunt quorũ interest. 16. quæsti. 7. cap. Filijs. &. 2. quæstio. 7. Quapropter. Forma verò 4
procedendi contra dilapidãtem est, quòd formentur duo processus, primus de suspitione dilapidationis, in qua summariè procedi debet: quia timetur ne is, contra quem est inquirẽdum de veritate, officiales corrũpat, & inquisitionem veritatis impediat, in qua procedi potest summatim & sine scriptura ad effectum, vt probata suspitione detur sibi coadiutor, & interdicatur vtrique omne genus alienandi, & tunc probata suspitione licèt leui, & per coniecturas debet suspẽdi ab administratione, quæ suspensio operatur effectum, quòd solùm perdet potestatem administrãdi in temporalibus, non verò in spiritualibus. Secundus processus de veritate dilapidationis, in quo proceditur plenariè, & inuenta veritate deponitur ab administratione in perpetuum, taliter quòd quò ad actum, & quò ad ius remoueatur ab administratione spiritualium & temporalium, licèt nõ degradetur ab ordine: & sic eijcietur dilapidator ab ecclesia, & alijs præficietur, & ei actus remanebit in ordine, sed non habet ordinis executionem, cùm sit effectus infamis per sententiam. Quæ omnia colliguntur ex Archi. in cap. Vobis. & in cap. Vulteranæ. 12. quæstio. 2.

& ex

& ex Anto. in ca. Venerabili. de offic. delega. & in cap. Licet Heli. de simo. & ex Ioan. de Ana. ibi, col. 5. & ex Abb. in dict. c. Venerabili. complectẽdo substantiam dictorum suorum: Abb. tamen vbi suprà, in hoc secundo processu quando de veritate agitur quò ad pœnam imponendam cõuicto de dilapidatione distinguit, quòd aut fuit actum criminaliter, & debet deponi: allegat tex. in. c. Apostolicos, &c. Monemus. 12. quæsti. 2. cuius opinionẽ sequitur in hoc Præpos. in dict. ca. Vobis, prope fi. Aut fuit actum ciuiliter, & debet solùm remoueri á beneficio, & alius est ad illud promouendus, allegat text. in d. cap. Licet Heli. quam distinctionẽ habuit ab Anton. ibi, licet eum non referat, qui etiam plus dicit, quòd debet de poni etiam ab ordine: & videẽ eundem ibi, & in d. capi. Licet Heli. tenentem quòd si prælatus non potest conuinci de dilapidatione, & est infamatus, debet se purgare. Et aduerte quòd Abb. in d. cap. Venerabili. dicit quòd hic processus de quo suprà habet locum, quando procedit per viam inquisitionis, seu denuntiationis: sed si accusatur quis de dilapidatione, non est necessè vt prius inquiratur an sit suspectus, sed potest procedi super veritate. Cum autem totus hic noster libellus in denuntiatione fiscalis, & non in accusatione fundetur: per hoc constat quòd debebit in nostro proposito formari duplex processus. Crederem præterea quòd licet verum sit quod Abb. dicit, quod accusationem nò est necessẽ præcedere inquisitionem de suspitione. Si tamen accusator peteret pẽdente accusatione accusatũ suspendi ab administratione, tũc necessè esset saltè summariè de tali suspitione cognosci, & illa probata posse procedi ad suspensionem, vt suprà: quia sola pendentia accusationis de dilapidatione non sufficeret ad suspendendum reum ab administratione, vt notat. Anton. in dict. cap. Licet Heli. colum. penult. & Præpos. in dict. capit. Vobis. 12. quæstio. 2. Sed in materia huius nostri. cap. vide. Abb. in dicto. capit. Licet Heli. penultim. colum. vbi dicit quòd in veritate super modo procedendi contrá dilapidatores iura loquuntur vario modõ: quia principaliter habemus tex. in ista materia ibi, in dicto capitu. Licet Heli. in d. c. Venerabili. & in c. Vobis. & in c. Vulteranę. 12. q. 2. cũ alijs: & videtur q̃ non possint rectè reduci ad concordiam, nisi vnum suppleatur per aliùd. Vnde putat ipse propter hanc iurium varietatem esse committendum iudicis arbitrio, quam viam debeat accipere: & ideò considerata qualitate denunciantium & denunciati, & fama si qua habetur, quandoque iudex à principio interdicit á potestate alienandi, prout factum fuit in dicto. capit. final. de accusation. quandoque interdictione non facta procedit super suspitione, vt ibi: & probata suspitione poterit secundùm eius qualitatem & quantitatem in partem vel in totum suspendere, vt ibi: vel dare sibi coadiutorem, vt in dicto. capit. Venerabili. & quôd sic possunt reduci ad cõcordiam iura & opiniones plures quæ versantur in hoc. Cuius opinionẽ videtur quodãmodo sẽqui Fel. in d. c. Venerab. dũ in nostro proposito, & in materia dilapidationis videtur se remittere ad doctores, ibi, maximè ad Im. ibi & ad Abb. in d. c. Licet Hel. Et nota quòd dicit Anto. in dict. capit. Licet Heli. in penult. colum: quòd dicitur probari suspitio dilapidationis, 5

si ecclesia habeat magnos redditus: & nihilominus prælatus est magnis debitis obligatus, & quòd non poterit se excusare obtentu nobilitatis, quia quantumcunque sit nobilis, debet se restringere, & temperare, secundùm ecclesiæ facultatem. Quod non videtur simpliciter tenendum: quia si prælatus dilapidat redditus annuos ecclesiæ ad suam tãtùm mẽsam pertinentes, non dicetur tunc dilapidare bona ecclesiæ: sed redditus suos. Propter quod non videtur esse procedendum contra eum tanquã contra dilapidantem bona ecclesiæ, nisi intelligat Anton. quando debita, quibus erat obligatus prælatus, essent contracta ratione ecclesiæ: nam cùm ad illa etiam teneatur successor iuxta text. in capit. 1. de solu. dicetur tunc dilapidare bona dignitatis, quum per superfluitatem suorum sumptuum obligat successorem suum in ea. Insuper Barba. in dicto capit. Venerabili, in. 6. & 7. colum. simpliciter refert plures & varias opiniones in ista materia, & post earum relationem dicit quôd magna molestia est sibi inferendis tot opinionibus, & quòd veritas nó habetur ex illis, & quòd esset necessaria Papalis decisio, vt tot iura varia & diuersa reducerentur ad concordiam, & postea in colum. seq. refert opinionem Legistarum in proposito, & dicit quòd etiam ex dictis eorum non apparet veritas, sicut neque ex dictis Canonistarum, & quòd absoluat Apollo. Et tãdem ipse pro veritate dilucidãda in isto passu suscipit duos casus examinandos. Primum an pendente lite super suspitione dilapidationis sit interdicta ipso iure potestas alienandi, an sit interdicenda à iudice. Secundum an sit interdicenda administratio, an debeat dari coadiutor, quos duos casus prosequitur per duas colum. sequentes, & tandem ex eis elicit tres conclusiones. Quarum prima est, 6 quòd licet à iure sit potestas alienandi interdicta, pendente lite super suspitione dilapidationis, tamen requiritur factum iudicis, quam dicit esse contra Hostien. & sequaces de quo articulo vide Aretin. in dicto capit. fina. de accusa. reliquas duas referre non curo: quia primam earũ dicit esse contra glossas Decreti & Decretalium, & contrà omnes Docto. vsque ad suos dies. Secundam dicit esse contra scribentes, propter quod satis videntur paruipendendæ à doctoribus, qui magis veritatem, quàm superfluam subtilitatem quærunt & alij referre studeant. In tanta igitur doctorum varietate, ni mirum si nos quid verum sit non facilè possimus eligere. Vnde videtur posse teneri forma duplicis processus, de qua suprá cùm temperamento opinionis Abb. in dict. cap. Licet Heli. in qua multum credit in hac materia committendum arbitrio iudicis.

ANNOTATIO.

ADde quôd huius capitis argumẽtũ vehemẽter exposcit, vt hoc loco scribãtur potissimæ pœnæ, quibus bonorũ Ecclesiæ monasteriorum, & aliorum piorum locorum, alienatores vsurpatoresque puniantur. Hoc sanè canonicæ nostræ practicæ accómodatissimũ est nec alibi opportunius tractari potest.

PRIMA igitur pœna est, quòd qui bona Ecclesiæ alienat deponi

poni debet.capit.diaconi.12.quæſt. 2.capit.ſi quis de reb.eccleſi.non alie nand.Regia.l. 11. titul. 14. partit. 1. Si tamen clericus ad rem alienatam conuenitur, ſtatim reſtituerit, vel damnum Eccleſiæ refarcit, à dicta pœna eſt immunis, ita ſcribit Hoſtien. in ſumm. titul. de aliena. rerũ Eccleſiæ. §. & quæ ſit pœna, idem tenuit gloſſ. in capit. 1. 17. quæſtio. 4. idemque ſequuti ſuerunt venerandæ antiquitatis viri nempè Tan cre. Vicen. & Gofred. in capit. ſicut. de electio. Contrarium tamen ſententiam tenet gloſſ. in dict. quòd ſicut. in verſic. fina. illius text. autoritate innixa, quę videtur probare, quòd ſit neceſſarium, quòd gratioſè ad pœnam euitandam cum alienatore diſpenſetur. glo. in capit. Apoſtolicos. 12. quæſtio. 2. & hanc probat Hoſtien. Ioann. Andr. Abb. in dict. cap. ſicut. & in cap. ſi quis. de reb. & eccleſi. non alien. & negari non poteſt opinionem iſtam communem eſſe, & fortè veriorem: licet prima maxima innitatur ęquitate, eamque approbat dicta egręgia Parti. lex. & ibi not. Gregor. in verb. *Eſtas penas.*

Secunda pęna eſt excommunicatio. tex. in dict. capi. ſi quis pręsbyterorum. & in cap. omnes eccleſiæ. 17. quæſt. 4. Reg. lex ſupradicta.

Tertia pœna eſt ſacrilegij. tex. in dict. c. omnes eccleſiæ. quem ad hoc perpendit Petrus Rebuff. in comp. aliena. bono. Eccleſiæ. nu. 108.

Quarta pœna eſt perjurij, eo quòd beneficiati omnes ſe ipſos iuramenti vinculo aſtringunt, non alienaturos bona eccleſiarum promittútque ea non diminuere. text. in cap. prohibemus. de cenſib. text. in dict. capi. ſi quis præsbyterorum.

Quinta pœna eſt quòd qui vendit, vel indebitè alienat bona Eccleſiarum ſimonię crimine illaqueatur, ità Archidiac. in cap. Saluator. in fine. 1. quæſtio. 3. qui hoc tenet per text. illum in verſi. qui quis. & in capit. ſi forte. 17. quęſtio. 4. quæ pœna tunc locum obtineret, quando res ſacra venderetur: ita intelligit Rebuff. in d. compendio. nu. 113.

Sexta pœna eſt quòd talis alienatio eſt nulla. text. in ca. ſine exceptione. 12. quęſt. 2. & hoc ipſo iure idque verba illius cap. inſinuant. cum dicit. *Irrita enim Epiſcoporum venditio.* De quo eſt text. iuncta gloſſ. in auth. ex cauſa. C. de lib. præteri. cum aliis quę breuitati conſulens omitto. Et hæc venditionis annullatio pœna eſt gl. in cap. cognoſcentes. de conſti. vbi docto. Ex quo ſequitur quòd emptor rei eccleſiæ, vel alius qui ex contractu nullo rem poſsidet, eam cum fructibus reſtituere tenetur. tex. in d. cap. ſi quis pręsbyterorum. & in cap. grauis. de reſti. Spoli.

Septima pœna eſt, quòd res alienata ad eccleſiam reſtituitur, nullo dato pretio. tex. in capi. 1. de Schiſma. vbi Ancharra. Emptor verò recurſum habet contra venditorem ad pretium, non verò poterit vti retentione rei eccleſiæ: vt not. in dict. ca. fin. Rebuff. in dict. comp. numer. 115. ſed vtrùm emptor malè fidei poſsit repetere pretium ab alienante glo. in authen. qui res. C. de ſacroſ. Eccleſi. tenet q̃ ſic: quam ibi ſequitur C in. & Bald. gl. in c. hoc ius. 10. q. 2. Ant. de Butri. in c. ad audientiã de reb. eccleſiæ non ali. Hoſtien. in dict. §. & quæ ſit pœna. Quanuis contrariã opinionem, imo quòd nec pretium repeti poſsit à prętato malè alienante. tenet glo. in l. iubemus. C. de ſacroſ. eccle. & in l. quẽ admodum. C. de agricoli. & cenſi. libr. 11. & in auth. de non alien. & emphyt. §. ſi quis igitur coll. 2. & in d. c.

ad audientiam. Bar. in dict. auth. qui res. Abb. in dict. capit. si quis presbyterorum. in fine Imo. in dict. capit. ad audientiam. colum. 3. & 4. vbi hanc opinionem communem esse fatetur, & dicit quòd saltim in foro ecclesiastico difficile foret in practica contra eam obtinere. Prima tamen opinio approbata est dict. Regia. l. Parti. in verbo, *Mas contra*. Et eam intelligit ibi, Gregorius respectu pretij quòd emptor dedit nō verò alterius interesse.

Interpretatur Extra. constitutio. Paul. Secūdique prima est ti. de reb. Eccl nō alie. inter cōmunes.

Octaua pœna est, quæ cum alijs colligitur ex Extrauagan. constit. Pauli secūdi Pontificis Maximi quæ est prima titul. de reb. eccles. non alienand. inter extrauag. cōm. vbi contra eos qui alienant, vel locant, vltra triennium bona immobilia, vel mobilia pretiosa ecclesiarum, extra casus a iure permissos, excommunicationis pœna infliguntur, & si Episcopi vel Abbates fuerint, Ecclesiæ ingressus illis interdicitur, quòd si lapsis sex mensibus, indurato animo perseuerauerint, à regimine suarum ecclesiarum, & administratione monasteriorum, quibus præsunt, in spiritualibus & temporalibus eo ipso sunt priuati. Inferiores verò prælati, seu Priores, vel quicunque alij habentes beneficia curata, vel simplicia, seu dignitates, & administrationes, vel officia ecclesiastica regularia, vel secularia, sunt priuati: eo ipso, quòd alienāt, suis beneficijs, quorum res vel bona alienarunt, vel dignitatibus, illaque vacare censentur, absque aliqua declaratione, quæ quidem beneficia possunt conferri, liberè per ordinarios, ad quos de iure collatio spectat.

Circà quàm constitutionem illud notandum censeo, controuersum esse inter doctores an ea sit vsu recepta. Siquidem Bertachi. in tracta. de Epicop. in 36. quæstion. secundo volumin. tracta. diuersor. doctor. vbique seruari affirmat. & Anton. de Prato. in tractat. de iurisdict. Episcop. capit. 5. eodem. 2. volumin. eam vsu receptam esse fatetur D. Petrus Auenda. in libr. 1. de exequen. manda. Regul. capit. 4. numer. 5. vbi dicit quòd quotidie emanant literæ Apostolicæ ad eius obseruationem, & inuehitur in eos qui eam vel non esse receptam, vel contra eam validam esse consuetudinē, scripserūt dices in aduertēter fuisse locutos. Caiet. autem in summa in verbo, excommunicatio. casu. 75. in aliquibus locis quo ad nihil, in aliquibus quo ad aliquid receptam esse attestatur & D. Præsul. Couarruu. libr. 2. variar. resolutio. capit. 16. numer. 6. scribit apud Hispanos iæpe in forensibus controuersijs vidisse eam adduci, & quandoque admissam fuisse, & quādoque neglectam, proindè iudicis examinationi rem hanc dimittit, & de eius vsu dubitat etiam Summa Armil. in parte locatio, eam tamen in supremo celeberrimoque Lusitano senatu receptam fuisse testatur celeberrimus, & doctissimus illius consiliarius Anton. à Gema. decision. Lusitani. 156. numer. 2. egregius verò Martin. Nauarr. in manuali confess. capit. 27. nume. 150. hanc controuersiam ità diffiniuit nempè, vt existimet nulibi receptam esse quo ad pœnas illas extrinsecas, priuationis beneficiorum & aliās. Secus verò quo ad pœnā intrinsecam nullitatis alienationis, & locationis factæ in plures quàm in tres annos: itaque testatur Salmanticæ sententiam tuliſſe, qua irritam & nullā

Anto. à Ge. Lusit. laudatur.

& nullam quandam bonorum Eccle ſiæ locationem vltrà triennium iudicauit, non tamen clericum celebrantem qui eam fecit, ex illius decreti cenſuris irregularem eſſe exiſtimauit, quod veriſsimum & mirum in modum notandum eſſe cenſeo, & ità equidem ſupradictæ opiniones conciliantur.

Aduerſus verò illos qui bona Eccleſiarum vel piorum locorum occupauerint, tàm clericos quam laicos, nouiſsimæ pœnæ ſtatutę ſunt in ſacro Concilio Trident. Seſsione. 22. cap. 11. de reformati. Et duodecim pœnas ſtatutas contra perperam alienantes bona Eccleſiarũ ſcripſit Guil. Rodoan. in tracta. de rebus Eccleſiæ non alienan. quæſtio. 21. fo. 447.

Publicis ſpectaculis.

CAPVT, LXXII.

1 *Clerici in publicis ſpectaculis intereſſe non debent.*

2 *Clerici huius criminis perpetratores, de iure Cæſarum tribus annis ab altaris miniſterio ſuſpenſi, in monaſterio rediguntur: de iure verò Pontificio, condigna pœna, iudicis arbitrio ſunt puniendi.*

3 *Clerici intereſſe non debent ludis, oſtentationibus, executionibus damnatorum ad mortem, tauricidijs, ſeu alijs voluptuoſis humanis delectationibus.*

SI enim hominibus cunctis ob eſſe plurimum, moreſq; corrumpere ſpectacula Lactantius oſtendit, ob idquè fugienda conſuluit in libr. 6. diuinarum inſtitut. cap. 20. in fi. maximè ſub his verbis: Vitanda ergo ſpectacula omnia, nõ ſolùm ne quid vitiorum pectoribus inſideat, quæ ſedata & pacifica eſſe debent, ſed ne cuius nos voluptatis conſuetudo deliniat, & à Deo atque à bonis operibus auertat. Quis inquam ambigere poteſt, quàm indecens ſit eccleſiarũ obſequijs mancipatos viros illis delectari? Vndè meritò miniſtris altaris, ac quibuſlibet clericis prohibitũ fuit in Concilio Laodicen. in Canone. 54. de quo in cap. Non oportet, lo. 2. de conſec. diſtinct. 5. ſpectaculis aliquibus quæ in nuptijs, aut in ſcenis exhibentur intereſsè, & ſancitum fuit eos debere fugere, & abire de cõuiuio antè quàm themelici ingrediantur, vt ibi. Quòdquè non debeant ſpectaculis intereſsè ſcripſit Iſidorus, vt in cap. His igitur. 23. diſtinctio. & quæ etiam turpia ſpectacula illis inhibeantur, habetur in cap. Presbyteri. 34. diſtinct. quòd eſt Cõcilium Agathenſ. in Can. 39. & inſuper in antiqua illa & felici Eccleſiæ ætate, non ſolùm Pontifices maximi & cæteri Prelati eorum coadiutores, ſed etiam Imperatores ipſi quantumuis vniuerſi ferè orbis regimine prępediti, clericorum honeſtati ac ſuorum morũ reformationi vacabãt, nõ gnari quidem quantum officiat à ſacerdotibus & clericis in reliquũ vulgus exẽpli mali virus efflatũ, adeoq; huiuſce honeſtatis erant ſoliciti, vt plura clericis omnibus interdiceret, quæ infelici hac tempeſtate noſtra, leuiſsima fore videntur. Cuius rei exẽplum eſt quòd Iuſtinianus Imperator non ſolùm Epiſcopis, ſed etiam presbyteris, diaconibus, ſub diaconibus, & lectoribus, ac omnibus alijs cuiuſlibet venerandi collegij ad quodlibet ſpectaculorum ſpectandi gratia venire prohibuit.

In hoc verò delinquentes, vt tribus annis à venerabili ministerio prohiberentur, & in monasterio redigerẽtur statuit, vt in auth. de sanct. Episcop. §. interdicimus. colla. 9. quæ quidem pœna, & si vti ab Imperatore clericis inflicta, videatur non imponenda: monere tamen debet prælatos omnes, vt similia clericis prohibeant, ac contemptores, pœna digna castigent. Et vide Cardina. in Clement. Ne agros. §. Porrò. colu. 2. de stat. monach. referentem Lau. qui per text. ibi, & in dict. §. Interdicimus, & per text. in capit. Sententiam sanguinis. ne cleric. vel monochi, dicit quod clerici non debẽt intereſſe ludis, ostentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandestinis matrimonijs, & alijs voluptuosis, seu alijs inhumanis actibus laicorum, ex quibus probabilis videtur asserentium opinio, scilicet non licere clericis, maximè sacerdotibus tauricidijs intereſſe. [a] Quippe cùm inficiari nemo valeat quòd ille actus inhumanus sit, & antiquam redolens barbariem, & in quo plures ex inde hominum sequantur interitus, tantoquè soleant iucundiora reputari similia spectacula, quantò sæuior in homines fuerit taurorum ferocitas iaculis lacessita. Vt autem ad hoc abstinerent clerici in sacris saltem constituti, honestum & æquum ducerem, vt hoc synodali decreto per omnes diœceses prohiberetur, pœna condigna cõtrafacientibus imposita.

3

a

A *Tauricidijs intereſſe.* Adde egregiam l. 58. titu. 5. par. 1. & miror non esse allegatam à nostro autore, inquit enim lex illa. *Cuerdamente deuen los Perlados traer sus faziendas, como homes de quien los otros toman exemplo, assi como de suso es dicho, è por ende no deuen yr a ver los juegos, assi como à lançar, ó bohordar, o lidiar los toros, ò otras bestias brauas, nin yr à ver los que lidian. Otrosi non deuen jugar dados, nin tablas, nin pelota, nin tejuelos, nin otros juegos semejãtes de estos.* Idem decretum est in cõcili. Bracharensi. 4. acti. 5. capit. 8. in vltima parte & in Concilio Cæsar augustano anno. 1566. capit. 1. & in Synodo Valenti. actione. 1. & Conci. Prouintia. Toletan. ann. 1565. acti. 3. capi. 26. in dicta tamen partita lege in verbo, *Lidiar los otros*, Gregorius. Examinat an taurorum agitatio permissa sit: quam licitam esse iudicauit Ioann. à Medina in codice de reb. restituend. quæstion. 21. versic. corollariè sequitur, quo loco scribit eos qui rem publicam moderantur à peccato immunes esse, si adhibita diligentia necessaria ne mors aut damnum sequatur tauros agitari permiserint. Illi verò qui in plateis tauros agitant, si id temerè non fecerint, sed locũ propinquũ, vel receptaculum habuerint, ad quod possint confugere, vt incolumes redantur, pari ratione excusantur, alioqui peccarent temerè, & improbidè tauros agitantes, suis viribus & industriæ confidentes. Quòd verò attinet ad illos qui dictis ludis assistunt, dummodò non de peccato, aut negligẽtia si qua in rectoribus fuit, nec de currentium temeritate, nec de damno alicui ex taurorum agitatione eueniente letentur à peccato excusantur. doctissimus tamen Gregor. in dict. glos. dictæ legis Partitæ taurorũ ludũ maximè noxiũ arbitratur in quo nulla diligẽtia (vt ille inquit) sufficiẽs est ad præcauẽdas mortes percussiões, dãna, quę frequẽtissimę ibi contin-

Tauros agitare an absque peccato liceat.

continguunt. Et ea ratione Martin. Nauarr. in manu. confessor. Latino. capit. 15. numer. 18. quibusdam rationibus a ductis ibi testatur olim tenuisse hanc taurorum agitationem, absque mortali peccato fieri non posse. postea tamen mutato consilio affirmare hoc nō audet, dummodo fiat cum moderamine, & adhibita cautela, sed quia id raro continget iustissimam fore legem qua taurorum agitatio prohiberetur, quam sanctissimus Pius Quintus Pontifex Maximus sanciuit, quæ vulgo circunfertur.

Sed dictæ constitutionis pœnæ & censuræ in his Hispaniarum regnis, quo ad laicos nec non milites quarūcunque militiarum, reuocatæ sunt iā à sanctissimo domino nostro Gregorio Decimo tertio Pontifice Maximo, qui nunc feliciter catholicę Ecclesiæ præest. Cuius decretum in studiorum gratiam quia vulgo non patet hoc loco scribere decreui.

Ad futuram rei memoriam.

EXponi nobis nuper fecit charissimus in Christo filius noster Philippus Hispaniarum Rex catholicus quòd felicis recordationis Pius Papa prædecessor noster, periculis fidelium occurrere volens, per suam constitutionem, omnibus Principibus Christianis, cæteris quæ personis in ea expressis, sub excommunicationis, & anathematis, & alijs censuris, & pœnis, prohibuerit, ne in eorum locis, spectacula, vbi taurorum aliarumque ferarum bestiarum agitationes exercentur, fieri permitterent, aut illis quomodolibet interesse, prout in eadem constitutione latius continetur. Nihilominus idem Philipus Rex regnorum suorum Hispanorum vtilitate motus, quæ ex agitationibus taurorum huiusmodi prouenire solita erat, nobis humiliter supplicari fecit, vt in præmissis opportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos ipsius Philippi Regis, nobis in hac parte humiliter prorectis supplicationibus inclinati, excommunicationis, anathematis, & interdicti, aliarūque ecclesiasticarū sentētiarum & censurarū in ipsius Pij prædecessoris constitutione cōtentas pœnas in eisdē Hispaniarū Regnis, quo ad laycos ac fratres milites tantum, quaruncunque militiarum etiam præceptorias, & beneficia ipsarum militiarum pro tempore obtinentes, dummodo dicti fratres milites sacris ordinibus initiati non fuerint: & agitationes taurorum festis diebus non fiant, autoritate Apostolica tenore præsentium tollimus & amouemus præmissis alijsque in contrarium facientibus nō obstantibus, quibuscunque. (Prouiso tamen per eos ad quos expectauit) quod ex inde alicuius mors quo ad fieri posset, sequi non posset. Datis Romæ apud Sanctum Petrum sub annullo piscatoris die. 25. Augusti. 1575. Pontificatus nostri anno quarto.

Et ideo taurorum agitationes, quæ metu censurarum aliarum ve pœnarum extrauagan. Pij Quinti relegatæ erant in Hispania, iam sunt frequentissimæ. Clerici verò eis assistere non possunt, cum ecclesiastico ordini indecorum sit, eius ministros hisce spectaculis interesse: licèt multi salutis eternæ prorsus immemores & grauiter mortaliter peccantès, temerè non obseruent. In dicto Concilio verò Prouinciali Toletan. celebrato anno. 1566. acti. 3. capit. 26. clerici qui in hoc deliquerint pro vt ibi diffinitur ordinarij arbitrio puniri debent.

Clerici taurorū agitationibus interesentes grauiter peccant.

Clandestinis nuptijs interessentes,

CAPVT, LXXIII.

1 *Clericus, qui interfuit coniugio clandestino, qualiter puniatur.*
2 *Suspensus ab officio an sit suspensus à beneficio.*
3 *Episcopus vel parochialis sacerdos, an huius c. suspensionem possit propria absolutione tollere.*
4 *Hodie in pluribus locis consuetudo viget, vt prælati dispensent, quòd sine bannis contrahere possint, qui nubere volunt.*

1 a PArochialis sacerdos contemnens prohibere tales nuptias, aut quilibet alius etiam regularis, qui præsumit illis interesse, suspenditur ab effi
b cio per triennium, & punitur grauius, si culpæ qualitas postulauerit, vt in capit. final. de clandest. despon. Et licèt text. ibi solùm dicat quòd in
2 hoc delinquens suspenditur ab officio, intelligendum est, quòd talis suspensio inducit etiam suspensionem à beneficio, cùm hoc sit regulare, vt not. glo. in Clementi. Cupientes. de pœn. in glo. magna, versi. Et not. & in cap. Latores, de cler. excommu. ministr. & Docto. in capit. Pastoralis, de appella. vbi etiam glo. fin. & ita tenet Cardi. in dict. capi. fina. quem refert & sequitur Præpo. ibi. in fin. colum. Tempus autem triennij poterit minui vel augeri ex causa, vt not. Host. ibi, quem sequitur idem Præpos. in dict. fina. column. qui pro eius opinione ponderat tex. ibi. dum dicit,
3 grauius puniendus, &c. Imò plus dicit Hostien. secundùm eum quòd ab hac suspensione poterit absolui ab ordinario, vel suo parochiano, ex quo non reseruatur sedi Apost. arg. tex. in cap. Nuper. de senten. excom. nisi per constitutionem legati in prouincia de consensu synodali fuerit absolutio reseruata, nam tunc etiam episcopus non posset absoluere. Ego tamen dubito in quãtum Docto. dicunt quòd absolui poterit à suo parochiano, argu. d. cap. Nuper. quòd hoc sit verũ in isto casu: quia ille tex. loquitur in excommunicatione, in qua vertitur periculum animæ quòd quis sit, vel moriatur excommunicatus, quòd non est in suspensione. Itẽ loquitur quando difficile est ex aliqua iusta causa, quòd ad ipsum excommunicatorem absoluendus accedat. Item ludibrio esset pœna ista suspensionis per trienium, si statim post illam incursam posset sacerdos obsolui à suo parochiano. Pretereá pœna ista imponitur presbitero parochiali, quomodo ergo poterit iste habere alium presbyterũ parochialem sũũ, qui illum tãquam parochialis & proprius sacerdos absoluat. Imò quod nec ab Episcopo possit absolui sacerdos qui hanc pœnam incurrit, magis in specie probat glo. in cap. Cupientes. in §. Cæterum, in verbo, suspensos. de elect. libr. 6. dum dicit, quod tex. in d. ca. Nuper. non habet locum in suspẽnsione: & licet sequamur opi. gl. in clem. 1. de hæret. in §. verum. in verbo excõmunicationis, quæ videtur extendere d. ca. Nuper. ad suspensionem, quando non fuit ad tempus determinatum, & dicit nõ habere locum quando tempus est determinatum, adhuc non potest procedere opin. Hosti. & Card. in casu nostro. Quum hîc suspensio sit limitata ad triennium: nec etiam procede

re

potest eorũ opi. si ommissis glo. præ dictis sequamur opinionem Pauli, in clem. 1. de reb. Eccles. non alie. quam videtur sequi Domi. super d. glos. in verbo suspensos, dum vult quod aut lex ponit suspensionem propter pœnam, aut propter contumaciam: primo casu, inferior non potest absolue re, nisi esset causa vrgens: secũdo, inferior absoluit, & sic procedit d. ca. Nuper. Nam etiam secundùm istam distinctionem non potest procedere dicta opinio Host. & Card. quia apertè constat quod in casu nostro suspensio non in contumaciam, sed in pœnam imposita est: & sic per suprà dicta videtur, quòd non sit vera
c opinio dictorum Doctorum quò ad casum nostrum, quam nusquam
4 ab alio inpugnatam legi. Cùm autem hodiè in pluribus locis consuetudo
d inualuerit, vt prælati dispẽsẽt d quòd sine bannis præcedentibus contrahere possint qui nubere volunt, vt facilè est videre in aliquibus diœcesibus & vt de consuetudine eadem attestatur Petrus de Palude in. 4. sententiarum, dist. 28. quæst. 2. ar. 3. conclu. 3. eodem modo videtur quòd ex tali dispensatione celebrandis nuptijs possint interesse.

A *Tales nuptias.* Adde quod ad hoc, vt huius capitis pœna imponatur matrimonium clandistinum dupliciter cõsiderari potest (alijs omissis) Primò quoties matrimonium absq; testibus contrahitur. Secundò quoties testibus præsentibus, prætermissis tamen denũtiationibus Ecclesiæ. glos. not. in ca. cum inhibitio. de clandesti. dispensatione tradit Deci. in l. quo tutela. §. clam. ff. de reg. iur. Domi. Soto in. 4. senten. dist. 28. q. 1. ar. 1. Specul. coniungior. 1. par. arti. 10. in prin. Regia l. 1. ti. 3. par. 4. Marti. Nauarr. in manuali. confesso. ca. 22. nu. 7. Didac. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordi. versi. plura tamen se offerunt.

Suspenditur ab officio per triennium. B Adde Regia. l. 4. titul. 3. parti. 4. D. Couarruu. in 4. Decretali. 2. par. c. 6. num. 13. quo loco scribit suspensionem istam ad beneficium etiam extendi posse. Florent. in. 3. par. tit. 1. c. 16. Hæc tamen suspensio ipso iure non imponitur, sed iudicis sententia desideratur, quod manifestè colligitur ex dict. cap. cum inhibitio. §. fin. ibi, *Suspendatur.* Et sic per sententiam cum illud verbum, *Suspendatur.* actũ iudicis in futurum exigat, & ea ratione est canõ ferendæ non latæ sententiæ glo. in l. in criminali. in verbo, habeatur. C. de iurisdi. omni. iudi. tradit Felin. in cap. Rodulphus. nu. 24. de rescrip. Roman. sing. 2. Hierony. Gig. in tract. de pensioni. quæst. 78. Siluest. in summ. in verbo, excommunicatio. 1. quæst. 9. Matthes. singu. 112. & notissimè D. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. fol. 32. versi. circa præmissa.

B Clericus qui matrimonio clandestino interfuit qua pœna plectendus sit.

Hodie vero ex sacrosancti Concilij Tridenti decisione Sessio. 24. cap. 1. de reforma. Parochus, vel alius sacerdos, qui cum minori testium numero, quam ibi statuto: & testes qui sine parocho, vel alio sacerdote, de ordinarij seu parochi licentia, in his clãdestinis matrimonijs interfuerint, nec non contrahentes ipsi grauiter pro arbitrio ordinarij puniũtur. Circà quod decretum quatenus huius capitis argumento conuenit, non nulla censeo consideratione dignissima.

Primò ante omnia sciri oportet, quòd in dicto decreto quædam solẽnitates statutæ sunt, quæ pro maiori matrimonij solennitate desideran

Sacrum Concili. Trident. Sessi. 24. c. 1. de reform circa illa

quæ formam, & solēnitatē matrimonij cōcernunt, interpretatur.

tur, quædam verò statuuntur, quia sunt de necessitate Sacramenti. de solennitate enim sunt banna, ędicta, publicationes in ecclesijs, vt maiori solennitate tantum Sacramentum celebretur, de substantia matrimonij est, quòd coram parocho, & duobus vel tribus testibus fiat: quòd si hoc omittatur nullum est matrimonium. Quod ex dict. Concilio manifestè colligitur, quia clausula decreti irritātis non refertur ad eam denuntiationū solēnitatē, sed ad aliā, nēpe vt matrimonij contractus substantiali forma ibi statuta cōtrahatur, & ità iquit. *Qui aliter quā presente parocho, vel alio sacerdote, de ipsius parochi, seu ordinarij licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta synodus ad sic contrahēdum, omnino inhabiles reddit, & huiusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit & annullat.* Si enim catholicum concilium voluisset matrimoniū nullum reddi, ex defectu denuntiationū hoc expressisset: prout expressit defi cientibus parocho & testibus, prout in simili dispossuit tex. in capit. inter corporalia post medium de transla. Episc. vel electi ibi. *Vnde si circà trāslationem idem fieri voluisset, quod de cōcessione dixerat, & de translatione potuerat expræsisse.* Quod etiam ex eo fulcitur, nam si hæ denuntiationes desiderarentur pro forma matrimonij, minimè sanè Catholicum concilium facultatem concederet ordinarijs, vt ex causis possent eas omittere. argu. eorum quæ tradit Bar. in l. si in lege. ff. locat. Paul. de Castr. in l. qui Romę §. Flauius. ff. de verbo. obliga. vbi latissimè Alexand. num. 8. Felin. in capit. cum dilecta. n. 6. de rescrip. Deinde hanc rem comprobat, quia iure antiquo matrimoniū contractum absq; monitionibus firmitatem obtinebat capit. cum inhibitio. de cland. disp. Sacrum verò concilium minimè corrigit sed innouat dictū ius antiquū Concilij Lateranensis cum dicit. *Sacri Lateranensis concilij sub Inno. tertio, celebrati vestigijs inhærēdo præcipit.* Et sic in nullo corrigit, ideo mutandum non est l. præcipimus. C. de appella. & casus istè omissus remanet in dispositione iuris communis l. commodissimè. ff. de lib. & posthu. quia si voluisset annulare expræssisset. l. item apud Labeonem. §. ait Prætor. ff. de iniur. cap. ad audientiam. de renun. Istum dicit germanum intellectum dicti Concilij Ioann. à Rojas in suo epithom. de successio. ca. 2. n. 22. & 23. & 24. dicens ità pluries à se fuisse iudicatum sequitur Ioann. Guterrius vir doctus & diligens in tracta. de iura. confirma. 1. par. capit. 51. num. 25. Ioann. Matienço in Rubri. tit. 1. lib. 5. noui ordi. in glo. 1. nume. 34. & 35. Et ità decretum est à Cardinalibus qui sacri Concilij Tridentini interprætationi præfunt, quorū decretum infrà referam, & ità tenendum est licèt contrariā opinionem, nempè matrimonium vitiari denuntiationū defectu tenuerit Iacob. Menochi. consi. 69. num 70. volum. 1. à quo in hoc cauèndum erit.

Ioā Guterrius.

Peccaret tamen grauitèr parochus, qui matrimonium prætermissis denuntiationibus celebraret, atquè contrahentes ipsi: necnon testes, qui sciēter in his matrimonijs interfuerint, & in exteriori iudicio condignis pœnis ab ordinario sunt puniendi. Si verò Parochus non in inito consilio nec data opera, sed ex ignorantia credens banna præcessisse, ea omisit: iuxta qualitatem ignorantiæ leuiori pœna puniendus est. Ipsi verò contrahentes, si modo bona fidem habuerint,

rint, puniendi non sunt, nulla sanè eis culpa imputari potest qui parocho assueranti facta fuisse iam banna fidem præstiterunt (prout teneban turn) nec suspicari debebant in huius muneris ministerio fuisse desidem ità scribit optimè meo iudicio Doctor Ioann. Segura in direct. iudi. Eccles. 2. par. cap. 15. num. 40.

Secundò illud etiam perpendi debet, quòd licet parochi præsentia, vel alterius sacerdotis interuenientis, sua vel ordinarij licentia sit de substantia matrimonialis vinculi, non tamè pro eius forma desideratur: quòd ipse sacerdos verbis dicti concilij vel alijs de more regionis vtatur ità multis rationibus, & argumẽtis adductis probat Illephonsus à Vera Cruce in apendi. ad Specul. matrimon. dubio. 4. Non tamen excusaretur clericus à mortali crimine, & à pœna à suo ordinario imponenda, si dictis verbis in matrimonijs contrahendis non vtatur, vt ipse ibi latè scribit.

Matrimoniũ corã testibus & parocho et. ã reluctante, contractũ validũ est.

Tertiò (licet hoc à multis in cõtrouersiam adduci poterat) verissimum & iuri consonum censeo quòd licèt parochus inuitus, renuens, vel dolo sè ad matrimonium celebrandum à contrahentibus, vel alijs suo nomine fuerit adductus, dũmodò contrahentium verba audiat, & probè intelligat, tele matrimonium firmitatem obtineuit. Id sanè in dicto decreto præcisè pro matrimoniali vinculò exposcitur quòd præsens sit, vt tanquam testis qualificatus, cum alijs qui ibi interfuerint testimoniũ proferre possit, & ideò quomodocunque id fieri possit, minimè viciatur matrimonium, de quo est text. insignis in l. coram Titio. ff. de verbo. sig. vbi Florentinus iureconsultus inquit. *Coram Titio aliquid facere iussus, non videtur præsente eo feciſſe nisi is intelligat. Itaque si furiosus, aut infans sit, aut dormiat, non videtur coram eo feciſſe. Scire autem non etiam velle is debet. nam etiã inuito eo rectè fit quod iussum est.* Vnde si statutum prohibeat, aliquid fieri sinè præsentia alicuius, satis est illum esse præsentem quanuis nec consentiat, nec consulat id fieri: vt elleganter voluit Bald. in cap. ex parte Episcop. icol. 1. de reicrip. Aretin. in l. si quis mihi bona. §. Si coram. 1. not. ff. de acqui. hæredi. per id quod voluit Bar. in l. Modestinus. colum. 1. ff. de dona. quòd cum in insinuatione sola præsentia iudicis sufficiat per l. omnium. C. de testam. satis est quòd donatio coram iudice fiat, absque eo quòd ipse aliquid faciat, aut decretũ interponat. sequitur Bald. in l. illud column. 2. 1. quæstio. C. de sacro Eccles. vbi ad hoc allegat tex. quem dicit meliorem de iure in l. vltim. C. de prædi. curi. lib. 10. Alexand. in dict. l. omnium. colum. 1. And. Tiraquell. post leges cõnuiales gloss. 7. nume. 32. Rursus hoc fulcitur, quòd præcipuus finis & scopus Concilij Tridẽtini fuit, prohibere matrimonia clandestina, & mederi malo: quod ex eis dem ortum habebat eorum videlicet, qui priore vxore cum qua clàm contraxerant relicta, cum alia palàm contrahebant. Et sic in perpetuò adulterio viuebant, vt ex prohemio dicti decreti constat, ex quo finalis ratio deduci solet, vt in l. fina. ff. de hæred. insti. cui malo satis medetur, ex parochi præsentia, absque aliquo ipsius ministerio, vel consensu. Prætereà hoc ex dicto sacro sancto Concilio corroboratur, quòd parochi præsentiam & testium, ad firmitetem matrimonij equiparat, copula equidem, illa & casus similes coniungit. l. Seiæ Caio. ff. de fundo instruct. sed præsentia testium sufficit quocunq; modò

modo contingat,& quòd sit casualis & moralis,ita Bald.per illum text.in l.testium.num.6. C. de testib. tradit Felin post alios in proem.Decretali. num. 29. ergo & parochi præsentia dicto modo sufficit. Itá ab hinc pluribus annis statim post conci. Tridē tinum,cum de hac quæstione interrogatus fuissem (dictis rationibus innixus)respondi.Et cum casus similis Salmanticæ contingisset,consulti de eo fuerunt Cardinales. qui Pontificia autoritate Concilij Tridētini interprætationi præsunt,qui D. Hieronymo Manriquez Salam.Episcopo itâ responsum præstiterunt.

Reuerendissimo domino vti Fratri domino Episcopo Salamantino.

REuerendissime domine, libellus hic amplitudinis tuæ nomine porrectus, in quo non nulla continētur quæsita ad contractum matrimonij spectantia,propositus fuit in sacra congregatione Cardinalium , interprætationi Tridentini Concilij præfectorum , quorum hæc fuit sententia.

Non pertinere ad substantiam matrimonij, vt parochus aliqua verba proferat,ideoque valere matrimonium,quamuis verba exprimentia consensum prolata sint à contrahentibus tantum,dummodò parochus adhibitus à contrahentibus, sit præsens & intelliget,id quòd agitur: licet dissentiat, & contradicat; parochū verò intelligi adhibitum,etiam si ex alia causa vocatus sit : dummodò ad illum actum adhibeatur. De parocho autē qui omissis tribus denuntiationibus,sine ordinarij licentiá,aliquos desponsauerit,an matrimonium teneat, congregatio censuit matrimonium quidem valere. Sed parochū ab ordinario puniri posse. Hæc sunt quæ sacræ congregationi visa sunt, amplitudini tuæ rescribenda , cui bonam valetudinē,& omnia fausta à Deo precamur. Romæ die sexta Ianuarij. 1582. amplitudinis tuæ vti frater Philippus Lō comp. Cardinalis sancti Sixti.

Et itá in causa illa de qua fuerat controuersia dictus dominus Episcopus iudicauit,consilio doctissimi doctoris Bustos Salmanticēsis Achademiæ sacrorum decretorum professoris insignis. Fateor tamen contrahentes ipsos & testes qui inito consilio interfuerunt,cæterosque huius criminis reos grauiter ab ordinario esse plectendos. Tum ne tantum scelus impunitum remaneat. Tum ne detur ansa passim violandi illā Tridentini Concilij sanctionem. D. *Bustos laudatur.*

Post hæc verò scripta,peruenerunt ad manus meas, aliæ consultationes factæ dictis Cardinalibus , & datæ fuerūt D. Card. Garraf. in quadā matrimoniali causa,quę contingit inter quendam Aluarum, & Cathirinam, in ciuitate Gienens. ann. 1582. quarum aliquæ sunt instituto nostro accomodatissimæ,& ideò in studiorū gratiam,hoc loco referendas duxi.

Primum igitur dubium propositū fuit,vtrum prohibitione facta ab ordinario,ne parochus aliquos desponset,itá tollatur iurisdictio parochi, vt ad contrahendum matrimonium,cō tra tālem prohibitionem,non sit legitimus parochus,cum possit ordinarius in totum vel in partem auferre à parocho,ex causa iurisdictionem,sicut fit quandò reseruantur aliqui casus,& in proposita quæstione maiorem vim habet,quia prædictus facer dos,

dos non erat principalis parochus, nec rector proprietarius, sed annuus vicarius qui ad nutum ordinarij poterat remoueri.

RESPONSIO.

Congregatio concilij respondit, valere matrimonium contractum coram parocho, cui interdictum est ab Episcopo ne interueniat.

Ex quo secundum dubium controuertitur, vtrùm cum in proposito casu interuenit parochus, non inuitus sed volens contra prohibitionem ordinarij, matrimonium validum sit, vel potiùs nullum, quia non interuenit sacerdos habens iurisdictionem, cùm sit sublata ab ordinario.

RESPONSIO.

Congregatio concilij respondit esse validum.

Tertium dubium est, quòd si inuitus & compulsus per vim ad sit sacerdos, cum contrahitur matrimonium, præcedente vel non præcedente dicta prohibitione, vel tali interdictione, vtrùm tale matrimonium subsistat?

RESPONSIO.

Congregatio concilij censuit subsistere.

Quartum dubium, si sacerdos adfuit, nihil tamen eorũ, quæ agebãtur vidit, neque audiuit, vtrum talè matrimonium validum sit sic contractũ, vel potius tanquam sinè sacerdote nullius sit ponderis seu momenti?

RESPONSIO.

Congregatio concilij censuit non valere, si sacerdos non intellexit, nisi tamen affectatũ esset nõ intelligere.

Quintum dubiũ, si adsit sacerdos, dùm contrahitur matrimonium casu, non cogitans, se ad id vocatum, sed aliud agens audiuit duos inter se contrahentes matrionium, vtrùm sit validum tale matrimonium, in quo fuit præsens non tamen certioratus neque ad id expræsè vocatus: neq; interponens suam autoritatem dicto vel facto, vel potius si nullum, quasi assistentia autoritatoria, per concilium requiratur, non nuda vel casualis præsentia.

RESPONSIO.

Congregatio concilij censuit valere, etiam si parochus aliam ob causam adhibitus sit ad illum actum.

Quæ decisiones singulares sunt & ideò nõ vulgariter notandæ.

Quartò, est etiam memoratu dignum quòd stante hodie dicto decreto concilij, si quis temerè audeat cõtrahere, absque parocho, & testibus, non solùm tale matrimonium vt clãdestinum nullum est, sed nec poterit postea parochus, huic postea contrahenti autoritatem præstare: saltim absque ordinarij sui facultate, quòd si fecerit incidit in pœnam tex. in di. cap. fin. de cland. despon. ità înterminis scribit Simon Maiolus in tracta. de irregulari. lib. 3. cap. 25. versi. circà crimina fol. 306. sed miserè lauitur in hoc vir doctus, nam si prout ipse fatetur verum est, quòd inhabilitas dicto Concilio statuta est ad sic contrahendum, quandò forma prætermittitur, vt benè etiam scribit D. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordina versi. vlterius dubitatur. Nullum potest impedimentum considerari, cuius ratione qui sic contraxerunt, seruata forma Ecclesiæ non possint postea contra

Matrimoniũ nullũ propter solẽnitatis defectum, an possit validè post se contrahi.

Contra Simon Maiolum.

Decretũ Car. sacræ cõgregationis.

contrahere, & ideo frustra desideratur ordinarij facultas. Quod iam diffinitum est Cardinalium qui præsunt interpretationi Concilij Tridentini Decreto his verbis. *Qui matrimonium sine parocho clandestinè contraxerunt atque consumauerunt possunt si nullum aliud impedimentum adest sine dispensatione de nouo in facie Ecclesiæ matrimonium contrahere.*

Illud tamen non diffiteor, quòd si ex Synodali constitutione, contrahentes ob matrimonium clandestinum excommunicationis sententiã incurrissent, vel tale matrimonium publicũ esset, malè faceret parochus, saltim ratione scandali, qui non primò declarato nullo matrimonio clãdestino ab ordinario, eos secundò matrimonio cõiungeret, eritq; propter hoc arbitraria pœna plectendus: non verò erit locus pœnæ text. in d. capit. fin. prout perperam Maiolus scribit.

Contrauenientes sacro Trident. concilij decreto mortale culpam contrahunt.

Quintò est etiam firmissimè circà hoc institutum assuerandum, eos omnes qui contraueniunt dicto decreto, mortalem culpam contrahere, cum Ecclesiæ iustissimo præcepto in re grauissima contraueniunt, quòd manifestissimum est ità vt nulla probatione indigeat, & probat Alfon. à Vera Cruce in apendi. ad Specul. coniugio. dubio. 11. Et in exteriori iudicio grauiter ordinarij arbitrio plectendi sunt vt in dicto concilio decretum est.

Sentẽtia excõmunicationis insistimè imponitur contrahẽtes clã destinũ matrimonium.

Circa quod tamen iudices Ecclesiastici animaduertere debent, quòd si non tantum matrimonium clandestinum contractum fuerit sed contrahentes carnali copulâ consummauerint grauiori supplicio immane hoc crimen ab ipsis puniri oportet ita fertur decretum esse à Cardin. quibus à Summo Romanæ Ecclesiæ Pręsule Concilium Tridentinum interpretandi cura amplissima potestate demandata est.

Sextò ratione huiusmodi mortalis criminis, sequitur iustissimè per synodales constitutiones statui potest, excommunicationis sententia, nec non aliæ pœnæ contra clericos, & laicos transgressores dicti decreti, id enim fit, vt melius superioris lex seruetur, vt in cap. animarum. de cõstit. in. 6. glo. in Clemen. ne Romani. in verbo, tolli. de electi. vnde iustificatur apud nos Synodalis Toletana constitutio qua excommunicationis pœna ipso iure, & aliæ pœnæ imponuntur, in hæc verba. *Toleta. Synodalis cõstitutio*

Y mandamos que no guardandose la dicha forma, que el cura, o clerigo que celebrare este Sacramento, sea descomulgado por el mismo hecho, cuya absolucion en nos reseruamos, y demas y aliende de las otras penas constituydas en derecho, le suspendemos por medio año: y siendo beneficiado le priuamos de la mitad de los fructos de su beneficio, applicados para la fabrica de la yglesia donde fuere beneficiado, y no siendo beneficiado de mas dela dicha suspension, y excommunion arriba dicha, cayga en pena de tres mil mrauedis applicados a la dicha fabrica. En la qual dicha excommunion caygan è incurran las partes contrahientes, y los testigos ipso facto, como cae, è incurre el cura, o clerigo que hiziere el dicho matrimonio segun dicho es.

Et cum suspensionis pœna, dicta constitutione per verba præsentis tẽporis inflingatur, ipso iure imposita censetur glos. in l. si quis maior. in verbo infamia. iuncto text. in verbo *Notatur*. C. de transactioni. vbi Bart. Bal. & Paul. & alij recentiores notant. glo. in. l. si quis in tantum. in gl. magna in versiculo, *Quarto quæro*. C. vnde vi quam opinionem cõmunem esse

esse testatur plures quos refert And. Tiraquell. in tepeti. l. si vnquam in versic. *Reuertatur*. num. 21. C. de reuo ca. dona.

Salmantina cõstitutio synodalis inter prætatur.

Similis excommunicationis pœna ipso iure imposita est constitutio ne Synodali Salmantina capit. 42. quam refert Doctor Didac. Perez in l. 1. titu. 1. libr. 5. ordi. versi. *Item solet pœna*. Quæ amplius habet, nempè eos qui ea excommunicantur euitan dos esse, absque aliqua denuntiatione, quod sanè manifestè repugnare videtur Martini Quinti constitutio ni quæ incipit. *Ad euitanda scandala*. Quæ statuit, neminem teneri excom municatum euitare, etiam à iure donec nominatim denuntietur, & ea ra tione cum lata sit, contrà ius superio ris non poterit firmitatem obtinere, vt in cap. cum inferior de maiori. & obedi. & hac ratione de eius valore dubitat D. Couarruu. in. 4. decretal. 2. par. cap. 6. nume. 9. Sed potest iure defendi quandò matrimonium clan destinum, propter quòd incurritur excommunicatio est notorium, tali modo, quòd nullo pacto celari potest, ità eam defendere connatur Didac. Perez dict. ver. item solet fol. 30.

Non tamen prætermittendum est, quòd circa prædictas Synodales cõstitutiones scribit Domi. Soto in. 4. senten. distinct. 28. quæstio. 1. arti. 2. vbi contrà eas inuehitur dicés, quòd melius esset quòd iuris cõmunis pœ næ tantum imponerentur. Nam si Summi Pontifices sacraque concilia dictas censuras necessarias iudicarẽt, eas infligerent. suspicatur (vt ille inquit) quòd propter subsidium potius fabricarum, quàm animarum imponuntur. Illi autem qui dictas cẽ suras ignorant, eas minimè incurrũt, etiam si aliqua sua culpa vincibiliter (vt aiunt) ignorent. Quialicèt à iuris communis censuris nulla ignorãtia excuset tamen ab aliorum inferio rum prelatorum excusat, dummodò, crassa & supina non fuerit, vt in ca. vt animarum. de constit. lib. 6. Crassa vero & supina ignorantia illa dicitur quæ ex malicia vel nimia negligentia procedit.

Septimò ex verbis dicti sancti Cõcilij colligitur, quòd ordinarius ex illius præcepto tenetur transgressores debitis pœnis punire, in illis verbis, *Arbitrio ordinarij puniri præcipit*. Et ea ratione peccat ordinarius, vel eius vicarius, qui neglexerit huius criminis reos punire, ità tenet F. à Vera Cruce in apendice dubio. 11.

Octauò non est obliuioni tradendum, quòd per impositionem pœnæ illius decreti non censetur exclusa pœna tèx. in dict. cap. cum inhibitio. §. fina. imò vltra illam parochus, vel alius sacèrdos qui in hoc deliquerit, pœna arbitraria plectendus est, prout in dicto decreto concilij continetur. Tùm quia iuri antiquo in hoc derogatum non est, à quo sinè noua & expressa decisione recedere nõ licet. l. præcipimus. C. de appel. cum similib. Tùm quia in dict. § fin. cap. cum inhibitio, vltra suspensionẽ triennalem, grauior pœna iubetur imponi, si delicti qualitas postulauerit, & sic vltrà suspensionem locus est pœnæ arbitrariæ, & ideò factum Concilium antiquo iuri videtur conforme. Tùm quia clandestinum matrimonium, magis odiosum, & prohibitum hodiè est, quam olim, cùm anteà iuris prohibitione non obstante, ratum erat: nunc vero inualidum est. Qua ratione, qui dicto decreto contraueniunt, magis delinquunt quàm olim, iuri antiquo contrauenientes, & sic melius hodie quam antiquitùs verificari possunt verba dict. §. ibi,

Text. in c. cũ inhibitio. §. fina de cland. desp. declaratur

Gra-

Grauius puniendus si culpæ qualitas postulauerit.

Prohibitio matrimonij clãdestini sponsalia de futuro minimè cõprehendit.

Nonõ illud est etiàm obseruãdum, quòd concilij prohibitio, nec non statuta ibi pœna, solum in contrahẽtibus, vel interuenientibus in matrimonijs clandestinis verificari debet, non autem si sponsalia de futuro contraherentur Hoc namque casu, nec contrahentes, parochus, vel alius sacerdos, testes ve aliqua pęna sunt puniendi. Tùm quia concilium tantum loquitur in matrimoniali contractu, nec verbum in eo continetur, ꝙ ad sponsalia de futuro referri põsit, vt patet ex eius uerbis ibi. *In posterum antè quam matrimonium contrahatur.* Et ibi, *Ad celebrationem matrimonij procedatur.* Et ibi, *Matrimonium malitioſe impediri poſsit.* Et ibi, *Matrimonium contrahere attentabunt.* Sequitur statim & facit. *In superparochum, vel alium sacerdotem, qui cum minori testiũ numero, & testes qui sine parocho, vel sacerdote huiusmodi contractui interfuerint.* &c. Et sic manifestè de matrimonio tantum agit. Tùm quia ratio Concilij quæ ex eius decisione percipitur, solum in matrimonio militat, non verò in sponsalibus de futuro, quòd manifestè patet. Nã ob eam causam clandestina matrimonia anullantur, vt peccata perpetua de medio tollantur, quæ sæpè numero ex dictis matrimonijs oriebantur, quòd minimè contingit, in sponsalibus de futuro: nam si illis contractis, sponsus cùm alia de præsenti contrahat, licèt peccet violando fidem, non tamẽ in perpetuo peccato manet, & ideô Concilij decretum, nullo modò in sponsalibus de futuro procedit. Tùm quia Concilij sacri decisio, noua est & correctoria, & vltrà casum ibi expræssum, extendi non permittitur. l. præcipimus. C. de appella. Tùm quia qui sic contrahunt, nõ faciunt contra Ecclesiæ præceptũ, quia nec antiquo nec nouo iure prohibitum est, sic contrahere. Imô iure veteri (quòd intactum in hoc remanet) licebat, & hac ratione post sacrũ Tridentinum concilium sponsalia de futuro valida sunt & firma & naturali iure adimplenda. Tùm etiam fulcitur, quia sponsalia de futuro contrahens, non incidit in pœnam excommunicationis, vel aliam quæ imposita est à lege propter canonicum impedimentum gloss. memorabilis in Clement. vni. in verbo, contrahere. in versi. *Non puto*, de consang. & affini. quàm dicit esse sing. Abb. in capi. 1. colum. penult. de post. Prælator. Collect. in cap. non debet. nu. 5. de consang. & affini. Deci. in capit. ad hæc in beato. numer. 45. de postu. Præla. Nicola. Mil. in rep. in verbo lex. Felin. in rub. de sponsali. & in capi. tertio loco. nu. 2. de præsump. Iaſ. in. l. cum quidam. numer. 13. ff. de lib. & post. & in. l. quominus. nume. 18. ff. de flumi. & in. l. si stipuler. num. 5. ff. de verbo. oblig. Cur. Iunior. nume. 58. Oroscius. numer. 24. in. l. 2. ff. de iuris. omni. iudi. Boeri. decisio. 173. num. 30. Ang. in summ. in verbo pęna. And. Tiraquell. in. l. 10. connu. gloss. 2. num. 18. Nauarr. in capit. si quando. excep. 6. pag. 20. de rescrip. & eam esse communem testatur Ripa in tracta. de peste rub. de remedio ad conseruand. vber. num. 65. Præpoſi. in cap. 1. num. 8. de sponsali. Nauarr. in manuali confeſſo. capit. 22. num. 43.

Ex quibus facilè repellitur Ioann. Andr. Abb. & aliorum opinio in di. cap. cum inhibitio. qui scripserunt, illius tex. prohibitionem locum in sponsalibus de futuro obtine. quos sequutus fuit noster Greg. in. l. 1. in verbo,

Que

Que los desposen. titu. 3. partit. 4. quam opinionem multis rationibus defendit Castillo. in. l. 49. Tauri versic. matrimonium.

Lex oratio. ff. desponsa. interpretatur.

Nec superioribus refragatur. l. oratio. ff. de sponsalib. quæ vulgò circunfertur ad probandum, quòd prohibito matrimonio, sponsalia prohibita censentur, quia illa non procedit, quandò datur diuersa ratio, quæ suprà iam tradita est ità legem illam interprætantur Bald. & Salic. in. l. C. 1. si rect. prouin. Dec. in c. iurauit n. 4. de proba. & in. c. nã & cocupiscientiã. 2. lectu. n. 4. de constitu. Iacob. Philipp. Porti. lib. 5. reg. concluſi. 35. lim. 1. Ioan. Orosi. in dict. l. 2. n. 24. vbi Cur. Iun. n. 58. testatur istum intellectum & limitationé esse communè quàm probat text. in. l. si quis officiũ. ff. de ritu nupti.

Author Achademia Complutẽsi sacrorũ Decretorũ cl atedrã per duodecim annos fuit moderates.

Et memoria quidem teneo, quòd anno Domini. 1564. eo tempore quo non sine summa totius Christiani orbis vtilitate, dictum decretum sacri Concilij in lucem prodidit, cum Sacrorum Decretorum huius Complutensis celeberrimæ Achademiæ, publicus essem professor (eamque functionem per duo decim annos non sinè laude gessi posteaque ad primaria dona perueni) cuius publici muneris ratione, materiam sacramenti matrimonij legens, primus omnium in dicta Achademia, Concilium catholicum sum interprætatus hanc opinionem publicè docui, cæteris sacrorum canonum professoribus (qui tunc erant doctissimi) refragantibus: Primus etiam causarum forensium patronus, in publicis actionibus ad forum spectantibus defendi, & obtinui in causa quæ in hac amplissima ecclesiastica Complutensi curia statim agitata fuit coram Licenciato Martino Lopez de Salas Vicario generali integerrimo, gaudeoque opinionem nostram, in scholis & ecclesiasticis tribunalibus ità receptam esse, vt nullus dubitanti locus relictus sit. Et eam multis annis lapsis tenentem legi Illephon. à Vera Cruce in appen. ad specul. coniugi. qnæstion. 9. per totam pagin. 40. & iterum pagin. 113. &. 117. Frat. Anton. Cordoua in tractat. *De casos de conciencia.* quæstio. 52. & nouissimè eam tenet Ioann. Gutierrez. in tractat. de iuramento confirma. capitul. 51. primæ part. nume. 6. Sicque catholicum Concilium interprætandum est, licet contrarium, quòd in sponsalibus de futuro obtinere debeat locum, soniauit (prout illi demore fuit) quidam Albornoz in libro eius præcipiti ingenio digno nuncupato, *Arte de contractos.* libr. 4. titul. 1. Etâ sacra congregatione Cardinalium ità sancitum est his verbis. *Decretum Concilij Sessione. 24. capit. 1. de reformatione annullat tantum modò, contractus matrimonij per verba de præsenti, clandestina facti sponsalia autem per verba de futuro relinquit, in terminis iuris cõmunis. Præterquam quòd per copulam prædicta spõsalia, non transibunt in matrimonium.*

Contra scholasticum nũcupatũ Albornoz

Interprætatur Synodalis constitutio Toletan.

Ex quo sequitur interprætatio ad huius Toletani Archiepiscopatus synodalem constitutionem, quæ quarta est. titu. 4. lib. 4. dictarum constit. quæ pœnam clericis interueniẽtibus in sponsalibus de futuro prohibitis imponit, quæ in hunc modum loquitur. *Otrosi considerando de quantos inconuenientes son causa los clerigos, que se atreuen à interuenir en los desposorios, ó matrimonios prohibidos: mandamos que ningun clerigo interuenga en ellos, aunque sean de futuro, y que*

por el miſmo caſo ſi los hiziere ò interuiniere en ellos, ò los ſolemizare, pierda los fructos de vn año del beneficio, ò beneficios que en eſta dioceſi tuuiere, y ſi no fuere beneficiado, caya en pena de dos mil marauedis, la mitad para la yglesia donde fuere beneficiado, o ſiruiere, ò perrochia donde ſe hiziere, y la otra mitad para el acuſador, y pobres, y demas deſto mandamos, que los Vicarios generales, los caſtiguen en las otras penas de priſion, ó ſuſpenſion ſegun la calidad del caſo lo requiere.

Eſt ſanè conſtitutio illa ſynodalis interprætanda, vt procedat quando ſponſalia de futuro ſunt prohibita, propter canonicum aliquod impedimentum, conſanguinitatis, vel affinitatis, vel propter aliud cuius ratione ſacra canonica iura prohibitionem induxerunt: non verò quando talia ſponſalia contrahuntur, inter eos quibus matrimonium interdictum non eſt.

Clericus matrimonio copulans, vel benedicens, non ſubditos, ipſo iure ſuſpēſus eſt.

Decimò, ex dicti Concilij decreto animaduerti debet, clericum ſiue ſecularem, ſiue regularem, qui non ſibi ſubditos matrimonio coniunxerit, vel poſt contractum benedixerit, ſine licentia propij parochi illorum qui ſunt coniungendi, vel benèdicendi, ipſo iure ſuſpenſum eſſe, quouſque ab ordinario abſoluatur: quæ ſuſpenſionis pœna non ſolum incurritur, ſi ſacerdos non ſibi ſubditos coniungerit, aut benedixerit, ſed ſi alterum eorum fecerit, ità clarè colligitur ex verbis diſiuntiuis illius decreti ibi, *Coniungere, aut benedicere, auſus fuerit.*

Parrochus an ſubditos extra parochiam poſſit matrimonio copulare

Vndecimò, prætermittendum non eſt, an parochus à pœna ſit immunis, qui ſubditos ſuos in alieno loco extra parochiam exiſtentes, matrimonio coram teſtibus coniungit, abſque propij ſacerdotis conſenſu. Et præfari oportet vtrum matrimonium eo modo contractum legitimum iudicandum ſit, & licet neminem inuenerim, de hoc argumento diſputantem, quouſque tamen ſacroſancta Romana Eccleſia contrarium iudicauerit, cenſeo tale matrimonium non ex eo viciari, quòd extra parochiā contractum ſit. Tùm quia forma Eccleſiæ, quæ in matrimonijs contrahendis deſideratur, interuenit cum coram parocho & teſtibus contractum ſit, ergo matrimonium iudicandum eſt. Tùm quia ſacrum Tridentinum Concilium, nec pro matrimonij ſubſtantia, nec pro eius ſolennitate requirit, quòd intra propiæ parochię limites celebretur, & cum eius deciſsio noua & correptoria ſit, potius reſtringenda, quam ampliāda eſt, vt ſæpe dictum eſt. Tùm quia ratio potiſſima quæ anſam dedit dicto decreto, ea fuit vt longè clandeſtinitas repelleretur, & matrimonium legitimè probaretur, quæ ratio verificatur etiā ſi extra parochiam & in alia concilij forma ſeruatata contrahatur. Tùm quia matrimonij vinculum mutuo conſenſu in quo contractus continetur perficitur nihilque obtinet, quòd ad iuriſdictionem concernat, vt indè eſſet aſſeuerandum, extra parochiā contrahi non poſſe. l. fina. ff. de iuriſdiction. omnium iudicium contractus verò niſi ſpeciali iure interdictus ſit vbique poteſt celebrari. Tū quia ſi in matrimonij celebratione aliquis actus conſiſteret iuriſdictionis (quòd prorſus negamus) eſſet voluntariæ & non contemptioſæ

tiosæ quæ extra territorium potest exercerí. l. emancipati. ff. de adoptioni. glosſ. in l. fina. ff. de iur. omni. iudi. quam doctores ibi sequuntur maximè Iaſ. numero. 6. Tùm quia huic opinioni egrægiè ſuffragatur celebris Hoſtiẽſis doctrina in ſumma. titulo de penitent. & remiſsio. §. cui confitendum, verſic. Nunquid extra territorium. aſſeuerantis quòd ſacerdos parochialis, extra ſuæ parrochiæ territorium exiſtens, poteſt vbique parrochianum ſuum confiteri, & abſoluere ſequitur Iaſ. dict. numer. 6. Et vt propoſitam difficultatem abſoluam aſſeuerandum cenſeo, non eſſe parrochum à pœna immunem, qui extra opidum in aliena parrochia abſque licencia propij illius parrochi, ſibi ſubditos matrimonio copulauit, & cũ certa pœna ſtatuta non ſit iudicis arbitrio imponetur l. 1. §. 1. ff. de iure de libr. capit. de cauſis. §. illis. de offici. de leg. Quæ quidem pœna maior vel minor erit, perpenſa malitia cauſæ quæ auſum præſtitit dicti matrimonij celebrationi. Nõ ſane parrochus, criminis ſuſpitione caret, qui nulla ſubſiſtente cauſa extra opidum in aliena parrochia propria autoritate matrimoniũ celebrat, & ita tenendum cenſeo licet fere octo annis elapſis poſt hac ſcripta contrarium tenentem legerim Doctorem Ioann. Seguram in directo. iudi. Eccleſiaſt. 2. part. capitul. 15. numero. 49. Nec refert, quod in opidis in quibus diuerſę parrochiæ conſtitutæ ſunt, contrarium apud nos moribus receptum eſt. Quia id contingit, cum parrochi ſaltim tacitè alternis vicibus ſibi ipſis hoc facere permittunt, quod ſi contradicerent nullo modo liceret.

Expreſſa licentia propij.

Duodecimò quòd ad hoc, quòd vt ſacerdos, iupugne ſibi nõ ſubditos, poſsit coniungere, vel benedicere, requiritur quòd propij ſacerdotis expreſſam faculatem habeat, nec tacita ſufficeret, id equidem ſignificat illud verbum, *Licentia*. poſitum in Concilio ita ſcribit Lapp. allega. 86. & ibi nouiſsimi apoſtillantes. Andr. Tiraquel. latiſsimè in leg. connuuial. gloſſ. 7. numero. 8. & ità interminis declararunt ſapientiſsimi Cardina. interprætes ſacroſancti Concilij Tridentini anno. 1573. die. 12. Nouembris dùm Venetijs quæſtio circa hoc eſſet, inter quoſdam Grinanum & Paulam de Alueno, quæ ſe deſponſatam aſſeuerabat, à quodam Ioanne Baptiſta Grinano Veneto, vt teſtatur Iacob. Menoch. de arbi. iud. quæſtio. libr. 2. centu. 5. caſu 453. numero. 14. idem in conſilio 188. numer. 7. volum. 2.

Sacerdotis requiritur vt alienus poſsit aliquos matrimonio copulare.

Decimo tertio, non eſt obliuioni tradendum, quòd ad hoc vt matrimonium coram alieno ſacerdote celebratum, firmitatem obtineat: & ipſe à pœna ſit immunis licentia propij ſacerdotis præcedere debet, nec ſufficit, quod poſtea ſequatur. Vbi enim in aliquo actu licentia deſideratur ea præcedere debet. authent. licentia. C. de Epiſcop. & clerici. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acquirend. hæredit. l. vltim. §. neceſſitate. C. de boni. liber. capit. omnis vtriuſque ſexus. de pœni. & remiſſion. & facit. l. 13. titul. 6. partit. 6. vbi Gregori. in verbo, *Con otorgamiento*. & l. 2. titul. 7. libr. 5. noui Regij ordin. vbi ſancitum eſt primo genium non confirmari ex Regia licentia quæ poſt eius inſtitutionem ſequitur niſi hoc in ea expreſſè cautum fuerit tradit Innocen. in capit. dudum. de reb. eccleſiæ non alien. Bart. in l. ſi autem plures. ff. de aqua

Dicta licentia à parrocho præfanda matrimonium debet precedere.

plu. arcēda Mar. Anton. Bauer. in §. si alienus ſeruus. Inſtitu. de hæredib. inſtitu. Barthol. Socin. conſil. 222. n. 3. lib. 2. Cornel. conſil. 89. nu. 10. lib. 3. Caſſan. in conſtit. Burg. rubr. 4. §. 7. numer. 38. Antoni. Gomez. in l. 42. Tauri. Et licentia multipliciter accipitur, vt per Bald. conſi. 290. nu. 6. libr. 3.

Quis dicatur propius parochus.

Decimo quartò, non eſt ab hoc inſtituto alienum indagare, quis propius parochus cenſendus ſit, vt matrimonio intereſſe poſsit. Et abſque controuerſia aſſeuerandum eſt, quòd is eſt Epiſcopus, qui in ſua diœceſi eſt ordinarius. Similiter & eius vicarius generalis, qui ordinarius eſt vt infrè dicemus. Erit etiam vltra hos vtriuſq; coniugis propius ſacerdos quando diuerſarū parochiarum contrahentes fuerint. Nam cum vnus ſine altero hoc matrimoni vinculo cōiugi non poſsit, vterque contrahēns efficitur vtr uſque Parochi ſubditus. argumen. text. in l. ſi communem. ff. commun. prædi. & in capi. per tuas. de arbi. & ità in praxi. receptum eſt vt teſtatur Doctor Segura Daualos in direct. iudi. Eccleſi. 2. par. capitu. 15. numero. 47. Si verò inter duos alienigenas, matrimonium cōtrahi debet, qui aliàs noti ſunt nec bagi reputantur, propius parochus in matrimonij celebratione is cenſendus erit, in cuius parochia qui contrahere debet habitat, tempore quo matrimonium contrahi debet, vt iam pridem reſponſum eſt ab Illuſtriſſ. Cardinalibus qui Concilij Tridentini congregationi præſunt.

Decimo quintò, ſilentio prætermittendum non eſt ne iudices Eccleſiaſtici in proferendis ſententijs contra ſacrum Concilium contractis erroret (vt aliquando vidi) quòd matrimonia quæ clandeſtina ſunt non debent ab eis irritari cum ab eodem Concilio irrita ſint ſed tantum declarare debent, irrita & nulla à principio fuiſſe. ſic cenſuit ſacra Cardinalium congregatio in hunc modū. *Matrimonium contractum coram ſacerdote qui non habet licentiam ab ordinario neque à proprio contrahentium parocho non debet per ordinarium irritari ſed tantum declarari irritum eſſe quia cum concilium Tridentinum illud irritum fecerit non eſt alias irritandum ſed opus eſt ſola declaratione quod irritum ſit.*

Not. cōtra malitioſe impedientes matrimoniū.

Duodecimo ſexto, non eſt prætermittendum, circa huius capitis propoſitum argumentum, clericum qui matrimonium quòd ſeruata Concilij Tridentini forma contrahi intenditur malitioſè impedierit pœna text. in dict. capit. cum inhibitio. §. fina. puniendum eſſe ità gloſſ. notat ibi in verbo, malitioſè. Si verò laicus in hoc delinquerit, ab eccleſiaſtico iudice arbitraria pœna eſt puniēdus ex gloſſ. ſententia ibi Regia. l. 4. titulo. 3. partit. 4. Inſuper damnum parti illatum reſarcire tenetur ità Vicent. Ioann. And. in dicto. §. fina. Grego. Lopez in dict. l. 4. in verbo. *Deuen auer pene.* Didacus Perez in l. 1. titul. 1. libr. 5. ordina. fol. 33. quòd not. quia ſæpiſsimè contingit in practica.

C *Quod non ſit vera.* Adde quòd hanc noſtri autoris opinionem contra alios ſequitur D. Præſul. Couarr. in. 2. part. Decreta. capi. 6. num. 14. & nouiſsimè D. Didac. Perez vbi paulò ante allegaui.

D *Diſpenſet.* Adde quòd iam hodie nouiſsimo Concilio Tridenti. Seſsion. 24. capitul. 1. de reformat. matri. multoties iam allegato licet ordinarijs ſi legitima cauſa interfuerit, in his

in his monitionibus dispensare. Nec antè concilium licebat hoc fieri, nisi tantum in locis in quibus consuetudo inualuerat, vt scribit Marti. Nauarr. in manu. confesso. capit. 22. numer. 70. Erit equidem iusta dispensandi causa si nobilis cum ignobile, diues cum paupere, senes cum adolescentula, contrahere velit: & ea ratione consanguineos timeat, ità Palud. in. 4. Senten. distinctio. 28. quæstion. 2. colum. 4. Antonii. in 3. part. titul. 1. capit. 16. §. 5. Martin. Nauarr. in dict. numer. 70. Erit legitima causa ob vicinitatē tēporis quo prohibitæ sunt nuptiæ vt cautū est decreto Car. Sacrę Congregationis.

Vicarij generales Episcoporū, an possint dispensare, vt monitionibus non factis, matrimoniū celebretur.

Sed dubium egregium circà prædicta versatur, vtrùm vicarij generales Episcoporum Concilij Tridentini autoritate, dispensare possint, vt non factis monitionibus matrimonium celebretur, qua proposita quæstione. Iacob. Menoch. conf. 69. nu. 55. volum. 1. censet hoc eis non licere imò prorsus prohibitū esse. Nā (vt ille inquit) cum hoc munus à sacrosancto cōcilio, Episcopi arbitrio relictum sit, non poterit vices suas alteri demandare, ex his quæ ipse latè scripsit lib. 1. de arbi. iudi. q. 54. nu. 1. & 2. Deindè quia ex eo personæ industria electa censetur, cum grauia & ardua sunt quæ mandātur Deci. in l. 1. num. 28. vbi nouissimi. ff. de offici. eius Ias. in l. more num. 65. ff. de iur. omni. iudi. & in l. â iudice num. 13. C. de iudi. Aymon consilio 203. numer. 3. At causa coniungendi & disoluendi matrimonium, maximi ponderis est, vt tradit Dec. consil. 311. colum. 1. Parisi. consi. 15. nu. 12. lib. 2. Soci. Iunior. consi. 86. n. 6. libr. 2. Hieron. Gratia. consi. 2. num. 24. lib. 2. Sed meo iudicio lapsus est Menochius qui fuit huius opinionis antè signanus, cuius opinionem eo non allegato, nouissimè amplectitur Doctor Suarez de Paz in sua practica quàm non sinè maxima diligentia elucubrauit. 2. thom. 3. num. 11. Qui ea innititur ratione, quòd in generali commissione ab Episcopo suo vicario facta, minimè compræhenditur dispensandi facultas, vt in capit. quòd translationem de offici. leg. glo. in cap. quæ de causa. 2. quæstion. 4. Et contrariam sententiam veriorem esse semper iudicaui. Tùm quia potestas relaxandi has monitiones, non maioris momenti est, quam matrimoniales controuersias, beneficiales causas, criminales querellas, & cętetas alias grauissimas concertationes, ad ecclesiastica tribunalia spectantes iudicare, & dirimere: cur igitur vicarijs generalibus hanc potestatem negauimus? Tùm quia si Iacobi Menochi, vera esset opinio, ex eius ratione, idem asseuerandum foret, in dicti Concilij decisione de qua in superioribus actum est, quæ pœnam parocho, contrahentibus & testibus, qui clandestino matrimonio interfuerunt imponit, quos arbitrio ordinarij puniendos esse præcipit, & in numeris alijs iuris locis, quibus certa pœna non statuitur, sed ordinarij prudentiæ & arbitrio committitur quòd nullus vel mediocriter doctus affirmare audet. Tùm quia Episcopus iudiciales omnes controuersias, quarum iurisdictio ordinario iure sibi competit, sicut iudicare per se ipsum potest, ita per vicarium ab eo constitutum cap. cum Episcopus de officio ordin. lib. cui etiam potest de legatas causas præsentes terminādas committere, vt latè per Rebuff. in practi. benefi. in forma vicariatus numero. 159. Tùm quia sanctum concilium quatenus iudicio ordinarij

Opinio eiusdē Iacob. Meno. repellitur.

dictam facultatem committit, non tantum Episcopo, sed ei qui vices illius gerit committere censetur, quia is ordinarius dicitur, gloss. in cap. 2. in verbo, officialem. de offici. vicar. in. 6. & in capit. perlectis. in verbo, iurgia. 25. distinct. & in cap. Romana. in verbo generaliter. de appella. in. 6. tradit Felin. in rub. de offici. de lega. num. 4. D. Episcop. Couarruu. lib. 3. resol. cap. 20. num. 4. Et eadem est Episcopi & eius potestas, & idem est amborum tribunal. capit. 2. de consuetud. libr. 6. capit. Romana. in princip. de appella. eo. libr. & inter Episcopum, & eius vicarium non est dare medium, vt scribit Abb. consil. 21. libr. 1. in fine. dicitque ibi, vicarium Episcopi ipsius radijs illustrari, & hac ratione vnum ex potissimis Iacob. Menochij fundamentum longè repellitur. Tùm quia non semper verum est quod idem Menoch. asseuerat, nempè personæ industriam ex eo electam cèseri, quòd ardua aliqua causa committitur, nam matrimoniales controuersiæ magni ponderis & momenti sunt, ideoque illarum cognitio Episcopis competit. capit. ex literis. de in integ. restitu. cap. acceden tibus. de excessibus prælator. nihilominus tamen generales vicarij potestate vicaria eas iudicant. Tùm quia à tempore publicationis concilij praxis forensis (totius vt censeo) Christiani orbis præsertim Hispaniæ, ità concilium interpretata est. non igitur ab ea recedi licet, quia mutanda non sunt, quæ certam interpretationem habuerunt. l. minimè. l. si de interpretatione. ff. de legi. & vera legis interpretatio à practica summitur Bal. in capit. 1. in princ. de feudo sinè culpa non amitten. Et posthæc scripta legi Illeph. à Vera Cruz hanc opinionem tenentem nullis corroboratam fundamentis in append. ad specul. coniugiorum. fol. 4.

Nec ratio benè æruditi Doctoris Paez me in contrarium mouet, nam hæc dispensandi facultas, nó ab Episcopis suis vicarijs generalibus speciali potestate, ac veluti per manus cè setur concessa, sed eo ipso quòd vicarij creantur ab ipso sacrosancto Concilio concessa censetur. Audio tamè quòd nouissimè, in concilio Prouinciali Toletano anno Domini. 1583. celebrato ab Patribus & Præsulibus qui ibi interfuerunt, quadam decissione nondum in publicum emissa, decretum fuisse, potestatem remittendi has denuntiationes, Episcopis cópetere, non verò vicarijs generalibus. Quòd eis licuisse prædictam constitutionem sic diffinire nullus in disputationem adducere poterit.

Nuptias secundas, vel temporibus prohibitis benedicentes.

CAPVT, LXXIIII.

1 *Vir siue mulier si aliàs coniugalem benedictionem receperit, benedictio reiterari non debet.*

2 *Sacerdos huius criminis reus qualiter puniatur.*

VIR & mulier ad bigamiã 1
tansiens, non debet à presbytero benedici: [a] quia a
cùm alia vice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet: verba sunt text. in capitulo. Vir autem, de secundis nuptijs, & sic

& sic siue vir siue mulier aliàs recepe
rit benedictionem, non debet bene-
b dictio iterari, b quia communis est
vtrique: neque vnus sine altero eã re
cipere potest, vt not. Hostien. in sum
ma eiusdem tit. in. §. An licitum sit,
versic. In aliquibus. qui etiam notat
quòd si duo transeunt ad bigamiam,
qui nunquàm fuerunt benedicti, po
2 terunt benedici. Sacerdos autem cõ
trarium faciens ab officio & benefi-
cio suspensus eum testimonio litera-
rum proprij Episcopi destinãdus est
c ad sedem Apostolicam, c vt in ca. 1.
eo tit. Ex quo videtur secundũ Host.
vbi suprà quòd alius dispensare non
potest. Quam pœnam cùm tam gra
uem consideret Ant. in d. cap. 1. pro
tam leui delicto dicit quòd fortè cle
ricus, de quo ibi, benedixit secundas
nuptias contractas viuente prima cõ
d iunge: quod etiam d ante eũ suspica
tur Ioann. And. qui tamen dicit hoc
non patere in decretali antiqua: vt re
fert Abb. ibi, qui credit hodie impo-
nendam esse pœnam arbitrariã attẽ-
tis circunstantijs, ac consuetudine
loci. Et licèt quidam dixerunt quòd
talis sacerdos est suspensus ipso fa-
cto. tamen Host. tenet contrarium,
quem videtur sequi Anto. ibi, dum
refert eius opinionẽ vltimo loco. Et
sequitur eum etiam expesse Abb. li-
cèt de Anto. non faciat mentionem.
Vnde in hoc delicto cùm pœna non
sit imposita ipso iure secundùm com
e munem e opinionem: & delictum nõ
sit tam graue, arbitrio iudicis erit pu
f niendus clericus in hoc delinquẽs. f

A *Benedici.* Vide rationem huius prohibitionis per egrægium Martin. Nauar. in manu. cap. 22. num. 83.

B *Iterari.* Vide sing. Siluest. in summa. in verbo, nuptię. quo loco scribit tex. in capit. 1. de secund. nup. Locũ habere etiam priore matrimonio soluto, & quòd si alter coniugum iam semel benedictus fuerit, vel saltim mulier ipsa, non debet benedictio iterari. Quòd si fœmina nondũ fuisset benedicta, potest tunc benedictio solenniter fieri, & hæc fuit Sancti Thom. sententia in. 4. Senten. distinct. 42. quæst. 3. ad finem, quę in praxi seruatur vt fatetur Henri. in capit. vir autem. de secund. nup. vbi gl. idem not. & frequentior vsus eam recepit vt testatur D. Couar. in. 4. Decretali. 2. par. c. 8. §. 11. n. 2. quam nouissimè sequitur Grego. in. l. 2. ti. 11. par. 4. in verbo, *No deuen ser vedados.* F. Alphon. á Vera Cruce in speculi. coniungi. 1. par. arti. 13. & ità tenendum censeo licet hoc firmare nõ audeat Iacob. Menochi. de arbi. iudi. quæstion. libr. 2. centu. 5. casu. 417. num. 10.

Ad sedem Apostolicam. Hodie vero C
stat quædam Ioan. vigesimi secundi extrauagans constitutio qua missio sacerdotis secundas nuptias benedicẽtis ad Romanam curiam omnino tollitur de qua meminit Domi. Præsul Couarruu. vbi Paulo antè allegaui.

Viuente prima coniuge. Adde quòd D
hanc opinionem sequuta est Regia. l. 2. ti. 4. par. 4. cum dicit. *Mas los que dieſſen bendiciones, a los que caſaſſen dos begadas, ò mas, ſiendo el matrimonio de partido, por embargo de derecho, ò por muerte, ſegun ſobredicho es, no caeran en pena.* Ex qua Grego. ibi colligit quòd iura secuncundas nuptias benedici prohibentia, procedunt, primo matrimonio nõ dissoluto, nó tm̃ respectu pœnæ de qua in dicto c. 1. de secund. nup. sed respectu ipsius dationis cuius contrariũ videtur disponi rid. c. vir aũt. ex ratione ibi cõstituta

Regia lex. 2. tit. 4. par. 4: interpretatur.

cum dicit, *Alia vice benecti sunt*, à cuius tex. decisione & à receptis Theologorum & Canonistarum opinionibus de quibus suprà minimè audeam recedere, cùm in hac spirituali materia illis meritò sit standum.

E *Secundum communem.* Adde quòd istam opinionem communem esse testantur eam sequuti Martin. Nauarr. in manu. confessor. capit. 25. nume. 137. pagin. 595. Iuli. Clari. lib. 5. recep. senten. §. fina. quæstion. 75. ver. sacerdos. Couarruu. dict. §. 11. numer. 2.

F Clericus tẽporibꝰ prohibitis, benedictiões nuptiales indulgẽs, qua pœna puniatur.

In hoc delinquens. Adde quòd eadẽ opinionem communem esse testatur Iacob. Menoch. dict. casu. 417. nu. 8. Et eadem arbitraria pœna puniendum esse censeo clericum, qui temporibus à iure prohibitis, nuptiales benedictiones indulserit, de quibus in cap. Capellanus. de ferijs, & in capi. non oportet. 33. quæstio. 4. l. 18. tit. 2. parti. 4. & nouissimè in Concilio Tridenti. Sessio. 24. cap. 10. de reforma. vbi ab aduentu Domini vsq; ad diem Epiphaniæ, & à feria quarta cinerum vsque ad octauam paschatis. indusiuè, sancta Synodus antiquas solẽnium nuptiarum prohibitiones seruari ab omnibus præcipit, alijs autem temporibus nuptias solenniter celebrari permittit. Cùm enim ibi statuta non sit pœna, iudicis arbitrio relinquitur, text. in cap. de causis. de offici. delega. 1. §. 1. ff. de iure deliberand. In hoc vero Toletano Archiepiscopatu duorum millium dipõdiorum pœna statuta est: quæ Ecclesiæ, denuntiatori, pauperibus æquis portionibus est applicanda, vt habetur lib. 2. dictarum constit. tit. de sponsa lib. cap. 5.

Pari etiam ratione coniuges, qui dictis prohibitis temporibus fuerunt benedicti, à iudice ecclesiastico arbitraria pœna puniendos censeo. Qui verò dictam nuptiarum solennium prohibitionem statutis temporibus, superstitionem esse tiranicam, ab Ethnicorum superstitione profectã, aut benedictiones, & alias ceremonias quibus Ecclesia in illis vtitur dã nauerit, anathema est, vt in Concilio Triden. Sess. 24. canone. 11.

Virgata & partita veste publicè vtentes.

CAPVT, LXXV.

1 *Virgata vel partita vestis quæ dicatur.*
2 *Sacerdos, qui virgata vel partita veste vtitur, qua pœna puniatur.*
3 *Clericus si vtitur aliqua ex vestibus sibi prohibitis, secretæ tamen, à pœna est immunis.*
4 *Clericus, qui paupertatis causa, aliqua ex dictis vestibus vtitur, à pœna liberatur.*
5 *Quæ vestes clericis sunt interdictæ, ex Constantiensi & Matisconensi concilijs ostenditur.*

ANte quàm huius excessus pœnam describamus, sciẽdum est, quòd virgata vestis dicitur illa, quæ est striata per diuersos colores, vel cùm pãnus de se est planus, aliquid suprà ponitur per modum virgæ vel literaturæ. Partita verò est quę fit ex diuersis coloribus, vel quæ est sciſſa, vel diuisa per ferrum, vt per supradicta verba declarat Ioann. Vanchel. in breuiario Clementinarum, Clemen. 2. de vi. & hone. cleric. Clericus verò tali vtens 1 2

vtés veſte, beneficiatus per ſex menſes à perceptione fructuum eſt eo ipſo ſuſpenſus: ſi non beneficiatus, ſed in ſacris citra ſacerdotium per idem tempus redditur eo ipſo inhabilis ad beneficium eccleſiaſticum. Habens verò dignitatem, perſonatum, ſeu aliud beneficium, cui cura animarũ imminet, ac alij in ſacerdotio conſtituti, tali vtentes veſte publicè, aut infulam, ſeu pileum lineum publicè portantes in capite, ſunt eo ipſo beneficiati à perceptione fructuum per annum ſuſpen. Sacerdotes verò per idẽ tempus inhabiles ad beneficium, vt in Clement. 2. ſuprà allegata, de vi. & hone. cleric. vbi etiam vide aliàs veſtes clericis prohibitas, & pœnas deferentium illas. Nota tamen quòd
3 ſi clericus vtitur aliqua ex veſtibus ſi
a bi prohibitis a ſecretò, & ſubtus alias veſtes, ita quòd impublicum nõ apparet, non incurrit hanc pœnam: idem eſt ſi vtitur talibus veſtibus domeſticè, puta in ſtudio, vel loco ſimili, vel ſi non continuè portat, ſed ad momentum propter feſtum ſocij ſui, qui doctoratur, vel fit rector aut miles, aut ducit vxorem. ita notat. Ancharra. ibi ſecundo nota. referendo
8 ad hoc Zenze. & tenet. hoc etiam
4 Imo. ibi. 2. colum. verſi. Quęro quid. Qui præterea notat poſt Zenze, quòd ſi clericus propter paupertatẽ defert veſtes prohibitas, non incurrit pœnam illius text. Et vide etiam
5 Ioann. de Ana. in rub. de apoſta. vbi aliqua ex prædictis refert & ſequitur & deciſiones Capellę Tholoſanæ in q. 52. Itẽ fuit dubitatum, ſi clericus, cũ ſua additione Stephani Aufrerij. Et vide Concilium Conſtantienſe in ſeſſione 14. in ti. de vi. & honeſt. clẽri. vbi pęnitùs decernit abolendum quòd clerici & perſonæ eccleſiaſticæ deferant manicas ad cubitum pendẽtes, & veſtes longas cum magna & ſumptuoſa ſuperfluitate, maximè fiſſas retro, & in lateribus cum fodraturis vltra oram excedentibus in fiſſuris, & quòd cum talibus interſit in eccleſijs cum ſuperplicijs, ac alijs veſtiſtibus ad cultum & officium eccleſiaſticum ordinatis, maximè intra eccleſias, in quibus beneficiati exiſtũt: & quòd contrarium facientes, vt tranſgreſſores Canonum puniantur: & ſpecialiter ſtatuit, vt quicunque beneficiatus aut officium in eccleſia gerens in habitu huiuſmodi diuinis officijs præſumpſerit intereſſe, pro qualibet vice à participatione prouentuum eccleſiaſticorum per menſem nouerit ſe ſuſpẽſum, ac tales fructus fabricæ illius eccleſiæ applicentur. Vt autem apertiùs intelligatur quàm diſpar fuit antiquorum patrum zelus in procuranda clericorum etiam in veſtibus honeſtate, non prætermittendum duxi quòd in concilio Matiſconenſi primo. ca. 5. ſancitum fuit per hæc verba, vt nullus clericus ſagum aut veſtimenta, aut calceamenta ſæcularia, niſi quod religionem deceat, induere præſumat: quòd ſi poſt hanc diffinitionem clericus aut cum indecenti veſte, aut cum armis inuentus fuerit, à ſeniori ita coerceatur, vt triginta dierum incluſione detentus aqua tantùm & modico pane diebus ſingulis ſuſtentetur. Pudeat ergo hodiernos iudices eccleſiaſticos delicta grauia ſub prætextu cuiuſdam pernitioſæ pietatis leui coertione punire, cùm patres antiquos tam leue facinus tam duro & longo ieiunio legerint correxiſſe.

A Veſtes honeſtæ & verè clericales quæ ſint.

Ibi prohibitis. Adde quòd licet in hoc capite, quædam veſtes clericis ſint interdictæ, non tamen eſt ſatis cautum, nec omnino diffinitum,

quæ veſtes ſint honeſtæ & verè cleri cales, idcirco gloſſ. in cap. penult. ver ſic. *Auratis*. de vita & honeſt. cleric. reſpondit, eas cenſeri clericis veſtes honeſtas, quæ cõmuni vſu fuerint ad miſſæ, in ea prouincia, & ea ratione non dicetur clericus veſtibus indecoris indutus, qui iuxta regionis conſuetudinem, vſum, & morem, veſtitus incedat, ità tenet inſignis Couar. in practi. quæſtion. cap. 31. nume. 8. cuius conſilio iſtam & multas alias annotationes quæ in prima huius operis ęditione in margine collocaueram, in corpore operis cum alijs additionibus, ne diuerſi authoris viderentur, collocandas cõſtitui. Obijt verò dictus Dominus Præſul cum maxima bonarum literarum iactura anno. 1577. die vero. 27. menſis Septembris, cuius opera eius memoriam in ęternum prædicabunt, nec temporis iniuria peribit, vtinam etiam ipſe perpetua beatitudine fruatur. Et vt ad rem redeam dictam opinionem tenuit Alexand. conſi. 149. num. 12. lib. 6 & conſi. 8. colum. vltim. libr. 1. not. gloſſ. in cap. ſi quis virorum. 30. diſtinct. & in ſumm. 24. quæſtion. 1. & in Clemen. 1. in verbo, *Seculares* de electi. not. Cardi. in Clement. 2. de vita & honeſt. cleri. Abba. in cap. 1. de apoſta. Caſſa. in conſuetudi. Burg. rub. 1. §. 5. *Sed na gracè*. num. 8. Boch. de Cur. in capit. vltim. de conſuetud. fol. paruo. 18. colum. 2. &. 50. quam opinionem communem eſſe fatetur. D. Couarruu. vbi ſuprà & vide text. egręgium in capi. Ioannes. de cleri. con uga. & vide etiam plura lectu nõ indigna quæ de prohibitione clericorum veſtium ſcribit Menochi. de arbi. iudi. quæſtioni. lib. 2. centu. 4. caſu. 292. & Conc. Triden. Seſſ. 14. cap. 6. vbi beneficiarius etiam exemptus ab Epiſcopo ſuo monitus, habitũ clericalem non geſtans, ab ordinibus & beneficijs ſuſpenditur, quòd ſi id non ſufficeret, ſed contumaciter permãſerit, in celere his priuabitur. Et Seſſione. 22. capit. 1. Statuit ſeruari quæ de clericorum vita honeſtate, cultu, luxu, comeſſationibus, choreis luſibus, nec nõ ſecularibus negocijs fugiendis ſacris canonibus ſancita ſunt.

Inſignis D. Did. Couar. mors.

Ac comam nutrientes, ſiue relaxantes.

CAPVT, LXXVI.

1 *Clerici nutrientes, ſiue relaxantes comam, qualiter puniantur.*

CLericos nutrire comã Aniceetus Papa prohibuit, [a] vt in cap. Prohibete. 25. diſt. Et præcepit caput radere deſuper in modum ſpheræ: & idem etiam prohibuit Concilium Carthagiñ. in cap. Clericus. de vi. & honeſt. cler. Item etiam Concilium Agathenſe ſtatuit vt clerici, qui comã nutriũt, ab Archidiano detondeantur inuiti, vt in ca. Clerici, ea diſt. Poſtremò vero Grego. 9. ſtatuit, q̃ ſi quis ex clericis comam relaxauerit, anathema ſit, vt in cap. Si quis, ead. diſt. vbi glo. dicit exponẽdum ſit, id eſt, fiat. [b] Et eſt etiam tex. in cap. Si quis. de vi. & honeſt. cler. vbi gloſ. idem dicit. & vide Abb. ibi, qui notat ex tex. quòd clericus non deferẽs tonſurã peccat mortaliter, quia eſt dignus anathemate. [c]

a

b

c

A

Prohibuit. Adde quòd illius decreti meminit Platina in vita Aniceti ſummi Præſulis. Comam equidẽ nutrire, apud antiquos inter mollia & de-

Comam nutrire, vel radere apud antiquos q̃ symbolum erat.

& delicata numerabatur quę viris præsertim sacerdotibus minimè conuenit. Ità apud Romanos seruis cõmam nutrire non licebat, vt testatur Gellius libr. 3. nocti. Atti. Cęlius lib. 7. lectu. antiqui. cap. vltim. Alex. ab Alexand. lib. 5. dierum geni. cap. 15. Aristoph. in Anib. & Sidonius Apollinar lib. 2. epist. 1.

Et hoc fuit in causa aliquibus monachis, capita radendi symbolum, quòd contemnerent lautitiam & ornatum, quorum gratia, antè nutriebãtur capilli. ità arbitratur D. Augusti. lib. de operi. monach. Idcirco pro præstanti remedio legitur, in postremis libris Historiæ Francorum Gregorij Turonensis eis fuisse, qui metu Principum sibi mortem instare putabant, capillos tondere, & in monasteria vel ad clerum transire, tunc̃que Principes quiescebant a concepta ira. Sic Iulianus apostata metu Cæsaris, cui infestus erat comam tondidit, vt testatur Ciryllus Alexandr. in prol. lib. contra Iuli. epistol. ad Theodosium. Capillum ęquidem tõdere, signum erat mœroris & tristitiæ, de quo est manifestum Ieremiæ testimonium cap. 7. *Tonde* (inquit) *capillum tuum & proijce, sume in directum planctũ.* Dixit & Micheas. *De caluare & de tondere super filios deliciarũ tuarũ, dilata caluitiũ tuũ sicut aquila, quoniã captiui ducti sunt ex te.* Scribunt præterea Plutarchus in vita Alexandr. & Arrianus de gestis Alexand. idem quoque Aelian. libr. 7. de varia histor. cap. 8. Alexandrum Magnum, mortuo Ephestione amico, propugnacula vrbium diripuisse, ęquos & mulos tonderi iussisse, insignum mœstitiæ & luctus. Scribit etiam Suetonius in Calig. cap. 5. mortuo Germanico patre Cęsaris regulos quosdam barbam tondisse & vxorum capita radisse. Et ea de causa rei criminum apud Romanos submittebant capillum: auctor est Plinius Iunior. lib. 7. epistolarum epist. scire suo, &c.

Clericorum tonsura antiquissima est in dei ecclesia, cõtra impios Hæreticos.

Quòd verò ad clericorum tonsuram attinet, circà quam versatur huius capitis argumentum illud censeo consideratione dignum, quòd licet Vvitcleff. vt constat ex Vvalden. thomo. 5. de sacaum. sub titu. 9. c. 80 quem impij Luthérani sequuti sunt irridebant clericorum tonsuram, & hac ratione ac si ignominiosum esset clericos rasos & tonsos appellauant. Tenendum tamèn est nimis sacerdotali dignitati conuenire, quòd sacri ministri tonsura condecorẽtur. Tùm ob eius antiquitatem, nam veteri testamento eius similitudine sacerdotes tondebantur, vt refert Cassiodorus super illud Psalmi. 39. *Multiplicati sunt super capillos capitis mei*, &c. *non frustra* (inquit) *in comparatione delictorum Capilli adducti sunt. nam in testamento Veteri sacerdotes ipsa similitudine radebantur Vt tali emundatione purgati, carnis vicia deposuisse viderẽtur.* Tùm quia clerici tonsura signantur, in memoriam Spineæ Coronæ, quã Iudæi Christi redemptoris nostri capiti imposuerunt. Et hac de causa Petrus Apostolus fertur, quòd eadem fuit insignitus, vt memoriæ prodidit Beda lib. 5. de gestis Anglorum. Nec à Chatholicis viris dubitari potest, quòd ab Apostolorum temporibus, vsque ad nos clericĩ corona initiantur. Vndè Dionysius lib. 5. de eccles. Hierar. cap. 6. par. 2. ait. *Episcopus dum quemlibet sacris, innitiat, consignãs eum crucis signo tondet.* De hac etiam corona meminit Diuus Hieronym. in quadam breui epistola ad Augusti. Hugo lib. 2. de sacramen. 3. par. cap. 5. Tùm quia corona Regiã maiestatem designat, quæ Ecclesiæ mini-

miniſtris competit, vt Diuus Hiero. ait, & habetur in capit. duo ſunt. 12. quæſtio. 1. Tùm ratione figuræ quæ cum circularis ſit, imaginem perfectionis ſignificat, quàm diuini miniſtri profitentur, & ideò ſecundum ordinis dignitatem, maior vel minor corona tenditur, ſic maiori corona Epiſcopi, nec non monachi tonden tur, quia eorum munus ad maiorem perfectionem expectat, vt egregiè inquit Alber. Troti. libr. 2. de vero & perfe. clerico. cap. 39. num. 3. vbi nu. 4. inuehitur contra clericos, qui coronani prout tenentur non geſtant, his verbis. *Licet male obſeruetur hodiernis temporibus maxime hoc vltimũ, quia vidimus nedum clericos ſimplices, immò ſacerdotes, & communiter nunc omnes prælatos Eccleſiæ Dei portare crines longos, vſque ad cooperimentum aureum totaliter & ferè etiam oculorum. Ideo nimirum ſi propter huiuſmodi deferre aures & oculos ſic occupatos, & obtruſos deficiunt in ſignificatu illo ſanctiſſimo, de quo ſuprà. Cum tanquam obturati aures & oculos, audienda non audiant, & videnda non videant. Meritò ergo videntur mereri hi tales coronam illam amittere in alio ſeculo, quam abiecerunt à ſe in iſto.*

Epiſcopi & monachi quare maiorẽ tõſera quã clerici tondantur.

Tùm quia hic mos omnibus ferè temporibus, in omni religione obtinuit, vt capillos ſuccinderent, qui Deo ſe dicarent ex voto ſiuè in perpetuum, ſiuè ad tempus ſe ſanctificarent, vt fecit hoc Priſcilla Aquila Actuum capit. 18. Et olim Nazareni poſtquam ſanctificati erant, & votũ impleuerant, per acto ſacrificio radebant antè oſtium tabernaculi fœderis cæſariem conſecrationis ſuæ injiciebanturque capilli in ignem, qui erat ſuppoſitus ſacrificio pacificorum, vt habetur numer. cap. 21. Refert etiam Herodotus in Euterp. li. 2. Sacerdotes vno quoque die, totum corpus eradere, ne quid eis inter ſuorum Deorum cultum aut pediculi, aut alterius ſordis crearetur. Plinius quoque li. 16. hiſtoriæ naturalis cap. 44. tradit Veſtalibus Capillum adeptum, & ad Loton quandam arborem in Lucinæ arca delatum. Nec his refragatur quòd Deus Optimus Max. Leui. cap. 19. Prohibuerit ſacerdotibus, ne raderent caput vel barbam id ſanè peculiari ratione factum fuit ne viderentur imitari paganorum, & idolatrarum ſacerdotum ritum qui vt ait Baruk. 6. cap. ſedebant habentes tunicas ſciſſas, capita & barbam raſam. Voluit autèm quantum fieri poſſet Deus populum ſuum (qui duræ erat ceruicis & pronus ad idolatriam) à ceremonijs ſimilibus, quæ idolorum poſſent referre cultũ auocare. Deindè reſponderi non incongruè poteſt quòd quanuis Leuit. videatur depilatio prohibita, non tamẽ vetita tonſio, vel raſsio, remanẽtibus radicibus pillorum. Non ibi raſsio capitis ſuperior intactis illis angulis inferioris comæ ſed inferioris partis prohibita erat: vel ex integro prohibita raſſio. Noſtri quidem ſacerdotes non inferiores partes nec omninò caput radunt vndè non eſt eis vetita. Detulit quidem barbam & capillos Dominus noſter Ieſus Chriſtus, quia nihil in eo radendum vel amputandum fuit, nobis autem qui vocati ex gentilitate ſumus, cum pœnitus infecti fuiſſemus, omnia ſuperfiua amputanda fuerunt, Deo ſeruituri, vt ſcribit Franciſ. Venetus libr. problem. Sacræ ſcripturæ tomo. 6. ſecti. 9. problema. 397.

Antiquiſſimus mos ſemper fuit, vt qui Deo ſe cõſecrarent capillos ſuinderẽt

Et non ſolum clericis comam nutrire prohibitum eſt, ſed nec barbam iure communi inſpecto vt in cap. clericus. & ca. cleric. de vita & honeſt. cleri.

cleric. secundum verò ius Concilij Cartaginensis vndè profectum fuit, dictum capi. clericis barbas radere prohibitum est. Nam vt scribit And. ab Ex ea. in rub. de const. num. 62. in Codice conciliorum sic legi. *Clericus neque comam nutriat neque barbam radat, & recte, Nam lege antiqua sic præcepit Dominus populo suo.* Leuit. ca. 19. ibi, *Nec radetis barbam.* Idem etiam præcepit cap. 21. ad sacerdotes Aron verba faciens. Romæ verò & multis orbis partibus consuetudine receptum est, vt barba clericis sit permissa modò labium superius radatur. vt testatur Martin. Nauarr. in manu. confesso. cap. 25. num. 110. apud nos verò ius commune obseruatur.

B *Id est fiat.* Adde Hyppoli. qui hãc interpretationem approbat in rub. ff. de fal. num. 22. Domi. Soto in. 4. Senten. distinct. 24. quæstio. 2. art. 2. vbi optimè scribit, quòd dicta pœna tantum illaqueantur clerici, qui priuilegio clericali gaudent, ideò clerici innitiari prima tonsura, vel in minoribus constituti ordinibus, si beneficium ecclesiasticum habuerint, non tenentur coronam appertam habere: immò secundum illum malè facerent, si illam apperuerint, cum in contentum ordinis cederet. Nam his permissum est arma portare, & omnia alia quæ merè laicis licent, ità tenet Abb. in capi. 1. & 2. de postul. & in cap. 1 & in capit. clerici. 2. de vita & honest. clericor. quam opinionem & vsu receptam, & in theorica communiter approbatam testatur Nauar. di. num. 110.

Sed hæc huius capitis pœna, quæ contra clericos istius criminis reos imponitur, rarissimè inflingitur: quia ferè in omnibus Episcopatibus constitutæ sunt pecuniariæ vel aliæ pœnę pro modo culpæ prout in hoc Toletano Archiepiscopatu constituta est pœna duorum aurorum, quæ quidem pęna ecclesię, denuntiatori, pauperibus, quæ æquis portionibus applicatur, vt habetur in cap. 1. tit. 2. libr. 3. dictarum constitutionum.

Anathemate. Et sic obiter nota C quòd excommunicatio non nisi pro graui culpa, quæ mortalis sit inflingẽda est cap. nemo. cap. nullus. 11. quæstio. 3. docuerint Theologi præsertim Sanct. Thom. in. 4. senten. dist. 18. quæst. 2. ad. 3. quæstio. Feli. post alios in rub. de sent. excommuni. Couarru. in cap. Alma mater. 1. par. relect. §. 9. num. 1. de senten. excommu. lib. 6. Ioan. Lup. in c. per vestras de dona. inter vir. & vxor. §. 18. nu. 13.

Ebrij.

CAPVT, LXXVII.

1 *Ebrietas inter grauia delicta numeratur.*

2 *Clerici, qui immoderatè potionibus incumbunt, qualiter puniantur.*

3 *Tabernarum ingressus clericis est interdictus, nisi itineris vel peregrinationis causa compulsis, & huius prohibitionis transgressores iudicis arbitrio sunt puniendi.*

QVI enim ebrietatis crimẽ paruum esse existimat, audiat Apostolum Paulum dicentem: Neque fornicarij, neque idolis seruientes, neq; molles, neque masculorum concubitores, neque auari, neque adulteri, neque ebriosi regnum Dei possidebũt. Cumque inter tam grauia delicta 1 ebrietas annumeretur, quanta sit eius grauitas apertè perpendat, videatque beatum Augustinum in sermone de ebrie-

ebrietate,qui inter ſua opuſcula impreſſus habetur.Et Iſidorum in tract. de ſummo bono,in lib.2.in cap. 43. de ebrietate.Et pręcipuè legat obſecro elegantiſsimam,& mirabile homiliam Baſilij.in primo tomo,in homilia.14.de ebrietate & luxu. Vnde quia ebrietas omnium vitiorum fomes ac nutrix eſt: [a] ideo placuit Agathenſis Concilij venerādis patribus, vt clericus,de quo fuiſſe ebrium cóſtiterit,aut triginta dierum ſpacio â communione ſubmoueatur, aut corporali ſupplicio ſubdatur,vt habetur in capit.fina. 35. diſtinct. quæ pœnæ ſic fuerunt diſiunctiuè diſcriptæ, vt diſcretus Iudex quem huic vitio deditum animaduerteret, & quòd à communione priuetur, paruipendere,corporali potius ſupplicio caſtiget.Et vide Hoſt.in ſumma, tit. de tempo.ordin.in.5.Et cui verſi.Pœna autem. vbi dicit, quòd epiſcopus, pręsbyter vel diaconus deſeruiens ebrietati,ſi non deſinat, deponitur. Subdiaconus vel inferior ſiue clericus,ſiue laicus communione priuatur allegat tet.in capitu.Si epiſcopus 35.diſtinct. Si verò ſemel ebrius fuerit,tunc dicit puniendum pœna tex. in dict capi.fina Poſterius autem Innocent.3.in Concilio generali ac celeberrimo Lateranenſ.diſpoſuit clericum à crapula & ebrietate non abſtinentem,& qui à ſuperiore commonitus non ſatiſfecerit,ab officio & beneficio ſuſpendendum, [b] vt habetur in cap. A crapula.de vit. & honeſt. cleri. Vnde vt clerici ab hoc vitio [3] cauerent,eorumque honeſtati conſuleretur,antiqua illa concilia tabernarum etiam ingreſſum illis inhibuerũt, niſi peregrinationis, vel itineris neceſsitate compulſis, [c] vt in Concilio Laodicenſi.& in Sexta Synodo, & in Concilio Carthaginenſ.3. & in concilio generali ſub Inno.3.celebrato,de quibus in cap.non oportet, & in cap.nulli clerico.& in cap.clerici. 44.diſtinct.& in cap.clerici.de vita & honeſta.clericor. Pœna autem cõtrarium facienti, in illis Canonibus ſtatuta non eſt, vnde hoc ſuperioribus videtur relictum,vt conſideratis frequentatione actuum, & perſonæ qualitate,& videntium ſcandalo, ab ipſis puniri debeat. Ex quo videtur parum aduerenter ſcripſiſſe Berthachinum in tracta.de Epiſcopo.in. 2. parte in materia degradationis.in.5. vltim.ſcias.in.2.tomo.tract. Diuerſ. Docto.fol 237.num.20.quòd deponi debet Epiſcopus vel clericus, qui retinet,vel frequentat tabernas, motus prætex.in capit. nulli.ſuprà allega.qui tamen tex. pœnam depoſitionis non imponit clerico frequentanti tabernam:ſed habenti eam, & in ibi alijs miniſtranti. Quinpotius & tunc non ſimpliciter clericum deponendum dicit,ſed diſiunctiuè diſponit quòd aut ceſſet, aut deponatur. Nec etiam illud probat text.in capit. pen.de vi.& hone.cleric. quem etiã allegat Bertahin. vbi ſuprà, pro ſua concluſione.

[a] *Nutrix eſt.* Quod ſanè cognouit Homer. Illiados. 6. dum elegantèr ſcribit, potum maximè noxium eſſe & corpori & animæ Multum enim & immoderatum vibere, multorum malorum cauſa eſt,vt habetur Eccleſ. 31.Salomon equidem paucis verbis hanc vibendi aſsiduitatem ſic deteſtatur.*Cui Væ cuius patri Væ cui rixæ cui foueæ cui ſinè cauſa vulnera cui ſuffoſio oculorum. none his qui commorantur in vino & ſtudent calicibus æpotandis.* Quòd refert noſter Accurſi. in. l. adulterum in verbo, intemperantiæ, C.de A

C. de adulteri. & habetur Prouer. 20. Et dubio procul ex Ouidio constat dum ait.

Vina parant animos veneri,
In vinum confertur plerunque culpa.
Quòd si loqui posset, se defenderet.

Et acies rationis hebetatur, ex immoderatu potu. Gregori. 31. morali, & Sanct. Thom. 2. 2. quæstion. 148. artic. 6. & multa tam de vtilitate, quã de incomodis vini longa manu scribit And. Tiraquel. de nobilitate ca. 31. num 165.

Vndè consuetus inebriari, minime potest sacris ordinibus insigniri. capit. Episcopus aut præsbyter. 35. distinctio. iuncto. text. in summa. ibi tradit Petrus Rebuff. in benefi. practi. 2. part. titul. de cleri. ad sacros ordin. malè promo. glo. 4. num. 8.

Abstemius nõ potest Sacris ordinibus insigniri.

Illud tamen memoria repetere libet ad præsbiteratum promouẽdum minimè esse, qui abstemius sit vinũ quę non bibat, si quidem ex quo horret posset sacramentum euomere tenet glos. memorabilis in cap. ipsi Apostoli. in glo. mag. iuxta medium. 2. q. 7. sequitur Abb. in cap. ex parte. numer. 1. de celeb. missa. Ioan. Saison. in consuetu. Turron. cap. de droit. 1. artic. fol. 239. Mar. Nauarr. in manu. confess. cap. 27. nume. 204. Simon Maio. in tracta. de irregu. lib. 2. capi. 25. nùm. 2. & hanc opinionem communem esse fatetur Franc. Beccius consi. 61. num. 1. benè tamen ad minores ordines potest promoueri ex sententia Nauarr. in dict. loco.

L. *Suspendendum.* Vide Regiem. l. 36. tit. 5. par. 1. Alber. Troti. libr. 2. de veró & perfectò cleri. c. 59. Apud Moscouitas sacerdotes ebrij publicè verberabantur, vt testatur Sygismũdus Baro. in comment. rerum Moscouit.

Ebrietas quo modo probetur.

Est tamen circa hoc notatu dignum, quòd ebrietas probatione difficilis est ex Inno. sententia in c. cũ causam de testib. Bald. in ca. à crepul. nu. 1. de vita & honest. clericor. Dec. consil. 112. num. 1. Vndè satis est indicijs & præsumptionibus probari, eo quòd nullo corporis sensu potest apprehendi, sed oculis mentis (idest) ratione Inn. ind. c. cum causam. n. 3. Ex quo fit ad huius capitis argumentum si testis clericum ebrium fuisse testetur, nihil sanè probat, nisi prauabiles rationes sui testimoni ostendat Specula. tit. de teste. §. 7. num. 28. Bart. in tracta. de teste. §. 5. cuius sententiæ auctor est Inn. in dict. cap. cum causam. sequitur cap. decisio. 159 num. 36. Nec testi crederetur nisi rationẽ redderet etiam non interrogato ità Anton. Abb. & Felin. in dict. capit. cum causam. Ripa. in. l. si vnquam. numer. 8. C. de reuo. dona. solet tamen ebrietas ex aspectu probari. Lucas de Pęna in. l. 1. num. 7. C. de erog. mili. anno. & tradit Mascardus de proba. volum. 2. conclus. 574. & probatur in cap. Ecclesiæ Princeps. 35. dist. & alios modos probandi ebrietatem adduxit Lucas de Pęna in dict. l. 1. quos Mascardus retulit.

C *Necessitate compulsis.* Vide quòd antiquitùs circa hoc decretum erat in canonibus Apostolorum cano. 53. his verbis. *Si quis clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit à communione excluditur excepto tamen eo qui necessario in itinere in commune diuertit hospitium.* Fuit equidem etiã apud Ethnicos tabernarum ingressus nimis ignominiosus, vt cõstat ex Isocra. in areopag. oratio. his verbis. *In caupona vel bibere vel edere ex antiquis nullus audebat, vel domesticus familiaris nam dabant operam, vt graues esse viderentur non autem scurra.*

For-

Fornicarij.

CAPVT, LXXVIII.

1 *Clerici pro simplici fornicatione non debent deponi, sed alias debent puniri arbitrio iudicis.*

CVM iuxta diui Hieronymi sententiam à Gratiano descriptam. 35. distinct. in suma. Veter mero æstuans spumat in libidinem. Meritò ergo post ebrietatis delictum, carnis vitia collocauimus: at cùm fornicatio sim plex minus sit punibilis inter illa, ideo de eius pœna primitus differe re libuit. Et in hoc omissis opinionibus, dicendum est, quòd pro fornicatione clericis, & in sacris constitutis non imponitur pœna depositionis: a allegantur ad hoc duæ glossæ singulares in cap. Maximianus. 81. distin. & in c. lator. 2. quæsti. 7. quibus dat sociã Corsetus in suis singularibus, in verbo fornicatio. in cap. Præsbyter. 32. distinct. pro quibus dicit esse casum in dict. cap. præsbyter. sed pœna arbitrio iudicis relinquitur. & istã conclusionem elicit Decius ex dictis per Abb. in cap. At si clerici. in colu. 19. vers. De secundò. de iudi. quam dicit esse communem secundum Modernos ibi, qui allegant gloss. in dict. cap. Lator. 2. quæstio. 7. & ibi Ioan. de Fantu. & Imo. in capi. Vt clericorum. de vit. & hone. cleric. Et hanc opinionem tanquam communem sequitur Ana. in capi. Significasti. colum. 2. de adulte. Et hanc etiam opinionem dicit communem Felin. in dicto capitu. At si clerici. in princip. in penultim. colum. in fin. Et Ioann. de Selua in tractatu de beneficio, in. 3. parte, in quæstion. 3. qui plura refert in proposito. Et Corsetus in dict. verbo fornicatio, vbi aliqua fundamenta adducit pro ea, & dicit quòd opinio tenentium contrarium fortè posset procedere in Episcopis & prælatis, qui cùm dicuntur contrahere matrimonium cum ecclesia, non committunt simplicem fornicationem, sed adulterium, & quòd isto modò possent reduci ad concordiam opiniones contrariæ: sed tandem dicit quòd in facti contingentia indistinctè sequetur communem opinionem in iudicando & consulendo: licet Aretin. in capit. Cum non ab homine. de iudi. 10. colum. teneat opinionem Butri. quam dicit esse communem, scilicet quòd deponatur clericus in sacris, ad cuius fundamenta respondet Decius, vbi suprà. Et quãuis Felin. vbi suprà in prima limitatione post Abb. in cap. fina. in. 3. colum. de purga. Cano. dixerit in epis. copo esse crimen graue, & sic dignũ depositione fornicatio, in fine tamen concludit, quòd dubitat de hoc propter duas glos. quas ibi allegat.

POena *depositionis*. Vide A Abb. Antiqui. in cap. at si clerici. colum. colum. 1. de iudi. & not. Cæsar. Lamb. de iure patrona. 1. parti. 2. lib. art. 20. quæst. 9. princip. num. 14. Paul. Grillan. in tracta. de pœnis omnifa. coitus. quæstio. 9. num. 3. quam opinionem communem esse testantur eam sequuti Berm. Chouer. in tract. de publi. concubinar. pag. 251. numer. 20. Nauarr. in cap. consideret. 121. de pœni. distinct. 5. Petr. Dueñas in regul. & fallen. reg. 101. vbi eam limitat. 7. & nouissimè Doct. Didac. Perez in l. 23. tit. 91. lib. 8. ordin. vers. *Vtrum autem*

autem Fran. Viui. in lib. 3. com. opi. in verbo, *Clericus per ſimplicem.* Et eam veriorem & magis communem eſſe & in practica, ab ea non eſſe recedendum fatetur Iul. Clar. lib. 5. recep. ſenten. §. fornicatio. ver. ſed quæro. idem profitetur Ferdin. Mencha. lib. 3. de teſta. §. 22. num. 48. ſequitur Grego. Lopez. in l. 38, tit. 6. par. 1. in verbo, *Toller el beneficio.*

Noniter declaratur concil. Triden. ſeſſ. 24 c. 6. de refor.

Clericus autem, qui mulierem matrimonij ineundi cum aliquo cauſa, rapuerit, vel auxilium, conſilium vel fauorem præſtiterit, de propio gradu deijciendus eſt, vt ſtatutum eſt in cõcilio Triden. Seſſ. 24. cap. 6. de reformatione. Si verò non ob matrimonium ineundum ſed alia cauſa ductus rapuerit, pœna illa non illaqueatur, ſed alia pœna pro modo culpæ plectendus eſt. Prout nec layci incidunt in excõmunicationem ipſo iure ibi impoſitam, niſi raptus matrimonij cauſa fuerit perpetratus: ſic ſanè ex illius capitis principio colliges, quod de matrimonio contrahendo inter raptorem, & raptam loquitur: poſteaq; pœnas ſubijcit contrà tranſgreſſores imponendas, ſuffragãturquè manifeſtè verba illa. *Et nihilominus raptor ac omnes,* &c. Loquitur ſanè de eo raptore, de quo in principio verba fecerat. Et caput illud in Decreto de reformatione matrimonij continetur iuxtà quòd & eius propoſitũ argumentum eſt interprætandum.

Concubinarij.

CAPVT, LXXIX.

1 *Clericus concubinarius quis propriè dicatur.*

2 *A clerico publico & manifeſto concubinario miſſarum ſolennia audienda non ſunt, quia etiam ſine monitione eſt ſuſpenſus ab officio & beneficio, & celebrans efficitur irregularis.*

3 *Clericus concubinarius qualiter puniatur.*

4 *Prælatus, qui cognoſcit quòd clericus concubinarius efficeretur deterior, ſi præciſſè compelleretur dimittere concubinam, poterit ad tempus, ſine peccato tolerare.*

CLericus concubinarius, is propriè dici poteſt, qui ſolutam mulierem & corruptam nulloquè ſibi ſpiritualis vel carnalis cognationis vinculo coniunctam domi retinet, cum qua conſueuit carnaliter commiſceri. Si verò illa nupta, virgo, aut coniuncta eſſet, tunc grauioris delicti nomen ſortiretur acceſſus ad illã habitus, ac ſeuiori pœna purgãdus, vt infrà latius explanabimus. Conſuetudinem verô commiſcendi, ideo ad faciendum clericum concubinarium requirimus, quia aliâs vnicus tantùm concubitus fornicariũ eum ſolùm faceret, nec damnandus eſſet pœnis concubinariorum. Nec præterea in hoc diſtinguerem, ſolanè retineatur domi concubina per clericum, an ſub velamento quòd pediſſequa ſit matris, ſororis, amitæ, vel alterius cuius cohabitatio clericis non inhibetur, dũ tñ conſtare poſsit, quòd eam habet in concubinam. Concubinarium inſuper cenſerem clericum, qui etiam in aliena domo notam fœminã habet, cui ſolet carnaliter commiſceri ſi de cõſuetudine conſtat, & diffamatus eſt

in ſua vel ipſius fęminę vicinia: licèt ad effectũ concubinatus de iure ciuili aliqui requirant q̃ concubina ſit retenta in domo, vt per Bal in auth. licèt. C. de nat. libe. per gl. Bar. poſt Dinum in l. Concubinã. ff. de concub. & Præp. in rub. de ſpõſa colu. 3. nu. 5. Populus enim, ſiue domi, ſiue extra habeat clericus concubinã, vocat eũ & reputat cõcubinariũ. Quãdo autè dicatur clericus publicus cõcubinarius, vide Decretũ cõcilij Baſilieñ. in Seſſ. 20. in prin. vbi hoc declarat per hæc verba, videlicet, publici cõcubinarij intelligẽdi ſunt nõ ſolùm hi quorum cõcubinatus per ſen
1 tẽtiam aut confeſsionem in iure facta, ſeu per rei euidentiam quę nulla poſsit tergiuerſatione celari notorius eſt. Sed qui mulierem de incontinentia ſuſpectam & infamatam tenet, & per ſuum ſuperiorem admonitus ipſam cum effectu non dimittit.
2 Aduerte tamen quòd quando clericus tenet publicè concubinam ſicut vxorem, & publicè nutrit filios, ita q̃ etiã ipſe nõ audet diffiteri: tũc omnino eſt abſtinẽdum ab eo, ita q̃ nõ
a eſt licitùm audiri diuina [a] ab eo, etiã ſine aliqua monitione ſuperioris: quia talis eſt ſuſpenſus ab officio &
b beneficio, [b] ita quòd ſi celebrat incurrit irregularitatem. Iſta colliguntur ex doctrina Abb. in cap. Veſtra, in. 3. colum. in. 2. 3. 4. q. de cohabitatione cleric. & muli. Si verò fornicatio non habet operis euidẽtiã ſed poteſt probabiliter tergiuerſari: quia cõcubina habitat cum matre clerici, & dicit eſſe pediſequam matris, vel quid ſimile: tunc non procedũt prædicta: ſed debet ſpectari monitio, & eius contemptus ſecundùm eum. Cuius opinionem refert & ſequitur Sylue. in ſua ſumma, in verbo, clericus. el. 2. in. 5. octauò debet. in. 2. quæſtion. Et in verbo, concubinarius. in. 5. 4. & hanc ſententiam in ſubſtantia ſaltem videtur tenere Floren. in. 3. parte, in 3. cap. tit. 27. vbi etiam addit notabile verbum, quòd nõ ſolùm ſacerdos, ſed etiam in quocunque ordine cõſtitutus, etiam in minori eſt ſuſpenſus ab omnibus actibus ordinum ex notoria fornicatione, & tandiu eſt ſuſpenſus, quandiu perſeuerat in vitio: & ſi interim exequitur officia ſua, etiam ſemel, efficitur irregularis,
c & indiget diſpenſatione Papæ, ad c
quod allegat Inno. Hoſtien. Archi. & Anton. quod etiam ſequitur Sylueſt. in dict. verbo concubinarius. quam quidem ſententiam multùm timere deberẽt vniuerſi clerici in quocunq; ordine conſtituti, & ne illam ignorent, eſſet omnibus illis prædicanda. Quot enim proh dolor, ſacerdotes, diaconi, ſubdiaconi publicè concubinas retinent ea notorietate facti, de qua Abb. in ſua opinione facit mentionem, & eodem concubinatu durante non ſemel, ſed pluries miſſam celebrant, Euangelium, vel Epiſtolam ſolenniter decantãt, & q̃ irregulares ex hoc fiant, non aduertunt, non in minimũ animarum ſuarum diſpendium, & prælatorum ſuorum periculum, qui eos patiuntur in publico concubinatu dutiius immorari ac ſordeſcere. Præterea circa pœ 3
nam huius delicti vide Abb. in cap. At ſi clerici. col. 12. de iudic. qui dicit quod cum iura in hoc vario modo diſponant, quandoque apponẽdo pœnam acerbam, quandoque mitem, & quandoque mitius procedendo, mediam viam amplectendo, vt patet ex iuribus per eum allegatis, relinquitur arbitrio ſuperioris: vt conſideratis circunſtantijs & ſcandalo inde ſurgente, & cõſuetudine patriæ apponat pœnam,

quan-

quandoq; depositionis, quandoque suspensionis, & quandoq; priuationis à beneficijs, quandoq; prius moneat, quandoq; sine monitione priuet, ex quo constat de delicto. Sibi enim videtur data optio, [d] ex quo varias pœnas & modos procedendi à iure reperimus traditos: iuxta not. per glo. in c. fraternitatis. 34. dist. & in c. à crapula. de vi. & hone. cler. & 11. q. 2. in summa. & quod notat Hostien. in c. 2. de cle. non residen. in simili quæst. Ita tamen quòd semper in isto delicto Iudex declinet ad mitiorem [e] partem: quia pauci, vt dicit Gregorius, sine vitio incontinentiæ reperiuntur. l. dist. c. Quia sanctitas tua. in fin. Et quia ætas nostri temporis &c. & melius est à Deo redargui de misericordia, quam de seueritate, 26. q. vlt. Allegant. Et vide prædictũ decretum concilij Basilieñ. in dicta sessione. 20. vbi contra publicos cõcubinarios statutum fuit, quòd quicunque clericus cuiuscunque status, conditionis, religionis, dignitatis, etiamsi pontificalis vel alterius præeminentiæ existat, qui publicus fuerit cõcubinarius à perceptione fructuũ omnium beneficiorum suorum triũ mensium spacio sit ipso facto suspensus: quos suus superior conuertat in fabricam vel aliam euidentem ecclesiarum vtilitatem, ex quibus fructus percipiũtur. Necnon quòd huiusmodi publicum concubinarium teneatur mox suus superior monere quam primum nouerit illum esse talem, vt intra breuissimũ terminum concubinã dimittat, quã si nõ dimiserit, vel dimissam aut aliã publicè resumpserit, ipsum omnibus suis beneficijs omnino priuet. Et nihilominus statuit dictũ concilium, q; tales publici concubinarij vsq; quo cũ eis per suos superiores fuerit dispẽsatũ post ipsarũ concubinarũ dimissionẽ, manifestãque vitæ emedationẽ sint inhabiles ad susceptionẽ quorũcunq; bonorũ, dignitatum, beneficiorũ, vel officiorũ. Si autè post dispensationẽ, vomitu recidiuo ad huiusmodi cõcubinatũ publicũ redierint, q; sine spe alicuius dispẽsationis ad prædicta prorsus inhabiles existãt. Et ne quis contẽnat illud decretũ Concilij, ex eo q; Cõciliũ Basiliẽse nõ fuit in omnibus ab ecclesia receptũ, aduertat q; ordinata in eodẽ cõcilio ante scissuram in eo factam recipiuntur & allegantur à doctoribus: vt. par. est videre per Flor. in. 3. par. ti. 25. c. 2. §. fin. Et per Fel. in c. Rodul. de reser. in colu. 28. ver. Sed reuera & prædicta. Sess. 20. d. cõcilij fuit facta ante eius scissurã: vt potes colligere ex dictis Doctoribus, dũ allegãt constitutionẽ illã, quæ incipit: Insuper ad euitandũ scandalũ, quæ fuit facta in d. 20. sess. post dictũ decretũ cõtra cõcubinarios promulgatũ. Et illud decretũ cõcilij Basiliensis de cõcubinarijs inuenies insertũ in cõcordatis inter Leonẽ decimũ, & Regẽ Frãciæ, nouissimè cõmentatum per Petrum Reb. in interprætationibus per eum factis ad dicta concordata: per quem vide in principio sui commenti ad illud Decretum triginta pœnas, quas patiuntur concubinarij, annumeratis inter eas his quæ colliguntur ex concilio, quarũ plures potiùs dãna sunt & in cõmoda cõcubinatus, quã pœnæ quæ possint irrogari per Iudicẽ. Vnde quæ huiuscemodi sunt, pari modo compræhendunt laicos concubinarios sicut & clericos. Vide tñ Præpo. in c. Nullus. 32. distinct. qui refert Innocen. in capi. Si autem dẽ cohabit. cleri. & mulie. tenentẽ quòd quamcunque viam eligat Iudex, siue suspensionis, siue priuationis, debet

præmitti monitio: nec Iudex ſine illa ad alterum præmiſſorum procedere debet, cùm clericus non ſit notorius concubinarius: per quem vide poſt Inno. vbi ſuprà, vſque ad quantum tempus debet clericus monitus expectari, & an poſsit purgari mora. Vtautem prælati excuſentur â monitionibus faciendis clericis ſuę diœceſis, in hac materia prudẽter faciũt, quando in ſuis conſtitutionibus Synodalibus monent omnes [f] generaliter, ne concubinarij ſint, contrafaciẽtibus pœnas debitas irrogãdo. Abb. prætereain capitu. Vt clericorum. de vita & honeſtate clericorum ponderando verba illius text. arbitratur, ꝙ ſi clericus concubinarius efficeretur deterior, ſi compelleretur præciſè ad dimittendam concubinã, quód tunc prælatus tolerando ad tempus, peccatum non incurrit: [g] quod dicit notãdum Stepha. Aufre. in repeti. clem. 1. de offic. ordin. in colum. 15. Aduertant autem prælati omnes, & eorum vices gerẽtes, ne huius doctrinæ colore in concubinariorum correctione torpeſcant: ſed cùm talis toleratio facienda fuerit, certiſsimæ adſint cõiecturę deteriorationis. Nã aliàs facilè illis perſuadebũt libidinoſi grauiora, imò nefanda admiſſuros, ſi cogãtur continere.

f 4 g

A *Vdire diuina.* Vide text. in cap. nullus & in cap. præter. 32. diſtinct. vbi doctores & in cap. veſtra. de cohabi. cleri. & muli. Regiam. l. 43. titu. 6. pa. 1. gloſſ. in capit. de homine de celebra. miſſar. Theol. in. 4. ſenten. diſtin. 13. & quomodo hoc ſit intelligendum docet eleganter Coſmas in pragma. titu. de excommu. non vitand. verbo, *Suſpenſionis.* Ioan. Maior. in. 4. ſent. diſtinctio. 9. dubio vltim. Florenti. in. 2. par. tit. 9. capi. 10. §. vltim. Adri. in. 4. ſent. in tracta. de Euchariſt. quæſt. pen. & in tracta. de confeſſ. quæſt. 9. Silue. in ſumma in verbo, miſſa. 2. quæſt. 3. Martin. Nauarr. in ca. 1. §. laboret. 2. col. de pœn. 6. & in manu. confeſſo. capi. 25. nu. 87. D. Couarru. in cap. Alma mater. 1. par. relect. §. 2. nu. 10. de ſenten. ex comm. lib. 6. Grego. in dict. l. 43. tit. 6. par. 1. in verbo. *Algun hijo de ella.* Imò fortius cenſeo, quôd quicunq; cõmittit ſacerdoti, quem ſcit in mortali crimine eſſe conſtitutum, aliquẽ actum eccleſiaſticum faciendum, ſi exequatur talem actum, is qui committit mortalem culpam contrahit, vt a't Diuus Hieron. in epiſtola beati Euſebij ad Damaſium epiſcopum Portuenſem, ſic dicens. *Qui iura ſcit & vitam præsbyteri agnoſcit, & eum pro ſe celebrare facit ſit eiuſdem peccati conſcius nec non & pœnæ particeps.* Idẽ ſentit. Abb. in di. c. veſtra. & Theol. d. diſt. 9. & Cardi. à Turre Crem. in d. c. nullus. Sanct. Thom. in quodli. 11. art. 8. quam eſſe communem ſententiam & Theologorum & Canoniſtarum fatetur inſignis Mart. Nauarr. in d. c. 25. nu. 79. quæ amplectenda, eſt quidquid cenſeat Gab. in 4. diſt. 19. q. 1. dubio. 4. Maior. dict. diſtin. 9. Adrianus ſummus Eccleſię Præſul de ſacramento Euchariſtiæ col. 3. à quo quidem peccato excuſatur, qui probabiliter dictã legem ignorat, quia probabilis iuris poſitiui ignorantia excuſat cap. 2. de conſti. ità Nauarr. vbi paulò ante allegaui.

Ab officio & bedeficio. Adde Hoſtien. in ſumma. tit. de cohab. cleri. & mulier. §. qualiter imponatur. Guid. Pap. quæ. 558. & latiſsimè Bermon. Chouer. de publi. concu. fo. 161. quo loco opinionẽ iſtã cõmunẽ eſſe fatetur & vide Regiam. l. 43. tit. 6. par. 1. circa

B *Clericus cõcubinarius quibus pœnis puniatur.*

circa quam communem ſententiam lege nouiſsimè Iaco. Menoch. de arbitrar. iud. quæſtionibus libr. 2. cent. 5. caſu. 418. qui nu. 6. dicit quòd cõtrà clericos concubinarios ſeueri iudices eſſe debent, quandoquidẽ non vnum ſed plura celera hi committũt.

Clerici concubinarij multa crimina commituũt

Nam adulterij crimen perpetrant, cũ in ſacrorum ordinum aſſumptione ſuſcipere dicuntur Eccleſiam in ſpõſam, cui implicitè ſaltim promittunt continentiam ſeruare. Secundò committunt ſacrilegium, cum Deo dicati & ſacrati ſunt: & per carnalem copulam à Deo ſeparantur. Tertio committunt crimen ſtupri. Quartò inceſtum. Quintò (vt ille inquit) poſt Bermondum committunt crimen cõtra naturam & vide D. Fran. Sarm. li. 1. ſelect. cap. 5. Hodie vero qua pœna clerici concubinarij puniendi ſint vide concilium Trident. Seſſ. 25. c. 14. de refor. vbi clerici prohibentur, cõcubinas aliaſque mulierculas, de quibus ſiniſtra ſuſpitio haberi poſsit, in domo vel extra detinere, alioquin iuris pœnis ſunt puniẽdi. Quòd ſi moniti ab inceptis non deſiſterint, tertia parte fructuum obuentionum, ac prouentuum beneficiorum, & quorumcunq; penſionum ipſo iure ſunt priuati, quæ fructuum pars, fabricæ Eccleſiæ, vel pio loco, pro arbitrio Epiſcopi eſt adiudicãda. Quòd ſi in eodem delicto, cum eadem fœmina pertinaciter permanſerit, vel cum alia ſimile cœlus perpetrati fuerint, non ſolum fructus omnes, ac prouentus ſuorum beneficiorũ, nec non penſionis eo ipſo amittunt, vt dictis locis applicentur: ſed ſuorum beneficiorum adminiſtratione, pro ordinarij arbitrio, tanquam Apoſtolicæ ſedis delegati, ſuſpendi debent. Si verò in tam profundum malorum pelagus inciderint, vt his pœnis à fœdiſsimo concubinatu non arceantur, tunc beneficijs, portionibus, ac officijs, & penſionibus quibuſcunq; eccleſiaſticis, perpetuò priuãdi ſunt. Inhabileſque iudicantur ne ad dignitates, beneficia, ac officia deinceps poſsint aſpirare, donec ſuperioribus ex vitæ ante actæ emendatione, viſum fuerit diſpenſare. Si verò poſtquam ſemel concubinas dimiſſerint, poſteaque eas, aut alias, ſibi adiunxerint auſi fuerint, præter ſupra dictas pœnas excommunicationis vinculo innodati ſunt. At ſi clerici huius criminis rei beneficia eccleſiaſtica non obtinuerint, nec penſiones: iuxta delicti & contumaciæ perſeuerantiam & qualitatem, pœna carceris, ſuſpenſione ab ordine ac inhabilitatis pœna ad obtinẽda beneficia, aliiſque modis & pœnis iuxta canonica decreta plectendi ſunt. Quòd ſi Epiſcopi in huiuſmodi, cœlus incidere auſi fuerint, & à Prouinciali ſynodo admoniti, in tali fœditate ſordeſcerent, ipſo facto ſuſpenſi ſunt, & ſi in crimine perſeuerauerint ad ſanctiſsimum Põtificem ab eadem ſynodo ſunt deferendi, à quo pro culpæ qualitate plectendi ſunt & ſi opus fuerit, priuationem patientur.

Cleri. concubinarij quibus pœnis puniantur.

Nec huic clerico concubinario qui ob crimẽ fructibus ſuorũ beneficiorũ priuatur fructus aliqui relinquendi ſunt ex quibus alimẽta ſuſcipiat quia malè meriti ęgeſtate laborare debent l. bona fides. ff. depoſiti. Quod verũ eſſe cenſeo niſi clericus egenus eſſet, & ſumma laboraret paupertate, vt nõ haberet aliundè bona ex quibus poſſet álimenta percipere, tunc iuſtitiæ & ęquitati congruit vt ei ex dictis fructibus ſubueniatur. quia clerico ſuſpenſo á beneficio alimenta ex eo miniſtanda ſunt ad vitæ ſubſidiũ ca. præter. vbi Præpo. col. 2. 32. diſt. tra-

Clerico concubinario alimẽta ſuorũ beneficiorum, relinquẽda nõ ſũt niſi egenus fuerit.

dit Rebuff.in tract.de sent. prouis.in præfacti.nu.110.tom.2.const. Frãc. Tum quia clerico etiã de posito prouidetur ca.studeat. 50.dist. Tum ne cogatur mendicare in ignominiam & opprobrium ordinis sacerdotalis c.diaconi.93.dist. Tum quia semper habẽda est ratio ne egeat arg.l. intereos.ff.de reiudi. Tum quia istã opinionem amplectitur glo.in ca.pastoralis.§.verum.in verbo,subtrahũtur. de appella. Bermond.in tract. de publi.conc.in verbo.à perceptione fructuum.nu.11.quæ declaratio notanda est ad Sacrosancti Concilij decretum,& vide Felin.in ca.ex parte.nu. 1 de accusa.& in ca.Apostolicæ.nu. 9 de excep.D.Episcop.Iacob.septi. in institu.Chatho.c.9.nu.114.& nouissimè doctissimũ Antonium Cordoua de Lara.in.l.si quis á liberis.§. si vel parens.nu.26.ff.de lib. agnoscend.

Clerico concubinario,beneficij fructus pro alimentis, relinquẽdi non sunt,nisi egenus sit.

Quodsi clerici ex concubina filios habuerint, ad maiorem gradum & dignitatem transire non possunt, sed in statu,gradu, & dignitate , in qua sunt permanere perpetuò debẽt. Ità difinitum fuit à sanctissimo Domino nostro Pio Quinto Pontifice Maximo peculiari motu propio prout refert Rojas in epitome succes sionum.cap.27.num.19.

Clerici minimè possunt illegitimos filios domi retinere.

Nec possunt clerici illegitimos filios intrà propios lares habere,vt incontinentiæ labes ac memoria omnino aboleri valeat:ità decretum fuit in concilio Toleta.prouinciali celebrato anno.1565.actione.3.c.19.

Concubina clerici à iudice eccl. fastico punitur.

Concubina clerici etiam coniugata, si modo publica fuerit,pro modo culpæ ab ecclesiasticis iudicibus est punienda vt statutum est in Concil. Tridentin. Session.24.capitu.8.

Sunt quidem multi ex nostris, qui tenuerunt mulierem,quæ cum clerico in sacris constituto,carnale comercium habuerit incestum committere, ità tenuit glo.in.l.2.in verbo, filij.C. de Episcop.& cleri.vbi Bald.num.2. scribit quòd cum hoc in facto contigisset ita fuit iudicatũ. & opinio ista communiter recepta est si credimus Grilland.de diuersis crimi. libr. 3.q.vltim.Practica.Conrrad.341.n. 13.Sed verior contraria opinio quibusdam & non pœnitendæ authoritatis viris visa est, quòd nec incestus nec sacrilegium comittatur,quam dicit esse communem Ca.cial. in auth. si qua illustris.num.31. C. ad Orfici. Bosi.in pract.tit.de coitu damnato. nu.15.Mencha.lib.3.de testamen. §. 22.Iuli.Clar.in practi.crimi.§.fornicatio.ver.Præsbyter. Ex quo sequitur impropiè fuisse locutam glos. in c.per venerabilem.in verbo, adulterinus qui filij sint legi.quæ coitum hoc adulterinum esse censebat, licet communiter receptam esse scribat Abb. ibi num.32.& Petrus Plaça lib.1.delictorum c.41.n.31.mea tamen sentẽtia,licet talis carnalis copula incestus non sit,est tamen sacrilegium& adulteriũ.spirituale Abb.in c.vt clericorũ n.6.de vita & hone.cler.sequitur Reuerend.& doctiss.D.Franc.Sarmiento.lib.1.select.interp.capi.5.num.9.

Et non solum talis concubina clerici,à iudice ecclesiastico puniri debet pœnis à iure statutis,verum si crimẽ sit publicum poterit à sęculari iudice puniri:secus si sit occultum ita tenet Petrus de Ancharr.consi.196.nu.5. Fel.in c.Ecclesiæ sanctæ Mariæ.nu. 102.de consti.Boeri.latissimè decis. 72.Zarius lib.2.respõs.c.17.Lup. in rep c.per vestras §.21.n.13.de donat. inter vir.& vxor.Montal.in.2.lecti. fori in parte concubinæ.Steph.Auf. de potest sęculari super eccl.pers.reg. 2.n.34.Berm.Cho.de publ.concub.

in parte

in parte pœnitus arcere, fo. 303. col. 2. num. 3. cum sequen. qui dicit communem opinionem esse Anton. Gome. in l. 80. Taur. numer. 21. & ita in facti contingentia interrogatus consuluit Euerar. consi. 202. eandem dicit communem Iuli. Cla. in practi. crimin. §. 5. quę. 37. versi. Quęro etiã. vbi dicit quòd quidquid sit de iure, iudices tam ecclesiastici quam seculares parum curant de concubinatus punitione quôd (vt ille inquit) forte faciunt ne in alijs puniant: in quo ipsi met delinquunt eandem opinionem sequitur Auenda. de exequend. mandat. 2. par. cap. 26. num. 7. Dida. Perez in l. 21. titu. 3. lib. 1. ordi. Et est apud nos expressa lex hoc diffiniens pœnam contra tales concubinas impones lex inquam. 3. titulo. 19. lib. 8. ordi. noui circa quam legendus est Auenda. d. c. 26. qui pro eius insigni eruditione multa cõgerit: & Ioã. Mati. in l. 6. gl. 2. t. 8. li. 5. ordin.

Laycus concubinarius quibus pœnis à Ecclesiastico iudice plectẽdus sit.

Laycus vero cõcubinarius, quibus pœnis hodie à iudicibus Ecclesiasticis, sit plectendus vide in Concilio Trid. sessi. 24. c. 8. vbi sancitum est concubinarios, tam solutos quã vxoratos, cuiuscunque dignitatis, vel cõditionis sint, si termoniti ab ordinario, concubinas non dimiserint, excõmunicatione esse illa quæ andos: nec ab ea absolaedos esse: donec prę ceptis paruerint. Si vero indurato animo in peccato permanserint, contra eos diris pœnis procedi debet.

Nonisi mè interpretatur Concili. Trid. sessio. 25. c. 14. de reforma. & sessio. 24. cap. 10.

Est tamẽ circa superiora summe notandũ, quòd quando Episcopi vel Ecclesiastici iudices procedũt ad punitionem concubinatus, vel circa visitationẽ, aut morum, coreptionẽ, non debet eorum sententia retardari prę textu appellationis, vel inhibitionis: seu querellę ad sanctã Apostolicã sedem delatæ. Vt decretum est dicto Cõc. Trid. sess. 25. c. 10. de refor. & sessi. 24. c. 10. Quæ decreta sing. sũt interpretãda, vt procedãt, quãdo iudex superior, non iustificata appellatione, necvisis actis processus, inferiorem inhibere contendit. Sed si posquam appellatio iustificata fuerit ex processu, iam ad tribunal appellationis de latę inhibitio concessa fuerit, erit ob temperanda, nec poterit inferior iudex ad suę sentẽtię executionẽ procedere. Aliter quidẽ superiorũ iudicũ auctoritas & potestas non vulgarẽ iacturam pateretur dareturque causa inferioribus iudicibus, vt pro libito iudicarent, & multis causis appellationis auxiliũ nihil proficeret & alia multa incõmoda sequeritur quæ prorsus aliena sunt à mente Sacrosancti Concilij.

Irregularis. Adde quod huius sentẽtiæ authores sunt Cosmas in Pragm. sancti. tit. de concubina. in verbo, inhabilis. Henrri. in c. si celebrat. de cleri. excom. col. pen. Palud. in. 4. sent. distinct. 27. quæst. 4. col. 2. & scietia rumomnium Osceanus Tostatus in in tracta. contra cleri. concubi. conclus. 3. Aluar. Pelag. de plan. Ecclesiæ fol. 27. colum. 4. Anton. in cap. 1. n. 32. de iudi. Anani. col. 1. & Feli. col. 2. in capitul. cum dilectus. de accusa. Guid. Pap. q. 558. Ioan. in sum. confessor. lib. 3. tit. 29. q. 5. Pidacus Perez in l. 23. titu. 3. lib. 1. ordi. col. 170. & hanc opinionem communem esse testantur Mart. Azpili. in cap. si quãdo. excep. 11. col. 53. de rescri. D. Couar. in Cle. si furiosus. 1. par. relectió. 5. 1. nu. 5. de homi. & nouissimè eam sequitur Ioã. Mat. in l. 6. gl. 2. nu. 23. tit. 8. li. 5. ordi. noui. Cõtrariam tamẽ sententiã de iure veriorẽ esse censeo, quã reneo sequutus Inn. Ioã. Andr. in. c. si celebrat. de cle. excõ. min. Cardi. in. cap. vestra. & in. cap. quesitum

C

de cohaui.cleri.& nuli.Archi.in ca. præter.§.ad hæc verò.32. distinctio. Specul.in titul. de dispensa. §. iuxta propositionis.numer.20.Imo in ca. 1.colum.4.de iudi.Nicola.Ploui. de irregu.reg.4.Nauarr.in dict.excep. 11.D.Couarruu.dict.§.1.qui vrgentissima argumentatione veram esse ostendit,quanuis consulat quòd absolutio, siue dispensatio hoc casu à
D Romano Pontifice impetretur.

Data optio. Vide text.optimum in l.1.C.de his qui latrones ibi. *Supplicio corporali: aut dispensatio facultatum pro qualitate personæ & iudicis existimatione plectetur.* Tenet glos.in capitulo sicut. de iudeis tradunt Hostien. Ioann. An.& docto.in ca.1. de offi. vicar.Petrus de Ancharra.& Ioann. de Imo.ibi.Bald.in.l.cunctos. populos.1.lect.colum.9.versi.septimo oppono.C.de summi.Trini.& in.l.data.7.colum.C.qui accusa.Ang.in.l. nunquam.ff.de priua.delict.Sali.in l.quæcunque.C.de serui.fugi. quam opinionem communem esse fatentur Ana.in dict.cap.sicut.num.17. Iuli. Clar.in practi.crimi.§. fina. quæstio. 85.versic.solet etiam.& tradit latissime Felin.in cap. inter cæteras.col. 2. de rescrip,vbi opinionem hanc decem modis limitat.Et ratio est quia pœna est semper commensuranda delicto, vt in cap.non afferamus.24.quæsti. 1.& hanc commensurationem nunquam reus faceret,quia semper minorē eligeret,& ideo frustra lex alternatiue loqueretur.

E *Mitiorem partem.* Adde glos.memorabilem in capit.de causis.in verbo,certa.de offici.delega.& in capit. hoc ipsum in glos.1.33.quæsti.2, & in reg.in pœnis.de reg.iuris lib.6.& in cap.sicut.de homi. vbi Anna. & doctores not.facit.l.si præses. ff. de pœnis.

Monent omnes. Adde quòd ità F communiter in Synodis obseruatur, secundum Ioann.And.in capi.proposuit.de cleri. excommu. Bermon. Chro.in tract.de publ.concubi.pag. 185.nume.6.Et hęc monitio.in Synodo habet vim trinæ monitionis. glos.in cap.si Episcopus. in verbo, præceptione.18.distin.quam sequitur Abb.in cap.ex literis.de constit. Felin.in capit.Romana de Appella. Rip.in capi.1. de iudi. Nota tamen quòd prædicta intelligo procedere, contra eos clericos qui ex lege dioce sana tenentur in synodo comparere, aliàs quacunque via iudex procedat, monitio præmitti debet, nec sinè ea iudex ecclesiasticus procedere potest, ad imponendas dictas pœnas, nisi talis clericus esset manifestus notorius concubinarius & incorrigibilis de quo lege Bermon. dicto. num.6.

Non incurrit. Vide text.in cap.re- G quisiuit.de sponsali.Ioann. Lup. in cap.per vestras.de dona.inter vir. & vxor.§.18.num. 16.

Matrimonium de facto contrahentes.

CAPVT, LXXX.

1 *Sacer ordo matrimonium impedit omninò & irritum facit.*
2 *Clericus,qui de facto matrimonium contraxit,qualiter puniatur.*
3 *Clericus huius criminis reus,ipso iure excommunicatus est.*
4 *Clericus,qui sub figura matrimonij virginem violauit, pœna stupri puniendus est.*
5 *Clericus beneficiatus in minoribus consti-*

constitutus, eo ipso matrimonio, contracto, amittit beneficia ecclesiastica.

6 *Quando autem cum minore duodecim annorum, per verba de præsenti contraxit, an beneficia ecclesiastica amittat.*

1 CAlixtus Papa interdixit contractum matrimonij prçsbyteris, diaconibus, & subdiaconibus, & ab illis contracta, debere desiungi & ad pœnitentiam redigi, iuxta sacrorum Canonum diffinitionem a præcepit, a
2 vt habetur in cap. præsbyteris. 27. distin. hinc est quòd clericus in sacris, vxorem ducens, debet compelli ad illam abiurandam, & perdit executionem omnium ordinum, notat Abb. ex text. ibi. in cap. secundo, qui cleri. vel vo. qui nihil aliud allegat, & omisit tex. expressum ponentem pœnam delinquentibus in hoc, in cap. decernimus. 28. distinct. cuius verba sunt: Decernimus vt hi, qui in ordine subdiaconatus & supra, vxores duxerint, officio atque ecclesiastico beneficio careant, & faciunt verba tex. in c. de his etiam. eadem distin. vbi tractando de subdiaconibus & diaco- dicit. Cauendum est tamen his, ne quando suæ sponsionis immemores ad terrenas nuptias vltro concurrãt, quòd si fecerint, vt sacrilegi rei ab ecclesia habeantur extranei. De presbyteris verò videndus est text. in capit. presbyter, eadem distin. cuius verba sunt: Prçsbyter si vxorem duxerit, b
b ab ordine deponi debere oportet. Item efficitur irregularis, vt neque in susceptis ordinibus ministrare possit, nec ad maiores suscipiendos admittitur, vt notat idem Abb. in capi. 1. in. 2. not. eodem titu. ex quo venit quòd tanquam irregularis priuabitur beneficijs. An autem sit priuandus per sententiam c vel ipso facto c
priuetur, sunt opin. quas refert Stepha. in decisione. 239. Capellæ Tholosanæ, in additione. Aduerte tamen quòd ipsemet Panormit. in cap. At si cleri. de iudi. colum. 2. videtur esse in opinione, quòd clericus, qui solutam non virginẽ, de facto duxit in vxorem, ac cum ea fuerit fornicatus, debet deponi. pro quo allegat iura in cap. fraternitatis. 34. distin. & in capit. Si quis ammodo. 81. distinct. & in dict. cap. 2. qui cle. vel vo. quæ iura (salua tanti patris reuerentia) hoc non probant: imò text. in dicto cap. Si quis ammodo, qui plus videbatur vrgere, dicit à proprio gradu decidat, vsque dum ad satisfactionem veniat: vnde per talia verba videtur imposita magis pœna suspensionis temporalis, quàm depositionis. Sed pro opinione sua posset Abb. allegare tex. in cap. Præsbyter. 28. distinctio. quem decerpsit Gratianus ex capi. 1. Concilij Neocęsarienſis, cuius verba sunt: presbyter si vxorem duxit, ab ordine illum deponi debere oportet. vbi Archi. exponit, ab ordine, id est, ab officio & beneficio: quòd etiã ibi tenent Domi. & Præpo. licẽt eum non referant: quanuis glos. exponat ab ordine, id est, ab officio, & non beneficio. Clericus prætereà taliter 3
contrahens est excommunicatus ipso iure, vt in cle. vna de consanguin. & affini. cuius absolutio episcopo est reseruata, vt per glo. ibi, in verbo, obtinere. Redditur prætereà suspectus de hæresi, d vt procedatur per d
inquisitores cõtra eum, vt notat Ioã. Lupus in repe. rub. & ca. per vestras. de dona. inter virum & vxorem. fol. 67. colum. 3. versicu. Ex quo meo iudicio, vbi hoc infert exhis quę notant Butri. & Bald. in. l. 3. C. de sum-

ma trinit.& fide catho.loquendo de monacho matrimonium contrahente.

4 Debent præterea in hoc aduertere iudices, quòd præter pœnas suprà dictas debet in sacris constitutus pati pœnas stupri, si virginem violauit sub figura matrimonij. Neque ex hoc quòd verba de præsenti seu benedictiones præcesserint, ab illa excusandus est, quin potius grauius puniendus, eo quòd virginem sub sacramenti colore deceperit, & corruperit, quę velut vxor consensit in copulam, vnde propter talem dolum vltra ordinariam pœnam depositionis, arctiori carcere vel monasterio detrudi debet quàm pro alio simplici stupro. Mulier insuper ab ipso sic seducta tantæ posset esse nobilitatis & honoris, tãtumuè populi scandalum, vt meritò clericus in hoc delinquens publicis verberibus, vel alia publica correctione puniendus esset: quando suæ personæ qualitas hoc non impediret, argumento eorum quæ notat Præpo. in capit.2.de sponsa.duo. referendo Anto.quòd Iudex attenta qualitate personarum poterit arbitrando punire pœnam mortis illum, qui viuẽte prima vxore contrahit cum secunda: puta si ignobilis vxorem habens, contrahit cum nobili, & illudit illam. De qua tamen doctrina Anto. vid. Augusti.in addi.ad Ang.de male.in parte: *Che mai adulterato.*fol.152.nu. 65.

5 Clericus verò beneficiatus in minoribus ordinibus constitutus, si contrahit matrimonium, eo ipso vacant beneficia, e vt tenet Collec.in capi.1.de cle coniu.& decisio.Capellæ Tholosanæ suprà allegata.& Sylue. verbo, clericus.lo.2.5.4.Et hoc etiamsi non sequitur copula, notant docto. in d. cap.1.Nec recuperant benefica, sponsa ingrediente monasterium, vt per eos ibi: & not.etiam Ioann. de Imo. in clemen.gratiæ. de rescript. in col. super glos.resignaueris.Præpo.in c. Placuit.32.distinct.prope fin. Quod insuper procedit etiamsi matrimonium contractum sit nullum: f vt not Ioann.And.in capit.Ioannes de cle.coniug.Roma.consi.483. dubitatur primò, colu.3.Hippoly.consil. 70.volum.1.colum.3.incipiẽte: Sciẽtiarum omnium.Stepha.in addi, ad dictam decisionem Tholosanã, qui solum allegat Bart.Brixien & Ange. de Clauasio. Confirmatur ista sententia doctrina mea magistrali.181.incipienti: Pœna etiam faciendo, vbi de ista conclusione fit mentio: quam vide, quia aliqua referuntur in contrarium remissiuè. Et vide Deciũ in cõsil.166.volum.1.Ego Philippus Decius, vbi refert Bartho. Brixien. in quæst.10.Et Cardin. Imol. & Abb. in dict.cap.1.& Roma.in dict.consi. tenetes quòd clericus in minoribus constitutus si contrahit matrimoniũ cum consanguinea, nunquam admittitur ad beneficiũ, quia illi facto suo renunciauit. Et quia ipse in principiò illius consilij tenet quòd talis clericus non sit ipso iure priuatus beneficijs, respondet ad dictam doctrinã Brixiensis & aliorum, quòd non habeat locum quando clericus in minoribus cõtraxit sciẽter in gradu prohibito, qui tali casu ex quo sciebat matrimonium non valere, non videtur habere animum abdicandi beneficium â se. quod dicit tenuisse Imo. in cle.gratiæ.de rescrip. Et sic quòd dicta conclusi doctorum restringatur, quando ignoranter contraxit tale matrimonium: & dicit ibi, quòd in dubio præsumitur scientia in coniuncto quòd sciat coniunctionem quam habet cum alio. Et licet Decius ibi posteà in fin. det aliam & vltimã responsionem ad dictam conclusionem

nem Doctorum, videlicet, quòd non sit vera in hoc saltem, quòd talis non perdat ipso iure beneficium, ex ratione de qua per eum. Mihi tamen plus placet distinctio præcedens, & sic quòd quando probaretur quòd ignorans consanguinitatem cõtraxit, tunc ipso iure perdat beneficiũ, quia visus est facto suo illi renunciare. Si verò contraxit scienter, tũc quòd priuetur eo per sententiam: quialicèt videatur confidere in nullitate matrimonij, vt non perdat beneficium ipso iure, sufficit quòd facit actum incompatibilem cum beneficio, vt est matrimonium contrahere. Imo tamẽ in dict. clemen. gratiæ, videtur tenere contrarium, videlicet quòd quando impedimentũ consanguinitatis erat notum vtriq;, vel saltem clerio, quòd non perdit beneficium, nisi processisset ad copulam, quia tunc propter affectum cum opere subsecuto saltem esset priuandus. argu. capi. nuper. de bigamis. Effectus enim huius distinctionis maximus est, nam in primo membro non poterit sic contrahens renunciare beneficio in fauorem alterius. Secundò verò sic ante quã deponatur ex doctrina illa magistrali Innoc. in cap. Cum nostris. de concess. præbend. quam ego latius ornaui in meis doctrinis. num. 120. incip. Homicida. Vide prẽterea in hoc articulo notabilem dictionem Præposi. in dict. cap. Placuit videlicet quòd si matrimonium non tenet propter cõsanguinitatem, vel aliud simile impedimentum, quòd tũc clericus perdit beneficia. Si verò non tenet ex defectu consensus, tunc non. Considera tamen quòd hoc posset intelligi quãdo defectus cõsensus fuit in ipso clerico. Si tamen fuit in muliere, puta quia per vim fuit compulsa contrahere, ipso clerico purè & liberè consentiente: vel quia mulier non erat sanę mentis, non video quare non perdat beneficia sicut quando contrahit cum cõsanguinea, quod apertè colligitur ex distinct. quam fecit Imo. in dicta clemen. gratiæ, quem nõ refert Præpo. Quando autem contraheret cum minore duodecim annorũ, licèt per verba de præsenti, cũ illa resoluantur in sponsalia de futuro: videtur dicendum quòd non perdit clericus propter illa, sua beneficia, g nisi quando aduenìente legitima ętate in muliere matrimonium sic contractum ratificaretur, modis de quibus per tex. gloss. & Docto. in capit. Vnico. de desponsa. impu. lib. 6. Sed contrarium fuit decisum per dominos de Rota in antiquis dicisio. 103. incipien. Nota, quòd vbi clericus. Et vide Ioannem Staphileum in tractu de gratijs expectatiuis. fo. 74. versi. qua propter vt saluetur. Vbi dicit q̃ illa decisio Rotæ procedit in terminis in quibus loquitur, videlicet q̃ tunc demum clericus perdit beneficium, quando minor, cum qua contrahit, peruenerit ad pubertatem, vel quòd intelligatur de impubere proxima pubertati: quem etiam vide in sequenti folio, versicu. posse tamen. vbi dicit, quòd clericus contrahens de facto cum minore non proxima pubertati, siue cum furiosa, aut consanguinea perdit beneficium mero iure, neq; illud potest retinere absq; dispensatione, saltem episcopi.

6

g

Diffinitionem. Vide text. in cap. si quis & in capi. erubescant. 32. distinct. Nec vnquam sanè in Dei Ecclesia licuit, sacris ordinibus initiatis matrimonium cõtrahere: imo ab initio nacentis Ecclesiæ hoc illis prohibitum fuit, quòd constat ex canoni-

A

Lus

Clericis à principio nascentis Ecclesiæ matrimonium contrahere fuit prohibitum.

bus Apostolorum cap. 15. cuius verba hæc sunt ex Haloandri translatione. *Ex his qui cælibes ad clerum peruenerunt, iubemus lectores tantum & cantores, si velint nuptias contrahant.* Hactenus canon. Græcis equidem solis licuit, vti coniungio contracto, antè sacrum susceptum ordinem non autem post sacrum ordinem contrahere cap. cum olim de cleri. coniug. ca. Siracusanę. 18. distinct. tradit Ioan. Maior. in. 4. senten. distinct. 24. q. 2. & distin. 27. quæstion. 1. Ioann. Enchius contra Lutherum capit. 19. Alphon. de Castro libr. 2. de hæresi. in verbo, sacerdotium. D. Couarruu. li. 4. decretali. 2. par. cap. 6. §. 3. Alphō. Viru. aduersus Lutheri dogmata Philippica. 19. de cęlibatu cleric. pagin. 244. Faber. in malleo contra Lutherum tracta. 4. Tho. Vvalden. lib. de sacramen. cap. 128. & cap. 129. de sacramento ordinis agens & lib. de sacramentalibus capitu. 66. &. 67. Petrus Soto de inst. sacerd. de matrimonio lectione. 6. & elegantissimè Michael. á Medina Franciscanus vir doctissimus peculiari libro de hoc argumento in lucem missō nempe de cœlibatu. Albert. Pighius controuer. 15. Bartholo. Latomus aduersus Bucerū contro. de cęlib. sacerdo. Mart. Ayala de diui. Ecclesię tradi tit. de cęlib. Robertus Arbori. in tracta. de sacerdotum cęlibatu qui hanc catholicā veritatem multis magnisque rationibus aduersus impuri Lutheri dogmata probant. Nec hoc mirum est cum apud Barbaros legibus & moribus idem sit receptum. In regione quidem Palmaria in nouo orbe detectā sacerdotes viuunt cælibes & incorrupti, vt testatur Petrus Martyr libri. de noui orbis insulis nuper repertis. Et apud Essæos qui contemplationi, & cultui assiduo Dei dediti erant, vxoribus carebant, vt testatur Eusebius lib. 8. de præpar. Euange. ca. 4. Nec nubebant Vestales apud Ethnicos nisi cum religioni erant inutiles sicut Prudentius commemorat. libr. 2. contra Symmachū. Nec his mores vel corruptelæ aliquarum nationum, vt Moscouitarum & Græcorū reffragantur quia longè aberrarunt, vt docet eleganter Sygismūdus Barro. lib. cōmentariorum de rebus Moscouitarum. Et vide nouissimam sacrosancti Tridentini concilij decissionem Sess. 24. cano. 9. in hæc verba. *Si quis dixerit clericos in sacris ordinibus constitutos, vel regulares castitatem solenniter professos, posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse non obstante lege eccl esiastica, vel voto & oppositum nil aliud esse, quam damnare matrimonium, posseque omnes contrahere matrimonium, qui nō sentiunt se castitatis, etiam si eam vouerint, habere donum anathema sit: Cum Deus id recte petentibus non deneget, nec patiatur nos suprà id, quod possumus tentari.* Verum qui minoribus sunt ordinibus constituti, non prohibentur ibi antè subdiaconatum, matrimonium cōtrahere: imò hoc illis permissum est cap. 1. & ibi not. de cleri. coniug. l. 16. tit. 2. par. 4. vbi Grego. tradit Siluest. in summa in verbo, matrimonium. 8. impedi. quæstio. 12. Martin. Nauarr. in manu. cap. 22. numer. 52.

De monachis verò illud prætermittendum non est, quòd in concilio Turon. secundo sub Pelagio Primo Ponti. Maxim. cano. 16. eo tempore celebrato: quo licebat clericis iuxtà vsum Orientalis Ecclesiæ vxores habere: ità decretum est. *Si qui in monasterio conuersi sunt nullatenus exinde habeant licentiam euagādi: neque (quòd absit) vllus eorum coniugem ducere, aut extraneā*

extranearum mulierum familiaritatem habere. Nam si vxorem duxerit excommunicetur, & de vxore malè sociata cõ sortio etiam iudicis auxilio separetur: & infelix monachus tali coniunctione fœdatus, ab Ecclesia segregetur, donec reuertatur ad septa monasterij, & indictã ab Abbate, quãdiu præceptum ei fuerit, agat pœnitentiam. Hactenus concilij sanctio.

Religio sanctissimę societatis Iesu post tria vota matrimonium contrahere prohibẽtur.

Religiosi etiam sanctissimæ societatis Iesu qui biennio peracto tria vota tametsi simplicia secundum cõstitutiones dictæ religionis emisserit quandiu in ea fuerint inhabiles sunt ad matrimonium cõtrahendũ quòd si defacto contraxerint nullum & irritum est, vt decretum est à sanctissimo Domino nostro Gregorio Decimo Põtifice Maximo peculiari motu propio hoc anno. 1584. quòd nouum est matrimonij impedimentum dirimens sunt sanè huiusmodi vota emittentes verè & propiè religiosi & si quis deinceps contrarium ausus firmare vel aliquid contra pium istitutum dictæ sacræ religionis asseuerauerit (vt quidam proximis diebus temerario ausu facere non erubuit) pœnam excommunicationis latę sententiæ nec non inhabilitatis ad quæ vis officia, & beneficia secularia & quorumuis ordinum regularia, eo ipso absque alia declaratione incurrunt quarum censurarum absolutio Apostolicæ sedi est reseruata vt latius in dicto motu propio continetur. Est equidem Christianæ reipublicæ vtilissimum imo summè necessariũ præfactam societatem à Summis Pontificibus maximis faboribus & amplissimis priuilegijs amplecti cum propugnaculum sit fidei, lumen Ecclesiæ, religionis amplificatrix, peccatorum medela, priorumque virorum tutissimũ Asyllum.

Deponi debere. Adde quòd durius B
decretum stat in. 8. concilio Toletano. cap. 7. in hunc modum. *Quicũque etiam inuiti, ad Ecclesiasticarum officia dignitatum assumuntur, deserere quã semel receperant gratiã, donumq; nequa quã audeãt. Si vero ad coniũgiam moresque sæculi redire attentauerint, omni Ecclesiastica dignitate priuentur, & Apostatæ habeantur, & in monasterio donec vixerint, sub pœnitentia retrudantur.* Solent tamen ad tempus in monasterio colocari, vt illic ieiunijs & orationibus vacent, & prædictas iuris pœnas patiantur, & vide Regiam. l. 41. titu. 6. par. 1. & ibi Gregor. Lup. & Extrauag. antiquę concertationi. de voto. & vltra supradictas canonicas pœnas pecunia quoque multantur cap. 1. de cler. coniug. cap. decernimus cap. præsbyter. cap. præsbyterium. 28. dist.

Laycus qui dimissa vxore, sacris ordinibus fuit insignitus qua pęna plectendus sit.

Sed qua pęna punietur laicus, qui vxore dimissa, sine iusto illius consensu, sacris fuit ordinibus insignitus: iure quidem nulla alia pœna reperitur diffinita, præter eam quæ dicta extrauaganti constitutione quæ Ioann. est vigesimi secundi continetur, quæ quidem ea est: vt nec matrimonio soluto, in susceptо ordine ministrare, nec ad superiores ordines promoueri possit, nec aliquod ecclesiasticum beneficium obtinere valeat. Sed quia in illa constitutione non tam de tanti criminis debita punitione, quam de efectu sacrorum ordinũ agitur: ne tam graue in cęlus in ultũ remaneat, in Hyspania iustissimè receptum est, vt huiusmodi crimen perpetrantes, easdem patiantur pœnas, quas qui post sacri ordinis sumptionem uxorem ducunt, de quibus in hoc capite diserit̃r. Nec enim refert, an matrimonium antecedat vel sequatur cum vtroque casu est matrimo

nij ſacramento & cęlibatui ordinis ſacramenti, ęqualis iniuria fiat. Et cum caſus is contigiſſet in ſacro inquiſitionis ſenatu, reus ſuſpęnſus fuit ab officijs & beneficijs eccleſiaſticis, & præter publicam pœnitentiã, qua his blaſphemis iniungi ſolet: mulcta pecuniaria impoſita in monaſteriũ ad certum tẽpus ſimiliter fuit detruſus, ità teſtatur D. Iacob. ſeptima. in Cath. inſti. c. 40. nu. 14.

Contra heas ſecundum matrimoniũ, viua coniuge ab inquiſitoribus hęreticę prauitatis punitur.

Nec illud hoc loco accommodatiſſimum prętermitti debet laicum etiã ſecundum matrimonium, viua coniuge, ab hæreticę prauitatis inquiſitoribus poſſe puniri: is ęquidem qui ſic contrahit, perperam videtur ſentire, de ſacramento matrimonij, & de eius vinculo, ità tenet Domi. & Frã. in capi accuſatus. §. ſanè. nume. 6. de hæreti. in. 6. Felin. in cap. ad abolendum in princi. de hæreti. Alphon. à Caſtro de iuſta hæreti. puni. lib. 1. ca. 1. Summa Roſela in verbo, *Hæreticus* num. 6. Ludo. Car. de hæreti. §. circà ſecundum num. 60. in fine Reper. in quiſitorum in verbo hæreticus in verſi. ex quibus ſuprà traditis. Conrad. Brunus de hæreti. lib. 1. ca. 2. Alberti. de agnoſcẽd. aſſertioni. quæſt. 23. per totam Iacob. ſeptim. in enchi. tit. 12. Ioann. Lup. in repeti. capi. per veſtras. de donati. inter vir. & vxor. §. 12. num. 25. Rojas. in tractat. de hæreti. 1. par. nom. 540. D. Couarruu. in. 4. Decreta. 2. par. ca. 7. §. 3. nu. 6. & eſt communis & veriſsima opinio quę contradictorem non habet, & procedit nulla conſtituta differentia, an matrimonium publicè, vel ſecretè, fuerit contractum, & opinio contraria egrægiè fuit confutata à Iacob. ſeptim. in Catholi. inſt. cap. 40. num. 3.

Receptum tamen eſt inter doctores, crimen hoc grauiſsimum mixti eſſe fori, & eã ratione inter inquiſitores Epiſcopum & iudicem ſecularem locum eſſe præuentioni, ita Abb. per tex. ibi in cap. 1. de offici. ordi. & in cap. cum haberet. numer. 3. de eo qui duxit in matr. Alber. de agnoſcend. aſſertioni. quæſt. 23. nu. 76. Couarr. in d. §. 3. num. 6.

Et pœna quæ à iudicibus eccleſiaſticis ordinarijs pro crimine iſto imponitur, eſt publica ignominia, text. in cap. de benè dicto. 32. quæſtio. 1. vbi glo. in verbo, & caluos. tex. in capit. Epiſcopi. 26. quæſt. 1. capi. nuper de bigam. Abb. in dict. cap. cum haberet. num. 3. Frequentiſsimè tamen horum regnorum praxis recepit huius criminis reos, antè portas Eccleſiæ in ſcala ignominioſè colocari.

Nec deſunt ex noſtris, qui exiſtiment pro crimine iſto impoſitam eſſe excommuncationem, quæ eo ipſo incurritur, vt tenet Paul. Grill. in tract. de pęnis omnifa. coitus. quæſt. 14. cuius opinio falſa eſt, vt manifeſtè apparet ex gl. in Clement. vni. de conſang. & affini. quam Card. Imol. & alij ibi ſequuntur.

Ab inquiſitoribus autem, hoc crimen perpetrantes fuſtibus cedi ſolẽt cum relegatione ad tempus, vt teſtatur Iacob. Septiman. in Catholi. inſtitutionibus. cap. 4. num. 1. in fine in enchi. tamen tit. 12. num. 6. aſſeuerat, quòd plebei flagellis ceſi, ad trirremes condenãtur. Si verò nobiles fuerint, aliæ iuſtæ pœnæ imponuntur, & quòd ad trirremes facienda ſit cõdenatio, decretum fuit a ſupremis ſacræ inquiſitionis ſenatoribus, vt refert Rojas vbi ſuprà nu. 546.

Punitur deinde qui viuente prima coniuge aliam duxerit, pœna infamiæ. cap. nuper. de bigam. l. eum qui duas. cum glo. C. de adulter. pęnaq; ſtupri iniũgitur. Pęna verò ſtupri eſt

in

in personis honestis, amissio dimidiæ partis bonorum, in vilibus verberatio, cum quinquenij relegatione text. in §. 2. Insti. de publi. iudi. Regia. l. 2. titu. 19. par. 7. tradit Alexan. consi. 165. volum. 7. vbi Carol. Molin. in addi. Ex quo sequitur lapsum fuisse Romanum sing. 531. asseueran tem, mortis pœnam contrahentibus secundas nuptias imponi. In his verò regnijs in hoc crimine varię pœnæ pristinis temporibus impositæ fuerunt, vt videre licet in. l. fina. titu. 17. par. 7. & in. l. 2. titul. 7. lib. 4. fori & in. l. 7. titu. 15. lib. 8. & in. l. 6. tit. 7. & in. l. 8. tit. fina. eodem. libr. Nouissimè verò qui crimē hoc commisserit, vltra id quòd ignominiosè per vias publicas trahendus est, mitti debet ad Regias trirremes per decem annorum tempus, vt probat. l. 8. titu. 2. lib. 8. ordin. noui quæ indistinctè practicatur nulla personarum constituta differentia, vt scribit D. Didac. Perez in. l. 3. in glo. 1. libr. 5. ordi. veteris. Quòd tamen verum non censeo sed quòd cum nobilibus illius legis rigor moderetur & ità praxis quæ vera est legum interpres recepit.

C *Per sententiam.* Vide glo. Antoni. Ioan. de Imo. Abb. in ca. 1. de cle. coniuga. Deci. consi. 166. D. Coua. in. 4. Decretali. 2. par. cap. 6. §. 3. nu. 4. Est equidem circa hoc communis doctorum sententia asseuerantium, clericum in maioribus ordinibus cōstitutum per matrimonialem contractum, nō esse ipso iure beneficio priuatum sed priuandum esse. Secus verò si is clericus in minoribus ordinibus fuisset constitutus, quia ipso iure priuatus est & opinionem istam dicit tutiorem & in practica seruandam Benedictus de Capra in capi. 1. de clericis coniuga. vide quæ infra dicam in verbo beneficia.

De hæresi. Vide Bermon. Cho. in D
tracta. de publi. concub. pagin. 248. num. 4. Iacob. Septim. dict. cap. 40 nume. 12. qui censet hoc procedere, quocunque modo siuè publicæ, siuè secretè, matrimonium fuerit contractum.

Beneficia. Vide text. optimum in E
cap. 1. de cleri. coniuga. Et istam opinionem magis communem esse testatur Ioseph. Mascard. in tracta. de probatio. volum. 1. conclusione. 182. nu. 6. Circa quam illud est consideratione dignissimum, quòd licet clericus in minoribus ordinibus constitutus matrimonium contrahens: sit ipso iure beneficijs priuatus, is qui ob eam causam ea beneficia á Romano Pontifice impetrat præcisse tenetur probare matrimonium, nec sponsaliorum probatio sufficeret, cum dubia probatio contra ipsum sit interpretanda, vt in cap. in præsentia. de probati. de quo est celebratissimum consilium Anchar. 20. quem sequitur Mascar. d. concluſ. 182. Procedit sanè dicta magis communis opinio etiam si matrimonium carnali copula minimè fuerit consummatum vt tenet gloss. Ioann. Andr. Abb. Imo. Colecta. in cap. 1. de cleri. coniuga. vbi Benedict. de Capra communem esse fatetur. Et locum obtinet quando uis vxor antè copulam religionem ingrediatur ex Abb. sententia in dicta. 1. Auferi. ad Capell. Tholo. quæstione 239.

Clericus in minoribus, p contractū matrimonij omnib9 Ecclesiasticis priuatur.

Amittit etiam clericus in minoribus constitutus, per coniugalem contractum, regressus, accessus, atque alia quælibet iura, ad beneficia ecclesiastica ipsi contrahenti competentia. glo. in cap. 1. de cler. coniug. libr. 6. versi. clericalis quam sequuti sunt Paul. & Alexand. in. l. si á primo. ff. de

de lib. & post. Martin. Nauarr. in capit. si quando excep. 5. de rescrip. & opinionem istam communem esse fatetur D. Couarruu. dict. §. 3. num. 5. vbi idem de ecclesiasticis pensionibus affirmat de quo vide Hyero. Gigan. in tracta. de pensioni. quæstio. 54. Et ea ratione vsus Romanæ curiæ iam pridem obtinuit, vt per matrimonij contractum, pensiones vacent etiam si simpliciter, nullo spirituali onere adiecto constitutæ fuerint, vt scribit Nauarr. in tractat. de oratione cap. 21. numer. 53. Præter quam, si à Romano Pontifice alicui layco, pro re gesta in Ecclesiæ vtilitatem constitutæ fuerint. Vel aliunde ex eius mente colligatur velle pensiones, ob matrimonium nō extingui, vt refert Ioann. Baptista in tracta. de pensi. quæst. 30.

F *Sit nullum.* Vide Petrum de Ancharra. consil. 34. num. 10. Ioan. Andr. Anchar. & doctores in cap. 1. de cleri. coniug. lib. 6. Aymonem Crauet. in tracta. de antiqui. tempor. 4. par. §. videamus fol. 131. num. 14. Sebasti. Van. in tracta. de nulli. tit. quoties & intra quod tempus. num. 60. Andr. Tiraquel. in tract. de vtroque retract. lib. 1. §. 26. glo. 2. nu. 9. Ioan. Staphi. in tracta. de liter. gratiæ & iustitiæ. fol. 75. quam opinionem communem esse testantur Ferdi. Loazes de matrimonio Regis Angliæ dubio. 11. num. 13. D. Couarruu. dicto. §. 3. num. 4. Grego. Lup. in l. 41. tit. 6. parti. 1. in verbo, *El beneficio.* Ferdinand. Mencha. de testa. §. 22. num. 64. Iul. Clar. libr. 5. rescep. senten. §. fin. quæstio. 37. versi. clericis beneficiatus, & nouissimè Did. Perez in. l. 1. titul. 1. libr. 5. ordin. versicu. Item quia fol. 5. Quæ consuetudine recepta est vt fatetur Petrus Rebuff. in tract. de pacifi. possessor. num. 187. In quo cabendum est ab Imo. qui cō trarium tenuit in Clemen. gratiæ de rescrip. Loazes in rep. l. filius familias num. 285. ff. deleg. 1. Quam quidem communem & receptam sententiam admittit Detil. consi. 166. quando ignoranter matrimonium contractum est, secus si scienter, quia hoc casu (vt ille inquit) non priuatur qui sic contraxit ipso iure. Sed Decium meritò reprehendit insignis Greg. vbi paulò antè allegaui esset equidem omni iuri & rationi contrarium, vt magis peccans, melioris esset condictionis, quam qui leuius delinquit.

Sua beneficia. Addequòd opinionem istam tenuerunt. Ioann. Andr. Cardi. Anchar. Imo. in cap. Ioannes de cleri. coniuga. Henr. in cap. diuersis. eo. titu. quorum opinionem communem esse testatur Couarruu. vbi supra. num. 4. quam ipse sequitur cō tra Rotam & Staphy. ab authore nostro allegatos, quorum opinio procedere potest, quando clericus minoris ordinis beneficia ecclesiastica obtinēs, cum impubere cōtraxit per verba de præsenti, ignorans fortè eam impuberem esse, quia tunc beneficio priuatur, non aliter quam si cum pubere contraxisset, cum qua foret canonicum impedimentum, cōsanguinitatis vel affinitatis. Si autem sciebat eam esse impuberem, tunc procedit cōmunis opinio. qua distinctione, has contrarias opiniones componit Ferdi. Mench. de testamen. dict. §. 22. num. 47. G

Monialibus.

CAPVT, LXXXI.

1 *Clericus monialem carnaliter cognoscens, in vno instanti tria delicta com-*

Eta committit: ſacrilegium, adulterium & inceſtum.

2 *Clericus monialem cognoſcens, qua pœna debeat puniri.*

1 a CLericus tale facinus perpetrans, ſponſan Chriſti corrumpit, & committit tria peccata: ſacrilegium, adulterium, & inceſtum, quò ad accuſationem, quia de omnibus his poteſt accuſari, vt per gloſſ. nota. in capitu. Virginibus. 27. quæſtio. 1. quam ſequitur Abb. in capit. At ſi clerici. de iudic. colum. 12. & in capit. penulti. 3. nota. de purga. cano. & in capitu. monaſteria. in fin. & in capitu. vt clericorum. num. 6. de vita & honeſtate clericorum: cuius pœna eſt vt deponatur, b ex diſpoſitione text. in capitu. Si quis epiſcopus. 27. quæſtio. 1. ab officio & beneficio, vt per gloſſam primam, dum allegat, capitul. Si quis ſacerdos. Et vide Ana. conſil. 1. colum. 2. verſic. Secundò quòd fama. vbi per dictum capitu. Si quis epiſcopus. tenet. quòd iſtud delictum eſt de maioribus meritis perpetuam depoſitionem, dato quòd talis fornicatio cum moniali non ſit notoriè ſcandaloſa, vel diu continuata: & dicit hoc ità declarare pulchrè Anton. in dicto capitulo. At ſi clerici. Et vide Hippoly. in repetit. l. Vnicæ. C. de rapt. virginum, numero. 41. vbi tenet quòd clericus in hoc delinquens debet priuari officio ſuo, & detrudi in monaſterium, per text. in capit. Si cua monacharum. 27. quæſtion. 1. & per dictum capitu. Si quis. per quem textum, vide quod dicit Abb. in capitulo: clericus, numero. 2. de vita & honeſtate clericorum. Et vide Paul. Grillandi in tracta. de pœnis omnifariam coitus, in. 1. quæſtio. circa fin. verſi. Secundò verò caſu, vbi per eadem iura dicit, quòd clericus cuiuſcunque gradus vel dignitatis deponitur propter hoc delictum ab omni ordine ſacro, & priuatur omnibus beneficijs, & detruditur in arctum monaſterium ad agendam perpetuã pœnitentiam: quem vide priùs per duas colum. præcedentes declarantem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina committantur: & an poſsit reus de vno quoque pariter ac cuſari & puniri: & quæ vtilitas reſultet, quòd quis poſsit accuſari & puniri de pluribus delictis differentibus ſpecie, & deſcendentibus ex eodem facto. Cardina. tamen de Turrecremata in dict. capit. Si quis epiſcopus. dicit, quòd tunc propter hoc deponatur clericus, quando in notitiam populi deuenerit, aliàs ſecus, per id quod notatur in capitu. Non debet. 30. quæſtio. 1. Et dicit hoc velle gloſ. ibi poſitam in eo capi. Si quis epiſcopus. Quæ tamen ſi benè conſideretur, non probat: quia nihil aliud dicit, niſi allegaret. Si quis. 30. quæſtion. 1. & ideo contrarium credo verum, cum dict. capi. Si quis epiſcopus. ſimpliciter imponat pœnam depoſitionis, & delictum in ſe tam graue ſit, in quo tria, vt prædiximus, committuntur delicta. Et hoc videtur velle Ioann. de Anan. vbi ſuprà, referendo Anton. Nec obſtat quod dicitur in dicto capitulo. Non debet, quia cùm ille text. imponat pœnam delicto longè diuerſo, & quòd eſt grauius in conſideratione populi, quàm in ſe ipſo, videlicet quòd clericus commiſceatur mulieribus, quæ ei peccata confeſſæ ſunt, nimirum ſi conſiderat, an populus id intellexerit. Notum eſt enim quòd ex confeſsione non contrahitur cognatio ſpiritualis, & ſic non poteſt dici inceſtus: & ſi confitens

fœmina non est nupta, nec virgo, non est adulterium, nec stuprum, est igitur sola fornicatio qualificata, tã to grauior, quantò maius scandalum affert in populo. Abhorret nanque populus simile facinus, & meritò: quia si non sic punirentur in hoc de linquentes, difficilimè præstarent ho mines licentiam filiabus, seu consan guineis accedendi ad sacramentum pœnitentiæ. Vel potest aliter intelligi text. ille, vt in cap. sequen. tractabimus, vbi examinatur materia illius. Vnde concludendo in hoc delicto sacetdotem conuictum de accessu ad monialem, nullo discrimine habito deponendum censeo, & deponerem si casus se offerret, & in monasterium seu carcerem ad tempus aliquod, iuxta personæ qualitatem, & delicti continuationem, & populi notitiam commensurandum detruderem.

A Habens carnalẽ copulã, cum monali, multis criminibus illaqueatur.

TRia peccata, Vide Abb. in cap. fina. num. 6. de immu. Eccles. & in cap. pen. nota. 3. de purga. canon. Ioann. de Selua in tractat. de benefi. 3. par. quæstio. 3. num. 6. Montal. in l. 4. titu. 10. lib. 4. fori Gregor. in. l. 1. tit. 19. par. 7. in verbo, *Religiosas*, quã opinionem sequuti sunt omnes, vt per Deci. consi. 338. nu. 1. & consil. 611. num. 2. eandem fatetur esse communem sententiam doctissimus Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæstioni. lib. 2. centu. 4. casu. 389. num. 23. decisio. Peda. 103. eamque sequitur Didac. Perez in. l. 5. titu. 15. libr. 8. ordin. Paul. Gril. in tracta. de pœnis omnifa. coitus. quæst. 1. num. 10. qui dicit, quatuor scelera cõmitti sacrilegium, incestum, adulteriũ, & stuprũ, & vide Regiam legem. 7. tit. 20. libr. 8. ordi. noui, asseuerantem cũ monia li incestũ ex carnali cohitu cõmitti.

Sed an clericus possit, de vno quo que istorum criminum accusari, pari terq; puniri, & pœna ex vno sequuta, alterum non impediat, ac si ex diuersis factis, cum diuersis personis facta fuisset, vide glo. not. in cap. virginibus. 27. quæst. 1. quę in ea est sententia vt censeat, quòd suprádicta dicuntur plura crimina nomine tantũ, non autem effectualiter in substantia, & ea ratione licet respectu accusationis sint diuersa, quo ad actum punitionis vnum est, quia in veritate non fuit nisi vnicum factum, licèt propter tanti sceleris qualitates, grauior pęna iuiungenda sit, quàm pro qualibet dictorum quatuor delictorum, de quo vide Bar. in. l. senatus. ff. de accus. & in. l. qui de crimine. C. de accusa. Paul. Gril. d. q. 1. nu. 12.

Deponatur. Vide Regiam. l. 6. tit. 18. par. 1. Bermond. Cho. in tit. de publi. concu. rub. de sacrilegio pag. 67. D. Couar. in Clem. si furiosus. in initio. 2. par. nu. 8. de homi. Petr. Dueñ. reg. & fall. reg. 101. Di. Perez in. d. l. 5. Iac. Men. de arb. iud. q. libr. 2. cent. 4. casu. 360. nu. 57. B

Laicus verò in foro canonico propter crimen hoc excommunicatur ca. si quis Episcopus. c. si qua. 27. q. 1. d. Regia. l. 6. ibi, *Es si fuere lego deuen lo descomulgar.* Et in animæ iudicio ad simplicem sacerdotem, huius criminis absolutio nó spectat, sed ad Episcopũ iuxta gl. sententiã in. c. si Episc. de pęn. & remiss. lib. 6. In foro verò seculari, laicus qui crimen hoc perpetrauerit, pœna vltimi supplicij plectẽdus est, bonaque sua monasterio sunt adiudicãda. Monialis verò ipsa huius criminis rea, à suo monasterio extrahẽda est, & in alio recludi debet vt diligẽtius seruetur, nẽ fortè deinceps in tale cęlus incidat. tex. in. §. pen. in

Laicus huius capitis delictum cõmittens, quibus pœnis, ab ecclesiastico iudice, sit plectẽdus.

in auth. de sanctissimis Episc. coll. 9. capi. si quis rapuerit. 27. quæsti. 1. vide tamen Regiam. l. 2. titu. 19. par. 7. quæ simplicem coitum cum moniali, non pœna mortis, sed pœna simplicis stupri puniendum esse sanciuit. Nec non de iure Regio qui sic delinquit pęna medietatis bonorum Regio fisco applicãdorum mulctatur. l. 7. tit. 20. lib. 8. ordin. noui.

Mediolani verò legibus, & Papiæ statutis, qui grauissimum crimẽ hoc perpetrauerint pęna mortis puniuntur, vt refert Iacob. Menoch. de arb. iud. quæstioni. libr. 2. centuaria. 4. casu. 384. num. Idem etiam communiter statutum est priuatis constitutionibus, & statutis Italiæ vt refert Hyppoli. in l. vni. numer. 4. & sequent. C. de rap. virgi. Iuli. Clar. in practic. crimin. §. fornicatio. versic. cum moniali. Antiquitùs verò Vestales quæ Dijs virginitatem vouerant, istius criminis reæ, virgis cędebantur, fere vsque ad necem, deinde viuas defodi, lege sancitũ fuit. Vt memoriæ protulit Pomponius Letus de sacerdotio Roman. vbi de Vestalibus agit Plutarchus Proble. 95. Et multa de supplicijs harum Vestalium lectu non indigna scribit Liui. libr. 2. 4. 8. decad. 1. & Deca da. 4. Dioni. Halicarna. libr. 8. & 9. Plini. Iunior. libr. 4. epistol. Et de hac pęna meminit Iuuenalis Satir. 4. dum ait.

Vestales libidini vacantes quibus pœnis plectebãtur.

Nemo malus fælix minimè corruptor & idem.

Incestus, cũ quo nuper vittata iacebat.

Sanguine adhùc viuo terram subitura sacerdos.

Imo tanta in his religio obseruabatur, qꝫ Minutia Vestalis virgo propter mundiorem iusto cultũ libidinis fuit suspecta viuaque defossa, vt refert Liuius libr. 8. primæ Deca.

Contrarium credo verũ. Adde quòd hanc authoris opinionẽ cõtra Card. à Turrecre. in. d. c. si quis Episcopus sequitur. Gregor. in. d. l. 6. in verbo, *Deponer.* C

Spiritualibus filiabus se commiscentes.

CAPVT, LXXXII.

1 *Clericus propter crimen incestus qua pœna puniendus sit.*

2 *Pœna depositionis an puniendus sit clericus, qui carnaliter cognouerit illam, quam tenuit in sacramento confirmationis.*

3 *Propius sacerdos, qui filiam suæ parochiæ, nullo vinculo spirituali coniunctam, carnaliter cognouerit, non est deponendus, quanuis seuere sit puniendus.*

4 *Clericus, qui cognouit suam commatrem, depositionem meretur.*

SAcerdotes, qui cũ filiabus spiritualibus fornicatur, graue adulteriũ cõmittũt: & qui malũ exemplũ dãt hominibus, ab omni officio deponũtur,[a] & peregrinãdo p̃ duodecim annos pęnitere debent, & tandẽ ad monasteriũ vadunt, vbi per totũ tempus vitæ Deo seruient. ita disponit text. in. c. Si quis sacerdos. 30. q. 1. & licèt ille text. videatur loqui de filia spirituali simpliciter, idẽ est si fornicatur cũ ea, quæ propter sacramentũ pęnitentiæ fuit filia spiritualis effecta, vt probatur in capitulo. Omnes. qui est text. præcedens dict. ca. Si quis. qui dicit omnes, quos in pęnitentia accipimus, ita filij nostri sunt, vt in baptismate susceptí. & subdit, quòd 1 a

qui hoc scelus perpetrauerit, non solum dignitatis honorem amittat, verum etiam vsque ad exitum vitæ suę iugi pœnitentię se subdat: quod glo. ibi finalis intelligit de pœnitentia interiori. Sed postea text. in capit. fin. eadem. cau. & quæstion. dicit quòd præsbyter, qui cum mulieribus, quæ ei fuerint sua peccata confessæ, se cõmiscuerit, sic pœniteat quomodo de filia spirituali: & declarat quòd pœniteat duodecim annos, & quòd deponatur, in quo videtur declarare text. in d. cto capit. Omnes. dum determinat tempus pœnitentiæ, & quòd amissio dignitatis, de qua ibi fit depositio. Addit tamẽ verba quædam quæ nimium restringunt pœnam huius delicti, videlicet si in cõscientia populi deuenerit, quòd ego intelligo, id est si hoc testibus probatum fuerit: satis enim in notitiam populi venit delictum, quod testibus comprobatur, quasi velit text. mitiori pœna puniendum sacerdotem, quando hoc delictum in occulto reuelatur superiori. Vnde ego conuictum clericum de hoc delicto, indistincte deponerem, imô & tempestate hac, carceri alicui per aliquos & non paucos annos manciparem. Oportet nanque in his diebus, quibus (peccatis nostris id promerentibus) admirabile hoc sacramẽtum pœnitentiæ, spiritualium omnium infirmitatum singularis & vnica medicina ab hæreticis impugnari, ac euerti curatur, sacerdotes in hoc delinquentes acriter puniri: ne ex eorum delictis ansa præstetur hæreticis, nevè frigescente charitate ac timore Dei, occasio detur maritis ac patribus vxores, ac filias ab hoc sacramento retrahendi. & vt rariùs ad illud accedant, procurandi. Quo zelo religionis & honestatis accensus bonæ memoriæ præsul ille dignissimus Ioannes Matthæus episcopus Veronensis, scelus hoc tanquam grauissimum graui animaduersione puniendum statuit, cuius ciuitatem & diœcesim dum ego transirem, Concilij Tridentini gratia in Ital. à accersitus, multa mihi admiranda eius opera, & omni imitatione digna, & quæ pastorum illorum sanctorum quos antiquitùs habuit ecclesia, dum fœlix erat, sanctitatem redolebant, relata sunt. Ille inquam bonus episcopus in titul. 9. cap. 3. suarum constitu. ita disposuit: Si quis cum ea, cuius confessionem audiuit, quicquam in honestè turpiterve egerit, aut eius pudicitiam attẽtauerit, aut eam ad lasciua & inhonesta perpetranda suaserit, si non est deuentum ad actum, temporanea pęna acriter puniatur: Si verò ad actũ turpitudinis deuentum est, beneficio, officio, sque eo ipso suspensum, priuatum, perpetuisq; addictum vinculis volumus & declaramus. Et eidem depositionis pęna puniendum crederem clericum cognoscentem illam quam tenuit in sacramento confirmationis, cùm eodem modo sit effecta eius spiritualis filia: & ideo cognatio contracta ex tali sacramẽto impedit matrimonium, & dirimit contractum, vt in capit. i. §. fina. de cogna. spirit. in. 6. quia tex. in dict. capi. Siquis indistinctè loquitur de filia spirituali. Fateor tamen quòd cùm hoc delictum non sit ita graue in oculis hominum, nec in eo adsit inconueniens quod in casu prędicti descripsimus, in alijs pœnis vltra depositionem iniungendis, mitior poterit esse Iudex. Et quòd sacerdos cognoscens filiam spiritualẽ deponatur, notat Abb. in c. fi. de purg. can. & tenet etiã Io. de Ana. per suprà dicta iura, in cap. Cum dilectus. de accusat. col. 2. & in

2 & in cap. Significauit, de adul. col. penul. Felin. in capit. At si clerici. in princ. colum. fin. de iudi. & ibi etiam hoc sequitur Decius colum. 21. vers. Secundò limitatur. Et sequitur hoc etiam Ioann. de Selua, in tract. de beneficio, in. 3. parte, in quæst. 3. in fin.
3 Et aduerte quòd filia dicitur, quæ sit de parochia eius, vt ponit idem Decius ibi, allegando Abb. vbi suprà. Et sequitur etiam Ioan. de Selua, vbi suprà. Crederem tamen quòd licèt vera sit hæc cõclusio Doctorum istorũ quòd si sacerdos cognosceret filiã parochię suę nullo alio sibi vinculo spirituali coniunctam, quòd non propter hoc esset deponendus, sicut in alijs præcedentibus casibus, cùm esset magna extensio iurium pœnaliũ, & est non minima disparitas delictorum, quanuis tale facinus committens non leuiter puniendus est: de cuius quidem delicti grauitate nos omnes pręsules idem. bonus verò nihil admonuit. dum in supradicto ti. 9. capi. 2. in committentem illud ita seuerè sub hisce verbis insurgit: Sacerdotem illum, qui se cum parochiana sua commiscuerit, in. 25. ducatos cõdẽnamus, eũ ꝑpetuo ab exercitio curæ suspendẽtes, postquam per annum in carceribus corpus suum, ieiunijs & abstinentijs maceraturus permanserit, & à ciuitate & diœcesi
4 per decennium sit exul. An autem eadem pœna puniatur qui cognouit commatrem suam: videtur quòd sic per supradicta, & quia magis est abstinendum à cognatione spirituali, quam carnali, quia á venerabiliori
b parte procedit, b vt notat Abb. in dicto capit. fina. column. penultim. de purga. cano. Vnde dicit ipse quòd nunquam legitur ecclesiam Romanã dispensasse in cognatione spirituali. Cùm enim pœna incestus sit depositio, vt infrá habes in parte incestus, à fortiori erit in hoc casu, & simili, vbi quis cognoscit cognatam spiritualem, & præcipuè quia delicta huiuscemodi etiam in opinione populi grauia iudicantur: & hoc de commatre videtur tenere. Felin in dicto cap. At si clerici colum. fina. de iudi. facit etiam in huius opinionis fauorem. l. 13. tit. 2. parti. 4. quæ enumerat inter exempla incestus, quòd quis coet cum commatre sua.

Eponatur. Vide Abb. in A
in cap. vltim. de purg. cano. Anani. in ca. cum dilectus. de accusat. Feli. in cap. at si clerici. numer. 15. vbi Deci. num. 36. de iudi. Berm. Cho. de pub. concub. Rubrica de incestu. num. 3.

Hodie verò in tanti criminis detestationem, egręgia nouissima constitutione decretum est, quòd cõtra clericos qui in sacris confessionibus, mulieres ad carnale comercium prouocauerint, hæreticæ prauitatis inquisitores seuerè procedant, & iustissimè sanè: cum malè de Sanctissimo sacramento pœnitẽtię sentire videãtur, eo abutentes: nam cũ medela spiritualis sit, venenum tamen nephandum ad perpetuam mortem eo præparare contendunt, & ita scio obseruari, in sacro santæ inquisitionis incorruptissimis tribunalibus.

Clerici qui in sacris confessionibus, mulieres ad libidinẽ prouocauerint ab inquisitoribus puniri possunt.

Procedit. Adde quòd hûc respicit quòd voluit glo. celeberrima in c. Pytacum in verbo, multo magis. 30. q. 3. quæ asseuerat argumento illius patrem spiritualem magis diligendũ quàm carnalem quam dicit esse sing. Barb. in. l. 2. col. 7. ff. de verb. obliga. & in rep. l. cũ accutissimi. colu. 117. C. de fideicommi. licet huic sit affinis & alia glo. in cap. qui dormierit. 27. q. 2. tradens affinitatem spiritualem B

maiorem esse, quàm carnalem. Præterea etiam dicit alibi glos. in capit. aut factam in verbo, parentem de pœnit. distinct. 1. non minùs puniendum esse, qui interimit parentẽ spiritualem, quam qui carnalem, quam sequitur Alexand. in addi. ad Barth. in l. Diuus vbi Hyppol. de Marsi. in fine. ff. de parr. & hanc opinionem Abb. quã hic adducit author in specie sequutus fuit Deci. consi. 462. colum. 1. & in cap. at si clerici. nume. 38. de iudi.

Stupri.

CAPVT, LXXXIII.

1 *Traditur germana stupri diffinitio.*
2 *Clericus virginem stuprans, est deponendus.*
3 *Vi corrumpens virginem grauiori pœna est puniendus quàm si spontanee eam cognouisset.*
4 *Clericus, qui corrupit & deflorauit virginem sponte, & sic ea volente & consentiente an teneatur aliqua pœna?*
5 *Deflorans virginem voluntariam, nõ tenetur ei in animæ iudicio satisfacere.*
6 *Voluntas corruptæ virginis patri nõ præiudicat.*
7 *Clericus an à dotis præstatione liberetur si probauerit quòd mulier ab eo corrupta inuenit virum eiusdem conditionis & qualitatis ac si esset virgo.*
8 *Iudex qualiter debeat arbitrari dotis estimationem corruptæ virgini præstandam.*
9 *Remissio puellæ an clericum à dotis solutione liberet.*
10 *Clericus, qui mulierem grauidam sine virginitatis tamen corruptione effecerit, an ordinaria huius criminis pœna sit puniendus.*

STVPRVM propriè est virginum illicita defloratio, sic enim diffinit tex. in cap. Lex illa. 36. quæstio. 1. licèt aliàs stuprum aliquando compræhendat alia crimina, vt dicit glo. ibi, in verbo propriè, & gloss. in capitul. Nemo. 32. quæstion. 4. in verbo stuprum: & clericus virginem stuprans deponitur, notat Abb. in capit. At si clerici colum. 12. de iudi. allegat text. in capit. Si quis clericus. 81. distinctio. & in capit. Lator. 2. quæstion. 7. Illi tamen text. non disponunt in stupro commisso cum virgine, vt ex eis patet: & quòd istud delictum sit depositione dignum, placuit eidem Abb. in cap. 2. de adulter. qui etiam credit clericum posse cogi ad dotandam virginem ab eo corruptam & refert etiam idem Abb. ibi. Ioann. Andr. referentem magistrum suum, qui dicebat quòd in hoc casu, cùm clericus non possit ducere eã in vxorem, deberet corporaliter fustigari. Et quòd pœna stupri in clerico sit depositio, a est communis opinio secũdùm Paul. Grillandi, in tract. de pœnis omnifariam coitus, in cap. Septimò videndum. qui etiam sequitur doctrinam Abb. in cap. Vt clericorum. de vit. & hone. cleri. vbi tenet quòd iudex ecclesiasticus potest imponere pœnam pecuniariam clerico pro arbitrio suo, vltrà alias pœnas spirituales, quando illæ non sufficerent, quia illas non timeret, quas si non solueret, luet in corpus: quia non sufficit dotare mulierem stupratam, nam vltra dotem tenetur soluere pecuniariã

a

vel

vel corporalem pœnam ſecundùm cum poſt Abb. in cap. 2. num. 3. de
3 adult. Vnum autem in hoc crimine ego opinor obſeruandum, quòd cùm iura Cæſarea grauiori pœnæ ſubijciant vi corrumpentem virginem, quàm ſpontaneè, ac illũ ſine temporis prefinitione puniant, vt in. §. item lex Iulia, de adulterijs, iuncto. §. Item lex Iulia, de vi. verſicu. Sin autem per vim. inſtitu. de publi. iudi & in. l. mariti. §. fin. ff. de adult. quòd eodem modo iudex eccleſiaſticus ſæuerius punire debebit vi perpetrantem tale facinus, vt ſic vltra depoſitionem in arctum monaſterium vel carcerem trudat delin-
4 quentem. Et pro pleniori declaratione huius capituli opere precium eſt de aliquibus quæſtionibus dubitare. Et primò quid ſi clericus de ſtupro virginis accuſatus exciperet & probaret apertè ipſam ſponte conſeſſe, putà ſi teſtes iurant eam atraxiſſe illum ad concubitum, veniendo ſæpius ad lectum eius, eo repellente illam, vel aliud ſimile. In qua quæſtione videtur dicendum quòd non obſtante puellæ conſenſu, propter ſtuprũ puniri debea t clericus, & ad præſtationem dotis condemnari,
b b per id quòd notat Ioann. de Ana. in dict. capit. 1. de adult. in. 1. notabili. vbi poſt Docto. dicit quòd licèt virgo non ſit ſeducta, ſed illa ſpõte acquieuit, adhuc habet locum diſpoſitio illius tex. quia virgo præſumitur ſeducta & decepta, per tex. notabilem in dict. l. circa fin. C. de rapto. virg. qui diſponit quòd pœna eius habeat locum ſiuè volentibus, ſiuè nolentibus virginibus illud facinus perpetretur. Ex ratione, quia hoc ipſum velle mulierũ ab inſidijs nequiſsimi hominis, qui meditatur rapinam inducitur. Sed ſalua eius & doctorum autoritate, nõ videtur ſua cõcluſio procedere ſaltem ex ſuis fundamentis. Primò quia ratio eorũ nõ concludit: Virgo præſumitur ſeducta & decepta, ergo etiam ſi ipſa ſpõtè ſe obtulit, procedat pœna illius tex. quia illa ratio procedit quando ſumus in dubio: ſed quando cõſtat de volũtate ſine ſeductione, aliter videretur dicendum. Secunda nõ obſtat tex. in d. l. 1. quia nõ ſequitur: pœna contra raptores, de qua ibi procedit etiã volentibus virginibus, ergo eodem modo procedat pœna de qua in d. c. 1. qui tex. loquitur per verbũ ſeduxerit, quod debet aliquid operari Facit etiam quod tex. in cap. 2. eod. tit. de adult. in quo imponitur pœna committenti ſtrupum, dicit: virginem ſtupro decepit. Vnde videtur in hoc (ſaluo meliori iudicio) dicendũ quod à pœna ſtupri criminali imponenda clerico non excuſetur, etiã probata puellæ: non enim voluntas cõſocij criminis debet excuſare à pœna delicti, quando culpa illius non conſiſtit in ſola violentia actus, ſed in reprouatione ipſius quàntumuis volũtarij, quànuis operari debeat vt non tanquã violentus ſtuprator puniatur. Quantũ autẽ ad præſtationẽ dotis videtur dicendũ, q̃ clericus probata vera volũtate puellę, ſine ſeductione nõ debeat condẽnari, c potuit
c enim. puella in hoc ſibi prejudicare, vt voluntariè & non ſeducta hoc patiẽdo, perderet ius petendæ dotis, q̃ voluit Aſtẽſis in ſumma, li. 2. tit. 46. in ca. incipienti, Sequitur videre de tertio, allegãdo Rodonenſem, dùm dicit quòd ſi defloret quis voluntariam, non tenetur. Ad cuius etiam
5 confirmationem bene facit ſentẽcia Gulielmi, quẽ refert Floren. in. 2. parte, titul. 5. capitul. 6. §. 1. quòd ſi quis deflorat virginem voluntariam, non

tenetur ei ſatisfacere in foro conſciẽtiæ, quod etiam notat Siluest. in verbo luxuria, in verſi. Quintò quæritur, & Tabien. in verbo reſtitutio in §. 22. incip. quid de eo. Et allegat vterque Bonauenturam hoc tenentem. Vnde videtur quòd ſicut talis clericus in foro conſcientiæ eſt liber à præſtatione dotis ex ſententia dictorum Doctorum, ſic & eodem modo videtur abſoluendus in foro contentioſo per Iudicem eccleſiaſticum, quem decet ſemper ſequi veritatem. Sed quanuis iſta concluſio poſsit ſuſtineri, multùm debent iudices aduertere antè quàm illam ad praxim adducant in iſto caſu propter difficultatem ſufficientis probationis quæ in hoc requirenda eſt, vt verè cõſtet virginem non ſeductam, ſed voluntariè fuiſſe defloratam, & facilè poſſent decipi per ſluprantem clericum
6 in probatione voluntatis. Vnum tamen in hoc videtur eſſe ſine dubio: quòd licèt voluntas puellæ liberaret clericum, hoc eſſet ſolùm verum, quãtum ad ius quod ipſa aliàs haberet, non tamen liberaretur ab hoc quòd ſi pater virginis accuſaret clericum de ſtupro, debeatur illi æſtimatio dãni ſibi proueniẽtis: quia maiori eget pecunia ad dotandum eam, & etiam iniuriæ quæ ſibi illata eſt: quod firmat Floren. vbi ſuprà, ſic limitando prædictam concluſionem, hoc tamẽ & pater perderet, ſi etiam ipſe de lenocinio vel conſenſu cõuinceretur. Ex quibus etiã inferri poteſt quòd ſi de precio ſtupri conuentum eſſet cũ virgine vel parentibus, quòd tunc ſola precij præſtatione liberaretur ab onere dotandi accuſatus ab eo, cum quo conuentionem facit: dum tamẽ conuentio ſolius filiæ parentibus nõ
7 noceat, nec conuerſio. Secundo quæro, quid ſi clericus in ſui defenſionẽ exciperet ac probaret, quòd poſt corruptionem mulier inuenit virũ eiuſdem conditionis & qualitatis ac ſi eſſet virgo: & in hoc credo, quòd licèt poſsit damnari clericus propter ſtuprum (niſi cõditio mariti proceſſum & pœnam publicam impediret) nihilominus abſoluendus eſſet à præſtatione dotis, [d] cùm illa in hoc non [d]
eſſet paſſa damnum. Si tamen propter ſtuprum nupſit viro deterioris cõditionis, tunc crederem arbitrio iudicis eſſe ſatisfaciendum ei, cum conſtet eam pati damnum ex inæqualitate mariti, putà ſi propter hoc virũ pauperiorem ſortita eſt, à quo debiliora alimenta recipit, imò ſi nõ pauperiorem, ſed ignobiliorem virũ ſortiretur, adhuc crederem eſſe ſatisfaciendum ſibi, quia verè paſſa eſt damnum in honore, qui maiori precio haberi ſolet quam diuitiæ. Tertiò quę- 8
ro, qualiter iudex arbitrabitur dotis æſtimationem, [e] in hac materia præ- [e]
ſtandam: Et in hoc diſtinguo, quòd ſi pater puellę pauper eſt, clericus dãnabitur ad integram dotem puellæ, in quo conſideranda eſt conſuetudo loci, videlicet quantum ſolet in dotẽ dari puellæ ſimilis conditionis, & defloratæ: conſiderabuntur etiam facultates clerici condemnandi, vt probatur in d. cap. 1. iuncta glo. fin. Si verò pater illius diues eſt, non videtur cõueniens, quòd ex ſtupro clerici ipſe lucretur totam dotem filiæ ſuæ, & ſic quòd integram habeat à clerico: ſed quòd clericus ſoluat arbitrio Iudicis illud plus quod pater eſt conſumpturus in maritando filiam, eo quòd eſt defloratа, quia in hoc videtur pati damnum, & quod videbitur iudici ſoluendum ratione iniuriæ ſibi illatę ſi hoc petierit. Et ex prædictis videtur poſſe inferri, quod ſi puella eſſet parẽtibus orbata & diues, vel ſi ipſis

ſuper-

superstitibus, & pauperibus existentibus, ipsa aliunde haberet sufficientem dotem, quòd tunc clericus non
f teneretur ad totam dotem, f sed ad illud quod plus est secum in dotem da
9 tura propter defiorationem. Quartò quæro, an liberari possit clericus à præstatione dotis, si iudici ostendat, vel probet liberationem vel remissionem eius factam ab ipsa puella? In quo videtur dicẽdum quòd sic: quia cùm hoc sit in eius fauorem statutũ, potest illi renunciare, & sic clericum liberare, si sui iuris est, quia patre inuito ad quem pertinet filiam dotare, hoc clerico non suffragabitur. Debent tamen iudices in hoc esse cauti vt videant, ne liberatio illa facta clerico sit à puella metu aut dolo exorta, vt possit facilè contingere. Item etiã ne sit facta ab ea vt liberius possit luxuriari non nubendo: quia tũc decens videretur, vt etiam ipsa nolente clericus damnaretur ad dotem, & illa per iudicem suaderetur ad matrimonium, & saltem iudex faceret,
10 quod posset. Præterea & quintò libet, & si rarissimam, possibilẽ tamen, & aliquoties contingentem mouere quæstionem, videlicet quid si mulier, vel mulieris pater conqueratur de clerico, quòd ipsam sine violatione pudoris pregnantem effecerit, & petat clericum de stupro puniri, & ad præstationem dotis compelli: cùm necesse sit aduenìente partu virginitatem amittere: an clericus possit de stupro damnari, & condemnari ad dotem? Pro cuius quæstionis decisione, si sequamur iura in quibus cauetur quòd delinquens, & faciens rem illicitam punitur non solum de actu illicito, sed & de eo quod præter eius intentionem fuit sequutum, vt in l. 1. §. Ex incendio. ff. de incen. rui. naufra. & in l. Si quis aliquid. §. abortionis. ff. de pœnis. & in l. quoniã multa. C. ad l. Iuliam. de vi. pub. & in l. 3. §. adiectio. ff. ad l. Corne. de sicar. & in cap. fina. de homi. in. 6. Videtur dicendum quòd iste non solùm damnabitur pœna stupri, sed cõ condemnabitur ad præstationem dotis, præcipuè quia debuerat cogitare cùm ad virginem accessit, hoc posse contingere, & difficulter posset probare quòd eius intentio non fuit q̃ virgo corrumperetur, nec quòd eius extraordinaria pollutiõe virgo prẽgnans efficeretur, imò potius contrà ipsum præsumendum est, quòd non propter eius temperantiam, sed propter virginis resistentiam stupri actũ non consumauit. Fateor tamẽ quòd pœna imponenda in hoc casu propter stuprum cùm à principio nõ fuerit consummatum, mitior esse debebit, etiam si mulier violenter oppressa vel seducta probaretur. Quòd autem virgo concipere possit salua virginitate absque miraculo, scribit beatus Thomas in quolibeto. 6. art. 18.

A *clericus propter stuprum crimen deponitur.*

SIt *depositio.* Adde quòd hanc opinionem communem esse fatetur Bermon. Cho. in tract. de publi. cõcub. Rubri. de stupro. numer. 18. fol. 104. Practi. Conrad. fol. 389. Iuli. Clar. lib. 5. recep. senten. §. stuprum. versi. sed quęro Iaco. Menoch. de arbi. iud. quæst. lib. 2. cent. 3. casu. 288. num. 5. Et vltra depositionem puniri potest pecuniaria pœna arbitrio sui iudicis. Abb. in capi. vt clericorum. de vita & honest. clericor. sequitur Paul. Gril. in tracta. de pœnis omni. coitus. quæst. 7. num. 3. Paul. Lancellotus in instit. cano. tit. de adulter. §. eadem. Nec ab hac pœna clericus excusabitur, si virgo se obtulerit ei ipsũ tè, non enim volũtas socij criminis,

iustam excusationem præstat, quando culpa illius non consistit in sola volũtate sed in actus reprobatione. ita Bermon.in d.nu.18.& tenet noster autor in fra.num.4.

Clericꝰ qui immaturã virginẽ stupauerit ordinaria pœna crimĩis nõ punitur

Hæc vero pœna solum infligenda est contrà clericum,qui virginem maturam stuprauerit,cuius hæc verè virginitatem perdit,& delictum stupri perfectè committitur:in virgine vero non dum viri potente, diuersum est iudicandum.quia ex quo corrũpi nõ potuit,nec virginitatem amittere dicitur,ideoq; arbitraria pœna puniendus est:ita singulariter scribit Iacob.Menochi.de arbitr.iudi.quæstion lib.2.centu.3.casu 294.nu. 6. quo loco scribit casum istum contigisse ann. 1556. Papiæ mense Maij contra quendam præsbyterum, qui fuit accusatus corã Episcopo Papiẽsi,quôd puellam octo annorũ nixus erat carnaliter cognoscere.cuius causæ doctissimus Menochius patronus fuit.

Clericus carnaliter viduam cognoscens pœna depositionis plectendus est.

Et nota,quòd hæc pœna depositionis,solum imponitur pro stupro, contrà virginem commisso. non vero si clericus viduam,etiam honeste viuentem carnaliter cognouerit. nã licet stuprum committat vt in.l. stuprum.ff.de adulte.§.item.l Iulia. Insti.de publ.iudi.l 2.ti.19.par.2. cum tamen pœna hæc consuetudine sit apud nos abolita vt fatetur Antoni. Gom.in.l 80.Tauri num.14. dicẽs nõ vidisse pro huiusmodi stupro aliquam pœnam imponi. idem scribit Iuli.Clar.in.pract.crimi.§. stuprum. versi.cæterum.Et ideo clericum qui crimen hoc commisserit, arbitraria pœna puniendum censeo.Sicut pro crimine fornicationis dictum est in peculiari loco:quæ quidem arbitraria pœna augeri potest pro qualitate viduæ,& ex alijs circũstantijs, proùt prudentiæ & religioni Ecclesiastici iudicis visum fuerit.

Condemnari. Adde scotum in. 4. sent.dist.30.quest.1. Sanct, Thom. in d.4.distin.28.Floren.in.2.par.ti. 5.c.6.§.1.Mar.Nauarr.in manu. cõfesso.c.16.n.16.&18.& pijssimũ,& sapiẽtissimũ F. Ant. à Cordoua.lib. 1. quęstionari;.q.13.D.Cou.in reg. peccatum.de regul.iur.lib.6.2.part. §.3.speculi.coniugi.2.par.arti.19. cõclusi.6.Iuli.Clar.in d.§.stuprũ. Paul. Gril.de pœnis omni.coitus quest.7. Anto.Gom.in.l.80.Tauri Bermõ. Chou.in d.rub.de stupro Fra.Dom. Sot.de iusti.& iure li.4.quæsti.7.& nouissime D.Perez in prin.tit.15.li. 8.ordi apud quos materiam hanc latissime declaratam reperies. B

Clericus propter stupri crimen, resarcire damnum tenetur, & ad id parte nõ petente, condemnandus est.

Illud tamen circa hoc notatu dignum censeo,quod si de crimine stupri iudici ex processu liqueat,poterit clericus ad damni restitutionem cõdemnari,licet petitum non fuerit.ex Aretini sententia in cap.qualiter & quando.§.ad corrigendos in princ col.2.de accusationi. Iacob.de sancto Georgi.in.l.imperium. 1.lectu. column.2.ff.de iurisdi.omni. iudic. Felin.in cap.cum oporteat. column. fina.de accusationi Probus ad Monach. in reg.accessorium. nume. 3. de reg.iur.lib.6.

Puella virgo præsumitur,cuonsq; contrarium probetur.

Nec ab huius modi dotis præstatione,clericus in exteriori foro excusabitur.si allegat corruptam mulierem inuenisse,etiam si mulier virginitatem nõ probet,satis quidem ei est quòd ipse contrarium nõ probet, iure quidẽ,virginẽ illam esse, & decepta præsumitur.Ita Anton.& Abb. in cap.1.& 2.de adulter.S. Antoni. in 2.par.tit.5.cap.6.§.1.& est cõmunis opinio,vt fatetur Abb.in d. cap. 1.nu.5.Bermon.in dict.loco nume. 9.Clarus in pract.crimi.§. stuprum. versi.

sedpone Nauarr.in dict.cap.16.Di dac.Perez in loco nouissimè allegato.vesi. virginem fuisse. Ferdinand. Loazes de matrimon. Regis Angliæ dubio.15.nume.6. fol.76. Barthol. Cassa.in consuetudine Burg.Rub.1. fol.16.nume.42.& est vera & communis opinio à qua non licet recedere.

Imò vnum censeo perpetua memoria dignum,quòd si quis blādis precibus,& vehementibus persuasionibus,puellam iam corruptam, quæ cō muni æstimatione virgo reputabatur seduxit, & eam carnaliter cognouit,ex quo ipsa non vulgarem infamiam contraxit, quanuis in animæ iudicio ad nihil ratione virginitatis teneatur,non tamen excusatur quin teneatur satisfacere boni viri arbitrio,ob damnum infamiæ sua culpa contractum,ita Nauarr.in manu ca. 16.num.19. & opinionem istam cō munem esse fatetur Anton. Cordu. dict.quæstio.13.versi.quintum.Idéque censeo in iudicio exteriori obseruandum,cùm eadem versetur ratio,quæ in interiori:cū in vtroque illatum damnum, iustitia postulante, sit resarciendum,& itá non semel in forensibus actionibus coram iudicibus ecclesiasticus obtinui. Quæ opinio vera est & procedit, qñ culpa viri mulier hāc infamiæ labem contraxerit, quia ipsa enim occulte cōsensit, vir verò rem manifestam fecit, iuri consentaneum est, vt qui damnum intulit resarciat:si verò mulier ipsa id patefecit vel aliàs culpa sua infamia orta est ab omni satisfactione, vir immunis redditur.

C Clericus vel laycus voluntariam virginē car

Non debeat condemnari. Adde Martin.Nauarr.in dict.manu. capit.16. num.16.Bermon.in dict.loco. num. 18.Antoni.Gome.in.l 80. Tauri. num.10.vbi dicit,quòd ità ipse practicaret,licet Barth. à Medina in sua summa lib.1.cap.14.fol. 160. ab hac sententia recedat scribens non tantū hoc casu damnū restituendū esse sed stupratorē teneri corruptam in vxorē ducere etiā si liberè imò ipsa rogāte stuprum fuisset commissum, quòd nullis fundamentis, vel frigidis(prout illi de more est)probat:sed verior est superior opinio,quę multis fulcitur rationibus. Tùm quia scienti & consentienti, non fit fraus neque iniuria.regul.scienti. de regu. iur.in.6. Tùm quia lex quæ obligat ad dotis præstationem, loquitur de decipiente.cap.1.de adulter. Exodi. 22.vbi vero non datur deceptio,nulla est præcepti obligatio. Tùm etiam quia quantum ad iustitiam attinet, quoad actus naturales præcipuè oc cultos puella censetur domina suorū membrorum,dum nullum aliud damnum redundat exterius , vt scribit Domin.Soto in.4.senten. distinct. 18.quæst.2.artic.4.licet Caieta. contrarium innuat.Et opinio hæc procedit,etiam si puella sit sub cura parentum,ità tenet insignis Dom.Soto.lib.4.de iusti.& iure quæstio. 7. art.1.specul.coniungi.3. parte artic. 19.Quorū quidem sententia tunclocum obinet,quando ità occultè stuprata est,vt nullam iacturam infamā que in nuptijs passa est . Nam si damnum aliquod in prædictis pateretur,stuprator non liberaretur, á cō digna satisfactione boni viri arbitrio ei præstanda.Nā puellæ expressa remissio,quando sub tali cura cōstituta est,minimè liberat stuprato rem à dotis præstatione secundum Sanct.Thom.2.2.quæst.154. art.6. vbi Caieta.Cordu.dict.quæst.12. author noster hic num.6.Et huius doctrinæ potissima ratio est, quia tunc iniuriam non tantum fit puellæ, sed ipsius

naliter cognoscens dotare nō tenetur.

ipsius parentibus,& illis qui illius curam habent,& ita tenendum censeo licet nouissimè ab hac recedat sententia Petrus à Nauarra Toletanus vir alioqui pius & doctus lib.2.de restit. cap.3.num.438.

At si à parentum potestate,vel à tutorum vel curatorũ administratione, puella quæ sponte stuprum passa est libera sit, etiam si in fama,rebus & nuptijs, iacturam passa sit: stuprator resarcire non tenetur, quia licet in sui corporis & mẽbrorum abusu, contrà legem prohibentem,ius non habeat, vt eis abuti sine peccato possit, habet tamen potestatem in eis,& in tẽporalibus, in quibus damnificata est,ius politicum & actionẽ, & ideo cum consensum prẽstet,omne ius remittere censetur.

Puella importunis precibus rogata censetur se ducta.

Hæc autem nostri authoris & aliorum sententia, quæ frequentissimo consensu & Theologorũ & Canonistarũ recepta est,tũc procedit: qũãdo puella leuiter fuit rogata, secus si importunis precibus fuit adducta,quia ad effectum præstationis dotis dicitur coacta arg.l.1.C.de rap. virg. & glo.in dict.regul.scienti,vim equidẽ persuasoria verba habere dicuntur. l.1.§.persuadere.ff. de seruo corrup. Vnde Solon magis puniuit eum qui verbis mulierem compellisset quam qui vi teste Plutarc.in Solone ita in terminis nostris quoad dotis præstationẽ tenet.Abul.super Exod.ca.22. quæst.12.& ibi Nicol.de Lira Abb. in dict. capit.1.de adulter.Siluest.in summ.in verbo,luxuria.quæst.5.Caietan.2.2.quæstio.154. artic.6. Nauar.in manu.confesso.cap.16.num. 16.quam esse communem opinionẽ fatetur Anton.Cord.dict.quæst.13. versi.septimum dictum. & est optima.l.1.tit.19.part.7.cum dicit.*Ca segun dizen los sabios antiguos como en manera de fuerça, es sofacar, è falagar las mugeres sobredichas, con prometimientos vanos, faziendoles fazer maldad de sus cuerpos, è aquellos que traen esta manera,mas yerran,que si lo fiziessen por fuerça.*

Est tamen opinio hæc singulariter interpretanda,vt tũc tantum procedat quando huiusmodi importunæ & assiduæ preces ab eo fuissẽt factæ,cui puella sinè maximo eius incõmodo contradicere non potest,vt si eius esset dominus, Princeps aut alius à quo non vulgaria beneficia recepturam sperat,non vero si à quocunq; rogaretur. Nã verè nulla mulier quanuis corrupta,nisi rogata veneri consentit, non tamen ex eo dicemus violentiam ei illatam esse vt optimè scribit Petrus à Nauarr. dict.cap.3.num.445.

A præstatione dotis. Vide Antoni. Gome.in dict.l.80.Tauri. num. 11. Martin. Nauarr. in manu confesso. cap.16.nume.19.pagin.170.vbi allegat F.Franciscum à Victoria Theologum magni nominis quem vide, & opinionem istam amplectitur F. Anton.Cordoua in quæstio.13.lib. 1.q. quæ quidem opinio verissima est & ea fulcitur ratione,quia cũ nullum damnum efficaciter illatum sit nihil sanè est quòd restitui possit. At verò si postea veritate comperta maritus in eam sæuiat pro prudentis viri arbitrio restitutio facienda est, vt tenet Cordoua dict.quæst. D E

Aestimationem. Vide S. Thom. & Caietan.2.2.quæst.154.arti.6.In qua dotis æstimatione corruptæ puellæ à iudice facienda illud est considerationedignum, quòd licet text. in dict.cap.1.de adulter.responderit quòd virginem corrumpens, si eam in vxorem non duxerit, in iudiciali foro tenetur ei dotem constituere, sicut

Aestimatio dotis mulieri propter stuprũ præstanda quomodo fieri debeat

ſicut dotes ſolent conſtitui virginibus. Tamen Ioan. And. Abb. & alij ibi illius text. deciſionem ſupplent, quòd corruptor item dare teneatur illud, quod pluris indiget puella, cũ corrupta ſit ad inueniendum virum ſibi æqualem. Quæ quidem interpretatio minimè placet Io. de Anan. ibi cùm ex ea text. ille nó vulgarem violentiam patiatur qui prout iacet, ſine vlla additione, intelligendus eſt: quãdo corruptor vult matrimonium cũ corrupta contrahere, ipſa verò vel eius pater nollit, hoc equidem caſu ſufficit ei dotem conſtituere quæ ſufficiens foret ſi virgo fuiſſet: inſignis tamen D. Cou. in. 4. decretali. 2. par. capi. 6. §. 8. num. 15. veriſimam iudicat Ananiæ ſententiã, quando corruptor vir eſt eiuſdẽ qualitatis, vt matrimonio cum puella copuletur, & iniuſtè ab ea vel ipſius parentibus recuſatur: alioquin Ioan. And. & Abb. ſequuntur quorum ſententia veriſima eſt, & ſeruanda quia text. in d. cap. 1. interpretatur, vt procedat quando corrupta cum dote cõſueta dari virginibus conſequitur maritum ſibi æqualem ſecus vero aliàs.

Hæc quidem dotis æſtimatio facienda eſt ſecundum dignitatem, & facultates ipſius ſtupratoris, nec non perpenſa qualitate, & indigentia ipſius puellæ corruptæ. Nec attendi debet, an parua vel ampla dos ab ipſius parentibus conſtitui poterat, ita habetur Exodi cap. 22. & in dict. ca. 1. Vbi ſancitum eſt, quòd ſi quis virginem nondum deſponſatam ſeduxerit, dormieritque cum ea, tenetur ipſam dotare, & habere in vxorem, ſi verò pater virginis dare nolluerit, reddet ipſe ſtuprator peccuniam, iuxta modum dotis quam virgines accipere conſueuerunt, qui modus æſtimabitur, ſecundum facultatem illius nempè ſtupratoris & dignitatem puellę, ita interpretatur gloſ. in dict. cap. 1. in verbo, iuxta modum. Eſſet equidem maximum abſurdum, ſi ea dos eſſet conſtituenda, ſecundum facultates parentis, vel ipſius puellæ, nam ſi nullas haberent, nulla dos eſſet conſtituenda, cum non entis nullæ ſunt qualitates. l. eius qui. §. pen. ff. ſi cert. peta. glo. in cap. bonæ memoriæ in primo in verbo, per rerum naturã. de electi. nec eſſet ſuper quo bonus vir poſſet arbitrari, cùm ſuper non ente non verſatur arbitriũ. Bal. in. l. milites. C. de teſtamen. quem refert & ſequitur Cardi. Cauarella conſil. 139. column. 3. quo caſu talis ſtuprator impunis abiret, quòd eſſet omni iuri diuino naturali & ciuili repugnans. Item & è contrario reſulta ret abſurdum, quia ſi pater puellæ eſſet diues, ipſe verò ſtuprator fuiſſet pauper, nullo modo poſſet condignam dotem, corruptæ puellæ conſtituere: & opinionem iſtam tenet Floren. in ſumma. 2. par. tit. 5. cap. de ſtupro. §. 1. Abb. in dict. capi. 1. not. 4. & ita fuiſſe iudicatum in Senatu Pedam teſtatur doctiſsimus Oſancus deciſi. 107. nu. 11.

Ad totam dotem Adde quòd opinionem contrariam, quòd virginis ſtuprator nedum teneatur ad illam æſtimationem exiſtentem ſupra dotem à patre conſtituendam, ſi virgo non fuiſſet corrupta, ſed quòd integram dotem teneatur de propijs bonis ei conſtituere, tenet Iaſ. in. §. omnes. num. 24. & 25. Inſti. de actioni. ſequitur Oſancus dict. deciſi. 107. num. 10. ſed authoris noſtri doctrinã veriorẽ eſſe cenſeo nam non equidem reſartiendum eſt damnum, in vtroque foro niſi quatenus læſio attulit. F

Ince-

Incestus.

CAPVT, LXXXIIII.

1 *Incestus diffinitio.*
2 *Clericus propter crimen incestus est perpetuò deponendus.*
3 *Clericus, qui cum aliqua muliere fornicatus fuerit, & postea cum eius consanguinea intra quartum gradum, an pœna incestus puniri debeat.*

1 a INcestus est consanguineorum vel affinium abusus, [a] vt diffinit text. in capi. lex illa. 36. quæstion. 1. Pœna
2 huius criminis est quòd clericus deponatur: [b] not. gloss. in capit. Non
b debet. 30. quæst. 1. qui text. loquitur in eo qui cognoscit filiam spiritualẽ, quæ sibi confessa fuit, non autem in cognoscente consanguineam. Et tenet hoc etiam Abb. in cap. At si clerici. in colum. 12. de Iud. allegando nota. in capit. lator. 2. quæstion. 7. vbi gloss. 1. iuncta textui, hoc probat etiam in episcopo. Si autem clericus
3 primò fornicatus sit cum aliqua muliere, & postea cum eius consanguinea intra quartum gradum, an puniri debeat pœna incestus, videtur, q̃ non ex eo quòd notat in proposito Ancharra. in consi. 391. Videtur prima facie. versic. Item aduerte. vbi cõcludit quòd pœna, quæ à iure ciuili imponitur pro incestu, non habet locum pro incestu postea introducto â
c iure canonico, [c] de quo à iure ciuili cogitatum non fuit: quia in pœnis prohibetur extensio. ex quo dicebat interminis Hipp. in sing. 254. incip. Ex illicito coitu: q̃ licèt affinitas cõtrahatur ex illicito coitu, illud est verũ, quoad impediendũ matrimoniũ, secus autem quoad hoc vt quis puniatur de incestu. Et refert August. in addi. ad Ange. de malefic. illan sententiam Ancharra. valdè commendare, quam etiam vltrà eos simplicitur sequitur Decius consi. 268. Diuino implorato præsidio. colum. fina. vol. 2. Contrarium tamen crederem d in d
casu nostro, imò quòd esset deponẽdus clericus propter hoc genus incestus, maximè si qualitas illius summè grauaret delictum in oculis hominũ: putá si cum matre & filia fornicaretur, aut cum duabus sororibus, aut consororinis, quia tunc non solum deponendus videtur, sed detrusioni siuèc arceri mancipandus ad tempus iuxtà qualitatum & scandalum delicti. Nec obstat doctrina Ancharra. in dict. consi. & sequacium: quia cõtrariam opinionem dicit esse cõmunem idem Decius in consil. 158. in. 1. volum. incip. Diuino implorato, & pro tenui, vbi latiùs & notabilius examinat dictam doctrinam: & respondet ad fundamenta quæ illi faueẽt & sequitur opinionem Abb. Signo. & Modernorum contrarium tenentium: & sic quòd pœna iuris ciuilis habebit locum, vbi nuptiæ sunt incestæ de iure canonico. Et hæc sentẽtia mea circa punitionem clerici securius sequenda est in his regnis Castellæ & Legionis, vbi expresè per legem eorum dispositum est, quòd si quis fornicatur cũ muliere cõsanguinea alterius intra quartum gradum cum qua prius idem fecerat, committit incestum. Si ergo laicus reputatur propter hoc incestuosus & punitur vt talis pœnis ciuilibus, quare non punietur clericus ob id delictum pœnis canonicis? quia licet lex regia siuè municipalis non liget clericum, operabitur

tabitur tamen semper (meo iudicio) vt Iudex ecclesiasticus puniat qualitatem delicti, secùndum quôd illa in laicis qualificauerit, præcipuè in nostro casu, vbi lex ciuilis punit actum à iure canonico in tantum reprobatum, quod decreuit per illum impediri, & dirimi matrimonium.

A *Busus.* Vide tex. in l. si adulterium cũ incestu. in prin. ff. de adulte. Sanct. Thom. 2.2. quæst. 154. ar. 9. Abb. in cap. 1. & in cap. veniens de eo qui cogno. consang. vxor. suæ, glos. in rubri. C. de adulter. Regiam. l. 1. tit. 18. iuncta. l. 2. tit. 19. par. 7. Paul. Gril. de pœnis omni. coitus. quæstio. 3. Bermon. Cho. de publi. concubi. capitu. de incestu in princ. l. 15. titul. 15. lib. 8. ordin. veter. & ibi Doctor Dida. Perez quæ quidem. l. hodie constituta est lib. 8. ordin. noui. tit. 20. l. 7.

B *Clericus crimẽ incestus perpetrans qua pœna puniatur.* *Deponatur.* Vide Paul. Grill. de pœnis omni. coitus. quæstio. 33. Bermõ. Choue. in tracta. de publicis concu. quæstio. 3. num. 3. Didac. Couarruu. in. 4. Decretali. 2. par. cap. 6. §. 8. nu. 3. quam esse communem opinionem fatetur Iuli. Clar. in practi. cri. §. incestus. versi. sed quæro.

Si verò quis antè quam ad sacerdotium fuit promotus, cum aliqua matrimonium contraxit, & carnalis copula minimè interuenit, & muliere mortua, sacris fuit ordinibus insignitus. & postea cum sponsę consanguinea carnale comercium habuit, incestum non committit, & ideo non pœna depositionis, sed alia arbitraria puniri debet, cum ex impedimento publicæ honestatis iustitia, secuta copula carnali cum sponsę consanguinea incestus non oriatur, ita tenet singulariter D. Couarruu. in. 4. Decretali. 2. par. capit. 6. §. 8. nume. 4. Et conducit glo. not. in Clementin. 1. in verbo eos. de consang. & affin. quam ibi doctores sequũtur, qui ex ea scribunt, matrimonium contrahentem cum fœmina, impediente publcę honestatis iustitia, non esse excommunicatum, ex illa constitutione quæ consanguineos, affines, religiosos, moniales, & in sacris constitutos ipso iure excommunicat. Etlicèt glos. in cap. lex illa. 36. quæstio. 1. censeat hanc fornicationem incestum appellari posse, id procedit ex impropria significatione, quæ in pœnis admittẽda non est. Hodie autem ex sacrosancti Trident. concilij. decis. Session. 24. cap. 3. de reforma. dictum canonicum impedimentum publicè honestatis primum gradum non excedit. Quæ decisio intelligenda est in spõsalibus de futuro duntaxat, non autem in matrimonio de præsenti, quia eo contracto hoc impedimẽtum durat in omnibus casibus & gradibus sicut de iure communi, quòd in hoc intactum remanet, vt habetur in proprio motu Pij Quinti Pontificis Maximi. Et plures pœnas contra incestuosos iure statutas congerit Berm. Cho. vbi suprà allegaui & de pœna incestus cum matre, filia, nouerca, sorore nutrice consule Boeri. decisione. 318. & de diris pœnis huius sceleris apud Ethicos vide Petr. Gregor: Synta. iuris vniuersi. 3. part. libr. 36. capit. 7.

Laicus propter incestũ, quibus pœnis de iure Pontificio puniatur

Laicus verò qui crimen hoc commisserit, ita punietur: nã aut fecit sub prætextu matrimonij, aut in actu fornicationis, & meri peccati. Primo casu, si id fecit scienter ipso iure est excommunicatus. Clemen. pri. de consang. & affini. & matrimonium separatur. cap. 1. & 2. & cap. non debet. de consang. & affini. à qua excommunicatione per Episcopum absolui potest

poteſt.gloſ.in dict.Clemen.1. in verbo,obtinere.quam alios ſequentes allegans fatetur eſſe communem Did. Perez in dict.l 5.in princ. Si autem ignoranter contraxit benignius arbitrio iudicis puniri debet, vt ibi ipſemet D.Perez reſoluit & Paul. Grill. dict.quæſt.3.num.4. Secundò autè caſu ſi vir erat coniugatus, priuatur perpetuò,ne poſsit ab vxore cuius conſanguineam carnaliter cognouit debitum petere , nec non aliam pœnam patitur quòd vxore mortua non poteſt amplius cum alia matrimonium contrahere, vt habetur in dict.capit.1.& 2.cap.tranſmiſſ.cap. ſi quis cum matre.35.quæſti.2. cum multis iuribus illius cauſæ & quæſtionis tradit latiſsimè Alphonſ. à Vera Cruce in ſpecu.coniug.1. par. arti.33.Vltrà quas pœnas poterit à iudice eccleſiaſtico excommunicari. de quo per Paul.Grill.dict.quæſt.3.

Ignorantia ab incęſtus pœna excuſat.

Excuſabitur tàmen ab inceſtus pęna,qui ignoranter crimen hoc commiſsit , hanc dicit eſſet communem opinionem Bald. Nouel.de dote in prima par.11.pa.prin.num.8. Villa. in ſua collect.comm.opinio.litera P. num.68.Iul.Clar.in dict.§ inceſtus. verſi excuſatur.Imò pœna amiſsionis bonorum,quæ iure authenticorum contrahẽtibus inceſtas nuptias infertur,minimè locum ſibi vendicat data in ipſis contrahentibus ignorãtia iuris vel facti etiam craſſa,quæ ex lata culpa contingit, ita Bart. in.l. ſi adulterium cum inceſtu.in prin. nu. 11.ff.de adult.ſequitur Ancharra.in dict.Clemen.vni.column.3.de conſangui.& affini.vbi Imola colum. 2. quorum opinionem communem eſſe fatetur D Couarruu.in.4. Decre. 2.par.cap.6.§.8.num.21. Nam vbi dolus expreſsè ad pœnam requiritur lata culpa nõ ſufficit.l.igitur. §.generaliter.ff.de liber.cauſ.not.Bar. in. l. 1. §. 1ff. ſi quis teſta. liber eſſe iuſſ. fuer.& eſt optimus text. in c. ſi verò in.2. de ſent.excomm.iuncto tex.in cap.ſi quis ſuadente.17.quæſt.4.& eſt glo.communiter recepta teſte Iaſ. ibi.num.23.in.l.in actionibus.ff. de in litem iur. Ex quo deducitur excommunicationis pœnam dict.Clement.vni.non comprahendere ignorãtes etiam ex lata culpa, ita Imo. & Boni. ibi.quanuis glo. in verbo, ſcienter.dict. Clementi. contrarium ſcribat.

A iure canonico. Vide latiſsimè C Petrum Antoni. Angun. Placentinum conſi.8. per totum vbi opinionem iſtam multis rationibus defendere connatur.

Contrarium tamen crederem. Adde D D.Epiſcopum Couarruu. dict. §. 8. nume.3. Quæ opinio ex eo manifeſtè probatur,quòd affinitas ex illicito coitu oriatur tex.elegans in capi. diſcretionem.de eo qui cogno. conſang.vxor.ſuæ.vbi Abb.tex.in cap. 2.de conſang.& affini.& in capit.in literis vbi Abb.& Aretin.not.de teſti.quam opinionem communem eſſe fatetur Silueſt.in ſumm.in verbo, matrimonium.8.impedi.15. idẽ profitetur D.Couarruu.in.4.decreta.2. par.cap.6.§.7.num.3. & eam amplectitur Hiero.Paul in prouin.fol.38. contra Cora.lib.1.Miſcellan.capi.3. quo loco aſſeruit,minimè ex concubinatu affinitatem oriri, nec eius ad nuptias impedimentum,cum iure ciuili concubinatus fuerit permiſſus. Quæ ratio fragilis eſt,& ex eo deficit,quòd coniugalis coitus licitus & permiſſus eſt,ex eo tamen oritur affinitatis impedimentum.

Hodie verò hæc affinitas ex illicito coitu proueniens,vltrà ſecundum gradum non extenditur,vt in Cõci. Trident. *Declaratur cõc. Trid. Sef. 24.ca.2. de reform.*

Trident. Sess. 24. capit. 4. de reformat. & eà ratione incestus vltrà gradum illum minimè committetur. Et licèt decretū illud solū loquatur quo ad matrimonium iam contractum dirimēdum, idem est iudicandum quo ad contrahendum, vt nouissima cōstitutione Pij Quinti Pontificis Maximi declaratum est quæ vulgo circū fertur, & ideò affinitas vltrà illū gradum quoad nullum iuris effectum considerari potest.

De iure canonico. Adde quòd hanc
E opinionem communem esse fatetur. Bello. consi. 84. num. 5. Cauarr. dict. §. 8. num. 18.

Adulteri.

CAPVT, LXXXV.

1 *Adulterium graue scelus.*
2 *Adulter clericus qua pœna iure Pontificio sit puniendus.*
3 *Clericus damnatus de adulterio infamis efficitur.*
4 *Episcopus licèt non possit ad pristinam famam directo restituere, potest tamen indirectè.*
5 *Adulterans cum muliere nupta impudica, licet de iure Cæsarum puniendus non sit, secùs autem de iure Pontificio.*
6 *Licèt hodie de iure regio solus maritus possit adulteros accusare, clericus tamen adulter, etiam marito non accusante, impunis dimittendus non est.*
7 *Maritus clericum adulterum coram ecclesiastico iudice accusare potest, licet vxorem, coram seculari iudice non accuset.*
8 *Consilium cautissimū à iudicibus ecclesiasticis, in inquirendis clericorum adulterijs obseruandum.*

ADulterij criminis grauitatem, [a] clericis omnibus suf a
ficiunt ostendere verba pa
gani illius Abimelech re- 1
gis ad Isaac directa Gene. 26. capit. Dum reprehendens eum quòd vxorem suam sororem esse affirmauerit, dixit: Potuit coire quispiam de populo cum vxore tua, & induxeras super nos grande peccatum. Si enim in sola lege naturali viuēs homo peccatum grande reputauit adulterium, quale debet esse in oculis christianorum, quos eadem naturalis, scripturæ & gratiæ leges quotidie instruūt, maximè sacerdotum qui tanquā sanctissimæ Trinitatis mensæ pincernæ angelorum panem virgineo ventre compactum quotidie tractant, & intra præcordia recondunt. At si quis magis specificè enormitatem huius criminis intelligere velit, & quo modo sit de grauioribus peccatis quę in proximum committuntur, videat Dionysium Cartus. in opusculo de conuersione peccatoris, articul. 5. vbi. hoc ostendit per plura quæ in eo concurrunt. Clericus au- 2
tem adulter depositus ab officio, in monasterium toto tempore vitæ suę detruditur, [b] vt in capit. Si quis cle b
ricus. 81. distinctio. quod est concilium Aurelianense: & quòd propter adulterium clericus deponatur, voluit glos. in capit. lator. 2. quæsti. 7. in gloss. 1. quam ibi sequitur Archi. & Host. allegando dict. capitu. Si quis in sua summa, titul. de adul. §. quæ pœna sit imponenda. Idem tenent etiam Ioann. de Anani. in Rubr. & in capit. Significasti. de adulter. Abb. & Moderni. in capit. Vt clericorum, de vita & honest. cleric. & in capit. Peruenit de adulte. Et hanc opinionem tenet Ioann. And. & Io. de Imol. in dict. capi. Vt cleri-

corum. vt refert Anan. in dict. ca. Significasti. & est communis opinio. Vide tamen Paul Grillandi in tract. de pœnis omnifariam coitus, incip. Sextô declaranda. vbi in prima & secunda colum. nititur sustinere contrariũ, videlicet quòd clericus hodie propter simplex adulterium non debet deponi, & respondet ad fundamenta contraria, & tandem in colu. 3. dicit quòd nihilominus in consulendo & iudicando tutiùs est tenere aliam opinionem, quæ est cõmunis, & dicit hoc notandum contra præsbyteros incontinentes, qui alienas vxores solicitant sæpiùs, & accedunt libenter ad earum cõcubitum.

3 Incurrit etiam clericus de adulterio dãnatus aliã pœnam, nam ex tali sententia infamis efficitur, vt notat Abb. in capi. At si clerici. 5. de adulteriis. in column. 5. versic. Sed circà. de iudic. Et in capit. Cùm tit. de re iud. colum. 4. per tex. in cap. Infames. 6. quæsti. 1. & in l. 1. & 2. ff. de his qui not. infa. sicut etiam efficitur infamis damnatus de alijs criminibus publicis. Est tamen in hoc aduertendum,

4 quòd licèt episcopus non possit directò restituere aliquem ad famam vt concludit Abb. in d. cap. Cùm tit. in col. 4. in hoc casu tamẽ adulterij, cùm liceat sibi dispensare, vt in dict. 5. de adulterijs, restituendo clericum damnatum de adulterio contrà sententiam suam, tunc restitutio famæ venit per quandam consequentiam, potest in directê, quod principaliter non posset. ita notat. Abb. ibi, in d. column. 5. & dicit ibi casum sing. ad hoc secùndum illum intellectum. Et

5 nota secundum Paulum Grillandi, vbi suprà, quòd licèt de iure ciuili, quãdo mulier nupta est impudica & meretrix, non punitur adulterans cũ ea, vt in l. Si ead. C. de adulte. tamen da iure canonico non euaderet impunitus cum illa adulterans. c ita dicit c in dict. column. 3. Crederem tamen vltrà eum, quòd tunc clericus ignorans & accedens ad eam tanquam ad meretricem, nõ puniretur ità acriter, sicut alij adulteri. Si tamen mulier erat honesta, non excusaretur clericus ignorans eam coniugatam, quo minùs vt adulter puniatur. Quando autem clericus cognouit mulierem solutam, quæ ab ipso & communiter reputatur vxorata, tunc enim vti adulterum pœna iuris communis puniendum esse, placuit Io. de Ana. in capi. Nonnullis. fin. column. de Iudæis, referendo fratrem Vbertum, qui fuit eiusdem sententiæ: licèt alij aliter senserint secundùm eum, per quem etiam vide quid in casu contrario quãdo clericus cognouit vxoratam, quæ credebatur soluta. Vnũ 6 præterea aduertendum sentio in hoc proposito, quòd licèt in his Regnis Castellæ & Legionis lege regia sancitũ, sit, d quòd marito non accusante vxorem, nullus possit eam accusare de adulterio, Iudex tamen ecclesiasticus poterit punire clericum in hoc delinquentem: nec reus valebit opponere quòd maritus non accuset. Non enim potuit lex illa regia ecclesiasticos Iudices impedire, ne ad emendam suorum clericorum procederent. Aliter enim clerici omnes incontinentes libidinẽ suam potiùs cum nuptis, quam cum solutis mulieribus explerent, cùm securiùs ac impunè id agere cognoscerent: & ita ego iam alàis practicaui, dùm vicarium agerem generalem Episcopi Salmantini: & licèt ad id appellatũ fuerit, obtinui tandem coram superiore. Verũtamen in hoc magna debet adhiberi cautela: nam si adulterium clerici adeò est notorium, maritique

d

D. Ioan. Ber. vicarius generalis fuit Episcopi Salmant.

epr̃sona

perſona ita vilis, quòd præſumi poſ-
ſit ipſum ſcire & paruipendere: tunc
iudex eccleſiaſticus poterit publicè
& liberè de adulterio tractare, & pœ
nam imponere. Si verò delictum no
eſt publicum, aut marito ignotum eſ
ſe creditur, periculumque exinde ti
meri poſsit vxori: tunc conſulerem
clericũ de hoc delicto conuictũ vel
cõfeſſum camerario ꝓceſſu, & fami
liari diſciplina corrigendũ relegãdũ
que ſine expreſsione cauſæ in ſen-
tentia. Quando verò correctio ſic
ſecretè facta fuerit, & relegatio gene
ralis, hortor omnes metropolitanos
iudices, vt ab inferioribus ſecretè
cauſam requirant, ne ex hoc deli-
ctum in publicum veniat: ſufficiat il
lis, quòd iudex inferior iuſtè proceſ
ſerit, licèt propter ſecreti cautelam,
aliquas iuris ſolennitates prætermi-
ſerit. Aliter enim ſi omnia ſtrictè re
quirant, nihil aliud efficient, niſi iu-
dices ipſos inferiores cogere ad diſ-
ſimulandum, vel propalandum adul
teria ſimilia, ipſoſque adulteros red-
dent inſolentiores, cum intellexerint
quòd iudices ſui immediati illos pu-
nire recuſant, propter exactam ratio
nem quam ab ipſis requirunt ſui ſu-
periores. Marito autem clericũ adul-
terum accuſante, tunc ſeueriùs pro
cedendum eſt: tantoque acriùs in
alijs pœnis carceris & detruſionis
vltrà depoſitionem puniendus eſt
clericus, quantò honorabilior eſt per
ſona mariti, aut diuturniùs eſt adul
terij peccatum, ma iuſvè exinde ſub-
hortum ſcandalum, præcipuè ſi cõ-
tigerit quòd adultera fuit per iudi-
cem ſęcularem tradita marito, & ab
eodem occiſa. Crederem inſuper in
7 hac materia (meliori ſemper iudicio
ſaluo) quòd maritus poteſt accuſa-
re clericum coram Iudice eccleſiaſti
co, licèt vxorem coram ſæculari nõ
accuſet: nec poterit clericus in é
hoc aliqua exceptione ſe tueri, cùm
iura canonica adulteris pœnam im-
ponentia, nullam habeant conſide-
rationem, nec requirant quòd vxor
pariformiter accuſetur. Generaliter 8
autem in hoc crimine conſiderent
eccleſiaſtici Iudices ne nimis diligen
ter de adulterijs occultis inquirant,
propter mulierum periculum, vi-
horum infamiam, & clericorum fra
gilitatem, quæ tantò multoties ad
hoc flagitium illos impellit, quantò
ſecretiùs illud poſſe perpetrare con
fidunt. Sed vigilantes ſuper gregem
ſuum, ſimilia potiùs præſeruare cõ-
nentur (cohabitationem & conuer
ſationem clericorum & nuptarum
euitando) quàm vſque ad vnguem
inuenire & caſtigare ſatagant. In
qua quidem adulteriorum prudenti
præſeruatione, & cauta correctio-
ne eccleſiaſticos omnes iudices de-
precor ac obteſtor, vt deſides non
ſint, per duriſsimum illud iudicium
quod illis qui præſunt ſcriptura ſan
cta minatur, ne in eorum incuriam
ſeueriùs id corrigant vltore ferro
maritorum manus, tam grauis iniu-
riæ acerbitate commotæ vt ſæpiùs
id eueniſſe perpendimus, f & anno f
ſuperiori milleſimo quingenteſimo,
trigeſimo ſeptimo pluribus notũ fuit
accidiſſe. Nã in tribus locis *de Villa-
nubla*, videlicet, & *de Cigunuela*, ac
de Laguna, quæ non longè diſtant
ab oppido Vallisoleti, vbi tunc Au
guſta curia reſidebat in octo ferè
menſium ſpacio filius, viduæ cuiuſ-
dam, & duo mariti in tres ſacerdo-
tes ſæuierunt, de inimicis mem-
bris ſe vindicantes, ob iniuriam
in matris, & vxorum perſonas ſuſ-
ceptam, non ſine plurimorum lai-
corum applauſu, & quorundam for
ſan magiſtratuum ciuilium neglecta

ob inhoneſtam ſacerdotum vitam, & ſuperiorum deſidiam : quod hîc ſcribere libuit, quia id bene noui, vt qui proceſſus deſuper confectos vidi, non alio animo, niſi vt hoc ad clericorum timorem, & ſuperiorum hortatum perpetuæ memoriæ tradere poſſem.

A *Adulterij crimẽ grauiſſimum.*

Grauitatem. Adde quòd huius criminis grauitatem attestantur decreta canonica in cap. 1. 81. diſtinct. & in cap. quid in omnibus. 32. quæſt. 7. vbi ad verbum ita ſcribitur. *Quid in omnibus peccatis adulterio grauius*, & multis huius criminis deteſtationem probat Dioniſ. Carthu. libr. de conuerſi. peccato. artic. 5. idemq; doctores profitentur in cap. at ſi clerici. 5. de adulterijs. de iudi. inter quos Bald. column. penultim. *Adulterium*, (inquit) *Eſt crimen infeſtum laicis, & bonis viris, & turbat honorem matrimonij, & famam liberorum, in qua conſiſtit decus gẽtium*, Vt not. in auth. de nup. in prin. Angel. autem in §. 2. in auth. de monach. ex tex. ibi not. *Peſſimum vitium eſſe vxorem alterius adulterare.* Et Bal. conſ. 246. volu. 4. & Bar. in rub. ff. de adulter. vbi dicit crimen hoc præter læſæ maieſtatis eſſe maximum & in hanc ſententiam eſt illud Euphonis apud Stobeũ. c. 6. *Non eſt adultero maius vllum malum.*

Cæterum Chriſoſt. in Euang. Diui Ioan. Home. 62. docet, adulterium grauius eſſe idolatria D. Petr. prout illum retulit D. Clemens in epiſt. ad Iacobum firmiter aſſerit, venenum adulterij cuntis malis eſſe pernitioſius. Et huius criminis iniquitas maxima vocatur Iob. cap. 31. Et inter cęta facinora quibus. maximè Deus iraſcitur adulterium reponitur. vt cóſtat ex Lactantio in eo libro cui titulum fecit de ira Dei. cap. 22. Eſt equidem adulterium veluti vitiorum agmen, vt ſcribit Diodorus Siculus li. 1. Bibliot. Hinc maritorũ cedes, vt Cãdaulis Lydij exemplum ſtat apud Iuſtinianum lib. 1. & Hærodotum lib. 1. Vriæ. lib. 2. Regum. capit. 11. Hinc ipſorum adulterorum pericula, qui paſsim deprehenſi in adulterio occiduntur quòd non ſolùm euenit in hominibus tenuis fortunæ, ſed in maximis. Quemadmodum contingit in Rodoaldo Longobandorũ Rege qui in libidine deprehẽſus cũ matrona interfectus eſt, vt teſtatur Paul. Diaconus. de quo lege latiſsimè And. Tiraq. l. 13. connu. nu. 26. Perez in. l. 2. ti. 15. lib. 8. ord. Nec prętermittendum eſt q; ſcribit benè hæruditus Ioan. Corr. in arreſt. Tholo. anno. 85. facrilegij crimẽ cõmitti in adulterio cũ ſacramẽtũ matrimonij violetur & ob id pœnam ſacrilegij eſſe adulteris indicendã ſequitur Iacob. Men. de arb. iud. q. cen. 4. lib. 2. caſu. 289. nu. f. Et de varijs pęnis diuerſarum gentiũ contra adulteros ſtatutis vltrà ſuprà allegatos, vide Sim. Maiolũ de irregula. lib. 5. c. 38. & latiſsimè Iac. Men. de arb. iud. li. 2. cẽt. 5. 919. caſu quem vide quia demore multa congerit lectu nó indigna, & elegantiſsimè Petr. Greg. Thol. 3. part. Syntag. iuris. cap. 6.

Detruatur. Vide Regiã. l. 42. ti. 6. p. 1. & opinionẽ iſtã q; clericus propter adulteriũ deponatur teſtãtur eſſe cõmunem Cou. in. 4. decr. 2. p. c. 7. §. 7. n. 19. Berm. Cho. in tracta. de pub. concub. rub. de adult. n. 26. pagi. 37. idem teſtatur inſignis & moribus & prudentia vir Grego. Lup. in dict. l. 42. in verbo, *Adulterio.* Petrus Dueñ. regul. & fallen. regul. 101. limit. 2. Paul. Grill. de diuerſis crimin. libr. 3. quæſtion. 2. numer. 1. Iuli. Clar. in practi.

B *Clericus propter adulteriũ deponitur.*

practic.crimi §.adulterium.verſi.ſed quæro.Emanu. Suarez. in theſauro recep.ſenten.verſi. clericus adulterij Villa.in ſua collect.commun.opini. litera.c.numer. 82.Practica. Conrradi fol.384.l.mi.5. *Dicebat tamen facetè And.Alciat.quòd ſi hodie clerici, propter adulterium detruderentur in monaſterium,pauci eorũ ambularent per vias, ità refert Clarus vbi ſuprà qui prout ipſe mihi pluries dixit , fuit eius diſcipulus.* Aduertè tàmen quòd Hoſt. in ſumma de cohabi.cleri.& muli.§. qualiter imponatur. ad finem cùm allegauerit text.in dict.cap. ſi quis clericũ & in cap.Romanus.81.diſtinct. ſubdit ad finem iſta verba. Puto quòd ex cauſa iudex poteſt non ſeruare rigorem,& ex cauſa remittere,& diſpẽſare,& hoc niſi in modum accuſationis tunc enim ſtandum eſt dicto rigori,& quòd de mente Hoſtien. ſit hoc aſſerere,nedum in crimine ſimplicis fornicationis,verum etiã adulterij , colligitur ex remiſsione eius quam fecit in ſumm.tit.de adulterijs. §.quæ pœna ad ea quæ dixit in ſumma de coha.cler.& muli.quę opinio tanquam magis ęquior & humanior poteſt ſuſtineri , quòd clericus adulter ſuſpenſionis pœnã,& non depoſitionis ſit puniendus:quia nimis rigida eſt contraria, opinio ita dicit Bermond.in dicto num.16. licèt tandem ſcribat abſurdum& temerarium foré â communi opinione recedere.

Laicus adulter qua pœna in foro Eccleſiaſtico puniendus ſit.

Laici verò adulteri per eccleſiaſticum iudicem excommunicari poſſunt.text.in ca.intelligimus. de adulteri.& ibi notat Abb.& doctores & in cãpi.conſuluit.in.1.de appella. & in capit.1.vbi Abb.de offici.ordina. Bald in authen.clericos.C. de Epiſc. & cleri.& Felin.in cap. cum ſit. nu. 11.de foro compet.Rom. ſing. 667. Auſer.in Clementin.1.de offic. ordin. Regu. 4. fallen. 2.

Puniri etiam poſſunt detruſione in monaſterium, vt eſt communis omnium ſententia teſte Andr. Alci. in dict.capit. 1. nota. 5. numer. 18. de offici.ordin. & licèt contrà eam diſputent. nume.22. communem amplectitur:eandem communem atteſtatur D.Couarruu.in.4.Decretali. 2.par. capit.7. §.7.numero.20.Iuli. Clar.in practic.crimin.§.fin.quæſti. 37.verſi.Quæro nũquid . cùm enim hoc delictum ſit violatio ſacramenti matrimonij, meritò illius punitio pertinet tam ad iudicem eccleſiaſticum , quam ſæcularem,& ideò adulteri ſacrilegi dicuntur.l. quanuis. C. de adulter.

Cum ea adulterans. Adde Ang. l. ſi vxor.§.ſed & in c.num.1. ff. de adulter. vbi dicit quòd ità communiter obſeruatur & in.l.ſi ea.C.de adulter. Ana.in cap.1.nu.6.de adulter.Rem. conſi.17.num.20.& conſi.439.nu. 23. Et ideò iuſtiſsimè autor noſter hoc loco cenſet,nõ eſſe clericum qui cum huiuſmodi muliere carnale commercium habuerit ordinaria pœna puniendum,quem ipſe ſequor contrà Bermond.Choue.de pub.concu. cap.de adulterio.num. 26. Ipſa verò mulier adulterij pœna plectenda eſt, ità Amad.de Syndi.num.174.& in facti contingentia ſenſiſſe videtur Neapolitanum conſilium , vt refert Antoni.Cap.deciſion.44.Sed cõtraria opinio verior eſt. Quam in effectu ſequitur Amad.in loco præcitato Iul.Cla.li.5.recep.ſent.§.adulterij.ver.ſed quęro nũquit.vbi dicit q ità iudicaret ſi caſus contingeret,& huic opinioni ſuffragatur.l. ſi ea.C. de adul.quæ expreſsè diffiniuit hoc caſu adulterij crimen ceſſare. C

Sancitum eſt. Vide l.7.tit.7.libr. 4.for.quæ communiter in his regnis recepta D

recepta est,vt fatetur Ant. Gome. in l.80. Tauri. num.49. Idem Tholosa no senatu decretum est teste Papo. lib.24.tit.2.arti.5.

E *Non accuset.* Adde quòd in dictis Hispaniarum regnis tenetur maritus adulterum & adulterã accusare aliàs minimè est audiendus dict.l.80.quę hodie est.l 2.tit.20.lib.8.ordi.noui.

F *Perpendimus.* Adde quòd hoc etiã refert.D.Couarruu.in Clemen: si furiosus.1.par.relecti.in initio nu.6. de homi.

Ac nephandi criminis rei.

CAPVT, LXXXVI.

1 *Nephãdi criminis summa detestatio.*
2 *Clericus huius criminis reus depositus,in monasterium detruditur.*

1 QVia secũdùm diuum Augustinum in.3.lib.Confessionum, & habetur in ca. Flagitia.32.quæst.7. flagitia,quæ sunt contra naturam, vbiq; a ac semper detestanda [a] atque puniẽda sunt,qualia Sodomitarum fuerãt. Quæ si omnes gentes facerent, eodẽ criminis reatu diuina lege tenerentur:quæ non sic fecit homines vt seillo vterentur modo. Violatur quippe ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet:cùm eadem natura, cuius ille autor est,libidinis peruersitate 2 polluitur. Vnde meritò tale crimen committenti pœna statuta est, quòd deponatur ac in monasterium b detrudatur,[b] vt in c.Cleric.de excess.lib.prælator.Huius tamen detestandi criminis maior esse deberet pœna,cum ob illud etiam infantibus ac mulieribus subuersarum ciuitatum omnipotens Deus parcere noluit.In his maximè regnis,vbi etiam á facinorisis aliàs hominibus solet(vti decet)& tale scelus promeretur abhorreri, vbi etiam legis patriæ grauius mortis genus quàm ius commune delinquentibus infligunt.Nec enim minùs promeritus est,vt post depositionem curiæ traderetur,[c] qui Deum ip c sum ac naturam offendit tali facinore,quam qui sola motus auaritia & non in Roma.Pontifi.contemptum, neq; in fidei seu morum perniciem Apostolicas audet literas deprauare. Sed cùm sic placuerit canonum conditoribus,solent Ecclesiastici iudices tales post depositionẽ perpetuis carceribus obscurisq; includere,in quibus nisi eos liberet fuga,miserrimam & mortem ipsam exoptantem vitam agunt.

A Multa in nefandi criminis detestationem, lectu nõ indigna, hoc loco traduntur.

D*Etestanda.* Vide multa quę circa huius criminis detestationem traduntur præsertim à Sãct. Thom. 2.2. quæst.154.artic.11.multa etiam congessit Cæsar Lamber.de iure patron. in prima par.lib.2.q.9.art.18.Lucas de Pena in.l.3.co.3.C.de exactor.& excep.lib.12.Matt.de Affli. in cõst. Neap.lib.3.rub.42.nu.10.Pet.Paul. Parisi.cons.163.lib.4.Cassa. in consuet.Burg.rub.7.§.3.in glo. *Faire testament.*& vide text.in.l.cum vir.C. de adulter.& in cap.infames.3.q.7. l.1.§.remouet.ff.de post.§.2. Inst. de pub.iudi.& apud nos Regiã.l.2. tit. 21.parti.7.l.2.titu.9.lib.4.for.l. 85. in pragm.Regum Catholi.l.1. tit. 21. lib.8.ordi.noui. Et de varijs pœnis diuersarum nationum contrà Sodomitas statutis vide Iaco.Menoch. libr. 2. de arbi. iudi. quæst.centu.3. casu.286.Adeò equidem, crimẽ hoc graue iudicatum fuit,vt sacris literis nempè

nempè Gene.capi.37.peſsimum crimen appelletur & cap.18.ſic legitur. *Et peccatum eorum aggrauatum eſt nimis.* Et alibi, *deſcendam* (inquit) *Dominus & videbo vtrùm clamorem opere compleuerint an non eſt ità.* (Quaſi dicat) in admirationis modũ, vix poſſum credere tãtum nefas reperiri in homine, vnde volo videre clarè hoc malùm ſi ità eſt, vt puniam. Vnde ad Loth iuſtum & ab infandis Sodomitarum ſtupris abhorrentem ſic Angeli locuti ſunt. *Delebimus locum iſtum, eo quòd increuerit clamor eorum coram Domino qui miſsit nos, vt perdamus illos: igitur Dominus pluet ſuper Sodomã & Gomorram ſulfur & ignem à Domino de cœlo & ſubuertit ciuitates has & omnem circa reginem.* Gen 19. Vnde meritò exclamat Paul. ad Roma. primo dicẽs, *Et tradidit illos in paſsiones ignominiæ nam feminæ eorum mutauerunt naturalem vſum.* Ideoque iſtius criminis rei filij diffidentiæ appellantur, vt in cap. clerici. de exceſſ. prælator. quaſi de eorum ſalute diffidendum ſit, vt voluit ibi glo. Et propter hoc crimen, Deus Optim. Maxi. mittit humano generi peſtes, tempeſtates, & innumeras alias calamitates vt in auth. vt non luxur. cõtra natu. §. fi. colla. 6. & in nouel. conſtitu. 77. Et tota curia cęleſtis habet iſtos ſceleratos in deteſtationem & abhominationem. vt inquit S. Anto. Archiep. Floren. in. 2. parte ſuæ ſummæ tit. 5. verſi. quantum ad ſecundum. Et peccatum hoc aliqui vocant mutum, eo quôd ſic offendat aures honeſtas, vt de illo nec loqui quidem fas ſit, & ea ratione iuſtiſsimè Hiſpani appellamus illud nephandum, eo quòd non eſt fandũ, nec fari de eo liceat, clamat equidem in cęlum huius ſceleris magnitudo, horroreq; concutit naturam & ſtupore facit circunſtantes parietes, ſaxa aerem, ſolẽ contrimiſcere vincens turpitudine omnẽ immunditiã, ſcelere omnem iniquitatẽ, vt optimè ſcribit Franciſcus Sonnius Theologus celeberrimus lib. 3. demonſtrationum tract. 7. ca. 6. Et memorabile eſt quod ſcribit D. Hieron. ſuper Iſai. & Iaco. de Voragine de natiuitate Domini quòd illa nocte, qua Chriſtus redẽptor noſter natus fuit omnes Sodomitæ mortui fuerunt. Ideoq; Virgilius qui vt fertur illo morbo lauorabat, nocte illa deceſsit, vt refert Bermon. Ch. de peccato Sodomi. n. 40. fol. 127.

Noſte natitatis, Domini Sodomitę mortui fũt, ideoque Virgilio cumhoc crimine fniſſet in fectus, deceſsit.

Et vſq; adeò vitiũ hoc abhominabile eſt, quòd poſtquam Diabolus ad ſic peccandum hominem induxerit, ſtatim fugiat, vt nec poſsit cernere tã horrendum crimen, ità alios allegãs ſcribit Matth. de Afflict. in conſtit. Neap. lib. 3. Rub. 42. nu. 11.

Diabolus fugit quando nefandũ crimẽ cõmittitur.

Et propter hoc ſcelus contra naturam peti iure poteſt matrimonij ſeparatio quo ad thorum. c. omnes acuſationes. 32. quęſtio. 7. ita Calder. Antoni. Abb. & Anan. in capi. moritis de adulteri. Silueſt. in ſum. in verbo, dibortium. quæſt. 7. Barth. Caſſa. in conſuet. Burg. Rub. 7. §. 3. ver. primò quæro. num. 7. quæ opino communis eſt teſte Abb. in d. cap. maritis. & eã magis communẽ aſſeuerat Lamb. de iure patronatus prima parte libr. 2. q. 9. artic. 18. in fine. D. Couarruu. in. 4. Decretali. 2. part. capitu. 7. §. 5. nume. 6. Iul. Clar. in practic. crina. §. Sodomia. verſicu. Item propter practic. Conrrad. fol. 374. num. 4. Quę tenenda eſt, licèt Inno. in capi. 1. de adulter. contrariam opinionem profeſſus fuerit & glo. in di. cap. omnes. & Albar. Pelag. de [illegible]n. Eccleſię lib. 2. artic. 2. colum. 3. & Bald. in marg. Innocenc. in verbo vxor. verſic. fin. Bermon. vbi ſuprà allegaui. num. 28.

Propter nefandũ crimẽ iuſtè fit ſeparatio matrimonij quo ad thorũ

Imò & dicta ſeparatio peti poteſt ſi tantum vxor tentata fuerit à marito ad vſum contrà naturam.

Et ita in cauſa grauiſsima conſului quod apertè ex Diuo Ambroſio colligitur. 1. ad Corinth. cap. 7. dum dicit, *Aut vſum quærat vxoris interuertere.* Quòd etiam Barba. aſſerit cõſil. 64. volum. 1. Deci. in. l. 1. num. 8. C. de ſecund. nup. Iacob. Menoch. dict. caſu. 286. num. 14.

Sodomitis an ſit aduocatus cõſti tuendus.

Vnde in tanti criminis deteſtationem ſcribit Bald. in auth. ſed nouo iure. C. de ſerui. fugiti. Sodomitis nõ eſſe aſsignãdos aduocatos, vt defendantur & eum ſequitur Barb. conſil. pennul. colum. 2. in fine lib. 1. Meno. dict. caſu. 286. nume. 14. ſed opinio hæc, omni iure & ratione deſtituta eſt, & ideo in forenſibus actionibus nunquam receptam vidi.

Sodomiæ crimen pœna vltimi ſuplicij punitur.

Fuit ſemper crimen hoc punitum pœna vltimi ſuplicij vt habetur Leui. cap. 20. & Exod. 22. In legibus vero Gothorum Chindaſuildi Regis. l. 8. de inceſtis hæc adijcitur lex. *Maſculorum concubitores vel ij qui talia perſentientes pertulerunt iſta ſunt legis huius ſententia feriendi, vt vti ſcilicet mox tale nefas admiſſum iudex euidenter inueſtigauerit ipſius, vbi id perpetrari contigerit ſequeſtratim arduæ mandetur detruſioni: vel inuiti ſaltim luituri commiſſa qui volunrariè perpetrare noſcuntur illicita. Hoc interim horrendũ dedecus ſi inferens quiſque vel patiens non voluntarius ſed inuitus explere dignoſcitur tunc à reatu poterit immunis haberi, ſi nefandi huius ſceleris ipſe detector extiterit.* Et apud veteres ſeueriſsimis pœnis ſcelus hoc perpetrãtes puniti fuerunt, vt auctor eſt Valeri. Maxim. lib. 6. cap. 1. vbi exempla aliqua commemorat alia etiam refert Aymarus Riuallius. lib. 3. Hiſtor. iuris ciuilis c. de lege ſcatina, quæ contra Sodomitas lata fuit, cuius etiã meminit Tertullianus in libro de monogamia. Hûc pertinet egregium C. Marij qui ſeptus conſul fuit exemplum, cuius meminit Plutarchus in vita illius is inquam iudicauit. C. Luciũ nepotem ſuum á Trebonio adoleſcente, quòd illius pudicitiam non ſemel attentaſſet, & vim tandem inferre voluiſſe, rectè occiſum, & ob hoc egregium factum Tribonium coronado nauit, cuius equidem iuſtiſsimi iudicij meminit Marcus Tullius in oratione pro Milone cuius verba placuit hoc loco ſcribere. *Pudicitiam cùm eriperet militi Tribunus militaris in exercitu. C. Marij propinquus eius Imperatoris interfectus ab eo eſt, cui vim afferebat, facere enim probus adoleſcens periculoſe, quàm perpeti turpitudinem malit: Atque hunc ille vir ſummus ſcelere ſolutũ periculo liberauit.* Hæc Cicero.

Sodomitæ igne comburuntur.

Hæc equidem mortis pœna ignẽ inflingebatur etiam antè Iuſtinianũ de quo ſtat egregia ſanctio. libr. 9. Codicis Theodoſi. tit. 7. quæ ſic loquitur. *Imppp. Valenti. Theod. & Arcadi. A. A. A. Ovontio Vicario Vrbi. Rom. Omnes quibus flagitij vſus eſt virile corpus muliebriter conſtitutũ alieni ſexus damnare patientia: nihil enim diſcretum videntur habere cum fœminis: huiuſmodi ſcelus ſpectante populo flamæ vindices expiabuntr. P. P. in foro Traiano octauo idus Aug. Valentiniano. A. III. & Neotherio. Conſſ.*

Propter Sodomiæ crimen bona ipſo iure confiſcantur.

Quæ ſanè ignis pœna, cũ omniũ bonorum confiſcatione ipſo iure, in his Hiſpaniarum regnis contra Sodomitas ſtatuta eſt, Regia conſtitutione, quæ prima eſt tit. 21. libr. 8. ordin. noui quæ etiam quo ad bonorũ confiſcationem iuri communi conſona eſt. gloſſ. in cap. cum ſecundum leges in verbo, naturæ contrarias, de hæreti. lib. 6. quam eſſe communem

fatetur

fateʳur Berm. vbi suprà. n. 27. & magis cõmunem appellat Clarus in di. §. Sodomia. versi. Item Sodomita. Inquitque Regia illa lex illas probationes in crimine isto esse legitimas qu reciperentur, & essent validæ in criminibus lesæ Maiestatis diuinæ vel humanæ. Quantò igitur Hispania purior est ab hæresibus, quam aliæ nationes, tantò magis nephandum crimen odit, & seueriſsimè punit, eis dem nempè pœnis, quibus hæretici pertinaces: & hoc non solum criminis magnitudo sed connexio quædã quam cum hæresi videtur habere, id efficit. Nam vt Frãciscus sonnius vbi suprá allegaui rectè scribit, hominem non à Deo sic derelinqui, vt in tam abominabile scelus incidat, nisi prius in perfidia & insipientia cordis sui, ita apostatare cœperit à Deo, vt sic sentiat, sicque viuat, quasi non sit Deus: vbi perfidia, ibi apostasia, ibi idolatria vbi regnare solet hoc scelus & quo gẽs longius aberrauit à Deo, eo magis hoc nephando malo inuoluitur. Pro quo mirè facit quod scribit Paulus in epistola ad Romanos c. 2. vbi de idolatris loquens inquit. *Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum in immunditiam, vt contumelijs afficiat corpora sua in semetipsis*, Et paulò post. *Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiæ, & sicut non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobũ sensum, vt faciant ea quæ non conueniunt.* Quæ verba explicans Diuus Chrysostomus, inquit. *Hoc loco Paulus ostẽdit quod & leges naturæ per impietatem tanquam causam efficientem peruertantur.* Et rursus. *Vide quomodo ad fontem huius mali reddat, impietatem videlicet dogmatum, ostendens turpitudinem hãc esse illius iniquitatis præmium.* Hæc ille sermo. 3. & 4. Et ideo censeo iustiſsimè sanciri posse vniuersali lege, vt hæreticæ prauitatis inquisitores, de hoc nephando crimine cognoscant, quòd an id fieri expediat, superiores iudicabunt. In Regno tamen Aragoniæ iam mandata est iurisdictio inquisitoribus Apostolicis, aduersus eos, qui muliebria patiuntur, vt testatur Dominus Episcopus Iacobus Septiman. in catho. instit. tit. 50. nu. 30. Et idem in regno Valentiæ obseruatur, vt mihi retulit Doctor Frãciscus Arganda Chonchensis inquisitor, qui ob singularem virtutem, rarum prudentiam, insignem hæruditionem, ad maximos sanctæ, inquisitionis honores: multis ei nominibus debitos iampridem fuit promotus, quem olim discipulum charissimum in vtriusque iuris disciplina habuisse semper gloriabor.

Illud autem circà prædictam pœnam confiscationis bonorum tam à iure communi quam à dicta lege Hispanica statutam, notare nõ prætermittam, quòd Sodomita solùm priuatur bonis, quæ tempore commissi criminis obtinebat, non autem priuabitur illis bonis, quę posteà acquisiuit, vsque ad tempus condemnationis.

Tùm quia dicta Regia constitutione, ius commune minimè Sodomitam inhabilem fecit, vt cõmisso crimine, non possit bona acquirere, vnde hæc pœna constituenda non est, cum iure non reperiatur. l. si seruum. §. non dixit præto. ff. de acqui. hæred. & priuatio non habet locum nisi in casibus à iure expressis. auth. de non eligendo. §. sin autem. l. at si quis §. Diuus. ff. de relig. & sumpt. funer. Tùm quia in pœna confiscationis bonorum non veniunt futura. l. si tibi mandauero. §. is cuius. ff. manda. tradit Paul. de Cast. in consi. 53. li. 1.

Nephandũ crimẽ cõnexionẽ quandã cũ hęresi habere videtur.

In Regno Aragoniæ inquisitores iurisdictionẽ habẽt cõtrà eos qui muliebria patiũtur Doctor Franciscus Arganda Chõchẽsis inquisitor laudatur.

Sodomitæ bona post crimen acquisita an ipso iure confiscentur

Abb.in cap.cum aliqu bus. num. 4. de re iud Alexan.cor ſi.15.num. 12. lib.1.& conſi.75. numer.12.eo.libr. idem in l ex facto.§.Iulianus.nu. 8. ff.de vulgar.Paul.in.l. ſi debitor.nu. 3.ff.de fideiuſſo.Dec.in.l.ſi quis ini quam.§.illud.num.1. ff.quod quiſq; iur.& in conſi.442.num.20.Iaſ.in. l.vltim.in princ.num.7.ff. ſi cert. pe ta.Barth.Chaſſa.in conſuetud.Burg. Rub.2.titu.de confiſcati.fol.97. col. 1.Socin.Iuni.conſili.51.num.8.lib.

D. Petrus Peralta laudatur.

1.Doctor Petrus Peralta, olim Salmanticenſi Achademia toto terrarú orbe cęlebratiſsima iuris Cæſarei primarius profeſſor inſignis & rude donatus,& cum paucis ſua ætate comparandus is inquam, in. l. omnia.§. fundum num.4.ff.de leg.2. Acoſta. in.l.Gallus.§.& quid ſi tantum.parte 2.nume.48.ff.de lib. & poſt. Tùm quia opinionem iſtã in proprijs terminis tenet Tellius Ferdin. in. l. 4. Taur.num.48.quem nouiſsimè ſequitur Licentia. Micr. de maiora.1. par.q.1.nu.105.

Sodomita an teſtamenti faciẽdi potestate priuetur.

Punitur etiã Sodomita, vltrà alias pœnas, alia non vulgari, nempè teſtamenti faciendi poteſtate, ita multis rationibus probat Anaſtaſius Platus inter conſi.Barba.conſi.vlti. lib. 1.Iacob.de Velouis.in auth.vt non luxuri.contra natu.in fina.verb. vbi Bar.ſi ſua eſt lectura Guil.Benedi.in cap.Rainun. de teſtament.in verbo, mortuo itaque teſtatore in.1.numer. 134.Deci.in.l.1.C.de ſecund. nupt. num.8.Ioan.de Platea in.§.fin. Inſt. quib.non eſt permiſſ. facere teſtam. Socin.in.l.quidam relegatus.num.1. ff.de reb.dub.Bello.conſi.vltim.nu. 2.Plotus in.l.ſi quando num.311.C. vnde vi.Corra.in.l.teſtamento num. 27.C.de imp.& alijs Tiraquell.in. l. ſi vnquam.in verb. reuertatur. num. 384.C.de reu.don.Boſsi. in practi. crimi.tit.de ſtupro in maſcu.num.2. Faui.Monteleo.in praxi.auri.3.p.4. par.prin.num.486.Cott.in memo. iur.in verbo.Pedecones.Iul.Clar.in practi.crimi.§.Sodomia.verſic. item Sodomita. Iacob. Menoch. de arb. iudi.quæſti.lib.2.centu.3.caſu.286. num.10.Bermond.dict.rub. nu. 26. Andr.Alciat.in. l.inter ſtuprum in prin.ff.de verbo.ſignifi. Gregor. in l.16.tit.1. par. 6. in verbo, *Deſpues*. D.Couarruu.in Clement.ſi furioſus in princ.rel.§.2.num.6. quæ opinio communis eſt. Sed vt liberè dicã q̃ ſencio, falſam & iuri contrariam eſſe exiſtimo. Tùm quia nullo iure fulcitur,& ſine expreſſa lege tam grauis pœna imponenda non eſt,vt in auth.de trien. & ſemi. §. conſideremus.coll.3. Tùm quia prohibitio teſtamenti faciendi, ſolùm inflingitur à iure poſt ſententiam tranſactam in rem iudicatam,ità quod ſi condemnatus à condemnatione appellauerit,teſtari iure poterit.l.qui poſt accuſationem.ff.de teſtamen. & interim eius ſtatus mutari non debet.l. eius. §.1.ff.de teſtam.l. qui à latronibus, ibi. Tùm quia ſi vera eſſet communis ſententia,idem eſſet aſſeuerandũ in homicida vel alio delinquente in crimine deprehenſo,qui pœna mortis eſſet puniendus quod falſum eſt, vt dictis iuribus ꝓbatur. Tùm quia crimen hæreſeos deteſtabilius eſt cæteris criminibus cap.cum ſecundum leges.§.confiſcationis. de hæret.li.6. ſed hæreticus poteſt teſtamentum facere, vt in auth. vt cùm de appella. cognoſc.§.ſi quis verò de prædictis. verſi.generalem autem, & eſt egregia.l.6.titu.1.p.6. vbi ſolùm prohibetur teſtari poſt ſententiam dicit lex. *E aun dezimos que los hereges,deſpues que ſon condenados por ſentencia de heregia,no pueden fazer teſtamento.*

Ergo

ergo à fortiori hoc licet Sodomitæ. Tùm quia hanc opinionem videtur tenere Specu. (summæ apud nos autoritatis) in tit. de instrum. edi. nu. 6. dicens, quòd damnatus de crimine famoso, nempe de crimine contrà naturam, est inteſtabilis post condẽnationem, & sic condemnationem necessariam esse censet. Et nouissimè opinionem istam defendit Telli. Ferdinan. in d. l. 4. Tauri. nu. 35. cum sequen. vbi respondit quibusdam rationibus quæ pro communi opinione adduci poterãt & sequitur doctissimus Mied. de maior. q. 1. primæ par. nu. 104. qui est videndus.

B *Detrudatur.* Vide Paul. Grill. in tracta. de pœnis omnifa. coitus. quæstio. 2 num. 2. quæsti. 8. Berm. Chou. in tracta. de publ. concubi. capit. de peccato Sodom. num. 37. Pet. Due. reg. 101. limi. vltim. Fabi. Montel. in praxi. arbi. 3. par. 4. par. princ. num. 486. Et licet Bermond. in allegato loco dicat, dietim vidisse apud suos clericos huius nefandi criminis reos degradari, & tradi sæculari potestati, & sæcularibus legibus puniri, id nullo iure defendi potest, antè nouissimam Pij Quinti constitutionẽ de qua infrà.

Clericus Sodomita occultus etiã per acta pœnitẽtia suspẽsus est.

Illud tamen huic loco accommodatissimum non ommittam, inter doctores receptum esse, Sodomitam ad hunc occultum, etiam pœnitẽtia per acta, suspensum esse ab ordinis executione, ideo interim celebrantem, irregularem esse, ea sanè irregularitate: quæ á solo Romano Pontifice delebilis sit. Quemadmodum eleganter adnotauit Antoni. & alij in cap. nisi cum pridem. §. 1. de renunti. & in ca. vlti. de tempori. ordi. & in specie proposita tenet Bele. in aposti. ad Abb. in c. clerici. de excesi. præla. Archi. Dom. & Præpo. in c. de his. in. 2. 50 dist. Mari. Soci. in c. ad audientiam. num. 27. de homi. quam opinionem communem esse testantur Bertachi. in tracta. de iure patrona. in prima par. libr. 2. quæstio. 9. artic. 18. num. 4. Couarruu. in Clementin. si furiosus. in. 1. par. relect. §. 1. num. 6. de homi. Fran. Viui. in commu. opinionibus in verbo Sodomita. Iuli. Clar. nostram annotationem, prout erat in prima editione allegans, in pract. crim. §. Sodomia. versi. item clericus.

Et licet Aretin. in capi. cum non ab homine. de iud. num. 90. contrarium probare conetur & Nauar. in manu. confesso. ca. 27. num. 149. dicentes, non posse ex iuris rigore communẽ sententiam defendi, cùm nullus sit iuris Pontificij locus, qui hanc irregularitatem inducat, tenenda tamen est communis sententia tantorum virorum autoritate fulcita. Vndè elegan

Sodomita nõ potest eligi ad eccle siasticũ beneficium.

ter scribit Petrus Rebuff. in tract. de pacifi. possesso. nu. 208. Sodomitam non posse eligi ad Ecclesiasticum beneficium, nec validam esse beneficij collationem eidem factam. Hodie verò si crimen hoc occultũ fuerit Episcopi in prædicta suspensione & irregularitate dispensare possunt sacrosancti Concilij Triden. authoritate sessione. 24 ca. 6. de reforma.

Laicus Sodomita ab ecclesiastico iudice punitur.

Laicus verò si crimen hoc commiserit, à iudice Ecclesiastico puniri potest, pœna nempè excommunicationis, & à cętu fidelium separari debet, quousque condignam faciat pœnitentiam. cap. clerici. vbi Abb. & docto. de excesi. præla. Bermond. dict. ca. num. 37. & esse communem sententiam fatetur Iuli. Clar. in practic. crimini §. fina. quæstio. 37. versic. itẽ quæro. quam sequitur Iacob. Meno. de arbi. iudi. quæstio. lib. 2. cent. 3. ca. 286. num. 2.

Curia traderetur. Adde quod iu- C

Pij quinti constitutio cõtra clericos Sodomitas interpretatur.

simè autor noster desiderabat, iã nouissima constitutione sanctissimi Pij Quinti Pontificis Romani decretum est, clericum Sodomitam degradandum esse, & iudici sæculari tradendum: cuius tenor talis est.

Omnes & quoscunque præsbyteros, & alios clericos sæculares, & regulares cuiuscunque gradus, & dignitatis tã dirum nephas exercentes, omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio ecclesiastico præsentis canonis autoritate priuamus: Ita quòd per iudicẽ ecclesiasticum degradati potestati statim sæculari tradantur. Hactenus Pij constitutio dat. Romæ apud sanctum Petrum ann. 1568. sui Pontificatus anno tertiò. Quod quidem decretum iustissimum est, & in Hispania nostra iam diu desideratum, nam pœna quæ sacris antiquis canonibus imposita erat, non erat tam horrendo crimini condigna. Fuit equidem ità sancitum ad supplicationem D. Episcopi Iacobi Septimacensis, vt ipse testatur in libro disceptationum cap. 33. qui scribit duabus petitionibus oblatis nihil obtinuisse, donec tertia instanter ex libello Pont. Maximo oblato adeptus fuit: inquitquè quòd ferè statim post publicationem illius constitutionis quidam clericus Tarraconensis illius pœnis punitus fuit.

Vnũ tamen, vel alterũ circà cõstitutionẽ illam notare non omittam. Primò illam non includere quemcunq; clericum Sodomitam, sed solùm exercentem qui quasi vsu quotidiano crimen hoc cõmisserit arg. l. sciendũ. §. illud. ff. de ædili. edict. & hac ratione positum fuit verbum, *Exercentes*, in dicto decreto ita interminis tenet insignis Martin. Nauar. in manu cõfesso. cap. 27. num. 249. dicens, sibi ità respondisse sanctissimum Dominum nostrum Gregorium decimum tertium. Sed salua auctoritate Martini Nauarri, mihi hæc sententia nunquã placuit, imò iuris esse certissimi censeo, clericũ qui vnicũ crimẽ tantum Sodomiæ cõmisit, pœna dictę Extrauagantis Pij Quinti puniendum esse. Tùm quia non tanta vis verbo, *Exercẽtes*, tribuenda est, vt huius criminis reiteratio desideretur. Nec Pontifices nostri in canonicis decretis condendis, tam exactam & rigidam verborum proprietatem obseruare solent. Tùm quia si vnicus lapsus non sufficeret, vt esset locus dictæ pœnæ, sed criminum frequentia desideraretur, sic clarè & apertè Pontifex diffineret, nec sub verborum involucro, rem alioqui grauem, & maximi ponderis, dubiam relinqueret. Tùm hæc nostra sententia euidentissimè probatur alia constitutione, à dicto Romano Præsule lata Ann. incarnationis Domin. 1566. Kalend. Aprilis Pontificatus sui anno primò cũ inquit. *Si quis crimen nephandum contrà naturam propter quòd ira Dei venit in filios diffidentiæ perpetrauit, curiæ sæculari puniendus tradatur: & si clericus fuerit omnibus ordinibus degradatus, simili pœnæ subiiciatur.* Vides quo pacto nõ verbo, *Exercuerit*, Sed verbo, *Perpetrauerit* vtitur, quod non criminis reiterationẽ exposcit. Tùm quià quo ad subeũdum supplicium propter hoc immane scelus clerici & laici æquiparantur prædicta Pontificia constitutione, & hac ratione, sicut in laicis, criminis frequentia minimè desideratur, par est, vt in clericis idẽ sit iudicandum. Tùm quia dicta Extra. qua innititur Nauarr. posterior est, cũ Anno tertio Pontificatus dicti sanctissimi ædita fuerit, quæ meminit constitutionis anno primò æditæ, & non solùm eam confirmat, sed

Nauarri opinio quædam reprobatur.

accriùs

acriùs eodem ſupplicio crimen deteſtatur ibi, *Itaq; quod nos in ipſo Pōtificatus noſtri initio de hac re decreuimus plenius nūc, & fortius proſequi intẽdentes*, &c. Vnde nullo iure, nec ratione defendi poteſt, q̃ rigor primæ conſtitutionis (ſi rigor iuſtrum ſupplicium appellari poteſt) ex illo verbo, *Exercentes*, temperetur.

Secundò quôd dicta conſtitutio limitanda eſt, vt minime comprehendat omnem exercentem luxuriam cõtrà naturam, quæ omnem pollutionẽ extraordinariam comprehendit ex Diui Thom. ſententia. 2. 2. quæſtio. 154. artic. 2 nec exercentem omnem Sodomiticũ actum, cui includit omnem pollutionem factam extra vas ordinarium. Sed ſolum exercentem copulam Sodomiticam ità declarat Martin. Nauarr. in loco nouiſsimè allegato pro quo mire facit tex. in ca. fin. de ſponſa. quo probatur, copula minimè conſumari niſi intra naturale vas ſemen effundatur nec expellutione aliter facta affinitas cõtrahitur, vt in capit. extraordinaria. 35. quæſtion. 2.

Sacrilegij.

CAPVT, LXXXVII.

1 *Traditur vera atque germana ſacrilegij diffinitio.*

2 *Clericus huius criminis reus deponendus eſt.*

3 *Sacrilegij quatuor ſpecies traduntur.*

SAcrilegium eſt iuxta mẽ[a] liorem diffinitionem[a] Doctorum, ſacræ rei violatio, vel eiuſdem vſurpatio: quòd nempè delictum cum & in ipſis laicis deteſtabile ſit, & ad puniendum illud iura inuehant in eos: quãto magis puniri debent clerici, qui in hoc deliquerint? Qualis enim erit laicorum reuerentia in perſonas ſiue res ſacras, ſi in illas clerici (ad illarum cultum electi) irreuerentes ſunt? Huius autem delicti pœna, depoſitio[2] eſt, vt placuit Hoſtien. in ſumma. tit. de accuſa. §. Quis ſit effectus. verſic. Et gratia exempli, vbi capitalia crimina, & quæ depoſitionem inducunt deſcribendo, primum omnium poſuit ſacrilegium. Sed quia hoc ſe habet multipliciter deueniendum eſt ad eius ſpecies. Quarum prima eſt, q̃[3] committitur in perſonam,[b] & hæc[b] quia multipliciter etiam variari poteſt, non patitur certam doctrinam: oportebit enim Iudicem conſiderare qualitatem delicti in perſonam ſacram commiſsi, & ſic in delinquentem animaduertere. Secunda ſpecies eſt quando quis acceſſum habet ad monialem: & quia de hoc particularis mentio facta eſt ſuprà, ſuperuacaneum eſt in hoc aliquid reſcribere. Tertia eſt quando locus ſacer violatur,[c] vel illius cœmeterium: & hæc[c] etiam ſicut variè ſe habere poteſt, ita diuerſa erit delinquentis punitio, cõſideratis his quæ in arbitrarijs conſideranda deſcribemus. Quarta verò huius delicti ſpecies committitur in[d] auferendo rem ſacram,[d] quæ & habet alia membra: & quia hoc ad materiam furti pertinet, & infrà de hoc aliquid ſcribimus in ſuo loco, ideò nihil amplius addere libet.

Diffinitionem. De qua vide Sanct. Thom. 2. 2. quæſt. 99. artic. 1. Silueſt. in ſumma. in verbo ſacrilegium. Bald. in l. ſi nondum. numer. 4. C. de furt. Paul. Grill. de pœnis omni. coitus

A *Not. multa contra ſacrilegos.*

tus.quæstio.1.qui pro totius capitis materia legendus est Petr.Folleri.in practi.crimi.cano.2.par.cap.17. Et nota quòd sacrilegus non potest ad ecclesiasticos ordines promoueri.ca. si quis præsbyter.50. distinctio. Et est infamis capitu.vltim.de furt.not. Abb.& doctor.in cap. conquestus. de foro compet. Petrus Rebuff. in pract.benefi.2.par.ti.de modis amit. benefi.numer.56.pagin.472.Et non gaudet Ecclesiæ immunitate cap.frater.18.quæstio.4.tradit Nicola.Boeri.decisio.110.num.3. Carr. in practi.crimi.cap.3.num.16.Et inter laicos iudex ecclesiasticus cognoscit de hoc crimine, quia est mixti fori. Sic tradiderunt Abb. & alij in cap. cum sit de foro comp.per illum text. Cardin.in Clemen.1.de pœn.Dom. in cap.felicis de pœnis in. 6. Bossi. de delict tit.de sacrileg.num.7. quã opinionem communem esse testatur Mantua. consi.266.Iul.Clarus. lib. 5.recep.sentent.5.fina.quæst.37. ver sic.vlteriùs quæro.quãuis apud suos dicat non seruari, sed quòd iudices laici cognoscunt de crimine sacrilegij,non verò ecclesiastici ,prout etiã seruari in regno Franciæ attestatur practica Mileij.fol.74.num.17. vbi refert se fecisse suspendi quendam, qui ab Ecclesia abstulerat vas sacræ Eucharistiæ.

Apud Hispanos tã iuris cõmunis sanctionibus quã Regijs cõstitutionibus, sacrilegi ab ecclesiasticis iudicibus punitur

Apud Hispanos verò Regijs constitutionibus Episcopi, vel alij iudices Ecclesiastici ordinarij sacrilegos laicos punire possunt lex.7.ti.5.lib. 1.Foro legum & Regia Partitarum lex decima.tit.18.par.1.Quarum legum autoritate Ioan.Lup. in repeti. cap.per vestras.de donati. inter vir. & vxor.2.not.5. sed pulchra dubitatio.num. 24. scribit speciali iure in hoc crimine posse laicum propria autoritate á iudice ecclesiastico capi.& in carcerem mitti quem allegat Fran. Auiles in cap.prætorum capi.20. in verbo, *Vsurpan*.nume.14. qui ab eo videtur recedere. Sed fortè Ioan. Lupi.ex eo defendi potest quòd crimẽ sacrilegij licet non verè saltin impropriè & largo sumpto vocabulo hæresim sapit:hæretici verò capi & puniri debẽt ab Ecclesiasticis iudicibus, vt in cap.accusatus.de hæreti. in. 6. apud Hispanos tàmen certò scio quòd opinio Ioann.Lupi,non seruabitur.

Delictũ quanuis cõmittatur in Ecclesia à iudice sæculari potest puniri.

Illud autèm notare non prætermittam,quòd in forensibus exercitationibus est frequentissimum,quòd nó ex eo quòd crimen aliquod in ecclesia commissum est , iudicem laicum non posse debitis pœnis laicos suæ iurisdictionis punire,nam si tales delinquentes ab Ecclesia extrahi poterunt,vt in cap.fin.de immun. eccles. pari ratione & à iudice laico puniri ita Abb.in ca.vltimo & in cap. cum sit generale.de foro competen.nume: 27.Angel.in tracta.malef. in parte, *Scalis sancti Petronii*,iudex tamen ecclesiasticus ob sacrilegium post debitam pœnam impositam à sæculari procedere potest,ita Abb.in dict.capit. vltimo.sequitur.Couarruu.in libr.2. vari.resolutio.cap.20.num.fin. Nec mirũ hoc alicui esse debet, quòd pro eodem delicto quis varijs pœnis, in diuersis tribunalibus plectatur, quia hoc iuri consonum est,quando ex tali crimine,diuersæ criminum species oriuntur,ità Bar. in l. senatus. ff.de accusation.sequitur Auser.in tracta. de potestate sæculari supẽr eccles. perso.4.reg.num.21.

In sacrilegij crimine iudex secularis non tenetur fidẽ adhibere processui facto ab Ecclesia,

Quando verò Iudex Ecclesiasticus priùs ad huius criminis punitionem processit minimè tenetur iudex sæcularis qui propria iurisdictione ad imponẽdas pœnas suo foro stabilitas

litas procedere vult stare processui facto ab ecclesiastico text. est quem crebrior interpretum opinio ità intelligit in §. si verò crimen in auth. de sanctiss. Episcop. & huius opinionis authores sunt Alexand. Socin. Ias. Deci. Curt. Iun. in l. magistratus. ff. de iurisd. omni. iudi. Doctor Redin. de maiest. Principis in verbo, non armis solum. 2. par. num. 154. quæ opinio communis est.

Sunt tamen suprà dicta singulariter intelligenda procedere, quando iudex ecclesiasticus, cognoscit de sacrilegio, & iudex sæcularis tantum de vulnere, secùs si sæcularis iudex incepisset priùs cognoscere tam de vulnere & sacrilegio quia cum sacrilegium sit mixti fori, in quo vt dictũ est, sęcularis iudex iurisdictionẽ habet, tunc locus est præuentioni, vt in dict. cap. cum sit generale. de foro competent. per Ioan. Igne. in. l. necessarios. §. non alias in verbo, sed cum à plerisque. num. 35. ff. ad Silã. & in specie tradit Socin. in cápit. postulasti. num. 16. de foro compe. Roland. Valle. conſ. 24. num. 13. volum. 2. & ea ratione affirmant, quòd mini me poterit postea iudex ecclesiasticus contrà delinquentem in ecclesia procedere, nec illum punire, vide tamen quæ infrà scribo.

Pœna quæ pro hoc crimine cõtra laycos imponitur.

Pœna verò quæ in Hispania contrà laicos in Ecclesiasticis publicis tribunalibus imponi solet pecuniaria est pro modo & consuetudine regionis, quæ Ecclesijs, pijs operibus, & fiscalibus, solet applicari, quòd si crimen graue fuerit vltrà dictam pœnam alia spiritualis imponi solet.

B *In personam.* Vide optimè Iacob. Menoch. de arbitr. iudi. quæsti. lib. 2. centu. 3. casu. 289. num. 15. â qua ab solui non potest, nisi à summo Præside, vt in c. si quis suadente. 17. quęst. 4. de quo canone meminit tex. in capit. non est dubiũ. cum multis sequẽtibus de sentent. excommunic. & in capit. religioso & capi. eos. & in cap. cum quis. de senten. excommu. lib. 6. & in. l. 4. tit. 9. par. 3. & quia hoc latiùs patet videndus est vltrà ordinarios interpretes Martinus Nauarr. in manu. confess. capi. 27. num. 76. Dida. Perez in. l. 1. tit. 3. lib. 1. ordin. pag. 104. & multa circà hoc congerit Petrus Folleri. in practi canoni. 2. par. c. 17.

Lenaof féditur ex iniuriacleri coillata

Ex hac sanè iniuria clerico illata Ecclesia offenditur cap. 2. & ibi glos. de foro compe. & crimen hoc publicũ reputatur. l. si quis hoc genus. C. de Episc. & cleri. Et remissio iniuriæ à clerico facta non nocet Ecclesiæ ex Abb. sententia in capi. parochianos de senten. excommun. In hoc tamen discrimen versatur quòd ante absolutionem impetratam non tenetur offendens: realiter Ecclesiæ satisfacere sed sufficit cautionem præstare Clerico verò iniuriam passo antè absolutionẽ obtentã satisfacere realiter tenetur, pro illata iniuria & demũ præstatur cautio fideiussoria de ea pęna siue pœnitentia præstanda quæ ratione criminis perpetrati imponetur ita Archi. in c. si quis de inces. 17. q. 4. Et sic non sufficeret offendentem flectere genua & misericordiam petere. nisi satisfecerit. capit. olim. de iuri. Foll. vbi sup.

Clericus percussor à iudice Ecclesiastico punitur.

Sed vtrùm laycus clerici percussor, possit à iudice Ecclesiastico puniri, vide glo. not. in auth. item nulla communitas. in verbo, ab Ecclesia. C. de Episcop. & cleri. quæ tenet ei à iure permissum esse sequitur Maranta in speculo aduocatorũ. 6. par. nu. 141. colu. 3. voluit Bar. in l. 1. num. 44. C. de summa Trinita. Aufer. in rep. Clemen. 1. de offici. ordi. ut. de potest. sæcularí

culari ſuper Eccleſi. perſo. regu. 4. fallen. 26. nu. 37. Dida. Perez in. l. 1. titu. 3. lib. 1. ordin. Quòd verum eſt quando iniuria eſt realis ſecùs ſi verbalis quia cum tunc nullum ſacrilegium cõmittitur ſecundum Silueſtrum in ſumma in verbo, ſacrilegiũ. in finali. verb. merito qui verbalem tantùm iniuriam aduerſùs clericum intulit coràm eccleſiaſtico iudice cõueniri nõ poteſt niſi aliud de conſuetudine receptum fuerit gloſ. in c. parochianos. de ſenten. excommunica. Quia nec tunc habet locum pęna impoſita in dict. capit. ſi quis ſuadente, vt latè diſſerit inſignis D. Couarru. in lib. 1. vari. reſolu. cap. 11. num. 5. & tenet gloſ. cum in caſu ſpeciali loquatur in cap. fœlicis. in verbo in executione. de pœnis libro. 6. vbi additio ampliat hoc procedere etiam ſi qui contumeliam intulit, clericum fugiẽtem ſequatur abſque manuũ impoſitione, quòd Ioann. And. ibi amplectitur & Ange. in verbo, excommunicatio. 5. num. 29. Inno. & communis in capit. nuper. de ſenten. excommuni. reprobata gloſ. contrarium tenente in cap. ſi quis pulſatus. de pœni. diſtinct. 1. & Abb. in dict. cap. parochianos.

Et hęc iniuria clericis illata teſtibus laicis probari poteſt, qui ad hoc cenſuris eccleſiaſticis poſſunt compelli licèt in criminalibus cauſis de iure Pontificio teſtimonium proferrę minimè compellantur: ita tenet Innoc. illius text. authoritate innixus in capit. cæterùm. de teſtib. cogend. quẽ ſequitur ibi Guid. Pape. col. 2. verſi. & ideò.

Delictũ cõtra clericũ vel in Eccleſia cõmiſſum an ſit mixti fori.

Alij verò cenſent crimen hoc mixti fori eſſe, ità vt inter iudicem ſæcularem & eccleſiaſticũ. Locus ſit pręuentioni. ſic ſeruari teſtatur Guid. Pap. deciſio. 562. numer. 3. & ita in Parlamento Gratianop. iudicatum fuiſſe aſſeuerat Papo. lib. 1. tit. 4. arreſto. 6. licet nonnulli ceſeant quòd vterque iudex procedere poſsit, ſiue delictum in eccleſia, vel contrà clericum commiſſum ſit ad condemnationem & executionem pœnarũ, quæ in vtroque foro impoſitæ ſunt vt in facti contingentia obſeruaſſe refer Ama. de ſind. num. 171. ſequitur Iulius Clar. in practi. crimin. §. f. quæſt. 36. verſi. ſed quæro quid, & in controuerſijs forenſibus receptum eſt. Et licèt de iuris rigore admittenda eſſet diſtinctio, quam ſuprà tradidi, verſi. Sunt tamẽ ſupradicta, ſed tribunalia eccleſiaſtica minimè eam obſeruant. Nec mihi diſplicet imò congruentiſsimum iudico quòd non obſtante temporali pœna, contrà ſacrilegum impoſita, puniatur etiam pœna ſpirituali, nempè excõmunicationis, vel alia ab iudice eccleſiaſtico, ad condignam criminis punitionem, vt reſipiſcat, nec deinceps audeat, rem ſacram offendere, vel in ſacro locò delinquere, Docto. in dict. capit. cùm ſit generale. de foro comp. Octauianus deciſi Pedamont. 103. nu. 7.

Ad monialem. Vide autorem & quæ ibi ad notaui ſuprà cap. 81. C

Violatur. Adde illud maximum ſacrilegium eſſe de quo in ca. conqueſtus. de ſenten. excommunic. quòd habet, excommunicatos eſſe ſacrilegos, qui effringuũt & ſpoliant eccleſias, quòd quidẽ caput minimè eos excommunicat, ſed excommunicatos eſſe preſupponit, & ideo iubet vt denuntientur arg. text in cap. paſtoralis. §. verum de appella. Circá quẽ eſt conſideratione dignum, quòd ad incurrendum illius cap. pœnam duo neceſſaria ſunt, alterum effringere, alterũ verò rapere, vel furari. ſcribit Abb. D

Tex. in c. conqueſtus de ſent. excõ. interpretatur.

Abb.in cap.fi.de furt.Antoni.in. 3. par.tit.24.ca.12.Caieta.in summ.in in verb.excommunicatio.c.21.Martin.Nauarr.in manu confeſſo.capit. 27.nu.94.qui ex eo aſſeuerat quòd qui effringit crucem, ſacrarium, vel alia ſimilia nephanda crimine perpetrat,ſi non furatur:non incurrit pœnam ibi ſtatutam. Deindè animaduerti debet,quòd illud quod in eccleſia illo cap.ſtatuitur procedit in monaſterijs,hoſpitalibus,& in alis locis pijs,Epiſcopi authoritate conſecratis,non verò in alijs. ita not. Abb. in dict.cap.conqueſtus.ſequitur Nauar.in loco iam allegato.

Rem ſacrum. Adde latiſsimè Iacob. D Menoch.dict.caſu.289. per totum.

Vſurarij.

CAPVT, LXXXVIII.

1 *Clericus vſurius ipſo iure infamiæ nota afficitur.*
2 *Clericus vſurius ab officio & beneficio eſt ſuſpendendus.*

REmiſſo priùs quæ ſit vſura,& quando committatur quòd latius digeritur in ordinarijs titulis ac tractatibus huius materiæ. Clericis fuit inhibitum fœnerari & vſuras accipere in Concilio Laodicenſi,in Canone.5. vbi tamen nulla pœna ob id imponitur.idem etiam fuit prohibitum in Concilio Carthaginenſi primo, in Canone. 13. Et ſicut clericisnon licèt exercere fœnus ſuo nomine, ità neque alieno, vt in capit. Sicut ſuo. 1 47.diſtictio.vbi vi.in cap.iNon licèt. Relatum Concilium Laodicenſe,de quo ſuprá.Prima ſe offert pœnarum clerici vſurarij,quòd eſt infamis, a ipſo iure.hoc dicit probari Panorm.ex tex.ibi,in capit.Inter dilectos.in.3.not.de exceſ.præl.Allegat tex.cum glo.in.l.Improbum fœnus. C.ex quib.cau.infam.irrog. Et in. §. Porrò.3.quæſtion.7.Idem ſcripſerat Bald. in dict.l.Improbum.qui etiam dicit quòd adhuc poſt reſtitutionem vſurarum, & peractam pœnitentiam ſunt infames b ad teſtimonia & dignitates, & hoc præcipit mente teneri. Hinc eſt quòd vſurarius repellitur ab obtinendo beneficio, vt notat gloſ.in capi.Præterea de vſur. & Abb.in dict. capit.Inter dilectos, in.2.column. diſpenſat tamen epiſcopus, vt ibi per eum circà beneficium, cum illo qui ſe correxerit.Sub eſt etiam vſurarijs clericis alia pœna, videlicet quòd ab officio ſuſpendun 2 tur,c vt ſtatuit in tex.in cap. Præterea.de vſu. quoto autem tempore ſuſpendantur,cùm tex.non aperiat,videtur arbitrio iudicis relictum. ſed text.in cap.1.eodem.titu.dicit quòd ſi clericus deteſtandis vſurarum lucris inſiſtat eccleſiaſtici officij periculum pariatur.ex quibus verbis Abb. ibi.in vltimo not.colligit, quòd clericus vſurarius debet deponi ab officio eccleſiaſtico. non tamen meminit dict.capit. Præterea.qui ſuſpenſionis tantùm pœnam imponit. Alexand.inſuper in conſi.72.in. 1.volum.dicit quòd clericus vſurarius venit deponendus, & neminem Doctorum refert,ſed allegat iura in dicto cap.Præterea.& cap. Inter dilectos. quorum nullo id probatur, cui vix parcendum cenſeo, & ſi ſolùm Cæſari iuris culturæ vacauerit. Hoſtien.tamen(qui breuibus verbis plura dubia aliquando decidit, quæ tandem moderniores ipſi verborum phalera ac garrulitate laxarũt) in ſum

ma de vsur.§.fina.versi. Alia á iudice vnica ferè linea, ordine dictarum pœnarum scripsit, Ait enim. *Vsurarius clericus ab officio beneficioquè suspendi tur, & si nec adhuc desistat, degradandus est*, vt in dict.cap.1.&.14.quæst. 4.cap.Canonum,& cap.Quoniam & cap.Si quis oblitus. Itaque si clericus desistat à crimine vsurarum degradationis pœnam euadit,& sic intelligit dicta iura, pro quo etiam refert Gofred.Et hunc intellectum bene sustinet litera dict.cap.1.dum dicit,insistat.Facit etiam text.in capit. Episcopus.47.distin. Stat ergo ex præmissis practica pro iudicibus,vt primò à suspensione incipiant contra vsurarium clericum. Demum eo se non corrigente procedatur ad degradationem contra illum. Etsi etiã intelligi potest Concilium Eliberti-num in Canone.20.qui clericũ vsurarium statuit degradari per hæc verba. *Si quis clericorum detectus fuerit Vsuras accipere, placuit degradari, & abstinere:* Quòd est relatum in capit. si quis.47.distin.vide præterea vndecim pœnas manifestorum vsurario-,quas ponit Syluest.in verbo vsura. lo.9.in.§.Quartò quæritur.

A *Quod est infamis.* Vide Alber.in.l. improbum genus C.ex quib.caus. infa. Matthe.sing.196.& opinionẽ hanc cõmunem esse testatur D.Cou. lib.3.var.resolu.capitu. 3. numer. 2. quam latè & eleganter explicat. Ex quo procedit, quòd vsurarius nõ potest sacris ordinibus insigniri capit. maritum.33.distinct.cap si ditionarios.46.distinctio.Nec poterit eligi seu præsentari ad ecclesiasticum beneficium.cap.de Petro.47. distinct. Bertachrinus in tracta.de Episcopo. 2.lib.primæ par.q. 33. Cęsar Lamb. de iure patrõna. 2. libr. primæ part. prin.artic.21.q.9. Poterit tamẽ Episcopus hãc infamiæ notam abolere, ab eo qui iam pœnitentiam egit, ad effectum obtinendi beneficia ecclesiastica glo.celebris in capi.præterea de vsur.quam esse communem asseuerat D.Couarru.dict.capi.3.num. 3.eamque intelligit procedere, quo ad beneficia obtenta, non verò quo ad obtinenda quæ infames assequi non possunt.

Sunt infames. Adde quòd contra- B riam opinionem tenuit idem Bal. in l.Casius ad finem.ff.de Sen. vbi scribit, quòd si vsurarij pœniteant & vsuras restituunt de equitate canonica famam recuperant,quem sequitur Felin.in c.1.col.12.versi.limita octauo.de prob.Matth.d.sing.196.

Suspendatur. Vide eleganter D. C Couarruu.dict.cap.3.num.3. Et plures aliâs pęnas contrà vsurarios tam clericos,quam laicos inflingendas, scribit nouissimè Did.Perez in principio.tit.2.libr.8.ordin.Et quibus probationibus crimen hoc probari debeat lege latè Iacob. Menoch. arbi.iudi.q.libr.2.cent.3.casu.235.

Illud autem notandum censeo, posse iudicem ecclesiasticum ordinarium procedere contrà huius seculi impios mercatores,qui merces vendunt longè suprà iustum pretium, prætextu modicæ dilationis,acepto interim idoneo fideiussore, vel tuta cautione,& easdem merces: vicaria manu per interpositos suæ cupiditatis ministros, & suæ artis & fraudis consortes,nos viliss imo precio redimũt,deinde alijs cariori precio reuendunt:tripliciter peccantes, & super fęnerantes super eandem mercẽ, eodem fęre tempore,& hanc barbariam deprædationem, non vsuram vocãt sed mercantiæ cursum & fortunam

Iudex ecclesiasticus p cedit cõ tralaicos cõtracto prohibitos exercedres ques appelant *mohatras.*

tunã(quæ illis miserrima est)sed verè scelus est & nequitia plus triplo vsura grauior.& detestabilior:Nemo sanè in vera & formali vsura damnificatur nisi post longum interualum, & diutinum pecuniæ vsum, sed ista præda, ab istis nequissimis hominibus inuenta, statim absque remedio pauper damnificatur& deprędatur. Et quòd indignius est hãc ne quitiam vt plurimum exercere solẽt, in constitutos in aliqua angustia & repentina aliqua clade aut miseria afflictos tantoque audatius & crudelius quantò promptæ pecuniolæ subsidio pauper magis indiget non minus miseria,& clade aliena abutẽtes quam barbari illi totius humanitatis hostes qui naufragio eiectos de prædantur. conuicti igitur de hoc crimine propter contractus annullationẽ & partis lesæ satisfactionem grauissimè magis quam simplices vsurarij sunt multandi quin & grauioribus pœnis pro frequentia & qualitate cõmissi cæteris puniri debẽt. appellantur æquidem apud Hyspanos huiusmodi contractus, *Mohatras*. Et vtrum dicto moderato rigore posint impune celebrari & quæ desiderẽtur, vt dicti cõtractus iustificẽtur vide egręgiũ Nau.in manuali cõfe.c.23.n.91.

Poterunt etiam iudices Ecclesiastici huius vsurarij criminis ratione nó solum contra clericos,sed etiam laicos saltin quo ad contractus annullationem procedere,qui non seruata forma extrauagantis constitutionis Pij Quinti Pontificis Maxi. editæ anno Domini Millesimo Quingentesimo Sesaxesimo octauo Quarto decimo kal.Februari Pontificatus sui anno quarto annuos emunt, non interueniente peccunia numerata coram tabellione & testibus instrumẽtarijs ità iudicauit Regius Pintianus,Senatus anno Domini 1583. licet post ea vidi multa decreta in eó trarium.Ad sedandas tamen & cõponendas ferè innumerabiles lites, quæ circá Extrau. illam versabantur Philippus huius nominis secundus Christianissimus Hispaniarum Rex in Madritio cõuetu hoc,anno.1587 celebrato ab horum Regnorum actoribus consultus fuit, vt quid in hijs controuersijs iudicandum diffinien dumque esset præciperet. Ipse verò Rex Maximus lege lata quæ prima est,declarauit non esse apud nos moribus receptam & ad sanctissimum Pontificem ab ea Regio nomine esse supplicatum. ideo iã in actionibus f. rẽsibus adducenda supplicatione pendente non erit.

Exstra Pij Quin quæ diffiniuit formam cõstituendi annuos reditus iam in Hyspania nõ seruabitur.

Nec est prætermittendũ q̃ quando tractatur de probanda cõsuetudine fenerandi,non verò priuati actus fęnerationis testes singulares admittũtur, ità tenet Iacob. de Are. qui fuit huius opinionis antesignatus in. l. testium.C.de testi.sequitur Bal. cõsi. 406.col.li.1.& quòd vsura testibus singularibus probetur tenuit Abb. consi.81.colu.1.& consi.113.colu.3. lib.2.Veron.consi.3.colum. 4. Calder.consi.5.tit.de testib. & opinionem istam communem esse fatetur Cor.consi.91.colu.13.& consi.134. col.2.& libr.1.& cons.247.col.7.& consi.34.lib.2.& Aym.cons.73.nu. 32.vol.1.quam ibi nu.36.veram esse censet quando cùm testibus singularibus cõcurreret verisimiles coniecturæ & cũ his cõsonat Regia lex.4.tit. 6.li.8.noui.ord.sola ità q; consuetudo fęnerandi testibus singularibus probatur.

Cõsuetudo fenerandi testibus singularibꝰ probatur

Ex quo singulariter consuluit Federic.consi.17.non valere constitutionẽ synodale Episcopi qua sancitum fuerit, q̃ vsurarij manifesti testibus

singularibus conuincantur quem doctores communiter sequuntur teste Abb. in cap. Cum in diœcesi. de vsur. Folle. in practi. cano. 2. par. ca. 20. num. 17.

A manifestis vsurarijs oblationes recipientes, eosq; ecclesiasticis sepulturis tradentes.

CAPVT, LXXXIX.

1 *Sacerdotes hoc crimen perpetrantes qualiter puniantur.*
2 *Manifestus vsurarius quis dicatur.*

1 POena in hoc delinquentiũ est quòd maneant suspensi ab executione officij, donec satisfaciant, ad arbitrium episcopi, & restituant quæ receperunt, vt in cap. Quia in omnibus. de vsur. Hodie verò sepelientes manifestos vsurarios scienter, sentẽtiæ excommunicationis subiacent ipso facto, à qua nullatenus absoluẽdi sunt, nisi priùs ad arbitriũ diœcesani episcopi satisfaciant competenter. vt in Cle. 1. de sepult. Et aduerte quòd pœna illius tex. habet locũ etiã si aliquis de mandato prælati sepeliret talem vsurariũ secundùm Cardi. ibi, in. 3. q. Quis autẽ dicatur manife-
2 stus vsurarius, [a] vide Abb. in dict. c. a
Quia in omnibus. in fi. vbi post Io. And. ibi, in d. ca. 1. eo. tit. lib. 6. dicit quòd ille dicitur manif. stus, qui est notorius de iure, vt quia fuit convi-
b ctus & condemnatus [b] de vsuris, est vel notorius notorietate facti, vt quia publicè tenet altare paratũ & mutuat omnibus volentibus capere. Et ponit etiam idẽ Abb. alia exẽpla. & vide Car. in d. Clem. 1. in. 6. colu. 19. q. vbi per vnam ferè col. hoc examinat, vbi inter alia dicit, q; si per cõstitutiones synodales esset inductus aliquis modus ad hoc q; conuictus secundùm illum diceretur manifestus vsurarius, ille modus sufficeret. Ex quo ego consulerem omnibus episcopis celebrantibus synodũ, q; præmissa matura deliberatione cum iurisperitis in vna suarum cõstitutionũ declararẽt casus in quibus quis esset reputandus vsurarius manifestus, tũ vt cleri appertiùs hoc intelligeret, & sic has pœnas iuris propter ignorantiã non incurreret, tùm etiam vt cùm tali declaratione faciliùs homines ab hoc crimine cohiberẽt: quod temporibus istis (proh dolor) adeò inualuit. vt neminem ferè iam id cõmittere pudeat. Et in hoc articulo, qui dicantur vsurarij manifesti, vide Sylu. in summa. §. 9. versi. Primò autem quæritur.

Manifestus vsurarius. Vide latissimè Iac. Menoch. de arbi iudi. quæst. lib. 2. cen. 3. casu. 233. A

Et condemnatus. Adde quòd iudicis condemnatio notoriũ efficit tex. in. c. vltim. de cohabi. cleric. & muli. gloss. in hoc communiter recepta in cap. 1. de vsur. libr. 6. Nec priùs quis vsurarius manifestus dicetur, etiam si testibus aut alijs probationibus fuerit conuictus, quam à iudice sit per sententiam condemnatus, tradit Federi. de Sen. consi. 64. Abb. consil 2. lib. 2. & consil. 34. libr. 1. Hosti. & Abb. in capit. cum in diœcesi de vsur. Ias. consi. 78. numer. 3. libr. 3. D. Couarr. libr. 3. vari. resolu. capi. 3. nu. 4. Iac. Menoc. d. casu. 233 nu. fin. B

Fures.

Fures.

CAPVT, XC.

1 *Clericus huius criminis perpetrator qualiter puniatur, & quibus ex cauſis ſtatuta pœna augeatur.*

2 *Clericus actione furti condemnatus, infamiæ labe afficitur.*

VRtum eſt de maioribus & grauioribus, criminibus, vt not. Abb. in c. Cum cõtingat. col. 6. de for. compet. alegat tex. in cap. Cùm non ab homine. de iudi. & in. §. Nunc autem
1 26. diſtinct. Et ideò clericus in furto captus deponitur, vt in cap. Præsbyter. 81. diſtin. qui tex. eſt ex canonibus Apoſtolorum. & glo. ibi, in verbo captus intelligit & conuictus per ſententiam, confeſsionem, vel euidẽtiam rei. & ne aliquibus videatur pœna iſta grauis, & tanquam ab Apoſtolis (zelo illo mirabili quo ſanctam Dei eccleſiam fundabant) ſtatuta illam etiam innouauit & inflixit Innocentius. 111. in cap. Tuæ. de pœnis vbi cenſuit clericos in latrocinijs deprehenſos, degradatos à ſuis ordinibus in arctum monaſterium deberi detrudi. Hoſti. inſuper ſcripſit in ſumma titul. de condit. furt. in. §. fina. clericum de hoc crimine accuſatum, confeſſum vel conuictum deponi debere, & in monaſterium detrudi, allegando dict. capit. Tuæ. & tex. in capit. At ſi clerici. §. 1. de iudi. qui de hoc crimine in ſpecie nihil diſponit, allegat etiam text. in capit. Cùm non ab homine, qui de pœna depoſitionis meminit, & ſi detruſione nihil dicat. Et vide etiam Hoſtiẽ. in ſumma. tit. de accuſa. §. Quis ſit effectus. verſic. & gratia exempli, vbi connumerat inter crimina capitalia, & quæ inducunt depoſitionem, delictum furti. Et quòd pro furto clericus deponatur, a notat Ioann. And. a
in dict. cap. Tuæ per dict. capi. Cùm non ab homine. Hoſtien. tamen ibi, vt ipſe refert, ponderat verbum, *Latrocinijs*, quia magis deliquit latro quam fur: & ſic videtur velle quòd pœna illius text. non habeat locum in ſimplici fure, quòd Panor. ibi placet, licèt Hoſtien. & Ioan. And. non referat, & ponderãdo idem verbum, *Latrocinijs*, dicit quòd ille tex. nõ habet locum in ſimplicibus furibus: & ſic quòd licèt clericus pro furto poſſit deponi, quòd fortè non fiet detruſio poſt depoſitionem: quia latro dicitur qui de die & cũ violentia quandoque delinquit: fur autem noctu & ſine ea. Eundem intellectum dat Hoſtien. ad dict. cap. Tuæ. vt refert & ſequitur Cardina. de Turrecremata in cap. Presbyter. 81. diſtinct. & ſic ille tex. non loquitur de furibus ſimplicibus, qui non ſunt corporaliter puniendi, ſed de maioribus & inſignibus latronibus, & Aretin. in capitu. Cùm non ab homine, de iudic. colum. 9. verſicu. Aduerte tamen dicit quòd text. in dicto. capitulo. Tuæ. in verbo, *Latrocinijs*, poteſt intelligi de famoſo latrone, qui furca ſuſpeditur, vt in. l. Capitalium. §. famoſos. ff. de pœna. Ego verò & ſi iſtã nominum differentia præter id quòd videatur probari in. l. cũ duobus. §. damna. ff. pro Soci. Et in. l. 1. & quod ibi notãt Doct. C. de po. & in Auct. Vt nulli iud. §. fina. colla. 9. Autoribus etiam latinæ linguæ corroborari poſsit. Nam vt Calepino placuit, latrones dicuntur, viarũ obſeſſores, & qui publicè, vel per vim furantur: fures verò qui occulta frau

de decipiant, ac nocte furentur, quia tamen secundùm eum plerunq; indifferenter ponuntur, aliter censerè considerãdum, videlicet potiùs qualitatem & quantitatem furti, modumque furandi. Quis enim dubitat noctu sine violentia grauius posse perpetrari furtũ, quã in ipso lumine solis, & cum aliqua vi? præcipuè cùm in Hispania nostra iam consuetudo inualuerit, quòd pro vno magno furto quis pœna furcæ plectatur. b Nec enim ex eo quòd pontifex in d. ca. Tuæ. post depositionẽ de rusionis pœnam inflixit, sola à latronibus, & non à furibus commissa facinora punire fuit visus. Post depositionem namque adsignari debet monasterium deposito, vbi pecta lugeat, & vlteriùs illa non committat, vt in capitu. Sacerdos. 81. distinctio. Cùm ergo nihil nouum statuat quare pontificis mens ad latrocinia punienda, & non furta adaptari seu interpretari debet? præcipuè cùm in Pontificis constitutionibus, & in ætate illa Innocentij. III. qua non sic florebat eloquium latinę linguæ, non ità accuratè elegans & propria vocabulorum significatio seruari solebat. Quæ quidem pœna depositionis & detrusionis iustiùs irroganda est clerico, qui furtum admixtum sacrilegio perpetrauerit. Summè enim offendit clericus, qui plus cæteris debet sacra tueri, & reuereri, si illa violet, aut offendat in eis. Si autem contingat clericum in obsequio alicuius degentem, furtum committere: cùm hoc delictum inter furta grauiora annumerari soleat, adeò quòd Ioan. Faber scripserit in §. Alia deind. inst. de publi. iudi. quòd familiaris, vel seruitor & iuuans illum suspenditur pro primo furto: tunc iudex ecclesiasticus grauiori pœna punire debet talem clericum, quàm si extrà domum eius, cui inseruit, simile furtum faceret. Quis enim domesticos fures valebit effugere, nisi eos seuerior pœna quàm alios à tãto facinore retrahat? In his insuper Hispanię regnis ab ecclesiasticis iudicibus obseruari debere credo ac cõsulo, quòd sicut per leges regias in locis desertis commissa furta grauiùs puniantur, sic ipsi clericos talia perpetrantes grauiori corrigãt animaduersionẽ. Res enim esset pernitiosi exempli ea in clericis non censere grauia, quæ in ipsis laicis pro talibus iudicantur. Aliud prętera furti genus in sacerdotibus super omnia suadeo iudicibus omnibus ecclesiasticis, vt zelo maximo corrigant, quotiès videlicèt compertum habuerint, quòd eorum aliqui in se detinent, ac habere inficiantur bona quæ morientes (maximè peregrini) apud ipsos deposuerũt, vt suis hæredibus, vel alijs personis, quibus leges illa dari non prohibent, restituant. Hoc enim grauissimum scęlus iudicandum est: offenditur enim ipse Deus: violatur defunctorum voluntas, cui tantum deferunt etiam ethnicorum leges, lædũtur etiam personę illæ quibus deposita dari debebant. Datur prætereà sæpe morientibus occasio, vt malint impœnitentes mori, quàm sacerdotibus (quos suspectos habẽt propter similia) animam cum bonis commendare. Degradationem verò de qua text. in d. capit. Tuæ. meminit, verbalem non actualem debere esse, placuit ibi. Io. And. & idem etiam voluit Abb. in c. At si clerici. de iud. col. 13. versi. ad tertiũ. Et Are. in c. Cum nó ab homine. de iudi. column. 11. versic. Addit etiã. Est prætera aduertendum circa pęnam huius criminis, quòd clericus

cõdem-

condemnatus actione furti efficitur infamis, sicut laicus condemnatus in foro seculari: quia quicunq; secundùm leges est infamis, est etiam infamis secundùm canones, nisi reperiatur oppositum statutum. facit tex. in cap. Infames. 6. q. 1. & in §. Hîc colligitur. 2. quæst. 3. Et tenet hanc generalem conclusionem Felin. in c. Qualiter. el. 2. §. Ad corrigendos. in. 5. colum. de accusatio. Nota tamen quòd si reperiretur clericus condemnatus ad restitutionem rei furto subtractę, quôd per hoc nó fieret infamis: quia potest intelligi quòd fuit actum conditione furtiua, quæ non infamat, & non actione furti. Et hoc tenet Ana. in dict. cap. Qualiter. vbi illud refert Feli. in di. §. Ad corrigendos. in col. 3. licet ipsi non scribant hoc in clericis. Sed ego credo eandem sententiã esse tenendam in eis. Vide præterea in materia huius. c. Paul. de Castro. in Auht. Sed nouo iure. C. de seruis fugitiuis, in fine, vbi scribit quatuor species furum.

A *Deponatur.* Adde Simon. Maiol. de irregul. libr. 5. cap. 28. num. 1. & Regiam l. 61. tit. 6. par. 1. quę idem probat. Hæc tamen depositionis pœna imponenda non est, quando furtũ est parui momenti, vt scribit Abb. in c. tuæ. de pœnis sequitur. Grego. in. d. l. 61. in verbo, *Et furto.*

B *Plectatur.* Adde quòd consuetudo hæc iure fulcitur teste Bald. in auth. sed nouo iure colu. 1. in fine. C. de serui. fug. & in c. 1. §. iniuriam. col. 2. nu. 8. in vsib. feud. sequitur. Ang. in l. quòd si nolit. §. qui assid. ff. de ędil. ędi. Ang. de Are. in. §. ex maleficijs col. 2. num. 5. Insti de actio. & in. §. 1. Insti. vi bonor. raptor. Ang. in tracta. maleficiorum in parte, vestem cę lestẽ abstulit, vbi testatur iuxtà Bald. opinionem sententia lata furem animaduertisse Abb. in ca. inter alia. nu. 31. de imm. Eccles. Hypp. in. l. vnus. §. cogniturũ. nu. 79. ff. de quæst. Mõtal. in. l. 6. tit. 5. in glo. incip. *Muera por ello.* lib. 4. for. Alcia. in. c. cùm nõ ab homine. vlti. not. de iudi. quam esse magis communem opinionem fatetur egrægius Menochius de arbit. iud. q. lib. 2. cen. 4. casu. 295. num. 9. quam vsu receptam esse attestatur D. Ant. Padilla. in. l. transigere. num. 12. C. de transaction. & in superioribus Hispaniæ tribunalibus, quibus seuerius propter publicam vtilitatem, & aliorũ terrorem crimina puniũtur, eam admissam esse audio. Sed Bal. opinio pluribus displicet, & contrà eam tenuerunt Fulg. Sali. Paul. in. d. auth. sed nouo iure. vbi etiam Cep. & Gui. Pap. col. fi. & alij quos allegat D. Couarr. lib. 2. var. resol. c. 9. n. 7. Ioã. de Ana. in. c. 1. de fur. colu. 5. Iaf. in. l. 1. col. 2. nu. 4. C. de prębib. Imper. offeren. & in. §. ex maleficijs. nu. 12. Insti. de actioni. Agusti. Arim. in addi. ad Ang. in tracta. malefi. in di. verbo. *Et vestem cœlestem abstulit.* col. 5. in fine Ant. Gom. 3. tho. ca. 5. nu. 7. & hanc appellat magis cõmunem opinionẽ eam sequutus Grego. in. l. 18. tit. 14. glõss. incipi. *Matar.* part. 7. pro qua Regiam legem ibi considerat: quam opinionem multis comprobat Iaco. Boulene. in. l. capitalium. §. famosos. nume. 28. ff. de pen. Roland. Valle. consi. 51. numer. 43. volum. 1. & ex Theologis Domin. Soto. in libr. 5. de iusti. & iure. quæstio. 3. articul. 3. in respons. ad. 2. argum. in fine á qua quidem magis communi, & veriori opinione non auderẽ recedere, nisi vltrà magnitudinem rei furatæ aliæ qualitates crimen agrabantes interueniissent.

Consuetudine an possit obtineri, vt p mag no furto possit fur suspendi.

C *Puniri debet.* Nota quòd opinionem istam de more reprobat Petrus Folleri.in practi.crimi.cano. 2. par. capit.21.num.9. dicens,opinionem istam Fabri,quam hoc loco sequitur author esse sine lege. Ipse tamen l bẽ ter authorem sequor ea innixus ratione, quòd magis delinquat is cui plus credis,cùm credita fide abutatur,& ideò maiori supplicio dignus & cùm hæc naturalis sit ratio,aliam legem quęrere,infirmitas sit intellectus,& opinio ista moribus & cõsuetudine recepta est.

Sãctorũ Iusti & Pastoris copora, propter maximã sicitatẽ publica processione gesta fuerunt.

Libuit sanè antè quam huic capiti finem imponam referre & memoriæ mandare,quòd hodie. 8. die mensis Maij anno.1578.in hoc celeberrimo Complutensi populo, quo hæc scribimus propter maximã temporis sicitatem,ab hinc multis annis in audita,nam ab vndecimo die mensis Marcij,vsque ad præsentem diem totum hoc Tolet. regnũ cœlesti plubia caret,propter quòd omnes terræ fructus iam iam exiccati pereũt, & vt Deus Opti. Maxi. tot tantisque malis, scęleribusque nostris,iustè iratus suos in nos misericordiæ oculos cõuertat: Sacratissima corpora Diuorum Iusti & Pastoris patronorum nostrorum,solennissimo commitatu omnium ordinum religiosorũ,Academiæque nostræ,nec non vniuersę reipublicæ,per populum istum præcedentibus crucibus,aliorum q; Diuorum imaginibus gesta fuerunt.

Simoniaci.

CAPVT, XCI.

1 *Huius criminis atrocitas nec non,& pœna latè & serioſe per totum caput explicatur.*

PRæmissa diffinitione,[a] si moniæ, quam latiùs examinat Ioann.de Anan. in rubr.eiusdem titulo.in. 1. column. delictum istud computatur inter grauiora crimina, vt est text.in capitulo. fina. de purga, canon. de quo quidem terribilia verba Paschalis Papa descripsit in capi. fina.1.quæstio.7.videlicet,quòd omnia etiam crimina ad comparationẽ simoniacæ hæresis, quasi pro nihilo reputantur. Vnde Sancti illi Patres Hispaniæ,qui in concilio Toletano 8.interfuerunt,videntes quòd antiquorum patrum decreta in extirpatione tanti criminis parum profecerint,præmissis pulcherrimis verbis, quibus hoc eleganter deplorarunt, huic cãcroso vulneri ignitum,quòd supererat ferrum inijcere decreuerũt (vt eorum verbis vtar)& in Canone. 3.sub his verbis. statuerunt. *Vt quicunque deinceps propter accipiendum sacerdotij dignitatem,quodlibet præmium fuerit detectus obtulisse, ex eodem tempore se nouerit anathematis opprobrio condemnatum, atque à participatione Christi corporis & sanguinis alienum, ex quo illum constat execrabile Christi perpetrasse flagitium. Quòd si aliquis extierit, qui accuset,ille qui hunc ordinem munerum fuerit acceptione lucratus,& suscepto honoris gradu prohibetur,& in monasterio sub perenni pœnitentia religetur. Illi verò,qui hac causa munerum acceptores exiterint,si clerici fuerint, honoris amissione mulctentur. Si verò laici,anathemate perpetuò condemnentur.* Ideò propter eius grauitatem aliqua specialia statuuntur in iure, nam in eo proceditur per sola signa: [b] & in eius odium admittuntur præsumptiones, vt.notat Abb. ex text.ibi in cap.Sicut.de simonia. Item admittuntur ad accusandum

a 1

b

simonia-

simoniacum serui, meretrices, & criminosi, ut in cap. Tanta. eod. titu. de quo latiùs in cap. Per tuas. el. 1. eod. tit. & per Abb. & Docto. ibi. Vndè ex dispositione Alexandri & Inno. Tertij. per noua iura. in eo delinquens perpetuò deponitur ab officio & beneficio, vt in capit. De hoc. de simon. & in capit. Cùm super. de confess. Si tamen crimen est occultũ, non deponitur, & si ipsi iudici constet, sed pœnitentiam secretam debet iniungere, vt in ca. Ex tuæ. de simo. In correctione tamen & punitione huius criminis non potest dari certa doctrina, sed secundum qualitatem simonię aliter et aliter punitur. Quia aliquando imponitur pœna excommunicationis, aliquando detrusionis in monasterium, aliquando spoliationis omnium bonorum, aliquando depositionis, aliquando est pœna centum aureorum & infamiæ: vt probat text. & glo. in dict. l. 1. ff. ad legem Iuliam, de ambitu. Aliquando imponitur pœna quadruplex. & deportationis, vt patet in dict. l. 1. C. ad legem Iul. de ambitu. Ideô vide Hosti. in summa eiusdem titu. in. 5. qua pœna feriatur, per totum. Et vide Præpo. in cap. præsbyter. 1. quæsti. 1. in column. fina. versic. in glos. vbi etiam refert varias pœnas de iure canonico, quem etiam vide notabiliter distinguentem, videlicet an simonia committatur in ordine, vel in beneficio, & in vtroque: an passiuè, vel actiuè, & varias etiam pœnas describentem in cap. Statuimus. 1. quæstion. 1. colum. 1 & 2. Item nota quòd simónia commissa in ordine suscepto nõ
c solum non dat executionem illius ordinis, sed etiam impedit executionem omnium aliorum notat Innoc. in cap. Per tuas. & in capit. Tanta. eo. tit. Arch. in cap. Ordinationes. 1. quæst. 1. vbi vide Præpo. qui refert & sequitur eosdem in principio, qui ponit vnum casum in quo fallit ista conclusio: licèt ille casus non est propriè casus fallentiæ, quia in eo simonia non fuit commissa in ordine, sed in consecutiuo ad ordinem, vt ibi per eum. Et ipsam principalem conclusionem sequitur simpliciter in ca. Statuimus. ea. caus. & quæst. in colu. 1. Hodiè tamen per constitutiones modernorum Pontificum descriptas in supplemẽto, in verbo Simonia in fine, Simoniacus est priuatus ipso iure beneficio, vt dicit Felin. in capitu. In nostra in. 2. corollario. in fin. de rescriptis. & idem notat ipse in capi. 3. de rescript colum. 4. referendo ad hoc consil. Ancharra. Et vide extrauagantem Paul. 2. quæ incipit. Cũ d
detestabile (quæ habetur inter extrauagantes cómunes sub titu. de simo.) vbi imponitur pœna excommunicationis ipso facto, cuius absolutio reseruatur Papæ: & quòd in beneficijs nullatenus eis ius quęratur. & tenẽatur ad restitutionem fructuum, præter id quod primò innouat omnes pœnas contrà simoniacos statutas, & eas incurrere ipso facto dęcernit. Et vi. Sylue in summa, verbo Simonia, in versicu. Decimonono quæritur, vbi describit quatuor pœnas Simoniacorum: & intereas meminit de extrauagan. Martini quinti, in Concilio Constantiensi, incipien. Sacro. Et ibi plura alia refert in proposito.

Remissa diffinitione. De A
qua simoniæ diffinitione vide glos. & doctores in summ. 1. q. 1. Abb. in. c. memo. nu. 6. de simoni. Sanctum Tho. 2. 2. quæst. 100. Siluest. & summistas in verbo, simonia in principio. Do.

Soto.libr.9. de iusti. & iure quæsti. 5. artic.1.Franc.Mar.decisio.544. in prin. in.2.parte.Iul. Clar.in practi. crimin.§.simonia.in prin.& omnium latissimè Guil.Rodoan. in tracta.de simonia prima par.capit.2. Et crimen hoc simoniæ de quo in præsenti capite differit auctor est merè ecclesiasticum, & ea ratione iudex laicus nullam in eo cognitionem habet sentit gloss. in ca. Cùm sit generale.in gloss.fin.de foro comm. quæ opinio cõmunis est vt fatetur cõp. Anani.in c.1 n.9.de Simo.Iuli Cla. d.§.Simonia.versi.hoc crimen.

B *Sola signa.* Intellige doctrinã hãc de signis euidẽtibus, & reum ipsum de crimine conuincentibus glos. fin. in cap.insinuatum.de Simon. quam doctores sequuntur, vt fatetur Alexa. de Nouo con.64.nu.2. & sequenti Clar.in d.§.simonia.in fine & vide nouissimam constitutionem sanctissimi Pij Pape Quinti sanctitam Romæ apud sanctum Petrum ann. incarnationis Dominicę.1569.felicissimi Pontificatus sui anno.4.

C *Non dat executionem.* Adde text. in cap.præter.§.verum.32.dist.& in cap.eos.81.dist.cap. reperiuntur. 1. quæst.2. Abb.in capi. per tuas.in.2. num.5.& in ca.de simoniacę. de simon.tex.& ibi etiam Abb.in cap. si quis.de simo. Host.in summ.tit.de simonia.§.qua pœna.Sylue.in summ. in verbo suspensio.quæ opinio communis est secundũ Couar.in Clemẽ. si furiosus.in prima parte relection. 9.1.num.7.de homi.& Franc.Viui. libro.2.commun.opinion.opinione 254. Quę intelligẽda est,in propria simonia.quia si alius dat,aut promittit Episcopo,inscio vel contradicente illo,qui ad ordines sacros est promouendus,non peccat:& ea ratione ordinis recipit executionem, ità tenet Bellam. quem refert & sequitur Cardin. Alexand. in cap. statuimus. & in cap.si quis.1.quæst. 1. Martin. Nauarr. in manu confesso.capi. 25. nu.68. quidquid dicat glos. in dict. cap.si quis. Quòd si in beneficio acquirendo simonia commissa fuerit, idque crimen publicum sit,simoniacus est ipso iure suspensus,quo ad seipsum, & quoad alios, tenet Inn. in cap.tanta.de simon. Abb.in capi. accusatum.eo.titu. Sanct. Thom. & Caieta.2.2.quæst.100.artic.6. Dom. Soto vbi suprà allegaui. Licèt ab hac opinione recedat Martin. Nauarr. in manu.confesso.cap.27.num.110. dicẽs, nullo iure probari. sed superiorem ipse sententiam amplector:dicit eo,si simoniacus antè peractam huius criminis condignam pęnitentiã, cęlebrauerit,irregularitatem contrahit per solum Romanum Pontificem delendam.de quo lege Villad. de irreg.capit.de simoniaco. Couarruu. d.§.1.& de pęnis simoniæ tám in ordine quàm in beneficio multa scribit Guillermus Rodoan.in tracta. de Simonia.4.par.cap.11.cum sequentibus.

Extrauagantem Pauli Secundi. Adde quòd dictę constitutionis vltrá auctorem meminit Feli.in.capi. de cętero.colum.vltim.de re iudi. & in c. in nostra.corro.2.de rescrip. Floren. in.3.par.tit.24.c.65. Roch. de Cur. in tracta.de iure patron.in verbo,Et vtile.quæst.3.Extrauag. Pij Quinti, quæ incipit cùm primum.per quam inuiolabiliter obseruari præcipitur, Circà quam primò notandum cẽseo, quòd nulla Simonia neque mentalis neque conuentionalis, si modò alioquin nõ fuit realis,inducit tituli priuationem ipso facto,nec excommunicationis sententiam inflingit, nec prædicta Extrauagan. Pauli secundi compręD Interpretatur Extra.cõsti. Pauli secundi. Post.Maxi.quę incip. cum detestabili

comprænditur,ſecundum Romanæ curiæ interpretationem quã Rotæ ſummum prætorium iam pridem ſequi teſtatur Caſſado.deciſsi.5.Ludoui.Gome.in reg.de trienna. quæſtio.12.D.Couarru.in reg. peccatũ. 2.par.relect.§.8.de regul.iur.libr. 6. Martin.Nauarr.in cap.ſi quando.4. excep.de reſcript. & in capit. vltim. num.24.de Simon. quidquid reclamet Petrus Rebuff.in practi.benefi. 3.part.titu.de Simon.in reſigna.nu. 20.pag.496.Et licèt Petrus à Naua. in tract.de reſti.lib.2.cap.2.nu.422. aliquibus rationibus opinionẽ iſtã euertere contendat,tandem commu nem,& vſu receptam eſſe agnoſcit, nec ab ipſa audet recedere.

Secundò,quòd nec locum obtinet, contrà omnes,ſed ſolùm contrá eos, qui Simoniam committunt dando, vel accipiendo,& ideò minimè procedit, niſi in ea Simonia in qua ad opus dandi,& acipiendi peruentum ſit:ità quòd ſola datio precij non ſufficeret, niſi eius ratione beneficium conferatur,ità declarat egrægius Nauarr. in manu.c.23.nu.103.

Tertiò, quòd nullus Simoniacus præter quam in ordine & beneficio, eſt ipſo iure excommunicatus, notat Silueſt.in ſumm.in verbo Simo. quæſt.9. Nullo equidem antiquo iure, Simoniacus erat ipſo iure excommunicatus,& ius nouum dictæ Extrauagan.conſtitutionis,tantum excommuuicationis ſententiam ipſo iure imponit,contrà Simoniacos in ordine & beneficio,& ea ratione ad alios extendi non debet.

Quartò,quòd illa verba dictæ conſtitutionis ibi, *In officijs eccleſiaſticis*, &c. intelligenda & interpretanda ſunt,in officijs tantùm,quæ ſunt beneficia,vt in cap.de multa.de præbẽ. capitu.cùm accesſiſſent.de conſtitu. Vndè qui emit aut conducit vicariam ſpiritualem iuriſdictionem habentem,non eſt ipſo iure excommunicatus, nec inhabilis ad eccleſiaſtica beneficia , cum talis vicaria non ſit beneficium vt latè congerit Felin. in capit.poſtulaſti, de reſcript. ſecùs autẽ ſi vicaria eſſet perpetua,quæ eſt beneficium,vt in Clem.1.de offic. vicar.Nauarr.vbi paulò antè allegaui.

Quintò,quòd dicta pœna hodie incurritur, ſi aliquid pro collatione quorũcunq; ordinum,etiam clericalis tonſurę,aut pro literis dimiſſorijs aut teſtimonialibus , vel pro ſigillo, vel alia quacunque de cauſa Epiſcopi,& alij ordinum collatores, aut eorum miniſtri,etiam ſpontè oblatum recipiant. Sic diſponit ſacroſanctum Conc. Trid. Seſs.21.c. 1. de reforma.

Sextò,quòd ad hoc vt locus ſit pœnis dictæ conſtitutionis , oportet quôd datio precedat collationem ordinum vel beneficiorum , non verò ſufficeret ſi ſequeretur argum. gloſſ. not.in cap.emendari.1.quæſtio.1.& & tradit Nauarr.in manuali.confeſ. cap.25.nu.68.

Septimò quòd licèt in emptione,vel venditione penſionis Simonia committatur,non tàmen ea excommunicatio inducitur ipſo iure, quia dicta Extrauag.conſtitutio ſolùm excommunicat Simoniacum in ordine & beneficio quorum neutrum eſt penſio & ea ratione tanquam pœnalis reſtringenda & non amplianda eſt tenet Martinus Nauarr.in manu dicto.cap.23.num.11.& ità hoc anno. 1584. conſului.

Declaratur Bullæ Apoſtolicę Pij Quarti & Pij Quinti. circà cõfidentias loquẽtes.

Nec circà huius capitis pœnas prætermitendum eſt,eum Simoniacis pœnis illaqueari, qui inconfidentiam(vt vocãt)beneficiorum fructus aut penſionum acceperint, eſt quidẽ hoc turpiſsimũ genus depoſiti:nempè vt quis

vt si quis beneficiũ, aut pẽsiones alie no nomine recipiat, quòd genus criminis cùm ad Simoniacam prauitatem spectet. Pius Quartus necnon Pius Quintus sanctissimi Pontifices, per bullas suas circà hoc promulgatas, grauissimis pœnis puniẽdum curarunt. Nimis equidem in Romana curia labes hæc irrepserat. Ideoque omnes etiam Episcopi, Patriarchæ, vel Cardinales hoc crimen committentes, ab ingressu Ecclesiæ arcentur, quam si ingrediantur irregularitatis labe contaminantur, iuxta tex. in cap. is cui. de senten. excommunic. lib. 6. Inferiores verò excommunicationis Papalis sententiam ipso facto incurrunt, vt patet ex Bulla Pij Quarti ann. 1546. & Pij Quinti. anno. 1569. sunt sanè (vt ibi sanctitum est) qui sic delinquunt inhabiles ad omnia alia beneficia, & solis præsumptionibus, testibusque singularibus, in criminis huius detestationem probatio, ad dictam pœnam infingendam fieri potest.

Et non solùm dicta Simonia, ex titulo confidentię committitur exparte conferentis resignantis, & præsentantis, sed etiam mediatoris & recipientis eo modo beneficium, vt decretum fuit à Pio Quinto dicta cõstitutione ann. 1569. quæ ab illo anno promulgata est.

Perpetratur sanè crimen hoc multis modis, scilicet si quis resignet beneficium alicui, pascisendo vt pensio sibi soluatur: sinè Pontificis consensu.

Vel si quis nollens ad ordines sacros promoueri, vt beneficium requirit, vel nollens adstringi ad residentiam, resignet in alicuius fauorem, sinè prædicto assensu.

Vel si criminosus, aliquo modo irregularis, beneficiũ resignet, vt obtẽta postea dispensatione, ab irregularitate idem beneficium recuperet.

Vel si quis beneficium vacans impetrauit, eo pacto & lege imposita, vt ad mandatum alicuius sit dimissurus, vt alio conferatur.

Vel si quis potestatem habens conferendi, præsentandi, aut instituendi in beneficio, contulerit, præsentauerit, instituerit, vt de fructibus aliquid sibi vel alijs conferatur.

Vel si quis ad effectum litis pendentiæ super beneficio, alicui dignitate vel pótentia superiori resignauerit, vt obtenta victoria alteri resignetur, aut sibi restituetur, qui casus sunt notabiles, & antè quam dictæ extrauagantes emanarent erant frequentissimi circà quos & alios lege Simo. Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 45.

Ac periurij

CAPVT, XCII.

1 *Sacerdos propter hoc crimen periurij ab ordine & beneficio est deponendus.*

2 *Qui promissionem interpositione fidei vallatam fregit, an ordinaria pœna periurij sit puniendus.*

3 *Clericus propter periurium an sit ipso iure beneficio priuatus, vel per sententiam priuandus.*

4 *Collatio beneficij periuro facta, an sit nulla ipso iure.*

PRopter periurium potest 1
quis deponi ab ordine & beneficio, vt est text. in ca. præsbyter. 81. distinct. qui dicit, quòd presbyter aut diaconus captus in periurio deponitur, ita no

tat

tat Abb. in capit. Querellam, de iur. iurand. in 2. nota. qui hoc dicit probari, in cap. Cùm non ab homine. de Iudi. & dicit facere text. in capitu. Si quis episcopus. l. distinct. Et notat idem Abb. in dict. cap. Cùm non ab homine. in. 4 not. ex quo dicit Cardin. Iacoba. in tractat. de concilio in lib. 2. arti. 5. colum. 2. quòd quando vocati sunt ad concilium generale illi qui iurauerunt secundum formam cap. Ego enim. de iur. iur. si non veniunt possunt deponi à suis dignitatibus, quia sunt periuri, & periurium inducit pœnam depositionis. Et quòd propter hoc delictum remoueatur quis á beneficio, notat idē Abb.
2 in cap. 2. in. 1. nota de rescrip. Quod extende in clerico qui fregit promissionem vallatā interpositione fidei:
a quia talis eadem pœna punitur,[a] tenet Ioann. And. & Hostien. in cap. Querelam. ne præla. vices sū. Abb. in dict. cap. Querelam. de iur. iuran. Quos sequitur Ang. in summa, in verbo periurium in. §. 11 licet Arch. Anton. & Card. teneant contrarium in locis ibi relatis. Et hanc etiam opinionem. Hosti. & Abb. sequitur Felin. in dict. cap. querelam. in colum. penultim. licèt contrariam opinionē dicat benigniorem. Eandem etiam sequitur Ioann. de Selua, in tract. de beneficio, in. 3. parte principali, in quæstio. 3. Vi. tamen Ioann. Staphileum, in tracta. de gratijs & spectatiuis. fol. 28. vers. Tertiò periurus, vbi dicit quòd pęna priuationis non habet locum in eo, qui venit contra fidem promissam qui solū allegat Rotam decisi. 134. incipienti: Nota ꝙ posito in antiquis. quòd dicit esse
3 notandum. Et aduerte quòd periurus non est priuatus beneficio ipso
c iure, sed priuandus, ꝛ vt sentit Abb. post alios, in cap. 2. de rescr. vbi vide Felin. in. 1. column. qui refert alios idem tenentes, & dicit hanc esse cōmunem opinionem: licèt Barb. ibi teneat contrarium, imò quòd statim sit priuatus, cuius fundamentā ipse refert & soluit, & contrà eandem cōmunem opinionem tènet idem Barba. in dict. cap. Cùm non ab homine de iudi. in colum. 2. per tex. in dict. cap. querelam. quem coniungit cum alijs iuribus contrà Abb. ibi. Qui tamen sibi contrarius in rub. de iureiurand. in Clemen. in colum. 5. sequitur communem opinionem prædictam sequendo. Card. in dict. capit. Querelam, vbi illam tenet. & vide eundem Fel. in cap. ex parte. Io. 1. de rescrip. 1. col. Et hanc etiam opinionem dicit esse communem Ioan. de Selua, vbi suprà. & vide Petrum Rebuf. in tracta. de pacificis possessoribus, in pagina. 37. colum. 2. vbi dicit quòd licèt opinio quòd periurus nō est priuatus ipso iure, sit communis: tàmen opinio contraria potest sustineri in puncto iuris, & respondet ad aliqua fundamenta contraria, qui plura cumulat in proposito transcribendo ferè dicta per Felin. in dicto. cap. 2. Item notat quòd collatio beneficij facta periuro est ipso facto nulla, notat Abba. in dict. cap querelam sequitur Angel. in summa, in verbo periurium. §. 12. Contrariam tamen sententiam tenet Cardin. in dicto capitu. querelam, cui adheret Felin. ibi, in column. 3. quam etiam conclusionem videtur tandem tenere idem Felin. in cap. 2. in colum. 3. de rescriptis licèt priùs in colum. præcedenti plura retulerit pro contrariā opinione, videlicet quòd collatio facta periuro, vel aliàs criminoso est nulla. Et vide eundem latissimè de hoc scribentem in cap. ex parte, el. 1. de rescrip. column. 2. numer. 2. Et vide Ioann.

de

4 de Selua, vbi ſuprà: & vide Petrum Rebuff. vbi ſuprà, in pagina. 36. colum. 2. vbi tenet quòd collatio facta
d periuro eſt nulla, d & refert aliquos doctores ad hoc quòd tamen intelligit, quando quis eſſet per ſententiam condemnatus & declaratus per iurus, & poſtea fieret eidem collatio & dicit quòd Papa non dat priuationem pro periurio, niſi ſit periurium iudiciale, allegat regulam Alexand. Papæ. 6. in rubr. de ſignatura gratiæ. Et vide Ioann. Staphileum, in tracta. & loco ſuprà allegatis, vbi dicit quòd ſignatura non dat priuationem beneficiorum pro periurio, niſi ſit Iudiciale.

A Nota in perjurij detestationem

Deponitur. Vide Regiam. l. 61. tit. 6. par. 1. Nec iniuria quidem clericus periurus tàm graui pœna plectendus eſt cum crimen periurij grauiſsimum & deteſtabile ſit. *Non perierabis in nomine meo*, ait Dominus Leui. 19 & Matth. capi. 5. & alibi, *Ero teſtis velox maleficijs & periurijs.* Malach. 3. & Zachar. cap. 5. inquit. *Maledictio commorabitur in domo iurantis in nomine meo mendaciter, & commorabitur in medio domus eius, & conſumet eam, & ligna eius, & lapides eius.* Admonet omnium ferè gentiũ quæ Deum aut aliquam religionem habuerunt conſenſus, non peierandũ ne vindicta Dei ſequatur vt antiqui etiam Ethnici prodiderunt. *Neme*, inquit Plato. li. 11. de legi. *Deo inuocato mendatium dicat, aut decipiat aut adulterare verbo vel re, quicquam audeat, niſi Deo, velit odio eſſe, cui quidem primum odio eſt, qui falſo iurans Deum parui pendit.* Quòd videtur Ariſtot. voluiſſe in Retho. ad Alexand. vbi agit de iureiur. dum ait. *Nemo vellet peierare cum diuini ſuplicij metu, tum dedecoris apud homines.*

Eadem pœna. Vide quæ ſcribit D. Couarruu. in cap. quamuis pactum. 1. par. relectio. §. 2. nume. 2. de pact. in. 6. B

Sed priuandus. Adde glo. & doctores in cap. querellam. de iureiurand. glo. in cap. quicunque. 6. quæſt. 1. & in capit. illud. de excceſsib. prælato. Abb. in capit. 2. de reſcrip. quo loco opinionem iſtam communem eſſe fatentur. Deci. & Ripa idem aſſeuerat Cæſar Lamber. de iure patron. 2. par. 2. libr. quæſtion. 9. artic. 15. eandem veram eſſe cenſet And. Alciat. in ca. cum non ab homine. de iudi. & eſſe magis communem opinionẽ fatetur Ludo. Gome. in. §. Item ſi quis. num. 28. Inſti. de actioni. Iuli. Clar. in practi. crimin. §. periurium. in prin. ver. Item clericus. & eam ſequitur Franc. Mar. deciſsio. 667. num. 3. in. 2. par. Non tamen ſingulariter quòd licèt periuriùs non ſit ipſo iure beneficio priuatus, ſuperior tàmen benè poteſt ſuperſedere, & non admittere renunciationem beneficij ab eo factã, donec cauſa criminis diffinitiuè fuerit iudicata. Dom. conſi. 105. col. 2. ſequitur Probus in addi. ad Ioann. Monach. in capit. ad Apoſtolicæ. de re iudi. lib. 6. num. 12. Quæ quidem opinio (vt liberè dicam quod ſentio) mihi nunquam placuit, ſi enim clericus periurius, vel homicida, vel aliùs quouſque priuetur, iure retinet beneficium, & fructus ſuos facit, ſicut ſi nullum crimen commiſiſset, & iuris amiſsio per ſententiam eſt infligenda, cur igitur iuri quòd habet, non poterit renuntiare: certè nulla ratio in contrariũ excogitari poteſt. Ideòque ſententia priuationis poſt renũciationem lata, nullius momenti eſt, cùm iam clericus beneficio careat

C Clericus propter periuriũ non eſt ipſo iure beneficio priuatus.

Superior an poſsit nõ admittere beneficij renunciationem à periuro factam.

Rota

Rota in nouis decisio. 491. Ludou. Gom. in regul. de annl. quæstio. 42. D. Couarruu. in Clemen. si furiosus. 2. par. §. 3. numer. 7. de homi. & vide quæ scribo infrà capit. 94. litera. A.

Periurij absq; dolo cõmissum non punitur.

Excusauitur clericus ab huiusmodi pœna si probet periurium, absq; dolo commissum fuisse. Bald. in. l. ob seruari. §. proficisci. colu. 3. ff. de offici. proconsu. quam opinionem communem esse fatetur Iaſ. in. l. videamus. in prin. ff. de in litem iurand. Cagno. in. l. si quis maior. num. 185. C. de transa. vbi Claud. num. 41. sequitur Auend. demanda. Reg. 2. par. cap. 27. num. 10.

Nec quãdo propter difficultatem iuramentũ nequit adimpleri.

Similiter clericus à dicta pœna immunis rederetur, propter difficultatem ad implendi iuramentum. gloss. not. per illum tex. in cap. breui. in gl. 1. de iureiur. quam esse communiter receptam fatetur Gom. Ari. Hispanus in. l. 65. Tauri. nu. 30. Iuli. Clar. in pract. crim. §. periurium. & plures alios casus in quibus quis à reatu periurij excusatur scribit Petrus Auendañus vbi paulò antè allegaui.

Laicus periurus ab Ecclesiastico iudice punitur.

Nec illud est prætermittendum, q̃ non solùm clericus ob crimen periurij, á suo ecclesiastico iudice condignis iuris pęnis puniri debet, sed etiã laicus cum crimen hoc mixti fori sit ità scribit Ioã. And. in c. licèt de iureiurand. libr. 6. sequitur Alexandr. in addi. ad Bar. in. l. ómni nouatione C. de sacro. Eccles. Guid. Pap. consi. 29. Couarruu. in. 4. Decretali. 2. par. cap. 6. num. 20. & est communis opinio forensi vsu recepta.

C Beneficij ecclesiastici collatio periuro facta an teneat.

Nulla. Adde text. optimum in ca. accedens. de accusa. Deci. in cap. delicti. colum. 2. de excep. Nicol. Mill. in repertor. in verbo, periurus. Capell. Tholosa. quæstio. 17. quam opinionèm communem esse fatentur D. Couarruu. in dict. capi. quanuis pactum. in. 1. par. relect. §. 7. num. 3. Cęsar Lamb. de iure patro. 1. par. libr. 2. quæstio. 9. artic. 15. Iul. Clarus. dict. §. periurum. versic. item clericus. quã insignis Couarruu. dict. §. 7. duplici ter limitat, Primò quando infamia quæ ex periurio oritur esset notoria, secundò quando collatio beneficij periuro facta fuerit, autoritate literarum Apostolicarum ad beneficia, quem vide quia huius rei rationem adducit.

Falsi testimonij rei.

CAPVT, XCIII.

1. *Clericus, qui falsum dixerit testimoniam, punitur depositione & detrusione in monasterium, ibi tanti sceleris pœnitentiam agat.*
2. *Clericus, qui coram iudice laico falsum dixerit testimonium, non potest ab eo puniri.*

PResbyter aut diaconus dicens falsum testimonium ab officij honore depositus, in monasteriũ detrudatur, [a] ità censuit Concilium Agathense, vt Gratianus tradit in capitu. Si episcopus. 50. distin. vbi vide Præpo. intelligentem illum text. quando clericus est de hoc crimine directè accusatus & conuictus, vel in iure confessus: secus autem si non constat de illo via directa, sed incidenter, videlicet quando contra clericum in testem productũ probatur exceptio falsitatis, quia tunc non debet deponi, nec etiã propter hoc infamari, sed tantum repelli à testimonio. & vide Hosti. in summa, de accusa. 1 a

cuſa in.§. Quis ſit effectus. verſic. Et gratiâ exempli, vbi hoc crimen falſi teſtimonij commemorat inter crimina capitalia, quæ inducunt depoſitionem: & hoc procedit ſiue inciuili, ſeu criminali cauſa clericus dicat falſum teſtimonium ſecũdum Card. de Turre cremata poſt Hugo. in capit. Presbyter, Diaconi. 5. quæſti. 6. qui text. eſt. §. ca. Qui iuxta. eiuſdem cauſæ & quæſtionis: quod etiam voluit Archi. ibi. Ego verò in hoc articulo maximè conſiderandum cenſeo qualitatem cauſæ, in qua clericus falſum teſtimonium dixit: grauius enim eſt puniendus clericus, qui in cauſa criminali falſum teſtimonium dixit, quàm qui in ciuili, & in ipſis criminalibus cauſis grauius ſi damnũ fuit ſubſequuntum ex ſuo teſtimonio, quàm ſi non, conſiderata qualitate damni vel iniuriæ illius contra quẽ depoſuit. In his præterea regnis, qui
b bus ex lege eorum [b] imponi debet teſti falſum deponenti eadem pœna, quæ imponeretur accuſato, ſi verum eſſe delictum de quo impetitur. Multũ debent Iudices eccleſiaſtici aduertere, quòd grauius quàm alibi punire debent clericos in hoc delinquentes, cum videant tan grauitèr puniri laicos in ſimilibus, & iſtud delictum graue ſit in oculis populorum huius
2 regni. Quandò autem clericus dixit falſum teſtimonium coram iudice ſęculari, verior & communior opinio eſt quòd non poſsit puniri per eum,
c neque principaliter, neque indicenter, vt voluit Hoſti. cuius opinionẽ tenet Ant. poſt Inno. & Ioan. And. in cap. Verum. de for. compe. vbi vide Barba. col. 10. cum duabus ſeq. & Ioan. And. in cap. At ſi clerici. de iudi. & communiter Canoniſtæ in ca. Dilectus filius. de pœn. & in capi. 2. crim. fal. vbi per Ana. poſt alios. & & hanc opinionem ſequitur Matth. de Affli. in deci. Neapolitanis, deci. 230. incip. ſuit per relatorem.

A *Nota in falſi teſtimonij deteſtationẽ.*

Detrudatur. Adde quòd ſacri Apoſtolorum canones ſacerdotes falſo iuraſſe deprehenſos ſacra dignitate priuant, vt habetur in canone 24. in canoni. Apoſt. & vide Abba. in cap. 1. de crim. fal. Dom. Couar. in cap. quanuis pactum. 1. par. relecti. §. 7. num. 6. de pact. lib. 6. Quæ quidẽ pęna iuſtiſsime ſacris canonibus cõtra clericum falſi criminis reum infli cta fuit cum crimen hoc grauiſsimũ ſit, & deteſtabile Deum enim citare in teſtem mẽdacij, nephandũ ſcelus eſt. vt ait Philo lib. de calogo. & vt in quit Iſidorus libr. 3. de ſummo bono teſtis falſidicus tribus eſt perſonis obnoxius. Primùm Deo, quem perierando contemnit. Deinde iudici quem mentiendo fallit. Poſtremo innocenti quem falſo teſtomonio lædit. Hinc Solomon immagnitatem cęleris demonſtrans ſcribit, Prouer. 6. *Teſtem fallacem odit Dominus.* Et huius criminis atrocitas ex eo noſtrorum traditionibus liquet. Nam generalis Principis criminum remiſsio falſitatem non abolet. Bart. in l. Lucius. ad finem. ff. ad Sena. conſu. Turpi. Hypo. rub. ff. de fal. num. 12. quo loco ſcribit. Quòd licet quãdo reus alicuius criminis, qui ad ſuppli cium ducitur ſi ei Cardinalis obius fiat liberari debeat: non tamen falſarius. Ang. verò in. §. iniuriam. in authe. de nup. ſcribit, falſitatem homicidio deteſtauiliorem eſſe. Lucas de Penna in. l. milites. column. 4. C. de digni lib. 12. fatetur nobilitatem ex crimine iſto perdi.

Falſitas ſi nociua non eſt, pęna ordinaria nõ punitur.

Excuſauitur clericus ab huiuſmodi pœna, quando falſitas nociua nõ eſt,

est,quo casu in hoc falsi crimine pœna imponi debet.ità videtur sentire glo.in.l.damus.in verb. priuatas. C. de falsi.& in capit.quanto de iureiuran.Bart.in.l.1.§.vlti.ff.de falsi. Cor. consi.182.colum.penul.lib.4. & hę ruditissimus Roland.Vall. consi.38. num.22.&.44.lib.1.& alios eiusdē sententiæ refert Hyppo.in.l.1.§.præterea.num.14.ff.ad leg.Corn.de Siccar.sed verior est contraria opinio quòd saltin extraordinaria pœna sit imponenda ità Bald.in.l.1.nu. 2. C. de sepulch.viol.Vanti. in tracta. de nulli.tit.quoties & intrâ quòd tempus.num.62.Afflict.decisi.21. nu. 13.quam opinionem communem esse fatetur Hyppoli.in.§. §. præterea. num.23.Iacob.Menoch.de arbi. iudi.q.lib 2 cent.4.casu.306.n.22.eā dem magis communem appellat Ludo.Bologni.consi.30.col. pen. Plotus qui multos eam tenentes allegat in tract.de in litem iur.§.43.n.15.& eā communē dicit.Iul.Clar.in pract. cri.§.falsum versicu.Item excusatur.

Nec quando falsitas circà accidētalia cō mittitur.

Secundò excusabitur clericus, ab huiusmodi ordinaria pœna, quandō falsitas circà accidentalia causæ perpetrata fuit.ità sing. tenuit Iaco. Butri.in.l.Lucius vbi Ang.ff. de his qui not.infam.Bart.in. l. si ex falsis. num.10.2.lect.C.de transactiō. Specul.in titul.de teste.§.1.versicu. Item quòd aliquid.Addi.Bar.in.l.eos. colum.2.ff. de falsi.Deci.in.l.1.§.creditum.num.7.ff. si cert.peta. & in capit.licèt causam.num. 22. de probationibus.Iaf.in.l.2.numer. 22. C. de bono possession. secun.tabull. & in l. si duo. §. idem. ff. de iureiurand. Hyppol.sing.76.& in.l. 1. §. præterea. ff. ad leg.Cor. de Siccar. Curt. Iunior.consi.122.numer. 8. Socin. Iunio.consil.31.nume.28.Gramma. decisson.43.numer. 4. & decisio. 60.num.16. Iacob. Menoch. de arbi.iud.quæstion.libr.2.centu.4. casu.306.& est communis & receptissima opinio vt colligitur ex Hypp. consi.70.n.11.Iul.Clar.in pract.cri. §.falsum versic. sed quid si testis.

Falsitas sinè dolo pœna ordinaria non punitur.

Tertiò ab hac ordinaria pœna clericus erit immunis,quandō falsitas sine dolo commissa fuerit,nempè per errorem:quia falsitas non committitur sine dolo. l. nec exemplum.l. si quis de Curio.C.de falsi.tradunt omnes in capi.cum Ioannes.de fide instrumen.Parisi.consil.169.num.56. &.60.lib.4.Ioann.Bapti.Plotus in dict.tracta.de in litem.iur.§.43.numer.15.quam asseuerat esse communem opinionem Socin.Iuni. consil. 39.num.83.lib.2.Et indubiò præsumendum est falsi crimen à clerico cō missum minimè fuisse, quando causa aliqua non interueniisset. vt elegā ter responderunt Socin. Seni.consi. 227.colum.1.lib.2. Aymon. consil. 75.num.14. Quòd omnibus criminibus commune est,ad tollēdam, vel inducendam criminis suspitionem, si causa defecerit,vel ea interuenerit. l.verum.ff.de furt.capit.occidit. 23. quæst.8.Hùc pertinet Ciceronis locus in oratione pro Roscio Amerino dū illū defendit, ꝙ parentem nō occiderit causam cōsiderat,& his verbis vtitur. *Nā vt illud incredibile est mortē oblatā esse patri à filio sine plurimis & maximis causis: si hoc verisimile non est odio fuisse parēti filiū,sine causis multis & magnis & necessarijs.* Et idē Cicero in oratione pro M.Cęlio ità scribit. *Quæ fuit causa quamobrem ista mulieri venenū vellet dare Cælius. Et paulò post credibile est igitur tantū facinus nullam ob causam esse commissurum.* Accedit etiam egrægia eiusdem Ciceronis sententia in oratione pro sexto Roscio,cuius verba hæc sunt.

Sic enim vita hominum est vt ad maleficium nemo conetur sine spe atque emolumento accedere. Nec ab hoc alienus est celebris Aristotilis locus lib. 2. Rhetori. qui sic loquitur. *Alius locus est a causa: vt si causa extiterit factum esse dicatur, si non extiterit, non esse factum. Nam simul causa est cum eo cuius est causa, & sine causa nihil est.*

In crimine hoc cum per Inquisitionē p̄ceditur ordinaria pœna locus nō est.

Quartò pœna ordinaria imponēda est, quando iudicio ordinario & mediante accusatione procedit, secùs si per Inquisitionem procedatur quia tunc arbitraria pœna est infligenda. glo. in l. nullum. C. de test. practi. Pap. in forma iura. testi. in gloss. verbo. falsitate. num. 4. D. Couarru. in. cap. quanuis pactum. 1. part. relection. §. 7. num. 5. de pact. in. 6. Iac. Menoc. d. lib. 2. de arbi. iudi. quæsti. Cen. 4. casu. 306.

Nec quādo falsū testimoniū absq; iuramēto profertur.

Quintò minimè locus est pœnę ordinariæ, quādo clericus falsum testimonium dixit, non interposito iuramento ex Bal. sent. consi. 106. vol. 1. Ang. consi. 194. col. 2. in fin. Rober. Marī. in spec. aduocat. in par. inci. sextus actus qui emergit in iudicio. nu. 21. Plotus. d. §. 43. n. 10. sed opinionē contrariam, quòd falsi pœna imponenda sit, quando falsum committitur absq; iuramento tenuit Bar. in l. siquis legatum. nu. 3. ff. de fals. quam opinionē communē esse fatetur Alex. in l. edi. §. cū autē. nu. 6. ff. de edend. Cur. Seni. in tract. de testi. conclusi. 15. nu. 34. Iul. Clar. lib. 5. recept. sent. §. falsum. versi. tu scis quā ipso libenter sequor.

B *Ex lege eorum.* Est equidem de hac re Regia. l. 83. Tauri quòd iuri communi consonū est. l. 1. §. præterea vbi latè Hyppoli. ff. ad leg. Corn. de Sicar. quam tanquam sing. allegat Corset. in sing. in verbo, testis falsus. l. qui falsò. vbi glos. ff. de testib. capit. satis. 33. quæst. 5. cap. hęc imago. ibi. Et diuinis legibus priùs sanatum fuit Deuter. cap. 19. & Dani. 13. tradit latissimè Bald. in l. data opera. num. 20. C. qui accusat. non possi. Ias. in l. etsi legibus. num. 6. C. si contrà ius vel vtilita. publi. & in l. Dauus. ff. de re iudica. Bossi. in tract. rerum crimi. tit. de fals. num. 138. & 169. Hyppo. in. l. qui falsam. in fine. ff. de fals. Sic sanè in sacris tribunalibus factę Inquisitionis falsidicus testis talionis pœna punitur Iacob. Septim. in catho. institu. capit. 62. num. 33. vbi allegat instructionem. 4. Toletanam idem Enchirid. Inquisi. titu. 28. vbi num. 3. allegat constitutionem Papæ Leonis decimi, qua decretum est testem falsum, qui innocentem opprimere tanquam hæreticum voluit, curiæ seculari relinquendum esse. Vrget equidem maior ratio in crimine hæreticæ prauitatis, vt talionis pœna imponatur, quam in alijs criminibus cum in eo testium nomina non publicantur capit. fin. de hæreti. in. 6. & datur maior ansa ferendi falsum testimonium. Quæ pœna locum habet, etiam si accusatus non fuit punitus, nam illud præter testis intentionē contingit & est veluti per accidens quòd non mutat naturam subiecti. l. naturaliter. §. â puni. ff. de acquiren. rer. dom. notat in terminis Ioann. Rojas in tracta. de hære. 2. par. octaua assertione. num. 160.

Testis falsidicus quibus pœnis in sacrosanctæ Inquisitionis tribunalibus punitur.

Praxis supremi senatus inquisitionis Romanæ curiæ.

In Romana quidem Curia supremus & generalis sacrosanctæ Inquisitionis senatus, minimè consueuit testes falsos seculari curiæ tradere. Sed alijs pœnis eos punit vt testatur Fran. Peña ad. directorium Inquisitorum. 3. parti. Scho. 128. pagin. 252. ex quo ipse asseuerat, quòd quando talis casus euenerit

inferiores inquisitores in consulto supremo inquisitionis Senatu, non debent testes falsidicos qui grauiter nocuerunt curiæ seculari puniendos relinquere. Itaque si testes falsi de vera & formali hæresi, contrà aliquem deposſuerunt, qui vt hæreticus negatiuus combustus fuit, & eius bona fuerunt publicata, si inquisitores prò tam graui crimine existimauerint ad condignam punitionem, & criminis vindictam, testes sæculari curiæ tradendos: oportet vt consulant generalem senatum Inquisitionis, quià tam grauis pœna absque expressa lege canonica prætextu cuiuslibe opinionis huius, vel illius doctoris, facilè imponenda non est, quia decretum illud Leonis Decimi Pontificis Max. non est vbique receptum, nec volut lex vniuersalis obseruatur: quòd sibi propia autoritate eos punire decreuerint, pœna perpetui carceris, aut condemnatio ad triremes erit imponenda, productis prius tanti criminis reis, in publicum spetaculum, coram quo eius facinus publicetur. Ita Eymericus in. 3. parte. Director. in quisitorũ in. 12. modo processũ fidei terminandi. num. 209. pagi. 339. column. 2.

Quibus assimilari possunt illi testes, qui licèt nõ de formali hæresi deposuerint, grauissimum & irreparauile damnum intullerunt horrendaq; facta, vel dicta contrà aliquem falsò affirmarunt, ex quibus vehemés hæresis suspitio orta fuit.

Quòd si testes leuiter nocuerint, mitiori pœna arbitraria plecti solẽt. teste Zanchino in tract. de hęreti. c. 14. Quæ frequentissimè ea imponi solet, vt infami tegumento inducti, in publicũ spectaculũ, vel fidei actionẽ producantur, & eorum crimine publicato fustibus cęsi, vel in triremes, vel in exilium, prout qualitas commissi criminis postulauerit, mitti solent. Siman. dict. titutul. 62. numero. 91.

Et quòd de testibus falsis, scripsimus locum obtinet, in illis qui donis præcibus, aut precio, testes vt falsum testimoniũ proferãt corrũpunt, imò plus delinquere isti videntur quià priùs habent nocendi animũ. Idem in eo qui mandauit. l. is damnum. ff. de regul. iur. vbi Dec. Cagn. & alij interprætes Siman. d. titulo. 62. numero. 96.

C Clericus falsum testimoniũ proferẽs corã Iudice sæculari, ab eo puniri nõ potest.

Non potest puniri per eum. Addè Bar. in. l. D. Pius ff. de falsi. Paul. de Cast. in l. nullũ C. de test. quã opinionem cõmunem esse testan. Cur. Iuni in l. 1. n. 23. ff. de iud. Ioã. Long. in repeti. l. Imperiũ. nu. 142. ff. de iurisd. omni. iud. Rolan. Valle qui multos allegat con. 12. n. 48. vol. 2. Capi. deci. 2. n. 13. Dom. Coua. in pract. q. c. 18. n. 8. Domi. Anto. Pad. in. l. transigere. n. 112. C. de trãsact. Bosis. in pract. crimi. ti. de falsi. n. 10. Iuli. Clar. in practi. cri. §. fi. q. 38. vers. sed hic quæro. & hanc opinionẽ magis cõmunem esse testantur Mar. in speculi. aur. aduoca. 6. par. in. 12. actu. n. 4. & Matt. de Afflict. dicẽs eã tutiorẽ esse decisi. Neapol. 230. Ioã. Graci. in reg. & fall. reg. 9. n. 6. Quãuis glo. Cin. Bal. & Sali. in d. l. nullũ. contrariã opinionẽ professi. fuerint & Federi. consil. 93. eamq; apud Gallos seruari testatur Guil. Bened. in c. Rainuntius. de testa. in verbo & vxorẽ nomine Adelasiam. num. 434. Sed nostri autoris opinio verior est & communior & sequenda. Quam vltrà suprà allegatos comuniorem opinionem esse profitetur, doctissimus Doctor Didacus Sahagun qui in inclita Salmãticẽsi Achademia vesperorum cathrdã iuris Põtificij magno cũ nomine

Doctor Didacus Sahagun laudatur.

moderatur, in elegantiſsima illa & omnibus numeris abſolutiſsima relectione tex. in c. fin. de ſequeſtratione num. 91. benè tamen poterit ſecularis iudex in ciuili cauſa cognoſcere, de falſitate quam corám eo clericus commiſit, nó equidem ad effectum puniendi ipſum, ſed tantum expediendi cauſam, quæ coram ipſo controuertitur, quòd omnes fatentur, vt aſſeuerat D. Couarr. dict. c. 18. in vltimis verbis.

Laicus falſum teſtimoniũ corám iudice eccleſiaſtico protulerit poterit ab eo necnon à ſeculari iudice puniri, inter quos locus eſt præbẽtioni, ità tenet Matth. de Affli ct. deciſi. 219. vbi teſtatur, ità in facti cõtingentia deciſſum fuiſſe in ſacro Neapo. conſi. & idem ſequuti ſunt Couarr. & Clar. in locis nouiſsimè allegatis, & ſic nõ ſemel deciſſum vidi.

Laicus falſum teſtimoniũ corã iudice eccleſiaſtico dictũ ab ipſo necnõ à ſeculari puniri poteſt.

Nec illud prætermittendum erit q̃ ſicùt iudex Eccleſiaſticus ob offenſam eius dignitatem, ex periurio contrà laicũ cognitionem habet: ità aſſeuerandum cenſeo, ſi á laico contumelia afficiatur & hæc iniuria procedit ex ea cauſa quæ coram eo pendet, vt nouiſsimè ſcribit Doctor Segura in director. iudi. Eccleſiæ. 2. p. ca. 6. nu. 10. Veluti ſi quis iudici irreuerenter loquatur dicendo ei tu, aut vos, in locis in quibus non viget talis conſuetudo, vel nimio contẽptu corám eo cõparet aut ſi cum arrogantia aut digito erecto tendit ad eius faciem, de quibus & aliis contumelijs diſſerit Puteus in tract. ſindic. in verbo, notorium iudici. num. 11. fol. 182.

Iudex eccleſiaſticus procedit cõtra laicos eũ contumelia afficientes, ratione cauſæ quæ coram eo pendet.

Pari ratione idem iudicandum exiſtimo quandò laici litigantes corã iudice eccleſiaſtico ſe ipſos contumelijs & iniurijs afficiunt, vel ſi immoderatè & exceſsiua loquantur, vel ſint inſolentes aut corã iudice vociferẽtur not. Bar. in l. librarius. ff. de reg. iur.

Forma verò procedendi & puniendi ea ex irreuerentiæ qualitate mẽſuranda erit. Nã aliquãdo expedit, vti verbali correctione aliquãdo multa ſeu carceris pęna & hoc frequentius ſumatin ſine proceſſu faciẽdum eſt, & procedi debet tanquã in notorijs. Quia crimen omne cõmiſſum corã iudice pro tribunali ſedente notoriũ dicitur, & iudiciariũ ordinem non requirit not. Lucas de Pena in l. quoties. C. de dig. lib. 12. Paris de Puteo, vbi iam allegaui. Hoc de actu irreuerentiæ puniendo à iudice Eccleſiaſtico, ſi verò aliud grauiùs crimẽ interuenerit, vt ſęueriori pęna plectatur ſeculari iudici remittendum eſt.

Forma quæ ſeruari debet, in criminibus irreuerentiæ

Homicidæ.

CAPVT, XCIIII.

1 *Clericus homicida qualiter puniatur.*
2 *Priuatio beneficij contrà clericũ homicidam ipſo iure non infligitur, ſed per ſententiam.*
3 *Clericus homicida in quibus caſibus ab ordinaria criminis pœna excuſetur.*

HOmicidiũ quidẽ inter grauiora & horribiliora crimina computatur, vt not. Abb. in c. Cũ contingat. in col 6. de for. compe. per tex. in ca. Quæſitum. de temp. ordin Et inc. In quiſitionis. de accu. & in c. Mir. 50. diſt. Ideo clericus homicida deponẽdus eſt, vt in c. præsbyter. 81. diſt. q̃ eſt ex canonibus Apoſtolorũ. & in c. Cùm non abhomine. de iudi. & in capitu. Inquiſitiſionis. in princi. de accuſ. Committitur autem homicidium per clericum, facto, præcepto, conſilio, lingua, ſiue adhortatione,

& in

& in quocunq; istorum casuum deponendus est, vt not. glo. in capit. Sicut dignũ. de homici. in. §. Clericos. in verbo consilium. per iura de quibus ibi. quã quidem glo. benè nota, quia magistra est in materia huius c. Et post depositionem detrudendus in monasterium, vt probatur in dict. capitu. Cum non ab homine. iuncto cap. Tuæ. de pœnis. & voluit per eadem iura Ioan. de Ana. in capitu. 1. penul. col. de patr. qui filio. occid. & probat apertè tex. in dicto. §. Clericos. ex quo insuper benè colligitur quôd ista detrusio nõ debet esse perpetua, neclongi téporis: cùm ibi Roma. Ponti. disponendo contra homicidas illius sancti viri Thomæ Archiepiscopi Cantuarien. iubet clericos delinquẽtes perpetuò. depositos recludi in monasteriũ, vsq; ad septennium, vel quinquennium: verũ est tamẽ quòd ille. §. Clericos. disponit in clericis, qui cõsilio perpetrarunt homicidium, qui licèt eadem depositionis pœna puniantur quã & occidẽtes actu si clerici essent: tamen nemo dubitat in reclusione non ita diuturna pœna puniendum consiliũ præbentẽ sicut verè occidentẽ. Intellige tamẽ suprà dicta, quando iniustè & volũtariè est commissum homicidiũ secundùm Hosti. in summa, de homicid. §. Qua pœna. versic. Et hoc intelliges. Ite etiã præter hoc clericus priuandus est beneficio per sententiam: quia homicida nõ est priuatus beneficio ipso iure, [a] vt voluit Inno. in ca. Cũ nostris. de concess. præb. quod sequitur Bal. in. l. Cũ fratrem. C. de his qui vt indig. & Philip. in ca. sciscitatus. 1. col. de rescrip. & in c. ex parte. Io. 1 col. 1. eo. tit. Philip. Decius cõsi. 166. in prin. in. 1. vol. cõs. incip. Ego Philippus. E hanc opinionẽ dicit teneri cõmuniter Ana. & Feli. in cap. Inquisitionis. 1. colum. de accusa. & eandem etiam opinionem sequitur Præpo. in capi. Studeat. 50. distinct. in colum. fina. post Gemi. & respondet ad rationes Archi. ibi, & allegat Ioan. de Imo. in dict. capi. Cum nostris. dicentem quòd opinio Innoc. contra Archi. tenetur communiter. Et vide etiam Anto. Corse. in suis singularibus, in verbo sententia, EL. 2. vbi dicit quòd opinio Innoc. communiter tenetur, & respondet ad alia iura quæ incontrarium videntur vrgere: quanuis Barba. in capit. Cum non ab homine. de iudi. in col. 2. ad fi. teneat quòd committens homicidium est priuatus beneficio ipso facto, per text. quem dicit ad hoc formalem in capitu. Ex literis. de excess. præla. iunctis alijs iuribus de quibus per eum. Et aduerte, quod licèt Episcopus possit cum homicida etiã voluntario misericorditer dispensare, [b] vt ex text. nota. in capitu. 2. in fin. de cleric. pug. in duel. & in catpiu. studeat. 50. dist. per quæ iura & per ea quæ notat. Innoc. in c. 2. de cler. non ord. mi. ità tenet Staphileus in tract. de gratijs expectatiuis. fol. 78. versi. Potest tamẽ Episcopus. Si aũt aliquis impetraret beneficium conferendum sibi in euentũ priuationis, non posset amplius cũ eo Episcopus dispẽsare [c] etiã ante litis pẽdentiam ex quo impetranti iam est quæsitum ius ad rem prout singulariter tenet Domi. consili. 105. in fina. column. quem ad hoc refert Staphileus, vbi suprà. Crederem præterea in ista materia clericum in his casibus excusari â pœna ordinaria homicidij, in quibus laicus homicida excusatur à pœna mortis, [d] quorum viginti & quinque enumerat Hippoly. in. l. 1. ff. ad. l. Corneliam. de siccar. à. 1. columna. vsque ad 14. & quadraginta

quinque ponit Iacob.Boulen.in repert. §. famosos.l. capitalium. ff. de pœn.fol.36.vsque ad finem.

A Clericus homicida nõ est ipso iure beneficio priuatus.

Ipso iure. Adde Cardin.in Clem.contitutionem.§.cæterum.in fine de electi. Archi. in cap. scripturis. 8.q. 1.Abb. in cap.vlti.not.pen.de excess.prælat.Anchar.in reg.peccatũ.1. oppo.de reg.iu.in.6. Feli.in c.sicitatus.colum.1.& in cap.2.colum.3.de rescri.Capella Tholosa.quæst.207. quam opinionem communem esse fatetur insignis Mar.Nauarr.in manu.ca.27.num.249.& in ca.si quando.9.excep.de rescrip.Alcia in cap. cum non ab homine.num.16.de iudi.Gome.in ca.1.num.7.de rescrip. & in ca.2 num.41.de consti.lib 6. & in reg. Cancella. de anna. posse. quæst.42.D. Couarr.in Clem.si furiosus.2.par.relection.§. 3. num. 6. de homici.Cels.in addition.ac Collect.in cap.cum dilecti.de accusa.Petrus Folleri.in practi.crimi.fol.276. num.37.Iuli.Clar.li.5.recepta.rsenten.§.homicidiũ. Hyppol. in pract. crimina.§.posquam.num.41.& consi.52.Thom.Ferra.consi.44.Nico. Ploui.in tractat.de irregula.reg.44. num.30. Auth.nostr.in doctri.magistrat.droctri.120.incip. Homicida.Petr.Abiax.in dicti. election. 2. part.capitu.30.Ludo.Montal.in tractat.de reprobatio.sententi.Pila. articul.2. numer.3. ~~Gaet.Med.~~ in reg. Cancel.reg. de infirm. resig. numer. 162.Petr.Plaça libro.1.epitom.delicto.capitulo.11. numer.2. Et equidem in simplici homicida, qui animo deliberato homicidium non perpetrauit, opinio hæc ab omnibus recipitur. vt fatetur Ioann. Igne.in.l. necessarios.§.nõ aliàs.in lect. num. 13. ff. ad Sillania. Sed in homicida qui deliberato animo homicidium commisit, multi contrarium tenuerunt. inter quos Ancharan. consi. 158. colum.3.Abb. in capit. at si clerici.col.3.nu.39.de iud.Felin.in ca. inquisitionis. nu.5.de accusa. & cæteri multi quos longũ esset eos recẽsere.dicit tamẽ Ioã.Igne.in loco.nouissimè allegato,quod omnes pœnè Canonistæ & Legistæ contrarium tenent, & opinionem contrariam veriorem & communiorem esse fatetur Hyerony. Gab. i.consi. 196. num.4.

Qua ratione,poterit clericus interin adhuc pendẽte lite,& accusatione,eidem beneficio renũciare, prius quam condemnetur glo. celebris in c.2.in verbo finita.vt lite pend.in.6. quam doctores ibi approbãt & Felin.in d.ca. inquisitionis.de accusa. Ppilip.Probus in addi.ad Ioan. Mona.in c Alma mater.de sent. excõm. lib.6.nu.6.Petrus Rebuff.in tracta. de pacifi possessori.nu.261.Gome. in reg.de anna. possessi. quæst. 42. nu.3.Ferra.caut.44. Barth. Chassa. consil.44.numer. 22. Quæ quidem opinio communis est etsi nouissimè ab ea recedat ~~Gaet. Med.~~ in Reg.Cãcellari.18.numero. 55. quando talis renuntiatio fieret in faborem certę personæ cuius meminit D. Coua.in dict.Clemen.si furiosus.2.part. relection. §.3. numero. 7. dicens quod opinio,hæc fortàsis est de iure verior & æquior,ob fraudem: quæ manifesta videtur, tandem non audet decidere sed relinquit cogitandum. Ego quidem minimè auderem à cõmuni opinione recedere.

Clericus homicida litepẽdẽte suo beneficio renũciare nõ prohibetur.

De iuris tamen rigore (prout nonnulli arbitrantur)non tenetur superior renũtiationẽ hãc admittere, sed poterit supersedere, donec causa fuerit

fuerit diffinitiuè iudicata. ex doctrina Barba. consi. 11. num. 18. volum. 1. Domi. consi. 105. Boeri. decis. 2. num. 5. Petr. Rebuff. in comp. de alienna. bono. Ecclesiæ pagin. 2. nume. 4. Tellius Ferdi. in. l. 4. Tauri. nu. 64. vide tamen quæ dixit suprà capitul. 92. litera. c. vbi ab hac opinione recessi.

Sunt etiam qui censent effectum huius renũtiationis impediri, si quis priùs à Summo Pontifice beneficium clerici homicidæ impetrauit, in euentum priuationis, quòd tenuit Domi. dict. consi. 105. existimans renuntiationem hanc nullam esse, nec ex ea impediri, quòd lis agitetur, ità vt si priuationis sententia sequatur renũtiatio præcedens inutilis sit, quem sequitur noster autor hoc capit. nu. 3. Contrarium tamen ex dict. glo. in d. cap. 2. probat glo. in reg. Cancellariæ. 27. colum. 4. Barth. Cassà. consi. 44. num. 2. Ioan. Staphi. de liter. gratiæ & iustitiæ. fol. 64. Auff. in Capella. Tolosa. decisi. 436. quorum opinionem magis communem esse testatur Couarruu. dicto. §. 3. numer. 7. quem vide.

Nec desunt qui autument, hanc beneficij renuntiationem inualidam esse, quando fit data scientia prioris impetrationis, ex eo quòd in fraudẽ facta esse censeatur cap. 2. de renun. in. 6. Ant. de Butrio consi. 1. con. 43. Sequitur Feli. in. c. in nostra. nu. 38. de rescrip. Auff. dict. decis. 436. sed opinio hæc vera non est, nec iure fulciri potest: nam is qui renuntiat iure suo vtitur, & ideò nullã fraudem cõmittit, sibi vel amico consulens in d. verò capi. 2. fraus ex eo colligitur, ꝙ non vt sibi consuleret, sed vt impetrãti noceret, beneficio renũtiauit, alijsque non leuibus coniecturijs interuenientibus. ideò meritò Antoni. de Butr. opinionem falsam esse docet. D. Couarr. vbi suprà.

Clericus homicida pẽdẽte accusatione, fructus beneficij suos facit.

Ex quibus omnibus sequitur, clericum homicidam omnes beneficij sui fructus suos facere, donec per sententiam priuetur, nec eos restituere tenetur. sicuti Felin. omnium diligentissimè explicat in capi. de quarta. numer. 33. de præscrip. Nicola. Boeri. decisi. 98. num. 4. Ioann. Igne. in dict. rep. §. non aliàs num. 14. Domi. Couarruu. in. 4. Decreta. 2. par. capit. 6. §. 8. nu. 7. Quidquid. in cõtrarium voluerint Bald. Ang. Paul. de Castro in. l. prædonis. ff. de peti. hær. & Paul. in di. l. 1. C. de his quib. vt indig. Hypp. sing. 525. Anton. de Burg in cap. ad nostram. colum. 11. de empti. & vendi. Rip. in. l. vltim. quæstio. 46. C. de reuc. dona.

Notatu tamen dignum est, quòd licèt clericus homicida priùs acquisita beneficia retineat, donec priuetur, non tamen poterit de nouò beneficium acquirere, sine dispensatione ità videtur sentire Inno. in dict. cap. cùm in nostris. vbi Anton. column. 7. censet quòd per modum collationis homicida potest beneficium acquirere non autem per viam electionis, idemque asseuerat tenere Calde. in capitul. querellam. de iureiurand. Miles in repet. in verbo irregularis, versic. irregularis. vt homicida Pari. consi. 36. numer. 40. volum. 4. Alber. Troti. de vero & perfectò cleri. libr. 2. capit. 26. num 9. circà quòd vide Martin. Nauarr. in manu. confesso. cap. 27. num. 149.

Procedit equidem Inno. & cõmunis sententia in casu in quo loquitur nempè in clerico, qui iam beneficium quæsitum habet, secùs autem si solùm haberet ius ad rem, per expectatiuam gratiam quæsitum, quia huiusmodi ius expirat, per

irregularitatem contractam ex homicidio, vel alia causa, quòd pingui minerua declarat Martin. Nauarr. in dicto cap. si quando. excep. 9. fol. 33.

B Epiſcopus vtrũ poſsit diſpenſare cũ homicida quo ad ordines, aut beneficia.

Diſpenſare. Adde quòd opinio hęc intelligenda eſt, cùm homicida voluntario, quo ad ſimplex beneficium obtinendum, vt tradiderũt Fel. & Socin. in dict. ca. ad audientiam. de homi. Ioann. Staph. de liter. gratiæ & iuſti. fol. 78. qui ſecùs eſſe exiſtimat, quo ad beneficium curam habens animarum argum. text. in ca. 1. de fil. præsb. lib. 6. Quanuis Ioann. de Ana. in c. 2. de cleri. pug. in duello teneat hoc caſu Epiſcopum poſſe diſpenſare, hoc quo ad beneficia, at quoad ordinis miniſterium, ad tollendum irregularitatis vitium ex homicidio contractum, ſolus Romanus Pontifex diſpenſare poterit. ità tenuerunt Inno. Hoſtien. Abb. Soc. num. 95. in cap. ſicut dignum. 5 fina. de homi. Silueſt. in ſumm. in verbo irregularitas. ad finem Alber. Troti. lib. 2. de vero & perfecto cleri. c. 26. Ferra. cauſ. 44. quorum opinionem communem eſſe fatetur. Villad. de irregul. cap. fin. Quæ diſpenſatio difficilimè obtineri ſolet, niſi is eam impetrat, qui religioſus eſt, vel eſſe velit in aliquo mendicantium ordine, vt teſtatur. Lud. Gom. in tractat. de expect. num. 88. & Ioann. Staphi. de liter. gratiæ. fo. 193. colum. 2. Qui etiam referunt, ſolere Romanum Pontificem cum voluntario homicida, etiam publico quo ad altaris miniſterium diſpenſare, hac quidem lege, q intrà triennium minimè altari miniſtret, & deinde extrà locum, vbi homicidium commiſſum fuit.

Quòd locum habet etiam ſi homicidium fuerit caſuale, quia cum tali homicidà, vt ſacris miniſtret, vel ad ſacros ordines promoueatur, ſolus Papa diſpenſat, tenet Abb. in ca. continebatur. de homi. doctores vbi latè Sòcin. nume. 95. in dict. cap. ad audientiam. de homi. Regia. l. 51. tit. 6. par. 1. Epiſcopus verò benè diſpenſare poteſt, cum quocunq; homicida, vt in minoribus ordinibus iam ſuſceptis poſsit miniſtrare. Ita Innocẽ. Hoſtien. Ioann. And. Cardi. & omnes in dict. cap. 2. de cleri. pugna. in duello hoc ex illo tex. colligẽtes, quorum opinonẽ magis cõmunẽ eſſe fatetur D. Couar. in Clem. ſi furioſus. 2. par. §. 3. nu. 5. quę ſolum procedit in homicida caſuali, non verò inuoluntario. Abb. in d. capit. 2. Anan. in cap. ad audientiam. vbi Felin. colum. fin. & Soci. nu. 95.

Hodie autem ſacroſanctum Concilium Tridentin. Seſſ. 14. cap. 7. de reforma. ſancitum eſt, quòd is qui homicidium voluntarium commiſsit etiam ſi occultum fuerit, nullo tempore ad ſacros ordines ſit promouẽdus, nec illi aliquod eccleſiaſticum beneficium conferri poterit, etiam ſi careat animarum cura. Si verò homicidium caſuale fuerit, vel vim vi repellendo perpetretur, caſu quo diſpenſatio concedenda ſit, tam ad ſacrorũ ordinum & altaris miniſterium, quã ad beneficia & dignitates, & ea commiſſa eſt ordinario, aut ex cauſa metropolitano, ſeu viciniori Epiſcopo, qui non niſi cauſa cognita, & verificatis prębus diſpenſare poteſt. Et ſic ſacroſanctũ concilium tollit facultatem Epiſcopis conceſſam, qua poterant diſpenſare, etiam cum homicida voluntario, quo ad miniſterium altaris, in ſuſceptis ordinibus, ſi is omninò occultus eſſet ita Archi. in capi. de his. 50. diſtincti. Ancharra. in reg. peccatum. colum. 3. de reg. iu. lib. 6. Federi. conſi. 168. Quibus ſuffragatur tex. in capi. niſi cùm pridẽ

{ Concil. Trid. n. Seſſ. 14. c. 7. de reformatione interpretatur.

pridem.de renun. versi.*si tamen culpa latet.* quam opinionem non solũ quo ad susceptos, sed suscipiendos ordines,sequitur Ang. in summ. in verbo homicidium.5.quæstio.1.eam colligens ex Abb.in capi.ex tenore, colum.3.de tempo.ordi.quam sequitur Alphon.à Castro religione pietate & literis insignis libr. 2.de potest. leg.pœna cap.vltim.Quanuis dom. Couarruu. (sub dubio tamen fortè) asseueret concilij decretum illud intelligi posse, in homicidijs quæ licèt occulta sint,probari tamen possunt, & ea ratione non sunt omninò occulta,& sic innuit,in omninò occultis,quæ nullis testibus probari possunt,nec aliter quàm per propriam confessionem,Episcopum posse dispensare,remaneatque in hoc ius cõmune intactum. Sed quòd stante Concilio Triden.etiam in occultissimo homicidio,necessaria sit summi Præsulis dispensatio.tenet Simõ Maiolus de irreg.lib.5.cap.48.num. fi. quõd verius censeo.

Et vide concili. Trident.Sessi.24. cap.6.de reformati.vbi Episcopis dispensare permittitur in foro conscientiæ in omnibus irregularitatibus,suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario,& alijs deductis ad forum contentiosum.

C *Episcopus dispensare.* Adde quòd istã opinionem Domi.quam autor hoc cap.refert & sequitur suprà reprobaui.quæ eo casu vera esse potest,quãdo in primis literis impetrationis,ea clausula apposita est, quòd renuntiatio litè pendente, ab ipso priuando facta,cedat in vtilitatem ipsius impetrantis,cuius clausulæ meminit Ioã. Staphi.de liter.gratiæ.fol.64. Probus in addi.ad Ioann. Monach. in dict.cap. Alma mater. quæ clausula concedi solet,post primam priuationis sententiam, non anteà quòd in dict.loco Stephanus testatur.

A pœna mortis. Adde plures alios casus, in quibus homicida à pœna mortis excusatur,quos congerit Io. à Neui.in Silua nup.libr.1.fol.18.vsque ad.20.Felin.in c. querenti. col. 2.de offi.deleg.Lucas de Pena in.l. si apatitor.C.de coartali.lib.12 Iaf.in. l.debitoribus.num.15. ff.de re iudi. Ioann.Monto. in promptuar.iur.in verbo mors. quo loco septem casus scribit & vide Cosm. in pragmatica sancti Galli.titu.quomodo officium diuin.sit celeb.5.statuti in glo.incip. *Inclinet.*fol.206.Ioann. à Villam.in l.Diuus.num.104.ff.de ficca. Add. Abb.in cap.sanè. de celebr.miss.Ludou.Car.in pract. crimi.fol.121.Anton. Gome. in tractat. delictor. capit.3. D *Plures casus quibus homicida à pœna mortis excusatur*

Benefici.

CAPVT, XCV.

1 *Clericus beneficus qualiter iure pontificio puniatur.*
1 *Veneni,præparatio animo occidendi contingens,an sit punienda morte non secuta.*
3 *Huius criminis atrocitas quanta sit scribitur.*

CLericus qui veneno quenquam occidit, præter id quod in pœnam homicidij, de qua suprà incidit, quia verò grauiùs delinquit quàm simplex homicida,dignè post depositionem grauiori detrusione & lon-

giori puniendus est. Plùs enim est veneno hominem necare, quam gladio, vt in.l. 1. C. de male. & mathe. Vnde dicunt Butri. & Bald. in.l. Nemo. C. de summa. tri. & fide catholica, quôd qui veneno occidit, dicitur
a proditorie occidere: [a] quôd refert Ioann. de Ana. in cap. 1. colum. 1. de homici. Et idem dicit Bald. in.l. Cũ fratrem. de his quibus vt indig. vt refert idem Ana. in cap. 1. 3. colum. in fin. de sortileg. & Decius in cap. quę in ecclesiarum: colum. 5. num. 14. de consti. qui alia allegans infert ad statutum. Ex quo dantur aliqua specialia in occidendo veneno, quę non militant in homicida simplici, vt ibi
2 per eos. Et huius tam execrabilis delicti odio crederem etiam quôd clericus qui venenum emit vt daret alicui tamen parauit, & per eum non stetit eadem pœna puniatur, ac si dedisset,
b [b] iuxtd sententiam Bar. in tex. ibi, in l. 1. in fin. ff. ad. l. Pompe. de parric. cuius memipit Ioan. de Ana. in rub. de patr. qui fili. occi. circà principiũ. & Felinus, in tracta. Quando conatus puniatur, colum. 2. num. 9. versic. falit. 5. licet Barto. ibi seueriùs hoc dicat, & non curet an stet per emptorẽ veneni. vel non, quominùs occidat. Quôd præcipuè magis locum sibi vendicat in his Hispaniæ regnis: cũ per. l. 7. tit. 8. part. 7. taliter emens venenum vt homicida puniatur. [c] Nec
3 hoc alicui videatur crudele, cùm tanta sit huius facinoris nequitia: sufficit nanque hominibus inter tot armorum genera natis mortem ipsam formidare, absque eo quòd in ipso cibo & potu (sine quibus viuere impossibile est) mortis timor misceatur. Quid enim miserabiliùs est, quàm vno eodemque tempore, cum spe viuendi, & timore moriendi cibum sumere? Vnde vt tantum scelus ex mẽtibus hominum euellatur, nulla pœna iniustè potest statui. In vna prætera huius delicti specie debent iudices seueriùs animaduertere, si quandò forsan cõpertum habuerint clericum aliquem occidisse, vel occidere procurasse alterum veneno in calice propinato: neque arbitretur quispiã hoc tàm nefandum scelus nusquam accidisse. [d] Intellexi ego & tempori d
bus istis clericum clerico, & religiosum religioso in calice, dum sacra mysteria celebrarent miscuisse venenum, quanuis diuina misericordia, aut debilitate veneni neminem mori contigerit. Quis enim in tantum nefas committentes non inuehatur, qui cum ipso vitæ æternæ poculo saluberrimo, temporalem miscent interitum, qui insuper cum ipso redemptoris sanguine preciosissimo, quo cunctorum animæ redemptæ sunt, necé corporum inuoluũt? Hoc equidem abominable scelus pœna traditionis curiæ seculari, ex noua ecclesiæ, aut Roma. pontifi. declaratione puniendum diginissimè censerem, vbi de dilectione Dei, & proximi mandatum, in quo tota lex pendet, infringitur. Et alicui vnquam iudici citrà ecclesiæ declarationem propter criminis enormitatem opinio Ancharra. & Abb. de qua in cap. seq. latiùs tractabimus, iusta & sequenda videbitur, in hoc tali facinore potiùs quẽm in aliquo alio locum habere poterit.

Proditorie occidere. Adde A
Alexand. consil. 145. nu. 6. lib. 7. Cudo. Carr. in practica. crimi. 5. homicid. fo. 34. Bossi. in delictorum. tracta. titul. de homici. num. 14. pag. 202. Hypp. in rub. de Siccar. nu. 5. Anto. Gom. in. 3. tho. c. 3. nu. 7. qui pro hac opinione allegat Regiã. l. 16. ti. 23. par. 3.

B Teneas aliquem veneno occidere quãdo ordinaria criminis pœna puniatur.

Ac si dedisset. Adde vt melius nostri authoris traditionẽ, & quod diffusè nimis, doctores diuersis locis tradiderunt, perfectioris interpretationis causa, duo à nobis casus sunt constituendi.

Primus cũ quis tentauit aliũ veneno occidere, & ea ratione, venenũ emit sed non propinauit, quiá fortè pœnituit, vel fuit impeditus, equidẽ pœna extraordinaria, iudicis arbitrio plectẽdus est. Bal. cõs. 443. lib. 3 Ang. in l. 1. §. fit iniuria. ff. de extraordi. crimi. Paris. cõs. 167. nu. 13. l b. 4. Crem. sing. 49. Gram. decisi. 2. nn. 7. & cõsi. 36. nu. 19. D. Couar. in Clem. si furiosus. 2. par. relicti. nume. 11. quo loco scribit, hoc casu intelligendam esse eam consuetudinem, quam toto terrarum orbe vigere doctores testantur, nempè conatum ad effectum minimè productum, non puniri: intelligendum quidem est, de conatu remoto, vt is non puniatur ordinaria criminis pœna, sed extra ordinaria.

Secũdus casus est, cũ quis ad actũ proximũ accessit vt quiá venenũ propinauit, sed venenatus adhibitis medicamẽtis, mortẽ effugit: is ordinaria pœna animaduertẽdus est. Ità intelligẽdus est autor noster & doctores ab eo allegati & D. Couar. d. nu. 11. qui tradiderũt in his atrocioribus criminibus, conatum actui proximũ, ordinaria pœna puniri. & sic interpretatur glo. in ca. 1. in verbo, ad mortem. vbi Bald. de præsum: & sentit Bossi. in dict. tit. de homi. numer. 12. & titu. de mandato ad homicid. nume. 14. & in Gallia sic receptum esse testatur Pap. l. 23. Rhapsod. arelo. 1. & 2. Petrus Grego. in. 3. part. syntag. iuris vniuersi. lib. 26. cap. 18. num. 18. qui multa in huius criminis detestationẽ diligentissimè scribit. Ex quo colliges verba authoris non percepisse Petr. Foll. in practi. crim. cano. 2. par. cap. 23. nume. 2. qui passim non pro ratione sed ad emulationem carpere conatur.

Puniatur. Adde tex. in l. 3. ff. de Sic C car. vbi. Ang. & Hyppo. de Mars. & quo pacto hoc intelligendum sit explicat Gregor. in dict. l. 7. in verbo, *asabiendas.* & Antoni. Gome. l b. 3. delictor. cap. 3. num. 9.

Accidisse. Adde Caro. Moli. in D consuetud. Pari. 1. par. tit. 1. in prin. num. 99. qui scribit Imperatorẽ Robertum vtriusq; Sciliæ Regẽ die. 15. Agusti ann. 1313. scelestissimo mortis genere, nempè Eucharistia intoxicata. interfectum fuisse.

Factum memorabile.

Parricidiquè.

CAPVT, XCVI.

1 *Clerici parricidium vel aliud enorme homicidiũ perpetrantes, cui pœnæ sint obnoxi.*

2 *Refertur casus memorabilis qui contingit ciuitate Hyspalen. ann. Domini. 1536. mense Iuli.*

3 *Petri Rebuffi opinio quædam confutatur.*

PArricidium commitentes, 1
a vel alias homicidiũ enor a
me perpetrantes, vt si Episcopum vel præsbiterũ occiderent concludit Abb. in cap. At si cleric. in prin. de iudi. colu. antepe. post Petrum de Ancha. in quadã disputatione sua, & in repeti. regulæ, ea quæ. 19. quæst. de regu iuris & in cõsilio 158. Ex narratis in facto.

colum.

colum.2.debere deponi,& tradi ſtatim curiæ ſęculari, non expectata
b incorrigibilitate, [b] & tradi etiam Abb.in cap.Cum non ab homine. colum.7.de iudi.& ibi etiam Bald. Idem Abb.in cap.1.in fin.de homi. & in.c.Nouimus. de verb.ſignifi.& Barba.in cõſi.65.col.3.lib.1.Et Feli. in.c.1.in.16.col.de cõſt.vbi in ſimili plura adducit.Idem Felin.in.capi. inquiſitionis.col.2.in princip.de accuſa. & iſta opinio videtur habere magnam æquitatem, vt delicta puniantur debita pęna,vt dicit Decius in d.ſt.ca. Atſi clerici.in col.23.verſic.Et prædicta.qui dicit vidiſſe illã ſeruari Florentię per vnum commiſſarium.Et vide Angelum in tractat. maleficiorum,in parte,& ibi.caput à ſpatulis amputetur. 12.colum. dicentem notándam eſſe ſententiam Ancharra.quia de facto vidit eam ſeruari in raptore adulterante quandam mulierem.Et vidi ibi Auguſtinum in additionibus aſſerentem,quòd ſtringunt rationes Ancharra. & Abb.& quod ità aliàs practicauit,quia multi doctores moderni illam partem tenent,& aliàs fuit cum doctoribus iuris Canonici in maxima diſputatione.qui ſempèr volunt defendere clericos.Et vide Floren.in.3.parte,titu. 27.cap.4.in colum.fin.in fin.qui refert temporibus ſuis Papam Martinum tradidiſſe curię ſęculari ſacerdotem quendam degradatum,qui interfecerat Sacriſtam ſancti Petri, vt rapere poſſet bona Sacriſtię,qui fuit occiſus per iudicem ſęcularem,quãuis iuriſperiti conſuluerunt non eſſe tradendum curiæ propter talè delictum.Et vide Guliel.Benedicti in.3. parte repetit. cap. Rainutius. de teſtam.in quęſt.de homicidio.vbi dictum opin.Petri de Anchar.latè examinat in caſu occurrenti contra quẽ dam clericum præsbyterum,qui cõmiſit qualificatum homicidium,& in pen.colum. illius. queſt. dicit, quòd dicta opinio,per ea,quæ ipſe refert, remaneret communior,& quòd quãuis non eſſet communior, videretur magis tenẽda quám alia,ex eo quòd fulcitur textibus & rationibus euidentibus,quæ quidem opinio in caſu illo ita fuit ſeruata.Nã ille presbyter fuit actualiter degradatus & traditus curiæ ſæculari,vt cõſtat ex proceſſu ibi antè quęſtionem in ſumma relato.Et ego etiam audiui à fidedigno doctore Pariſien.vidiſſe cũ Anno domini.1530. Epiſcopũ Pariſiẽſem Franciſcum Pócher degradaſſe quẽdam ſacerdotem ad valuas Eccleſiæ maioris Pariſienſis,& tradidiſſe eũ curiæ ſæculari,quem ſuſceptum iudex ſęcularis damnauit,primô ad pęnam abſciſsionis manus antè ianuã collegij Eduẽſis,& demum vt viuus combureretur in platea ſancti Ioannis Engreua,prout factum fuit ipſo vidente.Quam pœnam paſſus eſt, eo quôd occiderat animo deprædandi rectorem cuiuſdam opidi non lõgê diſtantis,habitantem in dicto collegio Eduenſi,cuius ille famulus fuerat,& vices in parochia gerebat. Et vide Arnaldum Alber.in cap. Quoniam.de hæret.lib.6.colum.124.qui poſtquam retulit hanc opinionem, & eius fundamenta per ſex column. præcedentes dicit,quòd attenta malignitate modernorum temporum in quibus clerici,& omne genus hominum procliue eſt ad malum,non eſſet ponere os in cælum,ſeruare iſtam opinionem in practica,& in hoc cõſuleretur pacifico ſtatui Reipubl. & multi effrenati clerici à malis retraherentur.Et hęc opinio practica fuit anno.1536.in mẽſe Iulio,in celebri illa ciuitate Hiſpalenſ. per Reuerẽd.

do.

do. Cardin. Archiepisc. illius Iudicē à sede Apostolica delegatum contrà quatuor religiosos monasterij ordinis sancti Augustini ipsius ciuitatis, qui diabolica suggestione decepti fratrem Ioannem *de las Casas*, in sacra Theologia magistrum prouincialem suum occiderunt, qui omnes publicè degradati statī traditi fuerunt curiæ seculari, & furca suspensi quorum vnus vocabatur frater Alfonsus de *Badajoz*, qui erat prior illius monasterij, alius frater Rodericus *dela Rocha*, & alij duo fratres Andreas *de la Cruz*, & frater Ioannes Piloto, qui eodem die (quia cum magno cordis dolore seipsos accusantes, post damnationis sententiam delictum fuerunt confessi publice) è furca depositi cū maximo honore associantibus fratribus omnium ordinū in proprio monasterio sepulti sunt. Qui autem tanquam iurisperiti fuerunt ad determinationem causæ vocati. & quorum consilio, sententia lata fuit, sunt sequentes. Dominus Sebastianus *Ramirez* Episcopus sancti Dominici, in insula *Española*, licentiatus Ioannes *Suarez de Caruajal*, nostri regalis consilij Indiarum vnus, licentiatus *Briz(ñ)o*, ciusdem ciuitatis Hispaleñ. præses, licentiatus Ioānes *Temino*, eiusdē & totius Archiepiscopatus prouisor, licentiatus Petrus *Corn.l*, illius officialis ac generalis Vicarius, licētiatus *del Corro*, & doctor Petrus *Diaz* hæreticæ prauitatis inquisitores, & licentiatus *Oralor*, Iudex audientiæ suprēmæ illius ciuitatis, quam vulgus *grados*, vocat. Vt autem de tenore Apostolicæ commissionis eidem Archiepiscopo Cardinali super hoc factæ habeatur notitia, tenor literarum in forma breuis super hoc expeditarum talis est.

Dilecto filio nostro Alfonso Basilicæ duodecim Apostolorum præsbytero Cardinali Hipaleñ. nūcupato Paulus Papa tertius.

Dilecte fili noster salutem & Apostolicam benedictionē. Expost nobis fecisti, quòd licèt aliàs tu certos fratres domus sancti Augustini extramuros Hispaleñ. ordinis fratrum Eremitarum eiusdem sancti, qui diabolica (vt creditur) suggestione seducti, nocturno tempore eorum tūc prouincialem in lecto requiescentem appensata conspiratione laqueo suffocatum vulneratumq; inhumaniter interfecerant, quibusdam alijs etiam dicti ordinis fratribus sibi ad id opem, auxilium, consilium, & fauorem præstantibus, ne fugam arriperent carceribus mancipari mandaueris & feceris. Quia tamen tu in eosdem malefactores iuxtà priuilegia & indulta Apostolica dicto ordini concessa, nullam iurisdictionem habere sciebas, tandiu in præmissis duxisti supersedendum, donec nos & Apostolicam sedem quid super eo fieri oporteret consuleres. Consulationi itaque tuæ super hoc nobis porrectæ respondentes, circumspectioni tuæ per præsentes committimus & mandamus, quatenus si & postquam (assistentibus tibi ad hoc duobus dicti ordinis fratribus, quos ad id duxeris eligendos) ex actis de & super præmissis coram te hactenus habitis, vel in posterum habendis, tibi legitimè constiterit ità esse prout superius enarratur (ne si tam horrendum facinus impunitum remaneat, alij ad similia & deteriora perpetranda inuitentur) contrà dictos fratres malefactores, ac quoscūque alios etiam exemptos, quos tanti facinoris inueneris

neueris patratores seu culpabilis iustitia mediante procedas. Nos enim tam illos qui ad capiendum & detinendum, inquirendũque & examinandum dictos malefactores, quàm etiam executioni demandandi sententiam contra ipsos de super legitimè ferendam, vel aliàs quomodolibet in eos præmissorum occasione manus iniecerunt violentas, etiamsi ad vltimum suplicium deueniendum, excommunicationis sententiam à canone generaliter promulgatam, irregularitatisquè & inhabilitatis, aut alias censuras & pœnas ecclesiasticas minimè incurrisse, neq; incurrere, sicquè per quoscumque iudices iudicari, diffiniri & interpretari debere, sublata eis & eorum cuilibet aliter iudicandi, diffiniendi & interpretandi facultate & autoritate decernimus. Tequè & eorum singulos à sententia, cẽsuris & pœnis prædictis, si quas præmissorum occasione ex dicta carceratione forsan incurristis, Apostolica autoritate tenore præsentium absoluimus. Volumusquè vt si locus sit degradationi & traditioni curiæ seculari, tu vel catholicus Antistes per te eligendus vnà cum duobus alijs Episcopis, aut si eorum copia cõmode haberi non poterit, cum vno Episcopo & vno Abbate ad degradationem huiusmodi procedere valeatis. Nõ obstãtibus præmissis, ac de certo episcoporum numero in degradationibus huiusmodi adhibendo, nec non quibusuis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, priuilegijs quoq; indultis, & literis Apostolicis dicto ordini & illius fratribus cõcessis, quibus illorum omnium tenores & formas eisdẽ præsentibus pro expressis habentes hac vice duntaxat illis alias in suo robore permansuris harum seriè specialiter & expresse derogamus. Cæterisquè contrarijs quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, Die 21. Octobris. 1535. Pontificatus nostri anno primo Blosius. Vigore cuius commissionis dictus dominicus Cardinalis vt seruaret illius seriem assumpsit secũ duos prouinciales dicti ordinis, qui vnà cum eo in processu & diffinitione causæ assisterent. Fateor tñ quôd læpiùs iuratus quomodò in prædicta commissione Apostolica bis conditionaliter dictum fuerit, videlicet, *Etiamsi ad vltmum supplicium esset*, deueniendum, & iterum, *Si locus sit degradationi & traditioni curiæ seculari*: cum conditio istá in casu præsenti potius erat iuris quam facti, & ideo consultores Romani pontificis quorũ consilio prędictę literę emanarũt, meliùs nosse poterant vel debuerant, an narratione prædicta existente vera & probata prædicti fratres essent post degradationem tradendi curiæ seculari vel non. Nisi fortè tacitè voluerunt sentire quòd Romanus Pontifex concederet dicto Cardinali potestatem arbitrandi, an attenta probatione & qualitate facinaris, & alijs circunstantijs, illi essent tradendi curię seculari, vel nõ: Nõ obstãte quôd ille casus non esset expressus in iure, propter quem possit tradi sacerdos curiæ seculari: quamobrẽ vt quisque valeat super hoc considerare mẽtem pontificis, libuit prædictam commissionem inferere. Contrariam tamen opinionem sequitur & dicit esse cõmunem Areti. in d. cap. Cum non ab homine. in col. 9. infi. qui in duabus col. sequentibus refert fundamenta Abb. & respõdet ad ea, & eam dicit de iure veriorem Decius, vbi suprà, qui etiam refert fundamẽta Abb. & quæ ad ea respondet Aret. & dicit, quod pro hac opinione plura adducit & sileuia Andr. Siculus ibi, & ponderat pro ea idem Decius tripliciter tex. in dict. cap. Cum non ab homine: & hanc dicit esse communẽ opini-

opini.glos.& Docto.Arnal. Alber. vbi supra,in fin. dict. column.124. versi.Nihilominus tamè. & sic quòd clericus quantuncunque graue delictum commiserit etiam qualificatum non debeat actualiter degradari, & tradi curiæ seculari, nisi sequuta incorrigibilitate,aut in casibus expressis in iure,à qua communi opinione dicit non esse recedèdum in iudicando & consulèdo:quem vide per. 16. colum.sequètes,vbi refert plura fundamenta huius communis opinionis,& tandem respondet ad ea quæ adduxerat pro opinione contraria. Mihi verò (saluo sempèr meliori iudicio) videtur quòd si in aliquibus casibus ob immanitatem criminis,& magnum scandalum populi inde sequutum visum fuerit iudicibus delegatis vel ordinarijs sequendam opi. Ancha. & Abb. quod hoc solum posset habere locum in clericis primæ tonsuræ tantùm sic enormia homicidia perpetrantibus, cum illi non possint sic appellari Christi Domini,illisquè beneficium (ne per secularem puniantur iudicem)magis ab ecclesia,quam à iure diuino concessum videatur. Quorum numerus vltra mentem ecclesiæ tantum excreuit,& quorum malitia tanta est, vt grauiora sempèr ferè audatius & frequentius ab illis,quam ab alijs perpetrentur.In cuius meæ opinionis cõfirmationem possem alia non impertinenter referre,quæ collegit Hispanus noster Ioannes Lupi. in tracta. de libertate ecclesiastica,in.2. par. q. 5.quæ tamen transcribere nolo,cum volètibus ea legere facilitas adsit. In alijs verò sacri ordinis clericis,sacerdotibus maximè communem opinionem sequendam censeo, tametsi iustum iudicarem quòd hodie per concilium,aut per Roma. Pontifi.aliqui grauissimi excessus annotarèntur,in quibus clericus etiam sacerdos post degradationem traderetur curiæ seculari,vt saltem timore pœnæ aliquorum clericorum insolentia temperaretur.Et aduerte,quòd Petrus Rebu. in tractat.de pacificis possessoribus in pagina 48.videtur extèdere text. in capit.1.de homi.in.6.dum imponit pœnam priuationis beneficiorũ ipso iure mandantibus alios interficere per assassinos,ad illos qui interficiunt parentes vel alterum eorum, seu fratres,aut clericum, vt tales etiã ipso iure sint priuati beneficijs. Pro quo allegat Felin.in cap.Inquisitionis.de accusatio.& An.in cons.63. quanuis ibi Ana.nihil de priuatione beneficiorum scripserit: saluo tamen meliori iudicio ego credo quòd hæc opinio non sit vera:quia nõ sufficit Doctorum autoritas ad iudicandam priuationem beneficiorum ipso iure propter quancunq; grauitatem delictorum:hoc est enim conditoris canonum, non Doctorum scribentium.Nec sufficit quòd Fel. adducit, quia licèt sint plures doctores asserètes,quòd clericus committens delictum qualificatum possit tradi curiæ seculari,non seruata forma cap. cum non ab homine. vt ego supra latiùs scripsi. non sequitur per hoc quòd talia delicta qualificata inducant priuationem beneficiorum ipso iure, cũ hoc doctores non dicãt,nec ad hoc sufficeret eorum autoritas.

Parricidium committentes. Vide multa quæ circà huius criminis grauitatem & punitionem elegantissimè scribit D.Couarr.in Clemen.si furiosus.2.par.in initio num.12. de homicidio Petrus Gregori.3.par.Syntagma lib.26.cap.24.De quo elegãter

A *Nota in huius criminis detestatione.*

ter Plato.9.de legibus inquit. *Si possibile esset sæpiùs aliquem mori iustissimum esset sæpiùs parricidam interfici.* Et Solon(quòd neminem commissurum tám graue scelus existimasset nihil de eo decreuit,vt Cicero pro Roscio Amerino refert.

B *Non expectata incorrigibilitate.* Ad de Alciat.in cap.cùm non ab homine.num.22.de iudi. qui opinionem istam sępissimè in practica receptam fuisse testatur eamque communem esse fatetur Ludo.Carr.in practi.crimi.fol.240.num.5.secundum nouissimam editionem D.Episco. Couar. lib.2.var.resoluti.cap.20.nu.7.quanuis ipse authorem nostrum sequutus in hoc cap.versi. *Mihi verò*, contrariam opinionem amplectitur, quam appellat cómunem Petrus Plaça.lib.1.epito.delicto.cap.23.num.43. cui suffragatur tex.in cap.cum ab homine.qui in principio docet, in omni crimine,quantuncunque graui secularem iudicem;nõ posse clericos puniré,eos tamèn esse deponendos;& si incorrigibiles fuerint,curiæ seculari tradendos fore. Ecce Romani Pontificis apertissimum testimonium,ex quo manifestè constat, quòd etiam ob enorme crimen,nisi accesserit pertinacia,traditio fieri non debet.Circâ quàm disputationẽ vide latè Gregor.in.l.61.in verbo, *Homicidio.* tit. 6.par.1.Ferdinand Mencha.de testamen.§.22.fol.75.

Per assassinos alios interfici mandantes.

CAPVT, XCVI.

1 *Clericus huius criminis* Reus *qua pœna afficiatur.*

2 *In hoc assassinatus crimine propter criminis grauitatem indicia, & argumenta sufficere constat.*

3 *Testium dicta lite non contestata, & etiam parte absente recipi possunt.*

4 *Clericus assassinus nulla degradatione præcedente,per secularem iudicem potest puniri.*

5 *Pœna tex.in cap.1.de homi. libr.6. an in interfectoribus,seu percussoribus locum habeat.*

6 *Pœna etiam dict.cap. 1. an locum habeat contrà mandantem,etiam si mors sequuta non fuerit.*

Ecclesiastica persona aliquem Christianorum faciens interfici per assassinos,vel mandans, vel eos receptans,vel defendens, seu occultans incurrit ipso facto sententiam excómunicationis & depositionis à dignitate,honore,ordine,officio: & beneficio, & beneficia possùnt alijs liberè per collatores conferri, vt in c.1.de hom.in.6.Et habet vnũ speciale hoc delictũ,vt probari possit probabilibus argumentis,vt ibi,vbi vide Phil.in.11.not.tenentem quòd in 1 2 3 istо casu ratione periculi valerent testes recepti lite non contestata [a] etiã a parte absente & non citata:quia tex. ibi non dicit testibus,sed probabilibus argumentis.Itêm aliud quòd clericus assassinus potest puniri per secularem,sine eo quòd præcedat degradatio [b] secũdum Lapum in dict. 4 b cap.1.& Domi. ibi in fin. quia ipso iure videntur degradati: & videtur data vnicuique potestas ipsos capiẽdi,& per ius videntur spoliati omni priuilegio clericali,vt per Docto.ibi. Et prædictam conclusionem Dominici refert & sequitur Barba.in capi. At si clerici.de iudi.in colum.32.nu.

129. Refert etiam Hyppoly. in pract. criminali. in. 5. Examinanda. in column. 3. Et hoc etiam tenent plures doctores relati in decisionibus Nicolai Boerij in. quæstio. 69. in n. 18. & vide Ioan. Lup. in tract. de libertate ecclesiastica. in quæstio. 9. vbi dicit quòd datur â iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, videlicet in dicto capit. 1. de homi. vbi clericus delinquens vt suprà, à iure & à concilio habetur pro realiter degradato, vt possit capi. & puniri per secularem, de quo vide latiùs Arnal. Alber. in capi. Quoniam. de hæreti. libr. 6. in column. 147. versic. 8. & vltimò fallit. cùm. 11. colum. sequentib. qui primò adducit quinq; fundamenta contra communem intellectum doct. ad dict. cap. 1. qui habet quód clerici delinquentes in hoc delicto sunt ipso facto degradati, adeò vt indices seculares possint procedere contra eos, sicut contra laicos. Et postea benè corroborat hanc communem conclusionem, & respondet ad fundamenta in contrarium adducta. Et nota vnum quòd ipse dicit in
5 propositio, quòd pœna illius text. non videtur habere locum in interfi-
c ciente, sed in mandante: & quòd fortè multi in hoc errarent, allegat Aretin. hoc sic ponderatem in con-
6 sil. 165. incip. Sicut Ioannes. dicit, column. 11. versic. Tertiò allegant. Aduerte præterea quòd pœna illius text. in dict. cap. 1. habet locum contra mandantem, etiam si mors non
d sit secuta, vt probant aperte verba illius, dum dicit: quanquàm mors ex hoc forsitan non sequatur: quod videtur esse speciale in hoc delicto, vt voluit Augu. in additio. ad Ange. in parte. Et Sempronium Rodulphi, in. 4. additione: quia alias mandatarius non puniretur pœna ordinaria maleficio non secuto: nisi dicamus secundum eum post Ioan. And. in regula, in pœnis. de regu. iuris. in. 6. quòd quo ad pœnas de quibus in dicto capitu. primò. facta mandato delictum est perfectum, & ideò nimirum si puniatur pœna ordinaria, ac si delictum esset consummatum: quod etiam videtur sequi Philip. in dict. cap. 1. in colum. penult. in versi. in glo. & per prædictum text. videtur reprobari de iure canonicò opinio Dini. & Ange. in. l. Item apud. §. Si curauerit. ff. de iniur. dum dicit quòd in assassinamento si do pecuniam alicui vt aliquem occidat, homicidio non sequuto non punitur mandans: quam decisionem refert Augustin. vbi suprà, & dicit eos verè dicere, quòd mandans non punitur de homicidio, sed pœna extraordinaria demandato.

Ite non contestata. Adde Feli. in cap. quoniam frequenter. pen. col. vt lite non contest. Hypp. in pract. 5. diligenter. & in. l. de vno quoq; casu. 50. ff. de re iud. Gramm. consil. 40. Carr. in practi. crimin. fol. 140. Petr. Foll. in practi. in parte & si confitebuntur. nume. 44. pag. 345 licet ab hac opinione discedat Felin. in capit. in nomine Domini. 5. limi. de testib. Gramm. voto. 11. Ipse verò teneo primâ opinionè autorem sequutus, quæ ea ratione fulcitur, quia iuxta communem nostrorũ traditionẽ, assassinatus crimen lesæ magestatis celeri equiparatur. vt tradit latè Hipp. cõs. 19. vo. 2. Tho. Gram. voto. 9. At in lesæ magestatis crimine, testes ad hunc lite non contestata fidem faciunt. vt tradit Hyppo. in dict. lide vnoquoque. & Felin. & Carr. in locis nouissimè allegatis. Sunt

A *In crimine assassini lite nõ contestata procedi tur.*

equidē multa ſpecialia in hoc crimine propter ipſius atrocitatem ſtatuta, vt inquit Boſsi. in practica crimi. titul. de mandato ad homicidium. num. 46. vbi allegans authorem noſtram dicit non guſtaſſe perfectè materiam quæ fortè noſtris annotationibus elucidabitur.

B *Præcedat degradatio.* Adde Hyppo. in. l. vni. nume. 107. C. de rap. virgin. Ioann. Igne. in. l. neceſſarios. §. non aliàs. num. 448. colu. 3. fol. 177. ff. ad Sillan. Nicol. Euerar. in locis legalibus fol. 264. Thom. Gramma. voto. 8. &. 11. Carr. in pactic. fol. 139. nume. 24. Bartho. Caſſa. in commentar. in cōſuetudi. Burg. rubr. 1. §. in gloſſ. *Silua grace.* num. 50. Antoni. Capi. deciſsion. Neapolit. 155. nume. 26. quam opinionem communem eſſe teſtatur Stepha. Auffe. in Clementin. 1. de offici. ordin. regul. 1. fallen. 18. D. Epiſcopus Couarruu. libr. 2. vari. reſolu. capit. 20. num. 10. Cap. Neapolit. deciſsion. 112. num. 2. Remig. Goni. in tracta. de immu. Eccleſiar. fallen. 15. nume. 10.

Clericus aſſaſsinus vt poſsit puniri à iudice ſeculari prius debet abeccleſiaſtico declarari aſſaſsinū miſsiſſe.

Notauis tamen vtilitèr, quòd ad hoc, vt iuſtè aſſaſsinus clericus à iudice ſeculari puniri poſsit, requiritur ſententia declaratoria, qua iudex pronunciet, ipſum eſſe aſſaſsinum, iſtà eſt communis opinio teſte Carr. in practi. crimina. fol. 289. num. 11. Capi. dict. deciſsione. 112. num. 2. Plaça. libr. 1. Epitom. delict. cap. 19. num. 27. Qua declaratione facta, non requiritur alia ſententia, qua imponantur pœnæ text. in capit. 1. de homicid. libr. 6. ſed ſtatim illas incurrit, ità frequentiori doctorum ſuffragio receptum eſt, vt ſcribit Alexand. conſi. 166. num. 5. libr. 7. Et declaratio hæc ad iudicem eccleſiaſticum ſpectat. vt ſcribit Iul. Clar. libr. 5. recep. ſenten. §. fin. quæſtio. 36. verſic. ſed quæro. quanuis apùd ſuos hoc non ſeruetur, & & contrarium obſeruat Neapolitanum conſilium, vt fatetur Capi. deciſsio. 155. nume. 25. Gramma. voto. 8. num. 11.

C *In interficiente.* Adde quòd hanc opinionem Aretin. ſequutus, tenuit Alberti. in capi. 1. de hæreti. libr. 6. quæſtion. 11. ad finem. ſed contrariam opinionem, imò quòd dictæ conſtitutionis pœnæ percuſſorem vel interfectorem comprehendant, perſpecta legis ratione. tenet Ang. in tractat. maleficior. in parte Sempronium mandatorem, in principio Ang. in. l. 1. C. de ſepul. viola. Capi. deciſsio. 155. Paris de Puteo in tracta. ſindi. in verbo, inquiſitio. Thom. Gramma. voto. 9. in fine. D. Couarruu. libr. 2. variar. reſol. capitul. 20. numer. 10. quem vide pro iſtius controuerſæ opinionis reſolutione.

D *Non ſit ſequuta.* Adde Ang. conſil. 14. Bartho. Caſſan. in conſuetud. Burgund. rubr. 1. §. videndum. num. 7. Ioann. Andr. in reg. in pœnis. de regul. iur. libro. 6. Thom. Gramma. dict. voto. 9. vbi Matth. de Afflict. in conſtitu. Neapolitan. libr. 1. rub. 14. num. 16. idem fatetur Capi. deciſsio. 155. & hanc fatetur communem eſſe ſententiam Remigi. de Goni. de immuni. Eccleſiar. fol. 143. Iul. Clari. lib. 5. recep. ſentent. §. aſſaſsinum. verſic. ſcias etiam. eandem opinionem amplectitur Carr. in practic. crimin. rubr. de homi. §. 2. num. 12. & §. 5. num. 8. Licèt Ang. dict. cōſil. 14. & in. l. item apud Labeonem. §. ſi curauit. ff. de iniur. exiſtimat pium eſſe quòd iudex pœnam ordinariam in mitiorem commutet.

Sed

Sed quia diffusè nimis (nè dicam confusè, à nostratibus articulus istè disputatur: pro perfectiori declaratione, tres casus à nèbis constituèdi sunt. Primus in casu text. in dicto.capi.1. de homi. libr. 6. nempè in proprio crimine assassinij, cùm tractatur peccunia data vel promissa, de occidendo homine Christiano, per ministerium alicuius infidelis, ex gente assassiorum. Erant equidem assassini populi quidam ex Syria, qui ità à pueritia instruebantur, vt Regis inimicos, aut domini sui cui obtemporabant, eius mandato incautos percutiebant, aut occidebant, ità testatur Volaterr. libr. 11. capit. de sectis Sirriæ D. Couarru. libr. 2. vari. resolu. capitu. 20. numer. 10. & quanuis de assassinis multi multa tradiderint, qui tamen ij fuerint, & vndè originem traxerint Paulus Aemilius Veronensis libro quinto de rebus gestis Francorum in Ludoui. Iuni. & in libr. 7. in D. Ludo. vita dilucidè & egrægiè explicauit asserens quòd ideó Assassini appellabantur quia Princeps qui illorum factionis ab illis eligebatur Arsacida diceretur, & videndus est etiã Polid. Virgi. lib. 16. Historia Angl. equidem hoc casu, punitur mandans homicidum, etiam effectu non secuto, atque punitur cognatus pœna mortis ordinaria ex dict. capit. 1. vbi Frãcus D. Couarru. in dict. Clementi. si furiosus. 2. part. in initio. num. 9. qui egrægiè scribit hoc non tantum esse cognatum, quantum delictum consummatum, ex mandãtis latere, cum per eum non steterit quin homicidium sequatur. Iacob. Menoch. de arbi. iud. quæstio. libr. 2. centur. 4. casu. 360. num. numer. 41. Petrus Plaça libr. 1. epit. delictorum capit. 10. num. 9.

Quisnam fuerũt Assassini explicatur.

Secundus casus quãdo loquimur, de assassino ex communi & frequentissima interprætatione, qua intelligimus assassinum, qui peccunia accepta vel promissa, aliquem occiderit, istè igitur assassinus siuè Christianus, siuè Infidelis si ad actum occidendi deuenerit, & conatum omnem adhibuerit, ità què quòd per eum non steterit, quin occiderit: pœna ordinaria punitur ex decisione tex. in dict. capit. 1. ità scribit, vltrà alios Matth. de Afflict. in consti. Neapoli. libr. 1. rub. 12. numer. 16. Andr. Tiraquell. in tractat. de pœn. legum causa. 37. num. 4. Cassane. in consuetud. Burg. rubr. 1. §. videndum num. 7. qui asserit hoc vidisse obseruari Mediolani. & aliquandò obseruatum fuisse in consilio Neapoli. fatetur Gramma. voto. 9.

Tertiùs casus, quandò is mandãs tentauit mandatarium, vt peccuniã acciperet & occideret, & mandatarius recusauit, hoc casu solùm mandans punitur extraordinaria pœna, cùm talis cognatus remotus sit ab ipso effectu. Hæc est communis sententia, vt constat ex doctorum traditionibus quos suprà allegauimus.

In criminalibus capitalibusquè causis accusatores, aduocati Procuratores, contrà reos in secularibus tribunalibus stiterunt.

CAPVT, XCVIII.

Quòd nouè æditum est, latèque eo interpretatur Bonifacij Octaui egrægia constitutio quę secunda est tit. de hom. lib. 6.

1 *Clerici criminales causas agitare prohibentur.*

2 *Clerici præmissa iuris protestatione, coram secularibus iudicibus, accusationē possunt proponere.*

3 *Iure positiuo statuta est irregularitatis pœna contra clericos, in causis capitalibus accusantes.*

4 *Clericus qui non præmissa protestatione accusat, mortalem culpam contrahit.*

5 *Clericis prohibita est accusatio in causa sanguinis.*

6 *Si omissa protestatione, non imponeretur pœna mortis, vel membrij mutilationis, clericus accusans nō esset irregularis.*

7 *Clericus tunc facta protestatione, accusare poterit, quando suam vel suorum iniuriam accusat, non vero alias.*

8 *Clericus ab irregularitatis labe immunis est, accusans præmissa protestatione, quibuscunque verbis vtatur.*

9 *Tacita protestatio, in accusationibus proponendis à clericis, non liberat ab irregularitate sed expressa requiritur.*

10 *Clericus, facta protestatione irregularitatem non contrahit, quamuis ea prætermissa, iudex capitalem pœnam imponat.*

11 *Protestatio excusat ab irregularitate, quamuis euidentissimū sit, quòd iudex capitalē pœnā imponit.*

12 *Quando causa ciuilis est, protestatio non requiritur, & quamuis ex accidenti contingat mors, vel membri mutilatio, clerico quo ad irregularitatem non nocet.*

13 *Clericus omittens protestationē, irregularitatis nota non afficitur, quādo iudex secularis: contrà iuris sanctiones reum condemnauit.*

14 *Protestatio necessaria non est, quandò accusatio coram iudice Ecclesiastico propenitur.*

15 *Clericus qui habet animum protestationi contrarium, an incidat in irregularitatem.*

16 *Clericus qui omisit protestationē, in capitali accusatione, irregularis efficitur, quamuis animo nequaquam consentiat quòd capitaliter reus puniatur.*

17 *Clericus qui præmissa dicta protestatione, criminis reū, quem forte fraganti crimine reperiuit, iudici seculari puniendum tradidit irreris non est.*

18 *Clerici in criminalibus causis, aduocationis munere fungentes, sequuta morte, vel membri mutilatione, irregulares efficiuntur.*

19 *Nec clerici præcedenti casu excusarentur, si protestati fuerint, quod non intendūt, vt pœna mortis, vel mutilationis membri inflingatur.*

20 *Clerici vtrùm in fauorem rei, aduocationis munus possint sinè irregularitatis metu exercere.*

21 *Cleri in criminalibus causis coram iudicibus secularibus, testes esse prohibentur.*

22 *Clerici in reorum fauorem, in dictis causis, testimonium proferre possunt.*

23 *Clericus non potest esse testis corā iudice seculari, absq; sui iudicis licentia.*

24 Con-

94 *Consuetudo quædam Cyrenæ Gratianopolitanæ, quæ obseruatur in testimonijs Clericorum coram secularibus iudicibus proferendis reprobatur.*

95 *Testimonium Clerici, vel Religiosi, absque superioris facultate prolatum, firmitatem obtinet.*

96 *Iudex Ecclesiasticus non debet, nec potest, in criminalibus contra uersijs, clericis facultatem præstare, vt coram secularibus magistratibus testimonium proferant, quòd si præstiterit, nullus est illi obtemperandum.*

MVltis equidem iustissimisque causis, sacris constitutionibus clericis interdictum est, criminales cõcertationes agitare, denigratur quidem ex hoc sacerdotalis candor eius quæ puritas nimis contaminatur. Vnde concilio Toletano vndecimo, anno Domini sexcentesimo sexagesimo can. 6. ità decretũ fuit. *His à quibus domini sacramenta tractanda sunt iudicium sanguinis agitare non liceat, quòd si quisquam immemor horum præceptorum aut in ecclesiæ suæ famulis, aut in quibuslibet personis tale aliquid fecerit ordinis honore priuetur. Et loco sub perpetuo quoque damnationis rendatur relegatus exgastulo.* Quem locum Gratianus intexuit in capit. his à quibus. 23. quæstio. 8. Propterea quidquid continetur in cap. clericis & in cap. sententiam. ne clerici vel monachi ius nouum non continet, sed ad vetustiora iura refertur.

Et ideò nec accusatores, aduocati, procuratores, testesve esse in dictis capitalibus causis in secularibus tribunalibus possunt capit. postulasti. de homi. capit. 50. distinctio. text. in d.c.t. capit. sententiam sanguinis. capit. ex literis de excessibus prælat. capit. aliquantos. capit. si quis post accentum. 51. distinctio. quòd si his constitutionibus contrauenerint irregularitatis labe afficiuntur.

Possunt tamen clerici absque irregularitatis nota, in dictis causis accusare, dummodò prorsus tam fuerint, quòd non ad mortem, nec membri mutilationem proceda tur, de quo stat Bonifacij Pontificis Maximi egregia constitutio quæ secunda extitulo de homici. lib. 6. quam hoc loco quia accommodatissimus est, & mirè cõuenit huius practicæ argumẽto, multis aliis, quæ virili eluctamur. Est equidem materia hæc vtilissima in singulis actionibus frequentissima. 2

Primo, hinc tantum abest, vt Pontificio statutum esse, quòd propter criminalem accusationem, simpliciter nullam condemnationem secuta, quemquam irregularitatem contrahere, vt in dicto capit. postulasti, de homici. vbi communis sententia cõtra. capit. 21. Ex quo deducitur posse Summum Pontificem, eam irregularitatem iam contractam dispensatione tollere, vel à principio accusationem licitam facere, vt animaduertit insignis Couarruu. in Clementi. furiosus. 2. par. relect. 5. num. 1. de homicidio. 3

Secundò, clericum qui absque dicta protestatione accusationem proposuerit, mortalem culpam contrahere, cùm in materia graui iura sacra violet scribit Martin. Nauarr. in manu. confessor. capitul. 27. nume. 226. 4

Tertiò prohibitam esse clericis hãc criminalẽ accusationem, etiã vbi causa sanguinis agitatur d.c. postulasti. 5

c. accusasti. de accu. vbi clericus accusatur pœnitentiam agere cõpellitur. non tamen ità grauem, si pro bono pacis accusasset.

6 Quartò quòd si protestatione omissa, non sequeretur effectus accusationis criminalis nec imponeretur pœna mortis, vel mutilationis membrorum, non esset clericus irregularis, etiam si alia sanguinis vindicta imponeretur. tenet Abb. in dict. capit. sententiam. & in dict. capit. clericis, ne clerici vel monachi & in capit. si aliquis. de homi. sequitur Siluest. in summ. in verbo Homicidium. 3. vers. secundò quæritur.

7 Quintò notatu dignum est, quòd dicta criminalis accusatio, protestatione interueniente cessat permissa est, quando quas eandas iniurias quis passus fuerit prosequutus fuerit, secus vero si alienas, colligo ex text. in dict. capitu. 2. ibi. *Suis malefactoribus*, & ibi a *Petens emendam sibi fieri*, & ibi, *De suis malefactoribus*, & ità post alios tenet Eran. ibi quam esse communem sententiam fatetur Martin. Nauarr. in manu. confessor. capit. 27. numer. 116. Quæ sanè ità intelligenda est, vt nihilominus clerico permissum sit protestatione facta, absque irregularitatis metu, delictum aliquod cogitatum, in maximum reipublicæ detrimentum, aut proximi grauissimum damnum, in medelam potiùs, quàm ad criminis punitionem cautè denuntiare, quando aliter quam per denunciationem, non potest tali malo prouideri sic tenet Caietan. in 2. 2. quæstion. 33. articul. 7. Mart. Nauarr. in capitu. inter verba. 11. quæstion. 3. Corr. 58. Couarruu. in dict. Clementin. si furiosus. §. 5. numer. 4. Quibus suffragatur text. in dict. capit. accusasti de accusa. ibi. *Nisi pro pace*. Quæ singularis est interpretatio ad text. in dict. capit. 2.

Sexto, clericus præmissa protestatione, immunis est ab irregularitate, modò vtatur in accusatione verbo conqueror, vel accuso, nihil sanè interest tenet Ioann. And. in dict. capit. 2. sequitur Ioann. de Anani. in dict. capit. postulasti. de homicidium. 3. Socin. in dict. cap. ad audientiam. num. 55. 8

Septimò, quòd sacerdos non incurrit irregularitatem, si expressè fuerit protestatus, non tamen sufficit quòd tacitè id faciat; vt colligitur ex dict. capitu. 2. ibi, *Protestando expressè*, & ibi ad hoc notant doctores maximè glos. in verbo, *Protestando*, quæ dicit quòd cautè faceret clericus si de hac protestatione faceret fieri publicum instrumentum, Praxis tamen iam recepit, eam sententiã q̃ protestatio in limine querelæ, vel accusationis fiat. 9

Octauò, nec illud est omittendum, liberum esse clericum ab irregularitate, præmissa dicta protestatione, etiam si ea omissa iudex ad pœnam sanguinis, vel membri mutilationis præcesserit, vt expressè in dict. cap. 2. probatur vbi concors est nostrorum sententia. 10

Nonò, quòd dictã protestatio supradictum effectum operatur etiam si non solùm verisimilè sed certum sit ex qualitate criminis in accusatione propositi ad mortem processurum ità not. Ioann. Andr. Abb. & Felin. & omnes in dict. capitu. postulasti Felin. in dict. cap ad audientiã de hom. n. 54. Decimò est equidem in hac materia obseruandum, quòd hæc protestatio tunc necessaria est cum clericus quempiam apud 11 12

iudicem

iudicē ſecularem accuſat ratione alicuius ſceleris, vel delicti perpetrati. Secus verò ſi cauſa ciuilis foret, licet ex accidenti contingerit, quòd iudex ſecularis, vel eius miniſtri clerici aduerſarium, de facto reſiſtentem, interficerent, vel aliquo membro mutilauerint, non ſanè hoc clerico iuſtè petenti, & nihil de hoc exiſtimanti imputari debet. text. egrægius in dict. capit. poſtulaſti. de homi. vbi Anani. & docto. not. & D. Couar. in dict. §. 5.

13 Vndecimò, & quòd ſingulariter circà illius tex. interpretationem notandum eſt quòd ſcribit Ioan. Ana. in dict. cap. poſtulaſti. cenſens nō imputari clerico accuſatori, etiam nō proteſtanti, mortem vel mutilationē membri reo accuſato cōtrà iuris pręcepta illatam. Non ęquidèm fuit in culpa clericus, qui ea ratione proteſtationem omiſit, quòd manifeſtè compertum haberet nullam corporalem pœnam à iudice irrogari, & hoc ſequitur Couarruu. dicto. §. 5. numer. 3.

14 Duodecimò (& quòd libentèr prętermiſiſſem niſi vidiſſem multos in hoc alucinari) quòd nunquam ea proteſtatio facienda eſt, quando accuſatio coram iudice eccleſiaſtico proponitur, etiam ſi delictum hēnor miſsimum ſit, & propter illud clericus qui de illo accuſatur pœna realis degradationis ſit puniendus ità deducitur ex dict. cap. 2. & excōmuni. doctorum traditione.

15 Decimotertiò illud præmiſsis aptè conuenit quod aliquorum calculis probatum eſt, quòd vſque adeò iam ſępè dicta proteſtatio ab irregularitate clericum proteſtantem liberum reddit, quòd etiam ſi animum habeat proteſtationi contrarium irregularis non erit iudicandus. Sic tenet Felin. in dict. capitu. poſtulaſti. quem ſequitur D. Couarruu. dict. §. 5. numer. 1. Nam per ſolam voluntatem ſinè opere exteriori irregularitas non incurritur, vt multis in locis iſtarum annotationum probauimus.

Opinio quæda inſignis D. Did. Co. confutatur.

Sed opinio hæc nullo modò placet labitur in hoc egrægius D. Couarruu. ſequor in hoc Ioan. Andr. Donii. & Peru. in dicto. capitu. 2. Ioann. And. in dict. capit. poſtulaſti. & hanc ſequitur Nauarr. in manuali cap. 27. num. 226. Nec Ioann. And. contrariam ſententiam amplexus eſt vt D. Couarruu. cenſuit ſed potius contrariam, vt conſtat ex allegatione Dom. & Peruſ. in dictis locis & ex ipſius verbis clarè perpenditur quia ipſe ſe remittit ad Hoſtiē. in ſumm. titul. de homi. §. qua pœna. verſi. ſi verum. vbi latiſsimè hoc defendit. Et huic opinioni minimè refragatur, quòd voluntate ſola irregularitas non contrahitur, quia in propoſito caſu, cum voluntate concurrit quęrimonia, & accuſatio exterior dicta equidem proteſtatio mendax & fallax eſt, nec talis eſt: qualem ſacrum ius canonicum requirit ad irregularitatis labēm excuſandam, & quibus hoc contingerit oportet diſpenſationem impetrare, vt non ſemel fatetur conſuluiſſe Martin. Nauarr. dict. cap. 27. num. 226.

16 Decimoquartò nec erit obliuioni tradendum, non poſſe clericum ab irregularitate excuſari, qui proteſtationem omiſit, eo quòd in animo non habuit, quòd iudex ad mortem, vel membri mutilationem, procederet, ſed potius contrariam voluntatem, quæ voluntas cum in animo retenta fuit, nihil operari poteſt: cum actus exterius directè cōtrarius ſit. tenet gloſ. ſing. in dict. cap. 2.

quam communem esse asseuerat D. Couarruu.d.§.5.quę procedit etiam in animæ iudicio,vt scribunt Calde. & Franc.ibi licèt Andr. Tiraquel. post leges connu.glo.5. contrarium fuerit opinatus à quo in hoc cauendum est.

17 Decimo quintò supradictis addendum est,quòd adeò protestatio ab irregularitate liberat, quòd non solùm locum obtinet, circà querellam, vel accusationem,verùm etiam procedit respectu personalis capturæ, nam si clericus reum quem infraganti crimine reperuit,capiat,& iudici ad debitam punitionem tradiderit,modò dicta protestatione vsus fuerit irregularis non erit,ex quacunque corporali pœna á iudice imposita Fran. post alios in dict.cap.2.Socin.in dict.ca. ad audientiam.num.52.&.53.

18 Nec clerici,vt in huius capitis limine scripsi,aduocati nec procuratores in dictis capitalibus causis esse possunt.Sunt sanè irregulares si mors, vel membri mutilatio indè sequatur. text.glos.& doctores in dict.cap.aliquantos.51.distin.& videtur tex.in cap.illud.23.quæstion.4. & tradunt vltrà ordinarios interprætes Siluest. in summ.in verbo, homicidium.3. versic.secundò quæritur.Maiolus de irreg lib.2.cap.9.num.1.Alber.Troti.libr.2.de verò & perfectò cleri.ca. 23.num.4.

19 Imò clericus minimè ab irregularitate liberatur, si causam accusatoris tanquam eius patronus,vel aduocatus sequendam suscepisset, etiam si dicta protestatione,de qua hoc capite abundè dictum est vteretur singulariter tenet Ioann.Imo.in dict.cap. postulasti.cuius opinionem communem esse testatur insignis D.Couar. dict.§.5.

20 Sunt etiam qui censent, nó esse clericis concessum, etiam in fauorem rei aduocati munus exercere.glos.in dict.c.aliquantos.vbi Archid.Spec. in tit.de dispensatione.§.iuxtà.vers. Item si quis.idem in ti. de aduocato. §.obijcitur.versi.in causa autem.Alber.Troti.in dict.cap.23. Prętereà dicebat Hosti.in cap.1.de postulan. quòd licèt accusati defensio clericis aliquandò permissa sit capi.reos.23. quæsti.5.cap.inter alia. de immu. ec clesi.eos tamèn ab ea abstinere ortatur,nã contingere enim potest quòd ipsorum culpa,imperitia,vel negligẽtia, accusatus damnetur vel nimijs subtilitatibus,aut calumnijosis allegationibus non solùm absoluatur, sed accusator tallionis pœna puniatur. Vndè ipse Hostien.in dict,capit.ad audientiam. de homi, commemorat quendam clericum in criminali causa suscepisse fratris sui patrocinium, adque adeò solerter eam defendisse, vt absolutus fuerit,clericum verò irregularem effectũ, quia accusator fuit de capitatus. Quæ opinio verisima est quandò non solùm clericus reum defendit,sed petit accusatorem calũniantẽ puniri,qui si à iudice occidatur,vel membro mutiletur,clerius irregularis efficitur: Si autem tantum reum defendit,iustamq; operam defensioni dans, nec petit accusatorem puniri,licet postea, à iudice tallionis pœna imponatur non erit clerico ad irregularitatem imputandũ licèt nulla in defensione rei accusati, circà accusatorem vsus sit protestatione, cũ defensio accusati,de per se non tendit ad accusatoris mortem,sed tantũ ad tutelam & licitam accusati defensionem. Sic colligo ex Hosti.Maiol. Couar.in locis iam allegatis.

Clericus an pro reo in capitali causa possit patrocinũ, præstare.

Non est tamen in hoc silentio prætermittendum,quòd licèt clericus aduocati,vel procuratoris,munere fungens

gens dictis causis, solùm contrahat irregularitatem, quandò secuta est mors, vel membri mutilatio, grauiter tamen in alijs sic delinquens, ab ordinario pro facti qualitate plectendus est, sunt equidem munera hæc clericis interdicta, vt præcedentibus capitibus latè probauimus.

21 Clericus in causa criminali non potest esse testis.

Est etiam clerico interdictum in dictis criminalibus causis testimonium proferre. glos. in capi. testimonium. 11. quæstio. 1. & in cap. de cætero de testib. nemo sanè est qui tantum cooperetur sanguinis iudicio, quantum ipse testis à quo totius criminis veritas elicitur, & super cuius attestatione firmatur sententia, & ea ratione si ex eius testimonio mors fuerit illata, irregularis efficitur, etiã præmissa dicta protestatione, vt scribit Felin. in dict cap. postulasti. post glo. ibi, & est glos. notanda quæ in laico loquitur in capit. 1. 51. distinct. & in clerico glos. in cap. testimoniũ. 11. quæstio. 1. Abb. in cap. de cætero colum. 1. de testib. Crottus in tracta. de testib. num. 69. quam communẽ esse sententiam profitetur D. Couar. dict §. 5. num. 5. Iul. Clar. in practic. criminali. §. fina. quæsti. 24. versi. sed quid. Nec refragari potest respectu laici, quòd is inuictus, & coactus & iudicis præcepto compulsus, testimonium protulerit: nam etiã si quis per vim vel metum, qui in virum constãtem cadat, cogatur delinquẽtem exhibere & rebelare, semper erit irregularis, si ille puniatur pœna mortis, vel membri mutilatione, quia licèt vis illa excusat à peccato, non verò ab irregularitate. tenet Tauir. in summa in verbo irregularitas. 2. num. 22. Maio. de irregulari. libr. 2. capitu. 8. num. 2.

Si autem ex tali testimonio, dicta pœna non fuerit secuta, sed alia mitior, vel arbitraria, vel quia innocens erat accusatus fuit absolutus, nihilominus clericus pro modo culpæ iudicis arbitrio, puniendus est, & sic receptum vidi. Nullam verò clericus pœnam patietur, si in ea causa criminali in qua testimonium protulit, de pœna sanguinis nõ agebatur, Abb. not. 1. in. capit. de cætero de testib. & ibi doctores, & ità debet intelligi tex. in dict. capit. testimonium. quæ sic intelligit glos. in cap. 1. 51. distin. & vide text. in cap. quandoque. 14. quæst. 2. Saluberrimum tamẽn consilium est, quòd in quacunque crimi. causa clerici testimoniun non proferant.

Procedunt equidem quæ prædiximus quando clericus testimonium profert, in faborem accusatoris secus si clericus produceretur in testem, in fauorem rei quia cum hoc prohibitũ non sit nullam pœnam incurrit. Imò vnum censeo perpetua memoria dignum quòd nouũ est nec memini me legisse apud aliquem, quòd licèt ex tali testimonio quòd directè & principaliter ad probandam rei innocentiam tendit, ex accidẽti tamẽn ex causæ processu, accusatoris calumnia detegitur, ideoque tallionis pœna imponitur non imputabitur clerico ad irregularitatem, satis sanè ei inoscendum est, cuius testimonium non ad mortem accusatoris, sed ad tutelam rei accusati tendit, & id quod præter eius intentionem contingit, est velut peraccidens, quòd subiecti naturam non mutat. l. naturaliter. §. apud. ff. de acquirend. hæredi. Quę doctrina mirè confirmatur ex suprà traditis, circà patrocinium clerici pro reo in criminali iudicio.

22

Sed ad hoc vt clericus iustè possit suum testimonium proferre, necessaria est sui ecclesiastici iudicis facultas,

tas, vt seruari de consuetudine affirmat Fran. Mar. decisi. 777. num. 4. Quòd iure consentaneum est, quia nec in causa ciuili, clericus testificari potest, nisi dicta facultas præcesserit, quanuis si de facto deponat licèt malè faciat, minimè tamèn eius testimonium vitiaretur. glo. fina. vbi Abb. & omnes in capi. 1. de iuram. calum. Idem in religiosis seruandum est glo. in auth. de monach. §. cogitã dum. col. 9. sed hoc temperãdum est vt procedat in iudicijs non verò in contractibus, quibus clerici liberè si nè alicuius pœnæ metu iurare possunt. Deindè nec licentia requiritur quandò clericus vult testificari corã alio iudice ecclesiastico, qui non sit suus: ex Abb. sententia in dict. ca. 1. Quo loco scribit, quòd non tantùm Episcopus, sed alius Prælatus inferior potest dictam licentiam concedere quòd verum censeo in ciuilibus controuersijs, non autem in criminalibus causis ad tutelam defensam rei accusati, quia tunc ab Episcopo, vel ab eius Vicario generali, maturo iudicio & præuia causæ cognitione concedenda est. non verò ab inferioribus iudicibus qui causarum criminalium non habent cognitionem & hoc iure vtimur.

24 Reprobatur consuetudo cuædam curiæ Gratian.

2 Vndè nullo modò iure defendi potest, consuetudo quã semper in curia Gratianopolitana & in alijs inferioribus curijs Delphinatus recepta vidisse testatur Guido Pap. decisio. 65. num. 2. nempè quòd si clerici nollunt in causa ciuili, coram seculari iudice dicere testimonium, co gi ad id possunt modica coertione, ab eodem iudice seculari, nec ad id adeundus est iudex ecclesiasticus nec Abbas, vel aliùs Prælatus respectu monachi nollentis testificari. Quòd si causa fuerit criminalis suorum Prælatorum licentia desideratur. Est tamen illa consuetudo inniqua, & sacris canonicis constitutionibus contraria & ideò merito relegan-da est.

Fateor tamèn iuri consonum esse 25
quòd in dictis curijs seruari testatur. Guid. Pap. præcitata decisione in prin. quòd si clerici vel monachi absque suorum superiorum cõsensu testimonium protulerint siuè in causa ciuili vel criminali eorum depositiones non ex hoc vitiari nec inualidari, quòd optimè fulcitur autoritate glo. Abb. & aliorum in dict. ca. 1. de iuramen. calumn. suprà allegat.

In criminali causa contrâ reum, 26
nec debet nec potest iudex Ecclesiasticus licentiam clericis præstare, vt ferant testimonium, & si de facto eã præstiterint, non est obtemperandũ tenet Antiquissimus Gofredus in summa tit. de testibus cogend. Inno. in cap. dilectorum. eo titu. Imò singulariter scribit Ioann. And. in nouel. ibi quòd laicus qui ad clericatum aspirat, etiam in foro seculari cogi nõ potest, vt in dictis causis testificatur quem sequitur Addi. Guido. Pap. d. decis. quòd summa innititur equitate, sed praxis forensis non recepit.

Trũcationes membrorum per se facientes, aut faciendas iudicantes.

CAPVT, XCIX.

1 *Clerici membrorum truncationes facientes, vel faciendas esse iudicantes ab officio & beneficio sunt deponendi.*

2 Quòd

c *Quòd autem dicatur membrum, remissive traditur.*

1 CLericis in sacris ordinibus constitutis ex Concilio Toletano iudicium sanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus ne aut per se, aut per delegatos iudices, aut per quascunque personas, quæ iudicant faciendas, quod de quocunque clerico quid fecerit, honore priuetur, &c. eo verba sunt text. in cap. Clericis, de cleri. vel monac. Concilium tamen illud Toletanum, de quo ibi fit mentio fit, duodecimum, ut in Glossa. 6. Vnde pœna deiectionis, ut deposition ab officio & beneficio, quia secundum expositionem Ioan. Andreæ, verbum text. honoretur, intelligitur, id est ordine, & ve[illegible] est, beneficio, & ne vitetur ordine & beneficio, [illegible] sequens de donat. ibi, in. i. notan. qui [illegible] tionem Ioan. And. Et [illegible] cum pœna ista imp[illegible]
a vel iudicanti [illegible] brorum, quod etiam si membr[illegible] bilitaretur facto vel sententia [illegible] non puniretur ista pœna, [illegible]
b id non efficitur irregularis, [illegible] tit Abb. ibi. Item veriam est aliud aduertendum, quòd si detur [illegible] nere hanc pœnam [illegible] iudicium, & sic per [illegible] prolationem, sine eo quòd sequatur illius executio. Ego [illegible] quòd mens conditoris [illegible] punire clericum quãdo [illegible] cutio, & sic crederem per [illegible] tentiam non ità acerrime puniendũ
c Quòd autem dicatur membrum, c
2 quia hæc materia in varijs locis latè describitur, sufficiat ad illa lectores remittere: quæ quidem inter alios copiosius colligit Corsetus in repertorio Abbatis, in parte, membrum.

Delinquat. Adde quòd tunc [illegible] pœna incurritur [illegible] clericus ipse per [illegible] pœnam truncat [illegible] fingeret sibi ve[illegible] tempora[illegible] [illegible] mu[illegible] [illegible] cuius [illegible] facèret, [illegible] rius, vel [illegible] missa est [illegible] Prælatus [illegible] ralem [illegible] qui talem dele[illegible] gationem [illegible] nullam [illegible] tatem [illegible] vel [illegible] quia [illegible] ceteros [illegible] crimi[illegible] ex [illegible] text. [illegible] pro[illegible] dele[illegible] quòd [illegible] & [illegible] sen[illegible] rav[illegible] tes dicit [illegible] Aretin. consi. 5. & colu. 3. &. eq[illegible] scribit. de [illegible] delega[illegible] iudicem [illegible] ipsum [illegible] mittere videtur. Princ[illegible] aliquam remissionem facere eo, quòd causam ei delegauerit qui sanguinis iudicium [illegible] proferre cum hoc [illegible] delegatus teneatur punitionem dimittere committenti quem sequitur Couarruu. in Clemen. si furiosus. 2. par. relecti. §. 5. nume. 8. quo loco aliqua circà hoc notatu digna scribit.

A Prælatus vel clericus, qui iurisdictionẽ habet tẽporalem potest alteri criminales causas iudicandas remittere.

Clericus an ex delegatione Principis secularis possit in criminibus cõtra laicos P cedere.

Item

Clericus abiit irregularitatis nota, cõsulere potest generaliter, vt p aliquo crimine, mortis pœna imponatur,

Item tunc huius capitis pœna imponenda est, quando clericus super facto contingenti, & in iudicio iam deducto, iudicat mortis pœnam, vel mutilationis membrorum, faciendam esse, aliquin si ex [illegible] contingentiam facti, nulla irregula[illegible]ta, vel alia incurritur. [illegible] de iure respon[illegible] certis [illegible], vel me[illegible]. Et [illegible] futuris [illegible] corpo[illegible] gulares [illegible] Nam [illegible] rictum [illegible] & [illegible] quæ [illegible] nat [illegible] ad [illegible] fam. de hom[illegible]it. [illegible] di iud[illegible] in auth[illegible] uest. [illegible] 3. qu. 5. [illegible] lus de irregu. lib. [illegible] & est communis senten[illegible]

In sacræ Inquisitionis tribunalibus huius capitis sanctio locũ non obtinet.

Præ[illegible] huius [illegible] limitan[illegible] in [illegible] nã [illegible] Epi[illegible] gationibus in qu[illegible] de aliquo delicto, iam in iu[illegible] deducto, in quo pœna sanguinis impo nenda est, consulendo, vel suffragium præstando, nullam irregularitatem incurrit. ex Summi Præsidis indulgentia propter fidei fauorem

ita decreuit Paul. 4. Pontifex Maxi. die. 29. Aprilis anno. 1557. vt refert iudiciale Inquisitorem. 4. decreto 8imo Maiolus, de irregularitate lib. 2. d. c. 9. nu[illegible] *[illegible]uiendum*. Hæc sanctio sub Do minum Epũ [illegible] Tum quia est contra ea præcisa verba [illegible] capit. clericus. de clerici, vel monachis. *Aut limites inferendi* [illegible] Speculatoris cuius autoritas apud omnes est maxima contra [illegible] tenentium adducit nullo de dispensationis [illegible] fundata propositiones. quas [illegible] Petrus Follerii. in pra[illegible] par. cap. 22. sic solemnis [illegible] damnatum intestatum [illegible] & testamentum prius [illegible] l. si quis filio exhæredatus [illegible] ff. de iniusto rup.

B Ioã. Benedicti de quadam hoc cap. reprobatur.

[illegible] de Calderi. Abb. & [illegible] vouen. [illegible] Clericus furiosus quæst. [illegible] in Capell. [illegible] opinio[illegible] D. Co[illegible] C

D. Couarruuiæ opinio confutatur.

[illegible] furiosus. [illegible] fecun[illegible] etiam si mem[illegible] ad [illegible] minus [illegible] hoc casu nulla affi[illegible] irregularitate, sed ve[illegible] quam te[illegible] & Præpositi. in [illegible] in summa. verbo [illegible] Tertium. & cã [illegible] confirmans in[illegible] auctr. in manu. con[illegible] 1207.

[illegible]rum. Adde Bar. in l. publicorum. nu. 13. ff. de publi. iudi. vbi mo. & doctores qui illa propriè membra esse censent, quibus diuerso & proprio officio corpus mouetur. aut iuuatur, vt oculo, ad videndum, pedibus ad progressum, auribus ad audien-

D Membra quæ propriè dicantur.

audiẽdum, manibus ad palpandum, naribus ad odoratum, lingua ad sermonem, idem Bald. affirmat in capi. 1. de noua forma. fideli. numer. 5. quòd manifestè Aristot. autoritate constat lib. 1. de par. anima. c. 5. tex. not. in. l. idẽ Offilius. ff. de ædili ẽdi. l. nõ sunt liberi. ff. de sta. homi. Idẽq; Diuus Paulus insinuat ad Roma. ca. 12. dicens membra in corpore distinctam operationem habere. *Omnia autem membra* (inquit) *non eundem effectum habent.* Quòd latiùs explicat D. Couarruu. in dict. Clement. si furiosus. 3. par. in initio. num. 8.

Caietani & D. Soto opinio quæ dã cõfutatur.

Ex quo sequitur lapsum fuisse Caietan. existimantem, abscindentem digitum irregularem esse, quem sequutus fuit Domi. Soto. lib. 2. de iusti. & iur. quæstio. 1. arti. 1. eo quòd digitus sit membrum cuius contrarium manifestè docet Bar. & doctores in dict. l. publicorum. Bald. in dict. cap. 1. Felin. in cap. cum illorum. de senten. excomm. & in cap. Ego enim colum. 2. de iureiuran. Gonsa. à Villa diego de irregula. cap. de percussore. colum. 1. Anto. Rubeus cons. 83. Cassa. in consuetud. Burg. rubr. 1. §. 5. quam sententiam aduersus Caietan. & Sotum communem esse testantur Martin. Nauarr. in manu confessor. cap. 27. num. 206. & eius discipulus non pœnitendus D. Couarruu. vbi paulò antè allegaui. Cui communi sententiæ suffragatur di. l. idem Offilius, vbi decissum stat quòd habens digitũ abscissum habet abscissam partem membri, non verò membrum & dict. l. non sunt liberi. ff. de statu. homi. ex qua colligitur, habentem equò plures digitos, non habere equò plura membra.

Abscindẽs cartila

Deducitur etiam ex suprà traditis abscendentem cartilaginem, quæ circà aurem est, non incurrere huius capitis pœnam nec irregularitatem, ea ratione: quià licèt auris membrum sit, illa verò cartilago potiùs ad decorem & membri tutelam quam ad peculiare auris obsequium à natura ipsa ingenita est, quòd ex Bald. colligit D. Couarru. dict. nu. 8.

ginẽ auris non est irregularis

Nec ab hoc loco alienum est, inquirere, vtrùm sit vera doctrina Bal. qui in. l. data opera. num. 75. C. qui accusa non poss. scribit, mamilam in fœminis membrum esse, de qua meritò dubitat insignis D. Couarru. in præcitato loco intelligens veram esse quo ad latam significationem, non verò quoad germanam & propriam & ea ratione censet non esse irregularem, qui mamilam fœminæ abscinderit, cuius opinio mihi summè placet, quià summa innititur æquitate quæ in pœnalibus amplectenda est.

Abscindẽs mamilam mulieris non est irregularis.

Duellum alijs sponte offerentes, seù oblatum suscipientes.

CAPVT, C.

1 *Clericus huius criminis reus est deponendus.*

POena huius delicti est depositionis, a vt in capit. 1 de cler. pug. in duel. quòd procedit siuè clericus fuerit victor siuè victus: poterit tamèn episcopus cum eo dispensare, si mors vel mutilatio membri non fuerit inde secuta, vt ibi. Et aduerte, quòd pœna illius text. procedit quando talis clericus sponte iniuit duellum, secùs autem si aliquo facto necessitatis, licèt

1 a

licèt necessitas fuerit cuitabili: quia tunc necessitas alleuiat culpã & non punietur pœna depositionis, sed mitiori: quia text. ille requirit actum spontaneum ad incurrendam pœnã depositionis, secundùm Abbatem. ibi.

A Duellorũ grauitas, nec nõ & pœnæ ex Trid. Cõcil. explicatur.

Depositionis. Adde Roland. Valle consil. 4. numer. 22. volum. 1. Et ex hoc colliges clericum qui hoc crimen commisserit nõ esse suspensum vt existimauit Siluest. in sum. in verbo suspensionem. versic. 11. Tabi. ibi sed verum non est quia text. in cap. 1. de cleri. pug. in duello, solùm dicit deponẽdum fore & ideò meritò eos reprehendit Martin. Nauarr. in manu. confessо. cap. 27. num. 156. Et de materia duelli vide, vltrà alios Andr. Alciat. in tractat. de singulari. certamine Nauarr. in manuali confessо. cap. 13. num. 39. & capit. 15. num. 9. & multà congerit Petrus Gregorius Tholosanus. 3. par. Syntag. iuris tit. 48. cap. 15. per totum. Et nota quòd duellorum vsus à Diauolo fuit institutus, vt cruenta corporum morte, animarum etiam perniciem lucretur. Proterea in tanti criminis detestationem nouissimæ pœnæ in sacro Cõcilio Tridentino statutę sunt Sessione. 25. cap. 19. de reformati. vbi contrà Imperatores, Reges, vel alios Magnates, qui in terris suis inter Christianos duellum concesserint, eò ipsò sunt excommunicati, & dominio ciuitatis, vel castri, aut loci, in quo duellum fieri permisserint: si ab Ecclesia obtinent priuati sunt, si loca verò fœudalia sunt directis dominis acquiruntur. Illi verò qui duelli causa, in arenam descenderint, nec non qui illorum nomine ibi interfuint (quos patronos vocant) excommunicationis ac omnium bonorum suorum proscriptionis ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrunt, & vt homicidæ iuxtà Sacrorum Canonum sanciones, sunt animaduertendi: q̃ si in ipso conflictu decesserint sepultura ecclesiastica priuati sunt. Qui verò consilium dederint, vel suasserint, vel vt spectatores interfuerint excommunicationis ac perpetuę maledictionis vinculo ligantur.

Concil. Tri. Sess. 25. ca. 19. de refor. quod de pœnis duellorũ loquitur explicatur.

Circà verò caput nostrum & dictum Tridentini decretum, illud est consideratione dignissimum. Minimè locum esse pœnis dictis locis statutis, ex quibuscunq; singularibus certaminibus, pugnisve innito etiã consilio factis, etiamsi percussio, vel mors contingerit, dummodò duelli forma non seruetur, nempè loci destinatio, armorum præfixio, patronorum & spectatorum constitutio, & alia quæ in his impijs spectaculis à charitate Christiana alienis, adhiberi consuetum est. Cùm enim dictæ constitutiones pœnales sint, & in duellis loquantur, non sunt alia singularia certamina extendendæ. reg. hodia. cùm simili. de regu. iur. in. 6. Quòd manifestè ex dicto Sacro Cõcilio colliges quòd tantum loquitur de duello, antiqua solennitate faciendo, & ità pœnam inflingit contrà locorum dominos, si duella suis locis fieri permisserint. nec non contrà patronos, quorum ope tam immane cędes perpetratur, & contrà eos qui in causa duelli, tam in iure, quam in facto consilium præstiterint, videas lector candide quo pacto loquitur, de iure duelli, & sic de eo duello, quòd impijs illius legis seruatis efficitur, & ità censeo quòd iudicabitur, in casu grauissimo qui nũc pendet in Curia Regia hoc anno. 1579. & post hæc scripta compertum habui ità fuisse iudica-

iudicatum à sapientissimis viris. Ideoquê nota quia multotiês contingit.

B *Ioann. Ber. opinio de qua in hoc capite cõfutatur*

Sed mitiori. Adde quôd hæc autoris opinio, ex eo vera non videtur, quia si loquimur de duello quòd inter nobiles nouissimis temporibus fit, nulla necessitas clericum compellere potest ad hoc singulare certamẽ subeundum, cùm maximè à suo sacro instituto sit alienum. Nec iactura honoris necessitatem inducit, vt scribit Præpos. in rub. de cleri. pug. in duello & opinionem istam sequutus est Petrus Foll. in pract. crimina. canon 2. par. cap. 27. num. 1. quæ practica opere istò absoluto, ad manus meas peruenit.

Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personalitèr exercentes, ac alios ad pugnam incitantes.

CAPVT, CI.

1 *Clericus propter hæc tria crima depositionem meretur.*

a *Clericus, qui in bello interfuit, quando efficiatur irregularis.*

1 PRopter hęc triâ delicta deponendus est clericus, vt in capi. Quôd in dubijs. de pœnis. aduerte tamèn quòd in defensione benè possunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defensionis incitare & in tantum cõfigere in hostes, quôd eos a dimittant, vt placuit Inno. ibi. Abb. autem in eo. cap. videtur eius sententiam restringere, videlicet quôd si necessitas non erat ineuitabilis, licèt clericus interfit bello causa defensionis: si sequitur mors, vel mutilatio membri ex percussione sua, efficitur irregularis, a secus si percussione alio a rum. Ego tamèn crederem quòd Innocen. potest simpliciter intelligi, quoad terminos text. quem declarat: quia ad hoc vt non patiatur pœnam depositionis, de qua ibi, sufficit quôd clericus prætendat defensionem, licèt causa non esset ineuitabilis. Quãtum verò ad irregularitatem incurrẽdam seruabitur consideratio Abb. nec contradicit sententiæ Innocen. quia ipse nihil de irregularitate disponit iudicio meo b. b

Efficitur irregularis. Adde tex. optimum in cap. petitio. de homi. quo loco apparet quem esse irregularẽ si adhuc in bello iusto propria pugnauerit manu & aliquem occiderit aut membro mutilauerit idem probat glos. in cap. Scitatis. 7. quæsti. 1. quæ sententia communis est, vt profitetur D. Episcopus Couarruu. in Clementin. si furiosus. 2. part. relecti. §. 3. num. 2. de homici. Et circà huius capitis materiam vide latissimè S. Thom. & Caietan. 2. 2. q. 40. arti. 2. Abb. Card. Henr. Felin. & doctores in dict. cap. petitio Florent. 3. par. ti. 18. cap. 2. §. 6. Martin. Nauarr. in manu. cor. fol. cap. 27. num. 215. Maio. de irreg. libr. 5. capit. 49. & optimè Greg. Lup. in l. 52. in verbo, *Deuenyr.* tit. 6. par. 1. quo loco alios allegãs disputat. An summus Præsul possit facultatem clericis cóc:dere, vt absq; irregularitatis metu possint in bello pugnare.

A *Irregularis qui in bello iusto hominẽ interficit.*

Iudicio meo. Vide Petrum Follerium B

rium in practi.crim.cano. c.52.licèt immodestè & in verecundè autorem istum alioqui doctissimum somniasse dicat.

Violentiæ quæ illatores.

CAPVT, CII.

1 *Clericus in personis, rebus seu beneficijs violentiam inferens, qualiter puniatur, breuiter & dilucidè per totum caput explicatur.*

1 a Clerici violentiam inferre solent[a] aut possunt in personis, rebus, seu beneficijs. Primò casu, quandò ab ipsis fuerat vis illata personis citra homicidium, tunc pro qualitate iniuriæ ac damnorum, ac consideratis his, quæ in arbitrarijs pœnis considerandа forè infrà trademus, iudicis arbitrio puniri debent. Si quandò verò contingat clericos eripere aliquem de manibus familiæ, qui sententia iudicis ducebatur ad mortem, vel aliud corporale suplicium, tunc quidem distinguendum est. Nam aut manifestè apparebat illum condemnatum iniq; , & tunc videtur nullam imponendam pœnam[b] propter hoc, vt sentit Alber.in.l.addictos.C.de epis cop.audi.per tex.in cap.Hi qui.14. quæstion.6.vbi bona glos.& melior in cap.Reos.23.quæst.5. facit quòd notat Archid.in ca.Cùm homo.23. quæstio.5.& vide Hyppol.in.l.lege Cornelia.colum.10.num.23.ff.ad l. Cornel.de Siccar.in practica causarum criminalium, fol.56.num.41.in verbo. attingam. vbi refert dictam conclusionem Albert. & ponit alia, per quæ potest corroborari. Si tamè in tali ereptione condemnati clerici scandalum fecerint, vndè deteriora contingant quã in iniusta hominis occisione: tũc benè crederem eos puniendos per suum iudicem iuxta scãdali & perpetratorum mensuram. Si verò damnatum iustè, eriperent, tunc puniendi sunt. Idem quãdò esse dubium iustè an ne damnaretur, cum præsumere debent clerici pro iudice damnante. In hac autem illicita ereptione aduertere debent multum iudices circá modum eripiendi, an cum armis, & scandalo id fiat, an etiam ruptis carceribus, vel non: & alia cõsiderare, quæ solent similia leuiora, vel grauiora facere hæc delicta in laicis.[c] Aduertendum tamen est quòd c si clericus eximit à carceribus captũ pro debito, tenebitur ad id quòd fisco, & priuato debebatur, per id q̃ notat Bart.in.l.Quoties, de exactoribus tribu.lib.10.Fabe.in.5.Pœnales. instit.de action.Iaf.ibi colu.17.vers. 3.circa prædicta. quòd intelligerem verũ pro illis debitis, pro quibus erat incarceratus, vel recomendatus: non verò tenebitur omnibus creditoribus licèt obstet generalitas notabilis decisionis Bal.in dict. l. Addictos. dum tenet quòd eximens aliquem de manibus curiæ, tenetur ac si fideiussisset pro eo in omnem casum. Secũdò verò casu videlicèt quandò clerici res inuaserint violẽter, tunc si erat res tẽporalis ꝓpria vel aliena, cuius possessio erat apud aliũ cõstituta patiũtur pœnã legis. Si quis in tantem. C.Vnde vi.quæ etiam habet locum in clericis, vt sentit glos.in cap. 1.de dolo & cont. cui assentitur ibi Abb. in.6.colum.versic. Quoad tertium. quòd confirmatur ex traditis per Fe lin.in cap.Ecclesia sanctæ Mariæ.de

const.

constitu. colum. 4. versicu. quæritur primó, videlicet quòd leges Imperatorum & Regum comprahendunt clericos : & melius ex quæ ibi notat in column. 23. versiculo. Sequitur etiam. Tertiò autem quando in beneficijs faciunt violentiam, tunc qui temeritate dignitates, personatus, aut alia quæcunque beneficia ecclesiastica occupare non verentur, hoc ipso, jus (si quod indignitatibus vel beneficijs taliter occupatis, vel ad ea competebat) amittunt. Ità disponitur in capit. Eum qui. in fin. de prebend. libr. 6. Si verò beneficium cui animarum cura imminet vi occupat clericus, beneficio simili cum cura quòd primitus obtinebat, est ipso iure privatus vt voluit ibi text. in princip. &c.

A Clerici Regis vassalli, qui regnú illatis violētijs perturbāt ab eo expelli possūt.

Inferre solent. Adde singulariter circà caput hoc, quòd vltrà pœnas eos dispositas, si clerici vassallis Regis violentias intulerint, à quibus desistere nollunt possunt à Regno expelli & priuari iure originis. text. in l. quicunque. C. de Episcop. & cleric. vbi Paul. not. Bartholom. Cassa. in consuetudin. Burg. rubri. 9. §. 5. in glos. *Sin la grace.* nume. 81. Petr. Avenda. de manda. Regul. 2. par. cap. 7. nume. 12. Vnde apud suprema Regia tribunalia receptum est quòd si ecclesiastici iudices vim intulerint, nec eorum mandatis parere voluerint; eis præcipitur, vt à Regno exeant cuius praxis meminit D. Covarruu. in pract. quæstio. cap. 35. num. 3. Guil. Benedi. in cap. Raimutius. de testam. in verbo, *Et vxorem nomine Adelasiam.* 2. decisio. num. 460. de testamen. Caro. de Grassa. libr. 2. Regni. Fran. iure. 7. columna penult. & eius pœnæ mentio fit in l. 5. titul. 1. libr. 3. ordin. antiqui.

Interpræatur decimus casus cēsurarū scenæ cōtrà Mar. Nauarro.

Quanuis insignis vir Mart. Nauar. in manu. confessor. capi. 27. nu. 67. ex casu decimo censurarum cenæ colligit, imò dicit iam ibi diffinitum esse, vt nullo modo liceat secularibus iudicibus, Episcopis non parentibus suis iussibus præcipere, vt à Regno exeant, & non solum iuuentes, sed & lectores iussa exequentes, & opem ad id ferentes, & consulentes, censuris ligantur, si verò iuuerent curiam Regis exhire, vel aliú locum, ea non esset eorum diœcesum nó ligantur dictis censuris. Ego tamen (salua in omnibus Romanæ Ecclesiæ dignissima censura) & interim quòd ipsa contrarium iudicauerit, & non vltrà, existimo, dictum decimum casum cenæ, nullo modò Regiæ potestati derogare, sed tunc procedere: cum Episcopi & alij prælati superiores iniustè, & nulla legitima causa subsistente à Regno expellantur. ità ex eo colligitur cum loquatur contrà percutientes, interficientes, vulnerantes, vel verberātes & hoſtiliter insequentes. S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, & sedis Apostolicæ legatos, & si verba quæ statim subijciūtur cum dicit, *aut eos deijcientes*, &c. Intelligenda sunt de ijcione violenta, & iniustà, si cui sunt percussiones, verbera & alia de quibus in principio loquitur.

Suprema Regis Hispaniarū tribunalia, potestatē habent cognoscendi per modū (vt dicunt) violentiæ & causis spiritualibus

Pro quorum interpretatione animaduerti oportet, quòd apud nos illud est frequentissimum, & vsitatum, à tempore quòd hominum excedit memoriam, quòd potentissimi Hispanorum Reges eorumque suprema tribunalia, iudicibus ecclesiasticis obuiant, ne post, vel contrà appellationem vim vllam faciant appellantibus, imò cogunt eos reponere omnia in eum statum quo

tempore appellationis res habebat. Si verò laicus per ecclesiasticum iudicem grauatur, eo quòd ipse illius causæ de qua controuertitur, iudex non sit competens, si appellationem interposuerit, literæ Regiæ dantur, quibus præcipitur iudici ecclesiastico, ne amplius de causa illa cognoscat, sed potiùs ad iudicem secularem remittat, vel mittat, processum ad Regiam curiam, qua viso si causa spectat ad secularem iudicem, non agitur de appellatione deferenda, sed inhibetur iudex ecclesiasticus, causa verò ad secularem remittitur, si autêm ad ecclesiasticum pertinet ei remittitur, declaraturq; nullam vim inferre ità Regijs instructionibus missis ad suprema tribunalia dispositum est. Quarum meminit D. Couar. d. ca. 35. de quo stat hodie. l. 36. titul. 5. libr. 2. Regij ordinam. noui. Et vide doctissimum Gregor. in. l. 13. tit. 13. par. 2. in verbo, *Ninguera*. Qui quidem forensis vsus nō tantùm in his Regnijs, sed etiam apud Gallos est frequentissimus, prout testatur Auferr. in add. repet. Clementin. 1. de offici. ordin. reg. 2. fallen. 30. Carol. de Grassa. lib. 2. Regul. Fran. iure. 7. Et apud Lusitanos idem seruari asseuerat egregius Martin. Nauarr. in capit. cum contingat. 1. remedio. column. 2. de rescrip. dicens non tantum hoc concessum esse supremis tribunalibus, sed inferioribus iudicibus, qui cognoscere possunt, de omni. vi noua contrà clericos modò intrá annum & diem querella proponatur iuxtà illorum Regiam. l. ordin. li. 2. ti. 1. 5. *Epondera*.

Reges eo tempore iudices, an de vi & possessione beneficiorum, & aliarum spiritualiū rerū cognoscere possint. Est tamen exploratissimi iuris quòd saltim ex tacita Summi Pontificis approbatione, possunt Reges de huiusmodi vi iudicare, de quo legendus est Guido Papa decision. Delphi. quæstion. 1. & 71. & 85. Fran. Marchin. quæsti. 190. & 512. Vbi scribit curiam illam sic semper seruasse Idē frequentissimè obseruat Curia Burdega. vt memoriæ protulit Boeri. quæstio. 69. nume. 23. Idem in Curia Neapolit. consuetudine receptum esse fatetur Afflict. decision. 2. num. 10. & 11. & decisson. 24. numer. 9. Gramma. decisson. 78.

Quæ quidem praxis, ex eo non vulgariter fulcitur, nâm licet inter doctores sit controuersum, an semotis priuilegijs, vel consuetudinibus, Reges eorum quę iudices de vi & possessione beneficiorum, & aliarum spiritualiū rerū cognoscere possint. Est tamen exploratissimi iuris quòd saltim ex tacita Summi Pontificis approbatione, possunt Reges de huiusmodi vi iudicare, de quo legendus est Guido Papa decision. Delphi. quæstion. 1. & 71. & 85. Fran. Marchin. quæsti. 190. & 512. Vbi scribit curiam illam sic semper seruasse Idē frequentissimè obseruat Curia Burdega. vt memoriæ protulit Boeri. quæstio. 69. nume. 23. Idem in Curia Neapolit. consuetudine receptum esse fatetur Afflict. decision. 2. num. 10. & 11. & decisson. 24. numer. 9. Gramma. decisson. 78.

Et in Mediolanensi Senatu vt testatur Andreas Alciatus consil. 24. numer. 1. Quòd vniuersa Gallia idem obseruat, si credimus Petro Rebuff. in commen. consuetudin. Fran. 3. tomo titul. de possessioni. benefic. 8. articul. gloss. 2. Guill. Benedict. in capitulo. Rainunt. de testament. 1. parte. in verbo, Et vxorem. nomine Adelasiam numer. 39. Similiter in Senatu patriæ Pedamontium idem receptum est tradit Iacob. Menoch. de recuperand. possessio. 15. remedio numer. 210. Osancus quem post hæc scripta legi decisson. Pedamō. 30. Et apud Hispanos idem refert Martin. Nauarr. in dict. capitu. cum contingat. 1. remedio fol. 3. versic. octauo facit. Petrus Auendan. de manda. Regum. 1. par. cap. 1. num. 32. quem frequentissimum vsum multis probat Ioan. Igne. in. l. necessarios. 5. & non alias. 2. par. colum. 1. 2. &. 3. ff. ad Sillani. Roland. Valle consi. 23. col. 1. &. 2. li. 1. & hāc dicit communem & veram opinionē

Ripa

Reges eo tempo. iudices, an de vi & possessione benefi

semotis priuilegijs possint cognoscere.

Ripa.in Rub.de iudi.num 90. circà quam legendus est Menoch. vbi suprà & Marcus Anton.Natte. consi. 411.vol.2.nu.1.

Deinde huic praxi suffragatur tex.optimus in cap. filijs.16.quæst. 7. quòd habet Archiepiscopis, vel Episcopis negligentibus òbuiare rectoribus,qui Ecclesiarum iuris patronatus bonis abutuntur Regem adiri posse vbi glo.in verbo,*Reges*. Addit hæc verba. *Vt corrigat cum per Ecclesiasticum iudicem cogi non potest.* Et quanuis Abb.in c.qualiter & quando.in.2.column.de iudi. aliter text. illum interprætetur dicens tex.illum per iura noua correctum esse. Equidem nulla est correctio, in his quæ ad vim & violentiam pertinet. Imò omnium fere Regnorum antiquissima consuetudo probat, quæ non cõtrà voluntatem Apostolicæ sedis, secundum ipsam fuit introducta.

Rursus conducit tex.egrægius in capi.Regum.23.quæstion.5.*Regum* (inquit)*officium est proprium facere iudicium atq; iustitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppressos* Et habetur Hierem.cap.21.&.22. & est optima.l.13.tit.13.par.2.ibi, *E para defenderlos, que no reciban mal, ni fuerça.* text.in cap.Princeps.23.quæstio.5. cuius autoritate scribit Guil.Bened. in dict.cap.Rainuntius.in dict.verbo,*Nomine Adelasiam*.numer.454. quòd vbicunque ecclesiastica potestas defficit,aùt quia non potest, aùt quia Prælatorum dissimulatione non vult,secularis potestas se intromittit ne delictorum attrocitate pax publica turbetur.

Quæ iura, quomodo sint interprætanda, elucidaui anno Domini. 1584. defendens causam huius Cõplutensis Achademiæ, à seditione quæ quorundam culpa contingit dicto anno die verò Sancti Nicolai,quæ sexta est mensis Decembris, vt in nostra iuris consultatione quæ in Archiuo Collegi serbatur latiùs continetur. Causa verò illa agitata fuit corã D.Licenciato Ioã.Gomecio Regiæ tunc curiæ iudice integerrimo & in corruptissimo, qui iam ad Regium supremum consilium, multis ei nominibus debitum est promotus.

Licen. Ioann. Gome. Regius cõsiliarius laudatur.

Idem manifestissima ratione cõprobatur, nam si remedium hoc, ac veluti fortissimum scutum,aduersus ecclesiasticos iudices,longè à Romana curia iudicantes non adhiberetur, possent equidem pro libito suo quem velent excommunicare & excommunicatum denunciare, & quibus volènt locis interdicere, sine aliquo iuris remedio quam quòd à Romana curia, post longam vexationem, cum maximisque expensis traderetur.

Prætereá rem hanc fulcit, nam si res hæc recto animo perpendatur, non solùm non afficitur iniuria iudex ad quem est appellatum, ex hac violentiæ cognitione, sed summo honore prosequitur nam Seculares Principes eorũ quæ Senatores minitia cognoscũt de iustitia,vel iniusti mè appellationis ad Sũmum Præsulem defferendæ, ad hoc vt ab ipsis sententia confirmetur, vel reuocetur: sed solùm ad finem pronuncian di,an fiat,vel ne per iudicem vis appellanti,qui quidem finis faciliorem causæ appellationis exitum parat, cum forte iudex qui appellationi deferre tenetur, iniustissimè sententiã exequatur,superiorem vilipendens, & partem grauans. circà quæ omnia videnda sunt quæ doctissimè de more scribit Nauarr. in dict. capitulo.cum contingat.primo rẽmedio

& D. Couarrun. dict. capitu. 35.

Supremæ Hispaniarũ tribunalia in causis violentiæ expẽsis possunt multare.

Quòd vsque adeò procedit, quòd in huiusmodi cognitione, locum habet, expensarum condemnatio contrà vim inferentem. ità tenet Benedict. in loco nouissimè allegato. numer. 320. Gregor. & Auenda. in dictis locis.

Clericus qui timet coram suo episcopo cõparere Regis auxiliũ potest implorare.

Hinc etiam emanat, quòd si clericus iustè timet coram suo Episcopo, vel eius vicario comparere, potest Regem eius consiliarios supremos addire, ab eis quæ literas Regias petere, quæ concedi solent. Quibus præcipitur ne grauetur, sed quo seruato iuris ordine prædicti Ecclesiastici iudices procedant, vt asseuerat Osancus dict. decisi. 30.

Hispaniarũ Reges ius habẽt cõpiscopos & Ecclesiasticos iudices vim inferẽtes expellendi à suis regnijs, & priuandi illos amissione rerum temporalium.

Quæ sanè non temerè aduximus, sed vt ex hac Regia potestate, sic iure fulcita, intelligamus, posse Reges nostros integerrimos eorumquè Senatores, Episcopos, alioscque ecclesiasticos iudices violentiam partibus litigantibus inferentes, nolentes ab ea desistere à Regnis suis expellere, & eos priuare amissione rerum temporalium, quas in his regnis obtinet, nam aliàs inutilis foret dicta Regia potestas si trangressores debitis pœnis non punirentur. Sicùt equidem Romanus Pontifex, non censetur derogare iuri Christianis Principibus siue iure, siue immemoriali consuetudine quæsito, sic per dictum casum decimum cenæ, minimè credendum est voluisse tollere eam potestatem, imponendi pœnas, quæ necessariæ sunt ad dicti iuris executionem. Pro quo mirè facit, quòd scribit: Guido. Pap. decision. 3. Delphi. nempè Martinum Papam (cuius bullæ tenorem ibi scribit) declarasse ad instantiam Caroli Regis Francorum se per illam suam sanctionem qua graues pœnas statuit, aduersus clericos quoquo modo conuenientes, vel se conueniri patientes coram iudicibus secularibus non intellixisse in illis casibus, in quibus Rex à tempore immemoriali cognoscebat.

Sing. interpretatur Decimus casus istius casuũ cenæ.

Nec etiam superioribus & Regiæ potestati reffragatur, alius casus nempè. 14. bullæ Cenæ Domini ibi, *Vel aliàs executionem literarum Apostolicarum, vel executorialium, sub prætextu violentiæ prohibendæ, vel quo ad nos informandos* (vt ipsi aiunt) *supplicauerint, aut supplicem fecerint.* Nã verba illa intelligenda sunt, quandò literarum Apostolicarum executio, ob eam causam impeditur, vt iurisdictio Ecclesiastica perturbetur. Hoc sanè alienum est à Regibus nostris eorumque Senatoribus, qui pro ipsorum religione, Pontificum decreta colunt, & venerantur, secùs verò quandò ad tollendam vim & oppressionem, dicto saluberrimo, & summè necessario remedio vtuntur prædictus casus minimè denegat. Alienum prorsùs est à summi Præsulis mente quòd voluerit quemquam opprimi aut grauari sic egregiè declarat Martin. Nauarr. in manu. capit. 27. numer. 69. & 70. Frater Anton. Cordoua in summ. quæstion. 35.

In causis criminalibus, quarũ cognitio ad Inquisitores pertinet, necnõ in ciuilibus bonorum publicatorũ locũ habet auxiliũ vulgariter dictum.

Et licèt dictum remedium saluberrimum & præstantissimum sit, ad propulsandas iniurias iudicum ecclesiasticorum, tamèn speciali iure sanctitum est Regijs constitutionibus, ne quispiam secularium iudicum, quantacunque dignitate, ac potestate sic prædictus, conoscere vllo modò possit, de causis ciuilibus aut criminalibus, quarum cognitio pertinet ad Inquisitores hæreticæ prauitatis, & ad iudices bonorum publicatorum etiam sub prætextu

prætextu ſubleuandi vi oppreſſos. Sed qui dicti caſibus appellare voluerit adire tenetur ſacroſanctum ſenatum ſupremum ſanctæ Inquiſitionis de quo ſtat Regium decretum datum Burgis die. 17. Martij. anno. 1508. innouatum anno. 1553. circà quòd legendus eſt D. Epiſcopus Iacob. Septima. in chato. inſtitu. titul. 36. num. 2.

B *Pœnam.* vide Prouer. cap. 24. *erue eos* (inquit) *qui ducũtur ad mortem & qui trahuntur ad interitum liberare neceſſes.* cap. non inferenda. 23. quæſti. 3. tex. in. l. prohibitum. vbi Bart. & docto. & in. l. defenſionis facultas. C. de iure fiſ. & in. l. quoniã iudices. vbi glo. in verbo, reſiſtere. C. de appela. gl. & doctores in ver. denuntietis in cap. ex literis de off. deleg. vbi Inno. Abb. Deci. & alij tradiderunt gloſ. in. l. nó videtur data. in verbo, qui iuſſu. ff. de reg. iur. Din. in reg. quòd quis de reg. iur. lib. 6. Iaſ. poſt alios in. l. vt vim num. 19. ff. de iuſti. & iur. vbi Dec. col. 2. num. 25. tradit Aug. Areti. in tract. maleſi. in verbo, *fama publica.* verſi. ſecundò quæro. & in parte, *preſente Cato & appellante.* verſi. Quòd autem. Hypp. in. l. 1. nu. 15. ff. de quæſti. Caſſa. in conſuetu. Burg. Rubr. 1. §. 7. gloſ. *de ſimple res conſue.* nu. 15. cum ſecuen. & latiſsi. Carre. in pract. crimi. fo. 173. nu. 19. ſecundum nouiſsimam æditionem Thom. Gramm. voto. 51.

C Eripiens reũ à poteſtate iudicis, vel ab eius miniſtris aut à carceribus exiens, quibus pœnis punitur.

In laicis. Aduerte lector candide quòd ad hanc arbitrariam pœnam clericis, pro hoc crimine clericis imponendam diligenter iudices eccleſiaſtici perpendere debent, quæ pœnæ iure Cæſarum aduerſus laicos ſtatutæ ſunt, vt inde colligant, an maior vel minor pœna ſit infligenda vt voluit not. Innocen. in cap. qualiter & quandò de accuſati. & doctores communiter in cap. at ſi clerici & in cap. cum non ab homine de iudi. Petrus Folleri. in practic. crimi. criminal. can. in verbo, & ſi confeſſ. num. 154. Quas quidem pœnas, propoſitis quibuſdam concluſionibus elucidauo.

Septem aſſertionibus in ſequentia præmiſſa.

Prima concluſio. Eripiens violentum raptorem, nondum confeſſum, conuictum, vel condemnatum, punitur pœna decem librarum auri text. in aut. vt omnes obedi. iudi. §. arripiatur autèm nullus. coll. 5.

Secunda concluſio. Eximens confeſſum & condemnatum de crimine, tenetur crimine leſæ Maieſtatis tex. in. l. cuiuſcunque. vbi Bar. ff. ad leg. Iuli. Mageſta. tradit Bart. in. l. ad dictos. C. de Epicop. audi. & in extraua. ad Repri. in verbo, *tangat.* Iaſ. in. l. 1. §. Prętor. vbi Alexandr. ff. ne quis cum qui in ius voca. eſt vi eximat Aug. Aretin. in tractat. malefici in verbo, *fama publica*, num. 55. Hyppol. in. l. 1. in princip. ff. de quæſtionib. & in. l. 1. in princi. de Siccar. & in Repeti. rubri. ff. de fideiuſſor. numero. 16. & in ſing. 273. Cœpol. in tractat. cautel. 1. Guilli. Benedict. in capit. Rainuntius. in verbo, *Mortuo itaquè teſtatore.* el. 1. numer. 180. Iaſ. in. §. pœnales Inſtit. de actionib. 102. & ibi Gome. numer. 48. Ioann. Bernar. in regu. & fallen. regul. 97. vbi dixi Petrus Dueñ. reg. 281. quæ opinio communis eſt, de iure Regio probatur in. l. 5. titul. 12. libr. 8. ordin. veter. & in. l. 14. tit. 29. par. 7. & l. 11. titul. 13. lib. 4. For. Ideoque iudex eccleſiaſticus grauiſsimis pœnis clericum condemnauit qui in cauſa huius ſecundę propoſitæ concluſionis delinquerit.

Cardinalis obiãs condẽnato, an à morte liberet.

Eſt tamèn circà hoc conſideratione digniſsimum, quòd ſiue priuilegio,

vel consuetudine Cardinalibus indultum est, quòd si damnatum ad mortem & ductum iam ad patibulũ obient possunt eum eximere & liberare tenet Bald.& Salicet.in dict. ad ductos.Cępola caut.2.Mari.Socin. in tractat. de citatione articul. 35. quæstio.5. Hyppo.in.l.colu.1.3.C. de falſ.& in ſing.237.Barba.in capi. quærenti.num.19. de officio delega. quanuis ipſe in tracta.de præſt.Cardin. nona quæſtione cõtrarium teneat.

Tertia concluſio. Eximens reum maleficę artis ſeu magicę punitur pęna vltimi ſupplicij.l. fina. C. de malefic.

Quarta concluſio . Eximens incarceratum vel captum à iudicis familia,in alijs omnibus caſibus quám ſuprà traditis puniendus eſt eadem pœna, qua reus ipſe qui fuit liberatus.l.1.C.de his qui latro.occulta.

Quinta concluſio, Eximens aliquem violenter de carceribus , qui non eſt reus alicuius criminis,ſed ſolùm incarceratus erat pro debito, ſiuè publico,ſiuè priuato,tenetur creditoribus ſatisfacere ex proprio patrimonio tex.egrægius in.l. quoties. C. de exactori.tribu.lib.1.not. autor noſter hoc capite & Gom. Arias.in l.64.num.9.Tauri.

Sexta concluſio.Eximens violenter & defacto aliquem de carceribus, qui nullum crimen commiſſerat, nec pro aliquo debito erat incarceratus, multari poteſt pecuniaria multa,ſecũdum poteſtatem iuriſdictionis. vt in rub.ff.ſi quis ius.d.non obten.& ibi Bar.in pęn quæſt.tradit Specula. in tit.de ſent.prola.§.ſpecies.verſ.Nun quid titulus.& Puniri debet iudicis arbitrio.l.1.§. effractores.ff.de effractori.& expilla.Iaſ.in.l.1.§.1.ff. nequis cũ qui in ius vocatus eſt vi exi. Greg.Lup.in dict.l.14.in verbo,*De uia reſcibit.*

Septima & vltima concluſio, Reſiſtens iudici,vel eius miniſtris , vel eos offendens : grauiſsimis pœnis puniendus eſt tradit Guid. Pap. deciſſ.557.de quo multa ſcripſi in iuuentute mea in annota.ad iſtum dominum Epiſcopum in reg.382. Hodiè verò in his Hiſpaniarum Regnis committens crimen reſiſtentiæ , vel iudicem percutiens eo caſu, quo ſecundum criminis qualitatẽ erat corporalis pœna imponenda, per vias publicas ignominioſè ferendus eſt, & per octo annorum ſpacium ad Regias triremes mittendus,niſi delicti grauitas , maiorem & grauiorem pœnam poſtulet.de quo eſt.l.7.titu. 22.lib.8.ord.noui. *Iudici, vel eius miniſtris reſiſtens, quibus pœnis in his Hiſpaniarum Regnis punitur.*

In clericis. Adde Iac.Men. de rece. poſſ.remedi.9.nu.101.&.277. D.

Literas ad alios directas aperientes,& ad uerſarijs oſtendẽtes.

CAPVT, CIII.

1 *Aperiens literas , eaſque aduerſario mittentis oſtendens , in falſi pœnam incidit.*

2 *Clericus ſcelus hoc comittens, qualiter puniatur.*

3 *Aperiens literas vt legeret, eaſque minimè alijs oſtendens extraordinarie punitur.*

APeriens literas,& aduerſario mittentis oſtendẽs, incidit in pęnam falſi. ita Bart.in.l. Qui teſtamentũ ad.l. Cornel.de falſ.ff. per. l. 1. §. is qui depoſitam.eo.tit.& ſequitur Panor.in ca.Cum olim.lo.2.de offi. delega. vbi vide gloſ.& Felin.num.2. Sylueſt. 1 2

Syluest. in verbo falsarius. §. 1. in summa sua, & Iaſ. in §. pœnales. nu. 26. Imol. de actio. & Auguſtin. in addit. ad Angel. in tract. de maleſ. in verbo, falſario. num. 10. & Iaſon. in l. Non dubium. in colum. antepe. C. de legi. Clericus verò hoc faciens, incurrit pœnā depoſitionis. ità ſcripſit Roman. conſil. 365. incip. Quæritur primò, qua pœna. circa fin. hoc ſolo fundamento motus, quòd de iure Canonico pœna falſi eſt depoſitio in clerico, per text. in cap. Ad falſariorum. de crimi. fal. ſed falua eius autoritate hoc nō videtur verum: quia
b ille textus non imponit pœnam depoſitionis clerico pro qualibet falſitate, ſed quando vtitur falſis literis Papæ: [b] non ergo videtur poſſe illud extendi ad hoc delictum. Vnde crederem clericum in hoc puniendum eſſe arbitrariè, conſideratis his, quæ in arbitrariis pœnis conſideranda inferius declarabimus. Si verò aliquis aperuit literas vt videret, & alijs non oſtendit tunc non tenetur pœna falſi, ſed extraordinariè punietur. ità Bart. & Rom. Panor. & Iaſon. vbi ſuprà. & idem notat Felinus, poſt Ino. in dict. cap. Cùm olim, qui dicit quòd iſto caſu pœna eſt arbitraria. Vndè idem dicendum eſt in clerico.

A IN *pœnam falſi*. Vide Iaſ. in l. admonendi. in repet. num. 150. ff. de iureiuran. Martin. Nauarr. in cap. Sacerdos. num. 10. de pœni. diſtin. 6. Et eadem pœna plectēdus eſt, qui de alienis literis ſigillum remouet Bar. in. l. Paulus. ff. de falſ. Ioann. Bertachi. in tracta. de Epiſcopo. 1. parte. verſi. vlteriùs quæro. num. 36. Hyero. Gig. in tract. de crimine leſæ mag. libr. 1. quæſt. 21. nu. 12.

Remouens ſigillā de alienis literis pœna falſi punitur.

Eſt equidem huius capitis pœna tā to crimini condigna. *Nam fraudulenter ambulat* (inquit Sapiens Prouerb. 11.) *quisquis reuelat arcanum. Et cùm eo* (inquit idem Sapiens Prouerb. 20.) *qui reuelat myſteria, & ambulat frequenter, & dilatat labia ſua, ne commiſceaberis.* Reuelare ſanè ſecreta grauiſſimū crimen, ſupra quo iudicatum fuit, Ferunt apud Ethnicos Siſyphum illum ob id quòd Deorum arcana hominibus patefecit, apud Inferos eam pœnam ſubijcere, nempè, vt ingens ſaxum ad montis cacumen deferat, à quo proijciat, & iterùm ſtatim repetat, & in huiuſmodi labore perpetuò aſſiduus ſit. autor eſt Seruius ad Virg. lib. 6. Aeneidos ſic Tarquinius Romanorum Rex M. Tullium Dium virum, quòd librum ſecreta ciuilium ſacrorum continētem, cuſtodiæ ſuæ commiſſum corruptus Petroniō Sabino deſcribēdum dediſſet, culeo inſutum in mare abijci iuſſit teſtis eſt Valerius Maxi. lib. 1. ti. de cultu Deorum.

Vndè (mea ſententia) rectè de more ſcribit Bald. in l. nullum. num. 5. C. de teſtibus quòd ciuitatis conſiliarius ſiue Decurio qui ſecreta detexerit, cum ratione iuramenti & officij tacere debuit, quare periurius cū ſit ab officio, & dignitate amoueri debet. idem Bald. in ti. de pace Conſtan. in verbo, *Credentes*. Sequitur Cepo. conſi. crimi. conſil. 39. num. 29. qui Patauij ità deciſſum fuiſſe teſtatur Hyppo. conſi. 1. num. 9. Villadiego in tractat. de legato. 3. par. quæſtio. 1. num. 36. Curia Piſana in 3. parte in princi. & magis in ſpecie ſcribit Ang. in l. Athletas. §. calumniator. num. 4. ff. de his qui. not. infa. ſcribens ciuitatis conſiliarios de tegentes ſiue reuelantes, ſecreta ſuæ ciuitatis eſſe preuaricatores, & hoſtes.

Cōſiliarius ciuitatis reuelās ſecretū qua pœna puniatur.

Canonicus revelans capituli secreta qua pœna plectendus sit.

Ex quibus asseuerandum censeo canonicos, qui capituli sui secreta reuelant, si iuramento ab eis præstito de non reuelando contraueniunt, pœnis Sacrorum Canonum contrà periurios clericos sancitis, de quibus suo loco cum autore dixi sunt plectendi: si verò nullum præstiterunt iuramentum pro modò culpæ pœna arbitraria puniendi sunt.

B *Falsis literis Papæ.* Adde Hostien. in summ. tit. de schisma. §. Quæ pœna numer. 10.

Ecclesiasticos viros, vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant capientes.

CAPVT, C IIII.

1 *Clericus huius criminis reus qualiter puniatur.*

1 PErsonæ Ecclesiasticæ hoc vt fiat procurantes, si fuerint prælati inferiores, eo ipso obtentis beneficijs sunt priuati, ita disponit text. in Clemen. multorum. de pœnis. intellige tamen quòd per solam capturam factam ad finem quòd quis renunciet, si tamen in effectu non renunciauit, non incurrit capiens istam pœnam. Sic declarat Cardi. ibi post Zenzeli. in. 6. quæst. & idem dicit post Paul. ibi. in quæst. 10. quādò liquidò posset probari quòd detentio non fuit causa quòd captus non accederet ad curiam, quia tunc capiens non incurrit pœnam.

ANNOTATIO.

ADde casum vndecimum cœnæ Domini.

Incendiarij.

CAPVT, C V.

1 *Clericus, qui hoc crimen commisserit, cum certa pœna in iure expressa non sit, arbitrio iudicis est puniendus.*

INcendiariorum malitiam pessimam de populatrice ac horrēdam appellat text. in cap. Pessimam. 23. quæ. 8. & in eo describitur pœna laicis incendiarijs imponenda per ecclesiam quæ grauiùs est: & de ea latè scripsit August. in addition. ad Angelum. de maleficijs, verbo incendiario. nu. 6. Clericis tamen delicti huius pœna in 1
fingenda in canonibus scripta non reperitur: forsan enim non sunt arbitrati conditores canonum aliquem clericorum in tantum scelus incursurum, absq; vlla sui vtilitate seu voluptate, ac magna aliorum iactura, ideo erit arbitrio iudicis relinquēda, iuxtā doli ac loci, & damnorum qualitatem & quantitatem: qui semper etiā in hoc attendere debebit, qualiter cuiuscunq; regni leges in hoc animaduertant, vt vbi fuerit legum censura grauior, ibi etiam sit pœna seuerior.

ANNOTATIO.

VIde multa quę de huius criminis prauitate & detestatione tradit Hosti. in sum. isto ti. §. Et qua pœna Abb. Felin. & doctores in cap. tua nos. de senten.

senten. excommun. Ludo. in practic. crimin. cap. 103. pagi. 352. Iaco. Menoch. de arbi. iudi. quæstio. lib. 2. centu. 4. casu. 390. & latissimè Petrus Grego. 3. par. syntag. l. b. 36. cap. 19. Et nota quòd incendiarius loci sacri vel monasterij ipso iure excommunicatus est si tamèn locus sacer non est excommunicandus erit ità Abb. & doctores in cap. conquesti. & in capitua. de senten. excommuni. quam esse communem sententiã fatetur Martin. Nauar. in manuali. c. 17. nu. 100.

Raptorum & ecclesiarum, violatorum non satisfaciẽtium, sepulturis interesentes, eorumque eleemosynas recipientes, ac de eorum rapina participantes.

CAPVT, CVI.

1 *Raptor mænifestus vel violator ecclesiæ nisi ablata restituat, firmam & plenariam securitatem emendandi præstiterit, beneficium pœnitentiæ ei est denegandum.*

2 *Clericus, qui aliquod huius capitis delictum perpetrauerit, est deponendus.*

3 *Episcopus non potest clericum depositum propter aliquod istorum criminum restituere, sed solus summus ecclesiæ Præsul.*

4 *Raptori vel violatori qui in morte pœnituerunt, qui tamen non potuerunt, satisfacere, licet sepultura denegetur, non tamen cemeterium.*

5 *Clericus, qui prædictos raptores seu violatores ad pœnitentiam aliorũ criminum admisit, immunis est à pœna.*

MAnifestus raptor, vel ecclesiæ violator nisi priùs ablata restituat si potest, vel emendandi firmam & plenam securitatem fecerit, beneficium pœnitentiæ ei pœnitus denegatur. Qui autem in sanitate, obstinata mente non pœnituerit vel emendauerit, & in morte securitatem præstare nequiuerit, solennitas pœnitẽtiæ parum ei prodesse videtur. Sed de peccato contrito corde viaticum non negatur, ità tamen quòd nullus clericorum sepulturis illius interfit, nec eius eleemosynam præsumat recipere. Quòd si aliqui clericorum vel presbyterorum contrà hoc in vitâ vel in morte pœnitentias dare attentauerint, aut sepulturæ eorum interesse, vel eleemosynas accipere: aut si aliqui eorum huiusmodi rapinæ participes inuenti fuerint patiuntur ordinis sui damnum irrecuperabiliter. ità disponit tex. in c. 2. de raptoribus & incend. Et sic clericus in hoc delinquens debet deponi, & priuari beneficio: vt not. Abb. ibi. In quantum autem suprà dicitur quòd damnum ordinis, & sic depositio sit irrecuperabiliter, dicit Abbas ibi post Ioan. And. quòd hoc ideò dicitur. ad denotandũ quòd episcopus proprius non potest clericum propter hoc depositum restituere, sed requiritur dispensatio Papæ: quod etiam notat Antonius, licèt eum Abbas non alleget: In beneficio tamen credit Abbas. quòd poterit Episcopus dispensare, allegat tex. in capit. Salonitanæ. 63. distinct. & borũ. tex. in ca. 2. de cleri. pug. in duel. vbi Episcopus dispen-

sat cum homicida in beneficio, & ad
4 ibi dicta se remittit. Item aduerte q
licet raptori vel violatori prædictis
qui pœnituerunt in morte, quando
non potuerũt satisfacere, denegetur
sepultura in ecclesia, ecmeteriũ, ta-
men non denegatur, vt per glo. in
ibi. Clerici tamen etiam in sepultura
cœmeterij non debent interesse, vt
notat Abb. vbi supra, in fine. verbis,
5 quòd etiam voluit Anto. ibi. Dum
autem supradictum est, quòd talibus
non est danda pœnitentia in vita,
nec in morte sub pœna supra dicta.
Intelligant tamen sacerdotes quòd
possunt admittere dictos raptores
seu violatores ad pœnitentiam alio-
rum criminum sine metu pœnæ, si ip
si velint de ipsis pœnitentiam agere,
vt per glossam & doctores ibi: quã-
uis illa ad vitam æternam non sit fru
ctuosa, vt per eos ibi.

Sortilegij.

CAPVT, CVII.

1 *Sortilegij qui dicantur.*
2 *Clericus propter hoc crimen qualiter puniatur.*

1 SOrtilegij (vt beato Isidoro placuit) illi sunt qui sub no
mine fictæ religionis per
quasdam, quas sanctorum
seu Apostolorum vocant sortes, di-
uinationis scientiam profitentur, aut
quaruncunque scripturarum inspe-
d ctione futura promittunt, a vt habe-
2 tur in ca. vno. 26. quæst. 1. Pœna cle-
b rici sortilegi b secundum Antonium
de Butrio in cap. At si clerici. de iud.
est quòd depositus tradatur curiæ se
culari, pro qua allegat text. in capit.
Admonea. 26. quæst. 7. & sic addit
ipse quartum casum ad glos. in cap.
Ad abolendam, de hæreticis. in quo
quis statim post depositionem tradi
tur curiæ seculari. sed Abb. ibi in co
lum. 13. credit quòd Anton. in hoc
non bene dicat, quia illud capit. Ad-
moneant. non dicit quòd sortilegus
debet seculari curiæ tradi, sed quòd
debeat degradari si clericus est, &
quòd cum hæresia sit odiosa & val-
de exorbitans, debet intelligi de de-
gradatione verbali. Vnde Abbas vi
detur concludere, quòd pœna huius
delicti sit illa de qua in cap. Tuæ. de
pœnis. Et quòd illud delictum com-
prehendatur sub verbis (magis scele
ribus) in dict. cap. positis, & sic quòd
clericus in hoc delinquens, verbali-
ter degradetur, & in monasterium
detrudatur. & istam opinionẽ Abb.
contra Anton. sequitur Aretin. in
cap. Cum non ab homine. column.
10. de iudi. versi. addit etiam. Et sequi
tur etiam Decius in cap. At si cleri-
ci. column. 22. de iudi. versi. Quartus
casus. Arnaldus in repeti. cap. Quo-
niam. de hæreti. in. 6. in colum. 114.
versic. Quartò fallit. & videtur eun-
dem Abb. in cap. 2. de sortile. in glo.
1. vbi ex ea, & ex text. colligit vnum
valdè notandum videlicet quòd in
pœna imponenda sortilegis, vel eos
consulentibus, debet animaduertere
iudex ad qualitatem, & quantitatem
delicti, & ad animum delinquentis,
& secundùm hoc pœnam impone-
re, quandoque acerrimam, quãdoq;
grauem, quandoque leuem: ex quo
videtur quòd non potest dari certa
regula: cuius opinionem sequitur
Paul. Grillan. in tract. de sortilegijs,
in quæst. 11. in colum. 2. versic. Clerici
verò. Quem vide in illo tract. quia
per quindecim folia & amplius, plu
ra colligit in materia sortilegiorum,

quorũ

quorum aliqua concernunt clericos quæ quidem transcribere noui. Et vide ho die decretum Concilij Lateranenſ. ſub Leone decimo celebrati, in nona ſeſsione, vbi diſponitur quòd clerici qui inuenti fuerint culpabiles in ſortilegijs per inuocationem dæmonum incantationibus, ac diuinationibus, ſuperſtitionibus, arbitrio ſuperiorum infamia notentur. Si verò nō deſtiterint, deponātur, atq; in monaſterium ad tempus arbitrio ſuperiorum præfiniendum detrudantur, beneficijſque & officijs eccleſia ſticis priuentur. tex. autem in Cano ne. 68. concilij Agatenſis proijcien dos ab Eccleſia iubebat clericos magos, aut incantatores ſiue facientes filacteria.

A Sortilegi & diuinatores acriter cōſultātur.

Vtura promittunt. Nulla fere hodie eſt frequentior diſputatio, quám quæ de ſortilegijs, & diuinationibus ſuſcipitur, ob vanas innanium hominum ſuperſtitiones, & opiniones: qui vt deſiderijs ſuis impiè ſatiſfaciant, minimè verentur, grauiſsima hæc crimin a quæ lex Dei acritèr de teſtatur & punit perpetrare. Sunt equidem qui per ſortes inquirunt futura contingentia, vel præſentia, & præterita quæ per naturam cognoſci non poſſunt, vani & falſi, & operā dant illicitæ ac ſuperſtitioſæ rei, quæ non caret ſuggeſtione Demonum, vt ait, Sanct. Thom. & Caieta. 2. 2. quæſtio. 95. artic. 8. Sylueſt. in ſum. in verbo, ſuperſtitio. quæſt. 9. Et iſti ſunt qui Dei permiſſu elementa concutiunt, & turbāt mentes hominum, minus confidentium in Deo ac ſine vllo veneni hauſtu, violentia tantū carminum interimūt, vt dicit Diuus Auguſtinus libr. 10. de ciuitate Dei habetur in cap. nec mirum. §. magi. 26. quæſt. 5. Præterea non immeritò l. vltim. C. de malefi. & matth. cōmunis ſalutis hoſtes hos appellat. Et cū latè pateat de ſortilegijs, & diuinatoribus argumentum, vt breui oratione conſequi nequeat, fontes indicauo vnde copioſè petatur differunt quidem latiſsimè Paul. Grilla. integro tracta. de ſortilegijs Zauchinus de hæreti. cap. 22. vbi Campegius Alberti in tract. de agnoſcend. aſſer quæſt. 11. num. 3. Alfonſ. à Caſtro li. 1. de iuſta. hęreti. pugni. c. 13. Sanct. Thom. 2. 2. quæſti. 95. Alexandr. de Ale. 2. par. quæſt. 185. Sima. in cath. inſti. tit. 62. Alber. Pignius. lib. 8. de libero homi. cap. 4. Locatus in opere iudi in verbo, *Diuinationes*, Schillacenſis in tracta. de fide catho. in ca. 1. cum multis ſequenti. Bernardus Commenſis in lucerna Inquiſitorū in verbo, *Sortilegi*. Vnum tamèn vel alterùm circà hoc non prætermittā. Primò, quòd Chiromantia, quæ per manuum lineas diuinat, non caret ſumma ſuperſtitione de quo legendi ſunt Paul. Grillan. de ſortilegijs. q. 3. num. 14. Alphon. Caſtro. libr. 1. de iuſta hæreti. puni. cap. 13. Fran. Caſonus tracta. 1. de indicijs ex perſona. cap. 6. num. 4. & hāc elegantiſsimè, & longa manu refutat Petrus Ciruelus libr. peculiari de reprobatione ſuperſtitionum.

Chiromantia quæ per manuū lineas diuinat non caret ſuperſtitione.

Nec caret ſuperſtitione, vt locus ſit pęnis de quibus in hoc capite diſeritur Aſtrologia iudiciaria, quæ interrogatoria nuncupatur, de qua loquitur Phtolomeus (ſi is eſt) in centiloquio ſententia 14. quam grauitèr refutauit etiam Petrus Ciruelus li. 4. fontis Sapientiæ Picus Mirandula. lib. 4. aduerſus Aſtrologos capit. 13. Ex quibus hæc veriſsima aſſertio colligitur, nempè quòd pars hæc aſtrologiæ iudiciariæ, quę interrogatoria appella

Aſtrologia iudiciaria, quę interrogatoria nūcupatur, ſuperſtitione nō caret.

appellatur,cum nulla nitatur ratione naturali,illicita & superstituosa est: quæ tùc hæresim sapiet,quandò certò aliquid pronuntiare audeunt, ex his rebus,quæ naturaliter sciri minimè possunt.

Et generalitèr quandò crimen sortilegij perpetrantes Inquisitorum hæreticæ prauitatis iudicio subiaceant. vide Alphon: à Castro lib. 1. de iust.hære.dict.cap.13.Iacob. Septiman.in catho.illis & hæruditissimis insti.cap.62.

B. *Laici huiusc. crimen cõmittẽtes,quæ pœna, à iudice Ecclesiastico puniantur.*

Pœna clerici sortilegij. Pœna verò laici ab ecclesiastico iudice pro hoc crimine imponenda ea quidem est quòd si seruus fuerit verberetur, si verò liber pœna perpetui carceris punitur tex.in capi. contrà Idolorum. 26.quæst.5.notat Roma.sing. 660. Felin.in cap.cum sit num.20.de foro competenti. Consuetudo tamèn iam recepit,vt publica inde miniosa pœna imponatur. Nempè vt qui cœlus hoc commisserint publicè fustigentur ducanturque per vias publicas cum mitra melleq; vncti & plumis circundati, vel circà Ecclesiam, vel domum Episcopi in Scala locentur, vt ab omnibus deludantur. ità scribit Abb.in cap.1.de sorti.per tex.in cap.Episcopi.26.quæst.5.ibi, *Et si aliquem virum aut mulierem huiusmodi celeris sectatorem inueniunt turpiter de honestatum de parochis suis deijciant.*l.4.tit.31.part.7. ad finem ibi, *O le ponen en deshonra en la picota, ó le desnudan haziendole estar al sol, vntandolo de miel porque le coman las moscas alguna ora del dia.*

Consulentesque aruspices, Incantatores, Ariolos, augures, Sortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur.

CAPVT, CVIII.

1 *Clericus,qui hoc crimen commiserit, qua pœna puniatur.*

1 PResbyter, diaconus, vel quilibet de ordinibus clericorum,qui fuerit de præhensus consuluisse prædictos vel aliquos ipsorum, ab honore dignitatis suæ suspensus,monasterij curam excipiat, ibiquè pœnitentiæ perpetuæ deditus, scelus admissum sacrilegij soluat. Ita sanxit quartum concilium Toletanum, in Canone 28.quòd refert Gratianus in cap. Si quis episcopus.26.quæst.5.

Peccatores, qui sibi cõfessi sunt, signis aut verbis prodentes.

CAPVT, CIX.

1 *Sacerdos hoc graue scelus committẽs cui pœnæ sit obnoxius.*

2 *Confessionem sacramentalem qui reuelauit,omnis eam celet.*

3 *Sacerdos dicitur reuelare confessionem si diceret quòd talis habet peccata nominando eum,à quibus nõ potest ipse eum absoluere,sed pœnæ ordinariæ in hoc casu locus non est.*

4 *Sacerdoti dicenti se habuisse licentiam pœnitentis ad reuelãdum cõfessionem,an credi debeat.*

Sicut

SIcut enim mortalibus cunctis immortalem illam vitam amantibus expedit, vt quę non puduit committere scelera fateri non erubescant sacerdotibus, vti veris animarum medicis, & quibus solis illis mederi cōcessum est. Sic enim summè cernitur necessarium sacerdotibus ipsis, reuelatorum sibi scelerum, secretum indicere, vt tantò apertiùs sua pandant facinora perpetrantes, quāto securiùs illa propalare cognouerint: pauci quidem animæ suæ salutem (cum famæ, rerum ac vitæ dispendio quærerent. Hinc est quòd eadem cura quæ in sacris canonibus confessio peccatorum fieri pręcipitur, reuelari prohibetur, ac vltra prohibitionem contrarium facientibus, condigna pęna conscribitur. Vnde Gregor. statuit quòd peccata sibi confessa reuelans deponatur, & quòd omnibus diebus vitæ suę peregrinando pergat, vt in cap. Sacerdos. de pœnit. distinct. 6. Eadem etiam depositionis pœna imposita fuit per concilium generale: & vltrà id fuit additum quòd propter hoc depositus in arctum monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudatur,[a] vt in capit. Omnis vtriusque. de pœni. & remis. & si timetur de fuga, posset detrudi in strictum carcerem, vt notat ibi Abb. in. 2. colum. 7. notabi allegando tex. in cap. Vt famę de senten. excomm. quòd secutus bonus illæ præsul Veronesis Io. Matthęus in suis cōstitutionibus tit. 9. capit. 3. Clericum hoc facinus perpetrantem beneficijs officijsquè eo ipso suspensum, priuatum perpetuisq; vinculis voluit, ac declarauit. Et nota quòd ad celandum confessionem nō solùm tenetur qui illam audiuit, verùm etiam interpres, & ille qui casu illam audiuit, & is rui de licentia confitentis sacerdos reuelauit, & qui fingit se confessorē esse, & qui latēter absconditus cōfessionem audit. [b] Item sacerdos qui di b midiā cōfessionem audiuit, vel qui aliàs post auditam confessionem nō absoluit, vt notat Florentin. referendo Petrum de Palude in. 3. parte. tit. 17. ci. 22. in. §. 1. in fin. & in. §. 2. Et Siluest. in suma, verbo confessio. lo. 3. §. 1. Vnde benè crederem quòd si aliquis prædictorum, qui clericus esset, reuelaret peccata sic audita puniēdus esset prædicta ordinaria pœna: [c] quia omnes illi verè dicuntur audi c re confessionem, licèt interpreti & illi qui casu audit, vel cui de licentia reuelata est confessio, vel qui absconditus audiuit, non posset dici quòd verè fuit pœnitens confessus. Sufficit enim quòd verum est illos audisse peccata in confessione dicta, & quę soli Deo in pręsentia hominis dicebantur: quanuis benè verum sit quòd non omnium prędictorum par sit culpa vel dolus in reuelando, quod operabitur vt in detrusione monasterij vel carceris mitius se habeat Iudex cū vno, quàm cū alio. Et 3 aduerte quòd dicitur sacerdos reuelare confessionem, si diceret quòd talis habet peccata (nominando eum) à quibus ipse non potest eum absoluere, vt notat Florentin. in. dict. §. 1. referendo Petrum de Palude, qui etiam addit quòd idem est si sacerdos dicat: ego audiui talem (nominādo etiam eum) in confessione, & nō absolui illum. Crederem tamen quod in his duobus casibus sacerdos non esset puniendus dicta pœna ordinaria: [d] quia non potest verè dici quòd d reuelauerit pecca confitentis, licet sit verum reuelasse confessionem: & iura in dict. cap. Sacerdos. & in capit. Omuis imponunt pœnam reuelanti

peccata

peccata, non verò reuelanti confessionem, vt patet ex eis, quanuis bene crederem ipsum aliàs benè puniendum iuxta qualitatem delicti. Sacerdoti verò bonę famæ, & honestę vitę dicenti se habuisse licentiam pœnitentis ad reuelandum confessionem, credi debet: cùm talis actus licentię secretò fieri soleat, & nullo in terueniente teste, ad hoc saltem vt transferat onus probandi in asserentem sine licentia reuelasse. ità placuit Lapo in allegatione. 94. incipien. Quidam præsbyter. in colum. 2. qui dicit hoc præsertim procedere quando tertiùs accusat sacerdotem de reuelatione. Quandò verò idem, qui peccata confessus est, tunc fortè dicit secus esse: quem vide declarantè quomodo possit contrà sacerdotem probari quòd sine licentia reuelauerit confessionem. Et vide etiam eundem asserentem post Hostien. quòd sacerdos affirmet se aliter sciuisse illud quàm per confessionem, quòd vt puniatur pœnà dict. capi. Omnis. oportet vt probetur quòd per confessionem illud sciuerit. & vide Abb. in dict. capit. Omnis. in vltima quæstion. vbi referendo Hostie. si dicit quòd nisi sacerdos doceat aliũ de illud habuisse, præsumendum est illud habuisse in confessione, non tamen punitur pœna ordinaria illius text. sed pœna arbitraria, quia apertè non conuincitur de delicto. Et illud dictum Hostien. dicit sing. Barba. in 2. volum. consil. 70. incip. Sapienter non fallor. in colum. 7. in princip. Et sic ad euitandam pœnam arbitrariã tenebitur sacerdos probare quòd aliunde sciuerit. quòd videtur procedere in proprio sacerdote, vt text. ibi loquitur, & Docto. Si verò confessor, in vigore specialis priuilegij assumptus, vel de licentia proprij sacerdotis, non esset præsumptio contrà eum nisi peccatum diceretur commissum eo anno quo extraneus sacerdos inculpatus confessionem audiuit. Sed in hoc tandem non potest dari certa doctrina: hanc enim præsumptionem qualitas peccati, confessoris, & pœnitentis augebit aut minuet.

4

Etrudatur. Vide optimam l. 35. titu 4. par. 7. & ibi doctissimum Gregor. in glo. in verbo. *Incrado.* Et sic hodie clerico, qui crimen hoc commisit, peregrinationis pœna imponenda non est, quia peregrinatio clerici per orbem ignominiosa non illi soli est dedecori, sed vniuerso clero. text. in cap. diaconi. 93. distinctio. not. Calder. con. 1. de vita & honest. cleri. Quæ ratio (vt existimo) fuit in causa, vt concilium illud catholicum cap. omnis vtriusquè sexus. de pœni. & rem. peregrinationem in capi. Sacerdos. de pœni distinct. 6. statutam in monasterij detrusionem commutaret. A

Sacramẽtalis confessio de crimine cõmittẽdo facta an possit reuelari.

Erit tamen clericus (vt multi autumant) ab huiusmodi pœna immunis, cum crimen aliquòd committendum in reipublicę damnum sibi detegitur nam cum confessio sit de crimine commisso, non verò de committendo, sacerdos eo modo quò securiùs, & cautiùs fieri possit, ne tale crimen perpetretur, reuelare debet: cui prodesse & non obesse possit. ità Archidiac. in dict cap. Sacerdos. Hostien. Ioann. Andr. Ancharra. & Abb. in dict. ca. omnes vtriusque sexus Dec. in cap. cum non ab homine. colum. 3. de iudi. Ripa. in tracta. de peste. §. fin. num. 115. Siluest. in summ. in verbo, confessio. 2. quæstio. 5. quam esse cõmunem sententiã fatetur. Mart. Nauarr.

Nauarr.in dict.cap.Sacerdos.3.quę stio.num.116.Hieron.Gig. in tract. de crim.Leſæ Mageſt.lib.2.capi. 18. num.11. qui hanc opinionem dicit eſſe communem Canoniſtarum & eam eſſe magis communem teſtatur Cardin. Albanus in locubrationibus ad Bar.in.l.vt vim.num. 22. ff. de iuſti. & iur. Sed in contrariũ eſt communis Theologorum Schola in 4.ſent.diſtinct.21.vbi Gab.1.quęſt. concluſ.3. Ioann.Maior.quæſtio.3. Adria.in.4.in tract.de confeſſ.ſigillo Caieta.in opuſculo.27.quæſtion. cap.15.Domi.Soto in relectione de ſecreto membro.3.quæſt. 4.concluſione.2.Ioan.à Medi.in tract.de cõfeſsi.c. de confeſsione celanda. quã opinionem tenuerunt ex noſtris viri & doctrina & antiquitate venerã di.Hoſt.in ſumma de pœni. §. quoniam. Colecta. & Cardi. col. fin. in dict.cap.omnis vtriuſq; ſexus.& eã ſequitur Mar. Nauarr nunc feliciter vibens & cum his meritò adequandus in dict.cap.ſacerdos.nu.120. & hanc eſſe frequentiſsimam Theologorum traditionem fatetur D. Epiſcopus Couarru.in 4.lib.decretali.2. par.cap.8.§.12.nu.10.quam ipſe libenter ſequor illud aſſeuerans teneri ſacerdotem præfacto damno publico obiare,ſi poteſt id efficere, aliter quam confeſsionem reuelando.

Cõfeſsio ſacramẽtalis etiã ex mortis nõnij fauore poſsit reuelari.

Sunt etiam ex noſtris,non pœnitendæ autoritatis viri,qui cẽſent: clericum eſſe excuſandum ab huiuſmodo crimine, quando ſacramentalem cõfeſsionem in iudicio patefecerit, vt matrimonium aliquod probetur, quià hoc caſu, arcanum ſacramentalis cõfeſsionis reuelari liceat. ità ſcribit Roma.in l.ſi nõ ſpeciali.pen.col. C.de teſta.dicens ad hoc eſſe gloſſa. ſing.in c.tua nos.inverbo, *cõſtituerit.* de ſponſalib. quam dicit eſſe ſing. Iaſ.in l.1.§. huius ſtudij colu.2.ff. de iuſti.& iur. & in l. reprehendenda.C.de inſti. & ſubſti.& in l. patre furioſo.col.2. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iur.Cardin.Alban.ad Bar. in d.l.vt vim. n.23.Cuius opinionis error ex iam dictis conuincitur, nullus quidem fauor quantumcũq; publicus,conſiderari poteſt: vt tanti ſacramẽti Sigillum,naturali & diuino iure inductũ violetur.& ideo iuſtiſsimè dictam opinionem increpat D.Couar.d. §.10.nu.9. & antè eum Fortuni.in l.1.§.huius ſtudij.nu.21. ff.de iuſti. & iure Nemo ſanè publicum bonum inquirere debet, aut dãnum impedire,per media illicita, vt per mendatium, aut fornicationem, aut aliud huiuſmodi,quale eſt cõfeſsionem ſacramẽtalem reuelare, quòd ſemper illicitũ eſt.Nec prędictæ opinioni repugnat Gloſſa in dict.c. tua nos.de ſponſalib.in verbo, Qualiter, vbi conſtituerit. nam ſi diligenter inſpiciatur minimè ſcribit confeſsionẽ factam in foro pœnitentiali, poſſe adduci vt in foro iudiciali probationem faciat, ſed tantum in eodẽ foro pœnitentię.vt non obſcurè inſinuãt verba illa, *Hoc ei cõfeſſus fuit pœnitentiali iudicio in quo cuilibet eſt credendum,* exponit verbũ *in quo* (ideſt) *in quo iudicio pœnitentiali,* & non iudiciali cum de hoc foro nulla mentio facta fuerit,& ideò ad illud,non poteſt fieri relatio.

Sacramẽtalis confeſsio cẽſenſu ipſius confitẽtis ſi in eius fauorem tẽdit poteſt patefieri.

Vnus tamen caſus iurè permiſſus eſt quo ſacramentalem confeſsionẽ impunè ſacerdoti reuelare licèt, nec alius ex cogitari poteſt,& is eſt quando tales reuelatio fit ex propio confitentis conſenſu: ità tenuit D.Thom. in.4.diſt.21.& ibi Paluda.q.3.& alij Diuus Antoni. in 3. par. ti. 22. §.1. Ioan.à Medi.in tract.de confeſsi.ca. de licencia confitentis ad reuelandũ

con

confeſsionem Archid. & doctores in cap. ipſi Apoſtoli. 2. quæſtion. 7. Cardin. Sancti Sixti in d. capi. ſacerdos. vbi Martin. Nauarr. nume. 151. Ioan. And. in c. lect. de renun. Abb. & doctores in c. ſignificaſti. de adulter. Lap. alleg. 94. Felin. in cap. Matheus. de Simo. & in cap. veniens. in primó colum. penult. de teſtib. Ripa. in dict. tract. de peſte. §. fi. num. 108. Calderi. conſi. 2. de teſtib. Hypoli. in l. 1. §. idem Cornelio. ad finem. ff. de quæſtion. Adri. vbi ſuprà allegaui quam opinionem communem eſſe teſtantur Felin. & Ripa in locis iam allegatis & cum eis Couarruu. dict. §. 10. num. 11. & non dubito hanc eſſe magis communem opinionem Theologorum & Sacrorum Canonum interpretum, cui ſuffragatur tex. in dict. cap. lectæ. de renun. & in cap. nemo, & in cap. Matheus de Simo. cap. ſignificaſti. de adulter. capit. officij. de pœni. & remiſſi. & nouiſſimè opinionem iſtam fatetur eſſe communem Ioſeph. Maſcard. quem poſt hæc ſcripta legi in tract. de probat. volum. 1. concluſio. 577. nu. 10. Et potiſſima ratio eſt, quia hoc caſu ceſſat obligatio celandi confeſsionis quæ in eo verſatur, ne ex reuelatione eius redatur nimis hodioſa & honeroſa, vbi verò eius ſigillum ex confitentis cóſenſu reuelatur, non ſolum non reditur hodioſa, ſed fortè vtilis & ſic ceſſat occultationis neceſsitas argum. tex. in cap. cum ceſſante. de appella. l. adigere. §. quanuis ff. de iure patrona. Quæ opinio veriſsima eſt l. cer. Scotus Duran. Ioã. Maior. & Alma. ad fin. in 4. ſenten. diſtinct. 21. contrarium tenuerint aſſeuerantes, arcanum ſacramentalis confeſsionis, nec expreſſa licentia cõfitentis detegi poſſe. & ex noſtris ſequitur Collect. in dict. cap. omnis. num. 63. quæ opinio & Chriſtianæ religioni & Sacramento pœnitentiæ expediret quòd obſeruaretur, vt ſcribit D. Couarruu. in loco præcitato licet ipſe primam & communẽ, & in puncto iuris veriorem eſſe arbitretur á qua ipſe recedere non auderem. Quæ paſsim admittenda non eſt, ſed tunc tantum quandò hic expreſſus confitentis conſenſus in nõ vulgarem vtilitatem ſuã, vel alteriùs tenderet. ità egrægiè animaduertit Medina vbi ſuprà, & Nauar. in dict. capitu. ſacerdos. num. 158. Dom. Soto in relectione de ſcreto quæſtione vltim. concluſione. 5. Et tunc equidem ſacerdoti reuelanti confeſsionẽ integrã fides dabitur. vt ex multorum doctorum allegatione reſoluit Anto. Gabriel. lib. 1. communi. opinion. ff. de teſtib. concluſio. 1. & tradit Lap. alleg. 94. Feli. in capi. teſtimonium. num. 35. de teſtib. quam opinionem fatetur eſſe comm. Fran. Viui. in ſuis commu. opin. in verbo, confeſsio.

Non tamèn deficiunt, qui exiſtiment poſſe ſacerdotem ſacramentalem confeſsionem reuelare, quandò aliquis ſe hæreticum eſſe cõfitetur, & minimè vult de tam graui crimine pœnitentiam agere, nec alios prodere, quos hæreticos eſſe ſcit ità tenet Alberic. n. 8. poſt Rainer. in rub. C. de hæreti. Sed opinio hæc falſiſsima eſt, quia hoc caſu ſacerdos obligatur ſigillo ſacramenti, quôd ei nullo modò frangere aut aperire licet. Neque poteſt vnquam tam graue periculũ hæreſis Eccleſiæ imminere, quòd nõ ſit grauius huius confeſsionis ſecretum reuelare ſic tenet Hoſtiẽ. in ſum. de pœnit. §. in quo tenentur. Archi. in dict. cap. ſacerdos. Theologi omnes in 4. diſtin. 21. Nauarr. in dict. cap. ſacerdos. num. 119. Alber. de agnoſcendi aſſertioni, queſt. Ioann. à Medi.

Sacerdos an poſſit patefacere ſacramẽtalem cõfeſsionẽ illius qui fatetur ſe hæreticũ eſſe.

Medin.de pœn.tit. de confess. celan. Soto de secreto memb.3.q.4. & opinionem istam cõmunem esse testatur Iac.Sep.in cath.inst.ti.42.n.14. qui tamen sequẽti numero asseuerat, tũc licere sacerdoti hęresim in confessione detectam reuelare,cum hęretici simulata confessione,hæreses suas persuadere conantur ipsi sacerdoti, cui confitentur quôd nonnullos hæreticos Lutheranos tentasse dicitur in qua sola specie,verus esse potest, vulgatus ille versiculus. *Crimen hæresis quod nequè confessio celat.*

Sacerdoti reuelãti sacramentalẽ cõfessiõnẽ nulla fides est adhibenda est.

Quòd si sacerdos extra casus supra cõstitutos Sacramentalem cõfessionem reuelauerit,vltrà id quôd grauissimas luet pœnas nulla fides eius testimonio adhibenda est,ex Baldi testimonio in l.Archigerontos. C. de Epis.audi.vbi Paul.de Cast.Fel.in c. 1.de excep. Tinda. in tract. de testib.fol.20. quæ sententia cõmunis est & contradictorem nõ habet.scięntia quidèm quam sacerdos ex Sacramentali confessione habet,nihil prorsus ad iudicialem controuersiam spectat.c.dilectus.de excessib.prælc.2. de offi.ord.Et hac ratione si sacerdos inteste, producatur iurare tenetur se nihil scire quia verè non scit, vt homo, sed tanquam Deus ità tenet Ab.& cõmunis in d. c.omnis. & in c.si sacerdos.de offic.ord.&in c.qualiter.de accusa.& in c. cum dilectus. de excessi.prælator.Mart.Nauarr.in d.c.saderdos.n.141.Iuxta illud Bernardi. *Nil minus scio quod per cõfessionem scio.*

Peccatũ illud dicitur detectũ, q̃ quis Sacramẽtali confessione fuit cõfessus nõ verè illud, q̃ aliunde secretissimè sacerdos nouit,vt pœnæ huius capitis sit locus vel non.

Est autèm perpetua memoria dignũ q̃ solum peccatum illud dicitur detectum in pœnitentia,quãdò illud quis confitetur quærens saluté animę suę. secus autem si sacerdoti patefaciat, dicens illud secretum dicere ei in pœnitentia.ità tenẽt Innoc.doctores in d. c. omnis.quam dicit esse communem sententiã Mart.Nauarr.in cap. intèr verba.11.quæst. 3.concluſi. 6. corr.58.nu.55. Vbi dicit q̃ in hoc multi decipiuntur, quia huiusmodi arcanum non magis obligat quam aliud extra sacramentalẽ cõfessionẽ idem in.c.sacerdos.n.39. Imò quod notatu dignum est,id procedit etiam si quis arcanum aliquod reuelauerit, flexis genibus,inicipiens à signo crucis,in forma confessionis.ità resoluit Domi.de Soto in d.tract.de ratione tegendi.2.membro.q.7.pag.pen.Caieta.2.2.q.7.arti.1.qui addit idem esse etiam si incipisset à generali confessione dicẽs.*Ego peccator.*&c. quià quandò quis non confitetur omnia sua peccata,cum intentione se ipsum accusandi,nullum est Sacramentum atq; ideò,non interuenit sigillum Sacramentalis confessionis. Vndè si clericus huiusmodi arcanum reuelauerit,licet mortalem culpam contrahat,non tamen in foro exteriori huius capitis pœna puniri debet.

Sacerdos iubente superiore, detegere debet peccatum, q̃ Sacramẽtali confessioni nouit, si extra illã compertum habuit.

Nec silentio prætermitendũ est,sacerdotem absq; mœtu pœnæ dicere posse,imò superiore iubente, teneri ad dicendum quę per confessionem nouit,si alia via id compertum habuerit,hac lege,vt ità patefaciat ac si nullatenus per confessionem nosset,siuè illa nouerit antè confessionẽ, siuè post ità tenet S.Th.in d.dist.21.quẽ omnes sequuti sunt vt fatetur Naua. in d. ca. sacerdos,nu.161.& in d.c. inter verba.corro.66.nu.306.

Nec erit omittendũ, quòd minimè dicetur clericus sigillum confessionis sacramentalis violasse,si alicui sacramentalẽ absolutionẽ impedisse fatetur cum frequentissimè publicè præstari soleat ea absolutio, nec ex hoc peccatum aliquod detegatur.Est tamen satis controuersum, an sacer-

doti hoc asseueranti, integra fides sit præstanda (putá) si asserat aliquem hęreticum absoluisse vel testificetur de innocẽtia alicuius viui, vel defuncti. Quòd dubium videtur fuisse diffinitum in concilio Tarraconensi, quòd nouissimè refert Fran. Pegñ. in annotationibus doctissimis ad Director. Inquisito. 2. par. lib. 2. Scholio. 20. ex quo manifestè constat ei fidem integram non esse denegãdam. Nec hoc prorsus à iuris regulis alienum videtur, quia sicùt ratione officij creditur notario, vel alio circà illa quæ ad suũ munus spectant. cap. ad audientiam. de præscrip. vbi Abb. nu. 5. l. si quis. Decurio. C. de falsis. & si verò. in authen. de instr. cautela & fide. pari igitur ratione idem in hoc cásu videtur affirmandum. Nec refert quòd vnicus sit testis, quia aliquandò vnico testi spectatæ vitæ integra fides præstatur cap. Nouilissimus, vbi glo. & Archid. 96. distinct. cap. 1. 8. q. 3. & suffragatur glo. in l. Titio fundus. ff. de condi. & demonst. & in cap. expedit. 12. q. 1. circà quòd multa tradit Grãma. consi. crimi. 13. nu. 13. Quæ opinio summa innititur æquitate, & clementiæ prorrogatiua, & innocentiæ fauor, hoc postulare videntur, cũ proniores maximè in his criminibus esse debemus ad absoluendum, quam ad condemnandum. Mea tamen sententia cótraria òpinio verior est, & ideò amplectenda, quæ apertè colligitur ex Narbonensi concilio ca. 28. quòd celebratum fuit circà annos Domini 1280. quò ità scriptum est. *Vtrum autem soli confessori credi debeat de absolutione, seú pœnitẽtia defuncti, seu Viui, licet satis videatur quod non, nequid tamẽ Ecclesiæ possit impingi, Domini Pappæ responsio expectetur.* Hactenus concilium. cuius decisione, antiquatũ fuit concilium Tarracon. suprà allegatũ.

Esset equidem nimis difficilè quòd propter testimonium solius confessoris, in re tam ardua, à iuris regulis, & legitimo procedendi ordine recederetur. Deindè euidentissima damna. in reipublicæ pernitiem sequerẽtur. Fateor tamèn quòd in causę progressu dictum confessoris in fauorem rei maximi fore momenti, vt asseuerat Fran. Pègñ. Schol. 20.

Confessionem audit. Adde S. Tho. & Palud in. 4. dist. 21. vbi est receptissima Theologorum sentẽtia quòd tàm clericus, quàm laicus, licitè siuè il licitè, siuè mediatè, siuè immediatè, cõfessionem sacramentalè didicerit, ad celandam illam tenetur. tradit optimè Marti. Nauarr. in. d. c. sacerdos. nu. 42. Res nam quæ ad quencunq; transeat cum onere suo transit. l. 2. & 3. C. quibus casib. pig. tacitè cõtra. c. pastoralis. de decim. cap. ex literis. de pign. at confessio simul ac facta est, ità vt sacramentalem formã habeat, illud onus annexum habet, q̃ omnino taceri debeat, ergo ad quencũq; perueniat, cum onere suo transit. B

Sacerdos qui absolutionem sacramentalẽ impẽdisse fatetur, minimè figillũ cõfessionis violasse dicitur & an fides hoc casu ei adhibenda sit.

Pœna ordinaria. Vide Hostien. & Collect. in c. omnis vtriusq; sexus. Mart. Nauar. in. d. ca. sacerdos. q. 1. nu. 41. cum multis sequentibus vbi multa ex his quæ hoc capite adducit autor ellegantèr explicat. C

Credi debet. Vide Fran. de Ripa in tract. de peste vlt. par. nu. 108. Catel. Cottam in suis memor. iur. in verbo, Iuramentũ probat difficultatem. post medium & opinionẽ istã cõmunem esse fatetur Fran. Viui. in tract. cõm. opini. in verbo, *Confessio seu ea quæ fuerunt dicta sacerdoti.* Quẽ vide. D

Pœna ordinaria. Vide Greg. Lup. integritate vitæ & bonis omnibus commendandum. in. l. 35. tit. 4. part. Non tamèn prætermittam, quòd cũ huius capitis materiam ad secundam E

ædi-

aditionem pararem, grauissima febris me incautum, nihil tale metuentem arripuit anno 1579. die vero 23. Augusti cuius tanta grauitas fuit, vt iam, iã in vltimo vitę spiritu fuerim constitutus, & cum medici de mea salute desperarent, Deus Optimus Maximus tanquam verus medicus sua inefabili clementia, post plures menses me pristinæ saluti restituit, propter quôd sempiternas gratias hagam.

Blasphemi.

CAPVT, CX.

1 *Vehemens in blasphemos inuectio.*
2 *Clericus propter blasphemiæ crimen qualiter puniatur.*

1 BLasphemiæ scelus temporibus istis ex hoc (vt piè credendum est) tot calamitatibus plenis fatis in vsu est. Cumq; hoc magis quàm alia crimina ipsum Deum creatorem omnium offendat, ac ad illud perpetrandum nullus alliciat carnalis appetitus, nec auaritiæ sitis vlla cõmoueat, nulla denique instiget astrorum influentia, mitiori plectitur pœna. Seuiunt humanæ leges communes ac Regiæ in falsam monetam fabricantes, extra regna res veritas deferentes, incq; latrunculorum aures, consuetudinaria pœna consurgit: mutilantur manibus, ac pedibus ob leuiora sæpiùs homines. Scelablasphemantium lingua peccat impunè, quos Iudæis deteriores vocat Host. in summa de excessibus prælator. § clericus. quia frustratim decidunt membra illius, qui eos proprio sanguine redemit, cuius corpus saltem Iudæi integrum reseruarũt. Qui in lege veteri blasphemabat nomen domini lapidibus opprimebatur ab vniuerso populo? quæ a pœna ab ipso omnipotente Deo imposita est, quo tempore nondũ Deus talia ac tanta cõcesserat hominibus dona. Nũc autem quando Deus homo factus (vt hominibus amissum reddere honorem) vitam & sanguine præstitit, blasphemijs passim ab eisde hominibus inhonoratur: nec qui blasphemat pœnam, sed qui reprehendit periculum subijt: &, quôd deterius est, audientes qui ad vindictam, seu ad correctionem saltem moueri debent, prouocantur ad risum. Iustinianus ille, & si non inter omnes Christianos Principes sanctior, vltimo supplicio blasphemos damnari censuit, pares eos nefandi criminis reis iudicando, & iustè quidem. Quid enim magis nefarium, quid enim naturæ ipsi magis aduersum, quàm vt creatura in suum insæuiatur creatorem? Quid à brutis ipsis alienius, quorũ nullum quauis innata feritate vigeat, suum offendit benefactorem, nec in offendendo solùm se gratum ostendere credit, nisi defendat opportunitate concessa, ac membris ferè omnibus sui corporis se debitorem fateri conetur. Cumq; lingua id fari natura non dederit, eadem saltem beneficatoris pedes lambendo fatetur. O sęculum infelix, ò ætas iam omnino lutea, ò homines Christianorum nomẽ vsurpãtes, ad maiorem in die iudicij confusionem, & in gehenna pœnam. Insurgit. quisque vestrum ac furit si Principem suum terrenum si dominum, amicum, famulum, si denique seruum iniuria afficere audit. Si creatorem ac redemptorem vestrum, & præsentis vitæ huius, (quæ vobis tã dulcis est; quia futurã timetis amaram) largitorem & auctorem, ac futurum iudicem asperrimum blasphe-

mare auditis, obmutescitis? Vbi fides? vbi religio? Quid prodest Christiani sanguinis antiqui iactantia, quæ vobis solùm ad neophitorum improbatum seruit contemptum? De decus ac infamię notam censetis, si quorum cibis ad tempus nutrimini (etiam cum vitæ iactura) iniuriam linquitis inultam. Nonne maiorem ignominiam oporteret iudicare illius per quem ęstis, quicquid ęstis, blasphemiam patienter audire ac tepidè reprehendere, & blasphemantium sæpiùs cœtibus admisceri, ac quo blasphemi conueniant fouere ludos? O nobiles (quos sæpiùs non parentum virtus, sed rapinę, violentiæ, alijq; ignobiles actus ad diuitias primùm, ac inde ad nobilitatem euexerunt) qui inimicos amicorum vsq; ad necem ex lege quadã nobilitatis persequimini, & inimicos Dei & creatoris vestri intra familiam alitis, defenditis, substinetisq;. In quo fiduciam cęlestis regni possidendi ponitis, si inimicos vestros, quos Deus diligere præcipit, odio habetis suos autem suum nomen blasphemantes diligitis? O ignaui, ac infelices iudices, qui potestate diuina in terris vtimini, quorũ iussis ob id cęteri homines natura pares, & meritis sæpiùs meliores obtemperant, quo negotiorum maiori deceret versari solicitudine, quám vt diuini nominis blasphemos insequeremini, captos nullo personarum discrimine, nulla legalis pœnę dispensatione puniretis? O summa pietas, qui solus bonus es, & cuius soliùs omnia opera bona sunt: non possum nisi cum Dauid scisciatari. Vsque quo Domine improperabit inimicus, irritabit aduersarius nomẽ tuum? ac cum eo deprecari. Vt exurgas Deus & iudices causam tuam, & memor sis improperiorum tuorũ eorum, quæ ab insipientibus sunt tota die. Maior quidem erit pietas, si tanti criminis perpetratores viuentes paterno affligas amore, vt resipiscant, quàm si mortuos eos cruciari iubeas in æternum, vt loquelam damnatorum quam viui fari cœperunt, perpetuo luctu nũquàm fari prætermittãt, non in tuæ gloriæ diminutionem, sed in suæ potiùs miseriæ calamitatisque augmentum. His igitur in demonstrationem huius criminis grauitatis, sic prælibatis, ad pœnam clericis illud cõmittentibus infligendã veniamus, quę quidẽ tãtò grauior in eis esse deberet, quantò ab ipsis grauiùs quàm à laicis in hoc delinquitur, ea potissimum ratione. Nam prę ter id quod sicut & cæteri hominum manu ipsius Dei teneantur, eius stipendijs, vnigeniti filij sui Domini nostri patrimonio particulariter alũtur. Et tex. in. c. Si quis per capillum. 22. q. 1. contrà clericũ statuit in hæc verba: Si quis per capillum Dei vel caput iurauerit, vel alio modo contrà Deum blasphemiã vsus fuerit, si in aliquo ordine ecclesiastico est, deponatur. cuius canonis antiqui pœnam tanquam vetustate collapsam cessare censuit Host.b in summa, de male. in §. blasphemantes. vers. grauior etiam. & hodie arbitraria pœna censuit puniendum clericum blasphemantem: cuius sententiæ videtur adhærere Io. And. Ancha. Ant. & Car. in. ca. 2. de maled. vbi Abb. dicit q̃ ità communiter dicitur. Quanuis contrarium scripserit Bonifacius de Vitellinis in suo tract. maleficiorũ fo. 13. in rub. de pœnis blasphemantium Deum & Sãctos, neminem pro sua opinione referens. Cum autem clericus rebellis fuerit, vel sæpius hoc delictum commisserit, tunc degradandum eum iuxtà dispositionem dicti canonis

2

b

scripsit

scripsit Host. in suprà. de quo memi nit Guiliel. benedicti, in. 3. p. rep. ca. Rainunti. in. q. de homi. nu. 39. col. 16. fol. 48. ex quo videtur velle solũ data incorrigibilitate vel consuetudi ne blasphemandi clericũ esse deponẽ dum pro isto crimine : cuius in hoc sententiæ adhæsit Alexand. in consi. 72. in. 1. volu. col. 4. versic. Præterea. dum referendo Hostien. vbi suprà, dicit quòd clericus propter hoc non potest deponi, nisi sæpius sit consue tus: qui plus audet affirmare, quòd non sufficeret probare quòd bis vel ter blasphemauit ad hoc vt dicatur consuetus blasphemare, pro quo alle gat Cinum in. l. 2. C. de re. credi. & q talis consuetudo blasphemandi de bet probari per testes non singula res. pro quo refert Cinũ Ioann. An dreæ. Paul. de Elea. & Anton. in va rijs locis. Panor. autem in dict. ca. 2. de male. dicit, quòd ita graue potest esse delictum, quòd fieret depositio: & allegat text. in dict. ca. Si quis per capillum, & de consuetudine blasphe mandi nihil dicit: ex quo videtur te nere quòd quando grauis esset blas- phemia, tunc habeat locum pœna ca nonis antiqui de quo suprà. Pœnam verò in dict. cap. 2. de maledi. descrip
c tam clericus non subire: [c] Host. tenet in sum. illius tit. & Ioan. Andr. & Pa nor. ibi. eo capit. 2. licet Alexand. in dict. consi. referat Host. aliter tenere & corruptè, quia oppositum tenuit eius ad quod aliegatur ab Alexand. Hodie vero in Concilio Lateranen-
d si [d] sub Leone. 10. celebrato, clericis blasphemantibus pœna decreta est sub his verbis. Quicunque Deo pa lam seu publicè maledixerit, contume liosisquè atque obscœnis verbis Dominum nostrũ Iesum Christum, vel glorioſam virginem Mariam eius genitricem expræsè blasphemauerit si clericus vel sacerdos fuerit, eo ip- so, quòd delicto huiusmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorum quę- cunque habuerit fructibus (applicã- do vt infrà) vnius anni mulctetur & hoc sit pro prima vice, pro secunda verò si ità deliquerit, & conuictus, vt præfertur, fuerit, si vnicum habuerit beneficium, eo priuetur, si autem plu ra, quòd ordinarius maluerit id amit- tere cogatur. Quòd si tertiò eius sce- leris agatur & conuincatur, dignita- tibus & beneficijs omnibus quæcun que habuerit eo ipso priuatus exi- stat, ad eaque vlteriùs retinenda in- habilis reddatur, eaquè liberè impe- trari, & cõferri possint. Distributio verò prædictorum fructuum (vt ex dict. capit. Concilij. colligi potest, in alio casu quo etiam amissionem fru- ctuum imponit) in fabricas benefi- ciorum huiusmodi, vel pauperũ elee- mosynas facienda est.

A *Blasphe miæ gra uitas ex plicãtur*

Apidibus opprimebatur: quã graue, quam enorme, sit blasphemiæ crimen, nullis verbis potest explicari. Im pij quidem blasphemij qui cum Deo Optim. Maxim. ob innumerabilia benefici. illis collata, Christiana pietate gratias agere tenerentur, diui num numen execrantur. Propterea (vt par est) multis criminibus conta- minantur. quia vt prę clarè Propheta inquit Abissus abissum inuocat. Et quanta sit huius criminis grauitas, atq; attrocitas : aceruissima & varia mortis genera blasphemijs diuini- tùs illata, exemplo esse nobis pos- sunt. Ob blasphemiã, filius mulie- ris Israelitidis, præcepto Domini la- pidibus fuit obrutus, eo quòd nomẽ Domini blasphemasset Leui. cap. 24. Ob blasphemiã, seruorum Sennach. Regis Assyrorum, Angelus Domi-

ni.185.millia hominum de exercitu eius percusſit.4.Regũ c.19.Ob blaſphemiam Holofernes fœminæ manu victus fuit Iudit.12. Ob blaſphemiã, Hyeremiæ populus gladio, & fame consumptus eſt Hyeremię.c.44.Ob blaſphemiam Antiochus in ſanabili & inuiſibili plaga percuſsus fuit. 2. Macha.c.9.Ob blaſphemiam Ninacor. cum armis ſuis ruit.2.Macha.c. 15.Ob blaſphemiam. Gigans Iſraelé blaſphemãs à Ionatha occiditur Regul.2 c.21.Ob blaſphemiã qui Beelzebub conſulerunt conſumpti ſunt igne à cęlo dimiſſo Reg.4.ca. 1. Ob blaſphemiã, Core, Datam, & Abiron negantes Moyſen eſſe conſtitutum ducẽ populi deuorati à terrà fuerunt. Nec omittendũ eſt quòd in huius criminis deteſtationem dicere ſolebat Aragonum & Sciliæ Rex prudentiſſimus, popterea Deum tàntopere in blaſphemos ſeuire, quòd cum homines decipiunt, interponãt Deum ipſum tanquam criminis mediatorem. Et varias pœnas diuinæ vltionis blaſphemis illatas diligentèr recẽſet Boer. deciſi.301.& multa lectu non indigna circà inſtius criminis punitione ſcribunt Iul.Cla.lib.5.recep.ſent. §.blaſphemia.D.Couar.in.c. quanuis pactũ.1.par.relecti.§.7. nu. 8. cũ ſeq.de pactis.li.6.Rep.inqui.in verbo Blaſphemus.Conrra.Brunus lib. 5.de hæret.c.20.Frã.Epiſcop. Scuil lacenſis in tract.de fide Catho.c.16. Alber.in tract.de ign aſſertio.q.27. per totã & q.6.n.14.&.q.22.n.63. Alphõ.Caſtro li.1.de iuſt.hær.puni. c.12. Simanchas in catho.inſti.tit.8. Iac.Menoch.lib.2.de arbi.iudi.cent. 4.caſu.375. Auiles in.c.prętor.c.25 gloſ.1.cui legendi ſunt.

Et multis etiam Pontificum decretis ſtatuta pœnæ ſunt in blaſphemos nã vltrà decretum Leonis Decimi in Lateranenſi concilio Seſſ. 9. q hic author.allegat Iul. Papa Tertius ſeuerũ reſcriptũ in blaſphemos ædidit ann. Domini.1554.incip. *In multis depravatis*. Et poſtremo Pius Quintus Pontifex Maximus in bulla ſeu motu propio incip. *Cum primum Apoſtolatus officium*. Vbi de pœnis tum clericorum quàm laicorum agit.

Blaſphemia tri mex eſt mixti fori.

Eſt equidem noſtro inſtituto notãdũ, blaſphemiæ crimen mixti fori eſſe, & ea ratione blaſphemantem tám per iudicẽ eccleſiaſticũ, quám ſecularẽ puniri poſſe tex.in.c.2.de maled. quẽ ad hoc not. allegãtèr Barth. Soc. cõſ.119.li.4.& tenet ferè omnes noſtros iſsimè allegati ſi verò iudex eccleſiaſticus priùs de hoc crimine cognouerit, pœnamq; leuem impoſuerit, iure optimo poterit ſecularis iudex, de huiuſmodi cauſa iudicare, ſupplebit quę vſq; ad condignam condẽnationem. tenet Bal.in auth.clericos.colu. 2.C.de Epiſc.& cler.& in.l.1.col. 6. C.de ſumm.tri.& fide cath.Matt. de Affli.in conſt.Regn.Sciliæ.ti. de *Patarenis*.lib.1.n.28.Itaq; mitior ab eo pœna imponenda eſt, quã ſi à principio cognouiſſet, vt ſcribit Nic. Boe. deciſſ.289.Rob.Mar.in Speculo aduocatorum.6.p.n.97.fol.147. inſignis Coua.lib.2.var reſol.c.10.nu.6. Petrus Auen.in.c.prætor.2.p.c.5.n. 18. Qua ratiõe, oportet q iudices eccleſiaſticis, in puniendis his criminibus contrà laicos, non benignitate, ſed potiùs rigore vtantur, ne anſa detur ſecularibus iudicibus, vt ſeueriùs eos puniãt, in inominiam eccleſiaſticorum tribunalium.

Et licet opinio iſtá veriſsima ſit & communis, in actionibus tamẽn forenſibus, nunquàm vidi hoc pœnæ ſuplementum, à iudice laico imponi. Tùm quia ipſe nõ tenetur ſtare proceſſui iudicis eccleſiaſtici ad ſup

plendam

plendam pœnã. Tùm propter maximam incertitudinem quæ versatur, in discernendo, quomodò, & quandò pœna legitimè suppleatur vel nè. Tùm quia ad iudicem Ecclesiasticum tanquam digniorem, spectat hęc declaratio & semper declarauit, condignam pœnam impositã fuisse.

Inquisitores hęreticæ prauitatis in blasphemiæ crimine aliquãdò iurisdictionem obtinent.

Quandoque tamen, hæreticæ prauitatis Inquisitores in hoc blasphemiæ nephando crimine, cognitionem habent. Nempè quandò blasphemia cum hęresi connexionem habet ità Cardina. in Clementin. 1. §. Ianè de vsur. Fran. Squillacen. de fide catholi. cap. 16. Alberti. de agno. asser. quæst. 6. num. 24. & quæst. 22. num. 63. & quæst. 27. & 36. num. 18. Matthę. de Afflict. in dict. const. Sciliæ lib. 3. rub. 54. Nicol. Boeri. decisio. 301. Gramma. decisio. 50. D. Couarruu. vbi suprà allegaui Alphons. à Castro Camorensis. libr. 1. de iust. hæreti. c. 12. & est communis & verissima opini. circà quam multa scribit Iacob. Septiman. in catho. instit. capit. 8.

Blasphemię hęreticales quæ dicãtur.

Et quia sępissimè controuerti solet, quæ dicuntur blasphemiæ hæreticales: equidem sunt, quæ huiusmodi verbis concipiuntur, abnego Deum, non credo in Deum, quæ vernaculo sermone sonant. *Descreo en Dios, reniego de Dios, ó de la fee, ò de la Cruz, ò de dela crisma, de la frente, ò reniego de la puridad de nuestra Señora.* Habent equidem verba hæc nephanda, infidelitatis significationem & fidei confessioni opponuntur. Aliæ verò blasphemiæ; quæ Hispanę sonãt, *Pese á Dios, por vida de Dios, mal grado aya Dios, ò despecho de Dios.* Et similes hæreticales non sunt, quia fidei confessioni non opponuntur, quanuis grauissimæ blasphemię sunt, quia negant aliquid in Deo quòd ei conuenit, vel tribuunt Deo quòd minimè ei conuenit & ea ratione earum pugnitio ad ordinarios iudices pertinet tex. not. in cap. 2. de maledi. & tradit Sanct. Thom. 2. 2. quæ. 13. arti. 1. & Quodlib. 9. ar. 14. Castro. in d. cap. 12. Domi. Soto de iusti. & iur. lib. 8. quæst. 2. artic. 3. quem vide.

Pœna quæ soleat imponi in blasphemiæ crimine ab Inquisitoribus.

Pęna autèm quæ imponi solet ab Inquisitoribus pro his blasphemijs, in quibus cognitionem habèt, ea quidem est: quòd si blasphemus insimæ sortis, fuerit flagellis ceditur cum publica pęnitentia in publicoq; spectaculo lingua ferro, vel ligno compræhensa cum abiuratione de leui ad triremes Regias pro graui blasphemia condemnatur. Si verò fuerit nobilis pęna pecuniaria multatur, & ad tempus in monasterium detruditur ità testatur D. Ioan. Rojas quondam Inquisitor Valentinus nunc verò Reuerendissimus Patensis Episcopus de hæreti. 2 par. nu. 176.

In alijs autè blasphemijs lęuioribus Inquisitores solent condemnare blasphemum, vt aliquo die festo: in Ecclesia dum diuina munera celebrantur, stet nudo capite, sine clamide, nudis pedibus, sine veste succintus, dextera proferens ardentem faciem, & sacris peractis, legitur publicè sententia cõtrà ipsum lata. Inducuntur etiã ieiunia, præcationes, & pecuniaria multa solet imponi, vt refert D. Episcopus Siman. in catho. instit. ti. 8. nu. 11.

Proferes verba hæreticalia per iocũ qua pœna plectendus sit.

Sed locus iste accomodatissimè exposcit, vt tantisper de illis qui per iocum hæreticalia verba proferunt differamus. Et illud in primis scitu dignum est, quòd quanuis regulariter dictum vel factum iocosum pœnam non mereatur. l. sicut semel. C. de liber. causal. 1. §. Diuus. ff. ad leg. Corne. de Siccar. l. obligationum

substantia §.vlti.ff.de action.& obligatio.capi.1.de senten. excommuni. In crimine tamèn hæresis longè aliter iudicandum est, nam si quis aliquid in Deum,vel in fidem , vel in sanctos prorumpit pœna condigna plectendus est.Cardin.in Clemen.1. §.hæreti.quæst.1.num.7.Nicol. Arela.in tract.de hæret.notaui.28.Fran. Squilla.in tract.de fide catho. capit. 19.num.3.in fin.Pal. Rub.in allega. hæresis. §. 4. in fine Siman. de instit. catho.tit.17.num.22.&.23.Rojas in sing.fidei. 103. quia vt rectè scripsit Gerson par.2.tract.vltim.

Non patitur ludum fama , fides,oculus.

Sed vtrum qui talia verba proferũt sint ab Episcopo,vel hæreticæ prauitatis Inquisitoribus plectendi, multi & non infimæ autoritatis viri dubitant.Sèd mihi prouabilior ea sententia videtur,vt ab Inquisitoribus plectantur,nam ex eo quòd quis hæreticalia verba profert, statim illorum iurisdictioni se submittit , & ideô ad eos pertinet iudicare,& discernere, an seriò,vel iocosè verba prolata fuerint,ità tenèt Cardin.& Ioan. Rojas in præcitatis locis quam sententiam communiorem appellat Fran. Pegña. ad Directorũ inqui.3.par.Scholi.17.Negari certè non potest, quòd qui hæc nephanda in Deum vel Sãctos proferunt suspectos fieri , vndè iure consonum est, quòd Inquisitores contrà eos procedant.

Qua verò pœna istius criminis rei plectendi sunt,in iure diffinitum non est,ideô arbitraria pœna erit in iungenda. Est equidem iuris explo ratissimi non esse eos tanquam hæreticos plectendos,sed læuius quia minimè interueniunt quæ ad hęresim constituendam necessaria sunt, videlicet,error in intellectu,& pertinacia in voluntate.Punientur igitur pęna pecuniaria pijs locis erroganda , vt scribũt Villadiego & Rojas,vbi paulò antè allegaui. Quæ quidem pœna augenda,vel minuenda est,iuxtá personæ iocantis qualitatem. Perpendi etiam debet locus,scandalum , si aliquod indè ortum fuit, necnon qualitas personarum audiẽtium, & ideô si viri Theologi & religiosi,coram laicis hæc dicteria,& facetias protulerint,scuerissimè sunt plectendi.

Est igitur circà hoc diligentèr prę cauendum,non esse facile illis fides accomodanda,illisqui per iocũ hæreticalia verba dixisse asseuerarèt , sèd maturiori consilio res expedienda erit,ne hac sumpta occasione,impij & cęleratissimi homines,& qui verè hæretici sunt,condignas tanti crimi nis pœnas effugiant.Nec debent Inquisitores faciles esse ad credendum talem excusationem. vt piè satis & elegantèr scribit Cald.in tract.de forma procedendi contrà inquisitos de hæresi in rub.de hæreti.credenti.nu. 6.quem vide.

Quæ sanè sunt obseruanda aduersus eos , qui verba Sacræ scripturæ ad iocosa,scurrilia,& inania trahunt nec erubescunt sæpenumerò ex diuinis verbis impudenter(vt vulgus loquitur) *Paschinos* , componere,sunt equidem diris & grauissimis pœnis coercendi cum Spiritusancti verba Sacrosancta:in ludriu um conuertãtur , cuius criminis perpetractores, ab Episcopis puniendos esse, seueris simis pęnis præcipit Concilium Trident.Sessi.4.in fine dicens. *Post hac temeritatem illam reprimere volens,qua ad profana quæque conuertuntur,& torquentur verba & sententiæ Sacræ scripturæ,ad scurrilia silicèt,fabulosa,vana, adulationes,detractationes , superstitiones,impias & Diabolicas incantationes diuinationes,sortes,libellos etiam famosos,*

Qui verba Sacræ scripturę ad iocosa trahũt libellosq; componunt (quos paschinos appellãt)ab Episcopis & Inquisitoribus possunt puniri.

ſos, mandat & præcipit ad tollendam huiuſmodi irreuerentiam & contemptum ne de cætero quiſquam quomodolibet, verba ſcripturæ Sacræ ad hæc & ſimilia audeat vſurpare, vt omnes huius generis homines temeratores, & violatores verbi Dei, iuris, & arbitrij pœnis per Epiſcopos coerceantur. Hactenus Catholicum concilium. Et quanuis ibi horum criminum punitio Epiſcopis demandetur, quandò verò hæreſim ſapiunt iure optimo Inquiſitores ad punitionem & coertionem illorum procedunt, vt iam prædiximus. Nouiſsimè verò dicti libelli famoſi ſiuè, *Paſquines*, prohibiti ſunt ab Reuerendiſsimo D. Gaſpar. Quiroga Cardinali & Archiepiſcopo Toletano regula decima in Catalogo librorum prohibitorũ ędito hoc anno. 1583. in princi. inter alias regulas quas ad hæreticorum labes ex tirpandas, tanquam generalis horum regnorum Inquiſitor prudenter cõdidit.

Supradictis addendum erit, án qui animo indeliberato, veluti per lubricum linguę, in blaſphemiam vel hæreſim prorumpit, nec equidem puniendi videntur quia non facilè lubricum linguæ ad pœnam trahendũ eſt. l. 1. C. ſi quis Imp. maled. l. famoſi. ff. ad leg. Iul. Maieſtati. cap. quòd autem ait. 22. quæſti. 2. not. Zanchin. in tract. de hære. cap. 7. num. 9.

Sed veriùs eſt crimen hoc non eſſe inultum relinquendum, ſed eos qui per lubricũ linguę delinquerint, extraordinariè puniendos Lap. & Card. in dict. Clement. vni. de vſur. Campegi. apud Zanchin. capi. 7. Albertinus in tract. de agnoſcẽd. aſſer. quęſtio. 3. num. 10. Villadiego de hæreti. quæſt. 1. num. 7. Rojas eod. tractat. 1. par. num. 66. plectendi quidẽ erunt peccuniaria pęna in vſus pios eroganda, vel alia arbitraria, conſideratis his qualitatibus, & circunſtantijs de, quibus paulò antè agebemamus. Erit tamen magni momenti ad dictam pęnam minuendam, vel nullam infligendam, quando qui ea verba dixit, ſtatim palinodiam recantauit, & pęnituit, licèt grauitèr erit reprehendendus, & ſummè monẽdus, vt deinceps caueat.

Excuſabitur autem, is quiblaſphemiam, vel hæreticalia verba cum eſſet inebrietate protulit, nã perinde de eo iudicandum eſt, ac de furioſo & mentecapto. l. reſcipiendum. §. delinquunt. ff. de pęni. l. omne delictũ. §. per vinum. ff. de re milita. ca. â crepula. de vitâ & honeſt. clerico. Zanchi. de hæreti. cap. 7. num. 10. ceſante verò ebrietate grauitèr eſt corrigendus.

Erunt etiam à pęna immunes dormientes, cum furioſis ęquiparentur. l. 1. §. adipiſcuntur. ff. de acquirend. poſ. & ideô non ſunt puiendi Clem. vni. de homi tradit latiſsimè Tiraq. de pęnis cauſa. 5. nu. 1.

Cenſuit Hoſti. Adde optimè D. Couarruu. in dict. capi. quanuis pactum. 1. par. §. 7. nu. 10. B

Clericos non ſubire Adde Abb. in cap. 2. de maledi. vbi autor hic allegat qui num. 8. opinionem iſtam communem eſſe fatetur idem etiam profitetur Iacob. Septim. in catho. inſti. cap. 8. num. 12. Iul. Clar. in dicto. §. blaſpemia verſic. ſed quæro. Et potiſſima ratio eſt quia clericus non facit publicam pęnitentiam text. in capit. 1. de bigami. & in cap. de his. 50. diſtinctio. & in cap. præsbyter. 82. diſtincti. Ne grex fidelium ſcandalum patiatur nêve dignitas ſacerdotalis vileſcat cui ſumma reuerẽtia debetur vt oſtẽdit Chriſoſt. li. 3. de ſacerdotio & Ambr. lib. de digni. ſacerdotali. C

D *Concilio Lateranensi.* Adde quòd de dicti Sacrosancti concilij constitutione meminerunt & ad literam referunt Martin.Nauarr.in capit.inter verba.11.quæ.3.corrol.57.nu.148. D.Couarruu.in dict.§.7.

Apostatæ.

CAPVT, CIX.

1 *Apostasiæ triplex species constituitur.*

2 *Clericus Apostata qualiter puniatur.*

1 RÆmisso priùs quòd est triplex species Apostasiæ, vt per glos.in cap.1.de Apostat.& ibi Inn. & per Hostien.in summa eiusdē tit.in.§.Quot species scilicet perfidiæ,in obedientiæ,& irregularitatis. Omissa prima specie quia magis videtur pertinere
2 ad materiam hæresis. Quæ fuerit pœna antiquorum canonum illius qui religionis professionem apostatauit posuit Concilium Arelatense secundùm,Canone finali,in hæc verba: Si qui post sanctā religionis professionem apostatant,& ad seculū redeunt & postmodum pœnitentiæ remedia non requirunt, sine pœnitentia communionem pœnitus non accipiant, quos etiam iuuemus ad clericatus officium non admitti,& quicunque ille sit,post penitentiam secularem habitum nō præsumat,quòd si præsumpserit,ab ecclesia alienus habeatur. Pœna clerici apostatæ in secunda specie scilicet inobedientiæ est quòd infamis efficitur durante Apostasia,& à testimonio repellitur & excommunicatur:vt notat Hostien.vbi suprà,in §.Qualiter puniantur.per tex.in capit.Si quis à verò.3.quæst.4. Et in ca.Si autem vobis.11.quæst. 3. Et si non resipuerit, degradatur secundū eum.Vide tamen Abb. in dict.capi. 1.vbi aliter distinguit, videlicet q̄ si quis non vult obedire Papæ seu eius canonibus,credendo eum non habere potestatem,punitur vt hæreticus. Si verò hoc facit ex contemptu, debet deponi:& si fuerit incorrigibilis, traditur curiæ seculari:& potest excommunicari. Si autem inobediens est ex aliqua cōcupiscentia,tunc mitius punitur.Pœna insuper apostatæ in tertia specie irregularitatis quæ fit multis modis secundum Innocen.in dict.cap.1.post.glo.ibi,scilicet quando quis recedit ab ordine suo , siue sumptæ religionis dimittendo tōsuram, vel coronam, vel accipiendo vxorem,vel abijciendo religionis vestem,vel clericalem,redeundo ad seculum,est quòd illa durante repellitur ab accusatione & testimonio , & est infamis ipso iure,vt in cap. Alieni.2.quæstio.7.& in capi. Beatus.3. quæst.4.secundùm Hostien.vbi suprà.Nec potest ad dignitatem eligi, vt in cap.Legi.16.quæsti.1. & clericus admonitus si se non correxerit, deponendus est,vt in cap.Sine ornatu.& in cap.Præcipimus. 21. quæsti. 4.& in cap.Sin autem,cum duob.sequent.16.quæst.3.secundum eū ibi. Item quòd caret priuilegio clericali, vt in cap.1.eo tit.vbi tex. dicit quòd clerici qui relicto ordine clericali,& habitu suo in Apostasia tanquam laici conuersantur,si in criminibus cōprehensi teneantur , non liberantur per censuram ecclesiasticam. Quæ pœnæ procedunt quandò constat de de Apostasia.Si verò de illa fuerint grauitèr infamati , deficiente probatione compelluntur per ecclesiasticā distri-

districtionem ad se purgãdum, vt in cap. Tuæ. eo. tit. Quandò autem clericus non potest induci ad resumendum male dimissum habitum, túc potest incarcerari sub graui custodia, ità quòd solum sibi vitâ misera reseruetur, donec à suę præsumptionis nequitia resipiscat, vt sunt verba tex. in cap. A nobis eod. tit.

Schismatici.

CAPVT, CXII.

1 *Clerici huius tanti criminis rei, qualiter puniantur.*

1 CLerici faciẽtes schisma cõtrà episcopum, puniuntur per Concilium Carthaginense secundùm in canone. 8. sub verbis huiusmodi: Si quis præsbyter à præposito suo excommunicatus vel correptus fuerit, decet vtique apud vicinos Episcopos conqueri, vt ab ipsis eius causa possit audiri, ac per ipsos suo episcopo reconciliari. Quòd nisi fecerit, se superbia (quod absit) inflatus, se cernendum se ab Episcopi sui communione duxerit, ac separatim cùm aliquibus schisma faciens sacrificium Deo obtulerit, loco amisso Anathema habeatur, & locum amittat. Nihilominus & de ciuitate, & congregatione in qua fuerit longiùs repellatur. Nunc autem schismaticus clericus degradatur, & traditur curiæ seculari, ità voluit Bonaguida, quem refert Ioann. And. in ca. Cùm non ab homine. de Iudi. motus per tex. in ca. de Liguribus. 23. quæst. 5. quòd intelligitur de incorrigibili vt per glo. in dict. capi. Cùm non ab homine. de Iudi. quòd etiam sequitur ibi Ioann. And. vt refert. Abb. in cap. At si clerici de Iud. colum. 13. & probatur in eod. ca. de liguribus. dum dicit, si contempserit & permanserit, per publicas potestates opprimatur, & ità etiam intelligit Decius in cap. At si clerici. in colum. 22. versi. Quintus casus. de Iud. dicit tamèn Ioann. Andr. vbi suprà vt refert Abb. dict. loco, quòd si esset schisma contrà Ecclesiam Romanam, posset procedere dictum illud Bonaguidæ: quia tunc posset includi schisma sub casu hæresis, quòd nõ placet Abb. indistinctè, ideo ipse distinguit. Aut enim schismaticus credit ecclesiam esse penes alterum tantum ex pluribus qui gerunt pro summis Pontificibus, & tunc est schisma sine hæresi. Aut credit ecclesiam posse cõsistere penes duos insolidum, & tunc est schisma cum hæresi: & hoc vltimo casu posset saluari opinio Io. And. & idem dicit quãdo plures erigerent capita contrà ecclesiam Romanam facientes nouam sectam, & noua statuta: quia tunc etiam est schisma cum hæresi. Et istam distinctionem Abb. sequitur Areti. in cap. Cũ non ab homine, col. 10. de iudi.

ANNOTATIO:

ADde quôd Apostasia est temerarius â statu fidei, & obedientiæ, vel religionis recessus. sic tradiderũt Alexand. de Ales par. 2. quæstio. 183. & Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 12. art. 1. Et vtrũ infidelitas hæretici & apostatę sint duę infidelitatis species distincte tradit Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 12. arti. 1. & latissimè Melchior Canus lib. 12. cap. 9. de locis Theologicis. Et vide multa circà huius criminis punitionem vltrà ordinarios interprætes

quæ

quæ tradiderunt Alphon. à Castro lib.1.de iusta hæreti.pugni.cap.7.& 23.Iacob.Septim.in catho. instit. ca. 7.Arnal.Arber.in rep.rub.de hæret. lib.6.quæst.11.Bern.Com. in lucerna in verb.Apostata.Nicol.Arela.in tract.d hæret.not.44. elegantissimè Cano.dict.cap.9.

congessit Ioann.Rojas in tractat.de hæreti.1.par.num.498.Palat.Rubi. de Regno Nauarrę.par.5.§.7. Locatus inopere iudi.in verbo schisma.

ANNOTATIO.

Not.cõ traschismaticos.

ADde quòd schisma est illicita ab vnitate discessio, vel est sciſura,quæ vnitati opponitur,vt scribit Alexan. Alens.2.par.quæst.182. & S.Tho. 2.2.quæst.39.Et nota quôd schisma summum malũ est & â Deo grauiùs punitum quam parricidium aut idolatria, vt optimè probat Optatus episcopus Mileuitanus.lib.1. contrà Parmenianum Ireneus.lib.3. aduersus hæreses cap.64.Schisma equidé & hæresis sunt sorores, vt explicat Origines,in Ezechielé,Homeli.9. cũ nullum schisma sit quôd non confingat hæresim,vt in cap.inter.24.quę. 3.Et vt scirent homines quam graue, & detestabile sit hoc crimen ostendit Dominus in Datham & Abiron quos terra viuos absoruit hæc & alia multa ex sacris literis contrà schismaticos referunt Cape. in fine hierarchiæ Eccles.Faber contrà Lutheram tracta.6.tex.8,Brun.lib.5.de hæret. ca.18.& vide latiùs circà istiùs capitis materiam Silues.& Caiet.in summa.in verbo,schisma Frã.Picum.li. de fide Theodor.17.Pelag.libr.1. de planctu Ecclesiæ artic.65.Alphon.à Castro.libr.1.aduersus hæreses capi. 9.Iacob.Septiman.in catho.institu. cap.56.Petrum Rebuff.in pract.benefic.3.par.de modis amittendi benefic.num.29.& notissimè post primam huius operis editionem plura

Hæretici.

CAPVT, C XIIII.

1 *Hæreticus quis dicatur remissiuè tradatur.*

2 *Clericus hæreticus ipso iure est beneficio priuatus.*

3 *Clericus hæreticus est degradandus & seculari curiæ trandendus.*

4 *Bona hæretici clerici confiscantur, & ecclesiæ à qua stipendia recepit applicantur.*

RÆmisso priùs quis dicatur hæreticus,cum non sit præsentis speculationis, quia varijs in locis hoc doctores enucleant,præcipuè Hostien. in summa.de hæret.§.1.& Bonifa.in tract.maleficiorum.rubr.De crimine hæresis.Et doctor noster Hispanus Didacus de Villadiego in suo tractatu contrà hæreticam prauitatem in. 1.quæst.& Arnal. Alber.in repe. Rubri.de hæreti.in.6.fol.1.in.1.quæst. Vna pœnarum qua damnatur clericus hæreticus est quòd ipso iure est priuatus beneficio,[a] vt probat text. iuncta glos.in capit.Quo iure.8.distinct.& ibi notat.Præpo.post.Domini.& notat Compostel.in capitu. Quod sicut.de electio.in colum. 11. dum dicit quôd crimen hæresis ipso facto inducit priuationem. idé etiã notat Ancharra.in cons.288. incip. Vltra alia solenniter. vt refert Felin. in capitul.2.de rescrip.in.3.column. Et notat Nicolaus de Milis in suo repertorio,

1

2

a

pertorio, in verbo hæretici. ex quo resultat primus effectus, quòd non poterit renunciare post commissum delictum. Secundùs quòd agẽti petitorio pro beneficio quod semel habuit obstat exceptio q̃ sit hæreticus. Notat Abb. referendo Inno. in capi. intèr dilectos. de excess. prælat. prope fin. & prædicta conclusio, videlicet quòd hæreticus sit priuatus ipso iure beneficio, fuit potissimum fundamẽtum dominorum de Rota, qui tenuerũt quòd regula Cancellariæ. 32. quæ disponit quòd impetrans beneficiũ pacificè possessum debet exprimere ea de quibus ibi, non habet locum in impetrante beneficium hæretici, vt refert Guiliel. Casador. in decis. Rotæ per eum collectis, in deci. 14. qui ità dicit fuisse iudicatum per maiorẽ partem dominorum de Rota licet alij quatuor eorum fuerit in cõtraria opinione, per quem poteris videre fundamenta vtriusque opinionis. Et vide Phili. in ca. Vt commissi. prope fi. de hæreti. libr. 6. vbi dicit referendo Domi. & Imo. quòd clericus hæreticus rediens ad fidem, ante sententiã
b recuperat beneficium, b secus autem si post, quia tunc non nisi ex dispensatione. Alia & principalior pœna est
3 quòd degradatus traditur curiæ se-
c culari, c vt in cap. Ab abolendam. de hæret. Quòd fallit, nisi talis hæreticus velit se corrigere, vt in ca. pen. de hæret. Et notat Abb. in dict. capi. Ad abolendam. & ibi Ioann. de Anan. quia tunc depositus detruditur in carcerem, vt concludit Abb. in capi. At si clerici de iudi. colum. 12. Idem Abb. & Ana. in dict. cap. penultim. & Domi. in cap. 1. in. 5. not. de hære. in. 6. & in ca. Nec licuit. 17. distinct. & not. Philip. in ca. Vt commissi. in 4. nota. de hæret. libr. 6. Decius in dict. cap. At si cler. colum. 21. versic. Et quandó. Et nota quòd etiamsi nó sit tradendus curiæ seculari clericus hęreticus, sed perpetuo carceri mancipandus, debet degradari, d vt notatur in cap. 1. de hæreti. in. 6. maximè per Arnal. ibi in. 6. nota. Si tamèn semel deliquit & se correxit, & posteà iteratò delinquat, nihilominus traditur curiæ seculari. ità Domini. in dict. cap. Nec licuit. per tex. in cap. Super eo. de hęret. lib. 6. Sequitur Felin. in dict. ca. At si clerici. colum. fin. & voluit ibi Abb. in dict. colũn. 12. veasi. Ad tertium. Vide. l. antepenul. tit. 6. par. 1. Quæ videtur ponere tres casus in quibus in ista materia hæresis clericus traditur curiæ seculari, quando fuerit inuẽtus in hęresi, aut abiurauit eam, e & fuit relapsus, aut e
quando se compurgauit, & reincidit in eã, & degradatio hæretici potest fieri per episcopum proprium solùm vt in ca. 1. de hęret. in. 6. vocatis alijs personis de quibus ibi. Est alia & ter- 4
tia pœna quam clericus hęreticus patitur, quòd bona eius publicantur, & ecclesię à qua stipendia receperat applicantur, f vt disponitur in cap. Ex- f
communicamus, lo. 1. §. damnari verò de hęreti. Vbi vide glo. in verbo, Stipendia, declarantem quòd si clericus habeat plura stipendia in varijs ecclesijs: tunc bona diuidentur pro rata inter eas: quam ibi sequitur Anto. Et quia ille tex. non aperit cui applicentur bona clerici hæretici non habentis ecclesias, vide ibi Abb. in 1. colum. credentem quòd tunc debeat applicari episcopo loci, qui distribuat ea in pios vsus, quòd sequitur Ana. in. 2. colum. Quandò autẽ talis clericus habet bona emphyteoticaria à domino temporali, tunc illa deberent applicari domino rei emphyteoticę, g vt videtur velle Oldra. g
in consi. 17. incip. Thema tale est.

Quidam

Quidam clericus. Cardin. tamen in Clement. 2. de hære. in versic. Inquisitoribus, in. 7. quæst. post bonam huius articuli examinationem concludit verius esse dicendum quòd emphyteosis clerici damnati applicatur ecclesiæ, sicut & alia eius bona, quia non apparet ratio diuersitatis: erit tamen talis emphyteosis obnóxia domino temporali, quô ad hoc quòd ei debeatur sua pensio, quem vide respondentem ad fundamenta. Oldrad. quanuis Felin. in dict. capi. excommunicamus. in prin. non benè referat Cardin. dum dicit post. Anchar. & Ana. quòd bona etiam patrimonialia clerici applicantur fisco ecclesiæ, nisi in illis recognosceret dominium vtile à domino seculari: quia illud non confiscabitur, sed reuertetur ad dominum directi: quia vt suprà diximus loquendo in emphyteosi in qua clericus solum habet dominium vtile & dominus secularis directum, contrarium expressè tenet Card. Ad quod benè aduerte, nè decipiaris in prædicta limitatione Felin. quam suprà dictis verbis succinctis scripsit: & vi. in hoc quòd latiùs scribimus infrà in verbo. Bonorũ publicatione. Clerici verò credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationi subiacent, ità vt postquàm quis eorum fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit intrà annum, ab officio & beneficio deponatur, vt in ca. Excõmunicamus. §. Credentes. versi. Si verò clericus. de hæret. Ex ratione, quia in quo maior est culpa, grauior exerceatur vindicta. Inquantũ autem suprà dicitur credentes, intelligendum est de credentibus hæreticos esse bonos viros, nam aliàs clerici credentes erroribus hæreticorum cum ex hoc dicantur hęretici, pœna hæreticorum de qua suprà puniendi sunt. & ità intelligit illud verbum credentes, Anton. in cap. Excommunicamus. el. 2. eod. titu. quem sequitur Ioann. de Anan. in dict. §. Credentes. quem ibi vide colum. penul. & fi. declarantem etiam qui dicantur credentes, receptatores, & fautores. Et nota quòd prædicta pœna depositionis imponitur clericis vltrà aliàs pœnas impositas in tex. ibi, quas etiam habere locum in clericis dicit Hosti. ibi, quem refert & sequitur Anan. hodie fautores & receptatores hæreticorum sunt excommunicati ipso iure, vt patet in bulla quæ legitur in cena Domini, & sic etiam erant tempore Hostien. prout refert Ana. ibi. Et vide Syluest. in summa. in parte hęresis. lo. 1. versi. Octauò quæritur. qui colligit. 14. pœnas hęreticorum, quę omnes clericos comprehendunt: exceptis sex, aut septem: quia illę concernunt hęreticos habentes liberos, & vxores.

A *Hæreticus an sit ipso iure beneficio priuatus, vel per sententiã priuandus.*

Priuatus beneficio. Adde q̃ opinionem contrariam q̃ clericus hæreticus non sit ipso iure priuatus beneficio sed per sententiam priuandus. tenuit Alphon. à Castro lib. 2. de iust. hæret. puni. ca. 9. ea potissimum ratione motus quia iura quibus hęc pœna statuitur non imponunt aliqua verba latę sententię vt patet in capi. ad abolendam. & in c. excommunicamus. §. credentes. de hæreti. cuius quidem opinio benignior est, & fortasis verior, vt asserit Iac. Sept. in catho. instit. cap. 45. num. 26. & vide D. Episcopum Couarruu. lib. 2. vari. resolu. cap. 8. num. 4. Quanuis Petrus Rebuff. in pract. benefi. 3. par. de modis amittendi beneficia num. 4. hanc autoris opinionem sequutus

pro

pro ea ponderat tex. in dict. capit. ad abolendam. §. 1. ibi, *Et sic omni beneficio spoliatus.* Quę quidem verba executionem inducunt, probantquè priuationē ipso iure inflingi. exhis quæ adducit Anton. de Butrio in capitu. vltim. colum. 2. de postu. Felin in ca. Rodulphus. quæ opinio mihi verior videtur.

Quæ hodie nouissimo iure est, confirmata nam Pius Quintus Pontifex Maxim. rescripto quodam incipi, cùm ex Apostolatus quòd habetur in literis Apostolicis, pro officio sanctæ Inquisitionis fol. 115. vbi diffiniuit omnia beneficia, cuiuscunquê generis fuerint, vbicunque vacantia propter hæresis crimen à quocunq; commisso ordinationi & dispositioni Sedis Apostolicæ esse reseruata, ex qua reseruatione apertè supponit ipso iure ea beneficia vacare. Et hunc pertinet id decretum de quo meminit. Locatus in fine operis iudicialis impræsi Rom. 1570. pag. 473. quo cautum asserit quòd cum hæreticorum beneficia, vacent à die commissi criminis, si ea resignentur nullum ius resignatarijs acquiritur, quia hæretici omne ius suum amisserunt, & ideò sunt reseruata ordinationi Apostolicæ quòd refert etiam F. Pegñ. in directo. inqui. lib. 3. Scholio. 155.

Sicque collatio beneficij hæretico facta est ipso iure nulla, vt multis probat Lamber. de iure patrona. libr. 2. par. articul. 6. 9. quæst. in princ. in fine ex quo fit, vt omnes fructus perceptos restituere teneatur cũ ius nullum habuerit vt scribit Alphonſ. à Castro. lib. 2. de iusta hære. peni. capitul. 9.

Fateor tamèn sententiã declaratoriam necessariam esse in qua opinione fuerunt Innoc. in cap. cum in nostris de concessi. prębend. Compost. in cap. considerabimus. de election. Anchar. consi. 293. num. 4. Alciatus in cap. 1. de iudi. num. 37. Iacob. Menoch. de arbi. iudi. lib. 2. centu. 5. casu. 416. num. 64.

Quinimo filij hęreticorum & eorum receptatorum, priuantur ipso iure beneficijs obtentis tempore commissi criminis, vt est communis opinio teste Ioann. Lup. de Regno. Nauarræ. 5. par. §. 8. quem refert Couar. dict. num. 4. & de ea egrægiè disputat Fran. Pegñ. ad Director. inquisi. lib. 3. Scho. 46. fo. 180. Fatetur tamè D. Episcopus Siman. in catho. institu. cap. 29. num. 7. pia & benigna cõsideratione, receptum esse, quod nec per sententiam priuentur, & asseuerat ità pronuntiatum fuisse per inquisitores Valisoletanos, & opinionem istam dicit mitiorem & benigniorẽ esse Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. §. hęresis. versi. Item clericus. *Filij Hęreticorũ, & eorũ receptatorũ, ipso iure beneficijs priuantur.*

Recuperat benefitium. Adde septẽ requisita, quæ omninò necessaria sunt, vt hæreticus semel lapsus nihilominus retinere possit beneficium ecclesiasticum quæ congerit Petrus Rebuff. in pract. bene. 3. par. de modis amittendi benefi. num. 6. cum sequent. & vide nouissimè F. Pegñ. ad Direct. inqui. 3. par. Schol. 155. B

Traditur curiæ seculari. Adde Iaco. Septim. in catho. insti. cap. 45. num. 25. Paul. Grill. in tract. de hæret. q. 7. Gund. à Villadiego. eodem. tractat. quæst. 19. C

Fuit aliquandò controuersum an in die festo hæc traditio curiæ seculari facienda est, & omni prætermissa disputatione, semper mihi earum inquisitionũ ritus placuit in quibus, huiusmodi sententiæ diebus festiuis solent pronũciari. nam vt scribit Io. And. in cap. vt commissi. de hæreti. libr. 6. expedit multitudinem populi con- *Hęreticorum traditio seculari curię an die festo fieri possit.*

congregari ad videndum, reorum crutiatos & pœnas, vt indè discant timere homines, & à malo comittendo longè repellantur vndè valde conueniens vndetur vt hoc publicè & diebus festiuis fiat, cum maior tũc ad sit populi confuentis multitudo. Et fortè propter hoc Hispania nostra publica fidei acto diebus festiuis so solet celebrari. de quo stat instructio facta Mantuæ Carpentanorum ann. 1561. cap. 77. in hæc verba latinitati donata. *Vbi reorum processus conduxi fuerint, & ordinata sententia, Inquisitores diem feriatum, in quo fiat publica fidei actio, assignabunt quem diem significabũt capitulis Ecclesiæ & consistorio ciuitatis: & vbi fuerit Regius Senatus intimabitur eiã præsidi, & auditoribus, qui omnes inuitabuntur, vt fidei actionẽ commitentur iuxta consuetudinem cuiusque loci. Curent autem inquisitores vt hæc tam commodo tempore fiat, vt executio sententiarum eorum qui tradendi sunt curiæ sæculari possit fieri ob euitanda incommoda.* Hæc ibi celebratur sanè in Hispania, hęc actio fidei tanta autoritate & magestate, vt videatur horrendum ac tremendum spectaculum. & sit veluti imago futuri iudicij quò nihil esse potest ad terrorem incutiendum aptius ex quo plures vtilitates oriuntur.

D Clericus in perpetuũ carcerẽ detrudendus an prius debeat degradari.

Debet degradari. Not. quod apud antiquos valdè dubitatum & controuersum fuit an sacerdos qui ob crimẽ hæresis in perpetuum carcerem erat detrudendus, prius foret à suis ordinibus actualiter degradandus sed iam rem diffiniuit Vrbanus Quartus summus Ecclesiæ Præsul rescripto incipi. Consultus. 5. quęstioni. vt refert Frã. Pegñ. ad Directo. inquisit. Scho. 65. fo. 185. his verbis, Quęstioni verò qua quęritur vtrum constitutus in sacris deprehensus in hæresi & propter hoc immurandus perpetuò priùs sit ad ordinibus à suo Episcopo degradandus, antè quam tradatur huiusmodi penitentiæ: respõdemus quod talis qui est perpetuò immurandus priùs debet à suis ordinibus degradari hæc ibi. Quæ sanè degradatio realis & actualis esse debet Directori inquisi. 3. part. in decimo modo terminandi processum fidei fo. 333. Alberitinus in c. quoniã de hæretic. lib. 6. in princi. num. 55. Campegi. apud Zanchi. in tracta. de hæreti. cap. 20. versi. obserua deniq;. Et licèt hæc de iure verissima sunt cùm tamẽn dispensari soleat, cum illis qui in perpetuum carcerem solent condemnari, ideò non realitèr, sed verbaliter tantum degradari solent, quòd sancti officij begninitas laudabiliter introduxit, vt testetur. Franc. Pegna dicto Scholi. 65.

E Antiquissimus est in Dei Ecclesia abiurationis vsus adreppellẽdas hæreticorũ fraudes.

Aut abiurauit eam. Fuit sanè olim salubriter institutus abiurationis vsus, ob continuas frequentesquè hæreticorum fraudes impias, vt abiurationis robore adacti & quasi firmissimo vinculo alligati cogerentur in vnitate & puritate Ecclesiæ permanere, nè eis liberum esse impunè quoties vellent recedere, vt grauitèr constituit. Leo huius nominis primus epistola. 84. vt refert Conrrad. Brunus. lib. 3. de hæret. cap. 6. Et abiuratio res antiquissima est in Dei Ecclesia de qua fit mentio in prima Nicena Synodo. cap. 8. Eiusdem abiurationis meminit Concilium Ephesinum sub. Celestino Primo celebrato & concilium Laodicenum cap. 7. Et ex sacris concilijs & multorũ sanctorum patruum testimonijs hãc catholicam veritatem probat Grati. in cap. Saluberrimum. & in cap. donatum. 1. quæst. 7. vbi nullus hræticus ad Ecclesię vnitatem rescipiẽdus est, nisi

nisi priùs hæresim abiuret & anathematizet quòd labentibus seculis idē semper cum hærecis redeuntibus ob seruatum est, vt in concil. Constancienſi. cap. 19.

De qua abiuratione multa, disserunt Zanchin. de hære. capit 20. nu. 2. vbi Campegius Bernard. Comen. in lucerna in verbo, abiuratio. Albe. de agnoscent. asser. quæst. 30. nu. 6. Siman. in instit. Catho. tit. 1. & in enchirid. tit. 53. Ioan. Rojas in sing. fide. 11. & in tracta. de hæreti. 2. par. asser. 41. num. 331. Et est de hac abiuratione singularis locus in concilo Tolosano cap. 11. & in concilio Narbonensi c. 6. & in cōc. Biterrensi. c. 29.

Ioan. Bernard. opinio quæ dā dubia interpretatur.

Quòd verò author hoc loco scribit clericum tradendum esse curiæ seculari si relabatur in hæresim post abiurationem, intelligendum est quādò abiurauit de vehementi, secùs dicendū est, si de leui tantùm nam quanuis re incidat in hæresim siue abiuratam siue aliam, non putatur relapsus nec relapsorum pœnis plectendus est, capi. accusatus in prin. de hæreti. lib. 6. Siman. d. ti. 1. n. 91. Rojas dict. sing. 1. licet opinionē contrariā tenuerit Ancha. di. c. accusatus not. 6. Mattth. de Affli. in const. Regni Sciliæ ti. 1. col. 8. quā egregiè cōfutauit. F. Peg. ad Direct. inquisi. lib. 2. Scho. 64. dicēs eam esse falsam neq; vsu receptam quia misericordia Sancti officij excludit.

Hæreticorū bona quibus applicantur.

Applicantur. Vide Regian. l. 2. ti. 26. par. 7. Bald. in l. si quis presbyter. C. de Episc. & cler. Petrum de Anchar. in c. cum secundū leges. de hær. li. 6. Fel. in c. vrgetis. de hær. Bru. li. 5. de hær. c. 6. Lud. Gar. in pra. cri. in tra. de hæret. fol. 275. n. 13. Bona verò patrimonij clericorū hæreticorū deferuntur Episcopis, qui in vsus pios ea distribuere tenetur, vt asserunt Anc. Ab. An. Mari. Soc. in Fel. in. c. excō municamus. 1. 5. 1. de hære. Ioā. Lup. in rep. rub. de don. inter vir. & vxor §. 39. Sèd quod bona immobilia clerici cōmittentis crimen hæreseos pertineant ad Principem Seculare probat Oldr. consi. 17. Io. And. in addi. ad Specul. tit. de fęud. §. pen. Petr. de Ancha. in c. ea quæ. q. 22. de re iudi. lib. 6. Guil. Benedi. in c. Rainunti. de testa. in parte & vxoré. nu. 242. Iac. Sept. in catho. instit. c. 9. nu. 91. Rupella forensi. instit. lib. 3. fol. 307. Bos. tit. de hæret. num. 33. Quibus suffragatur quòd Felin. in c. irrefragabili. §. cęterum. col. 1. de officio ordi. scribit dicens ideò ad Principē Seculare pertinere bona hæreticorū quia ad eum expectat executio confiscationis pœnæ huius criminis. Quæ quidē opinio in Hispania seruatur, vbi bona siuè mouilia, siuè immouilia, etiā clerici hęreseos damnati, etiam habentis ecclesiasticum beneficiū, ad fiscū Regiū pertinēt atq; ità praxis obtinuit, quæ iuri consona est cum præter Oldrald. & aliorum sententiam Rex ipse Catholicus curam nō vulgarem habet, constituendi summum illud prætorium catholicę fidei propugnaculū, quòd in eius curia, & apùd ipsum Principem totius Hispaniæ causas ad debitum tanti criminis punitionem expectantes tractat, cui præest vnus ex Sūmis Pręsulibus qui Regis non vulgaribus, expensis, per totam Hispaniam, nō sine Summa Christianæ reipublicè vtilitate, constituit ac mittit hæruditissimos, & summæ integritatis viros, hæreticę prauitatis Inquisitores, ad labem hæreticorum extirpandam. Quo fit, vt mirùm nō sit, bona omnia hæreticorum ad Regium fiscum deferri, ad tot expensarum subministrationem, itaquè cautum est extrauaganti constitu-

tutione Bonifacij, vt referũt Bosi. & Simancas in locis iam allegatis.

Sãcta Inquisitionis officiũ quando in Hispania innitiũ habuit.

Fuit equidem, vt hoc obiter recenseam, sanctissimum inquisitionis officium primum in Hispania Beato Dominico commissum ab eoq; prima exordia sumpsit anno Domini. 1200. qui cum esset illustri (vt fama est) Guzmanorum familia ortus & sanctitate insignis, & Theologiæ peritia præclarus, & verbi Dei orator celeberrimus, fidei Zelo incensus magna omnium admiratione, aduersus Albigensium & aliorum hæreses munus hoc exercuit. Posteà in Italiã transmigrauit, & cum Beato Francisco non vulgarem familiaritatem habuit, & hi sanctissimi viri duas clarissimas religiones, veluti duo clarissima sidera constituerunt & officium inquisitionis suis filijs exercendum, relinquerunt, quôd in Italia ad huc, vt audio, exercent. Posteá verò, vt fidelissimè Historiæ nostræ testantur in Hispania Ferdinandus Aragoniæ & Castellæ Rex huius nominis Quintus anno. 1476. munus hoc ab stulit à fratribus Dominicanis, & secularibus clericis tradidit. Qua tempestate à Catholico Rege authoritate Apostolica concessum fuit hoc munus Illustrissimo Cardinali Mendocio, qui consilio sapientissimorum, & piorum virorum, leges & ordinationes eius composuit.

In regno tamen Franciæ, vt ad rẽ redeam, ex consuetudine generali inductum est, vt bona immouilia clerici ad degradationem, vel perpetuos carceres condemnati ad Regem spectant, vel ad dominum temporale imperium ibi habentem, mouilia verò Episcopo adiudicantur. cuius consuetudinis meminit Masuerius in practi. tub. de pœnis. §. Item condemnatio facta ad carceres. Oldrald. consi. 27. colu. 2. Ioan. And. in addi. ad Specul. titu. de feud. §. pen. versic. Quadragesimo quæritur Auferi. in addi. ad Capellam Tholosa. quæ. 150. & ità seruatur vsu & stilo curiarũ vt fatetur Petrus Reb. in prœem. consti. Fran. 1. thom. glo. 5. num. 35. & hæc consuetudo fuit confirmata aresto magni consilij, vt habetur in tract. arrestorum in stylo Parlamenti aresto. 50. & de hac consuetudine nouissimè meminit Petrus Gregorius Tholosanus syntag. iur. 3. parti. lib. 31. cap. 31. nu. 7.

Dominꝰ rei emphiteoticæ. Vide Carr. & doctores quos ipse refert. dict. fol. 275. num. 14. D

Hæreticis, receptatoribus, defensoribus, & fautatoribus eorum ecclesiastica sacramenta adhibentes, ac eos Christianæ sepulturæ tradentes, & eorum eleemosynas ac oblationes recipientes.

CAPVT. CXV.

1. *Clericus horum criminũm reus cui pœnæ sit obnoxius.*

POena clericorum in hoc delinquentium est, vt suo priuentur officio, ad quod vnquam restituantur absque indulto sedis Apostolicæ speciali vt in c. excommunicatus. in §. Credemes versi. Sanè clericus de hæreti. Quæ pœna procedit etiã in clericis regula-

regularibus, quibus & alia adiungitur, videlicet vt sua sibi priuilegia nō. obseruentur in illa diœcesi in qua talia præsumpserint perpetrare, vt ibi. Et notat Hostien. in summa de hęre. in. §. Quæ pœna. in fin. versi. Tales etiam. Intellige tamen hoc quòd dictis priuilegijs solum delinquentes in hoc spoliantur, non verò tota religio secundum Anton. ibi, quem refert & sequitur Anan. ibi, penult. colum. licet alij doctores aliter hoc intellexerint secundum eum. Item nota quòd licet text. in dict. §. Credentes, imponat pœnas de quibus ibi, credentibus, receptatoribus, & cæteris si satisfacere contempserint intra annum. Clerici tamen in casu huius nostri capitu. debent abstinere ab exhibitione sacramentorum, & traditione sepulturæ & receptione eleemosynarum, postquam tales credentes, receptatores, & cęteri fuerint denuntiati, etiam intra terminum illius anni qui datur ad alias pœnas incurrēdas. ita videtur intelligere versic. Sanè clerici, prædictum Hostiē. vbi suprà licèt tex. hoc non dicat, qui fortè ex eo ad hoc motus fuit, quia post quam sunt denunciati excommunicati propter tale crimen, deneganda sunt ecclesiastica sacramēta, & sepultura. Item aduerte, quòd tales non solum non in ecclesia, nec in cœmeterio, nec alibi admodum christianorum sunt tumulandi, sed sunt iactandi in signum damnationis secūdùm Anan. ibi, penultim. column. in princip. Ex quo videtur quòd clerici incurrerent prædictam pœnam quomodocunquè interessent sepulturæ prædictorum. quia tex. ibi dicit: nec eos Christiani præsumant tradere sepulturæ. pro quo etiam facit quod suprà diximus, in verbo raptorum, &c. prope fin.

ANNOTATIO:

Vide multa lectu non indigna, quæ de ijs receptatoribus & fautoribus hæreticorum congerit Lud. Car. in pract. crimin. tract. de hæreticis. §. vlti. fol. 280. Paul. Grillan tracta. de hæreti. quæst. 9. Gund. à Villadiego eod. tract. quæsti. 16. Bern. Com. in lucerna in verbo Fautor. & in verbo, Defensor. Locatus in opere iudi. in verbo, Fautores Zanchin. de Hæreti. cap. 5. & duodecim pœnas contra Fautores hæreticorum congessit directorium. 2. par. §. credentes nu 5. Pius Quintus Pōt. Maxi. rescripto quodam incip. si de protegendi, quòd continetur in bullario literarum Apostolicarū fol. 117. grauissimas pœnas statuit, contrà hæreticorum defensores quas ibi vide.

Excōmunicationis maioris vinculo innodati, per annum, vel multo tempore, contumacitèr steterunt.

CAPVT, C XVI.

Quod nouæ æditum est.

1 *Excommunicatio grauissima sempèr iudicata fuit, cuius veluti imago apud Ethnicos fuit.*

2. *Excōmunicati, quibus bonis careant.*

3 *Tex. in c. 1. de senten. excomm. lib. 6. contrà impium Lutherum interpretatur.*

4 *Annalis perseuerantia in excommunicatione operatur, vt excommunicatus, pro confesso, & conuicto, in criminalibus habeatur.*

5 *Perseuerantia annalis in excommunicatione, non inducit beneficiorum priuationem.*

6 *Defenduntur* Regiæ *Hispanorum cõstitutiones, Prima, & secunda, titul. 5. libr. 8. ordin. noui, pœnas aduersus excommunicatos statuentes.*

7 *Iudices Ecclesiastici condemnare possunt, pecuniaria multa excommunicatos laicos, qui pertinaciter in excommunicatione permanet.*

8 *Iudices Ecclesiastici, nullum emolumentum percipere possunt, ex pecuniaria pœna, contra laicos excommunicatos illata, nisi illam quæ Regijs constitutionibus illis competit.*

9 *Perseuerantia annalis in excommunicatione, ex causa ciuili. operatur quod excommunicatus pro confesso habeatur.*

10 *Annalis perseuerantia in excommunicatione, minimè, præcludit viam excommunicatis, quin possint innocentiam suam ostendere.*

11 *Text. in capit. rursus. 11. quæstio. 3. interpretatur.*

12 *Sacrum Concilium Tridentinũ sess. 25. cap. 3. de reform. & alia iura communis loca, ei consona interpretantur.*

13 *Perseuerantia in excommunicatione, vltra annum operatur, vt excommunicatus ecclesiasticis beneficijs priuandus sit.*

14 *Anno lapso excomunicationis, quãtum tempus à iudice expectandũ sit antè quam, ad declarationem, & priuationẽ beneficiorum procedat.*

EXcõmunicatio non solũ apud Chr̃ianę fideiculto-res sed apud Ethnicos fuit veluti eius imago quæ gra uissima sẽp iudicata fuit Plato enim Philosophus omniũ grauissimus ad finẽ li. 9. de legib. sic loquitur. *Si quis de viparectibus allata dãnatus fuerit primũ quidẽ ex vrbe egrediatur in exiliũq; perpetuum proficiscatur ac sacris omnibus arceatur. Eũ autẽ qui nõ se arcuerit Agronomi verberibus cædat et omnino, vt hi quidẽ voluerint. Reuersus vero ex exilio morte multetur. Si quis vero ex liberis hominibus cũ tali viro cõmederit, vel viberet, vel re alia quacũq; cũ eo cõmunicauerit atq; adeò si ei obuiã factus eũ sua spõte tetigerit: neq; in tẽplũ ingrediatur, neq; in forũ, neq; omnino in vrbem priusquã purgetur. Putet. n. se cũ homine cælesto cõmunicauisse.* Hactenus Plato Quę omnino ferè similia sunt nr̃æ Chr̃anę religiõis excõmunicationi.

1 *Excommunicatio grauissima semper iudicata fuit cuius velut ima go fuit apud Ethnicos.*

Apud Athenienses etiã antiquitus publicitatę erãt quędã detestationes veluti in eos qui viã nõ mostrassent erranti vt testatur Tullius lib. 3. offi. in quarũ detestationũ locum successit excommunicatio, vt scribit Erasmus Chiliadis primæ centu. 2. cap. 84.

Apud Athenienses imago quædã fuit nostræ excõmunicationis. Similiter apud Romanos.

Romanos etiã his diris execrationibus vsos fuisse, vt qui illis esset obnoxius grauissimas pęnas dare maximisq; calamitatibus & erunis affici necesse erat, vt commemorat Plutarcus in Crasso ibi refert Acteiũ Trib. Pleb. his diris execrationibus Crassũ in Parthos proficiscẽtẽ cõfixisse. Ex quo est illud Lucani lib. 3. Pharsaliæ. Crassum quæ in bella secutos. Sęua Tribunitiæ vouerunt prælia diræ.

De his etiam execrationibus meminit Tullius libr. 1. de Diuinatione. *M. Crasso quid acciderit, videmus dirarum obnuntiatione neglecta.* Et de huiusmodi diris mentio fit à Plinio. lib. 28.

lib. 28. capit. 2. & à Liuio. libr. 6. tertiæ Decadis qui sic loquitur. *Qui victus acie excessisset, cum ne quis urbe tecto mensa lare reciperet diram & execrationem in populares obtestationemq; quâ sanctissimâ potuerunt aduersus hospites composuerunt.* Hactenus ille. Cæsar etiam in commentarijs belli Gallici mores Druidum referens his verbis descripsit. *Si quis aut publicus, aut priuatus eorum decreto non steterit sacrificijs interdicunt: hæc pœna apud eos grauissima. Quibus ità est interdictum in numero impiorum ac sceleratorum habentur, ab ijs omnes decedunt aditum eorum sermonemquè defugiunt, ne quid contagione incommodi accipiant neque honos vllus communicatur.*

2 Excõmunicati quibus bonis & emolumentis careant.

Hactenus Cæsar in quibus vide nostrę excommunicationis imaginem. Nam excommunicati primum sacrificijs interdicuntur capitulo. si quis Episcopus. capi. placuit. & alijs multis. 11. quæstion. 3. Deindè his communicati prohibetur sermone, mensa, & consuetudine, aut alio quouis modo capit. sicùt. capit. excommuntcato capit. qui communicauerit. 11. quæstion. 3. Excommunicati etiam proprio & peculiari vocabulo impij appellantur capit. cæterum. 24. quæstion. 3. Excommunicatis etiâm petentibus ius denegatur capit. intelligimus. de iudi. capit. exceptionem. de excepti. capit. 1. eo titul. in. 6. capit. 1. de rescrip. eo. libr. Nec ad honores dignitates vel beneficia admittuntur capitulo. postulastis. cap. sequenti de cleri excommunic. capitulo. cum bonæ. de ætate & quali capit. cum dilectus. de consuetudin. capit. ad probandum. de senten. & re iudi. Quôd etiam in dignitatibus secularibus locum obtinet capit. per venerabilem. versicu. *Sed nunquid enim*, ibi, *Sacrilegum quicunquè, vel excommunicatum.* Et rursus versicu. *Sunt enim notoria.* Vbi etiam not. Abb. Cardin. in capitu. perpendimus. n. 40. de sent. excõmunic. Deci. in capit. dilecti. column. 1. de excep. tradit Andr. Tiraquel. libr. 1. de retracta. §. 1. glos. 9. num. 171. Sunt equidèm excommunicati infames. Vt dicit glos. in cap. 1. versic. nisi iustà. in verbo infanti. quo tempore miles, & in cap. 1. §. vlti. in glo. vltima. ad finem ti. perquos fiat inuesti. & est text. optimus in capit. infames. 6. quæstio. 1. quem dicit esse sing. Rom. sing. 678. & quo modò hoc intelligendum sit, vide Innocen. & doctores in capi. testimonium. de testib. Roman. singu. 685. Et excommunicati Sathanæ malinisquè eius Angelis traduntur cap. omnis Christianus. 11. quæstio. 3. Et tanquam membra putrida à Chatolica Ecclesia abijciuntur. capit. nihil. ead. causa & quæstion. Et multa in execrationè excommunicationis vide per Paul. Diaconum. lib. 23. rerum Romanarum Theophylact. 1. ad Timot. cap. 1. Lindanum lib. 4. Panopliæ Euangelicæ cap. 58. Confessi. Poloni. de fide & Symbolo. c. 31. Sot. lib. 4. senten. distin. 22. Iaco. Septim. in cath. institit. tit. 27. D. Episcop. Couarr. in capit. Alma. mater. 1. par. relecti. in inni. Tiraquel. vbi iam allegaui.

Est igitur excommunicatio horribilis & pertimescenda pœna, sed impius & nephandus Lutherus omnia tentans euertere ex capit. 1. de senten. excommunic. lib. 6. quo cautum est medicinalem esse excommunicationem, argumẽtatur & intèr impia sua deliramenta, hoc quoquè tradidit excommunicationem non priuare bonis spiritualibus nec

3 Text. ing. 1. de sen. excõm. lib. 6. cõtra Nephandũ Lutherũ interpretatur.

communionibus, neque ſuffragijs Eccleſiæ, cum alioquin ſi priuaret, mortalis eſſet non medicinalis ideò plùs diligendam eſſe (inquit) quàm timendam. Nephanda quidem blaſphemia cõtrá Diuum Paulum Apoſtolum, ſacraquè concilia, & contrá catholicæ Eccleſiæ traditionem. Et vt hanc argumentationem longè repellamus, animaduertere oportet, quòd excommunicatio medicinalis ex fine eſſe dicitur, quia eius finis eſt mederi peccatori, morbo peccati laboranti. Ideò nempè excommunicatio contrà eum profertur, vt reſipiſcat, pœniteat, & Eccleſiæ ſatisfaciat, nequè quòd ſpiritualibus bonis priuet lethalis eſt iudicanda. Nam corporales medicinæ, tametſi corpus multis alioquin malis afficiant, mederi tamen dicuntur, eſt igitur medicinalis excommunicatio, ſi ea innodatus, minimè contempſerit ſed probè attendẽs quòd mali egerit pęniteat. Iſtum eſſe excommunicationis finem conſtat ex Diuo Paulo. 1. ad Thimoth. 1. *Tradidi* (inquit) *eos Sathanæ, vt diſcant non blaſphemare.* Et ex eodem Paulo. 1. ad Corint. c. 5. *Iudicaui eum tradere Sathanæ in interitum carnis, vt ſpiritus eius ſaluus fiat in die Domini.* Sic interprætatur Origi. lib. iudicum. *De Eccleſia* (inquit) *per ſacerdotem pellitur, vt notatus ab omnibus erubeſcat, & conuerſo eueniat ei, illud quòd ſequitur, vt ſpiritus ſaluus fiat in die Domini.* Imò etiam ſi cor illius induratum ſit, contrà quem prolata fuit excommunicatio, ità quòd ei fuerit lethalis, nihilominus tamèn dicitur medicinalis reliquis Eccleſiæ membris, & per eam conſuluitur in columitati totiùs reliquæ communionis. Nam vnum peccus morbidũ, omne peccus inficit, ideò ſeparandum eſt, ne reliquas oues contactu ſuo inficiat. Nam vt elegantiſsimè ſcribit Diuus Hieronym. apud Gracianum in c. reſecandę. 24. quæſt. 3. *Reſecandæ ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa, ouis à caulis repellenda ne tota domus maſſa, corpus & pecora ardeant, corrumpantur, putreſcant, intereant.* Plato enim Diuinus li. 9. de legibus ait. *Quos inſanabiles legiſlator eſſe ſenſerit, vltimo ſupplicio hos afficiet, non ignorans, ſatius forè his qui inſanabiles ſunt, mori quam viuere, ac ſi vita priuantur dupliciter prodeſſe cæteris. Nam horum exemplo à peccato cæteri deterrentur, & improbis hominibus ciuitas ipſa mundatur.* Et Parens eloquentiæ Cicero in Philippica octaua præclarè (inquit.) *In corpore ſiquidem eiuſmodi eſt, quòd reliquo corpori noceat, vri ac ſecari patimur, vt membrõrum aliquod, potiùs quam totum corpus intereat. Sic in reipublicæ corpore, vt totum ſaluum ſit, quidquid eſt peſtiferum amputatur.* Vt benè ille cecinit, *Priùs tentanda, ſed immedicabile vulnus. Enſe recidendum eſt, ne pars ſyncera trahatur.* Et ſecũndum iſtum germanũ intellectum poſt alios. Inteprætatur textum illum D. Couarruu. in dict. capit. Alma mater. 1. par. in inni. numer. 9. Vnde igitur perfide & inſane Luthere, colligis excomunicationem ipſam diligendam eſſe, & non timendam, non alitèr quidem diligẽda eſt, quàm à ſanis pharmaca, vel ab innocentibus inniquorum hominũ pęnæ. Pęna ſanè quæ facinoroſis hominibus imponitur, medicina eſt improbitatis, vt elegantiſsimè docet Plato. lib. 9. de legib. ſcribens nullum ſupplicium lege factum ad malum tendit, ſed duorum alterum ferè ſemper ſolet efficere, nam aùt melior, aut certè minus prauus qui pœnas dederit fieri ſolet. Vide etiàm circà hoc argumentum Diuum Chriſoſtomũ ad

populũ

populum Antiochenum. Homelia. 6.

Non est igitur, vt ex superioribus apparet, excommunicatio pœna eradicans, sed pœna disciplinæ, nec est pœna vltima delictorum, sed vexatio quædam, dans probum intelectũ, quæ in eum scopum dirigitur vt excommunicatus corrigatur, salutemque spiritualem modis omnibus quærat, vt sic satisfaciat ecclesiasticæ disciplinæ, quòd si excommunicatus ea induretur, alia maiora pharmaca adhibenda, sunt capit. 1. de sentent. excomm. lib. 6. capi. excommunicamus. §. qui autem. &. §. quia verò de hæreti. capit. notandum. 24. quæstion. 3. l. placet. & ibi gloss. Bald. & doctores. C. de sacrosancti. Eccles.

Ideò egregia est doctorum nostrorum disputatio, quæ huius capitis argumento conuenit, qua pœna plectendus est, qui per annum, vel vltra, excommunicatione innodatus perseuerat. Et quia multis difficultatibus est inuoluta, propositis his assertionibus, pro nostra tenuitate elucidauimus.

4 Annalis perseuerantia in excõmunicatione in criminalibus causis, solùm operatur, vt excommunicatus habeatur pro confesso, & conuicto de crimine cuius causa fuit excommunicatus, atq; ita pœnam non auget scribit Abbo in cap. 1. de iudi. num. 25. quam opinionem communem esse testantur Ripa. ibi. num. 77. Alciat. nu. 54. D. Epis. Couarruu. in dict. capit. Alma mater. 1. par. relect. §. 7. nu. 10. Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæst. lib. 2. centu. 5. casu. 416. nu. 11. eamq; sequitur Auseri ad Capell. Tholosa. quæstio. 366. Ioann. Lup. in cap. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. §. 18. num. 24. Paul. Gril. in tractat. de hæreti. quæst. 18. ad finem quæ manifestè probatur in cap. nullus. & in cap. quicunq;. 11. quæst. 3. & iuxtà dicta est nam quamuis sola contumacia ad condemnationem non sufficiat, vt in cap. nullus. de præsump. tamen quia cum tali contumacia concurrit dicta perseuerantia in excommunicatione sufficit, quia vehemens inducitur præsumptio quæ ad condemnationem sufficit cap. afferte. de præsumpti. & ita tenendum est quid quid contrà communiter reclamet Decius in dict. cap. 1. 2. lectura num. 19. & Ioan. de Selua de benefi. 3. part. q. 4. num. 53.

Ex qua assertione duo à nobis sunt annotanda. Primò pertinacem per annum in excommunicatione, priuatum esse ipso iure vel priuandum beneficio ecclesiastico, si crimen ob ipsũ commissum ea priuatione dignũ fuit quòd doctores supra allegati cõmuni consensu profitentur. Secundò non esse dictum contumacem excõmunicatum priuatum, vel priuandũ ecclesiasticis beneficijs, si crimen de quo accusatus fuit non est ea pœna dignum, quod similiter doctores præcitati fatentur.

5 Secunda assertio annalis excõmunicatio, licèt non inducat beneficiorum priuationem, si alias pro illo crimine ea priuationis pœna iure statuta non est, poterit tamen talis excommunicatus, etiam intrà annum arbitraria pœna puniri: ità scribunt Ioã. Andr. & Fel. in cap. postulasti de homi. D. Couarr. dict. §. 7. & quamuis de ea dubitet Iacob. Menoch. dicto casu. 416. dicit tamen ibi, quòd si iudex esset Ioan. And. & aliorum opinionem sequeretur ad coercendam pertinaciam, & audaciam eorum qui tanto tempore, excommunicatione innodati fuerunt.

6 Defendũ tur Regię Hiſpanorũ cõſtitutiones prima & ſecunda. tit. 5. li. 8. noui. ord.

Hinc ſequitur iuſtiſſimas eſſe Regias noſtras conſtitutiones, quibus decretum eſt, laicos qui per menſem excommunicatione permanſerint à ſeculari iudice eſſe multandos, ꝙ ſi per ſex menſes contumaces fuerint grauiori pœna plectantur, quòd ſi per annum inſorduerint lõgè acriùs puniantur. l. 1. & 2. tit. 5. lib. ordina. noui. Sic etenim ſtat in Neapolitano Regno Synodalis conſtitutio in ordine. 51. quæ incipit. Item quòd nonnulli. qua ſancitũ eſt, quod ꝙ manentes in excommunicatione per menſem ſoluere tenentur vnum auri Alorenũ de qua meminit Petrus Folleri. in practi. crimin. cano. in verbo, non comparentes. num. 61.

Nec quidem hoc exemplo caret nã in concilio Triburienſi antiquitùs patres decreuerunt. Vt *qui poſt excommunicationem non fuerint ad pœnitentiam inclinati, per ſecularem Principem puniãtur, vt quos Dei timor nõ corrigit, ſaltim pœna temporalis coripiat:* ità concili. Triburi. cap. 3.

7 Eccleſiaſtici iudices cõdẽnare poſſunt pecuniaria multa laicos, qui induratis animis, in excõmunicatione permanent.

Poſſunt etiam eccleſiaſtici iudices (imò maiorem ad hoc iuriſdictionẽ, & poteſtatẽ habẽt) punire laicos pecuniaria multa, qui per tempus illud Regijs legibus expreſſum excommunicatione fuerũt innodati. quòd ſic clari, & explorati iuris eſt, vt nulla indigeat probatione, & ità forenſi vſu receptum eſt. Sicquè abſolutionis tẽpore, poſt Eccleſiæ ſatisfactionem ſolet peccuniaria pœna imponi, quæ iuſtè exigi poteſt, & in pios vſus cõuerti, vt præcedentibus annis cętus Cardinalium Paulo Tertio Pontifici maximo reſpondit vt teſtatur D. Epiſcopus Simancas in catho. inſtitit. 27. num. 5.

8 Iudices Eccleſiaſtici nullũ emolumentum percipere poſſunt, ex pœna cõtrà excõmunicatos impoſita, niſi illud ꝙ Regijs legibus eis cõpetit.

Non tamẽn licet eccleſiaſticis iudicibus ex propijs ſententijs, contra excommunicatos contumaces latas commodum aliquod extraordinarium reportare, ſed pecuniariam cõdemnationem in vſus pios Eccleſiæ, vel pauperum conuertere, licèt aliquandò contrarium iniuſtiſsimè videri iudicari ſed iam placata fuit illa tempeſtas, apud nos verò cum dictà Regia cõſtitutione prima, tertia pars pecuniariæ condemnationis, quæ contrà excommunicatos contumaces profertur, ad Prælatos ſe alios eccleſiaſticos iudices, qui excommunicationem protulerunt pertineat, iuſtè ab eis exigi poſſit ſicuti aliæ pœnæ quæ legibus, vel ſtatutis eis tribuuntur ità ſcribit D. Præſul. Calagurritanus infrà. capi. 140. & ibi dixi.

In hoc autem ampliſsimo Archiepiſcopatu Toletano qua pœna puniendus ſit clericus, vel laicus in tribunalibus eccleſiaſticis, qui in excõmunicatione per annum ſteterit, vide in Synodalibus conſti. capit. 2. rub. de ſenten. excommu. lib. 5.

9 Perſeuerantia annalis in excõmunicatione operetur vt excõmunicatus ex cauſa ciuilis, pro confeſſo habeatur.

Tertia aſſertio, perſeuerantia in excommunicatione per annum, etiã in cauſa ciuili efficit, vt excommunicatus habeatur pro confeſſo. hanc concluſionem ſic conſtitutam tradit D. Epiſcopus Couarruu. in dict. ca. Alma mater. d. §. 7. licèt ad eius probationem nulla autoritate, ſed ſuæ (quę maxima eſt) innitatur quinimò aliquos pro ea allegat, qui vel nõ dicunt, vel contrarium ſcribunt, vt eſt Ripa quem ſtatim allegauo. Veriſsima tamen eſt hæc ſententia, quam ea neruoſa ratione corroboro, nam ſi dicta perſeuerantia excommunicatione, dictum effectum in cauſa criminali operatur, in qua clariores probationes deſiderantur, vt in. l. fi. C. de proba. multò fortiùs operari eũ debet, in cauſa ciuili. vnde labitur Ripa. in d. c. 1. de iud. nu. 77. qui hac opinionẽ in cauſa ciuili improbauit.

Quarta

10 Perseuerantia annalis in excommunicatione, minimè excõmunicato viam præcludit, vt suã innocentiam possit ostendere.

Quarta conclusio, annalis perseuerantia in excommunicatione, minimè excommunicato viam præcludit, quin possit innocentiam suam ostendere ità egregiè tenet Antonius de Butrio in dict.cap.1.de iudi.vbi Ripa.num.77.glo.not.in dict.capi.rursus.11.quæst.3.sentit.Innocen.in d. cap.cum bonæ.num.2.versi. *Post talem*, de ætate & qualitate. Prædicta quidem perseuerantia, solùm prodest accusatori fisco, vel actori, vt ab honore probãdi accusationem, vel propositam actione releuetur, cuius probationis loco lex, hãc contumaciã induratam excommunicatione, subrogauit.vndè poterit reus quę ad suã innocentiam concernunt modis omnibus probare.l.2.C.de requi.reis q̃ multis comprobat Ioann.à Neuiza. consi.60.num.2.3.&.4.Et innocentiæ probatio numquam excluſa censetur, etiam si iam lata fuerit sententia vt optimè probat Dec.in cap. ex parte.in.2.num.7.de offi.delegã.

11 Tex.in.c. rursus.11. q.3.interprætatur.

Nec huic assertioni reffragatur tex.in dict.cap.rursus.qui probare videtur hunc perseuerantem in excommunicatione, nullatenus audiendum esse.quem ad hoc perpẽdit Barba.in dict.cap.1.nu.154. qui text. ille loquitur quandò excommunicatus non solùm neglexit suam probare innocentiam, & priuatiuè & impropriè contempsit, sed positiuè, & propriè, vt quia pluries monitus renuit verbis, vel facto, suam innocentiam purgare, ideò mirum non est q̃ lex pœnitùs eum excludat, ità text. illum interprætatur Lucob. Menoch. de arbi.iudi.quæst.lib.2.centu.5.casu.416.quem vide.

12 Egregiè interprætatur cõc. Trid. Sess.25 c. 3.de ref.

Quinta assertio, perseuerantia annalis in excommunicatione reddit excommunicatum de hæresis crimine suspectum concil. Tridentin. Sess. 25.cap.3. de reform. Præsumitur quidem is, perperam de potestate clauiũ Ecclesiæ sentire inquit sacrosanctum Concilium. *Excommunicatus verò quidem, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solùm ad sacramenta, & communionem fidelium, ac familiaritate non recipiantur. Sed si indurato animo, cẽsuris annexus, in illis per annum insorduerit, etiam, contra eum, tãquam de hæresi suspectum procedi possit.* Hactenus concilium circã quòd, aliqua lectu non indigna notanda censeo.

Primò, q̃ non solùm eius sanctio procedit, quandò excommunicatio lata fuit ob causam criminalem, verum etiam ciuilem: nam pertinacia hæc vniformis est, nam semper & in omni casu, perseuerando dicitur contẽnere, imò maior videtur contemptus excommunicationis ex causa ciuili, quã criminali: quę pro leuiori causa lata fuit, & quæ minus eum retardare deberet, quin ad iudicem iret, quam pro criminali quæ ob pœnam corporalem fortè imponendam, magis excommunicatus timeret. Quod ex verbis concilij clarè perpẽditur, ibi, *Quicunque*, quæ verba comprehendum excommunicatum, tam ex causa criminali, quàm ciuili, cùm paulò ante concilium decreuerit, ob vtrãq; posse excommunicari.

Secundò, quòd quatenus concilium ait: *Per annum insorduerit*, intelligendum esse de anno perfecto. l. vrbana familia.§. pernoctare. ff. de verbo.signi.not.Francus in capi.cũ contumacia.de hæreti.lib.6.not.2.

Tertiò, quòd licet excommunicatus, qui per annum integrum indurato animo, stetit in excommunicatione, de hæresi suspectus sit: non tamẽ tanquam hæreticus est condemandus.glos.sing.in capi. contingit. de dolo, & contumacia est equidem suspitio

ipitio hæcleuis, vt scribit autor directorij Inquisitorum. 2. p. quæsti. 47. sequitur insignis Couarruu. in dict. cap. Alma mater. §. 7. Iacob. Septim. in catho. inst. tit. 27. nu. 4.

Quartò, quòd licet dicta suspitio leuis sit, sufficiens tamen est ad purgationem indicendam, quam si excommunicatus subire nolluerit, sed excommunicatione permanserit, tùc velut hæreticus pertinax est condemnandus. capit. excommunicamus. §. qui autem. de hæreti. cap. cum contumacia. ro. tit. in. 6. tradit Inno. & cæteri in cap. vltim. de pœnis Hostien. Henr. Cardi. & Felin. in dict. §. qui autem. Hostien. in summ. ti. de hæreti. colum. 3. Calderi. consi. 5. tit. de hæreti. Bran. in dict. ca. cum contumacia. Rip. in di. c. 1. de iud. nu. 77. Gonsa. à Villadiego de hæreti. quæst. 9. Capell. Tholos. vbi Auff. decisio. 361. Alberti. in rub. de hæreti. lib. 6. quæ. 23. num. 34. Brunus. lib. 1. de hæreti. capit. 4. Ioann. Lup. in c. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. §. 18. nu. 24. Carreri. in practi. crimi. in tract. de hæreti. nu. 21.

Quintò, quòd si causa excomunicationis, ex eo emanauit quòd de hæresi suspectus, quis sit, ab hæreticæ pravitatis Inquisitoribus vocatus, fugiens iudicium, comparere nolluit & ob contumaciam, excommunicationi fuit innodatus. in qua integro anno permansit, hoc sine casu, vt hæreticus est puniendus text. egregius in dict. cap. cum contumacia. de hæret. lib. 6. & ad idem in simili est text. in cap. excommunicamus. §. qui autem. de hæret. & in auth. Gazaros. C. eo tit. l. 32. tit. 9. part. 1. tradunt vltrà ordinarios interprætes direct. Inquisitorum. 2. par. quæ. 47. Capell. Tholosa. vbi Auffe. quæsti. 365. Ad hoc tamen, quòd dicta pœna imponenda sit requisitum, quòd is sit verus contumax, quòd si fictus contumax fuerit, dicta decisio locum non habet. vt optimè resoluit Gundi. a Villadiego de hæreti. quæsti. 12. Couarruu. dict. §. 7.

Imò & quòd existimo perpetua memoria dignum, quòd si anno lapso, antè condemnationem: qui contumax fuit, cõpareat in iudicio suãq; innocentiam voluerit ostendere, audiendus est, ad effugiendam bonorum confiscationem: ità tenet Andr. de Iser. in dict. auth. Gazaros. nu. 31. Quòd si iam condẽnatus, & captus fuerit, & tanquam verè pœnitens voluerit se Ecclesiæ reconciliari audiendus est, & si ostendat legitimè impeditum fuisse, ità vt contumax nõ fuerit: omnem pœnam effugiet, quòd si de legitimo impedimento non docuerit, sed solum innocentiam obiecti criminis docuerit, sententia revocabitur, quo ad corporalẽ condemnationẽ & infamiæ notam, non verò quo ad bonorum confiscationem. l. 2. & pen. C. de requi. re. Quòd facilius admitti debet, quandò contumax ipse sponte se carceri exhibuit, vt sanctæ Inquisitionis decreto diffinitum esse testatur D. Episcopus Iaco. Septiman. in catho. instit. cap. 2. num. 20.

Sextò erit etiam memoriæ commendandum, quòd cum annalis perseuerantia in excommunicatione, solum suspitionem hæresis inducat, & ideò non erit locus bonorum confiscationi, nisi posteà verè hæreticus excommunicatus apparuerit, quia quãdò bona hæreticorum publicantur locum id obtinet, in verò hæretico, nó verò in suspecto. ca. accusatus. §. porro. de hæreti. tradit, vltrà interpretes ordinarios Zanchinus in tractat. de hæreti. ca. 25. de confis. bono. Balne. reg. in iudi. inquisit. in verb. *Bona hæreticorũ.*

reticorum. Iacob. Menoch. consi. 159. num. 16. volum. 2.

13 Perseuerantia excõmunicationis, vltrà annũ operatur, vt excõmunicatus ecclesiasticis beneficijs priuãdus sit.

Sexta & vltima assertio, perseuerantia in excommunicatione, vltrà annum operatur, vt excommunicatus priuandus sit beneficijs, & dignitatibus ità tenet Abb. in dicto. cap. 1. de iudi. num. 25. vbi And. Alciat. num. 78. quæ manifestè probatur in cap. cum bonæ, de ætate & qualita. circà cuius interprætationem labitur doctissimus Ripa in dict. cap. 1. num. 78. scribens quòd tex ille loquitur quandò Pontifex Maximus de plenitudine procedit, prout in casu illius tex. Nam nunquam præsumendum est sic Principem velle procedere. Imò nomen hoc absolutæ potestatis, cum iuri contrarium sit meritò à iure consultis omnino oblegandum esse, multis rationibus, & clarissimorum virorum testimonis proua bi in meis annot. ad istum dominum Episcopum in regulis & fallen. reg. 219. versi. Quartò amplia. Nec refragatur consideratio Decij in dict. cap. 1. num. 19. in 2. lecti. à communi recedens asseuerans, tex. illum requirere perseuerantiam & contumaciam triennalem, nam vt rectè respõdit Alcia. dict. cap. 1. num. 37. is tex. in dict. cap. cum bonæ. non inducit dispositionem super triennio, sed super temporis diuturnitate, vltrà annum. Vndè videmus quòd antè biẽnium sufficeret vt in cap. vltim. de pœnis qui tex. & si loquatur de laico attamen idem in clerico iudicandum est, cum vel nulla sit differentia, vel si aliqua est, fortiùs clericus ligatur cum is magis parere teneatur, vt scribit Cardin. à Turrecrem. in cap. missas totas. num. 2. de consecra. distin. 1. Mart. Nauarr. in cap. 1. 5 ingratus. num. 4. de pœni. dist. 5.

Quæ quidem assertio locum obtinet, etiàm si excommunicatio lata fuit ob causam ciuilem, nam vt suprà scripsi pertinacia hæc vniformis est, nec quo ad hoc institutum attendi debet an procedat, ex causa criminali, vel ciuili: solum perpendi debet crimẽ illud, ab illa contumacia & perseuerantia prouenies: Hinc constat lõgè errasse Abb. in dict. cap. 1. nu. 27. Ripam num. 77. Roman. sing. 303. Ang. de Clauasi. in summa in verbo. Excommunicatio vltimo. nu. 17. asseuerantes, excommunicatum ex causa ciuili, & in ea perseuerantes etiam per mille annos, non posse suis beneficijs priuari, quos omnes iustè reprobat Iacob. Menoc. de arbi. iud. quæsti. libr. 2. centu. 5. casu. 416. numer. 55.

14 Anno lapso excõmunicationis, quantũ tẽpus à iudice expectãdũ sit ante quam ad priuationẽ beneficiorũ procedat.

Dubitari tamen solet per quòd temporis spacium iudex expectare debeat excommunicatum lapso anno antè quam ad declarationem vel priuationem beneficiorũ procedat circà quam controuersiam Abb. in dict. cap. 1. num. 25. de iudi, versiculo fateor. sentire videtur per triennium expectandum esse. vt in cap. cum bonæ, de ætate & qualitate sed Abb. non loquitur taxatiuè prout nec taxatiuè ibi loquitur Andre. Alciatus nume. 37. Quo circà totum hoc iudicis arbitrio relinquendum esse censeo, sequor in hoc doctissimum Iac. Menoch. de arbi. iudi. quæstio. lib. 2. centu. 5. casu. 416. num. 66.

Prudens equidem ecclesiasticus iudex, elapso aliquo tẽpore post annum, excommunicatum citari præcipiet, vt coram eo compareat, ad allegandum quas defensiones habet, vt hæreticus declarari non debeat, cum tandiù excommunicatione fuerit ligatus, quòd si nullum alleget impedimentum, nec iustam causam, quæ ei suffragari possit, hæreticus declarabitur,

bitur, & priuatum esse beneficijs & ecclesiasticis, dignitatibus, hanc praxim docet Gundi. à Villadiego in tractat. de hæreti. quæstio. 12. in fine Ioann. Anani. in capi. excommunicamus. §. qui autem. in fine de hæret. Auferi ad Capell. Thol. quæsti. 366. ad finem.

Falsarij.

CAPVT, CXVII.

1 *Clerici falsarij literarum apostolicarum qualiter puniantur.*

2 *Vitians siue falsans literas delegati apostolici vel aliorum inferiorum iudicum, qua pœna corripiatur.*

3 *Literarum autem regiarum falsarij cui pœnæ sint obnoxij.*

4 *Clericus, qui falsis literis apostolicis vtitur, officijs & beneficijs priuatur.*

5 *Apponens manum in apostolicis literis, etiam literam vnicam corrigendo, vel punctum, exceptis officialibus quibus commissum est, eo ipso excommunicationis sententiam incurrit à qua Papa tantum absoluit.*

1 CLerici qui falsarij literarũ Apostolicarum fuerint deprehensi, & per se falsitatis vitium exercuerint, omnibus ecclesiasticis officijs & beneficijs priuati, & per ecclesiasticum iudicem degradati seculari potestati traduntur puniendi, a secundum legitimas constitutiones, per quas laici de falsitate conuicti puniuntur, vt in ca. Ad falsariorum. de crim. falcid. & pœna laicorum videtur esse deportatio, & omnium bonorum publicatio in libero homine, vt per glos. ibi allegando tex. in. l. 1. §. fin. ad l. Corneliam, de falsis. licet in. l. Vbi falsi. C. eod. dicat quòd crimen falsi debet puniri capitali supplicio, si id exigat magnitudo commissi: & licèt iure communi in hoc casu non videatur apposita pœna mortis expressè: in his tamẽ regnis dispositum est quòd falsans epistolam, priuilegium, vel bullam Papę, vel qui facit, vt alius id efficiat, debet mori, vt in. l. 6. tit. 7. part. 7. Vnde non est dubium tunc quòd hodie iudex secularis damnabit tunc talem clericum ad pœnam mortis. Et vide Concilium Constantiense in. 18. Sessione, in capit. 3. vbi statutum est quôd omnes qui dolum & fraudem seu falsitatem aliquam circà literas bullandas dict. Synodi cõmitterent, & illi etiam qui in hoc cõsentirent, aut alia fieri procurarent, vel literis falsis scienter vterentur, incurrerent censuras illas ecclesiasticas & pœnas quas falsificatores literarũ Apostolicarum, & qui illis literis scienter vtuntur, necnon participes incurrunt iuxtà canonicas sanctiones: & licet prouisio illius cõcilij circà literas eius solummodo, & non in futurum videatur disponere, argumento tamen illius videtur idem esse iudicandum, si pro tempore casus similis occurreret, cum videatur esse eadem ratio: literarum verô Cancellariæ vel pœnitentiarij Papæ falsarij qualiter puniantur, vide Host. Ioan. Andr. Butri. & alios in capit. ex literis. de fin. instrumen. Vitians autem 5
siue falsans literas Iudicis delegati apolici non debet ità acriter puniri, Pano. in cap. Olim. in. 2. not. ex text. ibi, de rescrip. Et vide Feli. in capi. 2. de rescrip. colum. 9. vbi se remittit ad plenè dicta per Maria. in dict. ca. Ad falsariorum. Falsantes autem literas

inferio-

inferiorum Iudicum, si criminaliter accusantur, depositionis ab ordine & priuationis omnium beneficiorũ, detrusionisque in monasterium pœnas sustinere debent. notat idem Panor. vbi suprà allegans tex. in capit. Si episcopus. 50. dist. qui tex. statuit contra presbyterum, aut diaconum qui chartam falsauerit, quòd depositus ab officij honore in monasteriũ detrudatur, & eundem text. (&si corruptè alleget) sic intelligit Hostien. in summa de crimi. fal. §. fin. in falsario literarum episcop. Falsarius autẽ per modum inquisitionis cõuictus, tam in literis episcopi, quàm capituli ab officio & beneficio suspendendus est, siue suspendus nuciandus secundum Hostien. vbi suprà, donec indulgentiam Apostolicę sedis mereatur obtinere, pro quo allegat tex.
3 in cap. Tam literis. de testi. Literarũ autem Regiarum falsarij degradantur, & illis aliquis character imponitur, & in exilium mittuntur extra prouinciam, vt in ca. Ad audientiã. de crim. fal. Idem transcriptum fuit in. l. antepe. titu. 6. par. 1. quæ declarat quòd exiliũ debet esse extrá regnum vel dominium Regis, in cuius literis deliquit, quod extendit procedere in falsario cuiuslibet Principis secularis. Hostien. in summa de cri. falsi. §. fin. versic. Si quis autem. motus ea solum ratione, quia de similibus idem est iudicium, per iura vul-
4 garia quæ ipse refert. Qui verò Apostolicis literis falsis vtitur, officijs & beneficijs priuatur, vt in dict. capit. Ad falsariorum. Vnum tamen nota, quòd si tales velint se purgare allegãtes ignorantiam, audiendi sunt, si se purgant, & deceptorem exhibeant. ità tenet Archi. in ca. In memoriam. 19. distinct. quod ibi sequitur Card. de Turrecremata, in. §. Ad quartum. qui respondet ad dictum capit. Ad falsariorum, dum dicit non excusare ignorantiam: quod intelligitur de ignorantia supina, vel quando non vult exhibere deceptorem. Et vide 5
Hostien. in summa, in titu. de crimine falsi. §. Porrô. versicu. Sed hodie, vbi dicit quòd hodie præceptum est quòd in literis domini Papæ, nec in magno, nec in modico audeat quis manum aponere, etiam literam vnicam vel punctum vnicum corrigẽdo exceptis officialibus, quibus hoc est commissum: alioquin manum opponens ex canone lato in curia, ipso facto sententiam excommunicationis incurrit, quæ non potest per aliquẽ extra sedem Apostolicam relaxari. Cuius verba ad literam refert & sequitur Floren. in. 3. parte. titul. 24. capitu. 16. & sequitur etiam Feli. in capit. 2. §. Stylus. de rescrip. qui etiam dicit quòd tales falsarij excommunicantur in processu annali per Papam in die Iouis sancti, & allegat consti. Martini. 5. quam ad literam Florent. scribit in dict. 3. parte, titu. 24. capi. 72. vbi apertè patet quòd excommunicãtur omnes falsantes literas Apostolicas, bullas & supplicationes Sum Pontificis, se Vicecancellarij, seu gerentis officium, vel vices Cancellarij. Et nota quòd Floren. in dict. cap. 16. referend Richar. dicit quôd qui ludo & non intentione vtendi literis Papæ, quarum efficacia iam expirauit, aliquam literam in eis formatam reformaret, vel punctum faceret, vel aliquid in ea immutaret, non esse excommunicatus ipso iure. Contrà q̃ tamen arguit ipse, vt videre poteris: licet Felin. simpliciter secutus fuerit vbi suprà hanc declarationem Richard. & Floren. quem ibi corruptè allegat in vtroquè loco per eum citato.

Tradun-

A Clericus qui falsũ literis Apostolicis cõmisit seculari curiæ tradendus est.

Raduntur puniendi. Vide Reg.am.l.60.tit.6.part.1. & ibi insignem Gregori. Lup.& eundem in.l.6.ti. 7.par.7.in glo. *De Papa, ò de Rey.* Matth.de afflict.decisio.22.nu.2. Quam quidem pœnam, præteritis diebus receptam vidimus in Regali curia, contrá quosdam clericos qui literas quosdam falsas confecerant, fingentes esse Summi Pontificis, quarum literarum ratione, multi in gradibus prohibitis cõstituti, matrimonium contraxerunt. Et huius criminis ratione, post realem degradationem, seculari curiæ traditi fuerunt & publicè suspensi. Vndè apud Hispanos inuiolabiliter obseruari debet decisio.text.in ca. ad falsarium.de crimine falsi quanuis regulitèr non seruari affirmat Ioann. de Anan.in rubr. de falsis circà finem quem refert Iulius Clar.in pract. cri. §.fi.quæ.36.versi.videmus.

Decisio tex. in c. ad falsariorũ. de crimi.fal. apud Hispanos seruatur.

Et notà, quòd huius criminis rei excommunicantur in cœna Domini, in quinto casu his verbis. *Excommunicamus omnes falsarios bullarum, seu literarum Apostolicarum, & suppli cationum, gratiam, vel iustitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vicecancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdẽ Romani Pontificis, seu Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum, signantes supplicationes easdem. Extendentes con stitutionem Felicis recordationis Innoc. Papæ Tertij, quæ incipit ad falsariorum, cum omnibus pœnis in ea contentis, ad falsificãtes, seu mutantes supplicationes, per nos seu de mandato nostro signatas, & datas, sine nostra, aut Datarij nostri licentia.*

Illùd autem notandum censeo, non esse locum dictæ pœnæ, si literę Episcoporum, vel Nutij falsificantur, vel etiam literæ Pęnitentiariæ, quia hæc non sunt literæ Papæ, sed eius commissarij cõstituti viuæ vocis oraculo. ità egregiè scribit Martin. Nauarr.in manu confessi.c.27.nu.62.

Pœna tex. in cap. ad falsariorũ locum non obtinet in clericis qui falsumcõmittãt in literis Episcoporũ Nutij, vel pœnitentiariæ.

Nec incurrit dictam pœnam qui subreptitiè, vel obretitiè impetrat literas Apostolicas, vel post impetrationem illis vtitur, quia constitutiones Romanorum Pontificum, quæ circà impositionem dictarum pœnarum disponunt, loquuntur de falsificantibus: & diuersum quidem est falsum conficere, vel falsis literis vti in dict.cap.ad falsariorum, de crimine falsi tradit Nauarr.dict. cap.27.

Erit etiam à dicta pœna ordinaria immunis, qui dictarum literarum Apostolicarum muttat punctum, vel corrigit literam aliquam, quandò nõ mutatur substantia, vt scribit Ioann. Gerson.in.2.par.Alph.32. cap. Quidam. fo.118. Martin. Nauarr.in manu confesso.dict.cap.27. contrà Hostiẽ.in summa de crimine falsi.§.porrò.versi.sed hodie.& Caieta. in summa in verbo Excommunicatio.capi. 26. quorum opinionem saltin quo ad forum conscientiæ reprobat Nauar.in d.loco. Idẽquè ipse asseueranter censeo, quò ad iudicium exteriùs. Nam cum falsitas hęc nemini sit nosciua, puniri non debet saltin pœna ordinaria. Vt tradit Specul.in tit. de teste.§.1.versi.Item quòd aliquid. Bar.Paul.& Ias.num.10.in.l.si ex falsis.C.de transactio Bar.in.l. eos. col. 2.ff.de falsis Angelus in.l.Lucius.ff. de his qui not.infam.& consi. 194. Deci.in.l.1.§.credendum.num.7.ff. si cert.peta.& colligitur ex glos. in.l. damus.in verbo, *Priuatas.*C.de falsis quam communiter doctores sequuntur, vt fatetur Alexand. consi. 145. column.1.libr.6.idem fatetur Barba. consi.52.num.4.libr.3.Socin.cons. 103.

Qui mutat punctũ vel corrigit literas Apostolicas, si sententia nõ mutatur an immunis sit à pœna.

103. huius 1. & 2. lib. 1. Viui lib. communi. opinio. in verbo, falsitas quæ memini. & est communis practica qua aduocati sępè vtuntur, vt testatur Curt. Iuni. defend. 4. par. in prima causa amissionis fęudi quæstio. 10. Iul. Clar. in pract. crimi. §. falsum. versi. item excusatur. qui plures allegat qui eam communem esse fatentur, & egrægiè de more eam declarat, & ità interprætari debet opinio D. Episcopi Ioann. Bernardi. de qua in hoc cap. nume. 5. opinionem tamen nostram Apostolicæ sedis censurę libenter submittimus.

Qui in moneta Summi Pŏtificis falsum cŏmittit an incidat in pœnã tex. in c. ad falsariorũ de crimi. fal.

Sed an puniatur huius capitis pœna clericus, qui in moneta Summi Præsidis falsum cómisit. Vide Ab. in cap. tua. num. 4. de pœnis asseuerantem, eum deponendum & in carcerem mittendum esse, negatquè hoc casu locum habere traditionem curiæ seculari quia tex. in dict. cap. ad falsariorum. Loquitur tantum de falsarijs literarum, ideò cum pœnalis & hodiosa sit illa constitutio, ad alios casus extendenda non est. capitis qui de senten. excomm. lib. 6. l. penul. ff. de pœnis Sed cum hoc falsi crimen quòd in moneta Romani Pontificis perpetratur grauissimum & atrocissimum sit ab Abb. sententia recedere videtur D. Didac. Perez in l. 23. tit. 19. lib. 8. ordin. versi. Quarto principaliter. Ego tamen Abbatis opinionem libenter sequor.

Conspiratores.

CAPVT. CXVIII.

Clerici hoc crimen perpetrantes quales litteras plenarias fortiantur.

CLerici conspirãtes aut cõspiratores aut iniurias ponentes Episcopis aut clericis è gradu suo proprio penitus abijciantur, vt in capitu. Si qui clerici. & in capitu. Si clerici. 11. q. 1. Et in capit. Coniurationum. ea. caus. & quæstio. & habetur ille tex. in cõcilio Calcedonensi in canone. 18. qui contrà fidem homenągij negat episcopum suum dominum esse, vel in foro seculari disponit contrá eum de rebus spiritualibus quæstionem, aut qui inuasori suo, & socijs causam & consilium præstat, ab officio & beneficio deponitur, vt in c. Grauem. de excess. præla. & vide text. in capit. Si quis sacerdotum. 11. quæsti. 1. qui clericum suo Episcopo inobedientem, aut ei insidias parantem, aut contumeliam, calumniam, seu cõuicia inferentem deponi iubet, & curiæ tradi. Sed aduerte quòd ille text. de incorrigibili intelligitur, vt concludit Abb. in capi. At si clerici. de iudi. colum. 13. sequendo glos. in capitu. Cum non ab homine. de iud. & in cap. Si quis & in ca. Si quæ sunt. 2. quæ. 7. & in c. Nouimus. de verb. signi. & dicit quòd ista opinio tanquam mitior cõmuniter approbatur per Doct. in capit. fina. de testi. cogẽ. & in capi. Cum non ab homine. de iudi. quem refert & sequitur Decius, ibi, col. 21. versicu. Tertiùs casus. qui respondet ad verbum mox, positum in dict. cap. Si quis. quandoquè intelligitur cum interuallo, vt l. Sed & si conditione. §. Seruus. ff. de hæreditatibus. & in cap. 2. vbi glo. 20. q. 2. & tradit Alexand. in l. 1. §. qui præsens. ff. de verb. oblig. & eam dicit communem sententiam Aretin. in dict. cap. Cum non ab homine. de iudi. colum. 2. versi. Tertius casus, & vide Præpo. in cap. clericus. 3. quæ. 4.

qui

qui post Archi. notat glo. ibi, ad hoc quôd clericus conspirationem faciés contra proprium episcopum nó traditur curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis. & vide eundem in cap. Hi qui. ea. cau. & quæsti. vbi notat ibi text. pro illa glo. dum tex. disponit quòd clericus persecutor episcopi fit infamis, & traditur exilio, non tamen præcipit illum curię tradi. Et vide. l. 60. tit. 6. part. 1. vbi ponit istum casum inter eos, quibus clericus traditur curiæ seculari: & videtur lex illa ex pluribus casibus disiunctiuè positis in dict. capi. Si quis sacerdotum, solum ad duos casus pœnam illam reducere. Primô *quando el clerigo deshonestasse à su Obispo, y no le quisiesse obedecer.* Secundò, *si le acechasse en qualquier manera para le matar.* Et illa b l. nihil dicit de incorrigibilitate, b. qu asi vellit, in illis duobus casibus seruare dispositionem illius capitul. Si quis sacerdotum, quæ quidem interpretatio legalis videtur in Hispania seruanda, quum sicut doctorũ expositionibus, ac consuetudine temperatur rigor antiquorum canonum, multò melius videtur hoc faciendum ex lege principis magna deliberatione promulgata: & tunc posset meritô dubitari qua pœna esset clericus puniendus, qui propter tale facinus traderetur curiæ seculari.

ANNOTATIO.

Videmulta quæ circa huius capitis argumentum scripsit Hiero. Gig. in tracta. de crimine lesæ Maiest. lib. 2. Rub. quo modò, & per quæ &c. quæstion. 22.

A *De incorrigibili intelligitur.* Adde Silue. in summa in verbo, degradatio, & opinionem istam communem esse fatetur Augusti. Arim. ad Ang. in tracta. malefi. in verb. *et capud.* nu. 42. Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. §. fi. quæst. 35. versi. Hinc infertur.

B *De incorrigibilitate.* Nota quòd dicta Regia Partitarum lex intelligẽda est secundum ius canonicum & receptam & communem traditionẽ nempè, vt sit necessaria incorrigibilitas.

Lesæ Maiestatis rei.

CAPVT, CXIX.

1 *Episcopus, præsbyter, vel diaconus, qui lesæ maiestatis crimen commisserit qualiter puniatur breuiter, & dilucidè per totum caput explicatur.*

1 EPiscopus, presbyter, aut diaconus qui & domini sui regnum peruersè & dolosè tractauerit, & in mortem ipsius aliquo machinameto insidiatur, debet degradari. ita dicit tex. in capitu. Siquis laicus. 22. quæst. 5. quem tex. dicit notab. Abb. in capit. At si clerici. in princ. in fina. verbis de iudic. ad hoc quòd præsbyter, vel alius clericus vel episcopus degradatur, pro conspiratione facta contra principem, seu dominũ terræ, & allegat Docto. in capiti. Petitio. de iure iuran. & dicit posse hoc intelligi de actuali degradatione propter immanitatẽ criminis, argum. l. Quisquis. C. ad l. Iuliam maiest. Barba. autem in dicto. capitu. At si clerici, in princip. in fina. verbis, scribit quòd vidit istum casum de facto, & consuluit cõtra doctrinam Abb. de quô d. capitu. Si quis est palea, & intelligitur de

de degradatione verbali,& quòd nõ habet locum in clerico:quia non potest dici reus maiestatis laici, [a] quia nõ est subditus laici:& refert Card. in cap. Vergentis.de hęreticis. & vt aliquis dicatur reus lesę maiestatis, oportet vt sit subditus, [b] per ea quę ipse allegat.Et reperies illud consilium suum in.3.volum.in consi.21.A Ioue principium.Et vide Arnal.Alber. in capit.Quoniam. de hęreti. in. 6. in quæstio.11.versic. Septimò fallit, vbi postquam per quinque ferè col. tractat.de isto articulo,dicit concludendum clericum non teneri crimine Lesæ Maiestatis temporalis.Dicit tamen (saluo meliori iudicio) & sacrosanctæ sedis Apostolicæ autoritatè,quòd clericus siue Episcopus tale crimen grauissimum committens, erit degradandus, & beneficijs spoliandus,& consequenter curiæ seculari tradẽdus,& remittit se ad ea quæ latiùs dicet in eodem cap. in. 15. q. vbi in.2.col.d.q.versi. hinc sumpta. mouet quæstionem. An clericus vel Episcopus rebellans contra Regem committat crimen Lesæ Maiestatis, & concludit etiam quòd non,& respondet ad cap. Si quis laicus(præsupposito quòd ille tex. esset decretũ autenticum,quôd non est) quôd ille text.procedit quandò episcopus vel clericus præstitit iuramentum fidelitatis,vel homagium domino temporali,& tandem in col.6.versi. Quid ergo,dicit quòd licèt clericus vel episcopus non committat crimen Lesæ Maiestatis, per hoc non remanebit impunitus, imò si est rebellis Regi seu domino,degradatus & spoliatus beneficijs,vel episcopatu traditur curiæ seculari propter immanitatem criminis allegat dict.cap.Si quis laicus. & Roma.hoc consulentem per illum consi.366.Quæritur,qua pœna. & in singula.701. Dicam tibi dubia. Sed aduerte quòd Roman. in dictis locis nihil dicit de traditione curiæ seculari, sed vtitur verbo illius text. scilicet degradetur. Vndè mirer q allegauerit pro sua opinione Roma. nisi senserit hoc voluisse Rom. dum dicit, degradetur,sed hoc non est verum:nam non vbicunquè in iure dicitur degradetur, intelligitur, & tradatur curiæ seculari. Posteà verò valdè dubitat quôd verbum degradetur in dict.capi. positum,capiatur propriè pro actuali degradatione, sed pro verbali, [c] & relinquit cogitandum.Et vide Matth.de Affict.super.1.lib. constitutionum vtriusquè Siciliæ,foli.114.in rub. vbi clericus in maleficijs debeat cõueniri, vbi disputat quæsti. Vtrũm clericus beneficiatus cõmittens crimen rebelionis contrà Regem possit priuari suis beneficijs per episcopum suum,& tandem concludit quòd ex circunstantijs concurrentibus in rebelione tali poterit episcopus,arbitrari, & sentẽtiando declarare clericum in hoc delinquentem priuandum esse suis beneficijs ecclesiasticis, dum tamen procedatur seruato ordine iuris.Tu autem vltrà prædictos doctores,aduerte quòd in synodo Toletana.16. à sexaginta & vno episcopis celebrata,Anno domini.693.sub Rege *Flauio Egica Sisbertus* Toletanę sedis Episcopus loco & honore priuatus fuit,eo quòd prædictum Regem non tantum priuare regno,sed & cũ alijs cõplicibus interimere diffiniuit,atq; genti eius vel patrię inferre conturbiũ& excidium cogitauit,vt patet in dicta synodo,in c.de Sisberto episcopo,in quo pęna dict.Episcopo propter prędictas causas imposita perhęc verba describitur. *Ipse verò Sisbertus pro sui iuramenti transgressione,*

facinoriſque tanti machinatione ſecundum antiquorum canonum inſtitutionem qua præcipitur, vt quiſquis innẽtus fuerit talia feciſſe, & viuente Principe in alium attendiſſe pro futura regni ſpe, à conuentu catholicorum excommunicationis ſententia repellatur, honore ſimul & loco depulſus, omnibuſque rebus exutus, quibuſque in poteſtatem prædicti principis redactis, perpetui exilij ergaſtulo maneat relegatus. Ità nempè vt ſecundum eorundem antiquorum canonum decreta in finem vitæ ſuæ tantum communionem accipiat excepto ſi Regia eum pietas antè abſoluendum crediderit. Simili quoquè & cæteris qui de religioſis cuiuſlibet ſit ordinis aut honoris deinceps cõtra principem talia egiſſe vèl diffiniſſe reperti exiterint cenſura mulctandi ſunt. Ex cuius nempè ſynodi diſpoſitione apertè colligitur qua pœna ſit clericus puniendus qui contra Regem machinatus fuerit: cũ illius ſynodi patres pœnam illi epiſcopo per eos inflictam ad alios clericos ſimilia perpetrantes in futurum extendi ſanxerunt, in qua viſi ſunt non nouam pœnam ſtatuiſſe, ſed antiquos canones fuiſſe imitatos, qui tamen canones nullibi referuntur. Et mirandum eſt quòd nullus Doctorum quos ipſe in hac materia hucuſquè legerim de prædicta ſynodo faciat mentionem: niſi eos excuſare velimus ea ratione, quòd illa. 16. ſynodus Toletana non omnibus familiaris eſt, vt patet ex eo quòd in omnibus impreſsionibus Conciliorum hucuſque factis ſolùm tredecim concilia Toletana impreſſa leguntur: quanuis Gratianus aliqua ex dicta ſynodo in ſuo opere Decretorũ intexere viſus eſt.

Reus Maieſtatis laicus. Adde latiſsimè Hieron. Gigan. in tractat. de crimine Leſæ Maieſtatis libr. 1. quæ. 63. per totã fol. 111. vbi latiſsimè examinat, an clericus cõiurationem faciens contrà Principem, crimen leſæ Maieſtatis committat què vide. A

Vt ſit ſubditus. Adde glo. in Clem. paſtoralis. in glo. magna. verſi. Nota de re iudi. Bald. conſi. 139. vol. 1. & in. l. ſi omnes. §. ſi verò. C. de Epiſco. & cleri. & in. l. data opera colum. C. qui accuſar. non poſſ. Ioan. de Imo. in dict. Clemen. Paſtoralis. colum. 2. Hyppo. in. l. de minore in prin. colum. 2. ff. de quæſt. Caro. Rui. conſil. 23. colum. 2. num. 6. volum. 1. Barba. conſi. 70. colum. 3. volum. 4. Ceph. conſi. 17. cõlumn. 5. Nicol. Boeri. in tract. de Sedi. §. Præſuppone etiam. num. 2. Ioan. Igne. in. l. neceſſarios. §. non alias. num. 417. ff. ad Sillani. Gramm. voto. 10. nume. 32. Martin. Laud. in tract. de crimi. Leſæ Maieſtat. quæſtio. 22. Hieronym. Gigan. eodem tract. lib. 1. quæſtio. 68. nu. 5. Boſsi. in tracta. delictorum de crimine Leſæ Maieſt. num. 86. & vide Iulium Clar. lib. 5. reſcep. ſenten. §. Leſæ Maieſta. verſi. hinc infertur. & eo. lib. §. ſi. quæſt. 36. verſic. quęro nunquid. Vbi dicit quòd licèt clericus propriè non dicatur committere crimen Leſæ Maieſtatis, tamèn plures ſeculares Principes ſeruant contrarium, quiâ cùm in grauiſsimo crimine agatur de ipſorũ vita, & ſtatu, nõ ſolent clericos ad eccleſiaſticos iudices remittere. Sed ipſi per ſuos iudices examinari faciunt, & torqueri, & quandoquè etiam ſuſpendi. teſtatur quæ quòd in ciuitate Florentiæ fuit propter crimen hoc ſuſpenſus quidam Archiepiſcopus. Guill. etiàm Benedi. in cap. Rainuntius. in verbo. B *Clericus an dicatur cõmittere crimẽ Leſæ Maieſtatis.*

Et vxo

Et vxorem nomine Adela. 2. decisio. num. 160. & sequenti scribit, quòd Franciæ curia pro criminibus Lesæ Maiestatis, falsæ monetæ, fractionis saluę guardiæ Regiæ, bannit clericos de Regno quoties delinquẽdo, rempublicam grauissimè offendunt. Sed nimis periculosa hæc sunt, & meritò â Christianis Principibus cauenda, quibus non licet sacra clericorum priuilegia violare, qui etiã in his atrocissimis criminibus retinet, vt ab ipsis puniri non possint ideoquè tenentur eos, suis competentibus iudicibus remittere, circà quòd videas Bald. in. §. si clericus. de pace tenen. & eius viola. & nostrum doctissimum Gregor. in. l. 57. in glo. *Que ge la dio.* tit. 6. part. 1. in versi. An autem princeps.

C *Sed pro verbali.* Adde quòd opinionem istam communem esse fatetur. Cur. Iunior. consi. 159. n. 1. quẽ refert Villalobos in cõmun. opinio. litera num. 99. Et licèt Abb. in c. at si clerici. in prin. in vltim. verb. tenuerit, clericum qui commiserit crimen Lesæ Maiestatis post degradatiõnẽ sæculari curiæ tradẽdum esse, tamen communis opinio est in contrarium teste Bossio in tracta. delictorum titulo de foro competen. num. 137. & tit. de crimine Lesæ Maiestat. nume. 86. Iuli. Clar. lib. 5. recep. senten. §. final. quæstion. 36. versicul. quæro nunquid.

Seque de suis criminibus gloriantes.

CAPVT, CXIX.

1 *Clericus crimen hoc perpetrans, qua qualiter puniatur.*

QVoniam secundùm Isido rum libr. 2. de summo bono capitu. 39. Ad comparationem mali fit deterius, quandò non solùm flagitia committuntur, sed etiam de ipsis flagitijs vani tate laudis perditi extolluntur. Quid enim peiùs est, quam in flagitijs miseros gaudere, de quibus iam debent copiosius deplorare? ideò meritò clericus qui de suo crimine gloriatur suspendi debet ab officio & beneficio.[a] ità disponit text in capi. Quàm sit. de excess. præla. Et licèt Abb. ibi discedat à summario illius text. in quo Ioan. And. post glos. ibi videtur ponderare scandalum quod fuit ortum propter gloriationem illius clerici, & dicat sequendo Innoc. quòd ibi ille clericus fuit punitus tanquã maledicus detractor & leuis, & q̃ quodlibet illorum sufficeret ad imponendam illam pœnam. Ego tamen semper crederem considerandam esse qualitatem â iudicibus illius delicti de quo gloriatur, locum, vbi, & personas corã quibus gloriatus est: Et an ex illa gloriatione resultet prẽiudicium alterius honori vel famæ, vt sic secũdùm hoc mitiùs vel acriùs puniatur. Quis enim dubitat longè aliter puniendum esse clericum, qui furtũ fecisse gloriatur, quàm qui adulterijũ vel incestum, & qui adulterium simpliciter fecisse se iactat quàm qui illud cum persona certa quam nominat commisisse dicit, qui publicè, quàm qui occultè, qui iocosè & inter amicos: quàm qui in rebus seriis & inter extraneos? Præterea in similibus delictis clericorũ mea sententia iudices aduertere debẽt, vt non solũ tales clerici pœnas iactãtię sustineãt, sed etiam illorum famę quibus detractũ est consulatur. Et ex hac sumpta occasione posset quæri. An clerico

glorianti se adulterium commisisse cum certa mulieri, vel quid aliud per petrasse, ex quo iniuria alteri personæ irrogaretur, posset ad petitionem seu querellã illius imponi pœna (cùm aliter verum esse non constet) vt coram eisdem personis, vel alijs dicat illud à se dictum falsum esse, & nunquàm accidisse. Quæ quæstio decisa videtur per ea quæ suprà notauimus in verbo, Maledici.

A *Ab officio & beneficio.* Adde Iacob Menochi. de arbi. iudic. quæst. lib. 2. centu. 4. casu. 332. numer. 1.

Habita informatione summaria.

CAPVT, CXX.

1. *Capi nemo potest sine causæ cognitione.*
2. *Iudex, qui innocentem clericum capi fecit, puniendus est.*
3. *Traduntur multa, quæ à iudicibus, in summarijs informationibus, præ oculis sunt habenda.*

1 CLericorum capturam iustum est vt præcedat informatio summaria delictorum, cùm in alijs delinquentibus id ipsum etiam requiratur. 2 Ad capturam enim personæ maximè in criminali non potest procedi sine causæ cognitione, vt notat Ioan. Andr. in capitul. Si clericus. de senten. excomun. in. 6. Et sequitur Anton. & moderni in capitul. primo, de iudi. & notat Areti. ibi, in colum. 7. versicul. Ista conclusio. Nec informatione leui capiendi sunt seu in carcerandi clerici, cum sola relaxatione à carcere nequeãt per iudicis restitui ad suæ famæ integritatem. Quia vt plurimum homines in captura facta magis capti culpam, quam iudicis leuitatem adesse considerant. In liberatione verò non innocentiam rei, sed iudicis in inquirendo desidiã, aut in admissione precum, seu munerum facilitatem interuenisse sæpius audent proclamare. Quo fit, vt apùd plures idẽ ferè operari solet quòd quis pro crimine aliquo incarceretur seu damnetur, præcipuè cum præter id quòd ex iniusta captura non leuis clerico irrogetur iniuria (quæ tantò est grauior iudicãda, quantò captus maiori erat insignitus honore, crimenque sibi impositum grauius) ipse clericalis status non parum offenditur: qui quidem ordo sanctissimus sicut ab omni crimine vero expiandus est, sic nullius falsi impositione maculandus. Non præterea sic facilè solent effugere clerici, ac eludere iudices, vt contra eos leuitèr ad capturam procedere sit necesse. Cum ob admissa facinora, 2 membrorum nunquàm, vitæ verò rarissimè periculum timeant. Iudex verò qui temerè capi fecit innocentem clericum, præter id quod puniri debet, vt voluit Bald. in l. 1. C. de his qui latro. diuinam non effugiet vltionem, nisi capto sic iniustè satisfecerit, quia innocenti subdito (quem paterno amore tractare debuerat) potestate Dei quam in subditorum suscepit commodum, honoris ac rerum iacturam intulit leuitate quadam, aut ferali motus animo. In hac igitur in 3 formatione summaria recipienda delictorum, nõ parũ inuigilet prudens ac correctionis amator iudex. Ea enim est ferè semper totiùs causæ fundamen

damentum, neque fiducia quadam ingnaua, testium examinationem cuius tabellioni committat, tam magna exinde succedunt incommoda. Sæpius enim testes tabellionis solius vultum parum reueriti, inquisiti siue accusati odio pro veris dubia firmare audent, aut eundem excusare volentes quę dicunt fucare contendũt, ac sæpius reticent veritatem. Accidit insuper aliquãdo, quòd cum ignorãtia tabellionis, aut versutia malè interrogantur, plura quæ rem ipsam principalius concernebant occultantur. Expedit præterea plurimum diligentem per ipsum iudicem fieri examinationem, quia cum post summariam informationem testium captura rei sequatur statim præcipua cura est capti ac suorum fautorum inquirere qui fuerunt summariæ informationis testes, ipsosq; inuentos terrere minis, aut blandicis allicere, vt quæ dixerint declarent seu restringant in ipsius capti fauorem: quòd ipsi testes facilius concedunt & faciunt si leniter vident quòd examinati fuerint à iudice vel tabellione. Et quia cõtingit aliquoties vt iterum examinati testes in plenario iudicio affirmare audeant, quæ scripta sunt non dixisse (quod & si non plenam pariat capti liberationem, non est dubiũ quin iudicis conturbet animum, ac tabellionis quodammodo lædat opinionem.) Solẽt prudentes iudices in criminibus grauibus, & quæ non leuis momenti personas concernunt, adhibere secum aliquem honestum ac prouidum virum, quo etiam presente testes examinentus. Ob vnum præterea inter alia hortor iudices omnes, vt non leuiter testes examinent in summario isto iudicio, sed omnia plenè scisciteantur ab eis, & scribi faciant per notarium: quia cùm in summaria hac examinatione testes maiori gaudeant libertate, facilius ac liberius ea quæ norint explanant, quam postquam licuit fautoribus rei illos alioqui, terrere seu corrũpere. Quòd autem non sit citanda pars, dum huius informationis testes examinãdi sunt, nemo iudicum ignorat: & si ad id desideratur autoritas doctoris, notat Bald. in l. Mouẽtes. de delato. lib. 10. in fine.

A Clerico ã incarceratio maturo consilio præcipiẽda est, & quæ desiderentur vt iustè fieri possit.

Requiratur. Est equidèm clericorum incarceratio, maturo consilio faciẽda, quæ in atrocibus criminibus, aliquã honoris iacturam parit, vndè Demosthenes in Epistola secũda de suo reditu se excusat quòd iudicium Athenienſiũ effugisset his verbis. *Iã ob dicessum meũ irasci mihi non potestis neq; ideò abij quòd de vobis desperarem aut vspiam aliũ, Respicerem, sed primum carceris ignominiam, animo ferebam grauiter.* Et ideô consideratione dignissimũ est, nõ esse præsbyteros in carcerẽ coijciẽdos, nisi aduersos eos duo, vel tres testes dixerint testimoniũ, quia nec accusatio contrà illos recipienda est, nisi sub duobus aũt tribus testibus, vt Apost. inquit. 1. ad Timot. & in ibi Tho. c. accusa. 2. q. 7. quòd malè seruant iudices Ecclesiastici, Apostolicas traditiones, & sacra canonica iura in præsbyterorũ oprouium violantes. Non tamẽn, difiteor, quos sepenumerò perpẽsa qualitate criminis, & delinquentis, & attentis alijs circunstãtijs, plurimũ circa capturã presbyterorũ deferẽdum est iudicis arbitrio, & circà materiã huius. c. vide. Bal. in l. q euitandi. ad finem. C. de condi. ob turp. cau. Sali. in l. nullus. C. de exhib. reis doctores in. c. si clericos. de sent. excom. lib. 6. Fel. in. c. cũ nó ab homine. colu. 2. de iudi. & in cap. accedens. 2. §. quoniã

frequenter.verb.*Tu nota*.col.pe. vt lite non conteſt. Ang. Areti. in tracta. maleſi. in verbo, *fama publica*.colu. 2. Mar. Soc. in tract. de citatione in. 2. arti. prin. q. 24. Petr. Foller. in pract. cri. in parte. *Capiat informationem*. fol. 14. Boſsi. in tract. delicto. de cap. reorum nu. 3. & tit. de iudi. antè tortur. nu. 180. Anto. Gom. lib. 3. reſolu. c. 9. col. &. 2 Fran. Mar. & deciſsi. 946 &. 912. Boer. deciſsi. 215. nume. 34. vbi refert quatuorquè ad capturam reorum neceſſaria ſunt. Hinc eſt, q̃ ſi quis capiatur non precedente informatione, debet dimiti à carceribus, ſine aliqua impenſa tenet Bal. in. l. ſi pacto quo pœnam. C. de pactis, vbi Iaſ. Ang. Are dict. colu. 2. & eſt tex. optimus in. l. vlt. §. nullo tempore. ff. de lib. homi. exhiben. His etiam proximum eſt, quòd iniuſtè in carcere ratus non poteſt pro alio delicto retineri. Bart. in ſuis. quæſt. q. 6. tradit idem Bar. & doctores in. l. ſed eximè di. §. 1. ff. ſi quis eum qui ſequuntur alij multi effectus ex iniuſta incarceratione, quos tradit Hyppo. in. l. 1. col. 6. ff. de quæſt.

In cauſis fidei maior ad captura criminis obiecti informatio quam in alijs criminibus deſideratur.

In cauſis verò fidei, quia de grauiſſimo damno agitur, maior criminis obiecti informatio, quam in alijs criminibus deſideratur, ideò moribus receptum eſt, quôd quandô ex teſtiũ depoſitionibus conſtat delactos eſſe tanti criminis reos fiſcalis ſancti Officij ab Inquiſitoribus petit, quòd rei capiantur, qui peritorium habito cõſilio, quid in hac re faciendum ſit deliberãt: & ſi pluſquã ſemiplena probatio ex actis proceſſus appareat, eos cõprehendi iubent. tradit Simã. in Enchir. tit. 25. nu. 1. &. 2. & in Catho. inſti. ti. 24. num. 12. Ioan. Rojas in tract. de hæret. par. 2. aſſer. 1. n. 12. Qui procedẽdi modus præſcriptus eſt Inquiſitoribus, Hiſpanię Madri. inſtructione ann. 1561. c. 3. his verbis latinitati donatis. *Inquiſitores viſa informatione, ſimul ſi præſentes fuerint, deliberẽt de captura, quæ magis iuſta videretur, ſi fieret cum conſilio conſultorũ eius inquiſitionis, ſi cõmode fieri poſſet, & videretur inquiſitoribus cõuenire, & neceſſariũ, & quòd decretum fuerit, in actis referatur. Et quamis optimo iure, ſi inquiſitores perſonalẽ captura decernẽ poſſunt, ſecurius tamen videtur, vt peritorũ conſiliũ interueniat, nũ cum ex ea non modicè fama lædatur, nõ niſi grauiſſimo conſilio, & ſumma deliberatione, ad eam deueniendum eſt.*

Quòd ſi reus delatus inſignis fuerit autoritatis, videlicet nobilis literis conſpicuus, vel religione condecoratus, etiãſi ſufficiens præcellerit informatio, non eſt ad capturam deuenièdum niſi ſupremus ſanctæ Inquiſitionis Senatus, priùs conſulatur. quæ forma præſcripta eſt Inquiſitoribus Hiſpaniæ Madr. inſtructione ann. 1561. cap. 5. in hæc verba. *Si Inquiſitores de captura cõſenſerint, iubeantq; eã fieri, ſicut decreuerunt, quòd ſi negotiũ fuerit magni momẽti, propter perſonas inſignes vel ob alias cauſas, priusquã ſuũ decretũ executioni mandent ſenatũ conſulant: vbi verò ſuffragia nõ fuerint conformia, res ad ſenatũ remittatur, vt his prouideat quod fieri conuenit.*

Qui quidẽ præſcriptus ordo, minimè ſeruari debet, quãdo veriſimiliter fuga rei timeretur, & periculum eſſet in mora, & quãuis hoc manifeſtiſsimũ ſit, vt nulla probatione indigeat, vide tamen Reper. Inquiſitor in verbo. *Carcer.* & in. §. *Viſo de carcere.* & ſequen. Zanc. in trac. de hęr. c. 19. n. 1. Siman. de inſtit. catho. titu. 16. Ioan. Rojas in tractat. de hęr. 2. par. aſſer. 1. Fran. Pegñ. ad direct. inqui. lib. 3. Sch. 17. Locat in verbo, *Carcere*, qui de hoc argumento latiùs diſerunt.

Eos

Eos citari personaliter.

CAPVT, CXXI.

1 *Clericus pro leui crimine, in carcerem detrudendus non est, sed personaliter citandus.*
2 *In citatione causa à iudicibus est exprimenda.*
3 *Citatio personalis, in quibus casibus fieri potest.*

1 VIm enim non passim, nec pro quocunque leui crimine deceat clericum in carcerem trudi, tũ propter sui ordinis dignitatem, tum etiam, quia in eis non sic facilè fuga timeri solet, ideò honestius est (dum aliud nõ sua criminum grauitas) personaliter citari eos,[a] cùm hoc in criminalibus iura permittant, vt in capi. 1. de iudi. in. 6. qua quidem citatione personali prudentes vti solent, & possunt iudices ecclesiastici quoties expensas ac itineris laborem ac moram in tribunalis loco faciendam, in pœnam delicti clericis intendũt enferre. Sũt enim aliqua flagitia quæ satis tali pœna purgantur. & quia Ioan. Andre. & Philip. placet in dict. cap. 1. citationem personalem non valere, non expressa causa, siue ordinarius sit iudex, siue delegatus. Cauti debent esse 2 iudices vt causam in citatione describant,[b] ne citatis præbeãt iustam causam appellandi, quam crederem sufficere generaliter exprimere, videlicet compareas super quadam criminali causa de qua inculparis responsurus, absque eo quòd delictum in citatione narretur. Aduerte tamen quòd In 3 noc. in d. c. 1. quem sequitur Philip. ibi. voluit, quòd in illis tantum casibus in quibus non admittitur procurator, possit quis compelli ad comparendum personaliter: & non indistincte in omni culpa criminali, ex quo videtur nimis restringere facultatem citandi personaliter clericos, quia secundùm istam doctrinam, rarò aut nunquam expediet aut licebit talem citationem facere: quia si tale crimen est in quo iura non admittunt procuratorem, cum illud pro graue reputetur, tunc magis expediet capere quã citare clericum. Cùm verò procurator admittitur, tunc non licet facere citationem personalem, & sic erit superuacaneum consilium personaliter citandi. Sed licet prædictorum doctorum sententia sit vera, videlicet quòd in causa qua quis potest per procuratorem litigare non cogatur ad comparendum personaliter. Crederem tamen quòd liceat iudici ecclesiastico saltem ex officio procedenti in quacunque causa criminali cum prætendit clerici correctionẽ, cogere eum ad personaliter comparẽdum, vt illi aut verbalem correctionem faciat, aut aliam salubrem pœnitentiam imponat; iuxtá qualitatem excessus, neque ex hoc grauamen aliquod sibi inferri prætendere possit, licet causa esset talis, in qua ipse per procuratorem posset litigare. Non enim hisce iures subtilitatibus arbitror esse subtrahendam superioribus clericorum potestatem, euocandi eos ad personalem correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrari fuerint expedire.

A Iudices Ecclesiastici laicos præcipere possunt vt personaliter eorã illis compareant in his criminibus quibus iurisdictione contra illos habẽt

Personaliter citari eos. Adde quòd nõ solum ecclesiasticis iudicibus, clericos citare personaliter permissum est, prout in hoc capite autor differit, verum

verùm & laicos quibus præcipere possunt, vt coràm ipsis personaliter compareant, in his sanè criminibus, quibus iurisdictionè habèt, vt probaui in annota. ad istum D. Præsulem in reg. & fallen. reg. 297. vers. sed nouum dubium. vbi vide non enim hic repeto ne actum agam.

Episcopi cõpel lẽdi nõ sunt, vt persona liter cõ pareãt.

Hoc de clericis, & laicis, Episcopi verò ob eorum dignitatem quæ maxima est, in Dei Ecclesia, compellendi non sunt, vt personaliter compareant, nisi ob causam ob quam deponendi sint, vel officio priuandi, etiam si ex officio, aut per Inquisitionè, seu denunciationem, vel accusationem, seu alio quo vis modo procedatur. Vt nouissimè decretum est, in Concilio Tridenti. Sess. 13. capi. 6. de reformatione. Et dictæ Episcoporum causæ, cum pro criminis obiecti qualitate comparere debent, coram Pontifice Maximo, ac eius integerrimo iudicio (quòd post omnipotẽtis Dei primas obtinet) terminandę sunt, vt in dicta Sessione. 13. cap. 8. de refo. & in eodem conc. Sessio. 24. cap. 5. de reforma. minores verò Episcoporum causæ in concilio prouinciali tantum terminandę sunt, vt ibi est diffinitum.

Citatio personalis, quæ fit in causis fidei, causæ expressionem nõ requirit

B *Et causa in citatione describant.* In citatione verò, quæ fit in causis fidei nulla causa exprimenda est, sed sufficit, quòd generaliter reo præcipiatur, vt sistat coram Inquisitoribus, quià volunt, ab eo quædam scire ità scribit Simancas de instit. Catho. tit. 44. nume. 12.

Capi.

CAPVT, C XXII.

1 *Clericus propter crimina capi potest, & in vinculis detineri, etiam si de crimine ciuiliter agatur.*

2 *Clericorum captura non nisi fidelibus ministris committenda est.*

3 *Clericus sine sui superioris mandato an per laicum capi possit.*

4 *Clericus coniugatus quamuis cum vxore & virgine, qui tamen tonsuram & vestes Clericales non detulerit, potest per secularem iudicem capi.*

5 *Episcopus potestati seculari clericum in ipso crimine inuentum, capiendi licentiam generalem concedere potest.*

CLericos propter delicta 1
posse capi, a & in vinculis a
detineri; etiam si de crimine agatur ciuiliter, probatur apertè in capit. Dilectis. de appellationib. & ibi notant Abb. & Phili. Frãcus, & Decius in. 1. notab. Quo 2
ties verò clericorũ flagitia talia sunt, vt carcere digna iudicentur, curare debent omni solicitudine iudices, vt talibus ministris capturam eorum committant, qui secretè ac diligentèr circà illã intẽndãt, eamvè peccunijs non redimant, aut dissimulent: longè enim magis officit delictorũ correctioni clericorum errare capturam quàm laicorum: nam præter id quòd sine ea crimina (vt expedit) puniri non possunt, temporibus istis infelicibus, si ordinariorum manus effugere, valet clericus flagitiosus, & ad ledem ipsam Romanam accedere, facilem obtinet contra omnes iudices inhibitionem, qua non modò aliquotiès criminis impunitatem consequitur, sed summam suscipit audaciã coram iudice (qui dudũ illum capi præceperat) de ambulandi non minori frontis tranquillitate, quàm cæteri bonis

bonis moribus imbuti, solent incedere. Habeant insuper prælati omnes ac eorum vicarij ad capturas prædictas faciendas, fidelem ac prudentem ministrum, cum competenti familia cui semper necessaria tribuantur, ne egestate coactus, pecunijs facile corrumpatur. Qui sanè & si laicus sit clericos poterit capere suorum prælatorum iussu, sine metu excommunicationis, vt in cap. Vt famæ. de senten. excomm. An autē per laicum possit capi clericus sine sui superioris mandato? dicendum est, quòd vt obuietur delicto cōmittendo per eum, nō
3 b est dubium,[b] vt Abb. tenet in capit. Cum non ab homine. de iudi. & sequitur Decius ibi, column. 3. versic. Secundus casus. Et Aretin. ibi, colu. 3. referendo eundem Abb. in capit. Si verò. de senten. excomm. post. Inno c. ibi. Post delictum autem commissum, vult idem Abb. quòd si est timor fugę, possit clericus per laicū
c cap.[c] Andr. Sicu. & Aretin. ibi, column. 3. tenent contra Abb. quos refert ibi Decius colum. 3. & 4. quorū opinionem veriorem asserit in puncto iuris, licet ipse respōdeat ad fundamenta adducta per ipsos contra Abb. Vide bonam decisionem parlamenti Delphinalis. num. 73. incip. Iudex secularis, vbi decidit quòd iudex secularis potest capere, vel capi facere clericum inflagranti crimi-
d ne,[d] & incarcerare absquè metu excommunicationis, si ibi non est iudex ecclesiasticus qui eum capiat, vel capi faciat, dummodò remittat cum
4 e statim.[e] Si tamen clericus est coniugatus, quanuis cum vnica & virgine & non est in habitu, & tonsura clericali, potest capi per iudicem secularē, etiam in præsentia ecclesiastici, nec tenetur remittere, nisi cognito, an debeat gaudere priuilegio, vel non, vt ibi. Nota etiam in proposito, quòd 5
epiſcopus potest concedere licentiā generalem potestati seculari, capiendi clericum inuentum in ipso crimine, non vt capiat diffamatum de crimine, & non deprehensum in eo, secundum Areti. vbi suprà, in colum. 3. versi. Nunc quæritur. post Ancha. in reg. Ea quæ. in. 21. quæst. de regu. iur. in. 6. licēt aliud sensérit Anto.

Posse capi. Adde quod ad hanc capturam faciendam necessaria non est brachij secularis imploratio, liberū quidem & permissum est Epiſcopis, alijs quæ ecclesiasticis iudicibus, qui ad hoc iurisdictionem habent, clericos propria autoritate capere, etiam si in eo loco temporalem iurisdictionem non habuerint, nisi quandò eorum potestas non sufficeret, ad capiēdum clericum contumacem & rebellem. tex. egrægius in cap. cum Episcopus. de offici. ordin. lib. 6. & opinionem istam communem esse fatetur D. Epiſcopus Couarruu. in practic. quæstio. cap. 10. num. 2. versi. Quartò non est. Quòd in his Hispaniarū regnis est receptissimum. A Epiſcopi & alij superiores, vel inferioresqui in clericos iuris dictionē criminalē habent propria autoritate clericos capere possunt.

At impius ille Carol. Molineus, qui nullum lapidem non mouet, vt ecclesiasticæ iurisdictioni & potestati, omni sumpta occasione, temerè aduersetur in consuetudi. Parisi. tit. 1. §. 41. num. 66. scribit minimè licere Epiſcopis, alijsve Prælatis clericum etiàm in Ecclesia delinquentem, propria autoritate capere, sed capturam hanc, secularis iudicis potestate faciendam esse, tex. quèauthoritatē inquit, in dict. capi. cum Epiſcopus. nullam habere nisi in locis in quibus Summus Præsul temporalem habet iurisdictionem. idem sequitur Iaco. de belloui. in repeti. capit. Roman. §. Contra Impium Carolum Molineū.

contrahentes.num.52. de foro cõp. lib.6.sed opinio hæc non solum impia sed falsissima est, & ideò meritò ab ea recedit D.Episcopus Couarr. dict.cap.10.num.1.

Iudex Ecclesiasticus vtrũ in criminibus mixti fori possit laicos p̃pria authoritate capere & in carcerem mittere.

Illud etiam inter doctores controuertitur est,vtrùm ecclesiastici iudices in criminibus mixti fori possint, propria autoritate laicos capere, & in proprium carcerem mittere,quòd eleganter disputat & resoluit D.Couarruu.dict.cap.10.Ferdinand.Mencha.libr.3.de testam.§.22.numer.17. tradidi ipse in annot. meis ad istum Domin.Episcopum in reg.& fallen. reg.397.Iul.Clar.libr.5.recep. sent. §.fin.quæstio.37.versic. vnum tamẽ volo. quo loco fatetur communem esse sententiam Episcopos,cęteroſq; iudices eccleſiasticos,non habere huiusmodi potestatem, & dicit ità seruari in Mediolanensi dominio. & comunis hæc sententia Regijs legibus in his Hispaniarum Rẽgnis fulcita est,vt dictis annotationibus probaui,vide tamen quæ scribo infrà.c. 149.dictis verò annotationibus defendi, posse ecclesiasticos iudices,dictis criminibus contra laicos,vti personali citatione,vt condignis pœnis puniantur.& forensis praxis hoc ità recepit.

B

Laicus quando clericũ capere possit.

Non est dubium. Adde Innocenc. in cap. Si verò,de senten.excommu. qui in ea est sententia,quôd si laicus videt clericum in alterius iniuriam præparatum, & non adest Prælatus suus,si clericum ipsum alias compescere non possit, poterit tunc sine excommunicationis metu,capere,ligare,& in carcerem mittere , vt iudici suo tradat. Quem sequitur Lucas de Pena in.l.generali.C.de Decuri. lib. 10.Franc.Auiles in cap.prætor.cap. 47.in glo.incip. *Casado*.Iac. Meno. de arbi.iudi.quæsti.lib.2.centu.2. casu 80.num.18.& opinio ista communis & veritsima est,licet ab ea recedat leuissimâ argumentatione Andreas Alcia.in cap. cum non ab homine.de iudi.nu.19.

Per laicum Capi. Adde Aretin. in cap.cum non ab homine.de iud. qui hanc opinionem communem esse fatetur licèt ipse minimè eam approbet eandem etiam communem esse,testãtur Bossi.in tract.delictorum. ca. de captura. num.38.Alcia.in cap. cum non ab homine.num.63. de iudici. Iuli.Clar.lib.5.recep.sentent.§. fina. quæstio.28.versi.si verò Iacob. Menoch. de arbi.iudi.quæsti.lib.2.cen. 2.casu.180.num.18. circâ quam vide Licen. Mexia in pragm. taxæ panis.fol.83. C

In fraganti crimine. Adde doctores in cap.vt famæ.de senten.excommuni.Archi. in cap. Præsbyter. §1. Lapp.allega.126.nu.4.Luc.de Pen. in.l.generali.C.deDecuri.lib.10. Bernard.Laur.in tracta.de potestate secula.super Eccles.perso.num.20.tomo.5.tracta.diuer. docto. vbi dicit opinionem istam consuetudine esse approbatam,Flori.in.l.4.ff. adleg. Aqui.Ang.in tract.malefi. in parte, *Quod fama publica*.num.65. Bald. in dict.l.si qua per calumniã.C.de Episcop.& cleri. Et hoc non solum permittitur iudici seculari,verum etiam quicunque priuato , vt ad iudicem suum ducat, vt not. per Bart.in.l.si quis in seruitute.ff. de fur. Bald. in dict.l.si qua per calumniam.Ang.d. verbo,*Quod fama publica*.dict.nume. 65,Auiles in dict.c.prętor.c. 47.in verbo,*ò Clerigo*.n.4. & est cõmunis opinio,vt refert Iuli. Clar.dict.quæ. 28.versi.si veró loquimur. D

Clericus infraganti crimine repertus a secũlari iudica capi potest

Remittat eum statim. Nota circa hunc locum, quod in hoc casu in quo loquitur author remissio statin E

tin facienda est, nó spectatis præceptis iudicis ecclesiastici, vt docte scribit Petrus Auend. de mand. Regum Hispaniæ prima par. cap. 22. num. 2. solent equidem seculares iudices, intrà viginti & quatuor horarum spatiú, clericos infragantibus criminibus repertos, suis ecclesiasticis iudicibus remittere. Securius tamèn est, vt quam citius possint id faciãt, nec enim cum signo tubæ ignominiosę ista clericorum remissio facienda est, alias seculares judices in excommunicationis laqueum inciderent. ità Domi. in cap. si iudex laicus. de senten. excommu. lib. 6. Felin. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ. n. 102. de cõsti. sequitur Auenda. in tract. de iniuria num. 15.

Clericus cũ seculari iudicire mittitur non inominiosè remittendus est.

Ideoque inniqua consuetudo ea iudicanda est, quæ in aliquibus prouincijs inuasit, vt clerici ad suos iudices, cum maxima ipsorum clericorũ ignominia (imo cum maximo sacerdotalis ordinis de decore remittuntur) nam plerunq; cùm mitra in capite, vel tubis sonantibus remittuntur, quòd quandoq; seruatum fuisse in ciuitate Perusij refert Ang. in. l. Iuli. circà finem. ff. ad leg. Iuli. de vi. pub. solent etiam aliquandô iudices Eclayci, eos remittere ligatos cum maxima populi multitudine. Alij verò (quôd peius est) faciunt eis radi capud, ne videatur corona clericalis, & eos tanquam laicos impiè suis iudicibus remittunt, vt testatur Pari. de Puteo in tract. sind. fol. 22. nume. 5. Refert que ipse in eod. tracta. in verbo, *Remissio.* fol. 391. quôd quidam Regens, qui remisit clericum, ad Episcopum cum catena in collo priuatus fuit officio. quem refert Carau. super ritu magna curiæ. 235. num. 7. & sequen. In Mediolanẽsi dominio prædictæ remissiones, absque de decore & ignominia, ipsorum clericorum fiant, vt scribit Iul. Clar. in pract. crimin. §. fi. quæst. 36. versi. quæro quomodò, sic in Hispania eas sępe fieri fuum testis. Sed quotiẽs ea remissio fit à iudice seculari clericus ipse remittendus erit, cum custodibus, expensis ipsiusmet clerici, quemadmodùm not. Aufr. in Clemen. 1. de offi. ordi. quæst. 2. nu. 22. idem in Capell. Tholosa. decisio. 273. Nicola. Boer. decisio. 303. colum. penult. D. Episcop. Couarruu. in pract. quæsti. cap. 33. num. 5. Quòd si clericus pauper sit, remittendus erit expensis, ipsius Episcopi, secundum eosdem. Quandô verò ea remissio fit à iudice seculari, cum causæ processu, minimè ecclesiasticus iudex ei stare tenetur, est equidèm de hoc communis opinio, vt testantur Decius in cap. at si clerici, de iudi. Gramma. consi. crim. 42. num. 1. Viuius libr. commu. opin. in verbo, Iudex laicus. Iuli. Clari. in practi. crimi. quæstio. 36. versi. fina. Sunt equidem acta processus, coram in competenti iudice facta, quæ nullam fidem faciunt.

Ab Ecclesijs, ad quas confugerunt, extrahi.

CAPVT, CXXIII.

1 *Sacerdos an ecclesiarum sacrorumque templorum immunitate, gaudeat.*

QVód hoc non liceat ecclesiasticis iudicibus, inter alia primùm persuadere videtur Ilerdensis Concilij capitulum octauum in hæc verba dispo- 1

disponens: Nullus clericorum seruũ aut discipulum suum ad ecclesiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare præsumat: quòd si fecerit, donec dignè pœniteat à loco cui honorem non dedit segregetur. Patet igitur quòd si dominus vel si magister tenetur ecclesiam reuereri, & pro dominica aut magistrali disciplina non licet illis aliquem de ecclesia extrahere, multo minus licebit iudici ecclesiastico ad incarcerandum clericos, & imponendam eis pœnam id efficere. Et hoc credit verius Cardin. in capit. Inter alia. de immunit. Eccles. vbi respondet ad aliqua fundamenta, quæ primò in contrarium adduxit. Hoc etiam tenet Rom. in cõsi. 227. Spectabilis domine. Idẽ in cõsi. 234. Aduertendum quia dico. vbi hoc probat ratione triplici: Prima, quia canones, non distinguunt laicum á clerico. Secunda, quia est maior ratio in clerico quàm in laicone extrahatur: quia Ecclesia est propria domus clerici, iuxta. l. Plerique. de in ius voc. ff. Tertia, quia hoc priuilegium est concessum loco ipsius Ecclesiæ, & sic habet locum in quolibet ibi reperto: quod limitat in dict. consi. 227. nisi clericus commisset delictum ex enumeratis in dict. capit. Inter alia. Abb. tamen pluribus rationibus & fundamentis allectus in di. capit. Inter alia. in colum. 4. putat verissimum clericos non gaudere immunitate Ecclesiæ. Si iudex Ecclesiasticus causa disciplinę, & non odij velit eos arcere ab Ecclesia & punire, & extrahere vt duci faciat ad carcerem. Vide Cardi. in cleri. 1. de pœnit & remis. in quæst. 7. vbi refert Lauren. dicentem, quòd opinio Innocet. volentis clericum posse extrahi ab ecclesia, propter homicidium, & deponi, & in monasterium detrudi, posset procedere, vbi monasterium non esset nimis arctum, nec esset carcer perpetuus: ex cuius opinione videtur dari quędam media via, quod clericus possit extrahi ad pœnas citra detrusionem in arctum monasterium & carcerem perpetuum sustinendas. Vide tamen Ioan. de Vsphis in tracta. de immunit. Eccles. in. 2. cõb cum duabus sequen. vbi refert opin. Abb. de qua suprà, & tandem ibi, & in fol. fin. colum. 1. tenet contra illũ, & concludit in prima & secunda & terria conclusionibus, quas ibi facit, quòd iudex ecclesiasticus non potest extrahere clericum subditũ, nec illi pœnam corporalẽ imponere quoad forum contentiosum, nec potest etiam causa disciplinæ arcere illum nec pœna corporis aflictiua contentiosè punire: licet aliud sit in foro pœnitentiali quando delictum est publicum, dum tamen non extrahat de ecclesia: & ista videtur verior & communior opin. Abb. tandem vbi suprà reliquit consuetudini, quæ in hoc multùm debet attendi secundum eum. Quæ quidem iam videtur recepisse, vt clerici à suis iudicibus extrahantur ab ecclesijs, [a] Quod nempe & si nullibi hucusque legerim, hoc limitandum censerem, nisi in casibus vbi clericus post degradationem tradendus esset curiæ sæculari: tunc enim aut non extrahendum eum crederẽ, aut si extrahatur, post degradationẽ & verbalem in sentencia traditionem curiæ sæculari, ad ecclesiam reducendum esse iudicarem æquissimum, vbi tandiu solùm immunitate gaudebit, quandiu in ecclesia fuerit moratus, sicut & alijs contingit facinorosis laicis:

[a] *B Ecclesijs*. Adde quod idem fatetur D. Couar. libr. 20. variarum resolu. cap. 20. num.

num.16.Remig.de Goni.in tract.de immu.Eccleſi.fall.21.fo.161.Iul.Cla. libr.5.recep.ſenten.§.fin.quæſti.30. verſi.vlteriùs quæro.Marti.Nauarr. in manuali.cap.25.num.22. quo loco dictam conſuetudinem limitat, quo ad iudicem eccleſiaſticum: non quo ad ſecularem, quem dicit non poſſe ab Eccleſia extrahere ob delictum,clericum in minoribus conſtitutum,licèt poſt concilium Tridentinum Seſsi.23.cap.6.in eum habeat iuriſdictionem,non ſanè is debèt eſſe teterioris conditionis quam alius laicus.

Incarcerari.

CAPVT, CXXIIII.

1 *Clericorũ incarcerario nõ paſsim nec leuiter facienda eſt.*

2 *Carcer immundus,neque cum ſecularibus perſonis, clericis conſtituendus eſt.*

3 *Carcer tormentum eſt.*

4. *Clericus afflictiuo corporis carcere, detinendus non eſt,niſi talis præcedat informatio quæ ſecundum exceſſus qualitatem,quæſtionibus ſit ſubijciendus.*

5 *Si clericus ſi incarceratur ſolum ad cuſtodiam,ſufficit quòd de crimine præſumptiuè conſter.*

6 *Lite pendente apud iudicem eccleſiaſticum clericus initiatus prima tõſura,detineri debet recluſus in carceribus.*

7 *Carcer,qui non ſolum ad cuſtodiam, ſed ad afflictionẽ corporis ordinatur, ſecundum delicti meſuram, perſonæquè qualitatem eſt dãdus.*

8 *Carcer,qui in pœnã criminis imponitur,qualis ſit conſtituendus.*

9 *Pœna carceris quàndo pro delicti pœna imponitur,abſque plena probatione nemo in carcere eſt detinendus.*

Clericorum carceratio ſicut non paſsim, nec leuiter facienda eſt, quia eius præiudicium eſt irretractabile,vt not.Bald.in.l.1.C.in te.reſti. poſtu.& refert Felin.in capit. Cum ſuper.colum.pen.de re iudi. ſic nec, dũ caſus exigit,omittenda, eos nãq; plus ſolet punire, quàm cuſtodire carcer.in pluribuſque delictis illa eſt præcipua ac vtilior pœna,quæ nulla valet appellatione reparari: quanuis ſuperiores velint delinquentibus fauere,quæ inſuper iudices illam inponentes non auaritiæ nota commaculat,ſicut pœnę pecuniariæ efficere ſolent.Curare tamen debent eccleſiaſtici iudices,vt ſacerdotum,ac in ſacris conſtitutorum carcer, non immundus ſeu ſqualidus ſit, nevè eos cum ſecularibus perſonis ſimul detineri conſentiant.Cùm inſuper carcer ſit tormentum,[a] vt placuit Bald.in. l. 1. de cuſto.reorũ & in.l.prima. de his qui al liber.peruc.non poſ. Et etiam compedes fortes,vt dixit Bart in d.l. 1.de cuſto.reorum.Aduertere debet iudex eccleſiaſticus ne clericos captos(in ſacris maximè)afflictiuo corporis carcere detineat, [b] quando nõ talis pręcedit informatiõ, alijsvè eſt qualitas exceſſus & perſonę, vt ad torturam deueniri poſsit, ac debeat. Triplex præterea genus carceris cõſiderari poteſt.Aut enim ideo iudex incarcerat,quia ſolum cuſtodire prætendit captum,dum de delicto tractatur,& tunc ſufficit quòd conſtet ſaltem præſumptiuè de eo:& in tali caſu pręcipuè fidelitas cuſtodum, & ſecuritas loci procurari debèt, ſine eo quòd

quòd capro ſolatia moderata tollantur, ac communicatio amicorum & aliorum interdicatur: niſi delicti grauitas & qualitas aliud ſuadeat. Si verò aliquis primæ tonſuræ clericus ſeculares iudices timens (vt quotidiè contingit) carceri eccleſiaſtico ſe offert, procuraturus inde ſecularium iudicum inhibitionem, ac ſuorum ſcelerum impunitatem, aut leuitatem, pœnæ: tũc caueant eccleſiaſtici iudices, ne leuem carcerem & ad libitum petentis aſsignent, ſed intra palatium epiſcopi, & in ſolitum carcerem illũ detrudant. c Aliter enim quandò eccleſias pro carceribus illis aſsignant, plura indè proueniunt incommoda: nam quãdiu ibidem commorantur, eas ludis, blaſphemijs, & obſcœnis actibus polluunt, notuq; inde exeũtes grauiora ſæpius ſcelera illis à quibus liberari ſatagunt, perpetrant. Multotieſque in eccleſiarum ianuis poſiti, ver per cœmeteria de ambulãtes ſeculares iudices irrident, ac perfricata fronte contemnunt, ex quo ſæpius irritati illi eos ab eccleſijs extrahunt, & in contemptum ordinis & cenſurarum, vinculis grauibus ſubijciunt, ac quandoque pro commiſſis illos laicorum pœna plectuntur. Vt autem hæc omnia & alia quæ referri poſsint incommoda ceſſent, debent eccleſiaſtici iudices (victis omnibus importunitatibus ac reſpectibus) tales ſic oblatos clericos ſolito carcere mancipare, ac iuxta delicti qualitatem, de quo inculpantur, illis cuſtodiam & vincula adhibere, quãuis nullus illos accuſet, nullaque ab eis ſit de delicto informatio recepta. Hoc nanq; & talium clericorum temperabit facinora (quorum pars magna ob nihil aliud quam ad impunitatem ſcelerum tonſuram recipit) & in ſecularibus iudicibus eccleſiæ obedientiam nutriet. Vt autem carcerẽ & cuſtodiam criminis qualitati commenſurare valeant, iudicibus omnibus cõfulerem, vt ſtatim à iudicibus ſecularibus informationẽ criminis, quam contra ipſos habent amicabiliter exigant, quam illi libenter præſtare ſolent, quandó zelum iudicis eccleſiaſtici intelligunt. Aut ſi illam denegauerint, ipſi ex officio eam pro viribus requirant: aliter enim ſi in talium detruſione deſides extiterint, præter ſuperiora incommoda, euenit ſæpius vt poſtquàm eos à Iudicum ſecularium manibus inhibitione liberarũt, ſi ipſos iam ſui fori pronunciatos punire voluerint, à leui carcere aufugiſſe, & tanquam ſecuros ab vtriuſq; fori iudicibus (quia à primis cenſura, à reliquis verò fuga liberauit) grauioribus ſe enormitatibus immiſcuiſſe comperiẽt. Aut carcer non ſolum ad cuſtodiam ordinatur, ſed ad afflictionem corporis: vt quia iudex intendit ſola carceris pœna punire delictum, & tunc dari poteſt aſperior, iuxta exceſſus mẽſuram, perſonæque qualitatem. Vtilis nanque vt præmiſimus, in clericis (quos à membrorum mutilatione ſacri canones effecerũt immunes) carceris pœna cenſetur, & qua afflictione præterita purgantur vitia, præſentia impediuntur fieri, futura ſæpius poſt liberationem ſui memoria vitari ſolent. Aut in ſuper carcer in pœnam criminis per ſententiam imponitur, & tunc nõ modò ſecurus, ſed & qui pœnam condignã ingerat applicandus eſt, dum tamen in hoc debitus ſeruetur modus, iuxta ea quæ infrà deſcribẽtur in parte, Ac in perpetuum carcerem. Vnum in ſuper aduertant iudices, quod vbi ex cõſti-

6

c

7

8

9

tutione

tutione aut consuetudine pœna carceris est statuta delicto, tunc nó est aliquis in carcere detinẽdus sine plena probatione delicti: d aliàs enim contingere posset quod sola informatione summaria, iam ordinaria pœna plecteretur, & si iudex tunc posset ad solam capturam procedere, vt satisdatione fugã personæ prouideat.

d

A Carcerẽ quis prius edificauit.

Sit tormentum. Nota quod carcerem Ancus, Martius Romanorum. 4. Rex ędificauit, vt testatur Plinius minor in suo libello de viris illustribus & Lucius ab vrbe condita. Eutropius autem lib. 1. de gestis Roma. inuentionẽ carceris ad custodiã & terrorem Tarquinio Superbo Regi ascribit. Vt cunquè sit, inuentum Regium fuit, & hinc est quôd ius carceris occupans, in crimen lesæ maiestatis incidet. Est equidem carcer mala mansio adeó quod morti equiparatur. Ità dicit Bald. in cap. 1. §. denique, quę fuit prima causa benefic. amit. Et est inuentus ad custodiendũ non verô ad puniendum l. aut damnum. §. solent. ff. de pœni. l. incredibili. C. eo. tit. cap. quamuis ad reorũ. de pœnis lib. 6. l. 1. C. de custo. reo. l. 4. ti. 21. par. 7. & egręgia. l. 11. ibi. licet secus sit de iure Pontificio secundum Bar. in d. §. solent. Feli. in capit. qualiter. in. 2. de accusa. & diuersitatis rationem scribit Domi. in d. cap. quamuis, & Fulg. cons. 44.

Cerceris qualitas iudicis arbitrio relinquitur.

Quod vero attinet, ad qualitatẽ custodiæ carceratis adhibendæ, à iudicis arbitrio dependet l. 1. vbi. Bart. ff. de custo. reorum. Bald. in l. 2. in fine C. de exhib. reis. Ias. in 27. in fine li. 3. Rod. Sua in tract. de fideiusso. in causa crimina idem difiniuit concili. Triden. sessi. 25. cap. 6. de reforma quod iudicibus ecclesiasticis præcipit, vt in omnibus criminibus, semper ea ratio habeatur, vt iuxta qualitatem delicti, & personarum, delinquentes loco decenti custodiantur. Et ideô si catenis, alijs ve vinculis, clerici ligari debeãt iudicis arbitrio relictum est, vt in specie scribunt Paris de Puteo in tract. sindi. in verbo *Carcer.* versic. an si plures Petrus Foller. in practi. crimi. in verbo, *Vel in carcerentur.* num. 8. Tiraquel. in tract. de pœnis legum causa. 31. n. 11. & ante eos Bal. in l. 2. in fin. C. de exhib. reis. perpendit itaque iudex personæ conditionem, & criminis qualitatem, & alias circunstantias, & in de percipiet, quid circà hoc fieri magis expediat. Poterit etiam ecclesiasticus iudex, reos de graui crimine delatos prohibere, nec cum aliquo loquantur & ità practicari per iudices peritos & expertos attestatur Antoni. Gome. cap. 9. delicto num. 6. in fine sequitur Iuli. Clar. in practi. crimi. §. fin. q. 46. in prin.

Reus qui leuiter deliquit, leuiter custodiẽdus est.

Cum verô reus leuiter deliquit, leuiter custodiendus est, & ideô perpensis dictis qualitatibus possunt iudices iubere nulla fideiussione accepta, vt domũ suam, vel aliam, vel ciuitatem, cum suburbijs pro carcere habeant, vt docet Iulius Clar. d. q. 46. versic. in dubio. Quod in sacris tribunalibus inquisitionis receptũ est Simã. in Catho. insti. tit. 16. num. 5. Fran. Pegũ. in anno, ad Director. in qui. lib. 3. Scholio. 139.

Clericus sub fide iussoribus relaxari debet quã do corporali pœna plectendus non est alias iudex actione iniuriarum tenere tur.

Post capturam autem, relaxandus erit clericus à carceribus sub fideiussoribus, quandò pro crimine de quo delatus est, pęna solum pecuniaria indicta est Hyppo. in Rub. de fideiussori. num. 247. idem in practi. crimin. §. Astingam. num. 2. 3. asseuerãs opinionem istum communẽ esse Cepol.

pol.consi.25.Bosius in tracta causarum crimi.tit.de carcerato fideiusor.comm.nume.1.& latissimè tradit Iacob.Menoch.de arbi.iud.quæstion.lib.2.centu.4.casu.303.qui commu. esse profitetur. Quòd adeò verum est,quòd si iudex nolit recipere fideiussores,sèd clericum in carcere detinere, committit contrà eum crimen iniuriæ, & tenebitur in sindicatu actione iniuriarum.Anton.Gome. 3.tomo vari.resolu.cap.9.num.8.argumento tex.in.l.si verò pro condénato.§.1.ff.qui satisdar.cogan.

Clericus qui pauperrate oppressus non inuenit fideiussorē præstita cautione iuratoria debet relaxari.

Quòd si clericus pręsus paupertate,fideiussorem non inueniat pręstita cautione, iuratoria, relaxandus est. Quam opinionem communem esse tradit Hypp.in dicta repeti rub. de fideiussoribus.num.166. & seq. Iuli.Clarus.dicta quæstione.46.ver sic.quòd agendum.in fine.

Iudices tā Eccle siastici quā seculares in festis Paschatis captos relaxare solent.

Solent etiam iudices tàm ecclesiastici quam seculares in festis Paschatis. Maximè Natiuitatis Domini, reos relaxare.l.3.C.de Episcop.audi. vbi delicta excipiuntur quorum rei non debent relaxari,& quanuis Bar. asseueret in contrarium esse consuetudinem prout illum refert Marcus decisi.409.nu.1.& Practi.Contra. fo.276.num.14.Sed apud nos in viridi est obseruantia, prout apud Mediolanenses refert Bosi.in pract.crimin.tit.de incarcera.fideiussor.committen num.27.

Item si pendente processu appareat reum non esse culpabilem eius delicti de quo imputatur, quòd multotiès contingere solet relaxari potest. l.1.ff.de custo.& exhibi.reor.ibi,vel pro innocentia personæ tradit Clarus,vbi supra qui multos refert.

Clericus qui corporali pœnaple ctendus est nō debet sub fideiussoribus relaxari.

Si autem clericus pœna corporali plectendus est non debet sub fideiussoribus relaxari Bald.in.l.2.col.1. C.de exhib.reis.Hypp.consi.16.nu. 28.& in practi.§.attingant.nume.1. Capi.decisson.30. num.7.Roland. Valle consi.38.num.2.lib.1. Couar. libr.2.variar.resolu.cap.8.num.8.& commu.esse testantur Insignis Suarez in tracta.de fideiussore in causa crimi.num.14.& Menoch. dicto casu.303.nūm.15.& est tex. egręgius in cap.si clericos de senten. excommuni.libr.6.

B

Carcere detineat. Adde Cardi.in Clemen.1.de pœni.& remissi.quęst. 7.vbi scribit Prælatos homicidas esse & irregularitatem contrahere, si clericos tetro carcere claudāt. Sequitur Petrus Foll.in pract.crimi.in verbo, *vel incarcerentur*. nume.2.Iacob. Menoch.de arbi.iudi.quæstio.lib.2. centu.4.casu.305.

C

Clericus minorū ordinūlite pēdē te circà clericatū in carceribus publicis debet detineri.

Detrudant. Adde quòd hoc iam decretum est,in maximam reipublicæ vtilitatem ab Inuictissimo Carlo Quinto Cæsare Maximo & Primo, huius nominis Hispaniarum Rege Burgis,ann.Domini.1523.& rursus Pintiæ ab eius supremo consilio anno.1545.Alioqui si clericus non detineatur reclusus in carceribus,poterit à iudice seculari in carcerem mitti.Idque non tantum fieri debet,lite pendente,super clericatu, sèd etiam pendente lite,super ipsius delicti punitione. Quanuis multi ecclesiastici iudices,conentur intelligere Regia decreta lite pendente, circà clericatū ea tamen finita,liberū sit illis:clericos iam effectos immunes à iurisdictione seculari à carcere dimittere, & hoc verius esse censeo contrà Insignem D.Coua.& alios vt multis probaui suprà.cap.62.nu.20.

D

In blasphemiæ crimine licet reo vnico te ste capi possit, postea tamē sub de fideiussoribus est relaxandus.

Sine plena probatione delicti. Adde Auenda.hanc opinionem sequentē in cap.Prætor.2 par.capit.5.nu.26. & opinio hæc verissima est, & in foren-

forensibus actionibus recepta. Vnde sępissimè consului, & obtinui: ꝙ in his casibus, in quibus Regijs nostris constitutionibus, pœna carceris pro blasphemiæ crimine imponenda sit, licèt reus contrà quem est, solùm vnius testis testimonium, in carcerari possit, si tamèn negat crimen commisisse, statim sub fideiussoribus relaxandus est, donec integra probatio accusati criminis recepta sit, aliter equidem, vnico teste, ordinariam pęnam pateretur, quòd maximam induceret iniquitatem, quòd Auenda. dicto loco verum putat.

Cleticus qui carceribus effractis fugit grauissimè puniendus est.

Nō tamen omittā (candide lector) circâ huius capitis argumentum, ꝙ si clerici post in carcerationem, carceres effregerint, & ab ipsis violentèr recesserint postea capti grauissimis pœnis sunt plectēdi quòd Abb. scribit in ca. à nobis. in fine de Apostat. dicens hoc casu procedi posse ad depositionem, & data incorrigibilitate, ad traditionem curiæ seculari.

Illud equidem vidi dubitari, quòd in forensibus actionibus est frequentissimum si clericus pro debito aliquo fuerit incarceratus, pręstita cautione de non recedendo, alias fugiēdo fideiussor remaneret obligatus ad debitum soluendum, tandem fugit, & postea captus, & in carcerem missus: vtrùm fideiussor teneatur ad debitum soluendum. & eum teneri scribit Salic. in. l. in bonę fidei. C. de reb. credi. Sequitur Petr. Foll. in pract. cano. 2. par. c. 12. num. 9. quòd in laicis est censendum & est not.

Tortura.

CAPVT, C XXV.

1 *Clericus potest torqueri.*
2 *Confessio extraiudicialis sufficit ad hoc vt laicus quæstionibus subijciatur, secus si fuerit clericus.*
3 *Zabarelæ opinio quædam exploditur.*
4 *Clericus torturæ exponendus, an debeat prius degradari.*
5 *Tortura adhuc in secunda instantia peti potest.*
6 *Clericorum tortura non debet esse ità sæua sicut laicorum.*
7 *Clericus per laicum, etiam sui prælati iussu torqueri non potest.*
8 *Confessio clerici facta coram laico, an sit sufficiens ad torturam.*
9 *Clericus vacillans in testimonio, an possit torqueri.*
10 *Iudex excedens modum in tortura ad quid teneatur.*

PRæmissis prius quæ debeant torturam præcedere & quæ sint eius species: & præmissis alijs quæ in eius materia à doctoribus varijs locis scribuntur, quia illa examinare ad præsens nec vacat, nec expedit, transcribere verò præter id quòd pudet, & piget, inutile iudico: solùm enim in hoc opusculo quæ in clericis specialia sunt, & earum personas cō cernunt referre decreui. In primis no 1
tandum est, quod clerici etiam presbyteri si sunt suspecti possunt ex causa torqueri. ità firmat Panormi. esse communem opinionem doctorum, in regula. Cum in contemplatione. de regul. iuris. ex cuius verbis videtur colligi quòd ad hoc quòd clerici torqueri possint, duo debent concurrere. Primum quòd sint suspecti, & sic quòd sint indicia benè probata, ex quibus reddātur suspecti. Alterū, ꝙ subsit causa, quod ego intellige rem, quòd si delictum tale propter

quod meritò deueniatur ad torturã: & quòd clericus torqueri possit propter delictum etiamsi agatur ciuiliter contrà eum, notant Abb. & Philip. Francus in cap. Dilectis. de appell. per text. in cap. 1. de depos. In hoc autem summè notandum est, quòd voluit Abb. Antiquus in dict. capit. 1. videlicet quòd clericus non debet torqueri, nisi sint indicia, & sit infamatus: [a] cuius sententiam dicit esse communem Card. ibi, vt refert Barb. col. 4. quam etiam decisionem doctores plures sequuntur & celebrãt, quos ego in meis regulis & fallentijs collegi, in regula incipien. Confessus de crimine, in. 2. fallen. in. 3. sublimitatione. & vltrà illos idem sequitur Paris in tractat. de sindicatu in impressione parua, fol. 287. in cap. incip. Mandauit. Quanuis à prædicta communi sententia voluit nouissimè recedere Alciatus paucis & leuibus fundamentis, in cap. 1. de offi. c. ordin. super glo. 1. nu. 43. versi. Aduerte tamen. Quòd in tantum habet locum quòd Bonus de Cur. in tract. nobilitatis. fol. 15. col. 4. in fin. provt suprà retuli, dicebat quòd etiamsi cõtrá clericum sint mille indicia, nisi sit infamatus nõ potest torqueri. Quòd etiam scripsit Thomasius Grammaticus in voto. 11. incipien. Tremendi Dei, in nu. 15. pro quo allegat Paul. de Eleazar & Ab. Antiquum in dict. cap. 1. & Ioan. And. & Panor. in di. regula. Cum in contemplatione, & [2] Ana. in. c. 1. de cleri. percusso. Qua decisione Abb. Antiqui motus Feli. in. c. De hoc. de simon. in col. 1. tenet q̃ licèt aliàs confessio extrajudicialis sit sufficiens ad hoc vt possit quis [b] poni ad torturam, vt per glo. vulgatam in. l. Capite quinto. ff. ad. l. Iuliã. de Adult. tamen fallit hoc in clerico, quod est notabilè in proposito: & possent decipi in hoc plures ecclesiastici iudices, qui moti ex illa conclusione communi torquerent clericũ, qui extrà iudicium confessus est crimen. Quam conclusionem ego latius posui in dicta mea regula, & di. 3. sublimitatione: & sequitur etiam eam Decius in ca. At si clerici. de iudi. col. 10. in prin. versi. Quartò limi [3] tatur. Ex quibus enim (saluo meliori iudicio) crederem non benè consuluisse Zabarellam in consi. 45. Casus talis est. in fin. dum dicit q̃ si clericus legitimè tortus confiteatur delictum pro quo torquebatur, non reputat absonum quòd interrogetur de alijs criminibus, de quibus nulla contrà eum erant indicia, & sic iudicem ecclesiasticum ob id non esse reum alicuius pœnæ nam si clericus non potest torqueri nisi extantibus indicijs & infamia, quomodo poterit interrogari de delictis de quibus non est infamatus, nec indicia sunt, licet iã fuerit confessus aliud delictum? præcipuè quia fundamentum suum est satis fragile, videlicet quia præsumitur criminosus etiã in alijs, ex quo vnũ est cõfessus, per regulã, Defleat. de reg. iur. Vndè iudicẽ talia facientem & Deũ in Cælis, & superiorẽ suũ in terris offendere credo, & sic ab eo puniri posse propter id: quia si Zabarella intelligit q̃ potest interrogari de delictis alterius generis, quam illud pro quo fuit tortus: hoc videtur planè esse impium, vt cogatur quis prodere seipsum in delictis occultis. Si verò intelligit quòd possit impunè interrogari de delictis eiusdem generis, hoc non potest fieri, vt notat Alber. de Gandin. in tractat. maleficiorum, in Rubri. de quæstion. & tormentis, in colu. 4. versi. Sed quid de quæstione. vbi tenet, q̃ de iuris subtilitate tortus & confessus aliquod

quod furtum de quo erant indicia, non poteſt de alijs furtis interrogari, licet de generali conſuetudine Italiæ ſeruetur contrarium: quem refert & ſequitur Franc. de Bruno in tract. de indicijs & tortura, in fol. 10. col. 4. limitando quando eſſet diffamatio generalis contra aliquem quòd eſſet magnus latro, quia tunc dicit laudabilem eſſe talem conſuetudinem quòd de alijs furtis interrogetur, aliàs non. Si ergo nec latro laicus poteſt interrogari de alijs furtis, quã
4 tõ magis clericus? Tradunt prętereà doctores aliqui ſummiſtæ aliud ſpeciale in tortura clericorum, videlicet quòd clericus torturæ exponendus
c debet priùs degradari: c hoc ſcripſerunt Autores Roſellæ, & Silueſtrinæ in verbo Degradatio, qui referunt Alexand. in additionibus ad Bart. in l. omnes. C. de Decurionibus. lib. 10. & Roſella refert Roma. in conſil. incip. Manifeſtum eſt, & allega. text. in l. Et ſi excepta. C. de malific. & math. ibi, *Præſidio dignitatis exutus.* Sed ſalua eorum autoritate hoc non credo verum: nam præter id quod Alexand. quem ipſi referunt, hoc non ſcripſit, & ꝙ Rom. conſ. non inueniˢ tur, quis ſibi perſuaderi poterit clericum nondum conuictum, ſed ſolum indicijs & infamia notatum, eſſe degradandum antequàm conſtet de veritatè delicti? Item text. in dict. l. Et ſi excepta. non obſtat, & verba illius ſuprà relata intelliguntur, id eſt, non obſtante priuilegio dignitatis, & ita intelligit Azo. in ſumma illius titul. & Bald. & Salic. in ead. l. & Bonifacius in tracta. maleficiorum, titu. de Malefi. & Math. licet Ang. ibi quem ſequitur Ana. in cap. 1. de ſortilegijs, col. 3. dicat per illum text. ꝙ ſi conſtitutus in dignitate eſt torquendus, debet exui omnibus inſignibus illius dignitatis, & ſic degradabitur, ſicùt fit in ſacerdote, quando duci debet ad ſupplicium. Nec ſuffragari poterit dictæ opinioni text. in l. proditores. ff. de re militari, cuius verba ſunt *Proditores vel tranſfugæ plerunque capite puniuntur, & ex authorati torquentur, nam pro hoſte, non pro milite habentur.* Arguendo de milite ad clericum: quod argumentum benè procedit, vt per Nicolaum Euerardũ in ſuis Topicis iuris, in fo. 33. quia illa lex nec in milite hoc diſponit: nã verbum, *Torquentur*, ibi poſitum nõ debet intelligi de tortura quæ fit ad inueſtigandam veritatem, ſed quæ datur in pœnam. Et quamuis hoc in milite eſſet expreſsè diſpoſitum, non deberet applicari ad perſonas clericorũ: quia in hoc non eſſet recipiẽdum argumentum de milite terreſtri ad cęleſtem, cum talis ſimilitudo eſſet odioſa clericis, & in caſu notoriè iniuſto & contra iuris principia. Et contrarium ſenſerunt Ang. & Ana. in locis ſuprà relatis dum æquiparãt militem & clericum non in tortura, ſed quòd miles debet degradari ad torturã ſicut clericus degradatur ad ſupplicium. In hoc inſuper propoſi- 5
to referendum duxi, quòd tradunt Ioan. de Ana. in conſi. 1. in fina. verbis. & ibi ſequitur Lud. Bol. in addi. ad eundem quòd ſi non fuit petitum in prima inſtantia quòd clericus torqueretur, poteſt peti poſtea in cauſa appellationis tanquam omiſſum, & reſpondet ad dictum Ang. in l. Minimè. C. de appel. quòd illud eſt verum, quando non peteretur fieri: ſed ſalua tantorum patrum autoritate, iudicio meo decepti ſunt in intellectu doctrinæ Arge. quia ille ſolum dicit quòd appellatione pendente non debet appellans ſuſtinere pœnam corporis, vel cru-

ciatum, quòd apertè intelligendum est respectu iudicis à quo: quia ille si uè petatur coram eo, siue non, nõ potest torquere reum appellãtem, quia innouaret, non tamen tollit quin iudex appellationis post deuolutam ad ipsum causam possit hoc facere: vnde cùm doctrina Ang. non aduersaretur illis, superuacaneum fuit velle illi satisfacere. Sed nec mirãduth est: sunt enim lapsus scribentium, quos expedit benignè à lectoribus sufferri: non enim semper vacat singula
6 quæq; scribenda rimari. Item aduertere etiam debent iudices ecclesiastici, quòd tortura clericorum non de-
d bet esse ita sæua, sicut laicorũ d. ita dicit communiter teneri Abb. in dict. regula. Cum in contemplatione. vnde secundùm eum clerici non debẽt supponi aculeis, seu fidiculis, sed virgis, seu corrigiatis, pro quo allegat bonum text. in cap. 1. in fin. 23. q. 5. Nec mirandum enim quòd in ipso processu & tortura clericis suspectis de delicto aliquis fauor impendatur qui laicis non conceditur, cum etiã postquam sunt conuicti de crimine tam dispari pœna plectantur, & sic mortis pœnam euadant: præsertim cum in iure videamus milites seculi à tortura immunes effectos: quòd etiam de doctoribus & nobilibus in legibus regni nostri disponitur. Quid mirum igitur si cum militiæ cingulum, doctoratus gradus, parentum nobilitas, tot homines à tortura penitus liberet, clericalis ordo promereatur, vt clericorum torturam in-
7 dicia ac infamia præcedant? Nota tamen q̃ clericus non potest torqueri
e per laicum e etiam iussu Prælati sui, ità tenent Anto. & Ancha. in c. vt fama, de sent. excõ. vt refert Abb. ibi, in fi. & sequitur Dec. in ca. Dilectis. de appel. in prin. licet contrarium & malè secundũ Abb. vbi suprà habeat communis obseruantia. Hoc etiam concludit idem Abb. in ca. vniuersitatis. in. 3. not. eo. tit. vbi dicit hoc de iure fieri nõ posse, & quod hoc ideo sic fit, quia hodie clerici torquentur vt laici: & talis modus torquendi nõ posset fieri per clericos, quia ferè nemo in huiusmodi obtemperaret, nec sunt edocti in arte ista torquendi sicut & laici. Et vide Barba. in c. decernimus. de iud. colu. antep. vbi refert Bald. tenentem ibi quòd Episcopus potest committere laico vt clericum torquere possit: ipse tamẽ Barba miratur Bald. ista sic intellexisse, & allegat Ant. vbi suprà tenentem contrarium. Vide. tamen Fel. in d. c. Vniuersitatis. de sent. excomm. vbi dicit q̃ ista est conclusio vera & verissima, q̃ laici torquentes clericum præcepto episcopi vel vicarij non excusantur, imò facientes clericos per laicos torqueri sunt excommunicati. & dicit ita tenere Arch. & Ioã. de Fantu. in c. Præsbyteri. el. 1. 5. q. 6. & addit vlterius q̃ si clerici nesciunt torquere quòd tũc poterit vocari officialis laicus qui ligauit clericum torquendũ, & postea clerici possunt torquere. Quod non videtur satisfacere: quia peritia torturæ ita & magis consistit in actibus ipsis torquendi, quàm ligandi. An autem clericus possit ad torturam poni ex confessione delicti facta per eum coram iudice laico, Barba. in capit. At si clerici. de Iudi. col. 14. versi. Capio nunc, motus sep tem fundamentis concludit, quicquid alij dixerint, quòd nullo modo potest torqueri: licet Cardin. in capitul. Per inquisitionem de electione, tenuerit quòd sic. Benè ta-
8 men fatetur Barba. quò si clericus cõfiteatur crimen coram iudice ecclesiastico, aliás non suo, quòd tunc compel-

compellitur vel excusare illam confessionem, vel persęuerare in ea per tormenta: & quòd isto modo potest saluari opinio contraria. & vide eundem Barba. prius in dict. c. At si clerici. in col. 4. dicentę q̃ per illũ tex. cõfunditur doctrina Bal. in. l. vnica. de confes. pen. col. dum cripsit quòd ex confessione facta per clericũ coram laico, non est torquẽdus clericus per Episcopum dummodo illam confessionem reuocet vt erroneam, nam cũ tex. ibi dicat, q̃ talis confessio nõ tenet, non est reuocanda: quià quòd
9 nullum est, reuocari non debet. Atq; asserit in hoc somniasse tantum doctorem. An autem clericus vacillans
f in testimonio, possit torqueri? f Bal. in sua magarita, in verbo Clericus, tenet quod sic, & refert Inno. in c. Cõquestus. de re iudi. hoc tenẽtem. Sed clarè patet quod allegat corruptè Innocen. quia non est talis text. in illo tit. Ideo ob solã Bald. autoritatẽ hoc non crederem practicandũ, cum, vt suprà scripsimus, clerici non sunt tórquendi ad eruendam veritatatẽ delicti, etiã extantibus indicijs, nisi adsit infamia, quantò magis non poterit torqueri, propter solam vacillationem in ferendo testimonium, cũ sufficiat quòd si de falsitate testimonij fuerit cõuictus poterit ob id puniri. Si verò solum vacillauerit, tunc poterit de vacillatione puniri iudicis arbitrio: ad cuius etiam officium spectabit quanta sit illi fides adhibenda discernere. Neq; suffragatur opinio Bald. lex, presbyteri. la. 1. C. de epis cop. & cler. dum probat quòd præsbyteri licèt vacillent in testimonio non sunt torquendi. Alij verò clerici inferiores sic secundũ glos. & summarium Sali. ibi. Nam illa. l. non potuit hoc disponere circà personas clericorum, quod fatetur glos. in capit. Quia iuxtà. §. Presbyteri. lo. 2. 5. q. 6. vbi ad literam est inserta illa. l. per Gratianum: & ideò dicit quòd illa. l. instruit iudicem ecclesiasticum quid facere debeat. Sed ego credo etiam salua glo. autoritate, quod hodie iudex ecclesiasticus firma manente cõmuni opinione de qua suprà, & cum contrarium non reperiatur de iure canono, nõ poterit sequendo instructionem illius legis clericos inferiores propter vacillationẽ torquere, & licet d. l. præsbyteri. fuerit per Gratianum admixta canonibus, nihil sibi per hoc autoritatis accesit. Nec curare debent iudices ecclesiastici quod notat Alberi. in dict. l. Præsbyteri. dum putat ipse quòd clericus etiam si vacillet & dicat se interfuisse facto coram iudice seculari torqueri nõ potest per eum, sed per suũ iudicem ecclesiasticum: quia fundamenta quæ allegat non probant neque sufficiũt: & sua opinio adhuc habet intollerabilius inconueniens, dum firmat q̃ propter vacillationem factam coram seculari possit clericus torqueri per ecclesiasticum iudicem. In torquendis præterea reis, si in ciuilibus magistratibus crudelitas abesse debet, quã tò magis ab ecclesiasticis iudicibus fugienda est? præcipuè quia sæpius tortura cogit innocentes ipsos dolore cruciatos fateri delicta quæ nó perpetrarunt. quia vt dicit Ambrosius in epistolis: *Nimia seuęritas extorquet plerumquè crudelitate mendacium*, prout etiam apertissimè legitur in admirabili illo miraculo per Hieronymum descripto ad Innocentium de muliere sæpius icta. Aduer- 10
tant etiam ecclesiastici Iudices, quòd sic delinquentes torquere præcipiãt, vt veritatẽ inuestigare satagãt, sine vitę discrimine, aut mẽbrorũ periculo, taliter vt ipse torquendus saluus sit

innocentiæ vel ſupplicio, vt ſunt verba tex.in.l.quæſtionis modum.ff.de quæſt. Si verò contigerit, quòd tortus maneat debilitatus in membro aliquo, adeó vt quaſi inutile reddatur non per hoc exiſtimet ſe irregularitatem incurriſſe, vt notat Abb. poſt Gaſp.in cap.1.nu.9.qui cle.vel vou. Crederem tamen in hoc dicendum, q̃ ſi hoc damnum paſſus eſt tortus propter excęſſum torturæ commiſsũ à Iudice poterit propter hoc à ſuperiori puniri,& damnari, vt clerico debilitato reſarciat incõmodum. Ad quod moueor ex no.perHip.in di.l. quæſtionis modum.colu.penult.nu. 72.cum ſeq.vbi tenet, quòd excedẽs modum cõſuetum,& qui debet adhiberi,ſecundum qualitatem perſonæ tortæ,tenetur in Syndicatu, vbi etiã diſtinguit inter excęſſum factum in tortura dolo,culpa,vel caſu,quem videre poteris poſt Sal.in.l.Gracchus. C.de adul.& Anan.in cap.1.colum. 4.&.5.de cler.percuſ.quos ipſe cum alijs refert.

A *Clericus niſi ſit infamatus, torqueri non debet.*

Et infamatur. Adde Alex. ad Bar.in.l.1.ff. de pœnis eundem in eiuſdem additionibus in l.milites.C.de quæſtioni.Anto.de Butrio.in capi. grauis.num.14.de depoſi.Felin. in cap.vniuerſitatis.nu.2.de ſenten. excommu.& in cap.veniens.in 1.n.4. de teſtib.& in cap.cum oporteat.nu. 7.de accuſation.Ang.Aret.in tract. maleſi. in verbo, *Fama publica*. Andr. Barba.in cap.ſi conſiterit.colum. 3. de accuſation.Hyppol.in practi.cr. §.nunc videndum.num.51.& in. §. expędicta.num.40.& in.l ædictum nu.9.& in.l.quæſtionis habendę. num.76 ff.de quæſtion.& in repet. rub.ff.de fidemſſor.nume.126.& in ſing.55.Iaſ.in.l. magiſtratibus.n. 7. ff.de iuriſdi.omn.iudi.Deci.in cap. At ſi clerici.num.126.de iud. Stephl. Aufr.in tractat.de poteſt.Secula.ſuper Eccleſi perſon.reg.3.nu.17.Ioã. Conſt.in gloſ.ad conſtit.Regi. Galliæ.artic.163.fol.294.colum.1. Boeri.Deciſsio.163.Caſſan. in conſuet. Burg.rubr.1.§.5.nu.6.& hanc opinionem communem eſſe teſtantur. Ioann.Imo.in ca.1 col.2. de depoſi. Iacob.Septim.in catho.inſti.tit. 65. num.47.& noſter Gregorius in.l.2. tit.30.par.7.in verbo,*Caualleros* Padilla.in l.quanuis.num.9. C. de iuris & facti ignoran.Boſsi.in tract. delictor.tit.de indicijs.num.15. Didac. Perez.in.l.1.tit.3.lib.1.ordin.Hiero. Gigan.in tract.de crimi.Leſæ Maieſtat.Rub.quemodo & per quos crimen.quæſt.28.num.3.pag.266.Iul. Clar.libr. 5. recep. ſenten. §. fina. quæſtio.64.verſi Sed an clericus,& nouiſsimè Ioan.Gracian. regulis,& fallen.reg.226.num. 91. Et ſtãte iſta opinione non ſufficeret, vt clericus poſsit torqueri,vnus teſtis,qui de delicto deponeret, niſi adeſſet difamatio.

Etſi licet opinio hęc communis ſit, & plena æquitate contrariam tamen tenet Abb.Panor.quem ſequitur malè ſibi conſtans Felin.in cap.olim. colum.3.verſi.tertius caſus.de reſcript. Alcia.in cap.1.num.43.de offi. ord. Iacob. Septima. dict.tit.65.nu.48. Quæ quidem opinio in puncto iuris verior eſt. Tùm quia opinio communis nullo iure nec ratione fulcitur. Tùm quia nullibi legimus, quòd clerici circà hoc, aliquo ſint priuilegio muniti, igitur iuris regulis, & receptiſsimis noſtrorum traditionibus ſtandum eſt, quibus decretum ſtat, quòd ſemiplena probatio ſufficiens eſt, vt quis quæſtionibus, & tormentis ſubi,cia-

Auctor à communi ſententia recedit

B

subijciatur? Tùm quia si infamia ad clericum torquendum necessaria est, hæc sanè sufficienter oritur, ex semiplena probatione, ex alijsque indicijs, quæ eum suspectum & infamatum reddunt. Præsertim quia ista indicia efficiunt notorium iudici ca. cum olim. vbi Abb. de verbo. signi. quòd notorium succedit loco diffamationis. Tùm quia regulariter plùs operantur indicia, quàm diffamatio. l. 1. §. 2. &. 3. &. l. fin. ff. de quæstio. & ea ratione diffamatio simpliciter non operatur indicium ad torturam, vt traditur á nostris in cap. venies. de testi. & alijs multis in locis. Tùm quia sicut respectu pœnæ ordinariæ, vt ea imponatur, sufficit quòd crimẽ legitimè probetur, nec necessarium est, quòd clericus suspectus, vel infamatus sit: pari ratione, nec circá torturam imponendam hoc desideratur nullum equidem discrimen in hoc constitui potest: & ideo communis opinio in practica non seruatur, prout nec in ciuitate Mediolanensi seruari scribit Bossi. in practi. crimi. tit. de indicijs num. 103. Non tamen inficior iure defendi posse, quòd scribit Abb. in cap. licet. primò not. de testib. clariora esse debere indicia cõtra clericum, ad torturam imponẽdã quam contrá laicum sequitur Simon de Prætis. consil. 36. nu. 4. volum. 1.

B *Poni ad torturam.* Adde Bar. in. l. vlt. co. 2. ff. de quæst. & in. l. quoniã. ff. de his qui not. infam. vbi Bal. 1. lecti. col. pen. Bar. Ang. Paul. & Fulg. in. l. ictus fustium. eo ti. Bal. in. l. vni. num. 20. C. de confess. & in. l. milites C. de quæst. Abb. in cap. at si clerici. de iudi. num. 16. vbi Felin. nume. 6. Deci. num. 9. Abb. in capi. quam sit graue. de excessi. prela. & in capit. si quis de gradu. de purg. canon. & in cap. de hoc. de simo. & in capi. olim col. pen. de rescrip. Hyppol. in. l. de minore. num. 50. ff. de quæstio. Lud. Carr. in pract. cri. fol. 56. Ant. Gom. de delict. cap. 13. nu. 8. Fran. Bru. in tract. de indicijs. 3. quæst. cui communi sententię suffragatur Regia. l. 7. ti. 13. par. 3. vbi Greg. Lup. in verbo, *Como quier.*

Degradari. Vide Lud. Car. in d. pract. C fol. 85. nu. 30. nouissimę editionis.

Sicut laicorum. Adde Boer. decisi. D. 163. nu. 6. Hypp. sing. 55. & in. l. maritus. col. fi. ff. de quæst. Bossi. in practi. crimi. tit. de tortura testium. n. 6. Sim. de Prætis consi. 36. nu. 7. vol. 1. D. Episcop. Sept. in iusti. catho. cap. 65. nu. 49. qui nullum ex superioribus allegat, & opinio hæc cõmunis est & contradictorẽ non habet ideò in forensibus exercitationibus, seruanda est. Tùm propter excõmunicationis periculum, si fortè debitus modus torturæ transgrediatur. Tùm propter summã sacerdocij dignitatẽ cui maxima reuerentia debetur, vt latè docet Diuus Chrisostomus in libris de sacerdotio.

Tortura clericorũ nõ debet esse tã sæua sicut laĩcorum.

Torqueri per laicum. Vide Siluestr. E in summâ in verbo excõmunicatio. 6. §. 11. Hiero. Gigan. vbi paulò antè allegaui quæst. 26. n. 6. pag. 267. Ludo. Carr. in pract. cri. fol. 85. nu. 25. vbi scribit laicis licere absque excõmunicationis metu clericos ad torquendũ ligare, vt possint per clericos torqueri. Hæc tamen autoris & aliorum opinio non procedit in assassino qui secundum illum à laico torqueri poterit vbi allègat Capi. decis. 155. Nec etiam procedit quandò clerici non reperiuntur qui clericos torquere sciant tunc sanè tortura à ministris laicis inflingenda est, nam aliter frustrà iudex clericum torquendum esse pronuntiasset si non esset qui exequeretur, & hoc vsu

Clericus non potest per laicũ torqueri præterquam in duobus casibus.

vsu receptam est, vt alios allegans fatetur Iacob. Septiman. dicto cap. 65. num. 49.

F *Tenet quòd sic.* Adde Ludo Carr. in dict. practi fol. 85. numer. 31. & hanc opinionem communem esse tè statur Bossi. in practi. de tortura testium. nume. 7. & opinionem istam Baldi contrà authorem dicit esse cómun. Canonistarum Folleri. in practic. cano. 2. par. 8. num. 47.

Iuramento de præmissis interrogari.

CAPVT, CXXVI.

1 *Iuramentum à clerico de crimine à parte accusato exigi non debet, secùs si ex officio iudicis procedatur.*

2 *Purgatio nonnisi prius præstita copia infamato est indicenda.*

3 *Iuramentũ à clerico exigendum non est, nisi informationis copia prius præstita.*

4 *Reus non potest sub iuramenti religione, de delicto interrogari sine semiplena probatione, aut expressis indicijs, aut infamia præcedente.*

5 *Indicia processus reo antè confessionem sunt manifestanda.*

6 *Sola indicia sine infamia, neque ad purgationem inducendam nequè ad iuramentum exigendum sufficiunt.*

1 ET si ad partium petitionẽ à clericis de criminibus accusatis iuramentum exigi non possit nec debeat, ex officio tamen procedenti iudici a hoc conceditur à doctoribus a ea potissimum ratione. Nam cùm liceat ecclesiastico iudici, clerico infamato purgationem indicere, & tunc de veritate delicti iurare teneatur: sic ei licèt illum sub iuramento interrogare, vt placuit Panor. in cap. Cum super. quasi. ad fin. de confes. In quo tamen ego aduertendum credere, mq; cum ex dicta ratione purgationis id permissum videatur, inferri possunt duæ notandæ conclusiones in materia. Prima est quòd cum purgatio nõ 2 sit indicenda, nisi priùs præstita copia infamato de infamia, vt circà illã se defendat, & an à malibolis seu inimicis habuerit ortum examinetur. Sic nec iudex à clerico poterit iura- 3 mentum exigere statim post capturã ante quam illi præstet copiam inquisitionis contrà eum formatæ: ex quo videtur quôd practica huius Regni sumpta ex. l. 4. part. 7. titu. 29. in qua disponitur quòd reus sub iuramento interrogetur statim post capturã, non habebit locum in clericis.b Qui 4 nimó opinor quòd in laicis captis b non liceat id indistinctè fieri, salua iudicis cõscientia: nisi iudex habeat contra reum semiplenam probationem delicto, aut expressa indicia aut infamiam. Cùm ex mente Sancti Thomæ in. 2. 2. quæstion. 69. art. 2. Prædictis casibus solum liceat iudici interrogare delinquentem, & delinquens teneatur veritatem dicere. Et vide ibi Caietan. qui declarando illã doctrinam Sancti Thomæ addit vnum notabile (iudicio meo) videlicet quòd in casu quo præcedunt indicia, debent manifestari reo, vt sciat se esse in tali articulo constitutum, q; tenetur obedire iudici præcipienti, & extorquenti veritatem, ac etiam vt possit se purgare, & contrà illa opponere. ex quo videtur quod sicut antè torturam debet dari copia indiciorum

c ciorum, [c] sic antè interrogationem, vt Iudex iustè interroget, & reus teneatur fateri veritatem. Vndè quando aliquid ex prædictis tribus capturam non præcesserit, tunc videtur q̃ iudex conscientia recta non poterit vti practica dict. l. Partit. Cùm enim captus qui delictum commisit non tenetur se prodere, nisi præcedat aliquid de prædictis, benè sequitur q̃ aliter non benè interrogat iudex eũ, cum cogat captum reuelare seipsum in casu vbi non tenetur, & peccaret seipsum diffamãdo, sicut alium quẽcunque. Et præter id quod est iustũ rationiq; consonum, hoc est iuxta mentem illius legis Regni si bene cõsideratur. hoc enim vt fiat, dicta lex præcipit in hominibus malę famæ,
d [d] à quibus statim post capturam vult iuramentum exigi. Errant ergo apertissimè temerarij quidam iudices (& qui crocodili more humano sanguine delectantur) qui statim post capturam nullo facto personarum discrimine à captis omnibus de veritate delicti iuramentum exigunt, cùm sepiùs leuia quædam indicia causam præstiterint capturæ. Satis est enim Christiano Iudici si more Christiano iustitiam exerceat. Secunda conclusio, quòd sicut sola indicia sine infamia non sufficiũt ad indicendam clericis purgationem, eodem modo nec sufficiet ad hoc vt iudex possit ab eis iuramentum exigere super delicto.

A Traditur egręgius modus à iudicibus obseruãdus inter rogãdi reos in casibus criminalibus.

HOc *conceditur à doctoribus.* Nota quòd in his quæ ad praxim, & interrogandi reos modum, nihil iure diffinitum est, sed prudentiæ iudicis relinquitur. Ideoque nulla certa regula in hoc constitui potest, nihilominus aliqua consideratione digna erunt animaduertenda. Et in primis monẽdi sunt iudices, vt reos captos dùm de criminibus interrogant, humanè, & benignè tractent, quód sępenumero ad veritatem patefaciendam mire conducit, ne illos seuero vultu, & proteruis oculis pertere faciant, neue iniurioſis verbis, aut contumelijs in eos irrumpant. Est equidem hoc à Christiana religione alienum, meminerit ipsos homines esse, & similia crimina, vel fortè maiora committere posse, nisi Dei omnipotentis gratia, & auxilio iubarentur. Nec ali quandò erit indecorum, si qualitas causę permittit, vt reus prę sertim clericus, vel is qui in dignitate sit constitutus, in humiliori sede quàm iudex sedeat, vt magis quietus sit eius animus, ad confitendum de quo in causis fidei est egręgia constitutio de creta Mantuę Carpẽtanorum anno. 1561. c. 13. 14. & 15.

Benignè etiam admonendi sunt, & subinde exhortãdi, vt simpliciter, planè, ac verè fateantur, & quòd longè caueant, ne contrà ipsos, vel alios, falsum testimonium proferant.

Deinde caueant ne in interrogationibus faciendis, molesti sint, ea interrogantes. Quæ inutilia sunt, sed ea dumtaxat quę ad rem faciunt, sed si reus confiteri cęperit, minimè illũ interrumpant, sed libenter & atente audiant nisi inutilia confiteatur.

Rursus multa simul interroganda non sunt, ne reus cum Sycophanta Plautino dicere possit. *Multa simul rogitas: nescio quid expediam potissimum: sin vnum quidquid singillatim, & placidè per conctabere, & meum nomen, & mea facta, & itinera Ego faxo scias.* Hæc Plautus in Trinum.

Rei verò antè omnia interrogandi erunt, qui sint, de ętate, de origine & quibus parentibus orti, de patria, & de alijs circunstantijs, debet fieri

diligens interrogatio, quia vt optimè Oratores admonẽt, ſuſpitionum argumenta, non leuia ſumuntur, ex genere, natione, patria, educatione, diſciplina, bonitate, prauitate præteriti temporis, ſocietate, amicitia, moribus, verbis, & alijs huiuſmodi, vt docet Cicero lib. 2. Rhetori. ad Herẽnium. Quinti. lib. 5. cap. 10. Orator. inſt. tradit ex noſtris Gand. in tract. crimi. titul. de præſumpti. & egrægiè Fran. Caſonus in tract. 1. de indi. & præſump. cap. 1.

Id etiam cauere debent iudices, vt nè ità reos interrogent vt magis fugiendi modos præſcribere, quàm veritatem indagare videãtur, & vt hoc ſuggeſtionis periculum euitetur, in genere ſunt interrogandi, & deindè paulatim ad ſpeciem deſcendendum eſt, nullam ſingularem delicti circũſtantiam exprimendo Franc. Caſo. in tract. de tormen. ca. 15. Cętera verò iudicis integerrimi arbitrio committuntur. Nam aliquandò expedit ad minima, & particularia deſcendere, vt reus conuincatur, & crimen q̃ perpetrauit, detectum eſſe intelligat: & iſtum ordinem præſcribere videtur Iurecõſultus in l. 1. §. in cauſa. ff. de quæſt. in hæc verba. *Qui quæſtionem habiturus eſt, non debet ſpecialiter interrogare, an Lucius Titius homicidiũ fecerit, ſed generaliter quis id fecerit, alterum enim magis ſuggerentis, quam requirentis videtur.* Hactenus Iureconſultus.

Quibus ſic præmiſſis animaduertendũ eſt q̃ ità iuris Interprętes circà huius capitis argumentũ cõfuſè loquuti ſunt, vt prolixa eorum lectione nõ intelligas, quid tenendum iudicandum ſit, Autorq̃; noſter (quòd cum bona eius venia dicam) ſuper tortuoſam incudem tortuoſius fabricauit. Quidquid alij dixerint, vimembrem ipſe diſtinctionem conſtituo. Aut enim iudex præcedẽte infamia, præhabitiſq; indicijs, in cauſa procedit. Aut de occulto crimine contra iuris præcepta iudicare contendit.

Primò quidem caſu, aſſeuerandũ eſt, iudicem reum interrogare iure optimo poſſe, ipſum quę teneri veritatem confiteri debere, nec curandum eſt quæ pœna imponenda ſit ſpiritualis, vel temporalis, vel quòd procedatur ex officio, vel ad partis inſtantiam, vel quòd crimen ſit notorium, famoſum vel ne: nullum certe diſcrimen inter hos caſus conſtitui poteſt, ſed ſolùm perpendendum eſt, an iudex recte procedat. Ità intelligẽda & interprętanda eſt Bar. doctrina in l. inter omnes. §. recte. in fine. ff. de fur. quam communiter receptam eſſe fatetur Aug. Ari. ad Angelum in tract. malefi. in verbo, *Comparuerunt, & confitentur totum*. num. 13. Bertrã. conſi. 321. num. 3. in fine. lib. 3. idem teſtatur Hyppo. in l. quæſtionis habendæ. num. 27. ff. de quęſtio. Pract. Conrra fol. 280. in prin. Ant. Gom. 3. tomo. cap. 1. num. 65. Iuli. Clar. in pract. crim. §. fina. quæſtio. 45. verſi. ſed quęro. & eam obſeruat communis Stillus Italię vt ſcribit Bar. in l. 1. num. 6. C. de iura calumn. vbi Bald. num. 8. dicit quòd ità cõſuetudo obſeruat. Marian. in c. qualiter & quando. num. 227. quęſtio. 84. in fine de accuſa. Sanct. Thom. & Caieta. 2. 2. quæſtio. 69. artic. 1. Domi. Soto in tract. de ratione tegendi & detegẽdi ſecret. membro. 2. quęſtio. 7. conclu. 1. Martin. Nauarr. in cap. inter verba concluſ. 6. Corro. 65. 1. quęſt. Greg. Lopez qui rem Chriſtianè tractat. in l. 4. tit. 29. par. 7. in verbo, *Iurat*. D. Couarr. in practi. quęſti. 23. nume. 5. Roſel. in ſumm. in verbo, accuſatus. §. 1. Rod. Suar. in l. 4. tit. *De las juras*. lib. 2.

Iudex iuſtè præcipit reo vt delictũ fateatur.

lib.2.foro legum Ant.Gom. 3. tho. var..resolu.cap.12.num.15.Bartho. à Medina in summa libr.1.capit.14. num.35.Anton.Cord.lib.1.quæst. 43.dub.3.

Quanuis opinionem contrariam reum posse negare delictum, si ex cõfessione timeat pœnam corporalem siue iudex ex officio procedat siue ad instãtiam partis. Si verò pœna spiritualis esset inflingenda veluti excommunicatio tenetur reus sub mortali crimine delictum confiteri quam opinionem amplectitur Abb.in capi.2. de confess.colum.penult.Sylvestr.in verbo, *Confessio.* delicti Alcocer in summ.capitul.26.§. *El reo.* Soletq; pro hoc sententia allegari glo.in ca. 2.de confess.lib.6.Sed primam opinionem tanquàm veriorem amplecti mur quam esse communem apud Theologos testatur Petrus à Nauarra(quem post hæc scripta legi)in tractat.de restit.lib.2.capi.4.nume.138. Quæ communis & receptissima sententia, multis iuribus & rationibus fulcitur. Tùm quia publica vtilitas in eo versatur,vt crimina & celera diris pœnis puniantur, vt improbi homines,iustas luant pœnas, & alij earum timore, à committendis celeribus longè repellãtur.vt in.l. cõgruit. ff.de offici.Præsi.ca.1.de offici. ord. quòd fieri nullo modò posset,nisi iudex comperta veritate, ex ipsius rei confessione,sententiam ad punienda celera proferat. Tùm quia subditus vtroq; foro iusto superioris præcepto obtemperare tenetur.iudex autem casu suprà constituto,vt sibi veritas patefaciatur,legitimè procedit, ei verò non obtemperare inobedientiæ peccatum est,& in re graui contractum,quòd mortalem culpam continet. Tùm suffragatur tex.in.l. obseruari.C.de quor.appella.non recipi. cuius legis decisio seruari non posset,si reus legitimè interrogatus, eadem lege veritatem dicere non teneretur. Tùm conducit tex.in.l.vlti. ff.de crimine expila.hæredit.capitu. cum delicti.de accusatio. Tùm quia in causis criminalibus iuratur de calumnia.l.1.vbi glo.Sali.& doctores. C.de iura.calumn. tex. in cap.1.vbi. glo.Inno.Abb. & omnes doctores eod.tit.l.1.tit.11.par.3. quòd iuramẽtum inter alia quæ continet,illud potissimum est,quòd reus interrogatus veritatem patefaciat.l.2. & in authe. Principalis.C. de iureiuran. propter calumn.dan.& in auth. vt litigantes iura.colla.9.Tùm quia apùd Hispanos Regia constitutione id diffinitũ est l.4.ti.29.par.7.cum dicit. *E essũce el Rey,ò el juzgador deue le fazer jurar,que diga la verdad de aquel echo sobre que lo recaudaron.* Et ibi eam notat Grego.& etiam eam perpendit magnus ille apud Hispanos Roder. Suarez in.l.4.tit.*De las juras.*lib.2.for.ll. num.14. Tùm quia tale iuramentũ in causis fidei præstandum esse, præcipit concilium Biterrense.capit.4. in hæc verba. *Ab illis qui sic citati coram vobis, infrà tempus comparuerunt assignatum,recipiatis iuramẽta de mera & plena super facto labis hæreticæ tam de se quam de alijs viuis & mortuis dicẽda quã nouerint veritate.* Idem sanciuit Martinus Quintus in Bulla incip. *Inter cunctas.*in concil.Constantien. Sessio.45.quæ continetur in literis Apost.pro sancto Officio pagina.4. cuius iuramenti formula talis est. *Iuro per Deum & Crucẽ,& Sacrosancta quatuor Euangelia,manibus proprijs facta,medicturum veritatem quòd si fecero Deus me adiuuet,sin autem contrà Deus me condemnet.* Circà quòd aliqua summè necessaria & in practica vtilissima animaduertenda censeo.

Roder. Suar.

Primò,

Reum teneri crimẽ sub pœna peccati mortalis cõfiteri.

Primò, teneri reum in proposita specie iudici interrogãti, sub mortalis criminis pœna, crimen confiteri. Hæc sanè communis est, & Theologorum, & Canonistarum opinio, vt colliges ex Diuo Thom. Caieta. Domin. Soto Nauar. in locis nouissimè allegatis.

Reus à sacerdote absolui nõ potest, nisi animo cõceperit iudici veritatẽ patefacere.

Secundò quòd vsq; adeò reus tenetur, veritatem confiteri, vt nõ possit à confessario absolui, nisi proponat eam patefacere. Nam talis reus in non confitendo peccat, neque eum peccati, pœnitet, imò perseuerat, & ea ratione nec peccati veniam, nec absolutionem meretur. capit. peccati venia. de regul. iur. libr. 6. ità scribit Domin. Soto. dict. tract. memb. 2. q. 7. quòd singulare & quotidiãnum est teste Mar. Nauarr. in manuali. ca. 25. nume. 36.

Reus si semel veritatẽ negauit cũ ad suppliciũ ducitur eam fateri nõ tenetur.

Tertiò, est consideratione dignissimum, quòd si reus iustè interrogatus delictum semel negauerit, licet mortaliter peccet, nihilominus iustè damnatus ducitur ad supplicium, minimè tenetur ad confitendum illud, nisi notabile aliquod damnum indè probabiliter sequeretur. Cùm eius spirituali saluti suficiat iusta confessio cum sacramentali absolutione: vt doctissimè scribit Nauarr. dict. cap. 25. num. 38. Nec inter secundam, & tertiã illationem aliqua inest repugnantia. Nam ob id in secunda, reus mortalem culpam contrahit, nec absolui potest in animæ iudicio, quiâ confessio ad crimen reuelandum, vel ad alios iuris effectus necessaria est. Non sic in tertia, quia cum crimen legimis probationibus comprobatum est, ità vt ducatur ad suppliciũ reus, ideò eius confessio non est necessaria nisi alicui graue damnum sequatur, ità benè declarat contrà F. Mag. Bart. à Medin. & Cordo. D. Segur. in suo direct. 2. par. cap. 17. num. 36.

Si reus nõ respõdit iudici interroganti quid ab eo faciẽdum sit.

Quartò, quòd si reus à iudice interrogatus, respondere nollit, iustè ei præcipi potest, quòd respõdeat alias habeatur pro confesso, ità in quadã causa grauissima Illustrissimi Comitis *de Vreñ.*, iudicatum fuit in Hispania, vt memoriæ protulit Rodericus in dict. l. 4. num. 15. Vel condemnari poterit ad torturam, si confiteri nollit: vel si dubiè confiteatur (puta) non scio, non recordor, Bald. in l. ac cusationem. num. 11. C. de accusatio. & opinio ista approbata fuit in Regio Neapoli. Prætorio teste Cap. decisio. 145. eam sequitur Foll. in practi. fol. 308. & in practica sepissimè receptam fuisse scribit Iul. Clar. lib. 5. recep. sen. §. finali. quæstio. 45. versi. sed pone.

Reus statim & sine mora veritatẽ fateri tenetur.

Quintò, asseuerandum est, reum accusatum statim, cum à iudice interrogatur, ità astringi ad veritatem cõfitendam, vt nullo modò possit, à iudice petere vt sibi dilatio aliqua, vel tempus ad deliberandum conferatur cum dè facto proprio interrogetur Bald. in l. cum falsum. numer. 2. ff. de acquir. hæredi. quam opinionem cõmunem esse fatetur August. ad Ang. in tract. malefi. in verbo, *Comparuerunt dicti inquisiti & confitentur.* nu. 6. Practi. Conrrad. fol. 280. num. 2. & eam totius orbis consuetudo recepit, vt fatetur Sali. in auth. offeratur. num. 6. C. de litis contes. vbi Paul. de Castro. num. 5. & 11. Amad. de sindi. num. 184. quidquid in contrariũ tenuerit. Alexand. in l. 1. in prin. nu. 6. ff. de ẽden.

Reus cõuictus licet iniustè torqueatur veritatẽ fateri debet.

Sextò, illud certissimi iuris est, reũ legitimè conuictum sub mortalis culpæ reatu, si à iudice interrogatur, etiam in tormentis, vtrum crimẽ commisserit, teneri veritatem patefacere, nã licèt iniquè torqueatur cum testi-

bus

bus conuictus sit. ex Angeli sententia in l. et si certus. ff. ad Syllanianum vbi Ioan. Igneus Aug. Arim. in addi. ad Ang. in tract. malefi. in verbo, *Fama publica*. Quæ opinio communis est, teste Hyp. in l. 1. ff. de quæst. num. 11. & in practi. crimin. §. nunc videndum. num. 25. Carre. in practi. crimin. in princi. num. 188. & licèt contraria opinio assertorem habeat Bald. in l. obseruare. num. 9. C. quorum appella. non recip. & in l. 1. num. 9. C. de iura. calumn. Thom. Gram. voto. 1. column. 1. stante igitur communi opinione; nihil refert quòd reus iniustè torqueatur, cum saltim iustè à iudice interrogetur, quam ob causam veritatem confiteri tenetur. ità egrægiè scribit insignis D. Coua. in practi. quæstio. cap. 23. nu. 5.

Iuramentũ veritatis à reo præstandũ est secundum mentem iudicis interrogãtis nõ rei captiosè respondantis.

Septimò est circà hoc mirè obseruandum, quod qui iuramentum præstat iurare debet iuxta mentem iudicis interrogantis, nõ secundum propositum aliud iurare debet alias dolosum emitteret iuramentum & grauiter peccaret Sã. Thom. 2. 2. quæst. 89. artic. 7. in respons. ad 4. & ibi Caieta. Soto. libr. 8. de iust. & iure quæstio. 1. artic. 7. hinc illud Isidori: *Quacunquè arte verbum quis iuret Deus tamen qui conscientiæ testis est ità accipit sicut sibi iuratur intelligit*. Hæc ille. Idem iudicium habendum est de æquiuoco iuramento, quod simulatis verbis artificiosè concipitur, ità vt duplicem sensum recipere possit nam si licitè exigitur non licet tali ampibologia vti, ob maximam iniuriã quæ iudici qui habet ius exigendi fit ita Soto dicto articul. 7.

Reus qui exẽptus est à iurisdictione iudicis veritatẽ crimin. is ó fiteri nõ tenetur.

Septimò, quòd tunc locum obtinent quæ suprà scripsimus, quandò is qui interrogat, legitimus & competens iudex est, vndè si is qui interrogatur, exemptus est ab illius iurisdictione, quiá clericus est, vel Scholaris, aut si reus indebitè ab Ecclesia extractus fuerit, iustè poterit veritatem absque mendacio celare, & quanuis neget officiosum est mendacium, & veniale peccatum tantum, nisi iuramentum interuenerit. Sic tradit elegantèr Domi. Soto dicto tract. 2. mẽbro. quæst. 7. concl. 3. Marti. Nauar. in dict. cap. inter verba. Corr. 65. nu. 244. vbi dicit idem esse quandò iurisdictio iudicis per appellationem, vel recusationem suspensa est.

Quãdò index legitimè ad exhigendam rei cõfessionem procedat.

Octauò, quòd dicetur iudex, ad confessionem exigendam rectè procedere, quandò contrà reum accusatum est, vnus testis oculatus, & omni exceptione maior, aut vnum iudiciũ vel plura illi æquipollentia. Vt videtur sentire Bar. in l. fin. nume. 7. ff. de quæstio. vel quod reus infamia laboret, vt infrà scribo, ver. quôd autem. Necnon desideratur, quod ea probatio in processu contineatur, de ea quæ reus certior factus sit, vt sciat iudici tunc esse obtemperaturum. vt Vt scribit Sanct. Thom. & ibi Caietan. 2. 2. quæst. 69. artic. 1. & 2. Mar. Nauarr. dict. cap. 25. num. 36.

Reus in causis capitalibꝰ an possit à confitẽdo crimine excusari.

Nonò, illud perpetuæ memoriæ commendandum censeo, quod licet præfacta magis communis opinio in causis ciuilibus, & criminalibus procedat, in quibus pœna sanguinis non timetur, necnõ in omnibus spiritualibus controuersijs. At verò in causis capitalibus, & ibi de graui, de decore agitur naturali æquitate dictante, asseuerandum censeo, posse reum salua conscientia, veritatem ipsam absque mendatio, verborum inuolucro contegere. Innitum quidẽ est hominibus, à natura ipsa, vt se defendãt, & à mortis faucibus incolumẽ vitã redant. Hinc leges oriuntur

quibus

quibus insidiatorem cum moderamine inculpatę tutelæ occidere licet. Ab hac naturali æquitate profiscitur ius alienа subripiendi, extremа famæ necessitate ad id impellente. Similiter profiscitur, illa enim potestas qua seruo vitandæ seruitutis gratia, (quæ mors naturalis est) qua permittitur à domino fugere fortior igitur ratio iure naturali eradicata suadet, vt reus absq; criminis nota veritatem quę probari non potest, vt vitа tuea tur celare possit. Deindè neruosa, & vrgentissima ratione, præcedens doctrina fulcitur. Nam si consanguineus ad testimonium ferendum contra cōsanguineum, compelli non potest, quandò ingens aliquod dispendium timetur vt in l. 4. ff. de testi. cum similibus nullus equidem absq; insania negare potest, hoc non magis licere ei, qui mortem vel infamiæ labem est passurus.

Nec hijs reffragatur, quòd iudex iustè interroget, nam similiter reus iustè veritatem celat & vterq; suo iure vtitur, sic iure compertum est, licitum esse iudici præcipere damnato ad pœnam vltimi supplicij, ne fugiat à carcere, ipse verò obtemperare non tenetur. Dominus similiter iustè iubet seruo ne fugiat, ipse autem fugiè do se à seruitute liberare potest, & ità interminis huius propositæ disputationis tenet Petrus à Nauar. de resti. lib. 2. cap. 4. nu. 142. quo casu. Abb. & aliorum opinio posset procedere.

De occulto crimine iudex non potest interrogare.

Secundò autem distinctionis membro, quandò crimen occultum est, non licet iudici de eo interrogare, nec reus tenetur crimē detegere, nec in hoc iudici vel Prælato obtemperandum est, quia contrà Christianā charitatem est, de his interrogare, occulta quidem celera reuelanda non sunt, sed Deo soli relin. quenda capit. si omnia. cap. si oues. capi. ex merito. 6. quæsti. 1. tex. egregius in cap. erubescant. 32. distin. ibi. *De manifestis quidem loquimur, secretorum autem, & cognitor Deus & iudex est.* tex. in cap. si quis aliquando. §. non tibi dico. de pœniten. distinct. 1. ibi, *Non tibi dico vt te prodas*, iugum equidem Domini suaue est. Religio sanè Christiana pijssima est, quę nollit quempiam cū tanta sui honoris & famę iactura obligare. Imò hoc esset contrà ius naturale, nam par esset, vt si obligaret aliquem, vt se interficiat, vt latè probat Diuus Thomas. 2. 2. quęstio. 69. & ibi Caieta. artic. 2. Henr. de Gād. quod lib. 1 quæst. 23. latissimè Abb. in cap. 2. de confess. & est communis Theologorum & Canonistarū sententia, vt colliges ex Domini. Soto & Nauarr. iam allegatis.

Reus nec in causis fidei de omnino occultis interrogatur.

Nec in causis fidei reus interrogandus est de delicto occulto de quo delatus reus infamatus non est Directorium inquisitorum. 3. par. de modis interrogandi reum numero. 74. nisi ipsi rei dum confitentur ansam prębuerint ad alia interroganda quòd frequenter contingere solet, tūc si ad causam de qua tractatur conducunt interroganda sunt sic decretum stat instructione Madriliana ann. 1561. cap. 15. §. *Y deuen siempre*, cuius verba latinitati donata hæc sunt. *Habeant etiam Inquisitores magnam curā, nè interrogent extrà indicia, nisi reus per suam confessionem occasionem præbuerit.*

Crimē occultum quòd dicatur.

Quòd autem dicatur crimen occultum vide Abb. in cap. ex literarū. de tempo. ordin. & in cap. vestra. de cohabita. cleri. & mulier. Domin. & Alexand. in cap. erubescant. 32. dist. asseuerantes, illud crimen occultum dici, quòd probari non potest, idem tenet autor noster infrà. numero. 4.

sequitur

sequitur Gregor. Lup. in dict. l. 4. ti. 29. par. 7. vbi scribit quòd quandò non adest semiplena probatio, vel indicia, ex quibus imponi possit tortura, vel saltim incuti terror ipsius, etiã si adesset infamia, reus interrogari non potest ideò iudices admonet, ne reos de occultis criminibus interrogent, nam cum eos contrà iuris ordinem pœnis afficere intendunt proprias animas damnant. Deumq; Optimum Maximum offendunt. Nec Iudices contrarium facientes Zelus iustitiæ excusaret, quià vt scribit Ab. post Hostien. in cap. cum in iuuentute. de purga. canoni. non permittitur aliquid fieri iudici, ex solo Zelo iustitiæ, nisi subsit iudicium rationis. Tunc verò sola infamia sufficeret, absque alia probatione, vt reus iustè interrogari possit, quando casus esset, in quo haberet locum purgatio canonica ex Abb. sententia in dict. cap. 2. de confess. Præpo. Alex. in cap. ex pœnitentibus. 50. distin. Mihi tamen (vt verum fatear) hæc opinio Gregorij nunquam placuit, nam si iudex cum reus infamia laborat, vel contrá ipsum obiecti criminis indicia vrgent iustè procedit. caqualitèr & quandò in. 1. &. 2. & in cap. super his. de accusa. Ergo reus sclusa morte, tenetur respondere, nec semiplena probatio, nec illa vrgentissima indicia, quæ requirit Grego. desiderantur, vt ad id compelli possit. Quandò vero crimen occultum foret, piaculum esset & longè à pietate Christiana alienum reum interrogare. Quòd summè notandum est, quia vidi imperitissimos & impios iudices, in hoc passim errare, qui in criminalibus, grauissimisq; causis, simplicibus tabellionibus (auaritia tamẽ plenis) reorum confessiones committunt. Qui iuris ordine prætermisso, de occultis criminibus interrogant, datur etenim ex hoc apertissima ansa periurijs, & in numeris alijs malis, in maximum damnum reipublicę, dabunt qui talia faciunt, in die timendi iudicij, strictissimam rationem.

Curiæ Archiepiscopalis Complurẽtis consuetudo quædam reprobatur.

Vndè meritò exterminanda, & releganda est consuetudo quædã quæ potiùs corruptela est appellãda, quæ in aliquibus tribunalibus ecclesiasticis recepta est, & quòd vehementer doleo in hoc Complutensi celeberrimo, nempè quòd in matrimonialibus dispensationibus, qui contrahere volunt solicitè interrogantur an se carnaliter cognouerint, de quo cõtrahẽtes ipsi infamati minime sunt nec alitèr de hoc constat: est sanè cõsuetudo hæc supradictæ verissimæ, & communi conclusioni contraria.

Reus iudici de facto interrogãti, respõdere minimè tenetur.

Si autèm iudex de facto reum interrogat, quandò ius interrogandi non habet minimè respondere tenetur, & iustè absq; labe alicuius criminis, potest ipsum iudicem verbis, cõmuni significatione ambiguis fallere mentiri tamen, nullo modo absque peccato potest, vt docet Augustinus lib. de conflictu vitiorum. cap. si quis cap. primum. 22. quæstion. 2. Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 69. artic. 1. & Caieta. quæstio. 89. arti. 1. Adria. Summus Ecclesiæ Præsul. in materia confessi. dubio. 10. & quodlibe. 11. litera cc. Donii. Soto in tractat. de ratione tegen. & detegen. secre. membr. 3. q. 3. conclus. 5. & lib. 5. de iusti. & iure. quæstio. 6. artic. 2. Martin. Nauar. in cap. intèr verba. 11. quæsti. 3. Corro. 64. Genesi. à Sepulueda in dialogo de ratione dicendi testimonium cap. 5. quòd etiam suprà scripsimus.

Idẽ in teste obseruandum est.

Idemquè pari ratione in teste asseuerandum censeo, qui non tenetur ad testificandũ, potest iudici inerroganti

ganti dicere, se non teneri ei respondere quanuis sciret id de quo interrogatur, & si illum cogere velit, appellare potest præterquam si iustè timet, iudicem in cum fœuitorum, ꝙ si timet, respondere potest se nihil scire (intrà se tamen intelligendo) ꝙ dicere teneatur; ità scribit Martin. Nauarr. in manu. confesso. capit. 25. nu. 43. cuius opinio verissima est, & amplectenda licèt contrariam tenuerit Genesi. à Sepul. de ratione redendi testimonium. cap. 13.

Reus in casu dubij an iudici interroganti obtẽperare teneatur.

Illùd verò sciri oportet quòd à nostris prætermittitur, vtrùm in casu dubij, reus teneatur iudici interrogãti respondere, cum sibi non constat, àn iudex legitimè procedat, vel nè & instam dubitandi causam habeat, potissimum hodie, cum antè confessionem non detur sibi copia indiciorũ, vt sequenti annotatione scribam, & in proposita specie Domin. Soto in dicto tract. memb. 2. quæstio. 7. concl. 3. asseuerat in fauorem rei declinandum esse, maximè in capitali iudicio, quia peius est in tali casu hominem occidere, quam iudici non parere, idquè latius ipse probat eod. tra. memb. 3. quæstio. 2. quòd verissimũ putò. Nam quòd reo, antè confessionem copia indiciorum detur natura lis defesio est, quæ sibi ad proprium honorem tuendum, & vitam conseruandam competit, non equidem cõtraria consuetudo, in hoc detrimẽtum inferre potuit, nec pro iudice in hoc præsumendum est, cùm iuris sanctiones non obseruet, vide quę scripsi suprà versi. Octauò quòd dicitur.

B *In clericis.* Nota quòd hoc in ecclesiasticis tribunalibus minimè seruatur, forensis nanquè vsus nullam differẽtiam inter clericos, vel laicos, constituit.

C *Copia indiciorum.* Adde quód istã opinionem sequitur Practi. Papien. in forma Inquisitionis in verbo, *Fama publica*, Vbi dicit quòd malè hoc in practica seruatur. De iure equidẽ quod suprà scripsimus verissimum est. Consuetudo tamen quæ sępenumero integerrima iura destruit opinionem contrariam recepit, quò silicet reus interrogetur, & examinetur antè datas defensiones, & iudiciorũ copiam, ità quotidiè practicatur vt fatetur Foller. in pract. crimi. Cano. fol. 165. num. 9. Practica Iodo. foli. 24. num. 18. Practi. Conrra. fol. 255. limita. 6. Iuli. Clarus lib. 5. recep. sen ten. § fin. quæst. 45. versic. sed quid. vbi dicit quod stante istà consuetudine generali, malè faceret iudex qui alitèr obseruaret. Quæ forensis consuetudo iuuari potest, apùd Hispanos ex Regia. l. 4. titu. 29. par. 7. vbi eam ad hoc notat Greg. in glo. magna in finalibus ver. dicens sub dubio tamen fortè, quôd stante Regia illa constitutione, iudex iustè interrogare potest, non data reo copia Inquisitionis. Semper tamẽ mihi summè placuit, ea forensis practica qua Ecclesiastici, & Seculares iudices, Deum timentes vti solent, vt antè confessionem receptam minimè præcipiant informationis copia dari, sed tantũ tabellioni, vel notario præcipiunt ꝙ testium depositiones, absque eorum nominibus coram reo legat, vt indè compertum habeat, quid contrâ ipsum probatum sit & veritatem fateatur.

Consuetudine receptũ est, ꝙ nulla indiciorũ copia data rei confessio exigatur

Post confessionem verò receptã accusationemquè oblatam, non solum testium depositiones, sed ipsorũ nomina reo manifestari debent, vt melius seipsum defendat. tex. ellegãs in cap. veniens. in. 2. de accusati. Regia. l. 11. tit. 17. p. 3. l. 4. tit. 1. lib. 8. ordi. noui nunquam equidem defensionis

Testium nomina, & depositiones, quandò Reis, manifestari debeãt.

nis facults deneganda eſt.l. defenſio nis facultas.C.de iure fis.libr.10.tradit optimè Bonifa. in tracta. malefi. in rub.de inquiſi.& de earum form. num.15.fol.267.Fulgo.Paul.de Caſtro & nouiſsimi in.l.2.C. de ęden. vbi optimè Socin. prædictam communem ſententiam declarat procedere,in his indicijs, & probationibus quæ recipiuntur,poſt inquiſitionem & negationem parte citata, ſecùs verò iudicandum eſt,in illis:quæ fiunt antè inquiſitionẽ pro informatione curiæ quòd eſt de mente Angeli in l.quæſtionis.ff.de quæſti.& Bart.in l.fin.eo titu.idque Socin. ea ratione probat,quia tales teſtes parte non citata examinati,nullum ei præiudiciũ inferunt,niſi repetantur.vt in.l.fina. ff.de quæſt.& hoc ſequitur Gregor. noſter.in dict.l.11.in verbo, *Teſtigos* vbi dicit,quòd per hanc practicam ceſſauit timor ſubornationis teſtium qui in plenario iudicio ſunt repetendi.Quæ ratio potiſsima fuit Hoſti. hoc tenentis in dict.cap.qualiter & quando.

Ex quo manifeſtè ſequitur,quod illorum teſtium nomina,reo manifeſtanda ſunt,qui plenario iudicio fuerunt reproducti,vel de nouo teſtimonium in eo protulerunt,& hoc facta publicatione, non verò illorum qui ſummario iudicio depoſuerunt,cum iſti nullum præiudicium quo ad cõdemnationem inferant, latè ſui teſtimonij ratificationem,alias, equidem apertiſsima anſa daretur reo,vt pręcibus,donis,teſtes corrumperet,eos ve longè repelleret,ne primis depoſitionibus ſtarent, & crimen maximũ partis offenſæ, & reipublicæ damnum, impunitum remaneret,& ſummè laudo iudices, qui in criminalibus cauſis, præſertin grauiſsimis, ità faciunt.licèt practicam hanc increpet diligens & doctus Ioan.Gutierr.allega.13.nume.2.Sed ab ea recedẽdum non eſt, quòd ſummè nota,quia nullus ex noſtris, ità declarat & in actionibus forenſibus eſt frequentiſsimum.

Sunt equidem nomina & teſtimonia teſtium eo modo,vt dictum eſt, publicanda,vt locum obtineat,etiam ſi per modum inquiſitionis proceda tur.Vt ſcribit Cępol.conſi crim.65. &.66.Petrus Paul. Pariſi. conſil. 2. num.255.volum.4.Iul.Clar.libr. 5. recep. ſenten.§.fin.quæſtio.49.ſiuè ea inquiſitio generalis, ſiuè ſpecialis ſit nihil ad rem facit,& hoc expręſſè probatur in.l.1.&.4.ti.1.lib.8. ordi. noui.

Ex qua ſententia,& dictarũ Regiarum legum Sanctione, colligendum eſt,nõ eſſe etiam in cauſis, in quibus ſummariè, & de plano proceditur, publicationẽ teſtium denegãdã probat dicta lex.1.ibi. *Y oya a la parte, y le de copiâ y traſlado de la peſquiſa, y ſũmariamẽte proceda,porq̃ los delictos no quedẽ ſin pena.* Et dicta lex.4.ibi, *aquel ò aquellos contra quiẽ fuere hecha la peſquiſa,ayã poder de demandar los nõbres de los teſtigos,y los dichos de las peſquiſas,porque ſe puedan defender.*

Vndè manifeſtè deducitur,q̃ licèt cõſuetudo iã inuaſit,nõ ſolũ in ſecularibus ſed in eccleſiaſticis tribunalibus q̃ in criminibus, in quibus de plano & ſine ſtrepitu, & figura iudicij procedendũ eſt, vt in criminibus prouenientibus ex incõtinẽtia ex cõcil.Trid.Seſ.25 c.14.de refor.& in alijs,proceſſus vno cõtextu fieri ſoleat.Nẽpè quià datur reo ad ſe defendũ copia accuſationis capitulorũ,cũ perẽtorio termino,cũ honore publicationis,necnõ cũ cõcluſione,& citatione ad audiẽdã ſentẽtiã diffinitiuã,nihilominus tamẽ,cũ debito effe

Ee ctu,&

ctu,& non sub vmbra testium publi catio fieri debet ità vt detur reo inte gra copia vt se defendat,quòd Regię constitutiones iam allegatæ probãt. Nec forensis,si contraria esset quan uis longęua consuetudo defendi po test,sed tanquam inniqua diuino,& naturali contraria releganda esset.Et hac ratione,si testiũ publicatio omit tatur processus esset ipso iure nullus hoc sinè dubio in causis criminali bus, ità Iul.Clarus libr.5 recep. sent. §.fina.quæst. 48.in princ.D.Segu ra in directo.iudi.Eccles.2.par.cap. 14.num. 8. quid autem sit in causis ciuilibus vide quæ scripsi ad Ioann. Ber.in regul.708.

D Ioann. Ber. opinio de qua hic mo ribus re cepta nõ est.

Malæ famæ. Adde quòd forensis practica minimè hãc Auctoris inter prætationem recepit nam generali tèr in omnibus,nulla constituta dif ferentia,an sint bonæ vel malæ famæ dicta Regia. l. Partitarum procedit, vt scribit Greg.ibi in glo. magna in l fine, nam quòd lex illa de bona, ve mala fama,loquitur est sanè alia ratio ne an reus deferendus sit per domũ, ad res suas componendas,cum capi tur, vel statim ad carceres defferẽdus sit,vndè Gregori. ab Autore nostro ibi recedit,communem practicam de fendens,vt nulla copia indiciorum reo do data,iudici de crimine inter rogare liceat.

Confessionibus proprijs.

CAPVT, C XXVII.

1 *Traduntur multa,quæ à iudicibus ecclesiasticis,in clericorum cõfessionibus,præ oculis sunt habenda.*

2 *Confessio clericorum,non verificata quando nocet.*

3 *Clericus,qui delictum confitetur,sine accusatione punitur.*

4 *Pœna mitior imponitur per viam inquisitionis,quàm per viam accusationis nisi de crimine per partis cõfessionem constet.*

IN confessionibus clerico 1
rum illa meritò obseruari debent,quæ in alijs reis à iure dispositа ac à doctori bus interpretata legũtur,cum in hoc non debeãt esse deterioris conditionis quàm laici. Ex quo debent aduer tere Iudices,an tales confessiones cle ricorum fuerint extraiudiciales, vel coram non suo iudice,aut verisimilia in se continentes, aut incidentèr, & non principaliter factæ, curatoris autoritate non interueniente, si cleri ci minores sint viginti quinquè an norum,aut in tortura nõ seruata for ma,quam in talibus confessionibus iura exigunt,& si quid tale in illis re pererint,obseruent,illa quæ iura in hoc tradunt,& doctores scribũt:quę quidem transcribere nolo. Vnum ta men fortasse attentari possit in ista materia, q̃ cùm clerici pro crimini bus,non infligatur pęna mortis,aut mutilationis membrorum, q̃ in cri minibus quibus veniunt puniẽdi cir cà traditionem curiæ seculari, præiu dicaret illis confessio facta delicti, si ne eo quòd iudici necessariò constet delictum fuisse in veritate perpetra tum. [a] Nam q̃ hoc in seculari iudi- a
cio requiratur, ex eo introductum: est:quia cùm nemo sit dominus mẽ brorũ suorũ,nõ potest aliquis in periculũ vitę suæ aut mẽbrorum quic quã fateri cõmisisse, nisi in veritate constet delictũ fuisse perpetratum. Attamen q̃ sua confessione sola pos sit sibi clericus in ordinibus,ac bene ficijs suis facere sibi prę iudiciũ non

reperi-

reperitur prohibitum, cùm posit ex conuentione ad illorum amissionem obligari. Vt de ordinibus probat text.in cap.quotiens.1.quæstio. 7.& de beneficijs probatur in capit. cum dilecto, & cum glos. in verbo obligauit.de electione,& in cap.fin. de crimi.fal.vbi hoc not.Abb. in.3. nota. Quanuis omnibus iudicibus consulo,vt si fieri potest semper satagant quòd illis constet de delicto à clericis sibi confesso.Est, & alia specialitas in clericis confitentibus delictum,videlicet quòd sine accusatione puniantur:hoc tradit in eis specialefore Hostien. in capitul.2. de confessi.sic intelligendo text.ibi, quod refert.ibi Cardin.licet quod ad illius text.literam & intellectum illlum no
4 admittat. Est præterea & alia tertia specialitas in ista materia, quòd licet sit verum quòd quando agitur per viam inquisitionis non possit impo
b ni pœna ordinaria b delicti,vt in capitul.Inquisitionis.de accusat. fallit hoc si de crimine constat per confessionem.ita limitat Innocen.in capit. Qualiter.el.2.de accusat. & sequuntur ibi scribens,vt refert ibi Felin.in 5.licet autem.in princip.qui hoc reputat singulare Ponit etiam Præpo. in capitul.de accusa.2. quæstion. 8. column.38. probat text. quem ibi commendat Abb.in capitu.fina. de celebra.missarum. Item aduerte in ista materia quòd sola confessio criminis facta in causa ciuiliter acta, quando ageretur criminaliter non sufficeret ad condemnationem: sed potest compelli reus vt perseueret in ea. ita concludit Abb.in capitul. Qualiter. el.2. fina.verbis de accusa. sin intelligens Innocen.in capit.Per Inquisitionem.de elect.

Visse perpetratum. Adde A
Bald. in authent.sed nouo iure.C.de ser.fug.vbi Cep. column.15.Ange. in.l.1. column.2.ff.de confess.& in.l. certum in prin.eo titul. Ange. Aretin. vbi latè Augusti. Arim.in tract.malefi.iii.verbo,etiam vestem. num.25. Hyppol.de Marsi.in.l.1.nume.32. ff.de quæstio.Ludo.Carr. in practi. crimi.fol.237. secundum nouissimã impressionem Ioann. Ber.in regul. 124.Felin.in.c.auditis. colum.16.de præscrip.Pari.de Puteo in tract. sindi.in verbo, *Confessio*, circà medium Tho.Gram.decisi.Neap.2.nu. 38.

In crimine vero hæresis ex sola cõ *In Hæ*
fessione procedi potest ad condem- *resis*
nationem,quia cum hęresis crimen *crimi-*
mente cõcipiatur,& in animo lateat *ne ex*
plerunquẽ non potest aliter probari *sola cõ*
quam per propriam reorum confes- *fessione*
sionem.Bal.in.l.si quis non dicam ra *absquè*
pere.C.de Episcop.& cleri. Nicola. *alia pro*
Arelatanus in tract. de hæret.not.2. *batio-*
Fran.Ponzin.de lamijs.n.52.&.70. *ne quis*
Et quanuis hæc vera sunt,nihilomi *condẽ-*
nus tamẽ cum defensiones sint de *nari po*
iure naturali,vt in.l.vt vim.ff.de iu. *test.*
& iur.non obstante propriâ confessione offerri debent reo defensiones & si quid aduersus eam opponere voluerit,audiendus erit ne iniustè se dã natũ cõqueratur, nã contra propriã cõfessionẽ multa opponi possunt vt scribit Iul.Clar.in pract.crim.§.fina. q.55.versic.sed pone. & quæst. 64. versi.sin autem reus.

Pœna ordinaria. Adde omnino An B
dręę.Tiraq.in tract.de pœnis causa. 53.num.1.cum seq.Anto. Gome.3. tomo.delictorum.c.1.nu.51.

Testibus conuictorũ.

CAPVT, CXXVIII.

1 *Laicus in criminali causa contra clericum non admittitur.*
2 *Laicus an sit legitimus testis contra clericum in criminali causa, si veritas aliter haberi non potest.*
3 *Laicus legitimus est testis contra clericum in notorio crimine, necnon in criminibus simoniæ, hæresis, & Lesæ Maiestatis.*
4 *Corpore vitiatus, non potest in criminali causa contra clericum testificari.*
5 *Clericus de crimine ciuiliter conuictus, an possit beneficio priuari vigore illius sententiæ nouæ inquisitione formatæ.*
6 *Fama an probetur per laicos contra clericos.*
7 *Confessus & conuictus, quo ad omnia non parificantur.*
8 *Clericus de delicto an duobus testibus conuinci possit.*

1 Licet circa numerum & integritatem testium nihil sit in causis criminalibus clericorum specialius requisitum, quàm in alijs, quia tamen laici clericis Oppido sunt infesti, prouisum est quòd laici in causa criminali
a non possunt esse testes contra eos,* vt in capitul. De cætero. de testibus. Quod procedit etiam contra clericum in minoribus, vt tenet Domi. in cap. Sicut sacerdotes. 2. quæstio. 7. refert Felin. in dict. cap. De cętero. in
2 prin. Quod tamen limita nisi delictum, de quo clericus accusatur, esset commissum in loco, in quo non essent clerici secundùm Abb. ibi, motum his de quibus per eum. Feli. tamen ibi credit, quòd difficile istà limitatio obtineret, quia non valet simpliciter consequentia: Veritas haberi non potest, ergo testis inhabilis efficitur habilis: quia illud solum est in his, quæ de sui natura ab alijs sciri nequeunt, vt not. Inno. & Anton. in capitu. tertio loco. de proba, Vbi etiam dicit, quòd lex Canonica in criminali adeò resistit ne laici testificentur contra clericos, quòd non videtur iste casus posse de nouo induci ex sola autoritate Abb. Et respõdet ad fundamenta eius. Vide tamen Ias. in l. fina. in fin. C. de his qui. vt indig. vbi sequitur limitationẽ Abb. dicendo, quòd quando essèmus in vna Villa in qua non reperiretur nisi vnus clericus, tunc quia nec habitu nec actu delictum posset probari per alios clericos, laici sunt idonei testes in subsidium. b Posset tamen considerari pro Felin. contrà Abb. & Ias. quòd iste casus non est exillis, in quibus habitu non possunt tales testes haberi: quia hoc videtur procedere, quando ex qualitate delicti, hoc est, in conjuratione vel alijs: quia doctores in hac materia loquentes, non ponunt exemplum nisi in coniuratione & similibus delictis, quę ex communi sua natura solent clanculum perpetrari, non vero in his quibus ex natura loci in quo committitur delictum, non possunt alij testes inueniri: Alioquin in omnibus delictis commissis in desertis admitterentur testes inhabiles: quia ex natura loci non solent ibi homines nisi casualiter adesse. c Sed quia, si opinio Abb. non seruaretur, esset dare ansam presbyteris, qui soli habitant in opidis rusticanis, vt securè & impunè plura committerẽt delicta, etiã præsentibus laicis, ideò crederem quod eius opinio seruari posset, habita prudenti consideratione per iudicem qualitatis, personæ clerici delinquentis, & testium, & delicti perpetrati. Et an ille clericus, alias sit inuisus aut gratus oppidanis illius

b
c

illius loci. Et prædictam sententiam Abb. simpliciter referendo sequitur Hyppoli. in l. Dmu. colum. 2. ad fin. numer. 9. ff. de quæstion. vbi multa ponit in proposito, scilicet quòd vt veritas inueniatur quando ipsa aliter haberi non potest, conceditur illud, quod aliter non concederetur, & propter hoc receditur à regulis iu-
3 ris communis. Quod etiam fallit in crimine notorio, probat text. quem dicit ad hoc Abba. optimum. in capit. peñ. de purg. canon. Item etiam fallit in criminibus exceptis, scilicet simonia, Hæresis, & Lesæ Maiestatis. ità notat glos. in capitu. Cum P.
4 de accusat. in verbo laicus. Item mutilati membris, vel corpore viciati non possunt testificari contrà clericum in causa criminali, [c] notat Abb. Antiquus in capi. 1. de except. refert Bald. in sua Margarita, in verbo mutilati, dicit perpetuò menti tenẽdum. Hyppolit. in sua pract. criminali, in. §. Nunc videndum. in colum. penul. numer. 52. Aduerte tamen in ista materia quòd conuicto clerico de crimine cum ageretur ciuiliter, lata sententia potest suus superior priuare illũ beneficijs, vigore illius sententiæ, formata de nouo inquisitione, & assũpta illa sententia, tanquam inducente notorium. ità voluit Innoc. in capi. Qualiter el. 2. de accusat. vt refert Abb. in fin. qui dicit cum hac sua sententia transire docto. communiter, qui tamen dicit aduertendum: quia hoc dictũ est periculosum, & refert Innocen. sensisse oppositum in cap. Per inquisitionem. de elect. Fama verò an probetur per laicos contra clericos, vide per Anto. in capi. In literis. colu. vlti. de test. Et pro intellectu materiæ huius. c. & precedentis, nota q licet conuictus & confessus parificentur, vt notatur in. c. At si clerici. de iudi. in princ. hoc intelligendũ est quãtum ad hoc vt perueniatur ad sententiam nõ quo ad omnia. ità tradidit Card. ibi. & de differentia cõstat ex his quę notantur in. cap. 2. de de confess. & in. c. 1. de test. loquẽdo in teste qui conuincitur de crimine tangente causam, aut qui illud confitetur. Numquid autem clericus possit conuinci de delicto duobus testibus tantùm? si credimus Paul. de Castro. in l. iudices. C. de Iudic. in fin. verbis videtur dicendum quòd non: scripsit enim ibi, q in criminali non videtur sufficere duo testes sine alijs præsump. sed contrariũ credo verius sequendo Card. in Clem. 1. §. Verum in. 1. quæstio. de hæret. vbi concludit quòd etiam in causa hæresis sufficiũt duo testes [d] propter ius generaliter disponens q in ore duorum, &c. Cuius opinionẽ dicit veram repertoriũ inquisitorũ. in verbo testes in. §. Per quos testes. vbi allegat pro ea gl. no. in. c. Pręsul. 2. q. 5. quę tenet q contra Papam sufficiunt duo testes: [e] de de qua etiam glo. meminit. Feli. in. c. Quotiens. de testib. in. 1. col.

c

d

e

Cõtra eos. Vide tex. in. c. laicos. 2. q. 7. & in. c. veniẽs. in. 1. de testi. Spec. in tit. de teste. §. 1. versi. Itẽ quòd est laicus. Io. An. in. c. Prælatis. de hom. lib. 6. Quæ sanè opinio quo ad plenã aduersus clericũ probationem intelligenda est testimoniũ laici indiciũ facit contrà clericũ Abb. in. c. de cætero. nu 5. vbi Fel. de testi. Alex. in. l. maritus. ff. de quæst. Hypp. sing. 98. & in pract. §. diligenter. nume. 132. Folleri. d. pract. cri. pag. 539. Hypp. consi. 41. num. 5. vol. 2. Caro. Ruin. consi. 158. colu. 4. volum. 5. Roland. Valle consil. 24. nume. 15. vol. 1. quæ opinio an vera sit differit diligentissi-

A *Laicus contra clericũ an esse possit testis.*

mus noſter Didacus Perez in l. 1. ti. 3. lib. 1. ord. in glo. magn. verſi. laicus præterea. Itē non habet locum in laicis integræ & bonæ famæ in quibus ceſſaret ſiniſtra ſuſpitio ità tenet Andreas Siculus in ca. cum non ab homine. de iudi. quem ſequitur Andrę. Alcia. ibi num. 92. dicens eſſe diligēter notandum. Nec procedit communis ſententia quandò de crimine agitur ciuiliter qua tunc poteſt laicus cō trà clericum teſtificari. hæc eſt communi opinio vt fatetur Ferr. conſi. 183. num. 5. verſic. vltimo confirmatur & Iul. Clar. in pract. crim. §. final. quæſt. 24. verſi. Prætereà quæro.

B *In ſubſidium.* Adde omnino Alex. de Imo. conſi. 64. nu. 5. volu. 1. Iaſo. in l. cunctos populos in. 2. lectione nu. 50. C. de Summ. Trin. Anton. in cap. tertio loco. de proba. Dec. conſ. 133. col. vlt. Hyppo. ſing. 73. Thom. Gram. conſi. 58. nu. 4. Hypp. conſ. 41. num. 5. vol. 2. Boſsi. in tracta. delict. titu. de indicijs & conſider. 170.

C *In cauſa criminali.* Vide tex. optim. in cap. ipſi Apoſtoli. 2. quæſt. 7. glo. in ſumm. 4. quæſt. 3. Abb. Feli. & docto. in cap. 1. de excep. Hyppo. ſing. 98. Dida. Perez. in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordi. & hanc opinionem communem eſſe fatetur D. Epiſcopus Couarru. in practi. quæſt. cap. 18. num. 2. Quā tamen dicit non omninò veram eſſe, vel non. ità intelligendam, vt ex aliquo corporis vitio, abſq; vlla animi labe, fidem cuipiam detrahamus, nihilominus tamen in practica difficilè eſſet contrà communem obtinere, vt ſcribit Clarus vbi paulò antè allegaui.

D *Duo teſtes.* Adde quòd hanc opinionem communem eſſe fatetur Mari. Soci. & Felin. in cap. excommunicamus. in. 1. nu. 27. de hæret. vbi Io. de Ana. nu. 2. Boer. deciſi. 341. Car. in tract. de hęret. nu. 126. Villadi. de hęret. q. 13. num. 9. Silueſt. in ſumma in verbo Hæreſis. 2. q. 4. Conr. Bru. lib. 4. de hæret. c. 9. Albert. de agnoſcendi. aſſertioni. q. 34. in prin. & in repeti. cap. 1. de hæreti. lib. 6. q. 16. n. 4. Alphon. Gerr. in theſauro religi. Chriſti. tit de hæreti. nu. 20. D. Epiſcop. Iacob. Septi. in Chatho. inſt. ca. 50. nu. 3. & in Enchirid. ti. 34. nu. 4. Pala. Ruu. in alleg. Hęreſis. §. 13. Iul. Clar. in pract. cri. §. hęreſis. verſi. habet etiā. Ant. Gab. in ſuis com. opin. in verbo teſtes duo. pag. 395. Boſsi. in tit. de hæret. nu. 4. Ant. Gom. lib. 3. vari. reſolu. c. 12. nu. 9. Ioan. Rojas in ſing. fidei. 165. n. 8. & ſeq. Quę cō munis opinio ea innitur ratione, quia caſus hic de cōdemnandis hæreticis duorū teſtium teſtimonio, nō inuenitur exceptus ab illa vulgari regula, in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum. Fatentur tamē omnes q̄ ad hoc vt per duos teſtes hęreſis probari poſsit, debent eſſe integri, & omni exceptione maiores. capi. licet de teſti. tradit Deci. conſi. 429. Pala. Ruu. in alleg. de Hęreſi. §. 13. Nec cō queri poteſt reus cū hęc probatio ligitima iudicāda ſit, & in nulla defenſionis facultas denegetur, Imo eius cauſa diligēter tractetur & antè eius condemnationem accuratè omnia expendantur.

teſtes fidem faciāt.

Hoſtienſis autē in Summ. de hær. §. qualiter deprehēdatur. nu. 4. ſcribit crimen hęreſis minimè duobus teſtibus probari, ſed treș vel plures requiri, quia nimis durū. videtur, probū virū duobus tantū teſtibus de tanto crimine condēnari, quā opinionem aduerſus cōmunē ſequitur Archi. Flor. in. 3. par. ſuæ ſummæ tit. 18. c. 2. §. 5. Conrr. Brun. d. lib. 4. de hæreti. c. 9. Nicol. Aymer. in direct. Inqui. par. 3. quæſt. 71. Ioā. Tabi. in ſumma in verbo,

Sing. opinio quæ dā Hoſt. interpretatur.

In Hæreſi crimine an duo

verbo, Inquisitor. num. 37. qui dicit Hostien. opinionem procedere de æquitate, communem verò de rigore Albertin. de agnosci. asser. quæstio. 34. num. 5. scribens opinionem Hostien. seruari in practi. & ea communiter Inquisitores fidei vti non vero communi opinione. idem Alb. in d. rep. capit. 1. quæstio. 16. num. 12. affirmat opinionem communem sibi non placere, & opinionem istam tanquam æquiorem nouissimè sequitur. Ioann. Rojas Valentinus inquisitor in tracta. de hæreti. 2. par. 4. asser. nu. 103. quam declarat procedere, præter quã si reus accusatus esset improbæ famæ & opinionis, vel alia admi nicula contra eum vrgerent, quo casu communis opinio erit seruanda.

Testes in hæresis crimine minime publicantur.

Cùm equidem in hæresis crimine testium depositiones non publicentur vt. c. fin. de hæreti. lib. 6. quod Innocentij Sexti Pontificis Maximi cõstitutione decretum est, quæ incipit, cum negocium, ibi. *Sanè volumus vt nomina tam accusantium prauitatẽ hæreticam, quam testificantium super ea, nullatenus publicentur, propter scandalũ vel periculum, quòd ex publicatione huiusmodi sequi possit.* Sunt tamen qui censeant (vt obiter hoc dicam) decretum illud non esse Inno. Sexti eo q̃ is Pontifex decem tantummodò annos vixit, & in dicta constitutione annus vndecimus sui Pontificatus sui refertur, nec minus fuit Innocen. Quinti, qui septem annos vixit, vndè ea constituta necessariò tribuenda est Innoc. Quarto qui per vndecim annos in sede Petri præfuit, vt nouissimè refert Fran. Pegn. in director. inqui. 3. par. Sch. 129. quàm extrauagantem referunt Reper. Inquisitorum in verbo, nomina versic. nunc videndum est Petrus Paul. Pari. consil. 2. volum. 4. Nicol. Aymer. in directorio inquisitor. 1. par. in fine Iacob. Septim. in Enchirid. inquisi. tit. 35. num. 15.

Quòd etiam diffinitum est Apostolica constitutione Pij Quarti Põtificis Maximi incip. cum sicut quæ continetur in literis Apostolicis pro officio Sanctę Inquisitionis pagin. 105. Hoc equidem antiquitus Biterrensi & Narbonensi concilijs fuit stabilitum in quorum primo ità scriptum est. *Illud autem caueatis secundũ prouidam Sedis Apostolicæ voluntatem nè testium nomina signo, vel verbo aliquo publicetur.* Ex quo affirmandum videtur q̃ non solùm testium nomina manifestari nõ debent, sed nec circunstantiæ ex quibus reus percipere possit qui testes cõtrà cum deposuerint, vel qui eum denũciauerint idq; censeo vocari *Signum* ibi. Et quanuis Bonifacius Octauus in cap. fin. §. cessante. de hæreti. in. 6. asseueret testium & accusatorum nomina, in hoc crimine, sicut in alijs publicari, dummodò fiat sine metu alicuius periculi, hodie verò semper tale periculum iustè timetur vt ea publicatio non fiat. Quòd si accusatus hoc petierit audiendus non est, vt Iurisconsulti Auinionenses, in facti contingentia interrogati responsum præstiterũt, in quibusdam dubitationibus in causa fidei quæst. 3. Fateor tamen quòd dicta testium reo ẽdenda sunt, vt se defendat, nonnihil verò vt prædiximus sunt suprimenda, & ità receptum est, fuit etiã hoc statutum in instruct. Hispa. an. 1484. & in alia Mãtue Carpẽtan. vulgò *Madrid*, Anno 1561. cap. 13.

Sed silẽtio prætermittẽdũ nõ est, vtrũ ex causa eiusdẽ periculi in quo dicta iura innituntur in alijs criminibus prætereà in hæresis possint iudices Ecclesiastici denegare accusatis testiũ

nomina & videtur asseuerandum q̃ si quiá cum eadem vrgeat ratio eadẽ esse debet iuris dispositio.l. illud. ff. ad legem Aqui.l.à Titio.ff.de verb. oblig.&in terminis ità scribit noster Greg.in.l.11.tit.17.par.3. in verbo, *Conducho tomado*, Sed decipitur in hoc vir egrægius nam nulla ratio ità vrgẽs nec aliquis fauor ità vrgere potest ad denegandam hanc publicationem,sicut in dicto hæreseos crimine vt scribit Dom.& Doctores in dict. cap.fin.§.iuuemus,& Abb.in capit. præterea.num.7.de sponsali.Roma. in sing.364.Hyp.in l.de vno quoq; num.61.ff.de re iudi.Carre.in tract. de hæreti.num.121.D.Redin. de maiestа.Princip.in ver. *Sed etiam per legitimos tramit.*num.113.licet Grego.in dict. l. par. pro opinione contraria falso allegat.

Cõtra Greg. Lopez

Videtur igitur vt ad institutũ redã asseuerandum testes quorum nomina non publicantur, non esse respectu rei omni exceptione maiores,cũ non possit accusatus aduersus eos aliquid obijcere, cum eorum nomina ignoret. Non tamen me præterit quòd superioribus non vulgaritèr reffragatur dicta Extrauagans Inn. Sexti,vel potius Quarti, quæ dictis testis non publicatis, plenam fidem ádhibendam esse præcipit ibi, *Et adhibeatur dictis huiusmodi testium nihilominus plena fides*: Quòd ex cõtingit, quia ipsi Inquisitores ex proprio eorum munere,vitam & mores testium diligenter inquirere debent,vt tradit Ioã.Rojas in singula.fidei sing.208. Ideò sapientissimis & integerrimis hæreticæ prauitatis Inquisitoribus, quibus cura huius rei demandata est iudicandum relinquo,pium tamen esset nisi sinistra suspitio accusati aliud suaderet ab Hostiensis opinione non recedere, & post hæc scripta legi idem tenentem Franc. Pegñ.virum benè hæruditum in directorio inquisit.3.par.Schol.126.pag.244.

Testes non publicati in crimine hæresis plenè probãt.

Sufficiunt duo testes. Adde Abb.in cap.quoties.in prin.& in cap. super eo. in.2.nu.2.& in. c. licet vniuersis in prin.de testi.& in cap.tertio loco. num.6.de probationibus. & in cap. at si clerici.num.3.de iudi.& in cap. cum esses numer.16.de testam. & in capi.per tuas.vbi Felin. de maior.& obedi.& in cap.1.num.5.de procu. Anto.Corse.in sing.incip.Papa potest. Dec.consi.100.Villald.de hæreti.quæstio.13.num.9.Alber. in dict. capit.1.quæstio.16.num 8.de hære. lib.6.Bossi.in practi.titu. de hæreti. num.5.& tit.de confess.in prin. Antoni.Gab.in loco iam allegato. Requiritur tamen quôd dicti testes,sint integrè fidei, & condictionis, hoc equidem necessarium est in testibus, qui in criminali causa contrà Episcopum producuntur capit. accusatio Episcoporum.cap.testes.2.quæsti.7. cap.vltim.2.quæstio.5.conci.Trid. Sessi.13.cap.7.de reforma. statuens quòd si odio, vel temeritate, aliquid deposuerint, grauissimo pœnarum supplicio sunt plectendi. E

In criminalibus causis ad sentẽtiã deuenirẽ dũ non est necesse testes plenario iudicio fuerint reproducti nec rei consensus incõtrariũ valet qui nec probatorio termino ant suis exceptionibus potest renũtiare.

Et antequàm ab huius capitis Scholijs recedam,illud non prætermittam quôd iudices Ecclesiastici,diligentèr cauere debent, nè in criminalibus causis, ex summaria informatione, ad proferendam sententiam diffiniti uam procedant,etiám si accusatus cõsensum præstiterit, vt detur tanta fides testibus, sicut si in plenario iudicio fuissent producti.Et potissima ratio est,quia in his causis non potest, in probatorio termino suis defensionibus renunciare gl.celebris in.l.pactum interhæredem in verbo, cum liceat.ff.de pact.hæc sanè renunciatio,cum tendat in præiudicium personæ,

sonæ, vel status, non potest firmitatẽ obtinere. arg. tex. in l. liber homo. ff. ad legem Aqui. & ità interminis opinionẽ istam tenet D. Redin. de maiestate. Princip. in parte. *Sed per legitimos calumniæ limites.* nu. 114. Petrus Auenda. resp. 11. nu. 5. Rojas in sing. 203. Petrus Dueñ. in reg. 23. limit. 1. quã opinionem communem esse fatentur Anton. Gom. 3. tho. vari. resolu. cap. 13. num. 33. & nouissimè D. Paz in pract. 1 tho. 5. partis. §. 9. n. 4. Quæ communis opinio verissima est, & procedit quandò ex crimine esset in flingenda pœna corporalis, vel infamiæ. At si non esset inflingenda, nisi pœna pecuniaria, vel alia quę non induceret infamiam, non esset locus communi opinioni Imola in l. custodias. de pub. iudi. & doctores suprà allegati.

Ab ingressu ecclesiæ interdici.

CAPVT. CXXIX.

1 *Is cui ecclesiæ ingressus est interdictus, celebrans, quando irregularis efficiatur.*

POena ista minor est pęna suspensionis ab officio, quippe cùm solùm in ecclesia prohibeat eum qui patitur illum, in officio suo agere. Et is cui sic est Ecclesię interdictus ingressus, cùm sibi censeatur in ipsa celebratio diuinorum interdicta, irregularis efficitur si contra huiusmodi interdictum diuinis in ea se ingerat in suo agens officio sicut prius: vt sunt verba text. in capit. Is cui. de de sent. ex commu. lib. 6. Quòd procedit in tantum, quòd etiamsi celebret in ecclesia non consecrata quæ proprie dicitur basilica, est irregularis, vt notat Domi. ibi referendo Calder. & idem tenet Syluestr. in verbo interdictum. lo. 6. §. 5. in sua summa. Si autem celebrat nõ in ecclesia, sed in oratorio strictè sumpto, ità quòd non si Ecclesia, tunc non est irregularis. vt no. Domi. ibi referendo eundem Calde. Interdictus tamen ab ingressu ecclesiæ vnius, poterit in alia celebrare, vt tenet gloss. in cap. Is cui verbo, in ea. de senten. excommuni. lib. 6. & suspensus ab ingressu ecclesię, si celebrat extrà ecclesiam nõ est irregularis.* notabile est dictum Innocen. in cap. Sacro. de senten. excommu. super gloss. verbo. mensem. quẽ sequuntur plures doctores, quo modo ibi refert Felin. colum. 2. nu. 7. Item nota. quòd si is, cui est interdictus ingressus ecclesię administrat sacerdoti in missa intrà ecclesiã, putà vt Diaconus offerendo calicem in altari, vel vt Subdiaconus porrigendo diacono hostiam, & calicem in ordine, incurrit etiam irregularitatem secundùm Domi. ibi. Quę omnia etiã ibi refert & sequitur Philip. licet breuioribus verbis. An autem liceat ei cui est interdictus ingressus ecclesiæ intrare illam audiẽdi diuina officia, vel orandi, seu transeundi gratia: vide per eos ibidem, quorum dicta referre non curo. Statuit præterea tex. in dict. c. Is cui. quòd si talis clericus dicto interdicto durante decedat, nõ debet in ecclesia vel cęmeterio ecclesiastico sepelliri, nisi pœnituerit. Ex quo mihi visum est sempèr quòd in hoc vltimo tex. loquitur, quãdo clerico imposita est talis pœna propter contumaciam, vel quandiu satisfactionem quam pręstare potest impẽdit, quandò verò in pœnam crimi-

a

b

nis, cum iam pœna morte finita sit, crederem tunc eum sepulturæ tradendum ecclesiasticæ.

A *Non est irregularis.* Adde gl. not. istam opinionem tenet in cap. is cui. de sent. excommu. lib. 6. & in cap. vltim. de offic. ordi. eo. lib. quam opinionem communem esse testatur insignis Couarru. in cap. Alma mater. 2. par. relecti. §. 1. nume. 3. de sentent. excommu. lib. 6. quæ probatur in c. præsenti. 5. q. 2. Poterit etiam is cui ecclesiæ ingressus interdictus est iurisdictionem ecclesiasticam exercere etenim ea suspensus non est. gl. memorabilis in cap. sacro. in verbo, interdictum. de senten. excommunica. quam doctores ibi sequuntur Abb. in cap. ab excommunicato. column. 4. de rescrip. Miles in reper. in verbo, suspensus.

Is cui ingressus Ecclesiæ interdictus est, iurisdictionem ecclesiasticã potest exercere.

B *Diuina officia.* Non equidem is cui Ecclesiæ ingressus interdictus est ingredi Ecclesiam eo tempore quo sacra munera celebrantur poterit sed alio tempore licèt orandi causa ità tenet Calderi. in tract. de Eccles. interdict. membro. 2. versi. nunc queritur. Archidi. Dom. & doctores in dict. cap. 15. cui. Non tamen irregularis iudicandus est, licet audiat diuina solennia capit. is qui. de sent. excommun. in. 6.

Cui interdictũ est ingressus Ecclesiæ ingredi potest quandò diuina munera non celebrantur.

C *Sepulturæ tradẽdum Ecclesiasticæ.* Vide egregiè Dom. Couarruu. in dict. §. 1. qui quomodo hæc autoris nostri opinio intelligenda sit optimè declarat.

Suspendi.

CAPVT, CXXX.

1 *Suspensio si imponitur propter crimẽ, monitio necessaria non est, secus si pro contumacia.*

2 *Differentia elegans inter suspensionẽ quæ infligitur propter crimen vel propter contumaciam.*

3 *Suspensus ab officio, an ab beneficio suspensus intelligatur.*

4 *Suspensus à iudice de facto celebrãs irregularis efficitur.*

5 *Suspensio alia temporalis, alia perpetua.*

6 *Quæ crimina digna sint suspensionis iudicis arbitrio reliquntur.*

7 *Iudex suspendens illum, qui est suspẽsus à iure, in dubio ab homine suspensus non præsumitur.*

SVspensio est vna de ecclesiasticis censuris, vt probatur in c. Queréti. de verb. signi. per quam interdicitur officium, vel exercitium competens alicui personæ ecclesiasticę: quę interdictio aliquando à iure, aliquãdo à iudice fit: de qua vltima suspensione (hominis videlicet) nobis ad præsens est sermo. In qua quidem in ferenda iudex aduertere debet, quòd si imponit eam in pœnam delicti monitio non est necessaria, licet aliàs quandò fertur pro contumacia, non debeat ferri sine monitione, sicut neque excommunicatio secũdum Ab. in cap. Reprehensibilis. de appella. post Innocen. in cap. 1. de excęsib. Prælat. Et idem notat Cardin. in Clemen. fin. de pœnis. versi. Quod si. & idem tenet Sylvest. in summa, in verbo suspensio. §. 4. Et quòd propter delictum possit inferri suspẽsio, probant iura in ca. Tam literis. de testibus. & in cap. In loco. 5. quæstio. 4. secundum Abb. vbi suprà & vide aliam notabilem differẽtiam in hoc quòd suspensio fiat propter crimen, aut

1

2

aut propter contumaciam: nam primo casu prouidendum est suspenso à beneficio, ne cogatur mendicare. Secundò verò non, cum ipse possit sibi prouidere satisfaciendo. ità notat Abb. in cap. Pastoralis. in. §. Verum. column. penultim. de appella. sic intelligendo glo. in capi. Cum Vintonien sis. de elect. Debet prætereà iudex aduertere, quòd aliquando oportebit suspendere delinquẽtem ab omni ordine, vel ab vno tantùm, aliquãdo etiam ab ordine & beneficio simul, aut à beneficio tantum considerata delicti qualitate & ordinis in quo excesit. Si autem suspensio fiet simpliciter ab ordine, illa intelligitur ab omni ordine, & si sit suspensus ab ordine Subdiaconi, intelligitur suspensus ab omnibus ordinibus superioribus. Secus autem è contrario: quia suspensus ab ordine sacerdotali potest exercere officia inferiorum.

3 An autem suspensus ab officio intelligatur suspẽsus à beneficio, vide gl. nota. in dict. Clemen. fin. de pœnis. in verbo, Suspensi. & ibi Cardi. in eundem in Clementin. 1. de priuileg. in versi. Cęterum. in. 7. quæstio. cum duabus sequent. Imol. in capit. Cum dilectus. de consuet. 8. colum. aliqua notanda per Præposi. in cap. Presbyterum. 28. distinct. in. 2. & 3. colum. Et vide bonam distinctionem per Sylvest. in verbo Suspensio. in. §. 5. vers. Si quis est suspensus, quàm trãscribere nolo. In hac insuper materia semper consulo iudicibus, vt in sentẽtia vel præcepto suspensionis apertè declarẽt à quibus ordinibus vel actibus, vel beneficijs intendant suspendere clericum: quia cum constat de voluntate iudicis, illa seruanda est. Vndè concludit Abb. post. Anton. in dict. cap. Pastoralis. §. Verum. colum. fin. de appell. quòd si Iudex quã do suspendit aliquem à beneficio intendebat inhabilitare eum ad omnia beneficia: tunc sententia porrigit effectum suum extra territorium iudicis, licet executio debeat fieri per Iudicem territorij. Si verò simpliciter intendebat suspendere à beneficijs quę habebat in suo territorio, tunc procedit glos. in dict. §. Verum. quia 4
taliter suspensus potest alibi habere beneficium. Effectus autem suspensionis factæ à iudice est, quòd celebrãs durãte illa in ordine à quo fuit suspensus est irregularis. vt not. Ioã. And. & doct. in capit. Si celebrat. de cleri. excommu. minist. & Domi. & Philip. in cap. 1. §. fina. in fi. de re iud. libr. 6. Ideò monendi sunt clerici dũ suspenduntur, ne celebrare audeant suspensione durante. Tanta est enim plurium imperitia, vt credant solum iudicis præceptum violare si celebrẽt nòn verò pœnam irregularitatis incurrere. Suspensio prætereá aut est 5
temporalis, aut perpetua. Temporalis non operatur vltrà tempus præfinitum, & eo lapso tollitur sine alia absolutione. Perpetua verò æquiparatur depositioni, vt notatur in cap. Si quis. 83. distin. vbi Domi. quem ad hoc refert Decius in capi. Apostolicæ. col. pen. versic. secundo. Abb. de exceptio. & vide Imo. in ca. Cum dilectus. de consue. 8. colum. qui referendo Gasparem Calde. dicit quòd suspensio perpetua ab officio habet vim priuationis, & tunc taliter suspẽsus censetur priuatus beneficio secũdùm eum. Ex quo videtur dicendum quôd per talem suspensionem ab officio, videatur beneficium vacare, vt possit fieri prouisio de eodem. Et sic suspensio perpetua non debet imponi nisi pro graui crimine, sicut de depositione dicitur in cap. Tuæ. de pę 6
nis. Quæ autem crimina sint suspen

sione

ſrone digna, licet Anton. in capi. At ſi clerici. de iudi. vſus fuerit dare regulam. Abb. tamen ibi, in colum. 11. dicit quòd non poteſt dari certa regula: ſed iudex informauit motum animi ſui ex caſibus à iure expreſsis vt in illis & ſimilibus imponat pœnã ſuſpenſionis, & ſic ſecundum eum committitur hoc arbitrio ſuperioris: quod ibi ſequitur And. Sicu. co. 28. in fin. De ſuſpenſione verò iuris nihil referre libet, ſufficiat videre Sylueſt. in dict. verbo Suſpẽſio. in §. 6. vbi colligit. 40. caſus in quibus quis
7 incurrit ſuſpẽſionem à iure. Vnũ in ſuper nota in hac materia, ꝙ ſi Iudex ſuſpendat illũ qui eſt ſuſpenſus à iure, non preſumitur in dubio ſuſpenſus ab homine, qui preſumitur quòd Iudex voluit in dubio exequi pœnam iuris, non verò nouam ſuſpenſionem infligere, vt notat Didacus de Villadiego in tracta. de irregularitate. in cap. De ſuſpenſione, in col. 1. referendo Abb. in capi. Tuarum de Priuileg.

A *Vſpenſio.* Vide latiſsimè pro ampliſsima huius capitis materia vltrà ordinarios interpretes Paul. Borga. de irregula. ſexta par. cap. de ſenten. ſuſpenſionis Simo. Maio. eodem tracta. lib. 3. cap. 19. Martin. Nauarr. in manuali. confeſſor. c. 27. nu. 151. cum multis ſequen. D. Epiſcop. Couarru. in Clemen. ſi furioſus. 1. par. §. 1. num. 1.

B *Excommunicatio.* Adde tex. in c. ſacro. & in cap. contingit. in. 2. de ſen. excommu. capi. conſuluit. de offici. delega. cap. de illicita. 24. queſt. 3. ea. inter quatuôr de maiorita. & obedi. Quæ monitio perſonalis eſſe debet eo qui mi. in poſſ. ſicuti reſpõderunt Inno. Coll. Abb. & doct. in c. vlt. de Præpoſi. in cap. caueant. 3. queſti. 9. Fel. in cap. cum ſit Romana. num. 13. de appella. Rota in nouis deciſsion. 271. & 367. & latiſsimè Andr. Tira quell. lib. 1. de retracta. §. 9. gloſ. 2. nu. 4. Dom. Couarruu. in cap. Alma mater. 1. par. relecti. §. 9. num. 4. de ſent. excomm. in 6. tradidi ipſe ad Ioan. Bernar. in regulis & fallen. reg. 265. & regul. 554. vbi quatuor limitationes conſtitui.

A beneficio. Vide latè Boni. de Bitali. in Clement. cupientes de pœnis Nicol. Boeri. conſil. 21. & latiſsimè noſtrum Gregor. in l. 17. ti. 9. Part. in ver. *El derecho.* C

Eſt irregularis. Adde quòd ad hoc vt ſuſpẽſus efficiatur irregularis, per actionem à qua ſuſpenditur, nõ eſt ſatis ſufficiens ſuſpenſio illa quæ fit à ſolo Deo propter peccatũ mortale. c. vltim. de vita & honeſt. cleri. Nec itẽ ſufficit ſuſpenſio quæ fit à ſacerdote confeſſario, in animæ iudicio, vt tenuit Inno. in cap. ſi celebrat. de cler. excomm. miniſt. Gonſal. à Villadiego de irregula. colum. 8. Sed eſt omnino neceſſarium, quòd ſuſpẽſio fuerit à iure, vel ab homine iudice, in exteriori foro, propter delictum, quo ad ſe & quo ad alios infiicta, ſicuti tradiderunt Inno. Ioan. And. Abb. & omnes in dict. capit. ſi celebrat. de cleri. excommun. miniſt. Deci. conſi. 141. ad finem. D

Suſpenſus propter peccatũ celebrãs nõ efficitur irregularis.

Beneficis priuari.

CAPVT, C XXXI.

1 *Clericus non niſi propter crimen graue, ſuo eſt priuandus beneficio.*

2 *Pœna priuationis à beneficio non poteſt imponi niſi à iure exprimatur.*

3 Per

3 *Per ſententiam latam ſuper crimine, non cenſetur quis priuatus beneficio, niſi hoc in ſententia exprimatur.*

4 *Iudex delicti poteſt priuare delinquentem beneficio, quod alibi habeat.*

5 *Clericus, qui beneficio priuatur an ad fructuum reſtitutionem teneatur.*

6 *Clericus ad reſtitutionem fructuum condemnatus: perceptos tantùm, non verò qui percipi potuerit, reſtituere tenetur.*

7 *Inferior à Papa, vt legatus vel Epiſcopus, cum cauſa poteſt inhabilitare aliquem, ad beneficia etiam in perpetuum.*

QVM enim beneficia eccleſiaſtica ſtipendia ſint miniſtrorum eccleſiæ, & hos deceat honeſtos ac mundos eſſe, meritò quidem canonica iura ſanxerunt facinoroſos ac improbos clericos beneficijs priuan
a dos fore, [a] vt probis viris concedantur, qui qua decet vitæ puritate mini
1 ſtrent. Vnum tamen aduertere debet Iudices, quòd beneficio non debet priuari clericus, niſi crimen ſit graue text. eſt in cap. Inuentum. 16. quæſt. 7. quem dicit notabilem Abb. in cap. Tuæ de pœnis. & eſſe bonum text.
2 in cap. 1. num. 2. de iudi. Pœna inſuper priuationis à beneficio non poteſt imponi à iudice niſi exprimatur à iure, per gl. quã ibi reputat ſingula. Abb. in. capit fin. de iure patro. & in cap. Cum vos. de offic. ordi. Et in. §. Cum igitur, in authen. de non eligen. ſecun. nuben. vbi eſt tex. ſingul. ſecund. Bal in auct. ex teſtamẽto. C. de collatio. & ita tenet Barb. per prę dicta. in cap. Nouit. de iudi. in colu. 45. verſi. Tu pondera. Et vide etiam Domin. in cap. Quo iure. 8. diſtin. colum. vltim. vbi dicit quôd nullum crimen inducit priuationem ipſo iure, niſi ſit iure cautum. Quod refert Felin. in ca. Quęrelam. de iureiurã. in colum. 2. & in capit. ex parte. lo. 1. col. 1. de reſcrip. vbi etiam plura allegat in propoſito præcedentis cõcluſionis. Plura etiam cumulauit Tiraquellus in repet. l. Si vnquam. C. de reuocandis donationibus. in glo. in verbo reuertatur, in numero. 206. &
3 in dub. ſequent. Item nota quòd per ſententiam latam ſuper crimine non eſt quis priuatus beneficio, niſi hoc ſententia exprimat, notat Innocen. in capi. Qualiter & quando. el. 2. in glo. ſuper verbo diminutionẽ. de accuſa. vt refert Rota in collectis per Bernardi. de Biſgneto, in tit. de ſent. & re iudi. in deciſ. fin. in fina. verbis. faciat etiam quòd Bal. in. l. Cum fratrem. C. de his quib. vt in dignis, voluit ſentire, quòd ſi fuit ſententia lata ſuper homicidio, & de beneficio nihil fuit dictum, quôd non poſsit impetrari tanquam vacans, quem ad hoc refert Ioann. de Anan. in capit. fina. colum. 1. de homic. Vide tamen Abb. in ca. Inter dilectos, del exceſ. præla. prope fin. vbi ex verbis Inno. ibi notat, quôd condemnatus de aliquo delicto per ſententiam, cenſetur priuatus ipſo facto beneficio ſuo intelligendo ſecundum eum quando crimen erat tale quòd inducebat priuationem beneficij, vel quando irrogabat infamiam ipſo facto: nan ſuffi cit quòd condemnetur, licet pœna non exprimatur in ſententia, quia illa intelligitur poſita autoritate iuris. pro quo allegat. l. 1. ad Turpilia. & alia iura. facit ad hoc ꝙ vbicunquè quis incurrit ipſo facto pœnam priuationis beneficij, poteſt abſq; alia ſententia beneficium conferri alteri. proba tex. in cap. 1. & not. ibi Dom. ex eo, in colu. 4. in. §. Sacri de homi.

in. 6.

in.6.qui generalius ibi tenet in col. 6.versi.quęro quare,quòd omnia iura canonica & ciuilia quæ dicunt ipso iure,vel ipso facto aliquem puniri cõfiscatione bonorum,vel alia pœ quacunq;,debent intelligi, vt sufficiat declarare vel pronunciare illum talis criminis esse culpabilem:& locus erit dictis pœnis iuris,etiamsi in sententia non exprimantur.idem tenet Abb.in c.peruenit.col. 1. de appel.quem refert & sequitur Felin.vbi alia dicit in proposito.in cap. 1. col. 12.num.6.de consti.Et illud dictum Domi.commendat idem Felin. in c. 4 2.colum.1.num.2. de sponsa. Et aduerte q̃ iudex delicti non solum potest pronunciare super delicto, sed potest priuare delinquentem beneficio quod habet alibi.[b] ita notat Car. b in Clemen.Pastoralis.versic.Deniq; in.2.quæst.in fin.de re iudi. Si tamen clericus in terra ecclesiæ suæ inculta, industria sua & laboribus siue expẽsis plantauit vineam seu reduxit ad culturam causa suæ sustentationis,licet priuetur postmodùm beneficio propter delictum,relinquitur sibi illa terra vsque ad vitam suam,notat Abba.post Innoc.in cap.fin. de pecun. 5 cleric.& ibi Barba.colum.3.An autem clericus qui priuatur beneficio teneatur ad restitutionem fructuum, vide Paul.de Castro in.l.1.C. de his qui.vt indig.vbi per text.ibi per tex. ibi referendo Guli.de Cuno dicit q̃ si clericus committit delictum, propter quod possit priuari beneficio, licet habeat ius in re quousque sit priuatus, postquam tamen est priuandus,tenetur restituere fructus quos percepit á die commissi delicti, vel percepere potuit.siue extent,siue sint consumpti,& siue sit effectus locupletior,siue non. Sed Guliel. ibi non loquitur in clerico,sed in vassallo cõmittente felloniam. Et hanc opinionem Pauli sequuntur Salic. Alexan. & Iaſ.ibi,quam etiam conclusionem inter sua singularia annumerauit Hippo.singul.525.Clericus qui cõmisit,pro ea tamen nihil aliud, allegat nisi aliquos ex dictis doctoribus in dict.l.1.Idem etiam tenent Bald. Angel.& idem Paul.in.l. prædonis ff.de petit.hæred.& Roma.in l. Diuortio.ff.solut.matrimo. Henric. in cap. Cum nostris.de concess. prab. Et prædictam sententiam Angeli in dicta.l.prædonis celebrat pro notabili Hippoly.in singula.268. Verus possessor,nihil aliud nisi Angelum referendo.Et hanc etiam conclusionem videtur sequi Decius consi.118. Viso instrumento.colum.1.referendo doctor.in dicta.l.1. & Angel. in dict.l.prædonis.Contrariam tamen sententiam tenet Cardi. in Clemen. Constitutionem.5. Cæterum. in fin. de elect.Philip.Corneus in d.l.1. C. de his qui. vt indignis. 1. colum. & Felin.in cap.De quarta.in colu. 19. de prescrip.vbi per septem fundamẽta hoc putat esse verius, & respõdet ad fundamenta in contrarium ad dicta.Nouissimè autem vide egregium doctorẽ nostrum Hispanum Anto. de Burgos,in capi.Ad nostram. de emp.& vendit.in colum.11. versicu. Venio modo. vbi dicit quòd licet aliàs solebat comprobare illam sentẽtiam Feli.tamèn quòd tunc diligentius considerando tenet contra eum & sustinet opinionem contrariam, & satisfacit ad fundamenta Felin.& dicit quod nullo modo concludunt eius dicta,nisi dum allegat quandã decisionem Rotæ,cui ipse respondet parui pendendo eam.Et quia videtur esse communior opinio cum Paulo,& suis sequacibus in dict.l. 1. ideo illam tenendam censeo quãuis

in

in clerico qui post commissum delictum propter quod priuatur, semper perseuerauit seruiẽdo in ecclesia vbi beneficium habebat, crederem ipse benigniorem & æquiorem opinionem Felin. & aliorum, quòd tunc solùm talis damnaretur ad restitutionẽ fructuum à die propositæ contrà eũ accusationis, vel formatæ inquisitionis, nisi quando delictum induceret priuationem ipso iure, vt in crimine hæresis & simoniæ, vt suprà dictum est suo loco, & in alijs quinque casibus, videlicet in cap. Felicis de pœn. lib. 6. & in Clementi. Multorum. de pœn. & in cap. Eum qui. de præben. lib. 6. & in cap. 1. de hom. lib. 6. & in cap. Ad falsariorum. de cri. fal. Quia tunc clericus indistinctè posset condemnari ad restitutionem fructuum
c à die commissi delicti: c & isto modò potest intelligi doctrina Bald. in titu. de pace iura. firman. in vsi. fœu. in. §. Iniuria. versic. Quæro an committat furtum. dum tenet quòd recipiens fructus beneficij, qui priuatus
6 est iure, committit furtum. Crederem præterea in hoc proposito posse dici (saluo meliori iudicio) quòd quando clericus propter crimen damnatur ad restitutionem fructuum, quòd damnabitur solùm ex quadam æquitate ad restitutionem perceptorum, non autem eorum, qui percipi potuerunt: satis est enim, si ecclesiæ cui applicandi sunt, clericus restituat fructus quos percepit, quanuis illos cõsumpserit, sine eo q̃ tam stricta exactio fiat abeo, sicut si spoliasset aliquẽ illo beneficio, & essent restituendi fructus spoliato insimul cum beneficio. Item nota in materia huius cap.
7 quòd inferior à Papa vt Legatus vel Episcopus potest cum causa inhabilitare aliquem ad beneficia, etiam in perpetuum per statutum vel sententiam, vt notat gl. quam ad hoc ibi dicit singularem Ioann. de Imo. in Clemen. 2. de vita & hone. cle. in verbo inhabilis. qui etiam refert Anton. dicentem quòd tunc ipse inferior possetcum tali irregularitate ad beneficia dispensare. Vide tamen Felin. ca. Postulasti. colum. 2. versi. Ed adde. de foro compet. vbi intelligit prædictã gl. tali modo quòd Legatus vel Episcopus non potest inhabilitare ita vt operetur alibi: ex quo videtur quòd illa inhabilitas non nocebit clerico extra prouinciã legati vel diœcesim episcopi: quòd subintelligit idem Felin. vbi inhabilitas fuit posita in materia arbitraria vltra ius, secus si iuris autoritate, quod non habet in se dubium: qui tunc non est Legatus vel Episcopus qui inhabilitat, sed declarat illum incurrisse inhabilitatem iuris, & tunc sicut ius ligat vbique, ita declaratio nocebit vbique.

Beneficijs priuandos fore. Ad A de omnium latissimè Petrum Rebuff. in practic. 3. part. de modis amittendi bene fin. vbi latè disserit totam huius capitis materiam, scribit quæ eos casus, in quibus quis ipso iure sit beneficijs priuatus, vel per sententiam priuandus sit.

Quod habet alibi. Adde quæ tradit B Bossi. in tract. delictorum. tit. de bonorum publi. num. 64.

A die commissi delicti. Omnino D. C Episcopum Couarruu. in. 4. lib. Decretali. 2. par cap. 6. §. 8. numer. 7. & quæ scripsi suprà in verbo homicidæ.

Bonorum publicatio-puniri.

CA-

CAPVT, CXXXII.

1 *Bonorum publicatio duplex est.*
2 *Pœna priuationis bonorum, rarissimè in iure Pontificio contrà clericos reperitur statuta.*
3 *Iudex ecclesiasticus, an possit contrà clericos amissionis bonorum pœnam inflingere pro delicto, pro quo laicus ea pœna esset puniendus.*
4 *In generali bonorum confiscatione, an omnia bona generaliter sint publicanda.*
5 *Publicatis bonis alicuius clerici, an in confiscatione veniat ius patronatus.*
6 *In publicatione generali bonorum peculium castrense, aut aduentitium, vel profectitium, an sit publicandum.*
7 *Bona clericorum confiscata, cui debeant applicari.*

1 PRæmisso priùs quòd bonorum publicatio est duplex, vt placet Oldra. in cõsil. 17. incip. Thema tale est, quidam clericus, sub titu. de for. compet. in colu. 3. Nam quædã est extraordinaria, id est in casu non expresso in iure, sed ex iudicis potestate: & ista cõceditur Illustribus in summa potestate positis, & de hac loquitur lex. C. ne sine iussu prin. liceat cõsil. l. 1. Alia est ordinaria, id est in casu à lege permisso, vel ex Regni consuetudine generalitèr: & istà fit per quemcunque iudicem habentem merum Imperium ratione territorij, & non per alium: quia confiscatio ratione iurisdictionis, & iurisdictio territorio adhæret, vt. C. vbi & apud quẽ
2 l. fin. Pœna publicationis bonorum rarissimè legitur statuta in sacris canonibus contrà clericos: quia forsan conditores canonum cupientes magis emendare clericorum personas, quam in eorum bona sæuire, habebant præ oculis verba illa Iustiniani quæ ad Tribonianum scripsit in Auct. de mãdatis Principium, dicẽs: Oportet autem te in hoc omnem ponere prouidentiam cum aliquis dignus aparuerit pœna, illum quidẽ punire, at res eius nõ cõtingere, sed sine re eas generi & legi, secũdùm illũ ordinẽ. Non enim res sunt quę delinquunt, sed qui res possident. Posset præterea alia ratio ad hoc assignari: quia cùm considerarent antiqui illi Patres bona clericorum intuitu ecclesiæ acquisitorum ad eadem ecclesias pertinere, adeô q̃ de illis testari non licebat clericis, superfluum existimabant bona clericorum propter scelera proscribere, cum essent applicanda ecclesijs ad quas iam prædicta ratione pertinebant. Nunc autem post quam inualuit consuetudo testandi creuitquè clericorum insolẽtia simul cum diuitijs & copia bonorũ, adeô vt non satis videatur solis canonicis pœnis corriger eos, meritô possit in dubio referri, an iudices ecclesiastici imitando leges ciuiles possint clericos punire pœna amissionis bonorum pro delicto, pro quo laicus esset puniendus eadem. Et in hoc Anton. in cap. Quia diuersitatem. de cõcess. prębend. ex glo. notat quòd vbicunq; ex aliquo delicto laici veniũt confiscanda bona ipsius, videtur q̃ ex delicto clerici tunc fiet confiscatio camerę Diœcesani, non autem ad cameram fiscalem laicorũ, quem refert Imo. ibi in colum. 4. dicens quòd in hoc videtur considerandum, an ius ciuile astringat clericum, vel eius dispositio generalis extendatur ad eum de quo dicit recurrendum ad ea quæ consueuerunt dici in capit. Ecclesia sanctæ

ſanctæ Mariæ. de conſti. & in cap. quod clericus. de fo. cõpe. quem Feli. refert in cap. Irrefragabili. §. Cæterum. de offic. ordin. Quod ſi ſolum conſiderandum eſt, videretur dicendum aliquibus, quòd cum leges priuantes aliquos hæreditate ſibi delãta, comprehendant clericos, in aliquibus caſibus: vt ſuprá probauimus in verbo, Inſtituti hæredes. Sic etiam leges priuantes delinquentes ſuis bonis comprehendant eoſdem: cùm nõ videatur ratio diuerſa in vtroque caſu. Sed in hac quæſtione ego aliter dicendum crederem, imò quòd leges inferentes pœnam publicationis bonorum clericos non comprehendãt quia non ſequitur, lex quæ priuat ac commodantem tacitam fidem, vel non adimplentem volũtatem defuncti, vel non petentem tutorem pupillo hæreditate, vel ſucceſsione comprehendit clericos: ergo eodem modo ligabit lex inducens publicationem bonorum. Nam in primo caſu leges illæ ſicuti clericis detulerunt hæreditatem aliorum, ita potuerunt imponere eis conditiones, & ſolennitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non ſeruatis, hereditatibus â legibus ſibi delatis priuarentur. In noſtro verò caſu cũ leges diſponant, puniendo, & earum cenſura non comprehendat, niſi ſibi ſubditos, meritô, videtur quod clericorũ bona non ſint comprehenſa, ſicuti ſunt exemptæ dominorum perſonę. Et quanuis articulus iſte egere videatur declaratione Pontificia, poſſet tamẽ dici (ſaluo meliori iudicio) quòd liceret iudicibus eccleſiaſticis, ad imitationem legum punire clericos publicatione bonorum, in caſibus in quibus laici puniendi eſſent: quia ſicut leges non dedignantur ſacros canones imitari, ita & ſacrorum ſtatuta canonum Principum cõſtitutionibus adiuuantur, vt ſunt verba text. in cap. 1. de no. ope. nunc. Vbi etiam glo. dicit quôd legibus vtendum eſt in cauſis eccleſiaſticis, niſi canonibus contradicant. & licet non inueniamus in iure deciſum quód clerici puniantur pœna amiſsionis bonorũ in eiſdem caſibus in quibus & laici, ſufficere poſſet quôd canones hoc nó reprobant neque fieri prohibent: Et ſicut quotidie in curijs eccleſiaſticis bona eccleſiarum & patrimonialia clericorum quantuncunque ſint virtutibus prædita ſubſunt cenſuris legũ, & virtute earum in defectũ canonum auferuntur ab vno, & adiudicantur alteri etiam laico: quid mirũ erit ſi ſic bona clericorũ flagitia committẽtium, imitatione legum ſeruata ab ipſis auferãtur, & eccleſijs ſeu alijs pijs operibus applicentur. Quando verô alicui iudici longiori examinatione præmiſſa, & vrgẽtioribus fundamẽtis perſuaſo, viſum fuerit in aliquo caſu hanc eſſe ſequendã opinionem, ſi clericus damnatus filios legitimos habuerit, vt in eorum præiudicium eam nó ſeruet cõſulo: Vt quid enim Eccleſia ditãda eſt, vel alij vſus pij quærẽdi ſunt, eſurientibus filijs etiã parentis iniqui, quando nõ diſpoſitione canonica, ſed imitatione legali, paterna bona publicanda videntur? Poſſet etiã ſecũdô quæri in hoc propoſito, an in caſibus in quibus bona clericorũ confiſcanda ſunt, veniãt omnia pariformiter, & ſinè aliqua diſtinctione publicãda? In quo videtur dicendũ q̃ bona clericorũ ſiue ſint mobilia, vel immobilia publicari poſſunt, quia in hoc nullũ ſolet adhiberi diſcrimẽ, vt per Hier. Paulũ, in libro prouinciali omnium Eccleſiarũ, fol. 44. verſic. quid ſi præsbyter. Si verô clericus damnatus haberet

vsumfructum alicuius rei, tunc ius talis vsusfructus non confiscatur [b] etiã naturaliter viuente vsufructuario, ex sententia Bald. at Salice. in l. 1. C. de bon. libert. quos refert Alexan. in 1. volum. consi. 23. inci. prima consideratione. Bona præterea & iura quæ non transeunt in extraneum hæreuq; non potuerunt publicari confiscatis bonis clerici dãnati: quia fiscus habetur loco extranei successoris: vt probatur in l. iura. libertorum. & ibi no. Bart. ff. de iure patro. & notat etiam Bal. in dict. l. 1. & Alex. in l. in insulã. ff. solu. matrim. in princip. & in l. Si finita. §. Si de vectigalibus. in col. 11. ff. de damno infecto. ex quo venit q; si clericus damnatus haberet emphyteosim ecclesiasticam, vel fęudũ ecclesiæ, tunc illam non venirent in confiscationem, [c] per ea quæ notant Bald. in dict. l. 1. & Alexand. in dict. consi. per text. in Auth. de aliena. & emphyteo. §. illor & in capit. Felicis. §. Si qua verò. de pœn. in. 6. & per alia relata per Alexand. ibi, quem etiam vide asserentem q; concluditur communiter quòd emphyteosis concessa à priuato ea conditione & lege quòd non transeat ad hęredem extraneum non confiscatur, [d] dato q; sint confiscata bona emphyteotæ, quod dicit teneri communiter per Bar. Docto. in dict. §. Si de vectigalibus, & alios quos ipse refert. & not. etiam Ioann. de Imo. in cap. 2. de fœud. in 5. colum. versic. Sed aduerte. Si verò clericus habet emphyteosim à priuato quæ posset ad extraneos hæredes transire, tunc benè veniret in confiscationẽ bonorum clerici, & sinè prędiudicio domini: quia erit sibi obnoxia quòd ad hoc q; ei debeatur sua pensio. ita notat Card. qui sic videri meo est intelligendus in Clement. Nolentes. de hæret. in vesic. *Inquisitoribus*. in pen. col. quem primò vide in hac materia volentem col. præcedenti, q; quando non posset emphyteosis cõfiscari, tunc ius meliorationum posset confiscari. pro quo refert Spec. & Ioan. And. quod est vtile ad declarationem supradictæ cõclusionis de emphyteosi ecclesiastica, & priuati in casum quo non potest confiscari. An autem si clericus habere fœudum non ecclesiasticum veniet in cõfiscationem, vide Alexand. in dict. cõsi. 23. in. 2. colum. versi. Idem videmus. vbi concludit quòd fœudum quod non transit ad hęredes extraneos nõ confiscatur. & vide etiã Paul. de Castro. in l. in insulã. ff. solu. matri. vbi notat quòd in fiscum non transit fęudum vel emphyteosis quæ post mortem confiscati deuentura sunt ad filios, vt filios: Ex quo sequitur q; si clericus habet tale fœudum quod potest transire ad suos extraneos hęredes, confiscabitur simul cum alijs bonis. Pro quo vide quod not. Alex. in d. §. Si de vectigalibus, in. 12. col. versic. Item addit. Secus tamen inde ni domino fœudi, cui post confiscationem soluetur pensio, & exhibębuntur alia obsequia quæ per possessorẽ fęudi præstari debent. Quod videtur tenere Card. in dict. versi. Inquisitoribus. vbi equiparat in hac materia res fœudales, & res emphyteoticas, dicens, quòd quando crimẽ nõ est tale quod puniatur per leges fęudales, q; nihil speciale inuenit in fęudis: & q; generaliter dici potest q; res fęudales & emphyteoticæ confiscabũtur illi fisco cui confiscãtur alia bona dãnati, semper tamen sine prædicio dñi: quod etiam not. Bald. in l. Si quis præsbyter. C. de Episcop. & cler. Aduertendum tamen esset in hoc quòd licet fœudum, vel Emphyteosis ex lege inuestitutæ vel cõtractus

tractus posset transire ad extraneos hæredes si prohibitum esset quòd ad ecclesiam deueniret, tunc seruanda erit lex inuestiturę vel contractus, & non applicabitur ecclesiæ, cui alia bona clerici damnati applicantur. Si autem clericus sic damnatus haberet bona subiecta restitutioni, tunc dicendum est, quòd confiscabuntur bona illa cum sua causa, scilicet quòd aduenientę conditione fidei commissi, fiet restitutio per Fiscum. ita decidit Ange. in l. Papinianus. §. Meminisse. ff. de inof. testa. per l. ex facto. ff. ad Treb. & per alia de quibus ibi: quod etiam probat tex. in. l. Statius Florus. in. §. Cornelio Felic. ff. de iu. Fis. quòd tamen intelligit Alexan. in dict. cons. in pen. colum. in casu in quo simpliciter sunt bona subiecta restitutioni, secùs autem dicit quandò expressè esset prohibita alienatio à testatore: quia tunc etiam pendente conditione, non possunt transire in Fiscum: ex quo videtur quod in casu nostro bona quæ clericus damnatus tenetur restituere simpliciter post mortem, manerent in confiscatione eius vita durante, secùs si fuit in eis prohibita alienatio à testatore, quia 5 tunc non confiscabuntur. Potest prętera & non impertinenter dubitari, an publicatis bonis alicuius clerici e veniat in confiscatione patronatus? Et omissis quæ à doctoribus in varijs locis, & cum varijs opinionibus trahuntur in hoc dubio, quando Iudex laicus est qui condemnat patronum vt per docto. vbi glo. in Clemẽtin. Pastoralis. de re iudi. & in cap it. filius. vbi etiam gl. quam dicunt prędecenti fore contrariam. 16. quęst. 7. & in Cle. 2. de iure patron. & in cap. quanto. de iud. & per Imo. & alios in. l. in insulam. ff. solu. matr. & per Fl. ri. in. l. Via. §. si fundus. ff. de seruitu. rusti. prædio. in casu nostro non est aliqua cõtrouersia inter doctos. quanuis nullus eorũ quos ipse vidi quęstionem mouerit in specie, videlicet quando clerici patroni publicantur bona: sed ex his quæ doct. aliqui tradunt facilè quæstio deciditur. Primò ex his quæ notat Firmianus in tractatu de Episcopo, in. 4. libro, in. 4. parte, in. 3. quæsti. in fin. primæ col. versi. Sed quæro vtrum. vbi tenet ius patronatus non transire in confiscationem iudicis secularis, sed iudicis ecclesiastici sic. Secundò ex cõclusione quam facit Cæsar Lambertinus in elegantissimo suo tract. de iure patronatus, in tertio libro articulo. 8. octauæ quæstionis principalis, in colu. 6. vbi tenet quòd si iudex ecclesiasticus procederet propter aliquod delictum casu quo posset ad publicationem bonorum, alicuius patroni, sine dubio includeretur ius patronatus, vt in Clemen. Pastoralis à contrario. §. Rursus. de re iudic. quia non dicerentur mittere falcem in messem alienam: & quòd tunc non erit considerãdum, an vẽniat principaliter vel accessoriè, vel an exprimatur in tali publicatione, vel non ius patronatus cum simus in casu in quo iudex habet iurisdictionem, cognoscendi de ipso iure patronatus etiam principaliter, in quo dicit concordare omnes doctores. Si igitur nullus doctorum dubitat quòd in publicatione bonorum contrà laicum patronum facta per Iudicem ecclesiasticum venit ius patronatus, non distinguendo, an sit facta publicatio simpliciter omnium bonorum, an alicuius castri, in cuius vniuersitatem transeat, meritò ergo firmare audebimus q̃ publicatis bonis clerici, cõprehendetur ius patronatus. Nec in hoc curandũ existimo an ille habeat filios legitimos, vel nõ,

ex conclusione Cæsaris Lambertini in fin. verbis dicti octaui articuli, dum tenet quòd in casu confiscationis bonorum patroni iuspatronatus nullo modo transit ad filios, sed vel ad Ecclesiam vel ad fiscum, sicut potest transire ad extraneos. Ex quibus vltimis suis verbis, & ex his quę suprà etiam diximus venit hæc mea sententia moderanda, nisi ex constitutione iurispatronatus autoritate illius ad quem spectat, dispositum esset quòd ius illud patronatus non posset transire nisi ad agnatos, vel ad aliquos homines habentes certas qualitates, vel conditiones: quia tũc non comprehenderetur iuspatronatus in publicatione bonorum clerici, sed seruaretur dispositio concessionis vel institutionis illius. Sed hac fit quæstione sine aliqua difficultate decisa, restat nũc aliud dubium eneruandum: cùm enim ex infrà dicendis appareat quòd bona clerici publicata applicari debeant Ecclesiæ à qua recipiebat stipendia, vel Episcopo vt in pios vsus distribuat, meritò dubitari poterit, quid tunc faciendum est de iurepatronatus quod perdidit clericus. Et in hoc crederem (saluo meliori iudicio) posse dici quòd cùm Ecclesia cui applicantur bona ratione beneficij, vel stipendij, non indigeat iure patronatus, neque illud possit facere eam ditiorem, quòd iustius erit quòd episcopus decernat ecclesiam esse liberã in qua erat constitutum ius patronatus, & quòd idem faciat & fortiori ratione, quando bona debent distribui in pios vsus: cùm non debeat vẽdi iuspatronatus vt pretium distribuatur in eis, nec deceat, nec liceat quòd ipsi sibi retineat, nisi in casu quo tale ius patronatus clerici esset annexum alicui castro, vel rei vniuersali: quia tunc iustum est vt sequatur castri vel rei possessorem. Quæri etiã potest, an publicatis bonis clerici filij familias, veniat peculium *castrense*, aut aduentitium, vel profectitium publicandum? Et in hoc dubio si sequamur iura ciuilia, & doctrinam doctorum loquentium generaliter, dicendum est quantum ad peculium *Castrense*, quòd non. casus est in l. Si filius. C. de bonis damna. & notat glo. quam ibi sequitur Bat. in l. 1. ff. de bonis dam. & idem tenet Bart. in l. si finita. §. si de vectigalibus. versic. sextò quæro. penul. col. ff. de damno infec. Idem videtur velle Bald. in l. filius. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris, per. d. l. si filius. C. de bonis dãnatorum. Vbi etiam dicit q̃ aliqui dixerunt quòd illa lex erat correcta, sed non rectè consideraverunt. & vide eundem Bald. in. d. l. Si filius. vbi dicit quòd hoc est in solatium filij amissi, vt damnato filio pater retineat peculium castrense, & quasi castrense, qui præterea intelligit. l. illam in filio in potestate, & quòd secus esset in emancipato. cùm non habeat peculium, vt. l. fin. in fine. C. de inoffic. testamen. & hanc etiam opinionem videlicet q̃ peculium castrense nõ publicatur, sequuntur Imol. & Paulus de Castro in dicto. §. Si de vectigalibus, provt refert vbi Alexand. in colum. 21. 22. vbi defendit hanc opinionem Ange. tenente contrariũ. Quãtum verò ad aduentitium, idem concludit Bart. in dict. §. Si de vectigalibus, allegato versic. Sextò quæro, & seq. videlicet q̃ etiã proprietas aduentiorum bonorũ quæ est filij, nó publicatur ea ratione: quia filio est interdicta omnis alienatio sine patris cõsensu, vt. C. de bo. quæ lib. l. Cum nõ solùm. §. filius autem. ergo delinquendo non alienabit: mouetur etiam

per

per tex.in.l.3.§.Sed vtrum.ff. de mi no. Idem tenet. Bal.in.l.2.§. Si filius. ff.quod quisque iuris.& in.l. Execu torem.in princi.in vltima charta. C. de executio.rei iudic. & in dicto. §. Sed vtrùm & Angel.& Imol.in.l. Si filius.ff. de dam. infect. quos refert Alexan.in d.§. Si de vectigalibus. 19.column.versi. Adde primò. Præterea quantum ad peculium profecti tium idem dicendum est, videlicet q non veniat in publicatione bonorũ filij, etiam si habuisset filius á patre ex presse potestatem donandi,& dissipandi, quia non ex potestate donan di: quia hæc non est donatio, nec ex potestate dissipandi: quia non intelli gitur cogitatum de delicto. ita cõdu dit Alexand. vbi suprà in.23.colum. versic. Item adde.& dicit ita decide re eleganter Angel.in.l. Si filius. ff. de dam.infect.& cum eo trãsire ibi simpliciter Imol.& idem videtur col ligere Bar.ex glo.in d.l.1.ff.de bon. damna.notando verba glo. ibi dum dicit, *Etiam castrense*. ex quibus ver bis innuit glo.quòd nec aduentitiũ, nec profectitium. Cùm ergo in iure Canonico & ciuili nõ sit aliter in hac materia dispositum circà hęc pecu lia in clericis, meritò videtur cõdu dendum quòd publicatis bonis cleri ci filij familias, nullum prædictorum peculiorum publicabitur: cùm sacri ordines etiam presbyteratus non li berent filium à potestate patris, vt est tex.& ibi Abb.in c.Constitutus. de in integ.resti.& in cap.Si annum.de iudic.in.6.& in authent. Presbyte ros.C.de Episc.& cler. & per Doct. reprobata glo.ibi in cap.Cum volun tate.de senten.excommuni. Nec in hoc aliquid immutat conclusio Do ctorum quæ habet, quòd in bonis aduentitijs clerico rum, etiam primæ tonsuræ acquisitorum eis, post cleri catum, non quæritur patris vsusfru ctus, § quia reputãtur bona quasi ca strensia, vt probatur in c. Quia nos. de testa.& ibi notant Abb. Hostien. & Barba.& ponit latius doctor no ster Hispanos Rodericus Suarez in quęst. Vtrùm in bonis maioratus pa ter habeat vsumfructum, in fol. pe nulti. col 4. vsqué ad finem: quia li cet per hoc videatur quòd talia aduẽ titia clericorum non habeant naturã aliorum aduentitiorum laicorum, sa tis est quòd assimilentur bonis quasi castrensibus, quæ etiam vt suprà dic tum est non publicãtur. Vltimò au tem pro pleniori examinatione hu ius ca. operepręt ium est quærere in casibus in quibus dispositione cano nica, aut imitatione legali bona cleri ci publicari possint cui tandem ap plicari debeant.& in hoc dicendum videtur quòd seruanda sit dispositio text. in cap. excommunicamus. el. 1. de hęr. §. 1. in qua cauetur. Quòd bo na clericorum damnatorum de hæ re si applicantur ecclesijs à quibus stipẽ dia receperunt. Et si clericus recepit stipendia à pluribus ecclesijs, tũc inter eas diuidentur bona pro rata, vt per glo. ibi, in verbo, Stipendia. Vn de hæc videtur practica seruanda in omnibus casibus, in quibus bona cle rici habentis beneficiũ vel plura be neficia publicantur. Erit ergo curæ Iudici qui bona clerici publicari mã dauit, diuidere ea iustè inter eccle sias in quibus beneficia habuit: & si ali qua ecclesiarum sita fuerit extra suam diœcesim, & omnia bona clerici fue rint in eius potestate, tunc debebit mittere illi portionem sibi contingẽ tem. At si in loco beneficij extrà diœcesim constituti fuerint aliqua bona clerici, quæ pertineant ad illam ecclesiam, tunc eius erit officij, intima re iudici illius diœcesis sententiam

â se latam, vt illam in prædictis bonis exequatur: in casibus in quibus sententia lata super cõfiscatione bonorum extéditur ad bona sita extrà iurisdictionem pronunciatis, de quo per Domi. in capit. Cum secundum. ad fin. de hæreti. in. 6. & per Ancha. in capit. Postulasti. 8. quæstio. de foro compet. & per bonam additionẽ Felin. in dicto capit. Postulasti. in. 3. colum. Et quia text. non distinguit an bona damnati clerici recipientis stipendium ab ecclesijs fuerint patrimonialia vel ne, acquisita intuitu ecclesiæ vel nõ, videtur velle quòd omnia bona indistinctè clerici habentis beneficium, applicentur ecclesiæ in qua illud hab. bat, quod videtur magni effectus: nam posset contingere quòd ratione alicuius tenuis beneficij possessi á clerico, posset ecclesia patrimonium pingue clerici, vel alia plura bona eius industria seu arte quæsita sibi acquirere. In casu verò in quo clericus damnatus non haberet beneficium, & sic non esset aliqua ecclesia cui applicanda essent eius bona, tunc credit Abb. in dicto capitu. excommunicamus. in. 1. colu. deberi ea applicari Episcopo loci qui distribuat in pios vsus: cuius opinioni adhæret ibi Ana. in. 2. colum. Nec curandũ est in hoc de eo quod scripsit Oldra. in consi. suprà allegato, videlicet quòd Episcopus non habet confiscationem bonorum, cùm non habeat territorium: nam vt inferius latius scribimus, in verbo pœnis vè alijs pecuniarijs, verior opinio est & consuetudine roborata quòd
h Episcopus habet fiscum. Episcopum autem loci in hoc casu eum esse credo, qui est Episcopus diœcesis in qua fertur sententia publicationis bonorum, dum tamen alias sit Iudex competens, in cuius curia de delicto clerici tractari poterat. Cauèat præterea episcopus cui prędicta bona applicantur, ne ea conuertat in suos vsus: quia præter id quod sacri canones nullibi bona sic confiscata Episcopis applicant, doctores qui ea illis applicanda scripserunt, tali tamen onere hoc describunt, vt illa in pios vsus consumant. De quo scripsit Felin. in capit. irrefragabili. 5. Cæterum. de offi. ordina. Crederem præterea in hoc iudicandum esse non solùm pium, sed debitum vsum, in quo dicta bona expendi possint & deberent, in alimentis videlicet clerici damnati, dum viueret, ne aliàs famę mori cogeretur, aut esset aliundè mendicandum pro eius sustentatione.

Consuetudo testandi. Adde Martin. Nauarr. in manu confessor. cap. 25. nu. 128. quo loco scribit, consuetudine iam obtentum esse, clericos ab intestato morientes habere successores fratres, vel alios consanguineos. Et vide eundem in tracta. de redditibus ecclesiasti. super cap. fin. 16. q. 1. q. 2. fol. 74. & in apologia quæsti. 1. monit. 50. & 3. quæsti. moni. 4. & & hæruditissimum D. Fran. Sarmiẽ. de reddi. Eccles. 2. par. c. 6. cũ aliquibus sequen. D. Couar. in cap. cum in officijs. nu. 9. de testa. Did. Perez in l. 1. titu. 3. lib. 1. ordi. in fine glo. magnæ Petr. Dueñas regul. 366. vndecima limi. Grego. Lup. in l. 53. versi. *Que los ganen con derecho* tit. 6. par. 1. vbi dicit Regijs Hispaniæ constitutionibus cautum esse, in clericorum successionibus, consuetudines seruãdas esse quem vide.

A *Clericis ab intestato morientibus cõsanguineis pro pinquiores succedunt*

Non confiscatur. Adde quòd contrariam opinionem tenet Alberic. in. l. corruptione. in fine. C. de vsu fructu & in auth. si verò domus tempora-

B

his mandare executioni absq; scrupulo irregularitatis, licet in fustigatione vt in plurimum interueniat ali qualis effusio sanguinis : quia illa qualis,qualis effusio non considera tur,cùm non veniat principaliter ex sententia,sed accidat ex postfacto,& satis est quòd in sententia clerici nó infertur pœna,ex qua principaliter, & immediatè veniat sanguis.ita Pau. Grillan.in tractat. de relaxatione car ceratorum,in.5.quæsti. & licet huic conclusioni videatur refragari text. in cap.Archiepiscopatu.de rapto.& gloss.ibi.in capit.his à quibus.23.q. vltim.tamen crederem saluari posse dictum huius doctoris, quando illa sanguinis effusio esset, vt ipse dicit aliqualis:nam text.i dict.cap.in Archiepiscopatu, non reprobat,si aliquis sanguis est flagellis profiliat,sed quòd flagella in vindictam sanguinis transire videantur : vndè prohibet vindictam sanguinis, non verò accidentalem effusionem. Vndè nec existimo necessarium vt audiui,face re aliquos iudices quòd flagellandos induunt lineis vestibus intinctis cæra,vt desuper flagellentur,dum enim scrupulis consulunt, correctionem inutilem & parum timédam efficiút. Vel verius in hoc dici posset, quód etiam si iudex prætenderet in pœna verberum vel fustigationis effusionem sanguinis & verè succederet,& in magna quantitate, non propter hoc incurreret irregularitatem cùm hæc non contrahatur nisi sola morte,vel membri mutilatione, vt notat Abb.in cap.1.num.8.qui clerici. vel vouen.& Cardin.Clemẽ.si furiosus. per text.ibi,de homicid. colum.vltim. quæsti.31.& per text.in capi.in Archiepiscopatu. de rapto. quem pro hac conclusione ponderat,& respõdet ad text.in capit.cum illorum. de senten.excommu.Et vide Sylue. qui refert Abb.vbi suprà, in sua summa, verbo.homicidium.3.§. Tertió quæritur.

Recepta est. Vide Gregori. Lup.in.l.48.tit.6.in ver. *En lo temporal.* par.1.& in l.56.tit.5.in verbo, *Descomulgados.* eadem part.Petr. Grego. 3.par.Syntag.iuris.libr.31.capit.11. per totum. Nota tamen quòd hæc fustigationis pœna clericorum in Mediolanensi dominio non seruatur,vt memoriæ protulit Iul.Clar.libr.5.recep.senten.§.fin.quæstio.70 versic. Et etiam.Prout nec illam esse in vsu Regno Franciæ testatur.Practi.Milei.fol.148.num.57. Nec ego sanè imponi vidi ab hic.27.annis in hac celeberrima Complutensi curia. Nó tamen me præterit quòd pœna ictus fustium olim iudices Ecclesiasticos aduersùs clericos vsos fuisse, vt auctor est,Diuu.August. qui Marcelo scribens ait, *Confessionem verberibus eruisti.* A *Pœna verberorũ cõtra clericos licet antiquitus recepta hodie verò minimè.*

Dè mandato suo. Adde Greg. Lup. in dict.l.56.Petrum Plaça,in Epitodelicto.cap.11.num.19. B

In exilium mitti.

CAPVT, C XXXIIII.

1 *Pœna exilij per ecclesiasticos iudices inflingi potest.*

2 *Episcopus vel alius ecclesiasticus iudex non poterit clericum exilio damnatum rebannire.*

3 *Clericus de facto in exilium missus potest per eundem iudicem reuocari.*

1 Ecclesiastici iudices possunt imponere pœnã exilij, vt probatur in cap. 1. de calum. & in capit. pen. de pœni. & in cap. Hi qui. 3. quæstio. 4. & in cap. Cum beatus. 45. distinct. Et notant doct. in cap. Cum non ab homine. de iudi licet ibi Anto. nitatur colligere arg. exillo text. quòd ecclesia non habet pœnam exilij, cui in hoc aduersatur Barba. ibi, in column. 6. versi. Et dicit hoc. Vbi nãq; pœna certa non est imposita á iure, & delictum quod venit puniendum in clerico, videtur quodammodo co cohærere alicui loco, prudenter se habent Iudices ecclesiastici si delinquẽtibus clericis pœnam inferant exilij. Sicut enim occasio delinquendi facilè præcipitat etiam eos qui aliquam virtutis curam habere solent, sic eadem occasione sublata facilius est à difficili & asperrima vitiorum semita, ad amœnissimam virtutis viam reuocari. Quòd benè comprobant verba illa singularia sanctissimi Hispanię nostræ doctoris clarissimi Isidori, insigniſq; vrbis Hispalẽſ. Præsulis præfulgidi, quę Gratianus intexuit in cap. Valet. 81. distinct. Valet (inquit ille) interdum conuersis pro salute animę suæ mutatio loci. Plerunquè enim dum mutatur locus mutatur mentis affectus. Congruum est ergo & inde etiã corporaliter euelli, vbi quisque illecebris deseruiuit. Nã locus vbi quisque prauè vixerit, in aspectu mentis apponit, quod sæpe
2 ibi cogitauit vel gessit. Aduertat tamẽ in hac materia Episcopus vel eius vicarius, q̃ postquam clericus propter crimen est damnatus ad pœnam exilij legitima causa, & probatione subsistente, non potest ab exilio reuocari, & sic non potest ab exilio reuocari, & sic non poterit clericum exilio damnatum rebannire. ità notat Præpo. argum. tex. ibi in capit. In primis. 2. quæst. 1. Ratio est secundũ eum, quia ex quo lègitimè est missus in exilium, inferior non potest super istis gratiam facere: a vt habetur in a
cap. Cum titu. de re iudi. Facit etiam text. in l. Releti. ff. de pœn. Ex quo ibi not. Bar. q̃ misso in exilium solus princeps & non alius potest dare licentiam veniendi, & quòd reuertatur, quem vide vlterius etiam dicentem q̃ quilibet iudex potest dare licẽtiam exuli reuertendi ex iusta causa: quòd est notandum in nostro proposito, qui per hoc videtur quòd Episcopus vel eius vicarius posset idem facere ex causa iusta. Si tamen 3
clericus esset de facto in exilium missus, tunc benè potest per eundem iudicem reuocari b secundum Præpo. b
vbi suprà argum. tex. & quę ibi notat Bal. in capit. Ab excommunicato. de rescip. Idem Bal. & Ias. in l. Si pacto quo pœnam. C. dict. pact. de quo ego latius scripsi in meis doctrinis magistratibus, in doctrina incipienti, factum de facto.

Ratiam facere. Vide Regiã l. 2. titu. 32. par. 7. vbi Gregor. Lup. in gloss. *El Rey.* Ias. in l. 1. §. & post operis. ff. de noui. oper. nun. Ioann. Fab. in l. pœnam. C. de pœnis Iacob. in l. Imperium. ff. de iur. omn. iudi. Doctor Auen. libr. 1. de mand. Reg. Hyspan. cap. 7. num. 13. A

Reuocari. Adde quôd hunc spectat B
quòd voluit gloss. not. in capi. Primates. 2. quæstion. 1. quôd depositus de facto etiám de facto restituitur. quã in id expendit Bal. in cap. accidens. 1. in fine vt lite con. Et q̃ factũ de facto possit per eundem iudicem reuocari probat tex. optimus in l. 1. §. hoc

edictum

poralis.C.de hæreti.Ange.in.l.si po stulauerit.§.iubet. ff.de adulter. vbi Alexand. in addi. ad Bart. & plenius in.l. si finita. §. si de vectigalibus.colum. 25. ff. de dan. infect. Bart.Cassa.in consuetudin.Burgun. rub.2,§.2.num.17.

C *In confiscationem.* Adde Philipp. Deci.& multos doctores quos ipse allegat in capit.in præsentia.numer. 48.deproba. Gozadin. consi. 39. Cassa.in consuetudi.Burgun.rub.2. §.2.in glo. *Et est à entendre.*num. 10. Aegi.Bosi.in tractat.delictor. titul. de bonorum publi.num.60.& hanc esse commun.opinionem fatetur Iacob.Septiman.in Catho institu. nu. 98. Licet contrariam opinionem post plures iuris interprætes veriorem asserit Pelin.in capit.in præsentia. numer.27. de proba. & eandem ait communiter approbatam Corne. consi.consi.13.lib.3.Simancas tamē in dict.capit.opiniones has concordes facit quem vide omnio.

D *Non confiscatur.* Adde eundem exand. Imo. & Roma.in. l. si finita.§.si devectigalibus.ff.de damn. infect.Curt.consi.4.post feudorum tracta.colum. 7. Bosi.in dict. titul. de bono.publi.num.19.

E *Ius patronatus.* Adde gloss. in cap. filijs.16.quæstion.7.Abb..& docto. in cap.nobis.de iure patro.Deci. in cap.quantó.nu.7.de iud.Ioan. Lup. in rep. rubr. de dona. inter vir. & vxor.§.39.numer.7. Aug. Ari. in tract.malisi.in addi. ad Ang.in verbo, *Et eius bona.*nume. 17.Eman. à Costa in cap. Si pater.de testam.libr: 6.in.2.par.Trebelli.num.7. Molin. de primogen.Hispan.lib. 1.cap.24. num.26.lib.1.cap.24.num.26, Iuli. Clar.libr.5.recep.senten.§.fi, quæst. 78.Didac.Perez in.l.1.titu.6.libr.1. ord.in gl. *Si el que fuere,*ver.octauò.

Publicandum. Adde Bartho.Cass. F in consuetud.Burgun.rub.2.§.2.nu. 20.Bosi.in d.ti.de bonorum publi. nu.71.& doctissimum Osan. in decisi.Pedamon.decisio.94.Iul.Clar. dict.quæst.78. G

Vsus fructus. Adde Ioã.Lup.in rep. rub.de dona.inter vir.& vxor.§.42. num.6.D.Couar.in capit.quia nos. de testa.num.2.

Quam tamen opinionem veram esse existimo,quantum ad bona quęsita per filium, post sacrum susceptum ordinem vt hic caperte sentit Autor. quam opinionem professus fuit Io. Fab.in auth.ingressi.C.de Sacr.Ecclesi.Deci.in cap. prędentia.de proba.nu.62.Ioan.Lup.dict.§.42. nu. 12.Dida.Perez in.l.1.tit.3.libr.1.ordi.in glo. *Los sacerdotes.*versi.est etiã quidquid Abb.senserit in dict.capi. in prędentia.num.56.dicens opinionem hãc esse veram etiam quo ad bona antè clericatum quęsita in quibus vsus fructus patri iam quæsitus erat. Qui manifestè labitur quia in bonis acquisitis à filio antè clericatũ, pater nó amittit vsum fructũ,licè postea, filio clericusefficiatur.ità cótrà multos resoluit Pinel in.l.1.p.1.n.42.& 43. C.de bon.mat.Mol.ad Dec.in.ca.in prędentia.nu.64.litera O. de proba. Mol de prim.Hispanię.lib.1.c.19.n. 28.Rod.Suar.in.q.maior.n.37.Telli.Fer.in.l.5.Taur.n.4.& opinionẽ istã veriorẽ& receptiorẽ esse testatur post huius operis ęditionẽ Cald.Pereyra.Lusitanus (vir sanè subtilis & accuti ingenij)in.l.si curatorẽ habẽs in verb.Lęsis.n.105.C.de in.res mi.

Habet fiscum. Vide autorem infrà cap.140.& quæ ibi annotaui. G

Pater vsũfructũ retinet in bonis filij antè clericatũ quæsitis.

Cald. Pereyra Lusitanus laudatur.

Verberari.

CAPVT, CXXXIII.

1 *Pœna verbum in clericorum personis qua causa sacris canonibus fuit instituta.*

2 *Præsbyteri non nisi pro grauibus criminibus verberantur.*

3 *Clericus etiam cum mandato ecclesiastici iudicis, non potest per laicum verberari.*

4 *Ecclesiastici Iudices nulla irregularitatis labe afficiuntur, etiam si ex verberibus sanguinis effusio interueniat.*

1 POEna verberum in clericorum personis à sacris canonibus recepta est. [a] Et hoc forsan quòd cum dolore & citra vitæ ac membrorum periculum corrigãt, de eaquè mentio fit in capitul. 1. 5. quæst. 1. & in capit. nullus clericus. 11. quæst. & in cap. Cum beatus. 45. distinct. quod est concilium Bracarense tertium in cano. 6. & in cap. 1. fin. 35. distinct. quòd est concilium Agathense. & in capi. 1. fina. verbis, de calumnia. Ex quo ibi notat Abb. in vltim. nota. quòd Ecclesia potest clericos publicè verberare. Cumque cessent in illis cæteræ pœnæ mortis, ac membrorum mutilationis, nimirum si hanc tanquam paternam correctionem antiqui illi patres sacrorum Canonum
2 conditores admiserint. Vide tamen in hoc distinctioné quam facit text. & gloss. in dict. capitu. Cum beatus. videlicet, quòd præsbyteri, abbates, & leuitæ nullis debent verberibus subiacere, exceptis grauibus, & mortalibus culpis: minores tamen clerici verberantur pro minoribus culpis. & idem notat Præpo. in dict. capitu.
3 fi. 35. dist. In qua tamen imponenda pœna iudices ecclesiastici aduertere debent semper, quòd in casu quo clericus uenit verberandus, non potest nec debet verberari per laicum etiam de mandato suo, [b] vt in capitul. Vniuersitatis. de excommuni. & per glo. in capit. Si clericos. eod. tit. lib. 6. & ità etiam disponitur in. l. 56. titul. 5. par. 1. vbi dicit lex, quòd tam Prælatus mandans, quàm laicus obtemperans in hoc excommunicatus est, sed debet per ministrum ecclesiæ verberari, vt not. Card. de Turre Cremata post Hugo. in cap. Illi qui. 5. quæsti. 5. & secundum eos cõstitutus in minori ordine poterit etiam præsbyterum verberare. Imò plus voluit Abb. in capit. Intèr alia. in colum. 4. de immu. eccle. quòd pro honestate ecclesiæ clericus debet verberari in ecclesia, & per clericum, & non per laicũ, allegando dict. capitu. Vniuersitatis. Quãdo verò clericus est incorrigibilis, potest per laicum verberari, vt not. glo. in summa. 45. distinct. allegando. tex. in capit. vt famæ de sent. excommu. Tu tamen lector aduerte an tex. ille probet hanc conclusione, cum nihil de verberibus disponat: sed de captura facienda per laicum, & intèr hos duos actus, non paruũ videtur esse discrimen. Nam difficilius capitur clericus nisi per laicos. Captum tamen clericum verberare per alium clericum in minoribus saltem, non sic difficile est. præmaximè quia in quauis republica ministri deputati ad capturam delinquentium laici sunt. ideò videndum est an sola autoritas glo. sufficeret ad veritatem huius conclusionis. quam tamen simpliciter sequutus fuit Bartachi. in tracta. de Episcopo. 3. par. 4. lib. de potestate & autoritate Episcopi in temporalibus circá personas. versic. quarto, quæro an Episcopus. Et aduerte 4
quòd iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem fustigandi & verberandi, & sententiam suam potest super

his

ceditum.ff.si mulier ven.nomi.gloss. in.l.minor in prin.in verb. *Secus*. ff. de quicti. Innoc.in capi. quæ ellam. colum.3.vbi Bal.colu.vltim.de elect. idem Bald.in.l.1.ad finem. C. de pro hi.sequæst. pecuni. & in. l. 2. C.de seruitut. Specul.in titu. de primo & secun.decre.§.iam de effectu. versic. quid si iudex Anton.Abb. & Deci. in cap.cum cessante,de appella. Petrus de Ancharr.consil.6.colum.penultim.Felin.in cap.qualiter & quãdo.1.colum.versi.tertio limita. de accusa.cum multis allegatis ab Andrę. Tiraquel.post leges connu.gloss. 5. num.15.Sebast.Van.in tract.de nulli.in parte, *Quid sit nullitas*.num.16.

Deponi.

CAPVT, CXXXV.

1 *Depositionis diffinitio.*

2 *Clericus pro nullo crimine potest deponi nisi in iure exprimatur, nisi in grauibus,enormibusque criminibus.*

3 *Quæ crimina digna sunt depositione, iudicis arbitrio relinquitur.*

4 *Clericus depositus ab officio,celebrãs qualiter puniatur.*

1 DEpositio est perpetua remotio ab altaris ministerio,notat Abb.in cap. At si clerici.de iudi.colum. 1. & refert ibi Decius colum.4.versic. quintò nota.Et depositus simpliciter intelligitur depositus perpetuò, licet non exprimitur.vt per glo.no. in capit.1.in glo.in fin.50. disti.vbi Domi.& tenet Decius vbi suprà. & vide gloss.nota.quæ probat istam con
2 clusionem in cap.accedens.50.dist. vbi tamen vide sing.distinct. Præp. in hoc artic. & nota quòd regulariter pro nullo crimine potest deponi clericus, nisi de iure aliud exprimatur,notat Domi.in §.de his.l. distin. & in cap.1.35.distinct. nisi in grauibus,vt ibi per eum:quod refert Decius in dict.cap. At si clerici.in prin. in colum.penultim.de iudi.Item pro delicto enormi potest fieri depositio. ità dicit Abb.in capit.fina. de celeb. miss.allegat text.in capit.Tuæ de pęnis.qui tex. dicit, *Magnis sceleribus*: quod verbum *Magnis*,plura delicta compræhendere videtur, quam verbum, *Enorme*.& vide Anton.in cap. Cum dilectus.de purg.cano.colu.6. versic.Caue quia illud.qui ex verbis Innoc.ibi colligit vnam theoricam, quam dicit tenedam pro vera, quòd vbicunq; pro aliquo delicto venit imponenda pœna mortis, tunc de iure Canonico in locum ipsius intelligitur subrogata pœna depositionis: quod refert & sequitur Felin. in ca. qualiter.el.2.§. Ad corrigendos. 4. colum. de accusa. tanquam ordinaria imponatur. Aduerte tamẽ in ista materia quòd Decius in capit. At si clerici.in colum.20. de iudi. versic. De secundo.colligit duas conclusiones ex Abb.ibi. Prima,quòd pœna depositionis nõ imponitur,nisi pro graui crimine.Secunda, quòd quæ dicantur crimina grauia relinquitur arbitrio iudicis,ex quo postea, in eadem colum.versi. Secũda conclusio, 3
dicit q̃ erit in arbitrio iudicis quæ crimina dicantur requirere depositionem.Et vide etiam q̃ notat Abb. in cap.Latores. de cleri. excommuminist.de quo suprà memini in parte suspensionis,excommunicationi, &c.Item not.quòd ad depositionem presbyteri nõ semper requiritur dolus,sed supina ignorantia equiparatur dolo,quo ad hoc.ita notat Abb. ex text.ibi,quem dicit valdè notabi-

lem

lem in cap. fin. de celebra. missa. Et aduerte, quòd si depositus ab officio celebrat, priuatur participatione corporis & sanguinis Domini, & permanet in hac excommunicatione, vsq; ad diem vltimum, ita vt viaticum tantummodo exitus sui tempore percipiat: vt habetur in ca. Accedens. 50. distinct. ibi notat Præpo. & in ista materia depositionis vide Archi. in can. presbyteri. el. 2. 5. quæsti. 6. vbi tradit nimis generalem & dubiã doctrinam (videri meo) videlicet quòd si clericus deponitur pro aliquo crimine potest à iudice seculari adhuc puniri pro eodem: sicut enim accidit quem diuersis legibus teneri pro eodem crimine, sic eodem modo lege & Canone. Nam clericus depositus non efficitur de foro iudicis secularis propter solam depositionem, quo modo ergo poterit per ipsum puniri? Præterea nõ sequitur: potest quis teneri diuersis legibus pro eodem crimine, ergo clericus potest puniri pœna canonica per episcopum, & ligari per iudicem secularem non præmissa degradatione & traditione. An autem clericus depositus possit restitui per Episcopum, vide Gondi. Villa. in tract. de legato, par. 1. quæst. 14. n. 63. Tomo. 2. tract. diuersorum Docto. fol. 292. Et vide in Pontificali. fol. 204. col. 1.

ANNOTATIO.

ADde quòd cum in præcedentibus capitibus, multa de huius capitis argumento scripta sunt repetenda non duxi vide tamen vltra ea Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæstio. lib. 2. centu. 5. casu. 415. Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. quæst. 74.

In arctum monasterij detrudi.

CAPVT, CXXXVI.

1 *Clerus depositus, in monasterium antiquo iure detrudendus erat, licet hoc hodie ab aula recesserit.*

2 *Alimenta quo modo ijs ministranda sunt, qui in monasterio ad pœnitentiam deputatur.*

ANtiquis illis ac venerandis patribus qui futuro vniuersalis ecclesiæ statui nedum claritate, ac sanctimonia vitæ suæ, sed pijs sanctionibus consulerunt, fuit minus cura delinquentium pœnas decernere quam eorum futuræ emendæ prouidere, nõ satis suo animarum zelo mirabili esse censentes, si facinorosis inflicta pœna (quæ alijs similia perpetrãdi metum ingessit) ipsismet admissa deplorandi non præstaret opportunitatem. Ac ideò post depositionis pœnam statutam, vel depositi ad agendam pœnitentiam in monasterium aliquod detruderentur, ordinarunt, vt sic eos monachorum integritas ac venustas confunderet, & vitæ austeritas ad amplectendum voluntariè pro suis excessibus pœnitentiam suaderet, ac charitas (quæ dum verior est, in vitijs prolapsos magis subleuat quam improperat) ad agnitionem culpæ, & spem veniæ commoneret. Vndè regulare est, quòd episcopus debet assignare clerico, quem deponit, monasterium vbi peccata lugeat, & illa vlterius nõ committat, vt in capit. Sacerdos. 81. distinct. Sed hoc vt videmus, recessit ab vsu: quod forsan euenit ex eo quòd iudices ecclesiastici adeo segni-

segnitèr laborant crimina punire, vt rarissimè videamus eos delinquentibus depositionis pœnam inferre. Itè & ex alio capite, quia omnia monasteria iam sunt ab episcoporum iurisdictione exempta. & ideò non sic iudicibus datur facultas assignãdi monasterium. vnde Alexan. Tertius reputans hanc detrusionem non ità facilem dum illam fieri præcipit in cap. Sicut dignum. in. §. Clericos. de homi. addit conditionem, *Si fieri potest.* forsan de possibilitate dubitans, nõ tam propter penuriam monasteriorum, quam propter voluntatem recipiendi detrudendos in eis. Aduerte tamen quòd Præpos. in cap. Si euangelica. 55. distinct. notat ex text. ibi, quòd clericus qui non est sufficienter punitus pro grauitate delicti cum sola depositione, potest detrudi in monasterum: ex quo videtur, quòd non indifferenter post depositionẽ
2 debet succedere inclusio. Quomodo autem alimenta ministranda sunt ijs, qui in monasterio ad pœnitentiam detinentur, vide bonum tex. Greg. in capit. de lapsis. 16. quęstio. 6. vbi vide Archid. dicentem quòd pauperes clerici ponendi sunt in monasterijs à diuitibus, aut alendi ab Episcopo. Et de materia huius capit. vide q̃ scribitur in sequen.

A *Recessit ab vsu.* Adde doctissimum virum Iulium Clar. in practi. crimin. §. fina. quæstion. 70. versicul. sunt etiam.

Ac in perpetuum carcerem damnari.

CAPVT, CXXXVII.

1 *Pœna perpetui carceris quandò ab ecclesiasticis iudicibus sit imponenda.*

2 *Episcopus irregularitatis labe afficitur qui aditum locum alicui constituit, si in eo ex defectu aeris vel cibi moriatur.*

3 *Testamentum clerici ad perpetuum carcerem damnati, an valeat.*

4 *Episcopus, qui condemnat clericum ad perpetui carceris pœnam, an possit minuendi pœnam suo arbitrio potestatem seruare.*

HIus pœnæ fit mentio in cap. penul. de hæret. & in c. Nouimus. de verb. sing. & in Extrauagan. Diuinis exemplis, quæ est sub titu. de pœnis. in Extrauagantibus communibus. dicitur autem hæc pœna perpetui carceris capitalis [a] secundùm Bald. in. l. a
reos. in princ. colum. 1. de accusat. quem refert Felin. in cap. Qualiter. el 2. §. Ad corrigendos in colum. 4. de accusat. Quæ quidem pœna si ab ec 1
clesiasticis iudicibus imponeretur, vbi delictorum qualitas exigit, custodia tali, vt re vera perpetua esset longè leuius cesserentur punita laicorũ delicta naturali morte, quam clericorum perpetuo carcere. Nam vt Card. scripsit in ca. Cum non ab homine. de iudic. longè minor pœna est statim mori, quàm diu affligi sine salutis spe. Quandò autem ista pęna vel præcedens imponi debeat, Innoc. in cap. qualiter. el. 2. de accusat. in colum. penultim. versis & sunt. videtur velle quòd hæc pœna carceris æquiparatur pęnæ damnationis in metallum iuris ciuilis. Vndè secundùm videretur imponenda in casibus quibus iure ciuili quis punitur pœna tali. & ad hoc refert eundem Innocen. Ioan. de Anr. in consi. 1. in colum. 2.

Abb.

Abba.tamen.in cap.Tuę de pœnis. tradit talem doctrinam,ꝙ vbi pro delicto imponitur pœna mortis de iure ciuili,tũc depositus detruditur in carcerem perpetuum: quandò verò imponitur pœna alia citrà mortem, tunc detruditur in monasterium. Contra quem insitat Philip. Decius. in cap.Cum non ab homine. in col. 6.versic.Sed ista doctrina. de iudi. dicendo quòd hoc non est verum, quia in calu ca.Clerici.de excess.Prælat.& in cap.Tuæ.de pęnis,fit detrusio:licet de iure Ciuili imponatur pęna mortis,& refert Aretin.latè scribẽtem in hoc,in colu. 9. qui concludit secundùm eum, quòd debet quis detrudi in monasterium, ad agendam pœnitentiam: & si non velit agere, ponitur in perpetuis carceribus,allegat.dict.cap. Vt famę.de senten. excommun.& ca.Anobis.de Apostata. Sed contra hoc arguit Deci. de text. in cap.Nouimus.de verb.signific.& in cap.penul.de hære.Vnde videtur sibi quòd in carcerem detrudatur quis, quando insurgit maior suspitio fugæ pro maiori securitate. Sed ista distinctio.Decij nõ placet: quià pœna perpetui carceris,tunc non ratione pœnæ, sed securitatis daretur: vndè non considefaretur delicti qualitas sed fugæ timor.Vnde melior est sententia Arentin.vbi suprà; quam ipse Decius non integrè refert: nam concludit ipse Aretin. quòd quauis pœna mortis imponatur de iure ciuili,non tamen debet imponi de iure Canonico pęna perpetui carceris: quod ipse limitat dupliciter. Primò in casibus exceptis,in quibus expressè cauetur de pęna carceris,vt in cap.& fi.de hæret. Secundò vbi propter immanitatem delicti non esset imponenda laico simpliciter pęna mortis,sed cum aliqua qualitate atroci,vt puta ignis, traditionis ad bestias,lacerationis membrorum & huiusmodi:tunc enim videtur sibi imponenda pęna perpetui carceris:[b] Quod intelligit verum,siue illa pęna sit naturalis criminis siue iudex illã imponat,augendo illam propter aliquam qualitatem animo inhærentem & sic dicit intelligendum capi.Nouimus.supra alleg. de quo arguit cõtrà illum Dec.Et aduerte quòd Bald. in. l.penult.C.ad.l.Aquil.dicit quòd si Episcopi imponerent aliquem in ità arcto loco quòd non haberet aerem sufficientem,vel darent sic parum cõmedere,quòd de facili moreretur, ꝙ essent irregulares.[c] Vnde prouidere deberent Ecclesiastici iudices, quando alicui carcerem perpetuum assignant,ne ex defectu aeris vel cibi moriatur.Idem notat Abb.in cap.Anobis.de Apostata.referendo Ioann.Andræ.Et vide Ioan.de Anan. in capi. 1.de collu.detegen.& in cap. qualiter & quando.el 2.§.fin.versi. Nunquid autem episcopus.de accusa. & Matth.de Afflictis in.1.lib. Constit. Siciliæ,in fol.129.colum.3.& Mari. in repet.cap.Ad audientiam. de homi.in colum.31.versic.quinquagesimõ octauo quęro.vbi referunt Bald. vbi suprà,& alios idem tenentes. Et[2] vide etiam Cardi.in Clementin.1.de pœnit.& remiss.in quæstio.7. vbi referendo Laurent.dicit quòd ponentes aliquẽ in tali carcere,in quo propter eius arctionem incarcerati nõ viuunt vltrà sex,vel octo dies, reputat homicidas irregulares: quia illa pęna est magis afflictiua,quam si ponerentur in patibulo. Aliàs autem si damnatus ad perpetuum carcerem moriatur, dicitur naturaliter mori, vt notat Bald.in.l.1.C.de his qui ad liber. peruen. non pos. quem refert Ioann.de Anan.in capit fin.de homi-

[b] b

[c] c

cici.

mic. num. 8. vide. Felin. in cap. Qua liter. el. 2. de accuſ. 5. Ad corrigendos colum. 5. in prin. Et nota quod licet alias damnato ad perpetuum carcerē ex forma ſtatuti, vel de iure communi, non poſsit aliquid relinqui vltra alimenta, dicit Mart. in cap. Veniēs. de accuſa. in colum. 28. in verſi. Vndecimò quæro. quò de iure canonico videtur poſſe attentari quòd taliter damnato non poſſet relinqui alimenta, cùm ſibi deputetur panis auguſtiæ & aqua doloris. De quo tamē articulo vide latius Corſetum in repertorio Abb. in verbo carce. in verſic. An valeat. & Felin. in cap. Qualiter. el. 2. in. 5. Ad corrigendos, col. 4.
3 in fin. de accuſa. Præterea in hac materia poterit meritò dubitari, an valeat teſtamentum clerici damnati ad perpetuum carcerem, qui ibi finaliter deceſsit? Quod examinat Bal. in 1. volum. cons. 448. quæritur in primis. vbi tandem concludit quòd nō, & quòd talis nec actiuè, nec paſsiuè ſit teſtabilis. Et quia principale fundamentum ſuum eſt, quia tali pœna damnatus continetur ſub condemnatis ad mortem: quia licet non ſit condemnatus ad mortem ſubitaneā, eſt cōdemnatus ad breuitatem vitę.

Poſſes tu Regnorum Caſtellæ & Legionis incola non immeritò inferre quòd hodie attento, iure eorum ſecus eſſet, cum per. l. 4. in legibus Tauri ęditis, diſponatur quòd damnatus ad mortem ciuilem, ſiue naturalem
d poſsit teſtari, nisi dānetur propter crimen inducens confiſcationem bo
4 norum. An autem epiſcopus qui cōdemnat clericum ad perpetuum carcerem poſsit in ſententiam reſeruare ſit: poteſtatem mitiuendi pœnam ſuo arbitrio, vide Bald. in auct. Interdicimus. C. de Epiſcop. & cleri. referentem Guliel. diſputaſſe hoc, & finaliter tenuiſſe quòd ſic. Sed dicit Bal. contra naturam pœnæ declarandæ in ſententia non poteſt fieri reſeruatio; quia eſſet implicare contraria, ſed aſſerit tandem quòd fortè fallit in ſententia Epiſcopi: quia mitius debet agi cum eo quàm cum alio, arg. dict. Auct. Interdicimus ſecundum vnum intellectum: cuius verba ferè ad literam refert Felin. in cap. Qualiter. el 2. in. 5. Ad corrigendos. in colum. 6. de accuſat.

A

Carcerīs perpetui antiquitas cuiuſq; grauitas explicatur.

Capitali. Adde quòd, diuerſarum gētium moribus, olim receptum fuit, vt loco capitalis pœnę in teterrimū carcerem reus coniceretur, vt illo animam ageret: ſic apūd Perſas, apūd Syracuſanos, apud Meſſanios, & apud Romanos obſeruatum fuiſſe, ſcriptum relinquit Alexāder ab Alexandro lib. 3. dierum genialium cap. 5. Cęlius Rodig. libr. 17. lectionum antiquarum cap. 8. qui circà hoc argumentum multa memoriæ commēdarunt. Sic Iulius Cęſar cenſuit, eos qui cum Catilina, contra Romanam Rempublicam coniurationem fecerant, non eſſe occidendos, ſed publicatis eorum pecunijs, ipſos in vinculis per municipia perpetuò habendos, vt teſtatur Salluſtius in coniuratione Catirinæ. Meminit etiàm Cicero in eūdem Catirinam, oratione. 4. ſic loqnens. *Intellegit Cæſar mortem, à Dijs immortalibus non eſſe ſupplicij cauſa conſtitutam: ſed aut neceſsitate naturæ, aut laborum, & miſſeriarū quiætem eſſe: itaque eam ſapientes nunquam inuiti, fortes etiàm ſæpe libenter appetierunt: Vincula verò & ea ſempiterna, certè ac ſingularem pœnam nepharij celeris inuenta ſunt,* Et paulò poſt, *Bona præterea publicari iubet, vitam ſolam relinquit nepharijs hominibus, quam ſi dimiſſet*

miſset, multas, vno dolore, & animi & corpori, & omnes ſcelerum pœnas ademiſset. Et iſtum carcerem idem Cicero.3.Catili. appellauit. *Vindicem manifeſtorum & nefariorum ſcelerum.* De carcere perpetuo meminit etiam Valer. Maxi. libr.6.capit.3. Aſſeuerans quendam.C. Vaticinium, quòd ſiniſtræ manus digitos ſibi, ne militaret bello Italico amputaſſet, publicatis omnibus bonis, à Senatu æternis vinculis adiudicatum fuiſſe. Tempore quoquè Amulij Latinorũ Regis (qui præceſsit Romulum) carcerem perpetuum in pœnam fuiſſe ſtatutum, colligitur ex Dionyſio Halicarnaſſeo, qui de Italia ſcribens ait, *Sunt qui confeſtim eam necatam puellam tradant, nec deſſunt qui malint conjectam in occultũ carcerem, eunque perpetuum: vndè necatam eſſe vulgo traditum eſt.* Meminit itèm de perpetuo carcere Valer. Maxi. lib.6.cap.8.dum agit de quodam ſeruo Caij Marij. & Phyloſt. libr. de vita Apollonij.

Carceris perpetui pœna in aliquibus prouincijs obſeruatur.

Nec hæc perpetui carceris pœna prorſus antiquata eſt, nam receptam eſſe in ciuitate Venetiarum fatetur Mantua obſeruati. lib.cap.96.col.6. & vt ſcribit Calic.in marg. Fiſci. fol. 93. in fine Reges Hiſpaniarum multum ea vtuntur.

Pœnę triremium, vel exilij perpetui, ad aliquã inſulã, quę in Hyſpania &c. ceptæ ſunt quibus pœnis aſſimilẽtur.

Sic equidèm apùd nos in his Regnis receptum eſt maximè in ſuperioribus tribunalibus, delinquentes puniri, vt Regię Maieſtati ſeruiant perpetuò in regionibus Africæ finitimis vel condemnantur ad Regias triremes, non ſanè pœna hæc difere videtur, á pœna perpetui carceris niſi nomine tantùm, vt multi arbitrantur. Sed veriùs cenſeo pœnas has aſsimilari, damnationi in metallum, vel in opus publicum, quibus & alijs ſimibus pœnis reus condemnari poteſt. l.aùt damnum.l quidam.l.capitalium ff.de pœni.l.relegatorum.§.ſicut.ff. de interdi.& relega.l.illicitas. §. qui vniuerſas.ff.de offici.Præ. relegan. ff.de offici.Præfect.l.4.lit.31 par.7. notat in terminis Abb.in capi.quòd ſedes.de offici.ordin.Ioann. de Platea in.l.nemo carcerem.colum.4.C. de ex actori.tribu.libr.10.Grego. in dict.l.4.in glo. *ó labrando.* & in gloſ. verb. *á ome libre.* & his non allegatis idem ſcribit doctor Thom. *Talleda.* in tracta.incarceratorum capitu. 4. num.10.

Pœna perpetui carceris morti æquiparatur.

Hæc equidèm perpetui carceris pœna, de qua à nobis ſermo inſtitutus eſt, morti æquipatur, vt ſentit Inno. in c.qualiter.in.2.de accuſati. Abb. in cap.1.colum.vltim.de collu. detegen.quia ſimilis ſeruituti perpetuæ eſſe videtur.l.2.ff.de liber.homi. exhi. ſeruitus autem mortis pœnæ ferè comparatur.l.ſeruitutem.ff.de regu. iur.& vide Ioann.Andr.in dict. ca. 1.nume.22. aſſeuerantem grauiorem eſſe perpetuum carcerem, quã abciſſionem vnius digiti, vel fuſtigationẽ. Et pœna hæc legibus ciuilibus fuit aliena imò incredibilis. l. aut facta.§.ſolent.ff.de pœn.l. mandatis. ibidem.l.incredibile. C.de pœnis d. l.4.Par. Ideoquè hac ratione ſeculares iudex hanc pœnam non imponit. Bal.in dict.l.incredibile. Ang.in.l.ſi à milite.§.edictum.ff. de milit. teſta. Bal.conſil.443.in fine.lib.3. vbi ſcribit quód ità tenent commu. doctores Alexand.conſi.55.num.volu.7. Mari.Socin.Senen.in cap. veniens. column.26.de accuſati. Aymon.cõſil.224.nnm.3.Purpu.in. l.Imperiũ. num.231.vbi Valaſcus num.161.ff. de iuriſ.omni.iudi. Auiles in capit. Prætor.cap.18.in verbo, *Carcel.* Didac.Perez.in.l.2.titu.4.lib.4.ordin. in verbo, *Todos los dias de ſu vida.* Et eſt communis & veriſsima opinio vt aſſe-

Pœna perpetui carceris a iure ciuili aliena eſt.

Pœnam carceris perpetui ijſque ſecularis iudex infligere non poteſt, & ſi de facto fecerit nulla eſſet ſententia.

vt asseuerat Iuli.Clar.in pract crim. §.fin.quæstio,70.vers.pœna. Quod si de facto eam imposuerit sententia nulla est Bald.in dict.l.incredibile.licet glos.Cin. & Sali.ibi differentiant & Valascus in dict.l.Imperũ.

Limitationes quatuor ad dict. Reg.cõ stituuntur.

Hæc tamen communis sentẽtia, quàm modò asseuerabimus,minimè procedit in seruo qui ad perpetuum carcerem damnari potest. l. seruus. C.de pœnis. Non equidem quoad ipsum grauis pœna ista iudicanda est,cùm iam seruituti adstrictus sit.

Secundò,nec locum obtinet, quã dò delictum est atrox, pro quo iudex arbitrari posse mortis pœnam imponendam esse.ità Bald.in dict.l. incredibile. Sed ex suprà traditis hęc Bal.opinio vera non videtur & meritò de ea dubitat insignis Iaco. Menochi. de arbi.iudi. quæstioni. lib.1.quæstion.89.num.9.dicitquè cogitandã esse propter magnã Bald. autoritatem.

Tertiò fallit,in casu auth. sed hodie.C.de adulter.i&.l.penul.tit. 17. par.7.quas leges not. ad hoc Greg. in dict.l.4.titu.31.part.7.in verbo, *à ome libre.*

Quartò fallit in casu dictæ Regiæ.l.2.ti.4.lib.4.ordina.ibi, *Todos los dias de su vida este preso en la carcel.*

Carcer de iure canonico,non solũ ad custodiã,sed ad pœnã imponitur.

Cęterum iure Pontificio carcer non solum ad custodiam sed ad pœnam imponitur c.quanuis.de pęnis in.6.c.si quis clericus. 81.dist.ca.de lapsis. 42.capitu.commissa.de hęreti.lib.6.Clemen.1.eo.tit.cap. penul. de hæret.c.nouimus. de verbo.significa.Et potissima ratio est, nam cum Sacri Canones,pijssima & materna benignitate,mortis pœnã nó infligant,necessarium fuit, ne crimina impunita remanerent pro grauioribus criminibus pœnã hanc statuere. Quam ecclesiastici iudices solum aduersùs clericos imponere possunt non verò contrà laicos, nisi in crimine hæresis vt scribit Iul.Cla.in dict. pract.§.fin .quæst.70.

Alimẽta denegari nõ debent illis qui perpetuiscarceribus detinẽtur ꝙ si inedia moriantur iudices ecclesiastici irregularitatẽ contrahant.

Nec debẽt alimenta denegari, his qui in huiusmodi carceribus detinẽtur,quia si fame.& inedia moriãtur, Iudices Ecclesiastici qui morti causam præstiterunt,irregularitatis labe illaqueãtur,ex Bal.sententia in.l. de pręcibus.C.adleg.Aqui. Quod qui dã intelligunt. procedere, nisi in casibus atrocioribus, in quibus clericis incarceratis minui solẽt alimẽta (quòd vulgò dici solet,*Comer por onças*)si mors indè sequatur nulla irregularitatis labe, iudices ecclesiastici afficiuntur,cũ iure Põtificio hoc sit permissum,ità tenet licet fluctuãs Anto. Quęsada(vir non vulgaris hęruditionis)in lib.diuer. iuris quęstio: c.17.nu.28.Ego tamen in ea fui, & sum opinione, vt existimẽ,nunquã licuisse,ita tenuissima alimẽta clericis supeditari, vt fame pereãt, ꝙ texinsinuat in.c.nouimus.§.1.de verb. sign.ꝙ contrariæ opinionis assertores aducere pro se solẽt ibi. *Ad agendũ pœnitentiã ipsum inducas in pane doloris, & aqua angustiæ substentandũ.* Quæ quidẽ pœna nó ad mortem sed ad pœnitentiã agendã tendit,vt ibi, quia semper Ecclesia Dei omnipotẽtis exẽplo,sperat conuersionem,& pœnitentiam delinquentiũ, nec vult mortẽ peccatoris,sed vt magis cõuertatur & viuat Ezech.c.18.& in.c. hi qui.3.q.4.& hæc pœna æquitate & prudentia Prælatorum solet temperari, maximè præcipuis festis,quibus solent incarceratos visitare, & pinguiùs nutrire, vt scribit Ioann. Andr.in cap.quanuis de pœnis lib. 6.in.2. not. super text. Absit sanè ab omnium mente credere, sacratissimas leges Pontificeas, alioquì

pissimas, in suos clericos (quos impensè diligunt) tàm diram mortis pœnam inflingere. Nihil sanè interest necare, vel alimenta denegare. Vt inquit Consultus in l. necare. ff. de libe. agnoscend.

Pœna famis apud omnes gentes cæteris seuerior omni seculo iudicata fuit.

Vndè Liuius libr. 2. belli Punici asseuerat, *Famen vltimum humanorum supplicium.* Aegesipus libr. 5. *famen carnificem appellat.* & Hieremias Threnorum cap. 4. scribit. *Melius est occidi gladio quam fame ex tabescere.* Cui consentiens Vegetius. *Ferro* (inquit.) *Multo sæuerior fames est.* Daui. equidem pestilentiam eligere maluit, quàm famen cum vtriusquè ei esset data optio, vt habetur libr. 2. Regum. capitu. 24. Et teterrimum mortis genus famen esse scripsit Homerus qui lib. 12. Odysseæ ità facit Euriloch. loquentem. *Omnes quidem terribiles mortes miseris mortalibus, Fame autem miserrimum mori.* Cuius meminit Plato li. 3. de repub. & Columela. libro. 1. rei rusticæ capi. 2. Tullius autem ad Atticum libr. 5. Epistolarum famen nihil miserius pronuntiauit Iosephus lib. 6. belli Iudaici asseuerat, *famē rerum omnium acerbitates superare.* Idem lib. 7. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 11. tradit. *Omne genus reuendi genus, fame leuius videri.* Quintilianus verò de dira fame his verbis scribit. *Felix* (ait) *pestilentia, felix præliorum strages, denique omnis mors facilis, fames aspera vitalia hausit, præcordia carpit, animi tormentum, corporis tabes, magistra peccandi, dirissima necessitatum de formissima malorum. Hæc ad humile corpus nobiles manus mittit, hæc alienis pedibus mendicātes prosternit, hæc sæpe sociorum fidem frangit, hæc venena populis publicè dedit, hæc in parricidiū pios egit.* Quę refert Lucas de Pena in l. 2 column. 2. C. de quib. munerib. vel prest. libr. 10. & And. Tiraq. in lib. 1. de retra. §. 26. glo. 1. nu. 22. Nec omittendum est, quod ex nostris scribit Balē. in l. pactum. col. vlt. C. de pact. tradens prouerbium vulgò celebratū, *fames* (inquit) *est acerrimus ensis*, & idem conti. 458. col. 2. libr. 3. scribit nihil tristius esse quā fame necari nihilq; fami comparari.

Hæretici qui ad fidē redeunt, ad carceres perpetuos debēt condemnari quamuis hæc pœna sancti offi. clementia sit limitata.

Et licèt in crimine hæresis (vt ad institutum sermonem redeamus nec tamen extra Chorum saltauimus) lāpsi post deprehensionem, ab hæresi ad fidem Catholicam redeunt, ad perpetuum carcerem debeat condemnari. Vt in cap. pen §. 1. de hæreti. Qui busdam tamen nouissimis constitutionibus, rigor ille equitate limitatus est, nam qui sponte antè propositam accusationem, ad Sacrosanctę Ecclesiæ gremium redunt, non debent perpetuis carceribus mancipari. Nec illi qui post capturam dē se ipsis nec non de alijs, quos hæreticos esse sciunt, integrè, pia mente veritatem fatentur. Potest etiam pro arbitrio Inquisitorum, prædicta pęna cōdonari, illis quipriusquā dicta testium publicata fuerint, redierint. si verò post testium publicationem redunt, & tunc confitentur, cum se cōuictos esse intelligunt, perpetuis carceribus sunt recludendi. Ità sancitū est in prima Instr. Hisp. ca. 8. &. 11. refert Iacob. Septi. in Carho. inslit. tit. 16. num. 17.

Qui verò iā eo quod tardè nimis ad fidem reuertitur, ad perpetuum carcerē fuerit cōdēnatus ab eo fugere nō licet quòd si temerè fecerit eo ipso relapsus iudicādus est quia cen sendum est, ꝙ fictè conuersus fuerit ideò vlterius audiēdus nō est ità Archi. Domi. Ioan. And. Ancha. in. c. vt commissi. §. nec non. de hæret. libr. 6. Arelatan. de hæreti. not. 5.

Squilla.

Squillacen. de fide catholo. capitu. 27. Ioann. de Anani. & Felin. in capitul. penultim. de hæreti. Quæ opinio licet communis sit mea tamen sententia falsa. Tùm quia nullo iure probatur, & inhumanum est absque expresso, iure quem tam graui pœna plecti. Tùm quia qui a carcere fugit in pristinam hęresim nullo modò labitur, nec fuga ipsa hæresim committit: ideoque relapsus nomen minimè ei competit, solum equidem is si fortè redierit, vel fuerit comprehensus duriori carcere recludendus erit, & impenitens iudicandus, & ob fugam grauiori pœnitentia dignus, quam si subire voluerit begninè recipiendus est, ità nouissimè tenet Iac. Sept. in d. titul. 16. dicens opinionem contrariam falsam & crudelem esse.

Pœna perpetui carcerisho die ab Inquisitore generali relaxatur qui solus publicæ pœnitẽtiæ habitũ remittit.

Est tamen Inquisitoribus à iure concessa facultas, vt simul cum Episcopo, possint minuere, vel commutare pœnam perpetui carceris: cum viderint id expedire. vt in capitul. vt commissi. §. nec non. de hæreti. libr. 6. Hodie tamen ad solum generalem Inquisitorem, potestas hæc pertinet, quia solus is potest habitum publicæ pœnitentiæ tollere, quanuis delinquens in perpetuum damnatus sit, vt eo vtatur. vt decretum est quinta instr. Hispa. capit. & quarta Toletana. cap. 9.

Quo tẽpore ipso fiat d. pœnæ remissio.

Quæ pœnæ remissio fieri solet, octo annis transanctis, à die incarcerationis, hoc ex benignitate, & clementia, non verò ex iuris rigore, quo stante, decennium desideratur, vt scribit D. Episcopus Siman. dict. titul. 16. numer. 22. quo loco numer. 21. testatur, quandoquè eam pœnam lapso triennio remitti, si eo tempore in carceribus detenti maximè verę quę pœnitentiæ præstiterint testimonium. De consuetudine tamen Sacri tribunalis generalis Romanæ Inquisitionis receptum est, vt post paucum tempus dispensatio indulgeatur, vt testatur F. Pegna ad Dir. inqui. 3. p. Scho. 142.

Et vt addas his quæ suprà versi. nec debet omissũ fuit ad fin. q Antiqui prodiderunt quià ferunt pro grauissima pœna, Tantalum apud inferos, siti & fame cruciari, vt refert Cicer. 1. Tusc. Et Amian. Marcelli. lib. 17. Hystoriæ Roma. his verbis scribit. *Mortis ignauissimum est genus fame perire.* Et idem libr. 19. dicit esse vltimum malorum omnium. Sed vt Ethnicos relinquamus, Sacræ literæ nobis de hoc supeditant, non vulgaria testimonia, quia ad grauissimorum celerum vindictam, famen tanquam cæterarum pœnarum culmen comminantur. In peccato sanè primi parentis dictum fuit. *Maledicta terra in opere tuo, in labore vultus tui vescęris pane tuo.* Vt habetur Gene. 3. Et Psalm. 104. *Deus vocauit famem super terram*, &c. Et Ezech. 5. *Famem congregabo super vos, & conteram vobis vaculum panis.* Et Ezech. 14. versic. 12. & 13. ibi. *Factus est Sermo Domini ad me dicens, fili hominis terra cum peccauerit mihi vt præuaricetur, præuaricans extendam manum meam super eam & conteram, virgam panis eius, & immittã in eã famen & interficiã de ea hominem, & iumentum.* Et ideò viri iusti fame, neq; inedia minimè oprimuntur iuxtà illud Dauid. Psal. 36. *Non vidi iustum derelictum nec semen eius quærẽs panem, & nouit Dominus dies immaculatorum, & hæreditas in æternum erit nõ confundentur in tẽpore malo, & in diebus famis saturabuntur, quia peccatores peribunt.* Et Prou. 10. *Nõ affliget Dominus fame animã iusti,*

& insidias impiorum subuertet.

B *Pœna perp tui carceris.* Adde Gregor.Lup.in dict.l.4.titul.31.part.7. in verbo, *á ome libre.* vbi authorem nostrum allegans eius opinionem amplectitur.Et an clericus perpetuò carceri mancipandus, prius sit degradandus vide Abb.in cap.excommunicamus.in.2.de hæreti.Gundi. á Villadiego in tract.de hære. quæstio.19.num.2. authorem nostrum supra cap.

Clericus vel regularis perpetuo carceri mancipatus an absque peccato fugere possit.

Sed vtrùm clericus vel regularis possit absquè peccati labe, à carcere perpetuò fugere existimo asseueranter dum ei nullo modo licere, nec à peccato excusari,quòd ex eo manifestè apparet. Nam licèt antè iudicis condenationem nemo teneatur pœnari soluere,vel illam subire. iuxtà glosl. sententiam in c.fraternitas.12.quæsti. 2.quæ communis est vt multis à nobis ornata suprà capi.66. post condemnationem verò absq; dubio tenetur. vt tradit Sanct. Thom.2.2. quæstio.69.articul.3.& ferè omnes quos in dict.cap.allegamus. Rursus quià istê qui à carceribus fugit, iudici resistit.quòd omni iure prohibitũ est.capitu.qui resistit.2.quæstion.3: glosl.in capitu.præsentium.7. quæstio.1.l.additos.C.de Episcop. audi tradit noster author in regula & fallen. regula. 382.vbi post eum multa scripsi.. Deindè hanc rem comprobat,nam licèt ex multorum sententia,captus & ad mortem cõdemnatus,possit à carceribus fugere. vt colligitur ex Ancharran. & Imo. in Clement.pastoralis.de re iudica. Archi.in cap.cum homo.23. quæstio. 5.Diuo Thom.& Caieta.dict.quæstio.69.Dried.de liber. christi.pag. 226.licèt dissentiat Bar.in. l.relegati.ff.de pœnit.Abb in capitul.1.de testib.cogend.& in capitu.Sicut in 3. de iureiurand. sed tenendo opinionem Diui Thom. proùtenendam esse affirmat D Episcop. Couarruu.libr.1.vari.resolu.cap.2. numer. 14. non tamen procedit, quã dò quis ad pœnam carceris temporalem, vel perpetuam, condemnatus est nam hæc pœna eam conditionem habet,vt alterius quàm puniti executionem,minimè indigeat,& ideò is damnatus censetur ad eam propria cooperatione subeundam, qua propter in animæ iudicio, eam subire debet,sicuti in pœna exilij & alijs similibus pœnis docet Caietan. dict. quæstion.64.articul. 4.Drie. dict. fol. 226. & opinionem nostram in terminis tenet Martin. Nauarr.in capitul. statuimus. 19. quæstion.3. num. 63. D. Episcop. Couarru.dict.cap.2.num.14. testaturquè Nauarr.in dict.loco sic respondisse,cuidam sacerdoti,quià longinco in vrbem venerat, qui fuerat condemnatus ad seruiendum perpetuò cuidam hospitali, sed regressus fuit nulla à Summo Præside sibi indulgentia criminis concessa. Idemquè se responsurum affirmat cuidam religioso, qui similitèr ad verbum venerat, qui ad perpetuum carcerem, à suo Prælato fuerat condemnatus, dicitquè se illi consulturum, vt statin reddat quòd multum notandum est quia vidi aliquos in hoc alucinari.

Religiosus non potest à carceribus fugere.

Imò circá carcerem quæ religioso,ob crimen imponitur, memoratu dignum est, quòd licet alias clericus secularis, nulla violentia custodibus facta antè condemnationem possit à carcere fugere religiosus verò à suo Prelato in carcere sui monasterij coniectus non potest etiám antè cõdemnationem, ab eo fugere, cũ is in ea monasterij parte manere debeat.

debeat, in qua Prælatus ei manere præceperit. argum. text. in cap. quorundam. & in capit. si religiosus. de elect. libr. 6. Quòd aperte insinuat Caietan. 2.2. quæst. 69. artic. 4. in respon. ad secundam conclusionem his verbis. *Religiosi qui liberalitate sui moti, progressu extra claustra se priuauerunt, supponentes se per tria vota Prælatis suis, quacunq; ex causa à suis Prælatis iuste detineantur, non possunt licitè extrà præfixos sibi terminos fugiendò exire.* Hactenus Caietan.

Religiosus qui iniustè in carceribus detinetur fugere potest.

Est tamen superior opinio intelligenda, quandò iusta est carceris pœna & legitimo iuris ordine seruato, fuit imposita, secùs si ea pœna iniusta fuerit, quam in foro conscientiæ nullus subire tenetur. vt colligitur ex Innocen. in cap. plerunq; de immu. eccleſiar. Diuo Thom. 2.2. quæſti. 62. artic. 3. quam dicit esse communi tèr approbatam Nauarr. vbi paulò antè allegaui. Et in hoc casu intelligè da est Angeli opinio in l. in eos. ff. de custo. reor. quem refert & sequitur Paris de Puteo in tract. Syndicatus cap. qualitèr autem prouabitur. fol. 31. dicens damnatum ad carcerem, pro pœna criminis, posse absquè metu pœnę à iudice sibi in dictæ si à carceribus discesserit, absquè pœnę metu, à carcere fugere. Est equidèm hoc intelligendum, quandò iniusta fuit condemnatio. sic interprætatur D. Episcopus dict. capi. 2. num 14.

Religiosus incarceratus etiam iustè à carceribus fugere potest si secretè tractatur

Secundò nec locum habet præcedens sententia cum pęna carceris iusta est, sed modus exequendi iniustus, & à Charitate Christiana longè alienus, vt cum quis iustè damnatus ad carcerem perpetuum, vel temporarium, sed impius carceris custos cibum, vestitum, vel ignem subtrahit, vel in loco subterraneo, humidissimo, & obsceno inclusum detinet, vel alia facit ex quibus mors iuste timeri possit. Tunc equidem is fugere poterit, vt scribit insignis Nauarr. in dict. capitul. statuimus numer. 63.

Essent irregulares. Adde Guil. à Monte Laud. in Clemen. 1. de pœnit. & remiss. Abb. in cap. ad audientiã de crimin. fal. Anan. in cap. de cætero. de homi. colum. vltim. Archiepis. Flor. in. 3. parte. tit. 28. capitu. 2. §. 6. D. Couarruu. in Clemẽ. Si furiosus. 2. par. relect. §. 5. numer. 7. de homi. Fran. Aniles in capi. Prætorum cap. 18. in verbo, *Carcer.* num. 1. Folle. in in practi. crimi. in verbo, *Vel carcere sur.* num. 2. Iacob. Menoch. de arbi. iud. quæst. lib. 2. Centu. 4. casu. 295. num. 3. quam esse communem sentẽtiam testatur. Nauarr. in dict. cap. statuimus, num. 65. Debent equidem Iudices Ecclesiastici prorsus cauere, nè recludãt clericos in subterraneis & horidis carceribus, ne irregularitatis labem incurrant. Vndè nunquam verum iudicaui, quòd maiores nostri memoriæ mandarunt, asseuerantes, puteum horridum & profundum, qui est intra Archiepiscopalem domum loci vulgò nuncupati *de Santorcaz*, huius Toletani Archiepiscopatus destinatum fuisse ad detrudendos clericos irretitos magnis celeribus, ibiq; aliquando fuisse iectos, sed testimonio grauissimorum & antiquorũ hominum, falsum esse comperimus, quòd si aliquando factum fuit, meliori seculo ab aula recesit.

C Clerici subterraneis, & horridis carceribus incarcerandi non sunt

Puteus populi vulgaritèr dicti Santorcaz, in olim fuit carcer clericorũ huius diœcesis Toleta.

D Clerici ad perpetuos carceres cõdẽnatus de iure com. ante leg. Tau. testari poterat contrà Io. Bern. & Greg. Lop.

Posit testari. Adde quòd cum hac opinione auctoris nostri transit. Gregor. Lup. in. l. 4. titul. 31. partit. 7. in gloss. 1. Sed verior est contraria opinio quòd antè Taurinam constitutionem quam author noster

hoc loco allegat permissum erat clericis adperpetuos carceres damnatis testamentum facere probat D.Couarruu. in Rub.de test.3.par.nu.27. Iacob.Septima.in catho.instit.ti.16. num.31. Quia non ex hoc serui pœnę efficiebantur,sed ad pęnitentiam agendã carceribus detinebantur.

Clericus ad perpetuos carceres condemnatus, an eo ipso censeatur priuatus beneficio.

Et vtrùm lata sententia contra clericum perpetui carceris,eo ipso censetur beneficio priuatus, si nihil circà hoc in ea exprimatur vide Rotam decisio.5.de senten.& re iud. in antiquioribus vbi multa circà hoc argumentum aducuntur, tandem post longam disputationem testatur,non censeri ipso iure beneficio priuatum quôd non mediocris vtilitatis est,vt ibi scribit.

Exigentibus culpis.

CAPVT, CXXXVIII.

1 *Clericus propter quæ crimina seculari curiæ sit tradendus.*

1 QVAE sint culpæ propter quas quis debeat tradi curiæ seculari, ex his quæ suprà tradimus facilè quis dignoscere potest.Causa autem faciloris inuentionis volo hîc saltem summariè referre : habes enim hoc examinatum suprà in verbo Sortilegi,& in verbo hæretici, & in verbo falsarij,& in verbo conspiratores,& in verbo & per assassinos, & in verbo,Lesæ Maiestatis. Et an propter delictum grauissimum perpetratum à clericis tradi debeant curiæ seculari, vltra casus expressos in iure habes plenè suprà in verbo parricidæ.

ANNOTATIO.

ADde quòd huius capitis argumentum longè latèq; in præcedentibus capi. ab authore hic allegatis declaratum est in annotationibus nostris ideoq; quæ ibi scripta sunt,repetenda non duxi.

Data incorrigibilitate.

CAPVT, CXXXIX.

1 *Clericus incorrigibilis qualiter puniatur.*
2 *Clericus incorrigibilis quis dicatur.*
3 *Clericus depositus est de ecclesiæ iurisdictione.*
4 *Clericus incorrigibilis qui non potest ab Ecclesia puniri, potest ipso iure à iudice seculari comprimi.*
5 *Clericus,qui propter incorrigibilitatẽ effectus fuit de foro seculari, ad voluntatem ecclesiæ puniendus non est.*

CVm Ecclesia nunquam in tenderit priuilegijs suis clericos fouere proteruos atq; incorrigibiles, statuit Celestinus Tertius, in cap. Cum nõ ab homine.de iudic.clericum ab ecclesiastico iudice depositum, si adhuc incorrigibilis a fuerit,excommunicari debere, deinde contumacia crescente anathematis mucrone feriri. Tandem si in profundum malorum veniens contempserit, cùm Ecclesia non habeat vltrà quid faciat, per secularem potestatem esse comprimendũ,ità quôd ei deputetur exilium,vel alia legitima pœna inferatur.Noluit tamẽ quôd sola incorrigibilitas sufficeret vt comprimeretur clericus 1 a

clericus depositus à seculari iudice: nisi excommunicatio & anathema subsequerẽtur: & insuper vtriusque contemptus, vt patet ex verbis illius text. Dicitur autem clericus depositus incorrigibilis secundùm Abb. ibi, colum. penul. versic. quæro qualiter. post Ant. si reuertitur ad priora delicta, vel in illis perseuerat. & idẽ est secundùm eum (licet aliud voluerit Anto.) si committat alia delicta, etiam si non sint similia, vel si sint minora ex rationibus de quibus per eũ quem sequitur Decius ibi colum. fin.

2 Dicitur etiam incorrigibilis, si cùm detruderetur in monasterium ad pœnitentiam peragendã, ea non peracta capit fugam & occultat se, vel aliter de facto impedit, vt non possit eum iudex arctare, licet non reperiatur in nouo delicto, quia tunc post excommunicationem, & anathema comprimendus est per iudicem secularem, vt in text. secundùm Abbat. vbi suprà, in colum. fin. sequitur Decius, vbi suprà. Item aduerte quòd Decius ibi ponit alium casum incorrigibilitatis tanquam diuersum ab alijs, quem dicit ex Abbate colligere, videlicet quando clericus ter monitus non desistit, qui iudicio meo sub primo comprehenditur: nam si non desistit, ergo perseuerat in crimine, & tunc sola perseuerantia sine monitione reddit eum incorrigibilem: nisi dicamus, quòd sentiat Decius quando monetur vt desistat à nouis criminibus quibus inuoluitur post depositionem.

Quod adhuc etiã non videtur iuuare opinionẽ suam, quia tunc etiã cõmissio nouorum criminũ etiam minorum redderet eum incorrigibilem sine monitione per supra dicta. Addit etiam quartum casum incorrigibilitatis Decius allegando Domini. videlicet quãdo semel correctus verbis nõ se emendat, qui etiam in proposito nostro videtur impertinens: nam si post depositionem nõ se emẽdat, etiam correctione verbali non præmissa, dicetur incorrigibilis vt excommunicari valeat. Sit autẽ in hac materia vera resolutio, quod nullus casus datur à doctoribus, qui succedat post depositionem, qui solus sufficiat vt tradatur curiæ seculari, [b] nisi præcedat contemptus excommunicationis, vel anathematis. Et cum clericus depositus sit de iurisdictione Ecclesiæ, vt per Abb. in. c. Ioannes. & in c. ex parte. de cler. coniug. Iudex ecclesiasticus debet declarare eũ incorrigibilem, ipso tamen non citato, ne fugiat, vt per Abbat. Post Card. in. d. c. Cum non ab homine. & Inno. in c. 1. de homic. lib. 6. quos refert Aret. d. c. Cum non ab homine. col. 5. & vide Feli. ibi. 4. col. qui dicit, quod ex omnibus dictis doctorũ communiter ibi colligitur, quod potestas quæ datur iudici seculari super depositio incorrigibili non exercetur, nisi declaretur qualitas incorrigibilitatis ipsam conferens. Et not. 4 quod clericus incorrigibilis, qui nõ potest puniri ab Ecclesia, potest ipso iure comprimi à iudice seculari absque alia de gradatione. [c] Hæc est communis opinio modernorũ post. Ioan. Adr. & Anto. vt firmat Aret. in dict. capit. Cum non ab homine. 5 colum. 5. versi. Tertia fuit opinio, & vide Domi. in c. Nec licuit. 17. dist. qui not. ibi glo. pro isto dicto Ioan. Andr. Clericus autem sic prõpter incorrigibilitatem effectus de foro seculari puniri debet non ad voluntatem Ecclesiæ, sed pro vt iudici seculari videbitur. Ita notat. Abb. in dict. capitul. Cum non ab homine. in vlt. not. qui illum puniet pœna imposita

per leges ciuiles laicis pro illo delicto a clerico perpetrato, vt probat text. in capitu. Ad falsariorum. de crimi. fal. Præterea in ista mater a vi de notabilia verba Card. in quodam consilio, quæ refert Felin. in capitu. Rodulphus. de rescrip. in colum. 35. quę dicit non legisse alibi, dum scripsit quòd in modo confitendi delictũ potest reus talia verba dicere, quòd ex illa appareat reum esse incorrigibilem: quia offendit non solum non pœnitere de delicto commisso, sed dolere quòd delictum non fuerit ità plenè perpetratum & consummatũ sicut ipse attentauit, & intendebat committere, vt patet in facti contingentia super quo Car. scripserat cõsilium, de quo meminit Felin.

A *Clericus in corrigibilis quis dicatur.*

Incorrigibilis. Adde Bosi. in tit. de foro comp. num. 131. vbi scribit quòd clericus qui non incidit in habitu dicitur incorrigibilis si præcessit trinna monitio ille verò qui in habitu incidit incorrigibilis, dicitur quando. Primo est depositus, Secundo excommunicatus. Tertiô anathematizatus, & adhuc in contumaciâ perseuerat. Quæ forma si ad vnguẽ seruata fuerit, dicit ipse, quòd absq; aliqua declaratione, efficitur de foro seculari: & asseuerat quod ità amplectuntur communiter doctores licèt postea dicat, quòd formæ ista rarò in vsu videatur. Sèd Bartho. Cassan. in cõsuetudin. Burgun. fo. 51. nu. 66. scribit, quòd curia Pari. obseruat, q̃ post vltimã remissionem de illis criminibus, pro quibus mortis pœna imponitur, clericus habetur pro incorrigibili, tàm in odium incorrigibilitatis, quàm in odium iudicis Ecclesiastici negligentis, eũ corrigere. Idèq; in Parisiensi Parlamento seruari in criminibus in quibus, pœna mortis non iniungitur testatur Papo libr. 1. titu. 6. Arresto. 5. quæ quidem doctrina sibi placere affirmat Iul. Clar. in pract. crim. §. fina. quæst. 36. versic. sed quæritur.

Vt tradatur curiæ seculari. Notã sing. circà ea quæ author hoc loco scribit, quòd si clericus in profundum malorum lapsus fuerit, quia dimissa tonsura, & vestibus clericalibus, multis sceleribus suis penitus oblitus, se immiscuit ipso iure est priuilegio clericali, etiam fori priuatus & ea ratione, poterit absque degradatione, & traditione puniri à iudice seculari, ità tenet glo. in capitu. ex parte. de priuileg. Hostien. Ioan. Andre. & Anto. in capi. perpendimus. de senten excommu. illius tex. autoritate ducti. Henr. in cap. ex literis. column. penultim. de vita & honest. cleric. Ancharra. in reg. eaquè. quæstion. 12. de reg. iur. lib. 6. quam opinionem communem esse fatentur Auser. in Clemen. 1. de officio ordina. reg. 1. fallen. 19. D. Episc. Couarruu. in practi. quæst. cap. 32. num. 2. Quæ consuetudine recepta est, vt fatetur Bartho. Cassa. in consuetudin. Burg. rub. 1. §. 5. ver. Archidiacono. num. 55. Eandem opinionem receptam esse dicit Alexand. de Neuo cõsi. 59. num. 20. circà quam multa refert Anton. Capi. decisson. 161. licèt minimè scribat, quid in casu illius decisionis à Senatu fuerit iudicatũ: & nouissimè eam sequitur Iul. Clar. in dicta quæstio. 36. versic, quæro modò vbi affirmat magis communẽ esse & cõsuetudine fulcitam & ideò in iudicando, & consulendo, non esse ab ea recedendum refert Boeri. de cisio. 69. num. 16. Et licèt quã plures cum hac opinione pertranseant, nempè quod casu suprà constituto,

B Clericus qui se immiscuit criminũ enormitatibus, an possit à seculari iudice puniri nõ expectata degradatione & traditione ab ecclesiastico.

nulla

nulla monitio desideratur, addunt tamen quòd non solum necessarium est, q̃ clericus se immiscuerit enormitatibus, & sæuis criminibus sed requiritur, quòd duro, contumaci animo illis perseuerauerit, & hanc opinionem tanquam magis communẽ obseruari, & suo tempore obseruatã vidisse commemorat Auser. in repe. dict. Clemen. 1. de offici. ordi. reg. 1. fallen. 27. Bossi. in practi. crim. titul. de foro comp. n. 139. Pract. Conrr. fol. 247. limit. 19. Grammaticus super consti. Regni. fo. 29. Supradictæ autem communi sententię suffragatua text. in cap. vnico. de vita & honest. cleri. in. 6. quo traditur casus in quo clericus in sacris, absque vlla degradatione, amittit priuilegium clericale ipso iure, etiam quo ad forum secundum tex. illius receptam interpretationem eandemquê sententiam probare videtur tex. in capitul. 1. de Apost. Multis tamen & summæ autoritatis viris (nec iniuria sanè) communis sententia displicet, quia nimis durum iuriq̃ contrarium videtur, clericum nulla monitione pręmissa, priuilegio fori priuari, ex eo quôd dimissa tonsura, & vestibus, enormibus criminibus operam dederit quã opinionem communem esse fatetur Rolan. consil. 4. num. 31. lib. 1. referens id testari Alexand. consi. 8. lib. 1. Viuius qui alios refert in libr. communi. opini. in verbo, clerici potestate. Ferdi. Mench. lib. 3. de testament. §. 22. num. 63. tradit Alberic. in. 2. parte statu. quæstio. 42. Vbi dicit se vidisse cõmuniter seruari, quôd exigatur monitio, & si post monitionẽ clericus se non correxerit, perdat tũc priuilegium clericale, sequitur Cępola consi. crimi. 11. versi. quintum etiã requiritur quę opinio cõmunis est.

Quam nos amplexi fuimus, in nostra primaria iuris Põtificij Chathredа, cum numerosissimo auditorio interpretaremur tex. in dict. capi. cũ non ab homine. á quo publica nostra functio exordium suscepit, obtinuit quidem dictam Cathredam in Complutensi Achademia toto orbe celebratissima, cum incredibili eius lętitia anno. 1586. die vero. 6. Mensis Marci. Idoquè Ancharra. in dict. cap. 1. de Apost. scribit decisionem illam minimè seruandam esse nisi in quo loquitur casu. Abb. verò & Car. in dict. ca. perpendimus, affirmant. responsum illud intelligendum esse quò ad priuilegium canonis, non quo ad forum, idem etiàm tenuerũt, Socin. consi. 12. lib. 1. Alexan. consi. 8. nu. 2. volum. 1. Sylvest. in verbo. clericus. 3. §. 9. Ange. eod. verbo. 10. quæstio. 10. Necq; reffragatur text. iu dict. cap. 1. de vita & honest. cleri. in. 6. quia decisio illa, cum pęnalis, & odiosa sit, in proprio casu in quo loquitur intelligenda est, & ad alium extendi non debet. Ideoquè prima communis opinio omni iure destituta est, quæ ea ratione non placet insigni. D. Couarruu. dict. cap. 32. nisi eo casu, quo crimen aliquod in maximam perniciem reipublicę fuerit perpetratum, præsertim quãdô si degradatio esset expectanda maximum impunitatis subesset periculum. Vndè scribit Iul. Clar. in dict. §. fin. quæsti. 36. versi. cæterum. quòd quandò clericus est seditiosus. & publicam quietem reipublicę perturbat solet Mediolanẽnsis (qui maximæ autoritatis est Senatus) ad tempus ab illa ciuitate quam perturbat expellere, prout factum fuisse refert, in quodam Archipręsbytero. Quôd ex eo defendi potest, quia non tantum in cõmodũ reipublicę id fieri videtur, quàm in vtilitatem ipsius clerici, ne ab alijs in

Author primariã iuris Põtificij Cathredam in Cõplutẽsi Achademia obtinuit.

iuria afficiatur, quòd mihi ſummè placet, quãdó inſtans periculum imminet, & nõ adeſt Iudex Eccleſiaſticus, qui eminenti malo obiare poſſit, & hanc vltimam opinionem tanquam communiorem & magis veritati, & æquitati conſonam ſequendam duxi.

Contra Impiũ Carol. Moli.

Ex quibus longè repellenda eſt, Impij Caroli Molinei, opinio ad Alexandr. conſi. 8. num. 2. litera. B. volum. primo aſſeuerantis, clericum proptèr delictum atrociſsimum, non præmiſſa aliqua monitione, poſſe à iudice ſeculari capi & vltimi ſupplicij pœna affici, loquitur ſanè contrà Sacra Canonica decreta, nec non contrà receptiſsimas opiniones.

Clericus prima tõſura initiatur, qui ea & veſtibus dimiſsis ſe immiſcet magnis celeribus ſtatin à ſeculari iudice puniri poteſt.

Non verò prætermittendum eſt, primam communem ſententiam minimè receptam eſſe, in clericis prima tonſura innitiatis, nàm quanuis de iure quibuſdam ſolennitatibus & ſeruatis, & nonnullis ceremonijs vt habetur in libro Pontificali degradari debeant. Vſus tamen forenſis frequentiſsimus iam pridem obtinuit, quòd ſi dicti clerici primæ tonſuræ, dimiſsis veſtibus, & abſq; tonſura, enormia crimina frequentèr cõmiſſerint, abſque vlla degradatione, à iudice ſeculari punitos fuiſſe.

In clericis minorum ordinũ anidẽ ſt ſeruandum.

Pari etiám ratione, admitti poteſt dicta communis opinio, vt priuilegium fori amittatur ipſo iure à clericis in minoribus ordinibus conſtitutis, vt ſcribit egrægius Couarruu. in dicto capitu. 32. Imô ſi clericus dicta prima tonſura innitiatus, ea non dimiſſa, nec ſimiliter dimiſsis veſtibus clericalibus aliquod crimen atrociſsimum commiſſerit, proptèr quod, in ſacris ordinibus conſtitutus, curiæ ſeculari præmiſſa degradatione tradendus foret, idem eſſet iudicandum. Ità colligitur ex Auferi. dict. Clementin. 1. fal. 19. Boeri. deciſsio. 69. num. 17. Guil. Benedi. in capit. Rainuntius. de teſtam. in verbo, & vxorem in. 2. num. 440. Caſſan. in conſuetudi. Burgun. rub. 1. §. 5. verſi. Archidiaco. num. 66. Petrus Auen. de exequen. mand. 1. par. cap. 22 nu. 4. D. Couarruu. dict. cap. 32. num. 3. Eſt tamen neceſſarium, vt iudex ſecularis contrà dictos clericos iuſtè procedat eo modo vt ſuprà traditum eſt, & crimen verè & certiſsimè probatũ ſit, ità vt nulla tergiuerſatione celari poſsit, nam cum qualitas iſta nempè grauitatis celeris perpetrati, iuriſdictionem tribuat, antè omnia probãda eſt. Nec ſufficeret equidèm quod præſumptiuè de grauitate criminis conſtaret, vt multis probat Auenda. dict. cap. 22.

Degradatione. Adde Iuli. Clar. in practi. crimina. §. fina. quæſt. 36. ver. ſucceſsiuè quæro. qui hanc opinionem communem eſſe fatetur teſtatur què aliquandò in Mediolanenſi Senatu ſeruatam fuiſſe.

C

Degradari.

CAPVT, CXL.

1 *Clericus pro nullo crimine eſt degradandus niſi in iure expreſſum inueniatur.*

2 *Sine accuſatione, nemo eſt degradandus.*

3 *Clericus etiam in minoribus ordinibus conſtitutus capax eſt ſententiæ degradationis.*

4 *Vbi in canone aliquo dicitur, quòd clericus degradetur, & in monaſtorium detrudatur, de verberali degradatione intelligitur.*

5 *Forma actualis degradationis traditur remiſsiuè.*

Dè

DE hac pœna degradationis, [a] mentio fit in capitu. qualiter el. 2. de accusa. & in capitu. Tuæ de pœn. In cuius impositione notandum est quòd voluit Ana in capitul. 1. de cleric. pugnan. in duel. quasi in fi. post. Anto. quem ibi refert, quòd pro nullo crimine quantumcunque graui imponitur clerico pœna degradationis, nisi reperiatur iure expressum. Ex quo sunt restringenda iura in. d. cap. qualiter. & cap. Tuæ. quòd est [2] notandum secundùm. Et aduertendum est etiam quòd sinè accusatione nemo degradandus est, licet aliàs sit puniendus, vt in cap. Dilectus filius. de simo. secundùm Hostien. in summa. titu. de accus. in. 5. quis sit effectus accusationis. versic. Ergo sine [3] accusatore. Item etiam est notandũ quòd licet clericus sit constitutus in minoribus, nihilominus est capax sententiæ depositionis seu degradationis, [b] nor. Anto. in cap. At si clerici. de iud. Quòd dicit ibi pulchrum Barba. in cap. Cum non ab homine. 2. colu. de iud. & respondet ad text. in cap. Clericus. lo. 2. de vi. & honc. cler. Et ad id quod not. ibi Ant. quasi sibi contrarius. & adducit in confirmationẽ huius text. in cap. Si quis Episcopus. 27. quæstio. 1. & vide Arnal. Alb. in rep. c. quoniã. de hær. in 6. fol. 3. colum. 2. versic. Nota quintô. vbi tenet dictam conclusionem quôd etiam clericus in minoribus constitutus, vel simplex tonsuratus degradatur, & neminem ex prædictis doctoribus allegat, sed Pontificalem librum modernum, fol. 165. & [4] alia fundamenta quæ per te vide. Et in ista materia degradationis videtur colligi doctrina notabilis ex dictis per Abb. in capit. At si cleric. in prin. in colum. 3. de iud. quôd. vbi in aliquo canone dicitur quòd clericus degradetur & detrudatur in monasterium; intelligitur de degradatione verbali, quia si fieret actualis, statim fieret de foro seculari, vt in capitul. 2. de pœn. libr. 6. Quam dicit esse elegantem determinationem Felin. in capitu. qualiter. el. 2. in fin. de accusatio. Formam verò actualis degradationis hîc non libuit inserere, [5] quia facilè est videre eam volentibus in libro Pontificali, fo. 205. cum duabus sequentibus. Describitur etiam prout actualiter facta fuit in persona cuiusdam presbyteri, propter homicidium qualificatũ, in. 3. parte repetitionis capi. Raynuntius. de testa. factæ per Guliel. Benedicti. fo. 41. in processu præuentionali ibidem inserto.

POena degradationis. Adde quòd cum huius capitis materia latissimè pateat nec breuibus possim eam cõcludere legendus est latissimè Carre. in practica crimi. fol. 240. nouissimè ęditionis. Iuli. Clar. in practi. crimina. §. fin. quæst. 36. versi. Scias autem. & quæst. 74. Tabi. Ang. & Sylueft. in summis in verbo degradatio. Locatus in opere iudi. in verbo degradatio, & eleganter Conradus Brunus. lib. 4. de hæreti. cap. 13. Iac. Septim. in catho. institu. tit. 46. nu. 69. & 70. Ioan. Rojas in sing. fidei sing. 48. Alb. Troti. de vero & perfecto cleri. lib. 1. cap. 5. num. 3. Dida. Perez in. l. 3. tit. 4. lib. 8. Ordi. versi. cum ergo pœna. Petrus Gregor. 3. par. syntag. iuris vniuersi lib. 31. ca. 30. per totum. Hanc verò degradationem Diuus Hierony. in epistola ad Pammachium regradationem appellat idem lib. 2. ad Iouinianum & in Ioannem Hierosolimitanum regrada- [A]

gradationem vbiquè appellans vqi quis ab altiori gradu suo vicio, ad inferiorem deuoluitur.

Franc. Duare. Vir doctus sed parum pius.

Non tamen me præterit quod Frā. Duarenus, vir latis hęruditus sed parum pius lib. 1. de Sacris Ecclesiæ ministerijs ca. 3. vix sibi persuadet morem istū tradendi clericos exauthoratos curię seculari veteribus notum fuisse quasi recens inuentum existimat sed eius opinio meritò relegenda, & exterminanda est. Nos verò qui nihil in Dei Ecclesia temerè cōstitutum confitemur, vel in moribus componendis, vel in delictis coercēdis vetustum esse credimus de quo multi sunt antiqui canones in capi. Si quis tumidus. capi. felix. 15. quæ. 7. Sed clarius Concilium Toletanū quartum. cap. 18. Concilium Triburiense. cap. 10. cap. 2 de transl. Præla. cap. degradatio. de pœnis lib. 6. quibus in locis ad exauthorandum Episcopum duodecim Episcopi ad presbyterum sex Episcopi ad diaconum tres Episcopi desiderabantur.

Verum quia summa difficultate tot Episcopi poterat congregari idcirco Gregorius Nonus in capit. 1. de hæreti. libr. 6. diffiniuit, vt solus Episcopus clericum in quibuscunq; sacris ordinibus constitutum degradare posset conuocatis Abbatibus aliisque Prælatis & religiosis personis. Nouissimè verò Concilium Tridentinum. Session. 13. capi. 4. de reformatione præscripsit formam quę in degradatione seruari debet.

B *Seu degradationis.* Adde D. Episcop. Couarruu. in cap. quia nos. nu. 4. de testam. vbi scribit, hanc actualem degradationem, minimè moribus receptam esse in his qui minoribus ordinibus sunt insigniti scripsi supra cap. 137. versi. Non verò.

Seculari curiæ tradi.

CAPVT, CXLI.

1 *Clericus qua ratione ex Sacrorum Canonum institutis, membrorum mutilatione, aut vltimo supplicio puniri non debet.*

2 *Iudex secularis an sententiam ecclesiastici iudicis, in clericos sibi traditos sine qua causa cognitione exequi teneatur.*

3 *Appellationi clerici traditi curiæ seculari à sententia iudicis secularis, quando sit deferendum.*

4 *Extraneus an possit pro clerico inuito appellationem proponere.*

SAcrorum canonum censura mirabilis, ideò forsan noluit clericos membrorū mutilatione, aut vltimo puniri supplicio, quia cum eos bonis imbutos moribus eligendos præceperit, si delinquissent minori castigatione eos emendari posse, ac cæteros ab illorum imitatione prohiberi confidit. Si tamen pietate hac canonica abutentes incorrigibiles efficiātur, statuit tradi eos seculari curię legali animaduersione puniendos, vt suprà dictum est. In casibus autem certis qui ex supradictis colligi valent, amplius incorrigibilitate spectata vt statim eidem curiæ traderentur clerici, in eis delinquentes ordinauit. Quos sic sibi traditos iudex secularis punire potest pęna laicis imposita per leges ciuiles, vt suprà notauimus in verbo data. Possunt etiam tūc nisi in crimine hæresis * iudices seculares petere vt sibi fiat fides de processu facto contrà tales clericos, cum enim illos punire debeant tanquam subditos, iustum est vt cōstet

ſtet ſibi illos deliquiſſe, vt notant Docto. in capi. 1. de offic. ordi. & in cap. At ſi clerici. de iudi. Vt autem ipſam degradationem actualem, & traditionem curiæ ſequatur realis pęnę executio, ſolent ſeculares iudices ante actum illum degradationis habere iam notitiam proceſſus, & incontinenti degradandum clericũ ſibi traditum ad pœnam ordinariã damnare, & ſtatim executionem faciendam pręcipere: quòd ideò introductum eſt, vt cum maiori exemplo ab omni populo qui ad actum degradationis acceſsit, pœna inflingi videatur. Crederem tamen quòd ſi depoſitus ſic traditus appellaret à ſententia iudicis ſecularis, eum tanquam laicum condemnantis, & eſſet in caſu in quo ſecundum ius appellationi eſſet deferendum, quòd iudex deberet deferre, aliâs nec diuinam nec humanam pœnam euaderet: non enim debet eſſe illè deterioris conditionis. quã quilibet alius laicus pro ſimili delicto damnatus. & hoc pręcipuè quando iudex eccleſiaſticus fecit traditionem denegata etiam appella. condemnato. Benè tamen credo quòd quando iudex ſecularis parat executionem faciendam in perſona clerici ſibi tradendi, quòd cum ipſe viderit proceſſum, iã certus fuerit effectus quòd poteſt denegare ei appellationem ſicut denegaret in illo caſu cuicunque laico. Præterea quanuis in omnibus ſuprà ſcriptis pœnis dici poſsit operari cõſenſum clerici condemnati, ne aliquis eo inuitu pro eo appellari poſsit: in hac tamen ſententia traditionis curiæ, cum ex ea ſolet mors regulariter ſequi, crederem quemlibet etiam extra
b neum hoc facere poſſe, [b] iuxta. l. Nõ
4 tantum. ff. de appel. licet quis dicat quòd cum ſententia traditionis non eſt illa quæ mortem infert, ſed iudicis ſecularis quæ poſtea pronunciatur: nam ſufficit quòd illa eſt quæ cauſam præſtat ſententiæ quæ ſubſequitur, & cuius conſenſus & executio damnationem ſequentem operatur. Pro quo facit quod notat Innoc. in cap. qualiter el. 2. de accu. in pen. colum. dum dicit q̃ ſecundum canones nunquam imponitur pęna corporalis mortis, ſed q̃ eſt quędam quæ quaſi ſimilis ei habetur ſcilicet q̃ relinquitur ſeculari iudici puniendus. Facit etiam in confirmatione huius quod notat Feli. in cap. Cum ſuper de re iudi. in colum. 2. vbi ampliando dict. l. non tantum dicit eã procedere, etiamſi agatur de morte ciuili, vt deportatione, motu per ea quæ notat Bart. in. l. Stichus. ff. de pecu. leg. Et Bald. in. l. fin. C. de neg. geſt. ex quibus duabus doctrinis Innoc. & Felin. poſſet etiam dici vt eodem modo habeat locum diſpoſitio dict. l. Non tantum. quando clericus damnatur ad pęnam perpetui carceris: quia talis pęna ſatis videtur eſſe ſimilis pęnę mortis, & poſſet meritô iudicari mors ciuilis: quãuis ego ſoleo dubitare de prædicta ampliatione Felin. quia dict. l. Non tantum multum conſiderat quôd ibi ille pro quo permittitur extraneo appellare, ducitur ad ſupplicium, & tunc etiã ſi reſiſtat, nec velit admitti appellationem perire feſtinans, lex illa diſponit appellationem admittendam. Quando autem quis ſolummodo deportatur, cum non amittat vitam, vel membrum, nimirum ſi acquieſcẽdo ſententiæ impediat appellationẽ extranei in eius fauorem volẽtis appellare, præcipuè quia doctores quos allegat Felin. in eo quòd ſuæ opinioni fauere videntur, nihil tractant de materia dict. l. Non tantum

ſed

sed de actione negotiorum gestorum, quam tribuunt soluenti pro aliquo inuito, quia erat in periculo perdendi personam in quo casu loquitur Bald. & sententia Bar. quæ videtur magis vrgere, solum loquitur in eo qui soluit pro eo, qui alias erat passurus damnum in persona libertate, vel ciuitate, vt possit repetere licet alter dicat quod ipse mallet pati illud damnum, quàm quòd tanta pecunia solueretur: non tamen facit mentionem quod eo inuito hoc esset solutum. Et quanuis ita posset intelligi doctrina Bar. longè diuersum est posse repetere pecuniam solutam pro eo, qui aliàs perditurus erat ciuitatem, quàm posse apellare pro eo qui deportatur, si ipse acquieuit sententiæ.

A Iudices seculares nõ viso processu Inquisitorũ illorũ sententiã exequi tenentur:

NIsi *in crimine hæresis.* Adde Bald. in auth. clericus C. de Episc. & cleri. Ange. in l. Diuus. 2. ff. de custo. reor. Ias. in l. magistratibus. ff. de iu. omni. iudi. vbi Deci. & Purpur. quã opinionem communem esse testantur Alcia. in cap. pernitiosam. num. 100. de offici. ordi. Bero. in capit. at si clerici. num. 79. de iudi. Bossi. in tit. de hæreti. num. 35. Iacob. Septiman. in catholi. instit. tit. 36. num. 5. Iuli. Clar. in pract. crim. §. fin. quæst. 96. versi. quæro etiam. eamque sequitur Alfons. à Castro libr. 1. de iusta. hæreti. pugni. capit. 23. Villadie. in tractat. de hæreti. quæstio. 19. Bern. Comensi. in lucerna, in verbo. Executio. §. 6. versi. sed quæritur. Ioan. Rojas sing. fidei. 107. & in tracta. de hæreti. 2. par. quæstio. 50 Campegi. ad Zanch. in. in tract. de hæret. ca. 8.

Contrariam tamen opinionem tenet Bart. in dict. l. magistratibus. num. 4. asseuerans, iudicem seculare noua Inquisitione instituta tam de processu & sententia Inquisitoris, quã de crimine: cognoscere posse, & ea ratione non prius teneri ad inquisitoris sententiam exequendam quam ei de iustitia processus causa cognita plena fides facta fuerit. quam opinionem communem esse legistarum fatentur Imo. in ca. 1. nu. 16. de offic. ordin. Felin. in capitul. ad abolendam. de hæreti. Ferdinan. Mench. in prima parte de testam. §. 6. num. 16. Iul. Clar. libr. 5. recep. sen ten. §. fina. quæstio. 96. versic. quæro etiam. Practic. Conrra. fol. 597. nu. 63. Iacob. Septiman. in Cathol. instit. 36. nu. 4. Iodo. in pract. cri. capi. 61. n. 54. qui scribit Bar. doctrinã vsu receptam esse & refert Igneus in l. 1. §. cum dominus. nu. 41. ff. ad Silla. quòd vidit eã suo tẽpore seruari per Senatũ Mediolan. q̃ fuerunt absolutę quędam mulierculę quę antea condemnatę fuerant de hæresi ab Episcopo Parmenensi & Inquisitore, quas compertum fuit rectè, de fide sensisse refert in Gallia idem contingisse. Sed verior & communior. est prima opinio, quæ manifestè probatur in cap. inquisitionis. §. prohibemus. de hæreti. libr. 6. quam seruari per iudices Magnę Curiæ Vicarię asseuerat Mattheus de Affict. in proem. Consti. Scilię in glos. incip. *Gladij*, quæ in Hispania seruatur teste Iaco. Septim. vbi suprà allegaui. Impius sanè apud Hispanos, nec à pęna esset immunis, qui contrariũ pertinaci animo asseueraret. Maximè cum apud nos semper constituã tur inquisitores, qui viri sunt integerrimi, hęruditi, & omni laude dignissimi, qui maturo semper consilio, causas ad fidem spectantes ęqua lance iudicant cuius rei non vulgare testimonium nobis præstat, D. Antonius Morejon (vir & gentilitia nobili-

D. Ant. Morejó Inquisitor Cæsaraugustanus laudatur

bilitate & literis insignis) qui post magnos in vtroque iure progressus. Post publicã interpretandi iura Pontificia in Salmanticensi Achademia functionem, post senatoriã dignitatẽ consilij Reuerendiss. Toletani Archiepi. Post Vicarij generalis Complutensis Curiæ celeberrimæ, per sex annos magno consilio, munus amplissimum administratum, ad Sanctæ Inquisitionis prætorium insignis Ciuitatis Cæsaraugustanę meritissimè nunc fuit promotus. magna hęc sed maiora à tanto viro speramus. ad rẽ igitur redeo. Hęc etiã opinio in dominio Mediolanensi iam seruari affirmat Clar. in dict. quæstio. 96. scribit quod regnante Philippo huius nominis secundo Hispaniarum Rege Catholico & inuictissimo (qui nunc fœliciter regnat) semper vidit seruari, quod lata sententia per Ecclesiasticos iudices de hęresi contra aliquem, statim quod remittitur iudici seculari absquè aliqua causę cognitione traditur flãmis, & comburitur dicitq; ità in illius dominij Senatu decretum fuisse.

Apostolis decretis stabilitũ est q̃ Inquisitores secularibus magistratibus facta processus ostendere non tenentur.

Est equidem quæstio hæc diffinita Bonif. Octaui constitutione quæ incipit, *Dilectus filius*, quæ continetur inter bullas Apostolicas pro officio Sanctæ Inquisitionis pagi. 57. Itaq; Inquisitor nullo modò ostendere debet processum à se factũ sed secularis magistratus sententiam Inquisitoris, sine mora exequi tenatur, quod si id facere sine legitima causa differat, ecclesiastica censura cõpelli potest. ità cautũ asserit Ben. Com. in d. lucerna iuris in verb. *excussio.* §. 7. verbo. *Imo Inquisitor.* vbi refert ad hoc Vrbani Quarti rescriptũ incip. *Cum sicut* Idem fere sancitũ est Alex. Quarti Pontificis Maximi constitutione quadam circa hanc rem edita quæ incipit, *ad audientiam*, quã refert Franciscus Pegn. ad directoriũ inquisitorum. 3, par. Scholi. 99. fol. 208. colum. 2. qua amplissima potestas tribuitur inquisitoribus, aduersus seculares magistratus negligentes, seu differentes exequi sententias contra hęreticos prolatas, quæ ex iuris cõmunis sancionibus, statim exequendę sunt capi. vt inquisitionis. §. prohibemus de hæreti. libr. 6.

In Hispania eũ in publicis fidei actionibus hęretici secularibus iudicibus remittũtur statim puniuntur quid in Italia.

Quòd Hispania nostra piè obseruat quia quam primum in publica actione Sacrosanctę Inquisitionis sentẽtia relapsorum, seu impenitentium, aut aliorũ, qui traduntur curiæ secularij legitur statim iudex secularis in suum forum eos recipit, & ad supplicij locum, pronunciata sentẽtia mortis, seu combustionis, rei deducuntur. In Italia autem in multis eius partibus iudices seculares, non statim reos ad supplicium ferũt sed per tres, vel quatuor dies suis carceribus detinet, deindè illos morti tradunt. Nec hoc â sacris constitutionibus alienum videtur, nam Innocen. Quartus bulla quadam incipi. *Ad Extirpanda.* Relata in bullis seu literis Apostolicis pro sanctę Inquisitionis officio pag. 6. permittit, vbi ita scriptum est. *Damnatos verò de hæresi per Diœcesanum, vel eius Vicarium seu per inquisitores prædictos, potestas, vel rector, vel eius nuntius specialis, eos sibi relictos recipiat statim, vel infrà quinque dies ad minus, circà eos constituriones contra tales æditas seruaturos.* Hactenus Innocẽ. summus Ecclesiæ Prætul. Ex qua constitutione, facilè intellegimus non esse negligentes seculares magistratus, nec velut hęreticorum fauctores plectendos, qui per quinque dies hęreticorum supplicium differũt, Sed quia fortè ex ea dilatione, aliquod inopinatum malum

malũ oriri posset, salubrius est quòd in Hyspania deruatur á qua consuetudine non licet recedere.

Sentẽtia inquisitorum si iniustissima sit an sit à seculari iudice exequenda.

Sunt tamen qui censent, non esse locum suprà alligatis Pontificijs constitutionibus, nec predictę communi opinioni, quando iudici seculari manifestissimè constaret, inquisitorum sententiam iniustissimã esse, quo casu illam exequi non tenetur, quia non debet eum flãmis tradere, quem compertum habet innocentem esse, & ideò aiunt causam referendam esse ad eosdem inquisitores, vt diligentiùs eam examinent. Ita tenuerunt. Alcia. in d.c.1. de offici.ordi.num.110. Brun.lib.4.de hęreti.c.15. Villadiego de hęreti. questi.19. Sed opinio hęc longè repellẽda est, nam secularis iudex nullo modo potest scire, illum innocentem esse, quem hæreticum esse inquisitores pronuntiant. Cum tamquam iudex ex actis causæ sibi sit interdictum, est equidem iudex incompetens cum hæresis crimen mere ecclesiasticum sit. Cum hac conclusione omnes transeunt ita dicit Alci. in d. c.1.nu.73. & eam dicit communem Iuli. Clar. in practi. crimi. §. hęresis versic. hoc crimen. & quam plures sequuntur quos refert Siman. dicto tit.96.num.4. Dicit tamen Practica Milcij, fol.75.num.38. quod hodie iudex secularis cognoscit de crimine hęresis, & quod ipse plures vidit comburi propter hoc crimẽ, iudicatos á Prepositio Parisiensi ex indulto Summi Pontificis. de iure autẽ supradicta communis opinio amplectẽda est. Si verò vt priuatus iudex secularis scit hæreticum sibi traditum, non delinquisse, scientia hæc prorsus inanis est: cum secundum propiam conscientiam iudicare non debeat. l. illicitas. §. veritas. ff. de offici. Presi. cap. pastoralis. §. quia verò. de officio delega. glo. in c. 1. de offici. ordi quam opinionem communem esse testantur Barba. in d. §. quia verò. num. 36. & ibi Feli. Alci. in d c. 1. de offici. ordi. num. 83. Couarr. in lib. 1. vari. resol. c. 1. n. 6. & ex Theologis Domin. Soto lib. 5. de inst. & iure quęsti. 4. art. 2.

Lu dex secularis, vtrum de nullitate sentẽtiæ inquisitorum cognoscat.

Nec desunt qui existiment, iudicem secularem cognoscere posse, de nullitate illius sententiæ, quæ ab inquisitoribus lata est. In eo casu in quo iurisdictionem nõ habent, quia cum ea sententia nulla sit, exequenda non est, Tunc equidem iudex secularis non iudicat de hæresi, sed de sententia nulla, ita tenuerunt Villadiego & Brun. in locis nouissimè allegatis, sed horum opinionem iustè inrepat Iacob. Septi. dicto. cap. 36. num. 7. Quia iudex secularis merus est executor, nec vllam hęresis cognitionem habet. vt in d.c. inquisitionis. §. prohibemus. de hæreti. lib. 6. Ita vt nec possit pœnam pro hæresis crime impositam commutare. de quo est communis opinio teste Bosi. in practi. crimi. tit. de hæreti. num. 37. idem scribit Iulius Clar. d. §. fin. questi. 96. dicens semper vidisse ità obseruari.

B

Clericus pro reo condemnato an appellare possit.

Hoc facere posse Adde tex. in l. addictos C. de appella. Ange. in l. 2. C. quorum apella. non recipiant. Felin. in c. cũ super. de re iudi. Ang. Aret. in tract. malefi. in parte, prędicente dicto Caio. num. 8. Hyppo. sing. 201. Anton. Gome. libr. 3. c. 13. num. 31. Et vtrum clericus possit pro reo condẽnato appellare, sunt qui dicunt non esse permissum Specula. titu. de aduocato. §. 1. num. 8. Contrariã tamen sententiam amplectitur gl. in l. addictos. in verbo, quibus. C. de Episcop. audi. quã doctores sequuntur

vt

vt testatur Aug. ad Agelum in tract. malefi. in verbo, *Presente Cayo.* numero. 5. & opinionem istam verio rem esse testatur Iuli. Clar. in pract. criminali. quæstion. 94. versic. Sed etiam, dicens quod cum appellatio tãdat ad rei defensionem merito clericis est permissa sed apud Hispanos tam in laicis quam in clericis cũ contrarium iure canonico expressum non sit Regia Partitarum lex seruari debet l. inquam. 6. tit. 13. par. 3. quæ corrigit ius commune quatenus diffiniuit, quòd si cõdemnatus acquiescat sententiæ extraneus non possit appellare sed eius consanguineus. cuius non meminit insignis D. Couaruu. lib. 1. var. resolu. capit. 1. num. 10. Est etiam apud nos aliud specialissimum in causis criminalibus in supremis Hispaniæ tribunalibus in quibus cognoscitur de appellatione dictis causis interposita etiam post dies appellandum constitutos, vt testatur Couarruu. in dict. cap. in fine.

Pœnis vè alijs pecuniarijs.

CAPVT, CXLII.

2 *Iudex Ecclesiasticus potest pro corrigendis criminibus pecuniarias pœnas imponere.*

2 *Episcopus an fiscum habeat.*

3 *Iudex Ecclesiasticus, qui per statutum pecuniariam pœnam imposuit, iustè eam poterit retinere.*

4 *Clericus, qui non habet in bonis, corporali pœna puniendus non est.*

DECVNIARIAS pœnas inferre subditis ex capitul. Dilectus de offic. ordina. videtur licere ecclesiasticis iudicibus. 1 a Pro corrigendis autem excessibus & puniendis criminibus exigere illas prohibet text. in capitul. licet. de pœnis. Et quia in hoc iura aliqua inuicem aduersari videntur, 2 Cardina. post. Hostien. in capitulo. Vt clericorum. de vi. & honesta. cleric. sic inter ea pacem componere nititur, quòd delinquentes non sunt in pecunia puniendi, quando fit ad imbursandum: quia tunc illud præsumitur emanare ex fonte auaritiæ: secus si causa correctionis fiat & ex fonte charitatis procedat: quòd præsumitur iustè fieri dum Iudex non imbursat, sed pauperibus erogat. Facit etiam quod notat Bald. in auct. bona damnatorum. C. de bonis damna. videlicet quòd episcopi de iure deberent condemnare ad pœnam criminalem soluendam cameræ Romanæ, non suæ, licet de consuetudine contrarium seruent, quod refert & sequitur Anani. in capitulo. excommunicamus. el. 1. in princip. fin. column. in fin. de hæretic. & idem Bald. in rubric. C. de priuil. fisc. dum firmat quòd Episcopus non habet fiscum, & quod Angel. notat in auct. vt nulli iudicum. §. quoniam. in fin. colla. 9. dum dicit quòd videtur ibi casus quôd Episcopus qui punit aliquem clericum, non potest in sententia dicere quòd pœna sibi detur. faciunt etiam nota. per Barba. in consi. 21. A Ioue principiũ, in. 3. vol. in fin. vbi post alia dicit quôd gl. nec tex. nec doct.

dicunt quòd episcopus habeat fiscum: licet aliter loquantur Anton. & Abb. in capit. quia diuersitatem, de concessio. præbend. de quo tamen vide latius per Felin. in capit. irrefragabili. §. cæterum. versicul. quarta conclusio. de offic. ordina. vbi refert plura ex prædictis. & tandem concludit quòd verior opinio videtur quòd Episcopus habet
b fiscum, b & inter alia allegat Fran. de Pauinis dicentem quòd quicquid sit de iure hodie de consuetudine generali Episcopus habet fiscum. Et vide doctorem nostrum Hispanum Ioann. Lupum in repetitio. Rub. de donat. inter vir. & vxor. foli. 22. column. 2. versicul. Secundum dictum. vbi in hoc articulo cogitat ipse dicendum quòd Episcopus non habet fiscum propriè, improprię tamen sic. & quòd bona confiscanda clerici non beneficiati applicentur Episcopo, beneficiati verò ecclesiæ in qua habuit
3 beneficium. Quando verò per statutum imponit Iudex Ecclesiasticus pœnam pecuniariam, tunc potest
c illam sibi retinere. c ità tenent Hostien. Abb. & Archid. in locis per Felin. relatis in dict. §. cæterum. columnpenultim. versicul. Secunda conclusio. Si autem ipsemet Iudex Ecclesiasticus vellet per sententiam pœnam pecuniariam sibi retinere, licet id facere possit: honestius tamen aget, si in pium vsum pœnam deputauerit secundum Felin. ibi. versic. Tertia conclusio. Quando verò Episcopus indigeret euidenter, posset retinere, etiam in casu quo per sententiam imponeretur pœna, vt ibi per eum. de quo vide nota. per Henricum Botteum, in tractat. de Synod. Episcopi. 3. par. decimatertia conclusione. numero. 123. Carta. 326. Tomo. 2. tractat. diuersor. doctor. Vnum insuper 4
propter clericorum dignitatem existimo debere fieri, quòd licet aliàs damnati propter crimen ad pecuniariam pœnam, si non habent in bonis, luere debent in corpore, vt in. l. fina. ff. de in ius vocand. vbi Bald. & in. l. 1. in fin. ff. de pœnis. clerici tamen in sacris constituti, si
d inopes sint, in defectum pecuniæ non punientur corporaliter, d tunc propter personarum dignitatem, tum etiam quia leuia sunt delicta propter quæ clericis inferant constitutiones synodales. vel consuetudo pecuniariam tantùm pœnam: fateor tamen quòd tunc licebit iudici, in aliam suspensionis, exilij, vel aliàs pro arbitrio consideratis circunstantijs debitis commutare, aut in aliqua spiritualia opera celebrationis officiorum. aut orationis seu ieiuniorum conuertere.

A *Iudex Ecclesiasticus pecuniariã pœnã imponit.*

Ecclesiasticis iudicibus. Ad de Abb. in capit. vt clericorum. numer. 10. de vita, & honest. cleric. vbi hanc opinionem communem esse fatetur idem testatur Iuli. Clar. in practic. crimina. §. fina. quæstion. 80. versic in hac autem. circà quam videlatè Petrum Rebuff. in rub. de publi. concubin. §. quia vero. Caue re tamen debent Ecclesiasti iudices, ne in imponendis his pœnis pecuniarijs modum excedant, sed peccati qualitatem, & personarum conditionem attendere debent, & potissimum animaduertere debent, ne quis auaritiæ vicio possit illes insimulare. Est equidem in omnibus iudicibus auaritia vehementer reprehendenda, sed maximè in iudicibus ecclesiasticis.

Hanc

Inquisitores hæreticæ prauitatis pecuniarias pœnas imponunt.

Hanc etiam facultatem imponendi pecuniarias pœnas, vel multas (de qua in hoc capite) habent Inquisitores hæreticæ prauitatis, hoc sanè omni difficultate caret, quia omnes antiqui & nouissimi vno ore fatentur Rerper. Inquisitio. in verbo, *Sententia. §. Item circà formam*, & verbo, *Extorquere. §. 1.* Villadiego, in tractat. de hæreti. quæstion. 8. num. 6. Carr. in tractat. de hæreti. nu. 79. Franc. Pegña in anno ab Directo. inqui. libr. 3. Scholi. 147. & ità decretum est Alexand. Quarti Ponti. Maxim. constitutione incipi. *Super extirpatione.* edita anno Domini. 1258. quæ habetur in libr. literarum Apost. pro Sancto Officio. Inquisi. fol. 134. quam vide.

Pecuniaria pœna siue multa quando ab inquisitoribus imponatur

Quæ quidem pœna, seu multa, tunc temporis ab inquisitoribus erit imponenda, quando rei delati ad gremium Ecclesiæ reuertuntur, non verò quando sunt pertinaces, vel relapsi, quia tunc omnia illorum bona sunt confiscata. Tùm quia pecuniaria multa ad correptionem & emendationem imponitur tradit Carr. in dict. tractat. num. 79. Zanchinus de hæreti. capit. 19. nume. 1. quę ratio hoc casu cessat. Imponitur potissimè pecuniaria pœna contra diuites, qui ad fidem Catholicam redunt, cum hi non vulgaritèr dolere solent, his pœnis condemnari. Et pœna illa semper est iniungẽda, quæ magis timetur ità scribit Zanchinus. dicto, capitul. 19. numer. 3.

Pœna corporalis iniustè ponitur ab ecclesiasticis iudicibus quando alternati

Quòd si reus inopia laborat, vt non possit pecuniarias pœnas soluere, punitur alijs salutaribus pœnis inquisitorum arbitrio. Quo fit vt nunquam mihi placuerit, quòd scribit Repèrtorium Inqui. in verbo, *Sententia. §. Item circà.* Asseuerans quòd sępè solet contingere, vt ille cui imponitur pecuniaria multa, eam soluere non possit, & hac ratione cautè facturum inquisitorem, si hoc casu vimembrem sententiam proferat, hoc modo. Condemno te in tanta pecuniæ quantitate, si solueris intrà tantum tempus, quòd si non feceris talem corporalem pœnam subeas, sed labitur mea sententia. Quia ante quã quis condemnetur pecuniaria multa, inuestigandum est, àn possit eam soluere. Et quanuis in secularibus tribunalibus, hoc liceret, non verò in Ecclesiasticis, in quibus fugienda est auaritiæ suspitio. Quod in primis obseruandum est in clericis, qui quando pecuniam soluere non possunt, corporali pœna plectendi non sunt. Vt docet Episcopus Calagurri. hoc capi. numer. 4. Fran. Pegñ. in anno. ad Director. Inqui. 3. par. Scholi. 147.

Què cõcipitur si pecuniaria intrà statum tempus nõ soluitur.

Pœna pecuniaria est cõtra proferẽtes verba hæreticalia imponẽda.

Deindè Inquisitores pro suo arbitrio, pœnas pecuniarias imponunt contra illos qui verba hæretica proferunt, ludendo, aut ira in censi, vel ex fatua simplicitate, & ignorantia quæ excusatione imponenda caret Villadiego de hæreti. capitu. 8. numer. 6.

Pœnæ pecuniariæ impositæ ab inquisitoribus pijs vsibus sunt applicãdæ.

Pœnæ verò applicandæ sunt vsibus pijs, & Sanctæ Inquisitionis, officio, quia nulla causa magis pia & fauorabilis esse potest, quam causa inquisitionis cuius maximo & singulari beneficio hæreses extirpãtur, & illa summa ratio est, quæ pro religione facit. l. sunt personæ. ff. de religio. & sum. funer. Nec amplectenda est Ludo. Carrerij opinio asseuerãtis, nõ alias pœnas pecuniarias Sancto officio applicãdas esse, quã si necessitas vrgeat, quia secluſa necessitate id fieri potest quia

vtilissimum est (ne dicam necessarium) Sanctum Inquisitionis officium pecunijs abundare, vt quoties oportuerit sinè familiarium, & ministrorum incommodo fiat hæreticorum inquisitio, captura, & alia multa quæ fieri contingunt.

B *Habet fiscum.* Adde gloss. in cap. quia diuersitatem. de concessi. præbend. Cardin. in Clementin. 2. §. 1. de hæreti. Barba. in capitu. 1. de probation. nume. 61. Abb. in capitu. 2. de successi on. ab intesta. licet ipse in capit. tuę. de pœnis dicat opinionem hanc iure non probari, sic prædictam opinionem sequutus asserit Auferi. in Capella Tholos. quæstion. 274. posse nominari publicũ fiscalem procuratorem ipsius tribunalis, & iurisdictionis Episcopalis, quanũis assecueret non id facilè admitti à Regijs, & secularibus magistratibus & hanc opinionem communem esse, & vsu comprobatam fatetur D. Couarru. in libr. 2. variã. resolu. capitu. 9. numer. 11. eam sequitur Fran. Marc. decisi on. 339. numero. 12. Gõm. Ari. in l. 7. Thaurin. 75. & hãc opinionem omnes tenẽt, vt scribit Petrus Foll. in practic. crimina. cano. fol. 68. numer. 14. & moribus in Hispa. recepta est.

C *Retinere.* Adde Ioan. Lup. in repeti. rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 39. colum. penultim. Couarru. dict. capit. 9. num. 9. & vide Concilium Coloni. titul. de iurisdi. eccles. conten. capit. 8. & Concili. Tholet. celebratum anno. 1565. actio. 2. capit. 14. sic disponens. *Pœnæ pecuniariæ, si quãdo à iudicibus ordinarijs, iuxtà rationem delicti, vel delinquentis qualitatem, eas imponi cõtigerit, in vios tantum vsus, & pro executione iustitiæ, non pro priuata Episcopum vtilitate expendantur arbitrio Episcopi, vel eius Vicarij. Deputenturque ab eodem Episcopo qui easdem pœnas recipere debeat, earumquè rationem reddere teneatur.*

Non punitur corporaliter. Adde D Iacob. Menoch. de arbit. iudi. quæstion. lib. 2. casu. 447. numer. 7. qui alios allegans contrariam opinionẽ profitetur. idem sequitur Gaspar. Bae. de innopẽ debitore capitu. 11. nu. 3. Sed in forensibus controuersijs autoris nostri opinio recepta est. Potest tamen contraria opinio intelligi, de commutatione pœnæ corporalis, quæ non est corporis afflictiua, nempè suspensionis, vel exilij, vel similis quæ perpensis circunstantijs criminis, in defectum pecuniariæ condẽnationis infligi iure optimo potest, vt hic considerat autor.

Corporalibus.

CAPVT, CXLIII.

1 Pœna *corporalis rarissimè clericis est imponenda.*

2 *Iudices Ecclesiastici in puniendis clericorum flagitijs mithrationis pœna, vti solent.*

3 *Clericus an ad triremes damnari possit.*

CVm priscis illis venerandis patribus (quorum loco tempestate hac infelici nati sunt ecclesiæ filij moribus & meritis satis dispares) qui Ecclesię regimini tantum insudarunt, summa fuerit cura, vt tales essent in suis moribus clerici, quòd vitæ suæ splendor ad eos honorãdos alliceret, elegerunt potius etiã propter

ter leuia delicta eos ſtatim ab eccleſiaſtico gradu repellere quam in ſuo gradu manẽtes (pœnis corporalibus inflictis) infames ac paruipẽdẽdoſe ficere. Hinc etenim experimur quòd in cunctis antiquis Cànonibus, ac ſacris concilijs rariſsimè corporalis pœna clericis impoſitata eſt. Vnde prudentiam eorum non zelo vacuã imitãtes debent eccleſiaſtici Iudices (ſacerdotum ſaltem crimina) pœnis corporalibus publicis rariſsimè cohibere. laudo tamen (quia plures viliſsimi homines, moribuſquè perniciosiſsimi ad ſacerdotiũ admiſsi ſũt non ſine magna dignitatis ſacerdotalis deformatione, animarumquè iactura) quòd eccleſiaſtici iudices tales de criminibus cõuictos priuatim alicuius clerici manu, aut propria (parentum more) verberibus affligant. Quid enim frenare valebit plurium clericorum ſæpius iterata flagitia qui carceres contemnentes, ac de pœna mortis ſecuri, non niſi vitijs delectantur? Cum eos paſsim deponere, aut dehoneſtare nec liceat, nec expediat: illi in ſuper qui ab exercitibus, ſtabulis, ſcortis ad ſacros ordines aſcenderunt, ab ipſis incunabulis prauiſsimis imbuti moribus, quo pacto à tam inueterata nequitiæ conſuetudine auerti poſſunt? niſi in chamo & freno maxillæ eorum confringantur, virgaquè regantur ferrea? Inter alias autem pœnas corporales quæ clericis inferri ſolent, pœna mithrationis annumeratur qua etiam aliquando vtuntur eccleſiaſtici Iudices: hanc quidem corporalem eſſe dicit Card. conſil. 94. in cip. hęc eſt quędam inquiſitio. quia continet corporis correctionem, aſſeritquè ad illam incurrendam dolum requiri, ſicut in alijs
2 corporalibus pœnis. Et vide Ioan. de Ana. in capit. Inquiſitionis. colum. 2. de accuſation. vbi dicit quòd iſti qui fuſtigantur, mithrantur, vel ponuntur ad cathenam, vel quid ſimile, ſunt infames. Venit in ſuper
3 in vſum (in Italia præcipuè) alia quędam corporalis pœna, qua ſolent puniri clerici, videlicet damnationis ad triremes, cuius pœnæ impoſitio forſan fundari cœpit ex his quæ notat Innocen. in cap. Qualiter. el. 2. de accuſat. in penultim. colum. verſi. & ſunt. vbi ſcripſit quod pœna damnationis in metallum nõ inuenitur ſæpe in canonibus poſita, ſed ſi imponeretur non retractaretur. Cuius forſan doctrinam ſequentes Iudices eccleſiaſtici & illam pœnam damnationis in metallum imitantes imponunt hanc, ea præcipuè ducti ratione, quia certi ſunt quod triremium duces traditos ſibi ad earum miniſterium non patiuntur fugere. Poteſt prętera & hęc pœna fundari in verbis Auguſtini quę ad Marcellianum Comitem ſcripſit, de quibus in capit. 1. 23. quęſt. 5. vbi intercedendo pro quibuſdam clericis qui presbyteros interfecerant & alia grauia commiſerant, ne eos mortis ſupplicio puniret, inquit, hoc magis ſufficicere volumus, vt viui & nulla parte corporis truncati, vel ab inquietudine in ſana ad ſanitatis ocium legum coertione dirigantur, vel à malignis operibus alicui vtili operi deputentur. Quam equidem in clericis, non ſacerdotibus, practicandam admitterem dum exceſſus grauitas poſtulaſſet, poſt quã numerum & temeritatem clericorum tantum creuiſſe conſtat, & detruſionis in monaſterio pœna (quæ ad eorum emendationem ſalubrior eſſet, ac dignitati ordinis honeſtior) imponi non poteſt, propter

monasteriorum exemptiones. In sacerdotibus autem nec faciendum approbo: a & quod factum fuerit, aliquando reprobare compellor. Quis enim meritò non iudicabit indecens sacerdotes Dei (quibus maior dignitas est collata quam Angelis) quantuncunq; facinorosos, tã perpetuo ac infami punitionis genere tradi? vbi tanta est sceleratorũ hominum copia, tantus squalor, tantus deniq; omnium ęrumnarum, ac immundiciarum aceruus, vbi insuper passim damnatos homines, & nudari, & flagella laicorum manibus pati quotidianum est: nisi in casũ quo post degradationem sacerdos tradẽdus esset ad vltimum supplicium subeundum seculari curię. Et tunc etiã tolerabilius crederem sacerdotẽ quẽ quam post traditionem curię turpissimo quouis mortis genere (dum tamen momentaneo) vitam finire, quã ipsum lógo vitæ interuallo cum tot facinorosis hominibus, ac infidelibus sæpius tali quotidiana pęna torqueri: quod forsan illius animæ salubrius esset, quia in breui illo vltimo supplicio de commissis dolens deuotius (atquẽ ob id securius) moreretur. In triremibus autem vitam agendo non solùm de præteritis non est sperandus dolor, sed deteriores mores eos ibidem acquisituros. & cum illis morituros verisimilius timeri potest.

a *Nec faciendum aprouo.* Adde Martin. Nauarr. in capit. nullam. 18. quæst. 2. num. 52. quo loco disputat, an liceat iudicibus ecclesiasticis, prælatisve regularibus, condemnare subditos ad Regias triremes. Tandem de iure videtur asserere non licere, quanuis dicat consuetudinem valere, qua hoc permissum sit. Autor tamen hoc capite hanc consuetudinẽ increpat in sacerdotibus cuius opinio summè placet Iulio Claro in pract. crimin. §. fin. quæstio. 70. versic. frequens est, præterquam si tantùm clericorum crimina creuissent, eorũ improbitas alitèr non possit coerceri, dicitquè in illo Ducatu Mediolanensi dicta pœna passim solita est imponi. Et in Hispania sepissimè imponi pro grauissimis criminibus, non obstante illius Domini Episcopi opinione ipse fuit testis.

In regno tamen Fran. seculares magistratus, minimè patiuntur, clericos alijs Pœnis quam Sacris Pontificum constitutionibus puniri, obidq; pęna hæc aduersus clericos minimè imponitur, vt asseuerat Franc. Duar. lib. 1. de Sacri. Eccles. min. ca. 3. referens damnatum fuisse iudicio Curiæ Centumbiralis Archiepiscopum Biturigum, qui clericus quosdam præfecto triremium tradiderat.

In Regno Frãciæ regno clerici tãtũ pœnis iuris Pontificij concẽnãtur.

Sed vtrùm clericus ad triremes perpetuò damnatus, sit prius actualiter degradandus, mihi sanè videtur asseuerandum degradandum esse cum idem sit, quandò perpetuò carceri emancipatur, vt alibi cum authore scripsi igitur idem statuendum est. l. illud. ff. ad leg. Aquil. & ità interminis scribit Campegius apud Zanchinus in tractat. de hæreti. capitu. 20. ad finem versicu. obserua deniquè. Quòd licet de iure verum sit, nihilominus tamen cum soleat cum illis aliquando dispensari, præsertin in iudicio inquisitionis ideò nó solet clericus ad istas pęnas condemnatus, actualiter sed verualiter tantum degradari vt refert Fran. Pegn. ad Director. inquisit. libr. 3. Schol. 65. fol. 185.

Clericus perpetuò ad triremes condẽnatus anprius sit degradãdus.

Cano-

Canonicis vel ſynodalibus.

CAPVT, CXLIIII.

1 *Iudex, legitima cauſa ſubſiſtẽte, poteſt legis pœnam minuere.*

2 *Si iudex à pœnis in iure ſtatutis recedit, cauſa in ſententia eſt exprimenda.*

3 *Pœna delicti ſi in iure ſcripta non reperiatur, qua pœna tunc ſit clericus puniendus.*

4 *Epiſcopi per ſtatutum poſſunt eaſdẽ pœnas clericis imponere, quas leges laicis imponunt, dummodo in re Pontificio contrariæ non ſint.*

IN corrigendis enim exceſſibus clericorum debẽt Eccleſiaſtici iudices, Epiſcopi maximè, aduertere, quid ſacrorum canonum cẽſura diſponat, pœnaſq; iuxtà illorum irrogare decreta. Iurant nanq; Epiſcopi ſeruare canones, & periuri ſunt, ſi eos ex contemptu non ſeruant, vt tradit Panor. in c. Cum non liceat. colu. 1. de præſcr. & ibi Fel. in c. Ego. de iureiur. Quando autem aliqua iuſta ſubeſt ex his quas docto. ſcribunt, propter quas pœnæ de iure ciuili etiã ordinariæ moderari poſſunt, [a] non dubitandũ eſt iudicẽ eccleſiaſticũ poſſe etiam canonicas pœnas moderari, dũ tamen hoc faciant in ipſa ſententia, propter id quod notanter ſcripſit Inno. in c. Qualiter. el. 2. in col. fin. de accuſ. verſi. Itẽ nota, ꝙ quando iudex nõ exprimit pœnã in ſententia, ſed tantũ condẽnat de crimine (puta) condeno te de adulterio tunc non eſt illius iam pœnã moderari: ſed pœna in lege expreſſa infligitur. vt. 2. q. 3. §. Notandum. licet antè moderari poſſet, vt in c. Omnis 45. diſt. Et per gl. in l. quid ergò. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infam. in verbo oneraſſet. Aduertat [2] etiã in hoc Iudex, ꝙ quando ex cauſa receſſerit à pœnis in iure ſtatutis, debet cauſam exprimere, [b] propter magiſtralẽ doctrinã doctorũ quam ſcripſi in meis doctrinis. nu. 41. in doctrina incip. cauſa exprimẽda eſt in impreſſione illarũ parua Lugdunenſi, quę ſecunda & plenior fuit. Si [3] verò occurrẽti delicto nulla reperitur à iure pœna deſcripta, tũc ad ſtatuta Synodalia propriæ diœceſis recurrendũ eſt. Solent nãq; boni Prę ſules aut ius cõmune ſupplẽdo delictis pluribus ſpecialẽ pœnã imponere ſtatutis ſuis ſynodalibus, aut idẽ ius adiuuãdo (quando ſic expedit) pœnam à iure impoſitã aggrauare, ꝙ poſſunt facere licitè, vt latiſsimè per Herricum de Bottis in tracta. de ſynodo epiſcopi. in. 3. par. art. 1. in cõcluſione. 13. Deficientibus præterea propriæ diœceſis ſynodalibus ſtatutis, ad ſtatuta prouincialia recurrendum eſt. Quandó verò & illa deeſſent, aliarum diœceſum imitàri ſtatuta æquiſsimum iudico, potius quàm proprio duci ſenſu, vel arbitrio, niſi qualitas temporis, locorum vel perſonarũ aliud ſuadeat. Si enim alicuius doctoris (quãtumuis remotis partibus ſcribentis) opinionem ſequi laudabile iudicatur quãtò magis ſynodalẽ imitari ſententiã vbi tot ſana ſolent intereſſe conſilia? At ve- [4] rò vbi canonica vel Synodalis cenſura non adeſt, ad ciuilium legum imitationem deſcendere cenſeo laudabile: quando tamẽ legalis diſpoſitio clericorum ſtatui, perſonis ac rebus, proportionabilis eſt. Illud præterea cõſiderare debẽt Hiſpaniæ noſtræ eccleſiaſtici Iudices, vt primùm

leges Regias, quanuis ciuile imitentur. Quandoquidem in Regnis Romanorum Imperatorum antiquæ sanctiones rationis solùm non vero
c legum sibi vendicant autoritatem. c Vnde meritò ab ipsis etiam ecclesiæ iudicibus legibus patriæ postponendæ sunt, vt fuit sententia doctoris de Villadiego in capit. Constitutus. de restit. in integrum. quem refert Ioan. Lupus in repetitio. rub. de dona. inter vir. & vxor. fol. 2. column. 1. in fi. licèt contrarium teneat Petrus de Rauenna in Alphabeto aureo, in allegationibus, in materia consuetudinum, in colum. 5. versic. Deficiente verò. motus. solum per gloss. in cap. Consuetudo. 1. distinct. quæ quidem hoc non probat: asserit enim gloss. illa præferendas leges in defectum canonum generali vel particulari consuetudini, non verò Imperiales præferri legibus Regni non recognoscentibus Imperatorem. Nec verò quòd Iudex ecclesiasticus imitetur pœnas legales in defectum canonum iuri canonico aduersari videtur: cùm liceat Episcopis imponere per statutum suum easdem pœnas clericis, quas leges vel Principum seu populorum statuta imponunt, lacis tale delictum committentibus dummodo tales pœnæ non sint contra ius canonicum, vt placuit Ancharra. consi. 18. in. q. col. 1. & fin. Geminia. & Alexand. in cap. Synodum. §. Neque vlla. per illum tex. 17. distinct. idem Alexan. in capit. Dignum. 3. quæsti. 9. & in cap. Quia iusta. 5. quæstio. 6. Card. dict. Turrecremata. in dict. capit. Dignum. per illum tex. Feli. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ. in column. 46. Et hoc nota. de constit. Henrri. vbi suprà in dict. decima tertia conclusione, versic. Amplia septimò.

Moderari possunt. Adde glo. not. in §. notandum, in verso, voluntati. 2. quæstio. 3. Archi. in cap. qui bona. colum. 6. 17. quæsti. 1. latissimè Andræ. Tiraquell. in tract. de pœnit. in præfacti. num. 16. Iuli. Clar. lib. 5. recep. sentent. §. fina. quæstio. 85. ver. vlterius quæro. Menoch. de arbitra. iud. libr. 1. quæstio. 96. A

Quàm sanè moderationem, inferiores iudices facere possunt, licet nonnulli hoc superioribus tantum permittant, quasi soli superiores æquitatem vti liceat, aut quasi inferiores superiorum recta iudicia imitari non debeant aut quasi inferior vulnus infligere debeat, vt sit quòd à superiori possit sanari, sed quorsum circuitus, quorsum vulnera vt medico indigeas, huiusmodi sanè moderationis æquitas non est contra leges, nec Sacras constitutiones, sed illis conformis, vndè nulla ratio excogitari potest, propter quã inferioribus iudicibus sit interdicta. *Iudex inferior ex causa pœnam potest moderari.*

Causam exprimere. Adde quòd nec in hoc casu solum sed semper alias, cum ex causa iudex à iure communi recedit debet eam causam adscribere per. tex. not. in. l. sciendum. ff. de appella. quem ad hoc allegat Lucas de Pen. in. l. 1. column. 1. in fine. C. de his qui nõ imple. flip. Sac. Sol. sunt lib. 10. Abb. in capit. sicut. colum. 2. vbi Felin. colum. 9. de re iudi. tradit antè eos Ioann. And. in addi. ad Specul. titul. de senten. & quæ ipsam sequè. §. qualiter. versi. verum. per tex. in cap. calumniam. de pœnis & in. §. oporter. in authen. de iudi. Quòd autem intelligendum est procedere, ad ipsius iudicis excusationem, non autem ad sententiæ firmitatem, nam si sinè causa facit lex supplet id quod deest. l. 4. §. Si cuis cõ dénatus. B *Iudex quãdo à iure cõmuni recedit ex causa an illã in sẽtentia teneatur exprimere.*

dénatus.ff.de re iudi.ità dicit Bald. in.l.quid ergo.§. pęna grauior. ff. de his qui.notan.infa. Sali.in.l. properandum.§.illò proculdubio.C.de iudi.vbi Alexand.& quod ipsa causa non sit hoc casu ad validitatem sententiæ exprimenda asserit Bar.in l.relegatorum.§.ad tempus. in fine. ff.de interdi.& relega. & in dict. §. pœna grauior column.2.vbi Alberi.Bar. in. l. quod ad statum.ff.de pęn.Felin.latè in dict.capi.sicut. colum.10.Est tamen notandum quòd etiam casu suprà constituto sufficit si iudex in ipsa sententia asseueret,ex iustis & rationabilibus causis, animũ suũ mouentibus id fecisse, absq; eo quòd in sententia causam ipsam expressat.quam sententiam communem esse testatur Iul.Cla.in dict.ver sić.vltenùs quæro,Mench. de controuer.illust.cap.14.num.5.

C *Cæsarũ leges in Hispania legũ auctoritate carens.*

Auctoritatem. Adde Bald. in cap. 1.§.iniuria.alias furtum colum.5.de pace iurat.firm.in vsib.fęud. Pari.de Puteo intra. Sind.in verb.testis.c.2. incip.fui rogatus ad finem. Bald.in l.nemo.in prin.C.de Siccar. Vnde Oldra.consil. 69. scribit Hispanos olim constituisse quòd quicunq; leges Cęsareas in iudicio allegaret capite puniretur idem commemorant Vicen.& Ioann.Andręę. in cap. super. Soecul.de magist.Ob quam causam Policrates lib.8.capi.22. ad fin. testatur.temporibus Regis Stephani expulsas omnino fuisse leges Romanas á Regno, constitutumq; fuisse,ne quis libros legesvè Cęsareas retineret.

Ius horũ Regnorũ cõmune appellatur.

Ius autem regni dicitur ius commune vt asserit Dida. Segura in repeti.l.coheredes.communi filię.num.19. ff.de vlgar.& pupil.l.5.tit.4.lib.1. ordi.l.4.tit.12.cod.lib ibi, *De los derechos comunes de nuestros Reynos*: l. 2.& ibi doctor *del Castillo*, in legibus Tauri.

Merito igitur iure Pontificio deficiente adRegias leges recurrendũ est.Item deficiente iure Regio ad ius canonicum in subsidium,non ad ius ciuile deueniendum est,vt tenet Gundi. à Villadiego & Ioann. Lup. in locis ab autore hic allegatis & Castillo in dict.l.1.Tauri in verbo, *Primeramente*. Mich. *de Cifuentes*, in.l.3. quæst. 1.in eisdem Taurinis constitutionibus Didac Perez in proœmi. ordin. quæst.3.

Iudices Ecclesiastici in Regnis ius Canonicum deficiente ad ius Regni, & nõ ciuile confugere debent.

Consuetudinarijs.

CAPVT, CXLV.

1 *Iudex in ferendis pœnis delinquentibus consuetudines debet obseruare.*

CVM iuris appellatione, 1
consuetudines etiam legitimas comprehendi a nemo ambigat,facilè erit ecclesiasticis iudicibus persuadere, a
in ferendis pœnis delinquentibus non modò iura,verùm etiam cõsuetudines debeat obseruare. b Quæ b
quidem etiam in pœnalibus conficerandæ sunt, vbi non est pœna decreta sed arbitrio iudicis relicta,vt placuit glo.in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui not.infam. Vndè dicit Bald in l.quicunq;. C. de ser. fugit.quòd id,quod est in pœnis cõsuetum,dicitur necessarium, & non arbitrarium. Et vide Felin.in cap.de causis de offi.delega.1.colu. allegans tum tex.in.l.Si quis reus.ff.de cust. reor ad hoc quòd consuetudo tollit pœnã arbitrariam,vbi per ipsam est

limita pœna,& refer Anto.& Abb. idem tenentes, & allegat gloss. in l. Si Barsatoram.C.de fide iuss.Per hoc tamen non est iudicibus indulgendum,vt neglectis ordinarijs pœnis, & à iure statutis, quibusdam prauis consuetudinibus (à negligentibus, & iustitiæ zelo carentibus iudicibus introductis) adhæreant, quibus quidem quæ grauia sunt delicta,leuiter puniri solent,quasi iam sacrorum canonum disciplina,contraria quauis consuetudine abrogata sit. Quomodò enim tepiditas aut remissio modernorum, & sæpius imperitorum iudicum sanctum illum antiquorum Patrum zelum(quo plura statuerunt ad frenandos clericorum excessus, & eorum mores reformandos) abrogabitur? Facilè enim totius Ecclesiæ diuinitus inspiratus ordo confunderetur, si Prælatorum,aut iudicum ignauia seu negligentia posset Ecclesiæ gladium hebetare. Assurgat potius ecclesiasticorum iudicũ animus (si pius est) ad considerandum quid sacri canones iubeant,quid verè recti ac boni iudices illos exequẽdo, seruauerant,quam quod ignaui & imperiti iudices faciunt muneribus,aut precibus excæcati, seu tepiditate corrupti in dispendium ecclesiasticæ censuræ.

A Iuris appellatione consuetudo comprehẽdetur, quod multis probatur.

Comprehendi, Adde gloss. iuncto tex.in l. præscriptione in verbo, iuris. vbi doctores omnes C. si contra ius vel vtili.publi.Inno. in c. certificari.de sepultu. vbi in ea est sententia,quòd qui petit quartam quæ ad eum spectat, intelligitur non solum de iure communi,sed etiam statutario, vel consuetudinario. Sequitur Ias.in l. de quibus.num.82.ff. de legibus.Consuetudo equidem ius dicitur cap. consuetudo.1. dist. Adde etiam Bald. in tit. de pace Constan. col. 9. vbi scribit, q consuetudines locales quo ad ipsum locum, dicuntur ius commune. Vndè eleganter dicit Paul.de Castro in d.l. præscriptione.col.4 Quod si partes fecerunt compromissum in arbitros, vel arbitratores, data eis potestate procedendi,de iure,& de facto,sed pronũciandi de iure tãtum, intelligitur nó solum de iure communi, sed etiam de statutario. Et sicut iudex debet reicere libellum, qui continet errorẽ iuris, ità debet expernere libellum, qui est conceptus, contra consuetudinem. gloss in dict.l.de quibus.in ver.diuturna. vbi Ang.& Ias. sequti sunt idem ipsi tradiderunt.in l.1. ff.de offi. assess. sic iuris appellatio verificatur in iure municipali. Soci. cons.81.volu.1.Cur.Seni.cons.46. num.16.Caro.Rui.consi.51. nu.20. volum.1.quam esse communem sententiam fatetur Gerar.Marzo.consi. 53.num.32.

B In pœnis imponendis consuetudo obseruãda est.

Debeat obseruare Adde glo.not. in l.hodie.ff.de pœn.& in l. & si Seuerior.& ibi Bald.col.2.C. ex quib. causi. infam.irroge. vbi dicit, quòd in pœna arbitraria considerare debemus consuetudinem, quã qui trãsgreditur,dicitur transgredi modum. Bar. in l. pen. §. ad crimem. col.1. versi.quæro dicitur hic.ff.de public. iudi. vbi Imo.col.11.affirmat, quod quando consuetum est imponi aliquam pœnam pro delicto, &Iudex eam excesserit potest peti sententiã reduci ad arbitrium boni viri.Bart. in l.viti.post prin.versic.in crimini. ff. de priua.delict.vbi asserit, quòd in actione iniuriarum, & in alijs in quibus non est certa pœna statuta, illa censetur ordinaria,quam consuetudo taxauit. Hunc quoquè vergit, quòd

quòd scribit Bald. in rubr. de offici. delega. quòd si iudex excedit modũ in puniendo, vltra quam sit consuetum, vel alias non seruet consuetudinem, potest ab eo appellari. Nec longè abest quòd ab eodem Bal. memoriæ proditum est, in l. quicunq; col. penul. versi. scias autem. C. de ser fugiti. nempè non esse arbitrarium, q̃ est consuetum. & quia res hæc latius patet, vide latè Anton. Imo. Abb. & Deci. & omnes in cap. de causis. de offici. deleg. Andræ. Tiraquel. in tractat. de pœnis in præfati. num. 4.

Arbitrarijs puniri.

CAPVT, CXLVII.

1 *Vbi pœna à iure statuta non est, arbitrio iudicis imponitur.*

2 *Traduntur multa quæ in arbitrarijs pœnis infligendis à iudicibus sunt obseruanda.*

3 *Estimatio damni illati ictu, vel vulnere, qualiter per iudicem sit facienda.*

4 *Iudex, an arbitrium suum ad mortẽ vsque extendere possit.*

1 IVM generaliter vbi pœna à iure statuta non est, Iudex possit illam ex arbitrio imponere.[a] hoc præcipuè in pœnis inferendis clericis, sibi vendicare debebit: cùm non tã specificè omnibus clericorum excessibus statutæ pœnæ legantur. Vndè tunc dicit Innocen. in cap. Qualiter. el. 2. in colum. fin. versi. Item not. de accusatio. quòd est procedẽdum de similibus ad similia, vel q̃ imponeretur minor pœna. In arbitrandis tamen huiusmodi pœnis discretus iudex plura debet considerare,[b] videlicet delinquentis conditionem, & an soleat delicta sæpius perpetrare, an casu ceciderit, vilis, an honesta persona sit, doctus an in doctus, sacerdos an alterius ordinis, lubens an coactus, lacesitus vel non deliquerit. Et an fuerit scandalum ortum ex delicto vel ne. Attendere præterea debebit qualitatem loci delicti, grauius ne iudicetur delictũ in regno vel loco illo, quam alibi, in foro, Ecclesia, aut loco deserto, priuata via siue domo. Delicti insuper diuturnitatem seu grauitatem, ac irrogatæ iniuriæ modum & atrocitatem, aut dãni dati magnitudinem examinare conueniet, nocte, aut die, armis aut sine eis, præcedentibus insidijs, aut aperto marte commissum fuerit delictum, persolum clericum, aut cum complicibus. Personę insuper offensæ qualitates nimium ponderandæ sunt, cum ipse sint quæ augere vel minuere soleant quodcunquè facinus: videlicet, an vilis fuerit offensus, vel dignitate præditus, æqualis conditionis an potestate, & aurorita te superior, laicus an clericus, siue religiosus, senex an iuuenis, amicus aut inimicus; necessarius an extraneus, vir aut fœmina. Nec indecens præterea erit, temporis commissi criminis habere rationem, sacris videlicet an festis diebus, an alijs, inducijs stantibus aut non, scelus fuerit admissum. Quoties præterea per ecclesiasticum iudicem taxandum venerit damnum illatum alicui ictu, vel vulnere per clericum, vt debita satisfactio fiat In memoriam iudicis obsecro veniant verba notanda Iurisconsulti in l. fin. ff. de his qui deiece. vel effude. quæ quidem tanquam in proposito satis vtilia transcribere libuit. *Cum liberi hominis corpus lesum*

a

b

3

sum fuerit, iudex computat mercedes medicis præstitas, cæteraque impendia quæ in curatione facta sunt. Præterea operarum quibus caruit, aut carituras est, ob id quòd inutilis factus est. Cicatricum autem aut deformitatis nulla fit æstimatio, quia liberum corpus nullam recipit æstimationem. Quanuis hoc quod de cicatricibus lex statuit limitandum crederem, nisi in facie vulnerati remaneant: quia tunc de illis considerationem existimo maximam habendam esse. Quis enim dubitat maiorem iniuriam intulisse clericum, læso, si ex vulnere cicatrix magna in facie remaneat, quam si leuis aut nulla? meritoquè ob id ad plenioremsatisfactionem, vulnerantem
c compellendum. c Nequè aliud arbitror sensisse Iurisconsultum in dict. l. cum illa æstimationem cicatricum aut deformitatis faciendam prohibere videtur, quia si membrum est saluum, cicatrices damnum non inferunt. non verò vetat quin ex hoc iniuria possit atrocior iudicari, & maior iniungi satisfactio delinquẽti. Quibus omnibus liberrimo animo per iudicem circunspectis, quantum doli seu malitiæ fuerit in crimine facilè erit intelligere, & sic condigna pœna punire nocẽtes debet, vt nec ipsi rei qui iustitiæ sueritatẽ experiũtur, de eius excessu possint iustè conqueri, nec alij qui zelo æstuant. ac iustitiam esuriunt, tenuitatem pœnæ reprehendant eiusquè timore neminem à similibus criminibus arceri audeant proclamare.
4 Vnum insuper in hac materia inferri posse (& non temerariè) censerẽ, videlicet quòd cùm Ciuilis Magistratus in casu quo pœna committitur arbitrio suo posset mortis etiam pœnã
d infligere: d vt vult glo. singularis in §. in summa. inst. de iniur. quam dicit singu. Abb. in capit. cum. T. de rè iud. in. 1. colum. & quam sequitur Bald. in cap. 1. in §. iniuria. de pa: iura. firman. & in. l. 1. C. de his qui latro. occul. & Ioann. de Anan. in capit. Inquisitionis. in fin. de accusa. quòd pari modo & Ecclesiæ Censores poterunt præmissis consideratis ad depositionis & carceris perpetui pœnam procedere ex arbitrio.

Mponere. Adde text. in. l. hodie. ff. de pœnis tex. in. l. 1. §. expillatores. versi. id circo. ff. de effractori. & & expilla. & in. l. lex Iulia. §. hodie. ff. ad leg. Iuli. repe. & in. l. 2. de crimin. Stelli. A

Considerare. Adde multaquè in his arbitrarijs pœnis inflingendis à iudicibus sunt considerãda quę piè, & doctè scribit Anton. Gom. lib. 3. variar cap. 6. n. 7. Quę verò attendere debeant Prælatin suorum subditorũ correctione explicantur in sacro Concilio Trident. Sessio. 13. c. 1. de reform. Vbi miro compendio, norma quæ in his seruari debeat ità scribitur. *Admonendos esse iudices* (inquit) *vt se pastores non percussores esse meminerint, atq; ita præesse sibi subditis oportere, vt non eis dominentur, sed illos tanquam filios, & fratres diligant, elaborentque, vt hortando & monendo ab illicitis deterreant, nec vbi delinquerint, debitis pœnis eos coercere cogantur. Quos tamen si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis seruanda præceptio, vt illos arguant, obsecrent, increpent, in omni bonitate & pacientia, cum sæpe plus erga corrigendos agat benevolentia, quã austeritas: plus exhortatio quã comminatio: plus charitas, quam potestas. Sin autem ob delicti granitatem, virga opus fuerit tunc cum mansuetudine* B

dine

dine rigor, cum misericordia iudicium, cum benignitate seueritas adhibenda est. Hactenus Sacrum Concilium. Et licet in imponendis his pœnis arbitrarijs sit æquitas à iudicibus amplectenda ea non à capite vel imaginaria esse debet sed à iure regulanda vt eleganter scribit Bal. in rub. C. de cos titu. pecu. Roman. consil. 149. Carol. Molin. in consuetudi. Parisi. titu. 1. §. 41. num. 86. & ad id conducit text. expressus in. l. bona fides ff. deposit.

C *Compellendum.* Adde eundem Anton. Gom. in dict. cap. 6. qui opinionẽ istius autoris sequutus fuit eo tamen non allegato.

D *In pœnis arbitrarijs vtrũ Iudex pœnã mortis possit inflingere.*

Inflingere. Adde Ange. & Plate. in. §. in Summa. Institu. de iniur. & multos quos allegat Boer. decisson. 254. & latissimè Iacob. Menoch. de arbi. iudi. quæstion. lib. 1. quæstion. 86. & opinionem istam communẽ esse testatur Barba. consil. 32. in fine. volum. 2. & consil. 11. nume. 1. vol. 1. Dec. in cap. ex literis. numer. 14. de consti. communem etiam esse testatur Maran. de ordi. iudi. 4. par. 1. diuisi. iudi. num. 52. Iacob. Boul. in. l. capitalium. §. famosos. ff. de pen. Alciat. consil. 472. in fine, eandem communiorem & veriorem esse fatetur nouissimè Ioan. Gracian. (vir benè hæruditus) regul. & fallen. regu. 44. in prin. & secundum eam iudicatũ fuisse in parlamento Parisiensi testatur Papo. lib. 24. tit. 10. Arresto. 2. & pro hac opinione solet allegari tex. in. l. sacrilegij in prin. ff. ad leg. Iuli. pecul. & in. l. sacularij. § sunt quædam. ff. de extraordin. crimi. & in. l. qui cum natu maior. §. si tamen quis. ff. de bon. libe. l. Iulia. §. hodie. ff. ad leg. Iuli. repet. Quanuis qui bnsdam hęc opinio displicuerit, qui non ità censent indulgendum esse iudicis arbitrio, vt ad mortem extendi patiantur, ità videtur significasse, (suboscurè tamen) gloss. in capi. Inquisitionis. de accusationi. & hanc opinionem sequuti sunt Ias nu. 4. & Dec. nu. 9. in. l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdi. omni. iudi. & dicunt contrariam communiter reprobari, atquè idem asserunt Thom. Grãm. consi. crimin. 48. num. 2. Matth. de Affict. decisi. Neapolit. 276. nu. 6. Carre. in. l. 2. in parte. homicidij numer. 108. & quorum appella. non recipi. Chassa. in consuetudi. Burg. rub. 1. §. 5. in verbo, *Albitrage.* Petrus de Soci. inter consi. crim. diuer. doctor. consi. 98. num. 13. lib. 1. Carauita super. 41. ritu Magnę Curiæ num. 15. Villapando. in. l. 22. capit. 9. numer. 4. & opinio hæc est magis tutior, & ea ratione asseuerat, non esse ab ea recedendum in iudicando, & consulendo. testatur Iul. Clar. lib. 5. recep. senten. §. fin. quæst. 83. versi. sed quęro vbi eam dicit communem. eamq; sequitur Alphonsus à Castro libr. 1. de lege pęna. capit. 6. pro qua solet aduci tex. in. l. 1. ff. de fur. bal. Sed primam opinionem magis communem esse scribit Rob. Maran. in dispu. 3. num. 14. quam sequendam cẽsent cum nonnullis limitationibus, quas ibi scribit: licèt ipse dicat, quòd cum hæc quæstio sit multum dubia Cęsara decisione opus erat: & vide Anton. Gome. lib. 3. vari. resolu. cap. 6. num. 8. Ego autèm opinionẽ vltimam magis veram, & magis cõmunem esse censeo. Et quanuis prima opinio gloss. vera foret, esset intelligenda, vt locum haberet, modo qualitas delicti & circunstantiarum sit talis quod ęc iure communi vel consuetudine esset pro eo delicto pœna mortis imponenda aliassecùs ità gloss. illam declarat dicens sic cõ

muniter

muniter limitari Afflict. supèr secun da parte consti. Scili. rub. 10. nu. 22. & opinionem hanc dicit communẽ Alex. consil. 121. in fin. lib. 7. quem refert Aymon consil. 220. num. 14. & cons. 224. num. Dec. in d. cap. ex literis. Grãm. consi. 39. post nu. 8. & cum hac gloss. declaratione tran sit Ioan. Graciant. vbi suprà allegaui quem post hęc scripta legi.

Aliquo lapsu temporis non obstante.

CAPVT, CXLVII.

1 *Delicta an iure canonico præscribantur.*

1 AN clericorum delicta præscribantur terminis in legibus præfixis, vt lapsis illis non possint accusari, vel puniri? Dicendum est, quod secundum canones, tempore non tolluntur crimina, vt probatur ex gloss. in capit. Admonere. 33. quæst. 2. in verbo, pœnitentia. not. Specu. in tit. de senten. §. quoniam. colum. 4. versic. & nota secundum canones. qui declarat hoc procedere matrimonio, & alijs spiritualibus, in quibus periculum animæ vertitur, & præscriptio a locum habere non potest: a quod dictum pro singula. ponit Roma. singula. 182. Tuscis. vbi hoc simpliciter sequitur. Idem notat Bald. in l. 1. in. 17. colum. versic. Nota tamen. C. qui accusa. vbi dicit quôd in pœnis spiritualibus nulla cadit præscriptio. Idem Ange. in l. Diuus. ff. de re iud. & secundum Abb. post Ant. in cap. licet. de probationi. illud procedit generaliter in foro pœnitentiali. Idem dicit Abb. in cap. Cum haberet. colum. 1. de eo qui duxit in matrimoniũ. vide tamen distinctionẽ. Abb. in cap. fin. in princip. de purgatio. canoni. videlicet quòd quo ad indicendam purgationẽ, vel quo ad procedendum cõtra infamatum, pèr inquisitionem, non habetur respectus ad tempora præfixa de iure ciuili: Accusatio verò directa quę instituitur ad pœnam infligendam restringitur ad terminos iuris ciuilis, cùm contrarium non reperiatur de iure Canonico: cuius distinctionẽ videtur sequi Decius in dicto capitulo, licet. in colum. 15. versic. postremò notandum. dum simpliciter se remittit ad suam distinctionem. Aduerte tamen quòd aliter distinguit, idem Abb. in cap. licet. de probatio. in colum. 10. versic. Quo ad secundum. videlicet quôd in criminibus impedientibus ordinis executionẽ, vel retẽtionem beneficij, etiam post peractam pœnitentiam, non obstat prescriptio temporis: quia in accusationibus talium delictorum deuiamus à regulis iuris. In alijs verò nõ sic impedientibus, tolletur directa accusatio tempore prefixo à iure ciuili, b quod sequitur ibi Felin. colu. b 19. versic. Et aduerte. referendo etiã Anto. & Imo. Quam etiam distinctionem refert & sequitur Stephan. Aufre. in additionibus ad Decisiones Cappellæ Tholosanę, in quęst. 188. incip. Item fuit quæsitum. qui solum refert Siculum in d. cap. licet. eam facientem.

Non. potest. Adde Nic. Boeri. de A cisi. 26. Fran. Bal. in tract. prescrip. 4. par. prin. quæst. 2. lim. Aug. Bero. in c. licet causam. de probat. Feli. in c. cum à nobis. circa finem. de præscrip. Aymon. Sauil. in tract. de anti qui. tempor. 4. par. fol. 170. nu. 88.

Marti.

Martin. Nauarr in cap. consideret. num. 127. de pœni distinct. 5. Aegi. Bosi. in tractat. delictor. tit. de accusa. nume. 30. pag. 100.

B *Iure ciuili.* Adde Iul. Clar. in practi. crimi. §. fin. quæst. 51.

Deficiente verò legitima probatione, ob vulgatam infamiam, graue scandalum, vehementem suspitionem, ex testium dictis obortam purgationem indici.

CAPVT, CXLVIII.

1 *Purgatio accusatore apparente iudici non debet.*
2 *Purgatio canonica iudicis arbitrio relicta est.*
4 *Cõpurgatores, qui sint fide catholici & vita probi, sunt adhibendi.*
5 *Copurgatores iurare tenentur.*
6 *Quando illi, qui sunt eiusdem ordinis, fuerint inimici, vel infamati, non admittuntur ad purgationem sed alij.*
7 *Si purgandus est pauper, vel extraneus, & compurgatores clerici desunt, an laici & fœminæ admittantur.*
8 *Infamatus ille iudicandus non est, quem dicta paucorum infamat, si opinio eius apud bonos viros læsa non est.*
9 *Infamia si orta sit à maleuolis hoc non procurantibus, an indici possit.*
10 *Quando quis est soli Episcopo suspecto, vel alteri superiori, an purgatio indici possit.*
11 *Accusari an possit quis de eodem crimine, de quo fuit purgatus.*
12 *Diffamatio de delicto, propter aliquos actus extrinsecos, non indicitur purgatio.*
13 *Traduntur multa quæ in hac purgationis materia à iudicibus sunt præcabenda.*

IN prisci illis ecclesiæ catholicæ temporibus tanta erat sanctis patribus honestatis cura, vt ne dum in clericis aperta crimina non tolerabant, sed nequ èsuspicionem seu in infamiam criminis sustinere volebant. Vndè sicut sacris sanctionibus, delinquentibus (quorum crimina probari poterant) pœnas statuerunt, sic illis, contra quos de crimine infamia, aut graue scandalum seu vehemens suspicio surgebat, purgationem canonicam indicendam decreuerunt. Cuius quidem diffinitionis varias, quia Hostien. scribit in sua summa, de purga. canon. in. §. 1. ide illas transcribere nolo. In qua 1
quidem aduertendum est, quôd licet verum sit q̃ accusatore apparente non debet indici purgatio infamato, vt probat text. & ibi notat Abb. in ca. 2. de purgatio. can. quia 2
ista pugatio est subsidiaria, tamen in casu nostro quando fiscalis accusat, qui succedit in loco indicis vt suprà tradidimus, crederem posse indici purgationem infamato ad èius petitionem. Quæ quidem purgatio canonica arbitrio iudicis relicta est, vt 3
in cap. Significasti. de adul. & in capit. Inquisitionis. §. quæsiuisti. de accusa. facienda tamen cum personis eiusdem ordinis quem purgandus habet, vt in c. ex tutuarum. & in ca.

Intèr

Inter ſolicitudinis. de purg. cano.

4 Compurgatores autem debent eſſe fide catholici; vita purgati, & qui conuerſationem purgãdi clerici nõ tam moderno tempore quam tranſacto nouerint, vt in d.c.Inter ſolicitudines. Qui tamen compurgatores

5 iurare debent de credulitate, vt in c. De teſtibus.co.tit. Qualiter in ſuper iurare debeant purgandus & compurgatores, vide Hoſti. vbi ſupra, in.§. qualiter fieri debeat. per quem etiam vide quotus debet eſſe numerus compurgatorum, & qua-

9 les illi, in duobus.§.ſequentibus. Si verò illi, qui ſunt eiuſdem ordinis, fuerint inimici, infamati, admittuntur alij vt in c. Cum in iuuentute.de purg. cano. imò propter hanc cauſam poteſt reus cum laicis & fœminis purgari, vt in gloſ.fin.illius tex. & probat etiam gloſſ.in cap.clerici. 81.diſti.& in c.In decima.18.quęſt. 2. Et vide Abb. in c.inter. de purg.

7 cano.fi. verbis. Vbi etiã dicit quòd ſi purgandus eſt pauper ſeu extraneus, ita quòd non habeat notos in ciuitate, & ideò deſunt compurgatores clerici quòd tunc admittuntur laici, & etiam fœminæ: & quòd ſi etiam laici deficerent ex hac cauſa, quòd credendum eſt ſoli ſuo iuramento, & vltra ſuprà dicta allegat, gloſſ.nota.in c.Cum P.de accu. Ad

uerte tñ quod inquantũ dicit quòd paupertas facit admitti laicos & fe minas, quòd hoc non videtur iure procedere: quid enim nocet clerico paupertas vt ſit notus in propria patria, & ſic bonæ opinionis pęnes

8 ſuos cõclericos, ſi ille ſuis operibus aliud non promereretur? Infamatus verò ille iudicandus non eſt, quem dicta paucorũ infamant, ſi eius opinio apud bonos & graues læſa nõ exiſtit, vt in d.§.quęſiuiſti. vbi Ab. benè diſtinguit quando requiratur maior pars ciuitatis vel viciniæ ad hoc vt aliquis dicatus infamatus, inſpecta qualitate loci & perſonarum: cuius verba tranſcribere nolo. Infamia autem ſi ſit ſimplex abſque ſcandalo, & originem habuit à maliuolis procurantibus, tunc purgatio canonica non indicitur, vt in c. Cum in iuuentute.§.Nos autem de purg. canno.& ita concludit Areti.in ca. At ſi clerici.de.iudi. cuius concluſionẽ ſequitur Deci.ibi, in.6.colum.verſi. Secunda concluſio. Si verò infamia 9
ſit orta à maliuolis hoc non procurantibus, purgatio poteſt indici. ita concludit Aret.vbi ſuprá per tex.in c.Presbyter ſi à plebe.2. quæſt.5. & in d.c.Inter ſolicitudines. Sed Decium in d.colum.6. dicit quôd Moder.tenent contra Aret. & reſpõdet ad dicta duo iura in quibus ſe fundat Aret. Poſtea tamen pro opinione Aret.allegat tex.in cap.Accedes, de purg.cano. & reſpondet ad cap. Qualiter & quando.de.2. qui text. allegatur contra Areti & tandem dicit concludendo quod hoc eſt in facultate ſuperioris. Aduerte præterea vltra eos, quód licet ſit orta à maliuolis, ſi eſt ſcandaloſa, & poteſt ſedari per purgationem, tunc indicenda eſt purgatio. ita concludit Abba. ſic intelligendo gloſſ.ibi, in c. Qualiter & quando.el.2.de accuſa. in penul.colum. Quando verò quis eſſet 10
ſuſpectus ſoli Epiſcopo, vel alteri ſuperiori ſuo, & ſuſpicio eſt probabilis, poterit indici purgatio: & idem eſt, ſi eſt ſuſpectus alijs, & ſuſpicio eſt probabilis & tãta vt inducat ſcãdalum, vt per Abb.ibi An autẽ poſſit quis accuſari de eodem crimine de quo fuit purgatus, vide Hoſt.vbi ſupra.§. An purgantus. ſingularius per Abb.in c.extuarum.in fi. de purga.

ga.can.vbi facit notabi.dist.capien-
12 do veriores opiniones. Ité nota in isto proposito q̃ vbi aliquis est diffamatus de delicto propter aliquos actus extrinsecos, q̃ tali non indicitur purgatio canonica, sed monetur vt ab alijs actibus desistat quando pro diffamato est aliqua præsumptio q̃ non versatur in delicto propter fœdus naturale. probat istã conclusionem text.in.c.quorundã. 34. dist.qué ibi ad hoc notat Præpo. ad limitationem tex.in. c. presbyter.2.
13 q.&.c.Si malę famæ. In ista tamen materia infamiæ summè debent aduertere Iudices : nam infamia sępe fallax est, vt inquit Panor.in. ca.Cũ super.in fi.de confes. Cùm iusta sententiã diui Bernardi in epistola de perfectione vitæ. *Sæpe fallitur humana suspicio.* Accidit nãq; sępissimè q̃ temerarij quidã homines, ac ab omni pietate & religione Christiana alieni, ex leuibus coniecturis seu signis, grauia quidè & enormia scelera suspicari ac asseuerare audẽt in magnum suarũ animarum, ac alieni honoris & famæ dispendiũ. Est prætera aliud sceleratissimorum hominũ genus, quorum (ad virtutis exterminium) Sathan ipse vtitur ministerio, qui virtuti inuident ac insidiantur, quando in claris viris illam intuentur, & quasi eius splendore excæcati, dũ suis noctuarũ oculis mederi deberent, virtutis lucem potiùs obnubilant, falsorum criminum puluerem ac nebulam spargendo, dumq; bonorũ hominum splendorem obtenebrant, illos suæ veræ ac apertę nequitiæ quasi iam pares fecisse lętantur. Vulgus autẽ reliquum ignobile, rumorũ auditor lubẽs, ac suscitator & conseruator strenuus, non modò similia credit, sed multiplicat: vndè sæpius quos imitari deberet ac venerari nedum conténit, sed persequitur: ipsiq; insensati vitam illorum exitii mant insaniam, & finem illorum sine honore. Hac igitur dæmonũ & prauorum hominum intellecta versutia (quam sæpius experiri cõtingit) curare debent semper prudentes Iudices, vt deprauatæ alicuius (in reliquis maximè rebus probi viri) famæ originem quærant, ac inuestiget: ne veluti infelix ille prę fectus Pilatus, populi clamoribus permoti innocẽtem virum carceribus affligant, aut pœnis afficiant. Si enim innocentis viri sanguis à priuato homine quodammodo prouocato effusus clamare solet ad Deum, quid nũ etiam innocentis hominis honor (ipso sanguine prę ciosior) contrà incautum, & temerarium iudicem, qui potestate diuina abutens, quos tueri debebat, viros innocuos lędit, omnibus horis pro clamauit. Vnum insuper non omittendum est in proposito, quòd licet iudex quando ex officio procedit, & crimen non probatur, si infamia remanet possit indicere purgationem, hoc tamen non tenetur facere ad petitionem promotoris inquisitionis. ita notat Præpo. in capi. De accusatione. 2.q.8.col.39.versi. Sexta differentia. quòd ego intelligerem in promotore qui se obtulit sponte, non verò in promotore dato ab ipso iudice, qualis est fundator huius nostræ denunciationis: & hæc differentia probatur optimè ex his quæ suprà dixi in parte promotor seu fiscalis.

ANNOTATIO.

Purgatio Canonica apud antiquos in summa vtilitate, & honore fuit constituta.

ADde q̃ antiquitus Canonica purgatio in summa vtilitate, & honore fuit cõstituta ità, vt multi Sũmi Põtifices degrauioribus criminibus diffamati, quãuis à nemine iudicari posset, ad

remouendum tamẽ ſubditorum ſcãdalum, ſolemniter ſe purgare de dignati non ſunt. Sic Damaſus, Paſchalis primus Simmachus publicè purgati ſunt ſic Gregorius Septimus coră Herrico quarto Pelagius Primus coră Narſete expurgati publicè fuerunt, q̃ in annalibus Romanorum Pontificum videre licet apud Platinam, & apud Cãpenſem lib. 6. Hierar. Eccle. c. 17. Brunum lib. 4. de hæreti. c. 11. & pro totius capitis materia. vide quæ eleganter, & doctiſsimè ſcribit Iacob. Septi. in illis hæreditiſsimis Catho. inſtit. capit. 54. & nouiſsimè Hieron. Gab. conſi. 160. volum. 1. Silueſt. & ſummis in ſummis. in verbo. purgatio. Campegius ad Zanchinum. cap. 11. Villadie. de hæret. quæſtio. 15. num. 11 Directo. inquiſi. 3. par. in. 2. modo proceſſum fidei terminan. Fran. Pegñ. in Scho. Director. 2. par. Scho. 11. qui diligẽter materiam canonicæ purgationis tractant.

Canonica purgatione raro hodie vtẽdũ eſt.

Illud verò circà caput hoc notanduis quòd non facilè per Iudices Eccleſiaſticos Canonica purgatio inducenda eſt, cum fragilis, fallax, & incerta ſit eo q̃ ab hominum iudicio dependeat. Quòd in cauſis fide Madriliana inſtructione. c. 17. his verbis diffinitum eſt. *Ob malitiam humanam purgatio canonica, periculoſiſsimum eſt remedium, præſertim his tẽporibus. Ideoq; non multum eſt in vſu, quare illo vtendum raro, & cum magna cauſa.*

In qua ſi defecerint vti conuictos puniri.

CAPVT. CIXL

1. *Deficiens in purgatione, punitur vt conuictus.*
2. *Abſens de crimine infamatus, citatus peremptorio præfixo ad ſe purgandum, ſi purgationem intra illum terminum non præſtitit, habetur pro conuicto.*
3. *Traditur germana ratio propter quã in purgatione deficiens, vt conuictus punitur.*
4. *Clericus propter purgationis defectũ degradatus & traditus curiæ ſeculari, ordinaria criminis pœna puniri non poteſt.*
5. *Purgatio canonica hodie raro inducitur.*

VT autem curæ ſic clericis prouidere bona coră Deo & hominibus, & habere bonum teſtimonium ab his quæ foris ſunt, ſtatuerunt canonica iura hac lege indicendam purgationem, quòd ſi quis in illa defecerit, puniatur vt conuictus: a vt probatur in cap De hoc. de ſimo. quòd intellige ſecundum modum agendi qui præceſsit, probat text. & ibi notat Abb. in. 3. nota. in cap. Accedẽs de accuſ. cuius bonam diſtinctionẽ vide ad intellectum huius concluſionis, licet ſic deficiẽs dicatur interpretatiuè non verè & conuictus, vt eſt glo. notabilis in. c. Interſolicitudines. de purga. cano. Nota inſuper in hoc propoſito quòd ſi infamatus non poteſt habere compurgatores, quia teſtes non confidunt de eo, ſeu quia fides non in alijs de eo, quòd habetur pro conuicto, & deficiente in purgatione, notat Abb. referẽdo Hoſtien. in dict. capi. Inter. quaſi in fi. de purg. cano. Et adde aliũ ſingularem caſum, in quo quis habetur pro conuicto, propter non præſtitam purgationem, videlicet quando aliquis abſens eſt infamatus

1

a

2

de

de crimine, vehementer ſuſpectus, & citatur peremptorio præfixo ad ſe purgandum: quia non præſtiterit purgationem intrà illum terminum, habetur pro conuicto, notat Abb. in ca. Cum. P. verſi. & ex hoc. de purg. ca
3 no. Rationem autem quare deficiens in purgatione, puniatur vt cõuictus colligit Abb. ex glo. ibi in c. In ſinuatum. de ſimon. quam etiam allegat in d. ca. Accedens. de accuſa. in colu. 2. videlicet quòd præſumptio probabilis orta ex infamia tranſit in violentiam, cùm reus deficit in ſe purgando, & violenta ſufficit ad condemnationem, vt in c. Afferte. de præſumptio. & in l. Indicia. de rei vendic. C. Sed ſalua tanti patris pace, hæc ratio non videtur bona: quia violenta præſumptio non ſufficit ad imponendam pœnam ordinariam delicti: nec hoc probant iura per eum adducta. Vndè crederem q̃ ratio vera eſt quia conditores canonum voluerũt hunc rigorem ſeruare, vt clerici non minus ſtuderent in vitanda infamia & ſuſpicione vehementi, quam culpa, propter ſalutem Chriſtiani populi, qui nimis inficitur ex pernicioſo exemplo à clericis habito: conſiderantes quòd cum pœna ordinaria canonis contra cõuictum legitima probatione, nõ ſit pœna mortis vel mutilationis membri, non erat tanti rigoris clericum deficientem in purgatione, haberi pro conuicto, &
4 æquali pœna puniri. Ex qua ratione pro vera recepta, crederem vnũ ſingulare & nõ paruipendendũ poſſe inferri, quòd in delictis quibus clericus venit degradandus, & curiæ ſeculari tradẽdus, ſi iudex ſecularis videat clericum fuiſſe degradatum, & ſibi traditum propter defectũ in purgatione, q̃ non poteſt eũ punire pœna ordinaria, qua laicus conuictus de illo delicto puniretur, cùm ſit verũ q̃ ſibi traditur nõ verè, ſed interpretatiuè cõuictus de delicto, & nõ liceat iure ciuili vel regio aliquæ pœna ordinaria punire, niſi claris probationibus, ſeu confeſsione propria conuincatur, niſi in caſu hæreſis, in quo non licet iudici ſeculari examinare proceſſum inquiſitorũ, [b] vt in c. Vt inquiſitionis. in. §. phibemus. de hæret. in. 6. & ibi per Doct. & in c. 1. de offi. ord. reprobata opinione Bart. in l. Diuus. ff. de cuſto. reo. vbi contrariũ tenuit: licet Legiſtæ cõmuniter teneãt ſuam opinionẽ, vt teſtatur Imo. in c. 1. de offi. ordi. & refert Præp. in ca. Statuimus. 11. q. 1. quam etiam opinionẽ Bart. nititur defendere Barb. in d. c. 1. in col. 17. nõ pertinaciter. ſed ſubijciendo ſe eccleſiæ. Et licet poſsit aliquis dicere q̃ etiam hoc procederet in crimine hæreſis, ex ratione, quia licet iudici ſeculari non liceat examinare proceſſum inquiſitorũ, quia nõ poteſt cognoſcere, an traditus ſuæ curiæ commiſerit vel non crimẽ hæreſis, non tamẽ negatur ſibi quin inſpiciat tenorẽ ſententiæ inquiſitorum: & ſi cõſtat ex ea q̃ aliquis ſibi traditur nõ verè cõuictus, ſed interpretatiuè, quia deficit in purgatione temperet pœnam: cùm nulla lex ciuilis nec Regia dicat q̃ deficiẽs in ea puniatur pœna mortis, tanquam hæreticus: nec videatur ſequi neceſſariò, relaxatur ab inquiſitoribus ergo damnandus eſt pœna ignis per ſecularẽ iudicẽ: cùm vtriq; iudices tam inquiſitores quam ſeculares debeant iura ſui fori attendere, & illa ſeruare. Sed hoc argumẽtum facilè ſoluitur ex cõmuni ſtylo inquiſitorũ, qui, vt intellexi, talis eſt q̃ ex tenore ſententiæ ſuę colligi nõ poteſt quòd aliquis damnatur eo quòd in purgatione defecerit: quia ſententia

fertur contra deficientem, sicùt contra conuictum, & solum remanet in actis processus, qualiter in purgatione defecerit, quem cùm videre non possit secularis iudex, meritò excipi debet materia hęresis ab hac mea noua inuestigatione, quam in alijs criminibus veram existimo. Hodie tamen sicut raro indicitur ab ecclesia. sticis iudicibus purgatio canonica, sic raro accidit quòd iuxtà rigorem canonicum deficiens, vt conuictus damnetur. At quòd Iudices temporibus istis rarissimè purgationem indicent, quanuis partim hoc referri possit ad eorũ tepiditatem (quibus minima cura est purgare clericos ab infamijs & suspicionibus vehementibus, & satagere vt Christi bonus odor sint) nonnihil tamen prudentis considerationis habere videtur, si perpendunt facilitatem qua vulgus hodie infamiam suscitat, & sustinet: & quam difficile hodiernis temporibus compurgatores inueniantur, hac vt existimo ratione: quiâ si nominati ad alios compurgandum peccatores, & fragiles sunt, faciliter credunt infamatos commisisse crimina quorum in culpantur eadem fragilitate qua ipsi solent in alia vel similia labi crimina. Si verò probi viri sunt cum videant corruptionem morum huius tempestatis, & clericalis status deformationem (eo quod sinè delectu ad illam vndecunq; solent venientes admitti) nisi benè notam habeãt vitam purgandi clerici, compurgatorum onus refugiunt. Vndè ne antiquus ille & pius patrum zelus omninò pereat, aut si his temporibus seruetur ad vnguem, innocentes lædat consulerem omnibus prælatis, ac eorum vicarijs, ꝙ synodali constitutione, siue publicis ędictis moneãt clericos suæ diœcesis, vt non solũ puritatis curæ vacarent: sed in quantum vires sufficiant, infamię aut suspicioni vehementi ansam non præberent, sciturique pro certo ꝙ post monitionis tempora, in omnibus de nouo emergentibus casibus, iuris ordo & rigor seruari debebit: postquam monitionè à iuris dispositione non debent iudices recedere, dum tamen semper adsit Epicheia virtus, qua qualitatem personæ purgandæ, & scandali, aut suspicionis, & defectus in purgatione, & alia considerantes, rigorem antiquorum canonum temperent.

Vt conuictus. Adde Hostiẽ. Henricũ Abb. & doctores in. ca. intersolicitudines. de purgatione cano. Goffre. Host. Abb. Anan. Feli. in. c. accedẽs. de accusat. Ang. & Siluest. in summus in verbo, purgatio & hanc opinionem communẽ esse fatetur Lac. Sept. in Cath. inst. c. 54. n. 7. A

Processum inquisitorum. vide authorem & quæ ipse scripsi supra capite. 141. litera. A. B

Si verò Capi non potuerint, absentes eos pœnis damnari condignis.

CAPVT, CXLVIII.

1 *Clericus delinquens absens, qualitèr condemnari possit.*

2 *Traditur singularissimus modus conuincendi clericum lite adhuc non contestata.*

3 *Laicus absens, licet ex legibus Regni pœna ordinaria damnari possit, si fuerint contra eum indicia, quæ sufficerent ad torturam: non tamen clericus.*

Quan-

1 QVãdo clericus delinquẽs est absens, & remissio de eo petita per iudicem dioc cesis vbi est, non fit, vel aliàs latet, tunc videtur quod positis a edictis in Ecclesia Cathredali, aut suæ parochiæ, vel beneficij, cum assignatione competentis termini ad comparendum procedi possit ad ferendam sententiam diffinitiuam, si cõstat de delicto per eum commisso. Quod probatur ex his quæ notat Ioan. Andr. in c. Degradatio. de pœnis. vbi scripsit quòd contra clericũ absentem contumaciter potest ferri sententia verbalis depositionis, qui allegat. c. Veritatis. de do. & contu. & quę ibi notantur. & 3. quæst. 9. in summa. quod ibi refert Domini. in prin. qui dicit benè notãdum ex dictis per eundẽ Ioan. And. Quòd in causa degradationis actualis nõ possit procedi in absentem, etiam procuratore præsente, per regulã de quà in cap. veniens. de accusa. quòd vbi pœna non potest imponi absenti, nõ potest procedi per procuratore. facit etiam ad probandum quôd cõtrà absentem clericũ possit procedi, quòd expressè voluit Ioan. Lupus doctor Hispanus in tract. de liber. Eccl. in. 9. quæst. vbi tradit quod in quocunq; delicto propter quod clericus degradari meruisset si absens citatur, & non comparet condemnatur in absentia, si testibus conuincitur, & datur facultas ab ecclesiastico iudici seculari capiendi eum, & secundum suas leges iudicandi, ità quòd sola sententia sine alia actuali degradatione, talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc vt non gaudeat priuilegio clericali. allegat ad hoc text. in capitul. Cum non ab homine. de iudic. quem benè inducit, & dicit quòd est necesse quòd intelligamus dictum text. in casu absentię, & hanc degradationem vocat ipse fictã à iure & ab homine. Aduerte tamẽ b quod huic sententię multùm refragatur doctrina Inno. in c. qualiter el. 2. de accusa. in colum. penul. versicul. Item ad prædictas. vbi postquam refert aliquas pœnas canonicas, dicit quôd ad prędictas pœnas præterquam ad depositionem proceditur contrà absentem etiam contumacẽ, sed ad depositionem, & alias pœnas quę sunt vsque ad relegationem, non procedi tur contra absentem, allegat. l. Absentem. ff. de pœnis. & tex. in cap. Decernimus. 3. quæstion. 9. Potest etiam dari alius singularissimus modus conuincendi clericum absentem de crimine lite non contesta ta, secũdum Abb. in cap. Cum P. in fin. de purg. cano. videlicet quòd si est infamatus, vel vehementer suspectus de crimine, citetur peremptorio præfixo ad se purgãdum intra illum terminum, non autem ad comparendum tantũ, & tunc si non præstiterit purgationem intrà terminũ præfixum habebitur pro conuicto, quòd dicit perpetuò mẽti tenendũ: quia limitat tex. in ca. Veritatis. de do. & contu. & quôd est modus nõ exquisitus de iure ciuili. Datur præterea alius modus cõuincendi absentẽ clericum, per eundẽ Abb. ibi, videlicet quòd cõtumax excommunicetur, & si steterit in excõmunicatione per annum, tunc habetur pro conuicto super illo crimine, & potest puniri, ac si verè fuesset cõuictus, vt in c. Rursus. & in c. quicunquè. 11. q. 3. quę sic debẽt intelligi, vt plenissimè tãgit in. c. 1. de iudi. Vnum tñ crede rem in ista materia, iudicẽ ecclesiasti eum non posse imitari legem c styum huius regni, dum disponitur, &

a

b

2

3

c

practicatur quòd ſtantibus indicijs cótra reum abſentem ſufficientibus ad torturam poteſt Iudex eum damnare de delicto: hoc enim ad clericorum perſonas non liceret extendere cùm lex Regia hoc diſponens eos non comprehendat, nec imitatione digna ſit. Quis enim iuſtum decernat ſolis indicijs probatis damnari quenquam vti reum criminis, etiãſi executioni non ſit demandãda ſententia? Id nanq; ſolùm iuſtè pronũciari videtur, quod iuſtè poteſt executioni mandari.

A *Citatio per ædictũ vt legitimè fiat quæ debent præcedere.*

Poſtis editis. Aduerte q̃ ad hoc, vt citatio per ędictum legitimè fiat aliqua conſiderantur. Primò quòd ſummaria informatio procedat, quâ conſtet quòd reus latitat, aliàs nulla eſt citatio. ità ſcribit Bart. in extrauagan. ad reprimendum. in verbo, *Per ædictum* Dec. conſ. 460. nu. 26. Socin. in tracta. de citatione art. 23. nume. 5. Quanuis ſufficeret relatio nũtij hoc aſſeuerantis, vt ſcribit Petrus Rebuff. in tract. de citatione nume. 96. Thomo. 3. conſt. Fran. Secũdo quòd ædictum publicè in Eccleſia legatur inter miſſarum ſolemnia glcelebris in Clement. cauſa. de electione in verbo, ſolemniter Caſſa. in deciſio. 1. tit. de appella. Octaui. Veſt. de introductione in Romanæ Aulæ acti. lib. 4. cap. 3. num. 5.

Tertiò quòd poſtquam ędictũ publicè lectũ fuerit, affigatur in valuis Eccleſiæ, vel vbi de conſuetudine affigi ſolet. Vantius in tract. de nullitate ex defectu citationis. n. 133. Milesin verbo, *Citatio quãdo committatur.* Quartò quòd affigatur ędictũ originale, nec ſufficeret eius copia tex. in Clem. 2. de iudi. tradit Rota. in ti. de dilationi. deciſ. 223. Caſſa. deciſ. 4. in tit. de dolo & contu. And. Tiraq. de vtroq; retract. ti. 1. §. 9. gloſ. 2. nu. 8.

Aduerte tamen. Ex quibus verbis manifeſtè apparet, Dominum Epiſcopum recedere ab opinione Ioan. Lup. hic allegata à qua etiam recedit Fran. Pegña in anno. ad Directo. in qui. 3. lib. Schol. 69. fol. 191. qui cũ immemor huius authoris fuerit, aſſeuerat, quæſtionem iſtam nulliui tractatam reperiſſe. Et mea quidẽ ſententia veriſsima hæc opinio eſt aduerſus Ioann. Lup. nam quãdo degradatio eſt tantũmodo verbalis, iudex laicus nullam in clericũ iuriſdictionẽ habet ſed ſi actualiter degradatus eſt, poterit eum abſq; aliqua traditione punire, quam opinionẽ cõmunẽ eſſe fatentur Alcia. in cap. cum non ab homine. nu. 108. de iud. Villalo. in ſua collecta. cõmm. opi. litera. C. nu. 71. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 36. verſi. ſuas autem.

C *Io. Lup. opinioquæ dã confutatur*

Imitari legem. Adde quòd de hoc ſtat Regia lex ab inuictiſsimis Catholicisq; Regibus condita Cõpluti anno Domini 1503. quæ habetur in pragma. Regũ Catholicorũ & hodie eſt lex 3. tit. 10. lib. 4. ordi. noui.

D

Et ſi opus fuerit ad directarum pœnarũ executionẽ ſecularē brachium imploretis.

CAPVT, CLX

Quòd nouè ędictum eſt, eoq; latiſsimè materia inuocationis vtriuſq; auxilij Eccleſiaſtici & ſecularis, in forenſibus actionibus frequentiſsima miro ordine elucidatur.

(?)

1 Iudex Ecclesiasticus seculare auxilium implorare potest.

2 Auxilium brachij secularis, multis nominibus vtilissimum est.

3 Auxilium brachij secularis, in subsidium peti debet.

4 Auxilium brachij secularis peti potest quando opus fuerit, non præmissa excõmunicatione, contrà Ioan. Lup. D. Couarr. & alios.

5 Concilium Triden. Sessi. 24. capi. 8. de reforma. & Sessi. 25. capi. 3. interpretatur.

6 Iudices Ecclesiastici laicos minimè possunt, propria authoritate in carcerem mittere.

7 Iudices Ecclesiastici an in ciuilibus possint contra laicos, sententias capiendo pignora exequi.

8 Iudex delegatus vtrum possit auxilium seculare implorare.

9 Iudices seculares superiores, impendere debent suum auxilium iudicibus Ecclesiasticis petentibus.

10 Iudex secularis potest ab Ecclesiastica auxilium petere.

11 Iudex secularis antequam præstet auxilium an possit petere, vt sibi detur copia processus.

12 Executor an teneatur eam sententiam exequi, quæ manifestam iniquitatem habet.

13 Quando sententia iudicis Ecclesiastici transiuit in rem iudicatam, auxilium seculare præstandum est, quamuis non constet de iustitia sententiæ prolatæ.

14 Quid autem iudicandum est, si de nullitate sententiæ coram seculari iudice allegatur.

15 Iudex secularis fidem adhibere debet literis denuntiatorijs, contra excommunicatum prolatis, quamuis illi nõ constet an iuste contra illum sententiam excommunicationis esse latam.

16 Text. in capi. 1. de exceptionibus. 6. interpretatur.

17 Iudex secularis solis, literis denuntiatorijs, non censetur capere laicũ excommunicatum, nec in carcerẽ mittere aut aliqua pœna eũ punire, nisi excõmunicatio ex actis processus sibi obstẽsis iustificetur.

18 Auxiliũ brachij secularis minimè debet impartiri si iudici seculari constet à sententia Ecclesiastici esse appellatum.

19 Auxilium brachij secularis non de hoc elargiri, quãdo Iudex Ecclesiasticus extrajudicialiter processit.

20 Iudex secularis, si iniustè negat suũ auxilium iudici Ecclesiastico legitimè petenti excommunicarii ab eo potest, & alijs spiritualibus pœnis puniri.

21 Iudex siue Ecclesiasticus, vel secularis, qui auxilium præstat: non debet durioribus remedijs, vti quam ipse inter sibi subditos.

22 Auxilium siuè Ecclesiasticum, siuè seculare cum impartitur, an aduersa pars debeat prius citari.

23 Episcopus vel alius Iudex Ecclesiasticus, an possit familiam habere armatam, ad executionem & ministerium iustitiæ ministrandæ.

24 Inquisitores hæreticæ pravitatis habere possunt officiales (quos vocãt vel familiã armatã ad suã defensionẽ, vel ad hæreticos capiẽdos.

25 Ministri Sanct. offici (quos Hispani familiares appellant) Itali Cruce signatos) quocũq; tẽpore arma deferre possunt, consuetudine in contrarium non obstante.

26 Cõsultores S. officij, aduocati, notarij custodes, & cæteri alij ministri arma omni tẽpore impunè dferũt

27 Familiares S. officij quibus animi dotibus, & qualitatibus debent esse ornati.

28 *Inquisitores quando sui familiares, vel ministri non sufficiunt ad sententiæ executionē, auxilium brachij secularis iustè implorant.*

29 *Iudices seculares suum auxilium Inquisitoribus denegantes, grauissimis pœnis plectendi sunt.*

1 EST equidem iure expeditissimum Iudicem Ecclesiasticum, ad suæ sententiæ executionem, posse brachium seculare implorare, vt quòd iustè contrà clericos laicosvè iudicauerit, debita executione minimè frustretur cap. Princeps cap. administratores. 26. quæstio. 5. cap. 1. de officii ordina. capi. dilecto. de senten. excommu. lib. 6. capit. postulasti. de homi. cap. vt officium 5. compescēdi. de hæreti. libr. 6. Et sunt apud nos Regiæ constitutiones hoc ità diffinientes. l. 14. & sequenti tit. 1. lib. 4. ordina. noui tradit Innoc. & omnes in dict. cap. 1. de offi. ordin. Hostiē. in cap. 1. de offi. delegati Cardin. in Clemen. 1. quæsti. 10. eo. tit. Alberi. in. l. Episcopalē. C. de Episcop. & cleri. Abb. in ca. si quis contrà clericū. colum. penultim. de foro competen. Deci. in cap. significasti. num. 4. de offi. delega. Ioann. Lup. in repet. ca. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. 2. not. 5. Sed pulchra dubitatio. num. 17. quam opinionem communē esse testatur insignis D. Episcopus Couaruu. in practic. quęstio. capit. 10. num. 1. circà quam solent non leues concertationes inter iudices ecclesiasticos, & seculares oriri, & ea ratione est in forensibus exercitationibus frequentissima de qua solent Magnates Iuristæ interrogari, vt scribit Marth. de Afflictis in proemi. Consti. Neapolit. numer. 63. nec (quòd aliorum salua authoritate dicam) prò eius dignitate explicatam legimus eius libenter, & non sinè summa legentium, vt spero vtilitate disputationem suscepimus, est equidem eius argumentum nostræ practicæ accommodatissimum qua ratione nonnulla & ea quæ selectiora sunt, notare constitui.

2 *Remediū brachij secularis vtilissimū est iudicibus ecclesiasticis.*

Primum etenim constat remedium, hoc brachi secularis vtilissimum esse iudicibus Ecclesiasticis cōtra clericos, cum propter ipsorum criminum enormitatem, traduntur curiæ seculari: in his casibus, in quibus præcedentibus capitibus longa manu distum est, vel quādo ad eorum cohertionem non sufficit potestas ecclesiastica, vt ipsi compriman tur, & debitas patiantur pœnas iustissimè dictum auxilium impenditur, & in hoc omnes conueniunt.

3 *Remediū brachij secularis an in subsidiū petendū est, vel quādo opus fuerit.*

Secundò, quòd brachij secularis auxilium nec petendum, nec impartiendum esse nisi in subsidium: quando vires proprij officij non sufficiūt vt quod iustè præceptum iudicatumque est executioni tradatur text. egregius, vbi ad hoc not. ibi Bald. in verbo, *sufficere*. in. l. 2. C. de his qui latr. occul.

4 Vndè eleganter scribit Ioā. Lup. in. cap. per vestras. 2. not. 5. sed pulchra dubitatio. num. 17. de dona. inter vir. & vxor. Iudicem Ecclesiasticum debere prius procedere contrà laicos excommunicando, deindè anathematizando, & interdicendo, & postea cum Ecclesia non habeat vltrà quid faciat implorandum est, seculare auxilium notant Inno. Ioā. Andr. & communiter doctores in capit. significacti. de offi. delega. Fel. in capitu. dilecta de maior. & obed. qui ad hoc perpendit text. in capit. dilecto. de senten. excommu. lib. 6. Domi. & Fran. in cap. vt officium. 5. com-

compescendi. de hæreti. lib. 6. quam esse communem opinionem fatetur Aug. Bero. in cap. significasti. num. 24. ver. extrà gloss. idem profitetur. Insignis D. Couarr. in pract. quæst. cap. 10. nu. 1. asseuerans ità passim seruari, Sequitur Doctor Redin. in lib. de Maiestate Prin. in prin. in verb. *Sed etiam per legitimos tramittes*, num. 142. Fran. Auiles in cap. Prælatorum cap. 20. in glo. *Vsurpen.* num. 14. Sed mea quidem sententia viri aliqui doctissimi, & celeberrimi allucinantur. Nam verius ipse censeo, in quacunque parte litis cum opus fuerit seculare auxilium posse à iudicibus ecclesiasticis peti, & illis sinè retardatione esse præstandum. Tum quia nimis mancha esset iurisdictio Ecclesiastica, si tot, & tanta prius esset præcabenda, & durius redderetur dictum auxilium quam sacra iura nec non secularia patiuntur. Tùm quia iura quæ circà hoc loquuntur non in subsidium, sed cum opus fuerit præstandum esse præcipiunt ca. 1. de offici. ordi. ibi, *Cum opus fierit*, cap. quoniam. eo. titu. ibi, *Si necesse fuerit.* capit. fina. ibi, *Si opus fuerit.* de excessi. Præla. cap. periculoso. circà finem in verbo. *Si opus fuerit*, de statu regula. cap. statuimus. in verbo, *Si necesse fuerit.* de maledi.

Cótra Couar. D. Redi. Fr. Auil.

5 Et nomissimè Concil. Tridenti. Sess. 24. c. 8. de refor. ibi, *Inuocato si opus fuerit brachio seculari*, & in eodè Concilio Sessio. 25. cap. 5. de refor. ibi, *Inuocato etiam auxilio si opus fuerit brachij secularis.* Tûm quià manifestissimè probatur in Concilio Triden. Sess. 25. cap. 3. de reforma. vbi diffinitum est, quòd tam in procedè do, quam in diffiniendo in causis ciuilibus, vel criminalibus, contrà clericos, vel laicos. Ecclesiastici Iudices per multas pecuniarias, vel pignorú captionem, seu personarum districtionem, per suos, vel alienos executores, executio realis, vel personalis prius fieri debet, antè quam ad censuras deueniatur. Est equidem ibi manifestissmuim testimoniú, quòd censura Ecclesiastica in subsidium vtendum est, quandò iudex pignorum captione, & captura personarum vsus fuerit, opera ministrorum suorum, vel exteriorum, nempè inuocando auxilium seculare, non autem hoc ordine mutato, vt communis doctorum opinio asseuerat. Tũ quia si contraria opinio vera esset, quam plurima crimina impunita remaneret, nam interim quòd iudex censuris vtitur, cum non statim, sed dilationibus concessis, sint proferendæ: reus facilimè possit bona occultare, & se fuga in columen redere, & alia deindè immunerabilia mala sequerentur. Vnde opinio istà tanquam verior iã in forensibus actionibus recepta est, prout refert bene Doctor Ioann. Segura in directori. iudi. Eccles. 2. par. cap. 13. nume. 37. quem post hæc scripta legi.

Conci. Tridẽt. Sessio. 24. ca. 8. de reforma. & Sessio. 25. ca. 3. interp.

Nec aliquid in contrarium vrget text. male à Felin. & à Couarruu. & ab alijs allegatus in d. c. d. c. dilecto: quiá non loquitur de auxilio brachi secularis, sed de propria defensione qua iudex si vim patiatur vltrà censurã, vti potest, tanquam priuatus, vt gloss. vltim. ibi notat.

Cõtra Felin. & Couarru.

Tertiô non minorem vtilitatem habent, quando ad capiendos laicos iuris ordine. obseruato postulatur. Nam licet iudices ecclesiastici in criminibus & causis ad forum ecclesiasticũ spectantibus, possint reos punire, excommunicare & alijs spiritualibus remedijs vti, non tamé possunt illos personaliter capere, nec in carcerem mittere, ideoq; iudicis secularis

6 *Iudex Ecclesiasticus an possit propria authoritate laicos capere.*

cularis autoritate faciendũ est. Nisi in crimine hęresis in quo hoc erit speciale, & in alijs huic similibus criminibus ità respondit Oldral. consi. 86. sequitur Petrus de Anchar. in c. cum Episcopus. de offici. ordi. lib. 6. & in reg. ea quę. de regu. iur. eo lib. quęsti. 11. quam opinionem communem esse fatentur Ioann. And. in addi ad Specul. ti. de offi. ord. Felin. in dict. c. significasti. Auffer. in repet. Clem. 1. de offi. ordi. quęst. 5. & in tract. de potestate ecclesiastica super laicos in prin. num. 7. D. Couarr. in d. c. 10. Foller. in pract. crimi. Canon. fol. 97. num. 52. & sequent. Ferdi. Mench. de testament. §. 22. num. 17. licet dicat, quod ferè tantus est numerus eorum qui tenent cõtrarium Iul. Cla. lib. 5. recep. sent. §. fin. quęst. 37. ver. vnum tamen. & hanc communem sententiam latissimè defendit Ioan. Lup. in d. §. sed pulchra dubitatio. num. 18. Petrus Auendan. lib. 1. de manda. Reg. c. 1. numer. 22. Fran. Aulès in cap. prætor. d. c. 20. in verbo, *vsurpan.* num. 14. dixi in reg. & fallen. reg. 397. versi. septimò non procedit, & suprà. c. 122.

Contraria tamen sententia placuit Domi. & Fran. in d. c. cum Episcopus. quæ multis in locis iuris Canonici probari videtur, quibus cautũ est, posse iudicem ecclesiasticum qui de crimine cognitionem habet, laicum reum capere, & in carcerem mittere. cap. attendendum. 17. q. 4. cap. contrà Idolorum. 26. q. 5. cuius meminit ad hoc Roma. sing. 660. Feli. in d. c. cum sit generale. num. 20. & in d. c. significasti. colum. vlti. Auser in locis nouissimè allegatis & hanc opinionem approbare videtur D. Couar. d. c. 10. num. 2. Quæ opinio quam in puncto iuris veriorem censeo nouissimè fulcitur ex concilio Triden. sessi. 25. c. de reforma. suprà allegato. Sed quidquid sit de iure prima opinio, moribus recepta est, & Regi, s cõstitutionibus apud Hyspanos probatur l. 14. & 15. tit. 1. lib. 4. ordi. nouę. qua lege. 15. grauissimæ pœnæ imponuntur, contrà Iudices Ecclesiasticos, & eorum ministros, qui eius sanctionem violauerint.

Sunt tamen multi (& non pœnitẽdę autoritatis viri asseuerãtes) quòd vltima opinio locum habeat, quandò ecclesiasticus iudex ad versus laycos in criminali iudicio legitimè processit, & cognitionem & examẽ culpæ ad punitionẽ instituerit, vel sententiam protulerit, tunc iure poterit laicum capere & in carcerem mittere, intelligũntque Regias constitutiones tantùm procedere, quandò iudex ecclesiasticus cognoscit, inter laycos de causa ciuili, vel criminali, ciuiliter intentata. Ita colligo ex D. Couarr. d. c. 10. num. 2. versi. secundo quoties, & nouissimè opinionẽ istã amplectitur D. Suarez de Paz sua practi. 2. tomo prælud. 2. nu. 55. & 56. dicens ita seruari in tribunali Episcopali Salmãtino. Sed mea quidem sententia decretum sacrosancti concilij supra allegatum quod tam in causa ciuili, quam in criminali loquitur restrictionem, hanc non patitur ideò maturius cogitandum est.

Illud vero fatendum est, quod licet stantibus Regijs constitutionibus, iudices Ecclesiastici non possint laicos capere, propria autho ritate, absque auxillio brachij secularis, post capturam vero, in carcerem ecclesiasticum non in secularem mittendi sunt. Et ità apud Hispanos cõsuetudine receptum est nec iure contrariũ defendi potest. Quãuis audio Seculares Iudices molestè hoc pati.

Quar-

Quartò, præmissa dicta Regia constitutione non tantum dictum auxilium necessarium est, in dictis criminalibus causis, contrâ laicos verùm in ciuilibus actionibus & cõtrouersijs, in quibus si iudices ecclesiastici eos condemnauerint ad aliquam quantitatem soluendam, non tamen poterunt in iis Regnis ad rei iudicatæ executionem bona ipsorũ capere, sed ministerio iudicis secularis executio personarum & bonorũ facienda est. vt in dicta Regia l. decimaquinta cautum est.

8 Iudex delegatus implorare potest auxiliũ brachij secularis.

Quartò, illud erit omninò notandum, non solum iudicem ecclesiasticum ordinarium, posse implorare auxilium brachij secularis, verùm & dicem delegatum, ità tenet Inno. in dict. ca. Significasti. nu. 7. vbi Abb. Imo. Feli. & Deci. Domi. post Lap. in dict. cap. vt officium. 5. denique versi. an delegatus. de hæreti. libr. 6. Oldr. consi. 89. circà fin. Federic. de Seni. consi. 163. dubio. 1. Alberic. & Paul. in dict. l. Episcopale. Bald. & Sal. in. l. in crimina. C. de iur. omni. iudi. Inno. Abb. & Felin in dict. capit. postulasti. Cardi. in dict. Clemē. 1. quæstio. 10. quam opinionem cõmunem esse testantur Deci. in dict. cap. postulasti. Roland. Vall. consil. 37. num. 1. vol. 1. Martin. Nauarr. in cap. cum contingat. princip. remedio de rescrip. Bermon. in tracta. de publi. concubi. in verbo, *Quærens à suis fratribus*, &c. num. 8. fol. 181. Franc. Pegna. in Direct. inquis. lib. 3. & hoc 115. fo. 226. colum. 2. licet ipse ab ea recedat, quæ procedit secundum eosdem, etiam si in commissione non contineatur ea facultas, vt possit eo vti remedio. quamuis ab hac vltima opinione dissentiat Arch. in d. 5. cõ pescendi. & Fed. consi. 251. Calcan. consi. 119. Sed hæc Archi. opinio falsa est, & nullo modo defendi potest. Nam nihil speciale in hoc auxilio implorando cautum est in dict. cap. compescendi. vt rectè considerat Deci. in dict. cap. Significasti. si enim iudici ordinario hoc iure licet à fortiori & permissum erit delegato, qui in causa delegata illo maior est. cap. fanè in. 2. de offici. delega. Et quamuis in literis delegatorijs soleat imponi clausula, *Inuocato ad hoc auxilio brachij secularis si opus fuerit*, Illud est ad superabundantem cautelam, & stilo curiæ, nõ tamen ex eo quod necessarium sit quòd exprimantur, ità dicit Imo in dict. cap. Significasti. & nouissimè hanc opinionem amplectitur Franc. Auiles dict. capitu. 26. num. 27.

Est tamen necessarium, vt præceptum iudicis delegati petentis dictum auxilium adimpleatur, vt iudici seculari fidem faciat de sua delegatione, ità tenuerunt Bald. & Salicet. in dict. l. in criminali. col. 1. C. de iurisd. omni. iudi. asseuerantes quòd cautus debet esse iudex secularis à quo per iudicem delegatum imploratur brachium seculare, vt diligenter perpendat, an ille sit iudex competens, vel ne, quia si est incompetens non debet sibi præbere ministeriũ alicuius obedientiæ. idem tenet Feder. cõs. 251. col. 2. Calcan. d. consi. 119. Marcus Anto. Natę consi. 519. nu. 37. volu. 3. reditur igitur ex defectu incompetentiæ ineficax dicta auxilij imploratio.

Iudex delegatus auxiliũ brachij secularis implorare potest, ita de suadelegatione fidem faciat.

Iudex delegatus minimè auxiliũ seculare implorare potest, nisi prius ordinariũ Ecclesiasticum interpellauerit, vt suum auxilium impendat.

Nec debet iudex delegatus ad hoc remedium confugere, nisi iudex ordinarius ecclesiasticus, ab eo fuerit prius interpellatus, vt suum ei impẽdat auxilium, quod sufficiens non fuerit, poterit ad hoc auxiliũ, seculare peruenire, nõ vero alias ità sing. tenet Cardi. in dict. Clemen. 1. decima

ma quęstione sequitur Dec. in dict. cap. postulasti. num. 4. vbi Fel. colu. 2. Roland. Valle dict. consi. 37. nu. 6. Sed opinionem contrariam multis rationibus veriorem esse probat Federi. consi. 163. col. 2. dicens posse Delegatum Papæ si vult ad ecclesiasticum ordinarium confugere, prius quam ad secularem iudicē, nō tamen pręcise ad hoc teneri, & opinionem istam contrà Cardinalem veriorem esse fatetur Franc. Marcus decisio. 72. num. 4. in prima parte. quem sequitur Martin. Navarr. in dict. cap. cum contingat. d. secundò remedio scribens in Coimbricensi Academia, cū tertiò legeret tex. in dict. cap. Significasti. hanc opinionem tenuisse, licet cū primum Tholosæ, & secundò Salmāticę legisset, non satis perpensis rationibus Federici contrariam opinionem fuerit Amplexus.

Auxiliū brachij secularis à Summis Senatoribus peti potest.

Sextò, non solùm auxiliū brachij secularis peti, & imperari potest ab Episcopis, ab alijsq; ordinarijs, vel delegatis Ecclesiasticis iudicibus, ab inferioribus secularibus iudicibus, verum à supremis Regis Senatoribus, vel Regalium Cancellariarū auditoribus. Quia iura quæ de hac inuocatione loquuntur nullum secularem magistratum à prędicta tione illius auxilij immunē faciunt. Imò si rectè rem hāc perpendamus maioris obligationis nexu Regij Clarissimi Senatores ad id astricti sunt, quam inferiores cum illis potissimum incumbat quòd iustitia ministretur, & ad vngem hoc obseruetur. Maximè quia in Sūmo Regis, & Domini nostri Philippi Secundi Christianissimi (qui nunc feliciter regnat) Senatu assistunt Consiliarij integerrimi, & omni laude dignissimi, qui pro ipsorum summa pietate, & religione Ecclesiæ Sacrosancta præcepta, & eius iurisdictionem venerantur, Inter quos meritò numerandus est D. Ioann. Fernandez Cogollos, vir sanè maiorum nobilitate præclarus, & animi dotibus ornatissimus, & integritate vitæ laudatissimus; & iuris prudentia insignis, à quo labores nostri, vt in publicum prodirent, Regiarū legū institutu, & de more supremi Senatus fuerunt approbati ꝙ in nō vulgari nostrę felicitatis parte reponendum duximus. Et vt ad rem reddā opinio hæc ex eo fulciri potest, quia in spiritualibus Principes Seculares Episcopis suis obtemperare tenentur cap. omnes. de maior. & obedi. Et Princeps ab Episcopo iudicari debet, non ecō trà cap. sacerdotibus. 11. quæst. 1. ca. Imperator. 96. dist.

D. Ioan. Fernandez Cogollos Regius supremus Cōsiliarius laudatur.

Inhac tamen auxilij imploratione minimè congruum est nec vnquam expedire iudicaui quòd contrà dictos Supremos Iudices censuris, vel per modum iussionis procedatur. Sed quòd piè & begninè, & honorificis prębus, ad impendendum suum auxilium exhortetur, & hoc in Hispania nostra receptum est, & aliquandò fecisse refert Segura in directorio. 2. par. capit. 13. numero 53.

10 Iudex secularis ab Ecclesiastico auxiliū suū imꝑlorare potest.

Septimò ex eadē ratione sequitur quòd iudex secularis, si ea eadem necessitas superueniat poterit auxilium Iudicis ecclesiastici imꝑlorare pro exequenda eius sententia aduersus eos in quos ipse iurisdictionem non habet text. in auth. sed hodie. C. de adulter. not. Mari. Socin. in. c. cum sit generale. numer. 24. de foro competen. In hoc tamen hoc discrimen versatur, quòd iudex ecclesiasticus poterit censuris, & alijs pœnis spiritualibus, compellere secularem iudicē,

iudicem, ad hoc auxilium exhibendum. tex. in dict. cap. 2. de maledi. Iudex verò secularis non potest Ecclesiasticum cogere, sed coram Metropolitano comparere debet, ab eo quæ postulare, vt inferiorem iudicé ecclesiasticum cogat, vt auxilium à se iustè petitum præstet. ità tenuerũt Inno. Abb. & doctores in dict. cap. 1. de offic. ordi. Ias. in l. à Diuo. Pio. §. sententiam. num. 16. ff. de re iudi. quam opinionem communem esse testatur Alciat. dict. cap. 1. nume. 26. & 123. Couarru. in dict. cap. 10. nu. 1. Hoc vero auxilium ab ecclesiastico iudice præstandum est seculari non obediendo sed patrotinando, vt tenet Innoc. & Bald. colum. 1. in c. 1. de offici. ordina. Sequitur Fran. Auiles in cap. prætorum in verbo, *Vsurpan.* nu. 17.

11 *Iudex secularis antè quã præstet auxiliũ an possit petere, vt acta processus sibi ostẽdã tur.*

Octauò, illud etiam in disputationem adduci potest, an in criminibus merè ecclesiasticis, antè quam iudex secularis suum acõmodet auxilium ei facienda sit fides de processu, nec non de actis causæ quibus intelligat an iustè vel ne iudex ecclesiasticus in causa processerit. qua quæstione Andr. Alciat. in dict. cap. 1. de offic. ordinar. num. 10. scribit Secularem Iudicem in his criminibus teneri iuuare ecclesiasticum non obstensa iustitia causæ, dicitquê, hãc esse receptam sententiam quam appellat etiam esse communem Nauarr. in dict. remedio. 2. Bossi. in practi. crimin. tit. de foro comp. nu. 87. D. Paez (quẽ post hæc scripta legi) in practi. 2. thomo in proœmi. num. 10. D. Redi. de Maiest. Prin. in verbo, *Non armis solum.* 2. par. num. 150. Sed communis hæc sententia mihi omninó displicet contrariam veriorem credo, quã amplexus fuit Abb. in dict. capit. 1. de offi. ordin. num. 12. Scribens q si iudex ecclesiasticus tradat clericũ, vel laicum iudici seculari, vt ab eo puniatur, non tenetur stare processui ab ipso facto, sequitur Author noster suprà. ca. 133. Non equidem iudex secularis tenetur auxiliũ suũ impendere, nisi iustè ab eo inuocetur, & sumatin de hoc ipse cognitionem habeat sic tenuit Inno. in capi. 1. de statu monach. lib. 6. Oldr. cons. 89. colum. 2. Petrus de Ancharran. consi. 382. colum. 2. Federic. consil. 251. colum. fin. Paul. de Castro. in d. l. Episcopal. Rolan. Valle dict. cons. 37. num. 7. Calcan. consi. 119. Fran. Auil. in dict cap. 20. prætor. nu. 20. Didac. Perez. in l. 4. tit. 1. lib. 3. ordi. in gloss. 3. Matth. de Afflict. decisi. Neapoli. 220. num. 9. Vbi asseuerat decissum fuisse in Regio Neapolitano prętorio, secularem iudicem nõ teneri obtemperare ecclesiastico, quã dò processit ordine iuris non seruato. Ex quo ipse dicit, iudicem secularem posse cognoscere de subreptione, quæ coram ipso opponitur, contrà absolutionem à iuramento ad effectum agendi, vel excipiendi impetratam à iudice Ecclesiastico: testaturque in illo prætorio ità fuisse pluriès decissum. quòd non vulgaritèr est notandum.

Poterit tamen communis opinio defendi, quãdò iudex secularis vult cognoscere, de effectu sententię, vel præcepti iudicis ecclesiastici, ad effectum reuocandi, quòd ab eo iudicatum est, quòd prorsus est prohibitum. Secus verò si id faciat, vt intelligat, an ei obtemperandum sit. ità sing. tenet Imo. in dict. c. 1. num. 16. Martin. Nauarr. in dict. cap. cum cõtingat. ver. ex prædictis.

Erit etiam recepta sentẽtia admittẽda, quandò Episcopus, vel iudex ecclesiasticus, vult suam exequi sententiam,

tiam quam ſecundum iuris Pontificij legitimas Sanctiones protulit,& ſimpliciter à ſeculari iudice poſtulat vt ſibi tribuat familiã & miniſtros, ad illius ſententiæ executionẽ. Tũc equidem ſecularis iudex in nullo dicitur executor,ſed ſolum acommodat familiam. Vndè non poteſt aliqualiter de viribus ſententiæ cognoſcere.ità tenet Abb.ſic declarans Inno.ibi.in dict.cap.1.de offic.ordin. vbi Andr.Alciat.nu.120.

Vera item eſt communis opinio in crimine hæreſis,in quo iudex ſecularis merus eſt executor, & abſq; aliqua cauſæ cognitione,inquiſitorum ſententias nulla fide de proceſſu ei facta exequi tenetur. vt ſcripſi poſt Authorem ſuprà. c. 139.

In crimibꝰ mixti fori non eſt auxiliũ præſtandũ ſine cauſæ cognitione.

Nonô,eſt equidem in hoc obſeruandum,quòd in criminibus mixti fori iudex ſecularis minimè tenetur præſtare auxilium eccleſiaſtico niſi cauſæ proceſſus ſibi obſtenſus fuerit tex.optimus in auth.de Sanct.Epiſcop.§.qui ver.tenet Anto.Abb.vbi Alciat num.119.in dict.cap.1.de offici.ordi.dicit opinionem iſtam eſſe communẽ idem profitetur Iuli.Clar. in practi.crimi.§.finali.quæſtio.96. verſic.quæro etiam.Ex quo fit quòd ſi iudex ſecularis ex proceſſu ſibi conſtat ſententiam latam in capitali, & criminali iudicio ab eccleſiaſtico iniuſtam & inniquam eſſe licet ab ea non fuerit appellatum exequi nõ tenetur ità alios allegans ſcribit optimè Matthæ. de Afflict. in proœmi. conſt.Neapoli.num. 60.

12 *Executor an teneatur eã ſententiã exequi,*

Decimò,non eſt circà hoc argumentum obliuioni tradẽdum, quòd non ſolùm ſecularis iudex,qui cauſæ cognitionem habet, cognita iniuſtia ſententiæ eccleſiaſtici, in dictis cauſis latæ exequi non tenetur, verũ etiam ſi is fuerit executor, non poſſet iuſtè,nec tenetur eandem exẽqui, quoties notoriam iniquitatem, aut intolerabilem errorem habeat. Inn. in cap.cum in iure.de offici. delega. Ancharra.conſi.382.colum.penult. tradunt omnes in cap. Paſtoralis. §. quià vero.de offici.delega. Felin. in cap.at ſi clerici.colu.4.de iudi.Cur. Iuni.& Purpu.colum.fin.in.l.magiſtratibus.ff.de iuris. omni. iudi. & eſt text.egrægius in cap.inter cæteras,de re iudi.Si tamen ſentẽtiæ iniquitas ex ſcientia particulari executori priuatim notà ſit tenetur ſententiã executioni tradere,ità tenet Caieta.2.2.quæſtio.67.articu.2.quanuis Abb.& Felin.in dict §.quia vero.& idem Abb.colu.penul.& Alcia.in dict.cap.1.num.110.de offici. ordin.contrariam opinionẽ ſequuti fuerunt.quę Abb.ſententia fortè defendi poteſt in eo caſu quo exequutor ſententiam iniuſtam eſſe exactis cognouerit ſed verius eſt etiam in hac ſpecie opinio hæc defendi non poteſt,cum hic exequutor iudex nõ ſit,ad publicam ſcientiam intelligendam ex proceſſu cauſæ. Nec iudex ipſe qui ſententiam protulit tenetur executori acta ex quibus ſententiã dixit patefacere vt communitèr receptum eſt in dict.§.quià verô.& in cap.1.de offici.ordin.vbi Andr. Alcia.ſuper gloſ.in verbo,*Publicum*.& in cap.2.de excep.lib.6.tradunt Alexand. & nouiſsimi in dict. l. magiſtratibus.ff.de iuris.omni. iudi. D. Epiſcopus.Couarruu.in lib.1.vari. reſolu.cap.1.nume.10.& ea ratione cum hic exequutor acta legens, & examinans,priuata, & non publica autoritate vtatur,nihil ad rem facit, Nec executio ſententiæ retardanda eſt,quanuis ipſe ex eis intelligat ſententiam iniuſtam eſſe, quòd veriſſimũ eſſe, & ità tenendum cenſeo, quid-

qui, quæ notoriam iniuſtiã, vel intolerabilẽ errorẽ cõtinet

quidquid alij tenuerint.

Verum tamen est, quòd si sententia notoriè nulla esset non teneretur neciustè eam exequi posset ità tenet gloss. celeberrima in dict. § quia verò quam sequitur ibi Abb. colum. 2: vbi Ioann. Imo. num. 4. dicit ab omnibus approbatam eandem communem appellat Martin. Nauarr. in dict. cap. cum contingat. versic. non obstat, & eam sequitur Felin. in cap. de cętero. colum. 1. de re iudica.

13 *Auxilium secu lare nō viso proces su præstandū est quā do sentētia in causa ciuili prolata transibit in rē iudicatam.*

Vndecimò, hoc eodem tractatu memoria repetendum est, quòd si in causa ciuili Episcopus, vel eius vicarius, vel alius iudex ecclesiasticus sententiam protulit, à qua minimè fuit appellatum, vel si fortè appellatio interposita fuit, ea deserta remansit, si primò dictus iudex fecit id quod potuit, vt eius sententia debitè executioni traderetur (puta) excōmunicando, & alijs spiritualibus pęnis vtendo, si his sic factis auxilium brachij secularis postulet, pro eius sententiæ executione præstandum est, absquè eo quòd iudici seculari de iustitia illius sententiæ cōstet. imputandum quidem parti quare ab ea sententia nō appellauit, vel quòd appellationem non fuerit prosecutus, alias verò si in ea executione nō adhibuit, eam quam potuit diligentiam iudex secularis nō debet suum auxilium impartire. ità Oldral. cons. 89. Bald. in. l. 1. C. de his qui latro. tex. in cap. 2. de maledi. ibi si necesse fuerit quam opinionem assuerat esse communiter receptam Matth. de Afflict. in consti. Neapol. in proęm. num. 54.

14 *Auxilium secu lare præ standū*

Si autem tunc oponeretur coram eodem iudice seculari de nullitate dictæ sententiæ, in dicta causa ab ecclesiastico latè an præstari debeat brachium seculare & affirmandum videtur quòd si de nullitate allegata in promptu appareat exequęda nō est quia constat iniustam esse posquam nullam esse apparet, & iniusto iudicis mandato obtemperandum non est cap. qui resistit & capit. Iulianus, & in capitu. is qui præest. 11. quæstio. 3. cap. de cętero. 1. quęst. 5. cap. 1. de offic. ordin. cap. Si quando de rescrip. si autem ea nullitas nō constaret in promptu non debet iudex secularis suum brachiū pro executionè dictæ sententię differre: ità singulariter tenet Andrę. de Iser. in proęmi. consti. Neapol. & ibi cum sequitur Matth. de Afflict. num. 55. & istè est casus notatu dignus in quo iudex secularis tenetur suum impartire auxilium non offensa iustitia causæ.

non est quando defectus nullitatis oppo nitur.

Duodecimò, ad idem subijcitur alius casus, in quo idem prorsus est assęuerandum, nempè quando literis denuntiatorijs, Episcopus, vel iudex ecclesiasticus, aliquem excommunicatione maiori innodatum esse profert. tūc iudex secularis dictis literis stare tenetur absque eo quòd sibi alitèr iustè illum fuisse excommunicatum constet. Nam literis dictis denúciatorijs ipsequè denunciationi excommunicationis plurimum tribuendum esse constat ex Basilien si Concilio Sessione. 20. vndecimō Kalendas Februarij, anno Domini milleſimo quadrigenteſimo trigeſimo quinto, cuius meminis Floren. in. 3. part. tit. 25. cap. 3. Pragma. Sanctio Gallicana tit. de non euitan. ex commu. in prin. Nicolaus in supplemento Pisanellę in verbo clericus. 3. in fine Felin. in cap. ad probandū. colum. penul. de re iudica. & opinionem hanc quòd excommunicatio eo modo probetur, tenet glo. singul. in cap. licet. de senten. excommuni. lib. 6.

15 *Iudex seculāris excōmunicatū ostēsis literis denuntiatorijs repellere debet.*

libr.6.quam sequitur Deci.in capit pastoralis.§.verum.de appella.Quā uis apertè opinionem contrariā teneat idem Deci. in ca. prudentiam. §.Sexta.colum. de offici. de lega.& ibi Barba.Roman.in l.1. ff. de noui oper.nun. asseuerantes per denunciationem, nusquam excommunicationem probari, præsertim quo ad excludendum aliquem à iudicio, & à similibus actibus. Quæ opinio non vulgariter corroboratur ex Pontificia decisione tex.in cap.1.de excepti.lib.6.vbi decretum est excommunicationem,vt quis ab agendo repellatur, appertissimis documentis probandam esse. Sed vt opiniones istę contrariæ,distinctionis federe componantur,ita asseuerandum cēseo,quod si excommunicationis exceptio alicui obijciatur, vi exceptionis perentorię, vt graue indè damnum patiatur, minimè ea probatūr per denunciationem, si verò in vim dilatorię opponatur,vt quis á iudicio excludetur, tunc per denuntiationem probatur. Ità tenuit Rota in nouis decisi. 252. Abb. & omnes in dict.cap.prudentiam.§. Sexta de offi.iudi.delega.Roma. consil.349. Fran.in dict.cap.licet Domi.in c.1. §.2.de excep.lib.6.Chosm.in prag. sancti.tit. de excomm. non euitan. in verbo denunciata & opinionem istam communem esse asseuerat Deci in dicto.§.sexta.& Dom. Episcopus Couarr.in cap. Alma mater.1.par.relecti §.3.de sent. excom. lib.6.Non sanè secundum inueterata consuetudinem totius Christiani orbis conluctum est,neminem denuciari excōmunicatum, nisi prius solennitèr excommunicatus sit. & licet aliquando hoc interuerti possit, id rarissimum esset, nec ex hoc tolleretur præsumtio, quæ ex frequentissimo contrario vsu orta est.

Ex quo fit, quo ad intellectum tex in dict.capit.1. de excep.libr.6. secundum communem interpretationem ad repellendum excommunicatum, à iudicio sufficientèr excōmunicationē probari per ipsam denunciationem, & ea ratione iudex secularis repellere debet statim actorem excommunicatum ab agendo, nec potest petere,vt aliter sibi fiat fides de ipsa excommunicatione.Secus vt dictum est si de grauiori prę iudicio tractetur. 16 Text.in c.1 de excep.li.6. interpretatur.

Hinc confestim sequitur quod si iudex ecclesiasticus excommunicatum iam denunciatum præcipiat iudicem seculari, vt eum capiat & in carcerem mittat, tunc cum de graui incommodo agatur,non sufficerent literę denunciatoriæ, nec ipsa denūciatio,sed oportet, quod acta ostendantur, per quę appareat de culpa, propter quam lata fuit excommunicatio. Non quidem iudex secularis adibere debet fidem literis Episcopi circa culpam illius contra quem prolata fuit excommunicatio,nisi de ea per legitimas probationes sibi constet.Sic tradiderūt And.de Isern.& ibi Matheus de Afflicti. in proęm. consti.Neapo.num.26. 17 Literis denūciatoriis episcopis iudex secularis nō tenetur excōmunicatum capere,nec in carcerem mittere,

Decimotertiò, vt casibus suprà, constitutis, in quibus vel denegatur, vel non statim auxilium brachij secularis impartitur,alios addamus, illud firmissimi iuris est, illud minime esse accomodandum, quando à sententia iudicis ecclesiastici appellatum est ex Alberi. sententia in d.l. episcopale.ver. sed circa hoc quęro. vbi Pau.de Castro in fine C.de Epis. & cleric. Oldr.d.consil. 89. Deci. in dict. capit. significati. de offi.de legati. Roland. Vallens. consil. 37. num.1.Mart.Nauarr.in dict.c. cum 18 Auxilium præstandum nō est quando à iudice cui implorat appellatum est.

lari

cotingat.primo remedio. Stephan. Aufreri.in tract. de potestate seculari 4.regul.nu.12. Thomo quinto tracta.diuerso.doct.Fran.Auiles in cap.Prætor dict.c.20.in verbo,*Iurpan.* num.25.Et potissima ratio est quia cum per appellationem suspensa sit iurisdictio iudicis secularis.l.1. in fine.ff.ad Turp.quidquid agitur appellatione pendente nullum est c. non solum.de appella.in. 6. tanquã factum à iudice incompetenti.l.fin. C.si à non competen.iudi.& impunè ei non paretur.l.fin.ff. de iurisd. omni. iudi. quià quantum ad hoc priuatus iudicandus est.l.3.ff. de offi.Præsi.Imo quôd plus est Ioan.Andrę.Anton.Cardi.Abb. Imo. in dict. cap.1.de offic.ordin.scribunt, non teneri iudicem secularem, ad impartiendum suum brachium seculare Ecclesiastico Iudici, contrà illum qui prætendens se exemptum esse, appellauit ab Episcopi visitatione,ex causa probibili,qui casus eo fortior est, quòd ius commune resistat huic appellationi, adeô vt is exemptus absolui non debeat ad cautelam, nisi saltin summariè aliqualitèr eius exceptio probata prius fuerit.ità not. Innoc.in cap.Solet.de senten.excommun.lib.6.vbi cum sequuntur Domi.& Perusi.Rota decisio.234.incipi.Si rector.& decisi.308.incip. Si quis. Nec minus est circà hoc notandum quòd scribit Matthæ. de Afflicti.in prœmi consti.Neap. num.48.quod si iudex secularis cõpertum haberet,fuisse appellatum à sententia iudicis Ecclesiastici,& appellationem,ab eo non fuisse admissam, quæ alias de iure admittenda erat,iuxtà not.in cap.sæpè.de appella.& à tali denegatione appellationis appellatum fuerit prout iure requiritur secundum Cardi.in cap.Pastoralis. de offici.deleg.&in Clemẽtin.1.de dolo.& contum. quòd etiã hoc casu brachium seculare tribuendum non est sequitur Roland.Valle dicto.consi.37.dicens ita fuisse decissum in sacro consilio status Montisferrati contrà agentes pro Episcopo Albæ.

Hæc tamen communis & verissima sententia intelligenda est, vt locum obtineat quando appellatio interposita fuit à sententia diffinitiua, vel interlocutoria, cum causa probabili,& tempore,& forma debita, secùs verò si per processum vel saltin aliundè ostendatur causam appellationis ab interlocutoria sententia,esse falsam,& ideò non esse recipiendã. Sic egręgiè de more declarat insignis Martin.Nauarr.in dict. capi. cum contingat.1.remedio in fine & in secundo remedio fol.157. versic. Nõ obstat. & versi. Quinto respondeo.quamobrem eo casu non obstãte appellationè ab interlocutoria sententia interposita, non potest auxilium seculari brachi iudici ecclesiastico petenti denegari.

Decimo quartò,illud etiam est iuris exploratissimi, nõ esse auxilium seculare accommodãdum Iudici Ecclesiastico,quandò extraiudicialitèr processit,& eo modo dictum remedium implorat,tunc sanè iudex secularis minimè tenetur ei parere, quià in extraiudicialibus prœceptis Ecclesiasticus non est maior Seculari sed par. Vndè non potest ei mandare c. cum ad verum.96.distinct. Et quia iudici procedenti extraiudicialitèr impunè potest non pareri. l. prohibitum.C.de iure Fisci.lib.10.ità tenuit Inno.quem ibi cæteri sequuntur in dict.ca.1 de offi.ordi. vbi Andræ.Alci.num.117. 19 *Auxilũ præstandũ non est quãdo iudex extraiudicialiter processit.*

Decimo quintò.non est prætèr- 20

Iudex secularis, qui auxiliũ negat, excommunicari potest, & spiritualibus pœnis puniri.

mittendum, quô si extra casus suprà á nobis constitutos, iudex secularis iniustè denegat suum auxilium, vltrà id quod quòd, iudex ecclesiasticus excommunicatione, & alijs pœnis spiritualibus, contrá eum procedere potest, vt iam versi. Quintò dictum est, poterit etiam & arbitrariâ pœnam pro modo culpę ei imponere. est equidem de hoc egręgia Sali. sententia in. l. vltim. C. de his qui latro. ocul. sequitur Iacob. Menocho. de arbi. iudi. quæsti. lib. Centu. 5. casu. 452. nu. 3. quòd singularitèr notandum censeo.

21 *Iudex qui auxilium præstat non debet alijs remedijs vti quã in suo foro interè subditos vteretur.*

Decimo sextò, in hac auxilij, tàm ecclesiastici, quam secularis concessione, diligentèr attendere debent Iudices quôd cũ implorationem dicti auxilij videatur causa fieri de foro iudicis adiuuantis, non debet ad iuuans fortiori, & duriori remedio, vti, quàm ipse in suo foro contrà sibi subditos esset vsurus. Quapropter Episcopus à quo postulatur auxilium non statim excommunicauit, nisi prius sibi constiterit de rei inobedientia, & contumacia, sinè qua in suo foro excommunicationis sententia proferenda non est, Eodem modò nec ad excommunicationem non procedet, nisi trinna monitione pręmissa cap. contingit in. 2. ca. Sacro. de Senten. excommunica. c. consuluit. de offic. Delega. cap. intèr quatuor. de maior. & obed. cap. de illicita. 24. quæst. 3. Idèm. etiam asseuerandum est ex parte iudicis secularis, nam si aliquis laicus aduersùs Episcopi iussa contumax est, non propterea etiam si Episcopus implorato auxilio petierit, relegandus est, sed alijs remedijs vtendum est, quibus in forensibus tribunalibus, vti cõsuetũ est. vt scribit Andr. Alci. d. cap. 1. de offici. ordi. nu. 125.

Decimo septimò, ad commodiorem suprà dictorum interpretationem, egręgia si offert disputatio, in vilo processu, per iudicem ecclesiasticum, vel secularem, antequàm alteri iudici peteti, suum auxilium tribuat, pars aduersa debeat citari, & videtur sanè nullam citationem necessariam esse, nam satis est, quòd iudex ipse de meritis causæ per inspectionem actorum se informet, nec ex eo, quòd aliqualis causæ cognitio desideratur, indè sequitur, ꝙ pars citari debeat quia ipse iudex à seipso ex actis cognoscere potest, l. sed si lege. §. Prætor ait. ff. de in ius vocan. ibi. *Et totum causa cognita debet facere.* Vbi Bald. inquit quòd quanuis tex. ille dicat, *Causa cognita*, non tamen pars citanda est. Ad idem conducit text. in. l. cum hi in prin. ibi, *Prætoris notio.* & in. §. si Prætor. ibi, *Prætori vel quærenda est.* ff. de transacti. Suffragatur què tex. insignis in. l. 3. §. si causa cognita. ff. de bono. posse. iunctą glos. in verbo, *Pro tribunali.* vbi scribit Bar. quòd licet dicatur ibi, *De causa cognoscì* (idest) ad effectum, vt iudex se informet, non verò ꝙ pars citari debeat. Facit item optimus tex. in. l. magis puto. §. nõ passim. ibi, *Hoc exuere.* & ibi, *Item requirit.* Et ibi, *Ide Prætor æstimare debebit.* ff. de reb. eor. Et plurimum ad rẽ hanc conducit tex. in. l. 1. ff. nihil nouar. appella. penden. ibi, *Quo ad deliberandum.* cuius tex. autoritate innixus Ioan. Andr. in capit. Pastoralis col. 3. versic. Illud autem notandum. de offici. Deleg. affirmat, quòd vtrũ appellatio sit amittẽda vel nè, id parte absente potest diffiniri. Item non vulgariter opinionem istam corroborat, quod à Bald. scriptum est in l. nequè natales. colum. fin. versic. Sed nun quid in ista. C. de probationi.

22 *Citatio an necessaria sit antè quã auxilium ecclesiasticũ, vel secularc præstetur.*

quôd

q̃ executor Apostolicus datus ad prouidendum beneficium aliquod alicui, cum clausula si est idoneus, licèt propter conditionem illam appositam in rescripto teneatur adhibere causæ cognitionem circà idoneitatè, non tamen in examinatione aliquis citandus est. Idem igitur in casu præsenti de quo controuertitur asseuerandum est, nam licèt in eo aliqua causæ cognitio requiratur, non tamen ità exacta, vt pars citari debeat, nam quanuis aliquod grauamè inferatur, iudex primus est qui grauauit, non is qui rem sibi mandatã exequitur.

Contraria tamen sententia ex eo verior videri potest, quià quandò ex aliquo actu pars lædi potest, & præsens contradicendo actum impediret, citari debet l. de vno quoq; ff. de re iudi. l. nam ità Diuus. ff. de adopti. l. in concedendo. de aqua plu. arcen. l. fin. C. si per vim, vel alio modo. cap. 1. de causa possessio. & pro. Quòd locum obtinet etiam in notorijs, modò aliqua tergiuersatione celari, & defendi possint glo. celebris. in cap. 1. in verbo, conseruatores. de offici. deleg. in. 6. gloss. & doctores in cap. ad nostram. in. 2. de iure iuran. sic igitur videtur asseuerandum, quòd antè huius auxilij cõcessionem, pars citari debeat quià fortè ostendet nullitatem, vel euidentem iniustitiam, vel alias iustas causas, propter quas vt iã diximus hoc auxilium iustè possè denegari, & opinionem istam de stilo curiæ seruari affirmat Marcus. decisio. 269. nu. 2. in prima parte.

Sed vt opiniones has componamus, affirmandum censeo, quòd si per primum iudicem ordine iuris seruato, cognitum est de omnibus exceptionibus, quæ possent impedire sententiæ executionem, & hoc ex actis constat, ità vt nihil agendum supersit. citatio necessaria non est, & ità procedunt, quæ pro prima aduximus opinione, si verò sufficiè tèr de his exceptionibus cognitum non est, sed verisimilitèr creditur, quòd facta citatione, aliqua defensio competeret ei, contrà quem imploratur auxilium, tunc citatio præmittenda erit, & ità intelligẽda sunt, quæ pro secunda opinione aducta fuerunt. quam distinctionem colligo ex Abb. in capit. prudentiam. §. quiâ verò. colum. 4. vbi Imo. colu. 3. versi. Interdum autem. quàm verisimam credo licet non placeat Marcho Ant. Natte. consi. 528. nu. 31. volu. 3. qui in distinctè citationem necessariam esse censet.

Decimo octauò, & vltimò solet in disputationem aduci, an Episcopus possit habere familiam armatã, ad executionem, & ministerium iustitiæ, qua proposita quæstione Abb. in cap. significasti. de offici. delega. multis rationibus infirmis, tamẽ probare contendit non licere, Sed quidquid ille sentiat vera est, & communis contraria opinio quòd hoc de iure Episcopis competat Bald. in l. non salutem. §. fina. ff. de offici. Præfecti vigi. tradit Deci. latissimè in dict. capit. Significasti. numer. 5. Villadieg. in tracta. de irregul. quæstio. 11. nume. 16. & sequen. Reper. Inquisitorum in verbo, *Arma. §. sed nunc quæritur.* Et opinionem istam communem esse fatetur eam sequutus Fanc. Pegñ. ad Directori. inqui. Scholi. 116. pagin. 220. secundæ partis. 23 *Episcopus an possit habere familiã armatã*

Illud autem omni difficultate caret, q̃ hæreticæ prauitatis Inquisitores multis & iustissimis causis habere possunt officiales, vel familias armatas, 24 *Inquisitores familiã armatã habere possunt.*

tas, ad suam defensionem, vel ad hęreticos capiendos, vt eorum sæuitia comprimatur Stat equidem de hoc priuilegium Clementis Quinti, in Concilio Viennensi circà annos Domini. 1310. quòd innouauit Ioann. Duodecimus quadam Pontificia constitutione incipi. *Exigit ordinis nostri.* Quæ habetur in literis Apostolicis pro Sancto officio pagina. 39. de quo priuilegio meminit Reper. inquisitorum in verbo, *Arma §. Sed vtrum Inquisitores.* Villadiego, in tract. de hæreti. quæstion. 11. nu. 15. Simanc. de instit. Catho. tit. 14. num. 15. Bernar. Comensis in lucerna verbo, *Inquisitor.*

25 *Officiales, & cæteri ministri Sãcti officij arma deferre possunt*

Et hoc priuilegium quòd officiales, vel ministri Sanctæ Inquisitiones (quos in Hispania, *Familiares*, appellant, in Italia verò, *Crucesignatos*) Obtinent fauore fidei ius portandi arma quocunquê tempore die aut nocte procedit, non obstante quacunque lege in contrarium ędita. Imò is qui legem conderet, qua prohiberet officiales Inquisitorum arma deferre velut impeditor sacri officij puniri posset. gloss. in cap. statutum. in primo de hæreti. lib. 6. tradit Director. Inquisitor. 2. par. quęstio. 54. Fran. Pegñ. in anno. ad dictum Direct. Scholi. 60. & libr. 2. Scholi. 114. fol. 222. vbi dictam gloss. communem esse fatetur.

26 Nec solum dicti ministri arma gestare possunt, sèd etiam cęteri ministri eius quanuis alia ratione Sãcto officio inseruiunt, veluti consultores aduocati, notarij, custodes, & alij, nãhi omnes ratione officij infesti sunt hæreticis, & impijs hominibus, vt optimè tradit Fran. Pegñ. d. Schol. 114.

Quis verò familiaris ab Inquisitoribus creandus sit, vt arma deferre possit egregiè diffiniuit Ioann. vigesimus secundus Pontifex Maxi. dicta constitutione his verbis. *Quare volumus, & discretioni Vestræ per Apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus, quatenus neminem familiarem, nisi eiusdem ecclesiæ fidelem ac deuotum, & laudabilis conuersationis, & vitæ habere quomodolibet præsumatis.* Hactenus Põtifex. Sunt sanè eligendi qui generis notam minimè patiuntur, qui probis sunt moribus instituti. Nec armorum vsus illis cõcedatur, qui sub fidei prętextu facinara committentes priuilegio abutantur. 27 *Familiares Sancti officij qui sint eligedi.*

Quòd si familia armata non sufficit, pro Sancti officij executione, possunt inquisitores auxilium secularium Magistratuum, implorare. Vt peculiari constitutione decreuit, Vrbanus Quartus rescripto quodam incip. *Liceat ex omnibus. §.* denique, & refertur in literis Apostoli. pro Sancto officio. fol. 27. de quo rescripto meminit Reperto. inquisit. in verbo, *Brachium.* Abb. in capit. 1. de offi. ordin. Locatus in opere iud. in verb. *Inquisitor* num. 30. Zanchi. de hæret. cap. 37. num. 1. Nam tanta hæreticorum potentia esse potest, vt vires inquisitorum, non sufficerent, ideò oportet inuocare auxilium seculare. l. si quis. C. de Episcop. & cleric. 28 *Inquisitores auxilium seculare implorare possũt.*

Si verò seculares Magistratus auxilium denegauerint, & contumaces fuerint, possunt Ecclesiasticis cẽsuris coerceri, & honore priuari, & alijs pœnis puniri, vt in dict. constitutione Vrba. c. ad abolendã. §. pen. c. excóm. §. moneantur. de hæret. 29

Pro

Pro quibus omnibus ac neceſſarijs eorú, veſtrum imploro officium.

CAPVT, CLI.

1 *Iudex ex officio ſuo in qualibet cauſa criminali, poſt teſtium aperturam, etiam ad offenſam rei, poteſt teſtes recipere.*
2 *Iudex ex officio rationem damnorũ partis Leſæ habere poteſt.*
3 *Teſtis ad defenſam rei ex iudicis officio publicatis atteſtationibus, recipi poſſunt.*
4 *Index, etiam eius officio non implorato, pœnam minuere poteſt.*
5 *Iudex de veritate pro abſẽte inquirit.*
6 *Iudex ex officio accuſatorem criminoſum repellere poteſt.*

SI enim officium Iudicis ampliſsimum eſt, multaq; operari poteſt in omnibus iudicijs, quãtô magis vires habebit in his criminalibus cauſis à ſuis officialibus motis, quos in eius locum ſuccedere ſuperius declarauimus? meritò ergo in ſimili denũtiatione quicunq; Promotor ſeu Fiſcalis, iudicis officium implorare debebit, exuberat enim plurimum in his cauſis: Poteſt nãque index ex officio ſuo in qualibet cauſa criminali, etiam poſt aperturam teſtium, teſtes de nouo recipere, etiam ad offenſam rei[a] vt not. Bar. in leg. 1. §. Si publico. in colum. 5. ff. ad. le. Iul. de adulte. verſi. Vlteriùs quæro. quem refert Præpo. in cap. de accuſatione. 2. quæſt. 8. in col. 39. veſi. quarta differentia. & notat Maria. in c. fraternitatis. de teſti. col. 35. verſic. Trigeſsimus tertius, Ex quo ſequi poſſet notabilis effectus, q̃ licet ipſe Fiſcalis in dilationibus ſibi datis non pabaniſſet delictum, facta eſſe publicatione teſtium: ſi iudex repererit teſtes contra reum, poterit eos examinare, priùs tamen citato reo ad videndum illos iurare, debebit etiam ſibi dari poteà atteſtationum. copia, & noua dilatio ad opponendum contra illas. Aduerte tamen ne in hoc decipiaris quia illa doctrina Bart. declaratur notabiliter per Salicet. in l. fin. in fi. col. C. de quæſtio. videlicet q̃ tũc poſsint teſtes recipi ad offenſam poſt publicationem, quando illa receptio fieret ſuper nouo capitulo, non autem ſuper antiquo: cuius[b] ſententiam ſequitur Feli. in ca. Cum clamor. fin. col. de teſtibus. poſt Areti. in c. fraternitatis. in. 8. carthia. eo. tit. quod etiam ſequitur Hippo. in. l. 1. §. Si quis vltro. ff. de quæſti. & dicit eſſe menti tenendum. Item etiam aduerte q̃ ex officio ſuo iudex poterit in his cauſis habere rationem dãnorum, & partis leſæ, per ea, quæ notat Præpo. in capit. libellorum. in ſecunda col. 2. quæſt. 8. vbi referendo plures doctores in varijs locis concludit, quòd communiter firmatur per eos ibi, quòd ſiue iudex procedat per acculationem, ſiue per Inquiſitionem, poterit habere rationẽ damnorum & intereſſe partis læſæ: laudabiliter ergo, & iuſtè facit iudex eccleſiaſticus, cui magis incumbit exonerare conſcientias ſuorũ clericorum, ſi conſtito de dãno partis per proceſſum, reũ clericũ cogat ad ſatisfaciẽdũ, etiã illud nõ petẽte, præſertim maximè quia ſæpiſsimè læſi & offenſi à clericis non audent eos accuſare corã ſuis iudicibus, tum quia deſperant

rant non posse iustitiam sibi plenè satisfacientem consequi, propter leuitatem pœnarum quas inferunt ecclesiastici Iudices tum propter tardam expeditionem negotiorum in curijs ecclesiasticis, & sumptus qui in illis prosequendis fiunt, maximè in Romana Curia, tum etiã ob illatas sibi minas ab eisdem clericis faci norosis, aut suis famulis vel amicis. Vndè meritoriè, & magna cum vtilitas Reipublicæ faciunt Ecclesiastici Iudices, qui ex officio descendunt ad satisfactionem partium læsarum à clericis, etiam illis nó instantibus. Sed sicùt annotabimus, ea quæ contrà reos potest iudex ex officio facere, iustum est, vt eorum quæ in suum fauorem potest non obliuiscamur.

3 Et primò ad eorum defensam poterit recipere testes publicatis attestationibus, c vt notat etiam Bart. in dict. §. Si publico. Quod dicit Hippoly. in dict. §. Si quis vltro. posse fieri etiam super eisdem capitulis: & allegat Salic. vbi suprà, licet ipse hoc non dicat, sed solum q̃ ad defensam quocunq; tempore antè sententiam produci possunt testes, allegando text. in l. Vnius. §. Cogniturum. ff. de quæst. ex quo ibi. hoc notat Bart.

4 Secundò potest iudex minuere pœnam etiam si nó sit imploratum eius officium. vt not. Bart. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infa. colum. 3. versi. quęro vtrũ. per l. Si non defendatur. ff. de pœnis

5 & per l. 1. in fin. ff. de quæst. Tertiò quòd iudex inquirit veritatem pro absente d si potest suo officio, vt notat Bart. in l. Seruum. §. Publicæ. 2. colum. ff. de procura. latiùs in. 4. §. hoc autem iudicium. in colum. 4. ff. de dam. infec. vbi dicit quód quando reus est absens, in delictis in quibus imponitur pœna vsque ad relegationem (quia tunc potest procedi contra absentem vsquè ad diffinitiuam sententiam) potest iudex pro absente probationes inducere. Quarto Iudex ex officio potest repellere accusatorem criminosum, & qui aliás non est legitimus. Notat Inno. in c. Nulli de accusat. quod procedit, etiã si accusatus velit illum admitti, vt notat Archid. in cap. Quærendum. 2. quæst. 7.

AD *defensam rei.* Adde q̃ opinio hæc procedit tantum in eo casu quo loquitur. Auctor nempè quando ex iudicis officio proceditur, secus si parte instãte procederetur, sic tradiderũt Bald. in l. præsbyteri. colum. 1. C. de Episcop. & cleric. & in consi. 276. colum. penul. volum. 1. Aretin. in cap. cum clamor. colu. 2. vbi Felin. colu. penul. de testi. quam esse communem opinionem fatetur Aegi. Bosi. in tract. delict. tit. de publi. proce. num. 3. circà quam vide elegantissimè Iuli. Clar. libr. 5. recep. senten. §. fin. versic. sed quæro nunquid. cum sequen. Anton. Gab. libr. 1. communi opini. concl. 21. nu. 96. A

Super antiquo Adde Hyppoli. in practi. crimi. §. sequens. num. 8. Ludo. Carr. in pract. crimi. fol. 76. recẽtioris impręssionis. num. 1. B

Publicatis attestationibus. Adde Bar. in l. Diui fratres. ff. de pœn. & quæstio. 14. incip. *Iudex maleficiorũ* Abb. in cap. suborta. colu. vltim. de re iudi. Ang. Areti. vbi Aug. Arim. in tract. malefici in parte, *Comparuerunt dicti inquisiti coram dicto iudice.* num. 19 Hyppo. consi. 39. & consi. 73. vol. 2. & in practica in. §. sequẽs. Capitius Neapoli decisi. 81. nu. 4. Rober. Maran. in Spec. aduo. 6. par. §. Tertius actus. pag. 433. numer. 3. C

Ludo.

Ludo.Carr.in practi.crimi. fol. 76. Iul.Clar.vbi suprà allegaui.

D *Pro absente.* Adde tex.in.l.si non defendantur.ff.de pęn. & Regiam. l.à Chatolicis Regibus in hoc celeberrimo Complutensi populo conditam anno Domini.1503.ibi. *Informandose ansi mismo el juez, de su officio, por quantas partes pudiere, de la innocencia de el tal accusado.* Quæ hodie lex est.3.tit.10.lib.4.ordi.noui, & vide Hyppo.in pract.crimi.§.oportunè.num.14.& consi.73.num.20.vol.2.Ferra.in practi.in formali belli in actione reali.versi. quatenùs ex officio.num.12.

Excusator pro reo absente an in criminalibus causis admittatur.

Eadem igitur ratione videtur, vt quòd iudex potest proprio officio facere, idem facere licebit, aliquo excusatore, pro absente interueniente, aut quolibet alio submini strante testes, & probationes, ex quibus rei innocentia detegatur Bart. & ibi doctores in.l.seruum quoquè.§.publicè.ff.de procurato. quòd si excusator non audiatur processus est ipso iure nullus.tenet idem Bart.in extra uag.ad reprimen.in verbo, *Neglexerit*.quam opinionem communem esse testantur Gramma.voto.37.Car. in.l.obseruare.num.76.C. quorum appell.non recipi. Petrus Auendanus responso.15.num.6.qui Regijs cóstitutionibus contrariũ dicit esse asseuerandum.eandem communem opinionem esse testatur Hieronym. Grattus consi.98.num.8.libr.1. Et hoc modò reus faciet suas defensiones, absq; eo quòd personalitèr compareat, quam cautelam scripsit Cepol.caute.68.quam sequitur Blancus in practi.crimi.fol.22.num.58. & fol.158 cautè.11.dicens quòd ità practicatur & practicari potest. Sed certè hæc communis sententia mihi nunquam placuit, est equidem in maximam reipublicę pernitiem, cui plurimum interest, ne crimina impunita remaneant, nullus equidem de crimine accusatus compareret personalitèr, sed vel ex officio, vel per huiusmodi excusatorem, faceret testes in suum fauorem examinari, absq; aliquo suo periculo, cum ipse in tuto esset constitutus. Tolleretur hoc modo medium aptissimum, ad veritatem detegendam, quòd ex confessione iudiciali procedit, necnon ex alijs actibus solitis fieri, præsente reo & in carceribus detento. Ideoq; in practica dicta opinio recipienda no est, nec ipse vnquam receptam vidi. Et postquam hæc scripsi legi Iulium Clarum communem sententiam reprobantem in practica crimi.§.fina. quæst.33.versi.sed nunquid. & vide eundem dict.§.fina.q.61. ver.sed hæc quidem qui etiam scribit, quòd iudex qui Bar.opinionem sequeretur grauitèr erraret, & in Sindicatu posset molestia affici.

Veruntamen est, quòd licèt procurator non possit pro reo absente comparere, ad allegandas eas defensiones, quę concernunt crimen, de quo reus est accusatus: benè tamen erit admittendus est, ad alligãdum iustas absentię causas, & legitima impedimenta iuris, vel facti.tex. qui sic est intelligendus in capit.veniens.vbi Abb.& doctores.de accusationi.l.pen.§.ad crimen. vbi Bart. Ang.de Imo.ff.de publi.iudi.l. seruum.§.publicè.ff.de procura.Regia l.12.tit.5.par.3.

Quòd procedit & locum obtinet etiàm in causis fidei vt rectè docent Carrerius in tract.de hæreti.nu.113. Siman.in Catho.institu.tit.52.nu.4.Ioann.Rojas sing.fidei in singu.170.Franc.Pegña in anno ad Directori.inquisi.lib.3.Scho.48.quòd

verum est secundum eos quando absens solùm in fide suspectus est, secûs verò si verè hæreticus esset, tunc nullus pro eo excusator audiensor est audiendus tex. in capit. Si aduersus de hæreti. quo omne hæreticis patrocinium denegatur. Imo etiam sinè mandato admittendus quilibet est ad alleganda iusta facti impedimenta quæ necessaria sunt nempè captiuitatem, & similes causas secundum Bart. & communem sententiã. in dict. §. ad crimen. Quod si absentiæ causæ non sint necessariæ, sed probabiles, nempè locus non tutus, inimicitiæ, & similes: nullus sinè mãdato admittendus est ad earum allegationem quia fortè absens nollet illas causas allegare. Ità notant Bart. & Ang. in dict. §. ad crimen. Anto. & Abb. in dict. cap. Sed opinio hęc nullo iure defendi potest: nam si causæ probabiles sunt præsumendum est absentem eas allegaturum fuisse, & eas allegari velle, vndè meritò Bar. doctrina impugnat Imo. in di. §. ad crimen. num. 25. Anani. & Socin. num. 47. & Aretin. num. 48. in dict. cap. veniens. Nec reffragatur, quòd scribit Innoc. communiter receptus in dict. ca. veniens. quia in ea est sententia, vt existimet, non esse quemquam obsque mandato admittendum, ad allegandas voluntarias, absentis excusationes, ex causa iuris nam ea opinio non agit de excusationibus in facto cõsistentibus, sed de his allegationibus, quæ de iure deducuntur, ad hoc vt non teneatur absens etiam non impeditus respondere.

Ac expensas protestor & peto.

CAPVT, CLII.

1 *Victus victori etiam in criminalibus in expensis est condemnandus.*
2 *Expensæ illæ soluendæ sunt, quæ verè consumptæ fuerunt.*
3 *Clerici an possint damnari in aliquo, pro soluendo salario, fiscali aduocato, vel notarijs curiæ.*
3 *Promotor seu fiscalis qui calumniosam accusationem instituerit, in expensis est damnandus.*

QVanuis Epiſcoporum reditus pro sustentãdis oneribus ecclesiæ suę assigna ti censeatur, inter quæ nõ minimum reputandum est, vt diœcesim suam malis purgent hominibus, & clericos facinorosos emendent: non tamen iniustum reputo quòd damnatus reus, si bona habeat, expẽsas soluat Promotori su Fiscali (vt vulgus appellat) Cùm etiam in criminalibus victus victori condemnari debeat in expensis,[a] vt probat text. secundùm vnam lecturam in. l. final. C. de fruct. & lit. expen. voluit gloss. in cap. finem litibus. de dol & cont. Bart. in. l. 1. in prin. ff. ad Turpil. & in. l. Si postulauerit. in prin. & in. §. fin. ff. de Adul. Abb. post alios in d. cap. finem litibus. Canonist. in capi. calumniam. de pœni. & hæc est cõmunior opinio secundum Hippolitum in. l. patre vel merito. ff. de quæstio. in colum. 3. in fin. licet Fel. in c. accedens. in colum. pen. de accusa. quem ipse non refer propter varietatem opinionum huius articuli, se remittat ad alios docto. Hoc tamen adhibito moderamine, vt illæ solùm soluantur, quas verè expendisse cõstiterit, in substituendis procuratoribus loco sui, in euocandis testibus, & ministrãdis illis pro itinere sumptibus

1
2
2

tibus,ac insolutione tabellionum,& similium rerum, in quibus certum erit eum aliquid consumpsisse. Pro soluendo autē salario quod illi Episcopus assignauerit, aut suo aduocato,seu satisfactione notariorum curiæ episcopalis, qui ex more gratis debent ac solent facere omnia quæ Promotoris concernūt officium: & si bona damnatorum suppetāt posse eos damnari in aliquo (meliori iudicio saluo)non crederem,cum ad salaria ipsius&aduocati teneatur Episcopus,& ad alia gratis facienda sui videatur omnoxij notarij. Quamuis non iudicarem in decens quod episcopus ex communi bursa pœnarum camere posset prædicta salaria soluere,& ipsis notarijs (si laboris magnitudo exegerit)aliquid præstare,dum tamē ex hoc non detur occasio Promotori vexandi reos, notarijsquē lōgos describēdi processus sine vlla necessitate. Hortor autem sub obtestatione extremi iudicij Præsules omnes,vt officialibus suis ad insequendos malefactores sumptus necessarios prestēnt, ne ob eorum deffectum in Romana & Metropolitanis curijs,prosecutio criminalium litium deseratur, ex quo malefactores insolentiores reddantur,solaquē ab ipsis appellatione interposita,ac obstenta inhibitione per diœcesim sicuti cæteri probi & innocui homines liberē discurrāt videntibus superioribus & contemptis. Quod nempē audacius & liberiùs faciunt delinquentes, quando perpendunt tantam esse suorum superiorum auaritiam, quod appellantes ab eis solēt negligere, ne quicquam sibi ex hoc, sumptus accrescat. Debent præterea aduertere iudices, quod si promotor calumniosam instituerit accusationē, in expensis damnari debet: b vt cauetur in decisione Capellæ Tholosanæ, in quæst. 6. vbi etiam videnda est bona additio Stephani, quæ dicit, quòd quando accusauit nulla infamia, vel indicijs præcedē ibus, dicitur iniustē accusasse, & meritó quidem in expensis damnandus est tūc. Nā qui positus est, vt sua diligē tia sceleratos clericos insequatur) vt bon i manifesti fiāt & ab alijs detestentur) nó debet insontes & bonos clericos infamare neque vexare.

IN expensis. Adde q̄ hanc opinionem communē esse fatentur Nicellus in cō. cord. glossar. c. 47. Aposti. ad Ange. in tracta. malefi. in parte & ad querellam num. 73. Hiero. Grattus consi. 97. num. 1. libr. 1. D. Episcopus Couar. in practi. quęsti. c. 27. num. 2. Viuius in libr. comm. opini. in verbo, Iudex tenetur condemnare. Iuli. Clar. lib. 5. recep. senten. 5. fi. q. 62. versi. Sed nūquid. D. Anto. Padilla. in l. transigere. nu. 4. C. de transa. Est tamen opinio hæc intelligenda si expensę, fuerint petitæ, non autem aliás. tradit. Bart. in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infecto. & in l. properandum. §. Sin autem alterutra. colum. vlti. C. de iudi. vbi Bald. Ferra. in forma libelli in actione reali. versic. & expēsis. num. 7. Maranta in Specu. aduo. 6. par. 3. membro, num. 12. pag. 397. late Iaf. in. §. omnium. num. 145. Insti. de actioni. & est opinio cōmuniter recepta secūdū Rip. in d. §. hoc iudiciū. nu. 83. vers. secūda conclusio.

Quod si clericus accusatus absoluitur â crimine nullo modó in expensis debet condemnari iuri equidem & rationi contrarium est, quod eadem sententia, qua absoluitur etiam cōdemnetur. Præsertim quod si cri-

A

Clericus qui absoluitur à crimine, an expensis tossit condemnari.

si crimen leue sit pœnam eius ordinariam expensę longè aliquando superant. Si verò sit graue non prorsùs clericus liber remanet ab aliqua nota obiecti criminis, cum talis condemnatio culpam aliquam præseferat, à qua qui absoluitur immunis debet remanere, & ideò vel in totum est condemnandus, vel absoluendus quia interfactum, & non factum: nó est dare medium nec media pœna imponi potest, vt elegantèr scribit hæruditissimus D. Fran. Sarmiento Gienensis Presu. integerrimus libr. 1. selectarum interpręc. 1. quo loco asserit ad nostrum institutum accómodatissimè q̃ licet pœna ratione culpę temperetur, non verò ratione probationis, quia ex probatione nec crescit, nec minuitur culpa, & ideò expensarum condemnatio, nec pro pœna imponi potest, quandò delictum non fuit probatum, & istam opinionem nouissimè amplectitur Doctor Segura in directorio iudi. Eccles. 2. par. c. 12. nu. 5. probans iuri communem esse cósentaneam, & in Concilio Prouin. Toletano edito anno. 1566. actione. 2. ca. 12. hoc ità fuit decretum, cuius verba retuli suprà. c. 5. litera. c. vbi vide.

Sed ià audio nonnullos Iudices Ecclesiasticos conquerentes, nec nó notarios, Fiscales, & alios officiales Curiarum ecclesiasticarú latrantes, q̃ si opinio ista in dictis tribunalibus resciperetur, nullus esset qui denuntiationē proponeret, nec qui in inquirēdis criminibus intēderet omnesq; à suis muneribus desisterint, cū post longú labórē debita sibi mercede careret. Quæ iusta esset quęrella, nisi iure statutú esset, q̃ in his casibus expē sæ, quæ pro iustitiæ executione fiút, ex bursa pęnarū cameræ debent persolui, vt noster Episcopus hoc capite scribit: quód si pęnę pecuniariæ Fiscales defecerint, Episcopi ex iniúcto munere eas expetas supetiare tenẽtur, Et si hoc ad vnguẽ seruaretur tribunalia Ecclesiastica iustitia & equitate essẽt cópositá, nec daretur locus inuistissimis denũtiationibus quæ cum maxima infamiæ labe innocentiũ clericorũ, & quandoq; laicorum fiunt, sed ea tantũ crimina denũntiarẽtur quæ probari possent, vt benè, & cũ iudicio scribit D. Segura in loco præcitato Sed fortè velẽt dicti curiarú ministri clauã potius de manu Herculis eripere quã ab aliquibus Præsulibus, sui laboris salaria exigere, sed, qui iustè merẽtibus denegant strictam rationem dabunt, in die tremendi iudicij.

Dãnari debet. Adde latè Ang. Aretin. vbi Aug. Arim. in tract. male. in parte. & ad querellam. nu. 71. Aegi. Bossi. in tract. delictor. tit de accusa. nu. 27. Nota tamẽ singulariter, quòd quidquid sit de iure cõmuni, hodie de cõsuetudine Sindici siue Promotores Fiscales nón puniũtur propter calũniam, nã ex quo officij necessitate cõpulsi denuntiãt, cessat præsumptio calũniæ ità seruãri testatur Albe. in. l. ea quidẽ. nũ. 9. C. de accusatio. Amad. de Sind. n. 85. Quòd quidẽ intelligendum est, quantum ad hoc vt excusentur à præsumpta calũniae quę oritur ex eo, quòd delictum nó fuit probatum. Sed si de vera calumnia apparet, tunc procedit communis sententia vt debeant Fiscales curię in expensis condemnari, & fortè grauiùs arbitrio Iudicis puniri de quo lege Iul. Clar. in loco nouissimè allegato, & vide Concilium Toletanum actione. 2. cap. 12. cuius decisionem allegaui suprà cap. 6.

B

LAVS DEO.

HABES CANDIDE LECTOR PRACticam hanc Criminalem Canonicam Celeberrimã, quã quondàm, veluti ebrionem ædidit D. Ioann. Bernard. Diaz de Luco Calagurritanus Episcopus Integerrimus (vir alioqui doctissimus) nostris tamen Scholijs, & capitibus additis, sic vides locuplectatam, vt iam ad virilem, & consummatam ętatem perueniſſe, facilè iudicauis, boni consulas obsecro. Hisq; studijs nostris fabeto, vt maioribus operã impendere festinemus.

COMPLVTI.

EX OFFICINA IOANNIS GRATIAni, Anno Domini. 1587. Kalend. Septembris.

INDEX OMNIVM CAPITVLORVM IN HOC VOLVMINE CONTENTORVM. ALPHABETICO ORDINE DESCRIPTVS.

A.

AB Ecclesijs ad quas confugerunt extrahi cap.123.fol. 411.
Ab ingressu Ecclesiæ interdici, capit.129. 441
A collatione ordinum suspenso, capit.30. 103.
Adulteri capit.85. 289
Aliquotiês insuper celebrando corpus & sanguinem Domini non percipiebant, cap.43. 123.
Aleatores, cap.70. 219.
Aliquo lapsu temporis non obstante, cap. 146. 494.
A manifestis vsurarijs oblationes recipientes, cosquè ecclesiasticæ sepulturæ tradentes, capit.89. 308
Apostatæ, capit.109. 378
Arbitrarijs puniri, capit.147. 491
Ad Ratiocinia obligati, cap.20. 59.

B.

BEneficia plura possident, cap.58. 129.
Beneficis priuari, cap.131. 445.
Beneficia, cap.10. 56
Bigami, cap.16. 39
Blasphemi, cap.110. 372
Bona Ecclesiæ dilapidantes, capitulo. 71. 224.
Bonorum publicatione puniri, capit. 132. 448.

C.

CApi, capit.122. 408
Calúniatores, cap.65. 201
Clandestinis nuptijs interessentes, cap.73. 232.
Carnificum seù macellariorum, aùt tabernariorum officium, publicè & personalitèr exercentes, capitul.69. 217
Canonicis vel sinodalibus, capitulo.144. 487.
Columberius & Serpelio, cap.7. 20
Concubinarij, capit.79. 257
Coràm *vobis* D.N. cap.2. fol. 3
Comã nutrientes siuè relaxantes, capit.76. 250.
Commedatumquê sibi infirmum baptizare noluerunt, cap.57. 129
Coram secularibus magistratibus clericos inuictos conuenire sunt ausi.62. 185
Contra Ecclesias, à quibus beneficia obtinet aduocati, vel procuratores extiterunt, capit.63. 194
Consulentesquè Aurispices, Incantatores Ariolos, Agures, Sortilegos ac eos qui artem Magicam profitentur, capit.108. 364.
Conspiratores, cap.118. 399
Confessionibus propijs, capitulo. 127. 434.
Consuetudinarijs, cap.145. 489
Corporalibus, cap.143. 484
Cum laici essent sinè ordinibus ministrare, & celebrare sunt ausi, capitulo 18. 29.
Cum alienigenæ sint in his Castellæ & Legionis Regnis, vel in alijs, quibus legibus, moribus, vel consuetudine prohibitum, est dignitates Ecclesiasticas beneficia, prestimonia, vel pensiones, impetrare sunt ausi, cap, 54. 149
Cum Parrochiales Ecclesias habeant intrà annum non fuerunt promoti, capitul. 53. 146.
Corpore vitiati, capit.17. 43

D.

Data incorrigibilitate, cap. 139. 470
Denuntio, cap. 6. 14
Deponi, cap 135. 459
Degradari, cap. 140. 474
Deficiēte verò legitima probatione, ob vulgatam infamiam, graue scandalum, vehementē suspitionē ex testium dictis obortam purgationem indici, cap. 148. 495.
Duellum alijs sponte offerentes. Seu oblatum suscipientes, cap. 100. 349

E.

EBrij, capit. 77. 253
Ecclesiasticos viros vt sua resignent beneficia ac ne citati ad curiam accedāt capientes, cap. 104. 360
Ego N. presbiter, cap. 4. 10
Etii opus fuerit ad dictarum pœnarum executionem, seculare brachium imploretis, cap. 155.
Et sine titulo cap. 18. 49
Eos citari personaliter, cap. 121. 407
Eucharistiamque ob ebrietatem, ac voracitatem euomuerunt. cap. 41. 122
Excōmunicato, cap. 28. 101
Excommunicationis maioris vinculo innodati, per annum vel multo tempore, contumaciter stiterunt, cap. 116. 398
Exigentibus culpis cap. 18. 470
Expensas protestor & pecto, cap.
Excōmunicati, cap. 1. 30
Extra tempora & ante ætatem legitimam, & ab alieno Episcopo, cap. 26. 87

F.

FAlsi testimonij rei, cap. 93. 319
Falsarij, cap 117. 396
Fornicarij, cap. 78. 256
Furtiuē cap. 25. 83
Fures, cap. 90. 309

G.

GRatia & plura perpetrarunt facinora, cap. 11. fol. 27

H.

HAbita informatione summaria. cap. 120. fol. 404
Hæretico, cap. 29. 102
Hęretici, cap. 114. 380
Hæreticis, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum, ecclesiastica adhibētes Sacramenta, ac eos Christianæ sepulturę tradentes, & eorum elemosynas ac oblationes recipientes, cap. 115. 386
Homicidæ. cap. 94. 325
Huius diœcesis originarij, cap. 8. 21
Horis prohibitis, celebrare sunt ausi, capitulo. 46. 127.

I.

ILlegitimi. cap. 14. 32
Illiterati, cap. 21. 61
In ea domicilium habentes, cap. 9. 23
In custodia eucharistiæ desides, cap. 44.
Incendiarij, cap. 105. 360
In nullo beneficio resident. cap. 52. 141
Instituti hæredes, de restituendo hæreditatē in capaci, tacitam fidem dederunt, capit. 64. 197
Incestus. cap. 84. 286
In carcerari, cap. 124. 413
In die sæpius. cap. 35. 114
In priuatis locis, sine Episcopi licentia, celebrarunt capitulo. 39. 118
In perpetuum carcerē damnari. c. 137. 461.
In exilium mitti, cap. 134. 457
In actum monasterium detrudi c. 136. 460.
In pluribus eorum intrusi sunt, ca. 45. 136.
In qua si defecerint vti conuictos puniri, cap. 149
Interdictiquē tēpore ad ordines sunt promoti, cap. 32. 193
Ioculares Goleardi seu Buffones, cap. 68. folio. 114
Iuramento prœmissis interrogari. 126. 424
In criminalibus, capitalibusque causis accusatores aduocati, Procuratores, cōtra reos in secularibus tribunalibus steterit, cap. 98. 340

L.

LEges & phisicā audientes. c. 59. 181.
Læsę Maiestatis rei, cap. 119. 400.
Literas ad alios directas aperientes. & aduersarijs ostendentes, cap. 103. 358.

M.

MAtrimonium de facto contrahētes, capit. 80. 265
Malidici, capit. 66. 205
Missam q; pro requie defunctorū, publicatā, priuatis celebrarūt hominibus, vtilli mortis incurrerent periculū. ca. 40. 122.

Monia-

Monialibus cap.81. 273
Ministri laicorum ac in rebus eorum procuratores existentes, cap.57. 177
Missam q; sacram inceptam relinquerunt, cap.45. 125.

N.

NAues ad pugnam gubernantes & cõflictũ personaliter exercenteac alios ad pugnam incitantes,cap.101.s 351
Nephandi criminis rej cap.86. 264
Negociatores ac alienę rei conductores,capit.55. 165
Non ieiuni, cap.34. 113
Nuptias secundas benedicentes,capit.74. 239.
Neophiti,cap.22. 66

O.

OB negligentiam ipsorũ aliquid sangi nis stillauit interra & in altari capitulo.42.fol. 123
Officium insupèr diuinum vt tenentur nó recitarunt cap.54. 163
Officiali ac ac Vicario generali,cap.3. 5
Occasione laicę recognitionis non requisita Episcopi audiẽtia beneficia ecclesiastica sibi præsumpserunt vindicare capit.51. 140

P.

PArricidæ,cap.96. 331
Per saltum,cap.24. 80
Periuri,cap.92. 317
Peccatores qui sibi confessi sunt signis,aut verbis prodentes, cap.109. 365
Per Assasinos alios interfici mandantes, capit.96. 337
Pęnis ve alijs peccuniarijs, capitulo.142. 481.
Post peractam pœnitentiam solennem.23. 78.
Principum & sæcularium virorum Iustitiarij.61. 183
Promotor seu Fiscalis curiæ vestræ.5 13
Pro quibus omnibus, ac in necessarijs eorum vestrum imploro officium.
Proxenicæ illicitorum contractum, capitulo.56. 179
Publicis spectaculis capitul.72. 229

Q.

QVi episcopatus renunciauerat, capitul.31. 103
Quorum aliqua patres eorum nullo mediã te possederunt.48. 135

R.

RAptorum & ecclesiarum violatorũ, non satisfacientium,sepulturis interdicentes ac de eorum rapina participantes.cap.106. 361
Rebaptizati,cap.18. 36

S.

SAcrilegi,cap.87. 301
Schismati,cap.112. 379
Seqꝫ de suis criminibus gloriantes, capitulo.119. 403
Seculari curię tradi,cap.141. 477
Serui sinè dominorum suorum licentia, capit.19. 57
Simoniaco,capit.27. 100
Simoniaci,capit.91. 312
Sinè aqua,& igne, vel in pane fermentato & calice ligneo,capit.36. 115
Sinè orario seu stola & alijs vestibus sacris, capit.38. 116
Si verò capi non possunt absentes,eos pœnis damnari condignis, capitulo.148. 501.
Sortilegi,capit.107. 362
Spiritualibus filiabus se commiscentes, capitul.82. 275
Strupi,capit.83. 278
Suspensionis, excommunicationis,ac interdicti censura nodati,cap.33. 105
Super altari nó consecrato,cap.37. 116
Suspensi,capit.130. 442
Super rebus aptis ad faciẽdum sortilegia, & ad illum effectũ, vnam,vel plures missas, scientèr celebrarunt adhibitis nephrijs pręcibus & verbis superstitiosis,capitul.43. 124

T.

TAbelionatus officium exercentes, capitul.58. 179
Testibus conuictos,cap.138. 435
Tortura,capit.125. 417
Truncationes membrorum per se facientes,aut faciendas iudicãtes,capitul.99. 347.

V.

Venatores.cap.67. 210
Venefici.cap.95. 329
Verberati.cap. 125.
Villarũ procurationes suscipientes c.60.182
Virgata ac partita veste publice vtentes.capitul.75. 249
Violentiq̃ illatores.capit.102. 352
Vsurarij capit.88. 305
Viuis possessoribus eorum capitulo. 50. 137. Finis.

Index copiosissimus Rerum quæ in hoc opere continentur.

A.

Absens clericus, qua forma debet condemnari. 501. num. 1
Absens laicus qualiter puniri debet Regis constitutionibus, ibi. num. 3
Absemius an possit ad Ecclesiasticos ordines promoueri, fol. 255
Absolutio ab excommunicatione, solo testimonio confessoris non probatur. 108
Absolutio ab excomunicatione, in Apostolicis literis gratiæ, semper impedi solet ibi
Accusatio clericis prohibita est coram secularibus magistratibus. 341. num. 3
Accusatio clericis dictis casibus permissa est, protestatione facta, ne procedatur ad pœnam mortis, vel membri mutilationis ibi, numer. 2
Accusatio licita est clericis, dicta protestatione interueniente, quandò suum, vel suorum iniuriam prosequuntur. 342. n. 7
Accusatio criminalis, vt clerico non noceat expressam, & non tacitam protestationem continere debet ibi. num. 9
Accusatio protestatione facta clericum ab irregularitate liberat, quanuis Iudex Secularis mortis pœnam, vel membri mutilationẽ imponat, ibi. num. 10
Accusatio prædictam protestatione continere debet, quando causa est criminalis, secùs, si ciuiliter intentatur, quanuis ex accidenti mors contingat, ibi. num. 12
Accusatio absq; aliqua protestatione, à clericis fieri potest, quandò causa est talis qualitatis, quod nec ad mortem, vel membri mutilationem, non potest procedi. 343. num. 13
Accusatio criminalis, quantuncunque grauissima absque aliqua protestatione fieri potest, coram iudice Eccl. siastico, ibi. numer. 14
Accusatio criminalis protestatione interueniente, ab irregularitate liberat, quanuis accusator, animum protestationi contrarium habeat. Sed cõtrarium verius, ibi. num. 15.
Accusatio criminalis absq; protestatione, non excusat clericum, quanuis animo conceperit, quod non ad mortem, vel membri mutilationem procedatur, ibi. num. 16.
Accusatio criminalis, etiam cum protestatione, non excusat clericum quandoquam patronus, vel aduocatus eam proponit. 344. num. 19
Accusatio absque protestatione, non producit irregularitatem quandò, nec pœna mortis, vel mutilationis membri secuta est 342. num. 6
Aduocati munus, an possit à clerico exerceri in criminalibus causis in fauorẽ rei 344.
Aduocati officium clericis prohibitum est præterquam in casibus traditis in fol. 195.
Aduocationis munere, an fungi possit Regularis ibi.
Aduocationis officio, si clericus coram seculari iudice delinquit, ab eo non potest puniri. 196
Aduocationis munere, qui non potest vti, an priuatin possit cõsulere. 194. nu. 2
Adulterij crimen grauissimum est. 292. a.
Adulter clericus an hodie sit deponendus, ibi.
Adulterium cõmissum, siue à layco, siue à clerico, cum muliere nupta impudica, ordinaria criminis pœna non punitur. 290. num. 5. & fol. 293. c
Adulter clericus coram iudice Ecclesiastico accusari potest, quanuis mulier adultera, coram seculari iudice non accusetur. 291. num. 8
Adulter clericus à iudice Ecclesiastico puniendus est, quanuis maritus eum non accuset. 290. num 6

Adul-

Adulterij crimine, si clericus fuerit condemnatus, vtrùm infamis efficiatur. ibi. numer. 3
Adulterij crimine quę norma in procedendo, à iudicibus Ecclesiasticis sit obseruãda. 291. num. 8
Adulter laicus, à iudice Ecclesiastico. potest puniri. 293. b.
Administratores Ecclesiarum, piorũque locorum, pendente administratione, non possunt ordinari. 61. num. 5
Alienigenæ apùd Hyspanos, beneficia Ecclesiastica, non possunt obtinere. 150. numero. 1
Alienigenę in his Hispaniarum Regnijs, prętimonia, nec pęsiones obtinere possunt. 154. num. 12
Alienigenæ ferè in totius Christiani orbis prouincijs, excluduntur ab obtinendis beneficijs. 150. num. 1
Alienigena qui beneficium impetrauit, nó facta mentione originis, nullum comodum ex ea impetratione, potest reportare, cum subreptitia sit. 151. num. 3
Alienigenæ in extraneis prouincijs non possunt ad beneficia admitti. ibi. numero. 4
Alienigenæ quandò in his Regnijs, admittebantur ad beneficia, fuit in causa: vt magnæ illæ seditiones orirentur, quæ *cõmunidades* appellant. 152. num. 5
Alienigenæ horum Regnorum, ân dicantur nati in regno Nauarræ, vel Aragonię. 158. num. 24
Alienigenæ horum Regnorum, qui propiè dicantur. ibi. num. 23
Alienigenę obtinere possunt beneficia, prę stimonia pensiones, literis Regijs ad hoc specialiter concessis. 155. numero. 15
Alienigena ân iudicandus sit, qui nascitur ex matre alienigena, si patet fuit naturalis. 159. num. 25
Alienigena ân dicatur, qui nascitur, à parentibus naturalibus horum Regnorum, extrà Regnum hoc, in transitu. ibi. n. 27.
Alienigenę in his Regnijs, minimè possunt obtinere, eorũque reditus, quos vulgari sermone, *iuros* appellamus. 154. n. 14.
Alienigenæ in Hyspalensi ciuitate, Iudices esse non possunt. ibi.
Alienagenæ non possunt admitti, in collegio Celeberrimo Diui Iacobi Zebedæi Salmanticensis. 155. num. 14
Alienigena non potest beneficium, quod impetrauit, cum alio permutare. ibi. numero. 16
Alienigena literis naturalitatis impetratis, non potest beneficium impetrare, nisi in ipsis literis, hoc specialiter fuerit indultum. 154. num. 14
Alphonsi à Montaluo opinio acriter confutatur. 75. num. 18
Alimenta quomodò ministranda sunt, illis qui in monasterio, ad pęnitentiam peragendam deputantur. 461. num. 2
Alimenta deneganda non sunt illis, qui in perpetuis carceribus detinentur. 465
Altaria certis in locis constitui antiquissima est consuetudo. 120. a.
Antonius Gome. Laudatur. 14. a.
Antonius More, ó Inquisitor Cæsaraugustanus laudatur. 480
Apostata clericus qua pęna puniatur. 378. numero. 2
Apostasiæ triplex species constituitur. ibi. numero. 1
Apostasiæ diffinitio, eiusquè gratitas. 379.
Apologia Henrrici Maur. Franciscani grauiter increpatur. 76. num. 19
Appellare ân possit clericus traditus curię seculari, à sententia secularis magistratus. 477. num. 3.
Appellare ân possit extraneus pro reo condemnato. 477. num. 4. & fol. 489
Armis prohibitis, potest clericus expoliari sinè metu excomunicationis, à iudicibus secularibus, vel eorũ ministris. 167.
Arma prohibita licèt clericus defera, nulla pęna, quamuis pecuniaria, puniri potest à iudice seculari. ibi.
Arma prohibita clerici deferentes in Regno Franciæ, à secularibus magistratibus puniuntur. 168
Arma prohibita clericus deferens, nó debet ab Ecclesiastico iudice condemnari, pœnis Regiarum legum. 169

Assassini qui fuerint explicatur. 340
Assassini lite non contestata puniuntur. 336.num. 3
Assassini quibus pœnis puniantur. 340
Astrologia iudiciaria, quæ interrogatoria nuncupatur, non caret superstitione. 363
Auxilium brachij secularis multis nominibus, vtilissimũ est iudicibus Ecclesiasticis. 504.num. 2
Auxilium brachij secularis peti potest, quãdò opus fuerit, non præmissa excommunicatione. ibi.num. 4
Auxilium brachij secularis præstandũ est, etiam à superioribus iudicibus. 508. numero. 9
Auxilium Ecclesiasticum à secularibus iudicibus peti potest. ibi num. 10
Auxilium brachij secularis, non debet impartiri, antè quam detur copia processus, vt indè iustificari possit. 509. nu. 11
Auxilium brachij secularis prestandum est, absquè causæ cognitione, quandò sententia in causa ciuili transiuit in rem iudicatam. 511. num. 13
Auxilium brachij secularis iustè denegatur, opposita exceptione nullitatis. ibi numer. 14
Auxilium brachij secularis, non debet impartiri, quandò à sententia iudicis Ecclesiastici appellatum esse constat. 512. numero. 18

B.

BAruã nõ licet clericis nutrire, præter quã Romæ, & alijs certis punctis. 253
Beneficia plura obtinens, quæ residentiam requirunt, totidem habet domicilia. 26. numero. 2
Beneficij ratione, quis domicilium consequitur. ibi.num. 6
Beneficiorum pluralitas, contraria est iuri naturali. 129. num. 1
Beneficiorum pluralitas canonicis sanctionibus obiat. 130. num. 2
Beneficiorum pluralitas, multis magnisquè sanctorum virorum testimonijs execratur. 131. num. 3
Beneficia plura obtines, cum dispensatione, quæ causa concessa, in animæ iudicio securus non est. 132. num 4
Beneficium curam habens animarum, qui obtinet, si secundum consequitur, primò ipso iure priuatus est. ibi. num. 6
Beneficia duo curata, si simul conferuntur, optio datur. 133. num. 7
Beneficij secundi acceptatio, iracundiæ causa, non facit primum vacare, si acceptas in continenti pœniteat. ibi. num. 8
Beneficium secundum curatum, non facit primum vacare, nisi possessione pacifica sequuta. ibi. num. 9
Beneficia plura quanuis simplicia, sinè Romani Pontificis dispensatione, non possunt obtineri. 134. c.
Beneficia Ecclesiastica hæreditario iure nõ deferuntur. 135. num. 1
Beneficium viuentis impetrans, ab Ecclesiastica communione repellendus est. 137. numero. 1
Beneficium viuentis impetrans deponitur. ibi. num. 2
Beneficium viuentis impetrans est infamis 138. num. 3
Beneficium viuentis impetrans, incapax est ad illud obtinendum, nisi Pontificis Maximi dispensatione. ibi. num. 5
Beneficium viuentis impetrans, si illud posteà consequatur, nulla de prima impetratione facta mentione, non valet impetratio. ibi.
Beneficij viuentis collatio non conualescit, quanuis is cuius erat beneficium moriatur. 139
Beneficiũ quod præsentationis tẽpore per mortẽ nõ vacat, sed tẽpore collationis, conferri possit. 138
Beneficium viuentis conferri non potest, quanuis in contrarium sit consuetudo. 139.
Beneficium viuentis per sex menses commẽdari potest ab ordinario. ibi
Beneficij viuentis collatio, etiam pretextu ignorantiæ non valet. ibi. b
Beneficium viuentis, non solum non potest impetrari, verumnec mortui, quãdò tantũ tẽpus nõ effluxerit, quòd de morte verisimiliter, notitia haberi potest. ibi.
Beneficium viuentis conferens, qua pœna puniatur. ibi. 253

Beneficium viuentis impetrans, quibus pœnis puniatur. 140
Beneficia omnia personalem residentiam requirunt. 141. num. 1
Beneficium clerici vagabundi, alteri potest conferri. ibi. num. 4
Beneficiorum residentiam & diuersas penas contrà non residentes statutas, vide fol. 142. Cætera vide in verbo residētia, & in verbo clericus non residens.
Beneficia in Dioecesibus Burg. Palentina, Calagurritana, iustissimè filijs patrimonialibus conferuntur. 153. num. 11
Beneficiorum impetrationibus, naturales alienigenis, sunt præferendi. ibi. numero. 10
Beneficij collatio facta infami, an nulla sit. 223. d.
Beneficiorum priuatio, non nisi pro graui crimine imponi debet. 445. num. 1
Beneficij priuatio, nunquàm debet imponi, nisi in iure exprimatur. ibi numero secundo.
Beneficio si clericus priuatus fuerit, an ad fructuum restitutionem teneatur. 447. numer. 6
Beneficio priuatus nunquàm quis censetur, nisi expressè in sententia exprimatur. 445. num. 3
Bigamia octo modis contrahitur. 40
Bigamus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri. ibi.
Bigamię irregularitas, à veteristestamenti legibus, originem habet. ibi, a.
Bigamiæ irregularitas, Episcopi dispensatione non tollitur. 41
Blasphemiæ crimen grauissimum est. 371. & 373
Blasphemus clericus qua pœna puniatur. 371. num. 2
Blasphemus laicus à iudice Ecclesiastico punitur. & qua pœna. 374.
Blasphemiæ crimen est mixti fori. ibi.
Blasphemię crimen, si condignè non fuerit punitum à iudice, Ecclesiestico, an possit iterùm à seculari puniri. ibi.
Blasphemiæ crimen, aliquàndo ab Inquisitoribus punitur, & quibus pœnis. 375.
Blasphemiæ hęreticales, quæ dicantur. ibi.
Blasphemia iocosè dicta, an punienda sit, & qua pœna. ibi.
Blasphemiæ crimen committi dicetur, quando verba Sacræ scripturæ, ad prophana trahuntur, in libellis quos *Pasquines* appellant. 376
Blasphemi quibus casibus, à pœnis excusantur. ibi.
Blasphemus laicus, non potest detineri in carceribus secularibus, quando crimen, vnico teste probatur, nam licet capi possit, sub fideiussoribus est relaxandus. 417.
Bonorum publicatio duplex est. 448. numero. 1
Bonorum publicatio, rarissimè contra clericos statuta reperitur. ibi. numer. 2
Bonorum publicatio, an possit à iudice Ecclesiastico contra clericos imponi, in illis criminibus, quibus laici illa pœna multantur. ibi. num. 3
Bonorum publicatione generaliter facta, an omnia bona generalitèr comprehendantur. 449. num. 4
Bonorum publicatione, an comprehendatur ius patronatus. 451. num. 5
Bonorum confiscatione, an comprehendatur peculium Castrense, aduentitium, vel profetiticum. ibi. num. 6
Bona clericorum confiscata, cui sunt applicanda. 453. num. 7
Bona clericorum ab intestatò morientium, successores habent consangineos proximiores. 454. a.

C.

CAluniator is dicitur, qui falsa crimina obiicit. 201. num. 1
Caluniator clericus, qua pœna puniatur. ibi num. 3
Calūniæ quæ sint excusationis causæ. 202. num. 4
Calūniantiū variæ pœnæ. 203
Calūniator an ea sententia sit absoluendus, qua reus est condenandus. 204
Canonicus reuelās capituli secreta, qua pœna puniatur. 359.
Cap. qui bis. de cōse. dist. 4. interpretatur 39. col. 2. 2
Cap. 1. de offici. de lega. lib. 6. 8. col. 2

Cap.Lugdunen.9.quæſti.2.95.col. 1
Cap.cum inhibitio.§. fin. de cland.de ſpō. 233.6.& fol. 239
Cap.clericius.cap. clerici. de vita & honeſta cleri.fol. 253
Cap.1.de homi.lib.6. 336
Cap.2.de homi.lib.6. 341
Cap.1.de ſenten.excomm.libr.6.389. numero. 3
Cap.rurſus.11.q.3.393.num. 11
Cap.ad falſariorum.de crimine falſi. 397.a
Cap.nullus.de conſecra. diſtin. 1. 126. numero. 1
Cap. excommunicamus.§. qui autem. cap. cum contumacia.de hęr.lib.6.394.nu.12.
Cap.1.de excep.lib.5i2.num. 16
Cap.conqueſtus. de ſent.excommu. 304
Capellaniam obtinens, non tenetur intrà annum ad ſacerdotium promoueri, niſi contrarium in fundatione contineatur. ℓ 147.num. 5
Capi poteſt clericus,ſui Eccleſiaſtici iudicis præcepto,abſque inuocatione auxilij brachij ſecularis. 409.a
Capi no poteſt laycus à iudice Eccleſiaſtico niſi inuocando auxilium brachij ſecularis.410.a.& latiùs fol.505.num. 6
Capi poteſt clericus á layco infraganti crimine repertus.409.num. 3
Captus clericus à iudice ſeculari,ſtatim Eccleſiaſtico iudici remittendus eſt.410.e
Captus clericus cum Eccleſiaſtico,à ſeculari remittitur,non eſt innominioſè remittēdus eſt. 411
Capi poteſt.clericus à quocunquè layco priuato, ſi infragāti crimine reperitur.410.
Captura clericorum non niſi fidelibus miniſtris committenda eſt.408.nu. 2
Carcer immundus, nec cum ſecularibus, nec clericis conſtituendus eſt.413.num. 2
Carcer tormentum eſt.ibi num. 3
Carceris pœna quandò pro delicto imponitur,abſquè plena probatione cōſtituēdus non eſt.414.num. 9
Carceris quis fuerit primus inuētor.415.a
Carcer eſt malamanſio, & morti equiparatur.ibi
Carcerem occupans, comittit crimen leſæ Meieſtatis.ibi.
Carcer qualis ſit conſtituendus, iudicis arbitrio dependet.ibi. (ibi.
Carcere relaxādus eſt qui leuitier delinquit.
Carcere relaxandus eſt ſub fideiuſſoribus, qui peccuniaria pœna puniendus eſt.ibi.
Carcere relaxandus eſt pauper, qui fideiuſſorem non inuenit, præſtita tamen cautione iuratoria.ibi.
Carcere nullus relaxandus eſt,quando pœna corporalis inflingenda eſt.ibi.
Carcere publico detinendus eſt clericus minorum ordinum,lite pendente circà clericatum.192.num. 19
Carcerum effractores qua pœna puniantur. 417
Caroli Molinei & quorundam hæreticorū opinio accritèr confretatur. 117.a
Caroli Molinei opinio lōgè repellitur.474
Clericus excōmunicatus ordines recipiens deponendus eſt.31.num.
Clericus non ieiunus celebras, qua pœna puniatur.113.num.
Clericus qui incepta re ſacra, recordatur non eſſe ieiunium, quid facere teneatur.ibi.a
Clericus qui plures miſſas in die celebrauit qua pœna puniatur.ibi num.
Clericus qui ſine aqua, igne, vel in pan fermentato,& calice ligneo celebrat,qualitèr ſit puniendus.115.num. 1
Clericus ſupèr altari non conſecrato celebras,quā pœnā ſubire debeat.116.nu.1
Clericus qui ſinè veſtibus ſacris celebrat iudicis arbitrio puniendus eſt.117. numero. 2
Clericus ob ebrietatem,vel voracitatem,ſacramentum euomens, qua pœna puniatur.122.num. 1
Clericus cuius negligentia, aliquid ſanctiſſimi ſanguinis Domini ſtillauit in terra,vel altari,quam pœnam patiatur.123. numer. 1
Clericus qui ſupèr rebus aptis ad ſortilegia celebrat, nephariis præcibus adhibitis, qualitèr puniatur.ibi.
Clericus negligēs,in cuſtodia Sacrę Euchariſtię qua pęna plectatur.125.num. 1
Clericus qui rem diuinam inceptam relinquit,qualitèr puniatur.125.num.1.

Cleri-

Clericus qui rem ſacram inceptam relinquit, quibus caſibus excuſari poſsit. 226.numero. 3
Clericus qui propter impedimentum, ſacrã rem inceptam relinquit, impedimento ceſſante poteſt perficere.127.nu. 4
Clericus qui horis prohibitis celebrauit, iudicis arbitrio puniri debet. 128. numero. 1
Clericus qui infirmum ſibi commẽdatum, baptizare nolluit, deponendus eſt.129. num. 1
Clerici ſeruare tenentũr Regiam legem.19. ti.11.lib.5.ordin. noui quę reuenditionem tritici, vel ordei prohibet. 169
Clericus reuẽdendes triticum, vel ordeum, contrà Regias ſanctiones mortalitir pec cat. 170
Clericus reuendens triticum, aut ordeum, non eſt pręciſſè puniendus penis Regia rum legum. ibi
Clerici obſeruare tenentur Regiam legem primam tit.24.lib.5.ordi.noui. 170
Clerici condẽnari poſſunt, ad reſarcienda damna illata à ſuis animalibus, ſala fide cuſtodium montium. 173
Clerici pro rapta, collectam ſoluere tenentur,quandò imponitur pro cuſtodia vinearum,vel agrorum. ibi
Clericus negotiator gabellam ſoluere tenetur. 174
Clericus negotiator vt poſsit compelli ad ſolutionem gabellæ ân prius ter moneri debeat. 174
Clericus negotiator ad ſolutionem gabellæ coram iudice Eccleſiaſtico,& non ſecula ri conueniri debet. 175
Clericus nõ poteſt eſſe miniſter laicorum. 177.num. 1
Clericus non poteſt eſſe generalis procura tor laicorum,ſecùs in vna cauſa tantum. ibi.num. 2
Clericus in decim caſibus, laicorum procurator eſſe poteſt. 178
Clericus non poteſt tabellionis officium exercere.179. 1
Clerici qui antè clericantum tabelliones fuerunt, poſſunt poſt clericatum, vetera inſtrumenta complere.ibi num. 3
Clerici an poſsint publicè audire ius Cęſareum,vel medicinam.181.num. 1
Clericus an poſsit promoueri ad gradum doctoratus in iure Cæſareo. 182
Clericus ſecularia munera non poteſt exercere. 183
Clericus non poteſt eſſe Vicę rex vel Vice comes Principis ſecularis ibi nu. 2
Clericus poteſt eſſe conſiliarius Principis ſecularis. 184
Clericus conſiliarius Principis ſecularis, ſi in officio delinquit, ân poſsit ab eo puniri. ibi
Clericus interuenire poteſt in condenda lege,qua pęna mortis inflingitur,quandò non inminet caſus,propter quem lex cõdita fuit.ibi.num. 4
Clericus inter laicos poteſt eſſe arbiter. 185.
Clerici à ſeculari iureſdictione exempti ſunt.186.num. 1
Clerici poteſt difinitiuam ſententiam, fori exceptionem poſſunt opponere. numero.2. ibi
Clericus nullo modo poteſt,ſecularem iuriſdictionem prorrogare.ibi num. 3
Clericus qui coram iudice ſeculari ſe laycũ eſſe fingit,poteſt, à ſuo Epiſcopo vindicari.ibi num. 4
Clericus qui fori exceptionem opponere diſtulit, expenſis eſt multandus.187.nu mero. 6
Clericus pæna pecuniaria quantuncunquè leueſsim a à iudice ſeculari puniri non poteſt 187.num. 7
Clericus prima tonſura innitiatus,fori priuilegio gaudet.188.num. 9
Clericus qui penſionem Eccleſiaſticam obtinet, ân dicatur habere beneficiũ ibi numero. 10
Clericus qui pręſtimonium habet,ân is dicetur beneficium obtinere. 189. numero. 11
Clericus qui capellaniam habet, ân dicetur obtinere beneficium.ibi num. 12
Clerici coniugati,ân foro Eccleſiaſtico gaudeant.ibi num. 13
Clericatus ſcriptura probari debet.190.numero. 16

Clericatus àn probetur possessione habitus clericalis & tonsuræ.191.nu. 18
Clericus qui alium clericum inuitum, corã seculari iudice conuenerit, quibus pænis puniatur.193.num. 22
Clericus qui contrà Ecclesiam, qua obtinet beneficiũ, aduocatus fuit beneficio priuandus est.194.num. 1
Clericus àn dicta pæna puniatur, si tantũ consilium præstitit.ibi num. 2
Clericus in nouem casibus, aduocati officium potest exercere .193
Clericus maledicus veniam postulare cogitur.205.num. 1
Clericus qui in Romanum Pontificem,iniuriosa verba prorumpit, iudicis arbitrio plectendus est.ibi num. 2
Clericus qui verba injuriosa protulit,ex expressis Regia Hyspanorum lege, àn teneatur recantare Palinodiam.ibi numero. 7
Clericus iniuriarum actione cõdẽnatus,àn efficiatur infamis. ibi num. 6
Clerici Histriones,qua pœna puniãtur.214. num. 2
Clerici macellariorum, aut tabernariorum ofícium exercentes, qualiter puniantur. 217.num. 1
Clericus qui Sordida munera per alium exercet, àn pœna aliqua sit plectendus. 218.a.
Clerici publicis spectatulis interesse nõ possunt.229.num. 1
Clereci interesse nó possunt ludis taurorũ, nec executionibus, damnatorum. 230. num. 3
Clericus qui celebrando non suscepit corpus,vel sanguinem Domini, qua pæna puniatur.124.num. 1
Clericus qui clandestino matrimonio inter fuit,qualiter puniatur.232.num.1.& fol. sequen.
Clericus publicus concubinarius, quis dicatur.257.num.1. 1
Clericus publicus concubinarius, quibus pœnis puniatur.ibi num.3.& fol. 261
Clericus concubinarius quinque crimina committit. 261
Clerici publici concubinarij res sacra audienda non est.259.num.2.& fol. 262
Clericus concubinarius,si ex concubina filios habuerit, ad maiorem gradum, vel dignitatem, non potest aspirare. 262
Clerius concubinarius nõ potest intrà propiam domum, filios illegitimos habere. ibi
Clerius publicus, & notorius concubinarius, ipso iure suspẽsus est, & celebrans efficitur irregularis. 259. num.2.& fol. 263.
Clericus qui de facto matrimonium contraxit,qua pœna puniatur 265.num. 3
Clericus qui sub figura matrimonij virginẽ violauit, strupri pœna punitur.266. numero. 4
Clericus qui matrimonium contraxit,ipso iure excommunicatus est. 265 numero. 3
Clericus minorum ordinum beneficiatus matrimonium contrahens, ipso iure perdit beneficium Ecclesiasticum, quamuis matrimonium nullum sit.269. numero. 3.& fol.266.f.
Clericus minorum ordinum, qui per verba de presenti cum minori duodecim annorum contraxit,án perdat ipso iure beneficium 267.num. 6
Clericus minorum ordinum,per matrimonij contractum,perdit regressus,& accessus,pensiones,& alia iura ad Ecclesiasticum beneficium pertinentia. 271
Clericus in maioribus ordinibus constitutus, qui matrimonium contraxit,suspectus est de hærrsis crimine. 265. numero. 3
Clericus carnalitèr cognoscens filiam spiritualem deponendus est.275.numero. 1
Clericus qui carnalitèr cognouit monialem deponi debet.273.num. 2
Clericus qui carnalitèr cognouit mulierem, quam tenuit in sacramento confirmationis,quam pœnam patiatur.276.num.6.
Clericus qui filiam suæ parrochiæ, nullo vinculo spirituali cõiunctam carnalitèr cognouit qua pœna puniatur.ibi.num.6
Clericus qui copulã carnalem habuit cũ sua comatre, cui pænę subjiciatur.277.numero. 4

Clericus qui in sacra confessione mulierem ad libidem prouocauit, ab Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, noua constitutione punitur 277. 4
Clericus propter struprũ, deponendus est. 276.num. 2
Clericus propter incestus crimen deponi debet.286.num. 2
Clericus qui cum aliqua muliere fornicatus fuerit, & postea eius cósanguineam carnaliter cognouit, an pœna incestus puniatur.286.num. 3
Clericus adulter deponitur, & in monasterium detruditur.289,num.8.& fol.292 b.& vide in verbo, Adulter.
Clericus nephãdi criminis reus, de iure án tiquo deponeuatur, & in monasterium detrudebatur. 294
Clericus hodiè propter nephandum crimẽ, realiter degradatur, & traditur curiæ seculari.299. c
Clericus Sodomita etiam occultus, & pœnitentia peracta, suspensus est ordinis executione, & celebrans efficitur irregularis.299.Cætera vide in verbo Sodomita
Clericus sacrilegus deponendus est. 301. num. 2
Clericus vsurarius ab officio, & beneficio suspendendus est.305.num. 2
Clericus fur deponendus est 309. numero. 1
Clericus actione furti condẽnatus, infamis efficitur. 310
Clericus Simoniacus qua pœna puniatur. 312.num.1 Cætera vide in ver.Simonia
Clericus qui falsum testimonium protulit, punitur depositione, & detrusione in monasterium.319.num.1.& fol 320
Clericus qui coram iudice seculari falsum testimoniũ protulit, ab eo nó potest puniri 320.num.2.& fol. 323
Clericus homicida deponendus est. 324. num. 1
Clericus homicida non est ipso iure beneficio priuatus. 325. numero. 2. & fol. 326. 2
Clericus homicida interin accusatione pendente, beneficio potest renunciare. ibi
Clerici homicidæ renuntiatio pendente accusatione facta, à superiori admittenda est ibi
Clericus homicida accusatione pendente, suos fructus facit. 327
Clericus homicida de nouo, non potest beneficium acquirere. 327
Clericus homicida statim perdit ius quod habet, per gratiam expectatiuam. 327
Clericus homicida an possit habilitari ab Episcopo, ad beneficium obtinendum 328. b
Clericus veneficus qua pœna puniatur.329. num. 1
Clerici parricidæ quæ pœna sit in iure sancita 331.num. 1
Clericus Assassinus multis magnisquè penis punitur.336.num.1. & sequen.
Clericus Assassinus absquè degradatione á seculari iudice punitur. ibi num. 4 & fol.338. b
Clericus Assassinus vt possit puniri à iudice seculari, requeritur quod priùs declaretur à iudice Ecclesiastico Assassinum cómisisse. ibi
Clericus Assassinus lite non contestata punitur.336.num.3.& fol.337. 2
Clerici criminales causas agittare prohibentur. 341
Clerici truncationes membrorum facientes, vel faciẽdas iudicantes, officio & beneficio deponendi sunt.347.num. 1
Clericus an ex delegatione Principis Secularis, possit in criminalibus causis cõtra laicos procedere.347. 2
Clericus absquè labe irregularitatis consulere potest, quòd pro aliquo futuro crimine, pœna mortis imponatur. 348
Clericus qui crimen duelli comisit qua pœna plectatur. 349
Clericus qui in personis, rebus, beneficijs violentiam intulit, quibus pœnis plectatur.352.num. 1
Clericus qui condemnatum, à iudicis familia eripuit, quam pœnã impatiatur. ibi
Clerici violentiam inferentes possunt à Regno expelli.353. a
Clerici schismatici pœna. 379
Clericus Apostata quam pœnam patiatur 178

173.num. 2
Clericus qui falsitatis crimen in literis Apostolicis commisit seculari curiæ tradendus est 397.num. 1
Clericus qui falsis literis Apostolicis vtitur officijs & beneficijs priuatur. ibi numero. 4
Clerici Conspiratores qualiter puniantur. 399.num. 1
Clericus ân dicatur committere crimen lesæ Maiestatis. 402.num.1.& 403. b.
Clericus qui de suis criminibus gloriatur qualiter puniatur. 403.
Clericus propter quæ crimina tradedus sit curiæ seculari. 470.num. 1
Clericus incorrigibilis quis dicatur. 470. num.2.& fol. 472
Clericus incorrigibilis qualiter puniatur. ibi num. 1
Clericus incorrigibilis qui non potest ab Ecclesiastico iudice puniri, à seculari cõprimi potest. 471.num. 4
Clericus non deferens tonsuram mortaliter peccat. 250.num. 1
Comam nutrire clericis prohibitum est. 250.
Conmam nutrire apud antiquos, inter mollia numerabatur. 250.a.
Comã radere symbolum fuit meroris. 251.
Collegiũ societatis Iesu. Complutense laudatur. 10.
Concilium Triden. sessi. 23. cap. 7. de refor. interprætatur 77.num. 24
Concili. Tridenti. sessi. 23. cap. 11. de reforma. 85
Concil. Triden. sessi. 24. c. 17. de reforma. 134. c.
Concili. Triden. sessi. 6. cap. 1. de reforma. 142.
Concili. Tridenti. sessi. 23. c. 1. de reforma. 143.
Conci. Triden. sessi. 24. cap. 1. de reforma. 233.
Conci. Triden. sessi. 24. cap. 6. de reforma. 257.
Concili. Triden. sessi. 25. cap. 10. de reforma. 255
Concili. Tridenti. sessi. 24. cap. 1. 255
Conc. Trid. sessi. 14. c. 7. de reforma. 328
Concilium Tridenti. sessi. 25. cap. 10. de reforma. 350
Concilium Tridenti. sessi. 24. cap. 8. de reforma. 505. num. 5
Concili. Triden. Sessi. 25. c. 3. de reforma. ibi.
Constitutio Cæsaraugustanę sanctissimæ Ecclesie refertur 16. num. 12
Concubina clerici etiàm coniugata, si modo publica fuerit, à iudice Ecclesiastico puniri potest. 261
Concubina à clerici ân dicatur committere sacrilegium, vel incestum. ibi.
Concubina clerici à iudice seculari puniri potest, si fuerit publica. 262
Concubinarius iuris pęnis plectendus est, nec per appellationem differtur executio nisi in casu notabili. 255
Consiliarius Ciuitatis reuelans secretũ, qua pęna puniatur. 359
Coniuges mortaliter peccant, si in Ecclesia carnalitèr se cognouerint. 121
Corpore vitiatus ad sacros ordines, nõ potest promoueri. 43.num. 1
Corpore vitiati apud Ethnicos, à suis sacerdotijs longè repe leuantur. 43.num. 3
Corporis labem qui patitur, sinistram contrà se pręsumptionẽ habet. 44.num. 4
Corpore vitiatus si de facto fuerit ordinatus, characterem ordinis recipit. 45. numero. 5
Corporis vitium non ità amplam irregularitatem prę.at, sicut antiquitùs. 45. numero. 6
Corporis vitium quo ad susceptos ordines quód pręstat impedimentum. ibi numero. 7
Corporis vitium quòd impedimentum prę stet, iudicio Episcopi relictum est. 49. num. 16
Corpore vitiatus in criminalibus, non, potest esse testis contrà clericum. 49. numero. 17. & fol 437. num. 4
Corpora sanctorum Iusti & Pastoris propter maximã temporis sterilitatem publica processione gesta fuerunt. 312

D.

DEcani, siue Archidiaconi, in crimina libus causis, non habent iurisdictionem.

nem.6.num. 7
Delatator debet se ipsum obligare, quod probauit, contenta in denũciatione 15.
Delator quãdò dicatur probasse, vt ab obligatione liberetur.16.col. 1
Delictum leue, graue vel grauissimũ quod dicatur.27.num. 1
Delictum àn debeat puniri, secundum statutum loci vbi fuit perpetratum, vel secundum ius commune.23.b.
Didacus Couar. laudatur 23.col. 1
Didacus Sandoual laudatur. 210
Didacus Sahagun laudatur.323.c.
Didacus Episcopus Salonensis laudatur. 170.
Degradari non debet clericus, nisi iure expressum sit.475.num. 1
Degradari nullus debet sinè accusatione. ibi num. 2
Degradationis appellatione, àn intelligatur de verbali vel actuali.ibi num. 4
Degradationis realis quæ sit præscripta forma.ibi.
Degradationis pœna antiquissima est in Dei Ecclesia. 476
Degradationis forma, quæ hodie seruanda sit stante concilio Trid.ibi.
Degradatio moribus recepta non est, in clericis minorum ordinum.ibi. b.
Depositionis diffinitio 459.num. 1
Deponi non debet clericus, nisi in iure ex primatur, aut pro magnis criminibus. ibi.num. 2
Depositione quæ crimina digna sunt, iudicis arbitrio relinquitur. ibi num. 3
Depositus clericus antiquitùs in monasterium detrudebatur 460.num. 1
Depositus clericus ad huc est de iurisdictione Ecclesiæ.471.num. 3
Dilapidator bonorum Ecclesiæ, à dignitate est remouendus.224 num. 1
Dilapidator bonorum Ecclesiæ octo pœnis punitur. 225
Dilapidationis criminis procedendi forma.ibi num. 4
Dilapidationis crimine tria specialia in iure statuta sunt ibi.num. 3
Dilapidator bonorum Ecclesiæ, si eius sit patronus, qua pœna puniatur. ibi.num. 3
Dispensare vtrum possit Episcopus cum homicida.325.num.2.& fol 328
Ducllorum grauitas explicatur.350.a.
Duellorum grauissimę pœnæ sunt statutæ ibi.

E.

EBrietas ad sacrorum ordinum promotionem impedimentũ præstat. 255.a.
Ebrietas in clericis qua pœna puniatur. ibi. b.
Ebrietas qualiter probetur. ibi.
Ecclesia iniuria afficitur, ex iniuria clericis illata. 303
Ecclesia ex coniugali copula polluitur.119. num 2.& fol.121. b.
Ecclesiarum immunitate, àn clerici in maioribus vel minoribus ordinibus constituti gaudeant. 411.num.1 & fol. 413
Episcoporum propium munus est crimina punire.7. a.
Episcopus àn possit dispensare cum excommunicato, ad ordines promoto 30. & sequen.
Episcopali dignitate condecorandus quod exhamen subire debet, & quibus qualitatibus debet esse condecoratus.85. a.
Episcopus ordinans illum, qui non obseruabit inrerstitia, quãdò censeatur cũ illo dispensare.86. c.
Episcoporum consecratio diebus Dominicis & Festiuis facienda est.90. a.
Episcopus cum ordinato ignorantèr, ab excommunicato dispensat.101.num. 3
Episcopus interdicti tempore ordines conferens irregularis est.104.num. 2
Episcopus qui interdictum decreuit & minimè obseruat, irregularis est.ibi nu. 5
Episcopi & alij superiores intrà quod tempus sint consecrandi. 148
Episcopi & alij superiores residere tenẽtur & non residentium pœnæ.142. c.
Episcopus àn possit cum homicida dispensare 325.num 2.& fol. 328.
Episcopus habens iurisdictionem temporalem, àn possit criminales causas alteri iudicãdas committere.347. a.
Episcopus non potest personalitèr citari, nisi in casibus quibus est deponẽdus. 408
Episcopus inhabilitare potest aliquem in perpe-

perpetuum ad beneficia.457.num. 7
Episcopus fiscum habet.482.num. 3
Episcopus vtrùm possit habere familiam armatam.515.num. 23
Examen ab ordinandis subeundũ est.84.a
Examen seu scrutinium ab ordinandis faciendum,circà multa versatur. ibi.
Excommunicatus maiori excommunicatione celebrans, efficitur irregularis. 105. num. 1
Excommunicatus celebrans irregularis est, quamuis non fuerit denuntiatus.108.a.
Excommunicatus celebrans irregularis est, quamuis iniusta sit excommunicatio. 106.a.
Excommunicatus tunc efficitur irregularis, quandò exercet actum certo ordini competentem. 107
Excommunicatus celebrans non efficitur irregularis,quandò legitima ignorãtia excommunicationis præcessit. 108
Excommunicatus celebrans non efficitur irregularis, quãdò nulla fuit excõmunicatio. ibi.
Excommunicatus potest appellationem celebrans,etiam si iniusta sit appellatio, nõ est irregularis. 109
Excõmunicat⁹ Apostolicis literis, ob pẽsionẽ,certo termino nõ solutã,quãdò ab irregularitate excusetur,licet celebret. ibi.
Excommunicatus irregularis non est, qui mortis articulo, sacramentalem absolutionem impendit. ibi.
Excommunicatus parrochus occultè tamẽ, àn possit,absque irregularitate sacramentalem absolutionem impendere. 110
Excommunicatus minori excommunicatione celebrans, nõ efficitur irregularis. 111. d.
Excõmunicatio grauissima pœna semper iudicata fuit.338 num. 1
Excõmunicationis imago fuit apud Athenienses & Romanos. ibi.
Excommunicati á sacris repelluntur. 389
Excommunicatus à mensa,& sermone,excluditur. ibi.
Excommunicatis ius petentibus denegatur. ibi.
Excommunicati minimè ad Ecclesiastica beneficia admittuntur. ibi.
Excommunicati à secularibus dignitatibus repelluntur. ibi.
Excommunicati Impij appellantur. ibi.
Excommunicati sunt infames ibi.
Excommunicati Sathanę & malis Angelis traduntur. ibi.
Excommunicati tanquàm membra putrida ab Ecclesia excluduntur. ibi.
Excommunicatio horribilis, & pertimescẽda est. ibi.
Excommunicatio annalis operatur,vt excõmunicatus, pro conuicto, & cõfesso habeatur.391.num. 4
Excommunicatio annalis, non inducit beneficiorum priuationem ibi num. 5
Excommunicatus laycus propter pertinatiam,á iudice seculari punitur.ibi numero. 7
Excommunicationis pęna pecuniaria, quę secularibus legibus applicatur Iudicibus Ecclesiasticis, qui excommunicationem protulerunt, iustè ab illis percipitur ibi num. 8
Excõmunicatio annalis in causa ciuili prolata,operatur,vt excommunicatus habeatur pro confesso.ibi num. 9
Excommunicatio annalis, non præcludit viam excommunicato,quin possit suam innocentiam ostendere.393.num. 10
Excommunicatio annalis suspectum reddit excommunicatum hæresis nota. ibi numero. 12
Excommunicatus qui per annum stetit in excommunicatione,licet,de hęresi suspectus sit,non tamen ab Inquisitoribus,tãquam hęreticus potest puniri 393
Excõmunicatus annalis si nolluerit se purgare, tanquam pertinax hęreticus puniẽdus est. 394
Excommunicatus etiám lapso anno,si voluerit suam innocentiam ostendere,audiendus est. 394
Excommunicatio quę vltra annum durauit, inducit beneficiorum priuationem.
Excommunicatio quæ vltra annum durauit, vt locus sit beneficiorum priuationi, quantum tempus,post annum debet trãsire.365.num. 14

Exilij pœna à iudicibus Ecclesiasticis imponitur 458.num. 1
Exilij pœna semèl per Episcopum vel iudicem Ecclesiasticum imposita, ab ipso remitti non potest.ibi num. 2
Exilij pęna de facto imposita,ab eodem iudice reuocari potest.ibi num. 3
Extrauag.cõsti.Pij Quinti in faborem Societatis Iesu interpretatur.51 num. 2
Extrà.Pij secund.quæ incep. cum ad sacrorum latissimè interpretatur 97. e.
Extra.Pauli secundi latissimè elucidatur.
Extra.Pij Quinti & Greg. Decimi Tertij circà agitationes taurorũ declaratur. 231
Extrauag. Pij Quinti contà clericos Sodomitas,nouiter interpretatur. 300
Extra. Pij Quinti circa formam creãdi censos,ædita in Hyspania nõ seruatur.325

F.

FAlsarij literarum Apostolicarum qua pœna puniãtur.396.num. 1
Falsum committens in literis iudicis Delegati qualitèr puniatur.ibi num. 2
Falsarij literarum Regiarum quas pœnas patiantur.ibi num. 4
Falsis literis Apostolicis vtens officijs & beneficijs priuatur, ibi num. 4
Falsum committens in literis Apostolicis, vnicam literam corrigẽdo, vel punctum, ipso iure excommunicationis sententia illaqueatur, à solo Romano Pontifice delenda ibi num. 5
Falsificans literas Apostolicas quandò substantia non muttatur, àn pęna ordenaria sit plectendus. 988
Falsum cõmittens in literis Nuncij Apostolici,vel Penitentiariæ, aut Episcoporum,qualitèr puniatur. ibi.
Falsum committens in literis Summi Pontificis curiæ sęculari tradendus est. ibi.
Falsum committens in moneta Summi Pontificis,qua pœna puniatur. 399
Filij hæreticorum ad sacros ordines minimè possunt promoueri 77.num. 22
Filius etiam legitimus,in beneficio patri nõ potest succedere.135.num. 3
Filius legitimus diuersum beneficium,in eadem Ecclesia, in qua pater habuit, ipse poterit obtinere.ibi num. 4
Filius illegitimus clerici intrâ domũ patris, non potest habitare. 262
Fiscalis curiæ in principio sui officij, iuramentum subire debet.11.num 3
Fiscalis Curiarũ Ecclesiasticarum,ex decreto concilij Prouintialis Toletani sacerdos constituendus est, vel qui intra sex menses, ad sacerdotium possit promoueri,& promoueatur 11.col. 1
Fiscalis officium sub annuo censu non debet locare.10.num.2.& fol.12. b.
Fiscalis à iudice creatus loco ipsius officij succedit.13.num. 1
Fiscalẽ creare potest, quilibet merum Imperium habens ibi in anno.
Fiscalis excommuni curiarum stilo crimina non notoria potest denunciare ibi.
Fiscalis de quocunquè crimine potest clericum accusare 17.num. 111.
Fran. Arganda Chonchensis inquisitor laudatur. 297
Furtum magnum àn pœna mortis puniatur 310. & 311

G.

GAbella à clerico negotiatore soluenda est. 174
Gabella vt solui debeat à clerico negotiatõre,àn priùs tèr moneri debeat, quod desistat à negotiatione. ibi.
Gabella à clerico negotiatore, petenda est coram Ecclesiastico iudice non coram seculari. 175
Gabella siuè tributum de quo in l. 5. ti. 7. par.5.quandô à clericis solui debeat.174
Gabellam indeuitam à clericis exigentes, quibus pęnis puniantur. 176
Gabellari siuè publicani, vt in plurimũ ad malum sunt audacissimi. 161
Gregorius Lup.laudatur. 121

H.

HYspaniarum Reges minimè in sua amplissima domo,sanguine infectos recipere consueuerunt 74.num. 15
Hyspaniarum Reges,eorum què Suprema tribunalia, cognoscere possunt per modum(vt dicunt)violentię in causis spiritualibus. 353
Hyspaniarum Reges,& alij Principes Christiani orbis,àn de vi illata, in possessio-

ne beneficiorũ, se motis priuilegijs cognoscant. 354
Hyspaniarum Reges & suprema tribunalia Episcopos, & iudices Ecclesiasticos, vim inferentes in suis Regnijs, nisi desistunt, possunt expellere & illos, priuare rerum temporalium amissione. 359.
Hyspaniarum suprema tribunalia, in causis violentiæ expensis possunt multare. ibi.
Hyspaniarum suprema tribunalia, non cognoscunt per modum violentię, in causis criminalibus, vel ciuilibus expectãtibus ad Inquisitores, vel Iudices bonorum cõfiscatorum. ibi.
Hæreticus quis dicatur. 380. num. 1
Hęreticus est ipso iure beneficio priuatus. ibi num. 2
Hæreticus clericus est degradandus, & tradendus curiæ seculari 381. num. 3
Hęreticorum bona confiscantur, & quibus post confiscationem applicentur. ibi. numero. 4. & fol. 385. f.
Hæreticus redens ad fidem, àn recuperet beneficium 381. num. 2. ad finem
Hæretico collatio beneficij facta, nulla est ipso iure. 383
Hæreticorum filij, & eorum receptatorum ipso iure beneficijs priuantur. 383
Hæreticorum traditio curię seculari, die festo fieri potest. ibi.
Hæreticus qui perpetuo carceri mancipandus est, án prius debeat degradari. 384. d.
Hæretici qui ad fidem redunt, abiurare hæresim debent. & ibi multa de abiuratione 384. c.
Hæreticorum bona in Hispania ad fiscum Regium pertinent. 385. f.
Hęreticorum bona immouilia in Regno Franciæ, ad Regem, vel Dominum tẽporalem spectant, mouilia verò ad Episcopum. 386
Hæreticus ad fidem redens, perpetuis carceribus est mancipandus. 466
Hęres qui tacitam fidem præstitit, de restituẽda hæreditate incapaci, omni hæreditatis cõmodo priuatur. 197. num. 1
Hęres quomodò dicatur accõmodare, testatori tacitam, fidem de restituenda hæreditate incapaci, & quibus casibus videatur inductum tacitum fidei cõmissum. ibi num. 2
Hæres qui interrogatur à iudice, vtrum tacitam fidem dederit, de restituenda hęreditate incapici, án teneatur respondere. 198. num. 3
Hęres scriptus án teneatur data tacita fide, de restituendis bonis incapaci, illa restituere vel ad Fiscum deferre. ibi.
Hęres qui tacitam fidem testatori dedit, & iuramento promisit non reuelaturum, án teneatur vocatus à iudice, veritatem manifestare. ibi num. 5
Hęres scriptus qui tacitam fidem testatori dedit, vtrũm salua conscientia, ante condemnationem: ea bona possit retinere. 198. b.
Hęres qui tacitam fidem dedit, non solum bona hæreditaria, sed illorum fructus restituere tenetur. 199
Hęres qui non tacitam, sed expressam præstitit fidem, de restituenda hęreditate incapaci, nõ Fisco, sed heredibus abintestato, restituere tenetur. 200

I.

Illegitimi apùd Ethnicos honoribus, & dignitatisbus indigni iudicabatur 31. num. 1
Illegitimus non potest sacris ordinibus insigniri 32. num. 2
Illegitimus si de facto fuerit ordinatus Character ordinis recipit, non verò executionem ibi num. 3
Illegitimus antè obtentam dispensationem celebrans, nouam irregularitatem non contrahit ibi num. 4
Illegitimi sępè numero legitimos antecellunt ibi. a.
Illegitimi fuerunt viri præstantissimi.
Illegitimitatis vitium occultum àn impedimentum præstet ad sacrorum ordinem perceptionem. 33
Illegitimitatis irregularitas tantùm à Pontifice Maximo dispensatione concessa deletur. ibi.
Illegitimitatis irregularitas pèr ingressum religionis tollitur. 34
Illegitimus per ingressum religionis àn efficiatur legitimus quò ad successionem bonorum parentum ibi col. 2

Illiteratus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri. 61.num. 1
Illiterati dispensatione obtenta, non possunt ordinibus insigniri. 62.num. 2
Illiterato si beneficij collatio facta fuerit, nulla est. 62.num. 4
Illiterati penitus qui dicantur. 63.num. 7
Illiteratus beneficio priuandus est. 62.n. 4
Illiterato si literæ Rom. Pont. ad consequendum beneficium concessæ fuerint non sunt emperandæ. ibi. num. 5
Illiterato beneficium conferens, damnum Ecclesiæ illatum resarcire tenetur. 64. g
Illiteratus si de facto fuerit ordinatus characterem ordinis recipit 62. num. 2
Incarceratus iniustè sine expensis est relaxandus. 486
Incarceratus iustè non potest pro alio delicto in carceribus detineri. ibi.
Incarceratio maturo consilio facienda est. 405. a
Incarceratio clericorum vt iustè fiat, quæ præcedere debent. ibi.
Incarceratus non præcedente informatione absq; aliqua impensa relaxãdus est. 406
Incarceratio in causis fidei, qualiter sit facienda. ibi.
Incarceratio aut relaxatio iudicis arbitrio facienda est. 193. num. 20
Incarceratio absque exacta criminis informatione fieri potest, quando periculum esset in mora. ibi.
Incarceratus nõ debet clericus pro iure criminis, sed solũ personaliter citandus. 407. num. 1
Incestus diffinitio. 286
Incestuosi qua pœna puniantur. ibi. & folio sequenti.
Incestus crimen committentes, an liberentur propter ignorantiam. 288
Indiciorum copia an ante confessionem, reo danda sit. 432
Ingressus Ecclesiæ prohibitus, quando celebrantem faciat irregularem. 440. num. 1
Ingressus Ecclesiæ prohibitus, non tollit iurisdictionem. 442
Ingressus Ecclesiæ cui prohibitus est, ingredi potest, quando diuina munera non celebrantur. ibi.
Ingressus Ecclesiæ prohibitus, non inducit priuationem sepulturæ Ecclesiasticæ. ibi.
Inquisitionis officium à Beato Dominico initium suscepit in Hispania, anno Domini. 1200. fol. 366
Inquisitionis officium clericis secularibus concessum fuit, à Ferdinando Aragoniæ & Castellæ Rege. ibi.
Inquisitionis constitutiones, & decreta, Cardi. Mendocius prudentissimorũ virorum consilio composuit. ibi.
Inquisitionis generalis summum prætorium (quod fidei catholicæ propugnaculũ est) in Hispania, in curia Regis residet. 385. f
Inquisitor generalis semper apud Hispanos vnus ex summis Præsulibus creatur. ibi.
Inquisitores semper creantur in Hispania viri integerrimi & eruditi. 478. a
Inquisitores non tenentur sæcularibus iudicibus acta processus ostendere. 480, vers. est equidem.
Inquisitorum sententiæ in Hispania statim à iudicibus sæcularibus executioni tradũtur. ibi.
Inquisitores hæreticæ prauitatis, quando cõtra sortilegos iurisdictione habeãt. 364
Inquisitores contra illum qui altero coniuge viuente, matrimonium contraxit iurisdictionem habent: & quæ pœnæ ab illis sunt imponendæ. 270
Inquisitores procedunt contra clericum, qui matrimonium contraxit, cum de fide suspectus sit. 265
Inquisitores quando contra sortilegos iurisdictionem habent. 364
Inquisitores virum iurisdictionem habeat, contra laicos, qui tanquam clerici, diuina numera celebrarunt. 29
Inquisitores iurisdictione obtinent cõtra illos, qui sacris literis abutentes, libellos cõponit, quos *Pasquinos* appellant. 377
Inquisitores habere possunt familiam armatam. 55. num. 24
Inquisitores inuocare possunt auxilium sæculare. 516. num. 28
Inquisitor generalis solus minuit, vel commutat, pœnam perpetui carceris. 467
Inquisitor generalis tollit habitũ pœnitentiæ, quamuis delinquens in perpetuum condemnatus sit. ibi.

Inquisitorum & sancti officij consultores, aduocati, notarij, custodes, familiares, & cæteri ministri quocunque tempore arma deferunt. 515. num. 26
Inquisitorum & sancti officij familiares, quibus qualitatibus ornati esse debent. ibi. num. 27
Interdictus sacris, quandò celebrans efficitur irregularis. 110. b
Intrusus in beneficio quis dicatur. 137. n. 1
Intrusus in beneficio curato, ipso iure co priuatus est. ibi. num. 2
Intrusi in beneficio non valet impetratio, non facta mentione præteritæ intrusionis. b. b
Ioan. Bernar. Diaz de Luco laudatur. 12. b
Irregularitas iure Pontificio statuta est, cótrà clericos coràm sæcularibus magistratibus, in causis capitalibus accusantes. 341. num. 3
Irregularitas nulla cótrahitur, in Sacræ inquisitionis tribunalibus. 348. b
Irregularis non est iudicandus, qui ascendit auris cartilaginem. 349
Irregularis non est, qui abscindit mamillã mulieris. ibi. Cetera vide in verbo Clericus irregularis.
Iudices Ecclesiastici contrà exemptos suam iurisdictionem turbantes, vel impedientes, iurisdictionem habent. 7. a
Iudex Ecclesiasticus minimè debet permittere, clericum sinè delatore, de occulto crimine accusari. 15. num. 14
Iudices Ecclesiasti non debent, ad clericorum capturam, sinè informatione procedere. 37. col. 1
Iudex Ecclesiasticus accusare volentibus, terminum præfigere debet. 17. num. 9
Iudex Ecclesiasticus, deficiente iure canonico, ad ius Regni, & non ad ciuile confugere debet. 489
Iudex Ecclesiasticus qui negligens fuit, in reiudicando clerico, à sæculari iudice detento grauissimè puniendus est. 188. num. 8
Iudex Ecclesiasticus non potest inhibere sæcularem, absque præuia causæ cognitione circà clericatum. 190. num. 15
Iudex Ecclesiasticus lite pendente, præcipere potest iudici sæculari, ne lite pendente, in causa procedat. 193. num. 21
Iudex Ecclesiasticus contrá laicos merces deprauatas vendentes procedit. 218. a
Iudex Ecclesiasticus punit sacrilegos. 302
Iudex Ecclesiasticus an lusores laicos possit punire. 222
Iudex Ecclesiasticus punit laicos concubinarios, & quibus pœnis. 255
Iudex Ecclesiasticus cõcubinam publicam clerici punit. 262
Iudex Ecclesiasticus incestuosos laicos punit. 286
Iudex Ecclesiasticus punit laicos adulteros, & quibus pœnis. 292
Iudex Ecclesiasticus Sodomitas laicos punit, & qua pœna. 299
Iudex Ecclesiasticus punit laicos exercentes cõtractus prohibitos, quos, *Mohatras* appellamus, & qua pœna. 306 c
Iudex Ecclesiast. punit laicos periuros. 319
Iudex Ecclesiasticus punit laicos, coràm illo litigantes, contumelioſa verba in illum proferentes. 324
Iudex Ecclesiasticus laicos percussores clericorum punit. 303
Iudex Ecclesiasticus nõ potest facultatẽ clericis cõcedere, vt in criminalibus causis, coràm sæcularibus iudicibus proferant testimonium. 346. num. 26
Iudex Ecclesiasticus punit laicos sortilegos, & qua pœna. 364. b
Iudex Eccles. laicos blasphemos punit. 374
Iudex Ecclesiasticus punit laicos, qui sinè ordinibus, sacra ministrare sunt ausi. 291
Iudex Ecclesiasticus laicos, pertinaciter in excommunicatione permanentes punit. 392. num. 7
Iudex Ecclesiasticus qui innocentem clericũ capere fecit, puniendus est. 404. n. 2.
Iudex Ecclesiasticus an possit clericos ad triremes cõdenare. 485. nu. 3. & fo. 486
Iudex Ecclesiasticus an mitrationis pœna vti possit. 485. nu. 2
Iudex Ecclesiasticus an possit reos laicos capere, & in proprium carcerem mittere. 410. c. & latius fol. 509. num. 6
Iudex Ecclesiasticus sæculare auxilium implorat. 504. num.

Iudex Ecclesiasticus àn in ciuilibus controuersijs, possit contra laicos proprias sententias, capiendo pignora exequi. 107. num. 7

Iudex Ecclesiasticus án possit clericum condemnare in quantitate aliqua, ex qua soluatur salarium Fiscali, aduocato, aut notario curiæ. 521. numero. 3.

Iudex inferior ex causa pœnam legalem potest minuere. 488. à

Iudex quando à iure communi recedit, àn debet in sententia causam exprimere. ibi. b.

Iudex compellere potest reum, ad iuramentum præstandum de veritate dicenda. 13. num. 2

Iudex originis àn procedere possit, contrà subditum ob delictum alibi commissum. 12. num. 2

Iudex sęcularis non potest clericum absentem condenare, pœna pecuniaria, apud Hispanos dicta, *Del desprez*. 187. numer. 7. 7

Iudex sęcularis àn teneatur sententiam iudicis Ecclesiastici, sinè causæ cognitione exequi. 476. num. 2

Iudex sęcularis statim, sine mora inquisitorum sentẽtiam tradere debet executioni. 478. a

Iudex ex officio suo in qualibet causa criminali, post testium publicationem, pro reo, & contra reum, potest testes examinare. 517 num. 1. & 3

Iudex ex proprio ofício rationem damnorum habere potest. 517. numero. 2

Iudex etiam officio eius non implorato, pœnam minuere potest. 518. numero. 4

Iudex ex eius officio, accusatorem criminosum potest repellere. ibi. numero. 6

Iudæi antiquitus in Hispania incolatum habuerunt, & iustissimis causis ab ea fuerunt expulsi. 70. num. 9

Iudęi vel alterius sectę in Hispaniarum regnis non possunt manere. 71. numero. 10.

Iudaica macula infecti, vt in plurimum malis moribus corrupti sunt. 72. numero. 12.

Ex Iudæis descendentes, vel ex alia infecta familia, à Collegijs, confraternitatibus, & ab alijs societat.bus, iustissimè repelluntur. 71. num. 11

Apud Iudæos & Ethnicos, nullus ad sacerdotium promouebatur, qui labem generis pateretur. 73. num. 13

Ius Regium apùd Hispanos ius commune appellatur. 489. c

L.

LAici clericos accusare non possunt. 10. num. 1. & fol. 11. a

Laici clericos accusare possunt in decem casibus, qui scribuntur. fol. 11. a

Laici diuina munera celebrantes, quam pœnam patiuntur. 29. num. 1

Laicus quidam Compluti, finxit se clericũ esse, vt duas Missas celebraret, & qua pœna fuit punitus. ibi. litera. a.

Laicus in criminali causa, contrâ clericum testis esse non potest. 436. numero. 1.

Laicus legitimus est testis contrâ clericum, in criminali causa, quandò veritas aliter non posset probari. ibi num. 2

Laicus legitimus est testis contrà clericum in notorio crimine, nec non in crimine hæresis, Læsæ Maiestatis, & simoniæ. 437. num. 3.

Laici àn admittantur ad probandam famam, contra clericos. ibi. numero. 6.

Laicus qui coràm sęculari iudice clericum conuenit, causam perdit. 194. numero. 26.

Lex Oratio. ff. de sponsalib. interpretatur. 241

Lex diffamari. C. de ingen. & manumis. 19. F

Lex fin. ff. de his qui deiecerunt, vel effud. interpretatur. 491. num. 3

Lex per. ff. de Senator. interpre. 162. numero. 37.

Lex filios. C. de muni. origi. lib. 10. ibi.

Lex.6.tit.22.par.4.58. 2
Lex.26.titul.3.lib.1.ordi.noui.156.num. 21.
Lex.5.tit.6.lib.1.ordi.noui. ibi.
Lex.25.tit.7.lib.1.ordi.noui.ibi.num. 20.
Lex.1.&.2.tit.5.lib.8.ordi.noui.
Lex.1.&.5.tit.3.lib.1.ordi.noui.9.col.1.cũ sequent.
Lex.5.tit.7.parr.5. 174
Lex.7.tit.4.lib.1.ordi.noui.192.num. 20
Lex 1.tit.9.par.7. 208
Lex.1.tit.19.par.7. 285
Literæ dimissoriæ (quas vulgo *Reuerendas* appellant)ab hinc multis sęculis receptæ sunt.
Litere dimissoriæ quam formam obtinere debent. ibi.
Literæ dimissoriæ ab Episcopo originis,domicilij, vel beneficij sunt concedendæ. ibi.
Literæ dimissorię concedi possunt ab Episcopo electo,& confirmato, nec desideratur quòd sit consecratus. ibi.
Literæ dimissoriæ à solis Episcopis,& non ab Abbatibus,mittendæ sunt. ibi.
Literas dimissorias non tribuit capitulũ sede vacante,nisi in tribus casibus. ibi.
Literas dimissorias non mittit Archiepiscopus subditis suffraganeorum. 94
Literæ dimissoriæ morte concedentis minimè spirant. ibi.
Literis dimissorijs non concessis, in tribus casibus ordinari quis potest ab alieno Episcopo. ibi.
Literis dimissorijs non concessis', qui ab alieno Episcopo fuerit ordinatus, qua pœna puniendus sit. 96
Literis dimissorijs minimè concessis, nec minores ordines, aut tonsura potest cõferri. ibi.
Literas alienas aperiens, & eas aduersario ostendens,in falsi crimen incidit. 358. num. 1
Literæ delegatorum Apostolicæ sedis,antè illarum executionem, in Hispaniarum regnis,à summis Senatoribus examinantur.156.num. 19
Literæ Apostolicæ in derogationem iuris patronatus Regij, vel priuatorum, in Hispania minimè executioni traduntur, donec Summus Pontifex consulatur. ibi. num. 20
Ludus taxillorum clericis prohibitus est. 219. num. 1
Lusor clericus qua pœna puniatur. 220. num. 2
Lusor clericus etiam trãsactis duobus mensibus, Hispaniarum legibus statutis, à iudice Ecclesiastico puniri potest,ibi. num. 3
Lusor clericus, iubente superiore, quæsita in ludo restituere tenetur, nec curandum est, án tempus Regiarum constitutionum transactum sit. 221. num. 4.
Ludus taxillorum àn clericis liceat. 221.
Ludi quam plurima mala. ibi.
Lusor clericus, qua pœna in Archiepiscopatu Toletano puniatur. 222
Lusor taxillorum, quibus pœnis in Hispaniarum regnis sit plectendus. 223. e.
Ludo perditâ ab scholari, restituenda sunt, quamuis terminus Regijs constitutionibus præscriptus, effluxerit, quod Salmanticensis Academia obseruat. 223

M.

Malefactorem eripiens, à iudicis potestate, qua pœna puniatur. 357
Malum nomen siniſtram suspicionem generat. 20.& sequen.
Manus in seipsum injcere, nunquàm nec obseruandam castitatem licuit. 40.num. 10
Maritus si post adulterium à muliere commissum,eam carnaliter cognouit, ea mortua, non potest ordinibus infigniri. ibi. num. 3
Martinus Bustos sacrorum decretorum professor Salmant. Academiæ laudatur. 236
Matthæi locus. cap. 19. explicatur. 46. num. 9
Matrimonium clãdestinum dupliciter perpenditur. 233. a

Matrimonij forma quæ hodie seruanda sit, ex decreto concil. Trid. ibi.
Matrimonij subitam quamnam sufficiat monitio neque decretum sac. Tri. desideratur. ibi.
Matrimonium licèt valeat sine monitionibus, parrochus qui eas omittit, grauiter peccat. 234.
Matrimonium coràm parrocho, & testibus celebratum valet, quamuis parrochus nullis verbis vtatur. 235.
Matrimonium coràm parrocho & testibus celebratũ valet, licèt parrochus dissentiat, & contradicat. ibi.
Matrimoniũ coràm parrocho celebratũ, cui ab ordinario interdictũ est, ne aliquos matrimonio cõiungat, àn validum sit. 236.
Matrimonium celebratum coram parrocho, qui nõ est proprietarius, sed vicarius qui ad nutum ordinarij potest remoueri, àn validum sit, quando ordinarius à principio prohibuit. 237.
Matrimonium celebratum corám parrocho, qui per vim, vel metum interuenit, vtrùm sit validum. ibi.
Matrimonium celebratũ coràm parrocho, qui nèc vidit, nec audiuit quę agerentur, àn firmitatem obtineat. ibi.
Matrimonium celebratum corâm parrocho, qui præter spem, & aliud agens, audiuit verba matrimonialia, àn sit iudicandum legitimum. ibi.
Matrimonium contrà formã concilij Tridẽtini contractum, nullum est: validè tamẽ postea contrahi potest. ibi.
Matrimonium contrahentes cõtrà concilium Triden. grauissimè peccant, & quibus pœnis puniendi sunt. 238.
Matrimonium celebratum à parrocho, extrà opidũ, & propiam parrochiam inter subditos, validum est. 242.
Matrimoniũ ab alieno sacerdote celebratũ, vt firmitatem obtineat, propij parrochi expressa licẽtia desideratur, nec tacita sufficeret. 243.
Matrimoniũ ab alieno sacerdote celebratũ, vt validum sit, licentia propij sacerdotis præcedere debet, nec sufficeret quòd postea sequatur. ibi.
Matrimonium quãdò coràm propio parrocho, dicatur celebrari, & quis dicatur proprius parrochus. 244.
Matrimonium contrà formam decreti concilij Trid. contractum, non debet ab ordinario in sententia proferenda, de nouo iterari, sed declarari inritum, & nullum à principio fuisse. ibi.
Matrimoniũ impedientes, siuè clerici, siuè laici fuerint, grauiter puniendi sunt. ibi.
Matrimoniũ vt legitimè cõtrahatur sine monitionibus, in casu cõcilij Trid. generalis Episcopi vicarius dispensare potest. 245.
Matrimoniũ vt sinè monitionibus contrahatur, quę sint iustę dispensandi causæ, ibi
Matrimonij forma diffinita in decreto concil. Triden. non extenditur ad sponsalia de futuro. 239.
Matrimonium à principio nascentis Ecclesiæ, clericis interdictum fuit. 267. a.
Matrimoniũ nec apud Barbaros & incultos homines cõtrahi licebat illis, qui cõtemplationi & Dei ministerio dicati erãt. 268.
Matrimonium monachis semper fuit prohibitum. ibi.
Matrimoniũ cõtractũ à religiosis Societatis Iesu, post tria vota emissa, quãdiu in ipsa Societate fuerint, nullum est. 269.
Matrimonium qui contraxerit, dimissa vxore, qua pœna puniatur. ibi
Matrimonium secundum contrahens, viuẽte coniuge, ab inquisitoribus punitur, & quibus pœnis. 270.
Matrimoniũ secũdũ contrahens viuẽte cõiuge, minimè est ipso iure excõmunicatus, ibi
Matrimoniũ secundũ contrahẽs, quibus pœnis Hyspaniarum Regnijs puniatur. 271.
Matrimonium quò ad Thorum separatur, propter nephandum crimen. 295.
Medicus salariũ publicum habens, potest ab sponte dantibus oblata recipere. 101.
Membrũ quod propiè dicatur. § 47. num. 2.
Missa vnica à clerico celebrãda est. 114. n. 1.
Missas plures ex quibus causis, eadem die clerico celebrare liceat. 115. 2.
Missa priuatis domibus non licèt celebrari. 118. num. 1.
Missa si in priuato loco celebretur, qua pœna clericus celebrans sit puniendus, ibi. numer. 2.

Missa post concilium Tridentinum, antè lucem non debet celebrari, nec valet consuetudo in contrarium. 128. num. 1.
Missa antè diem, ex causa celebrari licet. 128. num. 3
Missa vsquè ad quam horam, post meridiè possit celebrari, ibi. num. 4
Missa audienda non est à derico publico, & notorio concubinario. 259. numer. 2. fol. 262.
Monialem carnalitèr cognoscens, quatuor crimina committitur. 274. a.
Monialem carnalitèr cognoscit, àn de vnoquoquè crimine, segregatim possit accusari. ibi.
Monialem carnalitèr cognoscens, à simplici sacerdote, minimè potest absolui, quiá Absolutio Episcopo reseruata est. ibi.
Monialem carnalitèr cognoscens, quibus pœnis in iudicio seculari, & in Hyspaniarum Regnijs puniatur. ibi.
Monialem carnalitèr cognoscens, Mediolanensi dominio, & Italiæ prouincijs, pœna mortis punitur. 275.

N.

NEgotiatio multis nominibus clericis est, interdicta. 164. num 1. & fol. seq.
Negotiatio clericis interdicta est, quandò ipsi personalitèr exercent. 166.
Negotiatio clericis intærdicta nó est, quandò subest necessitas. ibi.
Negotiator clericus quis dicatur. ibi.
Negotiator clericus minimè dicitur, qui fructus sui beneficij, vel perceptos ex propijs fundis vendit. 167.
Negotiator clericus, qui in negotiationis munere delinquit, à iudice Ecclesiastico puniri debet. ibi.
Nefandi criminis grauitas vide in verbo sodomia.
Nephyti qui dicantur. 67. num. 1
Neophitus non potest sacris ordinibus insigniri, ibi. num. 2.
Neophytus quandò ad Ecclesiasticos ordines potest promoueri. 69. num. 7.
Neophytus contrà Christianum, testis esse non potest, ibi. num. 5.
Neophytus is dicitur, qui nupèr religioné ingressus est. 77. num. 25
Neophitis officia secularia interdicta sunt. 68. num. 3.
Nobilis non recantat palinodiam. 209.
Notarius àn pro ordinis instrumento, mercedem aliquam possit recipere. 101
Notarius vide latè in verbo Tabellio.
Nuptiæ secúdę minimè possunt benedicti. 246. num. 1
Nuptias secundas si clericus benedixerit, qua pœna puniatur. 239. num. 2.
Nuptiæ benedictendę non sunt, temporibus ab Ecclesia prohibitis. ibi.
Nuptias prohibitis temporibus clericus benedictes, qua pęna puniatur, nec non cē trahentes. 248.

O.

OBligati ad publica ratiocinia, non possunt ordinari. 59. num. 1.
Obligati ad priuata ratiotinia, sacris ordinibus pussunt insigniri. 60. num. 3
Obligatus ad publica ratiotinia, præstita fideiusione potest ordinari. 61. num. 6.
Officia curiarum Ecclesiasticarum non possunt locari. 10. num. 2. & fol. 12. b.
Officium diuinum à clericis recitãdum, est non recitantium pœna. 163. num. 1.
Officium diuinum non recitans, fructus restituere tenetur. ibi
Officium diuinum dicere tenentur clerici, quamuis in publicis Ginasijs literis incumbant. 164.
Officialis Episcopi quis dicatur. 5. num. 1.
Officialis Episcopi in quo à vicario generali differat. ibi.
Officialis Episcopi, vt corrigere, & punire crimina possit, potestas expræssa sibi est demandanda, ibi. num. 2
Officialis Episcoporum per se ipsos, iam de clericorum causis criminalibus cognoscunt. 6. num. 6
Officiales Episcoporum ex generali mandato, inquirere possunt, ibi. num. 3
Officia secularia neophitis sunt prohibita. 68. num. 3.
Offensus si dixit se nolle accusare, àn postea accusare volens sit audiendus. 17. nu. 10.
Ordinari nullus debet per saltum. 80. nu. 1.
Ordinatus per saltum ordinis caret executione, ibi. numer. 2.

Ordinatus si aliquis fuerit per saltum an possit cum eo Episcopus dispensare. 81. numero. 3
Ordinatus in maioribus ordinibus, & eorũ titulum ostendens, in minoribus legitimè ordinatus presumitur 82.a.
Ordinatus per saltum charaterem ordinis recipit, non verò ordinis executionem. 80.num. 1
Ordinari nullus potest, absquè mortali crimine, non suscepto confirmationis sacramento. 81.a.
Ordinari nullus debet furtiuè. 83. num. 1
Ordinatus furtiuè qua pœna puniatur, ibi. numer. 2.
Ordines Ecclesiastici, diuersis diebus sunt conferendi. 85.c.
Ordinatus extra tempora, vel antè legitimam ætatem, vel ab alieno Episcopo, ordinis executione suspendẽdus est. 86. numero. 1
Ordinatus aliquo de prædictis tribus modis, hodiè ipso iure suspensus est, & celebrãs efficitur irregularis. 87. num. 2
Ordinatis antè legitimam ætatem, an cogatur continere. 88. num. 4
Ordines minores quo tempore debeant cõferri. 89.a.
Ordines sacri, non nisi Sabbatis quatuôr tẽporum conferri debent, ibi.
Ordines sacri qua ratione, dictis temporibus, & non in alijs, conferantur. ibi.
Ordines sacri duobus casibus, ad Dominicos dies possunt transferri. 90.
Ordines sacri quocunquè tempore, à Pontifice Romano conferuntur. ibi.
Ordines singuli qua ætate debeant conferri. 92.b.
Ordinatus antè legitimam ætatem, an ea sũperbeniente possit ministrare. 92.
Ordinatus à Simoniaco non recipit ordinis executionem. 100. num. 1
Ordines sacri, minores, & prima tonsura, sine præmio, vel mercede conferri debent, ibi. a.
Ordinatus ab excomunicato charaterem ordinis recipit, non verò executionem. 101. numer. 2
Ordinatus ab Episcopo hæretico forma Ecclesiæ seruata, charaterem ordinis recipit, non autem executionem. 102. numero. 1.
Ordinatus à suspenso, non recipit ordinis executionem, quamuis charaterem recipiat. 103. num. 1
Ordinatus ab Episcopo qui loco simul, & dignitati renuntiauit, executionẽ ordinis minimè recipit. ibi.
Ordinis sacramentum interdicti tẽpore nõn potest conferri. 104. num. 1.
Ordinatus præbiteratus ordine, interdicti tempore, irregularis est. 105. numero. 6.
Ornamenta Ecclesię comodari non possunt & qua pœna transgressores puniantur. 121.c.

P.

PApa an in beneficiorũ pluralitate, possit dispensare. 132. num. 4.
Papa potest pœnam mortis imponere statuẽdo, non verò exequendo. 184. num. 4.
Papæ scribenti pro illiterato, obtemperandum non est. 62. num. 5
Papa quocunquè tẽpore ordines cõfert. 90
Parrochus propius ad matrimonij celebrationem quis propiè dicatur. 244.
Parrochus qui extra opidum subditos nulla interueniente causa coniungit, arbitraria pœna punitur. 242.
Parrochus, vel sacerdos qui alienos coniungit, vel benedixit, ipso iure suspensus est, ibi
Parrochus cuius negligentia infirmus, non receptis sacramentis decessit, ab officio remouendus est. 125.
Parrochialem habens Ecclesiam, si intrà annum non promouetur, ipso iure ea est priuatus. 146. num. 1.
Parrochalis Ecclesiæ priuatio, vt in casu superiori locum obtineat, annus à quo tempore, currere incipiat, ibi. numero. 2.
Parrochialem Ecclesiam habens, intrà annum ab ordinario moneri potest, vt promoueatur. 147. num. 4
Parrochialem Ecclesiam habens, dato iusto impedimento, à pœna excusatur. 146. num. 3.

Parrochialem Ecclesiam habens, si intrà annum coràm ordinario cóparuit, qui nol luit illum propter scientiæ defectum, vel aliam causam ordinare, in nullam pœnà incidit. 147.a.

Parrochialem Ecclesiam obtinens, in nullam incidit pœnam, donec annus lapsus sit, & vltima anni die potest ordinari. 146.

Parrochialem Ecclesiam habens, sacrorũ canonum pœna nõ punitur si pacificà possessionem, parrochialis Ecclesiæ, minimè fuerit consequutus, ibi. b

Parochialem Ecclesiam habens, àn excusetur à pœna, propter impedimẽtum, quòd in fini anni superuenit, ibi

Parricidij crimen grauissimum. 335

Pœnitencia solennis ab ordinibus sacris repellit. 78. num. 1

Pœnitentia solennis àn hodie in vsu sit. 79. b

Pater vsumfructum retinet in bonis filij antè clericatum quæsitis. 455.g.

Pœnitetia publica moribus recepta est. 88. b.

Pœnitentiæ solennis impedimentum ad sacros ordines, àn Episcopi dispensatione tolli possit. 78. num. 3

Pœna amissionis naturalitatis, & bonorũ temporalium, in his Hyspaniarum Regnijs, cótrà clericos est frequetissima. 155. numer. 18

Pœna per legem secularem statuta, contrà arma deferentes, àn clericos comprehendat. 167

Pœna priuationis beneficij imponi non potest, nisi in iure exprimatur. 445. numero. 1

Pœna priuationis beneficij, in sententia expressè exprimenda est, ibi. num. 3

Pœna priuationis beneficiorum, àn extendatur ad beneficium, quòd priuatus extrà iurisdictionem habet. 446. numero. 4.

Pœna priuationis beneficiorum, àn extendatur ad fructuum restitutionem, ibi. numero. 5. & 6.

Pœna verberorum in clericorum personis, qua ratione sacris canonibus fuit instituta. 456. num. 1

Pœna verberorum contrà clericos, non nisi pro magnis criminibus imponenda est ibi. num. 2

Pœna verberorum contrà clericos, secularium ministerio exequenda non est, ibi. numer. 3

Pœna verberorum imposita ab Ecclesiasticis iudicibus, quamuis sanguinis effusio interueniat, nulla irregularitas contrahitur, ibi, num. 4

Pœna verberorũ nec Hyspania, nec in Regno Franciæ nec in Mediolanensi domino, contrà clericos recepta est. 457.a.

Pœna pecuniaria à iudicibus Ecclesiasticis imponitur. 481. num. 1

Pœna pecuniaria retineri potest, à iudice Ecclesiastico, quandò, per legem, vel statutum sibi defertur. 482. num. 3.

Pœna pecuniaria si solui non potest, à clerico, non est corporali plectedus ibi. nu. 4.

Pœna pecuniaria ab inquisitoribus imponitur. 483.

Pœna corporalis rarissimè clericis imponenda est. 484

Pœna triremium àn possit imponi, ab Ecclesiasticis iudicibus. 485. num. 3. & fol. 487.

Pœna mitigationis ab Ecclesiastico iudice imponi potest. 485. num. 2

Pœnis imponendis consuetudo attendenda est. 496. b.

Pœna quandò iure non est statuta, arbitrio iudicis relinquitur. 491. num. 1

Pœnis arbitrarijs imponendis, multa sunt à iudicibus obseruanda. 492. b.

Pœna arbitraria àn vsquè ad mortem extendi possit, ibi. num. 4. & fol. 493. d.

Pœna legalis àn ex causa possit moderari. 487. num. 1

Pœna legalis ex causa à iudice inferiori moderatur. 488.

Pœna delicti si iure expressa non reperiatur, qua pœna tunc clericus sit puniendus. 487. numer. 3

Pœna tex. in cap felicis de pœnis libr. 6. àn habeat locum contra illum, qui contumeliosa verba in Cardinalé proluit. 205. numer. 3

Pœna tex. in c. 1. de homici. lib. 6. àn in percussoribus, locũ habeat. 337. num. 6.

Pœna dicti cap. 1. vtrùm locum habeat, si mors sequuta non sit ibi num. 6.
Pœna legalis in animæ iudicio locum non habet. 199
Periurij crimen grauissimum est. 318. a.
Periurus clericus officio, & beneficio, deponendus est. 316. num. 1
Periurus clericus an sit ipso iure beneficio priuatus. 317. num. 3. & fol. 318. c.
Periurus an is censeatur, qui promissionem fide cõfirmatã, nõ adimpleuit. 317. nu. 2
Periurus an pendente accusatione, possit beneficio renuntiare. 318. c.
Periurum sinè dolo commissum, ordinaria criminis pœna, non punitur. 319
Periurium nec ordinaria pœna punitur, propter dificultatem adimplendi iuramẽtum. ibi.
Periurus laicus à iudice Ecclesiastico punitur. ibi.
Periuro beneficij collatio facta, an sit nulla ipso iure. ibi.
Periurus ordinaria criminis pœna non punitur, quandò per inquisitionem procedituꝛ. 322.
Piscatio clericis interdicta non est. 213
Piscatione clerici vti non possunt, temporibus Regijs Hyspaniæ constitutionibus prohibitis. ibi.
Prælatus qui compertum habet, quòd clericus concubinarius efficeretur deterior, si præcisè compelleretur dimittere concubinam, poterit sinè peccato ad tempus tollerare. 262. num. 4
Prima tonsura an vnius testis testimonio probatur. 191. num. 17
Proxeneta illicitorum contractuum, qua pœna puniatur. 176
Publicani gabellas à clericis indebitè exigentes, qua pœna puniantur. 176.
Purgatio canonica accusatore apparente iudici non debet. 495. numer. 1
Purgatio canonica iudicis arbitrio relicta est ibi. num. 3
Purgatio canonica quibus modis, & qua forma facienda est. 496. numer. 4. & sequenti
Purgatus semel de aliquo crimine, vtrùm de eodem possit posteà accusari, ibi. n. 11
Purgatio canonica quandò indicenda est, multa à iudicibus Ecclesiasticis sunt præcauenda. 497. num. 13
Purgatio canonica antiquitùs summæ fuit vtilitatis. 497. in annot.
Purgatione canonica ad remouendum scandalum, multi Summi Pontifices, de grauissimis criminibus infamati, vsi fuerunt. ibi.
Purgatione canonica deficiens, punitur vt conuictus. 498. num. 1
Purgatione canonica si clericus defecerit, & traditus fuerit curiæ seculari, pœna ordinaria puniri non debet. 499. num. 4.
Purgatio canonica in vsu non est, vel raro ca vtendum. 500. num. 5. & fol. 498.
Puteus vulgaritèr dictus de *fantorcaz* an olim fuerit carcer clericorum Diœce. Toletꝛ.

Q.

QVandò de domicilio fit mentio, de habitationis domicilio intelligitur. 24. numer. 2
Quæsita à clericis ex illicita negociatione, in vsus pauperum sunt eroganda. 165. numero. 2
Quæsita ex illicita venatione, in animæ iudicio restituenda non sunt 214. b.
Quæ crimina digna sunt depositione, iudicis arbitrio relinquitur. 459. nu. 3
Qui solennem egerit pœnitentiam irregularis est. 78. num. 1
Quomodò olim prohibitum fuit clericis secularibus officijs vacare 178. num. 3

R.

RAptores bonorum Ecclesiarum, quibus pœnis puniantur. 381.
Raptores mulierum matrimonij causa, ipso iure excommunicati sunt. 257
Raptores clerici mulierum causa matrimonij, ex concil. Triden. decreto, de proprio gradu sunt deijciendi. ibi.
Rebaptizatus non potest ad Ecclesiasticos ordines promoueri. 36. num. 1
Rebaptizatus qua pœna puniendus sit. ibi. num. 2
Rebaptizatus non solum à principio irregularitatem contrahit, sed si posteà sciens raptam habuerit. 37. B.

Re-

Rebaptizatus metu cadenti in constantem verum, ân sit irregularis. ibi.
Rebaptizatus ea cõditione, si est baptizatus &c. quandò ab irregularitate sit immunis. ibi
Rebaptizatus iusta ignorantia, irregularis non est, nèc rebaptizans. 39. col. 1.
Receptores curiarum Ecclesiasticarum, vt implurimum mali, & longè à tribunalibus repellendi sunt. 4.
Receptoribus ab Ecclesiasticis tribunalibus expulsis, saluberrimum traditur consilium, quo dicta tribunalia probè, & integerimè gubernentur. ibi.
Religio Societatis Iesu laudatur. 269
Residẽtia personalis in omnibus beneficijs desideratur. 141. num. 1. cum sequen.
Residentia hodiæ ex nouissimo concilio Triden. & ex Romanorum Pontificum decretis in beneficijs omnibus curam habentibus animarum, sub multarum pœnarum impositione desideratur. 142. a.
A residẽtia personali parrochus excusatur, per duos menses, ex causa quæ sibi iusta videatur, neç ordinarij licentia requiritur. 143
A residentia parrochus. 24. casibus excusatur. 144
A residentia excusat prælectio, vel professio Tchologiæ. ibi.
A residentia excusat sacrorum canonum proffessio. ibi.
A residentia non excusat cæterarum scientiarum professio, nisi propij Episcopi licentia accesserit. ibi.
A residentia excusat iussus Roma. Pontifi. quandò aliquem coram se competere iubet. ibi.
A residentia excusat Episcopi obsequium quo ad duos canonicos. ibi.
A residentia non excusantur scriptores bullarum, vel procuratores Romanæ curiæ. ibi.
A residentia excusat absentia quæ contingit, gratia congregationis generalis concilij. ibi.
A residentia aduersa valetudo excusat, ibi.
A residẽtia necessitas Ecclesiæ excusat, ibi.
A residẽtia graues inimicitię excusant, ibi.
Reus qua forma à iudice de crimine sit interrogandus. 425. a.
Reus ân teneatur delictum confiteri iudici interroganti. 426
Reus non potest absolui à sacerdote, nisi animo conceperit, veritatem patefacere. 428
Reus si iudici interroganti non respondet, quid hoc casu iudex facere debeat, ibi.
Reus statim & sinè mora cõfiteri tenetur, ibi.
Reus de crimine conuinctus, licèt in iustè torqueatur, crimen tamen confiteri tenetur. ibi.
Reus iuxtà mentem iudicis interrogãtis respondere debet, & non captiosis verbis vti. 429.
Reus non tenetur iudici respondere, quandò exemptus est ab illius iurisdictione, quia clericus, scholaris, aut indebitè ab Ecclesia extractus. ibi.
Reus vt possit à iudice interrogari, quæ probatio criminis contrà eum debet præcedere, ibi.
Reus in causa capilati, an excusari possit à crimine confitendo, quandò de suo honore, & fama controuertitur. ibi.
Reus de occulto crimine a iudice non potest interrogari. 430
Reus etiam in causis fidei de occulto crimine non interrogatur, nisi ex propia confessione, ad hoc causam dederit. ibi.
Reus si facto fuerit à iudice interrogatus, nõ tenetur respondere. 431.
Reus in casu dubij, ân iudici interroganti teneatur respondere. 432.
Reus vt possit a iudice interrogari, an indiciorum illi copia danda sit. ibi.
Reus si à crimine absoluitur an possit expẽsis condemnari. 521. a.

S.

Sacramentum Eucharistiç, summa diligentia, & veneratione, custodiendũ est 145. num. 2.
Sacramenta altaris, minimè debent, nisi à ieiunis celebrari. 113. num. 1.
Sacramentum ordinis, interdicti tempore, non

non potest celebrari. 140. num. 1.
Sacramentum confirmationis bis suscipiens an sit irregularis. 38. col. 1
Sacrilegij diffinitio. 301. num. 1
Sacrilegus clericus deponendus est, ibi. numero. 2.
Sacrilegus laicus à iudice Ecclesiastico punitur, & qua pœna. 302.
Sacrilegus laicus à iudice seculari punitur. ibi.
Sacrilegus ad Ecclesiasticos ordines, nõ potest promoueri. ibi.
Sacrilegus immunitate Ecclesiæ non gaudet. ibi.
Sacrilegij causa laicus clerici percussor, à iudice Ecclesiastico punitur, non verò quã dô iniuriosa verba tantùm protulit. 303.
Sacrilegij crimine vterquè Iudex procedit, Ecclesiasticus, nempè & secularis, ad imponendas pœnas suo foro statutas, non obstante prœuentione, vel condẽnatione ab altero facta. 304.
Sacrilegij crimine casu suprà constituto, laicus iudex minimè tenetur stare processui, ab Ecclesiastico facto. 302.
Sacrilegij quatuor species constituuntur. 301. num. 3.
Sacrilegus laicus an possit à iudice Ecclesiastico capi, & in carcerem mitti. 302.
Sacerdos reuelans sacramentalẽ confessionem qua pœna puniatur. 364
Sacerdos sacramentalem confessionem reuelat, quandò asseuerat, aliquem habere peccatum aliquod, á quo ipse absoluere non potest. 365. num. 3
Sacerdoti asseueranti, se habere licentiam reuelandi sacramentalem confessionem, an fides ei prœstanda sit. 366. num. 4.
Sacerdoti reuelanti confessionem sacramẽtalem, nulla fides prœstanda est. 369.
Sacerdos si in testem producatur, iurare potest se nihil scire, ex his quæ sacramentali confessione nouit. ibi.
Sacerdos iuuete superiorie, patefacere tenetur id de quo interrogatur, quandô nõ solũ nouit, in cõfessione sacramentali, sed alia via compertum habuit. ibi.
Sacerdos non dicitur sacramentalem confessionem reuelare, quandô aliquem sacramentalitèr absoluisse fatetur. ibi.
Sacerdoti asseueranti aliquem á suis peccatis obsoluisse an ei fides sit præstãda. 369
Schismaticus clericus qua pœna puniatur. 379.
Schismę diffinitio eiusquè grauitas. 380.
Scholasticus nuncupatus Albornoz grauitèr reprehenditur. 241
Sententia absolutoria superè denũtiatis prolata, vtrùm proficiat sicùt prolata super accusatis. 17. num. 8
Seruus non potest sacris ordinibus insigniri. 57. num. 1.
Sigillum de alienis literis remouens, pœna falsi punitur. 359. a.
Simoniæ diffinitio scribitur. 312. & 313.
Simoniæ crimẽ merè Ecclesiasticũ est. 314.
Simoniæ crimen signis, & coniecturis probatur. ibi. b.
Simoniacus non recipit ordinis executionem, ibi. c.
Simonia nec mentalis, nec conuentionalis, si realis non fuerit, minimè priuationem inducit. 314. d.
Simoniacus in ordine, & beneficio, ipso iure excommunicatus est. 315.
Simoniacus non est censendus, quo ad excommunicationem incurrendam, qui cõducit, aut emit vicariam, spiritualem iurisdictionem habentem, ib.
Simoniacus est qui aliquid pro ordinum collatione recipit, etiàm pro prima tonsura, pro literis dimissorijs, testimonialibus, vel pro sigillo. 315.
Simoniacus non est censendus, qui subceptis ordinibus, aliquid dat. ibi.
Simonia licet cõmittatur in emptione, vel venditione pensionis, non tamẽn hoc casu sententia excommunicationis incurritur. ibi.
Simoniæ crimen (quod confidentiæ appellant) grauissimum est, & quibus modis committatur. ibi.
Synodalis Salmantina constitutio interpretatur. 239.
Synodalis cõstitutio Toletana declaratur. 238.
Synodalis Toletana cõstitutio enucleatur. 241.

Sodomiæ crimen grauissimum est. 294. a.
Sodomiæ criminis grauissimæ pœnę diuersarum gentium. ibi.
Sodomiæ crimen qua ratione mutum, & nephandum, Hyspani iustè appellant. 295
Sodomiæ criminis causa, tempestates, & innumeræ calamitates proueniunt. ibi.
Sodomitę quare filij diffidentiæ nuncupentur. ibi.
Sodomitæ omnes nocte sanctissima Natiuitatis Christi decesserunt. ibi.
Sodomiæ crimen quandò committitur, Diabolus fugit, cum nec tam horrendum crimen cernere possit. ibi.
Sodomię causa matrimonium quò ad thorum separatur. ibi.
Sodomitis an sit aduocatus constituendus. 296.
Sodomię crimen omni tempore pœna vltimi suplicij punitum fuit. ibi.
Sodomitæ igne comburuntur. ibi.
Sodomitę bonis omnibus ipso iure priuantur. ibi.
Sodomitæ an illis tantum bonis per confiscationem priuentur, quę tępore commissi criminis obtinebant, an etiã post delictum quæsitis. 297.
Sodomiæ crimen cum hęresi conexionem habere videtur. ibi.
Sodomiæ crimine Inquisitores hæreticæ prauitatis iurisdictionem habent, in Regno Aragonię, & Valentię. ibi.
Sodomitæ an testamentum facere possint. 298.
Sodomita clericus antiquitùs depositus in monasterium detrudebatur. 294. numero. 2
Sodomitã clericus ex noua Pij Quinti constitutione, seculari curię traditur. 299
Sodomita occultus, & etiam peracta pœnitentia, suspensus est ordinis executione, & interim celebrans, efficitur irregularis. 299.
Sodomita non dicitur quis, quo ad criminis ordinariam pœnã, ex extraordinaria polutione, sed ex illa tantum, quæ est contrà naturam. 301.
Sodomita laicus à iudice Ecclesiastico punitur. 299.
Sortilegi qui propiè dicantur. 361. num. 1
Sortilegus clericus qua pœna puniatur. ibi.
Sortilegus laicus à iudice Ecclesiastico punitur, & qua pœna. 364. b.
Sortilegi, & diuinatores, acriter consutantur. 363. a.
Statutum Toletanæ vrbis, ab increpatione Montalui Hyspani defenditur. 75. numero. 18
Statutum sanctissimę Ecclesię Toletanę latissimè defenditur, contrà Henrri. Maur. Franciscanum 76. num. 19
Statutũ itèm sanctissimę Genensis, Ecclesię defenditur. ibi.
Statutum secularium puniens damna illata in prędijs, clericorum animalia vtrum cõprehendat. 172
Statuto laicorũ sanciri potest, quòd vermes, vellocustę á prędijs clericorum suis ex pẽsis expellantur. ibi.
Statutum prohibens nè extrà territorium vinum deferatur, vtrùm clericos comprehendat. 171
Stupri diffinitio. 278. num. 1
Stuprans virginem qua pœna puniatur. ibi num. 2
Stuprans virginem voluntariam, vtrum aliqua pœna puniendus sit. 279. num. 4
Stuprans virginem voluntariam, suæ animæ iudicio aliquid satisfacere teneatur, ibi num. 5. & latiùs fol. 283. c.
Stupratæ virginis consensus, stupratorem non liberat, à dotis prestationæ quandò ipsa sub parentis, tutoris, vèl curatoris potestate constituta est. ibi.
Stuprum virginì consentienti, importunis tamen precibus, dos prestanda est. 258.
Stuprator virginis voluntariæ, resarcire dãnum tenetur, quandò ipse stuprum publicauit. 283
Stupri damnum resarciendum est, si de eo in processu constat & stuprator condemnari debet, licèt, à parte non fuerit petitum. 282.
Stuprator qui allegat mulierem antèà corruptã, fuisse, probare debet, quia puella virgo se mpr presumitur. ibi.
Stuprator qualem dotem constituere tenetur. 285

Stuprator non tenetur integram dotem cõstituere, sed damnũ illatum resarcire. ibi.
Stuprum à clerico commissum cum virgine immatura, ordinaria criminis pœna non punitur. 282
Stuprum an cum vidua, honestè viuẽte committatur. 282
Suspensus propter crimen, si de facto celebrat, irregularis est. 88. num. 3
Suspensio quæ imponitur propter crimen, differt ab ea quæ imponitur propter cõtumaciam. ibi. num. 2
Suspensus ab officio, non censetur à beneficio suspensus. 443. num. 3
Suspensus à iure, si de facto celebrat, efficitur irregularis. ibi. num. 4
Suspensio alia temporalis, alia perpetua. ibi. num. 5
Suspensus propter peccatum, celebrãs non contrahit irregularitatem. 444

T.

TAbellionum animus corruptus punitionem delictorum impedit. 3. nu. 2
Tabellionum imperitia destruit mundum, & multorum conscientias in magno dis crimine constituit. ibi. b.
Tabelliones seu notarij imperiti, vel in officio delinquentes priuandi sunt, vel ad tempus ab officio remouendi. ibi.
Tabelliones seu notarij Apostolici nisi prę uio examine ordinarij non possunt in Archiepiscopatu Toletano officiũ suum exercere. ibi.
Tabellionum seu notariorũ officium, an vile sit iudicandum. 179. num. 1
Tabellionatus officium clerici possunt exercere. ibi. num. 1
Tabellionatus officium, clerici exercentes suis beneficijs priuandi sunt. ibi.
Tabellionatus officium clerici beneficiati in minoribus ordinibus constituti exercere prohibentur. ibi.
Tabellio si ad clericatum promoueatur licet non possit nouas rogationes (quas appellant) recipere vetera tamen instrumenta perficere potest. ibi.
Tabellio siue notarius qui pœna falsi ab Episcopo fuit condemnatus, & postea per eũ restituatur an instrumenta ab eo confecta firmitatẽ obtineant. 180. nu. 5
Tabellionis seu notarij officium Romæ in publicis Ecclesiasticis tribunalibus clerici possunt exercere. ibi. c
Tabernarum ingressus clericis prohibitus est, nisi causa peregrinationis. 254. n. 3
Taurorum agitationibus clerici non possunt interesse. 230. num. 3
Taurorum agitationibus si clerici interfuerint, mortaliter peccant. 231
Taurorum agitationibus si clerici interfuerint, arbitraria pœna puniendi sunt. ibi.
Taurorum agitatio an absque crimine fiat. 230.
Testis falsus grauissimũ crimen committit. 320. a
Testis falsus in Hispaniarum regnis Tallionis pœna punitur. 320. nu. 2. & fol. 322. b
Testis falsus in sacris inquisitionis tribunalibus tallionis pœna puniuntur. ibi.
Testis falsus in Romanę inquisitionis generalis prætorio qua pœna puniatur. 323.
Testis falsus ordinaria criminis pœna nõ punitur, quãdo falsitas nociua nõ est. 320
Testis qui circà accidentalia causæ falsum commisit pęna ordinaria non punitur. 321
Testis falsus non punitur ordinaria pęna, quandò falsitas sine dolo commissa est. ibi.
Testis falsus similitèr non punitur pœna ordinaria, quãdo per inquisitionẽ proceditur. 322
Testis falsus qui coràm iudice Ecclesiastico falsum deposuit, ab ipso punitur. 324
Testis non potest esse clericus in causis criminalibus, coram iudice sęculari, etiam protestatione interueniente, ne ad pœnam morris vel membri mutilationem procedatur. 345. num. 21
Testis clericus esse non potest in causis criminalibus coram iudice sęculari, quamuis pœna mortis, vel membri mutilationis non sequatur. ibi.
Testis clericus esse potest in criminalibus causis, ad probandam rei innocentiam. 343. num. 22

Testis clericus in criminalibus causis esse non potest, etiam in fauorem rei absquè Iudicis Ecclesiastici licentia. ibi.
Testis clericus absquè aliqua licentia in criminalibus causis coràm iudice Ecclesiastico esse potest. 346. numero. 23
Testis clericus vel regularis, qui de facto testimonium protulit in causis criminalibus, quamuis puniendus sit eius tamèn testimonium non vitiatur. ibi.
Testis laicus contra clericum esse non potest. 436
Testes duo àn in crimine hæresis sufficiãt. 438 d
Testes in crimine hæresis non publicantur. 439
Testis corpore vitiatus contra clericum in criminali causa esse non potest. 437. numero. 4.
Testes in grauissimis criminibus in quibus vertitur timor publicationis, àn debeãt publicari. 439
Testes publicandi sunt quamuis in sententia, qua causa ad probationem admittitur dictum fuerit cum onere publicationis & conclusionis. 433
Testes de auditu, vel de alijs indicijs deponẽtibus, in antiquis circá generis labem probant. 76. num. 20
Testes de qualitate generis pro militari dignitate consequenda, vel collegiorum ingressu deponentes publicandi non sunt. 77. num. 21
Titulus necessarius est ad Sacrorum Ordinum susceptionem. 50. num. 1
Titulus legitimus non oritur ex eo beneficio, quod tenue est, nec sufficit ad humanę vitæ sustentationem. 25. num. 4
Titulus minimè desideratur, quando quis ad minores ordines promouetur. ibi. n. 5
Titulus præsens ad Sacros Ordines necessarius est, nec sufficit qui in futurum speratur. 53. num. 6
Titulus coadiutorię àn sit legitimus. ibi. numero. 7.
Titulus legitimus censendus non est qui procedit ex vicaria temporali, vel ex beneficio Manuali. ibi. num. 8
Titulus an legitimus iudicandus sit, qui procedit ex capellania. 54. num. 9
Titulum legitimũ habere dicitur, qui prẹsti monium obtinet. ibi. num. 10
Titulum àn is dicatur habere qui pensionẽ obtinet. ibi. num. 10
Titulo ficto qui ordinatur, qua pœna punietur. 55. num. 12.
Tituli remissio post sacros susceptos ordines, nullo pacto ante ordinationem facto, nec irregularitatem, nec suspensionẽ inducit. 55. num. 13
Titulus patrimonij án priuilegia bonorum Ecclesię obtineat. ibi, num. 14
Titulum doctoratus ostendes, in cæteris, præsumitur insignitus. 82 a
Toletana ciuitas quondam Regia nuncupabatur. 76. num. 18
Tonsura clericorũ antiquissima est in Dei Ecclesia contra impios hæreticos ostenditur. 251
Tonsura maiori Episcopi & Religiosi quã clerici vtuntur, & quę sit ratio. 252
Tondere capillos semper ab illis receptum fuit, qui se Deo consecrarent. 252
Tonsura clericorum, quam significationem habeat. 251
Tondere comam, & barbam radere Deus Opt. Max. Leuit. c. 19. prohibuit, & quę fuerit ratio. 252
Tonsuram apertam deferre non tenentur clerici ea innitiati, qui priuilegia clericorum non gaudent. 253
Tonsuram clericalem si clerici non gestauerint mortaliter peccant. 250. num. 1
Torqueri clericus iure non potest. 417
Torquæri clericus potest, quamuis nulla infamia præcesserit. 422. a
Tortura àn possit imponi ex sola confessione extraiudiciali. 418. num. 2
Tortura in secunda instancia peti potest. 419. num. 5
Torqueri an is possit, qui vacillat in testimonio. 421. num. 9
Torturæ modus si excedatur, ad quid iudex teneatur. 421. num. 10
Tortura clericorum non debet esse tam seua sicut laicorum. 420. num. 6
Torqueri per laicum àn possit clericus

cus fuit Prælati iussu. ibi.
Tortura quando contra clericum imponitur, an priùs debeat degradari. 419. numero. 4.

V.

Vagabundus quis dicatur. 25. d
Vagabundus an sit remittendus ad locum commissi criminis. 24. & seq. d
Venatio clericis interdicta est. 210. num. 1
Venatio sanitatis, vel recreationis causa, an clericis liceat. 212. num. 6
Venatio adeò clericis interdicta est, quod in contrarium consuetudo introduci nō potest. 211. num. 5
Venatio an permittatur clericis, in minoribus ordinibus constitutis. 310. num. 3
Venatio an licita sit Episcopis. 212. a
Venatio interdicta est clericis temporibus Regijs Hispaniæ constitutionibus prohibitis. 213
Venatio licèt dictis temporibus clericis sit interdicta, non tamen præcisè condēnari debent pœnis Regijs constitutionibus stabilitis. ibi
Venationi operam dantes, quamuis clerici sint, expoliari possunt á iudicibus sæcularibus, & ipsorum ministris auibus, canonibus, & alijs instrumentis prohibitis. ibi.
Venatione illicita quæ acquisita sunt, in animæ iudicio non sunt restituenda. 214
Veneno qui occidit, dicitur proditorie occidere. 330. num. 1
Venenum qui emit ad occidendum, sed pœnituit, extraordinaria criminis pœna puniendus est. 321. b
Venenum qui alicui dedit, vt eum interficeret, sed adhibitis medicamentis mortem effugit pœna mortis ordinaria punitur. ibi.
Venefici criminis grauitas. 330. nu. 3
Veneficus clericus, qua pœna puniatur. 329. num. 1
Veneno sceleratissimo, nempè Eucharistia intoxicata Imperator Robertus vtriusque Siciliæ Rex fuit interfectus. 331. d
Vestis virgata & partita quæ dicatur. 248. num. 1
Veste virgata & partita, si clericus vsus fuerit eo ipso suspensus est. ibi. num. 2
Veste prohibita vtens si clericus fuerit, suspensus est. ibi. num. 2
Veste prohibita vtens, secretè tamen à pœna, immunis redditur. 249. num. 3
Veste prohibita vtens paupertatis causa similiter excusatur. ibi num. 4
Vestes quæ clericis sunt interdictæ explicatur. ibi. num. 5
Vestes honestę, & verè clericales, quæ dicantur. ibi. a
Vestes clericales non deferens qua pœna ex Concilio Tridentino puniatur. 250
Vestiales virgines liuidini vacantes, quibus pœnis plectebantur. 275. b
Vestes sacræ singulis diuinis ministris signatæ, ad diuina munera celebranda, an tiquissimæ sunt in Dei Ecclesia. 117. a
Vicarius generalis Episcopi an possit dispē sare, vt monitionibus non factis, matrimonium celebretur. 245
Vicarij generales Episcopi, quæ sit eius potestas & iurisdictio. 5. cum sequen.
Vicarij generalis iurisdictio Episcopi radijs illustratur. ibi.
Vicarius generalis Episcopi ordinarius dicitur. 246
Vicarij generalis tribunal & Episcopi vnū est. ibi.
Vicarius generalis Episcopi, in quo differat ab officiali. 5. num. 1
Vicarius generalis Episcopi corrigere & punire crimina potest. ibi.
Vicarius generalis Episcopi an ea expedire possit, quæ Concilio Tridentino arbitrio ordinarij relicta sunt. 245
Virgo puella semper præsumitur nisi contrarium probetur. 288
Virginum consecratio solis festis facienda est. 91
Vsurarius clericus officio, & beneficio, suspendendus est. 305
Vsurarius est infamis. ibi.
Vsurarius non potest eligi, nec præsentari ad Ecclesiasticum beneficium. 206
Vsurarum crimen à iudice Ecclesiastico inter laicos punitur. ibi. c
Vsurarum crimen, vel cōsuetudo fenerādi, an

an testibus singularibus probetur. 308
Vsurarius manifestus quis dicatur. ibi. numero. 2.
Vsurariorum manifestorum oblationes recipiendæ non sunt. ibi.
Vsurarium crimen an contineatur in contractibus, quos, *Mohatras*, Hispani appellant, vt inter laicos à iudice Ecclesiastico possit puniri. 306
Vsufructus an in generali bonorum confiscatione comprehendatur. 450. nu. 3

Z.

Zabarelæ opinio quædam explicatur. 418. num. 3

FINIS.